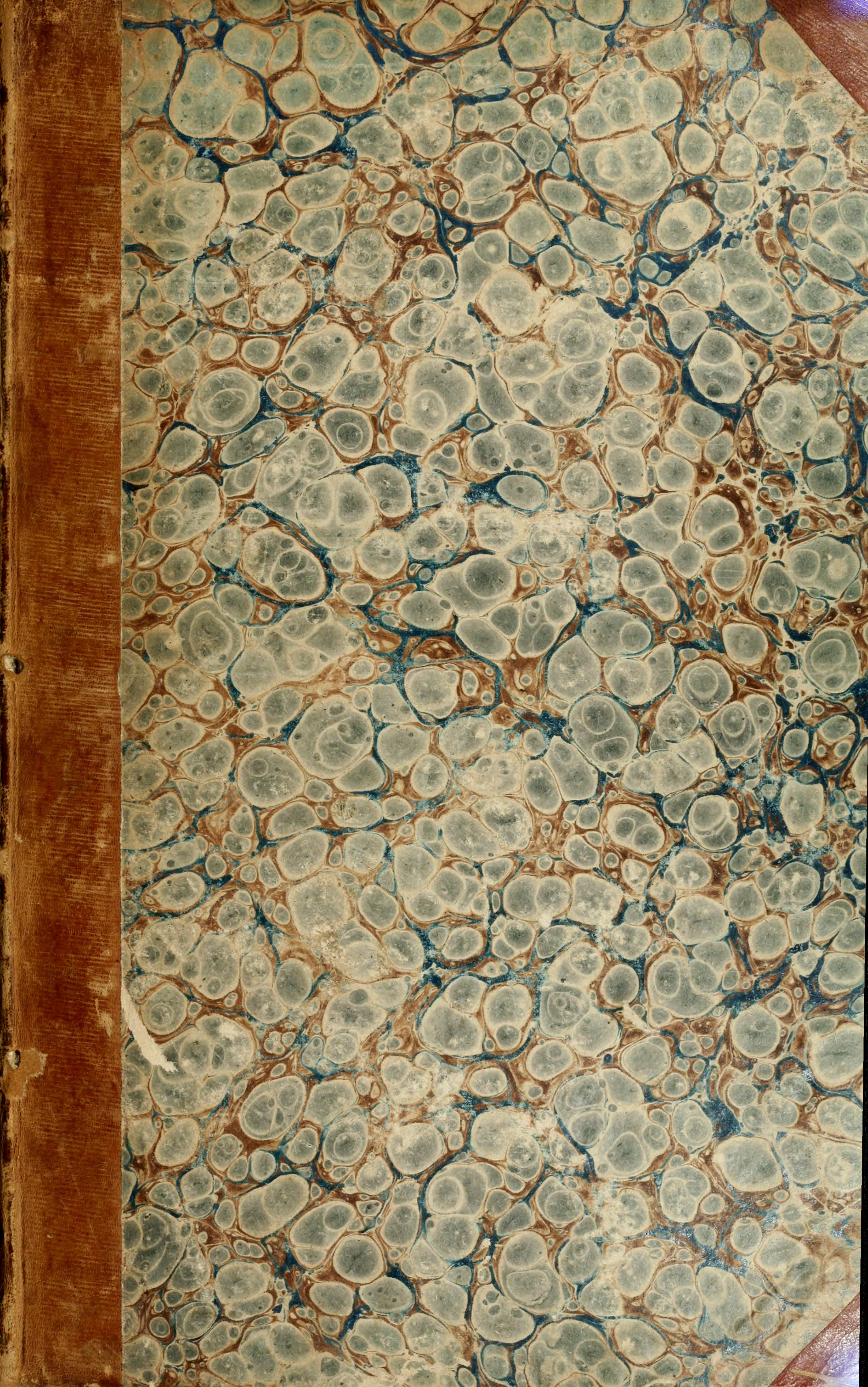

cf. The Burlington Magazine (Jan. 1958) p20

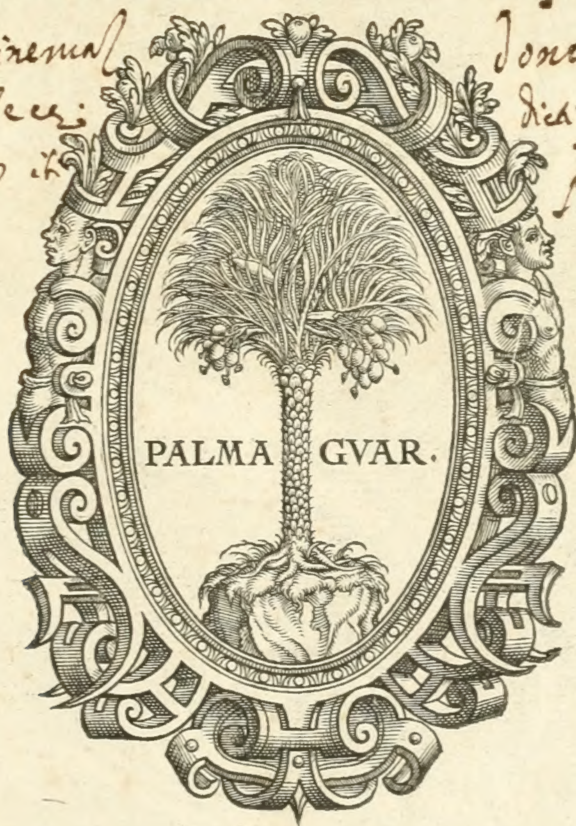
R. Wittkower, Allegory & the Migration of Symbols (London, 1977) p128

HIEROGLYPHICA, SIVE DE SACRIS AEGYPTIORVM, ALIARV'MQVE GENTIVM literis Commentarij, IOANNIS PIERII Valeriani Bolzanij Bellunensis,

A' CÆLIO AVGVSTINO Curione duobus Libris aucti, & multis imaginibus illustrati.

LECTORI.

Habes in hisce Commentarijs non solùm variarum historiarũ, numismatum, veterumq; inscriptionum explicationem, verumetiam præter Aegyptiaca & alia pleraq; mystica, tum locorum communium ingentem magna cum oblectatione syluam: tum sacrarum literarum, in quibus haud rarò & Christum ipsum, & Apostolos Prophetasq; huiusmodi locutionibus vsos fuisse videmus, exquisitam interpretationem: vt sanè non temerè Pythagoram, Platonem, aliosq; summos viros ad Aegyptios doctrinæ gratia profectos intelligas: quippe cùm hieroglyphicè loqui nihil aliud sit, quàm diuinarum humanarumq; rerum naturam aperire. Vale, & hoc periucundo iam per Pierium oblato beneficio feliciter fruere.

BASILEAE,
Per Thomam Guarinum, M. D. LXVII.

67

ILLVSTRISSIMO COSMO MEDICI FLORENTINORVM DVCI, HETRVRIÆ'QVE PRINCIPI, HEROI INCOMPARABILI, IOANNES PIERIVS VALERIANVS S. P. D.

Vm mecum reputo, COSME Princeps Illustrissime, reputo autem sæpissimè, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatissimæ vitę tuæ negotiorumq; electionibus, cùm omnes te vnanimi totius patriæ tuæ consensu, in tam tenera ætate, ditioni amplissimæ præponerēt, & in hanc celsam honoris sedem extollerent, tum certè quónam modo tantam rerum molem in hac temporū perturbatione ferre ac sustinere posses, sanè quàm, pro eo ac debui, solicitus esse cœpi. Verùm cùm actionis administrationisq; tuæ progressum, & quam vitæ rationem complexus es, considero, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, vt etiam planè videā te Fortunæ locum illum, singulari omnium beneuolentia & summa virtutis existimatione non solùm tueri potuisse, sed etiam eam virtutis opinionem de te concitauisse, vt vel maximis regnis gubernādis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono veroq; principe soleat expectari vel maximus, huiusce iam non adumbratā imaginem, sed luculentam expressamq; formam nobis exhibuisti: atq; vt insigne commodum subditis tuis adferre posses, in primis operā dedisti, vt tanquam agrum melioribus ferendis segetibus destinatū, lolio zizaniáue, sic Rempub. tuā labe vitijsq; contagiosis perpurgares, dum corruptores coërces, externas diuini nominis cōtumelias, blasphemias, periuria, & id genus extrema scelera pro virili, iureq; tuo prohibes, emēdas, tollis, ac punis: nihilq; magis è tua dignitate, nec rē Deo (huius enim minister & est & dicitur bonus quiuis Princeps) gratiorem, nec ciuibus tuis salubriorē existimasti, quàm si ad huiuscemodi honestatis ac pietatis scopū & metā in curriculo tuo gnauiter & strenuè contendas: pro quo etiam labore & indefesso studio certò nouisti tibi diuinitùs immortale pręmium esse propositū, cùm tā gloriosi conatus & cursus dux & magister CHRISTVS prolixè polliceatur illis rerū omnium felicissimos successus, qui religionem puriorem ardenter amant, & ornare sedulò contendunt. Quamobrem Cosme Princeps ornatissime, fas mihi sit quæso, meo quodam more, & singulari quadam erga te gentemq; vestram pietate, liberius quædā vsurpare & adferre, quæ ex officio prætermit-

tere non poſſum: teq; exhortari, & admonere, vel iam currentem, vt dici ſolet, incitare potius, vt quem hactenus animũ ad publica iuuanda commoda attuliſti, eum non deponas, ſed tibi etiam atq; etiã vigilandum, ac pro Repub. conſilio & labore excubandũ exiſtimes: ſtudiaq; omnia, cogitationes & curas in ijs rebus ponendas, quibus clauum tanti dominij in maximis fluctibus tenere, & amplas ditiones tuas, in ſummis rerum difficultatibus tueri ac gubernare poſsis. Hoc ipſum facilè totum aſſequêris, ſi Deum verum in CHRISTO verè, vt facis, agnoſcẽs, ſumma fide & obſeruantia colas, ames, venereris, & gloriæ ſanctiſsimi nominis eius, doctrinæ cœleſti, Eccleſiæ tranquillitati amplificandæ conſeruandæq; dies noctesq; ſtudeas: in dominio ad quod es adhibitus, publicam, vt hactenus feciſti, ſalutem quæras, ſubditorum incolumitatẽ cures & tuearis, honeſtam diſciplinam inſtituas, vel iam inſtitutam conſerues, florẽtem ditionem legibus, iuſtitia, concordia ſtabilire pergas. Magnum, inquies, eſt hoc & arduum munus, moleſtiarumq; plenum, & quod non niſi ab ijs præſtari poteſt, quibus diuinitùs peculiare donũ conceſſum eſt: mihi autem homini ſatis alto perfruenti otio hæc præſcribere longè facilius, quàm inuenire quenquam qui ad hunc ſcopum propius collimet. Rectè ſanè, ſed quorſum hæc? Vt teipſum, Clariſsime Princeps, reſpicias, teq; eum eſſe firmè credas, in quem Deus Opt. Max. immenſa ſua benignitate, tam ampla cõferre voluit beneficia, vnumq; conſtituere Ducem, ac veluti paſtorem, magnis & latè diſsitis populis, vt eos cõmodè prudẽterq; regẽdo paſcẽdoq;, in hoc tuo principatu idea quædam ſanctæ Reipub. eluceres: ideoq; duos pręclaros tibi comites addere voluit, Iuſtitiã & Religionem: quarum altera fortunas, vitam & dignitatem ciuium & populorum conſeruas & contines: altera ad veram ſalutem veramq; felicitatẽ omnes conuocas, & proprio laudabiliq; exemplo tantũ non adducis. Reſpice igitur COSME Princeps munus tibi aſsignatũ à Deo, talentumq; tam liberaliter tibi impertitum, ac cœleſte tuum illud nomẽ nõ ſine diuino numine ideo tibi obueniſſe, vt (quod olim de Sparta prouerbium iactatum eſt) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni virtutũ genere exornes. In primis autẽ, vt decet veræ virtutis amatorem, artes quibus doctrinæ liberales continentur, ſtudio, liberalitate, & officijs tuis cõplectaris: inſunt enim in artibus illis fontes & cauſæ ſapientiæ, virtutum, legum, & honeſtæ diſciplinæ, quæ omnia quàm principatui & prouinicjs tuis neceſſaria ſint, vnus omnium Principum optimè nouiſti, qui nullis ſumptibus, laboribus nullis peperciſti, vt præſtantiores ingenuarum artium doctores gy-

mnaſijs

mnasijs præficerentur, iuuentutemq; liberaliter instituerent. Et si quis tandem inueniatur qui ab egregia aliqua virtute commendationem ducit, hunc tua beneuolentia dignum iudicas, ac benignè complecteris, autoritate defendis, foues, & dignis præmijs ornas: vt iam nemo mirari debeat, probos homines & doctissimos quosq; certatim ingenij sui partus libenter illi cõmendare, cuius vel nominis splendore, gratiam & ornamentum scriptis conciliant suis. Quã quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in vestra sum clientela, cõmittendum putaui, vt, cùm multi eam voluptatem, quã incredibilem ex ista magna dignitate animis suis perciperent, scriptis declararent, vellentq; te hunc summũ honorẽ ex tuo merito splendore diutissimè administrare, ego vnus in tanta omnium lætitia tacerem, nec scripto testificarer commune omnium nostrûm gaudiũ ex eo potissimùm natũ esse, quòd te vnum in hac durioris temporis propagatione diuinitùs delectum videmus, qui literas literatosq; viros singulari benignitate foues atq; illustras, ac aduersus intolerandam inscitiam & immanem barbariem defendis. Vt igitur huiusce perceptæ meæ lætitiæ aliquam significationem darem, cõmentarios satis multos diuersorũ amicorũ, quibus id denegare nec potui nec debui, rogatu, de sacris Aegyptiorum literis hoc tempore in vnum veluti corpus cõstrictos in tuo nomine apparere volui: in quibus vel describendis vel tractandis magnã operam & sedulum studium nos posuisse, boni omnes qui nostra legere dignabuntur, facilè intelligent. Quam verò feliciter id à nobis tentatũ sit, aliorum iudicium erit: labores certè incredibiles sustinuimus, dum earum rerum explicationem adferre studuimus, quæ naturæ obscuritate varietateq; inuolutæ, multisq; obstructæ difficultatibus, plurimorũ vel insigniter eruditorũ hominũ ingenia exercere detinereq; potuerint: vt etiã æquiorem mihi fore Lectorẽ sperem, vbi viderit me primum in tanta rerum varietate magnitudine ac difficultate, maximo studio maximaq; animi contentione in hoc argumento elaborare voluisse, & honesto exẽplo multorũ studia excitare. Quanquã hoc loco extiterunt, qui in ipso operis vestibulo à tam laborioso me deterrere ita studuerunt incœpto, vt etiã vel arrogantiæ vel imprudentię nota & crimine me verberarint, quòd vnus è multis existimarẽ aliquã absolutã explicationem me nunc tandẽ huic tam obscuro argumento adferre, & tam immensam rerũ abditarũ seriem ex Aegyptiorũ sacerdotũ arcanis eruere posse confiderem. Quin potius rei difficultate ob oculos versata, inexhausti operis laborem declinãdũ censuerũt, præsertim cùm in huiusmodi enodandis nõ pauci ex

Grçcis & Latinis Barbarisq; ſcriptorib. omne ſtudiũ & operã ſine fruge cõſumpſerint, quòd opus tale rerum atq; artium omniũ propémodum rationem naturamq; comprehendat. Præterea vetuſtis earum literarum monumentis partim temporum, partim hominũ incuria deperditis, ea dicebant ſcriptorũ inopia laborandũ eſſe, vt ſi ætas, ſi ingeniũ, ſi alia pleraq; adeſſent, vix tamen ad exitũ perducere concederetur tantæ molis argumentum, quod idem adeò ſit ex hominum memoria ſublatum, vel potius abolitum, vt nulli vnquam vſui ſit hæc elucubratio futura, cùm præſertim hoc ipſo tẽpore nullus quantũlibet profunda eruditione ſit, qui vel obeliſcos qui Romç aut alibi adhuc viſuntur, vel admirandam illam Bembi menſam intelligat, aut interpretari poſsit: vanumq; eſſe, ingenium in eo pertinacius intendere, quod te nunquã omnino ſperes aſſecuturum. His ego reſponſum volo, me non eſſe neſcium plurima ex his vnà cum Aegyptiorũ regno, doctrina, inſtitutione, ac ferè omni eorum nomine ita eſſe abolita, vt ſi vel ipſe reuiuiſcat Heraiſcus, qui fertur olim omnia ſacerdotũ eorum monumenta literasq; myſticas vno ſtatim obtutu intellexiſſe, rerumq; ſimul interpretationẽ cõfeciſſe, iã nunc laboret incaſſum, ſi quid tale aggrediatur. Sed eſto non poſſe me, non poſſe alium quempiam totum hoc ſacrũ perluſtrare, idcircóne prçclaro & laborioſo incœpto deſiſtẽdũ, quòd vni omnia prçſtare negatũ ſit? Idcircóne veterũ numiſmata & ſtatuas artificioſius elaboratas, quas tanto ſtudio perquirimus, tanta diligentia effodimus, tanto ſumptu reſarcire curamus, quæcunq; fuerint vel nare, vel manu, vel pede, vel alio quopiam membro mutilæ, in fornacalem ignem ad vſum calcis conijciemus? quomodo enim nobis vel voluptati vel admirationi eſſe poterunt, ſi non vndecunq; perfectæ fuerint, quando nihil iſti dignum putant, precioſum nihil, niſi quod eſt abſolutiſsimũ? Agè igitur COSME, ſi horum ſententiã probas, monumenta aliquot tum vetera tum recentia ex amœniſsimis tuis ædibus abijce: ſtatuas illas mira Michaelis Angeli Bonaroti induſtria fabrefactas, è Diui Laurentij tẽplo eliminandas cura: nam & illis aliquid deeſt, & hç extremã artificis deſiderant manum: vt de his tantùm loquamur quos in noſtrç cõmentationis ſerie duces libenter ſuſcipimus, Pliniũ habere domi nemo velit: profeſſus enim ſe naturalis aut mundi hiſtoriæ libros editurum, non omnia nouit, non omnia perquiſiuit, in orbis deſcriptione multa prætermiſit, montes aliquot non recenſuit, flumina pleraque non commemorauit, vrbes tunc celebres non agnouit omnes, quadrupedum, piſcium, auium, ſtirpium, ac aliarum quarundam vim ac proprietatẽ parum

accuratè proposuit? Quid Plutarchũ, quid Aelianũ, quid Athenæũ, quid Pausaniã memorem, cùm horũ nemo omnia, quæ in suscepto argumento dici potuissent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in scribenda historia laus est, vt eandem plerisq; veterũ eripuerit, & cum vel primis parẽ habeat? Huius'ne incomparabilis viri scripta reijciemus, quòd in ea temporũ serie aliquot annorũ historia concisior sit? Id existimo nemo, nisi prorsus humanarũ rerũ imperitus, approbauerit. Tu certè Cosme Princeps domestico idipsum improbas exẽplo, qui quanto potes studio, quicquid reparari potest, instauras, & quorũ virtutes vel imitaris, vel etiam excellis, eorũ etiam imagines vel opera studiose perquiris. Sed ne in hoc multus sim, harum cõmentationum labor nulli rei magis mihi videtur asimilandus, quàm illi de quo dixi statuarũ effodiendarum & instaurandarũ studio: vt enim illæ vtcũq; mutilæ, gratę esse solent, sic nostra hæc (nisi me instituti Operis fallat amor) etsi non omnia cõplectentur, habitura tamẽ spero aliquid, quo sese humana ingenia oblectare posint. Nihil igitur mihi cum illis sit, qui quòd desperẽt inuicti mẽbra Glyconis, Nodosa corpus nolint prohibere chiragra. Nouimus humanarum viriũ terminos circumscriptos, & aliquid esse prodire tenus, si nõ datur vltra. Quamobrẽ quis tandem iniquiore in eum erit animo qui mortaliũ ingenia, industria & laborib. suis quocunq; modo vel delectare, vel iuuare conetur? Nam de præsentis argumenti vel oblectatione vel vtilitate, quam earum rerum explicatio & cognitio affert, si velim pro dignitate dicere, nullus vnquam exitus reperietur. Quòd si vnicuiq; rei nõ exigua nobilitas ex antiquitate comparatur, scriptorũ opinio est, literas has quibus inde vsi sunt Aegyptij, tunc primũ excogitatas, cùm veteres illi ante diluuium viri, qui rerum cœlestium rationem primi mortalium indagasse traduntur, duas diuersa materia columnas constituerunt, lateritiã vnam, alterã lapideam, in quibus totũ de consummatione mundi arcanũ exscriberent: sunt enim qui descriptionẽ huiusmodi, animaliũ cęterarũq; rerum figuris constitisse astruerent, in quibus tamẽ philosophi, poetæ, historici, diuinarum etiam disciplinarum sententias delitescere viderunt. Constantisima enim fama celebratum fuit, sacerdotes illos Aegyptios omnem naturæ obscuritatem adeò manifestè sibi cognitam professos, vt eandem quasi per manus traditã, disciplinã hęreditariã posiderent. Hac ipsa pręclara fama cõmotus admirandus ille Pythagoras, Aegyptũ sibi adeundã lustrãdãq; putauit, ac ab ijsdẽ ibi sacerdotibus talia cepit arcanarũ rerum documẽta, vt non ab re de illo pasim dictum sit, mente Deos adijt, & quæ natura negauit

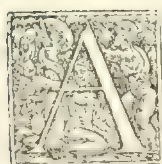
visibus humanis, oculis ea pectoris hausit. Tantaq; huius viri fuit admiratio, vt Crotoniatæ & Metapontini (apud quos etiã de vita decessisse fertur) ex eius domo templum facerẽt, ac veluti numen colerent. Quid Plato, vt ingenij doctrinæq; princeps, & philosophorũ Deus & haberetur & vocaretur, nónne id Aegyptiacę peregrinationi debet referre acceptum? Nónne Moses ipse, quem Pharaonis filia adoptauit, regioq; modo peritis Aegyptiorũ adhibitis præceptoribus educauit ac erudiuit, magni sapientisq; nomine honoratus est? Sed ne in cõquirendis multis laborare videar, cum hac hieroglyphica instituendi ratione similitudinem habere comperio diuinas nostrorum literas, ita omnia mystico quodam sensu scripta quæcunq; Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui cœlesti spiritu afflati protulerunt. In noua verò lege nouoq; instrumento cùm Assertor noster ait, Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar, quid aliud sibi voluit, quàm hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud, IESVS in Parabolis loquebatur ad turbas, nõ'ne sermones suos arcano quasi velamine quodam contegebat? Pari modo videmus Apostolos ab vsitato loquendi more recessisse, vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut merita dignitate, ita & forma quadam discernerentur, ne cœlestium mysteriorũ maiestas passim & indiscretè patesceret, sanctumq; canibus, & margarita porcis exponerentur. Demetrius certè Phalereus apud Philadelphum Alexandrię regem, plerisq; audiẽtibus affirmauit, nõ licuisse Gręcis Hebraicã historiã attingere: quin illustriũ scriptorũ quosdã eam rẽ tractare ausos, aduersa mẽtis valetudine & languore corporis tandiu conflictatos, donec ab incœpto destitissent, tanquã id arcanum profanis esset gentibus manifesta ira numinis interdictum. Ad quod ipsum si nunc multi respicerẽt, modestius aliquando se gererẽt. Vides enim quæ de humana diuinaq; disciplina vetustas illa sub rerum verborumq; quorundam inuolucris occultauerat, & quòd peritissimi quiq; inter se hoc veluti ænigmatum genere vti consueuerunt. Mihi igitur vitio verti non debet, si omnem operã & studiũ ad harum rerũ explicationẽ contulerim, quas tanto in precio à præstantissimis quibusq; semper habitas nouimus, Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo summæ laudi datum, quòd primi vnum vel alterum ex his locum interpretati sint. Mihi igitur vt idem attentem cur negetur? Etsi is non sum, qui cum illis ausim eruditione contendere: (fuerunt enim ex ijs quos æquus amauit Iupiter) si quid tamen non intermissus labor, & in euoluendis remotioribus libris perseuerantia valent,

lent,non vnum iam aut alterum locum, ſed ad multa volumina de arcanis huiuſmodi,aliqua poſteritatis gratulatione me cõſcripſiſſe grati,ni fallor,profitebuntur, ac oblectationem & vtilitatẽ ab harũ rerũ tractatione nõ diſiunxiſſe.Maximas certè cõmoditates & vtilitates cõſequemur,ſi ex multis expertibusq; rationis animantibus exẽpla ſumere voluerimus,& virtutũ quas ſequamur,& vitiorũ quæ fugiamus.Nec deerit occaſio rectè ſentientibus,qui accõmodatè ad religionem noſtram hæc retulerint & expoſuerint. Nec etiã arborũ & herbarum conſideratio nobis ocioſa eſt,cùm B.Paulus,& ante eũ Dauid ex rerum creatarum cognitione, Dei magnitudinẽ & dignitatem intelligi tradant. Quæ cùm ita ſint,quis noſtrûm tam torpeſcenti,ac terrenis fæcibusq; immerſo erit animo,qui ſe nõ innumeris obſtrictum à Deo beneficijs fateatur,cùm ſe hominem creatum videat,& omnia quæ cœlo,aëre,aqua terraq; continentur,hominis cauſa generata eſſe,ſeq;non ſolùm rerum cœleſtium contemplatorem eſſe, verũ etiam eorum omnium quæ vniuerſum cõplexu ſuo continet, dominum eſſe conditum? Hæc ſi ita ſuis viribus & animo expenderentur, atq; oculis quotidie cernuntur, mirabilẽ excitarẽt in nobis erga Deum amorem. Verùm iam tempus,vt quæ,coniunctiſsimis efflagitantibus amicis, cõmentarijs ſingulis comprehenſa ſint,vno veluti obtutu ſpectanda exhibeã:quos quidem commentarios, optime Princeps, ad te mitto,vt quibus poſsim officijs meã in te fidem,perpetuamq; obſeruantiã declararem, vehementer etiam atq; etiam rogãs,vt hos ipſos ad te venientes, id eſt, munuſculũ Pierij tui, quo ſe præſtantẽ virtutem tuã memoria ſempiterna colere velle declarat, ne aſpernêre, libroſq; ipſos vnà cum autore tuendos conſeruandoſq; ſuſcipias. A' Leone animantium omnium pręſtantiſsimo fortiſsimoq; auſpicandum putaui,in quem cùm oculos attentius conieciſſem,ſtatim ardẽtiſsimus ille animi tui vigor affulſit: quare nemini conuenientius quàm vni tibi eum etiam peculiariter dedicari poſſe iudicaui:meq; ad id faciendum in primis incitauit, ꝙ in tua ciuitate, quæ ſemper fuit leonum altrix, magna ſpes afferebatur, vt Leo meus nuper ablactatus, educationis incrementa opiparè eſſet apud te conſecuturus. Multo enim indiget cibo: nec quenquã hodie noui,qui liberalius ac libentius vno te ſit impenſam hanc,quæ tua eſt humanitas,facturus, cũ præſertim largiſsima ubi ſit earum rerum copia, quibus Leo meus paſcendus eſt: mox vero vbi vires indeptus idoneas fuerit, tuorum literatorum ope curaq; ſaginatus,nulla noſtra verecũdia theatris exhibitus,ſpectaculo quouis publico feliciſsimis tui nominis auſpicijs emittatur. Vale.

RERVM QVAE SEXAGINTA HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR, CATALOGVS.

Trige-

AVTORES, QVORVM TESTIMONIIS IN HIS COMMENTARIIS VSVS EST PIERIVS.

Absinis Rhetor
Absyrtus
Acron
Aelianus
Aegyptij sacerdotes
Aeneas Platonicus
Aeschylus
Africanus in Georg.
Agriculturæ libri Constant. Imp. inscripti
Albertus Magnus
Alcinous Platonicus
Alexander Aphrod.
D. Ambrosius
Ammianus Marcell.
Anacreon Teius
Apollodorus
Apollonius Rhodius
Apollonij Rhodij interpres
Appianus Alexãdrinus
Apuleius
Aratus
Arati interpres
Aristophanes
Aristophanis interp.
Aristides Adrianus
Aristoteles
Arrianus
Artemidorus
Athanasius
Athenæus
D. Augustinus
Auerroës
Ausonius Burdegalensis
Basilius Magnus
Bedas Venerabilis
D. Bernardus
Biblia sacra
Boëtius Seuerinus
Callimachus
Cassiodorus
Catullus
Cebes Thebanus
Censorinus
Charisius Sosipater
D. Chrysostomus
Cicero
Claudianus
Clemens Alexand.
Clemens Pontifex
Cleomedes
Columella
Cornelius Celsus
Cornelius Fronto
Cornelius Tacitus
Demetrius Triclinius
Demetrius Phalereus
Demosthenes
Didymus
Diodorus Siculus
Dionysius Halicar.
Diogenianus
Dion Cocceius historicus
Dion Prusensis Chrysostomus
Dioscorides
Ennius
Erasmus Roterod.
Eucherius
Euripides
Eusebius
Eustathius
Eutropius
Festus Pompeius
Flauius Vopiscus

AVTORVM, QVORVM TESTIMONIIS *in Hieroglyphicis Pierius usus est, finis.*

LOCORVM

LOCORVM QVORVNDAM SACRAE SCRIPTVRÆ, QVÆ HIC PASSIM EXPONUNTUR, INDEX.

66. Im-

Locorum Scripturæ Index.

INDICIS LOCORVM SAcræ Scripturæ finis.

CAROLI UTENHOUII IUNIORIS GANdaui, ad clarissimos viros, Arnoldum Arlenium Peraxylum, & Michaelem Isingrinium, in Ioannis Pierij Ualeriani Hieroglyphic ῶn Libros quinquagintaocto,

Epigramma.

Δεῦτ' ἄγε Πιερίδες, τίς μοι λόγος ἔπλετο μοῦσαι,
Ἄρκιος εὖ μέλπειν ἔσσεται, οἷα μέλη;
Θεῖον ὅπως σφέτερον τέκος ὑψώσημεν ἐπαίνοις
Πιέριον, χαρίτων φῶς τε κλεός τε τεῶν,
Πιέριον γαίης ὕπατον κράτος Αὐσονιήων,
Πιέριον γλώττης ἥλιον Αὐσονίης.
Δεῦτ' ἄγε, Πιερίδων κλέος ἀθάνατον μουσάων
Κλείετε, Πιερίου Πιερὶς ἔσκε τροφός·
Πιερὶς οὐκ ἐτεὸν τροφὸς ἔσκεν οἱ, ἀλλά γε μήτηρ,
Ἥ νιν ἔτικτε, πατὴρ Φοῖβος ὁ μάντις ἔην.
Πιερὶς εὐνηθεῖσα γὰρ Ἀπόλλωνι τοκῆϊ
Γείνατο μιν ζαθέῳ σπέρματ' ἀειρόμενον.
Οὐδὲν θαυμαστὸν καί περ πολὺ φέρτατος ἐστὶ
Πιέριος κἂν τῷ γράφεμεν, ἠδὲ λαλεῖν.
Οὔτε τόσον Μεγάλου ταῖς χιλιάδεσσιν Ἐράσμου,
Ἢ ταῖς Βουδαίου χαλκογράφοισι τύποις
Ἀξίαις χαρασσομέναις μερόπων τις ἐτέρπετο τόσσον,
Ἠὲ Μελαγχθονίαις τόσσον ἔχαιρε βίβλοις.
Ὅσσον ἰδών, ἐχάρην, τόδε Πιερίοιο πόνημα
Ἀμφ' ἱεροῖς λογίων γράμμασι Μεμφιτίων.
Ἐνθάδε Νειλιακῶν γνώσῃ μυστήρια λαῶν,
ἐνθάδ' ἀρρήτων εἰκόνας ἱστοριῶν,
ἐνθάδε μαστεύσεις παλιγγενέων στίχα μύθων,
Πανσοφίων Γραικῶν, παντοδαπῶν Λατίων.
Τὸν πάρος ἄγνωστον, πρῶτον νῦν ξυνὸν ἔθηκας
Χαλκογράφων πολλῶν ἔξοχ' Ἰσιγγρίνιε,
Χαλκογράφων ὃν τὴν Βασιλείας ἐν ἄστεϊ πάντῃ,
(Καί περ ἔχει πολλοὺς ἡ Βασίλεια κλυτούς)
Μήτε τεῶν δαπανῶν ὅς φείδεο, μήτε πόνοιο,
Εἰς τὸ φάος βίβλους κρείσσονας ὄφρα βάλοις.
Τίνετε Πιερίῳ πρῶτον χάριν, εἶτα καὶ αὐτῷ
Ἀρλενίῳ πάντῃ κύδϊ Φλανδρογενῶν.
Ἀρλενίῳ πολλῶν περ ὀφειλήτηρι παλαιῶν
Ἠδὲ νέων, Γραικῶν Ῥωμαϊκῶν τε βίβλων.
Ἴστατ' Ἰσιγγρινίῳ περ χαλκογράφων ὄχ' ἀρίστῳ,
Ὃς τάδε λαμπροτάτοις σφοῖς ἐχάραξε τύποις.
Τὸν λάβε θησαυρόν, τοιαύτην βιβλιοθήκην
Οὐ Πτολεμαῖος ἄναξ πρίν ποτ' ἔχεσκεν, ἐών.
πρὸς Πιέριον. Οὖλε καὶ χαῖρε, τούτοις καὶ ὁμοῖϊα πλείονα γράφον
Βιβλία, καὶ σὺ γράφε βίβλον ἐς οὐρανίην,
Ῥεῖά κεν ὥσκεν ἀτὰρ τελέσειας ταῦτά γε, δώσει
Σοὶ βιότοιο θεὸς τέρμα πολυχρόνιον.

Ἔρρωσθε, καὶ ἑκάστοτε εὐτυχεῖτε.

IO. PIERIVS VALERIANVS AD COSMVM MEDICEM FLORENTINORVM DVCEM, DE IIS QVÆ PER LEONEM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

A VLTA quidem sunt, quæ Leone super tam philosophi quàm historici, neque nō aruspices disseruere: sed neque veriora, neque admirāda magis ab eorū vllo, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus & obseruata, & posteritati cōmēdata sunt: tot ea scilicet extāt, quæ viri illi totius ausim dicere arcanorum naturæ conscij, super animaliū ingenijs maximè omniū diligenter explorauerunt. Eam verò esse in Leone præstantiam norint omnes, vt vel singula eius membra nō eorū tantùm sacerdotū inuētione, sed & gentiū, ætatumque penè omniū cōsensu, mystici alicuius significati argumētū præbuerint. Tot sunt veterum monumenta, in quibus Leonina facies varijs hieroglyphicis expressa nūc magnanimitatem, nunc animi corporisque vires, nunc Solem & terram, nūc natorum erga parentes obsequiū, nūc animi domitorē significat: alijs mox pictu-
B ris amoris petulantiā, oratoriæ partem facultatis, vigilantiam, custodiam, terrificum hominem, dominatorem, Nili incrementū, clemētiam, vindictam, & pleraque alia cōmōstrabat. Nulla tamē naturæ vi admirabilior esse iudicatur quàm ipsa qua egregiè pollet magnanimitate. Ab ea igitur primùm omniū ordiemur, quam Ægyptij sacerdotes ea de causa per Leonē pictū intelligi volebāt, quòd inter quadrupedes nullū aliud animal præstare magis animo exploratū habuere. Eam præterea Leonis esse imaginem, vt magni & generosi animi simulacrū præ se ferat, vti in Physiognomorū obseruationibus inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas, faciem obrotūdam, & ad radiorū similitudinem iubas vndecūque diffusas, quibus colla armosque vestiat. Id enim Leonum genus animosius esse theatra Romana sæpius ostendere. Atque hę quidem, quò diffusę magis, vulnerū eò magis cōtemptum indicant. Eos Homerus ἠυγενέας appellat: de quibus dicitur, leonē nō terreri laruis, neque à subula excipi. Quare Diogenes cùm apud Xeniadem seruiret, amicis volētibus eum redimere, negauit velle se:
C An nescitis, inquiens, Leones nō ijs seruire à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Pari magnanimitate Antigonus Demetrij filius, cùm vrgentibus hostibus olim retrocedere cogeretur, negabat se fugere, sed vtilitatē à tergo sitam persequi. Huiusmodi verò faciem horridè iubatam in morem histricis irritatæ aspicias in Antonini nummo, qualesque illi sunt, quos throno Solis Ægyptij subijcere affinitatē demonstrantes, quam cum ipso Deo iubarū imitatione habere videretur. Nam degeneres ac perinde pauidiores illi omnino sunt, qui crispiorib. breuioribusque sunt iubis. Neque aliud sibi vult diuina lectio, cùm Dei populum sicut catulū Leonis exurgere, & sicut leonem exilire scribit. Quanta enim illa sunt indicia magni animi, cùm quis crucē suam tollit, & Christū sequitur, cùm Principū furias cōtemnit, cùm ferocia sæuaque verbera aspernatur, cùm cæsus denique gladijs bidentis instar nullā neque murmure, neque querimonia consternationē ostendit, cùm victo seculi terrore, spretisque corporis pœnis, igni, bestijs, tortoribusque traduntur: despiciunt enim & contemnunt omnia quæ sunt

De magnanimitate Leonis.

Antonini numisma.

in potestate mortaliũ, & imitãtur eum, qui Leo de tribu Iuda nuncupatur: atq; D hic demũ ille ille homo est impauidus, qualem dari sibi Democritus postulabat ad summi boni specimen, qui scilicet animum à terrore liberasset.

ANIMI CORPORISQVE VIRES.

Aiunt verò, Admetũ leonem & aprum iũxisse, ex quo illũ animi corporisq; virtutes copulasse intelligendũ. Per leonem enim animi vim: per aprum, vt suo loco dictum, robur corporis interpretantur. Addũt, eum eodem argumento Apollini atq; Herculi acceptissimũ fuisse, quos media sapientiã & ingenitæ cuiusdam virtutis indole sibi cõciliasset. Quinetiam Poëtæ feroces in bello viros θυμολέοντας vocare cõnsueuerunt.

ROBVR.

Est & illud hieroglyphicum, per anteriora leonis robur significare, propterea quòd in eo animali membra illa robustiora sunt: ab excellenti enim vi quadam vnicuiusq; rei significata sua Ægyptij desumebant. E Expresſsit robur hoc Lucret. Carus cùm ita scripsit:

Principio genus acre leonum sæuaq; secla
Tutata est virtus.

Neq; alia de causa leonem cœlo adscriptum multi prodidere, nisi q; sol eo tempore quo signũ id permeat, maximè sit validus atq; robustus, moxq; degeneret in posteriora declinãs. Quia verò, vt Pausanias ait, decet bellatorem hominem in conflictu aduersus hostem, omni posthabita mãsuetudine atq; clementia, sæuire, Lacedæmonij Martem θυρίταν appellauere: eoq; spectare Homericum illud ait de Achille dictũ, λέων δ' ὡς ἄγριος οἶδεν. Cuiusmodi signum in Simandij Ægyptiorũ regis nominatissimi sepulchro spectari solitũ autores tradũt, quem leonis specie figuratũ hostes in fugam vertere vidisses, vt ex eo & animum & robur & vigilantiã regis perspicere liceret. Videre verò est in Neruæ Traiani nummo fortitudinẽ hanc ita figuratã, vt claua leonino insideat F capiti. per clauam fortitudinẽ significari dictum in Roboris cõmentario: per caput verò leoninũ animi generositatẽ interpretamur: vtroq; enim opus est, qui Ducis inuicti nomẽ affectet sibi vẽdicare. Quod verò pertinet ad leonis robur, tradunt autores Hyllum Herculis filium, eò quòd viribus præstaret, Leonẽ Citheroniũ cognominatũ: quem cùm Euchemus Arcas interfecisset, Rex à Megarensibus salutatus est, apud quos oraculũ erat, eum sibi adsciscendum, qui leonẽ interfecisset. Quod simile fuit Diocletiani facto, qui tunc ad se rerum summam peruẽturã acceperat ab oraculis, cum primũ aprũ interemisset: ob idq; cùm plurimos cõfecisset apros, queri per iocũ solebat, se quotidie apros interficere, nũquã aũt Imperatorẽ declarari, donec virũ nomine Aprum iugulasset. In nũmo quodam pulcherrimo C. POBLICII Q. F. cernere est fortitudinis simulacrũ, quod leonẽ suffocat claua à pedib. strata, pharetra cũ sagittis anteposita. Hippothoon Poëta robur hoc leoninũ pulcherrimo descripsit senariolo, quẽ apud Io. Stobæũ inuenimus: γῆρας λέοντος κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν: cuiusmodi verba senex ille dicit apud Aristophanẽ, Vespis; ἐγὼ τὸ μὸν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον ἢ πολλῶν κικίννους νεανιῶν. Leonis senectã maximè florente hinulorũ iuuẽtute meliorẽ esse scribit Hippothoon: & senex ille Aristophanicus senectutẽ suam pubescenti multorũ iuuenũ

Traiani numisma.

C. Poblicij Q. F. numisma.

A virtuti gloriabundus anteponit. Cicero verò Officijs, vim non aliter leoni peculiarem esse dicit, quàm vulpeculæ fraudem.

VIGILANTIA CVSTODIAQ.

VErumenimuerò per leonis caput Ægyptij sacerdotes vigilantiā atq; custodiam ostendebant. Causam addebant, quòd solum hoc ex animalibus recuruos vngues habentibus, simulatq; natum est, cernit. atq; hinc Plutarchus solare animal leonem haberi putat. Sanè illi nomen ἀπὸ τοῦ λάω τὸ θεωρῶ inditum aiunt etymologiarum indagatores. Somni præterea parcissimi est, oculosq; habet inter dormiendum splendescentes, ac quodammodo patefactos, quod in custodiæ signum recepere: & sanè multi crediderunt leones omnino insomnes esse, quod Manethon Ægyptius in ijs B quæ scripsit ad Herodotum tradit. Huiusce rei argumentū nonnulli obseruaue re, quòd caudam assiduè inter quiescendum motat. Cæterùm incredibile est, vt putat Aristoteles, animal vllum perpetua vti vigilia: sed inde persuasi sunt qui talia se obseruasse profitentur, quòd leo magnos habet oculos palpebrasq; perexiguas, vt non oculum possit penitùs obtegere, intuentiq; splendor ille sese offert, qui plurimus emicat ab eius pupilla: quare semper somni expers esse videatur. Quapropter significanter admodum, non tantùm Mycenarum portis, sed etiam reliquorum ædificiorum, præcipuè verò fanorū valuis, ædiūq; sacrarum vestibulis leones, tanquam diuinorum custodes, vt est passim cernere, statuebantur. Quiq; ijs insomniam attribuunt, inde eos Soli dedicatos autumāt, eandem cum leone conditionem habenti, quippe qui patenti igneoq; oculo terram conspectu perpetuo atq; infatigabili tueatur. Cùm verò cōstet, Alexandrū Magnum præter alia quæ in homine præclara fuerunt, vigilantissimū etiam fuisse, quod in exemplo à grue sumpto alibi diximus, non miror, etsi aliæ etiam huius rei causæ esse possunt, eum in nummis quibusdam leonino spolio caput indutū spectari, ab cuius altera facie simulacrū Iouis est sedēs, læua baculo innixus, dextera
C Aquilam prætendens, literæ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, nempe quòd ab Hercule per Caranū primū Macedoniæ regē duceret genus: nam Hercules Nemei Leonis spolio vbiq; insignis, vel quòd eximię magnitudinis leonē spectāte Spartanorū legato strauit. Quanquā non sum nescius, Philippum regem post Olympię nuptias per quietem sibi visum coniugis aluo insignem infixisse bullam, cuius sculptura leonis imaginem haberet: quod & vxorem grauidā esse, & animosum filium pariturā, coniectores periti respondere. Hinc Alexander in matris honorem leonis spolio maximè gauisus, & eadem de causa cùm somnio monitus Alexandriam in Ægypto ædificasset, eam Leontopolim appellauit: quāuis eius successores Alexandriā à cōditore ipso maluerint vocitari. Quod verò pertinet ad leonis somnū, Physiologos ait Adamantius hæc de catulo leonis scribere, cum quippe simulac natus est, tribus diebus & tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tanquā tremefacto concussoq; cubilis loco catulum dormientem expergefieri, eoq; trahit dictū illud à Iacobe in sacra lectione: Catulus leonis Iuda ad prædam fili mi ascendisti, requiescēs accubuisti vt leo, & quasi leæna, quis suscitabit eum? Atq; etiam illud ex secundo Balaamis responso: Recumbens vt

Portis valuisq; fanorū cur leonina capita affigātur.

Alexander Magnus in numismate.

Leōtopolis.

leo requiescet, & quasi leæna, quã suscitare quis audebit? quod dubio procul ad D
Christi sepulturã pertinet. Sed enim intelligere etiam possumus dormisse eum
sicut leo, ob splendescentes inter dormiendum oculos, vt scilicet diuinitatem
ipsam cum eo nihil quicquã sopitam intelligamus. Quod autem de oculis inter
dormiendum splendescentibus à nobis additũ est, ea de causa factum, vt aurem
ijs velleremus, qui viri alioqui doctrina magni atque pij, in eo tamen lapsi sunt,
quòd animam Christi putarunt per tẽpus illud, quo cadauer eius sepulcro con-
ditum fuit, apud inferos passam: quod humana ipsa natura piorum hominum
audire reformidat. Animaduerte autem Origenis traductionem Latinam loco
hoc, vt ferè passim, valde corruptam esse.

TERRIFICVS.

ATque eo quidem signo quo robur & vigilantiam indicabant, eodem & ter-
rificum hominẽ, qui reliquos aspectu solo consternaret, significabant: cu-
Agamemnonis clypeus. iusmodi simulacrum in Agamẽnonis clypeo fuisse, Pausanias testis est, ad for-
midinem alijs incutiendam. quod quidem scutum in Olympiæ templo per ali- B
quot tempora pependerit, inscriptione etiam adiecta:

οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων ἀγαμέμνων.

Quod ita reddere possumus:

Terror hic est hominum; quique hunc gerit est Agamemnon.

Est autem Leo eius naturæ, vt etiam si ferum nihil moliatur, intuentes tamen
terreat: ea est in oculis eius vis, ea maiestas. Vnde tam Græci quàm Latini Poë-
tæ terrorem descripturi, comparationem ab huiusmodi animalis ferocia liben-
tissimè desumpsere. Meritò itaque Chabrias Atheniensiũ dux, vt alij, Philippus
Macedo, dicere solebat, formidabiliorẽ esse ceruorũ exercitũ duce leone, quàm
leonũ duce ceruo. Atque tanta porrò vis tantusque vigor animali alioqui robustis-
simo ita in oculis consistere tota videtur, vt eorũ vel minima offensione supra-
quàm credibile sit debilitari videatur, leuissimique obiectu amictus pecude igna-
Lysimachi præclarũ factum numismate testatũ. uior fiat: quod & in theatris sæpius Roma spectauit, & Lysimachi exemplo cõ-
probatũ est, quem Alex. Magnus in idem claustrũ cum ferociente leone incluse-
rat: ille verò hanc ingressus viã, domita strangulataque bellua, & Regi admiratio- F
ni fuit, & vitę cõsuluit suæ, meruitque vt huiusmodi factũ æterna numismatũ me-
moria prorogaretur. Quin non in oculis tantũ eius terror, verùm etiã in rugitu
cõstat: itaque Pindarus eũ εὐρύβρομον Olympijs, hoc est, latè rugientẽ vocat, Agesi-
damo, vt in Vulpe diximus. Id verò fit tãta ferarũ omniũ trepidatione, vt, quod
Ambrosius cum Basilio testant, animantiũ multa quæ vel eius impetũ per cele-
ritatẽ euaserint, horrenda tamẽ eius indignantis audita voce, veluti vi quadam
perculsa atque attonita cõsternentur, & plerũque ita deficiant præ metu perdita, vt
nullo negocio capiãtur. Quinetiam qui per somniũ imaginatus fuerit habere se
leoninũ caput, Onirocritæ volũt eũ in aduersarios terribilẽ fore significari, nõ-
nunque verò & principatus & dominationes assecuturũ. Ab huiusmodi verò ru-
Marci Euangelistæ imago hieroglyphica. gitus magnitudine Marcus è quatuor Euãgelistis vnus, leonis imagine, vt est à
Daniele pręuisus, ita in hodiernũ vsque diem hieroglyphicè figuratur, quòd ipso
statim operis initio vocem in deserto clamantẽ ingẽti ore tonat. Ita Eucherius.

DOMINATOR.

SAnè Basilius leonẽ pro dominatore animaliũ rationis expertiũ ponit: obser-
uatumque est in ostentis, vt si fortè mulier aliqua leonẽ pariat, fore vt ab exter-
nis gentibus vinceretur ea respublica in qua id cõtigisset: quod nõ in humano
tantùm

A tantùm genere, sed etiam in quocunq; alio diuersæ formæ animanti pollere tantundem comperias apud aruspices. Obseruatum est in Cô insula, cùm ouis de grege Nicippi cuiusdam priuati hominis leonem peperisset, non fuisse huiusce rei euentum irritum, arrepta inde ab eo dominatione. Hinc illa societas leonina, quæ longè plura sibi assumit quàm relinquat, de qua Aristo Iur. Cons. Cassium respondisse refert, societatem talem coiri non posse, vt alter lucrum tantùm, alter damnum sentiret: & hanc societatē leoninam solitum appellare L. ff. XVII. T. pro Socio. l. XIX. & Dion Chrysostomus sermone περὶ βασιλείας, Homerū ait sapienter boui æquiparasse Agamemnonem eo versu,

ἠΰτε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων.

Minimè verò vel leoni, vel aquilę similem dixit, propterea quòd dominationis ea sunt exempla.

SVMMA CALLIDITAS INGENII.

Nihil verò grauabor antiquā in argumentū huiusmodi fabulā subiungere, quæ mortalibus vtili admodū documento futura sit. Diuulgata per orbē *Fabula elegans.*
B erat fama oraculi quod ab Ioue Ammone prodierat, Alexandrū Macedonē breui ad se venturū, quem filiū esse confitebat̄ suū: solicitari hinc ad obsequiū terræ Reges Principemq; vt sibi conciliarent inter se certare muneribus: præcipueq; Ptolemæus Ægypti Rex dei sui filiū veneraturus magnam pecuniæ vim parat, quantū scilicet vectigalis vno die ex Nili ostijs & Memphiticæ vrbis portorijs collegisset. Erant verò cuiusq; generis pecuniæ ex rebus omnibus hinc inde collectæ ad aliquot talentorum millia, id totū sine delectu xenij nomine ad Alexandrum deferri curat. Obtulerunt spontè veterinam operā, mulus, equus, asinus, & camelus, qui pecuniā cum fide conuectandā suscepere. Hi vix biduū à Memphi progressi facti sunt obuiam leoni, qui & ipse intellecto Herculis cultu, quē Macedo suscepisset, dum rebus studet suis, Regē salutaturus iter in Macedoniā tendebat. Data itaq; & accepta hinc inde salute, cùm destinatū, vt fit, omnes iter enarrassent, adsciscitur comes leo quasi custos atq; præsidiū aduersus latrocinātes affuturus. Hic de pecunijs certior factus, habere dixit se quoq; certam drachmarum summā quas pro cōmeatu ferret: sed esse illas sibi plurimū incommo
C das, quòd oneribus gestandis nequaquā assuetus esset: rogat itaq; oneris additamentū leue singulis futurum inter se dispartitū suscipiant, magni hoc beneficij loco habiturus: obsequuntur illi officiosissimè, ac paucas admodū illas leonis drachmas inter se diuisas in sacculos quisq; suos admiscēt, iterq; mox cōtinuant suū. Venerāt in pingues Asiæ cāpos, cùm leo armentorū multitudine cōspecta dies aliquot ibi commorari è re sua fore designauit, simulataq; lassitudine aliquot dierū quiete sibi opus necesse dixit, quasq; deposuerat pecunias reposcit: illi adapertis cōfestim sacculis, ipsum, quæ sua essent, sibi desumere licere inquiunt. Leo cū plerasq; alias magno numero drachmas eadē nota signatas in vno quoq; sacculo conspexisset, læto magnoq; rugitu ædito: Drahmæ, inquit, meæ multas admodū drachmas singulę peperere, atq; mox quotquot erant suis similes abstulit pro suis. Quid quòd Hannonē Carthaginensem præclarū virū, cuius meminit Plinius, in exiliū actum ferunt, quia leonem ferundis oneribus assuefecerat, argumento inde capto, vt Plutarchus ait ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι ad Traianum, quòd qui leonem cicurare potuisset, ad longè maiora etiam aspiraret.

HOMO QVI VEL SVAM VEL ALIENAM ferocitatem edomuerit.

Eodem ostento mortaliū triumphis leones iūctos à M. Antonio, atq; id qui

dem ciuili bello generosos spiritus iugum subituros portendere, id quod Cice- D
ro Philippicis illi obijcit, dum curru eius leonibus iunctum, imperiosi hominis
inuidiã ostentare memorat. Et Epistolis ad Atticũ, qui auguriũ id formidabat,
ait: Tu Antonij leones pertimescas, caue, nihil est illo homine iucundius: & quę
sequuntur reliqua. Sanè hominem qui arte, ingenio vel autoritate longè poten-
tiorem se addicat sibi atque subijciat, per leonẽ ab homine domitũ intelligimus,
quippe quòd feræ alioqui ferocissimæ validissimæque impetum ferocitatemque
sopire mollireque potuerit. Hac vtitur comparatione Nazianzenus, vbi Basiliũ
ait non modò sibi conciliasse prius Eusebium, sed in suam ita sententiã attraxis-
se, vt eius consilijs & monitis in omnibus parêre videretur. Notum ex histo-
rijs quid Megarensibus acciderit, apud quos Cassius leones, quos ædilibus lu-
dis præparauerat, reliquisset. Cùm verò ciuitas per Calenum caperetur, Mega-
renses ferarũ carceres effregerũt, earum vinculis relaxatis, vt irruentibus hosti-
bus obiectæ, negotiũ eis tantisper facesserent, dum sibi per morã aliquam con-
sulere possent: sed enim longè aliter euenit, quia leones in ciues ipsos truculẽti
sæuitia cõuersi, tantam inermiũ stragem edidere, dum obuios quosque adoriunt, E
sternunt, atque dilacerãt, vt spectaculum id fuerit vel ipsis hostibus perquàm mi-
serabile. Atque vt huiusmodi multa prætereamus, iam verò Pythagoricum præ-
ceptum est, animalia curuunguia (ita mihi liceat γαμψώνυχα interpretari) nutrien-
da non esse, quippe rapacitatem è ciuitate summouendã. Idem sentit Æschylus,
cùm leonis catulum in Republica non alendum esse dicit his verbis:

οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν·
ἣν δ' ἐκτραφῇ τις τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.

Catulum leonis alere in vrbe non iuuat,
Magis cauendum ne leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Euripides verò nullo eos pacto censet admittendos, Pythagorę pręceptũ secu-
tus, in quo sapienter quidem Æschylus hæc super Alcibiade, impotentiores id
genus homines non accipiendos: ceterùm si accepti fuerint æquo animo feren-
dos. At Euripides, vt Aristophanicus clamat Dionysius Ranis, ingenuè magis
locutus, siquidem vt apud Homerum habetur, F

οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά.

FVROR INDOMITVS.

IMmensum itaque furorem, quo quis impo-
tentius exardescat, significare si collibuisset,
leonem effingebant catulos suos discerpentẽ,
imò exossantem, vt Græcum vocabulum ἐξω-
στίζοντα interpretemur, non autẽ ἐκστίζοντα (vt in
vulgatis Hori exemplaribus eodẽ Capite bis
positum nihil significat) quo quidem furore
correptum olim Herculem, autores tradunt,
eoque insaniæ prouectum, vt non hospitis tan-
tùm filios enecarit, verùm & in suos ipsius fi-
lios vsqueadeò sæuire solitũ, vt eos interfece-
rit: quod non absimile est à pictura leonis pro-
prios catulos discerpentis. Sanè Theocritus
in Megara Herculis fœmina, dè furore quem is in liberos exercuerit hæc dicit:

Σχέτλιος ὃς τόξοισιν ἃ οἱ πόρεν αὐτὸς Ἀπόλλων

A Ἠὲ Λύσσης κηρῶν, ἢ Ἐριννύος αἰνὰ βέλεμνα
Παῖδας ἑοὺς κατέπεφνε, καὶ ἐκ φίλον εἵλετο θυμόν, C
Μαινόμενος κατ᾽ οἶκον ὅλον ἔμπλεος ἔσκε φόνοιο·
Τοὺς μὲν ἐγὼ δύστηνος ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι βαλλομένους ὑπὸ πατρί.
Infelix qui missilibus de munere Phœbi
Siue ea Parcarum, vel Erinnyos impia tela,
Gnatis ipse suis furijs agitatus ademit
Charam animam, vt domus ipsa cruore aspersa nataret.
Hos ego confossos manibus cecidisse paternis
Iussa oculis spectare meis, miserabile visu.

Poetæ quoque nostri leonem iracundũ notant, vnde illud apud Horatiũ: Prometheа insani leonis vim stomacho apposuisse nostro, cùm de excandescentia loqueretur. Elegãtissimè quoque, neque nõ eruditissimè Lucretius causam furoris istius perquirit, cuius carmina nõ iniucunda quæ repetantur ponere nõ pigeat:

Sed calidi plus est illis quibus acria corda
B *Iracundaque mens facilè efferuescit in ira,*
Quo genere in primis vis est violenta leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerunque gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

Superius verò dixerat cùm de varietate animi loqueretur:

Est etiam calor ille animo quem sumit in ira,
Cùm feruescit, & ex oculis micat acrius ardor.

Eius verò indicium excandescentiæ est, cùm caudæ verberibus sese excitare visus fuerit, quod ita Hesiodus tangit in Herculis scuto:

Πλευράς τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιόων ποσὶ γλάφει, οὐδέ τις αὐτὸν
Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι.

Quem Catullus secutus Galliambico super Atti dixit:

Age cæde terga cauda, tua verbera pateant
C *Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.*

Et quæ ad furoris incitamentum & indicium sequuntur: nam & corrugare frontem pugnaturus cernitur, quod σκύζειν Græci dixere: & superciliorũ contractionem ἐπισκύνιον vocãt. Index autem præcipuus est leonini animi cauda, perinde ac equorum aures, eaque propriè in leone dicitur alcea, quòd præcipuum in ea robur constet: vel quòd incitamentum quoddã sit ad assumendas vires animumque commouendum: initio irarum terra flagellatur, increscente verò excandescẽtia terga etiã sua verberant: id ea de causa fieri putat Alexãder Aphrodiseus, quòd eorum anima vehementius moueatur, sitque vltionis admodum appetẽs: cauda verò vtatur veluti homines manu, qua illi se plerũque in excandescentia complodere solent: ita animalia hæc ira cõmota, cùm id quod sese lædit vlcisci nequeũt, eo sibi modo solatium solent excogitare. Est itaque furor leoni familiaris, vnde apud Maronem, Iræque leonum, legitur. & Ouidius: Iram vultus habet, de eisdem ait. quare Poëtæ leonem peculiariter ferãm dicunt. ita Callimachus:

Θηρὸς ἀερτάζων δέρμα κατωμάδιον.

Quòd verò catulos ab eo exossari pingerent, causa est, quòd medulla leoni vel nulla, vel perexigua est, vt omnium animalium solidis omnino ossibus constare videantur, quasi inde accrescat furor, quòd labor his confringendis sit merce

de minor cùm minimũ id sit quod suctui possit inseruire. Sunt præterea ossa il- D
la dura adeò, vt ex collisis ignis veluti ex silice excutiatur. Hinc animal est maxi
mè febri obnoxiũ. Febrẽ verò nihil aliud esse, quàm superantẽ totius corporis
calorem, medicorũ omniũ cõsensu manifestum est. Febri deniq; nomẽ ab igne
Grçcum πυρετὸς, à feruore Latinũ est: quo morbo leones toto vitæ tempore cru-
ciari feruntur: eaq; de causa Lucretius triste leonum seminium appellauit. Sanè
Prouerbiũ. prouerbiũ hinc emanauit, ἐγέλασεν ὁ λέων, quotiens rarũ aliquod hilaritatis exem-
plum intueamur. Thucydidis id dictũ in Cylonio scelere subnotando, cùm sci-
licet indoluisset demũ Atheniẽsis populus Cylonem per factiosissimas factio-
nes quietum Reipub. statum interturbare, & quasi post diuturnam mœstitiam
ad hilaritatem demum respexisset, vt impetu in hominem facto, cum vel in in-
uiolabilis Deæ templum aufugientem persecuti sint pleriq;, distractumq; inde
magno totius ciuitatis gaudio trucidarint.

REMEDIVM IN FEbrem nactus.

EO itaq; incommodo vexantur leones: tametsi vnus Albertus negat esse eos febriculosos: cui in Germania nato, alito atq; educato, vbi totũ ferè vitæ spatiũ consumpsit, vtrum de leone loquenti potior sit adhibenda fides, quàm Ægyptijs inter leones quodammodo genitis, cumq; ipsis totũ vitæ tempus versatis, alij viderint. Ego sanè disciplinas eorum in huiusmodi re secutus, compertum esse inquam, leonem febri correptum vel si ad furorem vsq; exæstuet, vnius pastione simiæ liberari. Quapropter Ægyptij sacerdotes si febricitantem hominem, & sibimet auxilia comparantem significare vellent, leonis simiam E
vescentis hieroglyphicum ponere soliti sunt: tanta enim indignatione simiam
fert leo, vt nullum animal auidius perdere desideret. Causa est animalis petulã-
tia, leonem indignissimis modis exagitantis. Nam simulac vel ex arbore aliqua
vel ex alio tuto latentiq; loco nacta fuerit occasionem in leonem insiliendi, pro F
magno habet negotio caudæ sese eius applicare, natibusq; affigere, atq; ita qui-
buscunq; potest ludibrijs Regi suo illudere: quod cùm impatienter ferat leo,
impotenter admodum in huiusmodi animal efferascit: quæ plenius in Cynoce-
phali commentario discussimus. Sed vt mirari desinamus animal adeò ignobi-
le generosissimo omnium infestum esse, scimus etiam culices in leonum gre-
ges petulãter adeò ferocire, vt eos magna interdum clade ad internecionẽ adi-
gant. Inter enim arundineta Mesopotamiæ leones innumeri iuxta fluminum
ripas & fruteta vagantur, eo tempore quo hyemis clementia ibi mollissima est,
semper innocui: verùm vbi per æstatem cœlum exarserit, regionibus ijs æstu
candefactis ambustisq; propemodum, ipsi tam vapore sideris quàm multitu-
dine culicum agitantur, quorum densissimis examinibus per eas terras omnia
referta sunt, qui quidem ad splendorem oculorũ tanquam ad humidiora mem-
bra cõuolantes eos appetũt, palpebrarũ libramẽtis mordicus insidentes. Hinc
leones cruciati diutius, aut fluminibus, ad quæ remedij causa confugiunt, absor
bẽtur, aut amissis oculis immanius efferascunt, quod ni fieret, omnis ea quæ ad
Orientẽ latè diffunditur plaga, huiusmodi bestijs oppleretur. Id sibi cõpertum
esse

A eſſe teſtatur Ammianus Marcellinus Rerum geſtarum libro decimooctauo.

SVPER IGNE SOLICITVS.

ATque hoc quidem animal, quod ignem ingenitum, & in ipſis oſsibus abſtruſum geſtat, ignem tamen pręcipuè formidat, adeò vt nihil æquè vereatur atq; prætentas faces, quibus ad ferociam eius domitandam nihil efficacius: quod & Homerus teſtatur eo carmine:

Καιόμεναί τε δέται τάς τε τρεῖ ἐσσύμενός πέρ.

Ardentesq; faces, quas quamuis ſæuiat horret.

Et Pindarus Nemeis: Πῦρ δὲ πανκρατὲς θρασυμαχᾶν τε λιόντων ὄνυχας ὀξυτάτους ἀκμάν τε δεινοτάτων χάσαις ὀδόντων. In cuius trepidationis admiratione adducti Ægyptij ſacerdotes, hominem ſuper igne formidoloſe ſolicitum, & quaſi veſanientem, oſtendere ſi vellent, leonis ſimulachrũ, & faculã pingebãt. Id nos vix autoribus credebamus, antequã & Florentiæ, & demũ Romæ leones hac potiſsimũ ratione domari cõſpiceremus. Simulacrũ hoc in marmore cæſum Romæ vidi via Leoniana, quæ ad Popularem ædem ducit, erutum fruſtum ex Auguſtorũ mauſo-
B leo. Leo erat humi ſeſsitans capite ſublato, & in tergus verſo: in trãſuerſum adſculpta erat fax pinea cum nuce in ſummo capulo, tęniaq; à face in leonis tergus porrigebatur. Quãuis verò apud autores ſcriptũ repererim, nihil aliud ex hieroglyphico huiuſmodi ſignificari, quàm, vti dicebamus, eum qui ſuper igne pauidus eſſet: ſi tamen liceat mihi ſententiã his meã admiſcere, rei iſtius interpretationem eſſe dixerim, edomitũ furorem. Cauſam cur ita ignẽ expaueſcat leo, Peripatetici eam afferunt, quòd eius animalis vis præcipua in oculis cõſiſtat: quiq; oculos ſicciores calidioresq; habent, ij maximè omniũ ignem auerſant. In idem verò ſignificatũ adduci poſsit ilicis folium leonino pedi ſubiectũ: ſiquidem Magi ferunt leonem iligneo folio calcato torpeſcere: eandemq; vim eſſe folio ſcillæ traditum à Zoroaſtre, non illo inquam antiquo, ſed qui poſt Plutarchum fuit.

RELIGIOSA FORMIDO.

ET ne lõgius à leonina formidine digrediamur, gallũ is identidẽ, et pręcipuè albũ, vt Ambroſ. ait, à quo etiã Pythagoras abſtinendum iubet, mirũ in modũ perhorreſcit: quod
C pro ſymbolo colendę diuinitatis accipi quidã prodidere. Siquidẽ gallus, de quo Lucretius,

Quem nequeunt rabidi contra conſtare leones
Inq; tueri, ita continuo meminere fugai.

diuinũ quiddam pręſe fert, vti latius in Commẽtario de volucre ea perſcripto diſſeruimus. Diuinitatẽ verò omnis terrena poteſtas reformidat, ac reueretur. Leones porrò cùm Deũ matri ſint dedicati Terræ, ipſi addicti intelliguntur: & ſuperius bonã leonis partem, quippe quod à iubis eſt reliquũ, terram præ ſe ferre dicebamus. Sed enim aliã huius formidinis cauſam adducit Proclus libello de Magia: ait enim, gallum & leonẽ pręcipuè ſolaria eſſe animalia: ſed cur gallũ leones vereãtur, nõ poſſe nos à materia, ſenſúue rationẽ aſsignare, ſed à ſuperni tantũ ordinis cõtemplatione, quia ſcilicet præſentia viſue ſolaris virtutis magis gallo infuſa ſit, quàm leoni cõceſſa. quod ex eo cõiectare videt, quod exploratũ omnibus eſt, applaudere illum hymnis ſurgenti Soli, quaſiq; iubar eius aduocare, eo præſertim tẽpore, quo ex medio Antipodũ cœlo digreſſus ad nos

deflectitur. Affirmat etiã solares quosdã angelos in galli effigie nõnunquã appa D ruisse, qui cùm in se sine forma sint, nobis tamen, qui sumus in certã effigiẽ informati, forma se prędítos ea videndos exhibuêre. Contrà verò Dæmones nõnunquã leonina fronte visos, qui obiecto gallo repentè in auras euanuerint: quare solent etiamnũ diebus his, superstitionis eius studiosi, gallinaceũ pullũ in pelliciendis eis concilij causa præmactare. Ad hæc tradunt Græcorũ nonnulli, qui doctrinã Aegyptiorũ sequuntur, animã Cecropis, quẽ in leonem transmutatũ credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribus quibusdam subscriptis euocari, seq; illam eis ostendere: quod tamen esse ludibrium Aeneius Euxitheus affirmat, Dæmonesq; ita nos præstigijs fallere contendit. Quòd verò Dæmones, qui leonina fronte apparuerint, obiecto euanescant gallo, inde procedere dicit Proclus, quòd in eodem ordine constituta, quæ inferiora sunt, superiora semper vereri coguntur. Quemadmodũ modesti pleriq; viri, dum virorũ diuinorũ imagines intuentur, hoc ipso aspectu vereri solent turpe aliquid perpetrare. Lucretius verò ex sectæ suę præceptis ait esse gallorum in corpore quædam

Semina, quæ cùm sunt oculis immissa leonum E
Pupillas interfodiunt, acremq; dolorem
Præbent, vt nequeant contrà durare feroces.

Mirum verò, quòd veteres obseruarunt leonem etiã herbã ita nuncupatã, quæ surculis sese circumplicando plurimũ nocet, gallũ ita abhorrere, vt si puella adhuc intacta, menstrua tamẽ, nuda paßis crinibus leguminum segetẽ circumeat, gallum in manibus habẽs, exarescat gramen id, prorsusq; deficiat. Id qualecũq; est, à Democrito tamẽ traditũ est, vt asserit Sotion. Sed qui alieniores à superstitione sunt, arcanãq; naturæ vim quandã contẽplant, semina aiũt galli sanguine contingi debere, hæcq; ita sata ab Leone herba nulla postmodum iniuria affici.

INVNDATIO.

INcrementũ verò Nili, quẽ NVM Aegyptiaca lingua nuncupant, quod apud nos significat nouum atq; recens, ostendere cùm vellent, leonis identidẽ hieroglyphicum faciebãt: quippe cùm Sol Herculei terga leonis adit, Nili diluuiũ excitat, duplumq; recentis aquæ Sole in eo signo commorãte sæpius exundat: quæ vis aquę per spatiosam Aegypti planitiem latè diffusa, solũ ea fertilitate grauidum reddit, qua non ipsi tantùm indigenæ sibi alimenta colligunt, sed magnã F orbis partem fame leuant. Propter eam verò aquarũ redundantiã, quam Leonis beneficio consequi se quotannis experiuntur, institutum est, & apud gentes omnes vno iam consensu receptum, vt canales, tubiq; & siphones, qui aquam eructãt, per terebrata foramina in leonina capita ad id locis opportunis adsculpi solita aquam immittant, quæ inde ex leoninis rictibus euomi videatur. Qua ratione autem capita ea leonum in simis præcipuè constituenda sint, quoq; ordine disponenda, atq; vt ea tãtùm quæ contra columnas fuerint perterebrari debeant ad canalem vsq;, qui cœlestem aquam ex tegulis excipit, reliquis inter hęc solidis, vti quæ cadit vis aquæ per tegulas in canalem ne deijciatur per intercolumnia, neue transeuntes perfundat, sed ea tantùm quæ sunt contra columnas, ex ore ructus aquarũ emittere debeãt, Vitruuius latè docet. Obseruauerat siquidem is, aquarum redundantiam per leonem apud Ægyptios significari, atque hoc in omnibus antiquorum ædificiijs fieri paßim viderat. Et vt semel dicam, fontes & aquarum tubi, qui ab aquęductibus quibuscunq; prominebant, leoninis figuris ornabantur: vt qui fons admirabili opere Viterbij antiquam hanc disci-

Leonina capita aquas eructantia.

A disciplinam ostentat. Et vt alia dissimulem, Romæ in Area Lateranensi leones duo sunt nigri lapidis ante æneam M. Aurelij statuam positi, qui dubio procul fontibus inseruiebant. Indicio sunt ora perterebrata in adaperto rictu, & inferne foramina in guttur vsque immissa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiundæ aquæ, dimittũdæque intercauatus. Tale aliquid obseruaui in agro Brixiano extra portã Orientalem ad secũdum lapidẽ, vbi iuxta viam, quæ tota magnis aquarũ riuis atque diuortijs instructa est, leo marmoreus antiquissimi operis, vtris instar inflatus, rictum eodem modo ad aquarũ effluuiũ patefaciebat. Sed neque in ijs tantùm quæ ad aquam euomendã pertinent, leonum effigies apponi consueuerunt, verùm etiã propterea quòd leo, cœlestis ille inquam, aperire claudereque videtur aquarum cataractas. Atque in hæc vsque tempora nunquam antiquata est veterum consuetudo, vt ostiorum clausuræ, claues, annulique foribus affixi leoninis rictibus ornentur, quod apud Ægyptios factitari solitum ait Theon in Arati cõmentarijs: quamuis quod ad ostia pertinet, ad eam, qua de superius dictum est, custodiam potius respicere, quàm ad aquarum fluctus, crediderim. B Illud non omittam quod Horus Apollo tradit, in supplicationibus pluuias exposcentibus plerisque in locis leonum ora vino prolui fuisse morem. Sed aduertendum est vulgatos Hori codices hoc loco deprauatos esse.

SEMEL TANTVM ENIXA.

CVm verò persuasum haberent Ægyptij, leænas semel tantùm in vita párere, id quod cum Herodoto plerique alij prodidere: mulierẽ itidem quę vnius tantùm filij mater fuisset, per leænam sculptã significare consuerunt. Est in hanc sententiam Æsopi fabella veteribus scriptoribus approbata. Cùm vulpes leænæ fœcunditatem suam obijceret in generositatis cõmendationem: illã verò incesseret, quòd & semel in vita, & vnum tantùm páreret: leænam respondisse, se quidem semel & vnum párere, sed eum leonem. Huius raritatis causam plerique reddere commenti sunt, eamque potissimũ adinuenere, quòd catuli in vtero iam vnguibus obortis matricem discindant, edique partum, ea vnguium acie in enixu lacerata: vel quòd vnà cum primo partu locos amittat, quam deliram esse fa- C bulam Aristoteles asseuerat, easque vel quinquies vita párere, quod explorauerit in terra Syria, demonstrat. Primũ enim quinque, ac per annos singulos vno subinde pauciores, donec ad vnicum, & mox ad sterilitatem declinauerint, in qua reliquum vitæ spatium degant. Aliàs magna ex parte geminos, quod per longã annorum seriem Florentiæ experimento compertum est: sed cùm plurimũ sex, nonnunquã etiã vnum. Philostratus affirmari ait à rerũ peritis, ter eas tota vita párere: primò quidem treis, mox duos, inde vnũ: visam tamen aliquãdo leænã, quæ octo vtero gestarit. Sedenim quam Philosophi rationem raritatis huiusce in pariundo conati sunt inuenire, Basilius Magnus ad prouidentiã Dei refert, cuius imperio factum sit, vt animalium ea quæ facilè capi possent, longè essent cæteris fœcundiora: quocirca tam lepores, quàm damæ, quàm etiã oues, ferè sæpius & geminos pluresque pariunt fœtus, ne genus deficiat feris ijs, quæ sanguine gaudent, carniuoræque sunt. At ea quibus pro cibatu cætera sunt, certũ est longè minus fœcunda esse: quapropter ait, Leonis vix vnius Leæna mater euadit. quę quidem raritas pariundi, cùm non alij animalium generi certius contingat, meritò Ægyptij, quod in pluribus accidit obseruantes, semelipa- ram per Leænæ hieroglyphicum ostendebant.

Æsopi fabella.

CLEMENTIA.

D

PRæter hæc alia quoque, leone super, hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi qui literas heroglyphicas interpretati sunt, sed potius obseruatione inuenta mihi videntur, breuiter attingã. Ex ijs clementia est, quæ per leonem & substratũ hominem, ita tamen vt leo sit incolumis, significetur, propterea quòd infestissimè solicitatus ab homine leo, dummodo sit intactus, non vnguibus eum lacerat, nec vlla iniuria afficit, sed quatit solum, atque vbi ita perterruerit, dimittit: quod ita Ouid. scribit:

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.

Seueri Pij Aug. nummus. Ad huiusmodi significatum non frustra vidimus in Seueri Pij Aug. nummo simulacrũ mulieris quod leoni exporrecto insidet, manu quidem vna hastam terræ affixam tenens, altera fulmen quasi abijciens, non autem in iaculandi gestu, cum inscriptione huiusmodi, INDVLGENTIA AVG. IN CAR. neque quicquam aliud legi potest.

CASTIGATIO.

PRæter clementiam inesse Leoni castigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditũ ab Eudomo citat Ælianus, leonem, vrsam, & canem eodem cõtubernio à magistro quodam alitos & educatos, sine vlla iniuria aliquãdiu pacatissimè conuixisse, ac si domestica & eiusdem generis animalia fuissent: verùm cùm vrsa quodam impetu percita cõtubernalem canem dilacerasset, cõmotum leonem violati hospitij scelere in vrsam proruisse, eaque pariter dilacerata meritas pro cane pœnas exegisse. E

VINDICTA.

LOngè verò diuersum à superiori significato est, quòd vlciscendi studiũ per leonem telo confossum plerique pingere instituerunt. Vulneratus enim leo obseruatione mira percussorem nouit, & in quantalibet multitudine vnum appetit, & si detur copia, fœdissimè lacerat & discerpit. Ferunt Iubæ Maurorũ regi prestantis animi iuuenem fuisse comitem, dum per deserta Africę rerum suarum componendarũ studio rex cum exercitu proficisceretur, ex itinere verò leonem obuiã factum à iuuene illo ipso sagitta percussum in syluã recessisse: anno verò pòst cùm Iuba rebus ex voto cõpositis eâdem copias traduceret, eundem illum leonem obseruato iuuene à quo vulnus acceperat, vnum illum è tam magno militum numero violentissimo cursu hostiliter aggressum nulla vi cohiberi potuisse, quin correptum iuuenem miserabiliter dilaceraret, nemineque aliorũ F
Cambyses. læso vltione ea contentum decessisse. Pythagorici porrò animam Cambysæ regis Aegypti in leone se deprehẽdisse aiebant, vnde illi animus imperij cupidissimus fuerit, & maxima quæque semper appetierit. Cæterùm hæc quoque potest assignari causa, quòd illis temporibus, quibus claruit, neminem in vltionẽ eo magis propẽsum fuisse notum est, qui nunquã Aegyptios persequi odijs armisque, & omni vexationis incõmodo affligere destitit, eis semper infensus, donec in omni Aegypto rerum potitus, sacris omnibus profanatis, populos totius regionis malè tractãdo, defessus potius quàm satiatus est. Facit ad hoc illud, quòd visi leonis ostentum, belli principium coniectores atque augures tradunt indicare, quod quidem eleganti trimetro apud Græcos exprimitur:

Λέοντας ἰδεῖν δυσμενῶν δηλοῖ μάχας.

Visæ leonum imagines noctu indicant occidionem ab hostibus.

REGIVM AVGVRIVM.

ALioqui regibus augurium dare leones soliti sunt, vt is qui Iuliano Imperatori

A tori Gordiani tumulum cum exercitu prætergresso sese obtulit immanissimo corpore eius aciem inuasurus, à qua multiplici telorum ictu confossus est. Obitus enim regis ex hoc portendebatur, inquit Ammianus. Verùm antea Maximino Cæsari cum Narseo Persarum rege iam cõgressuro, itidem leo & aper ingentes trucidati simul oblati sunt: tamen euenit vt is ea fera admodum gente superata, incolumis & sine damno discesserit. Et Sãdrocottus Indus obscuro genere, cùm Alexandri furorem pedum pernicitate declinasset, fessusq; somnũ in sylua captaret, à lambente leone sudorem sibi sensit abstergi: quoq; pacto inde, præfectis Alexandri oppressis, Indiæ regnum inuaserit, à Trogo traditur. *Sandrocotti augurium.*

ANNVS MENSES'QVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non ab re fuerit id commemorare, quòd leæna, quę catulos octo vtero gestabat, à venatoribus in Mesopotamia cęsa exēterataq;, quo tempore Apollonius Tyaneus eà iter faciebat, indicauit eo interpretante annum vnum, & menses octo illum apud Barsanem Babyloniæ moraturum. Interrogantibusq; comitibus, cur non potius annos IX interpre-
B taretur, cùm ex passere & pullis octo à serpente deuoratis apud Homerum annos idẽtidem nouẽ Calchas intellexisset: Editi iam illi fuerant, respondit Apollonius, hi verò adhuc in vtero nondum fœturam cõpleuerant, quare mensibus potius quàm annis assimilantur.

CRAPVLA.

SVnt etiam qui hominẽ ad satietatem vsq; crapulatũ, per leonem frusta carnium depascentem indicari velint. Animal siquidem hoc cibo incontinẽter admodũ vtitur, multaq; deuorat solida sine vllo dissectu quæcunq; potest: mox à saturitate nihil biduo aut triduo edit. quã scilicet voracitatẽ Iuuenalis tangit, vbi multa pascendum carne leonem dixit: atq; inde fit vt grauis illi ob cruditatem exhalet anima, quæ teterrimi semper odoris est: quocirca nonnulli grauem animam significantes, leonis os hians facere consueuerunt. Huius fœtoris ergò Martialis videtur muliebre pudendum leonem appellasse eo versu:

Quare si pudor est Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.

C Taxat enim eam, quæ cùm vetula esset, pilos vellere pertentaret. & alij lupanar olidum dixere. Quanquam non desint, qui loci huius interpretationẽ longius accersitam ad Cenchrenas, quas leones Nicãder appellauit, referant: huiusmodi enim serpentes morsu sanguinem exorbent, & genitale semen ex preciosissima sanguinis decoctione fieri Medici consentiunt, vnde dixit Iuuenalis:

Accipiat sanè mercedem sanguinis.

MERETRIX.

SAnè meretrices per leænæ nomen intelligi, multis veterũ sententijs & monumentis cõstat. Tale aliquid habes apud Aristoph. Lysistrate in iuramento fœminarũ: Non stabo leæna in Tyrocnesti. Huiusmodi petulantiæ causa Ezechiel Hierosolymam lęnam vocat, & Heliachim catulũ eius, qui ductus est in Ægyptũ. Alium rursus catulum Ioachim, quem in cauea, vt LXX ediderũt, Nabuchodonosor Babylona traduxit, Michaël Byzã-

tius meretrices quasdã ex Megara Sphinges appellatas ait, quòd humano ca- D pite mansuetudinẽ præ se ferrent, cæterũ corpore reliquo leonino rapacitatem, & imperium quod in amatores exercent, indicaret. Et Megaricæ Sphinges in opprobrium dici solitum de meretricibus, ob impuros scilicet mores Megarẽsium, quos veterum scriptores omnes damnant. Facit ad hanc rem veteris Poëtæ senariolus admodum venustus:

ἴσου λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.

Par est leænæ & fœminæ crudelitas.

Sed & ante vrbem Corinthum Veneris erat templum, iuxtáq; Laidis tumulus, cui leænę simulacrũ appositum videbatur, ariete inter priores pedes apprehenso: quod nimirum petulantiam eam indicabat, quà pręcipuè lasciuiunt arietes, de quibus loco suo diximus.

TACITVRNITAS.

LEænæ verò elinguis simulacrum ex ære quod Athenienses statuère Iphicratis opus, ex effigie quidẽ leænæ, meretricis nomen, ex linguæ verò defectu taciturnitatem eius indicabant. Cùm enim Armodius & Aristogiton de liberanda à tyrannis patria consilium iniissent, coniuratióq; delata esset, comprehẽsam illi leænam scortum eorum vtriq; admodum familiare, ad mortem vsq; tormentis variis excruciarunt: ea tamen constantissimè omnia pertulit, nec quenquam prodidit, supra fœmineam imbecillitatẽ fortitudinis admirandæ memorandum exemplum: quam Athenienses vt honoribus honestarent, ne scortum tamen celebrare uiderentur, eiusdem nominis animal ob taciturnitatẽ elingue, erigendum decreuere. Constantissimũ meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quò nostri animosiores fierẽt, cùm leui adeò de causa repertæ sint vel mulieres quæ tam forti animo pro amicorũ salute nõ solùm tormenta paruifecerint intolerabilia, sed sponte suũ ipsæ cruciatũ auxerint. Nam hæc eadem, vt ille ait, carnifice iam fatigato, postremò linguã suam comestã in faciẽ tyranni sæuiẽtis expuit, vt expueret & vocẽ, ne cõiuratos cõfiteri possit, si etiã victa voluisset. E

CYZICENI.

Cyzicenorũ pecunia.

SI quis verò incidat in monetam, quæ leonis imaginem ex vna parte habeat, ex altera verò Cybelem deorũ matrem, sciat eam esse Cyzicenorũ pecuniã, quæ celebris admodum est ob id, quòd pulcherrimè scalpti erant. Et quia pro XXVIII drachmis Atticis imputabãtur, quæ summa ducales aureos duos reddit, & aliquantulum plus: vna enim argẽti drachma Marcelli Veneti pondus æquat. Atq; hi sunt Cyziceni stateres, qui rem egregiè factam indicabant. F

Magorum porrò superstitio, considerata leonis alacritate pernicissimóq; cursu, mustelæ dentem leonino corio adalligatum, ad pedum tumorem atque adeò imbecillitatem adhibere cõmẽta est, id quod apud Lucianum Tychiades ridet, orta inter Cleodemũ & Dinomachum medicos contẽtione, vno eorum leoninum, altero ceruinum corium præferente, vt per incantamenta Eucrati laboranti amuletum aliquod apponerẽt. Controuersia verò omnis inter eos est, dum ille fomentum aliquod miserabiliter implorat, vtrum ceruus an leo magis pedibus valeat, atq; eorum vter alacriori feratur cursu. Meritò igitur Virgilianus Æneas, tergum Getuli immane leonis dat Salio, velocitatis præmium, qui primam in stadio coronam meruerat, nisi dolo Nisi fuisset interturbatus.

HERCVLANVS LEO QVID.

QVid verò sibi velit Herculanus leo, magis diuulgatum est, quàm vllo sit

opus

A opus cõmento latius declarare. Illud tamen non omiſerim, Herculẽ illum Ægyptium, qui cum Oſiride, vt Antiquitatum ſcriptores tradunt, Italiam ab amariſſimo Gigantũ iugo liberauit, per leonem intelligi, neq; quenquam alium. Plures enim Hercules fuiſſe, & Arrianus & Diodorus hiſtorici prodidere: hunc autem omnium primum leonis inſignia geſtaſſe, tradunt. Cæterũ Heraclitus Ponticus ſuperatũ ab Hercule leonẽ ideo fingi dicit, quia Argiuus ille, de quo Græci plurima ſcripſerunt, Hercules, furorem illũ, quo ex atra bili plurimum laborauit, tandem edomuerit. Satis enim exploratum eſt ex ijs quæ antea dicta ſunt, animal id per ſemetipſum immoderatis animis excitari. Sunt tamẽ qui per Herculem myſticè Solis lumen intelligant: leo verò cùm Soli dicatus ſit, manifeſtũ eſt quid ſibi velit Hercules, & leo. Nam & hinc Iubari ſtellæ nomen, qui Phoſphorus eſt, quòd ſplendor eius in modum leoninæ iubæ diffunditur.

VIRTVS.

VTcunq; verò leoninum ſpolium virtutis hieroglyphicũ eſt, eaq; de cauſa Herculi dicatur, quem pro virtute veteres poſuere: ideoq; Diogenes conB ſpicatus quẽdam eo ornatu ſibi glorioſe placentem, exclamauit: Ecquid virtutis indumentum vituperas? Sed enim non leonis tantùm, verùm alterius etiam animantis geſtare pellem, heroicum fuiſſe morem, didicimus ex Apollonij commentarijs, vbi Poëta ſcribit:

Δέρμα δ' ὄμβι ταύροιο ποδηνεκὲς ἀμφ' ἔχετ' ὤμους.

Et apud Virgilium Euandrus:

Demiſſa ab læua Panteræ terga retorquet.

VIRES CEDERE SApientiæ.

IN Antiochi numo videas leonem quendam propemodum humi procumbentem, & ſuperuolantem noctuam, quod nonnulli veſpertinum crepuſculum indicare arbitrati ſunt: quippe cadente Sole, noctem, quam per auem eam intelligi volunt, exurgere. Ego verò per huiuſmodi hieroglyphici figmentum ſignificare crediderim, vires cedere ſapientiæ. C Nam per leonem robur, per noctuam Mineruam intelligi, ſuis locis cõmentaria hæc oſtendere. Eiuſdem argumenti eſſe puto leonem in numo, cuius inſcriptio eſt, ΜΙΛΗΤΩΝ, qui anterioribus pedibus inclinat ad humũ, ſupernè verò caduceus exporrigitur, vt ſcilicet id oſtendat, vires quantumlibet feroces ſapientum eloquentiæ cedere. Numum vidi apud Maffeos Romæ. Quòd verò ſignum Iunonis Argis ſpectabatur palmite redimitum, ſubiecto pedibus eius corio leonino, id habebat hieroglyphici, quòd nouercã vtriuſque priuigni exuuijs inſultantem oſtenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni vitem induxit. Rem huiuſmodi tangit Tertullianus.

VIRES CEDERE ELOquentiæ.

LVNA.

Visebatur in Olympiæ templo Dianæ simulacrum alatum, dextera pantheram, sinistra leonem continens. Per alas volucrem Lunę cursum interpretemur, quæ septem viginti dierũ spatio totum permeat signiferũ, quem Sol vix annuo temporis spatio perlustrat. Panthera varietates eius indicat, quas vnoquoque mense XII suis nominibus designatas alibi recẽsuimus. Leo Solis vim, qua splendorẽ sibi comparat, ea tantùm parte lucens, qua eius radijs illustratur. D

SOL.

TERRA.

E

Fieri etiam solita erant apud veteres simulacra quædam radiata, ita tamen vt vnius simulacri radij omnes sursum versus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur, atque ea ita cõformata, vectãda leonibus cõmendarentur. Sciendum autem ex Vectij cõmentatione, Solem & Terrã ex eo figmẽto veteres intellexisse, quippe quos Assyrij ADAD, & ADAGARTIN vocabant: ADAD quidem Solem, qui radijs deorsum inclinatis inferiora viuificat, mulcet, educat, omniũ quippe terra nascentiũ autor: ADAGARTIN verò Terram, quæ cõceptam à solaribus radijs virtutẽ, eandem, quã licet, sursum versus erigit. Ita veluti sponsa viri appetens, vt Platonicũ dictum interim vsurpemus, rerum omniũ suarum stipata fœtu, sese habendam exporrigit. Sed enim ipsa leonis effigies vtrunque referre videtur hieroglyphicũ, quippe quę anterioribus partibus Solem F excribit, posterioribus verò Terram. Quòd tamen Adagartin pro tellure positum putat Vectius Bassus in cõmentario Germanici, qui Phænomena scripsit, vbi de Erigone agitur, virginẽ, inquit, dici Cererem arbitrati sunt plerique, spicarum quas tenet indicio: alij Adagartin malunt. Sunt qui & Fortunam, quoniam sine capite astris inseritur. Nigidio Figulo placet iustitiam, vel æquitatẽ, quo nomine etiam Terram ipsam dici alibi comprobauimus, & legiferam vbique Cererem apud Poëtas appellari cõmperias, vt ab iustitiæ nuncupatione, neque hoc quidem alienum videatur, & cum Tellure iustissima consensum habeat. Hinc apud Maronem prospero terræ subiungandę omine Æneia puppis Prima tenet rostro Phrygios subiuncta leones. Veluti etiã hominem insidentẽ leoni nonnunquam videas, quem is

ANIMI DOMITOR.

stimulo

G ſtimulo regat, quod eſſe animi regem omnino videtur ſignificare: neque enim Æneium illud ad ſacra tantùm patria refertur, quæ in Cybeles honorem fieri ſolita: neq; ſolum reſpicit beneficium, quod, vt additum eſt, fuerit

Ida profugis gratiſsima Teucris.

Subijciuntur verò leones Magnæ Deæ vehiculo, identidemq; trahunt & currum Solis: atq; tam variè à veteribus tradita, ad vnum eundemq; demum intellectum tendũt. Demum hæc duplex in leone natura, qua quidem anterioribus partibus cœleſtia refert, poſterioribus verò terram, quæſtionem illam facilè poteſt ſoluere, qua nonnulli mirantur, cur leonis effigies in diuinis noſtrorum literis modò Chriſto, modò Dæmoni attribuat: pro Chriſto quippe apud Prophetas non ſemel poſitus, vt ſuprà diximus: pro maligno verò, Petrus epiſtola prima rugientem leonem dixit: & Dauid, Libera à leonibus vnicam meam, clamat. Quibus reſponſum facio, anteriora quæ ſunt leonis, fortitudinis, & regiæ virtutis habere ſignificatum, atq; ita pro Chriſto poni. Nam Ireneus vbi myſterium Dei in rebus ſtrenuè gerendis, in dominando, in regendo vim & autoritatem

H tem oſtendi diſputat, leonis imaginẽ ait id præmonſtraſſe, quæ vni ex quatuor Euangeliſtis fuerit attributa: inferiora autem, partem quippe terream, fugacitatis & inſidiarum: caudam enim ſubter vterum cùm fugit ſubijcit: cauda ferit ex obliquo per inſidias: quę omnia Dæmonẽ exeribunt, quo nihil à bono fugacius, nihil in mortales inſidioſius.

CHRISTVS HOMO DEVS.

DEniq; vt etiam aliter philoſophemur, cæleſtis eſt anteriore parte leo, ideo admiranda Chriſti opera veram nobis ante oculos proponũt diuinitatẽ. Nemo enim qui à Deo nõ ſit, ait Nicodemus, opera ea facere poſsit quæ ipſe faciebat. Poſteriore terrã ſapere videtur: ea frigida eſt, inde ad minima quædam, galli quippe cantum, prætentam facem, leuis obiectum amictus, quin ad ſimiã, & ilicis folia, atq; etiam ſcillæ, leo timidus eſt, & ad fugam promptiſsimus. Et humanus Chriſtus mortem timet, perpetuæ nõ ignarus, quæ ſtatim ſubſecutura eſſet, immortalitatis: effugere cruciatum tẽtat, patremq; orat, vt acerbiſsimus à ſe calix auferatur: & inde ita debilitatus, vt præ trepidatione genibus inſiſtere

I non poſſet. Quòd ſi vtraq; natura in Chriſto eſt, leo cùm ſit eiuſmodi, rectè in diuinis literis modò Deo, modò mortalibus accommodatur.

IVSTICIAE cultus.

EA verò præcipuè de cauſa eorum ſententiam approbarim, qui ferociores quoq; animos iuſtitię ſeſe ſubijcere per hieroglyphicum huiuſmodi arbitrãtur: quia nuper in Cauartiano agri Bellunẽſis vico ſuburbano reperti ſunt magno numero numi, ab quorum vna facie mulier corona inſignis longaq; induta palla ſedet, manũ ad enſis inuerſi capulum extendens, ita vt apex ipſius capuli volã impleat: literę circũſcriptæ, IVSTICIA. Ab altera facie, eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidem toto in exporrectã retro dextrã appenſo, læua ſupra leonis caput poſtremis pedibus reſidentis iniecta: literæ adſculptæ ſunt, LEONIS HVMILITAS.

NATORVM OBSEQVIVM erga parentes. K

LEones autem domitos, & Magnæ Deæ currui succedentes, Lucretius aliter interpretatur, qui velit figmentum id significare, liberos quantumlibet feroces obsequentes esse debere parentibus: ait enim,

Adiunxere feras, quòd quamuis effera proles
Officijs debet molliri victa parentum.

AGRICVLTVRA.

VArro tamen in Cybeleio curru duo considerasse videtur, leonem vtiq; terræ symbolũ, vti paulo antè dicebamus: mox quia genus id animaliũ in longinquis, & à nobis remotissimis regionibus inuenitur, nullam ait esse terræ partẽ tam remotã quã coli subigiq; nõ oporteat: ita omnes, quæ vel hieroglyphica sunt, vel quoquo modo mystica, in suam quisq; artem, vel disciplinã quam profitẽtur, trahũt. Diodorus autem, L vti suus est mos, historias sibi confingit ex cõmodo suo, leonesq; ideo Cybeles currum trahere cõfictum ait, quòd ab his ea educata fuerit. Vtrũ verò curru vehatur Dea, an sella sedeat, quantum ad significatũ pertinet, parui refert: nam in Faustinæ numo Cybelem Turritam leoninæ sellæ insidentem videas, quæ orbem intra manum & genu tenet: inscriptio, MATRI MAGNÆ.

Faustinæ numus.

MIXTA QVID.

QVod verò pluribus in antiquorũ monumentis, præcipueq; sepulchralibus cernere est, leones aliquod animal apprehẽdisse, quippe vel ouem, vel taurum, vel anguẽ, vel huiusmodi quippiã, ex eo conijcere potes, sepulti animũ aut naturã talem fuisse, cuiusmodi est illud, quod apprehensum fuerit: quippe si ouem, vel agnũ, vt in sepulcro quodam Romæ sub Æsculapij pronao habetur, intelligas hominẽ ferocitate demolita mansuetudinẽ amplexatum: si taurum, temperantiã: si anguem, prudentiã, vel quid huiusmodi, prout animalis quod detentum fuerit significatũ exiget, interpretaberis. Si verò hostiliter captũ vel discerptum, eius naturæ hostem malè habitum. Nam in numo quodam argenteo Augusti Cæsaris validissimæ formæ leonẽ videas, qui ceruũ superat denti- M bus in armos affixis: quod fortè referri potest ad Actiacam victoriã, quam is A-

Augusti Cæsaris numus.

FEROCITATE POSITA assumpta mansuetudo.

ACTIACA VICTORIA.

pollinis

A pollinis fauore consecutus est, in qua, vt apud Maronem,

Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.

Pauorem enim ex ceruo loco suo significare diximus.

AMORIS PETVLANTIA.

QVæ si erit hîc aliquis, quid sibi velint leonis anteriora, quæ in Chimæra fuisse traduntur, cuius figuram Homerus ita descripsit:

πρόσϑε λέων, ὄπιϑεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Eam autem amoris petulantiam, quæ fuerit à Bellerophonte coërcita, significare clari pleriq; autores volũt. Huiusmodi enim sunt amoris initia, qui primo statim insultu leonina feritate nos aggredi videtur: dictumq; Epicharmi Comici:

Amoris mollitiem, leonis robore domitandam.

Δαμιτὴς ἔρως λεοντείᾳ δυνάμει ϑαλερός.

Eoq; respexisse videtur Horatius, cùm de iuuene perdito amore capto ait:

Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet chimæra.

Capra procacitatem atq; lasciuiam, cui animosus idem Heros fortiter obstitit.

B Draco, insultusq;, pugnam adeò periculosam. quæ omnia ex peculiaribus commentarijs toto hoc Opere suis quæq; locis explicantur.

TRES ORATORIAE PARTES.

NAzianzenus verò, neq; non interpres Hesiodi, per chimærã treis Rhetoricę partes intelligũt: Iudicialem quippe per leonẽ, ob terrorẽ quẽ reis incutit: Demonstratiuam per caprã, quòd in eo genere dictio plurimũ soleat lasciuire: Deliberatiuam demum per draconem, ob varietatem argumentorũ, longioresq; circunductus, & spiras quibus in persuadendo opus est: vnde etiam monstrimater fingitur ab Hesiodo, Echidna nomine, per quam ποικίλον νοῦν καὶ πολυειδῆ, intelligi contendunt, quippe mentem multis & varijs præditam disciplinis.

SACRORVM INITIA.

NEq; prætereunda est leonis facies illa, quæ omnium prima visa est Ezechieli, per quam eius disciplinæ periti aiunt initiãdorum sacrorum admonitionem nobis oblatam. Eam verò in primis visam, quòd à principijs vita soleat totius populi consensus legem sibi constituere. Ad valuas igitur templorum, sustinendis

C modò postibus, modò hyperthyris, modò pronaîs locorũ vbiq; leones subijciuntur, vt cum Maronis dicto, vel præcipuo potius summi Dei pręcepto, Deos primùm venerari meminerimus. Et nullam esse gentem tam efferam, neq; animum tam indomitum, qui nõ possit religionis cicuratione, beneficioq; molliri, atq; ita mitescere, vt nullum inde sit onus detrectaturus.

LEONES TARVISINI QVID.

LEones duo pro foribus, vt ferè passim insigniora templa habent, Taruisij sunt, qui in pronao cathedralis à dextera draconẽ alatum vnguibus impactis cõprimit, draco retorto collo leonis pectus admordet: praua quidem cogitatio cor incessit, fortis verò animus eam actutùm elidit: à læua leo leunculũ apprehensum pectori subijcit suo: generosus quippe animus seipsum vincit.

SPHINGES QVID.

QVas verò sphingas humanicipites, reliquo corpore leonino pro templis prostare locorũ vbiq; cernere est, sunt qui figmentũ omnino hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, vt humanam naturam præstare cæteris animantibus admoneamur. Nam alibi principatũ ex capite intelligi disseruimus.

Leonem autem brutorum omnium principem esse, manifestum, qui humano D subiectus imperio reliqua secum trahit. In diuinis verò literis imperium in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga sanè monstrum ex parte dimidia virginis formam præ se tulisse, figmento Græcorum tradit Adamantius. Alij interpretantur, totius terræ dominium religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia sese subijciant, imperiumq; suscipiant.

LIBRI PRIMI FINIS.

AD CLARISSIMVM ET REVERENDISSIMVM GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM, CARDINALEM S. FLORÆ, DE IIS QVÆ PER ELEPHANTVM ET RHINOCERONTA SIgnificantur ex sacris Aegyptiorum literis. E

ERRESTRIVM Animalium hieroglyphica publico spectaculo emissurus, Leonemq; in primis, quippe eorum dominum, auspicijs inclytissimi Cosmi Medicei Florentinorum Ducis exire procuraui, & quòd studium clarissimæ eius ciuitatis semper fuit Leones publicè alere, & quodam Aegyptiorum more honorificè tueri, & quòd generosa eorum magnanimitas in ipso Duce laudabilibus tot effulget exemplis, vt non alij cuipiam argumentum huiusmodi dedicari deberetur. Sequebatur Elephas, animal quippe quo neq; vastius, neq; portentosius natura rerum tulit: sed deformitatem bestiæ tot dotibus, ipsisq; tam præclaris insigniuit, vt in omni vitæ tenore humanum genus (quod sanctius animal Poetæ canunt) ab eo bruto si non superatum, certè lacessitum esse videatur, aut pari conditione decertare. In eo autem excellit Elephas, quòd à se natura suggerente & morum, & virtutum documenta præbeat: quod homines nisi doceantur, vix assequi posse fateantur: sed multa sunt quæ ab eo tanquam à morum idea homines desumere & imitari coacti fuerint. Est enim Elephas ingenita munificentia nobilis, temperantia insignis, æquitate summa conspicuus, præcipuus declinator insaniæ, vaniloquentiæ hostis, pietatis cultor, & ea celebris mansuetudine, vt F alienam etiam crudelitatem abhorreat, contra minus validas feras pugnare dedignetur, in iram autem nunquam efferatur, nisi acerbitate iniqua, enormiq; aliqua iniuria concitatus: deniq; regalem & ipse animum, ne omnia hîc accumulem, in omnibus referre videatur. Quæ quidem Reuerendissime Domine tibi, non vt te doceam, non enim sus Mineruam, aiunt, sed vt in memoriam redigantur, hoc Commentario enarrabuntur, exemplisq; citatis comprobabuntur. Nec ad quenquã ex vestro ordine hic Commentarius mitti potuit vel aptius, vel conuenientius, quàm ad eum qui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ supra ætatem in te conspiciuntur, commendatione longè clarissimus & esset, & haberetur. Vale.

A SVIS VIRIBVS POLLENS.

T igitur ab ijs ordiamur quæ ſuper Elephanto Ægyptij tradiderunt: hominem, in primis opulentum, ſuis quippe viribus pollentẽ, aliorum nihil indigũ, qui dicere tutò poſsit, in me eſt omnis ſpes mihi, qui ſibi conducentia olfactu quaſi quodam enanciſcatur, per animal hoc, imò per vnam tantùm eius promuſcidem, hieroglyphicè ſignificabant, in eam ſcilicet admirationẽ adducti, quòd talem, tantãq; habeat, vt ea vna officijs ferè omnibus illi oppidò ſufficiat: ea vice manus vtatur, vnde etiã nomẽ: ea bibat, ea cibũ ad os admoueat, eam rectori, cuius omnib. imperijs ſe præbet obſequentiſsimũ, erigat, offeratq;, ſiue is in ceruicẽ animalis ſummã ſuſtolli voluerit, ſiue ad terrã deſcendere: quin arbores eadẽ proſternit, in acie tela de manibus dimicantiũ detrahit, equites ab equo deripit, pedites correptos quoquò libuerit proijcit, & quotiẽs immerſus per aquas ingreditur, ea ipſa ædita in ſublime reflat atq; reſpirat. Proprio itaq; & elegãti vocabulo Lucretius hac de cauſa elephantos anguimanos
B dixit, quòd promuſcidem ipſam inſtar anguis quoquo verſum flectat, reflectat, cõtrahat, porrigat, lubricet & incuruet. Sunt qui viſos ætate noſtra affirmarint gladiũ longitudine duorũ cubitûm ad promuſcidẽ alligatũ geſtantes, atrociſsimas in bello cędes edidiſſe. Sanè quãtũ ad vires pertinet, nunquã ſe Cato apud Ciceronẽ ait cũ adoleſcẽs eſſet, vires tauri aut elephãti deſideraſſe: quod dubio procul indicat, inter bruta tauros & elephantos viribus alia omnia antecedere.

REX.

AD hęc Ægyptij regem hominem per elephanti ſimulacrum intelligebant, non ea tantùm de cauſa, quòd cùm gregatim ſemper ingrediantur, is qui maximus eſt natu gregem ducit, quod in regibus eligendis multarũ nationum & gentium mos fuit, vt id muneris ſenioribus demandaretur: hinc apud Hebræos Seniores, apud Athenienſes Palæologi, apud Romanos Senatores rerũ habenas moderare ſoliti: verũ propterea quòd habet hoc animi regij peculiare, vt genua non flectat adeò notabiliter vt animalia reliqua, calcaneũ verò leuiter incuruet. Nam genua nõn flectere, dubio procul oſtendit ſupplicabundum nõ
C eſſe: flectere verò calcaneum, humanitatem, qua maximè præditus eſt, indicat. Nam apud Philoſophos morũ inſtitutores, pes indicium eſt affectus illius qui humilioribus applicatur. Penes verò quem ſit rerũ poteſtas, decet quidem eum humanum eſſe, humaniſq; rebus commoueri: genua verò flectere non oportere, manifeſtũ eſt. Habitus & in oſtentis elephantus regiæ ſublimitatis ſignum, qui Aureliano, multò ante eius imperium donatus eſt, ſoluſq; tunc omnium priuatus elephanti dominus fuit, vt legere eſt apud Fl. Vopiſcũ. Nam & Scandrocotto Indo homini humili genere nato, quẽ Alexander Magnus ob linguę procacitatẽ interfici iuſſerat, pernici fuga elapſo, cùm mox latronib. cõtractis aduerſus Alexandri Præfectos bellum moliretur, Indiam ab eorũ dominatione liberaturus, viſendæ magnitudinis elephãtus ferus vltrò ſe obtulit, & velut domita manſuetudine eum in tergũ ſuſtulit: quod eum regẽ futurũ portento fuit, nec fefellit euentus. Siquidem oppreſsis Alexandri præfectis, Indiæ ſibi regnum aſſeruit, eaq; autoritate polluit, vt Seleucus Alexandri ſucceſſor in Perſide cùm Indiam affectaret, regno illi relicto res cum eo cõponere ſatis habuerit. Præterea ſcriptores rerum, aſsiduum cum ſerpentibus certamen gerere tradunt elephantos, ſerpentes inter alia ſignificata loco ſuo diſpoſita, terrarũ orbem, prouincias,

D

& regiones pro vario picturæ gestu significare ostendimus: eas verò qui domitari voluerit, viribus in primis esse præditum oportet, abundare opibus, vt quæ bello necessaria sunt facilè comparet, & cum ipsis prouincijs arma semper exercere. Quapropter, vt mihi videtur, Natura ipsa rerum humanarum cognitionem hoc exemplo descripsit, quippe quæ elephantum suis viribus optimè præmunierit, & quæ regem addeceant adiecerit ornamenta, moresq; & virtutes etiam regias vni illi ante omnia bruta, vt paulo infrà docebimus, elargita sit. Quod verò pertinet ad prouinciarum subiugationem, videre est in C. Cæsaris numo elephantum promuscide surrecta, aduersus quem serpens quasi concertaturus insurgit: in altero videas serpentem ipsius elephanti pedibus obtritum, in quo inscriptio est, CÆSAR: Potes ex illo, lacessitũ bello, & hoc, confectum intelligere. Neq; verò me fugit, elephantũ Maurorũ lingua Cæsam appellari solitũ, quod Spartianus in Ælio Vero tradit, primumq; Cæsaris cognomine nuncupatum, qui elephantum occiderat. Sed inepta hæc inscriptionis causa mihi videtur: crediderim autem potius ad munificentiam spectare, qua Cęsar elephantos exhibuerit.

C. Cæsaris numus.

CAESAR.

E

A F R I C A.

Q. C. Mari numus.

QVem verò elephantum in Q. C. MARI numo cõpereris, ibidibus adiectis hieroglyphicum id Africam prouinciã ab eo domitam, ditionemq; Imperij in Ægyptũ vsq; propagatã, significare crediderim. Elephanti porrò Pompeij Magni currum subiere Africo triumpho: & in numo argenteo admodum pulchro Scipionis Imp. inscriptio, cuius galea elephantini capitis speciẽ habet, infernè aratrum, antè spica posita est: quę omnia ad Aphricę triumphum, & annonam inde largiter aduectam spectant. Inscriptio, Q. METELLVS. F

Scipionis argenteus numus.

V. L E G I O.

IN militaribus uerò signis, elephãti legionis quintæ vexillis adpingebantur, propterea quòd C. Cęsare aduersus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium sibi contra elephantos dari postulauit, req; strenuè gesta reliquæ victoriæ occasionem præbuit.

O R I E N S.

SEd Augusto currum ex quatuor elephantis S. P. Q. Romanus in numis decreuit, quòd, vt puto, spolijs Orientis onustus Imperatorium inde triumphum duxerit. Id honoris Ti. Cæsar post adeptum imperiũ patri deferendum curauit, quod ipsa testatũ inscriptio, quę sic habet: TI. CÆSAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. PO. XXIIX. DIVO AVGVSTO S. P. Q. R. Eundem honorẽ Claudius Auiæ Liuię Circensi pompa, currũ quippe elephantorũ Augustęo similẽ decernẽdũ curauit. Sed & DIVO AVG. Vespasiano cur-

D. Vespasiani numus.

A rus ex quatuor elephantis in numo est, cuius latus alterum inscriptionem habet ad reliquos honores tertij consulatus: nam qui sua virtute ad Imperatorij fastigij culmen euectus erat, re in Oriente bene gesta, paribus cum Augusto honoribus honestandus fuit: ita Elephas iunctus, prouinciam patriam subiugatã hieroglyphicè significabit. Est & Philippi Imperatoris numus, in quo elephantus gradiens sub magistro cum inscriptione, ÆTERNITAS AVG. *Philippi Imperatoris numus.*

MVNIFICENTIA.

EST autem inter virtutes regias illa, quæ solet ante alias populorum beneuolentiam cõciliare, munificentia: hac ostentanda magni principes elephanto plurimũ vsi sunt. Hinc videas in Antonini Pij numo elephantẽ promuscide in semicirculũ sursum versus lunatã: inscriptio est, MVNIFICENTIA AVG. Atq; itidem in numo L. Septimij Seueri Pertinacis Aug. Imp. VIII. elephas est promuscide in eundem modum curuata, cum eadẽ ipsa inscriptione, MVNIFICENTIA AVG. S. C. Nanq; hoc eos spectaculis exhibitos ostendit, atq; hinc eorũ Imperatorũ intelligenda munificentia, qui eos modò in certamẽ commisere, modò in saltationem, modò vt funes scanderent & inambularẽt, edidere. Quod si ad eorum quoq; animalium liberalitatem trahere volueris, sanè mu- *Antonini Pij numus, et Seueri Pertinacis.*
B nificos hos & liberales inuenias, siue ij curatoribus suis, siue etiam puellis, quarum amore se captos ostendêre, munera elargiri soliti sunt: quandam enim admirandam eorum in homines beneuolentiam, gratumq; in educatores animum scribit Ælianus, exẽplo illius qui pro domino multũ diuq; pugnauit, cumq; sagittis interfectum, promuscide sublatum ad præsepe suum asportauit.

TEMPERANTIA.

SEd quid illud, quod etiam in temperantiæ significatum, aut eius qui seruare modum in rebus norit, per elephantũ qui cibum caperet exprimebant? Assuetus enim certæ pabuli mensuræ, si quid largius opulentiusq; apposueris, tantum assumit quantũ quotidiana cõsuetudine pascere sit institutus. In Syria cùm domi quidam educaretur, magister accepta hordei mensura dimidium singulis diebus interuertebat: cumq; aliquando præsente domino totam illi mensuram apposuisset, simulatq; animaduertit elephantus duplicatam esse pabuli portionem, hordeũ id in partes duas promuscide disgregauit, tam æquas, ac si vel modio quis demensus esset, vnaq; magistro portione derelicta, consuetam sibi par-
C tem absumpsit: cuius facti meminit Plutarchus.

ÆQVITAS.

NEq; quidem exemplũ aliud prætereundum, ex quo æquitatis etiam idem hoc animal seruantissimum esse fateamur. Quidam mensuræ quæ magistro impendebatur, & lapillos, & puluerem immiscebat, quò de pondere aliquid fraudaret: animaduertit elephas apud illum carnes elixari, accedensq; cinerem è foco in ollam paria facturus iniecit.

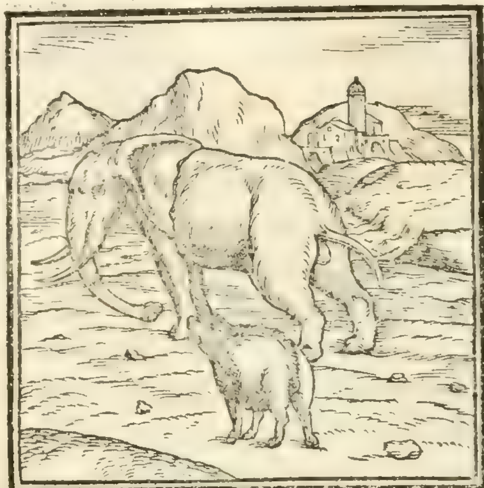
DECLINATOR INSANIAE.

EST illud verè regium, insanos & dementes homines euitare. Quapropter Ægyptij hominem tali prudentia præditũ, vt nihil sibi cum stultis & fatuis esse vellet, ostendere cùm studerent, elephantum & caprum hie-

roglyphicè ponere ſoliti ſunt: ac de Capro quidem ſuo cõmentario quę vſui ve- D
nerunt, perſcripta ſunt. Cauſam picturę huius eſſe dicunt, quòd elephantus in-
ſpecto capro quamprimū fugit, tantum eſt inter eos naturæ morumq; diſsidiū, vt virtus vitium nullo poſsit pacto tolerare. Facit ad hoc etiam antiquiſsimum Moſaicæ legis inſtitutum, quo principes vbi deliquerint, ſacra facere admonentur ex hirco, cùm alioqui priuati homines capram vel agnum immolarent.

VANILOQVENTIA euitata.

CVm verò vaniloquum genus hominum regi cuipiam deſpectui habitum, ac ſedulò euitatum oſtendere curaſſent, elephantum & porcum adpingebant: Elephas enim porci audito grunnitu, in fugam ſe proripit e veſtigiò, nõ ſecus ac generoſiores equi præſertim Scythici, aſinorū ruditum impotenter admodum exhorreſcūt, quod exemplo Darij exploratū eſt. Nihil porrò quicquã tam cõueniens Regi, quàm dicacitatē vaniloquentiamq; ab ædibus ſuis procul ſummouere, eamq; inimicam ſibi conſtituere, vt adagio receptum ſit, Fidem regiã aſſeuerando in ijs quæ omnino credi volumus atteſtari. De porcis autē, quos pice oblitos, & mox igne flammatos Megarēſes in Antipatri elephantos immiſerint, eosq; ita fugarint, in Porci ipſius commentario hiſtoria recitata. E

REX VILIVM ASSEctator

QVia verò cornua animalium nulli maiora, neq; ſpecioſiora quàm elephanto, hac ipſa etiam de cauſa regem oſtendit: cornua enim, vt in Cerui cõmentario declaratum eſt, dignitatis & ſublimium honorum ſignificatum habent. Hominē igitur Ægyptij amplio ri aliqua dignitate tituloq; honeſtatū, qui tamen nulla vel maieſtatis vel decori ratione habita viliſsima quæq; ſectaretur, ſordeſq; omnes perſcrutaretur, ſignificare ſi vellēt, hieroglyphicum elephanti qui mures venaretur proponebant, indignus quidē tam vaſta mole labor. Eademq; nota inurendum facinus, quo Domitianum iam Imperatorē ſtylo muſcas perfodientem deriſum accepimus: vel patrem eius Veſpaſianū de lotio vectigal exigentem, quanquam eius lucelli odor ei bonus videretur. Verùm ſuper hac re notum adagium, Mures negligit elephantus. Ac ne quis cauilletur, elephanti dentes inſignes eſſe, non cornua, Pauſanias omnino eſſe cornua contendit, tum aliquorū animalium exemplo, quibus aut in ſupercilio aut in naribus cornua naſcantur, tum quòd per aliquot annorū periodos corrupta decidant, & noua ſuppullulent, igneq; molliantur, quod in dentibus haudquaquam fit, & quòd in craneo oriantur. F

Mures negligit elephantus, adagiū.

METICVLOSVS.

ESt & illud regum ferè omnium proprium, vt ipſi ad ſuam (quod aiunt) vmbram expaueſcant, ita potentiæ comes additus vniuſcuiuſq; rei metus. Elephan-

A phantum autem conſternationis hieroglyphicũ eſſe manifeſtum, ſi præſertim ij ad ſtagna limpidæ aquæ, vnde ſeſe tanquã in ſpeculo contemplari queant, dedu cti pingantur: quam ſpeciem ſupra modum reformidant, aut certè abhorrent, & auerſantur, eaq; de cauſa turbidam omnino bibunt. Atq; hinc Indorum populi, apud quos magnus earum belluarũ prouentus eſt, ſi quos fluuios cum his tranare parent, illunes nubilasq; noctes obſeruare conſuerunt.

LONGO TEMPORE QVID EFFECTVM.

SVnt qui pullum elephanti pingant, quippe cui nondum dentes enaſci cœperint, ſi longo quid temporis interuallo factum ſignificare voluerint: hunc enim vtero geſtari Theophraſtus decennium ſcribit: quanquam Ariſtoteles, Ælianus, & alij annos longè pauciores ponant: vtcunq;, vulgatum inde dicteriũ, Citius elephantos párere, quotiens tarditatem negotij alicuius inceſſere voluerimus. De ijs verò quæ minimè fieri poſſe ſperemus, Ennius dixit, prius locuſta pepererit Lucam bouem. Ita enim prius Romani vocauerũt elephantos, quòd B à noſtris in Lucania primùm viſi.

VICTVS PROVISIO.

EST & illud apud Horum celebre hieroglyphicum ſuper elephanto, vt ſi hominem frugi, & de victus ratione ſolicitum indicare vellent, elephantũ pingerent dentes ſuos terra condentem. Eum ſiquidem aiunt ſimulac caducos dentes ſuos intellexerit, ſpontè auellere, & terra infodere. Verũ ego crediderim potius vitæ ſuæ proſpicientem, quàm victui legendum, Philippumq; ipſum deceptum aliqua forſitan Ægyptij vocabuli æquiuocatione. Manifeſtũ enim eſt ex receptorum autorum probatione, elephãtos dentes ſuos nonnunquã in venatu alliſos arboribus excutere, ſcientes ſe eorum cauſa peti, vt ita præda derelicta vitæ ipſi ſuæ proſpiciant. Et ne indicio ſint venatoribus, quotiens præ ſenecta deciderint, eos etiam tum humo condunt, vnicuiq; tamen ſit integrum quam maluerit ſententiam ſequi.

CONCORDIÆ DISCORDIÆQ. EFFECTVS.

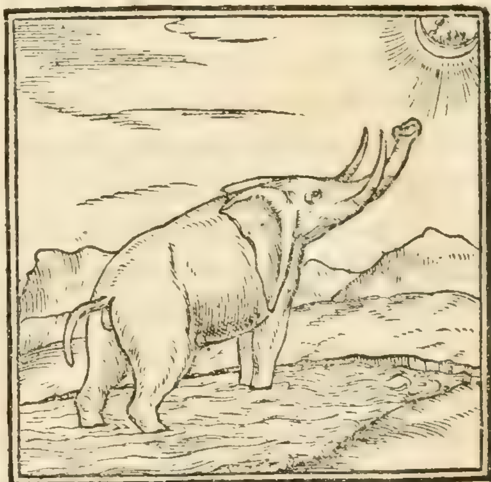
HVic verò ſignificato ſubijciemus illud, quo nonnulli Salluſtij ſententiam, quæ eſt, Concordia paruæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur, no C uo cõmento pingere, non tamen infeliciter excogitarunt. In illo Formica in Elephantũ creſcit appoſito caduceo, in hoc Elephantus in Formicã deſinit, aqua & igni pro rebus maximè contrarijs adiectis. Verũ ex huiuſmodi figmento ſi caduceum et aquã & ignẽ ſummoueas, perfectus etiã intellectus ſignificari poteſt, quippe qui minimorũ æquè ac maximorũ cognitionem ſit optimè conſecutus, omniumq; vnam quaſi ſcientiã coniunxerit. Sed enim interpretamentũ hoc perinde ac illud arbitrariũ eſſe, nõ inficior. Sed dicet aliquis, Quorſum Elephãtus ad Formicam? Plutarchus porrò de formica multa magnificè locutus, quod animal eſt omnium minimum, ita de maximo non diſsimilia ſe dicturũ profitetur.

STVPOR.

ATq; hic qui mentis tot exhibuit experimenta, quo vel Cicerone id aſſerente libro de natura Deorum primo, belluarum nulla prudentior, ſtuporis tamen nota propter vnã vaſtitatẽ nonnullis habitus, vt legere eſt apud Diogenianum, cui Philoſtratus etiam ſubſcribere videtur, dum neq; elephanto, neque dentibus eius quicquam eſſe cum lyra dixit, neq; quidem cum peritis viris, cuius hæc Amphione verba ſunt, quæ quidem ideò Græcè ponere libuit, quia in impreſsis exemplaribus corrupta leguntur: Ἐλέφας οὐδ᾽ἀμοῦ τὶ λύρας οὔπω οἱ ἄνθρωποι

εἰδότες ὅτι αὐτῷ περὶ θηρίων, οὐδ᾽ ὅτι τοῖς κέρασι αὐτοῦ χρήσονται. quod perinde eſſet, atq; illud quod D
de aſino fertur, Nihil illi cũ lyra. Quin et Plautus in hanc ſentẽtiam: Meus herus elephanti corio tectus non ſuo eſt, neq; plus habet ſapientiæ, quàm lapis. In quã ſententiam Græci dicunt ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδέν. Et Tertullianus eum beſtiam vocat inſulſiſsimã, etſi quam in diuinis literis præ ſe ferat imaginem. Eucherius hominẽ cum ſigno huius dicit indicari, qui magna & enormia ſcelera perpetrarit, citato ad hoc Solomonis loco: Et adducebant ad Solomonem ſimias & elephãtos. Et tamen Indici, cùm omniũ ſint ferociſsimi, adeò vt difficulter cicurari poſſint, ad inſtrumenti muſici pulſationem cantilenarumq; modulationes animum intendunt, aureſq; ad audiendum arrigunt, atq; hinc ita demulcentur, vt nullò alio cõmento efficacius comprimant ferocitatem. Sanè tria elephantorum genera autores ponunt, paluſtres, montanos, & campeſtres. Paluſtres omninò dementes leueſq; eſſe, montanos prauos & inſidioſos, campeſtres manſuefieri facilius, & longè dociliores eſſe: quos nequaquã ſtupidos exiſtimant illi qui eos in theatris figurarum notas & mutationes varietateſq; callere, multorũ teſtimonio compertũ aſſerunt. Romę illud accidiſſe proditũ eſt, cùm eorũ grex & ſaltationes, & orbiũ lubricationes edoceretur, indociliorẽ fuiſſe vnũ: qui cùm à magiſtris increpatus & caſtigatus eſſet, noctu viſus eſt ad vmbrã Lunæ inſtitutionis documẽta illa per ſemetipſum attentare, meditari, & exercere. Verũ hæc nõ ita fortè videantur admiranda, quæ fame magiſtra diſcere cogantur: illa potius admiremur, quę faciũt feri nullis vnquã legibus inſtituti, probitate, prudẽtia, & æquitate, nullis ferè animantibus inferiores. E

PIETAS.

QVid quòd ſponte ſua naturæ quadã ſublimitate præditi, pietatem colunt, & religionem obſeruãt? Noua enim apparente Luna, ſpontè, vbi iure ſuo degunt, viuo ſe flumine purificant: ſi morbis infeſtantur, Deorum auxilium implorant, herbas cœlum verſus iaciunt, earum internuncio eò preces allegantes: qui quidem geſtus excipiendus eſt ab ijs, qui pietatẽ ex elephanto picto exprimere voluerint. Idem humanis proximi ſenſibus, ſermonem patriũ intelligũt, gloriam & honores ambiunt, ignominia notati mortẽ infamæ vitæ præferunt, quã interdũ, alia ſibi conſciſcendæ mortis occaſione negata inedia finierunt. Quoties verò in theatris oppreſsi, amiſſa fugę ſpe vulgi miſericordiã ſupplicarũt, & quadam ſeſe lamentatione complorantes, totũ caueæ conſeſſum in lachrymas concitarunt. F

MANSVETVDO.

CVm tamen tanta ipſi ſint æquitate manſuetudineq;, vt crudelitatis alienæ miniſterio fungi minimè cogi poſsint, quod irrito olim Bocchi conatu apparuit, cõtra minus validas feras pugnare prorſus negant, cumq; maioribus non niſi laceſsiti: & in grege pecudum ambulantes, occurrentia manu dimouent,

A uent, ne quid obterant imprudentes, tantaq; illi imbecillioris huius gregis reuerentia, vt uel feri ex arietis cõspectu mirificè cicurentur, lenesq; atq; tractabiles fiant. autor Plutarchus Symposiacῶn XII. Quid quòd aberrantem hominem in solitudine factum obuiam non modò non trucidãt, aut alia afficiunt iniuria, sed clementer & placidè sese duces præbent, & viam illi commonstrant? Quod verò de sermone dicebamus, quem patrium intelligant, at etiã certum eos inter se habere tradit Oppianus, verùm nõ nisi à magistris suis intellectum. Iam illud ætati nostræ claro innotuit experimento, eos magistri sui dicto audientes esse, siue progrediendum, siue regrediendum sit: quẽ feriãt, quibus abstineant, quos inuadant, ubi temperandum iræ, ex ipsius magistri sermone cognoscere: vt non immeritò confirmata sit opinio, huiusmodi esse quandã illi belluæ cum genere humano societatẽ, vt M. Tullij dictum ea re super identidem vsurpemus. Cùm igitur elephas iusti & moderati imperij species quodãmodo esse videatur, meritò Regis nomẽ, tum ob virtutes, quas superius in eo recensuimus, tum ob hãc ipsam mansuetudinem atq; clementiã adeptus est. M. Antonius cognomento
B Philosophus, nihil quicquam esse dicebat quod Imperatorem Romanũ magis commendaret gentibus, quàm clementia, eaq; de causa, neq; quidem in rebelles suos sæuitum voluit. Hæc Cæsarem Deorum adscripsit numero, hæc Augustũ consecrauit, hæc Pio cognomentum dedit, hac eadem de causa Senatus Ro. timore eo liberatus, quem ex Maximini Imp. immanitate cõtraxerat, clementissimis Impp. Maximo Balbino & Gordiano statuas cũ elephantis decreuit. Quamuis alia de causa Gordiano tertiò quadrigæ elephantorum decretæ sunt, quippe vt qui Persas vicisset triumpho Persico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto mansuetudo fuit, quam recitat Plutarchus. Romæ cùm pueri quidam per lasciuiam elephãti promuscidem stylis pupugissent, iratus ille vnum ex illis arripuit, eũ in sublime iaculaturus, sublatoq; ad hoc præ metu puerorum ingenti clamore, socij moritu
C ri vicem deplorantium, tanto omnium mœrore elephas intellecto, arreptum puerum humi molliter deposuit, satis habens metu illo puerilem audaciam castigasse.

IRA LACCESSITA.

QVamuis verò ita natura mansueti sint, in iras tamen acriter incitantur, perturbatiq; irritatione aliqua acerbiore immaniter efferascunt (Iustus enim, vt in Diuinis habetur literis, cùm irascitur, peior est) eo casu tã hostibus quàm ductoribus suis perniciosi. Quã in eo animali naturã cùm non ignoraret Annibal, eam in vsum suum conuertit: quippe cùm in prealti fluminis transitũ elephãtos compellere non posset, neq; materiæ qua naues cõficeret copiã haberet, ferocissimũ elephantẽ sub aure vulnerari iussit, percussoremq; transnatato statim flumine procurrere: elephas exasperatus ad persequendum sui doloris autorem, transiuit amnem, & ita reliquis idem audendi exemplum fecit, vt Strategematῶn libro primo apud Iulium Frontinum habetur: idq; in traijciendo Rhodano factum Liuius tradit: quamuis variatam actæ rei memoriam esse confiteatur. Sanè Mauri affirmant cor duplex elephanto esse, altero quidem irasci, altero ad lenitatem induci: atq; hoc illud est quod horum vtrunq; munus supra modum

exequitur. Sanè elephas ad hæc vsq; tempora longa seculorum serie in Italia fabulosus habitus, neq; hominũ quisquam adduci poterat tam deformem immanemq; belluam, qualem quantamq; in picturis aspiciebãt, ijs dotibus excellere, quibus apud rerum scriptores insignis habebatur. Nam quamuis trecentesimo abhinc anno Fridericus II. Imp. elephantum ad nos ex Idumæa transuexerit, & superiori ætate alter in Italia visus fuerit, nihil tamen præter corporis vastitatem, quod celebratione dignũ censeretur, super illis memoriæ proditũ extabat. Cæterùm omnẽ historiæ antiquæ fidem adimpleuit Hanno elephas, quẽ initio diximus ab Emanuele Lusitaniæ rege, Indiæq; triumphatore, Leoni X. Pont. Maximo dono missum, ac Romæ vidimus, Reuerendissime Domine: tanta ingenij, intelligẽtiæ atq; docilitatis exempla præstitit ea ætatula: quadrimus enim huc aductus erat, vt nõ modò quæ à scriptoribus tradita fuerant credamus, verùm autores ipsos in hoc animantiũ genus quasi inuidos, eleuasse plurima, quæ longè magnificẽtius illustranda fuerant, suspicio sit. Hinc factũ, vt ad eius significata, & eorũ causas recensendas effusior accesserim, qui priusquã animal inspicerem, ne pro anilibus fabulis eorũ bona pars acciperetur, veritus fuissem. Illud autem profiteri possumus, de reliquis animantibus quæcunq; fidem excedere videantur, scriptorum autoritati nos acquiescere: super elephãto verò quæcũq; admiranda traduntur, nos in Hannone, vel paria, vel veteribus illis longè maiora, oculata fidè deprehendisse, cuius rei Romã ipsam frequentissimũ totius orbis theatrũ testem appellamus. Sed minimè loco hoc dissimulandum, quod super eiusdem Hannonis ingenio Michaël Syluius, regis sui ad summũ Pontificẽ orator, summæ, vt nosti, vir integritatis, fideiq; sanctissimæ, atq; alij narrauêre, remq; multorum testimonio comprobauêre. Cùm destinasset Emanuel Rex eum Romam Pontifici Maximo donũ ire, naui quam inscenderet iam instructa parataq; ad profectionem, nullo vnquam pacto per aliquot dies fieri potuisse, vt Hanno vel duci se ad nauim, vel si quo modo adductus fuisset, eam vellet inscendere, vsqueadeò auersabundus profectionem huiusmodi reformidabat. Cumq; rex ea re super solicitus admodum esset, magnisq; pollicitationibus vnumquenq; inuitaret, qui deducendi asportandiq; Hannonis negotium suscepissent, neq; quisquam nomen profiteretur suum, insusurratũ demum est regijs auribus, eius belluæ magistri dolo hæc fieri, quippe qui puellę cuiusdam amore perditus, ęgrè ferret se in tam longinquas regiones ablegari, proindeq; Hannoni persuasisset ne se abduci pateretur abuehendum: quippe cum in loca sterilia, inamœna & barbara, vbi ludibrio contumelijsq; omnibus tanquã hosticæ terræ animal afficeretur, neq; victui neq; ornatui eius vel necessaria, vel commoda suffectura: longum ad hæc iter & incõmodum, & vastum maris æquor arandũ, vt satius esset in qua tunc erat terrá quamprimũ contrucidari, quàm per tot viarum difficultates ad ærumnosissimã deniq; vitã peruenire. Rex hac re cognita, magistrũ Hannonis ad se quamprimũ accersiri iubet, seq; dolos eius comperisse dicit, ageret itaq; vt intra triduum Hanno in nauim imponeretur, idq; ni properè fieret, interminatus est actutùm se hominem extremo supplicio affecturũ, vt alijs exemplo esset, qui mandatis regijs fucum facere ausi essent. Hac regis asperitate territus elephanti magister, cùm nullã in cunctatione salutẽ intueretur, discipulã belluam aggreditur, docet se maleuolorũ quorũdam fraude subornatũ, qui & felicitati vtriusq; inuiderent, & regi optimo malè obtemperantes essent: longè autem secus rem habere, quàm illi mentiti essent. Siquidem non ad immania

De elephanto, historia iucunda.

D E F

A nia & effera loca profecturi erant, sed ad vrbem orbis terrarum dominam, amœno loco sitam, vbi rerum deliciarumq; omniũ quotquot vel auidissimi cuiusq; cupiditate expeti possint, copia fertilissima redundaret. Ibi esse Principem, cui totus penè terrarũ orbis assurgeret: apud quem is in delicijs habendus esset, & tanquam Lusciniæ pullus, lautitiarum blanditiarumq; affluentia nutricandus: proinde bono animo esset, secumq; primo quoq; tempore lætus & alacer nauẽ inscenderet, affuturos nauigationi Deos, & cursum omnem incredibili felicitate prosecuturos. Ita Hannonem ab eodem magistro in aliam sententiam deductum, vbi signa data sunt, vltrò nauem conscendisse, neq; vlla vnquam imperia toto itinere detrectasse.

DE RHINOCERONTE.

QVi Rhinoceronta in Domitiani numis inspexêre, quid id signum sibi velit, quæritare solent. Ego factũ id ad Principis adulationem dixerim, qui animalia huiusmodi spectaculis obtulerit, cuiusmodi munus illud fuit, quod à Valerio Martiale celebratur: Rhinoceros in Domitiani numis.

B *Præstitit exhibitus tota tibi Cæsar arena,*
Quæ non promisit prælia Rhinoceros.
O quàm terribiles exarsit pronus in iras,
Quantus erat cornu, cui pila Taurus erat.

IRACVNDIA EX TARDItate ferocior.

SVnt enim qui lentitudinem irascẽdi, ac nullum mox adhibitũ modum excandescentiæ, per huius animalis hieroglyphicũ intelligant. Nam in eo conueniunt autores, magna id indigere irritatione: sed ubi irasci cœperit, esse ferocissimũ, quod & altero Martialis expressit epigrammate:

Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta magistri,
Seq; diu magnæ colligit ira feræ.
Desperabantur promissi prælia Martis,
Sed tamen is redijt cognitus antè furor.
C *Nanq; grauem gemino cornu sic extulit vrsum,*
Iactat vt impositas taurus in astra pilas.

REX POTENS IMBECILliotis artificio petitus.

SVnt qui volentes potentẽ aliquem regem imbecillioris alicuius artibus vexatũ intelligere, elephantũ pingunt in certamen à Rhinocerõte lacessitũ. Nascitur hic siquidem natura hostis elephanto, longitudine ei penè pari, sed cruribus multò breuioribus, colore buxeo, vt Plinius. Cornu is ad saxa limato se pugnæ præparat: in dimicatione aluum maximè petit, quã esse molliorẽ intelligit, eaq; perfossa actutùm superat elephantum.

ROBVSTVS.

SAnè fortem atq; robustum Diuinæ literæ, vt Eucherius tradit, per Rhinocerontis imaginem accipiunt, illudq; Iobis ex Hebræo fertur: Nunquid vult rhinoceros seruire tibi? Terribilis, ait is, fera rhinoceros, cui gemina in naribus cornua: atq; ita in Domitiani numis obseruauimus, in quibus Rhinoceros spe-

ctatur nares gemino cornu insignis, qualem celebrat Martialis. Præterea qui b nuper allatus est ex India inferiori ad Lusitaniæ regem, cuius imaginem ad Leonem X. P. M. transmissam vidimus, vnum quidem in nare cornu habet, alterū supernè prorumpit, non adeò magnum, sed prævalidum esse Lusitani omnes, qui animal viderunt, attestantur. At longè curiosius hoc vidēdū: in Diuinis siquidem literis μονοκέρωτι, & ῥινοκέρωτι, Vnicornē scilicet & Naricornē plerisq; locis confusim acceptum fuisse, nimirū à nouis & veteribus Theologis, qui cùm historiã ignorarent, duo hęc vnum eundemq; esse crediderunt, ita vbiq; ab aliis vnicornē, ab aliis naricornem vno eodemq; loco positum inuenias. Id quod accidisse puto, quòd, vti diximus, pleriq; horū idem esse animal arbitrati sunt Rhinoceronta & Monoceronta, cùm alioqui longè diuersa sint, separatimq; à Plinio vtrunq; positum, qui libro octauo, capite post vigesimum primo, Monocerotem asperrimam ait ferã, reliquo corpore equo similem, capite ceruino, pedibus elephanto similis, cauda apro, mugitu graui, vno cornu nigro media fronte cubitorum duûm eminente. Quæ quidem descriptio eum signat, quem vulgus Halicornū vocat, quem aiunt pudicitiæ ita amantem esse, vt nō nisi puellæ vir- E ginis ope capi possit, quam venatores ibi statuerint sedentem quò animal id potum pabulatúm ue se conferre animaduerterint. Accurrere enim vnicornem ad puellam huiuscemodi, inclinatumq; caput in eius gremiū collocare, altissimoq; mox occupari somno: signoq; venatoribus à puella dato approperare eos, & feram nullo negotio capere, atq; hoc vnius tantū cornu præmio, quod contra venena pollere prędicant: ramenta quippe eius efficacissimè sanare, & toris stratis partem eius impositam, si quid veneno vitiatum apponatur, sudorem emittere. Rhinoceronta verò eodē libro Plinius capite XX. ponit, qui cornu non in fronte habeat, sed in naribus: alterum eum à Dracone hostē genitum elephanto, & quæ superius allata sunt de vtriusq; pugna. Sanè alibi in Diuinis literis Rhinoceronta hieroglyphicū esse fortis & robusti viri, vti superius dictum, notat Eucherius citato ex Iobe loco: Nūquid volet Rhinoceros seruire tibi? Et apud Balaam scriptum inuenias, Cuius fortitudo quasi Rhinocerōtis, vt Latinæ plereq; omnes habent interpretationes, quamuis Sanctes vnicornis reddiderit. Igitur si quid ariolandum, cùm Psalmo hoc vigesimo primo comparatio referatur ad F animalia robustissima & indomita, diuinumq; auxilium contra eorū impetum atq; vim imploretur, quippe vt Chaldęi & Arabes exposuerūt, Salua me à feroci fortissimo sicut leone, & à rege potēte, cuius potētia sit sicut Naricornis, eãq; pleriq; lectionē probent, non dubitarim asserere loco hoc Rhinocerontis legere. Vbi verò Psalmo XXVIII mentio fit amabilioris animalis, dicatur quippe Sarion apud Hebræos, quod Græci reddidêre ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων, Latini verbum verbo reddētes, dilectus quemadmodū filius Vnicornium: vetus etiã traductio Vnicorniū habeat, nulli dubiū esse crediderim, quin castior istius loci lectio sit μονοκερώτων. Atq; hęc, mi Domine, sunt quę super Elephanto, qui Rhinoceronta secum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu qui ætatē omnē, horasq; omnes assiduæ lectioni soles impendere, longè illustriora reconditioraq; forsitan inueneris, quæ si ad manus meas peruenire nō potuerūt, indulgendum est mihi: non enim ignarus es quantum mihi Principū obsequia, negotiorumq; turbationes de studiis literarum subtrahant, crebrisq; me interpellationibus auocent. Quare tu atq; alii, qui vitæ meæ rationem inspicitis, mihi estote æquiores, cùm præsertim admoneat Maro, neminem esse qui possit omnia.

AD ERVDITISSIMVM LAELIVM TAVRELLVM ILLVSTRISS. COSMI DVCIS FLORENTINORVM IVRI PRÆFECTVM, DE IIS QVÆ PER TAVRVM ET BVBVLVM OMNE GENVS *significantur ex sacris Aegyptiorum literis.*

N publica peccare commoda videar, doctissime Taurelle, si Tauri mei mugitus nescio quos Serenissimo Duci Cosmo meo, imò tuo, imò proborum omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis non sim nescius eum studiosorũ commodis applaudere, maiorum suorũ exemplo, qui omnes summã & eam æternam laudem cõparauere, dum scilicet literas & virtutes, & bonos omnes mores in Italia, atque adeò in ipsa clarissima ciuitate Florentia florere, & in honore esse, omni studio, conatuq; omni curauere: negotia tamen, quibus iuuenis ornatissimus nunc in tanto rerum Italicarũ motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus accedam, tametsi sapientissimè & magna cum ciuium suorum cõmendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes curam, studiumq; senile in ætate tam viridi admirentur. Quare Taurello potius amico benignissimo eum alendum curandumq; dedi, cui cibus is, quo Taurus noster pascitur, sufficit abundè, vt cùm opportunũ fuerit, resq; ipsa monuerit, suo tempore & loco Taurellus de Tauro, quæ in eo sunt laudabilia, atq; magnæ etiã admirationis, proferat, & ratiocinetur, Principemq; ingenio præstantem, quibus dotibus animal polleat, & si dicere licet, quibus virtutibus insignis habeatur, interdum commonefaciat. Nam quæ homines rectè laudabiliterq; faciũt, cùm illi ad hæc agenda nati sint, & vnusquisq; ab animo suo, qui ratione pollet, possit exempla desumere, quia tamen dotes hæ ab humana natura demanant, non vsque adeò sunt in nobis admirandæ: sed quæ fera faciunt animalia, quibus singuli ferè singulis motus sunt impertiti, si vltra naturæ suæ fines proueh antur, eo preciosiora iudicantur, quo magis interdum humanum genus in certamen prouocare comperiuntur: cuiusmodi multa admiranda super Elephanto proximo Commentario ad Reuerendissimum Sfortiam commemorauimus, quibus non inferiora forsitan de tauro vel bouillo omni genere dicturi sumus.

TEMPERANTIA. D

ADmirabilem quandam in Tauro continentiam cùm animaduertissent Ægyptij Sacerdotes, temperantia præditum hominem, ab humanarũ quippe rerum affectu non alienum, cæterùm modestiæ seruantissimum, significare si vellent, Taurum naturæ admodum robustæ ac validæ faciebant: cuiusmodi speciem Philostratus Pasiphaë descripsisse mihi videtur, cùm ductorem illum gregis pugnacem, superbum, exultantem, speciosum cornibus, colore niueo, lato gutture, ceruice crassa, palearibus latè longeq́; pendentibus, armis ad aspectum inhorrescentibus effingit: qualem quippe faciem habemus in numo quodam argenteo, cuius inscriptio est, M. L. THORIVS. Causam huius hieroglyphici eam Philosophi tradũt, quòd animal hoc sit calidissimũ, atq; inguine præcipuè potens, ita vt vno tantùm initu citra motũ impleat efficacissimè. quòd si cõtingat vt ab naturali aberrarit loco, vaccã ea in quam occursarit parte, qua præditus est inguinis firmitate, vulnerat, nõ secus ac si telo eam acuto impetijsset. Vsqueadeò verò semen illi promptuarium est, vt exectum taurũ E implesse tradat Aristoteles: atq; hinc pleriq; veteres scriptores, viri pudenda Taurum appellauere, vt muliebria βυβάλιον. Animal tamẽ hoc in libidinẽ vsqueadeo concitatũ & furens nõ sæpius quàm bis die inscendit, à conceptu verò ipsius vaccæ modestus castusq́;, nihil vlterius tentat. Huius rei causam in vacca multi ponunt, quæ taurũ propter rigorem genitalis nimiamq́; tentiginem, veluti ceruę etiam, neq; non testudines faciunt, rarò patiatur. Vnde dixerit Horatius de fugitiua puella:

Nondum subacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus.

Sedenim spectandum hoc exemplum continentiæ habere causam in tauro, manifestum est ex eo, quòd spontè taurus à conceptu diuortio quasi facto secubat, ac vt in Epiro maximè videre est, trium plerunq; mensium spatio non apparet, sed errabundus, vt apud Virgilium est, Latus niueum molli fultus hyacintho, Ilice sub nigra pallentes ruminat herbas: &, quod ait Aristoteles, ἀτιμαγελεῖ, quod nõ infeliciter quidam abarmentat dixere, hoc est, seorsum à vaccarũ consortio, grege conuictuq́; pascitur. Quod dictum volui, vt vnusquisq; sciret quo F gestu taurus pingendus sit in cõtinentię significatum. Vt verò ad verbum ἀτιμαγελεῖ, & ex historia prouerbium reuertamur, hæc eò spectant, vt impositũ petulantię modũ, & probatissimã ex ea pictura continentiã intelligamus: atq; ita fortè accipiẽdũ illud apud Theocritũ, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν, in syluã abscessit taurus. sed hæc tamẽ, quia copiose & feliciter sunt ab eruditissimis plerisq; viris, pręsertim Erasmo Roterodamo, tractata, nos non vlterius prosequemur. Neq; verò me latet in Epiro Pyrrhicas boues fuisse miræ magnitudinis, quæ quia Veneris expertes essent, & omnino intactę custodirẽtur, ἄπωροι dicebantur: sed hoc illis hominũ cura, nõ natura dabat. Eædem neq; iungebantur, ideoq; iniuges dictę, quòd intaminatæ pudicitiæ symbolum præ se ferrent. Mineruæ in primis mactabantur, virginitatis, quæ iugum nesciat, indicium. Ex ijs autem satis manifestum est, nos in libidinis tẽperãtia dubio procul ab eo genere vinci, quod alioqui procacissimũ, & in riuales pugnacissimũ esse constat. Quare haudquaquã leui de causa cœlestis ille Taurus Veneri dedicatus: neq; Venus temerè à sapiẽtissimis Poëtis aurea vocitata, quæ quidẽ syncerã, castã & purã generãdi cupiditatem

A ditatem cœlitùs inſpirat, nõ laſciuias petulantiores, adulteria turpia, & impudi-
cam humani generis contumeliam, quam voluptatibus dediti mortales, dum
appetentius æquo per ſummam incontinentiam cõſectantur, cogi ſe ui ſiderum
affirmare audent, quò ſuæ velum impudentię prætendant, cùm tamẽ à cœlo ni-
hil non vndecunq; ſanctiſsimum emanare veriſsimè dicat Plato. Sedenim ſi nõ
ex ciuilis vitæ moribus, ſi non ex diſciplinis, & ſapientum præceptis, ſi non de-
niq; legum minis ad honeſtatem inſtitui potuimus, agè agè iam à brutis rectam
viuendi rationem indipiſcamur, & ingenium eorum ſecuti, noſtrę opẽ feramus
imbecillitati. Tali autem continentia fuiſſe præditum Druſum, fama canit, qui
ſe vxori, quandiu in expeditione Germanica fuit, conſeruauit. Et quod de Tau-
ri ſecubitu dicebamus, Peſcenium quoq; Nigrum ferunt ignarum rei venereæ
fuiſſe, niſi quantum procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiuſmodi e-
xempla in hiſtorijs etiam recẽtioribus, vt de Pemone Bellunẽſi, quem Vtinen-
ſes ob integritatem, iuſtitiam, ſummamq; prudentiam, Principem ſibi delege-
re. Neq; ſua in hoc fraudandum laude fœmineum genus, cùm Zenobia illa Au-
B reliani Imp. etiam hoſtis epiſtola commendetur, quæ, Gallieno remp. negligen-
ter adminiſtrante, imperium ſibi comparauit. Eam ferunt cùm ſemel cõcubuiſ-
ſet, expectatis menſtruis ſe continere ſolitam, ſi prægnans eſſet: ſin minus, pote-
ſtatem quærendis liberis viro cõceſsiſſe. Vulgò tamẽ apud Seras nefas eſt à cõ-
ceptu fœminam adiri. Eius continentiæ atq; modeſtiæ cauſa, qua boues ita, vti
oſtenſum eſt, cõmendantur, Mycerinus Ægypti rex Cleopis filius, filiam quæ
ſe ſuſpenderat, quòd ſtupratam ſeſe à patre ferret indigniſsimè, lignea boue au-
ro ſolido ſuperinducto condiderat. Et antiquiſsimis Hebræorum ſacris offerre
vitulum, eſt carnis impotentiã peruiciſſe, vt Origenes Leuitico interpretatur.
Exempla verò huiuſmodi ea de cauſa nonnunquã interſerimus, quia totus hic
noſter labor ad eorum vſum ſuſceptus eſt, qui pictura delectantur, vt pręter Æ- *Hieroglyphicorum vſus.*
gyptiaca, & alia pleraq; myſtica, hiſtoriam etiam habeant, quam ad id quod ele-
gerint argumentum accommodare poſsint.

MODESTIA.

NEq; alia de cauſa crediderim ego mulieres Elienſes, cùm Baccho, quẽ cole-
C bant, preces funderẽt, orare ſolitas, vt βοέῳ ποδὶ, taurino quippe pede ad ſe
ueniret, niſi vt ſuam ita modeſtiam oſtentarent: nihil enim minus fœminam de-
cet quàm præcipitantia, vel ardor audaciæ. Quare Dido Virgiliana cum mode
ſta inducitur, breuiter, & vultũ demiſſa profatur. Figurabant verò Græci Dio-
nyſium tauri ſpecie, quòd eundẽ, & Oſirim intelligebãt: de cuius probitate atq;
iuſtitia, ſummiſq; in humanũ genus beneficijs, multa multis in locis hoc cõmen-
tandi genere dicenda ſunt. Porrò Dionyſius apud Argiuos βουγενής, quaſi boui-
genam aut ex bouillo genere dicere vellent, cognominabatur. Quòd verò ſupe
rius dictũ eſt, cœleſtẽ Taurũ pios & honeſtos atq; legitimos amores afflare, nõ
ſum neſcius, Iulium Maternum ijs impudicitiã minari, qui Taurum habuerint
in horoſcopo: maluiſſem eum prolificum, aut fœcundum dicere, ne notam eam
cœlo inuſsiſſet immeritò. Huius ſanè fertilitatis, & præſentaneę ſeminis faculta-
tis ergò, inſtitutum aiunt boni ominis cauſa, vt in condendis oppidis ſulco illo
primigenio imprimendo, bos mas non caſtratus, & vacca iungerentur, & cùm
ſacrificabant circum mœnia, quinto quoq; anno integra animalia mactabant.
Sanè Orpheus menſem μονοκέρωτα μόσχον appellat, vnicornẽ quippe vitulũ. Et Eu-
ſtathius Ἰλιάδ. α. menſem ait bouem dici, vtpote qui ſit generationis effector,

PETVLANTIAE frænum.

AD hæc Niliaci illi sacrorum custodes, cùm hominē à priori petulantia sibi modestius consulentem significare vellent, non simplici forma taurū, sed caprifico caput, colla, armosq; redimitum pro istiusmodi virtutis hieroglyphico proponebant. Caprifico enim ea vis est, vt lasciuientium taurorum, & quantumuis ferocientium naturam usqueadeò cōpescat eorum collo circundata, vt immobiles propemodū eos reddat: cuiusmodi taurum ab Hercule compressum domitumq; mystico fabulamēto Græcia cōfinxit, perinde ac reliqua etiam monstra superata, cessisse virtuti vitium hieroglyphicè significant: tametsi non sum ignarus, quæ de tauro Herculeo traduntur, referri à plerisq; ad Acheloum amnem, cuius fabula quia omnibus est scholis tritissima, mihi nunc fuerit dissimulanda. Origenes Adamantius taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iussa est per Hebræorum legem, significare dicit apud nos superbiæ tumorem & insolentiam esse mactandam. De vitulo verò in holocaustum offerendo copiosissimè scribitur ab eodem, Leuitico homilia secunda.

Taurus ab Hercule superatus.

D

E

OBTVTVS AMATORIVS.

NEq; tamen illud omitti debet, obtutum amatorium, qui modestia seruata fiat, ad Tauri oculos referri solitū à peritissimis. Vnde illud, βλέπειν ταυρηδὸν, quod tum in Platonis, tum in Xenophontis Cōuiuijs, & Phædone, & alibi, eadem ferè sententia positum animaduertas: tametsi nonnulli rem ad indignationis significatum retraxere, toruumq; tueri interpretantur: quo significato apud Aristophanē super Æschylo dictum, ἔβλεψε γοῦν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω. Aspexit igitur tauricè ad humum lumina deiectus. Hac enim facie iratus Æschylus inducitur ab Aristophane. Neq; sum nescius toruitatem à taurorū ferocia dictam, vt etymologiarum autores tradunt, qui toruitatem tauri acerbitatem intepretantur. Huic longè dissimile est βοῶπις, quo quidem oculorū pulchritudo atq; gratia significatur. In ijs tamen quos superius citaui, nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modestia primas obtinet, isq; plurimum fieri solet in obliquum, & id toruum est.

F

BONORVM OBSEQVIVM.

ALia porrò picturæ specie, hominem ea modestia præditum, vt facilè eum queas à perperā factis auertere, indicare si vellent, taurum genu dextero illigatum pingebant: hunc enim si dextero alligaueris genu, mansuetū & vincula consequentē inuenies. Hoc cū Romæ Clementis VII. principatu Græculus quidā effecisset, ducto sæpius ferocissimo tauro per vniuersam vrbem, quē tenui admodum funiculo ita religarat à genu, peritissimi Magi nomen apud imperitos assecutus est. Edomitę aūt ferociæ hieroglyphicū apud

A apud Georg. Anſelmum vidi, impreſſum numo taurum, cauda ſurrecta, capite cernuo, anteriore crure læuo genuflexũ, ſub querno ſtipite, à quo laurea pēdebat: ab altero latere caput leonino ſpolio armatũ. Inſcriptio, MILO CROTON.

PROLES MASCVLA, PROLES FOEMINEA.

AEgyptij ijdem ſacerdotes, vbi maſculã prolem myſticè deſcribere vellent, taurum ab inſcenſione in dextram ſe partem demittentem figurabãt: ſi verò fœmineum fœtum exprimere voluiſſent, eundem in læuam auertentē ſe pingebant. Compertum ſiquidem eſt, taurum à conceptu diſcedentem ſi deflexerit in dextram, marem eſſe genitum: ſi ab læua abſceſſerit, fœmineum eſſe fœtũ. Ad hæc Parmenides, fœtũ tunc eſſe patri ſimilem aſſerit, cùm à dextra locorũ parte editur: matri verò, cùm ab læua. Hippocrates tradit ſiniſtro teſte obligato marem generari, dextro verò fœminam: tantiq; eſſe dextrarũ ſiniſtrarumq; partiũ in maribus fœminisq; cognoſcendis obſeruationem, vt ſi mammarũ prægnantis mulieris dextra flacceſcat, macraue repentè fiat, ſi gemellos paritura fuerat, marem abortũ fieri dicant: ſi verò ſiniſtra macreſcat, fœminam deperdi. Quin
B & Onirocritæ hæc eadem intelligunt, cùm imaginari dextra parte dentes amiſſos, marium conſanguineorum obitũ ariolantur, ex ſiniſtra verò fœminarũ. In dextra autem parte vteri materni ſæpius moueri mares, in læua verò fœminas cõſtat. Albertus ſibi compertũ ait, mulierem quãdam fœminas tantũ párere ſolitam ea de cauſa, quòd à conceptu ſemper in læuũ latus decumberet: admonitã verò cœpiſſe in dextrã conquieſcere, ac ſolos deinde mares genuiſſe. Neq; verò diſsimulandum quod ad Ægyptiorum cõmentũ facit, Septentrioni vim maſculam ineſſe, quod neq; quidem Ariſtoteles diſsimulauit: docet enim is, ſi maſculos plures creari volumus, admiſſuræ tempore dies ſiccos, & halitũ Septentrionis eligendũ, & contra eum ventũ greges paſcẽdum: ſin verò fœminas generari velimus, Auſtri captandos flatus, & in eum paſcua dirigenda, quòd vis in eo vento muliebris inſit. Africanus quoq; rem hanc tangit in Georg. Ait enim: Si marem velis, Aquilone ſpirante admiſſurã faciendã: ſi fœminã, Auſtro. Sed
C enim de læuis dexterisq; mundi partibus magnũ eſt inter autores diſsidiũ. Vnà enim cum Ægyptijs dexteras mundi partes ſolſtitiales, ſiniſtras brumales intelligit Empedocles: de quo ita Galenus, ἐμπεδοκλῆς δὲ δεξιὰ εἶναι τὰ κατὰ τῶν θερινῶν τροπικῶν, ἀριστερὰ δὲ κατὰ τῶν χειμερινῶν. Neq; deſunt qui primas olim fœminas ad ortũ & meridiem terra genitas, mares verò ad Septentrionē & occaſum fabulentur. Plato tamen Ariſtotelesq; alia ratione orbem diuidentes, Orientales eſſe dextras, à quibus initiũ motus: læuas autē occiduas tradidere, vt idē Galenus recitat, πυθαγόρας δὲ πλάτων καὶ ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου ἔφασαν εἶναι τὰ ἑῷα, ἀφ' ὧν ἀρχὴν εἶναι τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ τὰ ἑσπέρια. Contrà Varro Latinę linguæ lib. VI. cœlum ait dictũ templũ: eius cœli partes quatuor conſtitui, ſiniſtram ab Oriente, dexterã ab occaſu, anticam ad meridiē, poſticam ad ſeptentrionē. Cui Plinius ſubſcribit dicens, errantia ſidera cõtrarium mundo curſum agere, quippe læuũ ſemper illo in dexterã præcipiti. quãuis Feſtus Anticam eam cœli partem, quæ ad meridiem ſole illuſtratur, dexterã vocat, ita enim anticã interpretatur: poſticam verò ad ſeptentrionē, ſiniſtrã. Alcinous in Græcorũ monumentis adnotatum ait morem ſacrificãdi ſeruatũ diu, vt circumcurrerent aras, curſum auſpicati ab læuo dextrorſum Zodiaci quadã imagine, cuius motus ſit mundo diuerſus ad exortum vergens: mox verò ab dexteris læuorſum procurrerent, quo motu cœlum rotari manifeſtum. Contrà Ægyptiorũ poſitionē T. Liuius libro ab Vrbe cõdita primo, dexteras ad meri-

diem partes Augurũ instituto, ad septentrionem sinistras statutas ait. Ad hanc D sententiam facit quod Psalmo apud Hebr. 89 legitur, Aquilonem & dextrum tu creasti: quod nonnulli Austrum interpretantur, alij mare. Cum Hebræis verò consentiunt & Chaldæi, qui Austrum ponunt. Sedenim & Auster pro mari nõ ineptè accipitur, si sphęra recta statuatur polis ad finitorem inclinatis. Nam Ægyptij, quos Cleomedes, non postremi nominis autor, secutus est, ipsam mũdi totius figurã aliter descripsere, vtpote qui Aurorã esse caput, Borealia dextera, Australia sinistra constituere: maritimisq; piscibus tum ob alias causas, quas loco suo recensuimus, tum ob id præcipuè abstinebãt, quòd Nilum à sinistra ortum, quippe fœminea fœcundaq; parte, in dexteram quippe virilem sterilemq; (ita enim erant eorum cõmenta) illapsum, quippe vbi mare sit, corrumpi dicerent. Nam de maris ipsius sterilitate suo loco diximus: atq; ita dexteram oram, hoc est, maritimam, cõsiderato Ægypti situ, perditionis symbolum statuebant. Neq; hîc dissimulandum, quòd apud Eucherium, vbi de Aquilone loquitur, qui pro Dæmone accipiatur, inuenies eum vocari dexterum, & ita ipsum quoque sibi dexteri nomen adsciscere. Nam & Hieronymus quartis Hebræorum E castris Aquilonem dexterum appellari tradit, sed falsum ait nomẽ cùm de Dæmone eius venti domino intelligatur, qui vndecũq; sinister, sinistra omnia mortalibus oggerat appetenda. Causam tamen Eucherius super dexteri nomine aliam ab hac arbitratur, quippe quòd perperàm agere volenti dexter adsit obsecundando, suadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palàm est, ait, in Sacris literis diabolum gestare Aquilonis nomẽ, eaq; locutione quicquid bonis conantibus aduersatur accipi: is enim bonorum operum ardorem extinguit, atq; omnia frigefacit: & ob id & infideles & impij, cõtumaces sceleratiq; homines, eo notantur hieroglyphico. Vnde illud: Ab Aquilone pandetur omne malũ. Et quia flatus vehemens quò frigidior, eò magis ignem in quem inciderit exuscitat, dictum, Ab Aquilone exardescẽt mala super terrã. Tetigere & Poëtæ nostri dexteras læuasq; cœli partes. Sedenim Maro & Naso, nullius addicti iurare in verba magistri, eas non distinxere. Lucanus Ægyptiorũ adhæsit factioni, & sententiam ipse suam declarauit eo loco:

Ignotum vobis Arabes venistis in orbem, F
Vmbras mirati nemorum non ire sinistras.

hoc est, in Australes partes non porrigi. In hoc autem id interest, vbi quis vniuersi statuat caput: quo super argumẽto plura dicere nostri non est instituti, quare ad ipsas rerum significationes reuertamur.

AVDITVS PROMPTVS.

AVditu enim duo ex quadrupedum genere maximè pollent, Ceruus & Bos: quamuis, vt in Asino dictum, Aristophanis interpres Murem & Asinum præferat: quod alij viderint. Sedenim Ceruus quamuis acerrimi sit auditus, tantisper tamen eo excellit, quandiu arrectas auriculas tenet, quas ubi demiserit, non solùm non præstat auditu, verumetiã laborat surditate. In Tauro aures ad audiendum promptæ semper, atq; eo præsertim tempore, quo fœmina pruritu exagitata mugierit, quo non amplius quàm per ho-

A per horas ad summum treis afficitur, eo tempusculi spatio nisi taurus accesserit, naturam colligit, neq; antea quàm vigesimo pòst die mas à fœmina repetitur, quod rarò tamē accidit, quia taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta voce statim accurrit. Eaq; de causa Ægyptij sacerdotes per auriculam tauri pictam, & auditum & obsequij sedulitatem indicabant. Pari modo iuuenca quoq; tauro se morigerā præbet. Sanè Vaccam Ægyptij Veneri dedicarūt, quam cœlestem vocant: & Isidis suæ frontem cornibus insignitam ostentabant, quippe ob obsequium quo ipsa quoq; tauro paret, simulac incitari eius ad venerem mugitū audierit. Licet verò singulis animantibus voces propriæ ad initum sint, vt suibus, & capris, & ouibus, nulli tamē grauior quàm bubus fœminis. In reliquis porrò animaliū generibus mares grauius sonāt quàm fœminæ: in bubus econtrariò est, ait Aristoteles: nam boum fœmina grauiorem quàm mas vocem habet.

NEPTVNVS.

AT cùm mugitus pelagi taurino sit nō absimilis, & ipsi Neptuno tauros immolabant, & eum ab eodem mugitu μυκηταὶ appellabant: quia idem Deus
B à sacerdotibus nonnunquā ταύρειος nuncupatus est. Quos verò tauros Neptuno sacros esse volebant, vndecunq; nigros deligi iusserūt, vt ita pelagi colorem exhiberent. Atram enim, nigram obscurámue maris aquā dicere mos vbiq; est: vnde etiam Aquilam ab aquæ colore, quippe fusco, dictam volunt, deumq; ipsum cærulicomū, & cæruleo indumento vestitū passim inuenimus. Ad hæc pectus illi prævalidum, armiq; taurorum in morē carnosiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracusanorum numo latum conspicias portū, in cuius medio ea membrorū habitudine taurus procumbit, delphinis circùm colludentibus. *Syracusanorum numus.* Qui verò ludi Taurij nuncupati fuerunt apud Romanos, haudquaquā Neptuno, sed inferis dijs instituti erant ad sedandam pestilentiam quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas sæuiebat: inde scilicet ortam, quòd caro taurina populo diuendita fuerat. *Ludi Taurij.* De Neptuno verò qui ταύρεος, vt apud Hesiodum Scuto Herculis, vocaretur, alij dicunt propter vndarum sonum, quę, vti dicebamus, boum instar mugiāt: alij, quia Neptunus taurina induebat galea: vel quia ita eum Bœotij vocitabāt à tauri sacrificio quod illi erat institutū, de quo Maro:

C *Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.*

FLVVII.

QVin & fluuios ipsos corniger os vel ταυροκράνους, hoc est, tauricipetes, & tauri-tuos, vt luculentā apud Græcos locutionem interpretemur, passim effingunt. Hinc Tybris Maroni,

Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum,

Et gemina auratus taurino cornua vultu

Eridanus. Vt apud Ouidiū in Metam. Granico nata bicorni, non vt vulgata habent exemplaria, Gracili cognata Granico. Sic tauriformis Aufidus Horatio. Nam & taurū à Perilao Phalaridi dono datum, Gelonis fluuij fuisse imaginem, apud Pindarū Pythijs legas. Et Timæus taurū eum quamuis ita dicatum, ab Agrigentinis in mare proiectum asserit, ne qua tam sæui tyranni memoria superesset. Cōpluribusq; demū in locis flumina taurina specie fingi solita cōperimus, vt Eurotas apud Lacedæmonios, Cephisus apud Argiuos, Asopus apud Sicyonios & Phliasios fuere: quem tamen Athenienses humana facie figurabāt, cornibus tantū a fronte prominentibus: siue propter mugitū, quem, vti dictū, ciere flumina taurorum instar videntur, & taurorum instar atrocia sunt, vt Fe-

ſtus ait: ſiue quòd cornua fluminibus ab flexuoſis eorũ lapſibus attribuuntur. D

TONITRVS.

QVod verò pertinet ad mugitum, mythologi philoſophi abactas Geryonis boues impulſu Herculis, tonitrus hieroglyphico ſignificato intelligi debere autumant: quæ quidem ſententia eorum eſt, qui Heſiodi philoſophiam interpretantur, ea ſcilicet de cauſa, quòd Poëtæ plerunque tonitrus auditos mugire dixerint. Abigi verò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelligebant. Solis igitur calor in nubes illapſus, earumque rigore coarctatus, ſimulac defractis nubibus erumpit, mugitus eos ciere conſueuit.

LÆTITIA.

LAtè verò diffuſum eſt hieroglyphicum illud, vt per vituli ſignum lætitia ſignificetur: vnde etiam Vitulari verbum, hoc eſt, lætitiæ ſignum præbere, & exultando geſtire, apud veteres vitulantes, gaudentes, lætabundosque dici comperias: vt non temerè apud coniectores Hebræos legas, laſciuientẽ currentemque taurum per ſomnium imaginari, futuræ lætitiæ ſignum eſſe: addi verò lucri aduentantis ſignificatum, ſi per huiuſmodi quietem paſcẽtes viſi fuerint. Eius verò laſciuiæ cauſa Pſalmographus clamat circundatũ ſe à vitulis multis, & à pinguibus tauris obſeſſum. E

ANNONÆ FELICITAS ET PENVRIA.

QVoniam verò & in ſomnia, & in id bouis ſignificatum incidimus, quo læta nobis omnia proponuntur: qua ratione quóue modo bouillum pecus annonæ feracitatem, atque itidem penuriam ſignificet, ex diuinis noſtrorũ literis hiſtoriam repetere minimè fuerit importunum. Satis enim conſtat, quemadmodum Ioſippus ille ſomniator Iacobis filius, ob inuidiã fuerit à fratribus venundatus, atque in Ægyptũ adductus, vbi longam ſeruierit ſeruitutem, vtque poſtmodum primas apud regem obtinuerit, poſteaquã nocturnam eam imaginẽ, quæ ſeſe Pharaoni altius dormienti obtulerat, interpretatus eſt. Imaginatus enim erat ille ſeptem boues, pulchro, hilari & pingui aſpectu ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas ſeptẽ aliæ deformi macie paluſtri eo loco emergentes exceptas conficerent: mox verò exiſtimabat ſeptenas ſe ſpicas cernere multa fruge cõſpicuas, & quæ iam ſecari poterant: eas totidem numero ſpicæ ſterilitate inſigni ex proximo occupare videbantur (hoc verò viſum ſecundo loco, quod ex Hetruſca diſciplina in oſtentis expetitur, primo additum, atteſtatum facit, vt etiam in Gedeonis vellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentiſsimus, eximiam quandam ſeptem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus eſt, quam optimæ illæ boues cum frugiferis ſpicis inſpectę denunciarent: quippe quòd ſit animal agrorum cultui præcipuè idoneũ, telluris felicitatem per eas interpretari oportere: cuius lætitiæ cauſa futura eſſet Nili inundatio, vnde viſæ eſſent illæ boues emergere: idque per ſpicas, quæ hilari eſſent aſpectu manifeſtius ſignificari, annorum quippe ſeptem lætiſsimũ prouentum: cætera quæ his auerſa apparuiſſent, totidem annorũ famem demonſtrare, quæ vbertatem illam eueſtigiò ſubſecutura eſſet. Eſt nimirũ palus ſterilitatis indicium, ſterilisque paſsim tum à poëtis, tum ab oratoribus appellatur. Cùm autem interpretationem huiuſmodi euentus approbaſſet, Rex Ioſippi conſilio fretus nõ modò famem ab Ægypto depulit, ſed finitimos etiam populos abundè ſaturauit. Aiunt itaque Ægyptij, eius beneficij memores, homini gratiã ita relatã voluiſſe, vt ſimulacrũ Serapidis cũ modio in capite, huius rei monumentũ eſſe decreuerint. Sed enim alibi de Serapi. Mirũ autem F

tem

A tem memoratu est, quantũ honoris vetustas ĳs attribuerit, qui humano victui vel industria, vel cura, vel ope priuata consuluissent. Liuius autor est, auratam bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri positam à populo collata stipe, quòd farris preciũ intimis nundinis ad assem redegisset. Farre enim victitasse populũ Rom. per C C C annos ab Vrbe cõdita, Verrius Flaccus prodidit.

TERRA FRVGIFERA.

APud Persas barbara cerimonia bos fronte in leoninã faciem conformata, ex antro cornibus arreptus educebatur ad sacrificium: de quo Papinius:

Indignata sequi torquentem cornua mitram.

quippe cùm taurus plurimùm terrenum animal sit, terræ & inferis potestatibus damnatum, Soli tamen ab ea gente dedicatus, vim eam ostendere videbatur, quã Sol in vniuersam terrã exercet. Quòd autem extraheretur B ex antro, delitescere vim eius in terræ visceribus indicabat, quam vt euocarẽt, & frugum feracitati consulerent, sacrificĳ genus id instituerunt. de quo etiã in Leone. Neq; quidem alia de causa bouem quandam ab Argo tot luminibus prædito custoditam fabulãtur, nisi vt terram ipsam ostenderent noctu ab ipso cœlo tot stellarum luminibus insignito non indiligenter obseruari, donec à Mercurio, quippe à Sole cõficiatur, cuius oriente iubare stellarum lumina passim extingui videantur. Quid autem aliud portendere visus est bos ille arator, qui decusso iugo triclinium, in quo cœnabat Vespasianus, irrupit, ac fugatis ministris quasi repentè defessus procidit ad ipsos accumbentis pedes, ceruicemq; summisit, nisi terrarũ orbem amarissimo Vitellianæ dominationis iugo pressum, opem à gente Flauia deposcere, quæ iam rerum esset potitura? Terram itaq; bos eo ostento præ se tulit. Bouis portentum.

OPIS IMPLORATIO.

HAec autem opis imploratio per bouem facta, adducit in memoriã alteram Scytharũ more bouillo interueniente corio factam: apud eos enim opis & C auxilĳ imploratio fieri solebat mactato boue, in corio cuius, qui opem sibi afferri ab amicis posceret, reiectis in tergum manibus sessitabat: qui verò auxilium pollicerentur, dextero pede corium calcabant, profati quantũ pręstare possent: quem morem latè scribit Lucianus dialogo de amicitia, cui titulus Toxaris. Et quod ad hoc fertur de Homolottorum sacrificio, qui fœdera sancientes bouem in munitissimas partes dissecabant, etiamnum durat apud eosdem Scythas, qui oram inter Tanaim & Phasim accolunt, nunc Cercassios appellatos: eos nõnulli Ziccos esse volunt: hi autem si grauem aliquam iniuriam acceperint, imploraturi amicorum auxilium bouem mactant, pelleq; detracta, & humi distenta, in eaq; sedentes, carnibus bouis in minutissima frusta diuisis, partem vnicuiq; aduenienti porrigunt: quiq; accipiunt, ita se eo fœdere deuinctos intelligunt, vt se, fortunasq; suas omnes parati sint exponere pro amici, qui viscerationem hanc fecerit, iniuria vindicanda.

FRVGVM OPVLENTIA.

QVi verò boues iuncti in numo Vespasiani iam Imperatoris & Cos. v. habentur, atq; alĳ similiter iugati in C. Marĳ C. T. numo, nimirum aratio- Bos in Vespasiani & C. Marĳ C. T. numo.

nis partes procuratas, & rei frumentariæ cōmoda declarant: nam & apud coie- D
ctores, vti superius dictum, arantes boues imaginari, lætissimã prænunciant frugem, & opulentam rerum felicitatẽ. Quin & nomen boui à nutriendo factum, βῶ quippe nutrio: labore enim suo in exercenda terra continuò nos pascit. Hinc Græci βούφαρον felicem agriculturam vocant, quibus φάρος agricultura est, & bouis etiam epitheton.

I V S T I T I A.

QVoniam verò ipsa frugũ opulentia sæpe sub iustitiæ vocabulum cadit, eaq; de causa Gentes Legiferam Cererem appellarunt: longè cōuenientius Diuinæ literæ per bouẽ eos intelligunt, qui iustitiæ iugum trahunt, bonisq; & frugalibus operibus laborẽ suum intendunt. De quibus Paulus citat illud ex Mose: Non alligabis os boui trituranti. quod mox ita declarat: Nunquid de bubus cura est Deo? an propter nos vtiq; dixit? quia debet in spe qui arat arare, & qui triturat in spe fructus percipiendi. Et Hierosolymitanus Hesychius plerisq; diuinarũ literarũ locis bouem poni pro homine ait, qui iustitiæ sit operibus intentus: idq; est bouẽ offerre in sacris: vt ouem, à malis abstinere. Alibi verò Aaron E
vitulum pro se & pro domo sua tanquam iustus, hircum verò pro peccato iubetur immolare. Sed quod obseruat Hesychius memoria repetendum, Leuitico, Pontificem, hoc est, doctores prohiberi ad Arcam testimonij quocunq; tẽpore ingredi, ne vtiq; curiosius inquirant, quemadmodum verbum caro factum est: quomodo qui forma Dei erat, in forma Dei factus est: quomodo exinaniuit semetipsum, & in cœlis mansit. Horum enim fides salutem affert, periculum inquisitio. Sed nunc demũ indulget vt ingrediatur, cùm pro peccato arietem in holocaustũ obtulerit, tunicã linteam induerit, femoralibus linteis pudenda celarit, zona lintea succinctus fuerit, linteã cydarim imposuerit capiti: hoc est, quando Deo conciliatus erit, perpurgatus mentem corpusq; nitidus, castus, iustus, & intellectum diuini muneris gratia, decoreq;, hoc est, sapientia redimitus.

P E C V N I A.

Bouis effigies in numismate Atheniensium.

AThenienses autem quò frugali adeò labori gratiam referrent, Bouis effigiem numismatis honestarũt: id autem didrachmũ erat, vt nono libro Pollux: vnde prouerbiũ, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε, Per linguam bos inambulat: de ijs qui accepta ab aduersarijs pecunia, mox præuaricati susceptas causas deseruere, vti F
fecisse Demosthenes fertur, qui etiam id sibi gloriæ vertit, quòd vt taceret plus accepisset, quàm qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios tot numero boum precium rebus præstitum inuenias, vt illud Iliad. β. ἑκατόμβοιος ἕκαστος, quorũ singuli scilicet flocci centum aureis numis æstimabantur. Id enim honoris boui veteres habuerunt, ob multas, quas ex eo consequimur vtilitates, vt in aureorũ numum parte vna bouis effigies, in altera principis facies cuderẽt. Nam quòd pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo, eoq; spectare Didûs mercaturam, asseuerare non ausim: tametsi Tib. Donato cōmentum placet. & Græcorum nonnulli ante Numam scorteas & ostracinas pecunias in vsu fuisse dicunt: quod &

Scortei numi.

Trãquillus literis mandauit. & illud fama tenet, asses ligneos & scorteos ab eodem Numa, qui postea ferrum admixto ære signarit, in cōgiario populo datos. Apud rerum scriptores inuenias sæpe Imperatores exercituum rei pecuniariæ inopia, scortea persoluisse stipendia, mox illatis pecunijs iustũ vnicuiq; preciũ restitutum. Præclara Venetijs est Michaëlium familia, quæ aureos insculptos clypeis gestat, quod illi honori, vt aiũt, datũ: quia bello quod contra Saracenos

A pro Hierosolymis Balduino Rege susceptum fuerat, duce classis & Venetiarũ Dominico Michaële, deficiente stipendiorum cõmeatu, qui remigibus & socijs naualibus exolueret, excogitauerit is coriũ signare minutioribus frustis, idq; pro stipendio, alijs pro argenteorũ, alijs pro aureorum precio numeratis, imperauit promulgatione solenni, vt pro certi precij denarijs à lixis & cauponibus, & cuiusq; mercis institoribus acciperentur, multa indicta recusantibus: ita occursum exercitus necessitati: cumq; domũ reuersus esset, publicã fidem persoluturus, conuocatis omnibus qui pecunias scorteas eas haberent, totidem argenteas ijs, alijs aureas repræsentauit. Sed numus hic scorteus, qui à Numa distributus, tesseræ potius vicem gessit, quàm pecuniæ: temporarius enim fuit. Numum tamen scorteum D. etiam Hieronymus agnoscit. Nam quod de boue precij nomine pronunciato dicebamus, apud Homerũ Hecatomben ἐννεάβοιον institutam legimus, quod interpretes nonnulli nouem boum precio comparatã intelligunt. Erat in Draconis legibus irrogata multa quędam δεκάβοιον. In spectaculis, quæ Deli celebrabantur, præco pronunciare solitus erat tot boues datũ iri:
B vnde putarunt quidam, bouem Deliorum potius fuisse numum, quàm Atheniensium. Cæterũ Plutarchus bouis figurã in numis cudere institutum à Theseo tradit, vel ob Taurum Marathonium, quem ipse edomuerit: vel ob Minois ducem, quem singulari certamine deuicit: vel vt hoc honore bobus præstito ciues ad agriculturã alliceret. Sanè vt idẽ Plutarchus Publicolæ vita, bouis precium centũ obolis imputabatur, quamuis Pollux, vti superius dictum, didrachmum tradat: pecudis verò decem. Prius enim quàm numorum vsus esset, pecudibus atq; iumentis plectebantur sontes. Quare bouis, pecudis, suisq; etiam signa plerunq; in numis incisa sunt.

Bouis figuram cur numo insculpserit Theseus.

VOCALIS PRIMA.

SEd vt ad rem nostrã reuertamur, à Phœnicibus etiã est honos habitus boui, qui literarũ, vt fama est, inuẽtores, primæ vocalis nomine bouem appellitabant, cùm animal sit humano vsui maximè necessarium. Quod verò necessariũ est, vti dicit Hesiodus, neq; secundum, neq; tertium esse debet, sed primum ilicò: prima verò litera est A, quæ suapte natura ex imo barathri, nullius veluti reli
C quæ instrumenti indiga, vtputa linguæ, dentium aut labiorũ, libera pronũciatur, primaq; in infantibus articulata dignoscitur. At & terra, cuius symbolum est bos, prima omnium humanæ consuluit infirmitati, prima alimenta subministrauit, prima rerum omnium vsus, vtilitatem, ab ea poscentibus elargita est.

ITALIA.

ROmani porrò tantum honoris boui tribuerunt, vt Italiam ipsam ab olim Italis nuncupatis Bobus appellatam prædicent: quamuis Græcorum figmento Eratosthenisq; in primis cõfictum sit, Italiam ab Italo rege dictam, qui Emorgeti successerit. Non temerè tamen Varro boues cæteris pecudibus honore præstare præsertim in Italia, & propter vtilitatem, & propter cognomen existimauit. Neq; dedignati sunt Romani, quod memorat Plutarchus, Bubulci nomen in familias admittere, perinde ac etiam & Porcios, & Caprarios dici se alij non erubuerunt.

VIsebatur olim in Argiuorum foro taurus à lupo superatus: hieroglyphicum id pugnam indicabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno fuit. Horum siquidem animaliũ portento, dum comitia procrastinantur, oblato, victoreq; lupo, omnium suffragia ad Danaum declinarunt, quem vtpote

CIVIS OPPRESSVS A peregrino.

D externum lupum esse dicebant, cùm Gelanor inter eos versatus ciuilia eorum negotia tractasset, ideoq; ciuis, vti bos humanæ consuetudinis consortia nō reformidat, haberetur. Argiui itaq; figuram eam rei monumentum esse voluerunt, quod in Lupi cōmentario latius explicauimus. Antiquissimā porrò legē fuisse, memoriæ proditū est, eum qui bouem occidisset, non aliter capite damnari, quàm si ciuem interfecisset. Vnde apud Athenienses Erechtheo imperante, cùm sacro quodā Bouem mactare necesse esset, vt sacrum ritè perageretur, neq; legi fraus fieret, institutum vt Popa, quem illi βουφόνον appellabant, simul ac bouem percussisset, relicta ad aram securi, arrepta statim fuga solum verteret, & ex Attica prorsus aufugeret: quod facinus ne impunitum relinqueretur, decre- E tum sit securim ipsam in iudicio ream constituere: ex quo illa iudicandi quotannis consuetudo postmodum inoleuit. Apud Priscos etiam Romanos inuenias capitale fuisse, si quis bouem interemisset.

OPVS ET LABOR.

DE opere demū & labore hieroglyphica passim vulgata sunt, descripta quidem cornua, caputue bouis, maris opus: fœminæ verò, laborem anxietatemq; significare: quamuis in impressis Hori codicibus βοὸς dictio vtroq; lemmate desideratur: scribēdū enim est ex vetustis codicibus manuscriptis, βοὸς ἄῤῥενος κέρας: & inferius, βοὸς δὲ θηλείας κέρας. Distinguuntur verò à cornuum specie mas & fœmina: quippe quòd marium & maiora & tortuosiora sint, fœminarū verò & minora, & vno flexu conspicua, cuiusmodi ferè sunt nouæ Lunæ cornua: sed in hoc significato nonnulli sarcula, ligones, &, si Deo placet, rastra etiam ad cornua religarūt. Sunt qui nulla maris fœminæq; differentia, bouillum caput excertum pelle, purgatumq; carne, pro labore & tolerantia proponant.

Hori locus emēdatus.

FRVCTVS EX LABORIBVS.

ET si fructū ex laboribus perceptū indicare velint, caput huiusmodi floribus F & corollis redimitū faciant, corymbosq; & serta hinc inde à cornibus suspēdant: cuiusmodi fascia molem Æliā ambibat, vt frusta quędā quę adhuc integra operis parte permanserūt, ostendūt: siue id sacrificiorū videlicet Tauroboli aut quid huiusmodi sit indiciū, cùm iuxtà vicissim & patina adsculpi soleat, quod pręcipuè in templorū parietibus, inter triglyphos vbiq; spectamus, eaq; de causa capita illa coronata plurimū habentur: siue larga laborū præmia interpretari malimus, vt Romæ in eadē Adriani mole patina, munificentiā, bouillo capite labores, siue res fortiter gestas ostentātibus. Nam post vitæ præclarè actę cursus, laboresq; superatos, apotheosis ipsa præmium Imperatorijs familijs decernebatur: aut ea excitabantur mausolea, vel pyramides, vel columnæ, quæ ibi cōditos supra mortales euectos gloria cōmonstrarent. Apud Petrū Melinū Romæ vidimus ahenū bouis caput antiquissimi operis scitè factum & venustè, quod olim fuit ad trabis alicuius simam, aut mutilum, aut coronā, pro fultura accommodatū, eo omnino gestu factum, vt laborioso nixu sustentasse aliquid videatur: est enim caput gutturi appressum, crispantibusq; palearibus conatus speciē osten-

A oſtentat, quod dubio procul ad tolerantiæ laboriſq; ſignificatum referendum eſt. Memorabile ſanè veterum Germanorum inſtitutũ fuit, vxori ducendæ boues iunctos, frænatũ equum, & ſcutũ cum framea gladioq; mittere dotis nomine, vt vxor (ait Tacitus) venire ſe laborũ periculorumq; ſociam his incipientis matrimonij auſpicijs admoneretur: idem in pace, idem in prælijs ſe paſſuram, auſuramq;. Laborem enim iũcti boues, bellum paratus equus, & data arma denunciabant. Apud autores Græcos inuenias bouẽ, quòd terræ laboribus exercendis ſit deſtinatus, γαῦον appellari. Apud Mathematicos Tauro aſcendente gẽnitos, laborioſos, atq; perpetuę deditos ſeruituti, propterea quòd animal ad iugũ pręcipuè natũ eſt. Qua de cauſa Tyrijs Carthaginem ædificare aggreſsis, intermiſſum opus eſt bouillo capite adinuento, alioq; vrbis mœnia tranſlata: videbatur enim oſtentũ id nil niſi laborem & anxietatẽ minitari, donec equi mox adinuento capite, læti alacreſq; belli ſignum excepêre. Horum alterum Virgilius diſsimulauit, qui fabulam ſcribebat, nõ hiſtoriam, rem tamen agnouiſſe viſus, quòd bello genus intractabile futurũ dixit, ſed facilem victu per ſecula gen-

B tem, quippe quæ vel iugum acceptura eſſet, vel fræno coërcenda: quamuis non poſtremi nominis interpretes facilem victu interpretari malint ad victum comparandum: qua in ſententia Seruius eſt.

Germanorũ olim mos in ducenda vxore.

ABSVRDA RES.

Atq; ne à boue & equo longius diſcedamus, eſt illud ex horũ alterutro hieroglyphicum, vt cùm abſurdè & imperitè factum quid oſtendere voluerimus, bouem cum clitella, vel equum aratro adiunctũ figuremus: quam quidem rem & abſurdam ſanè, & ab cuiuslibet ingenio vel viribus alienam prouinciam innuere volumus: quod luculenter vno verſu complexus eſt Horatius:

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epiſtolis ad Atticum tangit, vbi libro quinto inquit: Non noſtrum onus, bos clitellas. Dixerat enim Cicero quinto ad Atticũ libro: Clitellæ boui ſunt impoſitæ, illá ne, non eſt noſtrum onus, ſed feramus. Sed ad noſtra redeamus.

IVDÆI.

In Diuinis literis Iudæi, vt ſæpe dictum, hieroglyphicè per bouem intelligun-

C tur. Nam Hieroſolymitanus Heſychius bouem eum accipit qui mandata tantum legis ſimpliciter obſeruat, vtpote quòd bos ſit laboris ſignum. Eucherius ſignificationem ad omnes trahit, qui vitam laboribus exercent: & Moſaicum illud, Non alligabis os boui trituranti, interpretatur, vt neminem mercede ſua fraudandum intelligat.

APOSTOLI.

Apoſtolos quoq; per boues accipit, qui ſuſcepto Chriſti iugo vniuerſum terrarum orbem Euãgelico vomere perarauerunt. Illud verò, Quaſi bos ductus ad victimam, quod pro vecordia nonnulli dictum accipiunt, de Domino omnino intelligit, qui pro ſalute noſtra eam quaſi ſtultitiã ſuſcepit. Ante fores templi ad abluendas ingredientium manus lauacrum aheneum boues XII ſuſtinebant, qui quidem frontibus tantùm extabant, terga & poſteriora occultabant. Per boues eo geſtu hieroglyphicè factos, Gregorius Paſtores Eccleſiarum intelligit, quorũ aperta & in propatulo propoſita opera cernimus, ſed quę ipſi clàm faciant ſentiántue, Dei iudicium, non noſtrum eſſe debet: id enim ait ſibi velle, quòd eorum lateant poſteriora.

VITIOSVS. D

QVod verò pertinet ad vaccã, per hieroglyphicũ eius Diuinæ literæ, vt idẽ tradit Eucherius, hominem vitijs, quæ corporis sunt, plenũ indicant, citato loco ex Psalmo, Inter vaccas populorũ. Sed illud de vaccis fœtis quas Palæstini ad trahendam arcam Domini sine rectore iunxerũt, vitulis earũ intra caulas domi detentis, ita interpretatur: fideles quidem intelligi, qui tamen foris humanis affectibus torqueãtur, illi alligati à recto tamẽ itinere non declinent, quia arcam Domini portãt, mandata quippe eius menti firmiter insidentia. Et idem alibi ad Valerianũ: Tũc verè Bethsamis tẽdimus, cùm viã rectitudinis gradientes, ad vicina erroris latera, etiãsi affectus pignorũ auocẽt, minimè declinamus.

PODAGROSVS.

SEd quid illud, quo ex bouillo pede podagrosum hominẽ significabãt? Bos enim præcipuè vngulis cum dolore articulorum laborat, quo quamuis non intereat, vngulas tamen interdum amittit, & pedes vehementer intumescunt: vnde fictum ab Ægyptijs, Tauri cœlestis pedem extra regionem suã in Æthiopas exporrigi, quorum & pedes, & articulos esse tumori egregiè obnoxios, exploratum est: & in Italiam transgressos, paucissimos inuenias qui non articulorum vitio laborent. E

A' LABORIBVS QVIES.

SOlutus porrò bos, & præsepi redditus, partã à laboribus quietem ostendit: quod antiquissimum Ægyptiorum hieroglyphicum Græci adagio prosecuti sunt, βοῦς ἐπὶ φάτνῃ dicentes, cùm exautoratũ hominem, & donatum iam rude, ocioq; & tranquilliori vitæ restitutum significare voluerint, quia scilicet moris est ab laboribus boues ad præsepe sistere, atq; illis pabulũ sumministrare. quãquam sunt qui prouerbium ad mollioris vitæ significatum detorqueant, & ingenium à labore procliue ad libidinem ex hoc intelligi contendant. Sanè quidẽ Hebræi coniectores, cessationis & ignauiæ signũ esse dicunt, cùm quis dormientes tauros videre se per somnium visus fuerit. Vtcunq; autem, XII illi maiores qui regnum à Sabaco Ægyptiorũ rege relictum spontè moderandũ suscepêre, vt oneri magis quàm honori tantam regni curã sibi fuisse testarentur, in celebri illa pyramide, quam cõmune collegarũ omniũ sepulcrũ construxêre, contignationẽ tecti, quæ vno constabat lapide, præsepibus adsculptis insigniuêre, ad quę scilicet tot laboribus exantlatis, tot curis abiectis & ablegatis, requieturi demũ essent. Huic cõtrarium est, Bos sub iugo, de ijs qui perpetuo labore fatigantur. F
Quòd verò nos ab Iesu asserti in libertatẽ censemur, id ita intelligendũ, Iudæis impositum fuisse legis iugum tanquam seruis, vt quasi per vinculum ad præceptorum obedientiam traherentur, atq; ita Deo seruire discerent, & assuefierent: pręcipit enim lex, Non mœchaberis, nõ occides. An verò nos, quia sumus liberi, mœchandi licentia abutemur, & sicariã sine metu faciemus? nequaquam: imò nobis neq; quidẽ concupiscere, neq; vel irasci præceptũ est. Arctiora igitur sunt iugi nostri vincula: at non ita, si rem rectè perpendamus. Nam lex imperatoriè mandat, ne quid perperàm agamus. Assertor noster præcidendas monet vitiorum causas, vt neq; quidem facere quicquam præter ius & fas in animũ inducamus. Hæc enim est vera libertas, cùm nosmetipsi sponte abijcimus vitiorũ iugum, cùm libidinum ergastula confringimus, & è malarum cogitationũ voraginibus emergentes, vinculis omnibus expediti, in synceritatis liberos campos euadimus, abstinemusq; nõ tanquã serui à flagitijs metu flagri, sed tanquã ingenui,

A nui, piè sanctéq; educati, sponte probi modestiq; filij, & quia patrem diligimus, omni studio, meditatione conatuq; monitis eius ita obtemperare contẽdimus, vt ne cogitare quidem vllum velimus scelus. Boni enim qui sunt, nisi sponte boni sint, nullum ex bonitate sua præmiũ assequuntur. Nam & Abraam et Enoch, Noë, & patrum pleriq; alij, sine legis seruitute Deo placuerunt. Lex verò tunc data est, cùm seruili contumacia non modò Mosi non audire, sed ipsius etiam Dei, qui videntes eos atq; sentientes in libertatem ex Ægyptiorum oppresione asseruerat, mandata detrectare pertinacissimè cœperunt: & quæ plurima in hanc sententiã disputat Irenæus. Sed iam ad diuersorum deorum, quos sub bouilla imagine superstitio antiqua coluit, conuertemur.

BVCEPHALI.

PRætereundum autem nõn est, etiamsi τὸ πάρεργον, bouilli capitis notam equis inustam, illis ex signo dedisse nomen apud Thessalos, quippe vt Bucephali appellarentur: ita enim Gens eos vocabat equos ea nota insignitos, cuiusmodi fuit nominatissimus ille Bucephalus qui Alexãdro Macedoni tam charus fuit. Falluntur antem qui putant equum eum à bouillo capite, vel à cornibus quibus
B animal id præditum fuisse dicitur, ita nuncupatum. Nam quòd equi nonnulli apud Thessalos Bucephali vocẽtur, ostendit Aristophanes αἰαγύρῳ. Quantæ verò commendationis essent equi Thessalici, vel Delphico probatur oraculo:

Thessalicus præstat sonipes, mulierq; Lacæna.

& quæ prosequitur Strabo.

IVPITER.

NEq; verò Græci tantùm mutatũ in bouem Iouem cõfinxerũt, verumetiam Ægyptij Iouem illum suũ, qui & Osiris, & Pater, & Iustus, & Dux, & Rex, & Consultor in sacris eorũ literis appellatur, per bouẽ indicabant, eumq; Apim cognominauerunt. Quem quidem tanto prosecuti sunt cultu, vt ingentia super eo volumina scripta fuerint à plerisq;: eoq; vanitatis progressum, vt eum boue alioqui sterili genitum prædicarent. Bouem nanq; fulgure afflatam fieri grauidam, eoq; conceptu Apim nasci, persuasum habuêre: de quo quidem cùm nulla sit magis decantata fabula, consultò ego illam præteribo, si modò signa tantùm, quibus Apis insignitus esset, indicauero. Toto is corpore niger erat, in fronte
C candorẽ quadræ præ se ferebat, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos: qui verò multis locis sculptus visitur, Lunæ etiam speciem in latere gestat, vt in palatio quodam Romæ apud D. Marcelli ædem. Atque hic ille est Apis quem Hebræi, Moyse in monte morã trahente, sibi Deum conflauêre, eam secuti consuetudinem, quam in Ægypto esse conspexerant.

DIANA.

INuenies etiam Dianam, quam Tauri Scythica gens colunt, Taurionem appellari: Tauris enim eam opitulari putant. Eadem etiam ταυροπόλος dicitur, vt apud Apollodorum: & à cornuum figura ταυρωπὸς: ταυρῷ verò apud Taurios. Cur verò ταυροπόλος vocaretur, varia est opinio: dicunt enim alij, ὅτι ὡς ταῦρος πολεῖσι πάντα: alij, quia Taurum à Neptuno in Hippolytum immissum œstro affixo per vniuersam terram exagitauerit. Alij dicunt Iphigenia cùm è Scythia in Africam aufugisset, Deæq; simulacrum dicasset, ταυροπόλον Dianam appellatam, propterea quòd è Tauris populis eò allata esset. Alij nomen ex historia ea desumptum putant, quòd Nicander ait taurum à Diana suppositum loco Iphigeniæ, cùm eam in Aulide Græci essent immolaturi: quamuis Phanodemus vr-

sam eam fuisse dicat, plerique verò ceruam. tanta fuit in ea superstitione varie- D
tas, & inconstantia.

P A L L A S.

QVin & Pallas ταυροπόλα dicta, & apud Andrios ταυροπόλος. Nam cùm Anthropius Taurum Agamemnoni & Menelao dedisset, iussit vt ubi taurus è naui prosiliisset, ibi Mineruæ simulacrum erigerent: ita enim numen conciliari posse, prosperamq; illis nauigationem futurã. Accidit autem vt taurus is in Andrũ insulam exiliret: memores ergo præcepti reges, statuã erigendam curauere, quę postea id cognomenti Mineruæ dederit.

B A C C H V S.

ET Bacchus, vt superius dictũ, in tauri nuncupationẽ venit, quem ταυροφάγον veteres appellauere, propterea quòd, vt Sophocles autor est, qui Dithyrãbum vicisset, bouem assequebatur præmium, veluti Tragicis olim hircus debebatur. Aristophanes tamẽ nomẽ id in Cratini contumeliam detorquet, quasi ebrium insimularet. Apud Athenæum legere est, Bacchum tauro & pardali esse E
similem, ob ebriosorum violentiam: vinosam enim esse pardalim, loco suo positum. Lycophron eum omnino taurum vocat, Poëtæ Draconem Tauri patrem canũt, per illum Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed vt ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis instar excipiebatur, & apud Heliopolim taurus Soli sacer erat, quẽ Neriton appellabãt. Illud verò fabulosum iudico, quod Hermiti oppido tradunt fuisse taurum, qui maculas per singulas diei horas permutaret: de quo Macrobius. Verùm hoc nihil ad hieroglyphica.

B I T H O N I S   R O B V R.

QVi verò taurus humanis humeris gestatus Argis visebatur, Bithonis factũ indicabat, qui suo fretus robore, dum Argiui Ioui sacrificarent taurũ in humeros sustulisse fertur: summum enim virium experimentum apud veteres erat tauris robore præstare. Hinc Milo apud Theocritum celebratus, qui taurũ pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Busiridis nomẽ, quòd duos solus boues quaquà vellet traheret. Fuit verò is Ægypti rex, quem Poëtæ crudelitatis in humanum genus atrocissimæ notauerunt. In Seleuci autem numis & taurus & alibi tantùm cornua spectantur, quippe quòd is Alexandro sacrificaturo, syluestrẽ taurum è vinculis elapsum ambabus tenuit. In eius statuis videas nonnunquam F
cornua superaddita.

P I E T A S.

IN antiquis operibus iuuenes duo subiecti iugo, currum trahere conspiciebantur, erant hi Bithon & Cleobes fratres. Hieroglyphicum id eorum indicabat pietatem, qui matrem currui impositam ad Iunonis templum vexerint. Historiam & Pausanias & alij tradidêre.

V E L O C I T A S   N E G O T I O R V M.

DVo verò tauri inter se pugnare per nocturnam imaginem visi, negotiorũ velocitatem præsagire dicuntur, vt Hebraicæ quædam somniorum interpretationes prodiderunt. Astronomi eum furijs agitandum dicũt, cui decimus octauus tauri gradus nascenti affulserit: eaq; de causa locũ eum tauris duobus sese cornu petentibus signatum veteres voluêre.

D I S E R T A   P R O L E S.

HEbræi verò iuniores cornupetam taurum per somnium imaginari, indiciũ esse dicunt disertissimæ prolis suscipiendæ; quò fortè spectat Virgilianum illud, taurum Pollioni pascendum:

A *Iam cornu petat, & pedibus qui spargat arenam,*
propterea quòd noua ille carmina faciat, qui quidem sunt ingeniorum fœtus, καὶ πάρεργον & hoc addam (quamuis nõ sum nescius, quid Grammatici super locutione quæ noua est, disputent) dici tamen posse Virgilium ad Pindaricum illud respexisse, quod Olympijs habetur Epharmosto:

αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.

Vinum quippe à vetustate commendare congruum esse: à nouitate autem poëmata. Flores enim pro recenti re positum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

APud Romanos signa militaria, alia vocalia, alia muta dicebantur. Vocalia quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, vt scilicet aut noctu, aut in peragendis vigilijs, aut explorationibus obeundis, ac in ipsa quoq; interdum acie, cùm tumultu omnia cõfusa essent, ipsi se vicissim noscitarent. Muta varijs animalium figuris elaborata præferebantur, sed suũ quæq; significatũ habebant, quippe vt vnum exempli causa ponam, Minotauri effigies tunc extollebatur, cùm secretò & tacitè rem gerẽdam admonebantur: ostendebat enim
B hieroglyphicum id, consilia ducum non minus occulta esse debere, quàm fuerit Minotauri sedes, quippe Labyrinthus. Hinc ille sapiens videlicet eorum Imperator Q. Cecilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quónam exercitum huc illuc agitaret: Si putarem, respõdit, tunicam meam meorum esse consiliorum consciam, eam actutùm abscinderem, comburerem'q;. Tutissimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, facienda nesciri.

VICTORIA.

MActatus autem bos, quales vbiq; locorum conspiciuntur, victoriæ plurimum, partiq; triumphi signum erat, præsertim apud Romanos, vnde Iuuenalis huiusmodi significato,

Duc in Capitolia magnum, cretatumq; bouem.

Id verò obseruatione dignum est, quòd Spartiatæ in hoc sacrificij genere, diuersam à Romanis rationem secuti sunt. Nam cùm Romani, victoria per hostium cædes parta, bouem sacrificare cõsuessent: cùm verò sine pugna & sanguine rerum potiti essent, ouem immolare: hi contra in victoria pacata taurum sacrifica-
C bant: si verò pugnando vicissent, gallum: quandoquidem ampliora, magis'q; homine digna, quæ ratione atq; prudentia, quàm quæ vi atq; corporis tantùm fortitudine confecta essent, iudicabant.

LVCAS EVANGELISTA.

ET quoniam multa sunt quæ de pietatis nostræ institutis ad hanc faciũt doctrinam, quæ Christianorũ cõuentus sanctionibus suis per imagines exprimenda concessere, ea nequaquã dissimulanda sunt: cuiusmodi ea est quæ per alatum bouẽ Lucã Euangelij scriptorẽ ostendit: siue propter eam ipsam tauri cõtinentiam atq; temperantiã, qua de facta est superius mentio, cùm Lucas ipse castissimus ab ineunte ætate, vt fertur, fuerit, omnẽq; vitã egerit incorruptus, immaculatus, sine vxore, sine liberis, in cœlibatu perseuerãs, nullũ vnquã veneris vsum nouerit: siue propterea, quòd per vituli mysticũ vultũ, Christũ nobis prędicat immolatũ, quẽ Dauid super altare prędicit imponendum: atq; mansuetudinem, quã præ se tulit Deus homo factus, testimonio suo literarũ monumentis illustratam posteritati commendauit: siue quòd à sacrificijs, vel à sacerdotio sumat, vt ait Eucherius, operis exordiũ, ita enim scribit: Fuit in diebus Herodis sacerdos nomine Zacharias: quam interpretationem admittit etiam Irenæus,

MANSVETVDO. D

QVantum verò pertinet ad animalis istius mansuetudinem, Lucretius poëta ita causas eius reddidit:

At natura boum placido magis aëre viuit,
Nec nimis irai fax vnquam subdita percit,
Fumida suffundens cæcæ caliginis vmbras,
Nec gelidi torpet telis perfixa pauoris,
Inter vtrosq; sita est, ceruos, sæuosq; leones.

Paulò uerò antè, cùm de varietate animi loqueretur, mansuetudinem hanc in aëreis corporibus esse cotenderat: & quia causas reddiderat, cur leo indignabundus esset, cur ceruus timidus, non immemor naturam humanam rerum omniũ species amplexari, sic subdit:

Sic hominum genus est, quamuis doctrina politos
Constituat pariter quosdam, tamen illa relinquit
Naturæ cuiusq; animi vestigia prima,
Nec radicitus euelli mala posse putandum est, E
Quà procliuius hic iras decurrat in acres,
Ille metu citius paulò tentetur, at ille
Tertius accipiat quædam clementius æquo:
Inq; alijs rebus multum differre necesse est
Naturas hominum varias, moresq; sequaces.

Prout verò varijs affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur cui per eam sit assimilis: nam in brutis simplices plurimùm sunt naturæ, vt initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

QVàm diuersum autem illud est, quòd mansuetudinem ex boue picto significantes, ferocitatẽ itidem & furibundam petulantiã per taurum indicabãt, vbi fœni fasciculum cornibus alligassent: recepta sunt hæc iam apud omnes, vnde dixerit Horatius:

Fœnum habet in cornu, longè fuge.

Psalmographus noster eodem vtitur dicterio, dum Psalmo 44 dicit: Cùm nobis aderas inimicos nostros cornupetebamus: κερατιοῦμεν enim habet Grecus codex, procq; valida & victrici pugna Theologi cõmentãtur. Et VI Ecclesiastici capite legas: Cauendum ne animos, veluti taurus, extollamus. Quod verò attinet ad fœnũ, id ideo factitari solitũ, ait Plutarchus, vt ferocitatẽ lasciuiãq; ex nimia pabuli vbertate resultare admoneremur. Dicteriũ verò celebritatem accepisse à Sicinio quodã, proditur, qui cùm effusissima dicacitate omnes carperet, vni M. Crasso parcere compertus est, curq; vni illi parceret, interrogatus, fœnũ eum in cornu gestare respondit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarũ boũ cornua fœno circumligare, quò obuiam prodeuntes admonerent ab illo cauendũ. Eo figmento Hesiodus populiuoros (liceat ita mihi δημοφάγους Græcũ vocabulũ Latinũ facere) nũcupauit, qui quidem diuitiarũ opulentia lasciuientes reliquos impeterent, ac proculcarent. Est & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haudquaquã aspernandum. Sed illud potius afferamus, quod Psalmo XXII scriptum, Circundederunt me vituli multi, tauri pingues obsederũt me: vbi interpretes per vitulos plebeã Iudæorũ multitudinem intelligũt, lasciuientem quippe, solutamq; iuuentutem omni prorsus regula carentem: per tauros

A ros verò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter ętatem nimirum, & prærogatiuam, qua cæteris antestabāt, pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nam & alibi Moyses in hanc sententiam futura longè præuidens: Comedit, inquit, Iacob, & impletus est, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & carne distentus est & obductus, et dereliquit Deum factorem suum. Eodem modo accipiunt Theologi dictum Psalmo LXVIII. Taurorum congregationem, Pontifices & Scribas, & reliquos Iudęorum Principes intelligendo, qui & temerarij, & cornupetæ essent, Christumq; & Apostolos ferociter incessuri forent. Minimè vero loco hoc prætereundū est, q; Theologi nostri Iacobis prædiuinationem de Iosippo, Tauri decor eius, transferunt ad Christū: Taurus quidem ob vtranq; dispositionem, alius ferus vt iudex, alius mansuetus vt assertor, qui generi humano salutem dedit, cuius cornua essent crucis extrema. Nam & de parte nauis antenna, dictum inuenimus,

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

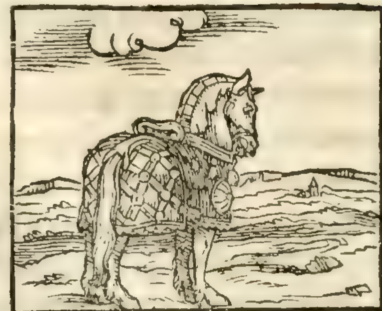
Hac autem virtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, vniuersas gē-
B tes etiamnū ventilat, per fidem auferens à terra in cœlum, & tunc ventilabit per iudicium, deijciens de cælo in terrā. Vbi etiam de Simeone & Leui loquitur: In concupiscentia sua subneruauerunt taurum, de Christo identidem intelligi volunt, cuius neruos sacerdotes præcipuè, clauis suffigendos curauerunt.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM VICTORIVM, DE IIS QVÆ PER EQVVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

UPERES Petre Victori, vt ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modoq; hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuisse me accepisti, quæ fuerint Equi quoq; significata apud eosdem Aegyptios tibi de-
C *scribi. Verùm scias pauca ea esse quæ super equo Sacerdotes illi tradiderint: quippe qui animal id vti profanum aspernabātur: neq; enim Sacerdoti licebat equo vehi. Sed enim Græci Latiniq;, neq; non Hebræi, multa super eo scitu dignissima memoriæ prodiderunt, quæ hoc explicabimus Commentario. Præter enim id quòd obsequi tibi iucundissimum existimabam, inuitauit me ad huiusmodi lucubrationem animalis ipsius dignitas, vigor, & naturæ eius spectatissima quædam excellentia. Non enim ex eo genere est, quod parui facere debeamus, cùm tot ex equo humano generi commoditates obueniant, siue domesticis, siue publicis sit vsibus adhibendus. Sed frustra hìc equum laudare aggredior, cùm super eo tam multa, tam præclara toto passim Commentario reperiantur: quæ qualia nam sint, hinc iam, vt instituimus, dicere incipiamus.*

BELLVM. D

PRIMVM verò omnium equi hieroglyphicũ eſt, belli ſignum eſſe, clariſſimo Virgilij teſtimonio, dicentis,

Bello armantur equi, bellum hæc armēta minantur.

Et duellicam equorum prolem Lucretius appellat. Idem hoc intellexiſſe Ægyptios didicimus ex Plutarcho, quod & in Leone tetigimus: Horum quippe poſt obitum apparuiſſe Oſiridi, quem multarum rerum vſum edocuerit, præcipueq; quod animal bello vtilius eſſet ſciſcitanti, equum ei negotio maximè cōmodum, reſponderit. Cumq; Oſiris Leonem præſtare arbitraretur, reſpondiſſe Horum: Poſſe quidem cum auxilio eſſe, verùm vbi ſemel fugam arripuiſſet, irreuocabilem abire, cùm alioqui bellatori neceſſe eſſet nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rurſum hoſtes aggredi, proq; loco & tempore Fortunę ſeſe imperijs accommodare: idcircoq; equum omnibus his officijs omnino magis officioſum eſſe. E vnde Xenophon tertio de Græcorũ reditu: Vna, ait, equites re præſtant, quòd in fuga certius eſt illis ſubſidiũ. Ariſtoteles Ethicis, virtutem in equo eam præcipuè laudat, qua ſit ad currendum portandumq; hominem idoneus, & ad inuadendum expectandumq; hoſtem minimè formidoloſus. Galenus de Partibus, præualidum ait animal & generoſum, cùm ἰσχυρὸν dicit, μήτε ἄθυμον. Hinc illud apud Maronem,

Generoſus pullus in aruis.

PVGNACITAS.

VESPAE.

NEq; temerè Veſpas ἱερογλυφικῶς ex equino cadauere ſignificari tradiderunt Ægyptij: imò non temerè eſſe dixerunt, quòd ex corrupto eius cadauere veſpæ progenerētur. Hoc enim tantùm apud Horum ſuper equo reperias, & peruulgatus apud omnes verſus fertur:

ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις: ταῦροι δὲ μελισσῶν.

Nam culices ab equi, ſed apes ab origine tauri. F

Diligentes enim rerũ naturaliũ obſeruatores ex bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidere: ex aſini cerebro crabrones, vti ex equo veſpas, atq; ex humano cadauere ſerpentem. Nõ tamen hîc ſimpliciter veſpæ intelligendum, ſed quod per veſpam identidem ſoliti eſſent ſignificare: per cuius hieroglyphicum pugnacitatem & infeſtum aduerſus hoſtes ingenium oſtendebant, de qua inter inſecta loco ſuo diſſeruimus.

CELERITAS.

AD hæc celeritatis indicium eſt equus: quodq; apud Lucretiũ Fortis equi uis legit, Marcellus celeris exponit: eoq; ſpectare volunt Virgilianũ illud,

Quidnam egregium ſi fœmina forti Fidis equo?

vbi Arruns Camillam equi pernicitate fretam, non virtute ſua ſtrenuã incuſat. Multa verò inuenias apud rerum ſcriptores ſuper equorum pernicitate, ſed id ego tantùm memorabo, quòd Alanis à Probo Imper. deuictis, equus in præda repertus eſt, qui, vt captiui atteſtabantur, centum ad diem paſſuũ millia decurreret, perq; octo vel decem dies vigore minimè fracto perduraret. Sed enim eam

in mi-

A in militaribus equis fugacitatem imperator ipse contempsit, repudiatumq; fugitiuo militi potius quàm forti conuenire iudicauit. Ἱπποθόην Nympham apud Hesiodum inuenias, quod nomen ob velocitatem effictum autumant interpretes: vim quippe aquarum eam intelligentes, qua nauigia cursu celerrimo rapiuntur. Quiq; Neptuno adpinguntur equi, pernicis eiusdem cursus indices habentur, qui maritima fit nauigatione. Naues enim equorum curruumq; vsum affatim suggerunt: vnde & equos & currum Neptuno videmus attributos: nam is apud Maronem,

Flectit equos curruq; volans dat lora secundo.

Iam & prouerbiũ à Cicerone vsurpatũ super celeritate, tum equis tum velis, ad Quint. Frat. Sic ego te sæpe excitante cursu, corrigam tarditatẽ tuam tum equis tum velis. De omni verò conatu adhibito, Officijs: Cum his velis equisq; decertandum est. Astronomi vndecimo Virginis gradu equum admouent ad hominis velocitatẽ indicãdã, qui cum eo sit gradui lucem auspicatus. Adpingebatur verò Neptuno equus anteriore parte figura sua, posteriore verò effigie piscis, B qui caudã in spiram replicaret: quod & veteres sculpturæ paßim & pleriq; Gallieni numi palàm faciũt, in quibus inscriptio est, NEPTVNO CONS. AVG. Nota præterea est fabula, in Deorum concilio pro imponendo Athenis nomine, percussa à Neptuno petra exilijsse ferum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiusmodi. Paßim verò apud veteres Neptunus Equestris dictus. Aiũt insuper, primo illi equo quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuisse: adeò sibi concors in nugis tota Græcia semper fuit, vt nulla sit tam absurda fabula, quę aliquo assertionis testimonio careat. Quodq; fictum à Poëtis est, Saturnum in equum versum, quem tunc etiam pernicitate insignem canunt, vti Maro,

Pernix Saturnus & altum Pelion hinnitu fugiens impleuit equino.

quidam ex Astronomis ad astri velocitatem figmentum referunt, cùm amplissima cœli spatia diurno motu velocißimè transcurrat, si quanto distet interuallo, quamq; magno circuitu supra planetas reliquos feratur considerauerimus: quamuis altero motu, quem hi naturalem dicunt, tardißimus planetarum omnium videatur. Ab huiusmodi pernicitate Abacuntis prophetæ dictum, Quia ascendes super equos tuos, Theologi de Apostolis prędictum volunt, vnde re- C pentina salus esset omnibus pijs prouentura. Et vnius sanè celeritatis ergò Virgilianus Æneas præmia prima proponit, equum insignem phaleris, ei qui pedũ cursu primus metam attigerit. Et in numismatis, nũc equus currẽs, nunc ipse Pegasus alis adiectis cusus, summa rem alacritate gestam ostendit.

SOL.

Aliàs verò alatus equus Soli etiam attribuitur. Nam in Galieni numis alatus equus est cum inscriptione, SOLI CONS. AVG. In numo verò Q. TITI in quo Pegasus, quasi nõ satis ex eo expressa esset celeritas, qua in obeũdis Reipub. negotijs vsus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuso additę alæ, cuiusmodi specie Mercurius aliquot in veterũ monumentis cõspicitur insignitus. Non desunt verò qui Pegasum in monetis etiã Corinthiorum fuisse tradãt, quẽ Eubolus, Anchise, τὸ πτεραλλὰς (?) πῶλον appellarit. Porrò Pindarus Bellerophontem eo inuectum Pegaso, frænũ aureum dono à Pallade per somniũ accepisse commemorat, vnde postea infrænandorum equorum vsus ad posteros emanarit: eoq; monumento voluerint Corinthij rei memoriam testatam. Maro autem noster fræna Lapitharum inuentum tradit eo Georgicon loco, *Galieni numisma.*

Fræna Pelethronij Lapithæ, gyrosq; dedere
Impositi dorso, atq; equitem docuere sub armis
Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

HVMANAE VITAE lubricitas.

SVnt & qui Centauros in hoc eodem accipiant significato: quodq; illi pubetenus humana forma, reliquũ equina fingantur, vitę nostrę terminũ pernici cursu occupari significare putent, propterea quòd mira lapsi lubricitate incauti semper arripimur. Nullus enim tam senex, qui se annum adhuc non speret superaturũ. Sed enim Centauro alibi erit locus suus.

FAMA.

NOn sum verò nescius, autores esse, qui Pegasum, qualem quippe passim in Hadriani & L. Pap. Cursoris, & aliorum quorundam numis aspicimus, famæ potius quàm celeritatis indicium esse cõtendant. Nascitur is ex Medusæ cæde: siquidem virtus cùm terrorem amputauerit, famam generat. Terroris & admirationis hieroglyphicum esse Medusæ caput, ostendimus in Serpente, cùm de Domitiani gestamine loqueremur. Fama autem vbi primùm genita per hominum ora incipit volitare, Musarum excitat fontem in Parnasso, quippe quòd illustrium virorum præclara facinora vatibus scribendi suggerunt argumentum. Quòd verò in Papirio à re ipsa etiam cognomento Cursoris honestato, ex Pegaso alacritatem & festinantiam hominis significari diximus, capreæ insuper fugacis spolium & fulmen & sagitta, quæ in eodem spectantur numo, ad nostrum faciunt intellectum.

PROFVGVS.

SEd quoniam esse video qui Persea quoq; Pegaso inuectũ putent, examinandus est apud Hesiodũ locus, Scuto Herculis, vbi ἱππότα πέρσευς à poëta dictũ: quo loco Commentatores aiunt, animaduertendum ἱππόταν profugũ significare: eamq; esse glossographorum interpretationem. Auus enim Acrisius Persea domo expulit, quem minimè moris est vsquam equitem inducere, sed talaribus à Mercurio acceptis præditum aëra persulcare: de quo sic Ouidius:

Pennis ligat ille resumptis
Parte ab vtraq; pedes, teloq; accingitur vnco,
Et liquidum motis talaribus aera findit.

Vnde etiam Catullo pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies Hippotam Nestorem, pro profugo, vt vetustiores grammatici interpretãtur eo τῆς βοιωτίας loco:

Τοῖς δὲ καὶ μετέειπε γερήνιος ἱππότα Νέστωρ.

His inde Gerenius exul Nestor ait. Talemq; recitant fabulam: Herculem Pylo bellum intulisse, propterea quòd Neleus eum à cæde Iphiti purgare recusasset. Tum etiam propter filiorũ eius insolentiam, qui cùm XII. essent, eo freti numero præclara omnia sibi pollicebantur. Diu verò bellum protractũ, neq; quandiu Periclymenus, vnus ex ipsius Nelei filijs vixit, vrbs vnquã capi potuit: postea verò quàm is mutatus in Apem Herculano currui explorator insedit, summonente prodẽteq; Pallade extinctus est ab Hercule: capta itidem euersaq; Pylos

A los est, vndecimq; Nestoris fratres interempti. Sed enim Nestor prius emissus fuerat ad Gerenios vbi educaretur, qui solus superstes in patriã inde restitutus est, & ab educationis loco Gerenius: ab effugio verò, quo saluatus est, Hippota.

FRÆNATA FEROCITAS.

VVlgatissimum illud est argumentum, hominem feroci inuictoq; animo, imperio tamen & rationi obsequentem, hieroglyphicè per frenatum equũ significari. Hinc Panætius apud Cic. Africanum solitum ait dicere, vt equos propter crebras contentiones præliorum ferocitate exultãtes domitoribus tradere soleant, vt his facilioribus vti possint: sic homines secundis rebus effrænatos sibiq; præfidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere. Animal nimirum ferox atq; magnanimũ, quod leges tamen subijt, nec frænum depulit ore, vt ait Horatius, de equo qui hominis opem implorauit, seq; frænari sit passus. Et Maro:

Sed tamen ijdem olim curru succedere sueti
Quadrupedes, & fræna iugo concordia ferre.

B In huiusmodi sententiam est Scipionis dictum non incelebre. Quum Romani contra Antiochum iam in Asiam traiecissent, isq; legatos demum de pace misisset ad Scipionem, respondit is: Id prius factum oportuit, non postquam & frænum & sessorem accepisset. Sed illud quoq; animaduertendum est, de Carthaginis portento, quod murorum fundamenta fodientibus oblatum est: quippe vt apud Maronem, caput acris equi, hinc gentem fore bello egregiã præmonstratum. Quod verò subiungit, Facilem victu, nõ de bouillo capite, vt Seruius, sed de ipso eodem equino intelligendũ, cuius ostenti ea sit interpretatio, vt facilem victu per secula gentem, facilem quæ tandem vinceretur, exponamus: hoc enim magis ad Virgilianã accedit sententiam, quamuis in Tauri cõmentario Seruianum intellectum illustrare conati sumus. Coniectores verò, vt eò redeam, eos qui se caput equinum, vel caninum, vel asininum habere somniarunt, in seruitutem vel id genus ærumnas dedendos esse suspicantur. Sunt enim tria hæc animalia seruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorundem Onirocritarum interpretamentum, quo visum aiunt in somnis equum qui se portet,
C polliceri, vt amica amantis imperio facilè sit subijcienda, morigeraq; in posterũ futura. Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta, Anacreontis carmina paulò inferius loco suo recitabuntur. In Diuinis literis, vbi Elisæus mõtem auxiliaribus equitibus plenum per adapertos pueri oculos cõspexit, quosq; vates Abachus Domini equos, & equitatus nominat, animas intelligit Adamantius, quæ frænũ disciplinæ sanctioris accipiunt, iugumq; suauitatis, quæ ab ipso Domino proficiscitur, portant, eiusq; spiritu regi patiuntur. Beatasq; illas appellat, quæ dorsum curuauêre suum, vt dorso verbum Dei sessorẽ accipiãt: cuius fræna patiantur. & quoquouersum ille impulerit iter arripiant: eius deniq; habenis moderati, nõ ex libidine sua, sed tanti sessoris arbitrio flectantur, cursum ineant, & consistant. Eucherius sanè inueniri ait in Diuinis literis equum pro viro sanctitate predito poni: eoq; spectare Abachuntis illud alibi dictum, Qui ascendes super equos tuos. Sanè Græci Palladi nomen ab equo domito inditũ tradunt: &, vti suprà diximus, apud Pindarũ legas frænum Corinthi ab ea inuectum, & Pelopi dono datum: & in Ilij captura instar montis equum Græci Palladi dedicarunt. Hoc verò significat, ferocitatem omnem doctrina molliri atq; cicurari, quod ita luculenter Horatius expressit:

Nemo adeò ferus est, vt non mitescere posit:
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

IMPERIVM.

IN augurali verò disciplina, equos imperij significatum sæpe fuisse, comperimus, vt qui apud C. Iulium Cæsarem natus est, humanis propè pedibus, vngulis scilicet in digitorum modũ subscisis. Ei enim orbis terræ imperium portendi, Aruspices respondêre, apud quem equus huiusmodi esset editus. Eum itaq; Cæsar magna aluit cura, nec patientem sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genetricis dedicauit: quamuis prodigia reliqua ita despectui semper habuerit, vt ab incœpto nunquã vllo, prodigijs quãtumlibet aduersis absterritus aut retardatus sit. Sedenim eadem animalis species quæ imperiũ illi præsagiuerat, eadem inquam & mortem præmonstrauit. Siquidem equorum greges, quos in trajciendo Rubicone consecrauerat, ac vagos sine custode dimiserat, paulò antea quàm occisus esset comperijt pertinacissimè pabulo abstinere, vbertimq; flere. Eo porrò affectu equi plerique in dominos sunt, vt eos interemptos lugeant, inquit Plinius, lachrymasq; interdũ desiderio fundant. Vnde non inscitè de Pallante Virgilius: E

Post bellator equus positis insignibus Aethon
It lachrymans, guttisq; humectat grandibus ora.

Ad huius imitationem non minori forsitan affectu alterius equi amorem in dominum Sillius Italicus ita decantat:

Agnouit sonipes, arrectisq; auribus acrem
Hinnitum effundens sternit tellure Vagesum,
Quem tunc captiuo portabat in agmina dorso:
Hinc rapidum glomerans cursum per lubrica pinguis
Stante cruore soli, & mutilata cadauera cæde
Euolat, ac domini consistit in ora iacentis:
Inde inclinatus collum summissus & armos,
De more inflexis præbebat scandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.

Sed vt ad portenta reuertamur, illud memoriæ proditũ est, quemadmodũ Nero asturconẽ, quo maximè delectabatur, posteriore corporis parte in simiæ speciem abijsse per quietẽ videre visus, ac tantùm capite integro hinnitus edere canoros, ostento fuit quòd illa equi ferocitas in simiæ ludibriũ esset abitura. Dedit & Ælio Pertinaci feroci viro, qui post sublatũ Cõmodum imperiũ arripuit, inuadendi regni signum equus. Nam ea qua natus est hora, equus pullus in tegulas ascendit, atq; ibi breui temporis spacio cõmoratus, simul & decidit & expirauit. Quod quidẽ huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ sublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit. F

A LABORIBVS QVIES.

Equi in Neruæ numis.

QVid verò soluti, pascentesq; in Neruæ numis equi sibi velint, cusæ ibidem literæ declarant, in hunc scilicet modum: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud quod in Boue ad præsepe tractauimus. Sed accipiendum potius de tributo quod Italia omnis in vehiculationes exoluebat, vt & Magistratuum sarcinæ, & exercituum, & alia huiusmodi publica transportarentur: quod tributi genus Nerua vti onerosum nimis Italiæ remiserit vniuersæ; qua de sententia plura dicerem, nisi doctissimus

A mus planè vir Fab. Vigil Spoletanus rem exactißimè pertractaſſet.

I T A L I A.

SVnt qui putent equos in hoc numo Italiam ſignificare, eoq; adducuntur argumento, quòd in argenteo numo & aliquot æreis obſeruatur caput equi frænati cũ inſcriptione ROMA. Ab eius occipitio ſceptrũ, in cuius ſumma parte caput itidẽ equi videatur: ab altera parte, Roma ipſa galeata, vti mos eſt. Alij numi ſunt cum equinis capitibus ab vtraq; parte ſingulis, cum inſcriptione ROMA. Sedenim cùm equum ipſum multifariam in Latinorum & Græcorum numis obſeruauerim, neq; Italiam neque aliam quampiam prouinciam, regionémue, aut ciuitatẽ ſignificare cõtenderim, ſed aut bellum, aut itinerationẽ, aut decurſionem, vt in Neronianis pleriſq;: aut velocitatem, vt in Papirianis: & alia prout locis ſuis explicantur.

M A V R E T A N I A.

NIſi qui (ſi videant in Hadriani numo equum à pedite rectum cum inſcriptione MAVRETANIA, ita enim ſcriptũ per E ſecunda ſyllaba) intelli-
B gere velint prouinciam eam in deditionẽ acceptam, vel quid huiuſmodi. Sanè aliquot ex huiuſmodi numis vna in parte caput habent Hadriani, ab altera equum, quem mulier duobus armata iaculis ductat: quod nimirũ indicat genus id bellandi, quo plurimum vtitur ea prouincia.

M A V R I F E R O C E S.

QVin poſterioribus etiam ſeculis militares quidam ordines, qui ſub equitũ magiſtro militabant, dimidios rutili coloris equos duos in alba parma ſeſe quodammodo laceſſentes, orbe viridi, cuius luteus erat vmbilicus, interpoſito, præferebant, ijq; MAVRI FEROCES appellabantur. Quòd verò aliqui ex numis Italiam per equum ſignificari crediderint, fortè ſuſpicati ſunt ex eo numo qui equum exultãtem habet, flore quodam ſupernè ſito: ab cuius altero latere inſcriptio eſt, ROMANOR.

E Q. V I C T O R I A.

CVr verò potius non putemus numum hunc in rei geſtæ monumentum eſſe cuſum? quia bello Punico, quod cum Hannibale geſtum eſt, cœperint aliquando Romani etiã equis ſuperiores eſſe, cùm prius robur eorũ omne in le-
C gionibus conſiſteret: flos enim ille ſupernè additus, principium atq; ſpem bonę frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquã reliquit indictam, cùm de Marcelli laudibus ita cecinit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Siſtet, equis ſternet Pœnos.

At in Cephalæniorum etiam numis equus ſignari ſolitus, cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ ſimulacrũ fuit à Bupalo quodam probo ſanè viro factum, in cuius capite pullus equinus inſidebat, & Amaltheæ cornu manum implebat, de quo apud Pauſaniam Meſſenicis.

S Y R A C V S A N I.

VTebantur & Syracuſani equi nota. Nam Athenienſibus illis qui apud Syracuſas capti Niciana clade pro ſeruis veniêre ſub haſta, frons equi charactêre inuſta eſt. In aliquot eorum numis equus & ſeſſor habetur cum inſcriptione ΙΕΡΩΝΟΣ, quod nimirum eius in equeſtri militia, ſed præcipuam in certaminibus gloriam oſtendit, quem ea de cauſa tot laudibus Pindarus poëta immortalitati conſecrauit. Aliæ quoque Reſpub. atque alij plerique Princi-

pes equi signo vsi sunt, vt nihil denique priuatum videam, quod ad Italiã spectet. D

TARENTINI.

QVinctiam in numo, cuius inscriptio ΤΑΡΑΣ, eques etiam iaculator inspicitur, ob equestrem scilicet militiam, quam egregiè Tarentini sunt exercere soliti: vnde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex equitibus huiusmodi constitutos: & ταραντινίζειν verbum, eo se militiæ genere exercere.

SAGITTARII SENIORES ORIENTALES.

EQui verò duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auersi prosilientes à centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro vmbilico appositũ erat, ita vt ab ipsa pelta trames coloris eiusdem ad rubrum vsque ambitum protenderetur, eius ordinis erat insigne, qui SAGITTARII SENIORES ORIENTALES appellabantur. Militabant ij sub magistro militum Præsentiali nuncupato.

SECVNDI THEODOSIANI.

LVteus etiam equus erat in imo parmæ ferrugineæ coloratioris, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat. E SECVNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui sub eodem militum magistro stipendia faciebant. Hi nimirum Theodosij principatu in militiam adlecti.

CONSTANTIA.

ERat & alia legio, quæ rutilum equum in cærulea parma gestabat: in medio viridis orbis constitutus, cui quadrupes toto inniti pectore videbatur: ea CONSTANTIA nuncupabatur, quę sub magistro peditũ merebat, Constantio quippe Principe instituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

REs ipsa adhortari videtur, vt & historiæ sacræ mysterium, quantũ ad equũ pertinet, reuelẽ. Nam pro immoderato & rationis experte impetu equũ poni apud legislatorẽ Mosem, ex eo manifestum est, quòd non designari principẽ equorum educatorem dicit: quod ita capiundũ est ex Philonis sententia, vt ineptũ eum ad principatũ existimemus, qui voluptatib. cupiditatibusque & nequitiæ deditus stare loco nesciat, & fræna ferox spumãtia mãdat. Lex ipsa est Deuter. cap. 17. Quique rex fuerit cõstitutus, nõ multiplicabit sibi equos, nec reducet populũ in Ægyptũ, equitatus numero subleuatus, prę sertim cùm Dominus prę ceperit vobis, vt nequaquã amplius per eandẽ viã reuertamini. Nam qui talia mente cõcipit, effræno illi & feroci equo similis est, de quo vulgatũ adagiũ, Secede equinis à pedibus procul, ab equo inquam illo, qui semper Ægyptum, hoc est, voluptatum & illecebrarum planitiem appetit insultare, quocirca frænis catenisque compescendus, nisi velimus in perniciẽ rapi, & nosmetipsos vnà cũ fortunis dare præcipites. Nam vt optimè ait Euripides, ἀχαλίνων στομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τέλος δυστυχία, Infrænis oris exlegisque dementiæ finis infortunium. Sæpe autem in Diuinis literis equus aberrãtem & vagum hominem indicat, qui sine ratione vlla feratur: vt, Fallax equus ad salutem. &, Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus nõ est intellectus. Callidum verò Antisthenis dicterium, cùm Plato vehementer laudaret equũ in pompa quadam equestri, hinnitu crebro ferociaque excelsos spiritus præ se ferentẽ, is qui hominis iactantiam libenter incessebat. Et tu, inquit, videris bonus equus euasurus. At Themistocles, cùm mutatos eius mores ex procacissimo in maximè temperantem plerique admirarentur, F

An

A An nō, inquit ille, videtis asperos & indomitos pullos in optimos equos euadere? Non imprudenter itaq; Prudentius elationem animi describens ait:

Forte per effusas inflata superbia turbas
Infræni volitabat equo.

NEQVITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

QVod verò super Ægypti delitijs dictū, D. Ambrosius ex Apostoli dictatis eo tēpore ait Pascha celebrari, quo Israëlitici Ægyptū reliquêre, solēnitatemq; eam, animarum transitum interpretari, à vitijs ad virtutem, à corporis affectibus ad animi constantiam atq; sobrietatem, à malitiæ nequitiæq; fermento, ad veritatem & stabilem synceri propositi firmitatem. Mollitiem quippe in Ægyptijs & alia multa carpit Hadrianus, maximeq; optare videt, vt melius esset morata ciuitas, Alexandream notans. Legitur in libris Sibyllinis, MILES ROMANE AEGYPTVM CAVE. Quod licet de Pompeio Magno dictū interpretati sint multi, soliciti q; aliquando Romani fuerint, ne Ptolemæū armis in regnum restituerent, hac religione deterriti: alia tamē, eaq; longè verior, eius
B oraculi videtur interpretatio, præceptū scilicet esse illis hoc velamento, vt quibus datum esset imperio populos regere, Ægyptum cauerent: quippe delitias & mollitiē, eaq; omnia quæ mox fortissimum id genus hominum, vt primùm lasciuire cœpit, turpiter adeò effœminauit, vt pessum penitus ierit, imperio in eos translato, quos vt omnium despicatissimos expuebant, & omni contumeliarum genere insectabātur. Sed quanto erat ominosior Ægyptus Pop. Romano, successum tanto prosperiorem Ægyptijs ex Romanorum aduentu in regionem eam oracula pollicebant. Apud Memphim enim in aurea columna literis Ægyptijs scriptū erat, tum demum Ægyptū liberam fore, cùm in eam venissent Romani fasces, eorumq; prætexta: quod apud Proclum grammaticū se legisse testatur Pollio. nimirum qui virtutem & rerum disciplinam admittit, vitijs liberatur. Sed enim Romani pace iam terra mariq; parta, molles Ægyptiorum delitias suscepere: illi, delitijs amotis, pristinā Romanorū virtutem industriamq; sibi mox vendicauere. Sed alio loco de fascibus dicendum erit. Quod verò facit
C ad rem, Adamātius ad dictum illud de Iosippo, Et totius Ægypti principatum obtinet, ita philosophatur: Libidinem quippe calcauit, nequitiam euitauit, omnesq; corporis voluptates edomuit atq; frænauit. Hoc enim est totum Ægypti principatum gerere. Vide verò Chrysostomum oratione quam habuit in vigilia Epiphaniæ, de Ægypto multa in hanc sententiam disserentem.

RATIO ET CVPIDITAS.

EST tale aliquid apud Platonem, Phædro, qui rationem atq; cupiditatem per dexterum & sinistrum bigarum equos intelligendum proponit, improbiq; ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris vsq; illisum præcipit:

Donec humi sonipes temeraria crura superbus
Imprimat, & tellus clunibus icta tremat,
Mox facili des lora manu, pariterq; feratur
Obsequio parens mannus vterq; tuo.

SVPERBIA. PERTINACIA.
CESPITATIO. INSOLENTIA.

NAm & in Mosaico illo quadrupede vitia quatuor deprehendit Philo, quæ vnà cum sessore in mare proijcienda deperdendaq; sint. Elatum in primis

pedem illum, quem superbiam illi vocauere: quam pes alter comitatur, qui se- D
cum trahit velocem ad vitæ perniciem procliuitatem, in quam frequenter ad- modum cespitat, cernuusq; canterij more in fossam lapsabundus corruit. Ex po sticis pes alter malæ perseuerantiæ subsequentem pertinaciam ostendit, alter perperàm factorum exultationem: quæ omnia effrænum & exultantem Plato- nis equum mira similitudine describunt. Iocose verò Teius Anacreon cùm mu- liebrem fastum, arrogantemq; animũ incesseret, puellam quandam equino cõ- parauit pullo, in quem nemo adhuc inscendisset, atq; ita assultim nullo cohibita fræno temerè vagaretur: cuius sententiæ versus hi superfuere:

Πῶλε θρηϊκίη τί δή με
Λοξὸν ὄμμασι βλέπουσα
Νηλέως φεύγεις; δοκεῖς δὲ
Μηδὲν εἰδέναι σοφόν. ἴσθι
Τοὶ καλῶς μὲν ἄν τοι τὸν χαλινὸν
Ἐμβάλοιμι, ἡνίας δ' ἔχων
Στρέφοιμ' ἀμφὶ τέρματα δρόμου.
Νῦν δὲ λειμῶνάς τε βόσκεαι,
Κοῦφα τε σκιρτῶσα παίζεις.
Δεξιὸν γὰρ ἱπποπείρην
Οὐχ ἔχεις ἐπεμβάτην.

Quos quidem vtcunq; potui, candore haudquaquam pari Latinos feci:

Pulle Thraicia ecquid, ô, me
Torue luminibus petitum
Impiè fugis? videris
Nil quidem sapere: at perita
Pulchrè eris tibi si lupatos
Illigauero, moxq; habenas
Sumpsero, atq; circumuertero
Metæ in ambitum, atq; finem.
At tu amœna prata pascis, E
Molle sed lasciuienti
Non erit magister vsquam
Sessor, insultare qui te
In modum probè instruat.

Ad hoc facit lepidissima Ode illa Horatiana de indomita vitula:

Nondum subacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus:
Circa virentes est animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuijs grauem
Solantis æstum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis salicto F
Prægestientis. Et altera, vbi hæc sunt super equa:
Quæ velut latis equa trima campis
Ludit exultim, metuitq; tangi
Nuptiarum expers & adhuc proteruo *Cruda marito.*

Quòd verò Anacreon mulierem equini pulli cognomine vocitarit, facit idem Nicander, metaphoram eandem scitè prosecutus, vbi de ijs agit, quæ contra ve nenum vtilia sunt: puellare quippe lac adhiberi commodum. Is enim lac pulli, prò lac puellare, Anacreontio vocabulo posuit, eo versu:

Θηλυτέρης πώλοιο χέας ὀπὸν ἄλλο τε νύμφαις.

quod castigatius in manuscriptis codicibus νύμφης legitur. Fœminei quippe pul- li lac, &, si fieri possit, virginis, viridissimo scilicet ætatis flore vigentis, balsamo (vt vulgata obiter corrigantur exemplaria, in quibus βλαστήμοιο scriptum est) in- stillandũ monuit. Hîc interpretes non de equini pulli lacte dictum volunt, sed de muliebri, quod Erasistrati autoritate confirmant, dicentis ἐν τῷ περὶ θανασίμων, vtile esse lac muliebre.

Mere-

MERETRICIA PROCACITAS.

Diomedis verò filiæ (illius inquam Thracij Regis insanissimi) libidinis furore famosissimæ, equis, quę aduentantes deuorarent, comparantur à Poëtis. Vnde ortum prouerbiũ tradunt autores Græci, διομήδεια ἀνάγκη. Atq; ita interpres Aristophanis ἐκκλησιαζούσαις interpretatur: quãquam Eustathius hospites à patre solitos interimi, & equis in pabulum apponi tradit, fabulam scilicet secutus, quam à Poëtis fictam vno omnium consensu repererat. Quò verò hæc eo accipi intellectu debere, quem ex clarissimis autoribus excerpsimus, vnicuique magis constet, à peritis vsurpatum inuenias hippobinon appellari hominem, qui sit libidini venereisq; negotijs intemperanter deditus: quod nomẽ ab equi natura deductum, ignorat nemo. Adde quòd hippopornon ad extremam dicimus contumeliam, cùm supremam cuiuspiam nequitiam, & immoderatam lasciuiam exprobramus. In Diuinis quoq; literis dictum in hãc sententiam, insanientes quosdam factos in fœminas, quòd vnusquisq; super vxorem proximi sui hinniebat. Equinã vates ille dedit homini vocem, vt equinã in eo petulantiã argueret. Nõ enim est omnis homo, homo, diceret Adamantius, sed ea quis nequitia præditus, homoequus est: vt homo in honore positus, nulla tamẽ præditus sapientia, homoiumentũ est: iumẽtis enim insipientibus is perquàm similis habetur. Et generatio viperarum, de qua Dominus, homouipera appellari potest. Neq; aliud quippiã hieroglyphicè per duplicẽ centauri formã intelligi vult Maximus Tyrius, quàm voluptatis vinculum. Quotiescũq; enim accidit, vt ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent, ardorq; cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, seruitioq; addicat suo, propter turpitudinum obsequia homo in belluam vertitur. Ridiculè verò faceteq; admodum Aristophanes, Xenophantis, rusticorũ morum hominem, & furibundum à Nebulis sub Centauri specie repræsentari dicit. Ipsumq; Chironis nomen ex ea significatione, quod & deteriorem significat, ioco ansam dedit, cùm Centauros duos inter se pugnãtes in tabula pessimè pictos Diogenes conspexisset: interrogauit enim, vter eorum Chiron esset, visus de nomine quærere, cùm sensu vter peior esset intelligeret. Et quoniã in Diuinis literis, qui turpibus & immundis officijs detinentur, iumenta sunt, pecoraq; prona & ventri obediẽtia, fornicatores Hierosolymitanus Hesychius admissarios equos vocat hieroglyphico admodũ proprio. Idem Psalmo XXXI. Nolite fieri sicut equus et mulus: quod ita exponũt interpretes, Nolite amore mulierũ furere, sicut infrænes equi. Notum enim est, eos suam ad voluptates intemperãtiam hinnitu subinde prodere, vtpote qui omnino quid bonum, quid malum, quid honestum, quid turpe sit prorsus ignorãt. Sedenim meretriciam hanc petulantiam à tam multis per equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam, nemo Virgilio melius & plenius expressit, vbi Georg. ita canit:

Scilicet ante omnes furor est insignis equarum,
Et mentem Venus ipsa dedit, quo tempore Glauci
Potniades malis membra absumpsere quadrigæ:
Illas ducit amor trans Gargara, transq; sonantem
Ascanium, superant montes, & flumina tranant,
Continuoq; auidis ubi subdita flamma medullis,
Vere magis, quia Vere calor redit ossibus, illæ
Ore omnes versæ in Zephyrum stant rupibus altis,
Exceptantq; leues auras, & sæpe sine vllis

Coniugijs vento grauidæ, mirabile dictu, D
Saxa per & scopulos, & depressas conualles
Diffugiunt, non Eure tuos, non solis ad ortus
In Boream, Corumq́ue, aut vnde nigerrimus Auster
Nascitur, & pluuio contristat sidere cœlum.
Hic demum hippomanes, vero quod nomine dicunt
Pastores, lentum destillat ab inguine virus
Hippomanes, quod sæpe malæ legêre nouercæ,
Miscueruntq́ue herbas, & non innoxia verba.

Sed neq; minor est equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, vt riuales acerrimè castigent. Visum enim aiunt in Syria, vbi sylvestriū equarum armenta vulgò pascuntur, præire ducem, qui, si iunior aliquis libidinis causa equam inscenderit eam initurus, ita indignetur, vt eum nulla interiecta mora persequatur, donec comprehensum verendis mordicùs priuet. In hoc autem animalium genere fœminæ maribus continentiores sunt. Absyrtus enim ait equam vbi se cōcepisse nouit, marē vlterius nō admittere. Neq; verò loco hoc prætereundū, E quod & ad hippomanis vim, & ad immodicam equorū impotentiā, & subitam in venerē concitationē pertinet, venenū illud, quod sæpe malæ, vti dicebamus, legêre nouercæ, à furore, in quem agit equos, appellatū, tanti esse roboris & efficaciæ, vt cùm Phormis quidam Mænalius equos duos à Dionysio Argiuo fabrefactos in Olympia dicasset, abdito in eorum altero, vt Elei arbitrabantur, eo viru, vt alij, in liquatum metallum immixto, cōstiterit allectos ita esse equos ad initum sui, vt non nisi flagellis amoueri potuerint. Historiam ponit Pausanias. Varia autem est antiquorū super hippomane viru sententia. Nam Theocritus Hesiodum secutus, plantam esse videtur existimasse, qui φαρμακευτρίᾳ dicat:

Ἱππομανὲς φυτόν ἐστι παρ' ἀρκάσι· τῷ δ' ἔπι πᾶσαι
Καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὤρεα, καὶ θοαὶ ἵπποι.

idq́ue periti, diligentesq́ue agnoscunt viri. Alij Theocrito pertinaciter aduersantur, neq; plantam esse hippomanes, neq; tale aliquid in Arcadia nasci asseuerantes: idq́ue vnum verissimū autumant, quod de caruncula fici instar in pulli fronte recens editi inhærente traditum est à Theophrasto. Agnoscit tamē & Crate- F uas plantam, eamq́; fructum habere fici sylvestris instar, folium verò fuscum docet, quemadmodū papauer: quin & spinosum esse, idq́ue veneficijs amatorijs immixtum mirificè pollere: hinc nonnulli φυτὸν illud Theocritianum pro φῦμα, hoc est, tuberculum, fronti quippe huiusmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam & Archilochus φυτὸν pro φῦμα posuit, atq; ita facilè de caruncula posse intelligi. Sed enim quod Theocritus ait id apud Arcadas inueniri, nimirum ad plantam referri debet: non enim dicendū, pullos in Arcadia tantùm editos, hippomanes in fronte gestare, quod omnibus ferè accidit vbicunq; locorum genitis. De plātis verò verissimum est, alias alio loco nasci, vel pollere magis hoc quàm illo loco prouenientes: sed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius quæ est hippomanes, æquiuoco orta est, cùm tria sint vocis huius significata: vnum virus illud, quod equa in libidinem concitata emittere soleat è natura: de quo Maro,

Lentum destillat ab inguine virus.

idq́; tantus autor, in re seria vero dici nomine hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus:

Et quod, vbi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ.

Mani-

A Manifeſtum enim eſt ex horum deſcriptione, hippomanes hîc neq; pro planta, neq; pro caruncula poni. In Arcadia autem eſſe plantam, etiam furoribus amatorijs damnatam, cur inficiari poſsit quiſpiam, nõ video, antiquis tot autoribus rem ipſam agnoſcentibus. Inueniri demum carunculam, inſtar caricæ, in fronte pulli applicitam, quam mater niſi mordicus decerpſerit deuorauerítq;, ab amore curaq; educandi filij abalienetur, Theophraſto, Plinio, & alijs id tradẽtibus. Qua de re idem Maro:

Quæritur & naſcentis equi de fronte reuulſus
Et matri præreptus amor.

Cauſam nullam video cur quiſpiam aduerſetur. Neq; audiendi ſunt qui nihil aliud hippomanes apud Maronem & Theocritum, addam & Tibullum, ſignificare contendunt, ſcholijs in Dioſcoridem, niſi furorem grandem, vt eorũ verbis vtar, & vbiq; adiectiui nominis modo poni, cùm iam vocẽ eam triũ eſſe rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attrectari poſſunt, vocabulũ ſubſtantiuumq; verum indicauerimus. Neq; tamen negamus, ἵππον locutionem pleriſq;
B nominibus applicatam, magnitudinem proceritatemq; ſignificare, vt hipposelinon, hippomarathrũ, & multa huiuſmodi, quæ ſuperfluum eſt enumerare: ſed hæc nõ ſunt tanti, vt negare poſsint hippomanes veram eſſe in Arcadia plantã, cuius figurã neq; non vim amatorijs veneficijs peculiarẽ, Crateuas apud Theocritum deſcripſerit: neq; carunculam auferant, quæ ſit omnibus manifeſta: neq; deſtillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgilij, Probi, Ariſtotelis deniq; ipſius autoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniunt virus illud, planta Arcadica, & ficulneus ille tuber à maleficis propinata. Hæc fortè nos moroſius proſecuti ſumus, quàm ſuſcepti operis ratio poſtulaſſet: ſed grauiſsimo viro, ætate noſtra præſtanti, qui tria hæc de rerum natura tollere conatur, reſpondendum fuit, ſi Veneti Poëtæ noſtri, ſi Romani, ſi Siculi dignitatem in ſuo cuiuſq; genere ſummorum tueri concedatur.

PROFANVS.

SAnè quidem Ægyptij ſacerdotes animal hoc alioqui tam generoſum, tam vtile, tam domeſticum, repudiauere, ac per hieroglyphicum eius profanum in-
C telligi decreuere: cuius rei cauſam eam fuiſſe ſuſpicor, quæ maiores etiã noſtros in Italia ab eo abſtinere tam religioſe iuſſerit, vt à ſacrorum flamine minimè tangeretur, propterea quòd damnatum inter venena fel habere proditum eſt. Alij rem ſimplicius interpretantes, dicũt inde factum, ne ſi longius digrederentur, fraus interdum ex negligentia fieret ſacris. Ea enim de cauſa ſacerdotum etiam noſtrorũ familijs data ocia, ne profanis occupationibus, aut curis diſtraherentur, ſed in precibus tantùm Deo allegandis occupati eſſent, & laudes illi ſepties in die dicerent. Perſeuerarit autem in noſtra uſq; tempora, ut primores Antiſtites equo per urbem uehi, ſolennibus præſertim diebus, contra morem & decorum haberetur, præterquàm uno maximè omnium feſto die, quo nouus Põtifex Maximus ad Lateranum deducitur: tunc enim in albis equis omnes Præſules conuehi moris eſt.

AVTORITAS.

CVmq; apud Romanos veteres Dictatoria dignitas admodum ſacroſancta eſſet, vetuſta quadã lege nefas Dictatori erat equitare. Cauſas alias atq; alias memorat Plutarchus, vita Fabij: ſiue quòd maiores vires pedeſtribus ineſſe copijs arbitrarentur, proptereaq; oportere Imperatorem in phalange perma-

nere, neque locum deserere: siue quòd eius principatus autoritas & magna es- D
set, et quodammodo tyrannica in reliquarum omnium rerum administratione,
voluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo videri. Fabio tamen
Maximo Dictatori designato, post cladem ad Thrasymenum acceptã, primùm
equus concessus in tanto rerum discrimine, quò principatus magnitudo ac
moles ostenderetur, maiorisq; apud omnes autoritatis haberetur. Est enim e-
quus animal omnino superbum, & equitare magnificum habetur. Vnde Ari-
stippus apud Horatium, cùm Diogenis vilitatem argueret, splendidius multò
esse dicit, equus vt me portet, alat Rex. Id verò Diogenes, ac pleriq; alij, philo-
sopho minus dignũ arbitrabantur. Quare Plato cùm in equum aliquando con
scendisset, statim desilijt ad terram, se vereri dicens μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, ne equino
quopiam fastu contaminaretur.

FABII CONTATORIS VIRTVTES.

SEd vt ad imagines nostras reuertamur: in lapillo Onyce argumẽtum multi-
plex vidi artificiose admodum scalptum. Equino enim capite est, humana fa-
cie in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda gallinacei: literæ sunt, FAB. Ex E
quo quidem figmento virtutes eas facilè conjectes, quibus Fabius Contator
insignis fuit. Nam principatum in bello ex equino capite, prudentiam ex huma
no pectore barbato, prouidentiam & contationem, atq; etiam speculationem
ex pedibus gruinis, victoriam ex pulli gallinacei cauda interpretamur: quorum
omnium causæ in suis quæq; Commentarijs sunt explicatæ.

ANIMI DESPONSIO.

NEq; fortè ingratum fuerit hieroglyphicũ, quo desperatio, aut rei quã quis-
piam aggressus fuerit, inauspicatus ingressus significetur, vbi quis equum
cespitantem, aut prioribus prolapsum pedibus adpingeret, cùm ipsa præsertim
res & prouerbio & augurijs veterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium
attinet, quod fertur: Rideo, inquit Galba, canterie, Sisinnius Capito ita interpre
tatur, qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Nam cùm Sulpitius
Galba in prouinciam exiẽs, ad portam ipsam canterium suum animaduertisset
cecidisse: Rideo, inquit, canterie te iam lapsum esse, cùm tam longũ iter iturus,
vix id sis ingressus. Ex ostentis verò vnum sufficiat cõmemorasse, quod Flami-
nio consuli feroci viro Arretij fertur obtigisse, cùm is indignè ferens per mediã F
iam Italiam vagari Pœnum, atq; obsistente nullo cædibus & incendijs omnia
vastãtem, ad ipsa Romana mœnia oppugnanda proficisci, signa ocyus cõuelli
iussisset, cùm primùm in equum insilijt, equus repentè corruit, Consulemq; la-
psum super caput effudit: inauspicati nimirum incœpti signum, quo paulo pòst
ipse cum exercitu concidit, fœdissima ad Thrasymenum clade superatus.

DIFFICVLTAS.

NEq; indecenter inter picturas huiusmodi referetur, equus in fossam prola-
psus, aut in voraginem aliquam demersus, vbi luti tenacitate pertinacissi-
mè detineatur, neq; sese valeat expedire, si negotij alicuius difficultatem, aut in-
commodum exprimere voluerimus: quippe quòd plurimùm ita est canteriorũ
natura, quos oneribus comportãdis addicimus, vt si aliquã in voraginem deci-
derint, tam ob onus quo grauantur, quàm ob liuide paludis cœnum, in quo re-
cumbant, supra modũ implicentur, vnde ægrè attolli queant. Hinc illud apud
Liuiũ à Iubellio Taurea Campano obiectũ, Minimè sis canterius in fossa, cùm
longo certamine cũ Claudio Asellio Ro. delassatus se subducere meditaretur:
cuius

A cuius rei nõ apparente ratione, ad dolos conuersus hosti suasit, vt equo dimisso in cauã viam descenderet, vbi secũ pedes congressurus esset. Quod cùm Romanus intrepidè, nulla interposita cunctatione, fecisset, Taurea eo iactato dicterio, admisso statim equo profugit: quasi dicere voluerit, nolle se eò demittere, vnde difficillima futura esset emersio.

CERES.

SEd vt nihil quod ad equi imaginem faciat, quantũ industria consequi possumus, omittamus: fuisse legimus apud Phigalenses simulacrũ Cereris in antro consecratum, habitu sedentis in petra, equinis capite comaq́; cæterà muliebri simile, adnexis draconum & ferarum plurium imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demissa, in cuius manu vna delphinus, in altera columba sustineretur. Sed enim quamuis huiusmodi simulacrum Cereris nonnulli fuisse dicant, ego tamen Veneris potius crediderim; nisi dicamus pabulũ & opulentiam, quę per Cererem significatur, incitamentum esse ad illecebras & petulantiam. Equinum enim caput non esse ab lasciuia alienũ, ex ijs quæ paulo B antè diximus, manifestum est. Draconũ spiras amatorios nodos, voluptariasq́; implicationes significare, Serpente super indicat cõmentarium. Delphinum amoris simulacrum esse, tam ex historia, quàm ex tot Veneris signis, quibus id genus piscis admouetur, alibi comprobauimus. Columbam deniq; referre Venerem, suo capite disputatum est. Acquiescendum tamen Pausaniç, Cererẽ eam esse dicenti. Sed enim, vt in Sue disseruimus, eandem esse Cererẽ & Venerẽ Ptolemæi Assertoris tempore declaratũ est. Cæterũ potest huiusmodi picturæ species ipsius etiam rerum naturæ hieroglyphicũ esse: Equinum quippe caput ob insitam animali pernicitatem innuere velocissimos cœlestium orbium motus: Columbam tractus aërios, vt suo loco dictum: Mare Delphinum, vt in numis passim: Anguium inuolucra sinuosos omnium toto terrarũ orbe lapsus, de quibus apud Platonẽ Socrates, vt in Serpente testatum fecimus. Feræ reliquæ vitas animantium omnes ostendere videntur. Saxum terrę firmam & stabilem sedem sua se soliditate cõtinentem. Antrum deniq; ac nigram pallam ea plurima, C quæ de rerum causis & originibus minus adhuc comperta delitescunt, vt in simulacris Isidis caput pedesq́; ex nigro lapide, de qua dictum alibi.

QVIBVS DIS EQVI SACRI.

QVòd verò Marti primùm omniũ sacer equus esset, ex eo constat, quòd Decembr. Idibus, illi equus, qui à dextra victor fuisset, immolabatur. Dextera enim masculina censeri diximus in Tauro: & mares animos Marti passim videmus attributos: de quo latius in pudendi virilis interpretatione, neq; nõ in Scarabeo. Sacrificij verò huius causam nonnulli putant, vt Martẽ hostia, quæ illi plurimũ esset accepta, cõciliarent. Nam & Pausanias ait, Tyndarum raptæ filiæ iniurias vlturũ, cum Menelao marito procis alijs in locũ vnũ cõuocatis, immolato prius equo, vt bellum aduersus Troianos susciperent, iuramento adegisse. Neq; desunt qui sacrum quod Decemb. Idibus fieri solitum dicebamus, Octobri mense factum autument, eaq́; de causa equum eum Octobrem itidem appellatũ: fuisseq́; non leuẽ Romæ de capite eius contentionẽ inter Suburranenses & Sacrauienses, vt id scilicet ij in Regiæ pariete, illi ad Turrim Maniliam affigerent. Vtcunq; verò, equus panibus caput redimitũ habens, Octobribus Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur. Ideo verò equũ potius quàm bouem immolabãt, quia equus animal bello dicatum, ad frugum potius perni-

ciem, quàm auctum, spectare videbatur. Bos verò ad frugum prouentũ & commoditatem natus. Quin etiam autores sunt, equos à Romanis non ideo mactari solitos, vt Martem sibi conciliarẽt, sed vt suppliciũ ex eo sumerent, per quem constat Troiam fuisse captã, vnde se oriundos illi profitebantur. Sed enim perfrigida & ieiuna admodum calumnia hæc mihi videtur in Romanũ nomen, vt populus tot virtutibus insignis, immeritum animal quotannis ita multarent: quiq; grauissimas iniurias hostibus sæpe condonare soliti essent, vni huic immortali in equos odio tam pertinaciter inhærerent. Lacedæmonij verò, vt Festus asserit, equũ ventis in monte Taygeto soliti sunt immolare, eundemq; ibidem adolere, vt cinis ventorũ flatu per fines quamlatissimè dispargeretur. Cæterùm Pausanias Soli equũ in eo monte tradit à Lacedæmonijs mactari solitũ Persarũ more. Hinc Curioni Xenophon equũ donat, quem Soli sacrificet, cùm eam apud Persas esse Solis victimã non ignoraret. Idem autor est apud Sauromatas equos ad sacra, & ad cibos ali: vnde apud Epigrammatarium nostrum,

Venit ab epoto Sarmata pastus equo.

Sarmatas enim Romani dicũt, quos Græci Sauromatas, vt Plinius quarto. Apud Stephanum diuersi populi, quamuis vtraq; gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicatus equus viuus in ignem conijciebatur: perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Soli consecratas in mare iaciebant, quòd vulgatũ est eum tali vehiculo circumuehi mundum. Vti etiam in Illyrico, ea de causa quòd Tridentis ictu terra equũ exciuerit, quatuor equos nono quoq; anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philostratum, Heroicis, legas pullum equinum coloris albi, & fræni sessorisq; adhuc ignarum, Soli sacrificandum pro victoria assequenda, idq; suasu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quòd Solis deliquium dum circunsident Troiam inspexissent. Has quasdam veluti phaleras equo libuit addere, quas sumptu nostro comparatas si quis approbaret, ijs vteretur: qui verò ornatum alium expetiuerit, vel ex alijs quærat, vel impensa sibi comparet sua.

PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM MARESIVM BELLVNENSEM, DE IIS QVÆ PER CANEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIOrum literis.

Vi verò potius Canem meum in sacris quidem Aegyptiorum adytis educatum, sed mea huc aduectum diligentia, dono dare debuerã, quàm tibi, mi Flori iucundissime? Quotiescunq; enim ea considerabam, quæ sapientissimi illi viri per canis hieroglyphica significari tradiderunt, dum diuinæ mentis interpretem, dum sacerdotem, dum tutelares Deos eo posito subinnuebant, dum grati animi signum, dum memoriæ & amicitiæ simulacrum, dum vatem, dum philosophum, ac ipsum literarũ autorem Mercurium, fidem, obsequium, & pleraque alia per idem animal intelligebant, toties mihi tui, qui alumnus meus es, species offerebatur: cuius studium in disciplinis, integerrimos mores, insignem

A *gnem pietatem, liberrimi beneuolentissimiq; animi candorem & synceritatem, tam longa multorum annorum experientia perspexissem. Sed parum existimabant hac me cogitationis hilaritate perfusum, nisi rem ipsam scriptis etiam mandare studuissem, atq; ita longè affluentiori voluptate commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omnium animantium grege delectum tibi dedicaui, nō vt quæ Canis fuerint significata, docere te mihi consiliū esset: sed vt sæpius inter scribendum relegendumq; obueniret; vnde ego bonitatis tuæ frequentius memor, hac ipsa diuturnius iucunditate perfruerer. Reliquum est, vt ex beneuolentissimo eius ingenio meam erga te beneuolentiam cōtemplere, perinde ac cōmendabiles ego mores tuos præclaris, quæ cani attribuuntur, dotibus æquiparare soleo: quippe qui existimem, speremq; velut ille ad Heroum, deorumq; simulacra contemplanda natura ipsa promptissimus inuenitur, tu quoq;, quod non ignauiter facis, canem vitæ quoddam exemplar tibi sis propositurus. Verùm age iam ex ipso commentario Canis ipsius ingenium exploremus.*

SACRARVM LITERArum professor.

B IN PRIMIS autem rerum diuinarum professorem per canis effigiem interpretabantur, propterea quòd eum, qui sacras literas professurus sit, id omnium plurimùm meditari oportet, vt canis instar assiduè latret: hominum vitia nunquam incessere desistat, animum ferum gerat, nullius profani gratiā ineat, quod & canes faciunt in eos, quos herilis non esse familiæ, vel visu, vel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebræos habet Elias, Hieremias, Ezechiel, Osee, ac pleriq; alij. Talis apud Græcos cumprimis Diogenes, cui nomē à cane vulgò etiam dictitatum, & ab eo Cynica familia perpetua vitę austeritate celebris. Cui quidem haud multū absimilis altera per omnem penè orbem in nostram vsq; diem propagata: quanquam ea sanctioribus apud nos institutis, & verioris disciplinæ professione, laudabiliorq; profanæ cuiusq; rei contemptu, sub eodem duplici panno, & perpetua pedum nuditate conspicua. Non defuerunt enim vnoquoq; tempore, qui lu-
C xum & delitias aspernarentur, paruoq; & minimo contenti, cùm vitam ipsi à uitijs liberam profiterentur impuros omnes reprehensionibus arguerent, castigarentq;. Atq; huc deniq; progredi debet sacerdos optimus, vt dum nullum flagitiosum hominem verbis incastigatum præterit, vel ipsam impudentiæ notam minimè pertimescat.

PROPHETA.

SAnè propter increpandi libertatē Prophetā adsimilauimus cani, eiq; latranti. Huius significati ratio alia apud Horum est, quia scilicet præter reliquorum animalium morem simulacris Deorum custodiendis canes apponuntur, eaq; ipsi identidem intuendo videntur admirari, non secus ac propheta meditationi deditus, omnem cogitationis suæ conatum dirigit in Deum. Sanè fanorū antistites, sacrorumq; & oraculorum interpretes, Liuius Adastro, Prophetas vocat, de quibus ita:

Cùm capita viridi lauro velari imperant
Prophetæ, sancta ita castè qui purant sacra.

Animaduertendum est autem, omnem canis vsum aut à latratu, aut à dentibus

expeti. Ac de mordacitate quidem satis. Quod verò ad latratum facit, non ignoremus esse os interpres eorum, quæ mens in penetralibus meditatur: sanè Propheta vates itidē est, perq; os ipsa mēs ex imis arcanisq; adytis oracula sua promulgat: frater enim mentis est os, mens verò verborum fons: atq; ita per os excogitata omnia veluti fluenta de fonte profluunt. Sed enim quia parum esset aliorum vitia damnare, deterrere, dilacerare, nisi ad rectam viuendi rationē omnia conuerterentur, ad ipsius inquam diuinitatis contemplationem dirigerentur, cùm Ægyptij sacerdotes animaduertissent canem, vti ex fragmētis Hori dicebamus, præter aliorum animantium morem, ad simulacra Deorum aspectare, firmoq; ea lumine contueri, quasi Propheta idem factitare soleat meditationi tantùm deditus, vnde per arcana Dei penetralia referētur, atq; is hinc futurorum scientiam aucupetur, hieroglyphicum huiusmodi congruenter admodum excogitarūt, qui artē hanc diuinandi, teste Tullio, putantur longinquitate temporum innumerabilibus penè seculis consecuti: & ab his acceptum crediderim, quod Thrasybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo, cuius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, statua est in Olympia posita, per cuius humerum dextrum mustela obreperet, & dissectus canis exerto iecinore iuxtà iaceret. Quod vaticinij signum interpretor, cùm nonnulli tradant Thrasybulum à cane vaticinium excogitasse. Nam & mustelæ cor linguæ ieiunæ suppositum, fatidicam mentem excitare ferunt Magi. Pausanias tamen incompertum sibi esse profitetur, quis primus è cane vaticinia desumpserit, tametsi Thrasybulum scripsit solum hoc aruspicinæ genere vsum, eiusq; rei coniecturam ex statua, quam in Olympia illi positam cōmemorauimus, desumi. Vt verò ad Prophetam reuertamur, Gregorius Pont. cùm professores legum sacerdotes appellari dicat, eosdē ait & prophetas nonnunquam appellari consuetum esse, quòd talem animum gerere debeant, qualem superius in Cane descripsimus: id quod à plerisque minimè præstari idem his verbis lamentatur: Sæpe nanq; rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescunt, & iuxta veritatis vocem, nequaquam gregis custodiæ, pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt, quia lupo veniente fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hos itaque per Prophetam Dominus increpat, Esaiam, canes mutos eos appellans, qui latrare nequeant. Ne verò quis in vates & sacerdotes calumniæ ansam ex eo capiat, quod D. Paulus ait, Cauete canes, cauete malos operarios, Ambrosius de marinis eo loco intelligendum ait, quorum omnino munus tantùm est, vt reliquum animantium genus deprædentur. Sed quàm horrenda sunt quæ ad Esaiæ increpationem addidit Ezechiel: Fili hominis speculatorem dedi te domui Israël, & audies de ore meo verbū, & annūciabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annunciaueris ei, neq; locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat, ipse in impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Quod quidem eo periculosius est, ait Hesychius, quòd ignauia hæc pluribus est nocumento: sacerdos enim negligens, aut ipse peccans, aut nō vindicans in peccatoribus, illicit eos qui rudes sunt, ad similia: ideoq; legislator, Leuitico, peccatum ipsius sacerdotis, peccatū populi appellauit.

Leuit.4.

CVSTODIA.

ID quod etiam ex Ambrosij sententia ad excubias pro salute dominorū refertur: debereq; nos, ait is, promptuarium tenere verbum, ne quasi mutæ canes commissam

A commissam nobis fidei custodiam, quodam præuaricationis silentio deseruisse videamur. Hoc eodem significato theologi accipiũt illud ex LXVIII Psalmo: Lingua canum tuorum hostium intinguetur sanguine: vbi per canes, Christi ædium sacrarum antistites interpretantur: hi siquidẽ parandi sunt in aduersarios, qui gregibus insidias meditantur, vt oues ab omni hostium iniuria tutæ custodiantur. Quam propémodum sententiam secutus Plato libro de Repub. II, vbi militem ciuitatis custodem informat: Naturam, ait, generosi adolescentis qui ad disciplinã huiusmodi educetur, nihil differre à generosi canis ingenio: vtrũq; ipsorum sagacem esse oportere, mansuetum erga suos, aduersus autem hostes immitem. Nam ea est generosi canis natura, vt erga familiares & notos sit mitissimus, aduersus verò alienos & ignotos ferocissimus, quos simulac viderit, ægrè ferre se indicat, etiã si nihil quicquam mali sit ab eis perpessus: sufficereq; ad inimicitias satis habet, si, qui recens venerit, non fuerit è domesticis. Non ab re igitur, qui D. Bernardi viri de pietate Christiana optimè meriti vitam scribunt, matrem eius aiunt prægnantem imaginatam in somnijs esse, catulum se candi-B dum, dorso rutilum, & latrantem in vtero gestare: vnde illi à sapiente viro respõsum, futuram eam optimi catuli matrem, qui diuinarum ædium custodiam susciperet, latratumq; assiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam canis comes, & viator angelum comitatur, quem Raphaël in libro Prophetico non ociosè sibi & Tobiæ filio adiungendum putauit.

DII LARES.

EAdem ratione canes apud ethnicos Laribus præsides fuisse dicũtur, Deosq; ipsos Romani ideo caninis pellibus induerãt, quòd sicuti canes mites mansuetiq; sunt in domesticos, in alienos verò feri, formidolosiq;: ita & Lares, quibus totius familiæ cura credita esset, haberentur. Proditum sanè memoriæ est, Iliados Mineruæ templum in Daulia fuisse, in quo canes alerentur, qui Græcis tantùm aduentantibus se mites, mansuetos ac ludibundos offerrent: in barbaros verò feri, atroces ac indignabundi semper irruerent. Neque desunt ho-C die barbarorum nationes aliquot, quæ canes hostium cadaueribus quoquo modo conquisitis alant, eosq; in prælia mox ducant, quibus in hostem immissis, fœdissimæ interdum stragis spectaculo perfruantur. Æsculapij simulacro, quod Epidauri fuit, à Thrasymede Pario Arignoti filio elaboratum, canis adsculptus adsistebat, cùm Deus in throno sedens dextera baculum teneret, læuam supra draconis caput porrigeret: cuius meminit Pausanias. Eius argumenti eam ait historiam fuisse, quòd Æsculapius in solitudine Titthei montis expositus ab auo Phlegya, cuius filiam Apollo clàm compresserat, à capella alitus, & à cane custoditus fuerit.

ARBITER GENIVS'VE.

SEd aliam Chrysippus rationem cur Lares caninis tergoribus velarentur attulisse dicitur: quippe quòd ipsi genios præ se ferũt, qui custodię nostrę ideo tanquã arbitri sint delegati, vt improbè factorum dictorumq; pœnam à nobis exigant, scelera&q; et impietatem omnem vlciscantur, quotiens humanitate posthabita in brutorũ vitam declinauerimus, quam ipsi genij, non secus ac sagacissimi canes, insequantur, & ad merita supplicia pertrahãt. Hoc ipsum Censorinus, multis aliorum opinionibus allatis demùm affirmat, esseq; genios ita assiduos

nobis obseruatores appositos, vt ne puncto quidẽ temporis longius abscedãt. D
Atq; hi sunt qui nos nõnunquã impellunt, sæpe reuocant, prout nunc salutaria, nunc perniciosa appetierimus. Sed nostræ pietatis autor, ne ab alijs hæc queramus, Genios custodiæ nostræ appositos, & affirmauit, & Dei patris faciem eos quotidie contueri commonuit. Meritò itaq; Laribus (quando ijdem & Genij sunt, nos Angelos dicere maluimus) canis vtpote tutelare animal hieroglyphicè dedicabatur. Sed non sine piaculo videor mihi prçterire posse quod apud veteres scriptores legi, Vulcani templum apud Ætnam Siciliæ montem fuisse, cuius lucum incolerent canes, qui castè pieq; adeuntibus adblandirentur, impuros verò pollutosq; rem quasi diuinitùs præsagientes miserabiliter lacerarent.

Matth. 18.

VESPILLO.

EX his itaq; factum vt Ægyptij vespillonem, sacrorumq; tutelarem, æditumq; libitinarium per canis effigiem indicarent, obseruato firmo illo immobiliq; obtutu, quo animal id ipsa Deorũ hominumq; simulacra custodiç suæ credita cõtemplatur. Nam cùm apud Ægyptios cadauera vitro cõdita, non adipe suillo, vt nonnulli sunt interpretando decepti, in longum tempus asseruarentur, erantq; & libitinarij quibus curæ erat ea custodire, eò spectare crediderim canem apud Maffæos Romç, in pulcherrimi operis cippo humi iacentem, surrecto verò capite inscriptionem, quæ huiusmodi est, intuentem.

C. IVLIO VRBANO
ET IVLIÆ OPTATÆ CONTVBERNALI, ET C. IVLIO VRBANO PECVLIARI
FILIO E
POTS. SVIS

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ignoro esse aliquos, qui huiusmodi hieroglyphicum, quo scilicet canis vel simulachrum aliquod vel conditum cadauer intueretur, hominem beneficij accepti memorem significare cõtendant. Canis porrò illos qui de se benemeriti fuerint nunquã obliuioni tradit, cuius rei paulo pòst mirifica quçdam exempla subijciemus.

MEMORIA.

VNde & memoriæ simulacrum Canis est, quæ scilicet circa præterita versatur: & in prudentiæ tricipitio, id sibi vult caninum caput, cùm Leoninum, F
intelligentiam, & præsentium considerationem: lupi verò caput prouidentiam, ac perinde futura indicet, quod alibi diffusius explicauimus. Socrates quoque tunc per canem iurat in Phædro, cùm illam Lysiæ orationem memoriæ tradidisse firmiter arbitratur.

FIDES.

IN Phædone verò per canem iurat, cùm putat fidem & obsequium præstandum ijs, qui rerum habenas in ciuitatibus moderantur. Sanè C. Mamilij numus est, qui limitibus metandis S. C. præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei videtur allatrare: eo quippe significato, vt fidem præstandam in primis admoneatur is, qui negotio eiusmodi præficitur.

C. Mamilij numus.

AMICITIA.

EIus verò fidei ratione habita, hieroglyphicũ pro amicitia plerunq; canis ponitur, in qua quidem primũ fides expetitẽ ex Ciceronis & omniũ sententia: mox animus, si vsu veniat, ad promerendum promptissimus. Mirificè verò spectatur in canibus illa officiosa adeò dominorũ adulatio. At hîc mihi temperare ne-

A nequeo, quin amoris & fidei exēpla quædā cōmemorem, quæ in ipsis canibus elucescere plerunq; cōperiunt. Nam Leutricas puellas treis à Spartanis iuuenibus quibusdā constupratas, mox occisas, & in puteū deiectas indicio canis Scedaso patri peregrè aduenienti, & latratu & cursitatione ad puteum fuisse proditas nunc dissimulabo, alia quędā maioris forsan admirationis repetiturus. Cōfosso enim intestinis bellis ciue Romano, aiunt nō potuisse quempiā caput eius abscindere, vsquequo canē qui dominū custodiebat, proq; eo ferociter pugnabat, ab instantibus interemptū summotūq; vidissent. Ambrosius refert, occiso Antiochiæ milite canem cadaueri comitem adstitisse, qui dum eiulatu mœsto rapti domini desideriū diu testaretur, ingentē hominū coronā ad fidelitatis spectaculum cōtraxerit, donec eo inspecto qui cædem patrauerat, in eum insilierit, tamq; diu prehensum continuerit, donec re patefacta percussor sit in suppliciū raptus. Illud verò pręcipua est admiratione dignū, quod ab Æliano traditū est, Colophoniū quendam vnà cum seruo & cane, mercatum in Ioniam concessisse ad vrbem Theon: cumq; seruus, qui pecunias ferebat, naturæ satisfacturus ali-
B quantulū à via deflexisset, loculo humi deposito immemorē abijsse: canē ad eius custodiam perstitisse, donec illi re infecta, quòd pecuniæ nō aderant, redijssent, canemq; in eodem loco apud marsupium offendissent, qui quòd absq; potu, ciboq; diu perseuerauerat, ita reddito deposito expirauerit. Sed quid illud quod apud Plutarchū de Pyrrho fertur? cum aliquando factum obuiam cani, qui cadauer herile custodiebat, vbi triduū absq; cibo permāserat: quod cùm Pyrrhus sepelire iussisset, canem sibi diligenter curandum imperauit: euenit vt haud ita multò pòst Pyrrhus exercitum lustraret, assidebat regi canis, tacitusq; quiescebat, cùm interim interfectores heri nomina daturi præstò fuerunt: exilijt statim canis vbi eos adesse vidit, magnoq; hostes latratu incessens ad Pyrrhum identidem respectabat, vt non illi solùm, verùm omnibus qui aderant facti suspicionē concitarit ingentem. Correpti igitur illi, minimisq; quibusdam indicijs cōquisiti, scelus confessi sunt, atq; ita pœnas iussi pēdere. Fuit & alter Pyrrhus ab rege illo, qui tantę fidelitatis canem habuit, vt cùm mortuus, & in rogo positus esset, subsecutus itidē canis in pyram sese coniecerit, & concremari pertinacissimè vo-
C luerit. Fuit & Polo histrioni apud Grecos celeberrimo canis, qui post impositū rogo dominum in easdem sponte se coniecerit flammas. & alius eodem quo saltator Theodorus sepulchro cōditus fuerat, catellus includi voluit. Iamq; & Eupolidis Poetæ comici canis Augeas nomine celebratur, qui mortuo sepultoq; domino prę mœrore & ipse cōtabuit, erepti domini desiderio tandē extinctus.

PHILOSOPHIA COMMVNICATA.

Hieroglyphicum & Cerberus argumentum habet: Græcorum enim nōnulli non incongruè forsan existimarunt, abstractum Herculis opera ex obscuris Erebi penetralibus tricipitem Cerberum, patefactā ab Heroë philosophiā, quę prius in arcanis delitescebat, indicare. Ea verò vna ceruice contenta, tribus distinguitur capitibus, quorū vnū Rationi, Naturæ alterū, tertiū Moribus inseruit. Vnde præter edomita tot mōstra, Herculē ipsum ferunt sagittas in Iunonē iaculatū, & Plutonē etiam telo, vt Homerus inquit, trisulco sauciasse. Philosophus enim vir, dum solerti indagine sublimia quæq; peruestigat, nactus aliquid captu dignum, mente veluti pennato quodam vtitur telo, quo quicquid illud fuerit assequatur. Neque quidem locus vllus est, neq; abscessus tam remotus, tam abditus, tam inaccessus, quò nō peruenerit philosophia: terræ siquidē

hęc penetralia perſcrutatur, quod eſt Plutonem ipſum telo impetere, atq; etiam D
ferire: hoc inquam eſt rerum naturã enanciſci: tot in orbe terrarum monſtra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honeſtis et vtilibus legibus addicit. Mox vt de Poëta Flaccus etiam,

Pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis & inuidiæ corrector & iræ.

Cœlum demum inſcendit, & inde quicquid rationi obnoxiũ eſſe poteſt aucupatur, cunctaq; proſpectat, & ad amuſsim omnia num recta ſint explorat. Herculis ad hęc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monſtris vſus, philoſophiã, monſtra verò animi vitia ſignificare interpretatur Floridis Apuleius. Atq; vt ad Cerberum reuertar, ſunt qui rem ſimpliciter accipiãt, caninis eum capitibus effictum à Poëtis, propterea quòd Tartareus is cuſtos habeatur. Hiſtoriam tamen Hecatæus Mileſius ſuper eo tradit, ſerpentem in Tænaro fuiſſe, quem ea de cauſa canẽ appellarint, quòd morſu eſſet admodũ lethifero, homineſq;, quos iciſſet, ſtatim interficeret, eumq; ab Hercule deductũ ad Euryſthea. Sed hęc ſcriptorum ſemper fuit licentia, vt ex commodo quiſq; ſuo fabulas confingeret. Mi E
hi autem magis arridet figmentũ prius poſitum, qui tam præclaros viros, tam eruditè rem ipſam interpretari videam.

ANVBIS.

ADdemus & Anubin Deum per canis effigiem ab eiſdem Ægyptijs figuratum, de quo veteres quidam hiſtorici prodidêre, vnà eum cum Oſiride gigantes ex Italia pepuliſſe. Canino verò capite fuiſſe eum, ex eo cõmentũ, quòd Iſidis & Oſiridis corpora cuſtodierit, quod vti dictum ſuperius, canibus eſt admodum peculiare, eaq; de cauſa canem galeis inſculpi morem eſſe, quod in veterum numis compluſculis obſeruaui.

ORIZON.

SEd enim ſuper Anubi Plutarchus lõgè eruditius rem perſcrutatus, remotiora diſciplinarũ penetralia recludit, ac terminatorẽ in ſphæram circulum per Anubin in fabulis, per canem inſcriptione ſacra & hieroglyphica ſignificari tradit: quippe qui Nephthyn apud Ægyptios inferius hemiſphæriũ eſſe contendit: Iſin verò ſuperius: lucidum hoc & diurnum, obſcurũ illud & nocturnum: vtriuſq; verò participem Anubin, qui & interdiu & noctu viſu pariter fruatur. Eãdem enim vim apud Ægyptios Anubis habet, quã apud Græcos Hecate, cui ſupera & inferna dedicarunt. Nam cùm triceps effingeretur Hecate, vnum omnino caput caninũ, equinum alterũ, humana verò figura tertium adſculpebatur, quod tamen hiſpida & ruſticana facie ſimulabant: cuius picturæ hieroglyphicìue cauſam in Equo latius enarrauimus. F

DIANA.

SATVRNVS.

SVnt qui per Anubin Saturnũ interpretentur, quòd omnia ex ſeſe pariat, atq; ita ſit & luminis, & tenebrarũ particeps: quia materia obſcura eſt, forma verò conſpicua. Qui fabulas de ijs, quæ rerũ initio facta fuerint ab Oromaze memorant, cœlo inquiunt & aſtris fabricatis cuſtodem eum adhibitum, atq; hinc canis figmentum excogitatum.

Princeps

PRINCEPS.

PRæter ea quæ iam posita sunt de cane significata, sacerdotes iidem Ægyptij si principem aut legislatorem significare vellent, canis hieroglyphicũ cum diademate, siue fascia, vel amiculo faciebant, reliqua corporis facie nuda, propterea quòd veluti leuisomna canum, vt cum Lucretio iocer, fido cum pectore corda in Deorum simulacris diligenter obseruandis detinentur. Sic etiã princeps qui iura sit daturus, Regem qui anteacto tempore claruerit nudum cõtemplari debet, quidq́; sibi velit ea fasciola, examinare: id quod omnium maximè Periclem Atheniensem factitare solitum perhibent. Quotiescunq; enim is magistratum aliquem inibat, ipsa honoris delati insignia, & vnumquodq; gestamen pro concione alloquebatur, quid ea sibi vellent, qualem virum poscerent percontabatur, seq́; mox ad personam quam induebat, strenuè decenterq́; gerẽdam adhortabatur, tanta omnium admiratione, vt non immeritò eum & tonitrus, & fulgura ciere prædicarent, apesq́; mel in os eius infantis congessisse faterentur. Quòd verò fascia regium sit insigne, ostendimus cõmentario de Gestaminibus reliquis. Atqui Ptoëmphanes populi ex Africæ parte Canis non effigiem, pro principe coluerunt, sed viuum ipsum pro rege sibi delegere, cuius motum obseruabant, ac ex eo quid faciundum, vbi standum, quò progrediendum, religiosissima quadam auguratione intelligebant.

MILES.

ABsq; fascia verò canis, copula tamen religatus, non incongruũ est sacramẽto addicti militis hieroglyphicum: copula scilicet obedientiæ iuramentum præ se fert: canis verò ipse militis officium, quod præcipuũ est, intentum esse ducis imperio, siue iter arripiendum, siue pugna ineunda sit, siue vbi receptui cani cœptum ad signa redire: quæ quidem obsequia à canibus obseruari quotidie videmus. Quid verò illud, quòd si inter se canes rixentur, offeraturq́; fera æquè illis inuisa, facta statim inter se pace vnanimiter in feram cõuertuntur: cuiusmodi decet milites esse, qui tametsi inter se aliquando dissideant, aduersus tamen communes hostes vnanimiter præliantur: cuiusmodi exemplum in L. Syllę legionibus habemus, quæ cùm perniciosa seditione furerent, efferatis Imperator annũciari iussit hostem adesse, & ad arma vocantium clamorẽ tolli, atq; ita discussa seditio est, vniuersis aduersus hostes animũ intendentibus. Et Scorilus, vel vt alij, Cocis, vt alij, Cotio Dacarũ Dux, cùm dissociatũ bellis ciuilibus pop. Ro. intellexisset, neq; tamen fortunã tentandam arbitraretur, metúne externo bello pax inter ciues conciliaretur: hortantibus suis, & acriter deposcentibus occasionem arripiendam, duos ille canes in cõspectu populariũ cõmisit, iisq́; acerrimè inter se pugnantibus, mox lupum emisit, quẽ protinus canes omissa inter se ira vno statim animo aggressi sunt: eoq; exemplo Dux ipse continuit barbaros ne pugnã inceptarẽt, temerario impetu Romanis profuturo. At ea quoq; generositas animi requiritur in strenuo milite, ne is, vt super Ænea Virgil. neq; auersos dignetur sternere morte, nec imbecilles prouocare bellatores, aut armatus inermes, aut vir fœminas pueròsue. Comperta est hæc eadem in canibus animi magnitudo: velut in eis, quos Albaniæ rex Alexãdro Macedoni dono misit: nã cùm ex duobus quos habebat vnũ huic dedisset, exploraturus Alexander ani-

malis vigorem, iussit vrsos, mox apros, & deinde damas emitti: ille verò contē- D ptu immobilis iacebat. Sed enim Alexāder segnitie tanti corporis offensus, eum interimi iussit: quod vbi Regi nunciatū, alterum misit, addito, ne in paruas belluas experiri vellet. Imperator itaq; leonem primò, moxq; elephantum induxit, quos canis statim strauit: cuius insignem pugnam Plinius accuratissimè descripsit XL octaui libri capite.

MENAPII.

MInimè mirum igitur quòd in canone prouinciarum & militum, qui à Constantino vsq; ad Theodosium, Honorium & inferiores plerosq; alios sub Imperatore Romano militabāt, clypeus habebatur, in quo luteus canis in alba parma, cuius medium pelta rubra occupabat: hic verò canis infernè positus sub ipsa pelta pedibus sursum versis: erat is eius ordinis insigne, qui MENAPII dicti sub magistro militum per Thracas stipendia faciebant.

TERTIODECIMANI.

CAnem eodem gestu inuersum in altero clypeo vidi, sed qui cærulei coloris esset, parma identidem alba, cuius vmbilicus aureus, quem ruber circulus E ambibat, ab altero densioris luti cæruleo ipse quoq; circunscriptus: insigne hoc erat TERTIODECIMANORVM, qui eiusdem militię ordo fuit sub eodem magistro militum.

OBSEQVIVM.

ERat & illud hieroglyphicum, quòd Ægyptij sacerdotes obsequium, & ad domini iussa, nutúmue regressum significare si vellent, canem conuerso in dorsum capite pingebant. Nullum porrò animal cane magis est dicto parens, quem abeuntem facillimo vociferatu reuoces, etiam si sit iamiam capturus prædam, increpitus intermittat, iussus insequi prouolet, eum denique quotiens erit libitum vltrò citroq; verteris. Theologi nostri veteres dictum illud ex Ecclesiaste, Melior est canis viuus leone mortuo, ita interpretantur, vt obsequij istiusmodi rationē habuisse videantur: nam per leonem mortuū, ait Eucherius, cacodæmonē intelligunt, de cuius salute nihil vlterius sperandum est: non enim potest ad pœnitentiā redire: per canem autem viuum, aberrantē quidem, F & interdum contumacem hominem accipiunt, qui tametsi nonnunquā præuaricator fuerit & ceruicosus, ad obsequium tamen & meliora reduci potest. Et vt ad canis morigerū admodum ingenium reuertamur, libet ex Plutarcho memorabile obsequij facillimæq; docilitatis exemplū in animali huiusmodi recitare, idq; in theatro Marcelli spectatore Vespasiano editū. Mimus eò quidam canē introduxit omnibus ferè saltationibus eruditū, qui cùm ægritudinem postmodum simularet, panem mimus porrigebat, eo detracto pharmacū propinauit, mox is trementi similis cruciari, distorqueri, capitisq; grauedine laborare visus, demum quasi mortuus concidere seq; exporrigere, permittereq; vt quoquouersum traheret, huc & illuc abijceretur, vti fabulę cōmentum exigebat. Opportunè autem cùm res posceret sensim mouisse se tanquā è profundo aliquo somno concitatum, prosilijsse demum, & signa quædam veluti lætitiæ & exhilarationis edidisse, atq; alia pleraq; magna omnium admiratione collusisse. Hæc autor ille testatur, qui nihil vnquam ineptè moliri deprehensus est. Sed quod pertinet ad obsequium erga dominum, habet hoc canis cōmune cum subus, de quibus comper-

A compertum ait Plinius, furto abactos, agnita voce suarij, merso nauigio inclinatione lateris vnius, ad dominum remeasse.

ADVLATOR ET SCVRRA.

SVnt qui adulatorem, blandiloquum, & mordacem simul scurram, per canis hieroglyphicum ostendãt, quorum alter in obsequium plus æquo pronus, & alter quęlibet in quemuis opprobria fingere sæuus. Diogenica hæc est interpretatio, ipsius de se testimonio. Nam is interrogatus ab Alexandro, ob quę facta Canis nomen vulgò sortitus esset: Quia, inquit, dantibus blandior, nõ dãtibus oblatro, malos etiam mordeo. Quin & coniectores, vt apud Hebręos legi, eum qui per nocturnã quietem imaginatus sit canem videre, obtrectatoribus obiectum fore præsagiunt. Alexander idem dum sibi lusum quærit, sportulam Diogeni ossium plenam dono misit. Accepit eam Cynicus, & superaddidit: Caninus hic quidem cibus, sed donum haudquaquam regium. *Diogenis scõma in Alexandrum.*

FAMES.

B CAninam quandam famem memorãt, quam Græci βελιμίαν appellauere, nos esuritionem dicere possumus: vtcunque Dauides hanc eruditissimè tetigit Psalmo LVIII, vbi canit: Cõuertẽtur ad vesperã, & fame cõficientur vt canes, ciuitates hac illa peruagantes, cùm futuram Iudæorũ mendicitatem prçsagiret: nam & ipsum famis vocabulũ frequenter pro mendicitate vsurpatũ inuenias.

DESPICATVS.

IN Sacris literis plurimùm inuenias canem pro re humili, abiecta & cõtemptibili positum. Quem sermonem ne quis Neapolitanorũ tantùm esse putet, de Mephiboseta Ionathæ filio legimus, cùm insperatis à Dauide beneficijs affectus esset, & cõtinuò mẽsæ Regiæ sodalitio dignatus, dixisse eum, humilitatem professus suam: Ecquis ego sum seruus tuus, vt respiceres super canem mortuũ, cui ego sum similis? Et Dauid ipse cùm Regem suum Saulem se hostiliter insectantem in manibus solum habuisset, chlamydis regiæ oram præcidisse contentus, subsecutus eum clamauit: Quem persequeris Rex Israël? quẽ persequeris? canem mortuum persequeris. *1. Reg. cap. 24.*

FVGA.

C QVòd si fugam notare voluerimus, canem identidem, sed subiecta inter crura cauda figurabimus. Hieroglyphici causam nemo eorum quos in hoc argumento sequimur, explicauit. Figmentũ ego à re ipsa dubio procul sumptum crediderim, vulgato in hæc tempora prouerbio, vt eum qui animum despondeat, vel ab incœpto propter ignauiam perculsus meticulosè desistat, subijcere eum, inter crura caudam obijciamus. Quotiens enim canes fugam arripiunt, prę metu abacti caudam inter crura subijciũt. Quod cùm insigniter etiã in lupo obseruatum sit, Maro elegantissimè rem ipsam descripsit, vt suo loco dictum.

CLADIS PRÆSAGIVM.

IN Aruspicina memorię proditum est, huiusmodi gestum caudæ vtero subiectæ, in victimis quæ adolerentur futurę cladis præsagiũ dedisse, obtorta verò si foret cauda, bellorum difficultatem portendere, vt apud Didymũ legere est.

VICTORIÆ PRÆSAGIVM.

ALiter autem cursu perciti seu prædam insequantur, seu temerè lasciuiant, surrectam, aut exporrectam caudam habere solent, cuiusmodi effigies est in numo C. Posthumi, in quo cernere est currentem canem, cauda ita vti dice- *C. Posthumi numus.*

bamus, sursum versus incuruata: quod quidem in hostijs crematis obseruatum, D ex aruspicum disciplina futuræ victoriæ portentum erat. Sedenim in numo eo currentem canem, celeritatem significare conijcimus ex iaculo, quod est infernè situm: vnde rem properanter confectam, victoriámue citò partam, si sequamur Aruspices, id indicabit.

IMPVRVS AMATOR.

SVnt etiam qui satis impuros amatores exprimant per simulacrũ canis, non ea tantùm de causa, quòd κύων, vt Eustathius interpretatur, παρὰ τὸ κύω, quod amare est, deducatur, sed quòd lepores auidiori quodam affectu cõsectetur: quorum significatum inter nequitias improbiores reposuimus. Neq; quidem Ouidius signatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere potuisset, quàm luculentissima ea quam ponit comparatione, his versibus decantata:

Vt canis in vacuo leporem cùm Gallicus aruo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille salutem:
Alter inhæsuro similis iamiamq; tenere
Sperat, & extenso stringit vestigia rostro: E
Alter in ambiguo est, an sit comprensus, & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiaq; ora relinquit.
Sic deus & virgo est, hic spe celer, illa timore:
Qui tamen insequitur pennis adiutus Amoris
Ocyor est, requiemq; negat.

LIENIS VITIA.

HOminem qui aliquo splenis vitio affectus ægrè habeat, quæq; in vniuersum ad lienem attinent, Ægyptij sacerdotes per canis hieroglyphicum significabant. Gracillimum enim ac tenuissimum lienem canis habet: quòd si vel mors, vel rabies eum inuaserit, à splene est: quin etiam illi ipsi qui correptum rabie canem medicare voluerint, morbum contrahunt, ac splenetica plurimùm ea labe affecti pereunt: & qui canem eo morbo laborantem dissecuerit, ea afflatus exhalatione: contagionis vim efficacissimam experitur. Vrina quoq; rabiosi canis quomodocunq; calcata nocet, maximè vlcus aliquod habentibus. Quin huius lotio, etiam non rabidi: tam perniciosa vis est, vt si quis in id suum congesserit, ad generationem pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido F cani contagiosum adeò virus inest, vt omnia rabiant quę momorderit: excepto homine. Nam quę illi accidit ex huiusmodi contagie lues, mania est, vt eruditissimi hac ætate viri disputant: nam & Festo rabies propriè morbus caninus est. Quòd verò scribit Aristoteles, canes ipsos interire morbo hoc, & quæ morsa sunt πλὴν ἀνθρώπου, nonnulli clari quidem viri πρὶν legunt, vt celerius quàm homo intereant, exponant. Sedenim vt ea missa faciam, quę hominibus à rabioso cane morsis accidisse longo pòst tempore Albertus & Auicenna prodidêre, legi apud Plutarchum, rabiem in homine non fuisse cognitam discretámue ab alijs morbis Aristotelis tempestate, neq; inde vsq; ad Asclepiadem cuipiam innotuisse. Cæterùm hæc ipsi viderint clarissimi viri, qui rem enucleandam suscepêre. Illud ego super hoc addam, vniuscuiusq; canis morsum tam perniciosum esse, vt ferant, eum qui semel fuerit à cane læsus, pestilenti contagione gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu suo vitiare, eiusq; introitu alterius vulnera aggrauari.

Olfactus

OLFACTVS.

SEd vt ad Canis significata redeamus, olfactũ Ægyptij sacerdotes per id animal inter alia significabant: nempe eum qui, quod prius latuisset, indagine sua deprehendere, ex huiusmodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim constat olfactum esse cani præcipuum, de cuius sagacitate (eam enim præcipuè canibus attribuit Cicero, & à sagire, quod acutè sentire est, deductum asserit) plurima passim videntur exempla. Dominum enim qui vel diutissimè abfuerit agnoscunt olfactu solo, & ignotũ quoq; si repentè veniat. Scrutantur in venatu vestigia atq; persequuntur, contantem ad feram inquisitorem loro retrahentes, etiam si aquam ea transilierit, & abditissimo quouis loco sese occultauerit. Illud sanè quotidianum in canibus præcipuè Gallicis, vt quem prius numum alicui eorum ostenderis, abduciq; mox è conspectu canem iusseris, ac sub aliquo tapete vel stragulo numum eum abdideris, introductus mox canis ac numum inquirere iussus, olfactu solo fretus rem tibi quamprimum deprehẽdat, latebrasq; vbi numus erat obsconditus, & latratu & exultatione significet.

RISVS.

QVia verò canis circa lienem ea quæ suprà memorauimus patitur, totaq; animalis vita inde pendêre videtur, factum est vt Ægyptij sacerdotes quæ super risu considerarent, per canem identidem explicarent. Rarissimum enim vel difficillimum esse risum ijs qui splene laborant, medici tradunt: & ea est canis prærogatiua, vt is à venatoribus maximè expetatur, qui faciem magis, vt vulgò aiunt, melancholicam præ se ferat: signum enim id esse bonitatis aiunt, perniciores q; & in cursu perseuerantiores, qui tales sunt, esse prædicant. Apud Auicennam legas lienem ea ad se recipere & attrahere, quæ sanguinem benignum, clarum, copiosum & lucidum reddant, quem inde risus & hilaritatis causam autores esse putant, quippe quòd ex ita affecto sanguine spirituum excitetur multitudo, claritasq; animam exhilaret. Sed enim hoc vtcunq; habeat, coniectores etiam, vt apud Artemidorum legere est, ex splene in somnis viso & risum, & voluptates augurãtur: canibus verò cùm lien & tenuis, & vitio maximè obnoxius sit, necesse itidem est eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab ijs verò qu[illegible] absunt aut supra modum adsunt animali cuipiam, Ægyptij significationes suas comminiscebantur. Accidere verò facilè potest, vt alicuius hominis memorijs natura huiusmodi sit indicanda, vt in M. Crasso, qui ob id Agelastos vocitatus: vt in C. Lęlio, & in Socrate, quos eodem semper vultu eademq; fronte fuisse, proditum est.

LEVITAS IN MORIBVS.

VErùm habet suum & risus ipse significatum. Interpres enim Apollonij risum leuitatis signum esse dicit: vnde sapiẽter Isocrates importunum risum minimè amandum esse monuerit.

CVLTVS CANIS.

SAnè aliæ quoq; nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis testatũ reliquêre. Et Cyrum prædicant, Cyrum illum, inquam, omni laude maiorẽ, à cane nutritum suorũ omnium asseueratione, siue studiosè conficta fabula fuerit, quò venerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiam in magno fuêre cultu, licet à Capitolij proditione eos in crucem rapere sit cœptum. Annuo enim supplicio inter ædem Iuuentutis & Summani, viui in furcas arbore sambucea figebantur, quòd eorum negligentia iactura ea facta videretur. Alioqui ge-

nito mane catulo res diuina hostiarũ vice fieri solita, adeò puros eos ad cibum D
existimabant, adeoq; numinibus placandis idoneos, fuisseq; olim celebriores epulas catulina apposita, nostrorum scriptorum testimonio satis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionem inuenias Saturione.

QVIBVS DIS CANES SACRI.

QVibus verò Numinibus canes donarẽtur, dicere nõ pigeat. Siquidem Romani eos Genetiæ, Græci Proserpinæ mactabant: vulgò verò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Lycei venerationem celebrabant, canem immolabant, quoniam natura ipsa lupis canes aduersarentur. Alij cœptam hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, vti cõstans fama est eum à lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro instituta nonnulli asserunt, Maroniano præcipuè versu freti, quo

Euander gelida monstrat sub rupe Lupercal
Parrhasio dictum Panos de more Lycei.

Cæterùm apud Argiuos Cyoniæ deæ propter partus facilitatem sacri erant. Sed animaduertendum est, plerisque locis Cyoniæ vocabulum corruptum esse scriptorum negligentia, qui Lyoniam fecere, vel quòd arbitrati sunt à soluendi partum facilitate vocabulum conformatum. Apud Lacedæmonios Marti canis propter audaciam & inuadendi promptitudinem offerebatur: eorum enim ephebi inter se certaturi, priusquam certamen inirent, canis catulum illi Deo, vtpote fortissimo, victimam ex cicuribus validissimam offerre se arbitrabantur. Ex alijs Græcis nemo, vt Pausanias ait, præter Colophonios, talibus sunt operati: hi enim catellam nigram Triuię sacrificabant. Et Caribus mos fuit canem immolare, vnde καρικὸν θῦμα. Erant & Canaria apud Romanos auspicia, quibus apud Catulariam portã rutilæ canes nõ procul scilicet à rubro colore sacrificabantur, vti ait Atteius Capito, cùm pro frugibus cõtra vredines atq; sæuitiam Caniculæ sideris faciebãt. De sacrificio huiusmodi Ouid. Fastorũ quarto: E

Pro Cane sidereo canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil nisi nomen habet.

Plerique tamen ideo factum dicunt, vt flauescentes fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculę frugibus est admodum inimicum. Non ignoramus autem & Thracas cùm alibi, tum præcipuè in Zerintho Samothracię antro nihil ferè libentius immolare, & epulari solitos, quàm canem, memorabili Euripidis nece, qui propter mactatum ab eo canem, vt nonnulli aiunt, ab Archelai canibus interceptus, miserrimè laceratus est. Quamuis alij dicunt Arridei Macedonis, & Crateræ Thessali inuidorum opera, quòd gratia plurimùm polleret apud Regem, canes eas immissas fuisse, corrupto pecunia Lysimacho, earum curatore. F

IMPVDENTIA.

NAm id quoq; canis est significatum, eaq; de causa apud Homerum Helena se canem accusat, quòd abominãda tot malorum causa atq; autor fuerit, ita Hectorem allocuta: δᾶερ ἐμοῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης. Apud eundem Agamemnon quoq; accusatus ab Achille κυνὸς ὄμματ' ἔχων. Nã vt apud Pollucẽ legimus, canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens est, cui si etiam importunitatẽ adieceris, Homeri eiusdem κυνόμυιαν feceris pro impudentissimo, muscæ scilicet & canis ingenio copulato. Cynomyiam Euthymius syl-

A vestris muscæ genus agnoscit, quod inter cætera muscarum genera est impudētissimum, de qua Psal. LXXVII. quanquam super hac alibi. Hāc Catullus impudentiam expressit, vbi Acmen codicillos reddere pernegātem canem censet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem ostensuri, duobus zodiaci locis canino capite hominem statuūt, secūdo quippe Arietis gradu, & Capricorni XVII. Sed nos hîc de ea loquimur impudētia, qua quis fretus, pro iustitia vel pietate audeat vnumquenq; vel ex potentioribus hominē erroris admonere, vel impuritatis arguere, dummodo spes profectus affulgeat, nec importuna temeritas in vitium prolabatur.

PETVLANTES IVNIORES.

NOn præteribo hîc militarem ordinem eorum, qui PETVLANTES IVNIORES appellabantur sub magistro militum per Illyricum: ij enim, vt assumptum nomen hieroglyphica pictura testarentur, canem luteum in rubra parma præferebant, in cuius medio orbis erat coloris lutei, canis supernè pedibus, quoad fieri poterat, exporrectis. Sanè quidem, vt veterum quorundam est
B interpretatio, in diuinis literis Romani milites, qui Pilato præsidi adsistebant, canes vocitantur, vti Psal. XXI, Circundederunt me canes multi: quippe qui secundum legem immundi censerētur, atq; admodùm etiam impudentes essent conspuendo sacrosanctam Domini faciem, caput eius arundine percutiendo, coronam spineam affigendo, & omni opprobrij genere cœli Regem deludendo, vti eius ministerij mortales penè omnes. Eoq; Theologi trahunt Domini dictum in Euangelio, Non decere sumptum de filiorū manibus panem dare canibus. Quæ quidem notæ si à canino genere elui possent, nihil ferè inter animalia rationis expertia cane venerabilius haberetur, vt qui nō ciuitates modò sibi honori positas habuerint, quod ab Alexandro Magno factum amissa cane Pertha nomine Theopompus ait, verùm etiam longè maiora præconia monumentaq; secundum Ægyptios ritus omnino meruisse videantur.

PIERIVS VALERIANVS AD CAELIVM
C CALCAGNINVM, DE IIS QVÆ PER CYNOCEPHALVM SIMIAM, ET ID GENVS RELIQVA, SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIOrum literis.

IVcundissimum illud hospitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferrariæ fuit, effecit vt ea omnia incommoda, quæ perpessus eram, iacturasq; omnes, quas in tanta rerum conuersione feceram, inciperem obliuisci. Nam cùm tu me Romana clade perterrefactum, neque non Florentinæ vrbis, atqueadeò totius Italiæ turbationes & motus fugientem, ocij tandem cupidum in patriam meme recipere festinantem, iungere iter iussisses, & apud te dies aliquot commorari, inuitatis quotidie viris literatura præstantibus, magnam mærori meo consolationem adhibuisti, suauissimisq; illorum sermonibus ægritudinis totius acerbitatem deliniuisti, præcipuè verò eruditissimo Manardo illo tuo sæpius vocato. Ea demum fuit vtriusque humanitas, vt nunquam apud quempiam aliàs hilarius acceptum me meminerim, ita vterque vestris me

lucubrationibus certatim oblectare contendebatis: tu, dum remotißima quæq; profundißimæ eruditionis arcana, apud autores veteres delitescentia, è tenebris eruebas: ille, dum medicinæ philosophiæq; loca pleraq;, abstrusósq; sensus, & longa annorum serie ad hũc vsq; diem ignorata, multis ægritudinibus remedia luci dare adnitebatur. Hinc factũ, vt ego à vobis tali refectus cibo, cũ primùm ad Aegyptiaca mea Commentaria datus est reditus, vestræ memor liberalitatis, qui me nullo laborum vestrorum fructu fraudare voluistis, statim cogitarim amicitiam tam honesta de causa olim vobiscum initam, aliquo testimonio comprobare. Atq; ita Cynocephali Aegyptiaci Commentarium (id enim ob varietatem ipsam præcipuè placuit) nomini tuo nuncupaui. Argumentum quidem, nisi me studiorum meorum ratio fallit, fortè non indignum quod tu tantæ vir eruditionis euoluas, quo in legendo, tametsi nihil tibi lectionum omnium helluoni nouum occurrerit, saltem vt meæ erga te beneuolentiæ signum sit atq; monumentum, opto. D

NAM Cynocephali, quẽ Latinè Canicipitem interpretabimur, hieroglyphica, tum multa sunt, tum eo nullum apud Ægyptios sanctius animal, neq; sacratius fuit. Eadem penè forma est, qua caudata Simia, & propter eam similitudinẽ ipse quoq; Cercopithecus appellatur. Sedenim noster is corporatura maior, validior, efferatiorq; est, facie caninæ similior, vnde & nomen apud Græcos accepit: quamuis multa in hoc genere sunt, quæ humanã potius faciem quàm caninam referunt, facilèq; apud nos mira mansuescunt cicuratione. Cynocephalorum, de quibus hîc agimus, lacte & Numidæ & Menismni viuunt, armentis ex eo genere comparatis, maribus prçter sobolis causam interemptis: quod ideo dictum volui, ne quis Cynocephalum hunc, de quo dicturi sumus, accipiat, vt multi perperàm, pro genere illo hominum, quod & Megasthenes, & pleriq; alij prodidêre, capitibus esse caninis, pro voce latratum edere, ferarum pellibus velari, anguibus venatu & aucupio vesci. Nam, vt optimè nosti, agrestes homines huiusmodi Pausanias ab Euphemo quodam ex Caria oriundo visos tradit in insulis Oceani, quo tempestate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret. E

LVNA.

CVmprimis autem Cynocephalus Lunæ erat hieroglyphicũ, propterea quòd animal id pari quodam afficitur consensu cum Lunæ coitu. Nam ipsa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore Soli cõiuncta transit, nobisq; videtur penitus euanuisse, Cynocephalus mas ipse quoque visu deficere comperitur, neque interim cibum capit, sed humi procumbens ægrè habet, quasi Lunæ raptum ingemiscat. Fœmina verò præter id quod ea quoque luminibus capitur, & cum mari pari afficitur ægritudine, sanguinem insuper egerit è natura. Quapropter alebantur in templis Cynocephali, ob id potisśimum, vt Solis & Lunæ coitus exploratisśimè deprehenderetur. I

Hinc Cornelius tradit Simias tristes Luna caua: nam affectus idem omnino in id genus omne diffunditur, quanquam in Cynocephalis & maior & exploratior est.

Lunæ

A LVNÆ ORTVS.

ADORATIO.

Apud eosdē Ægyptios sacerdotes Cynocephalus stans Lunæ ortum significabat: ad eam speciem addebāt, vt manus in cœlum sublatas haberet, & diadema regium capite gestaret, propterea quòd, vt dicebamus, Cynocephalus valde solicitus est super ortu Lunæ, qua caua an gore afficiatur prorsusq́; cæcutiat. Simulac igitur ea cœperit illucescere, & ipse visus particeps fieri, quasi Deo agat eo gestu gratias, et sacerdotij ornatu quodam instructus indeptā vtriq; lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideo verò stantem pingi voluêre, quòd stare conueniat adoranti: quē morem fuisse etiam apud Romanos, indicat Val. Martialis Epigrammat.

Multis dum precibus Iouem salutat
B *Stans summos resupinus vsq; in vngues* *Aethon.*

Porrò adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece sustollendi, Horatius attigit, ode illa:

Cœlo supinas si tuleris manus,
Nascente Luna rustica Philyre,
Si thure placaris & horna
Fruge Lares auidaq; porca.

Quinetiā Virgil. statū & sublatas in cœlū manus esse adorationis indiciū ostēdit, vbi Anchisen inducit obseruato augurali portento illo, quo flamma caput Ascanij corripuerat, mollesq́; comas tactu innoxia lambere visa fuerat: is nanq;

Oculos ad sidera lætus
Extulit, & cœlo palmas cum voce tetendit.

Et cùm mox in attestationem intonuisset, & delapsa cœlo stella per vmbras facem ducens multa cum luce cucurrisset, signaretq; vias, tum longo limite sulcus lucem daret, & latè circùm loca

Sulphure fumarent, genitor se tollit in auras,
C *Affaturq; Deos, & sanctum sidus adorat.*

Status porrò Philoni inconuertibilis mentis indiciū est, ac sese Deo applicātis, qui nulla præditus vacillitate, stabilis firmusq; permanēs, vt cuncta moueantur autor est. Videre est in argenteo quodam numo, quē bene literatus adolescens Prosper Publicola Sancrutius mihi Romæ videndū dedit, huius argumenti simulacrum cum inscriptione VOT. PVB. quæ suscepta sunt in gratiam IMP. CÆS. TRAIANI HADRIANI AVG. Proditū autē est, stantes Ioui sacrificasse, votaq; & preces allegasse. Sed cùm Opi rem sacram faciebant, illiq; supplicabant, vota'ue concipiebant, sedentes id facere solitos, eo scilicet signo eam esse Terram matrem indicantes. Sedenim Pythagoras proprio dogmate adoraturos sedere iubet: quamuis Plutarchus vsurpatum à Numa dicit: vt hinc colligamus, vota rata firmaq; esse debere. Quod verò ad statū pertinet, magister noster Paulus Apostolus totiens standū admonet, dum dicit: State ergo, neq; velitis iterū summittere vos iugo seruitutis, & illi semper inhærere. Atq; alibi: State conuersi ad Dominū. & alibi: Quoniā tunc viuimus, si statis ad Dominū cōuersi. Et in Gedeonis militia exautorantur illi qui ad aquā ducti flexêre genua, & in

terram procidêre: qui vero ſtantes accepta in manum aqua eam lambere ob- D
ſeruati ſunt, ad pugnam delecti rem fortiter geſſerunt. Quinetiam in Niceno
Concilio ſtatutum legas, vt die Dominica, & diebus Pentecoſtes, ſtãtes ad ora-
tionẽ Domino vota reddamus: alia verò ratione ab ipſo reſurrectionis Domi-
nicæ die vſq; ad certos dies, de quibus dicere noſtri non eſt inſtituti: nam toto
anno plures eſſent colligendi, idq; importunum videretur. De ſuſtollendis ve-
rò manibus loco ſuo, in Manuum Commentario plura.

ÆQVINOCTIA.

AEquinoctium vtrunq; Ægyptij ſacerdotes ἱερογλυφικῶς ſcribere ſi vellent,
Cynocephalum ſedentem effingebant, cauſam eam ſecuti, quòd animal id
vtriuſq; æquinoctij tempore duodecies, per horas quippe diei ſingulas, ac dua
bus itidem noctibus eiuſmodi, potus excrementa profundit: vnde non abſurdè
factum, vt ſedentem cynocephalum in fontium apicibus ſtatuant, quaſi iugem
& perennem aquam ex eo ſibi conciliari arbitrentur. Ad hæc, in his ipſis tem-
porum cardinibus cynocephalus duodecies, horis quippe ſingulis quanto po-
teſt argutiore vlulatu vociferatur. Etenim horarum obſeruandarum ratio cle- E
pſydris prius excogitata eſt, quarũ præcipuus vſus in vrbe Achanta trans Ni-
lum fuit, vbi inter alia vas admodum ingens erat, in quod ſingulis diebus ſacer-
dotes ſinguli numero trecenti & ſexaginta, ad anni ſcilicet rationẽ qui apud eos
habebatur, ſubductis intercalaribus quinq;, de quibus in Vulture ſatis dictũ,
aquam ex Nilo deferebant, quæ ſuo emiſſa cauo per eius generis horologium
horas indicaret: inuentum eſt poſtea tum vocis, tum ſonori tympani ſignifica-
tione, more cynocephali eas diſcernere. Mos autem, vti dictum, erat apud Ægy
ptios, vt in horologijs aqueis cynocephalum adſculperẽt, ex pene cuius fiſtula-
to aqua deſtillaret, ea adhibita diligentia, vt quantũ ſatis eſſet immitteretur, né-
ue cauum nimis arctum, neq; nimis patens eſſet: hoc nimis celerem effuſionem,
illo ſtrangulationem ſæpius efficiente. Ex ijs verò quę ſuprà poſita ſunt datur in
telligi, quodnam ſit animantium id genus, quod nullo expreſſo nomine Victo-
rinus Rhetor memorat eo loco, vbi M. Tullius Rhetoricis temporis finitionẽ
quærit. Ait enim is, Trimegiſtum, quum in Ægypto eſſet, ſacrum quoddam a-
nimal Serapidi dicatum duodecies toto die vrinam facere obſeruaſſe, idq; pari
ſemper interpoſito tempore, vnde ipſe diem per duodecim horas dimenſum eſ- F
ſe coniecerit, exindeq; hunc horarum numerum conſtitutum: quanquam ſunt
qui velint ex cœli dimenſione, quæ ſecundum muſicam rationem in duodecim
partes diuiſa fertur, horas itidem duodecim adinuentas. Aſtronomi enim diem
& noctem, quotquot alteruter horarũ noſtrarum fuerit, in horas ipſi ſuas XII
ſingulos partiuntur. Aquam porrò maiores noſtri, quantum per totum diem
ſufficeret, exceperunt tenuiſsimo cauo diffluentem, eaq; in duodecim partes di-
uiſa, ex partibus horarum numerum ſtatuerunt.

QVIES.

QVantum verò pertinet ad ſeſſum, ſeſſus, vt Iamblichus ad Porphyrium ſcri-
bit, quietis indicium eſſe videtur, de quo plura inter arbores diſſeruimus,
vbi deum in loto ſedentem ab antiquis, idq; ex Naſamonum inſtituto, pingi ſo-
litum, & qua cauſa, declarauimus. In æquinoctijs verò illa vtriuſque temporis
æquè dimenſi paritas, quietis cuiuſdam indicium haberi poteſt, cùm nihil ſub-
ſultet, quod alterutram partem inquietet, vtraq; verò firma ſtabiliſq; in æqui-
librio conquieſcat.

Lite-

LITERAE.

Literas quoque per cynocephali ſimulacrũ intelligebant Ægyptij: quia quoddam eorum genus eas callere exiſtimabant, ſeque illis ob literarum cognitionẽ cognatos eſſe: ſimulac enim cynocephalus in templum inductus erat, eorũ ritu educandus colendusque, ſacerdos illi albiolum, calamum & ſepiam apponebat, exploraturus an ex eo genere eſſet, quòd in cultum recipi deberet, quippe ſi quid ſcribendo cognationem ſuam approbaſſet: ea de cauſa Mercurio ſacer erat, qui literarum omnium autor habebatur. Ex quo iam credere poſſumus, ſimiam olim latrunculis ludere didiciſſe, & elephantum literarum Græcarum ductus in puluere ſcriptitaſſe: muremque quod pro comperto Albertus ponit, in conuiuijs candela diſcumbentibus prætenta, daduchi miniſteriũ præſtitiſſe. Mira hæc fortaſſe videantur ijs qui ſententiã Anaxagoræ probant, animalia omnia ab homine rationẽ habere duntaxat actiuam: paſsiuam autem, vt ita dicam, & tanquã mentem, quamque mentis interpretẽ dicunt, nunquã habere. Sedenim & Pythagoras & Plato aſſerere videntur rationis participes animas eſſe, vel eorum animantiũ quę vulgò rationis expertia vocentur, tametſi ratione non vtantur, tum propter incongruã ineptamque corporum cõpaginem, tum verò quòd diſſerendi facultate careant, vt in ſimijs & id genus alijs humani cuiuſcunque ferè operis imitatricibus eſt cernere. Quinimò Diogenes his etiam intelligentiæ aërisque participatũ impertit, quæ vt magis minúsue ſint humanę figurę ſimilia, ita magis minúsue intelligant. Econuerſò autẽ, vt apud Ariſtotelem & Phyſiognomos alios habetur, ita mores in humana perpendimus natura, prout effigies, ipſaque corporis ſpecies ad brutorũ aliquod refertur, vtpote aſinina labia, craſſa quippe prominentiaque, tarditatẽ & ſtuporẽ ingenij: caninas maxillas iracundiã ſimul & fidelitatem: hiſpidam anguſtamque frontẽ, quippe ſuillam, impuritatẽ morum, indocilitatemque hominis indicare: atque ita ferè ſingulis in articulis ingeniũ noſtrum ad brutorum ſimilitudinẽ explorari. Pari igitur ratione cynocephali, ſimiarumque genus omne, quorũ bona pars mira quadam ſimilitudine faciem humanã, pedes autem & manus omnino referunt, humano itidem ſenſui & operationi, artibusque propinquiora ſunt, & propemodum intelligere nobiſcum pariter iudicantur. Non præteribo hîc, quod ad hãc pertinet ſimilitudinem, quod Galenus in aggreſsionibus Anatomicis ait, ſe multas ſimias & Cynocephalos diſſecaſſe, ſi humani corporis copia non affuiſſet, miramque in ijs ſimilitudinẽ cum humano corpore deprehendiſſe. quare Ennius rectè admodum ſcribit,

Mus in conuiuio.

Simia quàm ſimilis brutiſsima beſtia nobis.

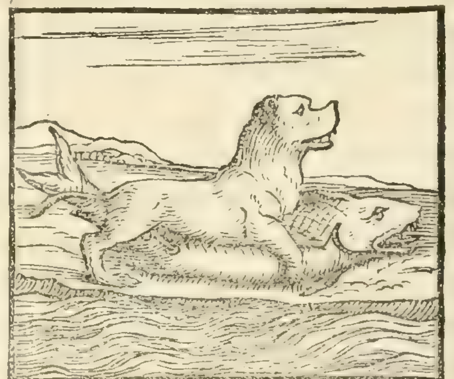
Sed eſto ſimilitudo hæc ingenij cauſa. Quid hi ſuper elephanto dicturi ſunt, quo quid brutum magis, & ab humana figura diuerſius? Ei tamen belluæ eſſe quandam cum genere humano ſocietatem, M. Tullius Epiſtolis ex confirmata hominum opinione non negat.

VNDE BRVTORVM CVLTVS APVD Aegyptios.

ALi verò colique animalia, quæ rationis expertia dictamus, ſunt qui ab Iſide tradant inſtitutum, quæ honorem hunc coniugi, eidemque fratri Oſiridi præſtan-

præstandum induxerit, magna agrorum parte sacrificulis adiudicata, moremq; D
fuisse initio, vt quæ quisq; vellet animalia in hunc vsum aleret, quibus vita functis, tanquã Osiris occubuisset, luctum instaurabant. Cæterùm postea delectũ habitũ, & cynocephalo in primis honorem attributũ propter excellentem quãdam, vt rerum periti asserunt, animalis istius naturã humano propémodum generi proximã: vt verò profani putant, quippe qui rerum historias ex vulgo mutuantur, factũ aiunt, propterea quòd Osiris huiusmodi satyrorũ genere sit plurimùm delectatus, vti nostro etiã tempore vanissimi plerisq; faciunt. At Romanis etiã id nequitiæ genus in vsu fuit. Quare nebulonem Vedium luxuriæ carpit Cicero, quòd sibi obuiam factus cum duobus essedis & rheda equis iuncta, & lectica, quodq; in essedo haberet cynocephalum, neq; deessent etiam onagri: quare nunquã hominem nequiorem autumat se vidisse. Quin verò & Satyros eos appellatos constat. Magna horum vis in Subsolanis Indorũ mõtibus, quæ Cartadulorũ dicitur regio, humana propémodum effigie, tamq; quadrupedes, quàm rectè currentes, tantæ pernicitatis in cursu, vt propter velocitatem nõ nisi senes aut ægri capiantur. Atq; hinc ridiculũ illud Alexandri Magni militibus E
obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecos adeò multos insigniq; magnitudine conspicati, qui ad exercitus similitudinẽ quem infernè sub signis progredi obseruabãt, ordines & ipsi seruare videbantur, in eos velut in hostes montium iuga insidentes impetum fecerunt, suiq; erroris admoniti à locorum peritis, non sine rubore arma inhibuerunt.

SACERDOS.

SEd vt ad hieroglyphica redeamus, sacerdotem etiam hieroglyphicè per cynocephalum Ægyptij significabant, propterea quòd aiunt animal id neq; pisce, neq; pane ex piscibus confecto vesci, quali Oritæ plurimũ vtuntur: Indorũ ea gens, qui nullum alium cibum nouere, quàm piscium, quos vnguibus dissectos sole torrent, atq; inde panẽ ex his faciunt, vt Clitarchus memoriæ prodidit. Veluti tres apud Babylonios familiæ olim fuere, quæ nullo alio cibo victitabant, quàm piscibus arefactis & pistillo tusis, ac F
demũ in offas coactis, veluti pane: cuiusmodi religio in Christianę quoq; pietatis collegia quædam emanauit, quæ perpetuã carnium abstinentiã sibi cõstituerunt, quod tamẽ apud eos honestiori de causa & longè maioribus argumentis institutũ: externi tamẽ sacerdotes & pisce, & huiusmodi etiã pane vescebantur, quo Ægyptij tantùm abstinebãt, piscemq; hi demum omnem, vt Cõmentario suo dictum, religiose admodum abhorrebant: eaq; potissimũ de causa, tanto cynocephalũ cultu prosequebantur, in quo suæ religionis timorem obseruarent.

CIRCVNCISIO.

CVmq; circuncisionis ritum Ægyptij suscepissent, animaduertissentq; canicipites hos circuncisos nasci, rati, nõ temerè, sed diuinitùs ei animantiũ generi id obtigisse, maiori eos habuere venerationi, vnam eandemq; cognationẽ cum illis omnino profitentes. Circuncidere verò antiquissimum fuisse Ægyptiorum institutum, ab eisq; ritum sumpsisse Iudæos, Diodorus fabulatur: quem secuti scriptores quidam alij, propriũ hoc, & vetus Ægyptiorũ arbitrati sunt, quem morem Colchi, vtpote Ægyptiorum coloni, neq; non Hebręi apud

Circuncisionis Aegyptiorũ antiquus mos.

eos

A eos educati poſtea tenuerint. Sed eorum hæc eſt fabula, qui diuinarum literarum hiſtoriam tam longa annorum ſerie apud populos nationesq; omnes receptã obſcurare conati ſunt: cui tamen & Strabo & Cornelius Tacitus ſubſcribunt, qui circumcidere genitalia Iudæorum inſtitutum aſſeuerant. Sedenim qui veterum monumenta ſtudioſius perſcrutantur, Abrahamum norunt ſignũ populo ſuo dediſſe circunciſionem, qua ſui ab Ægyptijs diſtinguerentur. Non igitur diceret Irenæus, ad ſimilitudinem cynocephali circuncidebant Ægyptij, ſed ab Hebræis ritum hunc Ægyptiorum natio magna ex parte ſuſcepit, quæ virum illum per annos multos in Ægypto degentem, & de diuinis aſsiduè diſſerentem admirata eſt, pluribus & veteribus & nouis ſcriptoribus id aſſerentibus. Sed fac nihil horum inueniri, validius id mihi argumentum eſt, quod ex hiſtoria deſumitur, mutilandorum genitalium legem antiquis temporibus popularem apud Ægyptios non fuiſſe: cuius rei Pharaonis filiam teſtem appello locupletiſsimam, quæ cùm in ripa profluentis fluuij Moſem compeiſſet, eueſtigiò circunciſum agnouit, & fœtum gentis Hebraicæ nuncupauit. Quòd ſi B circuncidendi mos Ægyptiorum itidem fuiſſet, quínam ex hoc ſigno in cognitionem eam deuenire potuerit? Ex quo illud etiam ſuſpicari licet, non omnium Ægyptiorum inſtitutum fuiſſe mutilationem huiuſmodi, ſed ſacerdotum tantùm, vt à prophanis ſecernerẽtur: quod apud Hebræos ſemper populariter obſeruatum eſt. Notum illud eſt, Iudæos olim contra Hadrianum mouiſſe bellũ, qui ne mutilarentur genitalia vetare voluerit.

CORDIS APERTA SIMPLICITAS.

DE myſterij autem ratione varia traduntur ab autoribus penè omnibus: ſed præcipuè quidem nihil præter obſcœnorũ munditiam ea re quæſitũ exiſtimant. Alij figurã eam fuiſſe aiunt, ſed quã ne ipſi quidem Hebræi ſatis intellexerint. Nõ deſunt qui id inſigne ob eam cauſam genti inditũ putẽt, quo numeroſa illa progenies cœlitùs Abrahamo promiſſa, à cęteris eſſet gẽtibus diſcreta. Antiqui omnes Theologi, ex hoc, circuncidendi cordis figurã & typum aſſerunt, quòd ea pars quæ circunciditur, ſimilitudinẽ quandã habeat cordis: iuſsiſſe verò Deũ vt ea nudaretũ, quò oſtenderet, aperto & ſimplici corde oportere nos viuere, vtpote quæ in ea corporis parte quæ omniũ ferè gentiũ ritu pudoreq; velari ſolet, inſtituta ſit: quia ſecretioris illius circunciſionis quæ in corde fieri debet, indicium fuit. Circunciſi enim ſumus, inquit Apoſtolus, circunciſione non manu facta. Nam & propheta identidem clamat: Circuncidite duritiam cordis veſtri. Declamãt ſuper hoc Lactantius, Eucherius, Ireneus, Græci Latiniq; omnes. Nam illa, inquiũt, carnis mutilatio in Iudæis, niſi ſignificaret cordis circunciſionẽ, careret vtiq; ratione: quia ſi Deus id vellet tantùm, à principio ſic hominem formaſſet, vt præputiũ nõ haberet. Quæ verò ſuper hac re multa admodũ magiſter noſter Paulus ſenſerit, cùm ſint quotidie in piorũ manibus, & publicè recitentur, ſuperuacaneum ea repetere iudicaui: idq; ſat fuerit monuiſſe, Origenem Adamãtium ſuper hoc legendũ epiſtola ad Romanos cap. 2, lib. 2, & alibi paſsim, ita tamẽ, ne Chryſoſtomũ, Baſilium, & ex noſtris neminẽ prætereamus.

IRACVNDIA.

AD hæc Aegyptij ſacerdotes iracundiã per Cynocephalum indicabant. Et enim Cynocephalus ante omnia animalia iracũdus, indignabundusq;, de quo id dici poteſt quod de Pane Theocritus,

καὶ οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται. quaſi dicamus,

Semper acerba illi pro naribus assidet ira. D

Nam omnino & Panes & Satyros & Sphingas & Simias & Cynocephalos idẽ propemodũ genus, diuersis tamen inter se distinctũ speciebus, autores ponũt. Nascũtur verò Sphinges apud Troglodytas Æthiopes, forma haud ei dissimili qua pinguntur, fusco pilo, mammis in pectore geminis, monstro similes: sunt etiam paulò pinguiores: naturam habent in cicurationem admodum procliuẽ, pluribus exercitijs disciplinisq; aptam. Albertus quoq; inter simiarum genera sphingem agnoscit, insignem duabus in maxilla maculis nigricantibus, cauda coloris itidem subnigri & oblonga. Harũ ego vnam Veronæ cùm essem, vidi, mammis illis & glabris & candidis à pectore propendentibus: circumducebat eam circulator quidam Gallus, ex ignotis antea insulis recens aduectam. Ostẽtabat idẽ cuniculos nostris quadruplo maiores, mira quippe corporis obesitate distentos, & quod, nisi quis viderit, credere vix queat, præditos quaternis singulos genitalibus, humanorũ digitorũ instar & similitudine cohærentibus. Ipsa verò Sphinx toto erat pectore glabello, facie & auribus humanis propioribus, dorso hispido supra modum, fusco & oblongo admodũ pilo, eoq; densissimo. Rector læuum brachium quo catenam, cui erat alligata, regebat, ferrea manica obarmatũ habebat, dextera baculũ gerebat, quem in faciem animalis identidem prætendens, bipedem secum ambulare, & loco etiam saltare interdum & obgannire faciebat, multamq; hinc à spectatoribus stipem aucupabatur. E

Sphinx.

Cuniculi ex ignotis insulis.

ARCANA TEGENDA.

PORrò Sphinges in Ægyptiorum templis hieroglyphicè admonent, mystica dogmata, præceptaq; & institutiones sacras, per ænigmatum nodos à profana procul multitudine inuiolata custodiri debere, & in arcanis tantùm tractari: cuius ergò taciturnitatis effigie huius tabellas & literas signare diu delectatus est Octauianus Augustus, quã postea repudiauit, vsus inde, felicis ominis causa, Alexandri imagine.

INGENII ACVMEN.

EA verò hastæ Palladie cuspidi subiecta, vt in ea Mineruę statua, quã Athenis olim erectam ait Plinius, ostendit nihil tam abditum & reconditum esse, quod ingenij acumine exeri & palàm proferri non possit: ita quidem Sphinges. At qui Cynocephali vocantur, corpore sunt deformi, ferum omnino, vti diximus initio, atq; indomitum animal, quod nulla ratione modoq; sæuit: supercilio aspectuq; sunt horrido & truci, vt genuinã, qua de suprà dicebamus, bilem ex facie possis agnoscere. F

DIVINA IN OCCVLTO.

ADdentur & Sileni Cynocephalo, sunt enim & hi, vt Pausanias attestatur, ex Satyrorum grege, quos cùm ætatis iam prouectioris esse cœperint, Silenos appellare consuerunt: quorum hieroglyphicum erat, diuinitatem in re quapiam delitescere. Erãt enim Sileni, vt ex Platonici Alcibiadis dicto colligimus, imagunculæ quædam sectiles, ita concinnatæ, vt diduci & explicari possent: quæ vbi clausæ erant, nihil aliud quàm ridiculam & monstrosam quandam tibicinis speciem ostentabant: vbi verò aperiebantur, venerabile numen aliquod exerebant. Hinc Alcibiades Symposio, Socratem

cratem

cratē Silenis similem esse dicit, quòd is longè alius esset interius intuenti, quàm summo habitu videretur. Vnde etiam Σιλῆνοι ἀλκιβιάδου dici solet, de re quæ prima fronte vilis ac ridicula videatur, interius tamen ac propius contemplanti sit admirabilis.

VRINATOR.

SEd enim ne reliqua Cynocephali significata prætereamus, per simulacrum eius vrinatorem etiam intelligebant: quandoquidem animalia reliqua inter natandum obhorrescere, rugisq́ strigosa fieri perhibentur: vnus Cynocephalus, vt apud Horum est, in quencunq́ locum tranare perrexerit, nullo vel squalloris vel horroris indicio fertur enatare: cuius quidem natationis facilitas vnà cum literarum peritia, quæ potissimùm in Cynocephalo discernuntur, eam animali conciliant laudē, quæ doctis & experientibus viris tribuebatur, vt scilicet & literas & natare didicissent: contrà verò in ignauos & nulli negotio idoneos, nulliusq́ disciplinæ aut exercitij participes, Athenienses dicere solebant, μήτε νεῖν, μήτε γράμματα, neq́ quidem natare, neq́ literas. cuius prouerbij mentionem facit in Legibus Plato, atq́ etiā Aristides in Apologia quadam. Quòd verò hęc liberalia essent studia, apud Tranquillum legimus, Octauianum Augustum nepotes suos & literas & natare, aliaq́ rudimenta per se plerunq́ docuisse. Iam & de Caligula ad eius ignominiā dictum, quòd admodū docilis ad cætera, natare nescierit. Porrò vrinator non est simpliciter positū, sed eum significat qui profunda quæq́ peruestiget: vnde locos apud scriptores perdifficiles, Delio natatore indigere dicimus: egregiè enim Delij natandi peritia celebrantur.

ORBIS TERRARVM.

PEr idem animal orbē terrarum ἱερογλυφικῶς Ægyptij significabant. Nam cùm duas & sexaginta primarias terræ habitabilis regiones ponerēt, quas & Hali Amberagel in tractatu vltimo Astrologiæ memorat, obseruarunt magna in id genus animaliū cura adhibita, partes totidem in Cynocephalo moriente quę quotidie singulæ perirent, mox à secundo & sexagesimo die quod reliquū esset corporis interiret. Erat verò apud eos sacerdotes summa religio, vt quicunque singulis diebus intermortuus esset articulus pręsecaretur, riteq́ vnguentis more suo obunctus sepeliretur. Quòd verò mos fuerit Ægyptiorū vnguento plurimo cadauera inungendi, durauit etiam apud Christianos diutissimè mos hic: quod ex Tertulliano coniectari possumus, ita dicente: Si Arabię queruntur, sciant Sabæi pluris & carioris suas merces Christianis sepeliēdis profligari, quam Dijs fumigandis. Sed vt ad orbis partitionem reuertamur, Deus excelsus, diceret Clemens, penes quem rerum omnium potestas est, in septuaginta & duas partes diuisit totius terræ nationes, eisq́ principes Angelos pręfecit: mox Christus Apostolos totidem, antequam pateretur, per omnem terrarum orbem dimisit, qui Euangelium prædicarent. Astrologi suam quandam secuti commoditatem, sexagenis tantū partibus orbem diuisere: de quibus ita Proclus in Sphæra: Sed nec interualla circulorum in toto orbe à se inuicem stata sunt, verùm pro sphærarū descriptione ad hūc modū dispensari solent. Diuiso in LX partes meridiano quouis circulo, septentrionalis circulus à polo sexagesimarum partium quisq́ interuallo notatur, Aequator ab vtroq́ tropico sexagesimis quaternis distat. Reliqua ex Iacobo Zieglero, huius doctrinę peritissimo, cognoscere poteris, cuius tu eruditionem admiratus, cùm principem is neminem virum in Italia, atque adeò in ipsa vrbe Roma reperisset, à quo susciperetur, tu ipse mi Cœli ho-

Aegyptiorū mos vngendi cadauera.

minem & probum & literatum, vti Anacharsin Solon, complexus, in contubernium tuum admisisti, & vt doctrinam suam posteritati communicare posset, per ea quæ illi præstas commoda effecisti.

DE SIMIA.

AM verò quædã super Simia conquiramus: qua super id traditur, quòd iidem sacerdotes, vbi hæreditatẽ in inuisos collatã significare voluissent, hieroglyphicum Simiæ, quæ paruulam ponè Simiolam duceret, facere consueuerunt: cuius argumenti causam eam apud Horũ legas, quòd duas ipsa simiolas vno partu perfert. Sedenim earum alterã magis diligit, alterã ita negligit, vt eam etiam odio prosequi videat. Quam verò curandam suscipit, morose adeò complectitur, & ante se comprehensam gestat, ostentat omnibus, tractariq; gaudet, gratulationẽ intelligens, vt magna ex parte fœtum ipsa suum, cui tanto affectu fauere videbatur, attrectando enecet: mox alterum quem negligere cœperat, educare cogatur, in eum omni mox conuersa cura.

HAERES INVISVS.

E

HOMO NIHILI AC NEQVAM.

VVlgatissimum verò illud est, & omnium scriptorũ ætatumq; testimonio receptum, Simiam pro despicatissimo & maximè nequam homine haberi, vt pro Ctesiphonte Demosthenes, Æschinem tragicam esse simiam dicit, quòd personatus quodammodo verborũ grauitate videretur, cùm alioqui pessimus atq; nequissimus ciuis esset. Et Dion historicus de obtrectatoribus, quos ego, ait, non pluris facio, quàm, vt dicit solet, simias. Apud Cic. epistolis, Simium inuenias pro nihili homine positũ. Quodq; historiis Græcis memoriæ mandatũ est, Simiæ, quam rex Molossorum in delitiis habebat, improbitas minimè prætereunda. Illa enim, cùm Spartiatæ oraculum ab Ioue Dodonæo petiuissent de uictoria sciscitantes, legatiq; vas illud in quo inerãt sortes collocauissent, vrnã euertit, sortesq; dissipauit. Negant verò historici, vt Cicero de Diuinatione refert, Lacædemoniis vllum vnquam ostentũ hoc tristius accidisse: nam quæ præposita erat oraculo sacerdos, dixisse fertur, De salute Lacedæmoniis esse, nõ de victoria cogitandum. Neq; verò Plautus ineptè Simiam bestiam, nunc nihili vocat, nũc nequissimã, Milite, ac Pseudolo: & Rudẽte, pro lenone in somniorũ coniectatione ponit, quando lenonibus nihil est scelestius neque perditius, ingrato dubio procul & inuiso mortalibus genere, quodq; est, vt ipse dicit, Deorum odium atq; hominum. F

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD hæc, hominem sua dissimulantẽ vitia, turpitudinemq; domesticã occultatem, notare si vellent Ægyptii, Simiam micturientẽ faciebant: ipsa enim est ea verecundia prædita, vt quotiescunq; lotiũ fecerit, excrementũ illud, quod etiam in fæce reliqua feles faciunt, effossa obruat terra, aut alia quapiam re super ingesta omnino occulat. Sed quoniã impressi codices in damno sunt, quantũ

ad

ad Simiæ nomen, quæ ſit caſtior lectio, in Fele, hoc eſt, in Æluro diſputatur.

IMPVDENTIA.

PETVLANTIA.

Mihi quidem longè ſignificantius per Simiam impudentia videtur oſtendi poſſe, quàm huiuſmodi verecundia. Ea ſiquidem partibus ijs, quas verecundia occultari iubet, aſsidua ſeſsione depilatis, natibusq; ita turpiter denudatis, improbũ exhibet ſpectaculum: & eius generis mares, præcipuéq; Cercopitheci, natura procaciter excitata, frequenti quantumlibet ſpectatorum theatro, ſatis cum impudentia pudendi tractatione laſciuiunt, eorum inſtar fatuorum quos nunc Ægyptij, vt omnibus ad Nilũ locis palàm eſt, Mauriq; & Turcę omnes ſimulac talia perpetrare conſpexerint, magnopere venerantur, ſummaq; & innocentia & ſimplicitate præditos arbitrantur, remq; putant admodũ piam ſe facere, ſi cumulatam in hos ſtipem contulerint. Sed vtcunq; illa, Pithecuſæ inſulæ, quod ad hanc facit morũ prauitatem, notæ ſunt in Tyrrheno mari, quibus nomen inditũ à ſimijs, in quas Candulus & Atlantus, vt apud Harpocrationẽ ex Aſchylis Sardiani iambis legiť, fratres, omniũ ea ætate profligatiſsimi impoſtores à Ioue transformati ſunt, cùm aduerſus eum quoq; fallaciarũ machinas admouiſſent. De quibus ita Ouid. Fabulis:

Inarimem, Prochytamq; legit, viridiq; locatas
Colle Pithecuſas, habitantum nomine dictas,
Quippe Deûm genitor fraudem & periuria quondam
Cercopum exoſus, gentisq; admiſſa doloſæ,
In deforme viros animal mutauit, vt ijdem
Diſsimiles homini poſſent ſimilesq; videri.

Sanè quidem petulantiam quis hoc ſcriptionis genere ſignificaturus, nullo cõmodius animali vtetur, quàm ſimia: cuius improbitate conſiderata Plato in Ciuitate ſua Therſitem ait, illum omnium qui ad Ilium venêre turpiſsimum, tantæq; impudentiæ monſtrum, vt Achillem Agamemnoni exprobrare nihil veritus fuerit, ſeq; heroibus ingerere temerarius aſſuerit, in ſimiam cõmutatum eſſe, imitariq; adhuc hominum facta, nõ re, ſed ſpecie ipſa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam ſi cùm inter homines ageret, tam perditæ fuit inſolentiæ, vt ne regibus quidem imperatoribusq; ipſis quicquam parceret, minimè mirum, ſi, poſtquã in bruta trãſiuit, eundem animi tenorem ſeruat, importunitatemq; omnem aduerſus leonem ipſum ferarum omniũ regem exercet. Sanè Lycophron Therſitem ipſum πιθηκόμορφον appellat: & vulgò genus hominum huiuſmodi ſimijs ſolemus æquiparare. Ac in eam improbitatẽ ita nos aliquando luſimus ſermone ad Leonem X. P. M.

Deniq; ſic petulans generoſo infenſa Leoni
Simia, quæ natibus, caudæq;, & clunibus huius,
Tantum animi eſt paruis, affixa procacibus auſis,
Hoc tam magnum animal vexatq; agitatq;, nec vllam
Eſſe moram patitur, muſca importunior, apta
Illa feros vitare vngues & dentis acumen,

Lubrica dum fidit saltu, leuibusq; lacertis,
Deq; suo quærit sibi tot ludibria Rege. D

FEBRIS MEDELA.

RElíquum hîc erat, vt ex eorundem sacerdotum dictatis remedium febris ex Leone simiã vescente significari subijceremus, sed super hoc satis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

QVo sit in prolem suam affectu simia, paulo antè diximus. Hinc autem aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Suffenos Catullianos per fœtam simiam aptè significari posse contenderent, qui scilicet sine riuali dicta factáue sua vnicè amant & venerantur. generosum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philautia, hoc est, cæco amore sui perditum irridens, adulatores non aliter viros probos & amicos uideri ait insipientibus, quàm simiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim Pithijs, καλὸς τοι πίθων παρὰ παισί: bella quidem simiola est pueris. Nam & Horatius adulatorem in obsequium plus æquo pronum, ita ad diuitis nutum mutari scribit, vt credas mimum partes agitare secundas. Simia verò mimum excribit, quòd vna omnium maximè atq; efficacissimè quæcunque fieri viderit imitatur. De philautia Synesius vir literatissimus, cùm epistolas accuratius à se scriptas aliquando colligeret, vereri se dixit, ne quod simijs accidit, eueniat sibi: illæ enim, ait, cùm natos animalium omnium turpissimos pariant, putant ipsę tamen eos esse omnium formosissimos. Atq; vtinam, mi Cęli, non idem & ego fallar, qui tantum vigiliarum hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conscribendis exhauserim, vt quod nunc hominum est ingeniũ, posteaquàm me studiosorũ animos oblectare existimauero, ludibrio sim. Quid enim, inquient, ad nos literarum Ægyptiarum fabulæ, cùm nunquã satis temporis per ætatem etiam longissimam supersit, vt vel Latina vel Græca discere quis possit? quanto satius fuerat quatuor hos & viginti annos, qui contexendis sex circiter & quinquaginta huius argumenti commẽtarijs periêre, vel eloquentiæ, vel traducendis autoribus Græcorum optimis impendisse: aut si frigidus obstabat circum præcordia sanguis, mihi potius latenter instituisse viuere, ne per continuam genij defraudationem corpus affligerem, vnde diuturnas grauissimasq; tot ægritudines cõtraherem, neq; tamen hinc vllam apud potentiorum quenquam gratiam mihi compararem. Vera hæc, nõ inficior, dicturi sunt. Sed quid agerem? Suus cuique attributus est error. Si quid tamen fuerit quod vel tibi, vel tribus amicis alijs non vsquequaq; displicuerit, satis me consecutũ arbitratus, habeant sibi sua regna reges, respondebo, meamq; iudicio triũ circiter amicorum industriã approbari vsqueadeò æstimabo, vt pro laboribus tantis ingentem mihi mercedem cumulatissimè persolutam rationibus meis sim nulla contatione relaturus. Vale, meq; Manardo, more tamen illo tuo, plurimum commenda.

Generosum Pindari dictum.

E F

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM ACHILLEM BOCCHIVM BONONIENSEM, DE IIS QVÆ PER CERVVM SIGNIFICANTVR EX sacris Ægyptiorum literis.

Ingularis illa mentis integritas, summaq; eruditio tua, Achilles Bocchi nobilissime, nostraq; amicitiæ firmitas, perpetuaq; constantia iubent, vt quantum in me est, tui memoriam nullo vnquam tempore apud me desituram assiduè celebrem: siue nos coniunxerit olim studiorum similitudo, siue fortunæ quædam paritas, quòd eodem tempore pari militia tibi Bononiæ, mihi Romæ easdem disciplinas profiteri contigerit, eorundemq; amicorum, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nullæ tamen te amandi causæ maiores extiterunt, quàm congressus illi periucũdi, perutiles, & in primis mihi salutiferi, cùm tristissimo illo meo, Italiæq; totius tempore recens Florentia cum Mediceis meis eiectus, Bononiæ te superiori æstate conueni: in tanta enim rerum mearum omnium iactura facta neminem habui, qui sapientioribus sermonibus mœrorem, miserias calamitatesq; meas molliret, alleuaretq; magis, quàm amicissimæ officiosissimæq; consolationes tuæ: ita te prudenter per totius vetustatis exempla, perq; ea quæ ætate nostra conspexeramus, de humanarum rerum vicissitudinibus disserentem audire plurimum iuuabat. Accedebat huc tua illa verborum bonitas, mira vultus hilaritas, & festiua semper oratio, qua me ita deliniri sentiebam, vt ad ærumnas meas mitigandas nihil accidere posset vtilius, nihil accommodatius. Tecum itaq; totos illos dies esse, tecum ambulare, tecum sedere nunquam destiti, donec maximã eius, quæ me tum oppresserat, anxietatis partem à ceruicibus meis excussisse mihi visus es, ægritudinisq; illius feritatem non parum mitigasse. Postea verò quàm acerbitas illa temporum in mitiorem versa est fortunam, elapsus e custodia Põtifex, patriæ Medicei, Romæ nos restituti, mihiq; res satis bellè successere, factum est vt me tot iam laborum difficultatumq; nihil omnino pœniteret. Hippolyti enim mei liberalitate sum egère vetitus, liberiusq; mihi otium indultum est. Vnde datus est ad literarum studia reditus, & desertæ diu Musæ repetitæ. In his autem ea prima fuit cura, vt quæ tractasse me olim nosti hieroglyphica, diutius in situ esse minimè permiterem. Accinxi me itaq; ad poliendum eo tunc consilio, vt si niueus doctorum amicorum calculus accessisset, modò hoc, modò illud Commentarium emitterem. Quod vt commodius fieri posset, eruditissimis viris amicis meis libellos singulos singulis inscripsi, vt ipsi non magis mea, quàm sua causa, quod corrigendum existimassent, accuratius emẽdare quodammodo cogerentur. Ex his Ceruus tibi dedicãdus fuit, propterea quòd sermones illi, quos calamitoso meo illo tempore tecum fuisse repetebam, argumentum id præcipuè habuisse memini, vt tot inuectas multis ab hinc annis in plerosq; Principes calamitates, quales & quantas Europa ferè tota vidimus, eorũ delirio deriuatas inde procedere querebamur, quòd id hominum genus amicos synceriores veridicosq; propemodum fastidiret, plurimumq; adulatores subdolosq; parasitos vnicè adamaret. Præcipuum verò Cerui esse hieroglyphicum apud Aegyptios, vt si hanc iudicij captiuitatem indicare vellent, Ceruum fistula illectum pingerent: vt si quæ huiusmodi tẽdiculæ pararentur, haberet scitus homo quod sibi proponeret præcipuè fugiendum.

AB ADVLATORIBVS PESSVNDATVS.

EGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura significabant. Quòd verò Ceruo insitum natura sit pastorali fistula, vel suaui aliquo modulantium concentu demulceri, tantaq; hinc affici voluptate, vt immemor sui nullo prorsus negotio capiatur, vel iniecto alicunde telo, quod propter animi abalienationem adesse tunc minimè suspicatur.

D uestigio transfodiatur, atque ita fiat adblandientium præda, lætum aliquod ludibrio suo conuiuium exhilaraturus: quemadmodum cum pernicie sua ridiculi fiunt, qui lenociniis istiusmodi sese offerũt capiendos: vt rectè mihi Antisthenes philosophus dixisse videatur, longè satius esse in coruos, quàm in adulatores incidere. Hæc iam tunc in congressu illo Bononiensi dicta puto meministi, cùm tu, vt semper soles doctè aliquid declamare, subiecisti: Sapientissimè quidem Antisthenes, qui vt iuuentutem suam (nam ea potissimùm ætas huic obnoxia est incommodo) ab Archilocheæ vulpis calliditate liberaret, vtili omnibus documẽto futurus, coruos aiebat nõ tam hominibus obesse, quàm adulatores. Corui siquidem corporis tantũ oculos effodiũt, quos ne vtiles quidem non postremi nominis philosophi existimauerũt: alij, vt contemplationis E impedimentũ nescio quod spontè effossos abiecerũt. Adulatores verò, mentis, quæ nostrì diuina pars est, oculos eruunt, intellectum scilicet atq; iudiciũ, quibus tantùm reliquis præstamus animantibus, obtenebrant: quibus ita perditis, euenire necesse est, vt nihil fiat humanitati reliquũ. Idem etiã dictitabat, Meretrices bona omnia amatoribus suis comprecari, prẹter vnam mentem atq; prudentiam: ita adulatores ijs quos affectantur, omnia felicia ominari, præterquã sapere, ac seipsos noscere. Addidisti etiã illud, quod Crispus Passienus dicere solebat, nõ esse claudendum hostium adulationi, sed aperiẽdum, veluti solet amicæ, quę si fores impulit, grata est: si effregit, gratior: prodesse enim in hoc arbitrabatur, vt homo inde qualis esse debeat, admoneret. Respondi ego: Argutè quidem Passienus opinabatur, sed paucissimi quos ardentissima virtus vndecũq; munierit, hoc assequi potuerunt: reliquis plerisq; omnibus, ob humanę naturæ imbecillitatem periculum imminet, ne si ad hæc aures patefecerint, tanquã vituli inter lupos circumueniantur, vt Cratetis Cynici sententia declarauit. Contrà verò sapienter illi vitam instituerunt, qui non ad ostentationem viuunt, non populares aures captant, sed sibi rerum suarũ conscij, rationem ipsam, veram vi F uendi ducem, sibi proposuerũt. Quare cùm veritas semetipsum noscere doceat, impediat adulatio: illa virtutis viam, hæc vitiorũ semitam collaudet: illa bonis, hæc malis parêre cõpellat, reijciatur à nobis penitus adulator more philosophi Timonis, qui Demeam assentatorem ligone percussit. Nullum enim animãtiũ genus assentatoribus, ait Plutarchus, perniciosum magis: nullum quod citius iuuentutem in præcipitiũ agat: nullum quod facilius fortunas, honores, vitam deniq; ipsam radicitùs euertat. Ideoq; Diogenes interrogatus, quæ bestia morsum haberet nocentissimũ: Si de feris, inquit, interrogas, obtrectator: si de cicuribus, adulator. Nam veluti aucupes blandulo quodã stridore & mellita vocula simplices auiculas aut in viscum implicant, aut in pedicas inijciũt: ita pellicit homines adulatio, & mox in omne scelus impellit, eoq; impulsum & inuolutum, in vitam demùm calamitosam trahit, perq; caput & pedes in profundissimã ærumnarũ voraginem demergit. Rectè itaq; dicere solebat Aristonymus: Ligna dum ignem nutriũt ab ipso consumi: diuitias, dum adulatores alũt, ab eis labefactari. Excepisti tu: Rectè quidem mi Pieri: nam in memoriam illud mihi reuocasti,

uocaſti, ꝙ & Phauorinus philoſophus Actæonis fabulã à ſuis canibus, quos alebat, deuorati, ad adulatorum trahit euentum, quorum finis & intentio eſt totum abſumere, ſi poſsint, dominum. Quod cùm ita ſit, Antiſthenes ſiue Diogenes Cynicus cum ligone ſuo ſummo opere commendãdi, qui quod in vita perniciosiſsimum eſſet animaduertẽtes, vrbaniſsimo dicterio alter, caſtigatione alter, homines ad morum integritatem & prudentiã natos admonere voluerint, ne peſsima paraſitorum contage labefactati, per imprudentiã in tam procliuia vitæ diſcrimina peſſum raperentur, omniumq́ ignominiæ, contumelijs atq; ludibrijs expoſiti, eorũ quibus ſe ſuaq; omnia crediderant, proditione perderentur. Subſecutus ego ſum: At ne Ceruum tantùm muſicæ capi lenocinio perſuaſum habeamus, equos etiam, ferocia alioqui animalia, eadẽ affici ſuauitate, Perſica ex hiſtoria compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effœminatis cantilenis & modulis aſſuefeciſſent. Murænas quoq; & thriſſas piſcium genera euocari cõcentu & tintinnabulis, exploratum vulgò: quamuis murænas geniture tantùm tempore, vtpote quæ ſerpentium ſequi ſibila feruntur, quibus eas admiſceri tradunt. Iam & Otus, cui nomen inter aues ab auribus eſt, tanquã cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humerosq́ iactare, ſaltitare, & nutare vertice quaſi modulos teneat aſpicitur: ſed nulli horum muſica eſt exitio veluti ceruis, quapropter hinc potius Ægyptij hieroglyphicũ ſuum deſumere voluerunt. Sanè quo minus mirum ſit ceruum muſicæ modulos intelligere, apud Ælianum legitur eum Indicæ vocis callere ſonũ, ſermonemq́ percipere, neq; alium quẽpiam ita facilè: quamuis Ptolemæo Philadelpho ceruus fuerit, qui Græcum idioma prorſus intellexerit. At iam ſatis ſuper Cerui muſica euagati, reliqua nunc eius animalis ſignificata ſubiungamus.

PRÆCIPITANTIA.

PErcito quempiam ingenio, temereq́ ac nulla ratione ſeſe mouẽtem (vt plerunque furores ſunt qui Panici vocantur: quippe cùm nulla vrgente cauſa quis in fugam ſe proripiat, negotiúmue, quod præ manibus erat, ſtatim abijciat, incœptumq́ deſerat) Ægyptij per ceruum & viperam adpictam intelligebant. Pugna enim huic cum ſerpente, cuius etiam cauernas inueſtigat, nariumq́ ſpiritu extrahit renitentem, vt luculenter his verſibus Lucretius:

Naribus alipedes vt cerui ſæpe putantur
Ducere de latebris ſerpentia ſecla ferarum.

Ideo ſingulare abigendis ſerpentibus remediũ, ceruini cornu ſuffitus, vt apud Nicandrum legitur. Idem ipſe tamen tam acer anguium hoſtis, qui tanto eos conatu perquirit, ſimulac ex improuiſo viperam conſpexerit, in pedes ſe repentè proripit, ac fugit, ingenita ſcilicet naturæ diſcordia concitus, quæ illi accidit, vt idem Poëta refert,

Propter diſsimilem naturam diſsimilesq́;
Texturas inter ſeſe, primasq́; figuras,
Multa meant inimica per aures, multa per ipſas
Inſinuant nares infeſta atq; aſpera tactu.

Sanè coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit videre ſe ceruum quempiam inſtantem tergo, longeq; ſequentem, futurum vt qui tale ſomnium viderit, ea ſit formidaturus, ex quibus nulla ſit offenſio ſubſecutura, ac perinde fruſtrà timeat.

PRAVITAS EDOMITA. D

SIquid verò ad vetera ſignificata addere cõcedatur, cùm vipera ſit profligatiſsimis tota vita ſceleribus inquinatiſsima, alia mariti, alia matris parricidio polluta, venenumq́ꝫ eius atrociſsimũ, quod omnem, vt aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi feciſſe videbitur, ſi quis vel regem vel magiſtrum vel iudicem quempiam in ſcelera vindicem ſeſe acerrimum exhibentem, per ceruum & extractam è cauernis viperam, quam mordicùs apprehenderit, figurarit. Eodem etiam hieroglyphico virum intelligemus, qui morũ impuritatem corrigat, ſcelera eluat, prauitatem emendet, & quod idem ait Poëta: E

Veridicis hominum perpurget pectora dictis,
Et finem ſtatuat cupedinis atq; timoris,
Exponatq; bonum ſummum, quò tendimus omnes,
Quale ſit, atq; viam commonſtret tramite paruo,
Qua poſsimus ad id recto contendere curſu,
Quidue mali immineat rebus mortalibus paſsim.

Hoc enim eſt maleficũ ſerpentem, qui clàm in inſidijs excubat, è latebris extrahere, extractum interficere, interfectum deniq; deuorare.

FVGACITAS.

FVgitiuũ dubio procul hieroglyphicè notare qui vellent, currentem ceruum deſcribebãt. Eſt verò fugacitas ceruo natura inſita. Hinc Lucret. Et fuga ceruis A' patribus datur, et patrius pauor incitat artus. Quã verò pedum alacritatẽ in Achille fuiſſe autores tradunt, vt ποδάρκης, καὶ πόδας ὠκὺς paſsim ab Homero vocitetur, ſunt qui autument inde partum, quòd eius infantia ſub Chirone fuerit ceruorum medullis plurimùm enutrita. Porrò illum aſſecutũ eſſe ceruos abſq; canibus, & retium inſidijs, Pindarus Nemeis canit:

Κτείνοντ' ἐλάφους ἄνευ κυνῶν, δολίων θ' ἑρκέων.

Nam de agilitate cerui ſuperfluum eſt verba facere, cùm ſcriptis omnium in primis celebretur, præcipuè verò κατ' ἐξοχὴν quandam, Laconũ chorus, Ariſtophanica Lyſiſtrate, dicat, ſaltandum pedibus eſt tanquam ceruus aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine poſitum eſt Nazianzenus Achillẽ dictum ait, quòd ſine cibo fuerit educatus: χιλὸς enim cibus & ſuccus eſt: ille verò crudis tantùm ferarum artubus paſci fuerit aſſuetus. Sed & quod de Chironis inſtitutione circumfertur, mirum ab Homero nuſquam huius rei mentionem fieri, cùm tamen Apollonius, & qui poſt Homerũ fuerunt Poëtæ plerią; omnes, educatum Achillem à Chirone tradant. Addam huc Telephũ Herculis & Auges filium, quem Alæus Auges pater in Panthium montem expoſuerat, à cerua educatum eſſe, vt apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipſum oſtendere videtur: cerui quippe nutricatum ſignificat. F

INTERQVIESCENS.

QVamuis autem curſum perniciſsimum Ægyptij ex cerui currentis ſpecie intelligi monuiſſent, quia tamen is requiem inter currendum aliquam facit conſiſtensq́ꝫ manet, dum qui ſequitur appropinquet, tum fugam item arripit, factum eſt vt hominem aliquam laboribus ſuis requiem interponentem ſignifi-

ſignificare ſi vellent, currentẽ quidem ceruũ pingerent, ſed retrò ſpectantẽ, cùm in ſolius tantùm fugacitatis ſignificato caput ſurrectũ ſtatuerent, vt cornua per dorſum demiſſa reſiderent. Ideo verò ceruus dum fugit, interquieſcere cogitur, quòd tenui imbecilloq́ eſt inteſtino, quod leuiter etiã percuſſum rumpi poſsit, cute adhuc integra permanente. Deniq; imbecillum adeò animal eſt ceruus, vt tactus ab aſpalatho, ea eſt ſpinæ ſpecies, emoriatur. Verùm hoc & alia de cauſa, & alio etiã poteſt modo pingi, quippe ſi tres pluréſue ceruos natãtes feceris, capitibus alterius clunibus impoſitis, atq; eorum primum auertentem ſe quaſi ad poſtremũ ſe locũ recepturũ: quo quidem officio mutuo ſe adiuuant, cùm ex Sicilia transfretant in Calabriam per æſtatem, pabuli gratia, idq́ plurimùm iuxta vrbem Rhegium, qui propterea quòd onus capitis ſuper aquas extantis haud facilè ſuſtinẽt, inter natandum ſinguli ſuper anterioris lumbos caput imponũt: dux verò cùm defeſſus eſt ad vltimum trãſit locum, atq; ita mox alius atq; alius labore ita cum quiete communicato incolumes tranſeunt. Si cui tamen quod ſuperius poſitum eſt hieroglyphicum magis placuerit, res in medio poſita eſt.

FORMIDO.

STuporem præter hæc, formidinemq́; per ceruum & puniceas pennas prætentas ſignificari, omnibus innotuit, tam ex ijs qui Animalium hiſtorias cõſcripſere, quàm ex Virgiliano carmine, qui Turnũ attonito quodã pauore perculſum ceruo æquiparat puniceæ ſepto formidine pennæ. Libet verò loco hoc de pẽnis ad ceruorũ formidinem excogitatis hiſtoriam enarrare, quæ non tantùm Virgilij carmen explicabit, verùm etiã hieroglyphico huic argumento plurimum afferet claritatis. Narrabat mihi Io. Antonius Pollio Geloum Princeps, Pontificij contubernij mihi ſocius, ſtare adhuc in Sicilia hanc venationis antiquæ rationẽ, quæ ſic fieri ſolcat. Nobiles vbi renunciatũ fuerit ceruorũ greges vſquã oberrare, alter alterũ inuitãtes properè conueniunt, afferuntq́; ſecũ ſcorpionem aut arcum ſinguli, & faſciculum virgarum, quæ omnes ferrea cuſpide præpilatæ ſint, quarum caput alterum in ſummo perforatum eſt, funiculo perpetuo per virgas ſingulas ea tranſmiſſo. longitudo earum ad pedes quatuor vel circa. Cum ad locũ peruenere vbi ceruos congregatos norunt, latè diffuſi equites peditesq́; modum agri, quanto ſatis eſt ambitu circumſiſtũt, ſtationemq́; vnuſquiſq; ſuam per interualla certa ſuſcipiunt. Hîc faſcem quiſq; ſuum explicat, primaq́; virga ad finitimi vltimam alligata, reliquas per decempedæ circiter interuallum ſingulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciũt, donec ceruos vndecunque concluſere. Virgis ita diſpoſitis pennarum puniceãrũ, quas in hunc vſum magno numero fucatas habent, faſciculos licio ſuſpenſos ad traductum per virgas funiculũ hîc & illic alligãt, qui aura vel leuiſsima impulſi varia iactatione moteantur. Stationarij mox in proxima ſeſe quiſq; abdunt virgulta, ſagittiſq; intentis expectant taciti. Liciorum hoc ſeptum ingreditur eques tantùm vnus cum odoriſequis canibus, ijſq; non admodum magnis. Hunc venationis magiſtrum vocant. Is vbi gregem nactus eſt, ſenſim accedit, latratuq́; catulorum tantùm fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes vnà fugam capeſſunt: at cùm ad licia pennasq́; illas penſiles peruenere, ſubitò pauefacti vlterius progredi non audent, ſed illarum motum & fulgorem declinantes ad læuã non procul flectunt, & rutilantes faſciculos illos proſpectantes tanquã muro incluſi circumaguntur: ſubſequitur magiſter, nomine quenq; vocans ex ſtationarijs, prout vnicuiq; ſit proximus, atq; huic primum vel ſecundum, illi tertium aut

Venationis antiquæ ratio.

quintum aut septimum ex libidine sua telo excipiendum destinat, futurum sagittario dedecori & ignominiæ, nisi oblatum à magistro sauciarit, vel si alium quempiam quàm nuncupatum appetierit. Magister ita agmen tandiu circum agit quasi per pomœria progressus, donec ita præda omnis per omniũ uices cõcidat exanimata. Hæ sunt itaq; pennæ illæ, quarum formidine attoniti stupidiue facti cerui, abalienato prorsus animo consternãtur. Has enim nõ aliter pauent, quàm elephanti colorem album: tauri phœniceum ac rubicundum: tigres tympanorum sonitum: vrsi leonésue mappam, amiculúmue in caput iniectum: de quo locis suis. Sed quod ad ceruum pertinet, dant hoc nonnulli animalis stoliditati, ingenitoq; cuidam stupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omnino sunt hi meticulosi, quia frigidiusculi: philosophi enim animalia eo omnia formidine magis laborare tradunt, quo frigidiora sunt: idq; quotidiano comprobatur experimento. Ceruos verò esse frigidos, lachryma dulcis argumento est, quæ salsuginosa est apris, qui magna pollent caliditate. Hinc fit vt ille fugiat, hic hostem adoriatur, proq; viribus iniuriam vlcisci pertentet. Sed cur non Lucretij Latini philosophi, eaq; de causa mihi sæpius citandi, luculenta super hoc carmina recitemus?

At ventosa magis ceruorum frigida mens est,
Et gelidas citius per viscera concitat auras,
Quæ tremulum faciunt membris existere motum.

Atq; idem superius dixerat:

Est & frigida multa comes formidinis aura,
Quæ ciet horrorem membris & concitat artus.

Huius rei doctrinam secutus Horatius ait:

Quem tu ceruus vti vallis in altera
Visum parte lupum, graminis immemor
Sublimi fugies mollis anhelitu.

Et Græci ἔλαφον αἴσχρα omnino dixerunt pro maximè formidoloso. Et Cleonymum taxat Aristophanes timidissimum hominem, quem Nebulæ per figuram cerui referebant. Sed enim quod de animalis frigiditate philosophi differunt, longè aliter apud Euthymium inueni, vt in subiecto habetur hieroglyphico.

VEHEMENS APPEtentia.

VEhementissimi enim desiderij signum esse ceruum ad aquæ fontem adspectantem, Diuinæ indicant literæ, dum ita canunt: Quemadmodum sitibunda cerua inhiat ad aquarum riuos, ita anhelat anima mea ad te Deus. Cerua enim suapte natura ita calida est, aiunt sacri interpretes, vt frigidissimis reptilium carnibus mirificè releuetur, ideoq; eas auidius appetit, quibus absumptis naturali illo calore κατὰ τὴν ἀντιπάθειαν magis ac magis concitato, studiosissimè gelida fontium fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVòd autem Herculem ceruum enecantem multa artificum opera proponunt, sumptum ex Poëtarum fabulis argumentum, in quo tamen hieroglyphicus

phicus delitescit intellectus, pauorem è mortalium vita sublatum ex eo significari tradit Heraclitus, qui pleraq; fabularum figmenta in hieroglyphicũ hunc modum interpretatus est. Sed quantum ad timiditatem pertinet, cùm affectus huiusmodi in seruis præcipuè deprehendatur, vtpote qui seorsum ab ingenua liberalitate sint vel educati vel instituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, vt fugitiui, quod omnino timidorum est, cerui appellarentur. Eius timoris ergò Achilles apud Homerũ ignauiam obijcit Agamemnoni, dum ceruino cum corde præditum obiurgat. Pomp. Festus seruos fugitiuos vnius tantùm literæ mutatione ceruos nuncupari solitos tradit. Sedenim vt eo vocitarentur nomine, non ipsa tantùm fugacitas in causa fuit, verùm etiã historia. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianę sacrasse, diemq; instituisse Idibus Augusti, quo die ipse serua natus esset: mos verò erat vt Deę ara ex cornibus fieret, cæsorumq; ceruorum capita valuis & parietibus affigerētur, ipsumq; Dianæ simulacrum, vt in plerisq; numis habetur, cum ceruo effingeretur, quòd animalia ea in eius esse tutela dicerentur. Ab vtriusq; igitur rei similitudine, & scurrili propemodum in regem ioco, serui fugitiui cerui cœpti sunt appellari. Addam id, animalia ea ceruos quasi geruos dictos, quòd cornua gestãt vsqueadeò grãdia. Nã & Ceres quasi Geres à gerendis frugibus dicta, vt Etymologici putãt. Illud verò seruile identidem est, quòd onus tam magnum cerui gerunt capite, quoniam ponderum gestatio sit seruorum propria.

AVDITVS ET SVRDITAS.

SVrrectas auriculas cerui, auditus acris significatum esse, ostendit illud, quod ὠσὶν ἱστῶσι prouerbium fertur, quod arrectis auribus Maro, & arrigere aures Terentius interpretatur. Contrà verò pro surditate easdem demissas pingere moris est, quia tunc cerui acutissimè audiunt, cùm surrectas aures protendêre: cùm verò eas demisere, vix proximum excipiunt sonum. Nam cùm auditus, vt placet Empedocli, fiat illusi spiritus in clauiculatam aurium partem introrsus adnexã, quã tintinnabuli vicem præbere dicit, vtpote celso loco sitam, pulsuiq; obuiam, accidit vt negato per huiusmodi aurium depressionem ingressu, surditas obueniat necessariò. Alia quædam Medici comminiscuntur, sed quæ nihil ad rem nostram attinent: hoc siquidem significatum ex gestu desumitur auris, quæ cùm surrigitur, patefit: cùm verò demittitur, auditum obturat. Nam & Aristoteles ceruos ait, cùm aures demiserint, facilè capi, quòd insidias non senserint: cùm verò eas intenderint, facilè insidiarum admoneri.

MVLIEROSVS.

SI qui verò mulierosum hominem, & multarum concubitum appetentem notare vellent, ceruum exporrecto genitali pingebant. Is siquidem cùm turgente iam venere coitum appetit, non in vna tantùm immoratur, sed mutat, breuiq; interposito tempore aliam atq; aliam superegreditur. Aiunt verò ceruorũ coitum non esse statarium vt reliquorũ animalium, sed ceruam simulac marem accepit, identidem currere, applicitumq; ceruum & rem nihilo secius peragentē dorso vectare, illum duobus tantùm pedibus terræ innixum pertinaciter subsequi, nec nisi re peracta desilire.

LASCIVIÆ POENITENTIA.

ILlud spectandæ probitatis exemplum est, quòd volentes hominem propter propriam petulantiam, qua lapsus fuerit, pudore affectum ingenuo significare, ceruum in scrobe delitescentē ostētabant. Is enim cùm fœminam impleri,

ſeparatur per ſe ipſe, & propter libidinis graueolētiam ſolitarius ſcrobes fodit: D
fœtent vt hirci: facies quoq; eorum nigreſcit aſpergine vt hircorum. Degūt igitur hac deſtinatione quouſq; imber accidat, ablutiq; inde paſcua repetunt.

DE REPVLSA pudor.

ALia itidem de cauſa latitare ceruum cùm obſeruaſſent antiqui, hominem qui vel candidatus turpem eſſet repulſam paſſus, vel partam dignitatē amiſiſſet, Vatiniana aliqua affectus ignominia, & propterea tanto perfuſum pudore, vt in frequentiora loca prodire non audeat, oſtendere ſi vellent, ceruum marē ſine cornibus inter virgulta fruticéſue abditū pingere ſoliti ſunt. Cornua enim mares tantū habent, quibus amiſsis tandiu præ pudore latent, quoad altera renaſci cœperint. Alij dicunt, nō præ pudore fieri hoc à ceruo, ſed natura duce, quòd ſe latebrarum præſidio tutari velit, qui ſe armis priuatum cernat: E veluti ſepia atramento fuſo ſuæ conſulit incolumitati, ne capiatur: & polypus coloris mutatione venatores fallit. Quòd verò pleriq; hiſtoriæ animaliū ſcriptores fœminas è ceruis ſine cornibus eſſe tradunt, longè diuerſum eſt ab eo quod Olympijs ponit Pindarus, ode quę Theroni ſcribitur εἰς θεοξένια. Ita enim ibi: χρυσόκερων ἔλαφον θύλειαν ἄξοντ᾽ ἂν ποτὶ ταΰγέτα ἀντιθεῖσ᾽ ὀρθωσία ἔγραψεν ἱράν: quo loco interpres introductum ait à Poëtis cornutam ceruam, cuiuſmodi ea fuit quæ Thelephum lactauit. Poſitum hoc idem ab Anacreonte, ſed à Zenodoto correctum, ob vulgatam hiſtoriā, quòd in eo genere fœminæ cornua non habeant: nam quòd ſcripſerat Anacreon, ἄγαν ὡς οἷά τε νεβρὸν νεοθηλέα γαλαθηνὸν ὅστ᾽ ἐν ὕλαις κεροέσσης ὑπολειφθεὶς ὑπὸ μητρὸς ἐπτοήθη: pro locutione κεροέσσης, quod cornigeræ ſignificat, Zenodotus is emunctæ naris cenſor ἐροέσσης repoſuit, hoc eſt, deſideratæ vel amabilis. Subiungit interpres, inuentas tamen aliquando, nec incongruū eſſe aliquas habere cornua, quemadmodum in elephantis, de quibus tradunt Æthiopicos & Libycos tam mares quàm fœminas habere dentes, cùm tamen in India, vt obſeruauit Amytianus, huius generis fœminæ ſine dentibus eſſe conſpiciantur.

ARMORVM APPARATVS SINE CORDE IRRITVS.

EXcogitarunt etiam iuniores hieroglyphica quædā argumenta, quæ paſsim referre, vtut depoſcere locus videbatur, haudquaquam puduit: cuiuſmodi hoc eſt, quo apparatum bellicum fruſtratorium & inanem eſſe, niſi præſens ardenſq; adſit animus, per ceruum magnis inſurgentē cornibus ſignificari poſuerunt. Naturam enim inquiūt ceruo animali admodum degeneri cornua magnitudinis adeò ſpectandæ ac aſperitatis horrificæ contribuiſſe, quò argumentum eſſet, eos qui audacia & fiducia ipſi præditi non eſſent, fruſtra vllum armorum apparatum, & inſtrumenta bellica comparare. Dicere ſolebat Antiſthenes, bona omnia à Dis hoſtibus optanda, præter vnā fortitudinē: illa enim quotquot eſſent, non eſſe poſsidentium, ſed eorum qui armis præſtarent, & viribus pollerent. Nam niſi ad opes & potētiam præſens acerq; animus adijciatur, facilè vel ipſa infringitur fortitudo. Hinc egregium illud Chabriæ Athenienſium ducis dictum, quod & Philippus vſurpare ſolitus: formidabiliorem eſſe ceruorū exercitum Leone duce, quàm Leonum duce ceruo. Tantùm is animorum vigori,

quę

quo Dux ipſe polleret, tribuebat: idq́ multis ſtratagematum exemplis apud rerum ſcriptores paſsim verum eſſe comperitur. In hanc ſententiam Demades Philippo, qui contra Athenienſes ſuperior euaſerat, adulaturus, ἔγνως ἂν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τὴν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ Ἀθηναίων μὲν Φίλιππος, Μακεδόνων δὲ Χάρης ἐστρατήγει. Noſſes, inquit, ô Rex, ciuitatis robur, ſi Athenienſium Philippus, Macedonum verò Chares exercitui prǽfuiſſet. Chares enim Dux fuerat Athenienſium. Non omittendum hîc, quòd Tertullianus noſſe ait ſe Chriſtiani gregis paſtores aliquos in pace Leones, in prælio ceruos: quòd quidem vir ad martyrij cruciatus impauidus & paratiſsimus, ad ineptias tollendas feruentiſsimus, neq; animos puſillos, neque ignauiam quorundam ferre poterat.

ACTÆON.

FRiuola verò mihi videtur Anaximenis interpretatio ſuper Actæonis fabula, de qua ſuperius mentionẽ fecimus, qui conuerſus ideo dicatur in ceruum, & à canibus ſuis dilaceratus, quòd periculis quæ venando ſubierat demùm cõſideratis, ętate iam ingraueſcente timidior factus, in ceruum transformari ſit viſus, cumq́ canes nihilo ſecius aleret, patrimonium conſumpſiſſe, idq; à canibus laceratum eſſe ſignificare, cùm potius hiſtoria, non fabulæ cuiuſquã figmentũ, inuento huic dederit argumentũ. Actæonẽ enim & Cippũ cornutos editos, Plinius autor eſt. Quin apud Max. Tyriũ legas, apud Corinthios, Bacchiadarũ facinus in Actæone Dorico adoleſcente diſcerpẽdo admiſſum, Bœotio illi aſsimilatũ, in quo Actęon à veris eſt canibus laceratus. Quòd verò Homerus ait, Dianã per iuga montiũ errantẽ gaudere telis, & Capreis ac fugacibus Ceruis delectari, ſunt qui ad Actæonis fabulam conuertãt: ſunt qui vetuſtã philoſophiam ſecuti, ſagittas eas quæ ceruum aſſequuntur hieroglyphicè ſolares radios indicare velint, quorũ ſcilicet repercuſſu, cornua ipſa pro loci, vbi Luna eſt, conditione, & appareant & obducantur. Nam & Lucretius tela hæc ita interpretatur,

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Dianam autem capreis & ceruis tantùm gaudere, Homerus dicit, Leonibus autem minimè: nempe quia circa Taygeta aut Erymanthum eam venari dicit, vbi leones nõ habentur. Elei ſanè Dianã ἐλαφιαῖαν vocant, vt apud Pauſaniã eſt, quãuis aliter alij nomen interpretantur. Videas tamen paſsim Dianę ſimulacro ceruum vtplurimùm in venatum obijci, qualem præcipuè ſpeciem in Hadriani numo cernere eſt, cũ inſcriptione, ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΦΕΣΙΑ. In alijs quoq; eiuſdẽ Hadriani Dianæ itidem Epheſiæ ſimulacrum geminis duûm ceruorũ inter ſe auerſorum clunibus inſidere conſpicias, atq; aliter in alijs. Et cerua eſt in multis Gallieni numis cũ inſcriptione, DIANÆ CONS. AVG. Ea enim ambitione fuit, ingenio vir alioquin impuriſsimo, vt Deos omnes ad ſui cuſtodiam & cõſeruationem occupatos eſſe iactaret. Hinc feras ferè omnes quotquot numinibus dicauit antiquitas, numis ſuis eadẽ inſcriptione cudendas curauit, quorũ vis magna paucis antè annis in agro Bellunenſi reperta eſt. Neq; tamẽ Dianę tantùm, verùm etiã Milanioni, & Atalantæ heroibus ceruus dedicabatur, quorũ ſimulacra cum hinnulo in Olympia fuiſſe Pauſanias teſtatur. Quòd verò aiunt Iphigeniam cùm iamiam ad aras patris iuſſu mactanda conſtitiſſet in ceruam demutatam, ac ipſius Dianæ numine in Tauricam regionem aſportatam, Nicander in Taurum ait, Phæodimus in vrſam: atq; ita omnia variant in Græcorum fabulis, à quibus longè diuerſa leguntur apud Lycophronem & eius interpretes.

Hadriani numus.

Gallieni numi.

VIVACITAS.

Viuacitatem ex picto ceruo significari, quod Ægyptiorum commentum est, magis exploratum arbitror, quàm vlla sit opus commentatione perquirere. Datum enim illi est à natura, vt quamdiutissimè viuat. Verùm cùm id sacerdotes ostēdere volebant, cornua maximè ramosa faciebāt, siquidem vnoquoque anno ramus horū cornibus adijcitur, sed vt nonnulli obseruarunt, non vltra sex annos, ab eo tempore similia reuiuiscere, neque ætatem inde discerni posse, sed ex dentibus, quos tūc cùm grandæuus est, aut paucos, aut nullos habeat. Sedenim experimento compertum est, cornua senescentiū asperiora quotannis fieri enormioraque, pluribusque tuberculis & mucronibus horrida, quo magis in seniū vergant. Animaduertēdum autem in manu scriptis Hori codicibus antiquis, πολυχόνια σημαίνει scriptum, non πολυχρόνιον, vt in impressis habetur, quod Multa tēpora interpretandum esset. Sed parui hoc momenti. Agathoclea Syracusanorū tyrannum ferunt ceruum venando interfecisse, circa cuius collum torquis erat aheneus, superinducta iam pelle tectus, in quo huiusmodi legebatur inscriptio, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ. quem Princeps ipse magna veneratione susceptū Dianæ statim consecrauit, diutissimeque apud Peucetios Italiæ populos in percelebri Dianæ templo, cuius meminit Aristoteles, torquis ille conspicuus fuit. Superare verò eos trecentos annos multi prodidēre, plerique plures, plerique pauciores: quod quidem vtcunque habeat, receptissimum est eos esse viuacissimos, & viuacitatis elogio passim à Latinis Græcisque scriptoribus appellatos.

VIR VNDECVNQVE perfectus.

Sed iam tempus est vt ruminationis significatum exequamur, si prius tamen locum apud Plinium expenderimus, vbi de cerui ruminatione loquitur, quem syluestrium tūc ruminare, cùm à nobis aluntur, dicere videtur, quasi cicuratio sit ruminationis causa. Sedenim, vti reor, vel aliquid deest, vel, quod adduci non possum, Aristotelem non expressit, qui eo probat argumento ceruos ruminare, quia idem faciunt alti à nobis. Ait enim, ex feris ea tantùm ruminare nouimus, quæ aliquando cum hominibus degunt, vt ceruus, hunc enim ruminare, manifestum est. Huius verò rei significatum ex Diuinis literis interpretandum, ex quibus animalia quæ ruminant, & vngulas bifidas habent, profana non esse didicimus: quod quidem eo velamento subinnuit, cum qui sacris sit initiaturus, pietatis meditatione, neque nō doctrina iudicioque præstare oportere. Bifida siquidem vngula discernēdi doctrinam, & singulorum indicat examinationem, quam per ipsas rerum distinctiones assequimur, vt rectū ab indirecto, lepram à non lepra discernere possimus: ruminatio verò, vt sæpe dictū, pietatem & diuinarum rerū meditationem ostendit: horum qui altero careat, tanquam ineptus reijciendus. Alterius siquidem altera poscit opem res & coniurat amicè, diceret Horatius, de quo tamen significato in Porco latius ex Philone. Eoque forsitan spectat dictum illud ex XXIX Psalmo, vt apud Græcos est, φωνὴ κυρίου καταρτιζομένη ἐλάφους, Vox Domini quæ ceruos perficit, vt alij, Præparat. Significat verò καταρτίζειν, instruere aliquem ad negotiū, quod exequēdum susceperit.

Vox

Vox igitur Domini, quæ ceruos, hoc eſt, viros non indignos qui admittantur ad ſacra, inſtruit, & ad certam vitæ rationem inducit, ea eſt, quę per Prophetarū vaticinia, per Euangelicam inſtitutionem, per Apoſtolorū prædicationes, per Doctorū optimorū interpretationes nobis innotuit. Adamantius, cuius ſententiam Euthymius mihi ſequi videtur, eò rem trahit, vt eos viros Dominus ad profectū ſapientiæ ducat, qui ſerpentes ſint aſsiduè perſecuturi (qui ſermo merè eſt hieroglyphicus) hoc eſt, bellum cum hæreticis, & falſorum dogmatum autoribus geſturi, diaboliq́ tentamenta conatusq́ eius omnes exuperaturi: quo debellato certamine, triumphabundi mox cantare valeant ex altero ſupra quadrageſimum Pſalmo: Quemadmodum anhelat ceruus ad fontes aquarum, ita ſitibundus fit animus meus ad te Deus: ſitiuit, inquā, animus meus Deum eum qui fortis eſt, qui viuit. His verò ceruis montes excelſi perui, ſublimitas quippe cœleſtis illuceſcit, ſupremæq́ doctrinæ faſtigium, quod nubes omnes exuperat, quò, ſimulac mortalium inſidijs appetuntur, aut canum latratibus exagitantur, tutò confugiant, & ſine perturbatione ſoſpitentur. Vbi verò in Diuinis ipſis literis, Prouerb. quippe Solomonis legitur, Ceruus amicitiæ, & gratiarum pullus fabulentur tecum, hieroglyphicè quidem, ait Eucherius, ita interpretantur, vt ceruum amicitiæ accipiendum putent Chriſtum totius dilectionis & charitatis magiſtrū: nam & alibi, & præcipuè Cantico, Chriſtus ex cerui imagine deſcribitū: vt eo loco, Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut hinnulo ceruorū. Gratiarum verò pullum quem accipiamus, niſi columbinū, ac perinde ſanctum Spiritum, qui ſit omnium gratiarū, quippe vt veteres vocabulum vſurpāt, χαρισμάτων diſtributor? Admonemur ergo per Solomonis præceptionē, vt ſemper Chriſti, vel Spiritus ſancti ſolatia requiramus. Sed antequā cornuū ceruinorū genera pręteream us, id obſeruandū, è ceruorum genere qui cornibus latis ſunt, Tragelaphos, vt tradit Eucherius, Diuinis in literis nuncupari. Animaduerti interdum è ſummis fraxini arboris ramis naſci quid ad huiuſmodi cornuū ſimilitudinē, ſurculo quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox ſpeciē Virgiliani viſci more creſcat, & vario flexu modò in ſpiram, modò inſtar acanthi, flexibus anguineis incuruetur: id quicquid ſit lignum omnino eſt, atq; admodū ſolidum, ſed forma lata ſtrijsq́ multiplicibus loricata.

Columbinus pullus.

FEROCITAS IN TIMIDITATEM VERSA.

SEd quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomen id adeptus eſt à cornibus, quę propter latitudinem & ſtrias huiuſmodi hircinis admodum ſimilia ſunt, ramoſa tamen, ſed nō in acutum tendētia) quid de Hippoceruo dicemus, quem noſtra vidit ætas, anteriore parte equum, poſteriore ceruum, ſeſſoris & ephippij patientem, ingreſſu tamen incōmodo, vtpote qui modò aſſultu, infeſta modò ſuccuſſatione ſeſſorem cōquaſſaret? Miſit hunc dono Fridericus primus Mantuæ Dux Franciſco Galliarū Regi, ſalutis noſtræ anno XXXIIII ſupra M. D. Quòd ſi quid huiuſmodi pingere voluerimus, non incongruū erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem ſignificare, qui mox in pauidum eueſtigiò degeneret, & in fugacitatem elabatur.

DE CORNIBVS. D

SPECIOSÆ FORTVNÆ INCONSTANTIA.

VONiam verò Ceruus ad Lunę similitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat(nam & sideri cornua & decidere & succrescere videntur) hieroglyphicum nõnulli ponunt cerui cornua, si quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectũ, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactum assiduo fortunæ rotatu, varioq; euentu, significare voluerint. Solis enim animaliũ cornua decidua recidiuaq; annis omnibus Aristoteles Achaicis Ceruis hoc ait accidere, eosq;, vt suprà dictum, præ pudore tandiu latitare, & loca difficilia accessu petere, donec alia renascantur: quamuis castratis aiũt, neq; decidere, neq; si prius deciderint, renasci. Toto verò opere cornua dignitatis, potentiæ, fortitudinis, autoritatis & imperij indicia esse cõmonstrant.

SACROSANCTA DIGNITAS.

HInc aliud nascitur hieroglyphicum, vt sacrosancta dignitas ex vnoquoq; cornu significetur, quod antiquissima omnis veterũ indicat disciplina. Honoris enim, vti dicebamus, & potentiæ signum tam apud Gentiles, quàm apud Christianę pietatis cultores, quiq; eos præcesserunt Hebræos habita cornua. In Diuinis siquidem libris cornu passim pro Regia positũ reperimus, complexaq; similitudine quadam inter se, cornu, radiũ, & coronã. Inde Moses cornibus insignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radijs quibusdam igneis promicare videbatur, adeò vt Israeliticus populus cùm splẽdorẽ eum ferre non posset, oculis ad obtutum cæcutientibus, ab eo, vt velata facie verba faceret studiosissimè cõtenderũt. Eadẽ porrò dictio apud Hebræos, & cornu & coronã denotat. Vnde sæpius apud Latinos in Diuinis literis cornu pro corona positum: passimq; ex instituto veteri coronæ regiæ radiorũ referunt similitudinem: vt nõ temerè olim institutũ sit eas in Apollineo capite XII preciosis lapillis cõfici, qui splendore suo promicantes caput vniuersum radijs illustrarẽt. Totidem autem radijs coronas regias constare, tum ex numis veterũ monumentisq; alijs vel ære fusis vel marmore incisis, tum ex Virgiliano carmine videmus, vbi Latinus fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus, E

Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum F
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt
Solis aui specimen.

Significarunt & in portentis cornua dignitatem, vt purpurea illa, cum quibus bos albus olim natus, Albino Clodio tum primũ in lucem edito: imperatoriam enim illi dignitatem portendisse, persuasum est. Quæ quidem ille iam grandis cùm Tribunus effectus esset, in templo Apollinis Cumani suspendit, sortesq; illis has eduxit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos, Gallumq; rebellem.

Sed hæc verbosius fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, mi Bocchi. Sed nosti cerui cornua esse insigniter ramosa, queq; τῶ πασσάλω φόπω pro cœnaculis ad parietes affingantur, in quorũ scilicet ramos hospites domesticiq; omnes, annulos, sudaria, pileos, & id genus multa soleant appendere, cùm se vel cœnaturi, vel accubaturi, volũt expeditos. Hinc tot ea fuerunt quæ ceruinis cornibus applicita reperisti. Quæ quidem si tuæ non respon-

A reſpondent expectationi, quid ego veniam à te deprecer, qui maximè omnium vnus noſti occupationes meas? Pro ſumma verò eruditione tua dabis operam, vt Ceruus meus & torquibus aureis, & inſignioribus alijs monilibus adornetur, unde aliquod in eo ſanctiſsimæ amicitiæ noſtræ monumentum poſteritati relinquatur.

PIERIVS VALERIANVS AD ROMVLVM AMASÆVM, DE IIS QVÆ PER FORMICAM ET SCARABEVM ET ECHINVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYptiorum literis.

Vod maximè omniũ animaliũ duo te, Formica ſcilicet & Scarabeus (quorũ vitæ alterum negocioſæ, eius alterum quæ in naturæ Deorumq; contemplatione verſetur, hieroglyphica ſunt) in admirationem traxerint, minimè mirũ eſt, eruditiſsime Romule, cùm & veteres Philoſophos omnes in certamen commiſerint, vtrum brutum, humanũ, an diuinum etiam eorum eſſet ingeniũ altercantes: & an ea vera ſint, quæ lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in formica non modò ſenſum, verùm etiam mentem, rationemq; atq; memoriam eſſe. Pythagorici enim, vt optimè noſti, animam omnem quæ ſenſibus & memoria ſit prædita rationis identidem, atq; etiã orationis eſſe participem aſſeuerãt, neq; interioris tantùm, verùm etiam exterioris, qua vniuſcuiuſq; generis animalia, quantum neceſſe habeant, inter ſe mutuò loquantur. Minimè verò mirũ eſſe, eorũ quæ bruta vocamus, verba nõ diſcerni à nobis, Italis videlicet aut Græcis, cùm barbarorum etiam multorum verba minimè diſcernamus, qui vtrũ loquantur an vociferentur, diſtinctè ſatis non ſanè poſſumus intelligere. Quanquã proditũ eſt, fuiſſe etiam apud antiquos, qui ſermonẽ animalium omniũ intelligerent, inter quos Melampum & Tireſiam præcipuè memorant, & multorum ſcriptis celebratum Apollonium Tyaneum, quem referunt in amicorum cœtu & audiſſe & intellexiſſe hirundinem alijs nunciare, aſinũ prope vrbem onuſtum tritico cecidiſſe, triticumq; humi diffuſum. Philoſtratus vbi hiſtoriam iſtiuſmodi narrat, paſſerem fuiſſe ſcribit, quem ita loquentem Apollonius intellexit. Vtcunq; verò, calluiſſe eum & auium & brutorum id genus linguas, vno omnes conſenſu tradunt. Sedenim parũ hoc mihi videtur quòd, vt alia miſſa faciamus, Formicæ Scarabeiue inter ſe loquantur, cùm alia in his ſpectemus, quæ prudentiã, quæ pietatem, quæ legum obſeruantiã, quæ agendarum intelligendarumq; rerum, quæ vel Philoſophis interdum negociũ faceſſere conſuerint, notitiam præ ſe ferant, quòd in multis humanæ vitæ cõmoditatibus illa ipſa quotacunq; animalia nobis documento fuerint, & viuendi propemodum rationem indicarint. Sed næ ego ineptus, qui ſuper his apud Romulũ Amaſæũ eruditiſsimũ eloquentiſsimumq; virum diſſeram. Sedenim dabis hoc amicitiæ noſtræ, vt etiam liceat ineptire, deq; ijs ſermonem facere, quæ tu decies in anno longè diſertius & eruditius è ſuggeſtu publico docere ſoleas. Noſtram verò hanc diligentiam nõ eſt vt obſcuram quiſpiam exiſtimet, quòd in tam tenui moremur inſecto, cùm in eo tam magna naturæ miracula deliteſcant: quæ cùm Aegyptij ſacerdotes diligenter cõtemplati eſſent, hæc per Formicã ſuis hieroglyphicis adſcriptam ſignificari voluerunt.

INVESTIGATIO.

DILIGENTISSIMAM in primis inuestigationem, solertiamq; in ijs comparandis, quæ ad vsum vitæ facerent, per huius animalis hieroglyphicum ostendebant. Formica siquidem ea quoque deprehendit, quæ quisquam accuratissimè occultauerit, pari cum Sole diligentia, qui quotidie omnia terrarum opera visitatione sua collustrat: quapropter in Isthmo Soli formica immolari solita.

PROVIDENTIA.

MOx & prouidentiam, quia memor hyemis cibaria comparat & recondit, & cellas prõptuarias facit, semina interim ne nascantur morsu secat, abrosaq; condit, ne rursus in fruges exeant è terra, atq; inutilia inde sibi ad vsum alimenti fiant. Quin etiã si ea imbre madefacta senserit, profert atq; exiccat, idq; eo tantùm tempore, cùm tranquillum atq; serenum cœlum præsenserit. Quamobrem nunquam ex nubibus imbrem effluxisse conspexeris, cùm à formicis expositum est frumentum, quod supra humanæ intelligẽtiæ captum esse negarit nemo, nisi paucissimos cõmemorare velimus ea insignes præsagitura, vti Democritum fuisse memorant, quem tradunt iussisse fratri cœlo admodum sereno, vt quam rapidissimè posset messem omnem sub tecta inferret: atq; effusissimũ paulò pòst diluuium subsecutum. Ad hæc, hanc prudentiam, siue cœlestium cognitionem Formicæ adscribit Ælianus, vt cùm nonum à Lunæ coitu diem inauspicatum norit, nunquam eo die de latebris exeat. Sed vt ad asseruãdæ frugis prouidentiã reuertamur, ea si homini largius, aut pari saltem cum formicis portione concessa esset, Phalaris Agrigentinorum tyrannus loca quædam in Sicilia munitissima, tam paruo negotio minimè cepisset. Is enim simulato cum oppidanis fœdere, frumenta quæ residuò habere se dicebat, apud eos deposuit: deinde data opera, vt cameræ tectorum, in quibus ea condebantur, rescissæ pluuiam reciperent, frumentaq; ita computrescerent, illos fiducia additi commeatus proprio tritico abusos, primo æstatis initio aggressus, in inopia compulit ad dedi- tionem. Quod vt exẽplo nobis sit, sacræ etiam literæ adhortantur, quæ pigros desidesq; admonent, vt ad Formicã se conferant, atq; illa prudentiores fieri contendant. Salomon formicam minimum terræ animal, sapientiorẽ sapientibus asseuerat, propterea quòd sibi præparat in messe cibum. Deus verò, vt arbitratur Adamantius, industriam hanc, vel quasi prouidentiæ similitudinem Formicis dedit, vt alijs ratione vtentibus perspicuum esset exemplar, vt formicarum opera contemplantes, ad res gerendas ipsi quoq; aggrederẽtur, vsui necessaria compararent, & parta discerent asseruare.

Sapien. 6. Prouerb. 6.

LABOR INDEFESSVS.

AD hęc laboris perseuerantiam ex Formica picta significabant: nam ea non interdiu solùm, verùm etiam noctibus laborem exercet. Quanta verò diligentia eãdem semper itat viam, neq; vnquã aberrat à loco, in quo quicquã reposuerit: quanto nixu semina, quæ præ põdere gestare nõ possit, pedibus protrudit: quàm officiosè aliç fessis succedunt, opemq; afferunt: vt meritò sit exemplum nobis magni Formica laboris, quæ argutam longè argutius cicadam eluserit, cùm illi, vt in fabulis est, respondit, Æstate quę cantaueris hyeme salta. Æneas Platonicus, Theophrasto, vbi differit Euxitheus, eorum opinionem refellit, qui defunctorum animas aiunt id genus animalium sectari, cuius vitã, dum in hu-

A in humanis essent, imitabantur, ad diligentissimam hanc inuestigationem, solicitosque labores formicam accommodat: quam, si ita esset, Vlysses post obitũ assectari cogeretur, qui nobis ab Homero exemplar datus est, in quo quid virtus & quid patientia possèt intueremur, idemque laboriosus omnium Poëtarum celebratione decantatur. Plato autem Phædone tradit, eorum animas qui popularem ciuilemque virtutem absque philosophia, consuetudine exercitationeque freti exercuerint, in formicas abire post obitum. Nam & ea quæ de Myrmidonibus narratur fabula, Theogenes eo quod super Ægina scribit opere, quem scriptorem Pindaricus interpres citat, Æginetas ait olim in subterraneis speluncis habitasse, quamque excauabant terram in cultum arborum egerere solitos, mox fructus congestos introferre, vnde à formicarum similitudine nomen illis Myrmidonum accesserit. Sed enim de Myrmidonibus priscorum fabula est, ne Græci vnquam nugari desinant, Iouem in formicam mutatum Eurymedusam Archelai compressisse, vnde Myrmidon genitus eius gentis caput.

PIETAS.

B RЕctè autem & pietatem, quæque mutuò mortales mortalibus officia debent, per formicam expresseris, si commeare eas in formicarium spectes formicę alterius cadauer inferentes, prodire ex cauo aliquas, factasque obuiam quasi consternatas retrocedere, bis idem terque factitare: alias demùm vermiculos ab inferiori loco, vtpote redẽptionis præmia, quibus cadauer redimant, cõuectare: alias verò tẽtare, si quæ dissectæ fuerint, vt partes cõmittant, & cohærere faciãt, impellere etiam, vt quæ nihil intermittant, quò explorent, an per se demùm redire queant. Quòd si quis, vt Æliano teste Cleanthes inquit, animalia hęc rationis expertia contenderet, sola huius rei contemplatio admiratione errorẽ emendare potest. Quãtum verò pertinet ad victus conuectationẽ, Petrarcha noster maluisset hæc de ape potius quàm de formica dici, ne furacitati adeò fauere videremur. Nam & in fabulis est, formicæ quę nũc sunt, homines aliquando fuisse agrestes, eodem fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes rustici dãnantur furaces scilicet & raptores: qui licet in id genus animalia fuerint transmutati, pristinũ tamen conuectandi prædas, & rapto viuendi morem obtinuerũt. Animaduertendus verò locus est Leuitico cap. XXII, Si fractum, si cicatricẽ habẽs: vbi Septuaginta pro Si fractũ, Si formiculosum reposuere: per quem loquendi mo-

C dum hieroglyphicũ scilicet, interpretes eum intelligi volũt, qui cogitationem omnem in terrena & secularia negotia conferat, neque pensi habeat quicquam nisi vt cibo potuque saturetur: quandoquidem hæc est formicarum vita, vt quæ ventri apta sint & commoda, vndecunque cõtrahant congregentque, vt notat Hesychius: illudque Solomonis quo de superius, Vade ad formicã ô piger, & vias eius considera: ita intelligit, nempe quia pigrum ignauumque ad negotia prouocabat, non vt qualia formica facit, rapto scilicet viuendo, faceret, sed vt laborẽ, diligentiam, prouidentiamque eius in rectis operibus æmularetur.

INÆQVALITAS.

SVnt qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus, in censu, & in omni denique vitę colore significantes, camelum & formicã pingant, laboriosum vtrunque animal, sed facie, magnitudine, reliquoque ingenio magnopere inter se dissident, vt nullis comparationis terminis circũscribi valeant. Apud Ægyptios fateor hieroglyphicum hoc non haberi, sed vsitatissimi prouerbij citatio, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ne prætereatur monet.

OPVLENTIA. D

ILlud exploratum satis, opulentiam per formicas significari non tam apud Ægyptios, quàm etiam apud Aruspices, siue de nostratibus, siue de Indicis intelligamus: quarum hæ quidem victui necessaria oppidò congerunt, Indicæ aurum, & preciosam supellectilem accumulant: vt non immeritò formicaria bona de affluenti diuitiarum copia dicantur, quam augures ijs portendi asseuerant, apud quos illæ rem congerant: veluti Midę illi Phrygi, cùm puer esset, dormienti formicæ in os tritici grana congessere, ex quo ditissimum hunc fore ita prædictum est, vt euenit.

MVLTITVDO INFESTA.

ALioqui formicæ infestæ multitudinis signum apud Aruspices fuere, vt quæ Neroni mortis appropinquantis præsagium attulerunt, qui sibi visus est per somnum pennatarum formicarum multitudine oppleri. Nam & paulò pòst concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulit. Ferales etiam fuere Tiberio, quæ serpentem ab eo in delitijs habitum adhuc viuentem corrosere: nam aruspices cauendum sibi esse à multitudine responderunt. Sunt qui E inauspicatas esse putent ob colorem, qui omnino feralis est: quanquam in Pephno insula Laconiæ formicæ candicant.

INTERITVS.

IN vniuersum autem coniectores ideo formicas indicium esse mortis asseuerant, quòd terræ filiæ sint, & in subterraneis cauis habitent, quò identidem mortuorum cadauera inferuntur.

AVDITORVM FREQVENTIA.

AT solis literarum professoribus lætum est ex Onirocritarũ disciplina formicas in aures obambulantes imaginari: siquidem aiunt puerorum multitudinem hinc significari, quæ ad audiendum cumulatò numero sit aduentura: vnde Martialis in optatissima Grammatici commoda iocatus ait:

Sic te frequentes audiant capillati.

INANIS GLORIA.

PRobatissimi sapientissimiq; morum scriptores quidam κενοδοξίαν per formicæ hieroglyphicum expressere. Inanem nostri gloriam dicũt, qua nos ipsos F supra modum & meritum æstimamus, tacitiq; nobis applaudimus. Latet enim plurimum hoc vitium in abditis animi recessibus, cogitationisq; delitijs pascitur & educatur. Formica verò in cauernis sese libenter continet, nec nisi necessitatis causa prodit in propatulũ, cùm scilicet aut speculatum, aut prædatum properat, vel congestas opes curat: de quarum solicitudine superius satis dictũ. Habet verò hoc formica cũ cenodoxia simillimũ, quòd laboribus & fructibus insidiatur perinde ac insidiosa pestis: hæc quicquid præclarè egerimus, & quascunq; adoreas acquisiuerimus, labefactare furtim aggredit̃: illa in opes iam paratas, hæc in virtutes, & partã iam existimationẽ populabunda. Fecimus quid in bello fortiter, fors & corona donati sumus, surrepit hæc clanculum, & folia decerpit singula, dum nostra nos facinora narramus, & gloriosum militem, vt in comœdiarũ fabulis est, imitamur. Prudenter aliquid cauimus, id quicquid est cenodoxia vitiat, & gloriando mutat in imprudentiam. Beneficio aliquem affecimus, destruit illud gloriatio, efficitq; vt de quo benemeriti fuerimus, maleficio se à nobis affectum putet, operamq; ita & oleum perdamus. Plurimum tempo-

A temporis in ieiunijs, in vigilijs, in orationibus, in continentia, in animi corporisq; moderatione, sine vlla mẽtis auersione cõsumpsimus, aduenit cenodoxia, quæ fructum omnẽ, quem per labores tot collegeramus, rapidissimè depopuletur. Ingeniosè, doctè & accuratè aliquid conscripsimus, sed dum nos ipsi illud efferimus, & aut nostros non apparere labores ingemiscimus, aut corã vẽditatione molesta gloriam affectamus, cenodoxia illa, illa inquam statim obscurat quæ alioquin futura erant illustria, proq; ingenio stoliditatem, pro doctrina imperitiam, pro studio negligentiam obiectat. Danda itaq; est opera, vt laudabilia quidẽ faciamus, ex quibus gloria sponte nascatur: sed cùm eam visi fuerimus acquisiuisse, negligamus potius quàm efflagitemus: ita enim cumulatior, & corollarijs etiã aucta vltrò percita subsequitur. Siquidem virtus ipsa sibi precium est, nihil indigna laudis, diceret Claudianus: eam tamen vel inuitã honor & commendatio comitatur.

DEPOPVLATIO.

B SEd vt ad Ægyptios reuertamur, agrorum vastationem & infrequentia facta loca, quæ populosa prius fuerant, per formicam & origani fasciculum sacerdotes illi significabant: per formicam, vti superius declaratum est, hieroglyphicum populi, quod passim iam habetur: per origanũ, solitudinẽ eius intelligentes. Ea siquidẽ herba loco apposita quà formicę meant, modico vel salis, vel sulfuris puluisculo simul inspersò, efficit vt iter deserant, suisq; relictis cauernis aliò migrent. Nam & Sotionis in agricultura præceptum est, origanum syluestre frumenti aceruis circunspargere, ne formicæ grana depopulentur. Sed si actutùm eas tollere quis velit, experimento compertũ est, facilius summoueri posse, si captas aliquot combusseris, & cinerem in cauum inieceris: in agro verò si candefactum ferrum in cespitem vbi nidificant impegeris. Est verò origanũ herba vulgo etiam nota Romæ, & alijs Italiæ locis, Latinè cunila bubula appellatur, quam vtpote præcipuè suam Ligures littorales Cornabuliam vocant putri, vt prouerbio fertur, aptissimam salsamento. Cæterùm cùm permultæ eius species ab autoribus referantur, eademq; varijs cognomentis appelletur, satis fuerit attestari cunilam bubulam esse, quæ origanon Græcè dicitur, quam à testudine, cùm ea viperam ederit, ad incolumitatẽ carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutar-
C chus. Apud Plinium legas, contra serpentes priuatim quę cunila bubula appellatur: apud Aristotelem, ciconię cùm vulnus acceperint (eas enim cum serpentibus assiduè dimicare cognitum) origanum plagę imponunt. Theodorus Gaza vir accuratissimus, vbicunq; sit Origanũ interpretandũ, Cunilam reddit. quorum testimonia fuerunt adducenda, quia nonnulli cunilam bubulam eandem & origanũ esse, pertinaciter negant. Addam illud, cùm inter tres præcipuas origani species onites connumeretur, doctissimos ætate nostra viros de hac nõ parum dubitare, eamq; sibi incognitã ingenuè profiteri. Nostri Bellunẽses speciẽ quandam origani, caule, folijs, & floribus grãdioribus vulgò apud nos prouenientem, Puleiũ asininũ vocant, vnde putarim onitis vocabulũ, vtpote quod ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui asinus est, cõmodissimè deduci potest, apud nos ita Latinè interpretatum: ea verò herba nimirũ cunila est. Ne verò cuipiã mirũ adeò videatur inesse vim eiusmodi gramini tam vulgari, vt formicas fuget, Ambrosius herbam quandã memorat Gillam appellatã, cuius folia turtur nidis suis excluso fœtu superiacere soleat, eoq; pacto pullos ab luporũ incursu deprædationeq; tutari. Lupus enim folium huiusmodi vsq; ad fugam abhorret. Leopardus verò allium

ita sibi sentit abominabile atque contrarium, vt si quis eo locum vbi ille mo- D
retur, confricuerit, exilire cogatur & aufugere. Ælianus primo de naturis Animaliũ scribit, Noctuas à Ciconijs suo nido procul summoueri, platani eò folijs importatis, quorũ contactũ noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporẽ illabentes: ciconiasq; ita pullorũ suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitijs suo loco dictum. Neq; verò ciconiæ tantùm, turturésue aut testudines medelã sibi nanciscuntur naturæ ductu, verumetiam & canes & sues, & ex animalibus pleraq; alia. Canes quidem cùm fellis vitio laborant, gramẽ illud suum decerpunt. Sues, si cephalalgia crucientũ, fluuiales cancros inuestigãt. Mustelæ rutam, si quando colubrũ comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, non ociose quæritur à quibusdam: quippe cùm animalia hæc talia neq; didicerint ab alijs, neq; quidẽ doceri potuerint, cur ita norint quę suis sint ægritudinibus vtilia: quæ nos alijs disputanda in medio relinquemus, ijs iam contenti quæ ad veterum picturas declarandas facere videbuntur.

INCOLVMITAS. E

FEliciter mihi quidam videntur excogitasse, vt si hominem grauiore aliquo morbo confectum, minimæ tamen rei cuiuspiam ope incolumitate redditũ significare vellent, vrsam lingua in formicas exporrecta hieroglyphicè pingerent: vrsam enim ferũt formicarum esu, quas lingua illexerit, ac mox potu adhibito deglutierit, morbi opem sibi comparare: quod eo præcipuè tempore facit, cùm primùm è specu prodit, vbi ieiuna hyemarit. Nam Aron in primis agreste pascitur (eam dracontij speciem Medici ponunt) cuius acerbitas intestinũ inedia concretum laxat: quod si nullam attulerit opem, formicis eo modo deuoratis, incolumitati pristinæ restituitur.

LATEBRÆ.

DE latebris verò in quibus aliquis se contineat, per vespertilionis alam, & formicam indicatis, inter reliqua vespertilionis significata diximus.

DE SCARABEO.

HAC de Formica quidem hæc dicta sufficiant. Quod verò pertinet ad F
Scarabeum, Appion ille Grammaticus, quem cymbalum mundi Tiberius est appellitare solitus, rideri à plerisque visus, quòd curiosa nimium interpretatione Solis operum similitudinem vermiculo tam exiguo, tam bruto inesse collegerit, ad excusandos gentis suæ ritus, quæ pilularem scarabeum magna ex Ægypti parte inter numina coluerit, quẽ reliqui etiã in fabulis tanta veneratione prosecuti sunt, vt scribere nõ dubitarint, quemadmodũ scarabeus inexorabilẽ se vel ad Iouis preces opposuerit, qui multis ab eo verbis contendebat, vt cum aquila rediret in gratiã, coactũq; Iouẽ ipsum alia ratione tantæ ire obuiam inimicitiæ. Cæterũ si quæ de scarabeo traduntur vera sunt: vera autem vt credamus esse, non ipsius Appionis tantùm autoritas, verũ & Aristotelis & Plutarchi, & aliorum scriptorũ excellentium consensus efficit. Imò vt nihil hi scripserint, quæ passim nosmetipsi fieri possumus oculata fide perspicere, nõ verum asseuerare, peruicacis esset ingenij. Tam igitur super operibus eius admiranda cùm sint, tantum abest vt vel Appion, vel Ægyptij alij sacerdotes, qui signatè adeò rem interpretati sunt, ridendi videãtur, vt merita po-

A tius, hoc est, magna & ingenti laude fraudandum minimè sit eorum inuentum.

M V N D V S.

CVr enim quis Ægyptios sacerdotes irrideat, quòd mundi speciē, motusq́ ipsos per scarabeum significare tradiderint, si pilulas illas, in quibus seminium ex sese primùm habuerint, ac in vermiculos primùm, mox in certam effigiem conformati fuerint, ad mundi ipsius imaginem & rationem fieri compertum est? Scarabeus enim certo anni tēpore bubulum excremētum nactus, materiā eam sibi suscipit elaborandam, quod primo statim Pacis suę versu mordet Aristophanes, αἶρ' αἶρε μᾶζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. Quo loco mazā Poëta pro excremēto posuit, vtcunq; primùm ex ea pilulas cōficit, vt iam mundi ipsius formā initiò imitetur, mox eas ab exortu occasum versus posticis impellens pedibus, nō interm ssa rotatione protrudit, ipse interim auersus ortū spectat, quasi de industria id det operā, vt cœli ipsius exemplar intuendo, imaginē eius exprimere conetur. Quid verò illud, quòd inter trudendū à Subsolano in Africū fertur, quasi astrorū cursui fieri obuiam cōtendat, qui quidem proprio motu ab Africo ad

B Subsolanum est? Neq; me præterit, esse qui nō bouillū, sed asininū excrementū ad hoc opus deligi autumant, & ab eo inter volutādum genitale semen fimo superfundi cōminiscantur, vnde materies ipsa concipiat. Addunt etiam, vt historia sit verisimilior, nomen ipsum conuenire, quòd canthon asinus sit, vnde cantharus insectū id denominet. Sed hæc varietas ad nos nihil, cùm de pila sermo sit, quam ex fimo scarabeus informet, atq; mox in aquas volutando protrudat.

G E N E R A T I O.

PRoximum huic significatū est, rerum procreationē atq; principiū, ex eiusdem animalis imagine significare. Siquidē ex aquis in lucem prodeunt scarabei, veluti rerum omniū generationem ab aquis esse Philosophi nō postremę autoritatis autumant: Homerū quippe secuti, qui totiens Oceanū rerū parentē omniū appellat. Nam ea quis quotidie non tueatur, scandere aquas in cœlū, diceret Plinius, easdemq́; cadentes omniū terra nascētium esse causam, fruges inde gigni, arbores fruticesq́; viuere, vitalem etiam herbis animā elargiri, omnes deniq; terræ vires aquarum esse beneficia? Quod verò scarabeos diximus ex aquis primùm lucem auspicari, ex historia cognoscere est, quòd scilicet simul ac

C pilæ illæ ex fimo fabricatæ sunt, scarabeus terrā infodit, vbi eas per dies octo & viginti sepultas occulat, quot itidē diebus Luna duodecim Zodiaci signa perambularit: atq; hæc hyeme potissimū rigente fiunt. Dumq́; ita pilæ terra coopertę confouentur, animantur primū in vermiculos, inde paulatim in id genus informantur, fimo tamē vti folliculo quodam inclusi: nono autem & vigesimo die pater è nido prodit, pilulas egerit, & singulas, vti dicebamus, protrudendo in aquam prouoluit, vtpote qui diem eum Solis & Lunæ coitum conciliare nō ignorat, ac perinde mundi ipsius generationem quandam assimilare, orbe inde Lunæ nouæ oriri incipiente. Pilæ autē in aquis mollitæ primùm, atq; haud ita multò pòst adapertæ cum fuerint, informati iam excluduntur scarabei, & nigrū it campis agmen. Quòd si formica tanto hominum cōsensu prouidæ titulū consecuta est, quòd in conuectandis asseruandisq́; prædis admodū sedula esse videatur, quos honores habēdos scarabeo excogitabunt mortales, qui nō humanarum tantùm rerum peritos eos, verùm & cœlestium, et diuinarum propémodū non ignaros intueantur? Certè nō immeritò κανθάρου σοφώτερος prouerbiū celebratur, ab ijs qui singularem in eo vermiculo sapientiam animaduerterunt.

VNIGENITVS. D

QVòd verò apud Ægyptios legitur, vnigenitum hieroglyphicè per ſcarabei figuram ſignificari, non eo tantùm modo accipiendũ, quo quempiam vnicum filium vnigenitum appellare conſueuimus: ſed ea etiam de cauſa, quòd ab vno tantùm genus agnoſcat, imò quòd ſolus ipſe ſibimet ſeminiũ fuerit: ſinguli enim ex pilulis ſingulis procreati, nequaquam habẽt ad quod genus referant ſuum, ſed abſq; vlla propagine, nulla maris genitura, nullo fœminæ conceptu, vermium ſponte naſcentium inſtar in eam ſpeciem prodierunt.

DEVS IN HVMANO CORPORE.

EXigere videtur locus is, vt quò æquiores Ægyptijs ſimus, Deum optimũ maximũ humano corpore adſumpto ſcarabei ſimilitudinem ſubijſſe, Theologorum dictis oſtendamus: neq; verò quiſquam indignum facinus clamitet, Deum ipſum omni admiratione maiorem, inſecto omniũ vilisſimo, teterrimo putidisſimoq; aſsimilari, qui legerit apud D. Auguſtinũ Soliloquijs, de admiranda Chriſti humanitate dictum: Bonus ille ſcarabeus meus non ea tantùm de cauſa, quòd vnigenitus, quòd ipſemet ſui autor, mortaliũ ſpeciem induerit, ſed E quòd in hac fæce noſtra ſeſe volutarit, & ex ipſa naſci homo voluerit. Neq; veritus eſt probus ille Theologus, pietatis & integritatis columẽ, dum in nitidisſimo Dei fulgore cõtemplando, hominisq; ex oppoſita parte cloacalem quendã putorem expendendo, ſubturpiculam locutionis quodammodo ſtomachoſæ nauſeã, delicatiori cuipiã habitam iri deriſui, qui ſatis exploratũ haberet, Deum ſe vermem etiam per Prophetam appellaſſe: proindeq; eos qui tanti myſterij cognitionem aſſequerentur, ac perinde ſtercorariã ſcarabei procreationẽ ex hiſtoria callerẽt, dictum vtroq; pollice probaturos. Quod verò ad Pſalmographi dictũ pertinet, Ego ſum vermis, & nõ homo, fuere nõnulli qui pro Vermis, Sum ſcarabeus, traduxere: quaſi diceret, Contemptisſima res ego ſum. Euthymius ita ex Chriſti perſona humiliare ſeſe Dauidem ait, qui alioqui & Propheta erat & Rex, alibiq; ſe canem mortuum appellare, vt libro Regum legitur. Qui verò putant dictum hoc propter humanã Chriſti generationem, quæ abſq; vlla viri coniunctione fuit, id nobis indicare videntur, quòd quemadmodum vermis è pluuia naſcitur deſuper in terram veniente, ita & Chriſtus ſuperno ſancti Spiritus in virginem aduentu generatus eſt, quã ob cauſam Chriſtus vermis dicitur. F reliqua videris apud Adamantium Concione in Lucam quartadecima, quam de Domini circunciſione conſcripſit. Porrò Auguſtini dictum eò quoq; deduci poteſt, quòd Aſſertor noſter ait, Ego ſum vermis, & non homo: quia ſcilicet ex mare & fœmina homo naſci ſolet, ego verò non ex maſculo & fœmina ſecũdum ritum humanum, atq; naturam, ſed in exemplum vermis natus ſum, cuius non eſt aliunde ſemen, ſed in ipſis in quibus coaleſcit corporibus ſua eſt origo. Clementis Recognitionum opus circunfertur qualecunq;, non vocabulis tantùm vitiatum, verùm ſententijs etiam deprauatũ, in quo quidem multa à malignis ingenijs in inſtitutionis noſtræ ludibriũ inculcata ſunt. Sed hæc corrigere alterius fuerit cenſura, illud hoc loco tantùm attingã, quòd circa Sexti finem ſcriptum eſt, Nos vt canthari libenter volueremur in ſtercore: vbi is qui gloſſemata quædam adſcripſit, non vt Canthari, ſed vt Cantherij legendũ putat: ratus nimirum Campanũ prouerbium ad hoc facere, Cantherius in foſſa. In epiſtolis verò bonus ille vir quiſquis cenſor fuerit, ſed nõ ſatis eruditus, audacter Cãtherij fecit, cùm Cãthari dubio procul ſit legitima lectio, ex hac ipſa quam retulimus hiſtoria

Pſal. 21.

A historia naturali desumpta. Sed ne quid quod ad vermem facere succurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquã cogitationis inquietudinem hieroglyphicè significat: quod Eucherius ad Esaiæ dictum trahit, Vermis eorũ non morietur.

VIR PATER'VE.

CVm verò ita nascatur scarabeus, vt nullo fœminæ beneficio progignatur, solaq; patris cura, labore & diligentia vitam auspicetur (nõ enim fœmineũ est inter eos genus) hinc fit vt Ægyptij sacerdotes PATREM significaturi, scarabei prætulerint imaginem: & vbicunq; maris officium, masculamq; vim exprimi voluerint, nõ alio magis vterentur hieroglyphico: nam veluti pro matris & fœminei sexus symbolo vulturem pingebant, quòd illa absq; patris ope procrearetur, vti cõmentario suo disputatum est: ita virum ob similem, quam attulimus, causam, per insectum huiusmodi intelligi voluerunt.

STRENVVS BELLATOR.

ET quoniam bellatorum animi ea maximè ratione commendantur, si viriles fuerint, virorumq; sit bella gerere, Maronis Homeriq; præcipuè autoritate, illi ipsi sacerdotes masculam virtutem atq; ferociam per scarabeum expressere, cuius imaginem anulis insculptam milites gestasse, tradit Ælianus: de quo plura apud Plutarchum libro de Iside & Osiride. Erat & signum Romanorum militũ scarabeus, quo virilem animum præstare se debere admonerentur, neq; muliebriter quicquam meditare facereúe: eaq; de causa dictum ab Horatio,

B

Tyrtæusq; mares a mos in Martia bella
Versibus exacuit.

Contrà verò & Phrygas & ἀχαΐδας, in effœminationis opprobriũ Virgilius & Homerus, vterq; suos appellauit, quòd nihil saperent masculum, sed muliebri torpore ignauiaq; cessarent.

SOL.

CVm verò plures sint scarabeorũ species, trium Ægyptij meminere, quarũ vna αἰλουρόμορφος appellatur, quæ scilicet felis faciem mira refert similitudine, estq; radijs quibusdam insignita: eaq; de causa solis hieroglyphicũ formã hanc esse voluerũt. Aiunt verò Æluron, qui apud Latinos nunc cati nunc felis nomine receptus est, oculorũ pupillarumq; vsum cum Solis cursu ἀντιπαθεία quadam cõmutare, quippe quę & noctu, & ingruente matutino tẽpore vegetiores fiũt, & acutius cernunt, ad ortum vsq; iubaris, inde sensim incipiunt hebetari meridiem versus, atq; ita quo magis ad occasum declinat Sol, eo minus obscuriores fieri. Ad hæc scarabeo digituli sunt vnicuiq; triginta, totidemq; sunt mẽsis dies quibus Sol ortu continuo gradatim per singula signa cursum peragit suum.

C

LVNA.

ALtera species bicornis est, ideoq; ταυροειδὴς appellata, tauri quippe insignis facie. Hæc Lunę subijcĩt, propterea quòd cœlestem taurũ Ægyptij Lunæ exaltationem cõmentati sunt. Gigni hos ex vermibus, Aristoteles, qui lignis aridis innascũtur, asserit. Primũ enim vermes ipsi immobiles fiunt, mox disrupto putamine id scarabeorũ genus exit. Cæterũ Plinius genus hoc, cui tauri cognomẽ cornicula dedere, terrestre putat: eos idcirco alij terræ pediculos vocãt. Lucanos appellat Nigidius, quib. cornua prælonga bisulcis dentata forcipibus in cacumine cùm libuit ad morsum coeuntibus, quales infantiũ remedijs ex ceruice suspendunt: eos in Veneta regione Gramphos, quasi Ceramphos, hoc est

bicornes appellamus. Cornicula ea nõ tantùm collo ſuſpenſa ad quartanas, quibus id remedij applicat Plinius, verùm etiã in frigidiuſcula lauatione vrinatoribus ad neruorum ſtuporem, qui plerunq; fit in aquis, amuletum creditur: nam & id incommodi vulgò gramphum vocitamus.

MERCVRIVS.

ERat & ſua hieroglyphico Mercurij ſpecies dedicata, quippe vnicornis, & ab reliquis forma admodũ diſsimilis. Neq; ſum neſcius, quendam etiã eſſe paruum admodum ſcarabeum frumenta erodentem, qui cantharis appellatur: oritur is ex erucis fici, piri, & pini: fiunt enim ex his omnibus vermes, cæterũ hę poſtmodum more muſcarũ coeunt. Ridiculam Metrodorus Scepſius obſeruationem ponit, noſtro etiam tempore haudquaquam abolitam, in frumentis oleribusq; ab earum iniuria ſoſpitandis, quod in Cappadocia inuentũ prodit, ob multitudinem cantharidũ: menſtruas quippe mulieres ire per media arua, hortóſue, retectis (ſit verbo venia) ſupra clunes veſtibus, erucasq; ita, ac vermiculos ſcarabeosq;, ac noxia alia decidere. Alibi ſeruatur vt nudis pedibus eant, capillo cinctuq; diſſoluto, verſu eo pronũciato, φεύγετε κανθαρίδες, λύκος ἄγριος ὑμᾶς διώκει: E
Faceſsite cantharides, lupus agreſtis vos inſequitur. Cauendũ verò ne id oriente Sole faciant, ſementem enim tunc areſcere proditum.

LETHALIS À SOLE FEBRIS.

AD hæc Ægyptij hominem lethali febre extinctum, quam ſub dio ſolares radios perpetiendo contraxerit, ſignificare ſi vellent, ſcarabeum cæcũ effingebant, oculos quippe vel acu, vel alia leui cuſpide transfoſſum, ita vt exoculatus omnino videretur. Aiũt enim ſolares radios ſcarabeo inimicos eſſe, quibus ſi vehementius impetatur, accidere vt ſtatim obcęcetur: ſimulac verò cęcus effectus fuerit, breui etiam commori.

VIRTVS ENERVATA DELICIIS.

ATq; hic tam egregius bellatorũ ductor, tam alienus à mollitia eſt, vt cùm primùm venereas roſas olfecerit, emoriatur: quaſi virtutẽ quantumuis maſculam illecebris eneruari documento ſit: quod quidem vel ab Ariſtotele traditum, anſam dat hieroglyphico non inſulſo: ſi, puta quis velit Hannibalem durũ F
Capuæ deſidentem, effœminatũ pingere, ſcutũ illi cum ſcarabei ſigno tribuat, oras verò clypei roſarum ſertis ambiat, aut quid huiuſmodi. Sunt etiam in hominum genere permulti qui roſarum halitum ferre non poſſunt, atq; in ijs precij quantiuis viri. Nam cùm Romæ eſſem, vidi Oliuerium Caraffam magnę celebritatis Cardinalem, qui roſarum tempore quotãnis ſecedere cogebatur, ſeq; intra ſuos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere, cuſtodijs ad oſtia diſpoſitis, ne quis aut ſalutantum, aut amicorũ officij gratia ingredientium roſam inferret. Et in Romana nobilitate inſignis vir Petrus Melinus, ingenio, eruditione, & loco nobilis, roſarum odore plurimùm offendebatur. Atq; hæc de ſcarabeo, quæ memoria complecti potui ſuccurrerunt: plura omnino ſcripturus, niſi Commentarium, quod eo ſuper olim paraueram Vulturi adiunctũ, ex clariſsimi viri Alberti Pij Carporum Comitis ſcrinio ſurreptum, & à neſcio quo bibliotapho, vel fuco potius, in Germaniam aſportatum, adhuc deſiderarem.

De

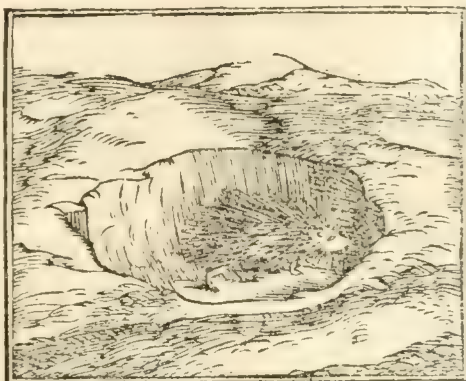
A

DE ECHINO TERRESTRI.

Echinum Ægyptij, quod hactenus legerim, literis suis nõ inseruêre: multa tamen super eo significata Græci Latiniq́ excogitarunt, quæ admiratione ingenij propémodũ cum ijs quę Formica super & Scarabeo diximus, cõferri possint: atq; ea quidem ad humanę vitę commoda, vtili exemplo futura: cuiusmodi illud est, quod in primis commemoratũ dignum existimaui.

OPPORTVNITATIS captator.

HOminem quippe temporum omniũ conditioni sese accõmodantem per id animal significari, & quod ait Phocylides, καιρῷ λατρεύοντα. Nouit siquidem Echinus (de terrestri nũc loquor, nam de marino inter pisces alibi agetur) cubilia sua Aquilonum & Austrorũ mutatione cõmutare. Duas enim cubilibus fene-
B stras facit, alterã Notum versus, Boream versus alteram: quaq́ parte ventum futurũ præcognoscit, fenestram obturat, alterã recludit: sin intra tectum alatur, ad parietem discedit. Quod Cyzici quidam cùm obseruasset, consecutus opinionem est apud omnes, vt ventos qui spiraturi essent ex se ipse pręcalleret: id quod alij Byzantij euenisse tradunt, fortè quòd tunc rerũ summa apud Byzantinos esset. Sed vbicunq; illud acciderit, satis nobis est id ab Echino fieri, quod documento nobis est, præcauere fieri possit, ne imminens nos occupet calamitas: ea si vicerit, ne aduersus præualentis fortunæ impetum reluctabundi frustra fatigari velimus: flectendam verò viam velis, cùm obniti contrà nõ detur, quoq́ trahit fortuna, iter intendendum. Non enim est, vt idem inquit Phocylides, in ventum reflandum. Quin potius tales simus, vt quo nos cunq; rapit tempestas, æquo animo deferamur, atq; vt optimè Virgilius monet, si quo Italiam contingere cœlo nequeamus, quia scilicet

Mutati transuersa fremunt, & vespere ab atro
C *Consurgunt venti, atq; in nubem cogitur aer,*
Nec nos obniti contrà, nec tendere tantùm
Sufficimus, superat quoniam fortuna, sequamur,
Quaq; vocat vertamus iter.

Atq; hoc illud esse crediderim, quod in Echino tanti facere videtur Archilochus, dum super animalis huius prudentia ita scribit:

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Multa quidem Vulpes, magnum vnum nouit Echinus. Vel vt numero numerum reddamus.

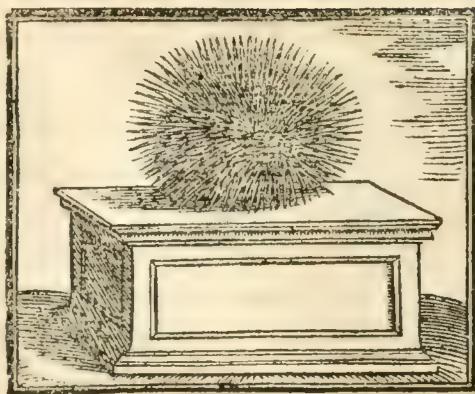
Scit multa Vulpes, vnum Echinus, at magnum.

Sanè Solomon Erinacium inter animalia terræ minima, quæ sapientibus sapiẽtiora sunt, nominat, vt Septuaginta edidere. Nam leporem vulgata ponunt.

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

ILlud quoq; super Echino significatum ponunt, vt per hieroglyphicum eius hominem ab insidijs & periculis, ac cuiuscunq; fortunæ casibus, tutum ostentent. Siquidem is simulatq; ferarum se impetentium odorem latratúmue sense-

rit, in orbem ſeſe colligit, roſtro pedibusq́ intrinſecus teſtudinis more contractis, tergore omni pilæ inſtar conglobato, ſpinisq́ quibus vndecunq́ munitus eſt, ad incolumitatem erectis otiatur, contactum ſuum omnibus formidabilem reddens. Ad hæc autem reſpexiſſe videtur Horatius poeta, cùm ſe ita contra fortunæ impetum præparatum ſcribit, vt ſua inuolutus virtute, tutus ab eius iniuria fiat. Ita enim inquit:

D

Fortuna ſæuo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi nunc alij benigna:
Laudo manentem: ſi celeres quatit
Pinnas reſigno quæ dedit, & mea E
Virtute me inuoluo, probamq́
Pauperiem ſine dote quæro.

PROCRASTINATIONIS damna.

Atq́ hoc tam prudens alioqui animal in opportunitate captãda, & periculis euitandis ingenio, & natura præmunitus, damni tamen alicuius, ob procraſtinationem ingruentis, hieroglyphicum eſt, ſi illi fœtus adijciatur ſuus. Id enim malum ex contatione maius effectum oſtendit, propterea quòd aluo ſtimulata quandiu poteſt partũ differt, quo fit vt fœtus magis inoleſcens, maiorem poſtmodum in pariundo dolorem afferat. Duo eius genera omnino ſunt, maritimum & terreſtre, vtriq́ nomen apud Græcos Echino. Terreſtris de quo iam diximus, omnibus innotuit ſub Erinacij nomine. Huius quoq́ ſpecies duę ſunt, Suilla, & Canina, quæ quidẽ rictu & pedibus aut ſuillis F aut caninis ſimilibus diſtinguuntur. De Suillis Eucherius: Erinacij chœrogrilli nuncupantur magnitudine propè mediocrium cuniculorũ, qui de cauernis petrarum procedentes, gregatimq́ in eremo, quæ eſt contra Mare mortuum, pabulantur, qui & Echini dicuntur, ita ſpinoſo defenduntur tegmine, vt nec contingi quidem poſsint. Par huic cum formica ſolertia comparando victu, qui poma aculeis affixa congerat in cauernam: infamis tantùm eſt inuidiæ nota: quod cùm optimè norit ſe propter cutem præcipuè peti, cuius vſus poliendis velleribus inſeruit, ſimulac in periculum ſe adactum videt, vrina ſua emiſſa tergus omne conſpergit, ſibi conſcius id inde putreſcere, aculeosq́ ſpontè mox decidere.

A PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM VIGILEM, SPOLET. DE IIS QVÆ PER SACRAM SVEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Palæmonem olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratũ, literarum eum porcum appellaſſe, tanta ſibi interea earum prærogatiua adrogata, vt Virgilium diceret iam tum de ſe præſagiſſe, cùm cecinit:

Audiat hæc tantùm vel qui venit ecce Palæmon.

vnum ſe quippe futurũ, qui de ſcriptoribus iudicaturus eſſet, cuius ferulæ atq; cenſuræ omnes veterum & iuniorum lucubrationes ſubijci deberent: natas ſecum literas, ſecum interituras ſumma vanitate iactaret. Hic eſt Rhemmius Palæmon patria Vicetinus, cuius monumentum hodie in Sumano monte agro Vicetino imminente cũ epithaphio oſtenditur, vbi rus ei fuiſſe veriſimile eſt, cùm aliàs etiam agricolationis & vineti ſtudioſiſsimũ fuiſſe, & C. Plinius oſtendat: B *ſed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à grammatico, qui literarum tyrocinia doceret, non ab inſano aut inepto viro quopiam effuſum, ſed vt diuinitùs potius editum accipimus: nam & olitor ſæpe non cõtemnenda protulit. Nos quippe Varronem non ea de cauſa literarum porcum vel à Palæmone vel ab alijs appellatum aſſerimus, quòd ſcripta eius ſint vlla in parte lutulenta, vel ex hara producta, ſed quia nihil ſit Varrone ipſo neq; lautius, neque copioſius, neq; magnificentius, qui tam multa, tam varia, tam præclara conſcripſerit, magnæ ſtudioſis omnibus vtilitati futura, niſi acerbiſsima temporum clades theſauros eos poſteris inuidiſſet: quare is omnium conſenſione vir doctiſsimus, ac omnium diſciplinarum parens, totius prædicatione vetuſtatis habitus. Quòd verò doctrina eius porco æquiparata ſit, ea eſt cauſa, quòd nullum animal à ſue, pluribus magiſq; varijs condimentis aptũ, quòd nihil ea carne parabilius, & omnium epularum vſui magis expoſitum, quinquaginta propè ſaporibus ex eo, vt veteres obſeruarunt, excogitatis, vt non alio ex animali copioſior, neq; lautior humano victui materia ſuppeditetur: perinde ac multa & varia Varronis ſcripta argumentum nullum intactum reliquere, ſplendidiſsimoq; rerum omnium apparatu vniuſcuiuſq; animi famem expleuere. Hæc igitur* C *cùm ſuper Varrone ipſo meditarer, fortè accidit vt ſcripta quædam mea recognoſcerem, quæ ſcilicet olim ad* ἱερογλυφικῶν *interpretationem elucubraueram, eaq; inter amicos diuiderem, mei erga ſe vel amoris, vel obſeruantiæ teſtimonium: prorupit ex his ecce porcus Aegyptius, quem aufugere tentantem cùm poſtico arreptum pede comprehendiſſem, cui dono conuenienter hunc mitterem cœpi circunſpicere: Varronem quippe aliquem depoſcebam: hîc mihi tu Fabi Vigil occurriſti mortalium eruditiſsime, cui meritò hanc condimentorum lautitiem* τὴν σικελικῶν ὄψων ποικιλίαν, *quam de porco memorant, vti Varroni congruã, ita tuæ perquàm ſimilem opulentiæ dedicarem. Nam tu quoq; nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcanæ quantumlibet doctrinæ partem intactam reliquiſti, quæ de diuinis humaniſq; ſtudijs, de rerum natura, de moribus, de ratione dicendi, de quacunq; demum re vel dici, vel excogitari poſſunt, tuo illo magno ingenio, feliciſsimaq; memoria complexus es, vt vix alterum ætate noſtra conſpiciam, quem Varroni illi literatiſsimo conferre poſsim. Quare porcum hunc meum tibi deberi meritò iudicaui, cuius immolatione ſanctiſsimũ amicitiæ fœdus tam piè ſemper inter nos cultum & obſeruatũ, quæ tua eſt animi ſynceritas, ſpero me perpetuò confirmaſſe.*

PERNICIES. D

EGYPTII sacerdotes vt odiũ, quo suillę genus omne persequebantur, literis suis testatũ relinquerẽt, perniciosum hominem Suis hieroglyphico significari instituerũt. Est enim natura animal admodum vitiosa, pruritu impotẽs, Luna maximè deficiente: constatq; pariter eorũ corpora vitiari, qui lac eius biberint, lepraq; & putida scabie contaminari. Quinetiam frequens suillæ carnis esitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocũ Diogenes excepit in athletas, de quibus interrogabat quidam, cur icti non sentirent: Quia, respondit ille, suillis ac bubulis carnibus educati sunt: ad animum scilicet vertens quod alter de corpore quæsierat. Huiusmodi enim cibi quamuis corpus obdurent, mentis tamen acumen hebetant. Ad hæc, maleficum est etiam monstrum, quia satis cladem non exiguam infert, damnosamq; facit pauperiem, dum teneriorem segetem nõ depascit modò, sed & fœdè proculcat, & rostro eruit. Vnde primùm hoc animal Cereri sacrificatum Poetę testantur: & fabulæ exortæ sunt E de Cromyonia sue Apri Calydonij matre, vno ex Thesei laboribus. Itaq; Salaminij lege statuerũt, vt eorũ suum dentes attererentur, qui segetibus cladem aliquam intulissent: de quo publicè statutum est apud Bellunenses meos.

SENSVS MAXIMÈ BRVTVS.

PRæcipua verò fuit apud Ægyptios de sue significatio, vt per eius simulacrũ intellectu mystico sensum materiæ penitus affixũ, atq; illi præcipuè coalitũ indicarent: quod licet in animantium omnium, nedum in omni brutorũ genere conspiciatur: nescio quo pacto tamen longè magis brutum, in sue plurimùm apparere: vnicuiq; manifestum est. Hic verò sensus rationi plerunq; sese constituit aduersariũ, non aliter quàm materiæ ratione habita, corpus animę tam multis in negocijs reluctatur: de quo præclara Platonis, Phædone, sententia, τῷ μὲν θείῳ, καὶ ἀθανάτῳ, καὶ νοητῷ, καὶ μονοειδεῖ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ κατὰ τ' αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχὴν, τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ, καὶ θνητῷ, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ πολυειδεῖ, καὶ διαλύτῳ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Animã quidem perquã simillimam esse parti ei quæ diuina est, & immortalis, intelligibilis, vniformis, & insolubilis, & eodẽ semper modo circa eadem habeat: corpus verò identidem simillimũ humanæ, & mortali, & inco- F gnito, & multiformi, atq; dissolubili, & quod nunquam circa eadem, eodem habeat modo. Ex argumentis aũt huiusmodi, quicquid apud Philosophos altercationis est in explorandis naturæ secretis, emanauit, alijs rationem rerũ, alijs sensum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde ac animam esse asserentibus, his hunc cogitationi, veluti & ipsos corporis affectus, propinquiorem esse concertantibus. Quare minimè mirum est Ægyptios, & qui disciplinam eorũ secuti sunt, in contemplandis ijs potissimùm quæ à corporibus disseparata viderentur, occupatos, porcum quippe animal sensui tantùm deditũ aspernatos esse: quippe qui corpus identidem suum met, vt in Papyro cõmonstrauimus, minimi faciebant, eiusq; alendi, curandiq; negocium perexiguum suscipiebant: sensui, quem falli in vnoquoq; animantium facillimè posse suspicabantur, parcissimè fidem adhibebant: contrà verò Aristoteles, quiq; eum sequuti sunt, sensum ita sunt admirati, vt eum cogitationibus omnibus prætulisse videãtur. Sed nostra nos significata prosequamur.

VANILOQVENTIA.

AEgyptij autem sacerdotes, vt apud Horum est, si vaniloquentiã hieroglyphicè

A phicè significare vellent, & suem & auersum Elephantum sculpere consueurunt, idq; perinde erat, ac si rationem à brutali sensu auersam ostendere voluissent. Nam cùm Elephanti significata Cōmentario suo conscriberemus, eum in omni ferè virtutis numero, si de brutis hoc dicere liceat, rationis propémodum participem inueniebamus. Huic sus opponitur, qui antipathię ipsius cogēte vi, vsq; adeò est elephanto inuisus, vt ab eo nullo possit cōcilio tolerari: sed cumprimū auditus fuerit eius grunnitus, fugam elephas arripere cogatur. Nota historia est, quemadmodum Megarenses ab Antipatro afflicti, cùm ad manifestum exitium premerentur, vtereturq; ille elephantorum robore, excogitarint porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in elephantorum gregem immittere: quo facto validissimum Regis conatum negotio minimo irritum reddidere, victoria per ingenium sibi comparata.

VIS ANIMI LABEFACTATA.

ANimosum alioqui hominem, qui tamen improuisa aliqua specie sit exterritus, per porcum & fugientem leonem exprimere quorundam inuentum B fuit. Aiunt enim Leonem Suis congressum declinare: visumq; aliquando cùm suem aggrederetur, vt setis horrentē aspexit, aufugisse. Sed enim hoc leoni haudquaquam accidit ob naturæ dissidentiam vt elephanto, sed ob horrificam Suis indignati speciem, quam cogatur exhorrescere.

SOPHISTAE.

ET vt, quod initio dicere cœperamus, prosequamur, sacerdotes illi cùm nihil ęquè abhorrerent quàm inanes sophistarū nugas, & cauillosas verborum argutias argumentorumq; decipulas in naturę viribus indagandis, eiusmodi notę hominē per suis hieroglyphicū significabāt. Eodem intellectu apud Hebræos suillā abstinere præceptū ait Philo, admonitosq; nos ea diuina lege vt sophistas euitaremus, per euitabilem huiusmodi animalis impuritatē: illi enim acutissimis tantùm accuratissimisq; rerum distinctionibus, quod per bifidam animalis vngulam interpretatur, quasi luto inhæsitantes, ita illis adhærescunt, vt inde nunquam auelli possint, sed ad extremam vsq; senectutem ibidem C computrescunt: nam & porci nihil illustre, nihil purum, nihil limpidum amant, sed turbida tantùm, spissa & sordida & fæculenta sectantur: inq; his præcipuam statuunt voluptatem.

A BONIS MORIBVS alienus.

PEr porcum itaq; inhęsitantem luto, vel, vt Cratetis intellectum sequar, rosas cōculcantem dispergentémq;, à bonis honestisq; moribus alienum hominem indicabāt. Nam cùm Diuinę passim literę rosas & odorata omnia ponant pro vitæ morumq; syn ceritate, susq; ita rosas aspernetur, vt de ijs qui sinistro, prauo maleficoq; sunt ingenio dicatur, aptissimum excogitatū est hieroglyphicum, ὗς διὰ ῥόδων. quo prouerbio Cratetē usum aiunt opusculo quod γείτονας vocauit. Quin uiuere in Arabia suillum genus ullo genere posse negant: quippe cùm ea regio sit odoramentorum altrix, à boni cuiusq; odoris hoste meritò declinatur, & vt luculentissimè Lucretius,

Deniq; amaracinum fugitat sus, & timet omne

Unguentum: nam setigeris subus acre venenum est, D
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contrà nobis cœnum teterrima cùm sit
Spurcities, eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Eódem spectat quod Assertor noster, Nolite, inquit, margarita vestra ante porcos projjcere: eos qui scelerũ tantùm fœtoribus illuuieq; delectantur, porcos intelligens, putorem quippe omnem tanquam odorem suauissimum expetentes. Nam quod ad lutũ pertinet Ciceronis scomma est, actione in Verrem VI. Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto volutatũ totius corporis vestigijs inuenimus?

DISTINCTIO.

AD hæc sciendum, vngulam bifidam in Sacris literis electionis & distinctionis symbolum esse: quod apertius dicunt, cùm oportere sacerdotem monent, vt lepram à non lepra sciat internoscere: scelerum quippe differentias, iustum ab iniusto, & à curuo rectum, Horatius poeta diceret. E

COGITATIO.

RVminatio autem, vt in Ceruo dictum, memoriam & cogitationẽ indicat. Vtroq; aũt horũ opus est, si recto & sapienti iudicio esse volumus: præstandum quippe discernendi acumine: vnde aureum illud Pythagoræ præceptum, DE REBVS DIVINIS ABSQVE LVMINE NE LOQVARE. hoc est, dãdam esse operã disciplinis, quę veritatis lumen subministrẽt, si sacra tractare volueris. Sed parum id profuerit, nisi & memoria, & iudicium, bonæq; mentis accesserit examinatio. Hinc exploditur sus, qui licet vngula sit fissa, minimè tamen ruminat. Tales ij sunt, quanto hodie numero dij boni, qui licet recti prauiq; cognitionẽ optimè callere videantur, cœno tamẽ volutati cùm doctrinã ipsi suam ad rectam viuendi rationem minimè dirigant, optimè, vt Menander ait, periti praua sectantur. Diuinarũ enim literarũ doctrina, vt cum Origene loquamur, non solùm sacramentorũ debet scientiam cõtinere, verùm etiam mores gestaq; informare discentiũ. Pleriq; alij quoq; dixerunt, ruminare esse deuouere se ad legis meditationem: fissam verò vngulam habere, inter mundum & immundum F distinguere: hoc quidem literarum & præceptionũ peritiam habere, illud verò meditationem esse, & diuinæ prouidentiæ, qua rectè omnia dispensat, in omnibus cogitationem, quam veteres Prophetæ eructationem, vt nostri reddunt, appellauere: vt, Eructauit cor meum verbum bonum: quancunq; enim virtutem à vitio selegerimus imitandam, eam continua repetitione mandere, & in habitum assuefacere debemus. Seligere verò est diuidere literam à spiritu, & quædam secundum historiam solam edocere, quædam secundum contemplationem, quędam verò secundum vtrunq; intelligere. Nam qui præstare hoc idoneus est, ille mundus: qui verò vnius tantùm partis est particeps, immundus. Hæc Hesychius. Neq; dissimulanda est Irenæi meditatio super hoc loco, qui cùm proxime fuerit ad Apostolorum tempora, multa diuinæ illius synceritatis interpretamenta percepit: cuiusmodi hoc posito ex lege: Quęcunque ex animalibus duplicem vngulam habent & ruminant, munda esse: quæcunq; autem aut neutrum, aut alterum tantum horum habent, vt immunda segregari. Per mundos is eos intelligit, qui ea quæ de Patre & Filio tradita sunt ab ecclesia, firmiter credunt, & in vtroq; requiescunt, vtpote quę sit eorũ firmitas quæ duplici sunt vngula,

gula,& inſuper Dei traditiones die noctuq; meditantur, cogitationes ſuas bonis operibus accommodantes, quę quidem præcipua eſt ruminantium virtus. Immunda autem, quæ neq; in Deum fidem habent, neq; traditiones eius meditantur, cuiuſmodi ſunt qui vocantur Ethnici, idololatriæ abominationibusq; deditì, nil ſyncerum, nil laudabile ſapientes. Ex eorum autem numero, qui quidem ruminant, vngulam verò duplicem non habent, Iudæi ſunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimùm in ore ſunt, ſed neq; Patrē & Filium agnoſcunt, neque ſenſum à litera diſtinguere ſunt idonei. Alij demùm duplicem vngulam habent, non tamen ruminant: quo in numero ſunt hæretici, qui ſacras ſemper literas euoluunt, argutasq; rerum finitiones perueſtigant, & quicquid vel ineptè vel impiè ſentiunt, aliquo ſemper diuinarum Scripturarum dicto corroborare contendunt, ea tamen neſciunt, aut nolunt ad veri ſenſus examinationem conuertere, ad iuſtitiam, ad bonos mores dirigere quæ legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoſcere, colere, & toto mentis affectu venerari profitentur, quid tamen aut Pater aut Filius ſtatuerit, ne minimùm quidem
B meminiſſe volunt. Et ne longè exempla repetamus, cui nam hominū generi magis in ore eſt IESVS CHRISTVS, quàm ijs qui hodie concordiam vnanimitatemq; totius Chriſtianiſmi, quam vnam ſibi Ieſus Chriſtus Dei filius à nobis omnibus depoſcit, auerſantur, & admittere cane peius & angue vitant? Hinc tot piorum cædes, templorum profanationes, inceſtus, adulteria promiſcua, ſacrorum cenſuum direptiones, conciliandi ſe Deo contumacia, promiſſæ diuinitùs expiationis abnegatio, ſacrorum ferè omnium irriſio, & omnium quæcunq; dictu factúque abominanda ſunt, profligatiſsima expeditio. Quod non noſtri modò Prophetę præuidere, ſed Maro ipſe, non noſtri generis vates, diuinaſſe videtur, cùm hæc ſcribit oracula:

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,
Vicinæ ruptis inter ſe legibus vrbes
Arma ferunt, ſæuit toto Mars impius orbe:
Ut cùm carceribus ſeſe effudere quadrigæ,
Addunt ſe in ſpatia, & fruſtra retinacula tendens
Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.

P R O F A N V S.

MEritò igitur per porci ſimulachrum Ægyptij profanum intelligebant. Suſq; tantæ apud Ægyptios abominationis erat, vt ſi quis eum vel incuria tetigiſſet, cum ipſis ſtatim veſtibus ad fluuium lotum abiret, ſubulciq; nullum omnino templum ingrederentur, connubioq; aliorum prohiberentur. Scythę quoq; ſues adeò cōtemnebant, vt ne alere quidem eos in regione ſua vellent. Apud Romanos Flamen Dialis porcum tangere ſine piaculo non poterat. Quid, quòd religioni, pietatis etiam noſtræ fuit pontificibus, ne de ſue cognomentum profiterentur? atq; ob eam cauſam inſtitutum vt Romanus Pontifex, quamprimùm deſignatus eſt, honeſtum aliquod ſibi nomen aſſumat, more hoc à Sergio cœpto, cui cùm nomen à rictu porci eſſet incuria parentis inditum, ne vox ea cederet in religionis ludibrium, Sergium ſe vocari iuſsit. Neq; verò ſum neſcius, ex Ægyptiorum cognatione ſolos Panſelenos ſuilla in cibum vſos, propterea quòd aiunt Typhona cùm ſuem inſectaretur, ligneum ſepulchrum apud Panſelenon offendiſſe, in quo Oſiridis cadauer vitro conditum, vti gentis mos eius erat, aſſeruabatur, atq; eo prouectum odio, quod illi aduer-

sus Osirim peculiare fuit, membra eruta discerpsisse, mox in rei tam nefandę memoriam Panselenos populos ex sue conuiuia instituisse, quasi liceret iam sepulchro eo tam fœdè profanato, in profligatissimũ quodq; præuaricationis & contumaciæ genus prorumpere. D

NABVCHODONASOR.

INuenies in Diuinis literis Nabuchodonasora, quem ὑχωοκεδέστορον geographus Strabo appellat, Suis nomine vocitatũ Psalmo LXXX. Vastauit vineã tuam Domine sus syluestris: idq; ea de causa, quòd in voluptatũ luto volutaretur, & quia omni spurcitiæ genere immundus esset. quanquam loco hoc nonnulli Salmanasarem potius intelligi volunt. Nos autem per suem, vti superius ex Hesychio dictũ, eum accipimus, qui quidem habet scientiam diuinorũ, sed ea non rectè vtitur, vtpote quam incongruis polluat facinoribus, vitæ turpi atq; immundæ deditus: de quo Petrus, Præstaret his iustitiæ viam non cognouisse, quàm ea cognita retrò reuerti, sancta sibi tradita disciplina ignauiter derelicta: quandoquidem his verè accidit prouerbium, Canis ad vomitũ suum reuersus: &, Sus lota in volutabro cœni. Omnes deniq; qui vel immunditię, vel gulę, vel E reliquæ incuriæ semetipsos dedunt, porcorum & canum vitam desumpsisse lex intelligit, inquit Irenæus. Quin & idipsum nomen ὗς, opprobrij cuiusdam indicium: nam vocalem ipsam υ Caius Iulius Romanus vbi de præpositionibus disserit, ad vituperationis pathos exprimendum idoneam esse dicit ex Hermetis ἐν τῷ κρυφίῳ λόγῳ, testimonio: additam postea fuisse F literam, nostrosq; Fu dixisse. mox Fυse, hodie passim Fy, cùm putoris aliquid perhorrescimus. Facit ad hoc Psalmographi testimonium, Saturati sunt porcina: quam lectionem Eucherius ita agnouit, vt hieroglyphicum etiam eius interpretaretur: Iudæos quippe arcanis diuinæ legis prius instructos abstinuisse profanis, porcina mox sua, id est, priuatorũ dogmatũ immunditia, quam eis & Christus obiectat, saturatos, dumq; negant Christum, eandem impietatem, dicit, etiã ad suos posteros transmisisse. Glossa illa interlinearis vulgò dicta, minimè quidem contemnenda, immunditię hanc attingit, & pro reliquijs quas reliquerũt paruulis suis, addit: Dixerũt enim, Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Animaduerte tamen in Hebraico scriptum esse Beni, quod filios significat, non porcinam. Sedenim ne à hieroglyphicis nostris auocemur, argumentũ hoc de humanis hostijs à Iu- F daico populo immolatis, cõmodiori loco, in ipso calce Operis, vbi multa huiuscemodi repetentur, sine vllius fortè molestia percurremus.

INDOCILITAS.

FVerunt sanè pleriq; veterum, qui per hieroglyphicum Suis, indocilitatem intelligi voluere: nam apud Physiognomos Suilla frons, breuis quippe & hispida, capillis sursum versus erectis, indocilitatis indicium est manifestissimũ: est enim animal maximè brutum Sus, nullumq; animalium magis indocile, cùm reliquæ omnes pecudes aliquid habeant, in quibus dum viuunt, vsus, vel industria, vel frugalitas prosit: suillum autem pecus nihil afferat vtilitatis nisi mortuum tantùm. quanquam Spartanorum inuentum fuerit porcos in pugnam instruere, & ad bellandum idoneos reddere: porcorũ enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam coturnicum, in eorum Phœbeo pueri faciebant, illis ad hunc morẽ educatis instructisq; magno rei bene gerendæ augurio ijs præsumpto, quorum porci vicissent. Eius tamen indocilitatis ergò Marsias, qui Apollinem in Musicæ certamen prouocauit, suillam fertur caudam postmodum habuisse,

A buisse, quippe quòd temerarius eius conatus turpiter illi ob imperitiã cesserit. Et Philostratus Arcadas rudes appellat, & suibus similes, tum ob alia multa, tum quòd arborũ fructibus vti sues plurimum turgeant, sintq́; vt ait Horatius, fruges consumere nati. Eadem ratione ex hara productũ, non schola, ait M. Tullius in Pisonem, indoctũ & illiteratum significare volens, quod allatum fuerat. Quin & Hippocratis Coi, Medici illius clarissimi filij, ob indocilitatẽ & incomptos mores à Comicis proscissi, suem sapere ferebantur: nõ secus ac Varronem ipsum, tantæ virum eruditionis, Palæmon Vicentinus grammaticorum dicacissimus, literarum porcum vocitabat: ipse enim hunc literatum quidem, sed sine delectu, intelligi voluit, quòd omnia dum sciri expediret, in fascem cõijceret maiore curiositate, quàm iudicio, nihil satis pensi aut constituti habens, quid, aut quantũ diceret. Quanquã, vt initiò diximus, Palæmonis dictum in Varronis laudem, ob doctrinę copiam & varietatẽ, qui lautissimus ac suauissimus fuerit animorũ pastus, modestiæ causa proposuerimus intelligendũ. Cessit deniq; res in prouerbiũ, vt cùm imperitissimũ quenq; eruditissimo cupiã sese conferre B viderimus, Sus Mineruã dicamus: quod ita Theocritus expressit, ὗς ὑπ' ἀθηναίαν ἔριν ἤγειρε. Et eodem ferè intellectu quo asinus ad lyram, σάλπιγγος ὗς ἤκουε. Subijciamus & illud, ὗς ἐκώμασεν, de ijs qui faciũt quid ineptè admodum & imperitè: nam illud, Sus Mineruam, Festus Pompeius exponit, cùm is id docet alterum, cuius ipse est inscius. Atq; vtinam, mi Fabi, prouerbium in me non retorqueatur, qui de his ad te scribere sim aggressus, & pleraq; etiam alia argumenti huiuscemodi cõmentaria ad aliorum institutionẽ elucubrarim. quid enim (dicent nasuti pleriq; viri) sibi vult aulicus vir iste cum Cõmentarijs de sacris Ægyptiorũ literis? quasi non satis sit ad multarum rerum elegantem declarationem Tullius, ad eruditionẽ Plinius & Plutarchus, ad scientiã Plato vel Aristoteles, totq; alij Græci atq; Latini scriptores, qui nihil intactum reliquerũt, quibus legendis ætas nulla, quantumuis longa, sufficiat. Sed quid agerem, si quando mihi temporis aliquid ab officijs vacuũ relinquebatur? luderémne alea? aut latrunculis? aut alio quopiam insaniendi modo? At nunquam ita otiosus fui, vt vllum mihi ludi genus placere potuerit. venaretur, confabularetur, aut quid aliud ciuile faceret, C quo ipse sibi nõ inuisus esset, & nulli molestus viueret, neq; nos nugis obtundere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi semper & pila fuit, hæc venatio, hęc confabulatio mea: inuitum neminem ad lectionem traho, mihi ipse lusi, inuidia nulla sit, si vnusquisque sua nouerit ire via.

STVPIDI TARDIVE.

PAri cum Arcadibus ratione Bœotios, quòd ventri & gulæ supra modum dediti essent, crassa'q; hinc Minerua præditi mentis tarditate laborarent, ita cognominatos aiunt autores non ignobiles, Achæus, Eubulus, Mnesimachus, & Alexis: vnde adagium ὗς βοιώτια. Et apud Pindarum & Cratinum constat Bœotios sues aliquando nuncupatos, propterea quòd Hyantes, qui expulsi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, sumpta inde cauillandi causa, vt pro Hyantibus, Hyas, hoc est, sues eos populos appellarent. Sed & alij quoq; gentem eam voracitati deditam attestantur. Porrò Pindarus Olympijs, fugere se ait suem Bœotium, probrum scilicet stupidi & stolidi, quod inflictum erat sui generis hominibus.

LVXVRIOSAE DElitiæ. D

PEructuſtum autem fuit apud hieroglyphicos Ægypti ſacerdotes, delitias, victus luxum, & laſciuiam, ex porci ſimulacro ſignificare. Argumento eſt columna in æde Thebis Ægyptijs olim erecta, in qua plurimæ in Menin regē execrationes deſcriptę erant, qui primus omnium Ægyptios à parſimonia ad luxuriam, à modeſtia ad intemperantiam, à virtute ad effœminationem illexit: quapropter ſimulacrum eius Porcum eſſe voluerũt. Meritò itaqꝫ Rhadamanthus apud Claudianum huiuſmodi genus hominum petulans, ingluuioſum, & vorax, in ſues condendos damnat eo loco:

At qui deſidia ſemper vinoq; grauatus,
Indulgens veneri, voluit torpeſcere luxu,
Hunc ſuis immundæ pingues detrudit in artus.

At Xenophon Socratem ait in conuiuijs, ad quę nō niſi coactus accedebat, temperatè ſemper atqꝫ parciſsimè cibum cepiſſe, iocoqꝫ dicere ſolitum, Circen multis huiuſmodi appoſitis homines in ſues conuertiſſe: Vlyſſem verò mutari minimè potuiſſe, quòd Mercurij memor eſſet, qui conſilium ei dederat, tum ſuamet parſimonia & abſtinentia vteretur. Tale aliquid apud Muſonium libro de Victu legas. Plotinus quoqꝫ cùm animal hoc maximè voluptariũ agnoſceret, vbi diſſertit de Palingeneſia, in id eos reuerti dicit qui vitam omnem in libidinibus & voluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiuſmodi vita poſuit, ſcitè notatur ab Horatio, qui ſectatores eius cognomento Porcorum nominauit, Epiſtolis: E

Me pinguem & nitidum bene curata cute viſes,
Cùm ridere voles Epicuri de grege porcum.

GANEA.

SAnè quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cœnam apud Arcadas Hecatæus, vt apud Athenæum legere eſt, ex maza & ſuilla carne deſcribit. Verrius ait à Suilla veſci carnibus cœptum, quòd animal id nullius eſſet vtilitatis. Nam vt Varro animam illi pro ſale datam aſſerebat ne putreſceret: ait Chryſippus, nihil porrò ſus habet pręter eſcam, nullumqꝫ animal pluribus & diuerſioribus condimentis idoneum. vt nō temerè T. Quintius Romanorũ Imperator (ſunt qui T. Flaminium ponant) dum apud Chalcidenſem hoſpitem diuertiſſet, variaqꝫ ſibi appoſita fercula obſeruaſſet, admiratus fuerit vnde ei ſolſtitiali tempore tam varia & tam multa venatio contigiſſet: Atqui, inquit hoſpes, omnes iſtiuſmodi dapes ex ſue domeſtico fuerunt. Tum (quod addidiſſe non pigeat) promptè Quintius, & acutè: Talis eſt, inquit, ædepol Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij velites, alij haſtati aut legionarij phalange compoſiti, verùm omnes Syri ſunt. Porrò nihil, vti ſuprà dicebamus, ea carne parabilius, & omnium epularũ vſui magis expoſitum: nam quinquaginta propè ſapores ex eo, teſte Plinio, excogitatos ſuprà memorauimus, neqꝫ alio ex animali numeroſiorem ganeę materiam ſuppeditari. Hinc apud Comicos, lurcones, paraſiti, ganeoneſqꝫ, ſerui, ſuillam ſemper ſibi depoſcunt, pernam, glandem, ſumen, callum, penitam offulam, & ſimilia. Et ſeruus ille Plautinus cùm ſe ſolum domi ac ſine arbitro relictum iri ſperaret: Quanta, inquit, pernis peſtis erit, quanta lumbis. Ga F

A lenus porrò suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Auerroës quoque porcinam carnem, ex Auicennæ placitis, cæteris præferendam asseuerat, veluti hominibus natura cognatiorem: & humanum suillumque sanguinem in omnibus exactam habere similitudinem, perinde ac etiam carnis eandem esse rationem, optimi quique medici scriptis prodidêre.

CIBORVM VARIETATE SATVR.

APud aliquos inuenio, hominem ciborũ varietati deditũ per pascentẽ suem significari: facilè enim is vnicuique assuescit cibo, neque suis parcit fœtibus, neque ab humanæ carnis esu refugit: os enim porci vulgus prouerbio appellat quasi rotundum, & quod nullo escæ genere abstineat, omnia voret, omnia auiditate deglutiat, nihil quantumuis putre atque impurum horrescat: ita denique animalia hæc gaudẽt pabuli mutatione, & copia, implenturque carne, & obesiores facti mirificè opimantur ipsa cibi varietate, cuiusmodi mensam Plato Syracusanã vocat, καὶ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, epistola quadã ad Dionis amicos nominauit. Vnde etiã Horatius inter delitias eas quas Ode prima libri tertij recenset, Siculas etiã dapes ponit, cuiusmodi distentũ ingluuie Dionysiũ minorẽ Aristoteles refert Politia, quem nonnunquã ad nonagesimũ vsque diem ebriũ perseuerasse tradunt. Neque absimilem huic Heliogabalum Lampridius incessit, qui nunquam minoris quàm centũ sestertijs cœnarit. Vnde centenarias cœnas Septimius Florens, Apologetico, vituperat, cùm alioqui centenariæ cœnæ à centũ assibus ex ære dictæ sint, vt Grammatici veteres interpretantur. Sed de sestertijs alibi.

B

SALACITAS ET ÆSTAS.

ESt & salacitatis signum ipsa Sus, qua pecude, ait Cicero, nihil genuit natura fœcundius: neque aliam eius improbitatis causam afferunt, quàm & multiplicem & assiduã voracitatem, cùm longè aliter euenire in agrestibus videamus, quippe qui semel, & eodem ferè omnes die, vt Plutarchus ait, æstate scilicet incipiente, fœtum edant: vnde vulgatum est dicterium, non expectãdum vlterius pluuiam cùm sus pepererit. Itaque nonnulli suem hanc pro æstate ponunt, de quo quidem versus vulgatus à Plutarcho recitatur:

μηκέτι νυκτὸς ὕδωρ ἥκειν τέκῃ ἀγριοτόρα σῦς.

Domesticæ verò & sæpius, & quocunque tempore pariunt, propter eam quam

C diximus pabulorũ vbertatẽ, quę genituræ redundantiã plantis etiã, nedum animalibus affatim subministrat. Eandem in homine salacitatis causam tradit Empedocles. Hinc ait etiam Euripides, ἐν πλησμονῇ τοι κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ, vult crapulatũ Cypris, haud famelicum: quod ab Achæo sumptum, qui multò antè dixerat, πεινῶσι γὰρ ἡ κύπρις πικρά, amara Cypris est esurientibus. Nostri dixerunt, Sine Cerere & Baccho friget Venus. Sanè quidem Ægyptij mortuorũ ventres eximere, & in sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atque ita vel expiarent, vel vti de impulsore pœnas sumere viderentur. Huic verò salacitati congruere videtur illud quod χοιροπωλεῖν verbum à porco finxêre, quod corpus prostituere, quæstuique exponere significaret. Apud Aristophanem χοιρὸν, id est, porcum, pro muliebri natura positum inuenies: ac nostri identidem porcũ virgineum inguen blando & iocoso vocabulo appellauêre. Iidem subare dicũt nequitiæ verbum, quo Epodis vtitur Horatius ad rem impudicam trãslatum, quod est perditè impudenterque & brutorum more commisceri.

ANNORVM CERTVS NVMERVS.

IN portentis verò porcellos supra mammarũ numerum editos, tot annorum

esse significatores volunt, quot numero nati sunt: ideóq; porcam eam quæ Lauinij triginta capitum fœtum peperit, portendisse volunt, XXX annos illos exigendos fuisse priusquam Lauinienses oppidum Albam cōderent: párere enim oportet porcas quot mammas habent, vt obseruat Varro: si minus pariāt, fructuariā idoneam non esse: si plures, portentū. Eius autem Suis quæ fuerit Æneæ portēto, ac porcorum vestigia, suis adhuc temporibus apparuisse, affirmat Varro. Idem, quòd eorū simulacra ahena in publico loco statuta erāt, & corpus matris à sacerdotibus quasi in salsura fuerit ostentabat. Ita nullo vnquā tempore defuerūt, qui sub diuini cultus velamento, huiusmodi aliquo inuento rudes insipientiū mentes per superstitionē modò hanc, modò illā deludere cogitarint. D

LATRO.

NEq; quidem prætereunda Sus est tot antiquis scriptoribus celebrata, quā Cromyoniā nuncupatam, vt prædictū est, Theseus dicitur sustulisse: cuius rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabulose, vt eiusmodi pleraq;, certamen id à Græcis confictum putent: fuisse verò hanc mulierem quę latrocinijs regionem omnem infestaret, nonnulli prodidēre. Sunt qui Aprum Psalmo 79. Exterminauit eum aper de sylua, pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Vespasianum præmonstratum velint, qui Iudæos bello afflixit. quodq; sequitur, Singularis ferus depastus est eam, Titum hunc esse aiunt eius filium, qui assumpto ad imperium patre, profectoq; Romam solus remansit, Hierosolymamq; oppugnatione consumpsit. & ita Eucherius accipiendum censet. E

IMPETVS.

QVid verò illud, quòd omnium poetarum consensu, impetus & bellica ferocitas per suem, verùm cum agrestem, indicatur? Ferocem enim bellatorē si velint insigniori aliquo vocabulo honestare, Apro eum similem dicunt. Apud Aristophanē Lysistrate, mulierū chorus, si per Deas, inquit, hodie me cōmoueris, soluā ego suem meum. Et eadem comœdia Laconū chorus minatur se cum Leonida tanquā apros irruturū. Nam pugnacitas vsqueadeò illi propria est, vt prouocatus à venatore minimè fugiat, sed vltrò pugnā capessat, & in ostentata tela nihil veritus irruat: vnde in prouerbiū cesit, cùm de audacibus aut nimiū promptis loquimur, ad nos venire per hastā vt syluestrē suem. Romani nostri, vt sæpius animaduerti, venatores eos ignominia notant, qui feruente iam venatione Apro conspecto, illum non illicò prouocauerit: atq; hinc de eo qui sibi rixas contentionésue quæriat, ὗν ὀρίνει dicitur. Harum rerum causa extremæ Germanorū gentes Æstyi appellatę, pro armis formas aprorum olim gestare solitę, vnà cum Matris deorū insigni, qua superstitione etiā inter hostes sese tutos arbitrabantur. Apri porrò vim, & fulmineū illud robur admirat̄ Oppianus: quandoquidē in venatione oppressus, tādem cùm occubuerit dētes vsqueadeò ignitos præ se ferat, vt setæ de collo adhuc trepidantib. auulsæ, dentibusq; admotæ, quasi prunis ardentibus applicitæ concrispentur, siq; propius adhærescant cōcrementur. Sanè canes si tunc temporis eius dentes attigerint, attacti cutem perpetuis stigmatibus inuruntur. Tantam hanc tamen belluæ istius ferocitatem & impetū (vt κατὰ πάρεργον hoc dicā) facilè declinari posse docet Democritus, qui eos ab Apris impeti negat qui cācri vngulas ac pedes alligatos gestarint. Quòd verò aprum hunc vnitestem Homerus dixit, haudquaq; huiusmodi coitus raritatem, vt aliqui putant, indicat, sed historiam ipsam, quam verissimā esse dicit Aristoteles: plerunq; enim inter pascendum eo quo defertur impetu truncis & stipitibus F

pitibus

A pitibus acutis testes atterere, vt vix vnus interdum relinquatur incolumis.

ÆSTAS ET HYEMS.

AEstatem per fœtam suem significari tã ex historia, quàm ex vulgato dicterio docuimus. Nunc cur Aper hyemale tempus hieroglyphica imagine significaret, referendum. Hyemis vtiq; facies hispida est, aspera & horrida: hispidus, asper & horridus est Aper. Humida, lutosa, pruinosaq; hyems est: humidis, lutosis pruinosisq; locis Aper delectatur, quibus dum fruitur, oblasciuire sibi maximè omnium videtur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, pascitur. Adonin ab Apro confectum, mythologi prodidêre, quem Venus luget insolabiliter: id quid sibi velit, operæprecium fuerit explicare. Adonin mysteriorũ interpretes solem esse autumãt. Hemisphæria duo statuunt Astronomi, lucis vnũ, tenebrarum alterum. Fines describunt in Zodiaco hemisphærij superioris ab Arietis puncto primo ad Virginem vsq; permeatã, inferioris à Libra ad extremos vsq; Pisces. In superioribus autem his signis maior lucis participatio, in inferioribus longiores tenebræ. Incolit elegans Venus superius hemisphærium, B lutulenta sus inferius. Cùm igitur sol nobis excipi videtur à tenebris, Adonis ipse conficitur: hinc reliquum est vt Venus luctu & mœrore contabescat, quæ luce quam amabat priuata, lugubrẽ quodãmodo pallã induere cogatur. Hinc idẽ apud Ægyptios longè quæsitus Osiris, & Cereris tandẽ inuentus diligentia.

VENVS.

DIu verò apud Ptolemæũ cognomento Assertorem disputatũ ferunt à peritissimis viris de Plutone, declaratumq; demũ est eundem esse & Osirim & Plutonẽ. Cererem autem eandem ac Venerem haberi: cui cùm nitor & munditia sit cordi, meritò sibi proponit suem semper abominabilem, animal vti manifestum est, spurcissimũ, quod in Adonis elegantiã vsqueadeò sæuire gestat. Sanè apud Sicyonios, cùm victimarum omnium femora Veneri adoleri solita essent, vnius tantùm Suis ob huius facti memoriã femora nõ adurebantur. Quoniã verò Venerẽ hîc eam ponimus quã Cœlitẽ appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis ac splendoris studiosa est, non humilem vulgaremq;, quæ suæ sibi conscia turpitudinis in antro secubat, fornicibus & arborum vmbris septa, minimè absurdũ est quod ex veterib. nõnulli tradidêre, suillũ genus adeò inuisum Veneri, C quòd immũdissimi sunt sues ex omni mansueto pecore, vti superius ostensum.

ADONIS.

QVa demum effigie ostentaretur Adonis iste in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulacrum enim eius in Libano monte olim tali habitu visebatur, obnupto scilicet capite, specie tristi, faciem manu læua, dextra amictum sustinente, in quem lachrymæ confluere videbantur: quæ omnia speciem hyemis describunt.

CHAOS.

ET quoniã ita sunt mortalium ingenia, vt quod ab vno aliquo scriptore sit excogitatũ, aut memoriæ mandatũ, nunquã alij desint qui priorũ industriã labefactare conentur, sunt qui tradant Ægyptios non ea de causa suillo generi pepercisse quòd impurum id esse decreuissent, sed venerationis ergò, quòd animal id tenebrarum symbolum haberetur: cumq; illi tenebras longè antiquiores luce prædicarẽt, cuiusmodi quippe erat illud quod dixêre Chaos, inanis, bruta, & stupens materia, formæ expers, ac tenebrarũ omniũ conceptaculum, eaq; de causa porcum tenebrarũ & cæcitatis simulacrũ esse profiterentur, quòd oculos

ita supernè obumbratos supercilij prominentia sortitus est, vt cœlum tot luminibus insigne, tot lampadibus illustre, nunquã intueatur, cernuus verò semper humũ despiciat, terram inquam ipsam, & noctis & totius obscuritatis parẽtem vnicè contempletur: congrua admodum visa est similitudo, & vera sympathia, vt qui tanto cultu tenebras prosequerent, animal auersum à luce identidem admirarentur: nam ea quoq; de causa Crocodilum, vt loco suo dictum, pro Deo coluerunt. Porrò Alexander Aphrodisieus suem ait pronum adeò ciboq; deditum, vt si fortè sursum aspicere cogatur, protinus stupore perculsus sileat ob insolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atq; cõsensum cum ea quendam habere. Lunæ verò sunt pulla omnia dedicata.

PORCI CVLTVS.

QVinimò adijciunt, nõ Ægyptios tantùm id honoris porco habitũ voluisse, verùm alias etiam gentes porcum inter numina collocasse. In Creta enim sacra erat sus, quòd creditum sit animal hoc nascenti Ioui mammam summisisse, puerique vagitum, ne audiretur à quopiam, grunnitu peruicisse: licet hoc Amaltheæ capræ assignent plurimi, vsqueadeò nullum apud vetustatem illam totius imperitam veritatis, tam impudens mendacium erat, quod vanitas eorum temporum non admitteret, & religiosissimè approbaret. E

MILITARIS ORDO.

POrcum sanè Romani inter signa militaria nõ sunt admittere dedignati, quæ quintum obtinebant locum, & instructæ aciei rationem figuráme quandam, porcinam frontem appellabant.

IOVII.

IN gestaminibus verò militaribus Romanorũ quæsierit fortè aliquis, quid sibi velit sus coloris rufi, habitu quodam sedentis, positis quippe clunibus, ac reliquo corpore surrecto, quæ spectatur in cæruleo clypeo, cuius marginem ruber ambit circulus. Insigne hoc erat eorum ordinum qui IOVII appellabantur, Diocletiani principatu, & sub illustri viro Magistro peditum nuncupato militabant.

HONORIANI.

IN eadem igitur Romana militia præferebatur & albus clypeus, cuius aureus erat vmbilicus à luteo circulo circunscriptus. Circulo innitebantur dimidiati porci duo coloris prasini, alter alterũ inspectantes. Insigne hoc erat eorum militum qui Honoriani vocati sunt ab Honorio principe instituti, hiq; sub Magistro equitum stipendia faciebant. F

AGRICOLA.

SEd vt ad Aegyptios redeamus, sunt qui aliam etiã affirment causam cur animal hoc Aegyptij voluerint inuiolabile: nempe quòd apud eos porci agricolationis vsum præstarent, frumentariamq; rem alicubi solis eorum operis adiuuarẽt. Nam qui, vt Exodus ait, propinquiorẽ Nilo regionẽ accolunt, quę satis mollis & irrigua est, nullo aratri, rastriue aut sarculi vsu freti, suillibus tantũ vestigijs terrã subigũt, exundante scilicet Nilo remollescit terra, cumq; redierit in alueũ sementẽ faciunt, inde porcos abigẽtes occulunt & terræ mandãt, dum illi & rictu terrã subuertũt, & sparsa per agrũ semina pedibus occulcãt. Sanè Latini vtilissimũ satis sulcũ porcũ appellauere, rarũ eum scilicet, qui deducitur aquę deriuandę gratia, quippe vt aquã frumẽtis nocere prohibeat. Inde veteres porcare

A care pro prohibere vſurpauerũt, quamuis Varro elatã terram inter duos ſulcos ideo porcã vocari dicit, quòd ea ſeges frumentũ porricit. Sic cùm dijs exta dabant, porricere dicebant. Quoniam autẽ mirificè inter ſe congruũt hieroglyphica cum ſacrificiorum ritibus, quòd vtraq; ijſdem cauſis plurimùm inniti videantur (nam vti paulo antè poſitum eſt hieroglyphicum vaniloquentiæ per porcũ, quem elephantus auerſetur: in ſacrificijs identidem immolatur porcus ab laborantibus delirio verborum, atq; etiam inſania, & quod terrenis præcipuè ſenſibus addictus applicitusq; eſt, ſponteq; & voluptuoſe admodum inhæſitat luto laſciuiæ, turpitudinumq; ſimulacrum habetur. Idem in ſacrificijs Maiæ, & dis terrenis offertur: & ita demùm in pleriſq; alijs hieroglyphicis, idem conſenſus eſt) non incongruam rem me facturum exiſtimaui, ſi de porcorum immolatione plenius quædam appoſuiſſem: ab eo autem quod delirio ſuper nuper attigeramus, incipiam.

DELIRII PIACVLVM.

IMmolari ſiquidem porcum ab laborantibus inſania verborumq; delirio, multiſcius Plautus indicat B Menæchmis:

Nunc ipſi naturæ Deo mihi reſpondeas
Adoleſcens, quibus hic precijs Porci veneunt,
Sacres, ſynceri: nummum vnum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia:
Nam ego quidem inſanum eſſe te certò ſcio.

In eandem ſententiam Horatius Sermonibus:

Immolet ecquis hic porcum Laribus.

quòd is inſania minimè laborare videretur qui diues, neq; periurus neq; ſordidus haberetur.

SACRIFICIVM.

SEd tam multis porrò myſterijs Porcus ſacrificari ſolitus, vt animaliũ ſoli ſues θύται ἀπὸ τοῦ θύειν, quod immolare eſt, meruerint appellari: Latinè ſacres, teneri adhuc, & in veteri comœdia ſues myſterici nũcupantur, eaq; laudatiſsima erat hoſtia, ſi quis inuentus eſſet porcus, qui ſolidas vngulas non diuiſas haberet. C Quod ne cui mirum videatur, ſciendum eſt ex Ariſtotele, in Macedonia Æmatheolicas ſues vnguibus eſſe ſolidis.

SACRAMENTVM.

PEr porcum ſanè iurare Agamemnonem apud Homerũ legimus. Et pugiles certamẽ udituros iuxta Horcij Iouis ſtatuam in Elide mactato porco iurare ſolitos, ſine fraude ſeſe comparaſſe, tradit Pauſanias. Quin etiam iudices præfectosq; certaminũ eodem ſacro, & apud eandem ſtatuã iuraſſe tradit. Nulli verò porcum illum per quem illi iuraſſent edere licuiſſe: quare Talthibius Homericus porcũ quem Agamemnon pro iuramento ſtatuerat, arreptũ in mare præcipitem dedit. Addemus & illud, cenſores Romanos cõpleto quinquẽnio luſtrari ſolitos, ſacrificia de ſue, oue, tauro facientes, quæ vnica dictione SOLITAVRILIA vocabantur, vt obiter apud Pædianũ in Diuinationem corrigas, quod duabus locutionibus diſsitum legitur in vulgatis codicibus, Soli taurilia. Cereri autem porcus, vti dictum, in primis mactabatur, ſiue quòd paſtu ſegetũ & diſsipatione, magnas aruis inferat clades, vt apud Ouidium, *Prima putatur*

Hostia sus meruisse mori, quia femina rostro D
Eruerit pando, spemq́ interceperit anni.

siue conciliandæ fœcunditatis gratia, cùm animal sit (vt id identidem repetamus) fœturæ admodum prolificæ. Adhiberi sanè sacrificio Cereali porcam auream & argenteam nuncupatam, ait Atteius Capito, quæ etsi numero hostiarũ non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam. Propudiatus verò porcus dictus est, vt idem asserit Capito, qui sacrificio gentis Claudiæ velut pulpamentum, & exolutio omnis recontractæ religionis est. Sed vt ad fœdus reuertamur, porco etiam cæso sacra fieri solita, quotiens inter populos confecto bello, vel pax fieret, vel fœdera confirmarẽtur. Sed quod Virgilius fœminino genere, Cæsa iungebat fœdera porca, dixerit, Quintilianus quædã, ait, non tam ratione quàm sensu iudicantur: vt illud, Cæsa iungebat fœdera porca. fecit elegãs fictio nominis: quòd si fecisset, porco, vile erat. Quod verò Seruius ait falso dictũ à Virgilio, porca, quòd ad hoc sacrificij genus porcus adhiberetur, Tranquillus vita Claudij, cum Regib. fœdus in foro icit, porca cæsa, inquit: tametsi Liuius quoq; porcum statuit. Sed enim apud Festum E inuenies, hæc porcus, in sacrorum Pontificalium libris scriptum esse. Porcam autem dicit Veranius, quæ familiæ purgandæ causa Cereri itidem solita est immolari, quòd pars quædam eius sacrificij fieret in conspectu eius mortui, cuius funus instituebatur. Extant autem etiam hodie sacrificiorum huiusmodi vestigia Romano solo: nam veteri quodam instituto in defuncti memoriam corbes suillæ carnis atq; etiam bubulæ in frusta concisæ ostiatim circumferunt, singulisq; ædibus frustum carnis vnum impendunt: quiq; lautiorem hanc faciunt viscerationem, panem & vini sextarium adijciunt.

NVPTIALIA.

QVin etiam nuptiarũ initijs, antiquis regibus porcum mactare mos erat. Et potentiores quiq; viri in Hetruria nuptialibus conuiuijs, nouæ nuptæ maritiq; Dis tutelaribus porcum immolabant, quod etiam prisci Latini & Græci in Italia factitabant. Vnde is qui sponsam ducturus cùm omnia apparasset, & spe sponsæ frustratus esset, exclamauit:

ἀπώλωλεν γ᾽ ὗς, καὶ τάλαντον, καὶ γάμος. F
Perijt quidem sus, & talentum, & nuptiæ.

Hysteria sanè festa erant quibus sus Veneri mactabatur Argis instituta, cuius rei meminit Callimachus: quanquã apud Sicyonios omne animaliũ genus Veneri, vt alibi diximus, præter vnum suem sacrificari solitum inuenias. Aristoph. Sed veneri porcus non sacrificatur. Causam superius exposuimus.

TERRA IVNOVE.

MActabatur etiam Maiæ, sed prægnãs, quæ omnino terra est, & vt ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum: quæ etiam in sacris Magna mater, & Opis vocabatur: cui sceptrum etiam in sinistra manu addebatur, quòd eam Iunonis potentiam habere putabant. Quanquam sunt qui Maiam eandem & Proserpinam interpretantur: ideoq; illi porca fieri, suemq; mori meruisse, quia femina, vti dictum est, pando eruerit rostro. Proserpinam verò esse vim segetum & frugum omnium per hyemem terræ abditam, per mitius verò tempus in superiori apertaq; regione commorantem, mythologi docuere. Maiæ autem porcus sacer erat, quò illi cum alio quopiã nullo quàm cum terra quic-

A ra quicquam cõmune esse manifestius intelligamus, sitq; deniq;, vt Flaccus ait, amica luto sus: victimæ enim numinibus aut per similitudinem, aut per contrarietatem immolabantur: qua in sententia Virgilius dixit,

Et in verubus torrebimus exta colurnis,

in antipharmacum scilicet, vt hostia nocens eo itidem virgulto coquatur, quod vitibus nocet: nam ea de causa præceptum ab eodem fuerat, ne inter vites corylus sereretur. quanq; Festus colurnũ hastile ex corno arbore mauult esse, quàm ex corylo: contrà verò Sosipater Carisius colurnum barbarissimum esse literarum transmutatione dicit, cùm sit Corylus arbor: ita enim apud eum scribitur.

HVMANA HOSTIA.

Reliquum est vt de humanis hostijs loquamur, quando constat porcos id beneficij humano generi contulisse, vt pro nobis in huiusmodi sacrum ipsi succederent. Nam scelera illa mactandorum hominum vbiq; ferè locorum admissa, minimè fabulosum: manifestum siquidem est eiusmodi fuisse sacrificium Tauricæ Dianæ, quod receptorum autorum fide testatissimum. Neq; quidem B Scythæ solùm hæc perpetrauere facinora, quos propter ingenitã barbaris ipsis feritatem id fecisse minimè mirum videtur. Sed & Ægyptij antiquitùs tales Iunoni hostias immolarunt. Romani quoq; ipsi Iouem quem Latialem vocabant, humanis hostijs coluere. Iam Sicinius Dentatus multis certaminibus illustris, primus apud Romanos hoc sacrum Marti fecit. Sedenim alios quoq; fuisse dicit Athanasius, qui postquam à bello victores redijssent, captiuos per centurias diuiderent, deq; singulis vnum desumentes, eum Marti iugularent. Hinc Virgilianus Æneas Pallantis satis manibus facturus,

Sulmone creatos
Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfens:
Viuentes rapit, inferias quos immolet vmbris,
Captiuoq; rogi perfundat sanguine flammas.

Diodorus aheneum Saturni colossum apud Carthaginem fuisse memorat, cuius brachia porrecta in gyrum erant, quiq; ad eum peruenire adolescentes sacrificandi causa cogebantur, in foueam ignis incidebant: hacq; sacrificij crudeC litate diutissimè prolem ipsi suam illi mactauerunt Deo, qui & filios suos deuorasse perhibetur: mox cùm aliquando scelus abhorruissent, seruitia in hunc vsum emere instituerũt. Subsecuta inde pestis est, mox obsidio grauissima, quare illi Saturnũ sibi succensere rati, trecentos impuberes ingenuos sacrificarunt: quãuis, vt in Lucernæ hieroglyphicis meminimus, nõnulli ducentos tantũ ponunt. Galli etiã morẽ hunc sacrificandorũ iuuenũ in Saturni cultũ D. Augustino teste susceperunt. Phœnices quoq; atq; Cretẽses eò & ipsi prouecti sunt insaniæ, vt filiorũ sacrificijs Saturnũ sibi placari arbitrarent̃, ne inhumanitatis istius nota vni Heliogabalo inuratur, qui humanas hostias libenter immolauit, lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnem Italiam, patrimis & matrimis, vt maior esset vtriq; parenti dolor. Neque temerè Appion & Iulianus Apostata, & alij Hebræos carpunt, quòd humanis ostijs abusi sint, cùm in ore omnium versetur Iephtæ Galaaditarum principis detestabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus vouit, si victor reuerteretur, illum Deo se immolaturum, quicunque primus de suæ domus foribus egressus occurrisset sibi: accidit verò vt re ex voto confecta reuertenti filia sua vnigenita cum tympanis & choris

gratulabunda occurreret prima, qua conspecta scissis sibi vestimentis infelicitatem suam & luctuosam filiæ calamitatem miserabiliter deplorauit: neq; tamen impio abstinuit sacrificio, cùm generosa virgo viriliter instaret, ne pater voti reus fraudaret Deũ, duûm tantũ mensiũ implorata mora, qua in montibus virginitatem suam defleret: quo elapso tempore ad patrẽ magno animo rediјt, seq; obtulit sacrificandam. Sed id impiè Iulianus & Appion, quòd Iudęos omnes in vnum eundemq; ordinem redigunt, atqueadeò Christianorũ quoq; instituta, detortis præposterè horum exemplis, malignè admodum insectantur, cõtumacium & à diuino pręcepto præuaricantiũ moribus innixi, quos neq; nos vnquã imitati sumus, nec ab vllo vnquã pio suscepti: idq; dissimulant illi quod à regio Psalmographo tam acriter improbatur, vbi Psalmo sexto supra centesimũ clamat, præuaricatores quosdã à vera pietate abalienatos eò dementiæ prolapsos, vt & filios & filias suas cacodæmonibus mactare nõ exhorruerint: & vt rem magis exacerbaret, indignationemq; suam exaggeraret, eiusdem statim rei repetitione facta, innoxium ait filiorũ suorum sanguinem ab eis effusum, & Cananęorum simulacris oblatum, terra fœdissimè polluta, quæ scelus tantum, & vsqueadeò impiũ, execrari videretur. Quin & Chrysostomus, oratione cõtra Iudæos tertia obiјcit eis, quòd filios & filias suas dęmoniјs immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianũ, sed de sacrificio piorum, & Deo ritè facientiũ loquitur, nõ esse eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorũ sacris recesserunt. Chrysostomus præuaricatores taxat, quia dæmoniјs ea faciebãt. Et tamẽ hodie sunt inter Iudæos qui cùm non possint Christianę seueritatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano sanguine sacra faciant excogitarunt, eo quippe à thermis, à cucurbitulariјs quouis precio promercati: ita eo in vitreum aliquod vas infuso, & ad ardentes carbones admoto exciendis dæmonibus abutuntur, quos appellarint, quoad sanguis ille deferbuerit, ad mandata adsistentibus, & ad omnia quæ iјs sciscitati fuerint respondentibus. Sed vt hęc non à Iudæis Domini, sed à malis & rebellibus factitata prætereamus, Porcumq; nostrum iam rude donaturi honesta etiã missione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficiј consecuti fuerimus confitendum. Siquidem Diophantes Lacedæmonius, qui de sacris Deorũ opus admodum curiosum elucubrauit, porcũ ait loco hominis immolari cœptum ab Atheniensibus: nam prius, vti dictum, qui centum homines cecidisset, Marti hominem faciebat. Magna igitur suillo pecori gratia debetur, cuius immolatione vita sit humano generi condonata.

Iudæos etiam hodie humano sanguine sacra facere.

PIERIVS VALERIANVS AD LACTANTIVM PTOLEMAEVM NOB. SENEN. DE IIS QVAE PER GREGALIA QVAEDAM SIGNIFICATVR EX SACRIS AEGYPTIORUM LITERIS.

Regalium nonnullorum significationes ex Aegyptiorum adytis erutas, super quibus multa, literatissime Lactanti, apud egregiè probum virũ Hieronymũ Mandolum Picolomineum cœnantes in amœnissimis eius hortis, locuti fueramus, vt in commentarium redigerem suasisti, quòd argumenti raritas lectionem hanc faceret non iniucundam, &, vt addebas, etiam optabilem: quòd super his Græci pauca admodum dixissent,

A *dixissent, Latini verò penè omnes huiusmodi scientiam propémodum ignorassent, minimè quidem hi atque illi tacituri, vel rem adeò doctam in tenebris & situ computrescere permissuri, hæ si disciplinæ tunc cognitæ fuissent. Quota enim ea portio est, quam vel Tacitus, vel Ammianus, vel Macrobius, & si qui alij talia curarunt, vix primis libatam labijs attigerunt? Suasu igitur incitatus tuo, quæcunque & hîc & illic comperissem, & ex veterum præcipuè numis potius quàm ex libris didicissem, in vsum tantùm asseruabam meum, quòd Principes, quos colimus, huiusmodi antiquitatum cognitione delectari plurimùm animaduerteram, vt scilicet pro re quæ nasci posset, interdum haberem quod super his non ineptè neque imperitè dici videretur: quædam enim omnino huius generis esse mihi persuadebam. Postea verò quàm & tu & Bartholomæus Carolus Picolomineus, neque non Marius Bandinus, sodales tui, tam emunctæ naris viri, quique vnà cœnabant, egregiè ipsi quoque literati, industriam studiumque hoc qualecunque meum commendare cœpistis, tuque præclara tot, quæ scitu iucunda in veterum numis obseruaras, explicasses, essentque omnes eo in argumento facti attentiores, facilè impetrasti, imò, vt verius loquar, perpulisti, ne istiusmodi rei curam, quæ omnium literatorum ingenia videretur oble-*
B *ctatura, desererem. Aiebas enim Latinos hac scilicet in re Græcis inferiores esse, quòd præter Marcum illum Varronem, & nostrum Plinium, vixque alterum ab eo, neglexisse quodammodo visi fuerint eruditionē, quam Græci tam veteres quàm iuniores tanto studio amplexi sint, vt ne leuissima quidem contempserint, & ita res tam publicas quàm priuatas minutissimè perquisierint, easque memoriæ commendare nequaquam erubuerint, vt nihil in protritis, curtisque etiam scrutis præterierint, cuius aliquam non habuerint rationem: hinc magnam antiquitatis tam in verbis quàm rebus cognitionē, ad nostram vsque ætatem peruenisse. Fuisse nostros seueriores, & sublimiū tātùm materiarum amatores: accidereque hinc, vt eorum multa quæ ad ritus, ad mores, ad rem domesticam, ad negotij quotidiani vsum faciunt, per nostrorum incuriam incognita nobis sint: per Græcorum verò diligentiam, qui tam Latinorum quàm suorum res perquirentes nostræ obuiam ierint negligentiæ, plurima nouerimus, quorū neminem eorū qui nunc eruditi habentur, pœnitere possit: & quæ plurima in hanc sententiam disseruisti. In hoc igitur studium cùm, quantum per occupationes meas licebat, auidius incubuissem, multa conscripsi commentaria, quæ tamen emendare non potui, quòd principum virorum, quibus addictus eram, negotia quæ tractabam, incœptum opus sæpius interrupère cogitationesque meas aliò omnes auertère. Et quia te in primis impulsore factum hoc est, necesse quoque tibi fuerit horum*
C *partem recognoscere, polire, castigareque, ne vel ego tibi frustra paruerim, vel tu vir admodum grauis rem nihili consuluisse videaris. Quæ tibi obuenerunt ea sunt, de quibus sermo tunc noster fuit, cùm vir rarissimus Franciscus Bandinus Archiepiscopus vester numismata in agro suo nuper inuenta magno numero in mensam nostram iussisset effundi, in quorum bona parte, hirci, oues, arietes signati erant: traxere hæc reliquum gregem, vt vna viderentur caula posse commodè coërceri.*

DE CAPRA.

ESTO igitur prima de Capra consideratio, quoniam ea vago lasciuoque admodū ingenio prædita, & vorandi auiditate hac illac cursitans, locoque stare nescia, è grege prima omnium prodijt.

AVDIENDI PROMPTITVDO.

HOminem auditu præpollentem Aegyptij hieroglyphicè significare si vellent, Capram ponere soliti sunt, quam per aures perinde atque per nares spiritum & emittere, & vicissim recipere vnà cùm Aegyptijs tam Archelaus quàm Alcmæon autores grauissimi prodidere:

quamuis opinionem hanc maximè reprobat Aristoteles, humanamq; diligen- D tiam id nulla adhuc dissectione deprehendisse, aut sensu aliquo euidentiore con ijcere potuisse, firmiter asseuerat: Ægyptijs tamen commentum placet.

CONSTERNATIO multitudinis.

SVnt qui multitudinē vniuscuiusq; casu consternatā obstupefactamq; indicare volentes, capram villo à mento dependente comprehensam pingant. Accidit enim vt si earum vnam ex grege arunco eo apprehenderis, cæteræ stent veluti stupidæ, suos in illam vnam oculos conijcientes. Sunt verò qui loco hoc modò eryngium, modò moly, vel origanum etiā quærant, quem caulem si ouis capellaue pascendo auulserit, & in sublimi conspicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura attonitus reddatur, neque prius pabuli memor fiat, quàm caulis ille à pastoribus ab ore pecudis abstractus abijciatur. Cuius fabulæ autores etiam citant Aristotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehensa capræ barba, quam Opilius Aurelius spi- E rillum vocari dicit, aruncum Plinius, ex Naturali historia desumpsimus.

PRO VITIBVS SACRVM.

QVid autem sibi vellet hieroglyphicum aheneæ capræ inauratæ, quam Phliasij tanto cultu prosequebantur, vt illi etiam preces allegarent, Pausanias declarat. Quippe cùm manifestum sit, sydus, quā Capram appellant, exortu suo vitibus nocere, id honoris ei habitum voluêre, quòd, ne id accideret, ea potissimū ratione caueri posse iudicarūt. Animal porrò id cùm sit ex domesticis omnibus damnosissimum, lege in Acropolin Athenis adire prohibitum, morsu noxio vniuersa germina abrodens, & vt more Iurisconsultorum, ac prætorij edicti loquar, pauperiem faciēs. Alij Baccho Caprum ob hoc mactare maluerunt, vt bestia quę morsu pestilenti vitibus maximè nocet, immolata, Deum vitibus conciliaret. Nam & Ascolia sacra, de quibus Virgilius: Vnctos saliêre per vtres, ea de causa Baccho sunt instituta, quia vtres ex hircinis caprinisq; pellibus fieri consueuerunt. Quoniam verò caper vitem abrodens eam veluti veneficio vitiat: excogitatum est in Bacchi gratiam id in vtres ludibrium, vt scilicet eos flatu tumefa- F ctos per humum disponerent, superq; eos saltationibus lasciuirent, vnde lubricitate pellis suopte pingui delibutæ pingues identidem fallerentur, pręcipitesq; saltatores, sine vllo tamen incommodo, conciderent, effusumq; omnium risum excitarent. Eadem antipathiæ causa dictum à Virgilio autumant:

Et in verubus torrebimus exta colurnis.

Corylos enim vitibus vicinitate sua nocere, experimēto compertum est: quamuis Festus colurna hastilia ex corno arbore facta potius, quàm ex Corylo velit. Contrà verò inuentum est ex tam pestilente in vites animali maximam capere vtilitatem, eiusq; beneficio augeri vindemiam: siquidem apud Africanū legas cornua caprarum numero tria circum arborem cui vitis maritata sit, in terram affigi, acumine deorsum immisso, ore cornuum supra terram paululum extante, vt pluuia velut in vas influere posit, id factum vberrimæ fertilitatis in vitibus auxilium esse. Nihilo secius, vt idem Africanus autor, non morsus tantùm vitem lædit, verùm pulmo etiam eius contra vini vim arma capit, si assetur, & ebrioso cuipiam in cibum detur: efficit enim vt vapor ille qui temulentiam inducit, retundatur, inaniterq; diffletur & euanescat. Quin etiā hircinus adeps, quo falx

A falx putatoria obuncta fuerit, ne pediculi in vite generentur, rohibet, ab eodem proditum Africano.

VNIVERSA MVNDI machina.

Hieroglyphicum erat & Panis signum, ex quo tota mundi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquum effigie. Inferior ea pars terram hirtam & hispidam ostendebat: humana verò læuitas atq; mollities, tranquillum & defæcatum æthera, mundi ipsius ducē. Huic insuper illa in Nymphas procacitas attributa, & nunquā satiata libido: mundus siquidem assiduè rerū species progenerat, & humore plurimum vtitur, materia quippe generationi in primis & apta & cōmoda. Quare simulacrū Panos tam syluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis vt tutelaris apponebatur. Commentitiū verò est, quòd Pana nōnulli ita dictū arbitrantur, quia Penelopes & totius turbæ procorū filius fuerit, qua in sentētia Theocritiana est B apostrophe ad Penelopen, Syringe, ἀνδὸν τέκεν ἰθυντῆρα. quē quidem Epimenides ex Ioue & Callistone genitum asserit, poëmatibus: gemellos enim fuisse Pana & Arcada. Sed Aristippus, Arcadico, Iouis & Nymphæ Æneidos prolem agnoscit. Sed qui veterum fabulas speciem quandam esse philosophiæ autumāt, delitescentem in illis doctrinam ita solent explicare, vt Pana ideo dici velint, quòd, vti monueramus, simulacrum eius vniuersi naturam exprimat: forma enim eius rebus quascunq; tuemur accommodata est. Cornua siquidem & Solis & Lunæ similitudinem esse perhibent. Nam alibi cùm de Mose loqueremur, radiatā eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptam ea de causa docuimus, quòd apud Hebræos radius & cornu sint æquiuoca. Pantheræ pellem, stellarum, vt Probus arbitratur, vt quidam alij, simulacrū esse terræ, quæ mira sit varietate conspicua: inferioris partis villos omnium terra nascentiū imaginem haberi. Fistulam spirantium in orbe toto ventorū imitationem. Caprinam faciem repentinas procellarū turbationes, quæq; toto aere sunt mutationes, indicare. Iam per femora hirta, syluosa loca: per crurum exilitatem, montiū abrupta figurari. Sunt qui falcem etiam manu prætentā illi attribuunt, quod dubio procul labores, quos opeC ribus mortales impendunt, indicaret. De hirco autem qui Alexandri Macedonis apud Danielem indicium fuerit, alio loco dictum. Hic illud potius ponam quod Eucherius tradit, ex Capræ symbolo iustos intelligi ex Gentibus præcipuè venientes, eoq; spectare Solomonis dictū, Capillatura tua sicut grex caprarum quæ reuelatæ sunt ex Galea: sumpta scilicet inde similitudine, quòd capræ de sublimi cibum petunt, veluti pij quę supernè sunt ad animi cibū inuestigant.

L I B I D O.

CAprinum ad hæc genus in Chimæra: capra enim & Chimæra idem: quippe in nequitia Bellerophontis virtute domita, mediū tenet: quod libidinis affectum notat, ea videlicet de causa, quòd huius generis animal in libidinē & procacitatem sit immodicum, hœdosq; petulcos eadem ratione dictos à Virgilio legimus. Deq; Satyris identidem capripedibus eadem omniū consensu feruntur, non posse quidem eos libidine satiari. Minimè verò fabulosum esse de Satyris cōmentum, ostendit Plinius, qui illos in Subsolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal pernicissimū, vt propter velocitatem nisi senes aut ęgri capi nequeant. Sed & Pausanias hęc de illis audisse se profitetur, Euphe

mum quendam probatę fidei virum aliquando ſibi narraſſe, cùm in Hiſpaniam nauigaret, aduerſa tempeſtate ſe in exteriorem Oceanum eſſe delatum, poſtq; multorum dierum nauigationem, ad inſulas quaſdam deſertas perueniſſe, quas homines ferino trucíq; aſpectu ſyluestres inhabitabant, corporibus hirtis, pilorum colore ſubrufo, caudis equina penè maioribus præditi: qui poſteaquam nautas illuc aduectos inſpexiſſent, ocyus omnes ad extremũ littus accurrêre, vocem quidem nullam, ſed ſtridorem quendam informem & inarticulatũ emittẽtes: in fœminas autem quæ naui illa caſu vectabantur, eos adeò furioſos inuaſiſſe, vt ægrè ab iniuria etiã cæſi flagris abigi, ſummoueríq; potuerint. Veritos verò nautas ne quid indignum paterentur, inhibita naui procul in anchoris ſtetiſſe: barbaram verò quandam mulierem, quam ſecum habebãt, in littus expoſuiſſe: in quam omnes poſtea petulantiſsimè debacchantes per omnia corporis caua libidinem exercuerint: eaſq; Satyrorum inſulas à nauigantibus appellari, Euphemus idem aſſerebat. D

FEBRIS.

SVnt qui febrem ex Capræ ſimulacro ſignificent, propterea quòd animal id eo ſemper incõmodo laboret: hinc anima illi ſemper ardentior, ita vt attacta paſtu exurere videatur. Vehementem verò in quocunq; animali calorẽ, febrem eſſe, tum Ariſtoteles, tum alij prodidêre. Ea autẽ de cauſa in eius venditione dominus ſanitatem præſtare minimè cogitur: tantùm verò ſufficere, ſi eam eo die bibiſſe comediſſéq; profiteatur, Florentinus autor admodum celebris, qui inter multa quæ reliquit literarum monumenta, etiam de re ruſtica nõ incurioſe conſcripſit, ita ſemper febricitare capras ait, vt ſi quando deficiat febris, intereat. E

AVGVSTI GENESIS.

IN numis quibuſdam argenteis Capricorni cœleſtis ſignum hieroglyphicè cuſum aſpicias: indicat id, vt ex Trãquillo didici, Auguſti geneſim. Nam cùm Theogenes mathematicus ad quem in ſeceſſu Apolloniæ vnà cum Agrippa comite acceſſerat, genituram eius inſpexiſſet, exilijſſetq; & adoraſſet eum, tantam mox fiduciam fati Auguſtus habuit, vt ſchema ſuum vulgauerit, numumq; illum argenteum nota ſideris Capricorni, quo natus eſt, percuſſerit. Numum hunc attrectaui, in quo Capricorni ſignũ eſt in piſcem deſinens, quòd ſphæram intra priores pedes poſitam euoluere videtur: ab altera parte Auguſti caput. F

Auguſti numus.

MERETRIX.

VT verò redeamus ad Caprã, ea cùm peſtilenti morſu præcipuè noceat, ingenij meretricij, conuenienti admodũ hieroglyphico, ſymbolum habetur, ab ore quippe cuius damna tot mortalibus inferũtur: nam veluti germina præcipuè Capra perueſtigat, quæ depaſcitur auidiſsimè: ita meretrix cupida eſt in primis adoleſcentioris ætatis, vtpote quę ob imperitiam magis idonea ſit vt faciliimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix αἴξ, id eſt, Capra cognominata eſt, quoniam mercatorem adoleſcentem Thallum, qui in Atticam caricas & mel Hymettium empturus aduenerat, abligurijſſet. θαλλὸς autem germen eſt, quem luſum haud iniucundè Machon ita explicat:

ἐπεκαλεῖτο δ' αἴξ, ὅτι τὸν μέγαν
κατέφαγ' ἐραστὴν ποτε θαλλόν. quod nos ita reddidimus:

Nicò olim meretrix fuerat, mox Capra vocata
Eſt, quòd amatorem eximium cognomine Thallum
Fortiter abſumpſit. Neq; aliam ob cauſam capræ lumbi ſacrificijs offerri

A offerri apud Hebræos prohibebantur: nisi quia necesse erat lumbũ esse immaculatum, vel, vt alij, integrum, vt alij, perfectum. Capra verò cùm pro delinquente ponatur, immaculatos lumbos habere non potest.

NEQVITIÆ FACINOROSITAS.

MEritò itaque viri libidinosi probra & impudica facinora notare si vellent Ægyptij sacerdotes, hircum potius quàm taurum pro hieroglyphico fingere instituerunt. Taurus enim licet inguine sit præcipuè validus, & in re venerea perpetranda promptissimus, non tamẽ inscendit quoad anniculus fiat: neq; quidem iuuenca recentior quàm annicula venerem patitur, nisi ostento: hircus verò septima posteaquàm natus est die, vt apud Ælianum, alij septima dixerunt hebdomada, rem veneream aggreditur, improle tamen & infœcundũ semen eijciens, veluti tauri quoq; vsq; ad bimatum, licet alioqui non nisi quadrimos eos generationẽ implere nõnulli contendant. Sedenim hircus celerius porrò quàm quoduis aliud animal inscendit, recteq; ab Horatio libidinosus appellatur: cuius fœcunditatis gratia inter Deos insipienti seculo annumeratus aliB quando est, perinde ac Panes ac Satyri. Is quippe apud Ægyptios Mendesio ciuitate multarũ & formosarũ puellarũ collegio curabatur, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligẽter educabãt. autor Plutarchus. Et Veneris simulacrũ, quæ hirco insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, quàm ob huiusmodi petulantiam. Et Mathematici mulierem nudam, quæ hircum humero gestet, vigesimosecundo gradui Virginis adscripsere, ex eo impudicitiam eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huic generi brutorũ similis fuit Heliogabalus, qui mulieres nunquam iterauit præter vxorem: ille, vt Alexander Seuerus ait, nõ solùm bipedum, sed etiam quadrupedum spurcissimus. Iam verò Sacræ literæ dum hircos hœdosq; immolandos monent, nequitiã omnemq; libidinẽ iugulandam indicant, vt interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiam interpretamentũ habes apud Cyrillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, vt facilè ijs accedam, qui opus id adscribũt Adamantio. Hœdi aũt ferè passim in Diuinis literis hieroglyphicè pro perditis & nequã hominibus, libidinis & aliorum scelerum facinoribus inquinatis designantur: idq; manifestissimè cognoscitur ex eo, quòd Dominus noster consummationem seculi, vt C ait Hesychius, narraturus, ouibus à dextera statutis pollicitus est eis iustorũ benedictionẽ: in hos autẽ à sinistra segregatos, dira illa omnia, quæ in profligatissimum quenq; decernunt, cõminatus est. Ita verò pro sceleribus hircus ponitur, vt in Diuinis literis statuatur ante aras hircus viuẽs, sacerdosq; vtraq; manu super caput eius imposita confiteatur vniuersas populi iniquitates, delicta admissaq; prauè & impotenter, omniaq; in eius caput increpãs oggerat: mox per hominem certũ in inuiam desertamq; solitudinem emissum deportari iubeat. Illud etiã addunt ad causam, quòd asperũ gerit pilorũ indumentũ: asperum interpretantur peccato refertũ: atq; ita mortale genus omne mysticè per hircũ accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Hesychius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui eum signum esse velint profugarũ legionũ quæ à Deo defecerunt, quæq; in fœditatẽ & horrorẽ damnatæ in omne seculum, ceciderũt.

DIABOLVS.

ADamantius itaque hircum ait diaboli symbolum esse, vbi ita interpretantur: Cùm verò ad martyriũ duceris hircum obtulisti, quia scilicet autorem peccati diabolum iugulasti. Hinc vulgò receptum vt malo dæmoni cornua

passim attribuantur. Nequitiã porrò per dæmonem intelligi, in humanicipite D serpente loco suo declaratũ est. Iam hirsutos apud Esaiam inuenias genera dæmonum: hos nonnulli etiã doctissimorũ Incubones vel Satyros, aut quosdam syluestres homines putauerunt. Maximus Tyrius, vbi Midæ fabulam scribit, qui Satyrũ per insidias ceperit, à quo omnia fieri aurea impetrasset, Satyrum, inquit, ebriosum dæmonem, infuso in frontem mero captum.

PETVLANTIA DOMITA.

GRæci autem poetæ caprum ab Hercule domitum ea de causa finxerunt, quòd is cùm procaci lasciuia homines ipsos antecelleret, domitus à virtute, impositũ petulantiæ modum, extinctosq; libidinis æstus, suppressosq; procacitatis impetus demonstraret. Nam eius nequitiæ vir fuit, vt triginta vna nocte mulieres aliquando feratur inijsse: & vt apud Athenæum, idem septem diebus quinquaginta filiabus Thestij virginitatẽ imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem inuasit, vel ex epistola sua manifestũ est, qua se nocte vna captiuas decem ex Sarmatia constuprasse gloriatur, seq; inter fortes annumerari affectat, dum mollitiem suam maximè commemorando manifestat. E Quòd verò Iunoni capras immolare primus Hercules instituerit, id ea de causa factum, quòd alterius hostiæ sibi facta copia non fuerit, cùm ei Deæ sacrificare vellet, propterea quòd sibi aduersus Hippocoonta pugnanti aduersata non esset: quæ res tangitur à Pausania libro tertio. At Lacedæmonij Dianæ cognomẽto Corythaliæ sacrum in agris facientes, non nisi caprarum carnes in obsonium adhibebant, neq; aliud animal præter id in huiusmodi sacris immolari fas erat. Apud Xenophontem legas, Athenienses, quo tempore Persæ cum ingentibus copijs Athenas deleturi in eorum fines inuaserant, Dianæ votum fecisse, tot illi se Capras immolaturos, quot hostes occidissent.

ADVLTERÆ CONIVGIS MARITVS.

NEq; illud inuentũ adeò nouum est, vt nullam sapiat antiquitatem, quòd hodie vulgò caprum eum appellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim & hoc apud veteres hieroglyphicũ: atq; illud insuper adagium ferebatur in spurios, si de patre quispiã quæritaret, vt τῆς μητέρος ὡς αἴξ, responderent, Matris quippe, vti capra itidem, vtpote qui de patre incertũ ferret, propterea quòd capellis nullum ducem pastores constituunt, vt ait Aristoteles, vel vti suos oui- F bus arietes, suos bubus tauros, & ita plerisq; alijs. Caprarũ siquidem natura instabilis, lubrica, atq; mobilis admodum est: quare hœdus in caprilibus à matre tantùm dignosci potest. Meritò itaq; vir, de cuius liberis vxor tantùm possit internoscere, hircus appellatur, & ἱερογλυφικῶς per hircum figurabatur. Nam & Catullus in hanc sententiam, Putare cæteros hircos, dixit. Quòd verò sunt non illiterati viri, qui dicteriũ inde sumptum putant, quòd hirci suas fœmellas iniri facilè patiuntur, etiã si coràm spectauerint, vt quem notat Iuuenalis cùm dixit,

Doctus & ad calices vigilanti stertere naso:

aliter traditum ab Æliano legimus, qui sentire hircos riualitatis affectum testatur exemplo Grathis pastoris Calabri, cuius dormiẽtis cerebrũ caper cornibus in eum incitatis eliserit, propterea quòd deprehensus esset ab eo cũ capella quã amabat venerea copula misceri, de quo Probus Georgicôn primo: sed vti dictũ, copiosius Ælianus. Rusticum enim & imperitum id genus hominum, hac plurimum nequitia famosum inuenias: vnde iocus apud Theocritum,

ὡπόλος ὅκκ' ἐσορῇ τὰς μηκάδας οἷα βατεῦνται

A *τάκεται ὀφθαλμὼς, ὅτι οὐ τράγος αὐτὸς ἔγοντο.*

Aepolus inscendi videat siquando capellas,

Liquitur obtutu, quòd non caper ipse creatus.

Quòd verò vulgò Becchũ eiusmodi notæ hominẽ appellãt, quippe cui cõiunx sit adultera, atq; etiamnũ animal hoc ita vocitent, antiquissimã esse dictionem, in Græcorum habetur commentarijs. Apud historicos enim legere est, Psammetichum Ægypti Regem Phrygiorũ antiquitatem, de qua magna inter Phryges & Ægyptios contentio fuerat, in Ægyptiacis pueris humano omni consortio inhibito educatis, eo argumẽto deprehendisse, quòd ex suapte natura Bech pronũciarẽt, quę vox propriè caprarũ & hircorũ est, eoq; vocabulo Phryges panem appellarent. Rostrum verò auium plerisq; nunc Italiæ locis, olim verò tota Gallia becchũ nũcupabatur: & Beccare passim pro mordere decerpereue dicitur. Quasi verò fuerint primitùs homines à Capris enutriti, naturaq; ipsa vocem enunciare docuerit, quæ ad alimoniam magis necessaria videretur, id honoris Phrygibus adiudicatũ, vt antiquissimi omniũ haberentur. Quaq; ratione B balãtes oues, & latrãtes canes appellamus, eadẽ illi becchos hircos vocauere.

DE ORYGE.

INter minores Ægyptij greges Oryx est, quem nonnulli Caprarum adscribunt generi. Hunc ex omnibus animalibus solum auerso pilo esse, autores tradunt.

MATHEMATICVS.

PEr hoc animal pictũ aut sculptũ, mathematicũ hominẽ hieroglyphicè intelligebãt: siquidẽ Ægyptij, cùm Sothen astrũ illud suum, quã nos Caniculã appellamus, magno cultu prosequerentur, deq; die, quo præcipuè oriretur, soliciti admodum essent, animaduerterũt Orygem sideris eius ortum sentire, atq; etiã clamore edito significare, quasi vel ortum nunciet, vel saluere iubeat. Sedenim eo tempore quo astrum illud oritur, aiunt capras omnes, quotquot Ægyptus habet, conuersas ad ortum prospectare, peractamq; ita reuolutionem cum fide fieri exploratam: consentireq; in id Mathematicorũ supputationes. Quinetiã, C vt nõnulli alij tradunt, oryx stat contrà, cõtueturq; stellã, ac veluti numẽ adesse sentiat, procumbit adorabundus: quare primas illi partes in huiusmodi significato tribuere, cùm συμπάθεια tam insignis cum eo sidere animal moueret, & ea viderent ab eo deprehensa, quæ longa mortalium studia non nisi multarum ætatum successu & obseruationibus per manus traditis, cõsequi potuere, cœli motu præsertim assiduè variante, quadamq; veluti trepidatione vacillante.

SOBRIETAS.

HAbet & id temperaturæ cum Sirio, quòd velut ille sitim semper affert mortalibus (vt Maro dixit) ægris, hic assiduam, imò perpetuam sitim perfert, & ex natura loci potu omnino caret. Quare virum perpetuò sitientem, imò dixerim ego maximè sobrium, per huius animalis effigiem significabant: quin & remedia sitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore haustus saluberrimi reperto.

DE OVE.

VIS nunc persequar significata, verùm ea non tam ab Ægyptijs quàm ab Hebræis & Græcis autoribus desumpta: quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet verò secum hæc dictio agnum simul & arietem.

STVLTITIA.

IN primis autem significatum illud super oue comperi, vt ex eius simulacro stultitia significaretur: nam vsurpatione vulgi, ouis cognomento insipientes appellantur, in quos adagium etiam fertur, προβατίου βίον ζῆν. De socordia verò stoliditateq́ animalis illud in ore omnium, προβάτων ἦθος, instar ouis Latini dicunt, quod more ouium Græci. Et Aristophanes, Vespis, ad huiusmodi stoliditatem respiciens, considere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in somnijs ponit ouilem fœtum in Tarquinium concitatum, tanto verò impetu arietantem, vt Regem solo prosternat: quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetem æquè ac pecus esse putabat, nomine etiam ex re quæ simulabatur indito, cùm tamen is pectus egregiè sapientia munitum gereret. Sed & Fabius Maximus, quòd ab ineunte ætate aliquanto hebetior videretur, quietemq́ & taciturnitatem adamaret, neque ad capessendas disciplinas promptitudine aut docilitate vlla præditus esse iudicaretur, magnamq́ de se torporis & insipientiæ suspicionem apud domesticos concitasset, Ouiculæ cog omento appellatus est. Porrò autem in sacris cùm ouem offerre Deo admonentur, expertes rationis motus, insipientesq́ cogitationes, & quæcunq; per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, vt admonet Cyrillus, sed longè plenius Origenes. Hinc χρυσόμηλον appellauit Diogenes virum quendam indoctum, sed splendidè vestitum. Nam & prouerbium illud, vti superius, Ouiles mores, de ijs qui minimùm ingenio valent, dictum inuenias. Diuinæ etiam literæ plerisq; locis homines diuinæ institutionis expertes indocilesq́, nunc oues, nunc pecora nuncupant, quòd in contemplationis sublimitatem suspicere nequeunt: sed cùm soli sint voluptati dediti, ea imitantur animalia, quæ, vt Græci est nominis etymologia, natura prona atque ventri obedientia finxit. De huiusmodi genere hominum quòd rectè olim instituendum esset, dictum aiunt, Homines & pecora saluabis Domine. Nam quòd Dominus præcipit, eum qui voluntaria dona offert, de bubus, vel de ouibus offerre, ex vtroque iumento similem designans hominem, qui nihil acuminis neque ad virtutem, neq; ad malitiam haberet, sed traheretur ab alio, vti & boues & oues, quæ animalia sunt insigniter mansueta, eos qui manu trahunt facilè sequentia: ideoq; non omnium hæc munera, sed Iudæorum tantùm esse videbantur, propterea quòd illis, tametsi virtutis nihil operarentur, sufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atq; huc Dauidicum illud citat Hesychius, Homines & iumenta saluos facies Domine. Neq; sum nescius, pastores ouium apud Ægyptios ignominię cuiusdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Appion, vt apud Iosephū est, Israeliticos populos appellitabat, neq; i; si hoc in historia sacra dissimulant. Sed vt simplicitatem illam viuendi, quæ colligitur

A tur tam ex nostra, quàm ex antiqua gentiũ penè omniũ memoria, prætereamus (certatim enim scriptores omnes primũ hoc humanæ vitę institutum laudibus omnibus ad cœlũ ferunt) est & mystica interpretatio, qua Ægyptij posteriores ij, qui à priscis illis longè desciuerant, non pastores ipsos, sed pastorum significatum odio prosecuti deprehendunt. Nam qui corporis incitationibus, eiusq; voluptatibus indulgere sibi permiserit, dubio procul hos, qui recta moneant, quadam veluti execratione declinabit. Atque id deniq; erat in causa, vt abolitis iam antiquioribus illis priscorum sacerdotum institutionibus, qui papyro victitabant, qui castimoniam & synceram animi puritatem amplectebantur, recentiores mox ex otio & opulentia ad delitias & illecebras prolapsi, in quas cursu effusissimo ferebãtur, cœperint pastores huiusmodi pariter aspernari & abominationi etiã habere, vtpote qui, vt ait Horatius, nil vellent ab ijs audire, nil discere quod ægros leuare posset, fidis offenderent medicis, amicis irascerent, si quãdo eos à funesta veterni suffocatione arcere properarẽt. Sic et Cainus pastorem fratrẽ, hominem quippe pietati addictum, ferre non potuit, cùm ipse terrenis tã

B tùm affectibus emancipatus esset. Sic passim etiam nunc probi modestiq; viri à potentioribus ignominiosè accipiuntur: scelesti, impostores, parasiti, & ambubaiarum collegia in honore sunt, & quæcunq; appetierint cõmoda consequuntur, atq; ita demum,

Potores, bibuli, media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.

DOCTOR VIRTVTIS.

VT verò ad pastores nostros reuertamur, pastorem ouium Ambrosius interpretari videtur disceptatorem rationis, doctoremq; virtutis. Et vbi scriptum, filios arietum Domino afferendos, principes ecclesiarum exponit Eucherius: & oues intelligit eos, qui simplici, vera, puraq; fide pietatem hanc nostram amplectuntur: de quibus Christus, Oues meę vocẽ meam audiunt. & ad Petrum: Pasce agnos meos. Quo super exclamat Salomon: Pasce animas pecorum tuorum. de quibus scriptum est, Arietes duos in primitiarum sacrificio ad

C septem agnos immaculatos anniculos, & vitulum vnum de armento adijci debere. Præclara quippe mandata, diceret Hesychius, et virtutes quas sequi, alias velut oues oportet, ad primã illam oblationẽ applicandas. Quòd verò Aaron pontificalibus iam ornamentis instructus arietẽ obtulit in holocaustũ, per arietem Theologi, vt idem Hesychius, Christum intelligunt immolatũ: ille enim ducatum præbere ouibus euntibus in pascua, & ad egressum ingressumq; à caulis & in caulas solet: sicut & Christus dux perfectę cõuersationis est, à quo videlicet ea sumpsit exordium, atq; ideo intrare per se & exire ouibus præcipiebat.

INNOCENTIA.

ANte alia autẽ tam ouis quàm agnus hieroglyphicum est innocentiæ. Hinc illud apud Cyprianum sapientissimè scriptum libro de Liuore: Meminisse debemus quo vocabulo Christus plebem suam appellet, quo titulo gregẽ suũ nuncupet. Oues nominat, vt innocentia Christiana ouibus æquetur. Agnos vocat, vt agnorum naturam simplicem, simplicitas mentis imitetur.

MANSVETVDO.

ET imbellem, purum, simplicem, ac egregiè mansuetũ hominem, eundemq; immaculatum, ac pectore candidissimo præditum hieroglyphicè significa-

re qui volunt, agnum pingere consueurunt: id enim mansuetissimum eius ingenium exposcere videtur. Nam & ipso vocabulo ἁγνὸς, puritatem castitatemque significat. Et antiqui sacrificuli auguresque maximam ostiam ouilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore. Comprobant etiã hoc Sacræ literæ, & nostri Seruatoris insigne, Agnus, ab omni Christianorum antiquitate summa exceptus veneratione: de quo fertur illud à priscis vatibus dictitatum, TANQVAM AGNVS. Nam vt agnũ coram tondente obmutuisse, agnum patibulo applicitum, anniuersaria nobis commiseratio & ploratus redintegrat. Et præcursor ille Deo plenus, agnum hunc intento digito cõmonstrauit. Hoc verò picturæ genus cùm synodo sexta iam antiquatum esse percepissem, neque satis mihi faceret Latina traductio, ad Græca me cõtuli exemplaria, in quibus rem ita traditam inueni. Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος τὸν ἀληθινόν, ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων ἀμνὸν χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένα κατασπαζόμενοι τὴν χάριν προτιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον κἂν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσι ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνὸν χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσι ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ θεοῦ λόγου κατανοοῦντες καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. Id est: In quibusdam venerandarũ imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatus delineatur, qui receptus est in effigiem doni illius optatissimi, quo genus humanũ Deus Opt. Max. honestauit, cui gratiæ nomen ab excellentia quadam indidimus. Ille enim sub eo velamento verum agnum, ad quem dictata nostrorũ veterum respexere, CHRISTVM Deum nostrum ostentat. Nos verò figuras, & descriptiones veterũ, prout sunt veritatis notæ, præfigurationesque Ecclesiæ cõcessæ, honorificè atque libenter amplectentes, gratissimũ tamen donum illud à Deo nobis liberaliter erogatũ præferimus, ipsam rei veritatẽ, vt quæ illa veterum dictata iam adimpleuerit, admittentes. Vt igitur quod perfectum atque absolutum est in picturationibus etiam, quæ omnium oculis obijciuntur, describatur, agnum qui peccata mundi tollit CHRISTVM Deũ nostrũ humana posthac effigie, pro antiquo illo agno pingendum esse decernimus: quippe qui per huiusmodi figurã humilitatẽ verbi illius quod à Deo processit, intelligamus, memoresque simus eum nostri corporis exuuias suscepisse, ac perinde cruciatibus affectum morte nobis salutifera decessisse, mundumque inde redemptum esse, manu quasi præuia doceamur. Quid verò super his Latinus interpres, quid Doctores afferant, alij viderint. Decr. de consecratione. dist. 3. cap. sextam sanctam Synodum. Traducere enim mihi religio fuit, cùm illa iam sint ab ecclesia recepta. Quin & ouem pro mansuetudine poni passim videas, præcipuè verò in Euangelica, vti dictũ, disciplina, vbi oues ab hœdis segregandæ prædicuntur. Vitam siquidem illi peragunt intaminatã, qui mansuetudinem amplectuntur: & ab eo qui mitis est, & humilis corde, suscipiunt morum rationem, paratique sunt tanquã oues ad iugulationem, si sit opus, trahi, vt Dominum imitentur. Sanè ouem Hesychius hominem præ se ferre tradit in Diuinis literis, qui simplex admodum sit, neminique noceat, & à perperàm factis abstineat: de quo plura alibi. Hœdi verò petulci sunt atque erratici, qui prærupta quæque rupium, & loca præcipitijs exposita consectantur.

OPVLENTIA.

APud alios historiæ sacræ scriptores, ouis est prouentus etiam & feracitatis indicium,

indicium, cui Grecæ dictionis vox ipsa etiam fauere videtur. Nam vt pleriq; interpretantur, πρόβατον quasi πρόβασις appellatur, quod rerum earum opulentiam significat, quę ad victum faciunt. Sed vt in ouibus persistamus (latum enim est τοῦ προβάτου vocabulum) vbi Hesiodus ait, μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, interpretes aiunt μήλων ἕνεκα de imperio & opibus debere intelligi, propterea quòd principes olim pastoralem vitam agere soliti sunt. Sanè veteres in tanto oues honore habuêre, vt ex ijs tantùm opes fieri existimarent: & pecuniam & peculium inde dicta Iurisconsulti tradunt: ideoq; fictum oues lanam olim auream habuisse. Hinc cùm Hercules ex Africana victoria nihil præter oues abegisset, aurea mala secum asportasse dictus est: μῆλον enim dicitur ouis, & ea locutione pomum vsurpatur. Sunt enim qui scribant in illis hortis, qui Hesperidum fuisse dicuntur, oleastros tantùm progerminari: alij autem cotonea ibi lætissimè prouenire tradunt, eaq; à colore aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria statuuntur in antiquissimis ex ære statuis, cotonea sunt: de quorũ significationibus loco suo inter arbores disseruimus.

Herculis aurea mala.

B FELICITAS.

IN Hetrusca disciplina obseruatum inuenio felicitatem ex oue portendi, præsertim si ouis insolito colore fuerit: quod mihi Virgilius optimè tetigisse videtur, vbi, Pollione, dicit:

Ipse sed in pratis Aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera succo.

De quo legitur apud Hetruscos: Purpureo aureoue colore ouis si aspersa fuerit, Principi ordinis & generis summa cum felicitate largitatem auget: genus, progeniem propagat in claritate, lætioremq; efficit. Ex quo nata inter greges Atrei aurea agna, principium discordiarũ illi ac Thyesti fuit, fratre scilicet inuidia fraternæ felicitatis exulcerato. Vnde illa citantur à Cicerone ex antiqua tragœdia Atreo, de Nat. Deorum III.

Addo huc quod mihi portento cœlestûm pater
Prodigium misit regni stabilimen mei,
Agnum inter pecudes aurea clarum coma.

Auream enim agnam Thyesti puero natam, & Pausanias & Plato meminêre: a-
C nimalq; id ex lapide impositum eius tumulo, eiusdem rei monumentum, Pausanias idem attestatur. Esto autem hoc apud historicos. Sed felicia illa portẽdi ex euentis comprobatum, tunc præcipuè, cùm agnus natus esset vellere in fronte purpureo. In villa Antonini cuiusdam plebeij viri, eo die atque hora, qua Geta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus est. Verùm is in cuius ædibus agnus editus fuerat, cùm imperium Antonino ex hoc portendi audisset ab aruspice, de se dictum putans, ne fatum propalaretur, agnum statim occidit: quod omen fuit Getam, qui & Antonius vocabatur, vt subsecutum est, ab Antonino fratre necandum esse, quod apud Ælium Spartianum, & alios habetur. vsqueadeò autores ea etiam quæ nihil attinent, in vsum asciscunt suum. Eædem oues Diadumeno nascenti imperiũ portendêre, cùm in agris patris oues purpureæ duodecim natæ essent, quarũ vna tantũ varia fuerat. Et Mathematici, quos tamen hîc ridet Ambrosius, cum ad eroganda multa idoneũ, atq; itidem ad acquirendũ dicunt, qui inuadente in horoscopũ Ariete fuerit in lucẽ editus. Nam hoc animal & vellus absq; vllo dolore molestiaue deponit, & à natura facilè rursum eodem vestit. In eandẽ ferè sententiã Ambrosius interpretatũ diuinã legem,

vbi aſinã oue mutandã in ſacrificijs inſtituta Dei iubent. Aſina quidem animal laborioſum, ouis verò frugi, & nõ parui prouentus. Fructu igitur mutandũ eſſe laborē, dicit Dominus, id ſub hoc verborũ velamēto ſubinnuens, quòd vniuſcuiuſq; laborioſi operis finis ad fructũ reſpicere debeat. Neq; tamen ignoro eſſe qui ſimpliciter intelligi velint præceptũ hoc, ea de cauſa, quòd aſina ſit immunda, ideoq; in ouem, quę munda eſt cõmutandam. Sunt qui hoc verborum inuolucro dicant, laborē & induſtriã omnem affectu ſimplici cõmendandam, per ouem ſimplicitatē tantùm, vt etiã ſuperius dictum eſt, accipientes. Qui verò profundius rem exquirere ſibi videntur, liberandam aiunt animã ab ijs quæ fructũ nõ habēt, cuiuſmodi ea ſunt quę ſolo ſenſu percipiuntur, cùm fructus per ouem omnino exprimatur, per aſinam verò ſenſus ipſi materiæ ſimpliciter applíciti.

MVLIEBRE OFFICIVM.

QVòd verò nouam nuptam veteres in pelle lanata cõſidere iubebant, vetuſtum referre morem videtur, quòd id veſtimenti olim vſui fuerit. Sed illud magis veriſimile, quòd hoc geſtu adductas ſe ad præſtandam lanificij operã marito polliceri videntur. Nam ad hæc vſq; tempora pleriſq; Italiæ locis, poſtero quàm noua nupta mariti domũ ingreſſa eſt die, illi è geniali thalamo mane prodeunti obuiam propinqui fiunt, colum, fuſum & lanam, acum & forficem, rutabulum, peniculum, quodq; cuiq; in promptu fuerit inſtrumentum, omneq; vas domeſticũ offerentes, quò ea muliebris haud ignara officij, ſe non ad delitias & voluptates, ſed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi ſint curanda veniſſe reminiſcatur.

FOECVNDITAS.

SAnè quidem Iunoni regnorum & opulentię præſidi, partuumq; ſoſpitatrici, oues ambiguæ, hoc eſt, vt Bebius Macer ait, cum duobus agnis altrinſecus alligatis ſacrificabantur à matronis quæ gemellos peperiſſent. At Sicyonij graues oues dis beneuolis & fortunatis, quas ipſi εὐμενίδας, Athenienſes σεμνὰς vocabant, felicitandę rei domeſticæ cauſa immolare conſueuerunt. Herculi quoq; diuitiarum & prouētus Deo, ouis ramis quatuor impoſita pro boue, qui ſe ſacris ſurripuerat, litaſſe perhibetur: vnde ipſe Melõ, & Melius appellatus, quod Latinè diceretur Ouilius. In Pomi verò commentario plura ſuper hoc narrabuntur.

PECVNIA.

AD hæc, licet Ouidius & alij non imperitè dixerint pecuniam à pecudibus appellatam, quòd peculium, vti ſuperius oſtenſum, olim omne à gregum numero cenſebatur, eáq; de cauſa Maronianus Corydon diuitias oſtentaturus ſuas dixerit,

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:

illud tamen ſatis conſtat, æs prius nota pecudum ſignatum à Seruio Romanorum rege: vnde Varro etiam, vt apud Marcellum eſt, vnum ouem multã dictã ait, cùm citatus neq; reſpondit, neque excitatus eſt. Vnum verò virili genere dixit, ſiue quòd numum intelligeret, ſiue ad imitationem Homeri. Ab hoc Marcelli loco fragmentũ eſt etiã in antiquiſsimo, quē Romæ vidi, codice. In cõmentarijs tamē ſacrorũ Pontificalium crebrò lectum aiunt, hic ouis, & hæc agnus, ac porcus: quę, inquit Feſtus, non vt vitia, ſed vt antiquã conſuetudinem teſtantia debemus accipere. Ex quibus omnibus liquidò apparet, nõ ineptè pecudē pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

PHTHIRIASIS.

SVnt qui hominem pediculoſitate confectum ſignificare ſi velint, ouillam illi pellem

A pellem inducāt, quam lupi caput impactis dentibus dilaceret: siquidem ouium quas lupus occiderit pelles ac vellera, & facta ex his vestis, longè quàm cætera aptiora sunt ad pediculos procreandos. Quod cùm sit, tum ab Aristotele, tum ab alijs receptum, quæsiere multi causam, illudq́ꝫ cupedinariorum experimento deprehenderunt, carnes huiusmodi quæ lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores esse: quod tactum ab Horatio volunt, vbi inter ea quę iucundiora delitijs regijs enumerat, hœdum etiam ereptum lupo recenset: quod ego tamen ad frugalitatem potius retulerim, vtpote qui eo loco parsimoniam in primis laudet, hisq́ꝫ tantū carnibus fruatur, quæ aut inemptæ sint, aut, nisi absumant, perituræ. Vel ex eo magis iucundum, quia qui semel amissus erat, sit receptus. Sed vtcūqꝫ illi, sanè dulcedinis huius causam esse dicunt caliditatē, & igneā propè vim, quæ sit in anima lupi, vtpote quæ ossa vel durissima in vtero liquefaciat, ariditate permollita: euenireq́ꝫ inde vt carnes facilius atque celerius putrescant, si morsu fuerint huiusmodi vitiatæ: lanasq́ꝫ identidem contaminatas, contagionē illam etiam in vestibus pertinaciter perseruare. Cęterū sunt qui iudicent hoc non à co

B lore vel putredine ꝓuenire, sed ab asperitate potius, &, vt Medicorū vtar vocabulo, vellicatiua quadam vi, quæ carnem scabritie interterat, pruritūqꝫ suscitet, vnde postmodū humanæ cutis humore corrupto, pediculi suboriantur: absurdumq́ꝫ esse dicūt asserere vim illam à lupi spiritu morsúue vsqueadeò in vellera diffundi, quæ totiens abluant, solentur, depurgentur, inungantur, desęcētur, ac propémodū excoquantur. Referūt verò venatores, & caupones, animalia quæ ictu vno procubuerint, vno, vt ita dicā, spiritu suffocata, solidiora, minusq́ꝫ putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerū omniū doctrina insignis, siue coria, siue lora cōmendet, bouis ea dicit esse ἰφικταμένοιο, ictu quippe valido mactati. Itaqꝫ eorum quæ neqꝫ morbo, neqꝫ senecta pereunt, sed iugulatione, coria validiora sunt, neruosioraq́ꝫ. At quæ pluribus conficiantur plagis, difficulterq́ꝫ aut contanter exagitata delassataqꝫ perimantur, præsertimq́ꝫ si ferro saucientur, facilè putrescere, neqꝫ in alterum diem asseruari posse. Eorum autem quæ tam lenta exanimētur morte, contaminatam vim & in pelles, & in vellera, quin & in vngues penetrare, præcipuè autem si mordentur à feris: vngues etiam ipsos obnigrescere, sanguine, humore, & medullis etiam ipsis præ timore & cruciatu

C contaminatis, indiciumq́ꝫ id tabis esse. Quare minimè mirum si contagio huiusmodi etiā in vellera diffluat, coriaqꝫ tentet, & omnia deniqꝫ computrescere compellat. Atqꝫ hinc pediculositatis significatum.

DISCORDIA.

Discordiam verò & mores maximè dissimiles Ægyptij Poetæq́ꝫ omnes significare cùm volunt hieroglyphicè, lupum & agnum, aut ouem ponunt. Vnde apud Horat. legas,

Lupis & agnis quanta sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est.

Et de maximè inter se discrepantibus Ouidius ait,

Nat lupus inter oues. Aiunt verò eam esse antipathiæ vim, vt plerunqꝫ agni recenter nati, neque vllius animalis extra caulas effigiem intuiti, audito repentè luporū vlulatu exanimascant, subitarioq́ꝫ eo perculsi metu mortui concidant. Quinetiā periti rerum prædicant horum animalium inanima etiam in eadem naturę dissensione perseuerare. Ouillas enim fides si alijs ex lupino intestino factis fidibus associentur,

& abſonas & prę metu mutas permanere. Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Oppianus: ſimulac enim pulſantur, ouillum mutũ eſſe, lupinum ſolum exaudiri.

DE ARIETE.

FEROCITAS.

Ed quantũ in agno manſuetudinis ſuperius agnoſcebamus, tantũ in ariete ferocitatis experimur: ſimul enim ac cornua accreuerunt, pugnaciſsimi fiunt, neq; ſe tantùm in ſuo genere laceſſunt, incurſanteſq́ inuicem arietãt, verùm & homines impetũt, in bellumq́ prouocant. Vnde etiam dicterium celebratur, κριὸς ἀσελγοκέρως. qua fortè de cauſa Marti cœleſtis Aries dedicatus: & ſi qua Planetis in humano corpore vis, fel à Marte regi dicitur: in eo verò ſedes iracundiæ, & bilis. Et Adamantius immolatos apud Hebręos Arietes, apud nos iracundiam iugulari debere, putat intelligendum. E

BELLVM.

SIue igitur pugnacitas hęc in cauſa fuerit, ſiue ſanctius inſtituti homines, cùm aliqua affecti eſſent iniuria, vltionis procurationem non à ſe, vtpote qui ex manſueto & innocuo eſſent genere procreati, proficiſci, ſed ab hoſtiũ improbitate atq; iniuſtitia, indicare teſtatumq́ facere vellent, indicturi cuipiam bellum, arietem per fœcialem præmittebant, quem in hoſtiũ fines immitteret, vel honeſtam ita cauſam ſuam oſtenſuri, quòd nõ niſi prouocati bellum gerere cogerentur, vel, quod alij malunt, vt hoſtilem agrum ſuæ iam prædę expoſitum indicarent. Vtcunq;, Aries, vt ait Heſychius, vexilli noſtri, hoc eſt, Crucis hieroglyphicum eſt, Crux verò redemptionis: Aries ille, inquam, qui pro Iſaache in holocauſtum oblatus eſt, in virgulto Sabech, vt Septuaginta ediderũt, à cornibus religatus. Sabech verò remiſsio interpretatur, quia crucem, quæ remiſsionis virgultum fuit, præmonſtrabat. F

RIVALITAS.

SVnt qui riualitatẽ hieroglyphicè per arietes duos cornibus ſe inuicem laceſſentes ſignificari dicant: quandoquidem in eiuſmodi certationẽ amoris cauſa ferri eos perhibent: quippe qui offenſionem intelligant ſibi fieri, ſi quas amant oues, ab alijs ſaliri conſpexerint: quod hirci plurimùm negligentes, ſuſq́ deq́ ferre ſolent.

VENVS.

IN huiuſmodi verò venerei affectus hieroglyphicum, aries multis eſt veterum monumentis impoſitus. Nam qui ante Corinthi vrbem intra priores pedes leænæ, quæ Laidis tumulo impoſita erat, viſebatur, libidinem nimirum eius meretricis indicabat. Erat & apud Eleos in templo Veneris ſimulacrum eius inſidens arieti, Scopæ, vt Pauſanias ait, opus,

eiq;

eiq; cognomen erat πανδήμιον, quod arietinæ procacitati videtur conuenire.

VETVLIPETA PROCVS.

NAm quantum ad arietis libidinem attinet, per eum ita in nequitiam concitatum, hominem qui vetularũ concubitũ affectaretur, nõnulli notandum censuere, quòd is primùm vetustiores fœminas inire consuerit, quarum facta copia nouellas minimè persequatur.

SALVBRITAS.

MErcurium autem aiũt apud Tanagræos cum Ariete humeris insidente solitũ effingi, cumq; κριοφόρον Pausanias ait appellatum. Erat id partæ salubritatis hieroglyphicum: quandoquidem Mercurius expiatione arietis, quem circum vrbem gestauerit, pestilentiã quæ Tanagras inuaserat, sustulisse dicitur: in cuius facti memoriam, die eius festo pulcherrimus quispiam ex Tanagræa iuuentute delectus, arietem humeris impositum frequentissima totius ciB uitatis pompa circum mœnia gestare consueuerat.

CVSTODIA.

APud Corinthios verò æneum Mercurij simulacrum visebatur, cui aries assistebat. Causam fuisse Pausanias dicit, quòd Mercurium maximè omnium deorum custodire greges, prouentusq; ex eis augere persuasum sit. Sed enim cùm ita Mercurio facundię Deo præsidi aries apponatur, maximumq; humanæ vitæ præsidium sit oratio, vt Comici Græci dicterium est, minimè mirum, si Isocratis Rhetoris sepulchro aries triginta cubitorum adsculptus fuit, in quo Siren cubitorum septem insideret: nam ea quoq; orationis suauitatem indicabat. Et ferunt astrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis promptitudinem, & ex tempore dicẽdi facultatẽ dare. Sed ne ab Isocratis sepulchro discedamus, propè etiã mensa apposita, quæ Poetas haberet, ac eiusdem præceptores, in quibus & Gorgias astronomicam sphæram inspectabat, & Isocrates ipse omnifariæ doctrinæ hauriendæ cupidus adsistebat.

HAMMON.

IN Saloninæ numo aries est cum inscriptione, HAMMONI CONS. AVG. C Animal enim hoc in veterum sculpturis frequentissimũ habetur, præcipueq; Hammonem Deum, specie illa sua reciprocicorni, vt Laberij dictum vsurpem, significabat. Hunc vulgus Iouem, Ægyptij Solem esse contendebant cornuaq; radios ostentare: de quibus alibi locupletius. Spectare tamen est in Gallieni numo arietem inscriptione addita, IOVI CONS AVG. Hammonem verò veteres salutis Deum, vti Latini Iouem à iuuando dictum interpretabantur, exq; arietino capite eundem Deum qui omnium saluti prospiceret, ἱερογλυφικῶς intelligebant. Hecatæus Abderita Ægyptios ait Hammonis voce vsos, cùm se inuicẽ salute præposita compellarent, allocutoriamq; esse vocem, qua boni ominis causa Deum in primis ita venerarentur. Isq; mos in plerisq; nostræ pietatis collegijs obseruatur, vt quicunq; pultauerit, non prius ad colloquium admittatur, quàm ad Virginis Deiparę salutationem responderit. Cumq; veterũ mos esset, in mortuorum conditorijs bene defunctis ominari, eos dis manibus cõmendabant: alij columnas quæ sepulchris erigebantur, inscriptionis huiusmodi loco, arietinis capitibus hinc inde adsculptis insignibant, corymbis intermedio propendentibus, qui foliorum & fructuũ varietate lasciuirent. Sed quod ad Ham-

Gallieni numus.

monem attinet, ſcriptores rerum paruula quædam cornua in vtroque tempore D
eum habuiſſe ferunt. Qui verò penitiorem doctrinã perſcrutati ſunt, proprium id Iouis nomen apud Ægyptios fuiſſe tradunt. Alĳ dicunt arieticum caput ideo Hammonis eſſe ſignum, quòd is Ægypti rex, præclaris admodum rebus à ſe geſtis, in galea vſus ſit arietini capitis inſigni. Aiunt & cùm Herculi illi vetuſtiſſimo ad eum viſendi ſtudio profecto ſe olim oſtentaret, arietino capite, quem mactauerat, vertici ſuo impoſito, & pelle ea villoſa circundatum, alia pelle amictum heroën admiſiſſe. Et Saporis Regis geſtamen celebrat Ammianus aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod & inſigne militiæ, & quaſi ſodalitatis cuiuſdam ſuæ, recentiſsima memoria Carolus fortiſsimus Burgundionum Dux, Caroli V. Imperatoris auus adſciuit, aureum Arietis caput ſingulis pro geſtamine imponendo, & Arietini capitis cognomẽto ſodalitatem vocando: eam Tottionis aurei vulgò appellarunt, quòd ea locutio caput arietinum lingua patria deſignaret.

DECVSSATIO.

SEd vt hæc, quamuis ad vetuſtatis imaginẽ vſumq́ facta, miſſa faciamus, appellat nos Aries ille toto cœlo cõſpicuus, qui rerũ temporumq́; diuiſionem, æquasq́ vtrorunq́ portiones oſtentat, vniformem toto anno diei noctisq́ partitionem, auctum & decrementũ æquilibrio ſemper appenſum. Cur verò Aries E
huic ſit diſpenſationi præfectus, ea affertur cauſa, quòd proprium illi eſſe aiunt ab æquinoctio verno ſuper dexterũ latus incubare, veluti Sol quoq; ad Septentrionales, quippe dexteras, vt Ægyptĳ ſtatuũt, mundi regiones deflectit: ab autumnali verò æquinoctio ſiniſtro incubat lateri, veluti etiam Sol in læuam declinare, & auſtralia ſigna occupare cõſpicitur. Pari propémodum ratione malorum ſemina ipſis fructibus incluſa, brumali die ſpontino motu conuerti in contrarias partes obſeruatum, quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quę rerum omnium altrix eſt, retrò cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad ſpecierum earundem progenerationem tendere videantur.

PRINCIPIVM ANNI.

APud Aſtronomos Aries pro anni principio capitur, & eo notatur hieroglyphico: variaq́ eſt ingeniorum ſedulitas iſtius rei rationem afferre conantium, Hebræis præſertim nõnullis Libram potius caput aſſerentibus, quòd par F
fuerit omnia perfecta, & ſeminibus fœta, ſummo ab opifice creari, eo verò tempore fruges omnes maximè maturuiſſe. Quod verò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis ſolennitatem celebrandam, quo liberati ſunt ex Ægypto. Sed quòd aiunt tunc temporis nõnulli, quo mundus eſt genitus, Arietem cœli mediũ tenuiſſe, in mundi quippe vertice conſtitiſſe, quiſnam id potuerit coniectare non video, cùm in ſphærica cœli figura neq; vertex, neq; imum, neq; ortus, neq; occaſus, qui eodem temporis articulo ſint, ĳdem, eodem momẽto gentibus omnibus dari potuerit. Nam niſi omnibus ea ratio gentibus inſeruiat, admittenda nõ eſt. Solem verò qui dicat in hoc vel illo ſigno fuiſſe, nemo nõ intelligat. Aſtronomi quidem in Ariete volunt, & Virgilĳ doctrina non paruam his autoritatẽ adiungit, dum ita ſuper verni temporis amœnitate canit:

Non alios prima creſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies, aliúmue habuiſſe tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebat
Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri,

A *Cùm primùm lucem pecudes hausere, virumq;*
Terrea progenies duris caput extulit aruis,
Immissæq; feræ syluis, & sidera cœlo,
Nec res hunc teneræ possent perferre laborem,
Si non tanta quies iret, frigusq; caloremq;
Inter, & exciperet cœli indulgentia terras.

Quòd verò Commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitate condire quæsierim, optime Lactanti, non ineptè me fecisse arbitror, qui te fortè gregalium rusticitate, styloq; modoq; pastorali, virum tam elegantē, offensum & delassatum suspicabar. Tu quicquid id fuerit, vt omnia amicorum soles, boni consule, & Pierium virtuti doctrinæq; tuæ deditissimum, vt facis, ama.

PIERIVS VALERIANVS AD PROSPERVM SANCTACRVTIVM NOBILEM ROMANVM, DE IIS QVÆ PER LVPVM, HYÆNAM, LYNCEM, VRSVM, PANTHERAM, TIGRIM, ET VRVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

B

Escio quo tuo fato acciderit, optime lepidissimeq; Prosper, vt qui mortalium es iucundissimus, in truculentissimas omnium feras incideris. Tibi enim ludis meis Aegyptiacis, quos propediem istic Patauij sum commissurus, ducli sorte obtigere, Lupus, Hyæna, Lynx, Vrsus, Panthera, Tigris, & demùm Vrus, cum quibus tibi sit, quantum animis viribusq; valeas, congrediendum. Has omnes vel captiuas facias vel cicures, vel conficias, vel fortè etiam deuores necesse est, lege ita sodalitia, Cosmogerijs comitijs decernente mandanteq; exceptione, quæcunq; possit excogitari, summota penitus. Scio, ad hæc, firmissimi licet animi iuuenis, totus es commotus, qui à bestiarum venatione pasiuq; semper abhorrueris. Nolim tamen putes edictum in te factum, acerbi quicquam, aut æquum iniustumue minus continere: quod ea potius de causa decretum est, quia nouæ indomitæq; feræ cicurandæ
C *cùm essent, neminem habuimus quem in huiusmodi negotio tibi præferendum existimaremus. Tanta enim est vultus animiq; alacritas tui, vt facile speremus, simulac in theatrum descenderis, illæq; furorem, feritatem, rabiem, aut sæuitiam quæq; suam in te concitarint, futurum vt tu sola Gelasini tui hilaritate omnes actutùm mansuefacias, & simulac semel arriseris, adblanditúsue fueris, ad pedes tibi omnes euestigiò procubituras. Vidimus enim sæpius homines quauis bellua ferociores, quos tu, vti tuus est mos, dicto aliquo salso, aut liberiore aliqua admonitione tactos castigatosq; contra te irritaras, simulac furore perciti & impotentes irruerent in te minabundi, ad solam vultus tui iucunditatem, veluti aliqua incantatione perculsos substitisse, consternatosq; animi omnem statim indignationem amisisse, sponteq; tibi sese dedere, & quibuscunq; rebus gratificari possent obsequium polliceri. Quare cùm velut Orpheus lyra modulisq;, tu sola illa comitate fretus tua, ferocitatem omnium mitiges, furoremq; delinias, agè nulla iam cūctatione exhibitas à me feras aggredere, victoriam ex illis omnino reportaturus: quia in Aegyptiorum fanis alitæ atq; educatæ, literas mihi videntur didicisse. Proinde facilè erit iuueni literatissimo eas quoquò volueris trahere, & ad omne obsequium paratissimas efficere: id quod iam in Lupo, qui prodijt primus, experiri potes,*

DE LVPO. D

PERINIQVE mihi facere vidẽtur, qui Ægyptios ſolos de brutorum cultu deriſui habent, atq; conuicijs & cauillationibus etiam perſequuntur, cùm nationes ferè omnes eadem fuerint ſuperſtitione aliquando contaminatę, præſertimq; terra Græcia, quæ maximè omniũ ſapientiam ipſam aluiſſe prædicatur: Romanaq; reſpublica, apud quam cæremoniæ primas ſemper partes obtinuere. Græci enim lupum in honorem Apollinis venerabantur: in Martis, atqueadeò Romuli Remiq; veneratione Romani. Alias etiã belluas afferre poſſem, quæ apud hos & alios, diuinos ſibi honores aſciuere. Sed quoniã de lupo dicere propoſitum eſt, quod ad eum attinet præcipuè proſequemur.

APOLLO.

FVit autem, vti dictum, fera hæc pleriſq; locis Apollinis memoriæ dedicata: eiuſq; ſimulacri ea aſſeritur cauſa, quòd oculorum acie potens adeò ſit, vt noctis tenebras euincat, acutiſsimo quippe polleat viſu, intempeſtaq; nocte, etiã ſi Luna ſileat, clariſsimè tamẽ intueatur, & in prædis inuadendis poſt nocturnã famem antelucanũ tempus obſeruet, à Sole aũt totum eſt lucis beneficiũ. Vtraq; E verò de cauſa, & quòd potens lumine eſſet, & quòd ante lucem prodiret ad prædam, Lycopolitana Thebaidos in Ægypto ciuitas hieroglyphicum lupi forma Apollini dedicauit, eiq; in lupi ſpecie ſacra faciebant, tantoq; apud eos ciues cultu habitus eſt, vt cùm lupum tanquã Deum venerarentur, ſoli ex Ægyptijs ouibus veſcerentur. Hinc ipſum Solem Homerus λυκηγενέτην vocat, non ea quidem cauſa, quòd in Lycia genitus credatur: nam fabula hæc, vt Heraclides Ponticus aſſeuerat, recens admodum eſt, neq; temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuerat: ſed veluti diem ἠριγένειαν, propterea quòd ἦρ, hoc eſt, diluculum generet: ita Solem λυκηγενῆ dixit, quòd matutini ſplẽdoris autor ipſe ſit, vel potius quòd Lycabãta progeneret, hoc eſt, annum, cui nomen, vt nonnullis placet, à luporum ſimilitudine quadam inditum: illi ſiquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicùs inuicem apprehendunt, longoq; ordine ſeriatim aquis immerguntur, tutoq; tranſmeant, id quod F Sol ipſe in animalibus Signiferi prætereundis facere videtur, dum continuata quadã ſerie finem vnius, alterius principium facit. Sanè aliquot in ſignis Apollinis lupos adſculptos videas, de quo diximus in Ancilibus. Colebatur & apud Athenienſis in Apollinis gratiã lupus, quiq; fortè animal id interfeciſſet, lege damationis promulgata parare iubebatũ, quę ei funerando forent neceſſaria, vt ita magiſtratus quod ſui iuris eſſet officiũ executi viderentur, & religione reſpub. ſolueretur. Eam huiuſce cultus nõnulli cauſam memorãt, quòd Latona prægnans per duodecim dies in lupũ transmutata, Delum ſe contulerit, vbi illi facultas pariundi fuit: quapropter lupæ certa anni dimenſione omnes intra dierum XII ſpatium pariunt, quod Philoſtephanus tradidit Commentarijs, de quo inferius latius.

A M A R S.

MArti idem dedicatus, ſiue, vt eſt in fabulis, propter Romuli Remiq; educatũ, quod deridet Feſtus, qui velit nõ à ruma, ſed à virtutũ magnitudine vtriq; fratrum inditum nomen, quòd ῥώμη, notum apud Græcos vocabulum, fortitudinẽ ſignificet, vt inde ſcilicet ij nomen adepti ſint, veluti ἀπὸ τῆς ἀλκῆς Alcides: ſiue propter ipſam voracitatẽ, quæ in bello crudiuora eſt: inde in Sacris etiã literis legas, Gladius meus deuorabit carnes. Hinc & Mauorti nomẽ, vt nõnulli arbitrati ſunt, quaſi mares vorantẽ dicere voluiſſent: bellatores enim mares eſſe debere, & mares dici, alibi oſtẽſum. Martios porrò lupos Virgilius, Martiales Horatius vocãt. Et apud Plautũ eos in tutela Martis cognoſcit Strabax adoleſcẽs, ita profatus: Fuit ædepol Mars meo iratus patri: nã oues illius haud procul abſunt à lupis. Græci ſanè Poëtę λυκόφρονας vocãt ſtrenuos bellatores: validi enim omnino ſunt lupi, & in fallendis hoſtibus aſtutiſsimi. Robur verò eorum plurimùm in armis eſt, vt apud eundem Plautum.

Quaſi lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

B Ob aſtutiã verò Pindarus aduerſus inimicos cõparare ſe vnumquenq; monet λύκοιο δίκαν, more lupi, ad id ſcilicet reſpiciẽs, quòd lupus tortuoſis ambagibus veſtigia perplexa ponit, modò hac, modò illac procurrens, vt nõ facilè qua te parte ſit inuaſurus, aſpicias.

R A P T O R.

BEllicoſis verò viris pleriſq; omnib. is natura mos inſitus, vt cõuectare iuuet prędas, & viuere rapto, id quod etiã inter pręcipua virtutũ ſuarũ præconia, magnificè atq; glorioſa admodũ recenſere ſolẽt. Vnde furacẽ & raptorẽ hominem per lupũ oſtendi, multi aptũ & congruẽs exiſtimarũt hieroglyphicũ: quod quidem minimè alienũ eſt à veterũ diſciplina, eorum maximè Philoſophorum conſenſu, qui palingeneſiã poſuere, vt remotiorẽ doctrinã illam, quã ab Ægyptijs acceperãt, nouo cõmento huiuſmodi fabularũ inuolucris occultarent. Illi enim hominem qui ſemper promptus & paratus fuiſſet ad rapinas, poſt obitũ in lupũ abire tradiderũt, vt in Phædone Socrates: quę tamẽ dictata Porphyrius & Iamblichus nõ ſunt paſsi diutius in tenebris latitare: ſed quid ea ſibi vellẽt, latiſsimè omnia pandere curæ preciũ habuere. Hos ſecutus Poëta Claudianus,
C prædones ait ab Rhadamantho lupis obijci ſolitos: ridiculeq;, vt aſſolet, Ariſtophanes Simonẽ bonorũ publicorũ depeculatorẽ exprimi per lupum à Nebulis iocatur. Et lupi nomẽ in Diuinis literis, vt obſeruarunt Theologi, nõ ſecus ac vulpeculæ, ſemper in mali cuiuſpiã ſignificatũ accipit. At cacodæmon eſt interdum lupus, plerunq; tamẽ raptor, Euangelio: Intrinſecus aũt ſunt lupi rapaces. Quòd verò Iacob ait, Beniamin lupus rapax, mane capiet prædam, veſpere autem reddet: de Pauli conuerſione dictum, & Eucherius & alij pleriq; putant.

IMPROBITAS MERETRICIA.

ET qui meretriciam improbitatẽ per lupæ ſimulacrum ſignificari cõtendunt, hieroglyphicũ nimirum id à rapacitate deſumptũ autumãt. Notũ enim, meretrices lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea de cauſa Meſſalina flagitioſum imperatoriæ maieſtatis dedecus, Lyciſcæ nomen mentiri delectabatur, de qua Satyricus Poëta:

Tunc nuda papillis
Conſtitit auratis nomen mentita Lyciſcæ.

Cicero Miloniana, Clodius semper secum scorta, semper lupas ducebat. D

FORMIDATOR INANIUM.

ATq; hoc tam bellicosum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantùm strepitu, terreri solet. Vnde sacerdotes Ægyptij, si quem vanis rumoribus, & inanis rei formidine consternatū indicare vellent, hieroglyphicum ex lupo & saxi telo aliquo propè assito facere consueuerunt: ita enim est eorum ingenium, vt qui neq; ferrum euitent, neq; fustem tremescant, lapidem tantùm impendiò perhorrescant, cuius ictum adeò perniciosum sentiunt, vt qua parte tacti fuerint, computrescant, vermibus quàm ocyssimè redditis. Quinetiam reperti sunt qui vel duorum concussu lapidum strepitum cietes, ferocissimos à se lupos abegerint. Nobis pueris narrare solebat Laurentius pater, homo minimè vanus aut fabulosus, cum is ex Noricis Alpibus in Bellunensem agrum descenderet via plurimum scropulosa, sibi nocte præuento ad quintum ab vrbe lapidem repentè tris lupos visendæ magnitudinis apparuisse, quos cùm qua ratione summoueret, E secū agitaret, id sibi diuinitùs incidisse menti, vt deiecto in terrā retinaculo, quo per noctem equus ad præsepe religabatur, altero capite manu comprehenso, id cœperit ponè trahere: quod quidem annulis fibulisq; aliquot ferreis præditum cùm ingentem per viam strepitū cieret, saxeosq; scrupulos quotquot incursando offendisset excitaret, perterrefacti repentè lupi, quasi vis magna canum incubuisset, præproperè fugam arripuerunt. Non prætermittam super hac lupi trepidatione, hominem à lupo præuisum subitò cōsternari, & vocem amittere, quod non ex Virgilio tantùm, sed & ex Platone Politijs habetur: atq; ita vice versa, si homo prius lupum viderit, eum eadem pati.

INDEMNIS FVGA.

HOminem in hostes illapsum, qui parua admodum iactura facta euasisset, ostendere si constituissent, lupum extrema cauda glabrum facere consueuerant: is enim agitatus à venatoribus, quasi conscius sibi amatorium virus exiguo eius inesse villo, ne captus humanæ omnino satisfaciat voluntati, eum abijcit: aiunt enim non idem pollere, nisi viuenti direptum. F

TVTVS RECEPTVS.

EVm verò qui vel prædatum, vel in aciem progressus, maiore incumbente vi quàm sustinere se posse confideret, se nulla accepta clade in tutum recepisset, indicare si vellent, currentem lupum, cauda præcipuè sub vterum immissa reductaq; proponebant. Summa enim lupo calliditas in periculis declinandis, primumq; illi studium fuga sibi consulere, seq; sospitem sylvis reddere: vnde λύκος πρὸ τῆς βοῆς φεύγει, habetur in adagijs. Reducere verò caudam sub vterum, præcipuum est signum pauitantis. Quod cùm Maro noster non ignoraret, ingenium eius descripsit his versibus, quos recitare non pigeat:

Ac velut ille, priusquam tela inimica sequantur,
Continuò in montes sese auius abdidit altos
Occiso pastore lupus, magnoq; iuuenco,

Conscius

A *Conscius audacis facti, caudamq; remulcens*
Subiecit pauitantem vtero, syluasq; petiuit.

ABORTVS.

SAcerdotes ijdem Ægyptij si mulierem abortientē indicare vellēt, picturam eam instituerāt, qua Lupus ab equa calcibus impeteretur, vel aliquo modo calcaretur, propterea quòd persuasum habebatur, ita ea inter se natura dissidere animalia, vt prægnans equa si Lupum tetigisset, statim abortū faceret: neq; hoc effici de tactu solū, verùm etiam si vestigium tantum illius pressisset, tantam inesse Lupo veneficij vim, vt omnino abortiret.

AB INFORTVNIIS POTENTIOR.

LOngè verò diuersum illud, quòd hominem ex infortunijs calamitatibusq; beatiorē potentioremq; factū significare si vellent, equū in cuius clunes Lupus morsum infixisset, effingere consuerunt: ferunt enim equos quibus dimicatio cum Lupis fuerit, præstantiores reddi. Eos Græci λυκοσπάδας, nos volsilupos dicere possumus, nō ea quidē de causa quam nonnulli cōmenti sunt, ita eos à frenatis lupis vtpote animosis & ferocibus appellatos, sed quia multorum experimēto compertū est, pulllos qui cum Lupo certarint, euaserintq;, in bonos & velocipedes mox euadere: huiusmodi enim euentus equos & animosiores & perniciores reddit: imò quia & animosi & agiles fuerint effugerūt: factoq; ita in feris periculo solemus eos approbare, idq; omniū consensu receptū. Qui tamē ab iniuria ita ferox euadit, longè ignauior fit naturæ secreto quodā, si, vt Pamphilus lib. Rerū naturaliū tradit, Lupi vestigiū calcarit: tūc enim ait eum cruribus obtorpescere. Quinetiam tanta est illi cum equo naturæ dissensio, vt eum quantumlibet ferocem & generosum, vel mortuus & terra cōditus absterreat: inuentiq; sunt hodie qui omniuolam principum quorundam impotentiam elusuri, cùm equū haberent insigniorem, quem loci dominus sibi deposcebat, admoniti sunt lupinū intestinū in via, qua producēdus erat equus, clanculū sepelire, eaq; mox equus in principis conspectū eductus, simulac intestini odorē sensit, nulla vnquā agitatione, nullisq; stimulis impelli potuit vt eà transiret, atq; ita vel sternacis, vel indomiti, vel renitentis accepta nota, repudiatus à principe, priori domino suo relictus est. Addam & hoc naturę miraculū: equis torminū doloribus C cruciatis nullum præsentius esse remedium, quàm intestini lupini cinctus, quē Romæ in vsum huiusmodi asseruari apud plerosq; cōperi. Quod verò de consternatione dicebamus, nō sunt noua hæc cōmenta, vt terriculamenta infodi soleant, quę vel hoc vel illud animal insigniter abhorreat. Nam apud veteres quoque viguit hæc superstitio, vt eo loco, quà iter acturi sunt equi, infossa aliqua his terrorē incutiant, & ab incœpto cursu aliorsum auertant, vel cōsternati vlterius progredi recusent. Porrò Amphionem Thebanū memorant Pelopi quædam tradidisse, vt ob iter sepelirētur, quibus non Oenomai modò equi perterrefacti sint, verùm omnes quotquot illac in posterum cursum arripuere: extitisseq; loco nomen taraxippo, de re inditum.

IMPATIENS FAMIS.

IIdem hominē famis impatientē exprimere si curassent, Lupū vel hiantē ore, vel terrā mordicùs apprehendentē hieroglyphicè figurabant. Lupus enim cū prædæ inhiat, rictu latè diducto currit: alioqui si prædę copia nō fuerit, peculiare habet esuriens terrā deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad saturitatē a Lupo fieri contendant, sed vt iumentū aliquod inuasurus grauior & ponderosior ra-

ctus prædam citius defatiget, cui statim, qui mos est illi, se dentibus appenderit, quę quidē est Alberti opinio. Sed quoniā ita in Luporū ingeniū incidimus, non iniucundum relatu fuerit quod apud eundem autorem de lupi cuiusdam industria pro comperto ponitur: hunc scilicet cùm animaduertisset sylvestrem quandam suem cū numeroso fœtu ad locū auena satū itare pabuli gratia, offendissetq; prostratū arboris truncū ramis etiamnū prostantibus, arrepto in os ligno librarum circiter XL, super truncū efferri saltu assueuisse, ac in ramos repere, mox adueniente cum prole porca vnū cursu rapido de porcellis arripit, in arborem festinanter scandit, ibiq; tutò consistens rapto potitur, & in matris conspectu frustra adgrunnientis & sæuientis filium depascitur. D

PROPERANTIA.

CEleriùs quid maturatū per lupi catulum significari semel tantū reperi: Lupā enim intra XII párere dies fabulantur Ægyptij. Sedenim Philostephani super hoc verba, vt locū superius tactū ampliemus, quantū mihi videtur, nō rectè accepta sunt, qui libro, cui Cōmentaria nomē fecit, dicere videtur, XII esse certos anni dies, quibus lupæ omnes pariāt. Aristoteles sanè, quòd fœtū XII tantùm gestent dies, esse inexploratū sibi profitetur: perinde ac illud etiā quod aiunt eas semel tantùm in vita párere. E

ANCEPS CONSILII.

VVlgatum autem & adagijs & hieroglyphicis illud est, hominem qui Lupum auribus teneat, significare quempiam in eo statu, quo negotium aliquod neq; relinquere, neq; exequi tutò posit. Nam res prouerbio cōfirmata, & ferē in primis, Tiberijq; præcipuè vsurpatione dictum repetitū. Et Phormione Terentius, Antiphonem dicere cōfingit, auribus se tenere Lupum, neq; quo modo dimitteret eum à se inuenire posse, neq; qua ratione retineret scire. Et causa eius ambiguitatis spontè satis manifesta est, quam hìc repetere mihi minimè necessarium videtur.

VENEFICIORVM AMVLETVM.

ILlud potius referam, hominē tutum à veneficijs per lupi rostrum significari, quòd persuasum est id si portis pręfixum fuerit, veneficia ei nō obesse familię, quæ ædes illas inhabitet. Hæc verò veneficiorum cōmemoratio adducit in memoriā mihi homines in Lupos transformari minimè olim fabulosum habitum. De Demarcho enim Olympionica, qui demutatus in Lupū, decimo pòst anno rursum faciem receperit humanam, apud Pausaniam legere est, & apud Pliniū: peculiareq; id Arcadibus fuisse, vt trans paludem quandam prouecti, in lupos abirēt, & si per nouenniū humanas carnes abstinuissent, decimo pòst anno eòdem reuerti, vnde transuecti fuerant, ac in homines redire, decem annorum addito senio. D. etiam Augustinus, Ciuitate Dei, Varronem ait hæc de Arcadibus memoriæ tradidisse. F

PEREGRINVS.

CIuē ex boue, animali quippe domestico, nobiscū alito atq; educato, significari loco suo diximus. Ex lupo aūt peregrinū intelligi, historia eadē ostendit. Danaus enim cū in Argiuos mouisset peteretq; Gelanorē expelli, qui tunc Argis imperabat, lupū & taurū pugnātes cōspicatus, se lupi vice statuens, quinā foret pugnæ exitus operiebatur. Lupo verò victoria potito, ædē Apolloni Lycio

vouit,

A vouit, atq; ita rerũ potitus est, cùm facilè ciuibus persuasum esset deos victorem Danaũ per portẽtũ eiusmodi designare, quòd Gelanor inter eos educatus esset, hic verò peregrinus foris aduenisset: itaq; in imperiũ ascitus expulso Gelanore: eaq; de causa in Argiuo foro Lupi & Tauri inuicem pugnantiũ effigies ex ære quamdiutissimè permãserũt, quas Pyrrhus Epirotarũ rex inspectas exhorruit, domestici admonitus oraculi, tunc instare sibi fatalem diem, cùm Lupũ & Taurum pugnantes aspexisset. Quantum verò pertinet ad portentum, eadem sentiunt Pausanias & Plutarchus, Gelanorem per bouẽ, Danaũ per Lupum acceptos: sed in re gesta referenda id diuersi abeunt, quòd Plutarchus Danao portentum oblatum scribit, Pausanias ciuibus animaduersum, ciuiliq; contentione de imperio certatum, dilatisq; in alterum diem comitijs, mane monstrum id accidisse, populiq; iudicium fuisse vt Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus solum verteret.

MACEDO.

MAcedonem Herculis comitẽ, qui sub Osiride militauit, ea de causa per lu-
B pum sculptum intelligi, Diodorus asserit, quòd is lupi gestamine delectaretur. Iam & Romani veteres lupum inter militaria signa statuère.

SALII.

IN recentiorũ verò Impp. Theodosij, Honorij, & quorundam aliorum domestico canone, quo legiones ordinesq; totius eorum militiæ recensentur, Saliorum quoq; habetur insigne, qui eo appellati nomine sub militũ Præsentiali nũcupato militabant: parma quippe cuius aureus erat vmbilicus, quem ruber ambibat circulus, hunc alius latior violacei coloris admodum diluti, in summo cuius rosa erat: à medio lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florem supernè positum spectabãt, mox parma rubro margine claudebatur. Minimè verò mirum, si qui Saliorum sibi nomen adsumpserant, Martis etiam animalia in gestaminibus habere voluerunt.

AVGVRIVM MORTIS.

IN aruspicina sanè inuenias Lupum mortis auspicia fecisse: Maximino enim Imperatori, viro & Thraci & bellicosissimo, exitium portenderunt lupi circiter quingenti simul ingressi vrbem in quam ipse se receperat, cùm in Italiam ad-
C uersus Maximum & Balbinum profectus est. Et coloniam quam C. Gracchus instaurata Carthagine, quã Iunoniam appellauerat, deduxisse fertur, infelicem futurã aruspices dixere, propterea quòd lupi bis metas ibi positas subito incursu subuerterant, infaustum huiusmodi ostentum esse asseuerantes. Et ea Iudæorum clade quam sub Hadriano passi sunt, lupi & hyænæ per vrbes passim irruentes vlulabant.

PESTILENTIA.

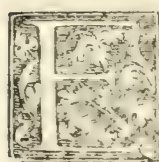
APud Philostratum lupus futuræ pestilentiæ signum est, vbi Palamedes, propterea quòd lupi ex Ida frequentes in pueros qui castris ministrabant impetum fecerant, suadet Apollini Lycio sacrificandum, qui feras eas suis met sagittis interficeret, ac simul imminentis pestilentiæ calamitas summoueretur. Apud Sicyonios templũ erat olim Apollini Lycæo dicatum ea de causa, quòd ferunt aliquando lupos ita eorum gregibus infestos, vt nullum possent ex re pecuaria

fructum percipere: quare consulto Deo responsum acceperunt, ex ligno quodã D
arido, quod humi iacebat, corticem detrahẽdum, eumq; admixtum carnibus fe
ris exponẽdum: quas cùm illi gustassent, internicione periẽre. Sed & apud Trœ
zenios Dianæ Lyceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, ut Pausanias
putat, expulsis lupis.

PROSPERITAS.

Felicioribus verò auspicijs lupa geminos Marte satos educat. Trogo enim
commentum placet, ea de causa Romulum & Remum Martis filios dictos,
quòd nutricem lupam habuerint, propterea quòd lupa in Martis tutela esset.
hinc antiqua Romæ tot extant monumenta, in quibus Romulus & Remus par
ui atq; lactentes lupinis vberibus inhiant. Eadem in somnis vberibus suis Seue
rum alit in imperij futuri præsagium. Neq; preterẽudum quòd Geloni Syracu-
sano adhuc puero, & in scholis erudimenta prima discenti, lupus auxilio fuerit,
vt imminenti vitæ periculo subduceretur. Nam cùm & præceptor eius & fre-
quentes discipuli in ludo literario essent, visendæ magnitudinis lupus irrupit,
Gelonisq; tabulis morsu arreptis ire foras properabat. Gelon haudquaquam E
territus, ne tabellis priuaretur, eas manu non segniter tenẽs lupum sequebatur:
postea verò quàm foras processere, gymnasium repentè corruit, magistrumq; &
condiscipulos oppresſit, Gelo incolumis euasit.

HYAENA.

ERAM penè Hyænam præteriturus, autorum offensus perplexitate,
tam diuersa super ea tradentium, vt parum cognita esse animalia su-
spicarer: sed quoniam non ei legi addictus sum, vt animalium histo-
riam perscribam, sed quæ tantùm ad Ægyptiorum commenta faci-
ant perquiram, cuiusmodi ea sint, ex ijs quæ collegimus, intelliges.

VICTVS HOSTIS.

Hieroglyphicum Hyænæ precipuum erat contentionem, vt apud Ægyptios
sacerdotes reperi, significare. Quòd si victum hostem intelligi voluissent,
cum à dextro latere statuebant, quòd aiunt, si ad dexteram conuersa cum vena-
tore pugnam inierit, eam semper esse potiorem. Nam cùm flecti nisi circumactu
totius corporis nequeat, spina continua per collum & dorsum totum porrecta, F
prægresſi hominis vestigia occupare conatur: quod si successerit, quasi magica
quadam vi, quæ in eius tantùm dextera corporis parte pollet, alienari mente cir
cumuentũ hominẽ, & si equo insideat, decidere, atq; ita omnino victũ interfici.

VICTOR HOSTIS.

Sin victorem hostem significare vellent, animal idem cum venatore ab læua
congressum effingebant, quòd diuulgatum est Hyenam si non ab lęua hostẽ
occuparit, nihil ea magica vi pollere, ipsam verò quasi attonitam deficere, ac nul
lo penè negotio capi. Sed enim quæsierit aliquis, si pingenda sit Hyæna animal
orbi nostro incognitum, qua figura sit. Tradunt eam magnitudine & colore lu-
pi præditam, hirsutiorem tamen, acie in vtraq; oris parte perpetua, oculo vario,
& colores mutante, nullis gingiuis, dente continuo, equina iuba per collum &
dorsum totum setis durioribus inhorrescenti, neq; imaginarium esse animal, vt
pleriq; suspicantur, de quo grauisſimi tot autores permulta quàm diligentisſi-
mè disseruerint, quæ nisi ex visu ijs cognita fuissent, haudquaquam puto eos in
re vana atq; mendaci vsqueadeò laboraturos.

Mo-

A MORVM INSTABILITAS.

INstabilem verò quempiã, nihil quippe in eodem vitæ tenore ac modo, quem sibi proposuisset, perseuerantẽ, sed aliàs quidem probum, fortem, audacemq́ tam animi quàm corporis sui domitorem, aliàs verò improbum, inualidum, miserumq́, & ad cupiditates omnes impotentẽ, significare si vellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere consuerunt: huic siquidem animali vtrãq; inesse naturam, & alternis annis esse marem, alternis fœminam fieri, Ægyptij præcipuè prodiderunt, & Ægyptios secuti pleriq; alij. Cæterùm Aristoteles cõmentitium hoc esse profitetur, vulgoq́ persuasum eas annua vice sexum permutare: quia captæ aliquot (perquã rarò autem capiunt, præsertim fœminę) tenellæ adhuc sine genitalibus fuerint. Mares enim impendiò timent libidinis æmulos, & ideo grauidas custodiũt, morsuq́ prolem masculam vbi detur occasio castrant. Licet non sum nescius traditum à grauissimis autoribus, habere quid Hyænam sub cauda positum figura simile genitalis fœminæ, sed sine vllo meatu, sub quo meatus excremẽtorum sit: virile verò similiter atq; in lupis & canibus habetur.
B Fœmina etiam preter suum illud, simile vt mas habet sub cauda sine vllo meatu, à quo excrementorũ meatus est: sub eo genitale verum habet. Id ita esse contendit Aristoteles, qui difficulter vnicuiq; Naturę miraculo videtur assentiri. Sed miror in hoc tam veteres quàm recentiores autores diuersos ab Aristotele tam constanter ire, quod ab ijs temerè fieri haudquaquam adduci possum, cùm pręsertim Ælianus Historię huiusmodi scriptor diligentissimus tradat, τὴν ὕαιναν τῇτε μὲν ἄῤῥενα εἰ θεάσαιο, τὴν αὐτὴν εἰς νέωτα ὄψει θήλειαν, εἰ δὲ θήλειαν νῦν, μετὰ τοῦτο ἄῤῥενα. κοινωνεῖ δὲ ἀφροδίτης ἑκατέρας, καὶ γαμεῖ τε, καὶ γαμεῖται, ἀνὰ ἔτος πᾶν ἀμείβουσα τὸ γένος. Hyænam siquãdo quis marem inspexerit, eandem mox fœminã videbit: sin modò fœminam: postea marem aspiciet. Promiscuè verò coitu alterutræ coniunguntur, ineuntq́; & ineuntur, per annum vnum sexus vicissitudinem alternantes. Qui quidem autor cùm Aristotele longè posterior fuerit, id scriptis credere minimè ausus esset, nisi aut compertum ipse, aut fide dignorum testimonio certum habuisset. Accedit & Tertulliani scriptoris & doctissimi & diligentissimi autoritas, qui ita scribit: Hyænam si obserues, sexus annalis est, marem & fœminam alternat.

ADVERSÆ FORTVNÆ DOMITOR.

ADuersas verò calamitates & infortunia toto vitæ cursu intrepidę superantem hominem insignire si vellent, Hyænæ corium indutum cum pingere solebant: quippe quòd ex Magorum superstitionibus persuasum est, qui corium id induerit, aut aliquid ex eo secum habuerit, quaqua eum vel per medios hostes penetraturum, neq; futurum quenquam qui illi iniuriam inferre ausit, vsqueadeò hinc eius incolumitati cautũ esse, vt iam credi posit, eos qui linguã Hyænæ sub pede habeant, quòd idem Magi perhibent, à canibus minimè tanquam Scipiones alteros latrari.

LARVARVM LACESSITOR.

HÆc ab Aegyptijs sacerdotibus super Hyæna tradita sunt. Vnum addidêre Latini, ac pulcherrimũ quidem hieroglyphicũ: vt si hominem laruas, vt ita dicam, incessentẽ, neq; defunctorũ manes quiescere permittentẽ, maledicta quippe & accusationes in mortuos ingerentẽ cõminiscentemq́, notare vellent, Hyænam in sepulchretis monumentũ aliquod effodientẽ faciant, cùm satis exploratũ sit ab vno hoc animali sepulchra erui inquisitione cadauerũ, quòd sit humanæ carnis auidissima. Iulius Capitolinus eas Belbos appellatas ait in vita

Gordiani tertij, decemq; tunc temporis fuisse in vrbe Roma profitetur. Visa ve D rò tunc est illa dentis vnius perpetua series, qua prædita est Hyæna: id quod ne mirum adeò sit, in quibusdam etiam hominibus aliquando spectatum. Nam Prusiæ regis filius vnum tantùm os habuit dentium loco, obq; id Monodos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirotarum. Porphyrius eo cõmentario quod de abstinendo ab vsu carnium conscripsit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutã vocitari: sed Crocutam autores diuersam ab Hyæna ponunt. Reliquum est de antipathia quæ intercedit Hyænæ cum Panthera, dicere, qualeq; inde factum sit hyeroglyphicum: quocirca & hoc & alia eius significata memorabimus.

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQVE VALIDIOR A DETERIORE SVPERATVS.

Vàm tetrum animal Hyæna sit, quamq; aspectu fœdum, ex ijs quæ superius allata sunt, constare vnicuiq; potest. Longè verò diuersa est E Panthera, qua nulla penè fera est villorum varietate speciosior, vehementior nulla, nulla impetuosior: vis tamen occulta quædam Hyænæ Pantheram exuperat. Quare cùm sacerdotes Ægyptij superatum ab inferioribus vel à deterioribus hominem intelligi vellent, duo tergora, Pantheræ vnum, Hyænæ alterum cõmittebant, assuebantq;: siquidem compertum est tanta inter se repugnantia ea dissentire, vt si simul assuantur, vel etiam contraria suspendantur, Pantheræ pili decidant, Hyænæ verò nullo detrimento afficiantur: quæ quidem tanto esse Pantheris metu dicitur, vt occupatæ ab ea, tanta animũ consternatione despondeant, vt ne resistere quidem conentur. Hinc autem cõmentum putarim, pilos cuiuscunq; generis & inutiles, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyænæ corde in cinerem concremato, & cerebro eius illito. Præstant hoc etiam, quod Hyænæ tergus in Pantheræ pilos efficit, Aquilarum pennæ, quæ admixtas reliquarum alituum pennas deuorant.

IMPROBITAS.

INsatiabilem autem hominem, & omnium appetitorem, per Pantheram significari ea de causa fertur, quòd nullum nõ animal ea venatur, vnde illi nomen: F nam Panthera Græcum omnino vocabulum agnoscit Varro, quod ab omnifaria feritate, adde etiam venatione, deducitur: siue quòd omnium penè ferarũ coloribus variegata spectetur: nam & hæ atq; Tigres maximè omniũ animalium varietate insignes perhibẽtur. Sanè inter pantheras, pardalin fœminã, pardum marem pleriq; agnoscũt. Aristophanes huius non immemor improbitatis, pardali notam inurit impudentiæ, cùm neq; ignem neq; pardalin æquè impudentes ait atq; fœmina est, quippe quæ omnia corripiat atq; consumat.

DISSIMVLATOR INGENII.

PRæterea hominẽ Ægyptij suorum vitiorũ dissimulatorem, quiq; prauum, quo præditus esset, ingenium ita occultaret, ne vel à domesticis deprehendi posset, pantheræ simulacro notabant. Ferũt enim eius odore mirè solicitari quadrupedes, sed capitis toruitate terreri: quod ipsa docente natura satis intelligens, occultato eo, ac odoris tantùm facta copia inuitatas corripit: atq; hæc est eius in venando solertia. quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, nisi credamus, ait, de pantheris quicquid dictum est. Sentiunt tamẽ cum Ægyptijs

ptijs Aristoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno studio pantheram sectari odore eius delectata: quod, nisi Plinius odorem pro suaueolentia capit, nonnihil admirationis afferre potest, cùm ferarum & omnium dubio procul animantium odor quotidiana mortalium experientia canibus innotescat. Quin equi odore tantùm Cameli percepto, in fugam auerti perhibentur. Recitata est loco suo historia, quemadmodum Cyrus aduersus numerosissimũ Crœsi equitatum dimicaturus, Camelos contrà instruxerit, quorum odore consternati equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Crœsi conatum ita frustrati.

EBRIOSITAS.

QVòd autẽ odore vsqueadeò intenso Panthera polleat, eam Philosophi causam arbitrantur, quòd maxima prædita sit caliditate, indeq; odorem illum excitari: cumq; ita cum vino cõsensum quendam habere videatur, Baccho ea olim fertur dedicata. Sed quoniam sunt qui per eam ebriositatem intelligant, hieroglyphicum à re ipsa desumptum ego crediderim: sunt enim Pantheræ vini admodum auidæ, & à venatoribus ebriæ plerunq; capiuntur, fontibus quo pota-
B tum eunt, suauissimo, perueteri potentiq; vino medicatis, tanta copia, vt fonticuli aquula longè superetur: exiliores enim ad hoc fontes dedita opera peruestigant. Interdum ne rem perditum eant, & simul operam eludant, si latebrarũ commoditatem iuxta fontem nacti fuerint, perforatas arundines intra terram modicum defossas in fontem vno immittunt capite, altero in locum vbi delitescunt, adducto, obseruatoq; animalis aduentu, per vtrem ad hoc paratũ statim tubo vinum infundunt, quòd vina veluti vena de fonte prosiliens, meracitate sua magis illectat, remq; celerius maturat, illis plerunq; anteaquàm sitim expleuerint, procidentibus. Vidimus sanè numum antiquissimum ex ære quod apud Maffæos habetur, in quo Liberi caput iuuenile hedera redimitum, ab altera verò facie Panthera & Thyrsus pulcherrimo opere cusi sunt. Et in Gallieni plerisq; Pantheræ nota est cũ inscriptione LIBERO P. CONS. AVG. Sunt qui Tigrin esse contendant, de qua paulò infrà dicemus.

MORVM VARIETAS.

QVoniam verò Panthera varijs est maculis colorata, plerique morum varietatem per eius pellem ostendere instituerunt. Nam & earum genus variè ab
C autoribus appellatum, proq; Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptum. Quare animaduertendus est apud Pædianũ locus vbi Vercias pro Varias hactenus ferè passim lectum est: de Pantheris enim illic loquitur. Eædem & Africanæ simpliciter vocabantur, quòd in Africa frequens admodum est earum genus: fuitq; vetus senatusconsultum, ne liceret Africanas in Italiam aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cæsar in spectaculis, vt apud Tranquillum est, exhibuit Africanas, conficiente turma equitum Prætorianorum. Quantum verò pertinet ad colorum varietatem, iocose dictum apud Plautum, Epidico, vbi Thesprio variè se valuisse dicit: cui respondet Epidicus, Caprigenum & Pantherinum genus sibi non placere, in quo quidem nõ coloris tantùm varietate sensus est, vt interpretũ bona pars opinatur, sed ab ipsius Capræ natura sumptũ, quæ ferè semper febricitat. Quod verò spectat ad Pantheram, varietas morum nõ ex vario eius colore tantùm intelligitur, sed quòd & vehemens est, & ad impetus propensa, & pernix, corporeq; ad agitationem perquàm idoneo. Vnde per eam in Diuinis literis varij animorum motus indicantur, de qua Hieremias: Nunquid Æthiops pellem suam

immutauit, & suam Pardus varietatem: quod non solùm, inquit Ambrosius, de figura, sed etiam de mobilitate furoris accipitur, eò quòd Indorum populus, & atri homines Æthiopum genus, ad fidei pietatisq; candorem inuitati, tenebrosis terræ cauernis insueti, inquietisq; ac mobilibus mentis atq; animi mutationibus decolorati, boni propositi gratiã tenere non possint, neq; ad emendationẽ correctionémue vllã remeare, qui ferinã semel induerit immanitatẽ. Eucherius pro dæmone accipit, qui subdolus & varius sit in humano genere peruertẽdo.

DE TIGRIDE.

Apud Ægyptios tigridem non inueni, apud Græcos & Latinos frequentissimè: de qua significata illa præcipuè celebrantur, quæ ad immanitatem, ad sæuitiam, ad vltionem, ad pernicitatem, ad amorem erga filios pertinent: quinetiam apud aliquot gentes diuini cultus particeps iudicata.

SOL.

Solis enim simulacrum esse perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idem numen habitum, vt vetus Græcorum habet theologia, eaq; apud Indos in honorem Solis culta. Indi siquidem clunes eius tantùm mensis inferebant, cæteris partib. ob Solis reuerentiam abstinebãt. Idq; ea de causa, quòd hoc animal simulac ortum est priores pedes attollere fertur versus exorientẽ Solem: quem Solis adorandi morem Maro videtur expressisse, cùm XII Æneidos scripsit:

Illi ad surgentem conuersi lumina Solem
Dant fruges manibus salsas. Ita in veteribus habetur exemplaribus.

FEROCIA EMOLLITA.

Quod verò pertinet ad ferociã, per animalis istiusmodi effigiẽ descriptã, indomitos & efferatos animos indicamus. Et Poëtæ cùm hominis cuiuspiam immanitatem egregiè notare volunt, Hyrcanas illas tigrides his vbera prædicant admouisse. Et quæ Bacchi currui iunguntur, vt plerique autores sunt, indicant moderatum vini vsum ferocientis animi sæuitiam demulcere. Ita Polyphemus apud Homerum, omnem exuperans crudelitatem, Maroneo delinitus vino, Vlyssi mollius adblandit. Et heroës illi Troiani apud Homerũ eundem, qui laudibus arguitur vini vinosus, ferocitatem sæpe, æstuantisq; bile cordis acerbitatem vino delinire: hominiq; valde irato apud Plautum propinandum edicitur, vt ille vino bilem diluat. Naturæ enim consentaneum, cibo potuq; rigato corpore, ab eo discuti tristitiam. Quare Zeno Citticus interrogatus, cur, cùm Philosophus esset, & natura seuerus, in conuiuio tamen hilarior videretur: Atqui, inquit ille, Lupinum suapte est natura amarum, dulcescit tamen aqua maceratum. Atq; hoc illud est, quòd Armenias curru subiungere tigres, Bacchi Orgijs institutum.

VLTIO.

Vltionem significare qui volunt, tigridem & equum ab ea dilaceratum pingunt. Nota est historia, quemadmodum eius venator, fœtus recens editos obseruat: ad quos, cùm mater pabulatũ abierit, auferendos pernicissimo fertur equo, surreptisq; catulis, qui sunt semper numerosi, in cursum fertur quãto potest

A teſt citatiſsimum:reuerſa Tigris vbi nidum vacuum reperit, velociſsimo curſu totam circũluſtrat regionem, donec fugientem venatorem deprehenderit, in quem omnem conuertit impetum: ille ſtatim vnum è catulis proijcit, ſuſcipit hunc tigris mordicùs, & retrouerſa in nidum refert: alacri mox curſu eadem veſtigia repetit, exiguoq; tẽporis interuallo venatorem aggreditur: ille rurſus catulum alterum abijcit, curſuq; nunquã intermiſſo nauẽ verſus prouolat. Suſcipitur hic quoq;, & rapidiſsima velocitate reportatur: idq; & tertio & interdum quarto fit, donec venator conſcenſa naui vix duobus & nonnunquã vno tantũ catulo ablato aufugiat, equo relicto: in quem illa poſteaquàm fruſtra toto littore frendens deſæuit, omnem conuertit vltionis ſæuitiam, totumq; diſcerpit, & miſerabiles ſocij furti pœnas pendere compellit. Apud Iobem, vt in Hebræo eſſe dicit Eucherius, tigris perijt, eò quòd non fuerit prædam aſſecuta, de fœmi-
B nea arrogantia dictum volunt.

VLTIO.

PERNICITAS.

IAm pernicitatis ſignificatum ex ijs quæ ſuprà dicta ſunt deſumitur, cùm citatiſsimum equum ter & pluries aſſequatur, curſu retrorſum repetito.

AMOR IN FILIOS.

ITa etiam charitas pietaſq;, & affectus in filios ſummus, ex eadem hiſtoria conſideratur: mox & vltionis ſtudium, cùm in relictum equum tanta ferocitate ſæuiat.

MVSICAE HOSTIS.

SVnt qui Muſis auerſum ingenium, omnemq; Muſicæ lepiditatem odio proſequentem, per tigrim & tympanũ pingant. Aiunt enim eam ita tympani ſonũ exhorreſcere, vt eo audito mirabiliter inſaniat, eoq; furoris prouehatur, vt ſemetipſam dentibus impetat, viſceraq; ipſa ſua fœdè dilaceret atque diſcerpat.

C

DE LYNCE.

LYncem in luporum genere pleriq; recenſuerunt, eiq; Ceruario cognomentũ indidêre. Sunt qui Lynces eſſe quas Græci θῶας vocant, arbitrentur. Sed enim θῶες ex hyæna & lupo mixto genere naſcuntur. Vtcũq; verò autores varient, Lyncem Plinius animal eſſe peregrinum & in Æthiopia frequens ait: Ceruarios autem lupos ſeptentrionalibus regionibus frequentiſsimos eſſe conſtat. Sed parũ me mouerit eandem ſpeciem pluribus orbis locis inueniri: nam quæ videmus in Ceruario lupo, ea in Lynce identidem reperiuntur, acutiſsimus quippe obtutus, macularum in pelle varietas: vnde apud Maronem, Maculoſæ tegmine Lyncis: & quod omnium manifeſtiſsimum eſt ſignum, Lyncurius lapis ex concreta eius animalis vrina.

ACVTISSIMVS OBTVTVS.

NOnnulli igitur cùm lyncem omniũ quadrupedum clariſsimè cernere conſideraſſent, hominem qui viſu maximè polleret ſignificaturi, animal id hie-

roglyphicum posuere. Sanè multi eas affirmant conuexa etiam montium visu penetrare. neq; defuere philosophi, qui fieri posse hoc cõmentati sunt ex imagine quæ certo ab terra spatio summo in aere pendeat, quam Lynx, vtpote quę sit oculo admodum defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in cauum aliquod vas numo, quem, tametsi longè recesserimus, simulac vas aqua expletũ fuerit, intuemur, fundo etiã ipsius vasis in aquæ superficie se ostentante: quippe rerum earum radijs in aquæ summum sese exporrigentibus ea ibi species redditur, quæ aqua inde subducta, vasculi curuitate intercipitur, ac ne videri possit præpeditur. Ab hac Lynce, Lynceos oculos appellatos, quibus cernendi vis acutissima sit, plerique putant. Vnde magnæ vir eruditionis Fran. Petrarcha, petos illos oculos quos lyricis totiẽs laudibus extollit, ceruarios appellauit: ad id scilicet alludens, quòd lyncem ætas nostra lupum ceruarium arbitratur. Alij oculos lynceos à Lynceo Idæ fratre Argonauta dictos autumãt, qui ea quoq; quæ sub terra condita essent spectare ferebatur. Poetæ sanè plerique penetrabilem huius aciem celebrarũt, maximè verò Pindarus, qui Castora in quercu abditũ, penetrante per lignum acie ab eo inspectum, atq; ita coniecto in arborem pilo cõfossum interfectumq; scribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginẽsium classem à Lilybęo Sicilię promontorio portu Carthaginis exeuntẽ prospectare, & numerum cum fide recensere solitus, scriptorum testimonio fertur. De quo Horatius: Non possis oculo quantum contendere Lynceus.

DE VRSO.

Ed iam nos appellat vrsus, non iniucunda fortasse, nisi oculi iam defessi sunt, spectacula præbiturus.

PROFECTVS CVM ÆTATE.

HOminẽ originis principio deformem, mox formosum effectũ, siue cuius vita ineunte ætate dissolutior fuerit, nullaq; ratione moderata, cum ætate tamen modus & disciplina sanctior accreuerit, Ægyptij sacerdotes intelligere cùm vellent, vrsam fœtã pro hieroglyphico ponere consueuerunt. Compertũ siquidem est, vrsam fœtũ edere sine oculis, sine pilis, cruribusq; propémodũ & membris alijs indiscretũ, informẽ deniq; carnem catto minorẽ, maiorẽ mure, de qua vngues tantùm promineãt, cętera sanguis cõcretus esse videatur, quẽ postea pectori femoribus apprimendo fouet eodem incubitu quo volucres oua, paulatimq; ita conformat, & lingua subinde lambendo perfectũ reddit. Vtitur hoc exemplo Ambrosius ad nos cohortãdos, ne prolem nostrã, quantũ ad animi rationem pertinet, instar vrsini partus initio editam, ita informem coalescere patiamur, sed disciplinarũ linguis lambendo curemus, vt ad humanam, quippe rationis participem effigiem conformetur. Nam de lingua quę significet eloquentiam, alio disseruimus Commentario.

EX INEDIA MACIES: MORES OCCVLTI.

ADdunt hominẽ inedia cõfectũ intelligi per vrsam in specu latitantẽ, & ore pedes lambentem: cuius quidem pigerrima est natura, solitaria, latebrosa, cõmercij societatisq; cuiuslibet euitatrix: quod esse mores eos significat, qui soleant in imo mentis recessu dilitescere; atq; itidem corpus simile sortita est, graue,

A ue, compactũ, indiſtinctũ, prægelidæ feræ, quę ſpelæis in primis gaudet, accommodatũ: vnde φωλάδες ἄρκτοι dicuntur à Theocrito. Nam, vt Theophraſtus & Soſtratus aiunt, vrſi primũ antra habitationibus cõmoda oſtenderũt: hi ſiquidem tempore dierum circiter XL, licet longè plures alij ponant, quibus in receſſu aliquo delitescunt, priorum pedum ſuctu viuere, ac nihil edere perhibentur: cui rei documentum habetur captum per id tempus inteſtino inani eſſe, atq; ita id cõniuere, vt adductũ propè cohæreat. Id verò libenter ab eo fieri tradit Ælianus, cùm ſe præpinguem ſenſerit, ac pleniore corpore grauatũ, quò pinguedine concocta fiat agilior. Apud Euſtathium legas Athenienſes aliquando famis vltione multatos indignata Diana, quòd vrſam, quæ in Munychio eius ſacello nata eſſet, interfeciſſent, vt ita per inediam affligerentur, qui animal inediæ patientiſſimum ſuſtuliſſent.

VIRAGO.

MVlierem præſtantem animis, non molli, ſe virili vigore præditam, pleriq; ſignificare dum volunt, vrſam pingunt,Antherã alij: ſunt enim hæ ex o-
B mnibus animalibus maribus ferociores animoſioresq;, cùm in cæteris fœminæ ſint omnino molliores. Plutarchus tamen non vrſam, ſed Leænam ponit in hoc albo cum Panthera, vbi rationem ineſſe brutis diſputat. Cæterùm in eodem genere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare Menæchmus etiam apud Plautum, vxorem quam timet Leænam vocat, dum leoninũ cauum intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vrſorum autem ſæuitia nobilitatæ ſunt regiones, Lucania, Vmbria, Britannia. Nam ex Britannia velut ex altero terrarum orbe, longa & periculoſa nauigatione, vt tunc videbatur tẽporis, aduecti vrſi ad populi Ro. ſpectacula, maximæ fuerũt admirationi.

PVELLARIS ÆTAS.

QVia verò ſuapte natura vrſæ cohibẽt ſe intra frutices vel ſpelæa, niſi quantũ pabulationis gratia prodire coguntur, isq; mos plurimũ in rectè inſtitutis ciuitatibus obſeruat, vt innuptę puellæ domi clauſæ cuſtodiantur, non abſurdè nõnulli cõmenti ſunt puellas vrſæ ſimulacro referre: nam & hoc quoq; ſapit antiquitatẽ. Siquidem apud Euripidem Hypſipile, & apud Ariſtoph. Lemnijs, ac Lyſiſtrate, puellas apud Athenienſes olim vrſas vocari ſolitas legimus: & apud
C Polluce ἀρκτεύεσθαι verbũ inuenias, quod latinè ſonat in vrſas abire. Id verò erat cũ puellæ, anteaq; nuptiarũ tẽpus appeteret, pudicitiæ cauſa Dianę conſecrabant.

PROVIDENTIA.

NEq; illud diſsimulandum, licet ab Ægyptijs minimè traditum, quòd per recedentem in cauum vrſam, nõnulli prouidentiam ſignificari volunt. Vrſa enim, vt apud Ælianum legas, ita prouida eſt, vt ſaluti ſuæ conſultura, cùm ſe in cauum recipit ad peculiarem ediã, ne per veſtigia deprehendi poſsit, tantum illi natura calliditatis indulſit, auerſis veſtigijs irrepat retro, eo ſcilicet modo quo traxit Auentinas Cacus in antra boues, atque ea ſpecie venatores fallat, cùm egreſſa inde videatur, non autem ingreſſa.

IRA.

NEq; defuere qui per vrſi ſimulacrũ iram immanẽ intelligi voluerint, quòd id animal immodicis ſoleat animis excitari, & in omnem truculentiam efferri: vnde apud Claudianum legas, Rhadamanthum ſolere vrſis ingerere truculentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes qui ſub primo & vigeſimo Tauri gradu naſcitur, vrſum ibi ſtatuunt retro ſpectantem, hoc eſt,

O 2

ad ea quæ facta ſunt indignantem. Hinc Martialis lib. VI. D

Rabido nec perditus ore,

Fumantem naſum viui tentaueris vrſi,

Sit placidus licet, & lambat digitosq; manusq;. Ira enim, vt Theocritus ποτὶ ῥινὶ κάθηται. Quin ab irritatione nomen olim vrſis impoſitum: Vr enim Hebraica lingua incitationem ad iram ſignificat: & Vr Madianitarum Rex ab Iſraëlitis occidione cæſus, ſignificat, vt Adamantius interpretatur, affectum huiuſmodi ab ijs qui Deum ſequuntur debere protinus abſcindi. Alij nequaquam abſcindendum cenſent, ſed veluti ſubſidio paratum diligenter aſſeruandum, vt cùm res poſtularit, aduerſus noſmetipſos, pro ijs quæ inutiliter turpitérue geſſerimus, iraſcamur. quam ſolam animi perturbationem etiam Epictetus ſapiēti cedit. Hæc enim iuſta & neceſſaria iracundia eſt, vt noſtri cenſent, qua vnuſquiſq; in ijs quibus errauit, aut perperàm geſsit, indignatur, & ſemetipſum incuſat. Ex qua quidem indignatione ignis quidam in nobis accenditur, qui velut in agrū ſterilem immiſſus, conſumptis excoctisq; voluptatis peſsimæ radicibus, bono diuinarum inſtitutionum ſemini glebam præparat fœcundiorem. Atq; hic ille E ignis eſt, quem ſe Aſſertor noſter profitetur in terram immiſſurum, atq; vt ſuccendatur, non indiligentem operam daturum. Alibi verò indignatio ferociaq; vrſina in Diuinis literis indicium fuit Hieroſolymitani excidij, vt Eucherius interpretatur 4. Regum. Nam cùm Eliſæus aſcenderet in Bethel, ſcandenti ſemitam obuiam facti ſunt pueri paruuli de ciuitate egreſsi, qui illudebant ei dicentes, Aſcende Calue, aſcende Calue. Quos Eliſæus indignitate rei commotus, in Dei nomine deuouit, cōtinuoq; vrſi duo de ſaltu proximo prodierūt, qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id ſub figura tunc geſtum, Imperatores duos præmonſtrabat Veſpaſianū & Titum Romanorū Principes, qui poſt duos & quadraginta annos ab aſcenſu Domini, captis Hieroſolymis, tantam Iudæorum deſolationem fecere, vt deletum penitùs ſit eorum regnum.

IMBECILLVS PRINCEPS.

Ciuitatem imbecillo rectam principe ſignificare qui volunt, vrſi caput pingunt: inualidiſsimum enim eſt vrſo caput, quod contrà leoni fortiſsimum. Aiuntq; vrſos aluearia non mellis pabuliue vllius gratia inceſſere, apesq; irritare, ſed ſalutis ergò, vt ſcilicet apum aculeis ora vulnerati, ſanguineq; ita emiſſo, F grauedini qua plurimùm laborant, remedium comparent. Venatores noſtri aiunt, ſi maior aliqua vis, quam ſuperare deſperet, vrſo incubuerit, cum ſibi conſcium imbecillitatis, qua caput eius laborat, ſi fugiens ad præruptam aliquam rupem peruenerit, manus ſupra caput tollere, ijsq; pectinatim firmiter cōplicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem ſe dare, atq; ita capturam euadere.

DE VRO.

On innotuit Ægyptijs Vrus bos Germanica, ſed ante feras alias egregiè ſylueſtris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.

PEr quem, cum qui ſibi mortem conſciſcat, ne in manus hoſtium concidat, nōnulli congruenter hieroglyphicum propoſuerunt. Eſt enim vrus eiuſmodi, qui propter ferocitatem vel nunquā, vel difficulter capi poteſt. quòd ſi eò inciderit vnde deſperet poſſe euadere, ſemetipſum præ ira ſuffocat, vſqueadeò ſe genitum ad libertatem putat, qua deniq; nihil vnicuiq; animantium generi optabilius eſſe videatur.

A PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM CVRSIVM ROM. CIVEM, DE IIS QVÆ PER ASINVM, MVLVM ET CAMELVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM literis.

E fortè commentitia ea putes, Petre Cursi lepidissime, quæ multa adeò nudiustertius Cytorio in iugo tuo, vbi bona pars Academiæ cœnabamus, à veteribus tam Aegyptijs, quàm Græcis, atque etiã Latinis, super Asini significationibus tradita cõmemoraueram, curæ precium fore duxi, quantum solicitudine præstare potui, primo quoque tempore pleniori obsequio tibi satisfacere. Videbaris enim illa, quod facile animaduerti, attentioribus admodum auribus haurire, & auidiusculè, vt ita dicam, deglutire, sed vix adduci poteras scriptores illos veteres in Asino perscrutando fuisse adeò curiosos: & quoniã vmbra etiam eius in vanissimi negocij prouerbium cesserat, reliquum etiam corpus paruipendendum existimabas. Collegi igitur tam ea, quæ tum memoriter disserueram, quàm quæ aliàs sparB sim à me fuerant ea re super adnotata, eorum citatis testimonijs, qui talia memoriæ prodidere, vbi tantùm res deposcere videbatur: nam minus omnia tunc ex tempore dicere aggresso succurrebant. Quare tunc non pauca prætermissa sunt, quæ recitata longè maiori tibi admirationi futura fuerant: quæ quidem nunc, qualitercunque à me conscripta sint, benignè accipias velim. Et si minus tibi lucubratio ipsa satisfecerit, vt quæ nimium properata non ita omnia complecti potuerit, voluntatem tamen animumque meum existimes, quantum in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probo, satis plurimùm facere studuisse: non enim recens mea erga doctrinam & ingenium tuum beneuolentia, firmaque atque constans amicitia, quæ ab ipso primùm die, quo Romam diu patria cariturus applicui, cœpta, mirificum in dies accepit incrementum: accessit & tam vnanime concorsque contubernium, conuictusque per annos aliquot iucundissimus. Ita ego pluribus atque ijs non leuibus de causis tibi semper coniunctissimus, scripta cogitationesque meas cõmunicare tecum maximè conueniens existimaui: quòd optimi integerrimique amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in causa sunt, si quid admoneant: vel, vt alacriores ad lucubrandum accedamus efficiunt, si probent. Sed enim quid oneris gerat Asinus inspiciamus.

C

IGNARVS HOMINVM'QVE LOCORVMQVE.

VMPRIMIS autem rerum omnium ignarum per asellicipitem hominem ab Ægyptijs sacerdotibus significari, & Horus & plerique alij prodidere: eamque imperitiã in eo præcipuè notari volebant, quæ plurimum ex solitaria accidit educatione, quippe cùm quis tanquam Aglaus alter, intra priuatos parietes semper altus & educatus, pedem è domo, vel è patria nũquam tulisset foras, oportere scilicet hunc parũ experientem esse, & officiorũ hospitalium inscium. Israel itaque diu apud Ægyptios educatus & hieroglyphicõn optimè peritus, cùm Isacharem filium suum asinum appellas- *Gen. 49.*

set, intra terminos eum occubiturū dixit. Non enim longius peregrinari solent D
asini, vt equi, & muli, sed intra prouinciam, in qua nati sunt, plurimū contineri. Addidere etiam prouerbiū in imperitos, Asinus ad lyram: quod nō admodum absimile est ab Horatiano illo, vt qui narraret asello fabellam surdo, hoc est, obstupefacto, quiq; nullum ex ea re sensum perciperet. Ideoq; Cicero in Pisonem: Quid nunc te asine literas doceam? nō opus est verbis, sed fustibus. Adeò enim subiecti addictiq; fustibus sunt asini, vt vulgus passim verbera plagasq; flagris inflictas, Asiniatas vocitet. Hanc sanè mentis tarditatē Scipio apud Numantiã ita C. Metello exprobrauit, vt diceret, si quintū páreret mater eius, asinū fuisse pariturã. Quin et Iunius Bassus homo dicacissimus, vulgò asinus appellatus ob stuporē ridiculosq; mores. Ob huiusmodi ludibriū, & ignauiæ cōtemptū, qui pilæ ludo victus esset asinus appellabatur: qui verò vicisset, rex. quē morē tangit Plato, Thæeteto, & lib. nono Pollux. Ad hoc respexit etiam Horatius, cùm epistola ad Mecœnatem scribit: At pueri ludentes, Rex eris aiunt, si rectè facies. Contrà verò quod ad peregrinationem attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præcipuè de causa sapientem effectum putat, quòd is E

πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

quiq;, vt ait Horatius, Quid virtus & quid sapientia possit, vtile nobis propositum est exemplar: nomen ipsum inquam Vlyxem etymologicè quidam haudquaquã ignobiles scriptores interpretantur ὅλον ξένον, omniū quippe hospitem: nam Æoles, quod alij verterūt ὀδυσσεὺς, λ litera quam amant incolumen retinuerunt, eosq; Latini secuti sunt, Vlyxem enunciantes. Neq; tamen sum nescius, Icariū eius patrem aliam nominis afferre causam, Odyssea, quæ nihil quicq; est nunc ad cōmemorandum necessaria. Asinus porrò in fabulis pro imperitissima persona ponitur, & in argumento fatuitatis atq; dementiæ semper habetur: in quem demum, vti Plotinus innuere videtur, ille redit, qui sensus expers, brutalem & stolidam vitam vixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllum Plutarcheum, cùm bruta reliqua ratione aliqua vti fateatur, Asinū tantū ac pecudem ab omni rationis vsu semotos reperit. Neq; quidem inficiatur Gryllus, sed plures inter homines eiusmodi ingenio præditos confidenter asseuerat. Huius non immemor stoliditatis Ouidius, Midam, quòd sententia sua rusticam Panos cantilenam diuinę Apollinis modulationi præferendam iudicauerit, ea pœna multatū F
à Deo finxit, vt quæ iudicio peccauerãt humanæ aures, in asini auriculas demutarentur. Interpres tamē Aristophanis, Pluto, vt hæc quoq; repetamus, tres memorat causas cur Midas asininis auribus fuisse prædicetur: siue quòd acutissimi esset auditus, cuiusmodi sunt Asini, quos præter mures, cæteris animantibus auditu præstare tradunt: ita enim interpres ille, quisquis is est, scribit: ἢ ἐπεὶ ὄνος μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων ἀκούει πλὴν μυός. Hinc Apuleianus asinus de se ait: Recreabar quòd auribus grandissimis præditus cuncta longulè etiam dissita sentiebam: siue quòd Phrygiæ pagum incoleret, cui nomen ὄνου ὦτα, Auriculæ asininæ: siue quòd exploratoribus accuratissimè sit vsus, delatoribúsque plurimùm delectaretur: vnde illud de principibus fertur, Regum aures innumeræ.

PETVLANTIA.

IMmodicam verò petulantium luxuriam per animal hoc in diuinis literis notari indicio est quod celeber ille Propheta ait: Quorum carnes sunt, vt carnes asinorum. Et Plato dum antiquorum figmenta sequitur, ne sacratioris illius doctrinæ, quam apud Ægyptios perceperat, arcana propalaret, hęc non incuriosè

tracta-

A tractauit, ac de alijs quidem animalibus passim multa, de asino verò hoc præcipuè dixit disputante apud Phædonem Socrate: Homines qui fœdis cõcupiscẽtijs manus dedissent, ventriq; dediti per inertiam atq; lasciuiam ingloriam inutilémque egissent vitam, neq; quicquam pensi pudorísue habuissent, in asinos post obitum deijci.

IMPVDENTIA.

SVnt enim qui per Asinum impudentiam ea de causa significari velint, quòd asinus sua tantùm cõmoda destinatissimo quodã animo prosequatur, & modò suę morem gerat voluntati, nihil pensi habeat, castigationes cõtemnat, verbera etiã nihili faciat. Id in asino vitiũ ita notat Xenophon, vt de se V. de Gręcorum reditu dicat: Eo inquã tempore, si quem iniuriæ vllo genere lacessiui, non possum non confiteri, vel asinis me, qui esse dicuntur omniũ quadrupedum inuerecundissimi, inuerecundiorem fuisse. Quòd verò Iosippus cor asini & canis impudentiam obijcit Appioni, hac eadem sententia in vno stoliditatem & imperitiam, in altero maledicentiam incessit.

B

POPVLVS IVDAICVS.

ET populus Iudaicus, vtpote qui sublimioris doctrinæ, quæ in diuinis eorũ literis delitescit, intellectũ minimè percipiũt, simplicitatemq; scriptorũ tantùm prosequuntur, ob huiusmodi stuporẽ & imperitiam asinæ assimilatur, quã Christus posthabuerit inscenso eius pullo, qui factus est ea doctrina dignus, quã ille nos docuit. Asina enim illa, vt Gręci theologi deprehẽdêre, populi prioris symbolum fuit, quæ scripti onus pertulerit: est enim animal ad onera tantùm & labores genitũ, vt Eucherius dicit: super quã Apostoli vestimenta sua iniecere, hoc est, veterem hominem exuere. Pullus verò, de quo Zacharias, Ecce Rex tuus veniet tibi iustus, & saluator ipse pauper, sedens super pullũ asinę, propter Cap. 9. pristinã imperitiã, iuniorem indicabat populũ, asinæ quidem filium, vt Euãgelistæ cum plerisq; alijs reddidere: nõnulli filiũ subiugalis posuere, animalis quippe quod operibus & officijs seruilibus omnibus subijcitur: plerisq; Gentiliũ nationem appellarunt, quæ Christum insidentem tulit, promissamq; à prophetis & lege salutẽ minimè despexit: Agnouit enim Asinus præsepe Domini sui. Hoc porrò citato loco Eucherius, per asellum, ait, quẽ insedit Dominus, simplicitas C fidelium exprimitur, plebs scilicet quæ Dei notitiam non habebat, quam Christus regẽdo & præsidendo, ad Hierusalem, hoc est, ad pacis conspectũ adducit.

A DEO ET SACRIS alienus.

ASinum porrò Ægyptij adeò impurũ existimabant, vt animal etiam dæmoniacũ arbitrarentur, propter quandam cum eo similitudinem. Quò verò ostenderent eum admoueri sacris minimè debere, hominem cum sespita positis in terram genibus effingebant, cum ense ad mactationem parato, sed manibus post terga religatum: inde asinum apponebant, euentum rei nimirum fore irritum indicantes. Oderant autẽ id animal Ægyptij, non propter imperitiam & ineptias tantùm, & contumeliosam eius naturam, verùm propter colorem etiam ex albo nigroq; confucatum, quem à Deorum sacrificijs alienum abo-

minabantur. Erat verò apud eos mos, vt asinum ludibrijs omnibus incesserent, D
luto cespitibusq; passim impetitum, contis etiam stimularent, quacq; se locus of-
ferret opportunus, præcipitem agerent. Vnde prouerbium in contemptibiles
Asinus Aegyptius. despicatissimosq; homines emanarit, Asinus Ægyptius. Apud Hyperboreos ta
men institutas dicit Pindarus κλειτὰς ὄνων ἑκατόμβας, illi enim Apollini asinos ma-
ctabant. Nam vt apud Callimachum legere est,

τέρπουσι λυπαραὶ Φοῖβον ὀνοσφαγίαι,

Exhilarant pingues Phœbum epulæ ex asino.

Citat Apollodorũ etiam Clemens Stromatis, de huiusmodi sacrificio. Gaudere
verò Apollinem vitæ arbitrum eorũ iugulatione dicunt, propter assultus, quos
indicio viuacitatis in cæde faciunt, difficulterq; occidi soleant magnis quantũ-
libet ictibus percussi. Quantum verò pertinet ad impuritatem, apud alios vni-
Priapo sacer habebatur, ob verendi scilicet enormitatem, qua supra modũ præ-
diti sunt asini, atq; inde sunt ad generandũ admodum segnes: cõpertumq; est om
nes alios ea genitalis productione cõspicuos, ad generationẽ ineptos esse, quòd
in emissione per eam longitudinem semẽ transmeans & hebetetur, & frigidius E
fiat. Neq; verò nostro tantùm tempore viri huiusmodi asinorum instar haben-
tur, sed olim etiam, vt gratissimus ille Imperatori Cõmodo, qui de pene vltra a-
nimalium modũ prominente Onos appellatus est, eaq; de causa ditatus, & Her-
culis sacerdotio præpositus. Taceebo Heliogabali emissarios, in huiusmodi ge-
nus monstrorum conquisitionẽ: tacebo nostrorum etiam temporũ opprobria.

EGREGIVM PRINCIPIVM CITO DE-
STITVTVM.

NEq; absurdum est significatum illud, quod ex vulgi prouerbio desumptũ
est, cùm præclarè venustéq; aliquid inchoatum citò deseritur, currentem a-
sinum pingere. In ore enim omnium est, asini succussationem parum admodum
procedere. Sanè legas apud Ælianum, asinos eos præcipuè qui sunt in Maurita
nia citatissimo gradu cursum inchoare, paruoq; cõfecto itinere citò deficere, vn-
de necesse sit eos ad equos alligatos resti attrahere. Hinc Trigæus Aristophani-
cus suum illum scarabeum asinum appellat: monens scilicet ne cursu nimiũ per-
nici viã auspicetur, sed paulatim & sensim volet, vt labori sufficere posit, quod
longè secius accidit in Indicis, qui quidem, vt idem Ælianus autor est, cùm iter F
arripiunt, tardius incedunt, paulatimq; progrediendo feruntur incitatius, rapi-
dissiméq; gradiuntur.

STOLIDITATIS LVDIBRIVM.

TOt autem ea sunt quæ de asinorum stoliditate traduntur, vt subinde sit ad
eam redeũdum: quam si apertius Ægyptij describere voluissent, animal om
nium maximè docile deligebant, simiarum quippe gregem, inter quas asinum
vel saltare, vel tibijs canere, vel etiam disceptare fingebant, rem quidem tam di-
ctu quàm spectatu ridiculam, sed quæ in secessu pondus habeat.

INDOCILITAS.

ALiter frænatum asinum in huiusmodi significatum proponebant, quippe
quòd animal sit minus idoneum ad discendum. Vnde etiam Mathematici
eum qui ortu suo sextumdecimum Leonis gradum sortitus sit, indocilem futu-
rum præsagientes, frænatum asinum tunc oriri fingunt: irritam eo modo institu
tionem futuram indicãtes. Est apud Platonem Legum III, iuxta finem prouer-
bium, Ab asino excuti, de ijs qui grauia & magna vel difficilia professi, ab incce-
pto tur-

A pto turpiter desistunt. Sedenim miror vnde Grammaticus quidam adductus sit, vt Platonis prouerbiũ hoc ita sit interpretatus, vt de ijs dictum voluerit, qui relictis voluptatibus & inquinamẽtis quibuslibet voluptificis & belluinis (hęc enim eius verba sunt) ad meliorẽ mentem regrediuntur. cui quid aliud respondeam, quàm vt ipsius Platonis verba subijciam: πάλιν δὴ καὶ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χαίρειν ἐλέγχειν, δεῖν φαίνεται ἔμοιγε, οἷόν περ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. Cuius verò rei gratia hęc dixerimus, mihi ostendendũ est, oratióq; ipsa tanquã equus hinc atq; inde coërcenda, ne effrænum veluti os nacta, ipsóq; dicendi impetu prouecta, vti prouerbiũ est, ab asino quopiã excidat. Sed cùm is & hîc & alibi sæpe cadat ab asino, in luto hominẽ hæsitare permittamus, neq; tollere rursum fractũ crure planum procuremus. Id verò eo magis indignè ferendũ, quòd testimonium sibi accersit ex Euangelica lectione quã suprà citauimus, vbi Seruator noster asinæ pullum obequitat: neq; intelligit longè aliud esse, inuectari asello in vrbem Hierosolymã, aliud ab asino excuti, vel mente alienari: nam & iocus ex locutio-

B nis enunciatæ ambiguo resultat, cùm ἀπ' ὄνου, etiam ἀπὸ νοῦ sonare videatur.

IRRISIO.

VT verò reliqua prosequamur, est & irrisionis indicium asinus, propterea quòd rictu labijsq; latè diductis, dentibusq; deformiter denudatis irridere videatur. Quin & qui aliquẽ deludũt, appressa ad aures manu asininas auriculas imitantur: vnde Persianũ illud in huiusmodi derisionem, Auriculas asini quis nõ habet? Sanè Diogenes cùm ei quidam diceret, Multi te deridẽt: Et illos, inquit, fortasśis asini. Altero subijciente, Sed illi non curant asinos: At neq; ego illos, inquit.

SOPHISTARVM NVGÆ.

SIlentio præterire non possum, Sophistas nostros, cum asino illo suo tam fœdo, tam spurco, tam abominabili, quẽ ita in delicijs habent, vt sine asino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediantur. Nulla vnquã tam grauis, neq; tam seria res in consultatione ponitur, vt nõ ipsi asino super agendum censeant:

C sedenim ijs optimè res cum asino, qui περὶ ὄνου σκιᾶς, disciplinam omnem suam ostentant, ac omnium ignari, quodq; peius est, indociles, de re nihili semper altercantur. Ad horum porrò similitudinem Democritus Iudęos ponit, qui in ordinarijs, vt inscriptio est, historijs, eos tradit aureum asini caput adorare cõsueſſe, singulisq; septennij spatijs alienigenam semper hominem insidijs exceptum in cõuentibus suis membratim discerpsisse: quod & Plutarchus Cheronæus Sympoſiacis quęstionibus, & Cornelius Tacitus historijs memoriæ prodidere: quã vti manifestisśimam calumniam, ab Appione olim excogitatã, & Iosephus constantisśimè refellit, & Adamantius contra Celsum acriter redarguit. Nostra tamen tempora Symeonẽ puerulũ Tridenti videre, quem blanditijs illectũ, & in synagogam perductũ, Iudæi socialiter eo sacrificij genere trucidarunt, stylis per vniuersum corpus infixis, vnde sanguinis quisq; guttam viuis artubus exhaurirent. Testis ara facti, quæ quotannis ibidem à pijs inuisitur.

ADVLATORVM ILLECEBRÆ.

ERat verò illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quòd veluti maiores nostri seruos ebrios, lingua pedibusq; titubãtes in liberorũ cõspe-

ctum ad vitij ludibriũ, producebant, quò ipsi diligentius cauerent, ne in huius- D modi turpitudinẽ inciderent: ita sacerdotes Ægyptij asinum inter flores & vnguenta statuebant, quorum nihil ad sensum eius pertineret, ex hoc scilicet perniciem, quæ potentioribus præcipuè assentatorum machinis insidiatur, indicantes, cùm inde risui & ludibrijs omnium exponantur, qui enormes adulatorum assentationes aucupantur. Plerique enim magni alioqui viri à Musis & Gratijs alienissimi, omniq; turpitudinis genere spurcissimi, coràm tamen & dignitatis, & eruditionis, & temperantiæ non solùm commendari patiuntur, verùm etiam, nisi facias, indignantur.

IGNAVIA.

APud multos asini significatum est ignauia, quæ quidem cùm sit omnibus nota, superfluum est eam latius explicare. Ex hac tamen nota Palæstini asini excipiendi sunt, qui equos ipsos pernicitate prouocare dicũtur, traditum ab Adamãtio. Et apud Euphratẽ Xenophon primo de Cyri minoris exped. inuẽtos ait asinos, qui equos cursu facilè superarent. Nam cùm ad eos equites proximè accessissent, cursum illi arripiebãt: cumq; longius prouecti essent interim re- E stitabant, atq; ita sæpius iterata fuga equites fallebant. Et Saracoras legi asinos non ad onera comportanda, sed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucẽ sanè legas per ὄνον inter alia significata inferiorem dici molam, ita à tarditate cessationéue quæ asino propria est, appellatam. Et populos quosdam memorat Xenophon, qui non alia victitant industria vel arte, quàm fodiendis τοῖς ὄνοις, hoc est, lapidibus ijs, qui ad onos fabricandos idonei sunt. Et in sacris nostrorum literis, vbi vulgata interpretatio habet, opus esse vt mola asinaria suspendatur, ὄνῳ tantùm apud Græcos legitur. Deniq; ne rem tam apertã multis inferciamus ambagibus, Catullus id ipsum intelligit cũ super Æmilio quodã impurissimo dicit, Et non pistrino traditur, atq; asino? Ne legamus, atq; asinus, hoc est, perinde ac asinus, vt erudituli quidam putant: néue interpretemur lectionem, Atque asino, ad concitandum scilicet circa molam asinum, vt nonnulli ex commẽtatoribus exponunt. Sed vt ad asininam ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antisthenes, cùm Atheniensium iudicium in creandis magistratibus notaturus, suadebat eis, vt asinos ad agriculturam deligerent: quos cùm illi negarent idoneos ad arationem: Atqui, inquit ille, non satis vobis est Magistratum ele- F gisse, siue aptus, siue ineptus vir ille sit ad gerendum?

EREMITA.

SEd quoniam de onagro facta est superius mentio, minimè prætereundum est quòd Diuinæ literæ per onagrum eremitas intelligunt, qui à popularibus turbis secedentes, in solitudinarijs & ab hominũ vestigio semotis locis vitam degunt, vni Deo tantũ dediti, quod tradit Eucherius: de quibus dixerit Iobes, Quis dimittet onagrum liberum? sed quia sequitur, Et vincula eius quis soluit? de Iudæis quidã dictum volunt, quorum præcepta vinculis comparantur.

MVLIER MALÈ MORIGERA.

SVnt qui mulierem conceptum euitantem, aut virum admittere nolentem, per asinam, & fustem inhærentem tergo, designẽt: ea enim semen à coitu rejicit, nisi interpelletur, quamobrem statim post coitum necesse est eam verberari agitariq;, & ignauiam qua prædita est solitudine castigari. Quinetiam mares ipsos fustibus salire cogũt: vnde vulgò mos est viros minimè officiosos, Asinos appel-

appellare. Quid verò illud, quòd huiusmodi pertinacia demortui etiam spolijs inhærescit? vngulæ siquidem asininæ viuentem partum enecant, mirificeq́; maturant: quare Medici abortibus euocandis, nec aliter eas in suffitũ adhibere consuerunt.

PRÆGNANTIÆ DISSIMVLATRIX.

MVlierem ad hæc prægnantiam occultantem notare cùm volunt, parientem asinam pingunt. Obseruatum enim est, id eam impendiò cauere, ne vel in conspectu hominum, vel in luce pariat: quare ducenda est in tenebras, cùm excludendi tempus aduenerit.

SOLSTITIVM VEL TEMPVS ANNVVM.

3 PVllus verò Asinæ nunc solstitium, nunc tempus annuum indicat, quòd eo tempore plurimum & pariant, & admittantur, vt eorum seminis frigiditas cœli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo nascatur tempore, quod eius imbecillitati sit idoneum: annum enim integrum omnino gestant.

VIR FRVGI, VXOR prodiga.

MInimè prætereundum est illud, quod insignium pictorum & sculptorum etiam opere nobilitatum est, vt cùm virum in re cumulanda solicitum, neq́; assiduos quantumlibet labores declinantem, vxorem verò prodigam, & ad omnia perdenda dissipandaq́; intẽtam hieroglyphicè significare vellent, hominẽ sparti funiculum torquentem, illam verò Aselli effigie assidentem à tergo, & opus quantũcunq́; fieret abrodentem effingebant. Sunt qui Polygnoti opus id fuisse dicant: meminêre verò & Pausanias et Plinius, ac mox Romæ tum in Capitolio, tum in Vaticanis hortis insculptum marmore obseruatũ. Hinc quid sibi velit Propertianus versus, admonemur:

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternumq́; tuam pascat aselle famem.

Illud πάρεργον addam quod Pausanias ponit asellam, non asellum marem in pictura spectatam, quæ funem abroderet. Plutarchus commentarijs περὶ τῆς εὐθυμίας, apud inferos argumentum pictum ait, sed Asinum non nominat.

PATERFAM. PARCVS: FAMILIA PRODIGA.

DIodorus asinorum imaginem istiusmodi apud Ægyptios ostentari tradit, asinum quippe vnum longioris funis nodos cõplicare, ac alios à tergo clãculum dissoluere, vno porrò eodemq́; argumento cum superiori, quod nonnulli Ionicum figmentum putant, cæterùm pictorum & sculptorum ingenio variatum. Alterũ tamen hoc patremfamiliàs frugi, familiam verò prodigam & perditam ostendit: nimirum enim nodum plicare, significat congerere, accumulare, rẽ facere, dissoluere verò, destruere, disperdere, atq́; ꝓdigere. Sanè apud Pliniũ,

vbi opera Aristolai Pausiæ filij recensentur, inter alia est piger qui appellatur Ocnos, spartum torquens, quod asellus abrodit: quanquam hoc eo significato accipi potest, vt ignauorum opera excipi à pernicie intelligamus. D

BONVM OMEN.

QVòd verò simulacrum & asini & asinarij æneum est ab Augusto dicatum, vtriusque nomen in causa fuit, quòd ab his ipse victoriæ præsagium cepit, cùm apud Actium ei in aciem descendenti facti obuiam essent, agasoniq́ nomen Eutycho esse, bestiæ verò Niconi intellexisset: quid enim non bene ominaretur victoriæ nomen bonæ fortunæ iunctum? Sed habuit augurium hoc aliquid quod mouere posset, cùm tam speciosa essent nomina: quid autem in illo fuerit, mirum est, quòd C. Mario apud Fanniam Minturnis custodiæ credito, asinus qui ruditu quodam ingenti vociferatus fuerat, in domum eius à fonte cursu rapido profectus, sperandæ salutis maritimo itinere augurium dedit. Iam & in augurali si quis ægrotet, vidisse asinũ qui à lapsu se sustulerit, indicat eum conualiturum, in ominibus dicente quopiam, Viden' vt asinus sese erexerit? decumbentem indicat surrecturum. E

VINITOR.

NE tamen animalis istius stuporem, segnitiem & ruditatem vsquequaq; deludamus, grati animi opus fecerimus, si qua nos parte iuuerit, exposuerimus, & illi pro merito gratias habuerimus. Siquidem vineas colere nõ alio nos doctore didicisse nonnulli tradunt, quàm asino, quando his putandarũ vitium & autor & præmonstrator fuerit. Nam abroso ab eo vitis palmite, vindemiam inde feraciorem prouenisse obseruatum est: idq́ summa secuti diligentia mortales, lætiorem sibi quotannis prouentum compararunt. Eius rei monumentum Nauplię spectabatur, vbi lapideus asinus grata posteritatis memoria dedicatus fuerat. Huc illud addam, quòd is neq; mortuus quidem officium facere desistit: siquidem Vadimonius compertum ait, caluariam eius in hortorum medio depositam, ad loci fertilitatem facere.

OCHVS REX.

OChum autem Persarum regem ἱεϱογλυφικῶς per asini simulacrum in primis Ægytij notauere, qui cum maxima intercedebant odia, vt fieri solet inter eos qui de imperio, deq; libertate dimicãt. Hic est Ochus ille auaritia in primis famosus, adeò vt vrbem eãdem intrare nunquã voluerit, ne aureos, qui singuli singulis mulieribus ex lege Cyri debebantur, erogaret. Vnũ miror, apud Tertullianũ Cyrum eundem & Ochum dici: hunc inquam Aegyptij sceleratũ pollutumq; asinum cognomento vocitabant: in quos ille, vt Dinon scripsit, hæc est retorquere solitus, Asinus profectò vestrũ deuouebit bouẽ, Apinq́ ita postmodum mactauit, asiniq́ eos imaginem auream compulit adorare, quo nihil illi vnquã ignominiosius accepêre. Falsum verò illud est, & ab omni veritate alienũ, quod Cornelius Tacitus tradit de asinino capite, quo de superius, à Iudęis loco numinis habito, in quo impudentissimè mẽtitur, & ea de causa mendaciorũ loquacissimus à Tertulliano appellatur: ac perinde vanus est in Iudæorũ origine repetenda, dum eos modò Creta, modò Libya oriundos scribit, modò Aethiopum prolem comminiscitur: & in omnibus quæ de Mose loquitur, deliria mera ponit. Aegyptiorũ autẽ exemplo, Clisthenes cùm infestissimo Sicyonios odio prosequeretur, eorum tribus in ridicula cognomenta cõmutauit, eas tum ὑάτας, tum ὀνεάτας, tum χοιϱεάτας appellando, Suarios quippe, Asinios, & Porcarios. F

Labor

A LABOR INDEFESSVS ATQVE SERVILIS.

Receptum & illud est, seruilem laborem per asinum clitella instratum significare: cuius rei causa magis vulgo nota est, quàm verbis explicari necesse sit, quippe quòd animal indefessi sit laboris, vniq; & perpetuæ onerum vectationi, vexationibusq; alijs damnatũ esse videatur. Porrò legas Ecclesiastico: Cibus, virga & onus asino, vt panis et disciplina & opus seruo. Asini etiã cutis post obitũ, ne quid eius vnquam requiescat, foraminibus dilacerata, assiduæ cribrorum in seruiat agitationi. Quod porrò laboris significatũ etiã ad somnia progreditur: si quis enim, vt alibi diximus, asini se aures habere imaginatus fuerit per quietẽ, ingruere homini seruitutẽ & ærumnas, coniectores autumant. Ita etiã si quis asininum se caput habere somniauerit. Sed quod ad hanc sententiã facit, nequeo illud dissimulare, quod iocose factum est à Ptolemæo, qui Heraclidis Lycij de laboris laudibus lucubrationem festiuiter illusit. Nam cùm is librum cui titulum fecerat πόνȣ ἐγκώμιον, Regi sibi obuiam facto, quidq; præ manibus haberet interroganti, obtulisset, Rex accepto libro, π primum tituli elementum statim abrasit, atque ita pro laboris laudatione, asini cõmendationem legendum ostendit, quippe ὄνȣ ἐγκώμιον, labores scilicet illos, quot tot ille laudibus in cœlum extulerat, ad asinum potius quàm ad hominem spectare. Ita enim deliciosum ac molle potentiorum genus ingenuis etiam laboribus, industriæq; generosæ, laudabilibusq; vigilijs illudunt, cùm fruges cõsumere nati, tantillũ hoc etiam gloriæ, quod per genij fraudationẽ quærimus, iniquissimè inuident. Sed illud in Ptolemæi scõma facetè Lucianus Menippo, decretũ recitat apud inferos ex Caluarij dicto, vt diuitũ animæ quæ rursus in vitam remittendæ essent, in asinos demigrarẽt, donec in tali rerũ statu, ad multa annorũ millia asini ex huiusmodi asinis renati onera ferrẽt, atq; insuper à pauperibus agitarentur. Meministi autẽ, doctissime Cursi, argumentũ hoc sermoni nostro ansam præbuisse, cùm in medio conuiuio in magnorũ quorundã hominũ insolentiã acriter excandesceres, qui ocio & lasciuia diffluentes, & omni nequitiæ genere cõtaminati, literatos viros omnes laborũ causa asinos appellauerãt: fuerint, aiebas, qui stupidos, qui profanos, qui ridiculos, qui animalia maximè omniũ bruta asinos existimarint: longè diuersum illud est, quòd apud Hebræos, præcipuè Cabalisticos, asinus est sapientiæ symbolũ, cuius quippe ideã cõstituũt SAPHIROTH, eã afferẽtes rationem, quòd eum qui sapientiæ sit operã daturus, victu admodũ tenui, & eo plurimùm plebeio contentũ esse oporteat, cuiusmodi parsimonia præditũ esse asinũ ignorat nemo: ad hæc, penuriã, laborẽ, plagas, & famẽ patiẽtissimè tolerare, neq; ad vllã excandescere cõtumeliã, vndecũq; illata fuerit: animo esse paruũ, inopẽ atq; simplicẽ, vt qui nullũ inter carduos & lactucã discrimẽ habeat: corde sit minimè vafro, minimè cupiditatib. cõtaminato: bile ita careat, vt cũ omni animantiũ genere pacẽ sibi perpetuã cõstituerit: nec vllũ sit onus quod detrectet, quod non obsequiose suscipiat, & si sit opus, pro boue terram proscindat, plaustrũ trahat, præcipuè verò machinæ maximè omniũ necessariæ pistrino æternũ seruiat, ligna, poma, olera, frugũ genus omne cõportet, sit deniq; totius humanæ cõmoditatis assiduus & infatigabilis minister, vt etiã, quod aiũt, mysteria portare cõpellatur. Meritò itaq; Ammonius Alexãdrinus magno Origene & Porphyrio discipulis, clarus, asinũ his cõdiscipulũ ferũ adhibuisse. Neq; verecũdatus Cleanthes appellatione huiusmodi, cõfidentissimè respõdit, Asinus quidem sum, sed qui portare possum sarcinã Zenonis. Valebit igitur Aristoteles, qui opere de

Moribus nõ quemcunq; fortẽ eſſe exiſtimat, qui quamcunq; toleret vel ignomi- C
niam vel calamitatẽ vel incõmodum, virtutẽq; vllam negat in patientia ſitã eſſe, homo mollis & delicatus, qui tamen liquidò perſpiciebat, ſi fortitudo partẽ haberet in patientia, futurũ dubio procul vt Aſinus animaliũ fortiſsimus haberẽt. Hæc atq; alia multa in Aſini cõmendationem declamaſti. Atq; ego acerbiorem tuã iram illam hoc ſermone cõmitigaueră, qui labores quidem agnoſceremus, omnẽ verò ignauiã ad eos haud grauatè relegaremus, qui cautũ lege veteri ſcire mus, vtilitatis quę ex frugi adeò animali percipitur ratione habita, vt honore cũ hominibus pari dignarẽt. Nam cùm primogenita ſacrificari pręceptũ ſit, homo tantũ atq; aſinus excepti, vt ille ſcilicet certo precio redimatur, hoc oue, animali iumentorũ omnium preciociſiſsimo innocẽtiſsimoq; cõmutari poſsit. Sed ne vllum officioſiſsimæ ſeruitutis genus huic brutorũ generi deſit, noſtris etiã morbis nos leuare, ac eos ad ſe recipere perferreq;, naturę ipſius vi quadã occulta, minimè detrectarũt. Nã vt Apuleius libro de re Ruſtica ait, ſi quis à ſcorpio ictus ſuper aſinũ aſſederit ad caudam conuerſus, tranſibit in aſinã dolor, & is pro percuſſo torquebitur. Addit & Democritus fabellam ſuã, qui ait, percuſſum à ſcor- E
pio ſi ſtatim ad aſinum quempiam accedens in aurem eius dixerit, Scorpius me percuſsit, nõ doliturũ amplius, dolore ſcilicet in aſinum tranſeunte, qui mox pedendo emoritur, vt Zoroaſtres addit. Facetiores quidam, morbos ſuos phratoribus, quos ex itinere caſu obuiam habuerint, commendare ſolent, ſicq; illi addixerint, tranſire ad eos incõmodum, donatorem liberari. Sed præſtat id potius, quamuis κατὰ πάρεργον, referre, quòd hic morborũ tranſitus in rebus etiã inanimis inuenitur. Nam apud Quintilios præceptis de re ruſtica legimus, ſi lactens adhuc infans febre vexetur, cucumeres paris longitudinis duos dormienti, hinc vnum, inde alterũ admouendos, vt cutem contingant, feruorem omnem in cucumeres tranſire, infantem incolumẽ fieri. Sed iam tempus eſt vt Aſinorũ ſuccuſſatione delaſſati, in mulum inſcendamus.

DE MVLO.

Voniã verò progenerat aſinus mulum, par eſt vt mulũ aſino ſubijciamus, mox à laborum ſocietate camelum mulo ſubiungamus. F

NOTHVS

AB eo verò incipiã ſignificato quod vulgò magis protritũ eſt. Spurium enim hominẽ cognomento muli nemo non appellat: atque olim ea de cauſa mulos Lunę vehiculo adhibuerũt: quia veluti mulus non ſuo genere, ſed alieno creatur, ſic ea Solis, nõ ſua fulgore lucet. quod & Catullus noſter agnoſcit, vbi, Siue notho es lumine Luna, dicit. Nam quòd alij factum hoc ob ſterilitatis ſimilitudinem dicunt, quòd ſcilicet Luna perinde ſterilis ſit atq; mulus, dicere nõ auſim, qui acceperim à Cabaliſticis, Planetarũ, ſtellarum, atque adeò cœli totius vires, rerum omnium formas in vnum lunare corpus, tanquã in matricem infundere, eamq; poſtmodũ parturientiũ in morem vi ſua ſpecies nouatusq; omnes cõformare, factasq; & adultas omniũ oculis oſtentare. Quòd ſi res ita ſe habeat, ea ſit ne ſterilis appellãda, viderint alij. Nothũ verò, qui ſine patre ſit, hominẽ nuncupare, non tam ſeculi noſtri mos eſt, quàm remotioris etiã ætatis, ob adulterinũ, qui nulli non innotuit, conceptũ. Cyrus tamen legitimo quãuis matrimonio generatus, mulus eſt dictus, propterea quòd gene-

A generosiore matre natus esset, Astyagis quippe Regis filia, cùm pater Medorũ imperio subiectus esset: de quo versus feruntur huiusmodi ab oraculo editi, quibus fuga Lydis indicitur simulac mulus Medorum inuaserit regnum:

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς μήδοισι γένηται,
καὶ τότε λυδὲ πελαυρὲ πολυψηφίδα παρ' ἕρμον
φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Quamuis alij per mulum bellicas tempestates intelligũt, propterea quòd plurimus sit belli tempore mulorum vsus. Ferunt verò Medum asinum primũ equæ vim intulisse, eaq; inde grauida facta, mortales id seminij parare didicisse.

ALIENVS AB AMORE.

SVnt preterea qui hominẽ alienum ab amore, mulæ simulacro notari velint, propterea quòd ea sit tantæ cõtra amorẽ efficaciæ, vt puluerẽ in quo se mula volutauerit, corpori inspersum, mitigare amoris ardorẽ tradãt Magi. Sed quãti bone Deus est ἡ συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τῆς φύσεως, cõcordia scilicet repugnantiaq; rerũ, in hoc quoq; animalium genere superstitiosa magorum sedulitate deprehẽsæ.
B Nam quæ ipsa adeò sterilia sunt, diuersissimi tamen generis fœcunditati conferunt: siquidem setas aiunt ex cauda mulæ, si iunctis euellãtur, inter se colligatas in coitu, mulieres cogere vt etiam inuitæ concipiant.

STERILITAS.

SEd præcipuum apud Ægyptios est mulæ significatum, sterilitatem indicare: cuius partum prodigiosum esse ad expiationem vsque, veteres credidêre. Eas verò ad progenerandum ineptas ob id autores tradũt, quòd animalia quæcunque tertij sunt generis, diuersis quippe generibus prognata, non gignant. Quas verò Theophrastus in Cappadocia & Syria vulgò parere existimauit, Aristoteles diuersum ponit genus, quos hinnos appellant: fert hos precipuè terra Syria supra Phœnicẽ, qui similitudine quadam nomen mularum acceperũt, cùm genus omnino diuersum sit. Coeũt hæc animalia, & mutua inter se ratione progenerant. Alcmæon in mularum genere mares ideo steriles esse dicit, quòd tenuem admodum genituram habeant, ac perinde frigidiusculam: fœminas verò propter locos minimè adapertiles, quod & Horus noster et Empedocles tradidere: breues enim illi sunt, pumilesq; & restricti, veneriq; auersè coaliti, vt ne-
C que genitura recta in illos labi, neq; si illabatur percipi possit, id quod in dissectionibus Diocles optimè se obseruasse confirmat. Eandem porrò sterilitatem per mulum exprimunt & Diuinæ literæ. Nã Psalmo XXXI mulo fieri similes prohibemur, propterea quòd animal id intellectu careat, perinde ac equus etiã. Hoc insuper sterile est animal, quippe nulla virtutis semina concipit, nec fructum vllũ producit, atq; hoc partim malè affectę naturę causa, qua preditũ est, partim propter inertiã, qua fit ad aliquid agiliter agendum ignauissimũ. Non prætermittam loco hoc, Eleum agrũ ita equorũ generositati consecratũ esse, vt mulorũ genus non ferat: intra regionem etiam si admittatur asinus & rem peragat, equam non concipere. quod plurimum admiratur Pausanias. Vtcunq; verò hæc habeant, nemo ignorat sterilitatem, quæ mularum propria est, fuisse causam cur partus huiusmodi in annalibus aliquando obseruati, habiti sint ostenti loco: bonũ verò an malum portenderent, in ambiguo esse facit euentorũ varietas. Siquidẽ C. Valerio, & M. Herennio Coss. cùm mula in Apulia peperisset, totũ annũ domi forisq; tranquillũ fuisse cõperimus, sinistra tamẽ quędã obnunciata. Sed quod omniũ perniciosissimum Rom. Reip. fuit, inter Cęsarẽ & Pom-

peium exorta bella mulę partu edito, L. Paulo, M. Marcello Coſs. multi prodi- D
derunt. Cumq́ alia Romę ad XII portas peperiſſet M. Lepido, Munatio Planco Coſs. ſubſequutę ſunt nonnullę ſociorum direptiones, dum bella per Brutũ & Caſsium in prouincijs gererentur. At nihil quicquã tale euenit L. Scipione, C. Lælio Coſs. cùm identidem mula Reate peperiſſet.

MATRONARVM IMPVDICITIA.

INuenio & apud quoſdam matronarum notam in partubus, ex mulæ parientis prodigio ſignificari, quòd earum pilenta mulis iunctis trahi ſolita ſint, vt numis aliquot ſpectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

ALijs magna rerum molimina mularum partus oſtendêre, in ijs præſertim rebus, quę preter ſpem & expectationem omnium accidêre: vt Dario Babylonem eluſa totiens opera oppugnanti, quam tunc demũ cepit, vt vulgatiſsima eſt hiſtoria, cùm ex peruulgato per hoſtes ipſos omine, mula Zopyri, cuius conſilio, opera, ingenio & fide vſus eſt in eo negocio peragendo, fœtum edidiſſet. Simile & illud fuit, quod Galbam ad res nouas animoſius tentandas confir- E mauit, apud quem mula pepererat. Nã Zopyrus inde animũ ſumpſerat, quòd Babylonios cõuiciabũdos è propugnaculis audierat inclamare, Dariũ nõ antè vrbe potiturum quàm mula peperiſſet, euentumq́ rei apud ſe compererat. Galba aui ſui omen exceperat, qui aruſpicibus rerum ſummam puero promittentibus reſponderat, cùm mula pepererit. Habet enim mula regiũ neſcio quid etiã in Diuinis literis: vt Regũ III. Dauid, Ponite filium meum Solomonẽ in mulam meam: dicens meam, oſtendit quòd & ipſe in mulam ſedebat. Nobis verò, mi Petre, quid ſperandũ, quidúe timendum eſt, qui mulæ fœtum domi nuper inſpeximus? Anno enim hoc ſalutis noſtræ duodeuigeſimo ſupra milleſimũ & quingẽteſimũ, Leonis X. ſexto, quarto Non. Aprilis, qui dies de Aſſertoris noſtri nece publico luctu nefaſtus fuit, apud ampliſsimũ dominum meum Iulium Card. Medicen, hora lucis tertia, mulę, vti noſti, partus editus. Quòd ſi quis, vt Galbę, portendi huic aliquando ſummam rerum amplitudinem dixerit, vt eueniat non erit hoc præter expectationem & ſpem hominum, qui vulgò illi talia ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumq́ peritia, omnia ſibi pollicentur. Id vnum precibus à Deo depoſcendum, ne, quod factũ F eſt Pauli & Marcelli conſulatu, Iulij Pompeijq́ diſcordię, in magnã vrbis perniciem ſuſcitentur: ne, quod Lepidi Planciq́ conſulatu accidit, inteſtina bella miſerabiles ſociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnum aliquod & inexcogitabile malum oboriatur, maximarumq́ in Italia vrbium capturas, populationes, incendia, vaſtitatem inducat, cùm præſertim tam dira ea ſint, quæ ſidera, quæ fatidici vates, vetuſta etiam de noſtris temporibus oracula, nocturnæ diurnæq́ ſæpius exauditæ voces, breui futura minitantur: quibus conſentire videtur præſaga mali tacita quædam in mortalium omnium cordibus trepidatio. Sed enim nos interim Deo freti, quicquid euenturum eſt forti animo tolerandum nobis proponamus, inceptumq́ laborum ingenuorũ iter, dum licet, alacriter peragamus. Sed illud non omiſerim, mulas non ſui generis tantùm animalia párere aliquando viſas, verùm etiam equos, vt anno circiter MCCCCLXII, in Arenate Brutiorũ agro mula equũ peperit pilo flauo, crinibus rutilis, oculis rufis: quẽ pòſt Loiſius Arenas apud Brutios longè princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem miſit.

VOLV-

A VOLVPTARIA VENVS.

STerilitatis demùm, quam superius posuimus, ergò, qui lasciuum hominem, venere quippe non ad prolem, sed ad voluptatem tantùm atque spurcitiem vtentem significassent, vel mulum qui equam saliret, vel mulam surrecta cauda prurientem pingere consueerunt. Huic enim generi, quamuis ad progenerandū inepto, genitalia tamen ad voluptatem natura concessit. Quod illis dictum velim, qui animalia rationis expertia, nullo neque voluptatis, neque irascentiæ, neque cupiditatis sensu affici contendunt, moueriqꝫ ad huiusmodi incitationes naturæ quodam impulsu, vt vel se sospitent, vel species propagentur. Neque quidem dicendum asserunt, leonem audentem animosumqꝫ esse, neque quidem ceruum pauidum, sed quodammodo pauidū, illumqꝫ quodammodo animosum: perinde ac si dicerent, animalia hæc neque cernere, neque audire, sed quodammodo cernere, audireqꝫ quodāmodo: neque vociferari, sed quodammodo vociferari: atque vt semel dicam, ea non omnino viuere, sed quodammodo viuere.

MVTVA OFFICIA.

B EO verò modo quo prouerbijs argumentum datum, hieroglyphica sæpius excogitata, & huiusmodi picturationum species adinuentæ, vt, si quis mulos duos mutuò se scabentes pinxerit, mutuam operam significari conijciemus ex eo, quòd huiusmodi vtimur adagio, id ipsum innuentes, cùm scilicet dicimus, Mutuò muli scabunt. Quamuis sunt qui prouerbium hoc non nisi ad improbos & imperitos sese inuicem efferentes spectare putent. Scripsit verò M. Varro librum eo titulo, cuius testimonium citat Nonius. Rectè verò accōmodari poterit pictura hæc ad id quod Horatius ridet Epistolis:

Frater erat Romæ Consulti Rhetor, vt alter
Alterius sermone meros audiret honores,
Gracchus ut hic illi foret, hic ut Mutius illi.

Et de Poetis paulò pòst:

Discedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus deposcere visus,
Fit Mimnermus, & optiuo cognomine crescit.

DE CAMELO.

IPsa quidem munerum laborumqꝫ, vti dicebamus, societas, quæ Camelo cum asinis & mulis coniuncta est, exigere videtur, vt ad eundē gregem reuocentur. Quoniā verò cùm Porci significata recenseremus, incidimus in Camelum, quem profanum perinde ac suem deprehenderamus, inde videtur exordiendum, vt qua de causa veteres id existimarint, explicemus. Porcū enim ideo profanum ostenderamus, quia non ruminaret, vngula tamen esset bifida: alterum hoc longè diuersum animal, profanū & ipsum tamen, propterea quòd vngula sit solida, tametsi ruminat.

IMPERITVS DISCEPTATOR.

VNde fit vt per Camelum mystico sensu illi notentur, qui distinguendi seligendiqꝫ ratione minimè prædit sunt, qui scilicet sacra profanis, humana diuinis nullo discrimine commiscent, ruminantes vtique veluti & Cameli faciūt, argumentorū scilicet formas aliquot concipientes, sententiā modò hanc, modò illam animo agitantes. Sed enim solipedes qui sunt, hoc est, imperiti, neque rerum

neq; verborũ discrimina discernẽtes, ita omnia confundunt, vt curuum à directo nequeãt internoscere. Quocirca nõ immeritò apud Christianę pietatis proceres lege admodum seuera cautum est, ne quis literarũ imperitus, acutissimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquam disserere confidentius audeat. Neq; porrò ad Theologicã speculationem dabatur accessus, nisi de disceptatorijs & naturalibus disciplinis exactissima fuisset quæstio prætentata. Verùm omnia iamiam

In peius ruere, ac retrò sublapsa referri.

vsqueadeò quæ friuola sunt, nulliusq; momenti, studiosius cõsectamur: quę verò pondus habent, quæ locupletem veræ disciplinæ redundantiam ex toto, vt aiunt, calatho elargiri possunt, vix attingimus. Iurè igitur eos reprehẽdit Assertor noster, qui culicem liquant, Camelum verò tanquam potabilem deglutiũt. Culicem enim liquãt, hoc est, minutissimè mandunt illi, qui minima tantùm in lege peruestigant, quibus studiosius insistant, vbi omnes ingenij vires intendant: E Camelum verò, hoc est, peruersorum actuum tortuositatẽ, aut quæ alioqui magni sunt momenti, deglutiunt, hoc est, paruipendunt, nullo quippe mansu, ruminationéue deuorant: quasi nihil ad rem pertineat, sacra habere ludibrio, & sceleratissimis quibusq; facinoribus inquinari. Cæterùm cùm plurima sint super Camelo adnotatu digna, miror Ægyptios tam parcè eius vsos hieroglyphico, cùm præsertim animal esset illis admodũ familiare. Sedenim illi dubio procul, vt etiam in equo fecerunt, à sacris alienum animal sedulò auersabantur.

CRVRA FEMORA'QVE CONCIDVA.

NAm vix illud ab eis proditum constat, vt hominem cui inter gradiendum femora incuruari viderẽtur, eaq; de causa segnius ingrederetur, per Cameli simulacrum exprimerent, propterea quòd, vt ipsi asserũt, solus ex animalibus femora etiam incuruet, vnde illi cameli cognomentũ, aspera in lenem litera cõmutata, quasi Camerus antea diceretur, παρὰ τὸ κάμπτω, quod incuruo significat, & ϗ μηρὸν, femur. Camelus enim, vt pręter Ægyptios autor est Herodotus, quatuor in posterioribus cruribus femora gerit, & genua totidem, id quod omnino negat Aristoteles, genua singula in singulis cruribus esse cõtendens, totidemq; ar- F tuum flexus: vt verò plures esse videantur, euenire propter alui interuallum, latamq; femorũ diuaricationem. Vtcunq; verò Philosophi de re disputent, Ægyptij per huiusmodi picturam, hominem qui sub pondere deficere quodammodo videretur, gressuq; admodum vacillanti progrederetur, innuebant. Huiusmodi mihi fuisse videtur Claudius Cæsar, quem ingredientem destituebant poplites minus firmi.

FORTIS.

EST tamen in Camelo mirus dorsi vigor, & onerum gerẽdorum robur indefessum, vt fame etiam ac siti pertinacissimè tolerata, in plures sub onere perseuerent dies. Vnde Mathematici figuram eius XVII Leonis, libræ XVI Scorpionis XX gradibus intulerint, fortem & validum virum cum pollicentes, qui vno horum gradu supra finitorem emergente, natus esset.

OPVLENTVS.

QVoniam verò sunt qui Assertoris nostri sententiam in opulentos dictam, facilius scilicet Camelum per acus foramen intrare, quàm diuitẽ in regnum

Dei,

A Dei,ita accipiant,vt non de Camelo animali sit intelligendum,sed de grandiori quodam restium genere:sciendum ex Origenis sententia, de animali potius accipiendum:eaq; de causa diuitem Camelo comparatum, quòd Camelus omniũ animantium,si formam spectes,tortuosissimum sit, vt (veluti superius dictum) ea de causa plura femora,pluraq; genua habere videatur:ita plura diuitum negotia,pluresq; atq; variæ sunt auocationes,cupiditatesq;,quibus implicari eos,distrahi rapiq; necesse est. Angustius verò acus foramen, arctiorem arguit viam quæ ducit ad vitã,vt idem ait Adamantius. Deniq; Camelus ruminat quidem, sed solida est vngula:veluti pleriq; diuitum cogitant quidem agnoscuntq; quid agendum,sed propter peccandi facilitatem occasionemq; sæpius oblatam,cùm cruribus sint infirmiorib.ijsq; perplexis,longè procliuius in libidines & reliqua vitia dilabũtur.Nam,vt prima ad Timoth. epistola Paulus ait, radix est omniũ malorũ cupiditas,raroq; diuitiæ nisi cũ iniustitia congerunt: tali,inquit Eucherius,administratione res ista capit,tali custode seruatur, adeò quedã societas est penè etiã nominis duabus his rebus,vitijs et diuitijs:vnde olim nos ita lusimus:

B *De vitijs quòd diuitiæ cumulentur apertum est,*
Nomen idem vitijs diuitijsq; datum.

Operæprecium verò mihi videtur hoc loco,quod superius dissimulauimus,interpretationem Eucherij piam admodum subtexere dicti illius, Liquantes culicem,Camelum autem deglutientes.Culex,inquit ille,susurrando vulnerat, Camelus autem spontè se ad suscipienda onera inclinat. Liquauerunt ergo Iudæi culicem,cùm vnà omnium succlamatione seditiosum latronẽ dimitti petierunt: Camelum autem glutierunt,cùm eum qui ad suscipienda nostræ mortalitatis onera spontè descenderat,vt extingueretur clamando peruicerunt.

ZELOTYPIA.

SVnt qui per Camelũ zelotypiã significent,propterea quòd animalia reliqua tempore quo rei venereæ cupidine, vel rabie potius incitata gestiunt, in suũ tantũ genus ferociunt ac sæuiunt,camelus autẽ in hominem etiã, atq; in vnumquodq; aliud animal efferascit,& vsqueadeò sibi timet ab omnib.vt solitudines petat,& id temporis ab omniũ cõsortio disseparatus, solam fœminã affectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

C ILlud etiam tam ad eruditionẽ,quàm ad bonos mores plurimum facit, quòd nonnulli per Camelum reuerentiam in matres significari tradunt:is enim nunquam matrem superuenit suam:quinetiam si quis cogat, ipse non patitur. Iam cùm aliquando admissarius non haberetur, curator pullum matri opertæ admisit, qui dum coiret delapso operimento agnouit matrem, & quamuis coitum absoluerit,memor tamen commissi sceleris, paulò post vbi data est occasio, camelarium morsu defixo interemit,quæ quidem pientissima modestia cùm sit camelis admodum familiaris, inde factum facilè crediderim,quòd olim nupturæ camelis virginibus supplicabant.Quæ verò de Cameli erga matrem reuerentia diximus,ex Aristotele sumpta sunt,quę Auicennæ etiam assensu confirmantur. Simile quoddam aduersus matrem accidit equo cuidam regis Scytharum, qui vt facinus expiaret,semetipsum præcipitem ex editissimo loco dedit,atq; ita animam efflauit.Cæterùm non ita faciunt equi omnes. Quin Aristoteles tunc perfectum esse armentum dicit,cùm parentes suam ineunt prolem, quod par crimẽ est cum eo,qui matrem tentat: ad quod Ouidiana Myrrha respexisse videtur, cùm dixit,Fit equo sua filia coniux.

TRACTABILITAS. D

EST & illud inter hieroglyphica reponendũ, quod per Camelum à puerulo rectum, mãsuetudinem maximè tractabilem aptè significarunt. Siquidem mãsueti adeò sunt Cameli, atq; bilis tam expertes, vt vasta illa moles minimi cuiusq; puerulí arbitrio gubernetur. Contrà verò equus, cùm generoso sit animo ac præferoci, magna aduersus Camelum afficitur antipathia, neq; aspectum odorémue eius ferre potest. Notum est, quod superius attigimus, quid egerit Cyrus aduersus validum Lydorum equitatum, cui suas copias impares suspicabatur: ingentem enim is camelorum gregem ante pedites in acie prima statuit, factoq; Lydorum equitum impetu, simulac equi camelorum odorẽ hausere, subitò cõsternati non solùm insidentes præcipitauerunt, sed peditum quoq; ordines protriuerunt: atq; ita pars illa, cui Crœsus plurimum fidebat, elusa.

CIBI POTVSQVE ABstinentia. E

LOnga autem ieiunia, & diuturnæ sitis tolerantiam per idem animal significari, ex eo manifestum est, quòd nullum animal tanta insigne magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neq; dies plures sitim tolerat, cùm satis constet in duodecimum vsq; diem camelos sine potu perdurare, vnde à Poëtis esitientes appellantur. Habes iã Petre Cursi, Asini, Muli, atq; Cameli laboriosorum animalium significata, quantum memoria complecti potui: reliqua tu, si argumentum placuerit, & doctrina & iudicio tuo supplere poteris.

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIVM EGREGIVM NEPOTEM, DE IIS QVÆ PER LEPOREM, VVLPEM, ET ALIA MINORIS GENERIS QVÆDAM ANIMALIA SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

IUcundissimus frater tuus Vendrandus, quem præter cognationem, ob summum ingenium & bonarum literarum studium vnicè diligo, proximis hisce diebus, vt nosti, Roma in patriã se contulerat, paucissimosq; dies hîc moratus, de digressu cœpit illicò cogitare: conatus sum iuuenem dies aliquot detinere, ille tamen cùm omnino Venetias sibi quamprimùm redeundum repeteret, non hîc temporis conditione, non loci amœnitate, & tranquilla anni temperie remoraturus, vt in officio esset Illustrissimo Cardinali Mediceo Mecœnati nostro, qui eum satis ægrè dimisisset, eius fidissimo & æquè gratissimo seruitio tantisper cariturus, exolui properantem, ac ne eum vlterius morari pergerem, suasi etiam vt magis properaret, qui Patroni ingenium à teneris nouerim, quem aluerim, quem formauerim, quem, si licet, ornauerim, mox coluerim, & colam semper vita hos dum reget artus, ob summam animi præstantiam, & optimam vtriusq; linguæ cognitionem, bonarumq; artium & disciplinarum

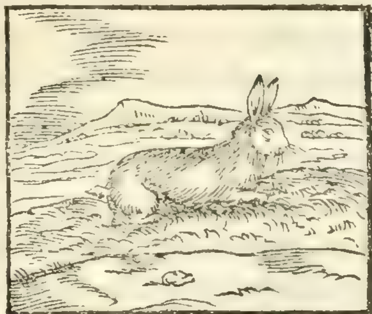
rum omnium studium, vt verè oculus summi Antistitum ordinis censeatur, tum ob singularia & assidua propensiore animo in me meosq; officia, & amplissimam eius munificentiæ largitionem, quibus iugiter suos fouet, amplexatur. Quoniam verò paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium, tum cicurum, tum syluestrium & externorum, Nicolao Cordato Iurisconsulto nostro dono dederam, æquũ visum fuit per fratrem, qui te ex itinere conuenturus fuerat, aliquid & ad te mittere: opportuneq; Lepusculum alueram, educaueramq; ablactatum à paruulo: neq; non vulpeculam, & ipsam cicurem: nec nostri generis felem, sed Aegyptiacam, diuersumq; à nostris murem, eum autem ob nouitatem Ponticis fortè ipsis minimè posthabendum: fibrum etiam ex Pannonia, mustelamq; & talpam ex Italia: quos in vnam omnes inclusos caueam ad te perferendos eidem Vendrando commendaui. Quæ dona si quam tibi voluptatem attulerint, gaudebo: sin verò tu tam seuerus es, vt nullis neq; nugis, neq; delitijs moueare, de constantia & supercilio tuo tibi gratulatus, lætabor tamen identidem meæ erga te beneuolentiæ signum, qualecunq; sit, pro loco & tempore aliquod exhibuisse.

DE LEPORE.

PRÆCCIPVA sunt leporis significata, vigilantia, auditus, effœminatio, pauor, venustas, fœcunditas, solitudo, conatusq; summus: quorum causę quantum per otium licebit, nostra hac commentatione commemorabuntur.

VIGILANTIA.

AEgyptij sanè sacerdotes per Leporis hieroglyphicum vigilantiam in primis intelligebant. Causam ponit Horus, quòd lepus oculos inter dormiendum patefactos ostentet, vnde etiam in adagium cesserit, Leporinus somnus, quotiens vigilãtiam eius qui dormitare videatur, intelligendam proponimus, cùm tamen perspicacissimis oculis omnia, quæ vsu veniant, in agendis rebus perlustrare non cesset. Xenophon ad hæc scribit, leporem palpebris clausis vigilare, adapertis dormire: vt non temerè forsitan nonnulli leporem ἀπὸ τοῦ λάειν, quod aspicere est, dictum existimarint.

AVDITVS.

PLutarchus verò totius antiquitatis indagator curiosissimus, disciplinarũq; omnium quantumuis abditarum explorator accuratissimus, à quo lõgè plura quàm ab alio quopiam ad materiam hanc facientia decerpi possunt, ex leporino simulacro auditũ hieroglyphicῶs intelligi apud Ægyptios affirmat. Lepus enim aures proportione reliqui corporis maximas omnium animalium habet, auritiq; ideo ob excellentiam vocantur à Poëtis. Quin & ipsa locutio λαγώς, vt nonnulli ex Græcis interpretãtur, ab auriũ magnitudine cõformata est: siquidẽ οὖς ὠτός, vt scis, auris apud Dores: quæ tamẽ locutio iam apud omnes recepta est: & λα particula ampliationis est, augetq; significatũ, vt perauritus Latinè sonet.

EFFOEMINATIO.

EST præterea lepus eneruatæ cuiusdam effœminationis signum, huiusmodi hieroglyphico iam passim inuulgato: idq; tum propter pilorum mollitiem, quam Heliogabalus in lasciuioribus delitijs vnà cum perdicum plumulis subalaribus habuit, quãq; lepidissimus adnotat Catullus in fœdæ mollitudinis scor-

to:tum etiam propter pulpamenti vim, de quo Liuij Andronici dicterium peruulgatũ, quod Terentius, vt Flauius Vopiscus attestatur, ab eo mutuatus est, Tute lepus es, & pulpamentum quæris: à Græcis verò Liuius acceperat, ita dicentibus, δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ. Addũt ad causas eximiam etiam timiditatem, qua maximè laborãt, quod aut mollium hominum, aut muliercularũ proprium est. Lepus itaq; in Diuinis literis impurus est, qui quidem licet ruminet, vngulã tamen bifidam non habet, sed pedes diuaricationibus pluribus, ijsdemq; admodũ infirmis dissitos. Quoniam verò delicatæ admodum est imbecillitatis, Iudaicũ significat populum, ait Hesychius, de quo Solomõ: Lepusculus plebs inualida, posuit in petra cubile sibi. Timidus etiã est lepus, qui cubile habet in corde formidolosi Iudæi, quod ita notat vox Diuina: Væ cordibus trepidis, & manib. remissis. Lasciuia in lepore plus quàm delicata, quem gentes, vt suo loco dictum, Veneri dedicarunt. Eadẽ in Iudæis improbitas, Esaiæ testimonio, dicẽtis: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Sed de lasciuia gentis huius atq; procacitate, multa passim testimonia suis loco & tempore dicentur.

Prouerb.30.

TREPIDATIO.

QVòd verò formidinis & trepidi pauoris hieroglyphicum lepus habeatur, facit id supremè timidum eius ingeniũ, cui pauor supra vnumquodque aliud animal peculiaris, à quo, vti Pollux ait, etiam πτὼξ appellatur: πτώσσειν enim formidare est. Vnde Demosthenes in Æschinem inuectus, ait, λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν: Lepori similem viuis vitam, pauitans & tremens, impendentia semper flagra prospectans. Hinc Cornificij poëtæ dictum memoratur ciuili bello, qui milites suos sępe fugientes, galeatos lepores in opprobriũ appellitabat. Apud Hebræos Saphan occultationem, vt ita dicam, significat: & locutio ea per ש scripta lepusculum significat, quod insitam huic animali pauitationem, si dicere concedatur, notet, qui scilicet in cubilibus libentissimè delitescat. Atq; hinc factum vt leporis occursum augures ominosum, improsperum & inauspicatum dixerint, quod quidem non nostri tãtum temporis vulgus credit, sed veteribus etiam persuasum fuisse, testatur senariolus,

φανεὶς ὁ λαγὼς δυσυχεῖς ποιεῖ τρίβους.
Inauspicatum dat iter oblatus lepus.

Archidamus autem Zeuxidami Spartiata, quamuis alij Lysandrum ponũt, Corinthiorum vrbem aggressus cùm leporem ex loco muris vicino excitatum animaduertisset, omine in hostes conuerso, futurũ ait ad milites vt hostes facilè caperentur: eius quippe casu vsus ad incendendos eorum animos, & taxandã hostium ignauiam, quòd vrbs ea minimè bellicosa videretur, quam tuti adeò lepores inhabitarent. Pari propèmodum euentu Arnulpho rege, qui Berengario auxilium tulerat, Romam oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuq; militum, lepus vrbẽ versus cursum arripuit: hunc milites toto temerè agmine concito insequi cùm cœpissent, cursuq; & clamoribus acrius deterrerẽt, Romani qui pro propugnaculis stabãt, vrbẽ eo impetu peti veriti cui se longè impares propter defendentium inopiam arbitrabantur, pari consensu desertis mœnibus ad terram se summisere. Barbari occasione freti, sellis equorũ & veterinorũ ad mœnia in cumulum aggestis, per eas nullo reluctante in mœnia euasere, leoninamq; vrbem (primaria nunc Romanæ vrbis est regio hæc) nullo negotio ceperunt.

VENVSTAS.

EST & venustatis symbolum lepus, Veneriq; fœcunditatis ergò charissimus omnium

omnium exiſtimatur, cui non ſine religione ſacer eſt, & inter eius delitias adnumeratur. Operæprecium verò eſt apud Philoſtratũ in picturis videre leporem hunc ſub arbore mâlo inter Amores otiantem, quem decidentia terræ poma depaſcentem, multaq; ſemeſa prætereuntem, & modò hæc, modò illa commordentem vbi illi deprehenderunt, ibi tum alius comploſis manibus, clamore alius, alius chlamyde ventilata iactataq; perterrefaciunt: ſuperuolitant alij feram vociferatione illam excitantes, & modò huc modò illuc curſu percitam agitãt: pedeſtres alij veſtigia conſectantur, alius tanquã aliquid iaculaturus impetum in eã facit, alioq; auertit: alius lepuſculi cruribus inſidias molit̃: ille vbi in vlnas iamiã apprehenſus eſt, molliſsima pilorum lubricitate fretus, minimo ſe negotio expedit, ſublimiq; ſublatus ſaltu capturam euadit. Riſu itaq; Amores diffluũt, collabẽteſq; præ laſciuia, et nimia cachinnorũ agitatione, alius in latus, alius ſupinus, reſupinus alius, per herbas paſsim ſtrati prouoluuntur. Sagittam verò nemo vnus intorquet, ſed viuum capere contendunt, gratiſsimam Veneri matri victimam oblaturi. Atq; ita lepus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc & Valerij Martialis teſtimonium, qui perſuaſum mortalibus ait, ex leporinę carnis eſu formoſiores venuſtioreſq; fieri homines, ſalſo & mordaci eius Epigrãmatis ioco:

Si quando leporem mittis mihi Gellia, mandas:
Formoſus ſeptem Marce diebus eris:
Si non derides, ſi verum Gellia mandas,
Edisti nunquam Gellia tu leporem.

Et quod ſuper Alexandro Seuero dictitatum eſt, quem & formoſum & humanum & cultum & venuſtum & affabilem ex aſsidua lepuſculorum eſitatione factum aſſerebant. Vnde verſus illi circunferebantur ex Epigrammate:

Venatus facit & lepus comeſus,
De quo continuum capit lepôrem.

Tum Plinius vbi ex Catonis ſententia ſcribit, leporis aſſumpto cibo fieri ſomnioſos, vel fieri, vti nonnulli legunt ſomnos, aut quod magis placet, formoſos: ſtatim enim ſubiungit, tum vulgò etiam perſuaſum conciliari ex eo corpori gratiã. Sed quod ad ſomnioſos pertinet, Medici dicunt leporinam carnem melancholiam alere, & ſenſus ſpiritales obſtupefacere, quia craſſum generat ſanguinẽ, vt libello de Victus ratione Pſellus ait: nam caro ea ſubfrigida omnino eſt, & humoris plurimum habet, quæq; eiuſmodi ſunt eſcæ, ſomnos nimirum ciere comperiuntur. Prætereo de induſtria quod impuri faciunt amatores, ope leporis amorem ſibi conciliantes, quod etiam libenter eſt à Philoſtrato diſsimulatum, quando ſpurciſsimum id genus hominum pernicioſum eſt, neq; dignum vt à quopiam redametur, cùm in amore conciliando candor ſynceritaſq; mentis, nõ magicæ violentiæ conquirendæ ſint.

FOECVNDITAS.

NImirum verò fœcunditatis hieroglyphicũ eſt lepus, animal vt pote rei venereæ deditiſsimum. Nam fœmina dum interim quę peperit lactat, identidem ſuperfœtat, neq; vllũ vnquã parturiendi facit interuallũ. Mas verò præter id quod more marium progenerat, fœtũ ipſe quoq; concipit & excludit, pariq; cùm fœmina modo educat. De quo ſcribit Archelaus, benignã fuiſſe naturam, quæ innocua & eſculentis tantùm nata animalia, fœcunda fecerit, quibus etiam vtranq; vim tradiderit, ac maſculo fœminas eſſe omnes, ac ſine mare æquè gignere voluerit. Ariſtoteles tamen hoc omnino pernegat, maremq; in ijs & fœminã

ſeparatim agnoſcit: quia verò fœmina ſæpenumero marem ſuperueniat, factum D vt rerum ignari mutuo eos impleri coitu crediderint. Cæterùm Archelao Philoſtratus, Plutarchus, & pleriq; alij ſubſcripſere, qui cum longo poſt Ariſtotelem tempore fuerint, neq; quid ille tradidiſſet ignorauerint, haudquaquã credibile eſt eos rem de qua tam perſpecta eſſet apud omnes obſeruatio, temerè auſos aſſeuerare. Nam Philoſtratus ferre quidem omnes in vtero partũ ait, fœminas tamen nõ niſi ad conceptum idoneas agnoſcit. Democritus huiuſmodi ſexus mutationem per varias vices fieri dubio procul affirmat, quod alij viderint.

SOLITVDINARIVS.

NOn imperitè nonnulli hominem ſolitudinarium & reliquorum contubernia declinantem, per leporem in cauum ſe proripientẽ deſcripſere: nunquã enim duos pluréſve in eodem cubili verſari comperias, ſed qui maximè vicini ſunt, vnius vel circa iugeris interuallo ſecubant, cumq; ſe recipiunt cubitum, ne deprehendi poſsint, multũ prius hac & illac diſcurrunt, veſtigiaq; varijs ambagibus obturbant, poſtremò magno ſublati ſaltu in cauum quieturi proſiliunt, autor Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, lepuſculum ſapientibus ſapientio- E rem dicit, qui cùm optimè ſuam intelligat imbecillitatem, ad cauernoſas lapidũ latebras confugiat, infirmitatemq; ita ſuam tueatur.

CONTENTIO laudis.

PVlcherrimũ verò mihi cõmentũ illud inter hieroglyphicas literas videtur, quo veteres Ægyptij contentionis illius ſtudium, quã æmulationẽ appellamus, ab Heſiodo maximo opere commẽdatam, cùm iurgioſam & inuidam illam alterã vituperet, per exanimatum leporem & canem ſeſe cohibentem effingebãt: cuius picturæ cauſam Plutarchus idem pulcherrimè deliniauit, canes dicens qui lepores inſequãtur, ſi cõtigerit vt eos vi necẽt, diſcerpere & ſanguine ſeſe proluere inquinareq; mirificè gaudẽt: quòd ſi animũ lepus deſponderit, neq; vllum iam effugio locũ supereſſe viderit, quod plerunq; accidit, quantumcunq; ſpiritum habet in intentiſsimo conſumit curſu, vt ita deficiat exanimeturq;: tunc compertũ eſt canes ſimulac ita exanimem cõſpexerint, omnino non attingere, ſed conſiſtere ſibiq; temperare, motare caudas, argumen F tumq; manifeſtũ omnino præbere, ſe non carnium, ſed victoriæ tantũ gratia decertaſſe: atq; hoc ſæpiſsimè & paſsim euenire vnà venatorũ omniũ aſſeueratione confirmatur. Quod verò de leporis curſu dicebamus, id in memoriam adducit quòd reprehenditur à Quintiliano M. Varro, qui dixerit ſe à præceptore audiuiſſe leporẽ quaſi leuipedem dici. Sedenim apud Varronẽ legas leporẽ Græcum eſſe vocabulũ, Siculoſq; quondam è Græcis λέποριν dicere, cùm tamen non neget facilè euenire potuiſſe, vt cùm à Roma Siculi ſint orti, quod in veteribus annalibus habebatur, hinc vocabulũ illuc tulerint, eodem apud nos relicto nomine. Quoniam verò controuerſia nunc magna eſt, vtrum daſypus & lepus vnum idemq; ſit animal, an diuerſa, loco Plutarchi ſuperius citato manifeſtè ſcriptum, Canes qui daſypodas inſequãtur. Mox de eodem animali: Quòd ſi λαγωὸς animũ deſponderit. Vterq; autem omnino hirtipes: id ſibi vult δασύπους. Iam & antiquum dictum oſtendimus, δασύπους κρεῶν, quẽ Liuius Andronicus Lepus vertit. Plinius tamen daſypũ diſtinguit à lepore, vt eo loco: Pili acutè exeũt daſypodi in buccis intus, & in pedibus, quæ vtraq; Trogus & in lepore deprehẽdit. Et alibi:

alibi: Coagulum inutile leporis, hœdi laudatum, præcipuum tamen dasypodis. Alibi: Lepus omniũ prædæ nascẽs, solus præter dasypodem superfœtat. Alibi: Superfœtãt & dasypus & lepus tantùm. Alibi: Dasypodes omni mense pariunt & superfœtant, veluti lepores: qui quidem loci, vt cõgruant, Delio indigent natatore, ita confusa omnia. Sed enim quę Plinius de pilis loco primo posuit, mera sunt Aristotelis verba. Sunt autem ex peritis qui dasypodem Plinio positũ pro cuniculo arbitrant̃, quẽ nusquã nominat Aristoteles. Sanè Varro tria ponit leporũ genera: vnum Italicũ, primis pedibus humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, ventre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, idq́ plurimùm candidũ, quales passim Alpes etiam Noricæ progignũt. tertiũ quos Hispania producit, similes nostratibus ex parte quadam: hos cuniculos vocãt. Si quis autẽ vnum atq; idem animal esse contenderit ex Plutarcho aut alijs, idq́ liquidò docuerit, gratiæ illi meritò debebuntur.

HISPANIA.

VLtimũ autem genus hoc, omnino Hispaniæ est hieroglyphicũ, vt cernere est in quibusdam Hadriani numis. Et Catullus ab hoc animalium genere Hispaniam insigniuit, vbi dixit epigrãmatibus: Cuniculosæ Celtiberiæ fili. Leporem verò & currum Rheginorũ fuisse monetam, apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Rheginus cùm Olympia vicisset, Rheginorum numis & leporem & currũ impressit, de quo etiã Aristoteles lib. Rhetoricorũ tertio. Aiunt verò lepores in Sicilia olim non fuisse, importatos verò per hunc Anaxilã, hanc illi memoriam cõparasse: aduectionẽ enim ex curru significari, nisi quis victoriã malit.

TERIVNGI MILITES.

OBserues autem alicubi lepores duos dimidios coloris lutei in puniceа parma, cuius medium rubra occupat columella, supra quam pila lutea, facie in signis humana, coloris idẽtidem lutei sustinet. Gestamen id erat ordinis TERIVNGORVM sub magistro militum præsentiali merentium.

VALENTIANENSES.

IN eadem veteri militia lutea erat parma viridi circulo circunscripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrum vsq; porrigebat̃: inde duæ lunulæ coloris eiusdem sese in aduersum incuruabant, inferiori parte columellę applicitæ, superiore aliquantulũ dissidentes: à medio verò columnę lepores duo dimidij, colore & ipsi puniceo, sed densiore, in diuersa prosiliebant. Insigne hoc erat, vt vetusta indicant monumenta, VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorum, qui sub illustri viro magistro militum per Thracas militabant.

DE VVLPE.

VVlpem lepori subiungere nõ incongruũ videt̃: quare eius quoq; significata suscipiã explicanda, quanquã apud Ægyptios super ea nihil aut minimum quid traditum reperias. Tota verò vulpes Græcorum & Latinorum est.

CALLIDITAS DOLOSA.

PEr eam vtiq; vafrum, callidum astutumq́ hominem, ac dolis omnibus instructum significari tradunt, de qua Horatius:

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius attestat̃. Et apud Varronẽ insignis adeò est animalis huius calliditas, vt vulpinari inde verbũ confictũ fuerit, quòd ἀλω-

πικίζειν dixere Græci, cùm astutè doloseq́; fieri aliquid, exprimere significantius D voluerint: atque etiam pro decipere ἀλωπεκίζω: hanc αἴθωνα Pindarus Olympijs Agesidamo nuncupat, id'q; διάπυρον, quippe promptitudinem, & sagacitatem morũ significare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari sunt: τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ᾽ αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ᾽ ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος. hoc est, Neq; callida vulpes, neque latè rugientes leones quem à natura acceperint morem immutarint. Vulpem sanè Siculi ob versutiam facillimamq́; in deludendis canibus motationem, doliq́; promptitudinem, Cinædum appellauere. Deniq; hæc, vbi quid vafrè sciteq́; dictum factúmue fuerit, in Æsopijs fabulis principatum obtinet, veluti Dauus in Comœdijs: atq; apud Philostratum fabularum choream circa Æsopum lasciuientem ductat: & vulpibus apud Claudianũ Rhadamanthi sententia fallacium hominum animæ immittuntur. Assertor noster super Herode loquens, Dicite, ait, huic vulpi: subdolam nimirum & vafram eius astutiam notans: de qua Plutarchus Moralibus ait, Pardum vulpem olim contemnere solitum, quòd ipse tot colorum lepôre pellem variegatam haberet: cui vulpes respondit, in animo sibi esse eam colorum varietatem, quam ille haberet in ter- E gore. Ideo autem vulpem senem laqueo capi non posse dictitatum. Et vt semel dicam, vel à Prophetis, vt ait Adamantius, nec vulpis nec lupi nomen vnquam fuit ad bonum aliquod vsurpatum. Quod verò in Diuinis literis legitur, Partes vulpium erunt, tradentur, indicat, in manus dolosorum & fallacium versutorumq́; hominum, diceret Euthymius, cuiusmodi feruntur esse Palæstini, à quibus Saul vnà cum exercitu in insidias tractus, occidione occisus est. Quamuis Adamantius dici de ijs interpretatur, qui extremo iudicio dæmonibus malis addicentur. Sunt enim hæ vulpes illæ quæ vineas Domini corrumpunt, vt apud Theocritum puerulo fœcundam vitem custodienti vulpes duæ insidiantur, quarum vna maturescentes vuas populatur, altera panarium properat exhaurire. Et quod ad Theocritianum hoc facit, Aristophanes Equitibus, milites vulpibus assimilauit, quòd racemos esitent per agros, dissipatisq́; vitibus non exiguam, quaqua incubuerint pauperiem faciant.

MALA COGITATIO.

Illæ verò (vt ad sacra redeamus) quæ Canticorum cantico sponsi iussu capi F iubentur, quia noua teneraq́; vitium germina corrodũt, prauæ cogitationes sunt, & intelligentia peruersa, quæ à genio malo suggeritur. Nouellas porrò vulpes occupari iubet, prius scilicet quàm adolescant & altius insideant, fiantq́; aduersus rectè viuendi rationem pugnaciores. Dum enim mala cogitatio in initijs est, de corde facilè potest exturbari: quæ si frequenter iteretur, diutiusq́; insuescat permanere, quodam quasi vsucapionis iure, animam facillimè ad consensum adducit: confirmato autem intra cor consensu, procliuis inde est ad peccandum effectus. Hinc illa Nasonis admonitio:

Opprime dum noua sunt, subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vuas,
Et validas segetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus vmbras,
Quo posita est primùm tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,

Nunc

A *Nunc stat in immensum viribus aucta suis.* Itaque

Principijs obsta, serò medicina paratur,

Cùm mala per longas conualuêre moras.

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omnique arte doloque factũ, hieroglyphicè veteres ostendere voluissent, leoninæ pelli vulpinam assuebant, quarum altera vires, altera fraudes indicaret, id quod, vt inquit Plutarchus, adagij loco sæpe vsurpatum est à Lysandro. Dicere nanque solebat is, Leonis spolio vulpeculæ pellem assuendam: quippe vbi per vires sufficere nõ posses, & astum & dolos adijciendos. Omnem enim is ingenij vim ad hostes dolo fraudeque decipiendos con uerterat. Quam sententiam secutus Maro, Dolus an virtus quis in hoste requirat? ait. Dixerat verò longè prius Pindarus in hanc sententiam, τόλμα γὰρ ἐοικὼς θυμὸν ἐριβρεμετᾶν θηρῶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ' ἀλώπηξ. Leonibus vastùm rugiẽtibus audacia animum ministrat ad inuadendum, consilium verò vulpes.

B RATIOCINATIO.

AD hęc nonnulli adiungunt, hominẽ discursu mentis & ratiocinatione vtẽtem, per vulpem significari, quæ aurem ad terram apprimat: ea enim paludosam aliquam regionem peragratura, si de soli firmitate dubitauerit, aure admota terræ contatur, an strepitum sentiat exploratura: quem vbi percepit, non esse soli firmitudinem coniectat, sed infirmũ & voraginosum locum, ideoque non progreditur: nullo verò audito sonitu, omni semota contatione ire pergit audacter. Videtur autem inde vti ratiocinatione, vt obseruat Plutarchus, perinde ac si quod strepit moueri cognoscat, quod mouetur infirmum esse, quod verò infirmum inaccessibile. Tradit idem autor, Thracas in paludibus explorandis huiusmodi vulpium indagine plurimùm vti, quas in obsequium assuetas alunt, & ad huiusmodi negotia præmittunt.

MVNIMENTVM.

QVòd si munimentum ab insidijs alibi per platani folium à ciconia gestatum, nidoque illatum suo, & per rutæ ramusculum ad alam gallinæ summissum significari diximus, non erit incongruum idem hoc hieroglyphicum per c vulpem quæ scillam gestet exprimere: illa enim scillam latebris apponit suis, vt à luporum iniuria tuta sit. Nam lupum conuelli aiunt scillæ contactu.

DE FIBRO.

FIbri significata dicturus, id primùm ambigi video, nunquid is castor sit, quo de apud Horum mentionem factam inuenimus. Nam qui castoris ingenium, mores & faciem describunt, eadem ipsa pingunt, quæ veteres nostri de fibro retulere: eundemque & fibrum & lytram Varro ponit, fibrosque eos appellari quasi fimbrios dicas, ab extremis fluminum oris in quibus maximè versantur. Succîdunt enim arborum radices per fluuiorum margines, vbi cubilia sibi parant. Vnde Plautus: Sic me subes quotidie quasi fiber salicem. Sunt qui extremas fluminum oras lytras olim dictas autument, & antiquos fibrum pro extremo posuisse. Vnde in sagulis fimbriæ, & in iecinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lutram diuersam à fibro velint, & fibrum à castore, castoremque à lutra aliud esse animal con-

tendant. Sedenim tris eiusdem generis species obseruarunt Scythæ, rusticum, D
nobilem, & regem, quos à villorum mollitie & colore, neq; non magnitudine, distinxere, delicatissimum omnino lutram appellantes. Accolere verò omnes fluuiorum ripas, foramina diuersa facere, mutare domicilia pridie quàm flumen crescat, in conuectandis in cauum pomis, miræ esse solertiæ. Horum porrò testes castorea nuncupari, vimq; maximam esse ijs qui nascuntur in Ponto, in alijs regionibus non æquè pollere.

PETVLANTIÆ SVPPLICIVM.

PEr animal hoc Ægyptij sacerdotes eum qui pœna sit affectus ob nequitiam, qua fuerit in muliere aliqua petulans, significabant. Proditum enim est, fibrum in venatione deprehensum suos sibi testes abscindere, atq; eos proijcere, gnarum se eorum præcipuè assequendorum causa peti. Nam & adulteri eadem affici pœna solent, vt deprehensi præsectis testibus dimittantur. Omnibus verò animalibus natura duce ostensum, vt & commoda sua norint, & nocentia contrariaq; sciant declinare. Hinc illud epistola Saporis regis ad Constantium Imperatorem, cui suadere conabatur, vt bona Asiatici regni dimissa parte, quieti et E
incolumitati suæ consuleret, hoc bestias factitare dicens, quæ cùm aduertant cur maximo opere capiantur, illud propria sponte amittant, vt viuere deinde possint impauidæ. Amputari tamen hos ab eo animali cùm capitur, negat Sestius diligentissimus medicinæ, quinimò paruos esse substrictosq; & adhærentes spinæ, nec adimi sine vita animalis posse: adulterari autem renibus eiusdem, qui sunt grandes, cùm veri testes exigui admodum reperiantur, ammoniaci coloris circundati liquore, veluti mellis cerosi, odoris grauis, gustu amaro & acri, vt sternutamenta olfactu moueant. Vtcunq; verò, siue spõte siue vi testes auferantur, cùm satis constet eos ea præcipuè de causa conquiri, non ineptè datus hieroglyphico locus, vt per id animal, id supplicij genus ostenderetur, quo mœchorum lasciuia puniri consueuit, atq; ita malè tractari.

ATRI FESTI'QVE DIES.

SVnt qui atros festosq; dies per fibros ita distinguant, vt cùm festum significari velint, anteriora eius pingant, propterea quòd populi plerìq; qui nostræ pietatis ritu viuunt, à Ponto & à Septentrione in Pannoniam vsq; porrecti, an- F
terioribus membris pro carne vescuntur, posterioribus piscis loco: caudam verò eius animalis, quæ præpinguis prægrandisq; est, salitam plurimùm conditamq; pro tarico pisculento habent, eaq; ieiuniorum tempore, quo nobis ex cõstitutione Pontificia carnibus interdictum est, mensis inferunt: eiusmodi enim dies pleræq; nationes atros vocãt, quibus carne vesci ex lege nostra nõ licet. Ea verò illi ratione se tuent̃, quòd posteriores fibri partes aquis semper innatãtes, piscem dicant, & esse arbitrentur, quia scilicet animal id tam aquaticũ est quàm terrestre, cùm in extremo riparum semper degat: partem quæ caput versus tendit, terræ dedicarunt, & carnem esse voluerunt.

DE TALPA.

VONIAM verò Talpa nonnihil habet similitudinis cum fibro, quòd ipsa quoque in terræ cauis habitat, vt de ea post fibrum dicamus, admonemur.

Cæci-

A

CÆCITAS.

VVlgatiſsimũ eſt talpã pro cæcitate poni, vulgatiusq́ prouerbiũ, τυφλότερος ἀσπάλακος, propterea quòd animal perpetuæ cæcitatis tenebris damnatum eſt, lucemq́ ita habeat aduerſariam, vt ſimulac ad diurnã claritatem educta fuerit, emoriat̃. Atq; hoc illud eſt quod Academicis quæſtionib. ait Cicero: Quid talpam? num deſiderare lumen putas? Nihil ea prorſus videt, neq; quidem oculos habet, vt veteres tradidere: vt verò obſeruarunt alij, habet vtiq; partes eaſdem omnes quibus oculi integri conſtant, nigricantem quippe illum orbiculũ & quod intra eum continetur, quam pupillam vocant, atq; etiam portionis albi dæ ambitionẽ, ſed non tam liquidò quàm oculi conſpecti & eminentes. Nec in partẽ exteriorẽ apparere hæc poſſunt, propter cutis, quę craſsiuſcula circumob ducta eſt, corpulentiam, vtpote cùm natura inter generandum lædatur, atq; ita opus inchoatũ relinquatur. Vtcunq;, apud Heſychium talpa huiuſcemodi cæcitatis ergò hieroglyphicum eſt & ignorantię, cùm oculus ſua pollens vi, cognitionis et intelligentię ſignum habeatur. Eucherius hæreticos per talpam in diuinis literis accipit, vtpote qui, licet aliquid cernere videantur, ipſum liquidæ veritatis lumen minimè diſcernunt.

AVDITVS E LONGINQVO.

NEq; verò deſunt qui auditum ex quantumuis remoto loco per talpam ſignificari tradant: liquidius ſiquidem audiunt talpæ obrutæ terra, tam denſo atque ſurdo naturæ elemento. Quin etiam exploratoribus mos eſt caput in ſcrobem aliquam ſummittere, cùm procul aduentantes turmas, vel equitatum præſentire voluerint.

PRÆSAGIVM.

FVerunt & qui per hoc animal præſagium intelligi aſſeuerarent. Explorarunt ſiquidem Magi, vt Proclus tradit, cor talpæ ad pręſagium mirificè conferre. Nam, vt Porphyrius etiam atteſtatur, veteres illi diuinatores ſimulac talparum corda deglutiſſent, accipiebant ſubinde præſentem animam Dei ritu vaticinantem, quod ſimilitudinem quandam habet cum auditu illo promptiſsimo: ſiquidẽ quæ præſagimus minimè cernentes, ſentire videmur tamen. Fuiſſe verò talpam in cultu apud imperitam rerum vetuſtatem, didicimus ex Eſaia, vbi dicit: Simulacra quæ fecerat ſibi, vt adoraret talpam & veſpertiliones.

C

DE MVSTELA.

IDem verò vaticinium Muſtelam huc accerſit, quòd perſuaſum ſit quandam eius diſciplinæ vim in ea conſiſtere.

ARVSPEX.

ARuſpicem enim, vel cum qui quoquo modo futura prædiceret, per eius imaginem ſignificari dixerunt: eaq; ob idipſum Thraſybuli ſimulacro, quod in Olympia dicatũ erat, adſculpta fuit, vt meminit Pauſanias: illi enim præter diſſectum canem, qui iecinoribus patefactis adiacebat, muſtela quoq; dexterũ humerum obrepebat, ſingula diuinationis hieroglyphica.

INFORTVNIVM.

PEr eãdem pictã, infortuniũ etiam intelligebant: animal enim inauſpicatum infauſtumq; eſſe perhibetur ijs, quorũ habitet do

mos: insidiatur siquidem domesticis animalibus, præsertimq; auibus tam altilibus quàm nidum sub tecto facientibus, easq; ad internecionē vsq; persequitur. Occursus eius plerisq; religiosus habetur. Alij etiā in negotijs obeundis vel nomen ipsum horrescunt, vtpote contrarium efficaciæ. D

V I R A G O.

HOrus Ægyptiacus autor ait, per animal hoc mulierem virilia facinora pertentantem ostēdi, propterea quòd osseo sit genitali prædita. Impedior autem verecūdia, ne significatū hoc apertius explicem, quamq; inter sese mulieres turpitudinem, absq; viris exercere nonnunquā deprehensæ sint. Id potius ponam, singulare stranguriæ remediū esse genitale id, si rasum tritumq; detur, vt Aristoteles de hist. Animaliū testatur. Nam & Strophilus scribit, mustelæ genitale esse solidum instar ossis, cuius ramenta si in potu dentur, singulare remediū sit vrinæ stillicidio. Eam à Thebanis coli scribit Ælianus, quòd Alcmenæ Herculi pariundo laboranti opem tulerit haud contemnendam.

DE MVRE. E

MVrem associari sibi deposcit mustelæ nomen, cùm præsertim in omni familiari supellectile corrumpenda, nō minorem mus iniuriam & detrimentum afferre soleat quàm mustela.

D E T R I M E N T V M.

PRæcipuum enim eius est significatū, vt hieroglyphicum detrimenti sit atq; perditionis: is siquidem, vt apud Ciceronē est, dies ac noctes aliquid semper rodit, ac omnia quę rodit inquinat, & inutilia reddit. Quare in ostentis quoq;, si mures aliquid corrosissent, perniciosa portendi aiebant ijs, quorū instrumentū aut opus esset, quod ita corruptū erat: veluti ante Marsicum bellum, quòd clypeos Lanuuij abrosi essent, maximū id portentum aruspices dixerunt, & eorū quę subsecuta sunt incōmodorum indicium. Iam & Carboni imperatori mures exitiū abrosis fascijs, quibus in calceatu vtebatur, portendêre. Sed salse risit hæc Cato, cùm eum quidam consuleret, quid ostenti esset, quòd sorices noctu caligas abrosissent: respondit enim is, non esse ostētum si sorices caligas abrodant, sed si caligę sorices ipsos abrosissent. Sed enim Cicero quamuis id & ipse ridere F videatur, cùm iam respub. titubare cœpisset, Platonis politiā corrosam turpiter à muribus apud se deprehendit. Et si parua licet cōferre cum magnis, nos quoq; portenta hæc tetigêre. Nam quamprimū Romam applicui, sedemq; ibi fixi, ne miserrimas incensæ, deuastatæ, ac penè dirutæ patriæ calamitates fœdissimasq; clades ante oculos in dies mihi atrociores spectando fieri sentirem, mihi accidit vt pulcherrimū Horatij opusculum, quod in delicijs habebā, mures à licijs, quibus cōglutinatus erat, protinus abroderēt, omnibusq; paginis ita discissis inutilem codicem efficerent: mox & Pindarū aggressi, eum quoq; ab eadem parte qua plicatus conglutinatusq; erat, inquinarūt: quod ostenti loco fuisse, euentus postea comprobauit, nō esse Romæ locum Musis, & amœnioribus his disciplinis, Iulio II. thesauros omnes ad mutuas Christianorū ferè omniū cædes effundente: idq; magna & studiorū meorum & diuturni temporis iactura compertū habui, donec vicesimo pòst anno, ex quo huc migrauerā, Hippolyti Medicei discipuli mei liberalitate atq; beneficentia fui tandem subleuatus, vsu rerū ad vitæ necessitatem, quod satis esse duxi, suffecturo.

OPTIO

A OPTIO.

EOdem vtebantur hieroglyphico sacerdotes Ægyptij, si optionem atq; iudicium significare voluissent. Mus quippe plures diuersosq; panes aut poma nactus, purissimum optimumq; ex omnibus quo vescatur deligit. Quapropter in panificijs emundis optionem ex huiusmodi murum indicio facere, solitũ est multis. Idem in fructibus alijs, præsertimq; melopeponibus, summa nepotũ curiositate obseruari videmus, cũ eos meliores esse constet, quos mures cœperint abrodere. Plinius vbi de Ponticis muribus loquitur, mirari videtur quonã modo autores intellexerint eorum palatum in gustu sagacissimum esse.

IMBECILLITAS.

SVnt qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi posse tradant: is siquidem minimo quoq; incõmodo exanimascit, plerunq; verò spontè moritur effluentibus intestinis: hinc τὸ μυὸς ὄλεθρον dici solet, qua similitudine Menander vsus est, vt citat Ælianus lib. 2, cap. 10, cùm valetudinarius quispiam ipsa fuerit naturæ imbecillitate consumptus. Muribus enim in vniuersum vita bre-
B uissima: vnde musculus apud Horatium alteri ait, Viue memor quàm sis æui breuis. Sunt qui putent soricem ea de causa dictum, quia σορὸν apud Græcos putridum significet, quod huic qua de loquimur imbecillitati cõgrueret. Sedenim multò magis placet eorum sententia, qui quemadmodum suem ἐκ ὑὸς à nobis factum constat, ita ἐκ ὕρακος soricem deductum asseuerant. Nicander sanè ὕρακας mures appellauit Ætolum lingua, apud quos ὗς, hoc est, sus, ὕραξ dicitur. Murem verò, quòd rostrum habeat suilli perquàm simile, Suis etiam cognomento dicunt, quod interpres Nicandri obseruauit. Sus verò sorexq; tanta concordia naturæ consentiũt, vt, quod Magi tradunt, si quis muris iecur in ficu porco vorandum dederit, animal id eum qui dederit, nullo edito grunnitu vltrò deinceps adsectetur quoquò ierit: quod ego Patauij factum memini nonnullorũ iuuenum astu, qui ganeæ potius quàm disciplinis dediti erant, nõ sine totius viciniæ querelis, quæ sibi porcos incertis autoribus abduci lamentabatur.

AMATORIÆ DELICIÆ.

LOngè verò diuersum illud, quòd illecebras amatorias, petulcioresq; lasciuias per album murem significare non Ægyptiorum modò cõmentum, ve-
C rùm & Græcorum fuit. Nam de muris salacitate multa sunt à plerisq; prodita: sed præcipuè mihi videtur Plautus rem expressisse, vbi Phronesiũ Dinarcho suadere conatur, vt multiuolus sit in re venerea: sic enim ait: Sed tamen cogitato mus pusillus quàm sit sapiens bestia, ætatem qui vni cubili nunquam cõmittit suam, qua si vnum obsideatur, aliunde profugiũ quærit. Moris verò fuisse muris nomine amatoribus adblandiri, ex Epigrammatarij versu noscitur:

Nam cùm me murem, cum me tua lumina dicas.

Ob notissimam verò muris salacitatem, mulierem quandam portentosæ libidinis, qualem nostri Messalinã fuisse memorant, ab Epicrate Myoniam, quasi nos murinam dicamus, appellatam ait Aelianus.

INTAMINATA MVNDITIA.

QVem verò intelligat Aelianus & Philemon per album murẽ, nemo ex nostris, quod hactenus legerim, explicauit: si tamẽ ad Plinium & alios probatissimos autores aspexeris, eum esse conijcies, quem Armenium vocamus, villi pelliumq; mollitie delicatum Francisci Petrarchæ versibus pro castitatis hieroglyphico nobilitatũ, vtpote qui delicatioris cuiusdã munditiæ exemplar haud

quaquam ignobile esset, cui scilicet spurcitia tantæ sit abominationi, vt limo ante ostium caui illito, capi potius à venatoribus, quàm eo fœdari patiatur: quod cùm sanctioris sit amoris proprium, intemeratæ castitatis symbolum, quæ diuina tantùm flamma succendatur, à peritissimis rerum ponitur. D

ARGIVI.

INuenitur & in numis muris signum: eam verò Argiuorum præcipuè monetam fuisse, Plutarchus ait, apud quos fuisset moris, vt numum imagine muris insignitum cuderent.

DE FELE.

SI pro Æluro felē reddidero, satis scio paratos emissarios esse qui me dentibus inuadant. Sedenim quæ Plinius de fele refert, dum quærit quo silentio, quamq; leuibus vestigijs auibus obrepāt feles, quamq; occulto speculatu in musculos insiliant, tum ea quę ab Anniano poëta memorantur apud Gellium, quæ ab Ægyptijs eo super sunt memorię prodita, cuius oculi ad vices Lunæ, aut ampliores fiunt, aut minores domestico huic animali, quod Albertus modò cattū, modò murilegū appellat congruere manifestum est. Sunt & qui musionem vocēt. Felem autem alij, quæ vulgò felina, alij qui Martes appellatur, esse volunt, eoq; & Varronis & Columellæ autoritatem trahunt. Nam quæ illi vnà cum Nicandro de venatu auium clandestino noctur noq; tradunt, martem id facere satis exploratum est. Sed quoniam de harum nomine plerinq; certant, ne temerè vni magis quàm alteri faueamus, æluri vocabulum interim vsurpabimus, de quo in antiquo Festi Pompeij codice hęc adinueni: Est ęlurus animal leoni cùm procreatur persimile, olim syluestre: maximè muribus aduersatur, salax, oculi cuius acie flammea, ad imitationem lunæ crescunt & decrescunt. Nam veluti Luna pro solaris luminis participatione faciē quotidie variat, ita ælurus pari cum luna conditione afficitur, nunc aucta, nunc imminuta pupilla, prout Lunæ orbis nunc se plenum, nunc dimidiatū, nūc cauū, nūc tuberosum ostentat. Licinius Vmbrei in Nerea: Murū strages ælurorum oculi vt minuti Lunam ariolantur. Quibus quidem verbis nescio an explicatius cattus noster domesticus à quopiam describi posfit. Sed quoniam de ęluro satis cōstat, de Latina locutione nōdum per hos liquet, quamuis totiens Cicero felē & canē inter Ægypti numina socialiter enumeret, dubio procul cattū intelligens. Æluri ipsius, si catti nomen ita abhorrent, significata referamus. E F

IMPLORATIO.

VEteres cùm hominem in manus hostiū illapsum, qui miserabiliter auxilium imploret, indicare vellent, soricem pingebant ab ęluro comprehensum: exauditur enim statim miserabilis eiulatus, & vox veluti auxilium implorantis, vbi mus in dentes incidit eiusmodi: vnde prouerbiū, Sorex Hecaten. Causam Simnius Capito sic interpretatur, quòd is qui in manus hostium incidit, illorū ducem implorat. Est verò ęluros, vt Verrius ait, sub tutela Hecates. Apud mythologos inuenias Iouem ludicro certamine Apollinem cum Hecate tenella adhuc ætate commisisse, argumento proposito, vt ipsi quoq; certatim animalia conformarent atq; producerent, terræq; theatrum implere procurarent: tum Apollinē statim hominē protulisse, aduersus quem Hecate Simiam opposuerit à se factā: exceptam risu rem Apollo leone terribili producto interturbauit. At Hecate ludo etiam indignata vinci, ælurum genuit. Maiore hinc Apollo effusus risu, murem

A rem in Hecates ludibrium protulit: illa magis indignata cùm vi non posset vincere, ad artes cõuersa, simiam in leonem, ęlurum in murem acriter incitauit. Leo diu à simia natibus eius affixa, tota est arena ad furorem vsq; exagitatus: mus au fugiens ad Apollinis pedes procubuit, atq; ita seruatus. Vlturus autem leonis iniuriam Deus, vim medicam in simiæ sanguinem immisit, qua leo febre correptus sanaretur, atq; ita factum vt leo semper simiæ pastum appetierit: æluri autẽ genitale semen ita reddidit igneum, vt eius generis fœmina, de re omni animantium generi voluptuosa, & angi & cruciari ad miserabilem vsq; vociferationem compellatur. Alij rem tametsi manifestè fabulosam, ita gestam memorant: Solẽ & Lunam initio rerum in certamen deuenisse, vt terram animalibus replerent, cura eiusmodi illis à summo opifice demandata: statimq; leonem ea, qua insignis est, specie à Sole conformatum: Lunam verò æmulatione concitã cum Deos omnes in nouæ belluæ admiratione detẽtos animaduertisset, neq; opus id æquaturam se consideret, æluron protulisse, animal quippe leoni perquam simile, sed & animis & specie tanto inferioribus, quanto luna ipsa Sole deterior est. Oborto interim inter Deos risu, indignatum Solem eam fuisse Lunæ temeritatem, vt

B secum ausa esset contendere, murem euestigiò procreasse, vt æluri contentionẽ eluderet: tum Lunam maioribus ingenij viribus conuocatis, quantacunq; potuit arte conatuq;, quantoq; maximè studio proficere potuit, simiam progenuisse: id quoq; animal cùm ridiculum adeò apparuisset, elususq; omnium cachinnatione Lunæ conatus fuisset, adeò id indignè Luna tulit, vt sempiternas inter simiam & leonem, neq; non inter æluron & murem, commiserit inimicitias.

LVNA.

APud Ægyptios sanè æluri præcipuũ hieroglyphicum erat, vt ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna æluron veneratione prosequebãtur. Satisq; constat eum qui animal eiusmodi vel incuria occidisset, populari tumultu varijs supplicijs malè tractari, & enecari solitum: cuiusmodi superstitionis exempla in Romanum ciuem edita sunt Ptolemæi illius tempore, qui à Romanis in societatem & amicitiam receptus est. Porrò nullũ apud Ægyptios Iside numen maius, neq; venerabilius fuit. Isis verò quãuis & Astrocyona è cœlestibus signis addictum habeat, in primis tamẽ accipitur pro Luna. Quicquid

C verò cum Luna consensum aliquem haberet, id apud eos honori habebatur. Ex quo verò Soli Luna maximè dicitur aduersa, æluros lunare animal sympathiæ vi animalia Soli notabiliter subiecta genuino quodam odio prosequitur, vtputa soricem, qui totus est Solis, adeò vt etiam, vti dictum superius, illi Smynthei cognomentum indiderit.

ORTVS ET OBITVS RERVM.

QVid verò sibi vellet æluros ille in summo Sistri apice, sub quo forma illa orbicularis, cui quatuor veluti tintinnabula mobilia æquis inter se interuallis applicata erant, ex Plutarcho declaratum est: significabat enim hæc species, omnia quæ generationi corruptioniq; obnoxia sunt, lunari globo subijci, infra quẽ omnia mouentur & alternant, quippe quæ sint ex quatuor illis principijs, quæ elementa placuit appellari, cõflata, igne quippe, terra, aqua, & aere. Cur verò animal hoc Lunæ simulacrũ excogitassent, ea affertur causa, quòd tum variũ est colore & astu, tum noctu magis quàm interdiu exercitio deditum. Est prætera fœcundæ admodum salacitatis temperaturæq;, cum Luna perquam simile. Nã vnũ primò parere fertur, inde duos, inde tris, inde quatuor, atq; ita vicissim ad

ſeptimum vſq; peruenire, ibiq; ſiſtere, ita vt toto vitæ curſu octo & viginti natos edat, quot itidem luces in Luna dinumerantur in Zodiaci tranſcurſu peragendo. Ad hæc eius facies à ſeptimo quoq; die, in aliam ſpeciē abit. Verùm quæ de animali traduntur fabuloſa forſan aliquando deprehendi poſſunt, illud minimè confictum quod de pupillis eius fertur, quæ non tantùm ad Solis curſum quotidie cōmutentur, verumetiam ab incremento decrementoq; lunaris globi quotidie varient, quod tum in aliis, tum in iis quos Syrianos vocamus liquidò apparet. Nam qui æluron deſcribunt, & variis cum maculis inſignem memorant, eam ſibi ſpeciem videntur propoſuiſſe. D

MVLIEBRIS SALACITAS.

QVòd verò ſalaciſsimā fœminā per æluri fœminæ ſimulacrū nonnulli ſignificari dixerint, non ea tantùm cauſa fuit, quòd plurimū Lunæ fœcunditatē, quæ humoris ab ea manātis beneficio tota terra mariq; luxuriat, admirarentur, quàm etiam quòd ipſius animalis ingenium ita affectū animaduerterant: fœminæ enim in eo genere natura admodum libidinoſæ ſunt & ſalaces, tametſi initiū vix pati poſſunt, in quo propter ignitam geniturę vim plurimū, vti dictum eſt, cruciantur: mares tamen ad coitum ipſæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam, niſi pareant. Vnde vulgò nunc homines qui operam nequitiæ dant incontinentius, & pudore proſtituto laſciuiunt, Cattorum commercia frequentare dictitamus. E

DISSIMVLATOR TVRPITVDINIS.

VItiorum diſsimulatorem per micturiētem ſimiam ſuo loco ſignificari diximus, quoniam ita in Hori codicibus impreſsis inueneramus: poſtea verò quàm & manu ſcriptos codices & antiquos nacti ſumus, non πίθηκον eo loco, ſed αἴλουρον inuenimus, quod quidem vero propius viſum eſt, cùm eo omnes ingenio catti ſint, vt quanto poſſunt ſtudio ventris excrementa, vel attracto, ſi copia ſit, puluere ſepeliant, vel alia re quapiā omnino occulant. Ægyptii ſanè cùm in propatulo ac viis ipſis cibum caperent, cattorū tamen exemplo ventrem domi exonerare, atq; id quidem clanculū, aſſuerant. Munditiem hanc Hebræi quoq; iubentur obſeruare, vt Deut. 23. Locum habebis extra caſtra ad quem egrediaris ad requiſita naturę, gerens paxillum in baltheo, cumq; ſederis fodies per circuitum, & geſta humo cooperies quo releuatus es. Qui mos & apud Perſas tantæ fuit religionis, vt qui alio quopiam inſpiciente non modò quicquā non euomerent, ſed ne lotiū quidem emitterent: quiq; palàm id facere aggreſſus eſſet, facinoroſa notabatur ignominia. Quid verò quòd ad hanc vſq; diem aiunt Alexādriæ vrbe Ægypti, totius orbis emporio frequentiſsimo celebrata, indigenas expuentem quempiam non aliter abhorrere, quàm apud nos ludibrio & repreheṅſioni ſit obnoxius, qui palàm ventris crepitum emiſerit? F

AVGVSTEI.

ET quoniam noſtra omnis dictio ad ſculpturas picturaſq; & geſtamina cōtendit, minimè diſsimulanda ſunt legionū atq; ordinum inſignia, quę ſe pro re obtulerint: nam pleriq; hominū cùm in huiuſmodi ſigna picturaſue incidūt, quid ea ſibi velint, anxiè admodum percontari ſolent. Ab Ægyptiis enim ea primordia ſumpſerunt, vel haudquaquā diſsimilia ſunt ab eorum inuentis. Cattus igitur in huiuſmodi geſtaminibus inſigne fuit, vt vetuſtę indicāt inſcriptiones, eius ordinis qui AVGVSTEI vocabantur: hi ſub magiſtro peditum ſtipendia faciebāt. Erat verò cattus is praſini coloris in alba parma, quam ruber circulus

ambibat,

A ambibat, latè marginem circumplexus: gestus eius vt currentis, reflexo in dorsum capite.

FELICES SENIORES.

ALibi dimidius cattus rubri coloris in parma punicea dilutiore spectabat, qui à margine rubro surrectus, pedibus ad lusum compositis, adblādiri videbatur. Insigne hoc erat, quātū ex vetustis ipsius reliquijs colligere potuimus, FELICIVM SENIORVM, qui sub eodem magistro peditum militabant

ALPINI.

SVb eodem Duce signum etiam militare fuit, in quo cattus coloris punicei diluti recta facie progrediēs habebatur in parma viridi, cuius marginem albus circulus ambibat. Gestamen hoc erat militum qui ALPINI vocabantur.

Sed iam Io. Antoni charissime, nolim otium tuum curiositate aliqua mea interturbare, dum morosa & leui forsan dictione studiorum tuorum cursum intercipio. Hæc igitur pro qualicunq; munusculo ita ex improuiso comparato sa-
B tis fuerint: de reliquis, si argumentum minimè displicuerit, aliàs plura coràm conferemus.

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISS. CARD. BERNARDINVM MAFFEVM, DE IIS QVÆ PER SERPENTEM IN GENERE SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Vcundissima illa amicitiæ suauitas tua, meusq; erga te cultus, & peruetus admodum obseruantia, quæ Romæ primùm, vel à primis laudatissimæ adolescentiæ tuæ annis instituta, mox Patauij, quò ad ingenij cultum capessendum concesseras, clarissimarum virtutum tuarum, ingenijq; sanctissimi cognitione aucta est, & tuo in omnibus rebus meis patrocinio confirmata, efficiūt vt nullo vnquam tempore, neq; longissimo quantumuis loco remotus, immemor tui esse possim. Quare licet aliquot abhinc annis te non viderim, nuncq; maximè longè absis, & in Cardinalatus splendorem assumptus, necesse est te magnis omnino negotijs & occupationibus detineri, tam mihi tamen oculis inhærescis, ac si te coràm
C continuò conspicerem. Hinc factum est, vt cùm domi aliquantulum otij nactus lucubrationes illas, quas tantopere videre concupiscis, recognoscerem, easq; in libellos vnamquanq; suos dirigerem, earum partem ad te mittere cogitarim: id opportunè nec ne fecerim non sat scio: at certe amanter & ex officio à me factum hoc certò scio, vt scilicet haberes istic, in ista qua fulges amplitudine, si tibi tantulum horæ vel à publicis curis, vel à tuis sanctioribus studijs vacuum relinqueretur, quod cum Pierio tuo loquerere, qui te semper vnicè sancteq; coluit ac obseruauit. Neq; tamen tanquam summæ eruditionis tuæ nescius, arbitratus sum noui me quicquam allaturum tibi: verùm quia nullum vnquam abs te sermonem vberiorem, dum vnà fuimus, haurire me solitum meminerim, quàm de literis & disciplinis, id dedi operam, vt de literis & disciplinis noster hic per libellum, quem ad te misi, congressus esset. Erit verò sermo de ijs quæ per serpentis imaginem apud veteres significabantur, quibus & Aegyptij sacerdotes, & pleriq; alij, pro literis vsi sunt: quæ quamuis fortè haud incognita sint tibi, decies tamen repetita placere semper [illegible], quæ de doctrina semel placuère: quare te ad rem recognoscendam, vbi primùm per otium licuerit, spero non inuito animo accessurum.

NGVIS atque adeò reptiliũ aliquot significata dicturus, cum pro varia eorum pictura, diuersisq; speciebus varia identidem significata sint, curæ precium esse existimaui genus eiusmodi prius tractare, cuius effigies excogitata est auspicacior augustiorq;, magno apud veteres in cultu habita: cærulea quippe facie, colore nitido, squamis pellucẽtibus, capite minimè formidoloso, à quo nostræ erit dictionis initiũ. Cum his Basiliscũ enumerant, tametsi eius animalis violentiam mortales reliqui longè aliter interpretantur. Post Basiliscum aspis est, ac mox vipera, à quibus Ægyptij multa hieroglyphicorũ argumenta desumpsere, & diuinæ nostrorum literæ horũ sæpe mentionem faciunt, sed Dana illum suum religiose præferunt, qui opem omnibus præsentaneã polliceatur: quare quæ'nam sint ea quæ hinc significentur, dicere iam incipiamus. D

MVNDI MACHINA.

MVndum vniuersum Ægyptij sacerdotes scribere volentes, anguẽ qui caudam propriam depasceretur, cumq; varijs insignem maculis pingebant: de quo Claudianus: E

Perpetuumq; virens squamis, caudamq; reducto
Ore vorans tacito relegens exordia lapsu.

Quod dubio procul significat omnia, quæ diuina prouidentia in mundo generantur, ab eodem cùm solui cœperint, siue paulatim imminui atq; deficere, in sese recipi, fieriq; illud propémodũ, quod apud quosdã Æthiopiæ populos assiduo est in vsu, qui cùm nullo alio nutriantur cibo quàm piscium, humana deinceps cadauera piscibus obiectant, victum quem ab eis acceperãt ex seipsis repẽdentes. Hæc verò cauda ab suo animali corrosa, receptæ autoritatis assumptum illud significat, quod vno omnium consensu fertur, decrementum vniuscuiuspiam rei alterius incrementũ esse. Aiunt verò Phœnicũ hoc fuisse hieroglyphicum, per draconem in orbem redactum, caudamq; suam deuorantẽ, id exprimere, vt appareat mundum ex seipso ali, & in se reuolui. Nam cùm æterna sint elementa, neq; corruptione neq; variatione per se vlla immutentur, corruptioni tamen ac variationi subiecta videntur, ea parte qua specierum informationi admiscentur, vi tamen ipsa incolumi permanente: quippe veluti ex literis nihil separatim significantibus apud Chalcographos siue impressores librarios dicere F malimus, nomina componuntur quæ aliquid copulata significãt: mox vtilitate ipsa, impresso notatoq; libro, quãtum vsui venerit recepta, nomina ipsa dictionesq; omnes corrumpuntur, solutæ literæ incolumitati pristinę generiq; suo restituuntur, & in alterius formæ vsum asseruantur: ita corpora quæ Gręci συγκεχυμένα, iuniores Philosophi confusa, hoc est, in vnum conflata dicunt, cùm aduenerit exitus, diminuiq; cœperint, sigillatim in eadem ipsa resoluuntur elementa, aliarum itidem specierũ compositioni obnoxia, ac semper exposita: quod ex nostris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentissimis his versibus alludens:

Quicquid est hoc, omnia animat, format, alit,
Auget, creat, sepelit, recipitq; in sese omnia,
Omniumq; idem est pater, indidemq; eadem
Quæ erunt deintegro, atq; eôdem occidunt.

Eôdem respexit Lucretius cùm dixit:

Deniq; iam ruere hoc circum superaq; quod omne
Continet amplexu terrai procreat ex se

A *Omnia, quod quidam memorant, recipitq; perempta,*
Totum natiuum mortali corpore constat:
Nam quodcunq; alias ex se res auget alitq;,
Diminui debet, recreari cùm recipit res.

Sed ne multa adeò cõgererent Ægyptij sacerdotes, néue longis discere volẽtes ambagibus implicarẽt, cùm omnem illi naturæ obscuritatẽ manifestè adeò sibi cognitam profiterentur, & quasi per manus proditam hæreditariã disciplinam possiderent, vno contenti hieroglyphico, mũdi conditionẽ omnem expressam esse voluerunt. Serpens igitur caudam depascitur suam, vt generũ immortalitatem, qua rerum naturã Deus insigniuit, ostẽtet: vt principium ad finem directũ esse, finemq; ad principium reflecti doceat. Nam vt hoc apertius explicetur, ex plantis fructus, velut ex principio finis: ex fructibus verò semen, in quo planta ipsa delitescit, atq; ita principium ex fine. Sic nihil deniq; intra viuum mundum perit, sed eorum quæ nobis interire videntur, solæ mutantur species: de quibus Virgilius, nec morti esse locum dixit. Idem per atomos suos Democritus intel-
B lexit, quamuis vocabulum nonnulli contendunt impropriè esse dictum: indiuidua tamen corpora ea esse voluit, quæ disiuncta cùm fuerint, neq; legãtur, neq; internicionẽ recipiant, nec sectionibus diuidantur, sed omne per æuũ infinitã in se retineant soliditatem. Hoc illud idem figmentũ est, quòd Saturnũ, quem pro tempore figurãt, aiunt filios deuorare solitũ, Iouem verò interceptũ, lapide sup posito, quem Saturnus deglutierit. Terrestria porrò huic varietati cõmutationiq; rerũ plurimùm obnoxia esse, per huiusmodi figmentũ indicabãt: animã verò, quę per Iouẽ, vt Plotinus interpretat̃, fingitur, immortalem esse. Sanè Hesiodus posteaq; prolẽ à Saturno & Rhea susceptã enumerauit, illud statim adiecit:

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε κρόνος μέγας, ὅσις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ' ἵκοιτο.
Atq; hos deglutit Saturnus, vt ille vel ille
Diuino ex vtero genua ad materna veniret.

Quod ità accipiunt interpretes: Nascũtur è terra rerum species, & in terrã mox recidunt: nam Rhea defluxus est, & corruptio mundi. Quęcũq; igitur tempus protulit, eadem tempus absumit: vnde sacris quibusdam apud nos dicitur, pul-
C uerem esse hominem, & mox in puluerem reuersurum.

Non omittenda verò sunt quę de figura anguis, Mundũ ipsum mira similitudine referẽtis, veteres Philosophi quasi ludẽtes cõscripsere, ipsam rerũ speciẽ vniuersam nõ temerè oculis omniũ subijciẽtes. Siquidẽ pro corpore quod habet, grauissimũ est animal, perinde ac terra, quæ ponderib. librata suis ob grauitatẽ insitã in centrũ vndecunq; cecidit. Præterea verò toto distentus humi corpore, per terrã rẽpit, vnde etiã genus id nomẽ accipit, modò serpẽs, modò reptile nũcupatũ. Sed quoniã huiusmodi terrę hieroglyphicũ loco suo copiosius tractabitur, ne nunc stylo vniuersi speciẽ percurrenti morã aliquã interponã, omittetur. Est prętere a lubricissimũ, quemadmodũ aqua, atq; inter serpẽdũ pandos ac repãdos vndarũ flexus imitat̃: & apud fabularũ scriptores draco euripus erat, qui Hesperidũ hortis in insula positis tutelaris effingebatur: & amnes quosdã spiras circũ terrarũ orbẽ replicare instar anguiũ Socrates ait, Phædone. Quinetiã Hesiodus Echidnã ait dimidia sui parte Nymphã, dimidio altero immanẽ anguẽ: pro qua interpretes vapores accipiũt exhalantes à mari, neq; nõ omnẽ humoris vim. Nympha verò est ob id, quòd subministrat nutrimẽtũ. Serpẽs propterea,

quòd flumina tortuosis ambagibus ferūt, perinde ac serpentiū, vti dicebamus, D
corpora sinuosis plurimū flexibus obrepūt. Sed quod facit ad Nymphā, quę lo
ci omnino genius est, occulta quippe vis illa quę graminibus & plantis vitā fo-
uet, auctūq; subministrat, ignarus nō sum quosdā alios dracone hortorū custo-
dem pro radicibus arborū accepisse, quòd tortuosę sint vti serpentes, & in terrā
adactę, perinde ac anguiū genus in terrę viscerib. plurimùm delitescit: ita verò
draconis speciem hanc pomis operā pręstare vt asseruent: radicibus enim aut cę
sis, aut exiccatis, poma etiam auferri necesse est. Aeriū verò spiritū, de quo latius
in Basilisci significationib. dicet inferius, per sibila, quę vel ad audictiū horrorē
nōnulli eorū excitare solent, intelligimus. Squamę verò, stellarū mundum am-
bientiū varietatē, quiq; ignes in supremo micāt orbe hieroglyphicè significant:
nam et hinuleę pellis varietatē, quā Pan gestare fert, stellas ex maculis imitari ait
Probus. Eandē Libero patri attributā, idē significare tradit Eusebius lib. de prę
par. Euang. primo, vbi Osirim, Siriū, Liberū, Solē, et Phaneta, ex Homeri, Eu-
molpi et Orphei versibus eundē esse disserit: de quo loco suo plura erūt inferius
repetenda. Est & alia super hoc cōsideratio, quòd anguis hyberno situ membra E
na corpori, pręcipuè aūt oculis, obducta obcęcatur, verno verò tēpore fœnicu-
lum pastus, id Græcè μάραθρον est, eiusq; succo oculos inungens, impedimentū il-
lud exuit, & acutissimo quo pollet visui restituit, senectutemq; ita singulis depo
nit annis, nudusq; propémodū vernat, & glabro corpore iuuenis, vt Maro ait,

Lubrica sublato conuoluit pectore terga.

Leberida verò, membranā scilicet quā deponit, ita exuit, vt à capite orsus ad cau
dam replicet, interiore parte in exteriorē, exteriore in interiorē versa, cute intus
altera subnascente. At mundus quoq; (de inferiori hoc modo loquimur) hyema
li tempore pruinoso, quodam nō modò obcæcatus, sed vndecūq; obductus si-
tu, annuo peracto spatio, Zephyris flare incipientibus, squalorē abijcit, quæq;
rerū semina intus fuerāt superioris defectu caloris obstrusa occultataq;, extrà a-
periunt excluduntur q;, ac senectute deposita per vices iterū iuuenescunt. Quin
etiā quæcunq; de anguis renouatione traduntur, cū hac ipsa mundi nostri reno
uatione cōsensum habent: ferunt enim colubrū cùm exuere incipit, ab oculis pri
mùm detrahi, ita vt obcæcari videatur, tum caput exuitur, glabrumq; hoc omni
no antè quàm reliquū corpus, apparet. Arbores quoq; oculos primùm exerūt, F
gemmas alij vocant, germen alij: sed inoculatio inde, insitionis genus: mox exsi-
nuant flores, paulatimq; fructuum fœtus aperiunt. Neq; vere tantùm exuit an-
guis, verumetiam autumno, & pro locorū temporumq; conditione: æstate etiā,
Aristotele hoc asserente, licet id abneget Plinius. Atqui mundum etiam nō ve-
re tantùm hæc facere, sed æstate autumnoq; omni, tot species, tantosq; ortus, va-
riosq; nouatus aperire, pro regionum situ ac rerum natura, conspicimus.

IVVENTVTI REDDITVS.

SVnt verò qui per anguē & leberida hieroglyphicòs hominē ostendāt iuuen
tuti redditū, si vel de morbo, aut alia aliqua lue aut calamitate, squallorem at
que maciem deposuerit, sitq; demùm habitior atq; validior factus. Libet verò
fabellā super huiusmodi renouatione, ex Nicandro & eius interpretibus recita-
re. Mortales enim aiunt impetrasse olim à dijs multis precibus, vt perpetuo iu-
uentutis munere donarentur, atq; ita nunquā in posterū senio cōtabescerēt, sed
quandiu vnicuiq; viuere permissū esset, integris viribus & florenti semper æta-
te vegeti perseuerarēt. Hanc igit simulac benignitate Iouis accepissēt, imperitos
adeò

A adeò rerum fuisse, vt eam asino vectandam cõmendarint: hunc verò siti confectum ad fontem quendam peruenisse, in quo serpẽs loci custos statiuam habebat custodiam, cumq; inde bibere tentasset, à serpente prohibitum, neq; alia cõditione bibẽdi facultatem illi factam, quàm vt id omne quod vehebat onus angui mercedis nomine cõcesśisset: ex eo inde tẽpore omnes angues senectute singulis annis abiecta iuuenescere, homines verò senio confectos emarcescere, ac stoliditatis pœnas luere, quod iuuentutem tanto expetitã studio negligẽter custodissent. Hinc illa Tibulli querimonia:

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
Cur nos angusta conditione sumus?

Sed quoniã in fabularũ figmentis varij admodum Græci sunt, easq; vnusquisq; suo ex commodo, & vt adlibuerit cõminiscitur, ferunt alij Promethea cùm cœlestem ignem furatus esset, cumq; mortalibus cõmunicasset, nullam illos accepti muneris gratiã Prometheo retulisse: quòd cùm Iupiter approbasset, pharmacũ hominibus quo senectutẽ amolirent̃, elargitus est, quod donũ asino vectandũ B illi destinarint, atq; illa mox subsecuta, de asini imprudentia, de serpẽtis astutia, de cõmutatione, quę superius enarrata sunt. Meminit huius fabulæ Sophocles, κωφοῖς. Quoniam verò asinus ille & sitim eò contulerat, factum est vt ex pacto serpens eam quoq; sibi vẽdicaret, hinc supra modum illos siticulositate pleriq; eorum pertentare solent, quos momorderint: de quo tamen plura loco suó dicuntur, vbi Dipsadis significata recensemus.

TEMPVS.

Erat autem aliud hieroglyphicum serpentis, caudam suam sub guttur attractam occultantis, eaq; species in Saturni dextera manu statuebatur, quę pro annuo circuitu, pro tempore, pro ætate, pro immortalitate poni ex multorum scriptis accepimus. De anno apertisśimè Maro:

Atq; in se sua per vestigia voluitur annus.

Quòd verò serpens temporis signũ esset, causam Cyrillus hanc subijcit, quòd in longitudinẽ porrigit̃, & multis cõplicatur spiris, quę sunt multę dierũ annorũq; series, taciteq; proserpit, nullo edito strepitu: vnde Poeta non incelebris dixit,

Labitur occultè fallitq; volubilis ætas.

C Verùm ea quoq; causa esse potest suppressæ caudæ, quòd tempus aut à præterito, aut à præsenti, aut à futuro consideratur, quæ omnia incerta nobis omnino sunt: præteritũ siquidẽ intueri minimè possumus, & cùm principio careat, neq; mente quidem concipitur: futurum longè minus, quia nondum est, & finis eius prorsus incognita, qua de Horatius tertio Carminum:

Prudens futuri temporis exitum
Calignosa nocte premit Deus.

Pręsens verò cùm sit instabile, velocisśimeq; trãscurrat, vix percipi potest: veluti si digitũ in defluentẽ aquã intingamus, discernere nõ possumus vtrũ in pręterita, an in futura, an in præsenti: quia præterita iam elapsa, futura nondũ adhæsit, pręsens pũcto ipso statim elabit̃: quę cùm omnia cognitioni nostræ subducant̃, Ægyptij forsitan pro hieroglyphico huiusmodi caudã ita reduci occultariq; voluerunt.

CALAMITAS.

Habet & vocabulũ ipsum, Temporis, hieroglyphicã omnino significationem, vt hoc obiter attingamus, & à perniciosa Saturni vi non admodũ alienam. Nam Poetę tempus edax rerũ esse dicunt. Neq; Latini tantùm, verùm etiã

Syri & Hebræi dictionẽ Tempus, pro calamitoso rerũ statu ponere cõsueuerũt. D
Nã, Et erit tempus eorũ in seculũ, primo & octogesimo psalmo legas, & huiusmodi passim multa. Quòd verò hîc in seculũ legit, interpretes de calamitatibus dictũ volunt, quæ post neglectũ Christum perpetuò erant Iudæos oppressuræ.

MVNDI MOLES.

SVnt qui aliam etiam picturam simulacrúmue mundi fuisse dicant, vt scilicet intra circulum æreum serpentis effigiem accipitrino capite insignem circunducerent ad ⊖ propémodum literæ similitudinem: ære quippe ignem referente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, serpente bonũ dæmonem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, vigeant, ac perennent. Sed nõ elementalem hunc orbem tantũ ex hieroglyphico huiusmodi colligimus, verumetiam & cœlum ipsum, quod sub Iani figmento fabularũ inuolucris occultatur: Ianum enim ab eundo dictum, peritiores asserunt. Mundus itaq; initiũ ex se faciens, cùm in se reuertat̃, figuræ ipsius, quæ posita est, rationẽ ostendere videtur.

ANNVS.

CÆterùm quia Ianus vbiq; anni dominus decantatur, quẽ à circuitu vocatũ E
dicebamus, eundemq; ac Apollinẽ intelligunt, veluti Dianã Ianam olim appellatã affirmant, quos vtriusq; anni arbitros esse testat̃ antiquitas, præcipuè verò Vergil. cùm dicit, *Vos ô clarissima mundi Lumina, labentẽ cœlo quæ ducitis annũ, Liber & alma Ceres.* Nam & Lucretius serpere solem dixit vt annum struat: *Annua Sol in quo contundit tempora serpens.* Quòd verò Maro Liberum & Cererem huc inculcarit, doctissimè factum, vtpote qui apud Orpheum legerat,

ἥλιον ὃν διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.

& apud Euripidem & Aristotelẽ eundẽ Solem & Bacchũ esse, de quo nos apertius alibi. Dionysiũ eundẽ & Bacchũ & Liberũ & Solẽ, aut igneã solis vim, nõ ex Orpheo tantũ, sed & Euripide, Aristotele & Eusebio Macrobioq; citatis indicauimus, vbi apud eundem Virgiliũ ex antiquis codicibus legendũ ostendimus, Qui ducitis annũ, scilicet Liber & alma Ceres: licet, quæ lumina, idem sit.

ÆOLVS.

IPsa autem macularũ varietas, & anni significatũ in serpente detectũ, id in memoriã adducit, quòd Æolum eiusdẽ varietatis gratia vetustas tempestatibus præpositũ effinxit, per quem annũ ipsum intelligebant, eaq; de causa Hippotæ filium dixêre, quòd celeri cursu tempus elabatur. Equis enim hoc à natura tributum, vt nascantur ad cursum, quod loco suo disputatũ est. Habere verò Æolũ filios XII ait Homerus, mares sex, fœminas totidẽ. Mẽses ij sunt, ait Phurnutus, quorũ qui fœcũdi fruges omniũ vsui reponũt, fœminæ dicant̃: qui verò steriles sunt, mares habeant̃. Apud alios lõgè secus inuenio, ex religione quippe veterũ mẽses singulos ita dis singulis adscriptos, vt Ianuario Iuno præficiat̃, Februario Neptunus, Martio Minerua, Aprili Venus, Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iulio Iupiter, Augusto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri Diana, Vesta Decembri. Apud celeberrimũ Cardinalem Hippolytũ Medicem cippum Romæ vidi marmoreũ obrotundũ, in quo duodecim hæc numina pulcherrimo opere circũsculpta sunt: qui quidẽ cippus indicans Augusti Octauiani mensam illam, qua de Suetonius mentionẽ facit, cõsuesse eum & sodales amiciores ad duodenariũ vsq; numerũ deorũ habitu cœnitare, & δωδεκάθεον cõuiuiũ celebrare, ad eius certè rei argumentum mirificè conformatus est: nam & figura quæ pro Apolline sculpta est, Augusti ipsius faciẽ totã refert & excribit, quod et in ple-

A in plerisq; alijs eius Dei statuis factum obseruauimus. Sed nos ad anguẽ nostrũ reuertamur, quo super animaduerti, plerosq; figurã eius in orbem circunducti, & caudã nunc occultantis, nũc admordentis, nunc depascẽtis, cõfundere: quod ita distinguendũ est. Quæcunq; de mundi anniq; varietate reciprocationeq; dicta sunt, ea per caudi morsum intelligunt. Sedenim cùm æternitatẽ, siue vt nõnulli malunt, æuũ seculúmue significabant, serpentẽ pingebãt cauda tantũ sub corpus, ita vt delitesceret, reducta: sic enim circuitus ille perpetuus intelligebat.

BASILISCVS.

ANguis autẽ huius species ea erat, quẽ VRAEON Ægyptij, Basiliscũ Græci vocãt. Animal id duodecim nõ amplius digitorũ magnitudine, vt autores nostri prodidere, candida in capite macula, & quodam diademate, vnde regiũ illi nomẽ, insigni: siue Basiliscus ea de causa dictus fuerit, quòd eius aspectũ reliqua serpentiũ genera vereantur. Hic sanè flexu haudquaq; multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciũt serpentes, sed celsus & erectus à medio incedit, quę omnia cũ Nicãdri versibus his optimè quadrãt:

Τεκμαίρευ δ' ὀλίγον μὲν, ἀτὰρ προφερέστατον ἄλλων
B Ἑρπυστῶν βασιλῆα, τὸ μὲν δέμας ὀξυκάρηνος,
Ξανθὸς· ἐπὶ τρία δῶρα φέρων μῆκός τε, καὶ ἰθὺν
Οὐκ ἄρα δὴ κείνου σπαρχθέα κνώδαλα γαίης
Ἰυγὴν μιμνοῦσιν ὅτ' εἰς νομὸν ἠὲ καὶ ὕλην.

Surrectum verò pectus in animali huiusmodi, in obeliscis & alijs Ægyptiorũ monumentis animaduertas, præcipuè verò in numo quodam qui Fabatio cusus est, in cuius altera facie caput est cum spolio capreæ, ab occipitio vasculũ in modij formulã, quale etiã in Antonini Aug. & aliorũ quorundã numis cernere est, nusquã verò frequentius, quàm in Ægyptica Bembi tabula ex ære, vbi Basilisci huius forma sæpe conspicit, capite aliàs accipitrino, aliàs humano, aliàs vt hîc figurauimus. Quod verò Albertus de ouo galli gallinacei fimo obruto tradit, quodq; inde Basili C scus enascatur, sitq; figura eius omnino gallo similis, cauda tamẽ serpentina, fabulosum iudicãt peritiores.

ÆTERNITAS.

SEdenim cur Ægyptij per hoc potius colubri genus, quàm per aliud quodquam seculũ æternitatémue significarent, causa erat, quòd inter serpentiũ genera hoc vnũ interfici vi non potest, si Horo Niliaco hieroglyphicωn nõnullorum autori fides adhibenda est: quinimò tanta huic vni vis est, vt animalia reliqua solo sibilo fuget, quo audito ferũt omnes auium cantus coerceri, fruticesq; & herbas nõ vllo morsu, sed olfactu aspectúue solo enecari. Archelaus tradit, vt apud Ælianũ habetur, veterinum olim iumentũ in Africæ solitudine quadam defecisse, ad cuius cadauer serpentes plurimę ventitarint vt eius viscera depascerẽtur, interim Basilisci audito sibilo omnes profugisse, aut in sabulum sese abdidisse: progressum verò Basiliscũ, per otiũ sine cuiusquã tumultu quantũ appetierat esitasse, cumq; satur iam abiret, iterũ edidisse sibilũ, quod indiciũ fecerat serpentibus alijs ad escam tutũ patêre reditũ, atq; ita eas oblatã prædam repetijsse.

CALVMNIIS AFFLICTVS.

HÆc igitur Basilisci vis quæ sine morsu perniciosa sit, argumentum hierogly

phici dedit Ægyptijs sacerdotibus, vt si hominem à calumniatoribus malè accepetum, & mortiferis delationibus afflictatum significare vellent, Basiliscum apponerēt: non enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quàm faciat Basiliscus: clàm siquidem illi principum auribus insusurrāt, nullo palàm morsu infixo, quò diluendi ansa præripiatur: atq; ita pleriq; falsò delati, extrema quęq; pertulere. Sed ne talem ac tantam Basilisco vim inesse quispiam admiretur, Thebiorum natio pestifera adeò fuit, vt vel solus oris eorū halitus exceptus, interimendi vim habuerit, illorumq; præsentiā nō animalibus tantùm, verumetiam satis noxiam fuisse: de quibus hæc & alia secundo Symposiorum Didymus. D

OCVLI DIVVM.

IN ea tamen religione Basiliscus habitus apud Ægyptios, vt ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinū faciebant, oculosq; eo artificio cōcinnabant, vt et claudi et aperiri possent. Hunc simulatq; oculis adapertis proferebant, vniuersa Ægyptus lætitia atq; hilaritate perfundebatur, perinde ac si deorum oculi eos aspicerent, opemq; pręsentē omnibus pollicerentur: in luce igitur & in propatulo omnes esse, & risui & iocis atq; conuiuijs dare operam. Quòd si clausis eum oculis extulissent, ibi tum omnia mœrore luctuq; confundi, auersos & iratos esse deos existimari, abdere se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabiliq; deploratione pro se quenq; niti, vt deorum indignationem quacunq; possent ratione mitigarent. Non fuit horū ignarus Philon: & Epies quidam diuinorū interpres apud Ægyptios nominatissimus, rem memoriæ prodidit. Figura autem hæc ita habetur in Bembæa tabula. Vt verò hæc magis innotescant, Iouem Ægyptij, autore Plutarcho, spiritū esse dicunt: spiritus nulli animaliū vehementior quàm Basilisco, ideoq; nulli magis diuinitatis symbolum quadrat. E

SPIRITVS.

POrrò anguis apud eos hieroglyphicum est spiritus illius qui per vniuersam mundi molem difflatur. Anaxagoras quoq; quatuor elementis constitutis, quę per anguem significari statim initio diximus, rectorē adiungit, siue spiritū, siue Deum, siue mentē, vt Probus interpretatur, per quem hæc quatuor regantur: quod Virgilius etiam nullius ignarus disciplinæ affirmat dicens: F

Principio cœlum ac terras camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra
Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Quem enim Anaxagoras νοῦν, is spiritum & mentem dixit. M. Tullius Platonis sententiam, quæ in libro de Anima est, secutus, principiò terram ait sitā in media mundi parte, circunfusam esse hac animabili spirabiliq; natura, cui nomen aer.

ÆOLIPILÆ.

NOn imperitè igitur qui Æolipilas cauant, solent illis in cōuexo draconē superinducere, ex cuius ore circa medium sito spiritalis illa fistula promineat, quæ ventum proflet. Sūt verò pilæ huiusmodi æreæ, cauæq;, in quas per angustissimum

A ſtiſsimum punctum humore inſtillato, vbi ad ignem admotæ concaleſcere cœperint & efferueſcere, ſpiritum vehementem admodum efflāt: humor ſiquidem caloris vi rarefactus, magnam aëris copiam generat, cuius cùm minimè capax ſit ea concauitas, vehementi eo impetu cogitur erumpere: cui ſi tantillum argenti viui infundatur, ex diſcordia quam materia hæc habet cum calore, inquietata magis aqua vehementius expirabit.

SVCCESSVS VOTI.

TAntam verò affinitatis cū Dis exiſtimationē Baſiliſcus aſſecutus eſt, vt auſi olim ſint mortales ſanguinem eius difficillimè cōquiſitum curioſius aſſeruare, Saturni cum ſanguinē appellantes: quem ſi penes ſe haberent, exiſtimabāt & ſucceſſus petitionū à Poteſtatibus, & à Dijs etiam precū, morborū remedia, beneficiorumq; munera largius impetrari. Aſtrologi quoq; Baſiliſco tantū tribuunt, vt ſtellam in corde Leonis ſitam, Baſiliſcū appellent, quam Chaldęi rerū cœleſtium reginam & dominam exiſtimarunt, quod in Arati cōmentarijs tradit Theon, vbi de leone agitur, neq; diſsimulat Nicephorus in Aſtrolabij ſtru-
B ctura. Quanquā in vniuerſum ineſſe anguibus vim magicam ad gratiā ſibi comparandam, Magi tradidêre, quibus perſuaſum eſt primum vniuſcuiuſq; Draconis ſpondylum mulcere aditus Poteſtatum, principumq; gratiam conciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

QVi verò ſerpens ſacerdotum inſigne oblongo obuolutus pileo geſtabatur, monumento erat, vt ſi quis contra Reges (penes enim ſacerdotes Ægyptiorum erat imperiū) auderet inſurgere, ſciret ſe in venenatos morſus incurſurum.

ORIS VIS.

HAc autem de cauſa oris vim deſcribere ſi voluiſſent, colubri ſignum protuliſſent: nā coluber nullis alijs corporis partibus validior quàm ore ipſo. Celebratum eſt illud ad horrorem incutiendum, δῆγμα ἀσπίδος, cùm virulentum & immedicabile vulnus aliquod intelligi volumus. Aſpidū ictui vel nullū, vel rarum admodum remedium inueniri, tradit Ælianus: compertumq; eſt plerunq; ictu læſos huiuſmodi, vix horis quatuor ſuperfuiſſe. Et Moſes cantico venenū aſpidum ait inſanabile. Euſtathius, eam morſu lethiferū ſomnū ſuperinducere: Plinius, ea percuſſos torpore & ſomno necari tradit: eaq; de cauſa ſomniculoſa
C dicitur à Siſenna. Color aſpidis plurimū niger, quibuſdā & cineritius: quādoq; etiā aſpis fulua deprehēſa eſt, quā ego in agro Bellunēſi vidiſſe olim reminiſcor.

FVROR IMPLACABILIS.

IMplacabilem furorem Diuinæ literæ per ſerpentem voluminib. implicatū, & qui linguis micat ore triſulcis (ita enim deſcribitur irritatus) expreſſere. Pſal. LVIII legas: Furor eorum ſerpentini furoris inſtar, & ſicut aſpis, & quæ ſequūtur. Incomparabilis porrò eſt in angue furor, qui ſimulac ſe læſum ſenſit, ita veſanè furit, vt nunquam abſiſtat donec venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt ait Euthymius. Et quoniā feritate, vti dictum, reliquas colubras aſpides antecedūt, poſito genere ad iſtius accedit ſpeciem quæ maximè ſit intractabilis.

CONTVMACIA.

INde aliud deſumitur hieroglyphicum: ſunt enim qui cōtumacem hominem, nulli quippe legum imperio, vel magiſtratuum edicto, potentiorúmue iuſsis parêre deſtinatum, per aſpidem aurem obturantem aptè ſignificari tradant: ea ſiquidem vbi ſe excantationibus accerſiri ſenſerit, ſtatim vna in terram aure defoſſa, alterā cauda obturat, ne carminū vocem exaudiat, atq; ita Magorū conatū

cludit. Verã autem esse serpentium excantationẽ, manifestissimè cõstat Psalmo LVII, vbi Dauid ita canit: Furor eorũ par est anguiũ furori, sicut Aspidis surdę, & obturantis aures suas, quæ vocẽ ritè quantũlibet excantantiũ non exaudiat. D

DE VIPERA.

VXOR INIMICA MARITO.

AD hęc vipera suo quodam ingenio prędita, extra ordinem sua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quòd mulierem quæ virũ oderit suum, cui mortem etiam intentet, neq; nisi coitus tantùm gratia blandiatur, per pictam viperam sacerdotes illi intelligebant: ea siquidem, vt apud Horũ est, cùm mari copulatur, caput eius ori insertat suo, atq; in concubitus cõflictu nimia voluptatis vi superata, capite maris mordicùs amputato, maritum extinguit. Id cùm Plinius, Nicander, Galenus, tum pleriq; alij autores grauissimi tradunt, miror Albertum vnum è nostris conatum eos redarguere, qui dicant viperam in coitu mariti caput amputare. Sed missa faciam quæ Galenus & alij scripsere in hanc sententiam, Nicandri verò carmina tam pulchra minimè prætermittenda fuerint: E

Μὴ σύγ' ἐνὶ τριόδοισι τύχοις, ὅτε δήγματα πεφυζὼς
Πόρκνος ἔχις θύνῃσι τυπῇ φολόεντος ἐχίδνης,
Ἡνίκα θορνυμένου ἔχιος θολερῷ κυνόδοντι
Θουρὰς ἄμυξ ἐμφῦσα κάρην ἀπέκοψεν ὁμεύνου,
Οἱ δὲ πατρὸς λώβην μετεκίαθον αὐτίκα τυτθοὶ,
Τεινόμενοι ἐχίηες ὠδὶ διὰ μητρὸς ἀραιὴν,
Γαστέρ' ἀναβρώσαντες ἀμήτορες ἐξεγένοντο.
Οἴη γὰρ βαρύθει ὑποκύμαξι τοίδε καθ' ὕλην
Ὠοτόκοι ὄφιες λεπυρὴν θάλπουσι γενέθλην.

Quæ sic Latinè traduci possent.

Dij meliora velint, ne tunc incautus apertis
In triuijs, cùm fortè acres mas luridus atræ
Coniugij euasit dentes, & fulminis ictum,
Vipereo occurras generi, namq; illa in apertas
Excipiens semen fauces, caput inde mariti
Complexu in dulci abscindit: mox damna parentis
Extincti fera progenies vlciscitur, aluo F
Materna abrosa, & catuli sine matre oriuntur:
Sola etenim hæc animant fœtum, reliquæ oua colubræ
Per syluam excluduntq; fouentq; in cortice prolem.

Neq; me preterit, esse qui alia quędam serpentium genera animal pàrere tradãt, qua super historia multum diuq; annis proximè elapsis decertatum est inter literatos viros, lite adhuc sub iudice destituta, cùm etiam fuerint ætate nostra, qui has quas putamus viperas vtriusq; sexus electas viuarijs inclusere, easq; aliorũ instar animalium coniungi, concipere, pàrere, educareq; fœtus suos experimento compererint, nullo parentum desiderato. Quòd si quis in hoc negotio plura deposcat, ab editis iam eorum libris desumendum fuerit. Sanè alia etiam est viperæ generatio: siquidem Aristoteles, vt apud interpretem Theocriti legitur, lacertam exiccatam ait in viperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

VT verò reliqua prosequamur, filios aduersus matrem conspirantes, Ægyptij sacerdotes per eiusdẽ viperæ hieroglyphicũ notabãt. Quòd si quis hominum

A minum tantũ ſceleris admiſiſſet, articulatim cum acutis calamis cæſum iubebāt viuum ſuper ſpinarum aceruos comburi, meritò maximum omnium ſcelus iudicantes ei mortem inferre, à quo vitam quis accepiſſet. Hac verò de cauſa dicunt viperas in parricidæ culeum includi ſolitas: nam Simia, quam Iuuenalis innoxiā appellauit, filios, vt in Cynocephalo diximus, ſuos necare ipſa ſolet. Canis verò & Gallus non alia de cauſa creditur cum his idem ſubire ſupplicium, niſi quia & ipſi impiè facere videntur, quòd & ſorores & matres ipſas ſaliant. Sed quod ad parricidium attinet, non id tantùm animantium genus eo ſcelere cōtaminatur, verumetiam phalangia, vt & polypos et fluuiales equos taceam, eadem prorſus impietate notata ſunt: hæc enim fœtu numeroſo, quippe ſupra triginta interdū, edita, matrem quamprimùm orta fuerint interimunt, nonnunquā & patrem, eo viperis immaniora, quo illæ naſcendi neceſsitate, hæc iam nata, nulla cogente cauſa, nullo inuitante commodo, ſponte ſe parricidio polluunt. Non prætereo quòd Theophraſtus negat viperarum vterum à catulis ſuis exedi: nāq; autor ille ſummæ inter Græcos diligentiæ, aliam in his maternæ mortis cauſam comminiſcitur, diſrumpi quidem ſpontè vterum, vtpote qui anguſtus adeò ſit, vt tam numeroſæ prolis multitudinem & incrementum capere non poſsit. Idem marinis acubus euenire, quas admodum tenues prolis multitudo diſrumpi cogat. Quòd verò Dominus Phariſæos viperarum ſobolem vocat, ad Dauidicum illud ſpectare dicit Irenęus, Alienati ſunt peccatores ab vtero, ira eis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, ſiue quia venenum ſemper ſub lingua promptiſsimum habebant, ſiue quia erga patrem ingrati abdicatiq; ſunt, nullam hæreditatis partem aſſecuti, ſiue ob perplexas vias, quas à recto itinere declinantes occupabāt, per ambages & deuia progredientes.

Parricidæ ſupplicium.

B

Pſal. 57.

ABORTVS.

PRęter hæc ſunt è iunioribus, qui abortiuum incommodum per viperam mulieris pedi ſuppoſitam ſignificare commenti ſint, quod apud veteres nuſquā memini me legere. Figmenti tamen huius cauſam minus explodendam apud Plinium olfeciſſe videor: ſiquidem is traditum ait à veteribus, mulierem prægnātem ſi viperam ſiue ſtudio, ſiue incuria trāſcenderit, abortum facere, vſqueadeò viperę venenum vel afflatu ſolo in humani generis perniciem graſſatur, fitq; ita C ſerpens ea humanorum partuum faſcinatrix, quòd illi ritè parere non liceat: vt minus iam miremur venenum illud quo Scythæ ſagittas ſuas inficere conſuerūt irremediabili ſcelere, non alijs libentius rebus confici ſolitum quàm viperina ſanie, & humano admixto ſanguine.

VVLNVS AMATORIVM.

QVæ verò de morſu viperæ ponuntur à Platone Sympoſio, eius ſcilicet ictu tactos aperire nolle quid patiantur niſi ijs qui ſimiliter ægrotant, myſticè, vti ſuus eſt mos, poſita ſunt. Sed cur Platoni veritatis diſcipulo innitamur, cùm liceat homini Chriſtiano Platonis ipſius præceptores, Prophetas quippe & ſapientes alios legere, qui de mundo, & ijs quæ ſupra mundum ſunt, accuratiſsimè diſſeruere, cœleſtiſq; numinis afflatu cognita, mortalium ingenijs cognoſcēda propoſuere, perq; eos ad eam, quę vera & ſola eſt, ſapientiā peruenire. In hoc autem ſerpente, ſacratioribus interim interpretationibus omiſsis, noſtræ nobis imbecillitatis conſcij, humaniora quædam proſequemur, quæ ſi non ad diuinorū intelligentiam, ad mores certè, & vitæ noſtræ conditionē facere videbuntur, eamq; ingrediemur viam, quam admirandus Philon primus omnium videtur

aperuisse. Dicemus igitur viperinum hunc morsum spectare nimirum ad illud D
amatoriæ mollitudinis hieroglyphicum, quod apud nos in Diuinis literis per serpentem qui Adamum decepit, probatissimorum autorum opinione designatur: in illo enim, vt hi tradiderunt, voluptatis, nequitiæ, mollitieiq; fomes delitescit. Picturata siquidem cutis, vt cum ipso Philone & alijs super hoc latius philosophemur, varias delicatasq; rerum omnium illecebras præ se ferre videtur. Et mortale genus nulla re magis afficitur, quàm rerum varietate. cuius rei experimentũ est in pictura, in fictili fabriliq; arte qualibet, aliqua ratione digesta. Quin & natura ipsa varietate ad lasciuiam vsq; delectari videtur. Plantarum enim diuersicolores flores, varia germina, speciosi fructus, & alia atq; alia forma, hisq; atq; illis coloribus intincti, ac multiformes animalium facies, visum oblectant, quibus si supra modum delectemur, in eorum admirationem nimium illecti, inhæsitare videmur luto, proniq; in faciem procumbere, totoq; ventre serpere: terreno enim vescimur cibo, posthabito cœlesti: nam vt optimè ait Horatius,

Insani sapiens nomen ferat æquus iniqui,
Ultrà quàm satis est, virtutem si petat ipsam. E

Illo prius aptè proposito subsequitur:

Quid tenses munera terræ,
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?

Ad hæc comessationes & ebrietates, gulæ ministræ, non minus quàm mordax serpens miseros artus animæ depascuntur. Reptatus autem nihil aliud significat, quàm animum qui attolli nequeat in sublime, semperq; deiectus ad sola terræ commoda prorepat. Spiræ conglobataq; volumina, mille quibus assiduè decipimur, laqueos intento veluti digito demonstrant. Latebris gaudet coluber, latebris & voluptas impura, quæ veluti in scrobibus & hiatibus, in humanis quippe sensibus occultatur. Hinc apud Græcos Mycheæ Veneris sacra, quæ in specubus & abditissimis penetralibus celebrantur: μυχὸς enim secessus est. Et scitè Lysitetes Plautinus adolescens Trinummo, amorem lasciuum latebricolarum hominum corruptorem vocat: super hoc Tertullianus ita declamat: Abscõdat itaq; se serpens quantum potest, totamq; prudentiam in latebrarũ ambagibus torqueat, altè habitet, in cæca detrudatur, per anfractus seriẽ suam euoluat, F
tortuosè procedat, nec semel totus lucifuga bestia: hæc ille. Venenosa verò sibila veluti surrepentis ipsius mali blandimenta quædã sunt: nam boni specie decipimur. Ad hæc futurum dicit Deus, vt homo serpentis caput obseruet, ille hominis calcem aggrediatur: malorum illud affectuum principiũ contagionemq; mentis ex multiplicis voluptatis vsu indicat, cùm eius præcipua vis nostræ insideat cogitationi. Per calcem verò animæ pedem intelligimus, quę illa est portio despicatissima, qua materiæ vti solo innitimur, altrix inquã, & cibaria potestas, libidinis irritamentum, & voluptariæ totius lasciuiæ magistra. Est hęc, inquam, Philonis sententia, cui D. Ambrosius è nostris libenter accedit, & ex serpentis specie figuram delectationis intelligi asseuerat Hexaëmero, & ad Sabinum epistola. Nam & Origenes reptile venenatum in nobis esse dicit, cùm mulierẽ aspeximus ad concupiscendũ eam, atq; vt in ea penetralia & sacra adyta subeamus, vnde sublimiora quædam ad puriorẽ aërem patefactis hiulcę terrę foribus proferamus. Nónne idem Origenes de immaculato Virginis vtero, & ortus vitæq; eius integritate perpetua loquens, eam ait neq; serpentis persuasione deceptam, neq; venenosis eius flatibus infectam? Cyprianus de serpẽte eodem contra No

uatianum: Plus metuendus est, inquit, & cauendus inimicus cùm latenter obrepit, cùm per pacis imaginem fallens occultis accessibus serpit, vnde & nomen serpentis accepit: ea eius est semper astutia, ea est circumueniendi hominis cæca & latebrosa fallacia: sic à principio statim mũdi fefellit, & verbis mẽdacibus blãdiens rudes animas incauta credulitate decepit.

DE SYRTIBVS ANGVIPEDIBVS.

FAbulam Libycã ponit Dion Chrysostomus oratione quinta, ab istiusce modi commento non admodum alienam. Esse quidem in Libya ferarum genus ex promiscuo bestiarum plurium, & diuersorum generum coitu progenitum: id autem immane admodum sæuumq; & ferocissimum circa Syrtes plurimùm versari: cibi gratia tum feras reliquas venatu, tum humanum pastum conquirere quamauidissimè. Eius verò monstri naturam faciemq; forma esse huiusmodi conspicuam: corpus quidem muliebre: idq; admodum formosum, lasciuè tumẽtes papillæ, totumq; pectus ac ceruix pulcherrima, colore cutis nitidissimo: mira ab eius oculis prosiliebat hilaritas, quæ intuẽtem quemlibet in amorem procliuiter alliceret: reliquum autem corporis horridum, & squamarum scabritie asperum & intractabile: infernè demum in longum anguem desinebat, cuius caput in extrema parte positum acre admodum esset & mordacissimum: alis non esse præditum, sed sphyngis instar factum, neq; tamen eloqui, vt illæ faciunt, sed draconum in morem sibilum tantùm ædere acutissimum. Feras has tota Libya plurimas, atq; omnium quæ quot & qualibuscunq; pedibus ingrediantur uelocissimas, vt nemo esset tam alacer, qui earum insultus effugisse gloriari posset. Animalia itaq; reliqua quotquot nactæ fuerint, pernicitate sua fretæ ac robore, per vim assequuntur & opprimunt, sed vnum hominem dolo tantùm blanditijsq; adoriuntur, & superant, vtpote quæ pectoribus tam amabilibus ostẽtatis, spectatores vti præstigijs implicant, fallacissimosq; amoris laqueos intentant conciliandis cõgressibus admodum idoneæ: in hos quippe cùm inciderint, nullum cient tumultum, nihil hostile minantur, immotæ verò manent oculis interim ad terram magna cum modestia deiectis, instar speciosæ lepidæq; fœminæ ad colloquij congressum inuitant, lenocinijsq; omnibus alliciunt: simulac verò quis, vt voluptuosorum hominum imprudentia est, cominus accesserit, extemplò eum arripiunt, iniectis quas aduncis vnguibus præditas habent manibus, tandiu prius occultatis, quoad prædæ capiundæ oblata sit occasio: insurgit extemplò serpens à tergo aggressus, apprehensúmq; lethali morsu trãsfigit, venenoq; immisso necat euestigiò, mox cadauer miserabile serpens & feræ ipsæ lætãtes vnà socialiter depascuntur. Ad hæc addit, Herculem Libycum iter eà facientem in eas incidisse, quas vbi primùm è longinquo prospexisset, cursum arripuerit pernicissimum: illæ autem cùm diu nec ignauiter subsecutæ, prædam tamen eã nancisci minimè potuissent, indignatione succensæ omnẽ in se crudelitatem conuertêre, ora pectoráq; vnaquæq; sua fœdissimè dilacerata discerpentes. Ita monitos esse nos debere, vt more Herculis, improbitatem atq; lasciuiam tantũmodo fugiendo superemus. Quod quidem figmentum ex aurea illa Ecclesiastici sententia mihi desumptum videtur, Peccatum tanquam colubrum fugiendũ: paratum id enim esse vnumquenq; ad se accedentem haud grauatè suscipere.

FAVNVS ANGVIS.

HVic perquàm simile est quod apud antiquiores Grecos super Hecate pro-

ditum, eam alij Semelem vocant, quæ tãdiu Fauni patris nequitię reſtitit & ob- D
luctata eſt, etiam virga myrtea verberata, & vino oppreſſa, donec ille in anguẽ transformatus, filiam ſpiris vndiq; colligatam improbitati ſuæ parêre compulerit. Cuius fabulę apud veteres indicia fuerint, ab Hecates templo lõgè ſummota myrtus: vitis ſupra caput ſigni eius extenſa: vinumq́; , quod proprio nũcupare nomine non licebat, ſub lactis vocabulo inferri ſolitum, quiq; ibidem paſsim obrepunt innoxij ſerpentes: quæ quidem fabula facilè oſtendit eandem diuinarum humanarumq́; rerum diſciplinam vniuerſo mortalium generi diuinitùs in vſu habitam, ſed ab alijs nullo verborum aut rerum inuolucro, ab alijs ſenſu myſtico, ab alijs per ſymbola, ab alijs per ſimilitudines, per fabulas ab alijs memoriæ ſcriptorum diligentia commendatam, aut à patribus acceptam, poſteris per manus proditam: laceſsit enim aſsiduè humanum genus, quod & Apoſtolus Paulus apud Deum queritur, Faunus pater naturæ ſtimulis importunus, id eſt, originis ipſius compages coagmentatioq́;, & modò myrto, hoc eſt, imaginatione Veneris, modò vino, hoc eſt, lætitia & hilaritate, modò ſpiris ingẽtibus, hoc eſt, multiplici voluptatis ipſius varietate ſuggeſta, nos oppugnat, perq; eam demùm exuperat. Atq; hęc illa patris domus, cuius obliuiſci nos debere, admonet Propheta. E

SENSVS À VOLVPTATE, MENS À SENSV DECEPTA.

MVlieris porrò figura apud Diuinarum literarum interpretes pro ſenſu accipitur, viri verò pro mente: vnde quidam Adam terrenam mentem interpretati ſunt. Hic igitur ſiue Faunus, ſiue, vt noſtri rectius, ſerpens, accingit ſe primùm ad expugnandam mentem, ſubuertendumq́; intellectum. Hic ſua virtute opibusq́; fretus, hoſtem repellit acerrimè, vti Adamum decet. Quid ille vafer & malignus? Eam adoritur, ſenſus ipſius obiectat cõmoda, delicias proponit omnes, voluptatum explicat illecebras, quarũ guſtu vel minimo expugnatur Euæ imbecillitas: illa incautum opprimit Adamum, mendaciumq́; cõmenta, lenocinio ſuo atq; blanditijs eum cogit aberrare. Athanaſius ſanè cùm puritatem animi, quæ in Adamo primitùs fuit, in ſpiritualium rerum cõtemplatione tantùm occupato, metaphoricè Paradiſum à Moſe nominatũ oſtendiſſet, ibidem adiecit quo pacto ſenſus mentem à ſpiritalium rerum meditatione ſerpentis conſilio I
ad corporis voluptates auerterit abſtraxeritq́;. Diuus Auguſtinus in 48 Pſalmũ, Singulis, inquit, noſtrûm ineſt mulier hęc: quippe caro noſtra, Eua eſt, quę ſeducit virũ, id eſt, rationem: per quam carnem labitur homo, quem lapſum calcanei nominè quod à ſerpente fuerit impetitum, Prophetę appellauerunt. Hinc Menander Samarita occaſionem ſumpſit ſceleſti pernicioſiq́; dogmatis, qui nuptias & generandi ſtudium à viperinæ naturæ ſatana mentiebatur emanaſſe.

SENSVS QVINQVE.

IN Euangelica lectione virgines quinq; fatuæ totidemq́; prudentes cum lampadibus producuntur, quę, vt Ambroſius putat, ſenſus quinq; in ſapientibus ſuo lumine lucidos, eoſdemq́; in inſipientibus erroris tenebris obfuſcatos indicarent. Quare videndum an Fulgentius rectè ex Apollophanis Epico, vt ipſe dicit, carmine commentus ſit Saturnum ſatum νοῦν appellari, quòd νοῦς Græcè ſenſus dicatur, quem pro mente & intellectu poni paſsim inuenimus: niſi ea de cauſa vocabulum vſurpemus, quòd per ſenſum, vt Ariſtotelici, ad rerum cognitionem deuenimus: à νοέω enim νοῦς. Quod tamen alicubi νόος ſignificatum vſurparit

pro

A pro sensu, id in Aonibus Valentinianis habetur: nam is Aristotelem secutus, λόγον à νοῦ emissum prædicabat, rationem quippe à sensu proficisci, de quo Irenæus lib. II, cap. 39, & 40. nam hæc nunc nostri nõ sunt negotij. Duo verò sunt, si credimus Aristoteli, quæ nostri ad vnamquanq; rem motus causa sunt: vel ipsa scilicet cogitatio, si nũc intellectum vereamur appellare, vel sensus, rerum enim aut vtilium, aut cõmodarum, aut quas quoquo modo bonas existimamus, imaginatio, vel ab ipsa cogitatione procedit, quia tales fore existimamus, vel ab eo quod sensu experti sumus. Ipsa igitur vel cogitatio vel sensus, imaginationẽ creat, imaginatio statim excitat appetitionem, appetitio affectum, affectus motum, vt ad assecutionem perueniatur. Nostri igitur primi parentes duo, intellectus & sensus. Intellectum verò hîc accipio cogitationem quæ certo sit cursu peracta. Sensus vbi intellectui paret, perpetua vtitur tranquillitate, ipsoq; deliciarum paradiso perfruitur: vbi verò intellectus sese sensui mancipatit, tota aberrat via, & à priore illa amœnitate quieteq; ad labores, & inuisas rerũ omnium turbas eijcitur.

B MALVS DÆMON.

QVòd verò malum dæmonem per viperinam figuram indicamus, multorum consensus accedit. Nam & apud D. Hieronymum draco inter diaboli cognomenta numeratur: & diabolus locutione Mali sæpe ponitur, vt in prece quotidiana diceret Cyprianus, Sed libera nos à malo: quod tamen ipse, libera nos à maligno, protulit. Sed præcipuè Ecclesiastici X, eo loco, Si mormorderit serpens in silentio: si quem, ait is, serpens diabolus occultè momorderit, & nullo conscio, eum peccati veneno infecerit, & quæ super pœnitentia sequuntur. Et causam addidere nonnulli linguæ motationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nam qui eius minister est, aliud porrò lingua loquitur, aliud corde meditatur: his Dominus ait, Generatio viperarum, quomodo potestis bona loqui, cùm sitis mali? Et in Diuinis literis alibi factum silẽtium in cœlo legas, dum committeret bellum draco cum Michaële archangelo: alibi contritũ ab Assertore nostro caput draconis in Iordane fluuio, atq; ita nos ab eius dominatione liberatos: & huiusmodi pleraque alia. Nam & Pythones genus dæmonum est, & Pytho serpens apud gentiles C effingitur, quem Apollo sagittis confecerit: quod quid sibi velit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in gestis Pauli, qui vnum ex his exire iusserit è muliere, quam is occupauerat, propterea quòd clamitabat illa, & Paulũ & eius comites esse seruos summi Dei, qui viam salutis annunciarẽt. Id verò dolebat Paulus, inquit Origenes, quòd indignum iudicaret sermoni suo à Pythonis spiritu testimonium exhiberi. Et Regum primo Saul mulierem, quæ Pythonem habeat, sibi sisti mandat, vt per incantationes, Samuelis animã euocaret. Sunt qui dicant (vt hoc κατὰ πάρεργον admoneamus) Samuelis non animam, sed imaginem Pythonissæ oggestam: sunt qui Dei permissu veram animam asserant, vt ex calamitatis, quæ Sauli totiens prędicta fuerat, asseueratione, acrius cruciaretur: alioquin vt Deut. XVIII, maximè cũ abominatur Deus qui Pythones consulat.

DELECTATIO.

QVantum verò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illum execrantem deuouentemq;, vt super pectus suum, & vtero incumbens suo, sit semper incessurus serpens: quod, vt diximus, Philoni, Ambrosio,

Athanasio & alijs subscribẽtibus, de terrenis delectationibus intelligitur: quare in id quoq; deuouit serpentem Deus, vt terra perpetuò vesceretur. Ac ne Menippeam fabulam ab alijs recitatã serijs his admisceam, adagium illud ex ea tantùm attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi admodum iuuenis sanguinem deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyaneo, vt memorat Philostratus, dictum, ὄφιν θάλπεις, καὶ σὲ ὄφις, anguem concupiscis, teq; anguis: quòd is scilicet mulieres appeteret, & ab eisdem identidem expeteretur. Quid Plato? nónne Mosaicã secutus historiã ait Phædro, dæmonem aliquem in ipso statim principio rebus humanis voluptatem immiscuisse, veluti oblectamentum aliquod non inconcinnum, adulatori grauissimæ bestiæ, maximæq; calamitati, natura inseruerit? D

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

ANimaduertendum verò est naturam ostendisse nobis, ieiuni hominis sputo serpentem necari posse: ex quo tacitè submonuit, Venereas voluptates libidinisq; ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc sine Cerere & Baccho, vt ait ille, omnino frigent. Et Matth. 9 adolescens ab impuro oppressus dæmone, nõ nisi oratione & ieiunio curari potest, vt Assertor noster admonuit. Et quoniam sunt quibus cõmentitium hoc videtur, asserit id Galenus περὶ κράσεως tertio, asserunt idem Alexander Aphrodiseus, autor minimè contemptibilis, & Plinius, & pleriq; alij rerum naturalium scriptores, qui rem ita tradunt: Si saliua ieiuni hominis in os vel vulnus Scorpionis, vel serpentis vel alterius venenati animalis inciderit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis esse. quod & Lucretius his versibus tangit: E

Est itaq; vt serpens, hominis quæ tacta saliuis
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa.

Causam Philosophi perscrutant, aiuntq; fieri hoc ob magnã inter vtrunq; animal cõtrarietatem: serpens siquidem frigida & sicca est corporatura, homo autẽ calida & humida: hinc alterũ alterius visu tactuq; exhorrescere, humanoq; sputo tactum anguem æquè fugere, ac si feruentem in aquam incidisset, id si penetrarit in fauces, etiam extingui. Quòd verò aiunt pollere ad hoc ieiunioris hominis saliuam, sciendum & ab ieiuno quoq; morsum esse pestilentem. F

PETVLANTIÆ FINIS.

NEq; absimile est à sacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema pars in draconem desierit. Amorem enim lasciuum per figmentum illud significari tradunt autores optimi: cuius finis quinam alius esse potest, nisi voluptuosa procacitas? quę tamen vt ex voto facta transactaq; omnia sint, venenum demum interneciua animi exulceratione relinquit, quæ latius in Leone, vbi de Chimæra agitur, sunt explicata, vbi & quid super hoc Hesiodi interpretes afferunt, addidimus. Talis dubio procul serpens incautam Eurydicen afflixisse fingitur à Poëtis.

VOLVPTAS MATVRÈ EXTINCTA.

HErculem verò, quem vetustas illa pro virtutum omnium tam animi quàm corporis idea proposuit, angues etiamnum in cunabulis elisisse canunt: quippe cum innuentes, qui ad magna præclaraq; negotia sit natus, debere vel à teneris vnguiculis extinguere voluptates. Meritò igitur insigne facinus hoc vtili omnibus exemplo futurum, tot in marmoribus sculptum videas, atque in

numis

A numis etiam: cuiusmodi ille est, cuius altera facies inscriptionem habet ΚΡΟΘΩΝΙ. Literæ verò reliquæ in numo, quem attrectauimus, detritæ sunt. Quòd si qui figuram huiusmodi autumant institutam, vt fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniatæ vulgò præditi ferebantur, Herculi commendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ valetudinis laudem scriptorum omnium consensu Crotonitatis attributam, adeò vt in vno certamine Olympico septem viri, qui reliquos virtute præcesserant, pariter Crotoniatæ omnes sint reperti: quod latius apud Strabonem libro Geographiæ sexto. Vnde etiam dictum illud emanarit, κρότωνος ὑγιέστερον. De qua optima valetudine Plautus ait, pugilicè, atque athleticè: nam membra fortia vegetaque magis omnino ea sunt, quæ minus sese voluptatibus & nequitiæ dediderunt. Sed vt ad anguem reuertamur, ne adeò mirum sit eum voluptatis & libidinis habere significatũ, legimus apud Plutarchum eos puellarum amasios aliquando deprehensos esse, omniaque amoris & nequitię signa præbuisse: veluti is qui Ætolię cuiusdam amore captus, noctu eam adire suetus, puellę corpori circunfusus, hac atque illac illabens, illam nunquam neque vltrò neque inuitus lædebat, opportuneque sub diluculum recedebat: quod cùm ij quibus puella curæ fuerat intellexissent, eam aliò migrare compulerunt: serpens per triduum & quatriduum non adesse, sed diligenter accurateque circuire, illam quæritans: quam vbi mox inuenit, casu illi obuiam factus, non vti solitus erat mitis & blandus, sed asper & horridus in eam insilijt, manibusque primùm spira ad corpus adstrictis, caudæ residuo femora flagellabat, leuem quidem iram præ se ferens, quę licet indulgentia aliqua permixta esset, castigationem tamen apertè demonstraret.

B

ARAXA.

NEque quidem dissimulandum, quòd Scythæ huius salacitatis ergò, quæ per serpentem symbolicè fingitur, Araxam famosæ libidinis fœminam, cuius Diodorus tertio meminit, semiuiperam figurabant: humana quippe forma vmbilico tenus, reliqua viperina. Ferunt hanc cum Hercule copulatã filios treis genuisse, Agathyrsum, Gelonum, & Scytham iuniorem, qui totidem gentiũ mox autores fuisse perhibentur.

CONTINENTIA.

C IN sacris Hebræorum literis Dana serpentem æreum Moseos admonitu factum legas, qui aduersantem voluptatibus virtutẽ præ se ferebat, hominemque à pestifero quouis veneno sospitem reddebat: ea est continẽtia, atque constantia, atque ideo ex ære, hoc est, fortiori perenniorique materia cõformatᷓ: æs enim valdè solidum est, neque vlli obnoxium rubigini: quare nexas ære trabes apud Virgilium legas ad perennitatem catenarũ: & monumentũ ære perennius apud Horatium eodem sensu. Idem & viuentium salubritati aduersus putrescentia efficacissimo est remedio. Acuti quoque mucrones ærei cadaueribus infixi, ea ne putrescant, vel vt diutissimè saltem asseruentur, efficiunt.

CALLIDITAS.

SEd neque calliditas prætereunda est, quæ per serpentis imaginem indicatur. Et Moses prudentissimum inter bruta serpentem dixit. Animal præterea motu varium est, atque ad subsidium defensionemque præcipuè paratum, quodque hostem vlcisci probè possit & norit. Draconi verò similis est virtus indagatrix, quæ diligenter omnia perscrutetur, rimeturque studiosissimè: ideoque ab acuto visu nomen illi factum. Et quoniam in primis voluptatem ex eo significari dixi-

mus, vt quod instat agamus, ea demum vera voluptas est, quæ ex intellectu de- D purgato, & sano sensu perfectissima redditur, vnde absolutum oritur iudicium, quo freti possumus nosmetipsos prudẽter tueri, atq; sapienter cõseruare. Quod igitur vitæ periculum amatoriæ morsiunculæ, & voluptatũ vulnera, intortiq; deliciarum laquei intentare videbuntur, id omne temperantia depellat, longeq; summoueat: illa enim vna incontinentiæ opponitur aduersaria: equũ hæc, vtpote ferocientis improbitatis & vitiosę cupidinis simulacrum, mordeat, atq; ita vitio prostrato, sessorem in virtutis æqua planitie sanum incolumemq; sistat.

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAFFÆVM PATRITIVM ROM. DE SERPENTE IN ALIQVOT SIGNIS MILITARIBVS, DE'QVE CADVCEO AD REM IPSAM, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

CUI verò opusculum hoc alterũ de quibusdam serpentis significationibus, in signis præcipuè militaribus, deq; caduceo, nuncupem potius, quàm tibi, Clariss. Achilles? qui præter absolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incuriosus affectator: cuiq; hæc domi nascuntur tam patris tui viri elegantissimi cura, quàm accuratissima aui illius tui clarissimi diligentia, qui cùm à secretis Pauli Ueneti II. P. M. esset, quantulumcunq; otij publicis à negotijs surripere poterat, totum id rerum harũ cognitioni studioq; tradebat: meq; fateor à vobis mutuò accepisse plurima in toto hoc negotio meo, quæ tibi reddere, post rem arbitrio meo digestam, iustum æquumq; existimaui. Accipies igitur à me redhibitionis, sed liberæ & ingenuæ nomine, multarum rerum expressa significata, quarum figuræ imaginesq; apud vos laudabili cura custodiuntur: illudq; præcipuè familiaribus nobilium domorum insignibus argumentum contra iuniorum quorundam eruditorum opinionem scriptum ostendisti, quod ex ipsa vetustate desumptum, & apertissimè comprobatum perlegisti. Subieci, me quoq; sentire tecum, & in hoc comprobando non parum allaborasse Imperatorum veterũ atqueadeò militũ insignia, & in parmulis & insignis more nostro picta fuisse multa enumeraui, præsertim eorum qui serpentem protulissent: nam circa caduceum solicitus plurimùm esse videbaris: & quæ de principatus hieroglyphicis multa disserui. Iussisti mox vt ea omnia conscriberẽ, quòd per otium ea recognoscere constituisses. Quamprimũ igitur mihi quoq; per otium licuit, quod optare te tantopere contenderas, efficere procuraui, idq; quamlibentissimè, qui quantũ in lucris ponerem non ignorabam: simulq; mihi stimulus addebatur ad studia hæc veluti postliminiò reuisenda, quæ in multarũ occupationũ quasi concursu, diutius fuerant intermissa. Tuæ præterea humanitatis opera, multa in melius resarciri posse videbam, vt ita minimè fortè peritura esse lucubratio mea, quæ talem tantumq; sibi argumenti huius non lectorem modò, verùm etiam adiutorem comparasset: censuram enim doctrinamq; tuam spero mihi plurimùm profuturam.

IMPE-

A

IMPERATOR.

PRIMVM igitur hieroglyphicũ in hoc genere illud erit, quod ad rerum summã pertinet. Sacerdotes enim Ægyptij si vellent Imperatorẽ, aut potentissimũ quempiã Regem per institutas ab eis imagines indicare, anguem, vt apud Niliacum Horũ est, in spiram collectũ faciebant, palatij cuiusdam specie in voluminum medio statuta: siquidem domus regia in imperij totius cẽtro sita esse debet, vt omnium æquè cõmodis cõsulatur. Nam Plato Legum quinto, Reip. suę vrbẽ iubet in medio regionis, quoad fieri potest, poni. Et Geneseos 23, cùm dicendum esset, Erat autẽ Ephron longè princeps Hethæorũ: scriptum inuenias ad huius instar hieroglyphici, Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios. Hinc rerum scriptores memorię nõ temerè prodiderunt, Antoninũ Pium in vrbe semper sedisse, vt ita medius nũcios vndiq; citius accipere posset: ideóq; ne lõgius abesset, nullas vnquã expeditiones obiuit, prædia sua tantùm in Campania nõnunq; visere contentus: quamuis esse scio qui factũ
B hoc ab eo dicant, quòd grauem esse prouincialibus comitatũ Principis etiam nimis parci existimaret. Diodorus autem licet alia quoq; serpentis significata cõmemoret, quin tamen & imperiũ ex eiusdem animantis pictura intelligi possit, nequaquã inficiatur. Quidam hominem regni potitum hieroglyphicè ita describunt, vt eum manu serpentem comprimere indicent, cuiusmodi simulacrũ est in numo Aurelij Cæs. Aug. Pij filij, in quo sigillum est, serpentem à medio manu tenens, admouentem caput dexteræ cibum porrigenti.

Numus Aurelij Cæsaris.

OSCVS.

MAnethon Ægyptius autor, quisquis ille fuit, ait Oscum, qui Tyrrhenis imperauit, insigne serpentis habuisse: Oscosq;, ait Seruius, populos dici vbi plurimũ serpentes abundant, in Campania quippe: nam Oscum hunc aiunt coloniã eò transmisisse, Hetruscis tunc Italię ferè totius rerũ potientibus: vrbemq; in ea regione longè principem, ab accipitris augurio, quem Hetrusca lingua Capym appellabant, nominasse, vt scriptores quidam vetustiores memoriæ prodiderunt: licet tempore succedente creditũ sit, eam ita à campestribus locis nuncupatam. Poëtæ verò Hecatæum secuti, eosdemq; Hecatęus, Capyn Troianum
C virum vrbis autorem fuisse tradunt, & ab eo nomen. Sèd hæc vtcunq; fidem faciant (in nulla enim re magis autores diuersi abeunt, quàm in vrbiũ originibus repetendis, dum Græci sibi omnia adscribunt, Latini sua possidere cõtendunt, nationes pleræq; alię non ignobiles esse volunt) satis constat Oscum, Ægyptiorum principũ more, serpentis insigne gestasse, & Oscos eius colonos inde nuncupatos. Oscus dubio procul Hetruscũ nomen est, & apud eos ad hæc vsq; tempora viperę Oscorzones appellant, si modò vipera serpẽs ille sit, qui tota Venetia vulgò Marassus dicit. Et sacrę apud nos literę serpẽtẽ principis elogio nominarũt, dũ ait Assertor noster, fore vt huiusmodi princeps foras ejciatur, cùm de diabolo loqueretur, qui per serpẽtẽ multis in locis vtriusq; institutionis nostræ figuratur. Hanc interpretationẽ D. Ambrosius è nostris nequaquã aspernatur.

IVNO DOMINA.

ET indicandi dominij causa, in Iunonis quoq; dextera serpẽtis caput statuebatur, in læua verò lapideum sceptrum, cùm Iuno ipsa dominij pręses apud gentes haberetur, incederetq;, vt ipsa de se apud Virgiliũ dicit, Diuûm regina, Iouisq; & soror & coniunx.

D

IVNO CONSERVATRIX.

Iuliæ Mamææ numus.

NAm in Iuliæ Mamææ Aug. numo ſimulacrum eſt, ſinus fluentes collectũ, læua haſtæ adnixa, dextera anguem in ſpiras conuolutum porrigente: vbi anguis omnino imperium, haſta defenſionem indicat: quod vt conijciã facit inſcriptio, quæ in hunc modum legitur, IVNO CONSERVATRIX.

ORBIS DOMINIVM.

SErpentes quoq; leonibus, qui Opis deæ ſimulacro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem vel orbis ipſius dominium ſignificabant. Argutum verò dictum apud Græcos contra potentiores ciuili quadam libertate iactari ſolitum, ὄφις, ἐμὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται: Anguis, niſi anguem comedat, nõ fiet draco. Nã inter ſerpentum genera, Dracones ij vocantur qui corpore ſunt immaniore, vaſtioreq; magnitudine, tametſi pro quocunq; angui plerunq; nomen autores vſurpant. Quem igitur Imperatorem ſtatuas, eo adagio aiebant illi, ei neceſſe eſſe Reges & Principes multos deglutire, vt ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMP. DVO. E

IN Græcorum etiam numis dominium per ſerpentũ effigiem ſignificari obſeruauimus: nam in numo quodam videas ſerpentes duos ad ſemicirculi curuaturam inuicem ſpectantes, caudis introrſum incuruatis, cuius inſcriptio dominium penes duos eſſe demonſtrabat: ita enim habebat, ΔΥΝΑΡΧ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. Quod ita apertius exprimitur, δυναρχία ἐξ ὑπάτων δύο.

PROVINCIÆ PRINCEPS.

QVòd ſi regem Ægyptij prouinciæ tantùm alicui iura legesq; dantem pingere voluiſſent, dimidiatum, vt apud Horum eſt, anguem figurabant, per animal quidem Regem, per ſegmentum verò, quòd non vniuerſo imperaret orbi, ſubindicantes: omnipotentẽ ſiquidem ex integro dracone intelligi, ſuperius oſtenſum eſt. Sanè anguis ille qui Tarquinij Superbi animum perculit, anxiumq; reddidit, cùm à columna lignea repentè elapſus omnes vertiſſet in fugã, tota rei miraculo curia conſternata, nimirum ſignificabat nouum & inexpectatũ principem, eundemq; iuuenem L. Brutum, de columna lignea, hoc eſt, de ſtupore, quẽ diu ſimulauerat, proditurũ. Lapis enim & caudex, pro ſtupido & alienatæ mentis homine, apud Comicos ponitur. F

REX OPTIMVS.

SI verò Regem optimum ſignificare procuraſſent (κάλλισον enim, non autem κάκιστον, in emendatis Hori codicibus habetur) anguem vtiq; in orbem collectum effingebant, cauda mordicùs apprehenſa, ſed regis nomen in ſpiræ medio deſcribebant. Quin etiam certam anguis ſpeciem μύσι cognominatã, huic ſignificato adhibebant. Cur verò anguem fingerent ſibi caudam admordentem, autores quos ſequimur nuſquã tradunt: ſed ſi ariolari licet, indicabat, omnia vſq; ad minima vltimaq; curæ eſſe regi, qui bonitatis nomen ſit adepturus, cùm ea præcipuè de cauſa Sardanapalus & pleriq; alij infames habiti ſint, quòd ſimulac ad principatum peruenere, omni abiecta cura ſibimet tantùm vacare, ſeq; vnos curare inſtituerunt.

REX TVTELARIS.

QVòd ſi Regem Ægyptij ſuum vel alium quempiam in obeliſcis aut monumentis alijs curam populi ſui geſsiſſe regiam atteſtarentur, eumq; tutelarem

rem

A rem fuiſſe cõmonerent, anguem vigilem, vertice quippe ſurrecto, elatoq́; pectore ſculpebant, cuiuſmodi ſpecies adhuc pleriſq; locis inſpicitur: hîc verò pro regio nomine CVSTOS inſcribebatur, vtpote quòd æquè vigilabundũ eſſe deceat Regẽ, cui gentiũ regniq́; tutela ſit curę credita. quare apud Homerũ Somnus Neſtoris perſonam indutus, his verbis compellat Agamemnonem:

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

Quam ſententiam ita reddamus:

Non decet ignauum tota producere ſomnum
Nocte virum, ſub conſilio, ſub numine cuius
Tot populi degunt, cui rerum cura fideſq;
Credita ſummarũ. Quod P. Scipio, vir alioqui rebus tot pręclarè geſtis omni laude maior, cùm minimè præſtaret, ſomnolentiæ taxatione malè apud Romanum populum audiebat. autor Plutarchus libro ad Traianum Imper. de ciuili inſtitutione. Sanè verò dracones à viſu, quem acutiſsimum habent, no-
B men apud Græcos habuere. Palladi autem eadem de cauſa dedicatur, quia nomen id παρὰ τὸ πάντα ἀθρεῖν, καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum nõnulli tradunt: prudentiamq́; hinc interpretantur, quæ omnia perſpiciat, & ante omnes intelligat. Carpit Horatius quendã, qui in amicorũ vitijs tam acutè cerneret quàm aquila, aut ſerpens Epidaurius, puto prouerbiũ ſecutus, ὄφεως ὄμμα. Neq; temerè Ariſtophanes finxit angues duos Pluti oculos in Æſculapij lambere, cuius rei beneficio ille ex cæco cernere cœpiſſet.

HEROS.

QVòd autem Heroibus in vniuerſum draco ſacer habeatur, ea de cauſa Plutarchus, Agide, factũ putat, quòd ex medulla hominis ſerpens gigni ſoleat: quod nõ ignorauit Virgil. cùm ad Anchiſæ tumulum hęc accidiſſe memorauit:

Adytis cùm lubricus anguis ab imis
Septem ingens gyros ſeptena volumina traxit
Amplexus placidè tumulum, lapſuſq; per aras:
Cæruleæ cui terga notæ, maculoſus & auro
Squammam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus
C *Mille trahit varios aduerſo ſole colores.*
Obſtupuit viſu Aeneas, ille agmine longo
Tandem inter pateras & leuia pocula ſerpens,
Libauitq; dapes, rurſuſq; innoxius imo
Succeſsit tumulo, & depaſta altaria liquit.

Quod quidem non temerè fictum à Poëta, ſed ex hiſtoria deſumptum. Atheníenſibus enim contra Medos apud Salamina naualem pugnã inituris, ſerpens draco in naui dicitur apparuiſſe, ſecundiſsimo rerum, quæ proſperè ſubſecutæ ſunt, prodigio: cuius rei monumentũ in Salamine templum fuit Cychreo, vt apud Pauſaniã eſt, dicatum, quòd Apollo reſponderit ſerpentem illum Cychreũ heroëm fuiſſe, qui auxilium allaturus adueniſſet.

EPAMINONDAS.

EPaminondas autem Imp. ille clariſsimus, qui ad Mantineã tam fortiter occubuit, draconis geſtamine inſignis fuit. Eo verò loco vbi prælium cõmiſſum eſt, columnam erexit antiquitas cum clypeo draconem in eius memoriã ſculptũ

oſtentante. Quod Pauſanias ideo factum arbitratur, quòd is ex Spartiatarũ cognatione, quę Thebis erat antiquiſsima, progenitus diceretur, quorum id gẽtile eſſet inſigne, quippe quòd à ſeminio anguineorum dentium, quos Cadmus ſeuerit, oriundi eſſent: Spartanosq; ipſos in Laconia inde originẽ duxiſſe nonnulli credidere, quos olim ὀφιοδείρους nũcupatos alia de cauſa hiſtorici tradiderũt: cùm enim annonæ caritate laborarent, compulſi ſunt ſerpentes, quorum vis magna in Laconia multiplicauerat, in humani cibi vſum conuertere. Sed quoniam de clypeis & geſtaminibus militum atq; cohortium multa dicturi ſumus, quia id præcipuè contendebas, vt aduerſus eruditorum quorundam ſententiam veterum exempla tibi ſuggererentur, quò non eſſe nouum inſtitutum familias varijs geſtaminibus tum colorum, tum diſſectionum, atq; etiam inſculptarum in illis animantium, figurarũ, plantarũ, inſtrumentiue alicuius adiectione diſcerni, comprobare poſſes, priuſquã ad horum explicationem aggrediar, alia quædam ad principatum & nominis claritatem per anguem commonſtrata dicere neceſſarium eſt. Sed prius aliqua de oſtentis. D

AMPLITVDO NOMINIS. E

IN oſtentis enim ſummam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, non ijs tantùm quæ ad imperiũ aut alium quemcunq; principatum attinent, ſed ad ea quoq; quæ vel ingenio vel arte celebritatem ſibi aliquã comparauere: ut in hiſtrione Roſcio, artis ſuæ gloriam præmonſtrauit: cùm enim puerum anguis dormientem noctu complicaſſet, pater ad aruſpices detulit, reſponderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

AVreliano verò, quamuis modicis parentibus ortus eſſet, ſummum tamen imperium anguis portendiſſe fertur, cùm eius pueri peluim plerunq; cinxiſſet, neq; vnquam occîdi potuiſſet: poſtremò matrem eius, quæ templi Solis ſacerdos erat, & aruſpicinæ non ignara cùm hoc vidiſſet, ſerpentem quaſi familiarem occidere noluiſſe. Pari præſagio Seuero imperium præmonſtratum eſt, cui dormienti, vt Spartianus ait, in ſtabulo, ſerpens caput cinxit, & ſine noxa, expergefactis ac acclamantibus familiaribus, abijt. Quin & Maximini iunioris, quem pater ſecum Imperatorem appellauit, caput dromientis ſerpens circundedit, futuræ dignitatis argumento. Quid autem ſomnia? nónne F ipſa quoque vel in conceptu vel in partu quotiens draconem obtuliſſent, eiuſdem amplitudinis prænuncia fuerunt? Mamæa Alexandri Seueri mater, pridie quàm puerum eum páreret, ſomniauit ſe dracunculum enixam edidiſſe. Nam & Alexandro Macedoni draco dominij claritatem pręſagiuit, qui matri Olympię cõgreſſus in ſomnis. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum eſt, & ipſi draco circunfuſus nihil attulit nocumenti. Dedit & Auguſto Imperij pręſagium oſtento ſimili. Nam cùm Actia mater eius ad ſolenne Apollinis ſacrum media nocte veniſſet, poſitaq; in templo lectica, dum cæteræ quoq; matronæ dormirent, obdormiſſet, viſus eſt draco repentè ad eam irrepere, pauloq; pòſt digreſſus: illa verò expergefacta quaſi à concubitu mariti ſe purificauit, & ſtatim in corpore eius extitit macula veluti picti draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeò vt publicis inde balneis perpetuò abſtinuerit. Sed enim facilè fuit oſtenta quæ principibus viris aut nobilitate aut opibus claris acciderent, ad futuram eorum amplitudinem accõmodare, quid de ſeruis dicemus infima fortuna genitis? Spartacus venalis cùm Romã delatus eſſet, deprehenſus

eſt

A eſt dum quieſceret, habere ſub capite dracone͂ in ſpira͂ complicatu͂: quem Thracia itidem mulier conſpicata vaticinandi peritiſsima, ſignum eſſe dixit magnæ cuiuſdam & formidabilis potentiæ, quæ tamen infauſtum eſſet exitum habitura. Idem ſerpens vbi defectus caſu aliquo fuerit, imperij adeſſe finem identidem oſte͂dit. Nam Tiberius Cæſar ſerpente͂ draconem in delicijs habere ſolitus, eiq́; manu ſua cibu͂ miniſtrare: quem cùm is corroſum à formicis reperiſſet, monitus eſt cauendam ſibi eſſe vim multitudinis: formicas enim populi ſignificatum habere, nõ fabula tantùm Pelei Theſſaliæ Regis, verùm & portenta & prodigioſa ſomnia declarant. Nam & Nero paulò antè quàm extingueretur, viſus eſt ſibi per ſomnium pennataru͂ formicaru͂ multitudine oppleri. Sedenim de formica loco ſuo plura. Quod ad ſerpe͂tem pertinet, idem Nero qui ſerpentis ſpolium à matre pro amuleto cõmendatum, brachio alligatum aliquandiu geſtauerat, inde memorię maternæ tædio abiecerat, tunc id perquiſiuit incaſſum, cùm omnia contra ſe fremere comperiſſet, maternæ erga ſe pietatis ſerò memor.

ASIA.

B ANtea verò quàm militaria ſigna promoueam, ſcrupulus ille mihi videtur eximendus, quòd nonnulli per ſerpentes tris, Aſiam prouinciam ſignificari putant, non ſecus ac ibes Ægyptum, elephanti Africam, cuniculus Hiſpania͂, equus Italiam, quæ ſigillatim ſuo quæq; Commentario declarata ſunt. Id ea de cauſa ſuſpicari videntur, quòd numi pleriq; argentei conſpiciuntur, quorum inſcriptio eſt, CÆSAR IMP. VII. ab altero latere angues tris, quorum duo pectoribus hinc inde ſinuoſe ſurrectis attolluntur, tertius iace͂s capite caudam vnius, cauda verò caudam itidem alterius implicat. Hos inter Victoria ſurrigitur calathiſco inſiſtens, quippe ad ipſius terræ Aſiaticæ feraciſsimam vbertatem ſignificandam. Inſcriptio verò eſt, ASIA RECEPTA. Sedenim ego angues eos tris indicare crediderim, Imperium Romanu͂ tris iam orbis partes occupaſſe: Europa͂ enim diu poſſederant, Africam paulò antè ſubiugarant, nunc Aſia recepta, & ad reliquas applicata, tertia͂ quoq; parte͂ adepti videba͂tur.

PRÆFECTVS MILITVM.

QVod verò pertinet ad inſignia militum, numus eſt Cæſaris Dict. III. in quo Victorię caput eſt, alatum quippe, & capillis in nodum collectis, ab al- *Cæſaris numus.*
C tera cuius facie Roma gradiens, ſtola ad pedes demiſſa, capite, vti mos, galeato, ancile ſiniſtra geſtans, læua trophæum, quod humero inhæret, ſuſtentans: à latere verò ſerpe͂s Draco prorepit capite ſurrecto, magnis voluminibus terga trahens, cuius inſcriptio eſt, C. CLO. VI. PRÆF. M. Caius Clodius VI. præfectus militum. In ſacris literis legas, draconum capita in aquis à Deo cõtrita, quod Pſalmo quarto ſupra LXX habetur: quod milites, centuriones & duces eos ſignificat, qui fuerant à Pharaone immiſsi, vt Iſraëliticum populum perſequerentur: ij aquarum mox inundatione ſuffocati ſunt, atq; ita cõtriti. quodq́; mox ſequitur phraſi longè inſigniori, Tu cõfregiſti caput Draconis, Pharaone͂ ipſum intelligit. Qui myſticum ſequuntur ſenſum, hæc ad Chriſtum referunt, qui dæmonis vim omnem ſuſtulerit.

COHORTES.

QVin & cohortiu͂ erant inſignia, perq; ſingulas earum, vt Flauius Vegetius ſcribit, ferebãtur ad præliu͂ à Draconarijs, quo nomine κατ' ἐξοχὴν ſigniferos omnes appellitabant. Quo verò pacto geſtarentur, videre eſt apud Ammianu͂ Marcellinu͂, vbi pompam deſcribit quam Conſtantius Imp. vrbem ingrediens

duxit: erant enim, vt is inquit, & dracones hastarum aureis gemmatisque summitatibus illigati, hiatu vasto perflabiles, & ideo velut ira perciti sibilantes, caudarumque volumina relinquentes in ventum. De ijs Claudianus: D

Mansuescunt varij vento cessante dracones.

Erat verò signum draconis purpureum, vt idem Ammianus attestatur. Atqui nō in signis tantùm serpentes militibus vsui fuère, sed viui etiam pugnatorib. socijs auxiliū non contemptibile præstitère. Legimus enim Annibalem monstrasse Antiocho nauali prælio pugnaturo, vt in hostiū classem vascula iacularentur viperis plena, quarum metu perterriti hostes à dimicatione & nauticis ministerijs impedirentur. Idem cùm Prusias iam cedente classe sua fecisset, victor euasit. Antiquæ vero illius militię vestigia quædam habentur apud vos Maffæos Romæ in Canone quodā circa Theodosij tēpora & aliquanto etiā prius cōfecto, in quo militū omnes ordines recēsentur, gestaminaque ipsa suis etiā coloribus picta cōspiciuntur, quæ quisque manipulus turmaque, ex quadrupedib. vel alitibus, vel ex colorū varietate signa sibi desumpsissent: ex quib. quę facerent ad anguē, quoniam id operis ordo sibi deposcere videbatur, subijcere nō importunū iudicaui. E

SENIORES MENAPES.

EX his enim seniores Menapes dicti, anguem luteum pro insigni habebāt in parma viridi, cuius marginem rubor limbus ambibat. Vmbilicus argēteus erat, circa quem luteus circunducebatur circulus. Hic autem serpens terga infernè habebat, caput & caudam sursum versus inflectebat.

CORTONACENSES.

QVi verò coloris albi draconem præferebant in rubra parma, cuius vmbilicus erat argenteus, in margine verò circuli duo, quorum interior prasinus, albus exterior, ij Cortonacenses appellabantur, & cum superioribus vtrique sub Magistro peditum stipendia faciebant.

THAIPSALI.

NAm qui sub equitum Magistro militabant Thaipsali, nisi codex in damno est, & Thessali fortè castior lectio sit, nuncupati, cæruleū gestabant anguē, terga læuam versus porrigentem, in dexteram verò caput & caudam incuruantem: qui gestus in Cortonacensibus diuersus erat. Horum verò parma alba, vmbilicus identidem argenteus, circum quem ruber ducebatur circulus. Inter caput & caudam colubri, violaceus erat orbiculus. F

PRÆFECTI FABRICÆ.

INter gestamina verò Fabricæ præfectorum, quæ sex numero erant, dimidiatus serpens luteus in horum vno conspiciebatur, parma cærulea, aureus vmbilicus, margo ruber, intra quem à læua parte onyx paruus cum Æthiopis sigillo. Sequebantur ij virum illustrem, Magistrum officiorum appellatum.

SAGVNNENSES.

SEd angues duo in huiusmodi militum gestaminibus colore rubro, siue, vti ex Ammiano diximus, purpureo, ad similitudinem X Græcæ literæ in transuersum siti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circundaret, eorum erat insigne qui sub Magistro peditum merentes, Sagunnenses appellabantur.

BIANENSES.

HVmanicipitis autem serpentis effigies in cærulea parma ipse quoque vnicolor, spiris duabus circa vmbilicum aureum datis, capite eo humano superarrecto, & in auersum respiciente, cauda aliquantulū infernè summissa propen-

den-

A denteq́, gestabatur à militibus qui sub Magistro militum per Illyricum merebant, Bianenses nuncupati.

HONORIANI IVNIORES.

ERat inter hos quoq́ mutilati serpentis insigne, cuiusmodi eorum habebatur qui Honoriani iuniores vocabantur. Serpentis id frustum luteum, totã ferè parmam circumplexum. Inter caput & segmentum quadra erat & ipsa lutea, angulis in os & in cæsurã versis, in qua tessella conspiciebatur purpurei coloris. Intra anguem parma omnis rubra, extra tergũ circulus albus ducebatur, vmbilicus erat argenteus. Erant ij sub illustri viro equitum Magistro.

MARCOMANI.

SVb eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipsi quoq́ serpentem præferebant coloris identidẽ lutei in alba parma, cuius aureus erat vmbilicus. Inter segmentum & caput lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

CVRATII IVNIORES.

COntrà verò in nigra parma luteus erat serpens eodem circunductus modo,
B & ipse curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & incisionem collocato: vmbilicus ad angulos rectos decussatus, partes duas aduersis angulis oppositas albas, duas cæruleas habebat. Gestabant hoc Curatij iuniores sub eodem Magistro equitum militantes.

MAVRIALITES.

AT dimidij duo seq́; inuicem inspectantes albi coloris in parma viridi, quã margo ruber ambibat, eorũ erat gestamen qui sub eodem Magistro equitum Maurialites appellabantur. Huius quoq́ parmę vmbilicus decussatus erat transuersis lineis, cuius duæ oppositæ partes albæ, aduersæ cæruleæ.

FABRICÆ.

PRæter sex illa insignia, quorum superius mentionem fecimus, præfectus Fabricæ septem alios ordines ducebat totidem gestaminibus insignes, in quorum vno serpens luteus dimidia sui parte conspicuus, capite trunciq́ parte cæsa in læuam versis: parma cærulea. Inter serpentis caput atq́ segmentum orbiculus erat luteus: vmbilicus quoq́ in obliquũ decussatus, partim aureus, partim argenteus erat.

C DEFENSORES.

DVos verò angues in caducei speciem implicatos, capitibus ad osculũ coëuntibus, in parma cerulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi gestare soliti sunt qui Defensores vocabantur. Horũ præfectus erat illustris vir militum Præsentialis nuncupatus.

SEXTA PARTHICA.

INteger etiã caduceus, hoc est, totis expressis anguibus, ijsq́ vnà cũ baculo, luteis, in parma cærulea, cuius marginẽ purpureus circulus ambibat, insigne erat legionis eius quæ Sexta Parthica vocabatur. Militabat sub Magistro militum per Orientem.

ANGLEVARII.

SVb militum autem Præsentiali Angleuarij erant, quorum insigne fuit caduceus ruber, in baculi cuius summitate pila erat, vnde angues prorumpebant, & ad osculum iuxta parmę medium adflectebantur. Parma erat sapphirei coloris, at dilutioris, quam purpureus ambitus circuibat.

CORNVTI. D

AT ſub Magiſtro militũ præſentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum geſtamen erat parma tota lutea, ſed nigro circulo aliquãtulum interius circũducto, in medio cuius angues rubri duo non è baculo, ſed velut è cippo quodam identidem rubro emiſsi ad oſculũ incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio nigris lineis à dextera ad læuam in parallelum diſſecantibus, in ſuperiore cuius parte T. centurionis ſignum notatum erat: de quo alibi diximus.

FALCONARII.

IN eadem Magiſtri militum Præſentialis militia geſtamen erat in parma tota purpurea angues duo cærulei, colore tamẽ dilutiore, binę vtriq; aures acutæ, longeq; ſurrectæ. Hi nõ baculo, ſed lato cuidã pedamẽto cõmittebantur (liceat ita columellã appellare, quæ ſuſtinebat angues) vnde mox in ſuperiorẽ caducei partem curuabantur. fulcrum illud lato ſatis ſpatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. mediũ huius ſpatij vmbilicus aureus occupabat, qui id preferebant, milites Falconarij nuncupabantur. E

VINDICES.

IIs proximi erant & ordine & præfectura vocati Vindices, qui cæruleas Mori inſtar colubras in caducei morẽ flexas pro inſigni habebant in parma tota lutea, vbi angues pedamẽto cõmittebãt appliciti coalitiq;. aureus erat vmbilicus.

SAGITTARII NERVI.

DVcebat & Magiſter peditũ ordines aliquot caduceis inſignes, ex quibus præcipuè erant ſagittarij Nerui, qui dimidio vtebantur caduceo, quorũ ſcilicet parma coloris erat praſini, rubro circunducto limbo. Parmę medium occupabat orbis luteus, in quo angues purpureę rubro coalitæ fulcimento, ad oſculum in circuli ſe formam incuruabant.

BATAVI.

HOrum ſocij erant qui cæruleos geſtabant angues in caducei morẽ flexos, in parma tota rubra: anguium verò pedamentũ album erat veluti ſquamis acutis quatuor altera ſuper alteram ſcandentibus, quarum apices infernè ſummittebantur. Bataui autem erat eorum nomen.

MARCOMANI IVNIORES. F

IIs additi erant Marcomani iuniores, qui & ipſi caducei formam præferebant: albas quippe angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad angues vſq; coloris eiuſdem proferebat.

MARCOMANI SENIORES.

NEq; quidem hinc aberãt ſeniores Marcomani, qui hunc eundẽ ſecuti præfectũ, praſinas habebãt caducei colubras in alba parma, quã luteus ambibat circulus: rubra verò erat ſedes pro fulcro ſuppoſita, cui applicitæ erãt colubræ.

ATECOTTI IVNIORES.

ORdinibus his adnumerabantur illi quoq;, quorum geſtamen erant angues ex caduceo luteæ, cum rubro pedamẽto in cærulea parma dilutiore, quam margo ruber ambibat: intra ambitum anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi verò Atecotti iuniores appellabantur.

EXCVLTATORES.

VNus etiamnum ordo caduceatus eundem Magiſtrũ peditum ſequebatur, quibus nomen erat excultatoribus. Geſtabant ij caduceũ ex luteis angui-

bus

A bus auritis, quorum terga crispis acutioribus inhorrescebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

BRACHIATI.

QVi verò sub Magistro equitũ caducei gestamen vsurpabant, albas præferebant colubras cum pedamento identidem albo in parma prasina, quã ruber ambibat limbus, hicq; Brachiati vocabantur. Reliqua verò insignia, quę innumera penè sunt, per cõmentaria cæterorũ animalium, vt loco quæq; cõgruebãt singula disposita sunt, partim in arma & signa reliqua militaria congesta. Nunc quia res nobis cum angue est, & in caduceum incidimus, satis habituri sumus si reliqua caducei significata Cõmentario hoc explicuerimus.

DE CADVCEO.

CAducei species tota prorsus Ægyptiaca est, quã Mercurio præcipuè veteres cõsecrarũt, draconibus duobus, mare scilicet & fœmina, parte media voluminis sui inuicẽ in nodum, quem Herculis vocant, obligatis, quorũ primæ partes reflexæ in circulum pressis osculis ambitum circuli iungunt, caudę verò ad Caducei capulum reuocantur, ornantur B alis ex eadem capuli parte nascentibus.

GENESIS.

ARgumentũ huius hieroglyphici cõmenti ad geniturã hominis, quæ genesis appellat, Ægyptij protendunt, deos præsides homini nascenti quatuor esse memorantes, δαίμονα, τύχην, ἔρωτα, & ἀνάγκην. Ac priores duos Solem & Lunam intelligũt, quòd Sol autor spiritus, caloris & luminis, humanę vitę genitor et custos est, ideoq; nascentis dæmon credit. Luna τύχη, quia corporũ præses est, quæ fortuitorũ varietate iactantur. Amor osculo significat, Necessitas nodo: pinnæ mentis velocitatẽ indicant, qua pernicius nihil. Inuolucrũ verò draconũ, iter vtriusq; flexuosum ostendit. quæ omnia & pleraq; alia Macrobius diligenter examinauit, à quo, quæ diffusius quis exponi quæsierit, petendũ. Occultam sanè rerum originẽ per serpentis effigiem Valentiniani cõmonstrabant, positionẽ intestinorum nostrorũ per quæ esca infertur, in exemplũ adducentes, quæ serpentinæ spiræ instar in vtero delitescens, occultatæ in nobis genitricis substantię specimen habeat.

MINÆ PAXQVE.

C SVnt autores haudquaquã aspernãdi, qui serpentes illos mutuis nexibus implicitos, minas et pacẽ simul ostentare putẽt, cuiusmodi simulacrũ Gephyrei armato exercitui prætulisse ferunt, cùm Eumolpus Athenienses profligauit: illi enim Caduceũ prætendentes, & pacẽ quietis, & minas insultantib. offerre visi.

TERRA.

INterpretationẽ eam quæ Caduceũ ad genescos significatũ trahit, Ægyptiacã esse nõ negarim, sed alia quadã ratione à Macrobiano cõmento seciore. Siquidem Ægyptij, cùm maximè omniũ humanũ genus ex cœno genitũ profiterent, colubros terrę filios esse nõ ignari, prout etiã in ostentis aliquot accipiũtur, fingentes colubros ita mutuo complexu ad osculũ tendere, omnem indicãt humanitatem, si salua esse velit, oportere in eiusmodi concordiã cõuenire. Caduceatores itaq; serpentes eo complexu coniunctos præferunt, vt eos qui alijs iniuriam facere moliuntur, humanitatis admoneant. Quòd verò terrę signum sit anguis, plerisq; historiarũ locis, sed eo præcipuè reperias, vbi Crœsus aduersus Cyrum bellum suscepit: eo enim tempore vis colubrorũ ingens in suburbanis Sardium locis repentè coorta est, quos equi in pascua dimissi passim deuorarunt: respõ-

derunt diuinationum periti, futurum vt externæ gentes indigenas cõsumerent: D indigenam enim esse colubrum, terræq; filium: equum verò & aduenam & bellicosum hostem, de quo suo satis dictum Commentario.

CONCORDIA.

VErùm si quid in longa huiusmodi rerũ indagine ariolari licet, putarim ego picturationẽ hanc in pacis & cõcordię significatũ inde sumptã, quòd serpẽtis effigies plerisq; locis pro bello & odio, funestaq; alia quauis clade poni solita est: osculũ aũt, & pacis & cõcordię signũ esse, negarit nemo. Quin & sacræ pietatis nostræ literę pacis osculũ identidem attestant. Virga, vt loco suo latius ostẽditur, tum disciplinã, tum eloquentiæ vim indicat. Si quis igit pietate grauis, & eloquentia potens, altercãtes aggressus, nullam bello salutẽ esse docuerit, dubiũ bellorũ omniũ euentũ dixerit, funesta perniciosaq; demũ esse bella cõmonstrarit, et quæcũq; alia ad huiusmodi rẽ pro loco, tẽpore, personisq; facĩtia excogitare et eloqui potuerit, perfacilè is discordes animos in concordiã trahet, duosq; angues, hoc est, odia mutua doctrinę suę virga in vnũ obligabit, quibus ad osculum coeuntibus, cõuenire animos et ad concordiã cõuersos esse, meridiana luce E clarius apparebit. Neq; me fugit, esse ouorum genus in magna Galliarũ fama, quod anguineũ appellãt Druidę, quòd ex numero suorũ ouorũ faciãt angues, cõuoluentes ea, & saliuis fauciũ corporumq; spumis cõglomerantes, vt tandem fiat ex multis vnũ, siue angues ea sint oua spiris ita conglobati, artificiq; cõplexu adstricti: saliuarũq; profluentiũ humore cõcreto crusta superinducat. Vtcunq; id sanè constat, ouũ hoc quodcũq; sit, ad victorias litium, ac ad cõciliandos sibi Regũ aditus mirè laudari, perinde ac etiã pinguen anguis in pelle dorcadũ (ne draconũ, vt in corruptis Plinij codicibus habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatum in lacerto, conferre ad iudiciorũ victoriam perhibetur, cuiusmodi rebus magica superstitio mortaliũ plurimos eludit. Quòd si hoc credibile videat, Philostrato etiã, præter innumeras quas confinxit fabulas, fides adhibenda est, qui Gygis annulum habuisse lapidem scribit, qui montanis Indiæ locis cristatorum quorundam draconũ capitibus insit. De quo quidem annulo multa Plato libro de Iusto, & ab eo Tullius Officijs, quòd is qui eum gestaret, pala in volam conuersa, à nemine spectaretur quandiu pars illa palàm attingeret. F

PAX.

PLerisq; sanè locis videre est anguiũ huiusmodi globos in vnã quasi massam adstrictos, de iugorũ verticibus ad ima peruolui. Et in Æthiopia aiunt tantã anguium vim conuenire, cõuoluiq; in gyrũ inuicem, vt mõtis speciẽ procul aspicientibus reddant: cuiusmodi quidem cõplexus anguiũ, & frugifera eorũ cõcordia, causa, vt Plinius inquit, videt esse, quare exterę gẽtes caduceũ in pacis argumentum circundata effigie anguiũ fecerint: neq; enim cristatos esse in caduceo mos est. Ad hæc numismata tot caduceis insignita, pacis inscriptionẽ præferũt, vt in nũmo Cæs. Vesp. Aug. P. M. TR. P. COS. VIII. sigillũ est cum caduceo, et ramo oliuę, inscriptione adiecta, PAX AVGVST. Vidimus et numũ aureũ Bononiæ apud Achillinos, in quo simulacrũ alatũ est cum caduceo & serpente quodã à pedibus abeũte, cuius inscriptio est, PACI AVGVSTÆ. Illius sanè serpentis abitus ablegatũ aliò bellũ ostẽdit. Aliæ in hoc numo literæ sunt, TI. CLAVD. CÆS. AVG. P. M. TR. P. Nam in altero ex ære eiusdẽ Ti. Claudij numo alatũ sigillũ est, dextera vestimentũ à pectore ad faciẽ tollẽs, læua caduceũ exporrigit, pedibus serpentẽ sinuosum calcat, quod bello oppresso pacem condonatam omnino significat.

FELI-

A

FELICITAS.

CAduceo verò si cornu copiæ adijciatur, felicitatis indiciũ est, quod in eiusdem Vespasiani & aliorum numis obseruauimus. Nam & Hadriani numus est eodẽ significato atque inscriptione, quę in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVGVST. Vidimus etiã in Antonini Pij numo caduceum, & oliuæ ramũ fructibus & folijs onustũ, cuius est inscripto, FELICITAS AVG. In Seueri verò Macrini Augusti numo, non oliuæ, sed hasta in læua est manu: caduceus dextera prætẽditur: inscriptio, FELICITAS TEMPORVM. S. C. Hastam autem intra alia significata humanę etiam ætatis indiciũ esse, alibi ostẽdimus, ac perinde temporis. In Iuliæ Mameæ numo dea læuo cubito columellæ assurgẽtis capitulo innititẽ, dextera caduceũ tenet: inscriptio, FELICITAS PVBLICA. S. C. Colũna enim habet nescio quid in significato quod ad publicũ pertineat, de qua loco suo plura. Ex his dubio procul cõstat, quid sibi velit caduceus ille, qui situs est in medio cornuum duorum in numo Drusi: quidq; solus ille in numo cuius inscriptio est, M. PLETORI CEST. EX S. C. Hadriani Traianiq; Impp. numi. Antonini Pij numi. Macrini. Iuliæ Mameæ. Drusi.

ELOQVENTIA.

B SEd qui serpentem pro astu poni docti sumus ex Aristotele dicente, animalia quędã esse astuta per se, sicuti sunt serpẽtes: magis verò ex lectione sacra, quæ prudentiã huic in primis animali tribuit: ea etiam de causa angues caduceo complicari putamus, quòd ostendere voluerint, & calliditatem & prudentiã necessarias eloquentiæ, quæ per virgam significatur, quippe quæ regat dictis animos. Neq; desunt qui virgam aureã in Mercurij manibus, à qua Deus ipse χρυσόῤῥαπις appellatur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant qui & scitè & opportunè norit orationem contexere, signum esse contendunt.

SAPIENTIA.

VIrga verò Palladi totius sapientiæ deę, ab Homero passim accõmodatur. Vlyssis quoq; socij vno virgæ capite, falsa quippe persuasione ac insipiẽtia, in brutorũ species transformantur: altero virgæ capite, vera quippe disciplina ac rerum peritia, in humanam restituuntur effigiẽ. Reliqua verò taceo, quę C Moses vbiq; virgæ fretus munere scribitur effecisse: nam alibi super hoc suus erit locus. Quam verò nunc tractamus, ea est diuina virgula, de qua M. Tullius in calce primi libri Officiorũ ait: Quòd si omnia nobis, quæ ad victũ cultumq; pertinent, quasi virgula diuina, vt aiunt, suppeditarẽtur. Atq; hanc dicendi formam apud alios etiam autores inuenies, qui ex hoc effusissimã eam Dei Opt. Max. munificentiã intelligunt, quæ omnia fecundat, fortunat, atq; felicitat.

VERA DISCIPLINA.

EVndem hunc scipionem nostri sic figurant, vt ad omnium ferè templorum facies iuxta limina, colosseæ magnitudinis figuram humanã pingant, quæ Christum puerulum in humeros sustulerit: quod, vt mea fert opinio, nam historia omnino apocrypha est, ea de causa fit, vt si Christum gestare humeris,

hoc est, veram sapientiam enancisci volumus, dandam esse operam impensissimam disciplinæ admoneamur, robori cuius innixi, rapidos quorumcunque amniũ cursus profunditatemque, ac torrentiũ impetus facilè superemus. Et quod Iacob ait, In virga nostra Iordanem pertrãseamus: sanè Iordanis vel quoduis aliud flumẽ, fluxos animi motus, & voluptariæ mollitudinis affectus indicat: virga, disciplinã, sine qua non esse progrediendũ Græco monemur adagio, qua qui firmiter innituntur, nullis perturbationũ occursibus deturbantur, nullis vndarum quantumlibet inturgentiũ fluctibus immerguntur: pedibus verò per ima vel ipsius pelagi dermersis vix crure genúue tenus alluimur: capita autẽ, vt ait ille, condimus intra sidera, Deumque ipsum sustinere humeris videmur, ac veri demum euadimus χριστοφόροι, in quos vbi sagittæ fuerint immissæ, eædem in iaculatores suos spontè retorquentur, vt in vulgata habetur historia. Quid enim in vniuersa literarum peritia facilius, quàm eorũ calumnias repellere, ac suismet, vnumquenque iaculis cõficere, qui sanctissima nostræ pietatis instituta vel incessere vel cõuellere aggrediatur, quæ certo Dei sit præsidio firmata, ac magni veríque numinis munimento quamualidissimo roborata? E

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM MARIVM MAFFÆVM ROM. PATRITIVM, DE IIS QVÆ PER ÆSCVLAPIVM, GORGONAS, HYDRAS, ET ID GENVS ALIA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS Aegyptiorum literis.

TIBI verò, elegantissime Mari, tertium de serpentium significationibus cõmentarium dedicandum iudicaui, vt vniuersa hæc materia quæ à vobis honorantissimis fratribus magna sui parte profecta est, ad vos identidem rediret, laudastique ea quæ ad Reuerendiss. Cardinalem, quæque ad Achillem fratres tuos miseram, significastique libellos illos pro humanitate tua libenter à te lectos, in illis tamen desiderasse quædam alia, vt opus absolutum vndecunque videretur, præter Aesculapiũ, fabulosa scilicet illa, Gorgonas, Hydras, & id genus alia: tum quædam venenatorum genera, Dipsadem, Scorpium, Salamandram, quòd in illis quoque inesse debere hieroglyphica augurаris: proinde curasti vt hæc mihi nomine tuo per Florum nostrũ significarentur, ne contentus ijs esse vellem, quæ duobus illis Comentarijs collegissem. Respondi, dilectissime Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuæ, quòd ita me admonueris: mearumque nugarũ qualescunque essent curam suscipere dignareris: sed quòd in prioribus illis non omnia sim complexus, minimè per negligentiã esse factum scias: imò quia veritus sum vos fratres viros tam præstantes, magnis & innumeris Christianæ Reipub. negocijs oppressos, dictione mea tam leui diutius occupare, summumque fuisse breuitatis studium, ne in publica peccarem cõmoda, si tempora eorum longo morari sermone voluissem. Quoniã verò ita te cupere declarasti, vt illa ad argumentum hoc adderentur, dedi operam vt ea quoque colligerem: quæ cùm longè plura essent quàm pro corollario subijci possent, eadem impeditus verecundia, ne nimia nugarum congerie importunus fierem, longè tolerabilius esse iudicaui, si residua hæc in vnũ, idque iustum adstruerem cõmentarium, ac veluti serpens linguis micat ore trisulcis, tribus itidem libellis loqueretur. Nam si alituum pleraque, quadrupedum multa, humani tantũ corporis aliquot, multa de plantis, de piscibus & alijs rebus non admodum pauca, cur nõ & tria de tanta serpentium varietate conscribi possent? Sed enim hoc tertium nulli conuenientius dedicari debuit quàm tibi, qui autor impulsorque fueris vt ea cõquirerentur, egoque importuni notam per bellè declinauero, cùm tu ipse crabrones in te sponte tua concitaris. Vale. F

AESCV-

A AESCVLAPIVS.

NGVIS significatum apud Romanos, perinde ac apud Græcos & Ægyptios, sanctum semper fuit, per quem nimirum ipsum salubritatis deum Æsculapium intelligebant, quod numismata, quod marmora, quod Græcę Latinæque omnes historiæ testantur, plurimæque passim statuæ, per quarũ crura & genua serpens flexuosis voluminibus implicatur, locorũ vbique Romę, ac in toto terrarũ orbe conspiciuntur. Inesse quidem angui remedia multa, experimento compertum est, neque vllum esse aiunt apud Medicos volumen, quod anguium in ægritudinibus beneficia non latissimè demonstret: vt minus miremur serpentis effigiem ex ære in contum surrectam à Mose, in quam populus oculos intendens, ab incõmodis, quæ se in itinere tam longo oggerere potuissent, diuino aspirãte præsidio liberarentur: de quo loco suo plura diximus. Quinetiam, vt ad remedia reuertamur, inuentũ est ab Antonio Musa Augusti medico, in vlceribus insanabilibus viperas edendas dare, miraque ita celeritate B persanare. Et quamuis perniciosa multa sint ex anguibus exempla, non ita tamen alienum à ratione est eorum genus, si modò quę bruta honestè atque prudẽter facere videntur, ratione ea fieri concedamus, vt nõ aliquando magna & amicitiæ & fidei documenta præstiterint, & eam iustitię partem exercuerint, quę in homine rarò admodum inuenta perhibetur.

HOSPITALITATIS IVRA.

SCribit Plutarchus, aspidem ab Ægyptiaco viro quodam patrię religionis superstitione tam familiariter alitã, vt ad mensam assiduè ventitaret: quæ cùm catulos enixa esset, quorũ vnus hospitis filiũ enecauit, regressa parens, intellecto facinore, filiũ & ipsa suum morte multauit, ac voluntariũ exiliũ sibi in perpetuũ delegit. Apud Philostratũ legere est, Aiaci Locrensi dracone mansuetũ in delicijs fuisse, cui cibum de mensa cõmuni ministrabat, quemque perinde ac canẽ secũ comitem adducebat: addit, eum quinque cubitorũ magnitudinem explesse. Neque illud prætermittendũ, quantum ad salutis significatũ pertinet, publicatum esse, Neronẽ à percussoribus, quos in eum Mesallina immiserat, serpentis ope seruatum, cùm è puluino, vbi ipse quiescebat, se proferens, eos absterruisset, siue ea fa- C bula fuerit, siue serpẽtis exuuię, quas ex voluntate matris dextero brachio adalligatas aliquandiu gestauit, ac tædio tandem maternę memorię abiecit, rursusque vti alio Cõmentario diximus, extremis suis rebus frustra requisiuit, quippe qui speraret aduersus infortunia, quæ vndique iam pertimescebat, amuletum id sibi profuturum.

SERVATOR.

QVinetiã ferunt Heleos aduersus Arcadas dimicaturos, serpentis ope victoriam consecutos, oblato sibi puero, dum in aciem descenderent, quẽ nudũ ante omnes ordines statuerũt, Arcadibusque irruentibus puer is in dracone mutari visus, cuius horrenda specie perturbati Arcades, disruptis ordinibus fugã turpiter arripuêre: in cuius rei monumentũ Helei sacello ibi erecto vbi cõdi serpens visus fuerat, Sosipolin inde Deum religiosissimè coluerunt.

SALVS.

MEritò verò salutis significatũ serpens sibi vindicasse videtur, à quo, vt initio dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas ictui viperino præsens admodum esse remediũ viperam ipsam exustã & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicę peritiam Adamantius,

vbi homilia XVII super Numeros, sacrificiorum dæmonicorum virus per sacrificia, quę olim Deo offerebantur, depelli dicit, veluti serpentium venena medicamentis nihilomnius ex serpentibus confectis depelluntur, vt perhibent. Apud Cebetem obserues, viperæ dẽte semel tactum quempiã, nulla deinceps venena formidare. Tradunt alij, qui viperæ iecur conditum semel hauserit, nullius inde serpentis ictum pertimescere debere. Quid verò illud quod à Dioscoride traditum est, homines qui viperis conditis in cibum vti consuerint, longiora vitæ spatia producere, & ad summã senectutem incolumes peruenire? Isigonus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis viuant, quia viperinis carnibus alantur: ad hæc, neq; capiti neq; vestibus eorum, noxia corpori inesse animalia. eamq; causam videtur Tertullianus afferre, cur tanta sit ceruo viuacitas, quippe quòd ipse ætatis suę arbiter serpente pastus, veneno augescit in iuuentutem: vel, veneno languido exit in iuuentutem, vt vulgata habent exemplaria. Et Nazianzenus, vbi Basilij rudimenta cõmendans, philosophiam & politiores alias literas à Christiano homine minimè contemnẽdas esse disserit, viperam in exemplum adducit, ex carne cuius singulare remediũ grauioribus morbis excogitatũ est: id ad hanc vsq; diem à maximè fera perniciosaq; bestia κατ᾽ ἐξοχὴν Theriacum vocamus. Sunt qui tradant viperas in Arabia, vbi balsamũ colligitur, innoxias ictu, quòd venenũ balsami leniatur succo, quo illæ dicuntur ali. Addam & illud, tametsi κ῀ παράδοξον, quod apud Theophrastũ legas, viperarũ morsibus tibicinem qui moduletur adhibitũ, efficacitatem habere medicinæ. Quæ quidem cõmemorare libuit, vt nõ immeritò numismata tot cusa existimemus, quę serpentem habent cum inscriptione salutis: veluti ille est in spiram collectus cuius inscriptio, SALVS ANTONINI AVG. In alio eiusdẽ numo serpens est tractu sinuoso, tortilisq; obrepens virgę, quam signum ibidem adiectũ dextera humi applicat. Atq; in alio Dea ipsa læua virgam gerit, dextera poculũ angui porrigit: inscriptio, SALVS AVG. COS. III. In alijs ipse sella sedens paterã porrigit angui suo de loculo exeunti, caputq; pateræ admouenti: inscriptio, SALVS AVG. In numo verò M. Aurelij Seueri Alex. sedenti simulacro pateramq; porrigenti assurgit anguis, cum inscriptione, SALVS PVBLICA. Sed ne singula cõmemorem, quæ quidem sunt innumera, Cõmodi, Crispinæ, & aliorũ, per angues deniq; omnes salutem intellexere. Quòd autem ferunt Æsculapium sub anguis specie Romani legati nauem spontè ingressum, cùm ipsi Epidaurũ aduersus pestilentiam opem imploraturi adnauigassent, scribunt Græci tale aliquid sibi etiam obtigisse, cùm ipse idem Deus draconis effigie à Nicagora Echetimi vxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus est. Neq; desunt qui super Æsculapio cõminiscantur historiam: educatum quippe draconem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethronius à florũ vbertate nuncupatur: Throna enim flores vocant lingua Thessala. Addũt anguem cum fuisse nigrũ, vtero subuiridi, figura pulchra, triplici dentium ordine, fronte & supercilio admodum pingui, cui præ pinguedine toruli veluti quidam sub mentum reducti, barbæ speciem reddebant, quæ lurido fellis colore intincta videretur. Ictus eius innocuus, illi quem sorices infigunt perquàm similis, etiam cùm vehementer lædere conabatur. Genus hoc serpentum assiduè cum aquila bellum gerere aiunt, sæpeq; in eius nidum prorepere, ouaq; depasci, ac illi semper insidias struere, cùm præsertim ad prædam abuolarit, quasi Iouem vlcisci velit, qui dominum suum fulmine sustulisset. Horũ autem conflictum operęprecium est apud Nican-

Numismata plurima cũ serpentibus quare cusa.

A Nicandrũ legere. Sed vt apud Pausaniã est, dracones qui Æsculapio adpingebantur, colore erant subflauo, quales in Epidauria tellure tantũ inueniri tradit. Cùm verò Æsculapius Apollinis, hoc est, salubritatis filius fingat, ideo nõnulli dixere, serpentis eum insignia gestare, quòd homines cùm in ægritudinibus, vt Homerus inquit, neq; non Hesiodus, citò senescãt, salubritate adueniente iterũ iuuenescere videantur. Spectatur hoc idem in sole, dum ab hyemali senecta ad vernam sese proripit iuuentutem.

PRVDENTIA.

QVòd si medicinæ rationem habeamus, serpens hic prudentiã indicare videbitur: nam & Assertoris nostri dictum est, nos esse debere prudentes, admonentis, sicuti sunt serpentes. Ideo ex Valentinianis quidam sophiam illam suam serpentem factam dicunt, quapropter & contrariam extitisse factori Adæ, & rerum cognitionem hominibus infudisse, eaq; de causa serpentem omniũ sapientiorem habitum: de quo latius apud Irenæum. Nam cùm prudentia non præsentia tantùm examinet, verùm & lapsa & futura meditetur, & tanquam è specula

B prospectet, medicum exscribere videtur, quem oportet, inquit Hippocrates, pẽsitare diligenter,

Ὃς τ' ᾔδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό θ' ἐόντα.

Quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

quod quidem hieroglyphicè per tricipitium in Apollinis etiam simulacro factũ inuenies, cuius pedibus ingentis vastitatis serpens triceps subijciebatur. Capita ea, canis vnum, lupi alterum, tertium leonis: de quo alibi disseruimus, & prudentiæ signum id esse demonstrauimus.

PERNICIES.

VIsebatur autem in Delphis apud oraculũ serpens, qui singulari certamine videretur Apollinem prouocare. obseruatum à Plutarcho. pernicies enim saluti semper aduersatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchræ speculæ recessu, ob veterum quippe artificum admirationẽ, visuntur, Iulius II. admirandæ illud vetustæ artis & ingenij signum restituit, Apollinem ἑκατηβελέτην, vbi vipera serpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur femore. Non temerè illa facta, sed tum hæc quæ modò retulimus, tum Pythonis, hoc est, ægritudi-

C narij veneni cædem indicat, quem Apollo, vt Ouidius,

Mille quidem fodit telis & pluribus hydrum.

Statuæ verò huius facies osq; ipsum Octauiani Augusti videtur esse, eiusq; iunioris lineamenta quæ spectantur in numis, repræsentat. Sunt autem Pythones & dæmonum genus, cui, vt scribit Adamantius, dracones alijq; serpentes ministrare perhibentur. Sed de ijs alio commentario plura disseruimus.

GIGANTES.

DIodorus quoq; per serpentem voluminibus implicatum, malum interpretatur, præcipueq; Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppressere. Et Cõmodus Imperator, vti legere est apud Lampridiũ, homines obtortis pedibus, vtpote draconteis, Gigantas appellare solitus, eosq; sagittis ex libidine cõfigere. Et statuas giganteas penè omnes obtortis cruribus videas, vt anguipedes illos Terræ filios ostentent: nam & Naso anguineos habuisse pedes ait Gigantes, qui centum quisq; brachijs cœlum capere conati sunt, eo versu:

Cùm centum quisq; parabat
Inijcere anguipedum captiuo brachia cœlo. Et Ætna Maro:

His natura sua est aluo tenus, ima per orbes
Squammeus intortos sinuat vestigia serpens. D

HORRIFICVM.

QVas verò colubras Eumenidũ crinibus obuolutas aiunt, ab Æschylo poëta tragico primùm excogitatũ Pausanias attestatur, cùm antea nihil neq; in his, neq; in alio quopiam ex infernis deis quicquã esse horrificũ existimaretur. Manifestissimũ est enim totum hoc terroris argumento confictũ, loca tamen ea terribilia esse ex Assertore nostro totiens audimus, vbi sit fletus & stridor dentium, & quæ passim sacræ literæ de gehenna ponunt. Vt verò ad anguium terrificum hieroglyphicũ reuertamur, nõ temerè Tib. Gracchus timuisse videt̃, cum in spatiosa galea, qua in bellis vti consueuerat, angues offendit oua peperisse, fœtusq; iam formatos, paulò antequã multitudine Quiritũ oppressus interficeret̃.

VASTITAS.

IAm draconem, quem mali significatum habere dicũt, Crocodili nõnulli speciem esse putant, fortasse quia vastiore pingeretur corpore: nam alicubi mirificè crescũt. Maximus enim Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tempore draconem fuisse quinq; iugerum magnitudine, cui boues & oues in cibum Indi ministrarent. Alij omne serpentum genus indifferenter accipiunt, cuiusmodi monstrum Annibal à tergo subsequi prospexisse fertur, belluam quippe vastã & immanem circumplicatam serpentibus, quæ quacunq; incederet, omnia arbusta, virgulta & tecta peruerrebat, quod vastitatem Italiæ portendere diuinitùs intellexit. Neq; temerè Faustina visa sibi in somnis serpentes parere, sed ex his vnũ ferociorẽ, cùm Antoninũ & Commodũ in vtero gestaret: quod vita deinde Commodi voluptuosa simul ac perniciosa, re ipsa comprobauit, non hominẽ, sed immanem hydrum ad humani generis internicionẽ emissum. Argiphontẽ Pausanias dictum ait Mercurium, quia ὀφιοκτόνος fuerit, serpentem quippe sustulerit, quem nonnulli ἄργλω vocant, vel quasi ἀργὴς, ἀπὸ τοῦ φονεύειν, quòd cæde abstineat: pacis enim Deus est Mercurius. quãuis Leutychidas Lacedęmonius Aristone patre nobilis, neq; sua obscurus virtute, portenta hæc atq; alia eludere consuerit: nam cùm propinquioris portæ claui Draco circumuolutus esset, monstrumq; id esse vates denunciaret: Minimè mihi quidem videtur, inquit, sed si clauis draconi circumuoluta esset, monstrum esse asseuerarem. F

VOLVMEN.

ALibi cur dracones Cereri vectandę adhiberentur, explicuimus: sed quoniã nihil prætereundum existimaui, quod in significationum argumentum apud scriptores veteres cõperissem, addendũ quoq; fuit, scripta lucubrationesq; in anguiũ nomen deuenire: siquidẽ Zezes Hesiodi interpres, dracones quibus vecta Ceres Proserpinã quæritabat, significare ait volumina quæ Triptolemus de agricultura conscripsit, coq; loco δήμητραν, Terram matrem interpretatur: consuesse enim Dores γ in δ vertere, ita quæ γῆ μήτηρ, δήμητρα mox dicta.

TROPHONIVS.

SImulacra quædam iuxta Ercynam fluuium in specu quodam fuisse, memorat Pausanias, quæ dicata erant cum sceptris, circa quæ dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiquarũ rerum ignari, Æsculapij & Hygiæ simulacra existimabãt, cùm tamẽ & Ercynæ & Trophonij essent hieroglyphica, quibus etiam antiquitas dracones consecrauit, siue ob oraculorum prudentiam, siue ob rei quæ in promptu erat similitudinẽ, quòd oracula Trophoniana subterraneo

A ranco in ſpecu reddi ſolita, in ſpecu autẽ et ſubterraneis cauernis angues libẽtiſsimè latitare, ignorat nemo. De Trophonio pleni ſunt doctorũ ętatis noſtrę libri.

B O R E A S.

BOream quoq; ventum aiunt hieroglyphicè viperinis caudis, pedum loco, præditũ figurari: qua quidem ſpecie inſignis cum Orithyiæ raptu in Olympia viſebatur in donario à Cypſelidis dicato.

DE SCORPIO.

INTER ſerpentia Scorpius non habet locum, ſed quia venenoſum eſt animal, hîc minimè prætereundus fuit: ſuper eo tamen partẽ eam tractare prius inſtituimus, quæ cum crocodilo negotium habet.

H O S T I V M C Æ D E S M V T V A.

HOſtes enim duos pari conditione inter ſe dimicantes, viciſsimq; in damna mutua concurrentes, oſtendere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Scorpiũ
B &Crocodilum pingebant: nã ij genuino quodam inter ſe odio flagrantes, ſimul atq; alter alterum inſpexerit, in mutua funera ſponte rapiuntur, amboq; eadem dimicatione perimuntur. Quia verò & terreſtris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hîc dubio procul intelligẽdum. Quòd ſi rem eueſtigiò peractam indicare voluiſſent, crocodilum ſcorpio ſubiectum pingere mos erat: ictus enim ſcorpij quamprimùm interimit crocodilum: ſin diſtractam diutius pugnam, difficulterq; in necem deuentum oſtenderent, ſuperatum à crocodilo ſcorpium faciebant: is enim motu ſegnis longè diutius laborat antequam hoſtem aſſequatur, & interficere poſsit.

D O L I F A L L A C I A E'Q V E.

TErreſtris verò ſcorpius doli atq; fallacię ſignũ habetur in primis: eſtq; apud Sophoclem, Captiuis, prouerbium in hanc ſententiam, ἐν παντὶ γάρ τοι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ, quippe, ſub omni lapide ſcorpiũ inſidiari. Sic & Theriacis Nicander,

σκορπίος ἀπροϊδὴς ὀλίγῳ ὑπὸ λᾶϊ λοχήσας.

Scorpius inſidias parua ſub caute tetendit.

Apuleius acerbitatem morum per ſcorpium notat, vbi illa: Noſti quendam barbarum noſtræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem præ morũ acritudine vulgus appellat. De inſidijs verò quæ poſt aliquam felicitatẽ ſubſecutę fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: Quæ virum, vt ſcorpius, vltima ſui parte percuſsit. Quin & mathematici, vel Ambroſio teſte, percuſſorem, & ad inuadendũ ex inſidijs promptũ eum futurum dicunt, quem Scorpius naſcentẽ exceperit.

I N N O C V A P R A V I T A S.

IS in aquã merſus ſi figuretur, innocuam ſignificat prauitatem: quandoquidẽ & ipſe & ſerpentes alij qui præualent in ſicco, ſi precipitentur in aquam, vt Cyprianus ait, præualere nõ poſſunt, innoxijq; efficiuntur. Diuinæ verò literæ per ſcorpium indicãt & diabolum & eius ſectatores, de quibus Euang. Dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones. De ſerpente autem, quod ad hanc rem facit, ſatis ſuperq; ſuperius dictum eſt.

L I B I D O.

AD hæc libidinẽ & nequitiã ſcorpius pictus oſtendit, cũ ſit ex humani corporis partibus pudenda ſunt dedicata. Ei ſigno Mars dominatur, adulteriorũ ſemper infamia notatus. Et milites omnes mulieroſos ait Ariſtot. Et ſupra ſini-

torē prodeunte Scorpio ortos, Mathematici lasciuos esse dicunt, quare huc fortè spectat illud diui Hieronymi dictum de virgine ad Auitum: Cauendum, ne arcuato vulnere scorpij vulneretur. Cœlestem verò Scorpium, ob aculeū, qui est instar teli, sunt qui velint humani generis perditionem significari, cùm Libra Veneri dicata, inter Scorpij chelas posita, matrimonij concordiam ostendat. D

TERRA.

AB eisdem Mathematicis desumptum crediderim id Scorpij significatum, vt pro terra nonnunquam figuretur: aiunt siquidem illi necem à terrestribus animalibus ijs obuenturam, quibus Mars in Scorpio certo quodā loco repertus fuerit. Ad hęc numus quidam est, in quo quadrigæ sunt cum Victoria & his literis, Q. EL. IVLI BVRSIO. ab cuius altera facie caput est cū laurea & alis, ab occipitio cuius fuscina est & Scorpius, quod victoriam terra mariq; partam significare videatur.

AFRICA.

VTrum verò doli fallaciæq; Pœnorum, quæ tot bellis vniuerso terrarum orbi per tot annos innotuère, an corporum color fuscus, an quid aliud argumentum dederit, vt Scorpius Africæ terræ symbolum haberetur, diu multi quęsiuère. E Id sanè constat, in Hadriani quibusdam numis Scorpium non aliter Africam significare, quàm cuniculus Hispaniam, equus Italiam ostētet. In quam sententiam vt adducar, facit ingens atq; adeò perniciosa Scorpionum multitudo, quam ea regio gignit, aduersus quos Strabo ait remedia ab indigenis excogitata, cùm dormitum eunt pedes allio, atq; etiam lectos ipsos illinere. Animaduertendū verò, si Scorpiū pingere contingat, ne quis Nicandri versu decipiatur, vbi autor ille dicit, à cuspide nouē cōpagibus spondylos cōtineri: Τοιῷ δ' ὠδὶ κέντρῳ σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι ὑπορτέρου σικερής. Ἐννεάδεσμοι non est ibi simpliciter pro nouē nodis positū, vt Antigonus & Demetrius arbitrati sunt, sed pro multis, ait interpres: septē enim tantū cōpages habere caudā scorpij, manifestū est: sæpe verò nouem pro multitudinis numero ponitur. Quin etiam Nicander idē ἐννεάκεντρον dixit, de eo qui duos tantùm aculeos haberet: quæ quidem opinio est Apollodori. Et de nobis numero septē, vnicuiq; cernere volenti facilè cōstabit.

DE SALAMANDRA.

Salamandra quoq; inter malefica venenosaq; animalia recensetur: quare illā quoq; quanta poterimus dexteritate tractabimus. Est hæc crocodilo terrestri facie perquàm similis, licet nō sit stellione maior, maioris quippe lacertæ magnitudine, quales ego in Bellunensis agri latibus Castalionco secessu meo magnis imbribus excitatas aspexi: & in fontis mei cuiusdam aquæductu, quem macerie atq; cespitibus struxerā septimo pòst anno cùm eum reficerem, multas inueni ipsum fluentis aquæ marginem accolentes, paruo inter se distantes interuallo, ea ipsa figura coloribusq; præditas, qua pingitur ab autoribus.

AB IGNE CIRCVMFVSO NON OFFENSVS.

HOminem vndiq; ignibus impetitum, siue cladibus ijs quæ per ignem significantur, obiectū, minimè tamen vlla ex ijs parte lęsum significare si vellent Ægyptij sacerdotes, Salamandram pingere consueuerunt; ea siquidem per ardentes carbones inambulans, nullo ab his afficitur nocumento: tantus enim illi ri-

A gor, vt ignem tactu extinguat, non alio modo, quàm glacies.

CONSTANTIA.

NAzianzenus pro conſtantia Salamandrã ponit, dum animal id in igni medio, qui omnia domat, nõ ſolùm lętari dicit ac viuere, ſed cum omnino etiã extinguere. Ita ſe cũ Baſilio, Athenis in igne perfidiæ Deũ verũ colendo incolumes verſatos gloriatur, quinetiã cũ profeſsione ſua atq; cõſtantia ſuppreſsiſſe.

AMATOR.

SVnt qui per huiuſmodi ſpeciem, per Salamandram quippe in igne poſitam, amatorem oſtentent, quòd amorem ex igne ſignificari apud omnes vulgatũ ſit, vt in Facibus latius à nobis dictũ, & ardere ſe amantes omnes profiteantur: cumq; ita vitam in æſtu trahant, eruditè ſe feciſſe putant, ſi figuram huiuſmodi ardoris ſui ſimulacrum prætulerint. Sedenim hoc haudquaquam mihi probatur: quia ſi Salamandra ignem rigore extinguit ſuo, ea vtiq; non æſtuat, quod in primis amator ſentire ſe clamat, vtpote qui vel intimis medullis exuratur, vel lẽtis penitus ignibus maceretur: hunc vrat amor, hunc vrat proteruitas, cùm feruidus ſit puer Veneris, Cupidoq; ſemper ardentes acuat ſagittas, Ardeat Atrides medio in triumpho virgine rapta, & quæ plurima in hunc modum Poetæ ſcribere conſueuerunt: vti etiam apud Maronem, Cæco carpitur igni Dido, Agnoſcitq; eadem veteris veſtigia flammæ: Vritur infelix, ardet amens, traxitq; per oſſa furorem, ac totam incenſa per vrbem debacchatur. Mitto quòd fabulãtur alij, Salamandram igne paſci, atq; ideo amantem referre, quòd ille ſit huic veluti cibus, quo ſe oblectet aſsiduè.

AMORIS NVTRIMENTVM.

SIgnificantius enim hoc exprimi potuiſſet, ſi beſtiola illa poſita eſſet paulò muſca grandi maior, quæ in medio nata igne, per ignem ſalit atq; inambulat, id quod in Cypro inſula videri autores tradunt ærarijs fornacibus, vbi chalcites lapis ingeſtus diebus compluribus crematur: de qua quidem illud ſpectandũ maximè, quòd quamprimùm longiore paulò volatu à flammis abſceſſerit, emoritur. Hanc alij Pyralin, alij Pyrauſtam vocant. Zenodotus in eius cognomine videtur hallucinari, cui de lãpade id attribuit, quod minutulo cuidam papilionũ generi ineſſe videmus, æſtiuis temporibus, veſpertino crepuſculo ſtatim incipiente, quam Apuleius nouo, vti ſuus eſt mos, vocabulo Flammidem appellat, multi Nitedulam, certè Græci Lampyridem vocitarunt. Verùm hæc qua de loquimur Cypria, longè alia eſt. Quòd verò dictum eſt Salamandram inambulatione ſua ignem extinguere, autores grauiſsimi ſunt qui contrà vnà cum Sextio ſentiunt, ignemq; ab ea lædi omnino negant, idq; Plinianis adhuc temporibus Romæ incompertũ erat, neq; adhuc aliquis ſe vidiſſe teſtabatur: nos verò eam non modò ardentes prunas non extinguere, verùm etiam eueſtigiò emori experimento comperimus, animali eo à Bernardino Pollano nobili Taruiſino, hoſpite tunc meo, ab eodem fonte meo allato in domũ. Alij verò qui rem vt exploratam & ipſi ſcribunt, cauſam etiam inueſtigarunt cur id efficiat Salamãdra: animal enim ſine ſquamis & cute eſſe, corpus habere frigidum, & maximè humidum, quo ſingula quæcunq; contigerit humectet multò magis, quàm limaces faciant: humoremq; illum à corpore tam longè diffluentem, vim eam habere, vt ignem extinguat quem attigerit: λιποῤῥινὸν ea de cauſa Nicander eam appellat, ſiue quòd cute careat, quę ῥινὸς dicitur, ſiue quòd à cute humor ille largius emanet.

HIRPI. D

NE verò adeò alienum à fide videatur, Salamandrã & aliquod aliud animal posse per medium ignem incolume transire, scimus familias quasdam in agro Faliscorum fuisse, qui super ambustam igni struem ambulantes non adurerentur, Hirpos illos vocauêre, & ob id perpetuò S. C. militiæ omniumq; aliorũ munerum vacationem habuisse. Sed enim ætate nostra vidimus Romæ Benedictum quendam Teutonicum arte speculorum fabrum, qui non temerè profitebatur se per flammas medias incessurum citra vllum vel capilli vnius detrimentum, quem & plurimũ, & Teutonico ritu valde promissum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactum plumbum immittere, idq; ex candẽti patella in volam accipere, æquè ac si argentum viuum aut tepida fuisset aqua, introductus olim ad hoc spectaculum ab amplissimo viro Bernardo Vibienio, qui mox magni nominis sacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conspectu cuius hæc fiebant, cùm ego tãti præsulis manum osculaturus accessissem, quadriennio antè quàm is ad summum Pontificatum ascendisset. Quòd verò aiebat Benedictus hoc se arte magistra facere, quippe qui vnguẽto quodam partes eas oblineret, quas ab igne saluas vellet, id in memoriam adducit quod Varro ait, Hirpinos eos, de quibus paulò antè dicebamus, solitos medicamento quodam pedum plantas tinguere, atq; ita per ignem ambulantes multa, vt Virgilius, premere vestigia pruna. Inueni verò, quod ad hanc rem facit, apud Andream Græcæ nationis medicum, cui multùm interpretes Nicandri tribuunt, hoc de Salamãdra traditum, vt si quis eius sanguine vel manus vel vestem obunxerit, quod oblitum fuerit, ab igne nihil quicquam lædi: quamuis Plinius hoc non facilè credat. Eiusmodi medicamini admiscent alij albumen oui. At iam minus admiremur quod in quadrigarij annalibus legitur, oblitam alumine materiam succendi non posse, idq; esse verum, Sylla in Archelaum bellãte comprobatũ. Sanè laricem inter arbores neq; flammam emittere, neq; nisi lõga & vehementi exustione in carbones abire manifestum est, quod in fornacib. exploratum, reliquis lignis admixtum longo temporis interuallo cõsumi. Hoc & Cæsari in expugnatione castelli cuiusdam, quod Larignum nomine dixerũt, quia larice præmunitum fuit circa Alpes, non citra summã admirationẽ cognitum. Lino verò, quod nonnulli Carpasium appellant, de quo Pausanias, ardere id perpetuò ante Mineruæ illius simulacrũ, quod cœlo, vt fama fuit, delapsum, in Acropoli visebatur, Patauij ego pro ellychnijs in lucernis aliquãdo vsus sum: materia enim integra & incolumi perdurante, tandiu ardet, quandiu oleo intinctum fuerit. Nascitur id inter venas aluminis, ac veluti densior quædam cartilago interspergitur, cuiusmodi sunt granatorum malorum intersepimenta.

CORRVPTOR OMNIVM.

SEd vt ad Salamandram redeamus, nunquid eorũ quoq; nobis arriserit significatum, qui damnosum hominem, omnes quibuscum versetur, aliqua pernicie aut iniuria labefactantem, & quacunq; incesserit calamitatis aliquid inuehentem, per Salamandram ostendi voluerunt? quippe cui sit perniciosa adeò vis, vt arboris quam irrepserit poma omnia inficiat veneno, & eos qui ederint, necet, frigida vi nihil aconito distans, ait Plinius, atq; his quædam magis exitialia, quę apud autorem ipsum latè recensentur. Illud sanè admiratione dignum quod traditur ab Æliano, sues Salamandra impunè vesci, verũ vbi quis eius suis, qui Salamandrã deuorarit, carnẽ ederit, præsentaneo eo veneno correptum interimi.

DE

DE DIPSADE.

A

A Frigidissimo animali ad ardẽtissimũ accedere, ad historiæ nõnunq; venustatẽ pertinet: quare incõmodis recitatis, quæ de Salamandræ gelu procedunt, iam quę de Dipsadis ardore proueniãt, memorabimus. Animal id reptiliũ perniciosissimũ, corpore modico, ac viperino perquã simili, sed ad ictũ violentissimo: de quo ita Nicander, Theriacis, vbi

Ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμώσεται, ἐν γὰρ ἐχίδνῃ
Παυροτέρῃ θανάτου δὲ θοώτερος ἵξεται αἶσα
Οἷσιν ἐνισκίμψῃ βλοσυρὸν δάκος.

Dipsadis hanc speciem iuret quis, ni minor insit
Vipereo generi vis mortis, at ocior ijs qui
Affixi fuerint truculenti fulmine dentis.

Figurã eius Sostratus à reliquis colubris ita distinguit, vt eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus distinctam, corpore reliquo albicante.

SITICVLOSITAS.

B CErnere olim erat in litore quod è regione maioris Sirtis inter Libyã & Ægyptũ porrigitur, columnã quandam in qua vir moribundus cælatus erat, cuius pedes serpens impactis dentibus affligebat, spirisq; volubiliter implicabat. Erant & mulieres aliquot, quarum alię aquatum ibant, aliæ aquam decumbenti propinabãt: adiacebant passim & struthiorum oua hinc inde strata temerè. Quæ quidem species tota prorsus hieroglyphica hominẽ significabat bibacissimum, vel ardentissima confectum siti, vt Lucianus interpretatur: id quod etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accõmodari potest, nam ea siti laborat in primis. Serpẽs verò ille circa pedem obuolutus & mordicùs inhęrẽs, Dipsas erat. Veneno verò hęc est plurimo & immedicabili, quosq; momorderit, vsqueadeò inflãmat, vt propémodum exardescere videantur, ac igne veluti circumfuso concremari. Supremè verò sitiunt, quoq; magis potant, eò potandi auidiores fiunt, vt sitis ea nulla aquarũ vi sedari posse videatur, verùm eo magis sæuire quo magis alluitur & irrigatur, perinde ac si quis ignem oleo superfuso extinguere conaretur. Hinc non infacetè nomen confinxit Ouidius, cùm lenam quandam temulentam, Dipsadem appellauit:

C *Est quædam nomine Dipsas anus,*
Ex re nomen habet, nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.

Neq; fortè importunum fuerit, Epigramma quod olim in Framarianum facetissimũ æuo nostro scurrã lusimus, Ouidiano lusui subijcere. Id est huiusmodi:

Narrabat quidam vim Dipsados exitialem,
Perpetuam infundat quæ pede fixa sitim,
Nempe sitim, tria quam nequeant extinguere Nili
Ostia, vel magnis stagna perhausta cadis,
Interiore loco Libyæ, Garamantas ad ipsos,
Quà fouet arenti Struthius oua solo,
Quippe vbi quis misera spaciatus fortè per arua,
In pede fulminei vulnera dentis habet.
Ritè duæ dextera famulæ, totidemq; sinistra
Hæc gerit, hæc pleno vase propinat aquas,
Illa propinatis alias superingerit, illa

Nec mora, nec requies, pocula mille parat.
Frammarianus ad hæc, hanc ô mihi quærite amici, D
Figat vt illa meos officiosa pedes.

Sapienter itaq; vt reliqua, Moses Deuteronomio inter maximè perniciosa animalium genera Dipsadem posuit, vbi terrificã illam describit solitudinẽ, in qua erat serpens flatu adurens, quippe Basiliscus, & scorpio animal insidiosissimum omnium: mox adiecit, & Dipsas: quod vt atrocius redderet, subiecit, & nullę omnino aquæ, quæ scilicet opem essent aliquam allaturæ. Eadem de causa Apollonius poëta terram aridam Dipsadem vocat. Admiratur autem Aphrodisieus, cur illi quos animal hoc momorderit, sitim illam intolerabilem Theriaca epota sedent, cùm genus id medicaminis ex siccis & calidis rebus conficiatur: neq; adduci potest id alia ratione fieri, nisi mutuo consensu quodam, viperarum, quæ admiscetur, carnes antipathiam habere aduersus quoduis animal venenosum.

APPETENTIA.

NEc; verò sitis ipsa simpliciter passim intelligenda, sed nonnunquã pro effrenata rei cuiuspiam appetentia capitur: nam & sitibundũ pro maximè cupi- E dum autores ponunt: & sitim Onirocritę nihil aliud præ se ferre autumãt, quàm auidissimam cupiditatẽ. Ipsa porrò sitis hieroglyphicè sæpe ponitur in Diuinis literis, vt Ambrosius super hydropico in domo Pharisæi curato disserit: nam sitire impiũ dicit, dum huius mundi bona concupiscit. Iam & sitire aurũ, in huiusmodi significationem passim inuenias, non aliter quàm & auri sacra fames, Poëta dixit. Delitescit autem, vt ad Dipsadem reuertamur, anguis id genus in insidijs inter Struthiorum oua, quæ Garamantes non ad cibum tantùm perquirũt, verumetiam ad vasculorũ & poculorum vsum, quippe qui propter solum arenidum & exustũ argilla carent, qua nos vasa nostra fictilia conformamus. Quin etiam eiusmodi ouis, quæ aliquanto grandiora fuerint, dissectis, elegantissimos sibi pileos faciunt, ex ouis singulis binos, quibus capita obtegant, eoq; gestamine plurimùm delectantur.

DE MEDVSA.

MEdusa quoq;, figmentum licet fabulosum, aliqua subministrauit hieroglyphica.

TERROR.

ILla enim horrificis anguium hiatibus tremenda, terroris significa- F tum habuit. Præsectum verò caput id à Perseo, terrorem summotum ab eo patria procul indicat virtute duce, quæ per falcatum ensem & interpositum speculum effingitur.

PRVDENTIA.

IN historijs Theogneti antiquitatũ scriptoris (nam alium poëtam Comicum memorat Athenæus) Medusa legitur ex tribus Phorci filijs magis astu pollens, quæ regnum à patre derelictum in magnã auxerit opulẽtiam, atq; eius prudentiæ causa serpentinũ caput illi confictũ à poëtis. Cæterùm Apollonius Rhodius ἐν τῇ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσει, omnia quę morsu lædũt genita dicit ex guttis eius sanguinis qui ab obtruncato Gorgonis capite destillauit, quamuis Acusilaus nata hæc ex Typhonis sanguine asseueret. At Nicander Hesiodi testimonio τιτάνων ἀφ' αἵματος, quippe Titanum à sanguine nata hæc mauult, quod tamen apud Hesiodum, in ijs quę extant operibus, non inuenitur. quare nõnulli scribunt Hesiodum à Nicandro falso citatũ, qui poëtarũ morem & licentiã non examinãt, cùm etiã Oratorib. in declamãdi genere tã nomina quàm historias pro cõmodo suo

cõmutare, atq; etiam præter fas quędam in vsum suum extorquere concedatur.

STVPOR ET ADMIRATIO.

QVam verò Medusam Domitianus Imperator pro pectore est gestare solitus, vt in pulcherrimo eius sigillo spectauimus, omnino stuporẽ quem de se omnibus in negocijs quæcũq; tractaret concitatũ volebat, significasse tradunt: quamuis nonnulli non alia causa factum putant, nisi vt patris gestamen vsurparet: nam in pulcherrimo Vespasiani signo apud Melinos Romę, Gorgonẽ huic pro pectore adpositã aspexi. Alij factum à Domitiano in honorẽ Mineruę volunt, quòd numi id sibi colendum præcipuè susceperat: nam clypeus huiusmodi serpentũ horrore præmunitus, in primis Palladi dedicatus erat. Eam Eustathius ideo Glaucopin appellatã cẽseri scribit, quòd ex Poetis nõnulli dracones Glaucopas vocitarint, quamuis & à formidoloso aspectu dici posse non inficiatur, quòd leones illi qui præcipuè Regij nuncupantur, quosq; loco suo inter alia significata symbolum terroris esse ostendimus, glauci à colore nominentur. Domitiani sigillum. Vespasiani signum.

PRVDENTIA.

B NEq; tamen desunt qui Gorgonis caput pro Mineruæ pectore statutũ, prudentiæ, vti id superius, signum esse contendant, quę locum habeat in pectore, qua qui prędíti sunt, facilè alios cõfundere, vel imperitię redarguere, saxeosq; quodammodo reddere, vbi adlibuerit, possint. Apud Poetas tamen Pallas Medusæ caput ad incitandum, vel ad terrorem incutiendum prætendit, vt tradit Ouidius loquente Perseo:

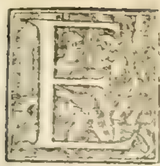
Nunc quoq; vt attonitos formidine terreat hostes,
Pectore in aduerso, quos fecit, sustinet angues.

Idq; pręcipuè cernere est in scuto Herculis apud Hesiodum: quamuis non sum nescius, esse multos qui opus id Hesiodi illius celeberrimi, quippe vt Naso, Seruantis pecudes vallibus Ascra tuis, esse negent, alios qui ad C C L tantùm carmina Hesiodi, reliqua subiuncta ab Aristophane grammatico contendãt. Sanè Megacles Atheniensis legitimum agnoscit opus, sed Hesiodo succenset, quòd Vulcanũ finxerit matris inimicis arma fabricasse. Apollonius Rhodius & Stesichorus Hesiodi omnino esse volunt: ait igitur,

C ἐν γὰρ σφιν μῦθος ἧκε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη
αἰγίδ' ἀνασείουσα. Quem Statius ita secutus est:

Sectæ prætendens colla Medusæ
Ceu stimulis accendit equum.

DE HYDRA.

ERam me iam de his anguium voluminibus explicaturus, cùm maiori me obuolutum negocio conspexi: supererat enim Hydra, quæ me vltimo loco aggressa moraretur: quare ope Herculis implorata, ipsam quoq; ita confecimus.

SOPHISTÆ.

HYdræ significatum, cuius vno pręciso anguineo capite, alia atq; alia euestigiò repullularent, multi alijs atq; alijs modis interpretati sunt: nos ea contenti esse possumus expositione quã Plato, Euthydemo, posuit, vbi per eam per inde ac per cancrum sophisticas ait nugas significari. Hydram Pausanias vno tantùm capite præditam scribit: sed enim Pisander Camireus multa illi capita

tribuit. Alcæus ἐννεακέφαλον eam vocat, πεντηκοντακέφαλον Simonides, quem Maro noster sequitur, vbi dicit:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Sed enim hi numero vsi sunt multitudinē significante, more poëtico: numerus enim nouenarius, neq; non quinquagenarius, ex ijs sunt qui multa significant: vt illud apud eūdem Maronem, Quinquaginta intus famulæ, pro plurimæ. Ita ἐννεαγηρακορώνη in Arati carmine, pro multæ viuacitatis, quod superius in cauda Scorpij tetigimus, & in Digiti cōmentario, vbi de numeris agitur, latius explicuimus: vbi passim numeri illi recensentur, qui tam apud Græcos quàm apud Latinos pro multitudine vsurpantur.

INVIDIA.

NOnnulli ex peritioribus inuidiam per Hydræ speciem significari tradunt, ideoq; in nullo alio monstro domitādo Herculem magis laborasse, quam, vt Horatius ait, supremo tandem fine domari comperit. Ea verò palustris fingitur, & è sordido cœno pullulare, quòd non nisi in abiecto viliq; animo reperiatur: qua de causa Ouidius inuidiam in imis vallibus latitare cōfinxit: ita reliqua quæ super ea cōscribit, ad hydrę significatum omnia quadrare comperies. Nam & Erichthoniū, quem alij pedes anguineos habuisse, alij serpentem illi ad custodiam datum scribunt, inuidiam significare nonnulli arbitrati sunt: ea enim post res præclarè gestas suboriri solet, & in cordis penetralibus occultari, virulento ad custodiam adiecto spiritu. Atq; hoc illud odium est, quod Diodorus ex serpente picto significari tradit. E

EDOMITVM A VIRTVTE VITIVM.

HAbet & pietas nostra heroas suos, quorū è numero fortissimū illum cœlo intulit, qui fatalem draconem ex vrbi subiecto lacu quotidie prosilientem, nunc longo voluminum tractu spatiosa per arua latè proserpentem, nunc spiris implicatū collectumq; in insidijs per frutices & florulenta gramina latitantem, horrenda interdum letiferaq; die noctuq; sibila dispergentē, immani venenosarum fauciū hiatu letum omnibus intentantem, nulloq; non die mortaliū aliquē deuorare solitū, interfecerit. Nō temerè hæc literarū monumētis tradita, tametsi rem vti gestam Concilia maiorū nostrorū actis inferendam vetuerūt. Videtur enim hæc picturę species vnūquenq; admonere virtutis, cuius telo fretus illecebras amatorias, quę dubio procul per serpentē exprimi cōsueuerūt, fœdasq; voluptates ex lacu, hoc est, ex infirma fluxaq; mollitie mētis emergentes, sinuosis voluminibus, hoc est, varijs delectamētorū laqueis manusq; pedesq; hominū implicantes, arctissimisq; vinculorū nexibus obstringentes, nullo timore perculsus summouere contendat, simulq; odiū & æstuātia indignati cordis incitamēta, vnde rixæ, cōtumeliæ, calūniæ, pessimæq; persuasiones ortæ, magna semper rerū humanarū pernicie, vti sibila teterq; halitus per cogitatus aurisq; nostras illabētes extinguere aggrediat: malos deniq; affectus, prauosq; mores omnes, qui grassatoris veluti quodam insultu animū incautū adoriunt, cuius puritatē, quæ per virgunculā intellligit, virulēta cōtagione turpiter labefactāt: letaliq; morsu in pedes affixo, vniuersum corpus cōtactu vitiāt, proserpētesq; in dies magis pestilenti morbo fœdissimè interficiūt, firmo cōstantiq; proposito perdomitet, animumq; incolumitati nitoriq; suo assertū restituat patri. Operęprecium est videre, quēadmodū virgunculā puellā expositā adapertis faucib. rictuq; latè diducto, in parentū ac totius vrbis conspectu iamiā inuadere tētaret ingluuiosus draco, F

vtq;

vtq; tam præstans animi iuuenis intrepidè eum aggressus, vibrato pilo, ferróq; per os medium adacto, pertransitaq; ceruice terga illa immania transfoderit, attollentemq; interim iras & cerula colla tumefactum, harena moribundum strauerit, frustraq; volumina illa terrifica quatientem replicantemq;, pluribus tandem ictibus ad saxum alliso capite cōfecerit, atq; ita verè fortitudinis coronam, & deorum illatus numero consecrationem etiam fuerit assecutus.

PIERIVS VALERIANVS AEGIDIO VITERBIENSI, CARD. S. P. D.

MPIE' me facturum existimo, nisi studiorum meorum, qualiacunq; esse possunt, rationem omnem ad te deferam, quem humanissimum semper eorundem moderatorem habui. Nam durissimis etiam temporibus, cùm ea omnia deessent quæ vniuscuiusq; ingenium ad labores inuitare solet, rebusq; sæpius desperatis non Romam tantùm, verùm etiam ipsa literarum studia deserere solicitarer, cùm præsertim essem
B *non semel in officij societatem à Bannisio, qui de Maximiliano suo tam multa, tam honorificè prædicabat, inuitatus, vna tamen autoritas tua in causa fuit, cur non vsqueadeò animū desponderem: tu enim nunc hortando, nunc monendo, nunc opem auxiliumq; tuum pollicendo, bono me semper animo esse iussisti. Neq; per te stetit, dummodo æquiora fuissent tempora, quin aliquod studijs meis otium aliquando compararetur: quo vno ego grauitatis & beneuolentiæ tuæ præsidio sustentatus, angusta illa omnia ea constantia pertuli, quam in tot annos firmissimam perdurare, amici dubio procul omnes admirabantur. Quem verò non confirmassent frequentissimæ illæ adhortationes tuæ, cùm tanta me charitate complecterere? cùm me non priuatim modo, sed publicè etiam cōmendares? Poteró ne ego vnquam dememinisse præclarissimæ illius concionis tuæ, quam frequentissimo totiúsne Urbis, an orbis dicam, consessu, tantæ vir autoritatis habuisti, vbi cùm è re nata quædam ætatis nostræ lumina laudibus in cœlum extulisses, quæ tua de me quoq; specula, quæ prædicatio fuerit, Roma (scimus quanta huic nomini vis) tunc nouit vniuersa: in quo licet illa pietati erga te meæ permiseris, non quòd merita postularent mea, id tamen de me iudicium testimoniumq; tuum multarum inde vigiliarum incitamentum fuit. Hinc factum vt lucubrationes aliquot alias, tum in primis Aegyptiaca illa commenta-*
C *ria de rerum significationibus, tot annorum vigilias, tot dierum atq; noctium sudores, tot in reconditissimis rebus eruendis luciq; dandis conatus, in eam demum speciem informarim, vt conspici nullo iam meo, quamuis maximè verecundi, rubore posse confidam. Quod verò in huiusmodi negotio absoluendo reliquum est, cùm vniuersum opus insignire nunc speciosis literatorū hominum nominibus constituerim, argumentaq; ipsa partiri, ne vno continenter libro complexa, odiosum ob rerum multitudinem volumen efficiant, amicos mihi quosdam designaui, quorum hortatu modò hoc, modò illud à me conscriptum esset (nosti hoc* Πλουταρχικῶς:*) id enim maximè cōmodum visum est quod ambitioni prætexerem, amicorum scilicet impulsu me tam multa elaborasse: quando hodie id plurimùm vitio verti video, quòd laboriosa quis aut difficilia aggredi ausus sit, quòd honestam industriam turpi otio prætulerit. Inter hos autem eorum in primis rationem mihi habendam proposui, qui mihi talia meditanti suffragati sunt: cumq; tu omnium maximè non modò album adieceris calculum, sed autor penè fueris ne inchoatum hoc opus olim abijceretur, mihi præcipuè delectus es, cuius nomini lucubrationum huiusmodi partem nuncuparem. Quòd si meum hoc institutum non aspernatus fueris, fac ex te sciam, quod præcipuè animal tibi velis inscribi. Putes verò inuitatum te ad Coritianas cœnas, in quibus discumbent tecum Bembus, Sadoletus, Sanazarius, & pleriq; alij, quos à te summo*

opere diligi, & à quibus te plurimi fieri non ignoro: vbi tamen id tantùm honoris extra ordinem tibi habendum sit, vt eius animalis, quod tibi apponi iusseris, ferculum accipias. Obsecro verò te pro summo meo erga te cultu & incõparabili obseruantia, ne aliter huc descendere dedigneris, quàm vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum cœnam conferre te non erubuisti, & meam hunc qualemcunq; grati animi declarationem eo vultu suscipias, quo me ad exhibendum huiusmodi munus totiens accendere consuesti.

AEGIDIVS CARDINALIS PIERIO VALERIANO SVO S. P. D.

Qvantùm me commouerint literæ tuæ, suauissime mortalium Pieri, vt sine incredibili voluptate cogitare, ita verbis satis assequi nunquam possem. Nam tametsi antiqua illa amicitia nostra, omnia quæ ab amicissimo expectari possunt, ab humanissimo isto ingenio tuo mihi expectanda esse pollicebatur, non erat tamen vt vnquam aut præcipuè hoc tempore, diuinis illis tuis lucubrationibus, tot huius ætatis luminibus, posse me hominem admodum tenuem & obscurũ inseri, sperare auderem. Sed vt nihil infelicius quàm in mala ingenia incidere, ita nihil felicius, quàm in bona. Mentis enim istius bonitas fecit, vt nec huius temporis absentia diuturna obfuerit, nec mea superiorum temporum negligentia, ne culpam fortè aptius dixerim & peccatum. Dicis enim, cùm laborares rebus parũ secũdis, minus arridente fortuna, persæpe te à me fuisse in bonã spem erectum, & ad melius sperandum confirmatũ. Disperea͂ si quid vnquã occurrit mihi in vniuersa vita, vnde plus angar, erubescam, doleam, quàm quòd solis verbis isto tunc officio functus sum, cuius ego rei cùm recordor (recordor autem frequentissimè) non modò facti, aut infecti potius me pœnitet, verumetiam mei supraquã cogitare quis posset, & piget & pudet. Quòd verè & boni consulueris, & bene merentissimis istis clarissimisq; viris annumerari me statueris, facis, vt cùm iurè illi quidem hæc à te recipiant, vnus ego, cui nullo ista iure tribuantur, grauissimo obstringar ære alieno, quo quidem non sum in cõtrahendo promptior, quàm futurus sim, si vnquã dabitur, in soluendo. Animal mihi peculiare est cœnis ineptũ Ciconia, vbiq; nõ obscurũ exemplum pietatis: nõ ab Aristotele & sensiliũ studiosis modo memoriæ proditũ, verùm à Theologia arcana Hebræorũ tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim eum habet locũ ea auis, vt nihil posit aut reperiri sacratius, aut diuinius excogitari. Poteris, si videbitur, auem vt in hominibus pascendis ineptam, ita in alẽdis parentibus laudatam commendare. Quòd si id minus ad rem quã tibi proposuisti, facit, dici posset, quando Ciconiam ad dapes ferre non est, columbam similem afferri licere. Sed iam sus non vlterius Mineruã. Ego non ad Corytianas cœnas, vbi quandoq; quasi digladiatũ pugna plusquã Centaurea, sed velut in arcanũ Corytiũ specum, qui, vt Pomponij verbis vtar, mirificus & pulcher, ac paulò pòst totus augustus & verè sacer, habitariq; ã Dijs et dignus et creditus. Nam si datores ἐάων Dij, quis neget antrũ Musæ tuæ à dijs inhabitari, qui eodem tempore Aegypti gloriam instauras, quo Turca euertit? simulq; illa sensit inde malum dæmonem militiam deletem, tyrannide prementem, signa, statuas, marmora, & quicquid antiqui splendoris erat, diripientẽ. Hinc te Dijs comitibus non cæmenta, non saxa, non vanas pyramides, sed sapientiæ veteris, sed diuinæ eruditionis, sed arcanarum sacrarumq; literarum sepulta monumenta reponere, ignota mortalibus arcana instaurare, lucem canæ doctrinæ, quam à Græcis abesse audiuit Solon, post tot secula ab inferis reuocare. O' felicem Aegyptum: longè quidem illa felicior à te facta est cùm cecidit, quàm cùm staret: illa enim humi sita à Selym Turcarum principe occupari potuit, hæc vt sapiens Ciconia altum in cœlo nidum struens, in æuum tuta viuet sempiternum. Vale. Romæ, M. D. XXV. VII. Id. Aprilis.

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD AEGIDIVM VITERBIEN. CARD. DE IIS QVAE PER CICONIAM, MEROPEM, CVCVPHAM, IBIN ET GRVEM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

ECCE tibi, Præstantissime vir, Ciconia illa tua pietaticultrix, Sacerdoti omnium pientissimo dedicata, quam tu scilicet non reliquis tantùm volucribus, verùm & vniuerso animantiũ generi solitus es anteponere: quippe quòd adeò peculiaris & ingenita sit illi pietas, vt & ipsum humanũ genus, in huiusmodi capienda adorea, lõgo post se interuallo reliquisse videatur. Hinc non in Ægyptiacis tantùm hieroglyphicis sculpta, verùm etiam in Romanorũ principum numis summo cultu cusa reperitur.

PIETAS.

VIdere enim est eam passim in Hadriani numis, inscriptione etiam adiecta, PIETAS AVGVSTA. Significabat hæc hominem erga parentes pium, & veræ charitatis officijs insignem, quippe quæ parentes nunquam deserat, senectutem eorum curans, non modò senescentium, sed quotiescunq; opus est vt alantur opera liberorum. Alites enim hæ nec patrem neq; matrem errare huc illuc cibi causa patiũtur, sed operam dant vt in cubili maneant, & eorũ labore pascantur, quos ipsi genuerũt, educaruntq;. Vnde pientissimũ illud ἀντιπελαργεῖν, vsurpatum in adagijs. Et antiquissima lex Pelargica, honore nominis his auibus habito, de parentibus, vt ita dicamus, renutricandis. Sed quas nos, rogo, mortalium aut naturæ ipsius leges curiosius vestigemus, cùm in sacris literis, post tria illa de diuino cultu præcepta in Decalogo contẽta, primum rerum humanarum decretum à summo Deo sit, Parentes venerari? quæ doctrina apud Hebræos primùm popularibus literis mandata est, vt omnibus esset in promptu fugiendorũ expetendorumq; notitia. Identidem verò nos admonent diuinæ literæ, vt si diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrem cumprimis honore prosequamur. Vnde senariolus ille dictitatus in scholis,

> ἱκανῶς βιώσῃς γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς,
> *Diu viues, senectam si parentum nutrias.*

Quam sententiam Homerus ita sibi surripuit: οὐδὲ τοκεῦσι

> θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰὼν.
> *Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum*
> *Reddidit officium, immatura est morte peremptus.*

Cæterùm Athenienses eos tantùm filios huic legi addictos voluerunt, qui vel disciplinis, vel honestis artibus fuissent à parentibus instituti: qui verò negligenter educati essent, nihil eos parentibus debere. In hanc sententiam Boëtius historiam recitat minimè contemnendam, libro de Institutione scholastica, de eo qui malè à patre institutus, cùm post multa & enormia scelera per patris indulgentiam perpetrata traheretur ad crucẽ, accersito ad se patre, quasi pietatis officio, veniã actæ per flagitia vitæ petiturus, dum osculũ se ferre simulat, ei nasum dentibus amputauit, memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem esse, quę vniuscuiusq; vitam instituat, & siue boni, siue mali euaserimus, vni illi acceptum ferre nos debere. Neq; obijciat quis, ingenium vnicuique suum in vtero matris ipsius attributum, cùm vel in brutis animalibus Lycurgus, con-

cione super liberorum institutione, rationeq; legum ferendarum habita, osten- D
derit ex duobus catulis, quos ab eiusdem matris vberibus subductos, in syluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, vbi aliquãtulum adoleuissent, in media concione simul emissos, ad patinam hunc in medio positam, ad leporẽ illum, qui statim emissus erat, insequendum accurrisse. Atq; hoc illud est quod apud Horatium legimus:

Venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in syluis catulus.

At quanto magis honorandum est ingenium Ciconię, eo magis damnandũ est humanum genus, cùm satis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupisse, vt senes quicunq; sexagesimum ætatis annum excesissent, de põte in subiectum profluentem deijcerentur: aut si fabula est, tam perdito fuisse quenquam ingenio, qui rem vsqueadeò abominandam commentari sit ausus. Vtcunq; fabula inde ansam cepit, quòd aliquando senes eius ætatis Romæ in Senatum ad ferenda suffragia non admitterẽtur. In Comitia verò per põtem, qui colliculos E
duos iungeret, transitus erat: qui verò prohiberentur eò accedere, Depontani appellabantur. Sed vt manifestas fabulas, bona Festi & Erasmi venia omittamus, alij lege longè iniquiore sanxerunt, ea ætate senes mortis inter se certamen inire, vt inutilis, quod illi censebant, ętas facesseret, victusq; necessaria & iuuenibus & adultis viris largius suppeterẽt: quod moris in Iulide Co insulę vrbe Menander fuisse notat, vt apud Stephanum legitur. Menandri verò versus qui superant, ita legi debent:

καλὸν τὸ κήων νομιμόν ἐστὶ φανία,
ὃ δυνάμενος ζῆν καλῶς, οὐ ζῇ κακῶς.
Lex pulchra Ceæ ciuitatis Phania,
Cui læta non est vita, ne tristis fiet,
Ferro iubentur præsecare incommoda.

Vltimum hoc, quæ legis sanctio est, apud Stephanum non habetur, sed ex historia omnino subiungendum.

IMPIETATI PRAElata pietas.

IN piscium Cõmentario cum Hippopotami significata recenseremus, memorabile illud Ægyptiorum documẽtum recitauimus, quo illi sceptra regia in summa parte Ciconiæ capitibus insignita facie- F
bant, fluuialis equi vngulis in imum appensis: ex eo innuere volentes, amplexandam, colendam, suspiciendamq; esse pietatem, gratumq; animum ingrato præferendum: impietatem verò, cuius hieroglyphicum est Hippopotamus, pessundandam. Amphibium enim animal hoc patrem solet de matris coitu, quem affectat, malè multare. Id sceptri in ahenea Bẽbi tabula ita habetur.

DE MEROPE.

SVnt qui Meropem etiam in hoc statuant significato, cui pietatem eandem in parentes Aristoteles attribuerit. Eam Ælianus omnino in Ciconiarũ genere posuit, esseq; in parentes ea nutricandi pietate, vt corũ senium haudquaquã opperiatur, quibus pientissimam educandi cu-

A di curã impendat, ſed quamprimum volare cœperit, ſpontè animum ad neceſſaria parentibus ſubminiſtranda conuertat: quapropter eam auium iuſtiſsimam appellauit. Figuram eius apud Simeonem quendam Antiochenum, qui multa de animalium vi medica conſcripſit, ita traditam inueni. Meropi animali volatili pectus eſſe accipitrinum, ventrem albicare, tergum & apicem auro ſimilem, genas candidas, roſtrum magnum, indéq; nomen conſecutam, quòd procliuis admodum ſit ad contrahendam cum humano genere amicitiã. Homines enim μέροπας appellare præcipuè Homericum eſt. Sunt qui gangrenam eam vocent. Id verò inſigne eſt in eius ingenio, vt paritura huc & illud tranſmigret identidẽ, vt ita fallat, neq; facilè partus eius deprehendi poſsit. Verũ enimuero diuerſum hoc Merops habet à Ciconia, quòd cunabula in terra facit, corporis grauitate ſublime petere prohibita: in ſpecu itaq; nidificat, ſex pedum defoſſa altitudine, quod & de Caſsita fabuloſè perhibetur. At Ciconia nidum in altiſsimarũ abietum verticibus ponere comperitur, quamuis quónã è loco venirẽt, quóue ſe referrent Plinianis adhuc temporibus incompertum erat. Sed quantum ad regium illud ſceptrum pertinet, Plutarchus hoc de grue ſentire videtur, opuſculo
B cui titulus, Quæ'nam ſint prudentiora animalia, terreſtria an aquatica. Gruem enim facit fluuiali equo oppoſitam, ea qua de ſuperius cauſa dictum eſt.

DE CVCVPHA.

PHilippus ille, qui fragmenta quędam ex hieroglyphico literarum Ægyptiarum interprete, cui Horapollinem nomen faciunt, ſatis curioſè collegit, & Gręco ſermone ſcripta poſteritati cõmendauit, Cucupham quandam nominat in huiuſmodi pietatis ſignificatum. Nomẽ mihi, vt ingenuè fatear, nondum cognitum vocabuli nouitate, ſiue potius ea Cicuma ſit, quæ & ipſa parentũ curã ſuſcipit, & à Latinis inter Ciconiarum genera recenſetur. Sed enim in his facilè ſum ijs, qui certiora cõpererint, acquieturus.

GRATVS ANIMVS.

SEd vtcunq;, gratum animũ is per eius alitis hieroglyphicum ſignificari dicit apud Ægyptios, propterea quòd vnum hoc animal (ita enim illic habetur) ante alia omnia genitorib. ſenio cõfectis eo-
C dem modo gratiam rependit, quo ales ipſa fuerit educata: in eodem enim loco vbi fuerit à parentibus enutrita, eis nidum parat, pennas vellicat inutiles, eóq; cibum importat (τρόφας enim in manu ſcriptis codicibus antiquis, non τρύφας, legitur) idq; quoad reſumptis pennis ipſi ſibi ſufficere queant. Atque hæc eſt, quã ait in ſacris ſceptris prærogatiuã habere. Apud Sudã in Reciconiãdi prouerbio, vt nouo vocabulo verbi Græci proprietatem explicemus, nimirũ legere eſt, in eiuſmodi ſceptris πελαργὸν adſculpi, quæ dubio procul Ciconia eſt. Atq; ego animaduerti quibuſdam in numis huiuſmodi ſceptri ſpeciem Ciconiæ capite inſignem eſſe.

VERNVM TEMPVS.

HAbetur & tepidi tẽporis hieroglyphicũ Ciconia, quippe quæ aduenienté hyeme in tepidiores regiones trãſmigrat, verno verò tempore nos inuiſit: quare Petronius eam felici cõpoſitione exulyemẽ vocauit. Hinc in æſtatis pictura Ciconiam nonnulli addidere, quando conſtat eam ex erraticis auibus æſtatis aduenam eſſe.

INuenio & munimentum ab insidijs atq; ve-neficijs per Ciconiam platani folium gestantem significari: ea siquidem huiusmodi folio nidis imposito, editis ouis ea ab noctuarum iniuria defendit. Compertum enim est, si noctua ea contigerit, fascinari: incubationem quippe omnem, ac si oua essent subuentanea, irritam fieri, quod obseruauit Ælianus. Nouit verò Ciconia amuletum id, vt eò nõ accedat noctua, vbi platani folium fuerit. Quid enim cõmune esse potest aliti letali cum arbore geniali? Vel eam inesse folio vim dicemus, vt ab eiusmodi fascinatione valeat oua liberare.

MVNIMENTVM AB insidijs. D

MEDICINA.

QVòd si Ciconiã ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinam sibi comparatã indicabit: nam eius herbę pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuant. E

VIGILIÆ SPECVLATIONES'QVE.

IN augurali disciplina Ciconiæ vigiliarum custodumq; vrbium signa perhibentur, propterea quòd ædiũ fastigia & acroteria plurimùm inhabitãt. Hinc augurium Attilæ dederunt, futurũ vt Aquileiam, quam per triennium obsederat, multisq; oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: visæ siquidẽ Ciconiæ vno impetu ex vrbe migrare, fœtusq; suos sublatos rostris per rura foras asportare. vnde ille vrbem e vestigiò perituram præsagiuit, ostensoq; militibus augurio, expugnatione perquam properè parata, voti compos euasit. Et, si parua ponere cum magnis licet, Patauij sub Ezelini dura dominatione, cùm iniecta esset Iordano Bonzio viro strenuo tyrannicidij cõcepti calumnia, ob quam is damnatus est, domusq; eius disiecta, & à fundamentis euersa, obseruatum est paucis antè diebus Ciconiam, quæ in summa illarũ ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, moxq; cum in Manfredi Cuticelli turrim transtulisse, ibiq; oua posuisse: quod casu factum credere difficillimũ est. F

MILITARIS DISCIPLINA.

EST & militiæ hieroglyphicũ Ciconia, in ea siquidem frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum ponendis castris præcipiat: vel si maior ingruat vis, quo pacto motis castris hostẽ fallat. Compertum verò est huius generis alites magno numero certo cõgregari loco, ex omniq; prouincia omnes in vnũ cogi, vt nulla sui generis relinquatur cui liberũ sequi fuerit, idq; prædicta veluti die: & siue discedant, siue aduentiant, etiam obseruãtes fallunt, quòd nocturnis vtrunq; temporibus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter se in cõcionis morem agitare eas obseruatum est? vt in Come Pithonis patentibus Asiæ campis congregatæ inter se cõmurmurant, tamq; seuerè disciplinam

A nam hanc exercent, vt eam quæ nouissimè aduenerit, lacerent, atque ita cæteris negligentiæ castigatę admonitis, castra subito volatu mouent, & vnanimi profectione commeant.

HOSTIS PROFLIGATVS.

PRimùm verò illud optimi est imperatoris munus, vt hostes longè à patrijs sedibus summoueat. Serpentem loco suo belli & ingruentis calamitatis esse signum, multis ostendimus argumentis: atqui nullum animal contra serpentes acrius, neq; assiduè magis dimicat, quàm Ciconia: quare honos illi serpentium exitio habitus, capitaleq; fuit plerisq; gentibus, si quis Ciconiam occidisset, pœna eadē legibus statuta, quæ homicidis: quod Thessalos religiosè admodū obseruasse, tradit Plinius, & pleriq; alij. Et apud Stephanum de vrbibus legas, θετταλία ἐν ταύτῃ οὐκ ἔξεστι πελαργοὺς κτείνειν, ὅτι γὰρ τὴν χώρας ὄφεις ἀναιροῦσιν. Id quod notatū volui, ne quis ταλαργοὺς legeret, vt in vulgatis habetur exemplaribus. Vnde fortè factū, vt dum illi vtili hac de causa parcitur, prohibitum sit eam mensis inferre, non aliter quàm bouem olim occidere atq; ciuem, eidem subijciebatur supplicio. Sed

B veluti neq; boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinam & ipsæ raptę: in quo tamen hoc illi accessit honoris, vt cùm delicati alij cibi plurimum ab hoc vel illo ganeone priuatim conquisiti laudatiq; fuerint, vna Ciconia edicto Prætorio epulis inferri meruerit: de quo Flaccus in Gallonij gulam, qui acipenserē tantùm approbabat, ita scripsit:

Quid tum Rhombos minus æquora alebant,
Tutus erat Rhombus, tutoq; Ciconia nido,
Donec vos autor docuit Prætorius.

Nam Ruffus quidam vir Prætorius, vt apud Porphyrionem legimus, quidam Asellum dicunt, instituit vt Ciconiarum pulli manderentur: isq; mox repulsam in Prætura passus, huiusmodi scazonte proscissus est:

Ciconiarum Ruffus iste conditor, *Hic & duobus elegantior Plancis,*
Suffragiorum puncta non tulit septem:
Ciconiarum populus vltus est mortem.

Cornelius Nepos, qui principatu Augusti obijt, cùm scriberet de saginandis a-

C litibus, turdosq; paulò antè cœptos saginari monuisset, addidit, Ciconias magis placere quàm Grues, quamuis longè secus humanum mox palatum iudicauit: nam grues inter primas, Iouij etiam nostri iudicio, commendantur.

IRRISIO.

PRætereundus non est Persianus locus, per quem Ciconiam illusionis & sugillationis signum haberi dicimus, vbi dicit:

O Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinsit.

Ad id scilicet respiciēs, quòd petulciores homines cùm quempiam ludibriis incessere aggrediuntur, soleant digitis in vnum adstrictis exporrectisq;, quasi ciconiani rostri speciem reddentes, identidem pinsando abeuntes eludere, qui mos in principum aulis frequentissimus.

DEVS.

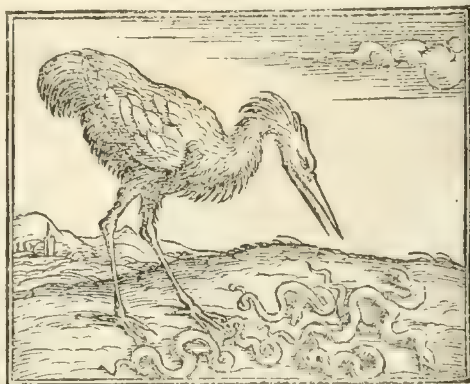
ADdemus & illud, posse etiam hieroglyphico Dei Ciconiam ea ratione figurari, quòd his alitibus non inesse linguam obseruatū, ideoq; earum vocem murmurationi potius esse similem quàm clangori. Nam & Crocodilum ea de causa Dei simulacrum Ægyptij statuebant, de quo suo dictum Commentario:

elinguis enim omnino est crocodilus: idq; tam significat Deum tacito omnia si- D
lentio perficere, quàm non debere nos super eo loqui, quem nulla queat huma-
ni vis ingenij satis admirari.

ANIMVS DIVINIS INTENTVS.

NEq; verò minori obseruatione dignum illud, quòd purum animum, supra terrenas fæces elatum, & diuinarum tantùm rerum meditationi deditum, per Ciconiã hieroglyphicè significãt sacræ etiã nostrorũ literę. Fastigia enim apicesq; rerum semper quæritat Ciconia: quiq; Hebraicã sequuntur lectionẽ apud Psalmographum, quod vulgò legitur, Herodij domus dux est eorũ, ij reddunt, Ciconiæ domiciliũ abies præbeat: vel, Ciconia nidum suum ponit in abiete, arbore scilicet supra reliquas verticem attollente. Quod quidem ex Hebræorum disciplinis memini te, Pater amplissime, pro concionibus declamitare, nidos scilicet eius alitis in excelsissimis abietibus positos ostẽdentẽ, multa super ea ex vndecimo Leuitici capite, octauo apud Hieremiã, quinto apud Zachariã, & tertio supra centesimum Psalmo memorantem, præcipuè verò XXXIX Iobis lo- E
cum declarantem, qui non intellectus longè alienum habeat sensum, quàm plerique interpretes opinati sunt. Quædã enim ibi enumerantur animantes, pręcipuè autem aues, in quibus multa, in primisq; manifesta atq; clarissima apparet prouidentia, inter quas Hasida ista tua est, quam nostram esse Ciconiam (id enim rectè memini) contendebas, de qua dictum ab Iobe: Num illa relinquit humi oua sua, vt quæ puluis excalfaciat, pes opprimat, fera calcet? Quem locum interpres tuus enarrans, ait nequaquã ita esse, sed Hasidam auem vt clementissimam, ita & prudentissimam, eminentissimis in speculis arboribusq;, montiumue aut ædificiorũ apicibus nidificare humo humilibusue locis minimè credere animalium accessum, omnesq; fortunæ casus inaccessæ altitudinis altissimo cõsilio cauere: quamuis Latinus interpres, oua eam humi relinquere tradiderit. Velle verò theologos, quos enumerabas, multa inesse Ciconiæ diuina lumina, omnium supremum, quo maximè dando clemens appareat Deus. Nasci præterea plerasq;, imò innumerabiles animas tantæ lucis fastigio ineptas, raras admodum aptas, propterea quòd corpore mortali obtectæ sunt, cuius si quando obliuiscantur, gradum illum eminentissimũ, vt astrum proprium, semper ante I
oculos habituræ sunt, ita vt nidum illum antiquum agnoscant, quæq; inferiora illo sunt, contemnant & aspernentur.

VOLVPTATVM ET MALORVM affectuum dissipatio.

HAbet & hoc Ciconia cõmune cum superis, quòd, vti dicebamus, bellum illi assiduè cum serpentibus est: quod quidem animantiũ genus ita prorsus terrestre est, vt humi repat, humi semper vel adhærescat, vel in abditissimas se terræ latebras occultet. Ita animus qui mortalium delicias auersetur, terrenosq; affectus humi propémodum obuolutos longè summoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum huius alitis, quæ serpentem dilaceret, aptè significabitur. Serpentem verò inter alia significata petulciorum voluptatũ, molliumq; illecebrarum symbolum esse, plerisq; locis toto hoc Opere declaratum est, suo verò Commentario plenissimè.

ANI-

A ANIMVS AD HVMILIA DEIECTVS.

AD hunc itaq; modum Ciconię nidulantur: sed si super ea vnquam mentio fit, quòd humi oua deponat, alterius significati gratia confictum, quasi rem ab ingenio suo alienissimam aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicũ, animus ad humilia deiectus. Aliqua est omnino anima talis, atq; vtinam non innumerabiles huiusmodi reperirentur, quæ, licet totæ in res diuinas vergant, totæ assurgant, totæ humanas res cõtemnant, totę diuinis aspirẽt, quadam tamen vulgarium animarum labe contagioneq; fit, vt cum alijs mortalibus versentur, eorumq; curas inanissimas in necessarijs parandis, in periculis vitandis, in familia, domo, agris, honoribus, alijsq; id genus sexcentis procurãdis imitẽtur. Atq; ita auis cœli gratia nata, dum ad humana serpit, humi oua collocare dicta sit, & à sanctissimis naturæ suæ institutis aberrare. Memini verò et illud disputasse te, Latinorum aliquot per Hassidam Cassitam interpretatos, fabuloseq; Gelliũ fabulam cõmentum de nidificatione in agris & in segetibus: sed cum apologũ, non historiam scripsisse: dicebasq; Latinos nostros, vnà cum
B Græcis, quippe qui sint ad diuinos sonos soli barbari, cùm sacris literis careant, aspirationem grauem in C literã mutare solitos, & pro filio Noa, Ham, scriptitare Cham: pro Ahab, Achab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondũ in asportãdo diui Marci corpore suum tergis operto, exclamatum scribere, Cancir Cancir, ab ijs qui Alexandriæ custodes erant, cùm Hazir Arabum lingua enunciassent, quæ vox suem sonat: esse verò Arabum linguam Hebræorum linguæ non absimilem, & hos & illos æquè suillam abominari, manifestum est. Qui quidem error à quodam nostri temporis nouo interprete, omnibus diuinarum institutionum ex historiæ tam veteris quàm nouæ libris, supraquã dici possit auctus est. Sed hæc alij viderint. Nos quæ ad alitis significata spectare videbant̃, quæq; ad rem ipsam attinerent, ita vt vides, qua potuimus cura collegimus,

Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis,
Effluxisse meo fortè putes animo.

Hæc demum est illa Ciconia quam per literas apponi tibi iusseras, Pater sapientissime, insipida illa quidem futura, nisi aromatibus ex Arabia illa tua petitis, lar
C geq; superfusis, commendationem aliquam acquisierit. Sed iam reliqua huius generis aggrediamur.

DE IBI.

DE Ibi nunc dicere consentaneum est, quæ quidem omnino est Ciconiæ species, excelsa ea quidem, rigidis cruribus, procero rostro, multò tamen alia quàm nostra. Atq; eædem in Ægypto duplici genere distinguunt̃: sunt enim aliæ candidæ, aliæ nigrę. Candidę apud Pelusiũ tantùm non sunt, cùm in reliqua tota Ægypto habeant̃: ideo verò candidę appellatæ, quia capite sunt & collo penè candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigræ contrà apud Pelusium tantũ, in cætera Ægypto nullæ. Sunt verò hæ nigræ totæ cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco. Sed quę candidæ dicuntur, pedibus sunt humanis propè similibus, & graciliori capite.

ÆGYPTVS.

QVæ quidem geminæ species in Ægypto tantùm repertæ, argumentum dedẽre, vt Ibes geminæ pro Ægypto ipsa figurarentur, vtpote quæ ei tantùm

regioni familiares & propriæ essent. Eas in huiusmodi significatū passim in obeliscis videas. In numis verò Q. C. Mari, obseruauimus Ibes Elephanto adhibito, earū quippe regionū hieroglyphica, quas ipsi ditioni Romanæ subiecissent, aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignū effecissent. Sunt verò aues hæ ita Ægypti propriæ, vt extra eam regionē viuere nō possint, asportatæq; ocyssimè moriantur. Est & alia ratio cur Ægyptū hieroglyphicè significarent Ibes: nempe cùm ea regio Delton, à Δ Græcę literæ figura nuncuparetur, eam cum Ibibus similitudinem habet, quòd alites hæ literam eam incessu pedum, interstitio ad æquales trianguli lineas diducto, figurare videantur: idemq; rostrū patefactum signat: ποιεῖ γὰρ τῇ τῶν ποδῶν ἀναστάσει πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον. D

C O R.

QVoniam verò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis et sermocinationis dominus habebatur, ales ea cordis hieroglyphicum proponebatur: nam & alibi cor in thuribulo positū, Ægypti habere significatum ostēdimus. Verùm alia ibi ratio. Quod verò ad Ibin pertinet, auis ea simulac nata est, si perpendatur, duas ęquè drachmas ponderat, Plutarcho referente, quod vtiq; E
pondus est par cordi nuper nati pueruli: τὴν γὰρ ἶβιν φασὶν ἐκκλαφθεῖσαν εὐθὺς ἕλκειν δύο δραχμάς, ὅσον ἄρτι παιδίου γεγονότος καρδίαν. Medici verò causam aliam adducūt, quia scilicet suapte natura Ibes cordi mirificè cōferāt, de quo apud eos locupletius. Sed enim super hoc in Accipitre plura.

SALVBRITAS.

EAdem, quia medicamenti genus quod in maximo ad salubritatem vsu est, cōmonstrauit, rostri aduncitate per eam partē se proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre, & in primis necessarium est: eo illa gestu figurata, salubritatis apud Ægyptios hieroglyphicū fuit. Eo autem præsentaneo remedio cùm vulgò vterentur Ægyptij, euenit, vt postquam eius vtilitas vniuerso terrarum orbi communicata est, dictitatum sit, in Ægypto omnes esse Medicos: quod ab Homero sumptū multi postea vsurparunt. Accessit huc ciborū abstinentia, succo- F
rum herbarumq; non incuriosa cognitio, de quibus licet alij multa, plurima tamen Ægyptij deprehendêre: institutumq; apud eos, vt singulorum morborum singuli essent Medici, vnde Medicorum illic coaluerit multitudo. Alij eam afferunt causam, cur Ibes salutis simulacrum essent, quòd ex Arabia in Ægyptum volent alatæ serpentes, quibuscum Ibes certamen ineunt, Ægyptiosq; ab earū iniuria defendunt. Earum verò serpentium alæ minimè pennatę perhibentur, sed vespertilionū alis perquàm similes, glabra subtiliq; membrana quadā insignes. Nota est historia, quemadmodū Moses florente iam ætate, vt Iosephus memoriæ prodidit, Ægyptiorū copijs aduersus Æthiopas hostes infestissimos profecturis, dux à Pharaone, ita oraculo præmonente, electus: quia is per loca magna vi serpentū occupata ducturus erat, vim Ibidum ingentem papyraceis instrumentis in arcarum speciem contextis incluse-

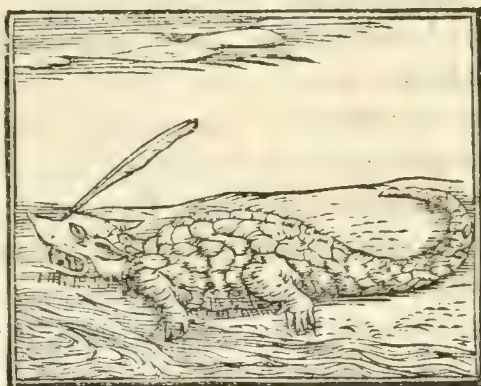
t, incolumemq́ ita exercitũ earum alitum ope præsidioq́ ad hostes traduxerit.

MALVM EX BONIS INItijs subsecutum.

PErniciem aliquam ex institutis optimis sanoq́ consilio subsecutam Ægyptij significare si voluissent, Ibin & Basiliscum facere consueuerunt: siquidem ex Ibidis ouo Basiliscum nasci, pleriq́ veterum tradiderunt. Causamq́ insuper eam philosophi afferunt, quòd auis ea multiuora sit, & serpentum venenatorumq́ genus omne abliguriat, quorũ virulenta putredine oua ipsa prędita, animal id perniciosum efficiant. Ægyptij sanè cùm Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt.

INEFFICACIA voti.

DEsidem ac adeò eneruatum hominẽ, vt nulla in re sibi sufficere poßit, frustraq́ B omnia tentet & aggrediatur, neque vllius rei compos per summam ignauiam euadat, hieroglyphicè significare si vellent, Crocodilum Ibidis pennam in capite gestantẽ effingebãt: compertum enim est animal id ad rapinam & impetum alioqui promptißimũ, si penna Ibidis demulceatur, ita obtorpescere ac debilitari, vt immobilis reddatur, omnem pristinæ rapacitatis violentiam obliuiscatur, tanquam aliqua fascinatione sit repentè demutatus. Quinetiam serpentum genus omne reddi immobile penna huiusmodi ipsis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re rustica.

VOCALIS PRIMA.

ERat & Ibis auis primæ literæ symbolum: siquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Ægyptijs cõmunicauit, Ibim primam esse literam voluisse. Sed enim ipsa quoq́ literarum elementa non apud Ægyptios tantùm, C sed etiam apud Græcos Romanosq́ hieroglyphicũ aliquid habuere: vt, A indicium erat absolutionis, C condemnationis, N verò & L, comperendinationis, per quam nõ liquere significabant. Vniuersi enim iudices, vt Pedianus ait, in cistam tabellas simul conijciebant suas, singularibus literis signatas. Interdum etiam sententiã suã cur quis damnaret, aut cur absolueret, perscribere consuerãt.

DE DAGNIDE.

INter Ægypti aues celebris est Dagnis, ab infesta mordacitate ita nuncupata: δάκνω enim mordeo est.

EBRIETAS.

PEr eam supra coronam aliquã statutam, ebrietas significabatur: eas enim volucres Ægyptij in symposijs, quibus redimiti essent coronis aduincire soliti sunt, vt asiduè morsiunculis vellicando cantitandoq́, potantes dormire non permitterent.

DE GRVE. D

GRuum significata in postremis minimè habenda sunt, quibus multa cum humana diligentia, rectèque regendæ familiæ ratione, communia sunt.

CVSTODIA.

SEd illud in primis referam, quo exercitus ducem ab hostium insidijs se custodientem significabant. Proponebant quippe Gruem vigilem, hoc est, lapillum pede sustinentem: illæ enim excubias ordine suo tota nocte disponũt, lapillumque ideo prensant, vt lassatis somno decidens indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes. Philippus ille, qui breuissima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, E loco hoc γρηγορῆσαι κατ' ὄρδινας Romano vocabulo tunc à Græcia cum imperio recepto, vsus est. Harum alitum vigilantiã imitatus Alexander Macedo, si quando peruigilandum esset, ne somni violentia opprimeretur, vas aheneum prope thorum adsistebat, supra quod brachiũ exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait, argenteam manu complexus, quæ si quando ipse somno vinceretur, elapsa, sonoro strepitu somnum abrumperet. Sedenim idem autor Iulianum Cæsarem absque pila, vel instrumento alio, quotiens & quantum voluisset, euigilasse profitetur.

DEMOCRATIA.

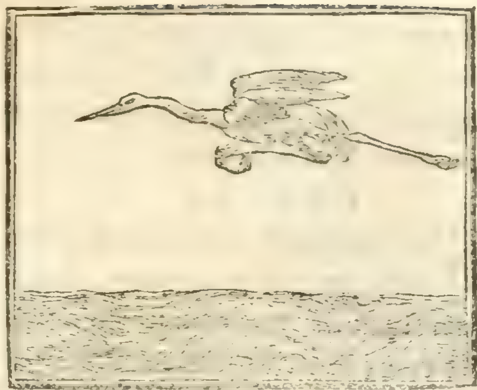

EX eo verò collegio quod Grues celebrant inter se, nonnulli dicunt democratiã hieroglyphicè significari: cum pluribus enim cõsultandũ, si quid rectè fecisse volucrimus, & felicem rebus nostris successum optauerimus. Æsymnio Megarensi honestissimo loco nato, dum super F hoc consulta posceret, respondisse Apollinem Delphicum ait Pausanias, referret ad multos, si gerere quid feliciter vellet: plurimorum enim sententijs auditis, facilè est quod optimum sit discernere. Ea de causa Megarenses, ne vllam interpretandi oraculi occasionem amitterent, vel quidpiam quod intelligi potuerit præterirẽt, comitia ad heroũ sepulchra habere deinceps decreuere: nam plures esse mortuos manifestum. Sanè quidem apud nostros consensus vniusque partium in eandem sententiam aut rem, Latino vocabulo formã ab ipsis Gruibus videtur accepisse, vt inde CONGRVERE, pro conuenire dicamus.

PRVDENTIA.

SI aũt volantem Gruem cum lapillo pinxissent, hieroglyphicũ id prudentiã significare dicebãt. Ex probatissimis enim autoribus didicimus, Grues, dum in sublime volant, lapillũ ideo gestare, vt lapsu illius explorẽt, supra terrã ne an mare

A mare volitent, quod intelligunt ex sono, ac proinde cõsidendũ'ne, an vlterius procedendum sit. Maximus Tyrius causam aliam memorat lapilli assumendi. Nam quoniã in volatu fluitare vident instar nauis, quã agitent impellantq́ vndæ, suæ sibi consciæ imbecillitatis, anteaquàm volatui se credant, lapillum rostro suscipere, quo vnaquæq; earum veluti firmamento vacillaturi volatus vtatur, eamq́ habeat salutis suæ custodiam. Atque hoc est

quod apud Solinũ legas, Grues harenam deuorare, sublatisq́ lapillis ad moderatam grauitatem saburrari. Quarum prudentiam cùm Deucalion nõ ignoraret, eum à diluuij clade seruatum aiunt Gruum beneficio: hunc enim Pausanias ait ad superuolantium Gruum clangorem enatasse, atq; ideo montem, in quem demum euasisset, Geranium, in harum alitum honorem, appellasse.

B SVBLIMIVM RERVM INDAGATOR.

QVòd si absq; lapillo volantem Gruem figurassent, hominem sublimiũ indagatorem, & eorum quæ terra procul, & à materia remota sunt studiosum significari volebãt. Ipsa enim præpes altissimè volat, vt longè lateq; speculetur. Quòd si subsidere nubes infrà despexerit, nunquã ad terram se demittit, vsque adeò tempestates & ventorũ procellarumq́ motus summo studio declinat, vtpote quæ sit quietis amantissima. Si verò acciderit vt in tempestate aliqua deprensa sit, confestim ad terrã se cõfert, atq; humi potius quiescit. Quòd si quam in alitem Plotinus hominẽ transmutari dixerit, qui absq; sapientia sublimia tractauerit improbius, cùm nullam ille speciẽ ponat sublimis huius volatus, nempe Gruem ipsam ex Plotini sententia cõmodè pinxerimus.

PERSEVERANTISSIMI MORES.

PVlcherrimum & illud est, quòd alij excogitarunt hominem qui cum ætate mores minimè cõmutauerit, sed eodem semper ingenio perseuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pinnæ per ætates ferè omnes C mutantur, nigrescereq́ in senecta perspiciuntur, sed Gruum eodem semper colore perseuerant.

ORDINIS OBSERVATOR.

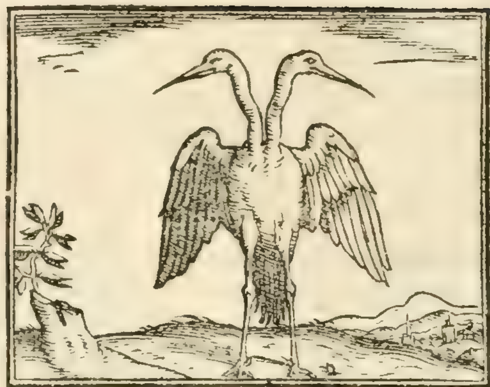
QVin etiam in moribus eadem propositi constantia cõsideratur, cùm Grues in volatu ordinem pertinacissimè seruent. Quare Palmedes apud Philostratũ Vlysi obijcienti literas, non ab eo, sed à Gruibus inuentas: respondet is, Grues quidem, quod ad literas attineat, nihil adinuenisse, verùm ad ordinem, quem nunquam Vlysses seruare didicisset, earum curam referri. Vlyssem enim aiunt quotiens in bello aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Æneæ obuiam fieret, ordinem deserere solitum, & ad imbecilliora declinasse.

LABORIS TOLERANTIA.

INdefatigatum verò laboribus hominem significantes, alas vel pedes Gruum in manibus eius statuebant: ferunt siquidem non lassescere vllo labore, qui neruos ex alis aut cruribus Gruis habeat.

FERACITAS.

IN ostentis Grus biceps feracitatis indiciũ est. Appion enim tradit, Oenæo in Menide rerũ domino bicipitem Gruem apparuisse, vberrimãq́ eo anno an-

nonam in Ægypto fuisse. Ad hæc, auem sub alio Rege conspectam quatuor capitibus insignem, lætissimumque frugum omnium prouentum subsecutum. D

VER ET HYEMS.

SVnt qui per venientem Gruem, tempus vernum, per abeuntem, hyemem significari tradant: quandoquidem ea ales omnino est veris & hyemis nuncius, modò veniens, modò recedens, propterea quòd calorem & frigus peregregiè præsentiat. Itaque cùm frigus ingruit, altè sublata vastum quid inclamat: cùm verò clementius est nacta cœlum, per interualla vocem emittit, et taciturna propémodũ allabitur. atque ita vel ex accessu, vel recessu, et ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur.

DE MILVIO. E

NE verò picturæ desint, ex quibus temporum qualitates indicẽtur, cùm æstatem cicada, autumnalẽ vindemiam epops, brumale tempus alcyone, ver cuculus, luscinia, & aliquot aliæ, aduolat huc Miluius, in huiusmodi ipse quoque hieroglyphicorũ caueã includẽdus.

VERNVM TEMPVS.

ERat enim Miluius ipse quoque verni tẽporis hieroglyphicũ, propterea quòd ales ea verno primùm tempore incipit apparere, certissimumque sit eius nuncium. Vnde etiam prouerbium emanarit, Miluijs procumbere: quia scilicet pauperum sit mos, hyeme iam desæuiente, qua malè semper afficiuntur, aduentantibus Miluijs procumbere eo genuum cultu, quo Reges coli solẽt, vt apud Suidam legas. Aristophanes ait, eo apparente contrariũ autumno tempus ingruere, adesseque tondendi opportunitatem. Nomen autem illi ἰκτῖνος apud Græcos ab aduentu, quòd tanto scilicet desiderio expectatus accedat. Hanc autem loci temporisque cognitionem sacræ etiam nostræ literæ per Miluium ostendunt, in quibus habetur: Miluius in cœlo non ignorat tempus suum: Turdus & hirundo & ciconia, tempus ipsę quoque aduentus sui obseruauêre, populus autẽ meus iudicium Domini non cognouit. F

LOCVPLES.

SVnt qui locupletem hominem, latisque agrorum possessionibus ditissimum, per Miluij volantis hieroglyphicũ significari tradant: siquidem is dum prædam enanciscitur, spatiosissima aeris interualla vno oberrat impetu, quasi latifundia descripturus. In huiusmodi significatum Iuuenalis Satyra nona:

Tot Miluis intra tua pascua lassis.

Et Persius prius dixerat:

Diues arat Curibus quantum non Miluus oberret.

RAPACITAS.

SEd enim Philosophi antiquiores illi qui doctrinã ab Ægyptijs magna ex parte mutuati sunt, deque hominum moribus per palingenesiæ figmenta disseruere, cuiusmodi est Plato, quique eum secuti sunt Plotinus & Harpocratiõ, Boethus & Numenius, rapacitatem per alitem huiusmodi intelligi tradidere, homi-

nesque

A nesq; eos qui auaritiæ studuissent, promptiq; semper ac parati ad imbecilliorũ expilationes, & rapinas, & violentas tyrannides fuissent, in Miluios ac lupos cõuerti, vt Socrates, Phædone, disputat, abireq; omnia in ea genera opinati sunt, quorũ in vita moribus similes fuissent. In diuinis quoq; literis Miluus pro grassatore prædoneúe ponitur, Psalmo, vbi secundum Hebræos haberi ait Eucherius, Milui abies domus est. Aristophanes ad hanc alludens rapacitatẽ, ἰκτῖνα dixit παντόφθαλμον ἅρπαγα τρίφων, aliturus omnituum ac rapacem Miluũ. Admiratur Plinius rapacissimam & famelicam semper auem, nihil rapere vnquam ex funerum ferculis, quæ veteres erant ad sepulchra afferre soliti: persuasi scilicet defunctorum animas eundẽ tenere sensum, & ijsdem affici voluptatibus, quæ vnicuique, dum viueret, placuissent. Addunt & aram Olympię, quam alites huiusmodi nunquam infestarint. Idem sacri sunt apud Britannos, non enim Miluium ijs occidere licebat.

NAVIGATIO.

SVnt qui nauigationem, sunt qui gubernandi rationẽ ex Miluij volantis hie-
B roglyphico significari tradant, propterea quòd multorum sit opinio, ait Plinius, didicisse homines ex Miluijs temonem nauibus immittere, quippe cùm obseruassent Miluium cauda modò hac, modò illac flexa, vice claui volatus sui cursum dirigere, natura scilicet in liquido cœlo monstrãte, quod opus facto esset in humido profundo.

AD CORNELIVM MVSAEVM PRAESVLEM BITONTINVM, DE IIS QVAE PER VVLTVREM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Nterrogasti me, Præsul honoratissime, quænã illa sit Vultur mea, quam libris editis Germani quidam ex Horo Niliaco à me Latinam factam diuulgarunt. Sed enim scias me olim Romæ dedisse eam videndam clarissimo Alberto Pio Carporũ principi eruditissimo, verùm ex eius scrinio, vnà cum aliquot alijs huius notæ scri-
C *ptis à nescio quo laborum alienorum suppressore ablatam, & in Germaniam asportatam. Cuius facti indicium est, quòd docti quidam viri, cùm opusculum id legissent, Hori esse arbitrati, scriptis prodidere, Horum Apollinem de sacris Aegyptiorũ literis à Io. Petro Valeriano Latinum factum. Ioannis autem Petri mihi est peculiare nomen (cur enim id inficiar?) priusquam M. Ant. Sabellicus præceptor meus id Venetijs in Pierium immutasset. Sed Horus Apollo à me non est conuersus, frequenter verò in scriptis huiusmodi citatus: argumenti enim huius alios etiam autores eosq; multos habui. Utcunq; ea deperdita lucubratione, alteram reparaui: ablati enim illius reliquijs archetypi toto pluteo dissipatis, hanc priori illi non absimilem informaui, quam tibi dono darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturum te libenter significasti, quod quidem summæ tuæ erga me humanitati potius, quàm vlli studiorum meorum merito attribuerim, & tamen in ijs aliquid est, vnde huiusce generis lucubrationes tibi fortè minimè displicituras mihi confingam: siquidem ego libentissimè, hinc occasione qualibet arrepta, vt hac parte videre poteris, ad nostræ pietatis doctrinam, diuinarumq; literarum interpretes me conferre soleo. Ex ijs verò tam multa excerpsi, vt profiteri valeam, autorem alium neminem meo huic argumento, quod multis iam commentarijs auctum est, plura suppeditasse. Neq; enim ego vnquam impurum nonnullorum ingenium approbaui, qui dum politiores haberi volunt, sacras*

nostrorum literas, vtpote squallorem, quod vnum obijciunt, quendam præ se ferentes, attingere pertimescunt: sed enim in ea semper sententia fui, nullam esse lectionem quæ plus afferre possit eruditionis, quàm sanctorum hominum, qui diuina tractant, institutiones. Nam si artium ferè omnium liberalium finis denique est, vt veram edocti rationem, bene honesteque viuere adlaboremus, fateor me, quantulumcunque hoc studiorum genere assequi licuit, non plura, neque admirabiliora ex quibusuis disciplinarum quarumcunque magistris exhausisse, quàm ex mysteriorum, quæ ad pietatem nostram faciunt, interpretibus, siue rerum naturam, siue morum synceritatem, siue quæ ad veritatem, & Dei Opt. Max. cognitionem pertinent, inspexerimus. Sed ego imprudens, qui hæc tibi commemorem, qui tandiu, tam diligenter, tam assiduè in omnium doctrinarum lectione versatus es, quique alios hæc per doctissimas conciones tuas, tam doctè, tam eleganter, tam copiosè doceas potius, quàm à quoquam doceri possis. Idcirco his omissis, ad rem ipsam, quã, qualiscunque sit, recognoscere cupis, accedamus.

DE VVLTVRE.

VOLVCRVM genere nullã omnino Vulture magis admirandam inuenias, siue peculiares in eius vita, & ab omni vulgo semotos mores, siue conceptum, partum, educationemque alitis, siue excellentes quasdam ingenij dotes, siue significata varia per eam in picturis, in portentis, in dicterijs posita cõsideres. Neque illa quidẽ plebi obuia & vnicuique exposita, sed magnis regibus atque dijs accommodata, ipsis etiam philosophis, ac peritissimis theologis explorata: per huius nanque simulacrum hieroglyphicum ue, annum, matrem, siue, vt apud Ammianũ est, naturæ vocabulum, mundum, intuitũ aut speculationẽ, terminum, hæredipetam, stragem, præsagituram, miserationem, iustitiam, liuorẽ, Pallada, Iunonem, & quædam alia, veteres significabant.

ANNVS.

QVoniam verò ex ea præcipuum erat anni significatum, qua ratione sit id receptum, operæprecium fuerit explicare. Vultur, vt apud Ægyptios habetur, trecentos eos quinque & sexaginta dies, quibus annuũ conficitur tempus, ordine mirifico dipartitur. Nam cùm annum Ægyptij per tris tantùm qualitates metirentur, ver quippe, æstatem, & hyemem, quæ singula tempora centum viginti diebus constare voluerũt, ac vti Theopompus ait, hyemẽ Saturnũ, æstatem Venerẽ, ver verò Proserpinã appellabant: quinque insuper dies addiderant, quos intercalares vocitabant: Vultur verò ad eiusmodi partitionem anni accõmodata, cumprimùm concitata fuerit ad conceptum, qui fit à vento, quinque continuos dies sine cibo & potu consumit in eiusmodi initu, natura in ventum adaperta: mox centum & viginti dies prægnans manet, totidemque diebus pullos educat: reliquos CXX dies immunis est, suarumque tantum rerum satagit, neque prægnationi, neque educationi intenta. Summotis itaque intercalaribus, ad antiquiorem illam rationem trahere possumus supputationem illam Xenophontis libro qui περὶ πόρων inscribitur, vbi sex mancipiorum millia, si singuli singulis diebus obolũ lucrifaciant, vnoquoque anno hos sexaginta talenta vectigalis allaturos: sic enim CCCLX dies in vnius anni tempus videtur enumerasse. Sed ne quid, quod vel vtile vel delectabile esse possit, prætereamus, super horũ quinque dierum, qui anno superant, argumento fabella fertur, quemadmodũ Rhea cum Saturno clanculum rem habuerit, idque vbi Sol explorasset, imprecationibus deuouerit

A uouerit, neúe mense, neúe anno páreret. Mercurium verò deæ amore captū hoc inisse consilium, vt opem laboranti ferret: Lucinam quippe deam talorum ludo illectam detinuisse, atq; ita ab sexagesimo quoq; die lucem vnam interuertisse, donec dies sibi quinq; cōparasset, quos anno vertente certis illis temporibus elapsis, immunes, liberos, exemptosq́;, cum nusquam nomina dedissent, ad anni supplementum accōmodaret: factumq́; ita est, vt per huiusmodi dies Rheæ facultas pariundi fuerit. Hos intercalares Ægyptij habēt, Deorumq́; suorum adscribunt genethliaco. Ferunt verò die primo Osirim, rerum dominū futurum, editum: secundo Aruerin, quem Apollona, & seniorem Horum nonnulli vocant: tertio Typhona, verùm hunc intempestiuè, neque proprio meatu egressum, sed ex disrupto latere: quarto Isim: quinto Nephthen, quam nonnulli finē, vel potius interitū, alij Venerem, alij Victoriā appellarunt. Satis hæc ad intercalares dies quinq;. Quid verò sibi de dijs quinq; cōmentum velit apud Plutarchum quærere licebit. Neq; verò hîc numerū illum CCCLXV cœlorū, cuius principem Abraxan Basilidis deliramenta constituerunt, curiosius prosequar, B ne rem tam seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciā. Illud addam, quantū ad anni rationē pertinet, quod Vmbricio teste Plinius scribit, Vulturē oua XIII párere: quod ad instar totidem Lunę coitionū accipio, quę per vniuersum annū potissimum obseruantur. Porrò annus etiam apud Persas in dies CCCLXV describebatur: eaq; de causa igni illi suo, quem sacrū & æternū vocabant, totidē sacerdotes iuuenes instituerāt, qui canentes, ignem quaqua gestarēt, sequerent.

ANNORVM CENTENA.

ANnum itaq; per Vulturem apud Ægyptios significari non leui de causa, manifestum est. Ab hoc aliud sequitur hieroglyphicum, vt per eandem alitem vel senio confectam, vel demortuā, centum annos intelligamus: eam enim augures magna semper religione sunt obseruare soliti, ac per singulas vultures annorū centena totidem portendi tradiderūt: duodecimq́; illas quas Romulus obseruauit, imperiū Romanū ad MCC annos duraturū ostendisse: quod obseruatū à Vectio tradit Varro: exceptum mox à Censorino, qui circiter millesimo ab vrbe cōdita anno claruit: quod ita postmodū euenisse, fœda ac miserabili to C tius Italię clade, quodq́; acerbius est, totius literaturæ interitu, satis cōstat. Nam quo tēpore capta est vrbs Roma, et in ciues omnes occidione aut misera captiuitate sæuitū à Genserico, qui dolose seruis impositis eam occupauit, anni circiter MCCVIII, ab ea cōdita numerant, vt Paulus Diaconus in ijs quæ addidit Eutropio, neq; non Orosius recensent, peneq; tunc perijt Romanū nomen. quare Vectij quadrat interpretatio, tametsi hanc Romani imperij ruinā nōnulli properantius annis aliquot accipiūt. Sub Athalarico tamē (ita in numis nomē eius inscribit, non Halaricus) qui Vrbē quatuor & XL annis antea inuaserat, Imperatore Romano incolumi, nō extinctū, sed valde attritū Imperiū est. Neq; sum nescius, Imperij speciē quæ ab Augusto inceperat, in Augustulo finitā, qui metu Odoacris, qui totam Italiā sibi armorū vi subdiderat, perterrefactus, purpuram Imperatoriam spontè abiecit, maiestatemq́; illam deposuit, barbaro tyranno tota rerū concessa potestate, quod fuit anno ab Vrbe condita circiter MCCXXIX, à C. Cæsare DXVII, à salute nostra CCCCLXXV. Sanè dignitas hæc apud nostros, occidentales scilicet, ad CCCXXX annos non resumpsit purpuram, quam omniū primus Carolus Magnus ab interitu propemodum vēdicauit. Eò verò tunc miseriæ redacta est Rom. maiestas, vt Odoacer ipse de

Roma Odoacria vocanda cogitarit, quò nominis etiã Romani memoria abo- D lerctur: factumq; omnino fuisset, nisi qui melius aut piè magis sentiebãt, persuasissent Regi, maiorem illi apud omnes gloriã futuram, Romam domitam, quàm Odoacriam instauratam. Neq; verò prætereundum est, in nostrarũ etiam miseriarum memoriã, quod rerum scriptores prodidere, Octauiano etiam primo Consulatu augurium captanti duodecim se Vultures, vt Romulo ostendisse: atq; iam ex eo tempore, anno quippe vitæ XX, ad monarchiam aspirabat, quæ longa annorum serie ad nos vsq; permanauit, si non imperij viribus, saltem titulo tenus, & licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum postmodũ restituta, prout temporum vicissitudines permisere. Quorum quidem temporũ historias si perpenderimus, ad annos circiter M C C ab Augusto, inueniemus Pontificũ totiusq; Senatus decretis magnũ id Imperij nomen abolitum, perq; annos multos adulterinã fuisse Imperatoris nuncupationem. Quanquã ne tam venerabili titulo defraudaremur, aliquot pòst annis, sanctissimo Gregorij V. Pont. Max. decreto, noua quadam ratione ansa prębita est, vt ea maiestas per Electores certos conseruaretur, cuiusmodi suffragiorum ratione post Othonem, E Othonis secundi filium, primus omniũ Henricus Imperator declaratus. Quorum electio ita aliquando despicatui habita, vt Othocarus Bohemiæ Rex vocatus ab ijs ad Imperium capessendum, vltro contempserit, qui pluris Bohemiæ Regem esse existimaret, quàm Romæ Imperatorem: atq; illi tandem ad Rodolphum Habsburgi Comitem, qui Magister curiæ Othocari erat, deuenere. Sed ne longius ab instituto nostro recedamus, qualiacunq; hæc fuerint, illud inter hæc obseruatione dignum mihi videtur, ter iam hanc annorum M C C supputationem, tribus in maximis imperijs, æquo propémodum temporis sui curriculo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. Primam à Romulo ad Gensericum, siue quis ad Odoacrem maluerit, secundam ab Octauiano Augusto ad Fridericos, tertiam Constantinopolitanã, à Fl. Constantino ad Constantinum eum, qui oppressus ab Othomano Turcarũ duce, vitam & imperium finiuit, qui etiam eiusdem nominis matrem habuit cum imperij conditore. Nam inter duos hos Byzantij principes anni mille centum supra vnum & nonaginta decurrerãt. Neq; obstat quod à Valente mathematico inspecto vrbis horoscopo prædictum sit, imperiũ id ad annos D C X C V I duraturũ, quia post eam an- F norum summã qualescunq; fuerint Principes siue viri siue fœminæ, à Maximi tamẽ Constantini institutis pendêre videbantur. Sub Turca verò longè alia imperij forma, longè aliæ leges, longè alij ritus superinducti. Itaq; cur annorũ centena per singulas Vultures significarentur, inde sumptũ, quòd eas ad centũ vsq; annos viuere cõpertũ est apud antiquiores, quibus astipulatur Ambrosius. Nunc reliqua huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

MATER SIVE NATVRAE genius.

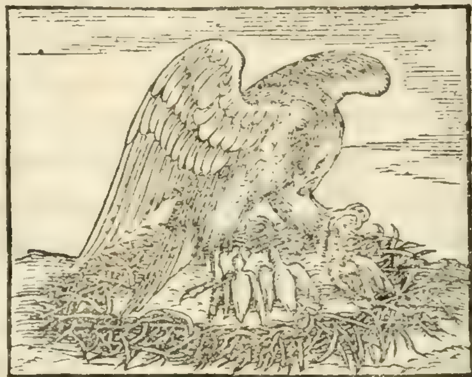

CVm ergo in genere Vulturum mas nusquam inueniatur, omnes autem fœminæ sint, vtpote quę ex vento cõcipiant, manifestũ est cur Ægyptij sacerdotes per eam alitẽ vropygio surrecto, atq; ad Aquilonem verso, matrem aut naturam ipsam intelligerent: mater siquidem fœmineum est animal. Vultur enim, vti dictũ, tempore cõceptus appetente, quod

A per quinq; dies illos quos suprà memorauimus, producitur, natura in Aquilonem, vt Ægyptij tradunt, in Eurũ, vt Plutarchus, exporrecta adapertaq; ab eodem initur, non secus ac plantæ Zephyris genialibus iniri traduntur. Sed enim hîc dissimulare nõ possum nonnullorũ imprudentiam, qui Horum Apollinem citant nouo verbo ὀργύζω, conficto, vltimoq; Hori capite appellato verba etiam infarciunt, ὅταν ὀργύζῃ πρὸς σύλληψιν ἡ γύψ, cùm in codicibus manu scriptis, ijsq; plerisq; quos euolui, non ὀργύζῃ, sed ὀργάζῃ scriptum reperiatur: vti etiam aliquanto pòst de ceuente vacca, cap. πῶς ἀκολύ. ἐπεὶ δ' ἂν γὰρ ἡ θήλεια ὀργᾶσα πρὸς σύλληψιν ᾖ. ὀργᾷ δὲ οὐ πλεῖον ἤπερ ὥρας τρεῖς. Quæ porrò de Vulture apud Horum habentur, vndecimo in impressis capite sunt, non vltimo: Perdurat verò Vultur quinq; eos dies pertinacissimo ieiunio macerata, tale est eius in concipienda prole studium atq; cupiditas. Neq; quidem negarim alia etiam esse volucrum genera (ὀρνέας enim, non γυπῶς, in castigatis Hori codicibus legitur) quæ vel inter se, si mas non adsit, fœminæ æquè saliant, & mutua libidinis imaginatione concipiant, vel, vt nonnulli arbitrati sunt, ipso puluere in naturam vi pruritus attracto, cuiusmodi sunt co-
B lumbæ, gallinæ, perdices, anseres, & vulpanseres, quarum tamen oua irrita, minimeq; prolifica sunt, ad cibi tantùm vsum facientia, minora reliquis, ac minus iucundi saporis, cæterùm magis humida. Tertullianus: Et gallina, ait, sortita est de suo pàrere, sed Vultures fœminas tantùm pàrere aiunt. Oua huiusmodi, quia vt pleriq; omnes asserũt, ex vento generantur, & zephyria, & hypenemia, quasi subuentanea dicere velint, appellantur. Eos verò non audiendos dicit Aristoteles, qui dicunt, vere tantùm hæc fieri, incubatione derelicta, cùm & iuuencæ expertes adhuc coitus ea pariant. Cæterùm idem autor, qui subuentanea omnia infœcunda esse vult, in quodam auiũ genere existere simile piscibus, spõtina oua ad fœcunditatem progenerantibus, nõ inficiatur, quod nimirũ de Vulturibus in primis fertur. Eas porrò autor is quoq; volare versus Austrũ, atq; ita ab Aquilone iniri, pręgnantesq; fieri tradit, perq; tres annos pàrere: quod etiã apud agricultores Constantini legimus. Apud Hesiodũ οἰωνοὶ interpretes aiunt: Vultures, quarũ oua subuentanea sunt, absq; maris copula, neq; alia earum generatio reperitur. Neq; desunt interpretes etymologici, qui dicant οἰω ὸς quasi
C οἰωὸς, quòd οἶος ὠὸν sibi sit, quippe qui sine maris auxilio ex vento concipiat. In cuius quidem fœcunditatis cõmendationem illud addere nõ incongruũ est, quòd non intra suum tantùm genus ea felicitas cõtinetur, sed proficua quadam vi ad aliorum etiam beneficium celebratur. Penna siquidem vulturina subiecta pedibus, adiuuat parturientes. Id verò quod de Vulturum huiusmodi conceptu fertur, ne quis fabulosum putet, inter quadrupedes etiam equas aliquot ex vento cõcipere, Probus ex comperto refert, quod & D. Augustinus, diuinarum humanarumq; rerũ peritissimus, affirmat: & velocissimos ex eo genere iugales apud Homerum comperies haudquaquã fabulose dictum. Basilius Magnus ex hoc omnibus animaduersum cupit, vt cùm nostrum arcanum nonnullos homines irridere conspexerimus, quasi fines naturę cancellosq; egrediatur, quòd fieri nõ posse contendant, vt virgo pariat, virginitate ipsius integra, illæsa atq; intemerata persistente: cõtemplari debere nos, Deum exempla pleraq; iam inde ab initio præmisisse, ex ipsaq; natura rerum semina quædam conspersisse, vnde posset vnusquisq;, vbi quod alta iam mente conceperat, effecisset, talibus mirabilibus fidem adhibere, atq; ita ijs occurrere voluisse, quorũ stuporine dicã, an peruersitati, nihil quicquã aliud persuadere queas, quàm quod vel manibus attingũt,

vel oculis aſſequuntur. Hinc ait Ambroſius, neminẽ ſubuentaneo Vulturis audito conceptu, rerum naturalium ſcriptoribus refragari: cum vero virginem diuino afflatam numine peperiſſe audierint, riſum inceptare. Tangit hoc idem Adamantius, vbi Celſo reſpõdet, duplex Almę ſignificatum ex Hebræorũ interpretatione obiectanti. Sed enim de intacta virgine, non autem de adoleſcentula (quod Theodotion Epheſius & Aquila Ponticus intelligendũ fruſtra conantũ perſuadere) prophetatũ eſt priuſquàm in Babylona fieret populi trãſmigratio, hoc eſt, anteaquã Medi & Perſæ principatũ inuaderent. Reddita autẽ ſunt hæc in ſermonẽ Grecũ ab ipſis Iudæis multùm ante tempora aduentus Domini noſtri, vt nulla relinquatũ ſuſpicio, inquit Irenæus, ne fortè morẽ nobis gerentes Iudęi, hęc ita ſint interpretati, qui quidẽ ſi cognouiſſent nos futuros, & his teſtimonijs vſuros quæ ſunt ex eorũ ſcriptis, nunquam & hæc & monumenta prophetarũ reliqua comburere dubitaſſent. Venerunt igitur in Latinorũ manus Græco ſermone translati Hebræorũ libri multò antequã Romani Iudæos in poteſtatem redegiſſent, Macedonibus quippe adhuc Aſiã poſsidentibus. Ptolemęus enim Lagi cupiens bibliothecã, quã Alexandriæ ſtruxerat, illuſtrib. ſcriptorũ omniũ E
monumentis implere, ab Hieroſolymitanis petijt fieri ſibi copiã vt eorũ libri in Græcũ ſermonẽ transferrẽtur. Illi, qui tunc Macedonibus parebant, Septuaginta viros ex primoribus, & vtriuſque linguæ cognitione præſtantibus, ad Ptolemæũ miſerũt: qui veritus ne, ſi inuicẽ cõſultarent, veritatẽ abſconderẽt, eos omnes in ſingula contubernia ſeparauit, iuſsitque vt vnuſquiſque pro ſe librũ eundem trãsferret, eoque in libris ſingulis ordine ſeruato, opereque perfecto, omnibus mox conuocatis, & per libros ſingulos interpretationem ſuam vnoquoque eorũ proferente, ita omniũ ſententiã eandẽ eſſe conſtitit, ac ſi ab vno tantũ traductiones omnes emanaſſent. Neque tamẽ ignoro eſſe qui rem aliter geſtã narrent, & Pentateuchũ tantùm à LXX traductũ cõtendant, & nõ ſeparatos, ſed vnanimi concordia ſententiã vnoquoque ſuã proferẽte. Sed ego & Irenęo, & antiquis alijs potiorem adhibeo fidem. Quare non eſt vt calumniatores, Almã, iam excogitent loco virginis legitimi nominis, & à tot eruditis agniti, ſubſtituere contendant. Plurimùm verò (vt ad Vulturem redeamus) indignatur Adamantius, pleroſque adhibere fidem hiſtoricis philoſophiſque hęc de Vulture & alijs aliquot animantibus, quæ ſine maris coniunctione concipiunt, indubitatò tradentibus, & Deũ F
negant qui hæc in aliquot alijs animalibus facit, poſſe etiã in hominibus idem, vbi adlibuerit, facere. Et Græcorũ pleriquẽ credũt homines primùm ex limo procreatos: nos nõ credemus ex dimidia humanæ ſubſtãtię parte, iuſſu Dei, imò eo de ſe ita ſtatuẽte, fieri potuiſſe, vt IESVS ex eo filius naſcerẽt? Eſto igit Vultur documẽto nobis, ne myſteriũ illud ſacroſanctũ, vnde vera ſalus, veraque felicitas nobis obtigit, fabuloſum fuiſſe vel minimùm quidẽ ſuſpicari vnquã in animũ inducamus.

MISERATIO.

AD hęc Ægyptij ſacerdotes miſerationem per Vulturẽ femora ſua roſtro proſcindentẽ exprimebant: illa enim centũ & viginti diebus, quib. in filiorũ educatione detinetur, nunquã ad prędã longius prouolat, vni illi curæ intenta, ne pullos deſerat, deque propinquo tantùm quæ fuerint in promptu conuenatur. Quòd niſi aliud quicquam ſuggeratur occur-

ratue

A ratue, quod filijs in alimentũ paret, ipsa suis femoribus rostro vellicatis sanguinem ciet, quem filijs exugendũ præbeat: tanta curat charitate, ne illi victus egestate deficiant. Sanè verò factum hinc crediderim, vt maiores nostri, cùm incõparabilem prorsus Assertoris nostri miseratione, qui pro salute nostra sanguinem suum profundere non dubitauit, alitem hanc, non autem Pelecanem, in sacrosanctæ crucis apicem, ea femorum vellicatione spectandam popularium omnium oculis erexerint. Nam quãuis omnino per Pelecanem incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio significetur, nusquã tamẽ apud antiquissimos rerum scriptores, qui saxũ hoc euoluerunt, legimus auẽ aliam, quàm Vulturem, femorũ suorũ vellicatu pullos suos pascere consuesse. Phœnicem tamen & ipsum vellicare femora, sed, vt suo loco disputatur, non vt eo filios alat, quos nullos habet, sed vt ex eo fuso vermiculus ille oriatur, qui mox exeat in Phœnicem. Alia verò ratione mortem oppetere Pelecanẽ, vt filios sospitet suos, Ægyptij tradiderunt: de quo quid illi tradiderint, suo disseruimus Commentario.

IVSTITIA.

B HErodotus Vulturẽ ab Hercule pro iustitiæ symbolo habitam tradit, quòd ea iustissima omnium auium, quæ volatilibus vescantur, iudicetur: eaq; de causa semper apud eum magnæ æstimationis fuisse, lætariq; solitum cùm inter res agendas Vulturem aspexisset. Vultur enim nihil quod viuit attingit, nec animatum quicquã interficit, quod accipiter & aquilæ faciunt: cadaueribus verò contenta, nullius vnquã auis pastione pollui visa est, vt Ægyptij obseruauêre. Eadẽ fructus nunquã lædit, nec vlla in re animali cuiquã mansueto nocet. Quare mirũ videtur quod traditũ est à Dionysio, aquilarũ pullos, quorũ nidus erat in Palma quę Tarquinij Superbi regię incumbebat, dum parentes absunt incursu subito à Vulturibus discerptos. Sed id videtur ea pręcipuè de causa diri prodigij loco habitũ, quòd cędes ea ab animantis genere profecta sit, quę in animatum animal sæuire minimè cõsuerit. Vtcunq;, nõ immeritò innocentes Vultures ait Hermodorus Ponticus apud Plutarchũ: nam & ab ijs quæ maximè nocere soleant animantibus, mortale genus liberãt: ex volucribus enim in auxilio contra serpentes primam aiunt esse Vulturem: corq; eius alitis habentem, tutũ
C esse nõ solùm à serpentum impetu, sed etiam à ferarũ & latronum periculis: & vt aliquid omnino dicant, à regum etiam indignationibus incolumem euadere.

DESIGNATIO.

ALia quædam ex vulture hieroglyphica cõmenti sunt Ægyptij sacerdotes, ex ijs quæ ab ea plurimùm fieri obseruarũt. Nam scopum, siue locum quô quis tendere designarit, per eam alitem altè volantẽ expressere, propterea quòd Vulturem supra reliqua omnia animantia acutissimo visu præditam asserebãt: atque oriente Sole occasum versus aspicientem, decedente verò ad orientem spatiosissimis quamtumlibet interuallis esculentum, quod vsui suo competit, prospectum enancisci, vnoq; ad id volatu quasi sagittam ad scopum ferri. Quin etiam, vt D. Hieronymus attestatur, trãsmarina cadauera sentiunt. Sunt autem qui visui, sunt qui odoratui, quo sagacissimè pollent, rem adscribant: sed vtcunque hoc ab ingenijs hominum disputetur, illud satis cõstat, Ægyptios intuitum ea loci designatione, in remotissimas quantumlibet partes, per Vulturis hieroglyphicum significasse.

TERMINVS.

QVinetiam circumscriptũ terminũ per eiusdem alitis picturã intelligi vole-

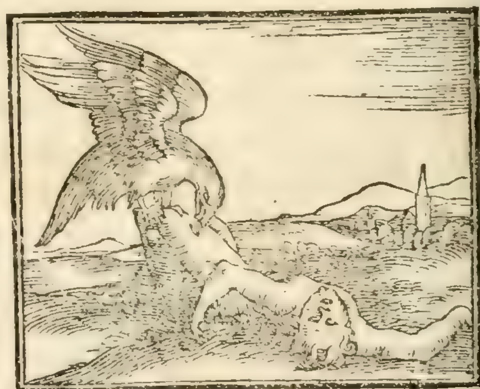
bant, propterea quòd, si conflictus vsquam futurus est, locum ipsa præscribit, D vbi acies concursuræ sunt, & pugnam inituræ, quo septem antè diebus, vt Ægyptij tradunt, vt alij, triduo tantùm præuolant. Hinc illud apud Plautum, Truculento, de cœnipeta Dynarchus ait: Iam quasi Vulturij triduo prius prædiuinãt quo die esuri sint.

PRÆSAGITVRA.

AB hac verò præsagiendi vi, quòd tot ante dies vbi strages futura sit præsentiũt, ijdem sacerdotes Ægyptij præsagituram ex Vulturis simulacro significabant: ijdẽq; asserunt, consuesse priscos Reges belli tempore exploratores dimittere, qui obseruarẽt in quã nam exercitus partem Vultures imminerent, inde cõmonefacti stragem ibi futuram, vbi earũ alitum grex frequentior incubuisset. Quæ quidem huiusmodi alitis prouidentia redigit in memoriam mihi, quòd Hermes astronomus eum qui Vulturis cœlestis afflatũ ab horoscopo sortitus fuerit, sapientẽ & prouidũ in negotijs obeundis futurũ asserit, imperiumq; suum, nam & Regem fore pollicetur, valido munimine, animoq;, consilio & prouidentia optimè valiturũ. Quòd si priuatę vitæ fuerit, pecuniosum omnino futurũ, multos eius auspicijs bene res gesturos, magnasq; diuitias comparaturos. Præter hæc etiam asserunt, futurũ eum militum ductorẽ, cui Vultur volans in horoscopo feliciter affulserit, eundemq; magnis semper negotijs deditum honoratissima quæq; modò in hãc orbis partem, modò in illam appetiturũ, quò nomẽ in longinquas regiones extendat, populosq;, ciuitates & regna extera ditioni suæ subijciat, cui libenter omnes, tanquam Indi Augusto, inseruiant, & studijs omnibus obsequantur. E

HAEREDIPETA.

IVniores heredipetã, mortuorũ quippe bona captãtem, per Vulturem significari tradunt: vnde mordax apud Senecã dictum: Si Vultur es, cadauer expecta. Huc etiam allusit Martialis epigrammatarius:

Cuius Vulturis hoc erit cadauer? F

In primis verò diuinæ literæ neq; aquilã neq; Vulturem mensis inferri volunt. Hîc Adamantius illos in ijs nominari putat, qui alienis mortibus incumbũt, qui arte fraudéue testamenta subijciunt, velut mortuorũ cadaueribus inhiantes, propterea quòd his auibus semper mortuorũ, ait, corporum cibus est, & ex cadaueribus nutriuntur & viuunt. Ea verò de causa profanæ sunt in diuinis literis, vt ait Hierosolymitanus Hesychius, quòd per eas homines intelliguntur, qui rixis & bellis gaudent, vt cadaueribus, visceribus quippe miserorum & atro sanguine depascantur, cùm minimè oporteat hominem contemplationi deditum, aliorum casibus pasci & enutriri.

FVNVS.

SVnt, qui Marti Vulturẽ dedicatã asserãt, quòd diuerso ab alijs ingenio prædita omnem viuentiũ consuetudinẽ abhorreat, studiũq; omne suũ circa huiusmodi cædes intẽdat, atq; demũ funesta omnia hieroglyphicè significet. Sanè cùm natura omnia in sese recipiat, sitq; decidentiũ omniũ receptaculũ, Vulturq;

vti

vti sæpe dictum, naturam exscribat, non mirum si quæ sponte cadauera nanciscatur, tam pro naturæ quàm funeris signo accepta est à veteribus. Olim autem apud Iberos Vultures erant pro sepulchro, sicut apud Hyrcanos Canes, ob id dicti sepulchrales. De Iberis ita Sillius XIII.

Tellure, vt perhibent, is mos antiquus Ibera,
Exanima obscœnus consumit corpora Vultur.

De his Virgilius dixit: Alitibus linquere feris. De his Homerus, οἰωνοῖσί τε πᾶσι. De his Octauianus Philippensi prælio cuidam suppliciter sepulturam precanti respondit, Iam istam in volucrum potestate fore.

PEREGRINVS.

SVnt qui peregrinũ hominem & ignotũ omnibus, hieroglyphicè per Vulturem aptè significari dicant, propterea quòd multæ Vultures exercitũ sequentes repentè apparere soleant, volatu semper ob raritatẽ prodigioso, & tamẽ vnde, cõstet nemini: quapropter eos ex diuerso orbe nobis incognito aduolare plerique putant, argumento, quòd nemo, vt Herodotus Brysonis rhetoris pater asB serebat, nidum Vulturis vidisset. Illæ sanè in excelsissimis & inaccessis rupibus nidificant: & quanquam difficulter nidum aut pullos eius alitis videris, aliquando tamen visos tradit Aristoteles.

CONCVPISCENTIA.

QVòd verò Poetæ fingunt eam Tityi iecur abrodentem,

Per tota nouem cui iugera corpus, vt apud Maronem legere est,
Porrigitur, rostroque immanis Vultur obunco
Immortale iecur tundens, fœcundaque pœnis
Viscera, rimaturque epulis, habitatque sub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis.

ab Ægyptiacis cõmentis haudquaquã dissimile est. Anima enim, vt Philosophi Poetæque veteres cõmentantur, in portionem rationis participem vnam, & rationis expertem alterã dispertitur. Sedenim quæ rationi adglutinata est portio, supra sensum & sensibilia sublata, quanto potest luctamine, tanquã Vulcani congressum effugiat Pallas, semetipsam sibi asserere meditatur, quæ verò aliena est C à ratione brutis proxima, temerè omnia vel appetit, vel concitat. Appetentis autem vim totam in hepate Philosophi plerique constituunt. Quare quòd concubitus illegitimos Tityus appetierit, iecur ab alite rodi fingitur, siue ea Vultur, siue, vt alij quidam, aquila sit, quę illud abrodat. Vtcunque, noctu ait Hesiodus tantum accrescere, quantum die fuerat absumptũ, propterea quòd mentis agitatio noctu præcipuè vigescit, cogitationesque & consilia noctu vndique suggeruntur. Sedenim quia dictũ est superius, Vulturem odoratu sagacissimo ad putredinẽ deferri, cogitationis inquiunt nõnulli principiũ, motusque omnis à corde proficiscitur, qui quidẽ est voluntatis fons: vt ex Homero & poetis alijs tam Græcis quàm Latinis accepimus. A' corde igitur est quòd malè habet iecur: itaque Tityus ratione hac à Vulture laceratur. Sedenim Triclinius apud Pindarũ viscera Tityi à serpentibus discerpi depascique dicit, quę quidem est Poetarũ licẽtia nõ in his fabulis tantùm, verùm etiã in historijs, ex cõmodo suo quæcunque voluerint variare.

LIVOR.

NOnnulli liuorem ex hieroglyphico hoc interpretantur, eoque spectare Tityanam Vulturem in appendicibus Virgilij,

Quæ semper lacerat, comestque mentem,

Viuit pectore sub dolente vulnus,
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, sobolésue clara Phœbi.

In quam sententiam alitis huius figmentum Petronius Arbiter, Nicagoras, & Aristoxenes accepere.

DIVINA PROVIDENTIA.

QVòd deniq; Vulturem nonnulli Promethei etiam cordi abrodendo applicant, Ægyptiacę eruditioni longè accõmodatius est: Vulturẽ enim in mundi modum considerant. Cui picturæ illa etiam applicatur causa, quòd mundus celeri quadam volubilitate versetur, & cadauerum nascentiũ occidẽtiumq; perennitate pascatur: cumq; in corde sapientię sedem veterũ pleriq; posuerint, alitis huius cor depascentis hieroglyphicum, ali sustentariq; mundum diuinæ sapientię prouidentia, quæ nec ipsa finiri nouit, nec mundus cessare ab eius alimẽtis vel tantillum queat, manifestissimo significat argumento.

CONSVMMATIO.

NEq; illud parui momenti mysterium est, quòd cùm perfectum quid in rerũ natura Ægyptij sacerdotes indicare vellent, Vulturem & scarabeum ponere consuerunt, vtpote qui ex duobus his simulacris Palladem & Vulcanum, vt ipsi aiebant, intelligerent. Comprehendebant autem picturã hanc vno tantùm argumento, ex quo masculo fœmineum, vt ita dicam, sexum significari profitebantur. Ita tamen imagines disponebant, vt si Vulcanũ significare vellẽt, scarabeum primò inceptarent, mox in Vulturem desinerent: sin Mineruam intelligi vellent, à Vulture principium sumentes, in scarabeum desinebant. Cæterùm quia primo statim obtutu noua hæc fortè videbuntur, ea latius explicabimus pro eorum institutione, qui nondum rerum naturalium sacris initiati sunt.

PALLAS ET IVNO.

ILlud autem in primis non ignorari velim, cœlo in superius & inferius hemisphærium diuiso, Ægyptios quod supra finitorẽ est palladi consecrasse, quod verò infra ab oculis semper nostris summotum, Iunoni dedicasse. Et quoniam cœlum ipsum muliebri genere vraniam, non οὐρανόν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat, vocitabant, vtpote quæ Solis, Lunæ, stellarumq; omniũ mater haberetur & Vulturem, vt sæpe dictum, omnino fœminam intelligerent, vtrunq; itidem hemisphæriũ, quo cœlum constat vniuersum, per Vulturis hieroglyphicum exprimebant, atq; ita tam Pallada quàm Iunonem, simulacro Vulturis significabant. Quinetiã vnicuiq; muliebri signo alitem hanc pro gestamine addidere, atq; ita demum vnamquanq; Deam vnius figuratione Vulturis intelligebant. Vt verò ad Vulcanum & Pallada reuertamur, mundum in vniuersum Ægyptij ex mare atq; fœmina constare profitebantur, solos verò deorũ Vulcanum & Pallada masculo fœminas asserebãt, cùm tamen, vti castigatiores Hori codices habẽt, supra Vulcani caput scarabeũ, supra verò Mineruæ, Vulturẽ statuere soliti essent. Atqui mũdum ex scarabeo, qui tantùm mas est, ab eisdem intelligi, suo ostendimus commẽtario: ex Vulture autẽ Pallada significari, quę supremũ est hemisphæriũ, ac muliebri sexu perhibetur, vt paulò antè dicebamus: atq; ita fieri vt Palladis & Vulcani opera, quicquid in rerũ natura cernere est, formã cõsequatur, & ad absolutã speciem redigat. Nam Pallas ingenio capacissimo freta, nihil nõ concipit, nihil nõ parturit: Vulcanus verò eo quo pollet artificio optimè peritus, ignis sui accedente beneficio, omnia quæ fuerint dissoluẽda li-

A da liquat, contrà verò alia cogit in duritiem, firmoq; concretu peruincit. Atq; hoc illud est quod Maximus Tyrius principium artis Vulcanum ab Homero dictum autumat: nam & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Hesiodiani interpretes vitam varijs artibus implicatam exponũt. Neq; secius in ijs quæ ad sapientiam spectant, de quo pòst latius dicemus, operatur.

ARS ET INGENIVM.

EA verò de causa cõmenti sunt Ægyptij Vulturem adiungere Scarabeo, qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatã fingunt. Vsurpatũ aũt à veteribus maximè, quod in Orphicis etiam hymnis obseruatur, duas has vires in eadem substantia meditari, quarũ altera contemplatur, quod munus est Palladis: altera præest corpori, quod ad Vulcanũ spectat, easq; cognominibus maris & fœminæ nuncupare. Sedenim alij omniũ hanc cœlestiũ animorũ prærogatiuã esse dicunt, vt vtrunq; obeãt munus, concipiendi quidem per cõtemplationẽ, quæ à superiori potestate eorũ infundit intelligentiæ: simulq; agendi in inferiorũ corporum cura, quæ sibi credita regant, instruantq; qua ratione per
B afflatũ datur, atq; etiã è periculis eximant, & sospite valetudine tueantur. Vnde etiam Empedocles cùm se Deum iam effectum asseueraret, puerum & puellam esse se dictitabat, cuius hæc circumferuntur carmina, quæ rem attestantur:

Χαίρετ' ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητὸς
Ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμην κούρη τε κόρος τε.
Immortalis ego, haudquaquam mortalis habendus,
Sumq;, valete omnes, puer ecce, puellaq; factus.

Atqui etiam si rem vlterius scrutari voluerimus, hominẽ, de quo apud Philosophos consideratio, vtriusq; sexus esse cõperimus: vnde quantũ pertinet ad intellectum, nullũ discrimẽ Socrates inter marem & fœminã discernebat, candemq; virtutem atq; docilitatem in vtroq; deprehẽdebat: cœlestemq; illum nos etiam talẽ agnoscimus, cuius appellatione & angeli ipsi, & sæpe mali dæmones intelliguntur: cui nuncupationi nostræ etiã Sacræ literæ adstipulantur, frequentissimũq; hoc apud Prophetas de bonis angelis, ac de malo etiã dæmone, qui nihil natura differt ab illis. In Euangelio scriptũ est: Inimicus homo hæc fecit. Deniq;
C apud antiquos, quamuis duos hos tantũ Ægyptij masculo fœminas ducerẽt, in deos omnes vtriusq; sexus testimonia reperias. Quinetiã minimè cõmentitium est, vtriusq; naturæ homines inueniri, qui partẽ inter se vtranq; peragant, cuiusmodi sunt populi supra Nasamonas, cõfinesq; illis Machlias, Calliphanis testimonio satis cogniti, ac in reliqua etiã Europa deprehẽsi, ne apud solos Lunẽses hermaphroditũ existimet annalium cõmentator Fenestella: seueraq; admodum lege cautũ, vt quem mauelint sexũ eligãt, altero si abutanẽ, capitali supplicio puniẽdi. Qui verò hermaphroditi ex marmore facti passim reperiunẽ, facie quippe muliebri, mãmisq; notabiliter tumentibus, aluo coxendicibusq; grandiorib. viriliq; natura procacius excitata, ad superiorẽ intellectũ referri debent. Huius imaginis simulacrũ pulcherrimũ Romæ apud Petrum Melinũ vidi. Sed vt ad deos, de quibus agebamus, reuertamur, Ægyptij tum alia pleraq;, tum præcipuè liberorũ procreationem, sententia à Græcorũ fabulis aliena, inuentũ esse aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humiq; fouendam condit: Vultur ex halitu superioris aëris prolem suscipit: iuncta hæc hominẽ efficiunt, in cuius dispositam materiã animus immittitur cœlitùs, dum scilicet embryõ in matris vtero coalescit. Porrò quòd Vultur & matris &

Palladis ſymbolum eſt apud Ægyptios, id in memoriã adducit, quod in diuinis E
literis mater ſępe hieroglyphicè pro ſapientia ponitur, vt apud Solomonẽ Prouerbijs: Fili mi audi doctrinam patris, id eſt, Dei, & non diſcedas à lege matris tuæ, id eſt, ſapientiæ. Quòd verò natã ex Iouis capite Pallada cõfinxere, ſciendũ eam pro intellectu Iouis accipi, in eiusq; prouidentia conſiſtere: quapropter in Mineruæ gratiam antiqua ſuperſtitione Sapientiæ templa, eaq; potiſsimùm in arcibus, dedicabantur. De capite autem veteres præcipuũ animæ regimẽ emanare iudicarũt, quod & alij poſtea multis experimẽtis cognitũ prodidere. Præterea veluti caput ſuperior pars humani corporis eſt, ita æther, in quo regimen rerum, & totius prouidentiæ cauſa, vertexq; deorum, vt apud Euripidem eſt:

Lucidus hic terræ qui circumfunditur æther.

Nullo prętерea matris beneficio genita Minerua, quo magis cum ſcarabeo ſine compare genito, cõmercium inire poſsit. Virtutis ſiquidẽ generatio diuerſa eſt ab eiuſmodi rebus, quę parium cõcubitu fiunt. Hinc Iouem nõnulli aiunt conſilium (ita enim βουλὼ exponendũ) deglutiſſe, & mox Palladem edidiſſe: quippe qui conſultor & ſapiens ſit habendus, nõ alia quàm cõſilij via ad prudentiã deuenire poteſt. Alij fabulam aliter cõtexuere, dum Iouis caput à Vulcano cõminutum aiunt, ſitq; ita de patrio vertice nata dea. Ignis ſiquidem quo in operibus ad demonſtrandã naturæ puritatẽ vtimur, humanæ eſt inſtrumentũ induſtriæ. Ignis occulta omnia dat luci: quod verò quis exquirit, ſi fuerit inuentũ, id is & párere, & tanquã fœtum edere videtur. Sanè vetuſtas (id enim ſępe repetendũ) Mineruã omniũ operũ inuentricem ſapiẽtiſsimã ponit: & omnia apud nos per Filiũ facta ſunt. Orta illa ex Iouis capite confingitur. Vera Minerua, ſine qua factum eſt nihil, noſter quippe Ehich, hoc eſt, artifex, quod nomẽ ſecundo loco literę ſacrę ponunt, nutu cõſilioq; intimo ſummi Dei, non inferiorũ operum more, ſed ex Dei capite emanauit. De hoc, Prouerbijs: Et Ehich ſecundũ ſe artifex, & Ehich deliciæ quotidianę. Noſtri: Cum eo eram cuncta cõponens, & delectabar per ſingulos dies. Ita ſemper diuina dubio procul diſpenſatione apud nationes omnes aliquis ſemper veritatis fulgor illuxit. Nam ignis quem Hebræi, vt Reuchlin obſeruauit, Eſth vocant, vnũ eſt ex primorib. Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἑστίαν, Romani Veſtam fecere, de qua Ouidius: F

Nec tu aliud Veſtam quàm puram intellige flammam.

Quare triplex illa diuinorũ nominum obſeruatio, quæ ad omniũ ferè gentiũ, quę diſciplinis vſę ſunt, vſum faciunt, diligẽter animaduertẽda, ita enim habẽt:

Hæbrei	Hu	Ehich	Eſth.
Græci	ζεὺς	ἀθηνᾶ	ἀφροδίτη.
Latini	Iupiter	Minerua	Venus.
Theologi	Idem	Ens	Ignis.
Antiqui	Nox	Cœlum	Æther.

Deniq; Deus, inquit Apoſtolus, qui dixit in tenebris lucem ſplendeſcere, ipſe illuxit in cordibus noſtris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in perſona IESV Chriſti.

IGNIS DVPLEX.

CVm itaq; Pallas tranſlucidus & purus ignis intelligatur, ne Græcorum figmenta huiuſmodi prætereamus, meritò Vulcani nuptias auerſat, vt in virginitatis ſuę puritate perſiſtat: neq; quidem ea coniugẽ aſpernat, ſed ab eo cõtingi cõtaminariúe minimè patitur: ſiquidem is, quo vtimur, ignis, qui materię adhæreſcit, aere tamen cõmiſtus, Vulcanus eſt, Affectat is nuptias Palladis, quantoq;

A toq; conatu potest sursum versus erigit, ac nisi perpetuis materiæ vinculis præpeditus quodammodo in ergastulis detineretur, nimirũ sponsæ thalamũ ascenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id asserente: quorundam verò commento, Iunonis tantùm, vt apud Hesiodum:

ἥρη δ' ἥφαιστον κλυτὸν οὐ φιλότητι μιγεῖσα γείνατο.

Illustrem Iuno nulli coniuncta marito Vulcanum genuit, propterea quòd densiori applicitus materiæ, atq; vti pauimẽto adglutinatus, ne ad sublimia sustolli posit, coërceatur. Inferiora aũt hæc Iunoni adiudicata esse tunc ostendimus, cùm infernũ hemisphæriũ eam sortitam esse cõmemorauimus. Quare Varro dicere solebat, Vulcanũ intelligi de vehementiore, vtpote fabrili fornacaliq; igne, Vestam verò de domestico. Vtcũq; autem, flamma nihil aliud est quàm aër crassiusculus incẽsus: inferior verò aër hic Iuno, sic ea Vulcanũ generat. Claudus idem perhibetur, siue quòd ob densum materiæ meatũ, consensum habet cum ijs quę vmbrã reddunt: vmbræ verò pleræq; omnes obliquæ sunt, neq; sine solido corpore esse queũt, inde etiam conficta claudicitate, quòd progredi nequeat absq; B aliquo quasi ligneo baculo: siue quia superioris mucronis motum diuersum & inæqualem ab inferiori, vbi depascitur, efficit, qui cùm sit omnino tardior, claudicare Deum ideo dixere. Verùm apud Homerum vtroq; pede claudicat, quia scilicet nunc in dexterã, nunc in læuã agitatur, dum aërem perrumpere contendit, cuius densitas, ne ascendat ad Palladem, obsistere videatur: inde cùm sit corpori adalligatus, dum se vinculis liberare nititur, modò hunc, modò illum pedẽ tentat è compedibus extrahere, vnde motari quoquouersum, & vndequaq; distorqueri cogitur, atq; ita speciẽ hominis vtroq; pede claudicãtis exhibet. Proiectus ab Ioue de cœlo in terram fertur Vulcanus idem, nempe quia, vt nonnulli tradunt, qui primi ignis vsum adinuenere, in ardentem materiã aliquã fulmine tactam incidêre, atq; ita mox vtilitate cognita, ad ignaria deuentũ: quam inter varias opiniones, vnde ignis datus mortalibus, primam ita Lucretius ponit:

Illud in his rebus, tacitus ne fortè requiras,
Fulmen detulit in terras mortalibus ignem
Primitùs, inde omnis flammarum diditur ardor.

DRACHMAE DVAE, siue cor.

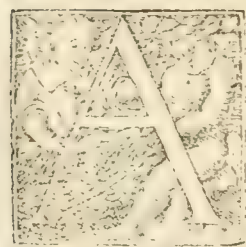
C HIs igitur notis Ægyptij tam in mysterijs suis edocendis, quàm in naturę secretis aperiendis, & ciuilium morum præceptis proponẽdis vtebantur. Sed & in reliquis disciplinis ab eodẽ scriptionis genere non recedebãt: vt si de mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas ostendere voluissent, Vulturẽ, ait Horus, ponebãt. Causam nonnulli cõmenti sunt, quia vnitas apud Ægyptios duarum drachmarũ instar æstimatur. Vnitas verò vnà cum binario, totius est numeri generatio. Meritò itaq; si drachmas duas indicare vellent, Vulturem pingebant, quandoquidem & matris & generationis prerogatiua polleat, perinde ac vnitas ipsa vnà cũ binario, numeros omnes generãt. Quare cùm ita mater esse videatur, optimè Vulturi cõpetit. Vtcũq;, curta sunt hęc in exẽplaribus Hori, quod alij viderint, si castigatiora in exẽplaria inciderint. Cæterùm si ariolandũ sit in re vsqueadeò perplexa, putarim ego cor hinc significari, qui legerim apud eosdẽ sacer-

dotes, vel qui doctrinam eorum interpretati sunt, infantium anniculorum cor D duabus drachmis ponderari, augeri autem per annos singulos drachmis itidē duabus ad annos vsq; quinquaginta:indè per annos alios eodē decrescere çqui librio,quo ad id vsq; tempus auctū fuerit,hominéq; tunc deficere cùm ad drachmas iam duas cor ipsum redactū fuerit:ita vitā humanā centum annis plurimū circunscribi,nisi aut negligenter,aut intemperanter acta,ipsa sibimet, vti turdela,incōmoda cōpararit,séq; parte aliqua fraudauerit:nam cor affectū iniuria, & trāquillitate sua defraudatū, pro molestiarū portione properantius efflaccescit & deficit.Quç quidē cùm admodū insignia sint apud Aegyptios,nō vno erunt loco repetenda.Id autem annorū spatium cùm vulturinæ cōgruat vitæ,sitq; vitç omnis vis in corde sita,facilè vnicuiq; cōstare puto,cur drachmç duç ex Vulturis simulacro significentur. Sanè verò siue numus hic fuerit duabus drachmis imputatus, qui vulturis imagine signaretur, siue alia fuerit eius nota,illud manifestū est,didrachmam apud veteres numi pondus fuisse, quem suo nomine Siclum Hebræi vocabant, qui quidē XX obolis imputabatur:frequentissimusq; est huius locutionis vsus in diuinis literis,vt alij siclum, alij didrachmam E ponant. Nam Leuitici cap. VII, supra vigesimū, vbi legislator precium ponit quo se redimere possit is, qui honorē animæ suæ Deo vouerit,legas,A quinto anno ad vigesimum qui se Deo vouerit, siclis viginti posse redimi,Septuaginta interpretes,viginti didrachmis reddidere.Ita illud preciū masculi à vigesimo anno vsq; ad sexagesimū, quinquaginta sicli argenti ad mensum sanctuarij, idem Septuaginta transtulerūt,quinquaginta didrachmç. & multa passim huiusmodi.Adeò verò illis arridebat didrachmç vocabulū,vt si drachma vna esset enunciandū,didrachmæ dimidiū potius,quàm drachmā vnā,aut sicli dimidiū ponerent:cuius facti rationem, & cur hoc pondus sanctum appellaretur, legas apud Hierosolymitanum Hesychium, libro eius septimo in Leuiticum cap. XXVII. Atq; vt huius monetç pōdus ad temporis nostri vsum deducamus, sciēdum obolum eius precij esse qui Romæ nunc literis aliquot immutatis Baliocus,quasi obolicus dicere velint, appellatur. Drachma verò pondus est eius numi, qui Romæ Iulius hodie vocatur. Venetijs Marcellus argenteus eiusdem ferè ponderis est:vti etiam Ferrariæ atq; Mantuç vulgò Buxoloti nomine.Aureus quo- F que numus drachmæ ferè pondus æquat: atq; ita siclus argenti vel didrachma, vno Moccenico Veneto imputatur, qui proximè accedit ad Iulios duos:non enim hæc ad vnguem explanari possunt,propter locorum varietatem: quia Iulij monetæ Romanæ precium, extra Romanæ Pontificiæ'ue ditionis loca,minoris quàm Romæ æstimatur: contrà Moccenicus moneta Veneta, extra Venetorum ditionem preciosior est quàm apud ipsos, vel eorum socios.Aurei quoque tam precio variant, quàm varij sunt qui eos cudunt domini.Sed ponderis in eodem genere parua admodum differētia. Atq; hæc sunt, eruditissime Presul,quæ doctrinam Aegyptiorum secutus super Vulture conscripseram:nescio an plura in eo archetypo fuerint, quem surreptum initio conquestus sum, puto tamen hæc ad huiusmodi mysterij cognitionem factura satis.Multa verò de industria præterij,veritus ne nimia prolixitas delicatioribus fastidio esset:& otij, quod mihi exiguum concedebatur, habenda ratio fuit, cùm multa alia,ac penè innumera sint in huius generis commentaria,si per otium licuerit,redigenda,vt amicis argumentū hoc, vix vlli hactenus attentatum, deposcentibus, quantum pro tenuitate mea præstare potero,satisfaciam.

A AD CLARISS. ABB. D. PAVLVM IVSTINIANVM PIERIVS VALERIANVS, DE IIS QVÆ PER AQVILAM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

SUmmum ingenij tui acumen, suauissimi mores, incomparabilis benignitas et eximia in amicos omnes liberalitas effecerunt, Paule Iustiniane vir rarissime, vt Aquilam tibi ex auiario meo Aegyptiaco dedicare cogitauerim, quippe quòd tu alitis huius plerasq;, vt ita dicam, virtutes, aut excellentis naturæ dotes, præ te ferre mihi compertus es. Sed potior nimirũ causa fuit, quòd Iustinianæ familiæ gestamen est Aquila aurea, quia scilicet progeniẽ hanc ex Iustiniani Imp. sanguine deduci omnibus est exploratissimum, celeberrimi illius inquã Imperatoris, qui Byzantij præcipuè claruit, & vniuerso præfuit Orienti: illi siquidem Aquilam in signis auream præferebant, qui Orienti præerant: qui verò Occidenti, quod in hanc vsq; diem cõtinuatur, fuscam: bicipitẽ autem vtranq;, sed vno tantũ corpore conspicuam: quod hieroglyphicum erat, administrationem atq; potentiam in duos diuisas,
B *vnius tamen esse consilij atq; voluntatis. Ex ea vos progenie progressi, in Venetamq; nobilitatẽ cooptati, regias virtutes inesse vobis per ætates singulas testatissimũ effecistis, Fabiorumq; Romanorum exemplo bello Hierosolymitano pro Christiana pietate cõtra barbaros fortiter dimicantes, in acie ad vnum cæsi, mox vno tantùm, qui Venetijs supererat, vitamq; cœlibem Deo vouerat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulso, reparata familia, ex qua breui pòst tempore tot illustrium Senatorum affulsere lumina, Marcus Iustinianus, summæ vir probitatis: Beatus ille Laurentius, sacra literatura scriptisq; nobilis, sanctitate vitæ insignis, & primus Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latinisq; literis ornatus: adde Bernardos, Vrsatos, procuratores ipsos quoq;, & honoratissimis legationibus functos, vltimum hunc insuper vigilantissimũ classis Venetæ imperatorem: ætate verò nostra Sebastianum & Antonium literis & disciplinis eximios, qui legationibus ipsi etiam ad summos quosq; principes felicissimè administratis, patriæ charissimi, gentis huius splendorem offuscari minimè permiserunt. Tuam autem hæreditariam illam à maioribus tuis acceptam probitatem, & à te studiosissimè cultam appellarem, quam Venetiæ prædicant, admirata est Patauium, Gal-*
C *lia nouit vniuersa, & vbiubi literarum studia florent, omnes gestiũt celebrare: sed de re omnibus manifesta, ne actum agam, neue modestiam offendam tuam, qui mauis probus esse, quàm videri, longior non ero. De te verò quid sentiam, quid reliqui summis laudibus efferant, non tibi, sed seculis spero me aliquando in propatulo positurum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.*

DE AQVILA.

QVILA, vt hinc exordiar, non temerè cognomento Romana meruit appellari, cùm nulla ferè fuerit in vniuerso terrarũ orbe pars, quà daretur accessus, quam auspicatissimo ductu Romanæ non subiecerit autoritati. Quamuis nõ sum nescius, Persas multò ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti similem sacrasse. Huic autem vni aliti, ætatum & aruspicum omniũ consensu, id honoris datum, vt magnarũ rerum prosperi semper euentus significatione, auspicia faceret, Buteonem, Sanqualin, immusculum ac Vulturium longè anteiret, reliquarum verò volucrũ ostenta, quæcunq; oblata essent interuẽtu suo aboleret, neq; per aërios tractus omnes, vlli cederet, quàm fulmi-

ni. Cùm verò auſpicia portentáq; omnia ferè ſimiles quaſdam habeant ſignifica D
tiones cum Ægyptiorum hieroglyphicis, & manifeſta inter ſe germanitate con-
ſentiant, non ab re fuerit in aquila primùm auguria, mox hieroglyphica percur-
rere, vt hoc honoris ei tribuatur cuius eſt in augurijs prærogatiua.

RERVM PROSPERITAS.

PRæcipuum itaq; eius ſignificatum eſt, vt oblatam diuinitùs proſperitatem
oſtendat: quod iam inde initium ſumpſit, quòd Anacreon autor antiquiſsi-
mus ſcribit, Iouem aduerſus Titanas profecturũ, ſacrificium Cœlo feciſſe, Aqui
læq; volatũ proſpero ei auſpicio victoriã portendiſſe: quæ cùm ſubſecuta eſſet,
inſigne bellicum auream inde Aquilam geſtaſſe. In huiuſmodi autem augurijs
id veteres obſeruabant, vt quo geſtu Aquilã ſpectaſſent, magni dicerent inter-
eſſe. Nam ſi volantem conſpexiſſent, fauſtiſsimum & citra puluerem augurium
putabant, vti Arexion Parrhaſius indicauit Xenophonti expeditionem in Bi-
thynos agitanti. Sin verò ſedentem animaduertiſſent, magnum omnino eſſe au
gurium, pręclaræq; rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris pluri
mum eſſet adeundum, propterea quòd ſedentẽ Aquilam aues reliquæ infeſtare E
conſueſſent: cuiuſmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatũ eſt, cùm E-
pheſo ad Cyrum iter arriperet: dexteræ enim Aquilæ, quæ ſedebat, obuiam fa-
ctus, futuræ celebritatis, magno tamẽ labore comparandę, vt poſtmodum pro-
bauit euentus, omen accepit. Nimirum autẽ illud in Aquila præcipua admi-
ratione dignum eſt, quòd vna omnium animantium idem apud gentes natio-
neſq; omnes ſemper indicarit, cùm pleraq; alia ita vel populorum vel gentium
certarum propria fuerint, vt quanto huic vel illi feliciora portenderent, infauſta
alijs & ærumnoſa magis minitarentur, quę locis quæq; ſuis toto opere cõmon-
ſtrantur. Verùm Aquila cui non ſemper proſpera felixq; fuit? Quæ bella vn-
quam hominum memoria depugnata ſunt, in quibus illa fuerit otioſa, ſiue quis
Aſſyriorum, ſiue Medorum, ſiue Perſarum hiſtorias percurrat, ſiue Græcorum,
atque adeò Macedonum monumenta, reſq; præclarè geſtas memorauerit, ſiue
Romanorum, qui mox omnium excepêre gloriam, famam celebritatemq;, &
ſublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid vnquã Aquila
frequentius? quid honoratius? quid vnquã ſacratius fuit? Sed vt ab externis F
ordiamur, quanta illud admiratione dignum, quòd Aquila currus Gordij pau-
peris alioqui viri iugo per totum diem inſedit, vnde Phrygiæ regnum Midæ e-
ius filio pręmonſtratũ. Vel illud potius, quòd cùm apud Argiuos Heraclida
rum familia defeciſſet, ex qua Regẽ eligere mos illis antiquitus fuerat, quis rex
creari deberet per oraculum ſciſcitantes, reſponſum acceperunt, Aquilã id oſten
ſuram: paucíſq; admodum pòſt diebus, Aquila ſu-
pernè delapſa ſuper Ægonis domo conſedit, atq; ita
omnium conſenſu Ægon Rex creatus. Hieroni
quoq; Siculo admodum adoleſcenti, priuatæ fortu-
næ homini, Aquila, quæ primo bello quod inijt, in
eius clypeo reſedit, Regemq; eum aliquando futu-
rum indicauit. Vulgatiſsima ea ſunt quę de Tarqui-
nio Priſco memorantur, cui Romam migranti A-
quila pileum ex itinere abſtulit, futuri, vt Tanaquil
vxor interpretata eſt, principatus augurio. Quin
& Diadumeno Macrini filio in agro ambulãti, aqui

A la pileũ abſtulit, quę in capite cuiuſdã regiæ ſtatuę depoſuit, id honoris aruſpicibus adoleſcenti pollicentibus. Et quoniã in noſtra deuenimus, C. Marius cùm nidũ Aquilę cum ſeptẽ pullis puer adhuc in agro reperiſſet, eumq́ gremio ſuſceptum ad patrẽ detuliſſet, is admiratione motus, conſultis aruſpicibus, ſepties penes filiũ rei ſummã futuram accepit, quod in tot, quos geſsit, conſulatibus apparuit, quos eo numero primus omniũ aſſecutus eſt. Quãuis Plutarchus, Romanarum quodãmodo hoſtis hiſtoriarum, rẽ ideo fabuloſam exiſtimat, quòd autores tradant Aquilã nõ vltra duos parere, tametſi Muſęus dixerit ab ea tris excludi, vnum ali, duos abdicari. Cui reſpõderi poteſt, id oſtẽto feciſſe fidẽ, quod & patri admirationẽ incuſſerat, prçter morẽ ſeptem genitos: illi enim portẽtoſi partus Varroni noſtro ſunt, qui longè morẽ excedunt, vti porca quę triginta capitum fœtus enixa, Æneę auguriũ dedit. Cæterũ, quod ad numerũ facit huiuſmodi, Albino etiã ſeptima poſtquã natus eſt hora, cõuiuio quod eius celebritati deputabatur, cùm ei fierent nomina, ſeptẽ Aquilę paruulę de nidis allatę ſunt, & quaſi ad locũ circa cunas pueri cõſtitutæ: quod omẽ pater eo procliuius ad-
B miſit, q̃ rariſsimũ eſt in illis regionibus vbi Hadrumentũ, huius natale ſolum, in Africa, videre Aquilas. In huiuſmodi oſtentũ accepit Octauianus, quòd ſibi ad quartũ lapidem Campanæ viæ in nemore prandenti, Aquila ex improuiſo panẽ de manu rapuerit, cumq́ altiſsimè volaſſet, rurſus ex improuiſo leniter delapſa reddiderit. Eadẽ nunquã antea Rhodi cõſpecta, ante paucos dies q̃ Tiberius inde reuocaretur, felici admodũ auſpicio in culmine domus eius aſſederat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aulæ fuerat, ſub Caio demum fratris filio conſulatũ adepti, quãprimum cum faſcibus ingreſſus eſt forũ, præteruolãs aquila dexteriore cõſedit humero, indicio futuri apud eum imperij manifeſto. Acie aũt Bebryacenſi, priuſquã cõcurſum eſſet à militibus, Aquilæ duæ in conſpectu omniũ conflixere, victaq́ altera tertia ſubuenit à ſolis ortu, quæ victricẽ abegit. Ita duob. inter ſe decertantibus imperatoribus, Veſpaſianus, qui Orienti præerat, rerũ potitus eſt. Quin & maximo, qui turbulentiſsimis Reip. temporibus Imperator electus eſt à Senatu, vt Maximini obuiã iret crudelitati, quamuis humillimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, vt alij dicunt,
C carpentario, auſpiciũ imperij dederat Aquila, cùm eo nato carnẽ bubulã & quidem multã in eius cellã proieciſſet, quæ anguſto patebat impluuio: eam denique cùm iaceret, nec quiſquã auderet attingere religionis timore, iterũ ſuſtulit, & in proximũ ſacellum, quod erat Iouis Præſtitis, detulit. Eadem oſtento huiuſmodi infantẽ adhuc Aurelianũ vinctum faſciola ſine vlla noxa de cunis ſuſtulit, & in aram quæ iuxta ſacellum fortè ſine ignibus erat, depoſuit. Verùm hæc temerè fortè accidere potuerunt, cùm nulla nõ die ignobiliſsimis etiam viris Aquilæ ſeſe oſtentent, & his etiam admirabiliora nonnunquam faciant, quorum tamen nemo vllam aſſequitur celebritatem. Oſtenta in illis obſeruata, quòd eorum qui ad aliquã rerum amplitudinem euehuntur, dicta factaq́ omnia quantumlibet leuia repetuntur, & oraculorum inſtar in acta referuntur. Sed demus hoc contentioſis. Illud puto non negabunt, alicuius eſſe momenti, quòd Aquilæ gerendis rebus tam ſæpe ſe duces exhibuerint, & quaſi diuinitùs miſſæ, vel quid agendum oſtenderint, vel quò res euaſuræ eſſent præmonuerint. Cùm natus eſſet Alexander Macedo, Aquilæ duæ tota ea die præpetes ſupra culmẽ domus inſederunt, omen duplicis imperij, Europę Aſiæq́ præ ſe ferentes. Ea autẽ quæ à claſſe incontinentem progreſſa, ibiq́ firmata, augurio fuit, Perſas terra, non

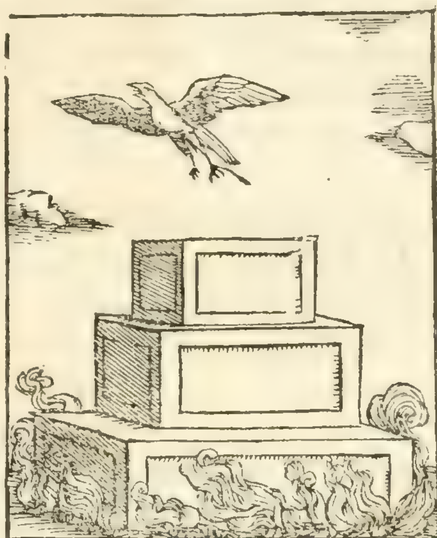
mari debellandos esse, Alexandri ipsius interpretatione, secus quàm Parmeno D sentiret. Et difficillimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbellã cõmissum est, quo nullum vnquã acrius inter eos fuit, Aquila paululum supra caput Alexandri placidè volitare visa, nec armorum sonitu, nec gemitu clamoréue vllo morientium territa, diuq; circa equum ipsius regis pendenti magis quàm volãti similis apparuit, præsagio, vel indicatione potius, quò res euasura esset, manifestissima. Augurium huiusmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti oblatum. Cùm is exercitũ in bellum ageret, ipso profectionis die Aquilam leni meatu, prout agmen incedebat, veluti ducem viæ prouolasse, longumq; per spatiũ, nullo gaudentiũ militum clamore, auguriũ accipientiũ, & alitem saluere iubentium, terrefactã, ita iter continuasse, vt haud dubiè magnæ & prosperę rei omen acciperetur. Eiusmodi auspicij lætitia Vitellio fuit, copias aduersus Othonem præmittenti: siquidem à parte dextera repentè Aquila aduolauit, lustratisq; signis, ingressos viam sensim antecessit. Et memorabili ea pugna, qua Locrorũ XV millia tantùm, ducenta & viginti millia Crotonensium profligarũt. qua pugnabãt parte Locri, Aquila ab acie nunquã recessisse fertur, eosq; tandiu quoad E vincerent circumuolasse. Quid, quæ Deiotaro Regi auguriũ dedit, ex itinere diuertendum? cui ille obsecuturus cùm esset, conclaue mox illud, vbi Rex mansurus erat, si ire perrexisset, proxima nocte corruit. Eadem Mario reditum cum summa gloria triumphabũdum pollicita est, cùm anguem arreptũ vnguibus dilacerasset, & in aquas abiecisset, & occasum inde versus abuolasset: quæ Cicero luculentissimis carminibus in Mario decantauit.

IMPERATORIA MAIESTAS.

OMnibus igitur nationibus & gentibus Aquilam in ostẽtis imperij magnitudinem portendisse, multis exemplis apparuit. Cæterùm cùm multæ sint Aquilarum species, eam Ægyptij sacerdotes in regio hoc significato deligebãt, quæ à nigricanti colore fuluia potest appellari: huic enim Rex deorum Iupiter, regnũ, vt Horatius ait, permisit in aues vagas: in ea regiæ virtutes omnes elucescunt, quippe quæ viribus omniũ præstãtissima, vna fœtus suos alit atq; educat, vna pernix, cõcinna, polita, apta, intrepida, strenua, liberalis, minimè inuida, minimè petulans, verùm quadam etiam modestia prædita: ea non clangit, non F lippit, nõ murmurat, sed regios deniq; mores, regiam prorsus maiestatem in omnibus imitatur. Quinetiã inuenias homines eo naso præditos, cuiusmodi Aquilæ rostrũ est, pro regijs æstimari solitos, quod Plato tradit, & Plutarchus receptũ asseruit: Persæq; hominũ id genus mirum in modũ cõmendabant: eiusmodiq; fuisse Cyrum, historiarum autores tradunt, atq; ea se specie factum gloriari solitum. Sed quoniam rostri τοῦ γρυπότος, illud est quod isti regium existimant, animaduertendũ duplex esse τοῦ γρυποῦ genus: vnum, cui à fronte statim nasus insurgit, id impudentis animi signum ponit Aristoteles, similitudinemq; eam ad coruum propius accedere: alterum, cui nasi curuatura separatur à fronte, circaq; medium intumescit, & in vnci speciem exit. Hoc esse magnanimitatis indiciũ, & ad Aquilam referri, Philosophus idem tradit. Meritò itaq; Pyrrhus quoq; multis à se rebus magnificè præclareq; gestis, Aquilę cognomento plurimũ gaudebat: quanquã ea erat modestia, vt non omnem sibi rerum gestarum gloriã vsurparet, sed bonam eius partem in milites transferret. Nam cùm aliquando rebus bene gestis domũ redijsset, illumq; milites Aquilam appellitarent: Per vos, inquit, Aquila sum, qui vestris armis veluti pennis subleuor. Vidimus eius numum,

A mum, in quo Aquila cũ fulmine sub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronã flexis, cum inscriptione Dorica, ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ. ab altera parte caput est, quod alij Iouis, alij Pyrrhi ipsius esse dicunt: nam inscriptio Epirotarum videtur ad Regem spectare. Querna verò corona, quæ apud Romanos hieroglyphicum eius est qui ciuem seruarit, in hoc numo glandes Chaonias & oracula Iouis Dodonæi significare potest. Apud Pindarum legas Aquilam ita volucrũ reginam ab Ioue declaratam, veluti Delphinũ piscium, vtriusq; pernicitate genus omne suum exuperante. Hinc idem ait, Aquilã in sceptro Iouis præfigi solitam. Neq; verò mirum, Pindarum vbiq; honoris tantum Aquilæ tribuisse, cùm Aquilæ apud Thebanos nõ aliter inter numina colerentur, quàm Cynocephali, Crocodili, & alia quædam bruta apud Ægyptios in cultu fuere, &, vt sumus passim totis his Commentarijs ostensuri, pro dijs habita.

APOTHEOSIS.

CVm igitur Imperatorem atq; regem Aquila describeret, eorũ etiã iustis dedicabatur, qui filijs superstitibus decedebant: eos enim B inter diuos referre mos erat: cuiusmodi morẽ Herodianus in Seuerianis iustis latissimè prosequitur, ex quibus Aquila, simulac ignis pyræ subiectus esset, ex intimo suggestus tabernaculo emittebatur, quæ Principis animã in cœlũ referre videretur. eamq; in numismatis videre est, nonnunquã cum spolijs, nonnunquã cum fastigio: sic enim suggestum illum, in quo cadauera principum cremabantur, Cicero videtur appellasse, cuius formã apud Herodianum legimus, & in plerisque numis conspicimus. Vsque adeò verò sunt Imperatoribus Aquilæ dedicatæ, vt ne in extremo quidem vitæ eos deseruerint, deq; cœlo, quibuscũq; modis possent signa dederint, si qua posset ad salutem via præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero signa mortis attulerunt Aquilę quatuor, à quibus sibi visus est C per nocturnam imaginẽ in cœlum rapi. Et Octauianũ Augustum, cùm lustrum in Campo Martio magna populi frequentia cõderet, Aquila sæpius circumuolauit, transgressaq; in vicinam ædem, super nomen Agrippæ ad primã literã sedit: vnde aruspices interpretati sunt, eum paulò pòst moriturum: quod haud ita multò pòst euentus cõprobauit. Videre autem est in numo, cuius inscriptio est DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilã igni subiecto, quod ego ad iusta eius retulerim, quamuis nonnulli sacrũ esse putant, propterea quòd Imperatoria, quæ Greci Hecatomben appellant, ex centũ leonibus & centũ Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis etiã, quod tradit Iulius Capitolinus in vita Maximi & Balbini. Sed nihil hoc ad Augustum, de quo nihil tale memoriæ proditũ. In numo cuius inscripto est, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila est pilę insidens, quasi eum supra cœli cõuexa sublatũ esse velit innuere: nã altera inscriptio est, CONSECRATIO. Atq; hæc in diui M. Antonini Pij numis multipliciter habetur, nonnunquã cum fulmine, nonnunq; etiã Antoninum ipsum inter alas gestans, nonnunq; verò cubicularem lectulũ in cœlum tollens, cum inscriptione, CONSECRATIO. Qui Bellunensi in agro reperiunt argentei, ex vno latere pulcherrimũ ipsius Antonini caput habent cũ inscriptio

ne, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam are rotundi ambitus insidentem: Inscriptio, CONSECRATIO. Verùm etiã in Vespasiani numo Aquila est quæ pilam gestat, atque in eiusdem alis tabernaculum corymbis & sertis redimitum. In Hadriani numis aliquot, Imperator ipse sceptrum ab Aquila recipere videtur, quasi illi ab Ioue delatũ esset Imperium, quod & inscriptio declarat, PROVIDENTIA DEORVM. In numo diuæ Sabinæ Augustæ Aquila est cũ fulmine, & inscriptione, CONSECRATIO. quamuis in fœminarum iustis Pauo, nõ Aquila, est adhiberi solita, de quo in Pauonis commentario.

Vespasiani. *Hadriani.* *Sabinæ Augustæ.*

REX PIVS ET MISERICORS.

SEd iam nos appellant Aquilæ virtutes, illaque in primis, quòd pium & misericordem Regem, qui scilicet victum & necessaria inopibus eroget, ostẽdere qui volunt, Aquilam eam proferunt, quam à vigore, quo egregiè prædita est, Ossifragã appellant: ea enim pullos, quos subaquila, vel montana ciconia, inuida illa inquam & famelica, quã Græci γυπαιετόν, nostri aliquot vulturinam Aquilam nuncupant, nido eijcit, parentis adhuc operam desiderantes, cùm volandi facultatem nondum adepti fuerint, ad se recipit, atque educat, benigneque tuetur, dum quantum satis sit adoleuerint. E

BENIGNITAS.

QVę quidẽ mansuetudo fecit, vt iuniores (nam apud Ægyptios cõmentũ huiusmodi nõ inueni) si benignitatẽ cõmodissimo hieroglyphico explicare vellent, Aquilã cũ alia quauis alite ex eadẽ olla cibũ capientẽ fingerẽt. Sed quoniã in Aquilæ benignitatẽ incidimus, missum illud facere nõ possum, quod admiratione dignũ apud Plutarchũ legi, vt si cui argumentũ placuerit, totius historiæ scenã sibi pingendam curet. Cùm pestis olim Lacedæmona exhauriret, oracula monuerũt mali vim cessaturã, si quotannis nobilẽ aliquã virginẽ immolassent. Obsecuti Lacedæmonij, oraculi fidẽ approbauerũt. Fortè verò euenit vt Helenæ sors obtigerit, quę cùm mactãda duceretur, Aquila deuolans sacrificuli gladium abripuerit, & ad armenta delatũ super iuuencã demisit: cuius prodigij argumento παρθενοκτονία, id genus sacrificij sublatũ est, quod memorię prodidit Aristodemus. Idẽ olim euenisse Romæ in Valeria Luperca, & eadẽ de causa, tradit Aristides Italicarũ rerum volumine decimonono, quem idem Plutarchus citat. F

RELATA GRATIA.

CRates verò Pergamenus, quod & Stesichorus Poeta poemate prosecutus est, historiã ab eiusmodi beneficentia nõ absimilẽ recitat. Nam cùm decẽ & sex messores quendam è socijs aquatũ misissent, reperit is apud fontẽ serpentem, qui cõplexus Aquilam arctissimis eam spiris implicitã suffocabat. Ille vt falce messoria armatus erat, audacter progressus, ferro serpentem dissecuit, Aquilam liberã abire permisit: cumque hausta in vrnam aqua redijsset, socijs singulis poculũ ministrauit: mox cùm & ipse quoque bibere vellet, præstò adfuit Aquila, quæ poculum ab ore dispulit eiectũ procul: dumque messor factum miratur, & Aquilã, quam probè nouerat, increpat, eamque apud socios ingrati animi ream agere meditatur, videt

A det eos & hîc & illic concidentes vitam exhalare, vnde simul & aquam, quã illi
biberant, veneno infectam, & se periculo subductum intellexit, beneficiumq; in
volucrem optimè collocatum, manifestissimè cognouit.

CONVICIORVM CONTEMPTOR.

QVantum verò illud est, & verè regium, quòd Aquila est conuiciorum con-
temptrix? Vnde nõnulli cõmenti sunt Aquilã figurare statu immobili con-
sidentem, nulla pennarũ asperitate terribilem, neq; hiatu rostri minacem: iuxta
hanc cornicem summittere, eo gestu, vt & lacessere, & conuicia facere videatur,
si conuiciorum contemptorem hieroglyphicè referre voluerint. Cornicẽ enim
aiunt solere Aquilã lacessere, & in certamen quodammodo prouocare: illã verò
non plus cornicis conuicia & importunitatem facere, quàm elephas culicem.

PATERNA DIFFICVLTAS.

SEdenim ab his diuersa ponere videntur Ægyptij sacerdotes, qui morosum
patrem, & difficilem admodũ in filios, per eius generis Aquilã cui Pygargo
nomen ab albicanti cauda est, significari voluerint, siue hæc γυπαιετὸς sit, de qua su-
B perius: ea enim maximè omnium animalium pullos fastidit suos: vt non imme-
ritò Plotinus eos qui sine ratione modoq; ciuitates atq; imperia gubernanda re-
gendaq; susceperint, post obitũ per παλινγενεσίαν Aquilas fieri dixerit. Damnat &
Basilius in hoc ingenium Aquilę, & in educãda prole sua iniquissimã appellat.

SOLITVDO REGNI.

QVòd verò per Aquilam regni solitudinẽ intelligimus, sunt qui factũ ea ra-
tione defendant, quòd regium esse dicant, vnũ è filijs hæredẽ instituere, v-
ni rerum habenas commendare, quandoquidem, vt ait Ouidius,

Non bene cum socijs regna Venusq; manent.

Et apud rerum scriptores quotidie legimus, potentissimas vrbes euersas, claris-
sima deleta regna, illustres familias extinctas, & in populos omnia malorũ gene
ra debacchari cœpta, simulac potestas regia pluribus fuerit cõmunicata. Quin-
etiam Isocrates, quamuis de regimine multa quoquouersum disputet, & nunc
huic, nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum sumpserit, videatur, æ-
quabiliorem tamen ciuibus monarchiam ostẽdit, propterea quòd illa ambitio-
C nes, omnium popularium dissensionum semen, extinguat: quod cùm Aristote
les quoq; mirum in modum approbaret, Homeri sententiã secutus, quòd dispu
tationibus suis pondus adderet & autoritatem, versum eius citauit:

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, Εἷς βασιλεύς.

Multos esse duces haudquaquam proderit: esto
Rex vnus, princeps vnus, qui publica tractet.

Non indecenter igitur Aquila, vt vulgatò per Aristotelem Musæi versu fertur,

Tris parit, atq; duos nido eijcit, educat vnum.

Sed, vti superius ostendimus, specierũ diuersitas in eo genere efficit, vt contra-
ria super alitis natura autores scribere videantur. Vtcunq; verò, educationis hu
iusmodi ratione habita, per Aquilæ pullum solitudinem interpretabantur.

PERNICIOSA POTENTIA.

QVinetiã ijdem sacerdotes Ægyptij potentiã cuiuspiã, quæ socijs & amicis
omnibus perniciosa esset, per Aquilæ pennas significabant. Huiusmodi si-
quidẽ ea vis est, vt aliarũ auiũ plumas, si cõmisceantur, interterere, et quodãmo-
do deuorare videant: quod & in tergoribus pantherę atq; hyænę identidẽ fieri
cõpertũ est. Pantherinũ quippe tergus hyænæ cedere suo loco diximus. Eandẽ

inter iuglandē & quercū antipathiā esse, scribit Plinius, tanto quidē naturę dissidio, vt si quercus iuxta nucē iuglandē sata sit, prorsus emoriat. Est & illud huic miraculo perq̃ simile, quod de cardamo fert. Olus id apud Persas vsitatissimū, cuius natura est humorē omnē terrę ad se ita attrahere, vt reliquæ circūpullulantes herbę cogant exarescere: de quo prouerbiū est apud Aristophanē. Id alio vocabulo Scaphon vocant, Iberis est Dioscoridi, Ægyptijs Semeth, nasturtiū Romanis. Causam verò super Aquilę pennis Philosophi cōmentant, quòd cùm auis ipsa sit omnibus alijs infensa, deriuet vis ipsa animalis in res quoq; eius inanimes, per sympathię contagionē. Alij pestiferā maleolētię vim quandā inesse aliti deprehendêre, propter quā tacta ab ea facilè cōputrescāt: indicio esse reliquias eius hesternas neq; ab ea ipsa, neq; ab alio quopiā animaliū repeti. Permeare verò cōtagionē eam etiā in pennas, quę alienas iuxta se positas adurere propémodum pro cōperto tradunt. Ita eius qui rerū summa potiat maiestas, fulgore suo reliquos obscurat, & veluti micantissimū Solis iubar, vbi exortū fuerit, lucē omnibus stellis intercipit. Obijciunt alij hoc in multorū principū tyrannidem & rapacitatē, quibus nō sine rerū tuarū iactura possis adhęrescere. Quomodocunq; autem quispiā acceperit, natura hoc cōparatū, vt debiliora à validioribus absu- E mantur.

ERVDITVS IMPVRVS.

IN Diuinis literis, quæ rem hanc austerius tractāt, Aquila, gryphs, haliætus & miluius rapacitatē significant, & à sacris vt immunda rejciuntur: per quas alites, vt signat Hesychius, intelligimus eos, qui sublimia quidē perscrutari videantur, cœli quippe motus & rationē, stellarum situm atq; naturā, quæq; superioribus in elementis igne & aere fiunt varietates, contemplationi vigilijsq; non sua tantū causa, sed aliorū etiā institutionib. dediti, vita tamē & impuri sint & malefici, dum vel insidias alijs intendunt, vel sordida quæq; cōuenantur, suarū ita rerum satagentes, vt ad cōmoditates suas omnia cōtrahant, inexplebiliq; auaritia æstuantes, nō suis tantū fruantur, sed imbecilliorū quoq; bona diripiāt, qualem Hieronymus notat lib. de Viuēdi forma ad Rusticū monachum, super eremita quodā, qui publicas priuatasq; eleemosynas in suum & suorum tantū vsum verterat. Ita enim scribit: Vidimus & planximus Crœsi opes vnius morte deprehensas, vrbisq; stipes quasi in vsum pauperū congregatas, stirpi & posteris derelictas.

MALVS DÆMON. F

NOn imperitè igit Aquila diuo Gregorio malignus est spiritus animarū raptor. Vt verò ea quæ de perniciosa dominatione dicta sunt, quæ omnia ad mundi huius principē accōmodari possunt, iam prętereamus, habet & hoc proprium Aquila, quòd pisces ab alto aere cōspicata, eos pręcipiti cursu delapsa rapit. Pisces verò animarum hieroglyphicum esse, dictum Commentario suo.

PRINCEPS SIBI TANTVM STVDENS.

ADiungunt ad hæc Ægyptij sacerdotes, Regem rerū tantū suarū satagentē, neq; aliorū incommoda calamitatésue miserantem, per quā proposuissent Aquilā ostendi, eam quippe in astruendo nido solicitā: illa siquidē in solis excelsis, arduis & præcipitibus locis nidulatur, & omnino longè sublimius volat, q̃ volatilia reliqua. Hinc fit vt ab aliarū auiū consortio atq; consuetudine sese abducere videatur, qui quidē plerisq; Regibus mos est, qualem in Hadriano sexto Pont. Max. viro Batauo vidimus, qui humanā omnē consuetudinē ita auersabatur, vt nō nisi propria vel vtilitate vel necessitate cogente, sui vidēdi copiam faceret. Quòd si, quod raro admodū vidisses, spatiatum in subiectos Pontificio palatio

A palatio campos obequitaret, nullis accitis comitib. nullo, vt Pontificũ mos est, æris tinnuli signo dato, iter arripiebat: simulac principes, antistitesq́; & cohors reliqua ex officio assecuti essẽt, equũ ipse, nullius salutationẽ moratus, citatiore gressu perurgebat, conspectumq́; omnem hominũ, tanquã nihil ad se eorũ ingeniũ pertineret, effugere properabat, seq́; in intimas palatij latebras occultabat.

PRÆ FAME MORIENS.

QVòd si hominẽ eo mortis genere periturũ, quod Homero Platoniq́; omniũ est miserrimũ, ijdem significare voluissent, hieroglyphicũ habebãt Aquilæ, cuius rostrũ esset enormiter incuruatũ: senescentibus enim Aquilis rostrum supernum accrescit adeò, incuruaturq́; subinde magis ac magis, vt nulla demùm aperiendi data copia, inedia plerunq; deficiat & extinguatur. Hinc illa in bibaces, Aquilę senectus, exprobratio: quippe quæ amissa edendi facultate, humorẽ assiduè sorbillare cogitur, vitamq́; aliquãdiu pertenui ea ope protrahere. Ac, ne vsquam desint Græcorum fabulæ, commenti illi sunt fuisse olim hominem, qui hospitem affecisset iniuria, proindeq́; deorum ira in Aquilam cõmutatum, inq́;
B sceleris pœnam eo affectum malo, vt fame consumeretur.

IVVENTVS RENOVATA.

ADdunt alia quædam iuniores, vt illud ex Psalmo interpretentur, Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua: quod nescio cur nonnulli legunt, Reuocabitur, cùm Græcè sit ἀνακαινισθήσεται. Diuus Hieronymus Aquilã ait, vbi consenuerit, pennis supra modũ grauari, ideoq́; fontem ab ea quæri, cuius aspergine pennas egerat, quibus leuata calorem intra se colligit, sanariq́; tum primùm oculos, mox ab immersatione in iuuentam redire. Eucherius Aquilas ait vi nimiæ senectæ implumes fieri, & nido relatas à pullis suis vicissim ministrãtibus pasci, donec deterso senij veterno, cum pennis volandi etiam vsum recipiãt. D. Augustinus Aquilam ait senio grauatã rostri immodicè crescentis aduncitate eò redigi, quod paulò antè dicebamus, vt nec os aperire, nec cibũ vllo pacto capere possit: impulsam itaq; naturæ vi collidere rostrum ad petrã, cuius attritu excussa ea parte quę redũdabat, ad cibũ redire, atq; ita ex eo senio reparari, vt omnino iuuenescere videatur. Nostri petram loco hoc Christum intelligunt: proq́; rostro
C obunco, prauitatis peruersitatisq́; opera, quòd Physiognomici eius figuræ nasum, vti superius dictũ, iracundię & rapacitatis indiciũ esse volunt: huiusmodiq́; homines auaros plurimũ alieni appetentes, & vltionis studiosos inueniri. Vitia verò hæc nõ alia excuti ratione, quàm per Christi disciplinã queũt, atq; ita pro iuuentutis renouatione animi depurationẽ intelligũt. Corpus enim nostrũ ab adolescentia pergit in seniũ, verũ anima sapientis, pij probatiq; viri, à senecta in adolescentia trãsmittitᷓ, atq; ita homo hic exterior flaccescit, & deficit indies, interior verò eo magis vigescit ac renouatᷓ, quo diutius in iusti honestiq; meditatione exercitioq; vitã degit. Tale aliquid apud Platonẽ inuenias, dicente Socrate: Tunc sanæ mentis oculus acutè cernere incipit, cùm corporis oculus incipit hebescere.

APOSTOLI.

QVod verò legitur Euangelio Matthæi, Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilæ cõgregabuntur: per cadauer Adamantius Dominicę passionis mysteriũ interpretatur, per Aquilas Apostolos, de quibus etiã dixerit Esaias: Assumẽt pennas sicut Aquilæ, & current, & nõ lassabuntᷓ, & ibunt, & nõ esurient: siue vt alibi legitur, Currẽt & nõ laborabunt, iter faciẽt, & nõ lassabuntᷓ. Huic interpretationi adstipulatur etiã Eucherius, qui loco hoc Euãgelico pro Aquilis sanctas ani-

mas accipi tradit: & Salomonicũ illud, Via Aquilæ in cœlum, de Christi ascen- D
su intelligi debere cõtendit. Quòd si ad eruditionem hanc profana, etiã adiungere liceat, Antipatri memorabile fertur epigrãma, siue illud Speusippi fuerit, in Platonis sepulchrum, quem vt diuinum antiquitas vniuersa venerata est, cuius ille animam ad sepulchrum è cœlo allapsam in Aquilæ speciem agnoscit:

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τίνος, εἰπὲ
Ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις;
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐς Ὄλυμπον
Εἰκὼν, σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς Ἀτθὶς ἔχει.

Cur Aquila ad tumulum hunc volitas dic: nuncquid ab astris
Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imò anima extincti sum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, sed corpus terrigenum Attica habet.

INGENIVM VELOX.

PIndarus & alijs plerisq; locis, tum præcipuè Nemeis, ingenij promptitudinẽ & velocitatem per Aquilam ostendit, sumpta ab eo cõparatione, quòd præ- E
dam etiam valde procul distantẽ mira pernicitate nãciscatur, visuq; ita polleat, vt profundissima quæq; prospectet: quæ omnia ingeniorũ acumini sunt accõmodata. Idem cùm Bacchilidis & æmulorũ suorũ gloriã eleuat, coruos illos, se vnũ Aquilam iactat, quòd promptissimo ingenio nihil nõ cõcipiat quantumlibet arduũ, & à terra mariq; remotũ, mox & styli velocitate quæcunq; conceperit assequatur. Ad huiusmodi rerum amplitudinem alludere mihi videtur Aristophanes, Auibus, cùm Atheniensibus aut adulaturus, aut eorum spes inanes elusurus ait, αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι. Nimirum enim oraculum acceperant Atheniẽses, fore vt tãto vrbes reliquas post se interuallo relinquerẽt, quãto Aquila reliquas aues volatu superat. Et Sosithei dictum illud celebre super vi eius impetuosa:

Εἷς μυρίους ὄρνιθας αἰετὸς σοβεῖ.

Una Aquila innumeras exagitabit aues.

NILVS.

ATq; Aquila hac quidẽ de causa Nili fluminis hieroglyphicũ in sacris Ægyptiorum literis habita: quoniã enim Nilũ perniciter currere, tantaq; pro- F
funditate insurgere obseruatũ est primùm Promethei tempore, eam enim fuisse Aquilam nonnulli tradunt, quæ Promethei cor discerperet, quippe cùm causas incrementi peruestigare non posset, ab Hercule demùm Aquilam cohibitã, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim fossarũ deriuio coercuerit, Prometheaq; omnes exundationis causas edocuerit. Inter autẽ vetusta Nili cognomẽta AQVILÆ nomen inuenias, quod nomen à colore nõnulli dictum putãt, vtpote qui, vt Maro ait, viridem Ægyptum nigra fœcundat harena: & æquora ab eo colorari Catullus inquit, nomẽq; illi à limo, quem trahit, factum aiunt etymologici, nam mare in lõga inficit spacia, eaq; de causa Melas olim, & mox Melon appellatus Ennio, Ausonio, & alijs: idq; etymon in nomine à nigrore Festus & Seruius agnouere.

ALTA COGITATIO.

NOn defuere tamen qui Aquilam huiusmodi Promethei cor adrodentẽ, ad mores trahere conarẽtur, ac profundæ cogitationis principem significare contenderẽt. Sed ne diutius in Prometheo hæsitemus, quæ nostri super Aquila senserint potius aperiamus.

DIVVS

A DIVVS IOANNES.

SAnè homines cùm solam auium omniũ Aquilam esse diuinam autument, & antiquitas eam Ioui tela gestare crediderit, inde persuasi sunt, quòd eam omnium maximè oculo valere conspexerant, longissimoq; interuallo minutissima quæq; discernere, Homeri ad hoc accedente testimonio, ita dicentis:

Ὥστ' αἰετὸς ὅν ῥά τέ φασιν
ὀξύτατον δέρκεσθαι ὑπουρανίων πετεηνῶν.
Ut Iouis ales,
Cuius acutam aciem perhibent præstare volucres
Ante alias, quotquot cœlo spatiantur aperto.

Et hymno Mercurij, vbi Apollo de Mercurij occultatione loquitur, qui ita latitaret, ait, vt neq; ipsum vel Aquila, quæ tam acutè videt, inspexisset. Hinc Theologi nostri D. Ioannem Euangelij scriptorem per Aquilæ hieroglyphicũ à diuinis illis vatibus præmonstratũ deprehendêre. Sanè Aquilam (vt nomen etiam interpretemur) ab acutè videndo dictam nonnulli ex veteribus asserunt, vtpote
B qui Aquilam quasi aculam ab acumine dictam velint: quamuis, vt paulò antè dicebamus, alij ab aquilo colore vocem ducant: est enim aquilus color fuscus et subniger, ab aqua denominatus. Vtcunq; autẽ, acutissimi visus Aquila est Ioannes, qui oculi acie in altissimæ diuinitatis recessum directa, præ omnibus maximè superioris naturæ secreta reuelauit: cuius facies Ezechieli visa supremum ex quatuor locum obtinere: qui ad abolendam Abionitarum hæresim, quæ Christum hominẽ tantùm, non Deum etiam asseuerabat, ad altissima remotissimaq; rerum principia præpetibus euolauit pennis, deq; penitissimo diuinitatis nido nitidissimas ac maximè pellucidas illas gemmas surripuit, quæ postmodum intuentiũ oculis quantumlibet conniuentibus hallucinantibusq; micantissimi luminis claritatẽ attulere. Illic enim erat lux vera, quæ sola lumen mortalibus elargitur. Hic ille deprehendit humanarum diuinarũq; rerũ omniũ λόγον initio fuisse, atq; penes Deum, ipsum deniq; Deũ, ipsam esse rationem, quæ apud nos sub Verbi nomine recepta est: vt reliqua missa faciã, tam multis diuinæ sapientiæ luminibus illustrata. Hæc est deniq; illa Aquilę volitãtis effigies, diceret Irenæus,
C quã sacri prçuidere vates, quę Ioannis nostri beneficio, spiritus in Ecclesia aduolitantis gratiã manifestat. Nam hic altè exorsus principiũ, quod à patre est, effigiem Verbi, quæ refertur in filio, & præclarã eius generationem enarrat, tanta cum fiducia rem tam arduã aggressus, vt Aquilæ symbolo meritò figuretur: Ioannes inquã ille altiloquus, quòd Aquilæ referatur hieroglyphico, ipsa susceptę lucubrationis materia sublimis, ait Eucherius, & ab ipso rerum principio repetita, in causa fuit. Proinde cùm volatu sublimi in ipsam Dei omnipotentis aulam elatus sit, & oculorum aciem visu præpollens in admirandæ diuinitatis faciem infixerit, doctrinam nullo antea mortaliũ ingenio conceptam ab alto detulit, cuius initium, In principio erat Verbum.

STATVTA FIRMITER SEDES.

HOc quoq; sacerdotũ Ægyptiorum hieroglyphicum fuit, per Aquilam, quę saxum gestaret, hominem significare, qui firmam stabilemq; in ciuitate, locoue aliquo, sedem sibi posuisset: illa enim simulac nidum sibi comparauit, quò possit firma & inconcussa rem suam procurare, lapidem quempiam exquirit, quem in nido pro libramento collocet: neq; aliam huius rei causam sacerdotes illi tradidere, satis habentes constructi nidi firmitatem per huiusmodi argumen-

tum indicasse. Nam & firmandis nauibus, priusquam anchorę vsus repertus esset, id opis saxa contulêre, id quod Apollonius Argonautas fecisse scribit: vt minimè mirum sit, saxum, etiam in Aquilæ nido positũ, inseruire stabilitati. Cæterùm lapidem hunc eum esse credere possumus, qui ἀετίτης appellatur, Aquilinũ Latini dicunt, ad multa remedia vtilem: adq; id præcipuè, quòd partum contra omnes abortuum insidias custodit. Idem muliebribus feminibus adalligatus, quotidiano experimento mirificè prodesse, pariundiq; facilitatẽ inducere comperitur. Eo incenso morbum Herculanũ, hoc est, furorem qui plerunq; ex atra bili accidit, qua potissimũ Herculem laborasse tradunt, explorari putant. Inædificari nido asserunt autores nostri, nihil igne deperdere, prægnantẽ esse, alio velut in vtero sonante. Sed vim illam medicã non nisi in nido direptis pollere, magorum tradit superstitio: neq; tamen in omniũ generũ nidis inueniri, sed in Melænacti tantùm, Pygargi, Morphni, siue vt Homerus, Perchi, atq; Gnesij. Duas verò Aëtitis species agnoscit Zoroastres: vnum densum & solidum, alterum rarum & inanem: inesseq; solido vim illam perficiendi fœtũ, & vsq; ad partus debita tempora continendi. Occurrebant hîc multa super lapide significata, quan E doquidem ex eo ab Aquila in nidum collocato, rerum stabilimentũ Ægyptij significare cõmenti fuerant: eaq; firmitas ad Capitolij immobile saxum referenda videbatur: quæq; veteres passim de cultu lapidis sanxissent: vtq; vel nomen ipsum magni instar numinis aliquando habitũ: quæq; hîc pietas nostra de petra sentiret: sed quoniam nobis cum Aquila res erat, quæ lapidis essent, in cõmentario quod est super ædificiorum partibus, transferre, ibiq; commodius de argumento huiusmodi disserere constituimus, cùm multa adhuc ad Aquilam pertinentia superessent.

TERRARVM DOMINATIO.

ET vt longo circumuecti circuitu rursus ad imperij significatũ reuertamur, nostræ etiam sacræ literę per Aquilam terrarũ dominationem intellexerũt, vbi apud Ezechielem legimus, Aquilam visendæ magnitudinis, quę latè passis alis, immaniq; membrorum ductu, oppleta plumis, varietate insignis, vnguibus ferox & minabunda, præpeti volatu ad Libanũ applicuerit, Cedriq; inde medullam, tenellosq; surculos euulserit, tota altiorũ frondiũ summitate decerpta, F adnæc [illegible] cisis etiamnũ vitium seminibus, quæ omnia Babylona translata sunt, ibiq; [illegible] Neq; huic absimilem alteram adiecêre, quæ vitium earũ palmites deprædaretur. Per priorem illam nostri aiunt Nabuchodonosora Babyloniæ Regem interpretari: per alteram hanc Ægypti tyrannum, quorũ prior Hierosolymam cepit, & populũ cum Rege ipso Sedechia principibusq; alijs in captiuitatem abduxit: alter verò, cùm bellum aduersus Assyrios mouisset, Isräeliticũ populum seruitutis affectum tædio ad se traduxit. In vtroq; Rege Aquilæ hieroglyphicum proponitur, sed longè latior interpretatio est in ea quæ Nabuchodonosora describit. Alæ siquidem diffusæ, numerosos indicant exercitus, quos ille secum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem. Plumæ nihil aliud sibi volunt quàm diuitias, quibus locupletissimus esset. Varietas plumarũ, rerum ab eo gestarum gloriam indicat. Armorũ horrorem, vngues. Libanus Iudeæ claritatem atq; celsitudinem longa annorum serie conspicuam, vnde ille medullam Cedri auulserit, quippe nobilitatem extirparit, & summas quasq; frondes decerpserit, hoc est, ne tenerrimæ quidem Regum prolis ætati scilicet infirmæ, pepercerit. Sedenim totam oraculi ænigmatici seriem inter-

A interpretatur Adamantius in eundem Ezechielem homilia vndecima.

AQVILARVM INSIGNIA QVAEDAM.

QVòd verò initio dicebamus Iustinianam familiam aurea insignem Aquila, alios huc trahit ex antiquis, quorum claritas gestaminibus huiusmodi innotuerit. Sed illud prius dicam, quod dissimulandum in huiusmodi narratione minimè videatur.

TERRARVM VMBILICVS.

APud Delphos scilicet duas fuisse Aquilas ex auro, quod monumentũ erat terrarum vmbilicũ apud eos esse, quem Iupiter ea ratione explorauerit, vt Aquilas duas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidẽte dimiserit, quę pernici volatu in aduersum allapsæ, supra Pythona factæ obuiã sunt: quo loco designato, declaratũ est ibi terræ habitabilis medium esse, isq; honos geminis Aquilis habitus, vt in templo ibidem excitato, aureæ constituerentur. Atq; hinc illud innotescit, quod in Maronianis appendicibus legitur:

Pallas Cecropias tuetur arces,
B *Delphos Pythius orbis vmbilicum.*

Ab Apolline autem ad Respub. & milites transire ipso narrationis ordine inuitamur: ad eorũ igitur insignia quædam ostendenda calamũ conuertemus: gentilem enim scutorũ vsum, variasq; in eis imagines, aut picturas, quæ familiarum indicant stemmata, cognationesq;, tametsi viri haudquaquã contemnendi, esse hæc recentioris ætatis inuenta existimarint, nos antiquissimi moris esse, & hîc & alibi toto Opere disseruimus.

LACEDÆMONII.

NAnq; Aquila, quæ draconem arreptum gestet, Lacedæmoniorũ rempublicam ostendit: huiusmodi enim signo literas illi publicè obsignabãt. Tradit hoc Iosephus, vbi literas Lacedæmoniorũ recitat Arij eorũ Regis ad Hebræos Onia Pontifice datas, quarum sententia ea erat, vt profiterentur Lacedæmonij se per Abrahamũ Iudæorũ esse cõsanguineos, proinde gentem ipsam hortabantur, vt quæ Lacedæmoniorũ essent pro veteri necessitudine cõmunia ducerẽt. Epistolam eam Iosephus ait complicatã figura quadrãgula fuisse, eoq; obsignatam argumento, quod suprà posuimus. Quòd verò designarit epistolam fuisse C quadrangulam, alios atq; alios indicat complicandarũ epistolarũ modos apud hos vel illos extitisse: alij enim paginis, alij tabellis, voluminibus alij in vmbilicos complicatis scribere consuerunt.

CLEARCHVS.

CLearcho autem Heracliensium Tyranno, qui Iouis se filium dixit, in publicum prodeunti aurea Aquila velut argumentum generis præferebatur.

HERCVLIANI IVNIORES.

EIusmodi coloris Aquila, quippe lutea, trunco insidens in parma luti sapphirei, cuius marginẽ eodem colore, sed admodũ dilutiore, circulus ambibat, Herculianorũ iuniorũ erat, qui sub Magistro militũ Pręsentiali militabãt, quod in antiquis quibusdam eius militiæ cõmentarijs inueni apud Maffæos Romæ.

HERCVLIANI SENIORES.

SEniores verò Herculiani cæruleã Aquilam alis vtrinq; passis habuêre in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quẽ nigra linea circunducta in partes duas æquidistantes dissecabat. Erant verò Iouiniani, siue, vt apud Vegetium est, Iouiani, atq; Herculiani, Illyricæ legiones duæ, quę sena

millia militũ habebant, quos Diocletianus, qui se Iouẽ Latinè vocitabat, & Maximianus, qui pro Hercule se gerebat, cùm ad Imperium peruenissent, pro merito virtutis ita nominibus à se inditis, appellandos censuere, eosq; cunctis legionibus prætulerunt. Tela verò illis erant plumbatæ, quos Manobarbulos vocabãt, eosq; portabãt scutis insertos, ijsq; opportunè iactis, hostes equosq; priusquàm nõ modò ad manũ, sed ad ictum missiliũ peruenirent, graui admodũ percussione cõsauciabant, Imperatoresq; illi horũ opera bella plurima cõfecerunt. D

IOVINIANI IVNIORES ET SENIORES.

IOuinianorũ autem qui Iuniores vocabantur, insigne erat Aquilę apotheosis, redimiculo supra caput imposito. Ales ipsa natiui coloris in parma lutea, quæ rubro primùm circulo claudebatur, inde altero sapphirei coloris toto margine cõplectebatur. E' pectore autem Aquilæ aureus extabat vmbilicus. Seniores verò purpuream gestabant Aquilam in parma cærulea, duoq; erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

QVARTODECIMANI.

CÆrulei coloris aliquanto diluti Aquilam gestabant Quartodecimani, qui sub Magistro militum per Thracas militabant. Ea verò ales in alba parma insidebat orbi cęruleo densioris luti, intra quem circulus ruber erat, à cuius medio aureus extabat vmbilicus. Verùm hæc satis fuerit attigisse, ne opusculum vniuersum insignibus & gestaminibus farciamus. Hæc atq; alia pleraq; huiusmodi scriptores rerum memoriæ prodiderunt, quæ si prosequi velim, nullus vnquam futurus sit modus: quare manum de tabula, sitq; iam super Aquila satis superq; declamatum. E

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNEN. AD CLARISS. ACTIVM SYNCERVM, DE IIS QVÆ PER PHOENICEM, PELECANVM, ET QVASDAM ALIAS AVES SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

IBI verò SYNCERE ACTI rarissime, Phœnicem & Pelecanũ, quiq; in ipsam historiæ seriem quibusdam veluti laqueis detenti sese inuicem implicuerunt, sociatiq; in hunc locum aptissimè conuenerunt, Noctuam, Cornicem & Passerem, dedicare consilium fuit. Ac Phœnicem quidem ea de causa, quòd veluti ille admirabili quadam insignis pulchritudine, visu rarissimus post longissima temporis interualla conspicitur, ita Latinæ linguæ nitor, & eloquentiæ cultus ornatusq; per tria fermè Phœnicis secula desiderati, ætate demum nostra, beneficio, opera, & labore plurimũ tuo suscitati, spectandos sese theatris iam omnibus exhibuere. Pelecanum ob eam, qua præcipuè commẽdaris, in amicos omnes charitatem atq; beneficentiam, vt nemo vnus hodie magis amico amicus, quàm Syncerus Actius esse prædicetur. Noctuam, quæ tuarum indicium sit lucubrationum, quas Minerua haudquaquã inuita elegantissimas elaborasti. Cornicem ob diuturnitatem, quæ scriptis debetur tuis, non modo vno plus seculo, sed perpetuò summa omnium cõmendatione victuris. Passerem ob orationis tuæ Veneres Cupidinesq;, qua nihil suauius neq; iucundius excogitari potest. Sed enim quæ multa atq; præclara de ingenij tui sublimitate dici possent, ea consultò prætereo, quia tu longè maior es quàm mea te capere possit cõmendatio: quis enim Soli lumen afferre, nisi fatuus quispiam, aggrediatur? Igitur cùm tuo ipse sis splendore clarus, principatum hunc in literaturæ F

A *raturæ candore tuum suo se præsidio tuentem missum faciemus, quodq; nostrum est institutum, ad animalium quæ interpretanda suscepimus, significationes conuertemur: quæ quidem quales & cuiusmodi sint, quamuis tu eas tum ex Græcis Latinisq; scriptoribus non ignoras, tum ex admirabili illa venerabilis antiquitatis tabula ænea, quam simul apud Bembum inspeximus, potes edoceri, quæ omnem Aegyptiorum historiam antiquiorem, argento atque auro delineatam ostentat. Quid tamen & nos super his compererimus, ex ipso Phœnice indicare iam incipiemus.*

INSTAVRATIO.

AEGYPTII sanè sacerdotes, cùm longa quid annorũ serie intermissũ, & iam antiquatũ esset, quippe ludi, sacra, cærimoniæ, supplicationes, mores, ritusue aliqui, triumphorum B splendores, vel quid huiusmodi, euenissetq; postmodũ vt eadem instaurari cõtigisset, Phœnicem in huius rei significatum sculpere consuerunt. Vnicum eum pleriq; omnes autores tradunt orientales habitare solitudines, ab omni hominũ cõmercio visuq; separatum. Nomen illi Plinius inditũ ait à phœnice arbore, quæ palma Romanis est, ob id, quòd ex Syagrorũ genere vna quæ in Chora est intermoritur, ac ex seipsa renascitur. Phœnix quoq; noster vbi moriendi tempus ipsemet aduentare præsensit, post annos, quos viuere perhibetur, circiter quingentos, in Ægyptum fertur, vbi ad humũ demissus (ita enim Ægyptij rem memoriæ prodiderũt) rostro semetipsum vellicat, acceptoq; ex eo vellicatu vulnere cruorem emittit, ex quo primùm ceu vermiculus nascitur, mox pullus fit alter, forma priori similis, qui quamprimũ pennas indeptus est, confert se vnà cum patre in Heliopolin, quæ in Ægypto est, vbi primũ Phœnicem ortum ait Athenæus, quò simulac venerit, oriente mox Sole moritur, nouo pullo in regna sua transmigrante. Vnde mi-

C nimè mirum est, duos aliquando Phœnices simul visos proditum ab historijs. Alij scribunt defunctum parentem à Phœnice pullo in eandem Soli dicatam vrbem gestari Smyrnea sphæra reconditũ, quod non inficiatur Adamantius: sed enim cuius textoris manu obrotunda illa cistula cõtexatur, maximè velim edoceri. Ouidius hoc prius dixerat XV. Metamorph. vnam esse alitem quæ sese ipsa reparet atq; reseminet: nam vbi vitæ suæ secula compleuit, structo in palmæ alicuius vertice, ex casia, nardo, cinnamo & myrrha nido, se superimponit, finitq; in odoribus æuum: inde Phœnicẽ alterũ renasci de patris corpore, qui cùm satis viriũ per ætatem indeptus fuerit, vt oneri ferundo sufficiat, nidum è ramis auellat, suaq; incunabula & sepulchrum patris in Heliopolin deferat, atq; vt ipse dicit, reponat ante ipsius Solis fores: res quippe ingeniosissimo quouis Poëta digna. Horus nihil amplius ait, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus alterum defunctum illum summo cultu suscipi, cui mystæ iusta ea ritè redderent, quæcunq; in reliquis alijs sacris animalibus facere mos erat. Quæ verò de nido eius Manilius senator togatorũ, vt aiũt, diligentissimus, tradidit, quæq; inde nouis adiectis ad fabulam cõmentis posteri licentiosius ampliarunt, cùm maximis ille nobilis doctrinis, doctore, quod asserit Plinius, nullo fuerit, hi verò nullo veterũ autorum

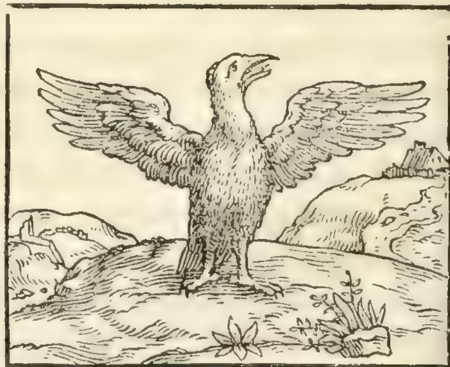
testimonio fabulentur, quæ sit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. Obijciet aliquis Lactantium, summũ, non inficior, virum: sed is, vt etiã Ouidius, poëma scribit, non historiam. Ego sanè super Phœnice atq; Pelecane, de quo paulò pòst, superq; nonnullis alijs, maiorem his adhibeo fidem, qui eadẽ in regione locisq; vbi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati sunt, ac ea perinde cõspicere aliquando potuerunt, quàm ijs qui auditu tantùm eorũ naturas excepere. D

Quamuis verò de moriendi modo, deq; funerandi ratione super Phœnice scriptores diuersi abeant, in eam tamen omnes concordiã deueniunt atq; cõsensum, vt Phœnicẽ nouũ ex præmortui corpore fieri nequaquã inficientur: esseq; hoc plenissimũ atq; firmissimum futuræ resurrectionis specimen, Tertullianus asseuerat, quippe qui de Phœnice loquens ait: Ille semetipsum libenter funerãs renouat, natali fine decedens, atq; succedens iterum Phœnix: vbi iam nemo, iterum ipse, qui nõ iam alius idem. Quid expressius in hanc scilicet resurrectionis causam? aut cui alij rei tale documentũ? (de resurrectione quippe loquitur.) Addit & hęc etiã scriptis suis: Et florebis, inquit Deus, velut Phœnix: id est, de morte, de funere, vti credas de ignibus quoq; substantiã corporis exigi posse. Prosequitur mox rationes suas. Multis passeribus antestare nos Dominus pronunciauit, si nõ & Phœnicibus: nihil magnũ. Inde subijcit ironiam: Sed homines semel interibunt, auibus Arabię de resurrectione securis. Ita ille passim acerrimus Christiani nominis propugnator, labentem hanc aciem restituere cõtendit, cui veluti sacrę innixus anchoræ, vxorem quoq; vna eius cõmemoratione ad vidualis pudicitiæ obseruationem adhortatur. Probè enim vxor, inquit, quæ maritũ in pace præmisit, pro anima eius orat, & refrigeriũ interim postulat ei, & in prima resurrectione consortium, offertq; annuis diebus dormitionis eius: & quæ plurima omnium lectione digna prosequitur. E

ABSENTIA DIVTVRNA.

VT cunq; autem de morte Phœnicis traditũ sit, Ægyptij sacerdotes tam diuturnæ migrationis ergò, cum qui peregrè profectus diutissimè domo procul abfuisset, per hanc alitem significabant: propter viuacitatem autem, animam hic diuturno tempore versatã. Nam animi patriam nõ esse corpus, sed nos hîc, quandiu viuimus, peregrinari, non Ægyptij tantùm, sed Græcorum Latinorumq; autores præstantissimi, nostraq; in primis pietas, passim admonuere. F

SOL

CVm verò Phœnix vnicus omnino esse perhibeatur, & pulchritudine volatilium genus omne longo post se relinquat interuallo, quippe qui sit aureo circa colla fulgore rubicundus, cætero corpore purpureo cæruleam caudam roseis pennis distinguentibus, cristis faciẽ caputq; plumeo apice, vt Plinius diceret, honestatus, simulacrũ Solis ab Ægyptijs ferebatur, cui, quòd solus sit, à raritate nomen: quo quidem nihil admirabile magis intuemur, dum lumen ille suum longè lateq; per ima etiam penetralia exiguo quouis aditu veluti suprema quadã inundatione diffundit, eaq; de causa Polys cognominabatur: id enim est apud Philippũ Ægyptij vocabuli significatum voce Græcanica inductum, à multarũ scilicet dotum opulentia magnitudineue, quia omnia sibi collata latissimè superat & excellit.

PRÆ-

A PRÆSTARE.

AEgyptij deniq; cùm Sole magis quàm reliqui homines gaudeant, eiusq; beneficio perfruantur, quo maximè feruet tempore, prouincijs reliquis quantumlibet remotis & in Septentrionē declinantibus grauis, Ægyptijs solis est cōmodus, Nilo tunc scilicet exundante. Cùm verò per Phœnicē Solem intelligerent, per eundem exundationem identidem significabant. Neq; tamen simplex erat apud eos exundationis vocabulū, sed id PRÆSTARE ET EXCELLERE etiam indicabat: atq; vti cuiusquam esset in aliqua vel ingenij, vel corporis vel opū dote claritas, ita eum exundare dicebant. Nos quoq; rarissimos doctrina virtuteq; viros, qui longè reliquos antecellunt, Phœnices appellare cōsueuimus. Opposito verò modo multitudo, pro vilitate ponitur: vt, vnus è multis, apud Pliniū Epistolis, ex vulgaribus quippe & ignobilibus hominibus. Et apud Ciceronem, multi sæpe eodē sensu. In Sacris literis Psalmo LXX. Quasi prodigium factus sum multis, hoc est, imprudentibus, incipientibus & ignobilibus.

B

DE PELECANO.

EX eadem solitudine Pelecanus occurrit, quā Latini plateam, vt putat Gaza, vocauere. Nam sunt qui plataleā eam apud Plinium vocandam existimēt, voce hac ex Ciceronis de Natura Deorū lib. secūdo desumpta. Idem nomen apud Hebræos Quat, à nonnullis pelecas, ab alijs onocrotalus interpretatur. Pelecanū sanè auem paruam esse, quæ solitudine delectetur, Eucherius scribit. Esse tamen aliud Pelecanorum genus in Nilo, non inficiatur, passimq; in stagnis & lacustribus locis habitare, penè cygnis simile, nisi quòd paulò maiores sunt. Atq; hi forsan onocrotali, quos Veneti syllabis aliquot ademptis crotos vocant. Deuorāt hi cōchas auidissimè, multitudinemq; laxo admodum ingestā gutturi euomunt, atq; ita mox quod aptū cibo quasi coctum absumunt, crustas negligunt. Deq; genere hoc dubio procul quæ dicturi sumus hieroglyphica desumuntur.

INSIPIENTIA.

INsipientem hominē, quippe qui nullam rerū rationem examinet, per Pelecani hieroglyphicum significari tradunt Ægyptij, propterea (C) quòd auis ea cùm possit in editioribus locis nidificare, veluti prudentiora faciunt volatilia, quæ ita se à multorum iniuria subducunt, ea satis cum imprudentia spatiosas areas perquirat, in quibus terra defossa oua ibi edita deponat: quod simulac animaduersum est à pastoribus, vel ab ijs qui id genus alites aucupātur, vbi primùm pulli exclusi sunt, eò properant, & vel aridis boum excrementis, vel alio quopiam fomite locum sepiūt, mox ignem inijciunt: (ἐμβάλλουσι enim in manu scriptis codicibus, nō ὑποβάλλουσι) Pelecanus autem quamprimùm conspexit fumum, ocyus aduolat, & longè maiore imprudentia quàm nidificauerat, ignem alarum quassatione quærit extinguere, cæterùm ignis ventilatione agitatus, vehementius incenditur: perstat illa nihilo secius flammas alis verberare, rata se opem ita filijs allaturam: sed enim contrà accidit quàm sperarat, quia pennis omnibus ita exustis, euolandi facultate priuatur, at-

que ita minimo negotio capitur. Animaduerte verò in antiquis Hori codicibus D
eſſe, ὑφ᾽ ὃ κατακαιόμενος τὰ ἑαυτοῦ πτερά, non vt in vulgatis, κατακαιόμενα. Hinc Ægyptij reliqui, qui ſacris initiati non erant, alite hac nulla religione veſcebantur: pietatem autem in filios huiuſmodi, vitio dabant inſipientiæ. Dicebant enim Pelecanum nō conſultò, vti Vulpanſeres faciunt, ad id certamen ferri, ſed per imprudentiam, & mentis alienationem quandā (ἀνοίας enim, nō εὐνοίας, in manu ſcriptis Hori codicibus habetur) quare tanquam auem inauſpicatò genitam ac malè feriatam contemnebant, nullo eam honore proſequentes. Hebræi nomen id huius alitis, quo de ſuperius mentio facta eſt, punctis ijs præſignant, quæ profanam eam, et à menſis reiectam indicāt. Sanè Leuitico Pelecanum, quem Septuaginta interpretes cum ibide, porphyrione, cygno, herodio, & charadrio nominant, ideo cum his omnibus profanū decreuere, quòd longiguttures ſunt, ſi nouum licet proferre vocabulum: quæ autem alites ſunt huiuſmodi, cibum nō ex aëre, aut ex arboribus aucupantur, ſed vel à terra, vel ex mari, fluminibúſue aut ſtagnis: vt ibis ſerpentes venatur, porphyrion vermes, pelecanus & cygnus piſces: ex earum figura hominē ſcilicet intelligentes, qui cibo poſthabito cœleſti, E
terreno paſcatur, aut marino, hoc eſt, mentem ad inferiora deijciat, diuinoq́; neglecto cultu, humana quæq;, atq; ea & ſordida & parum vtilia perquirat. Sordidi enim vermes, ſordida reptilia. Piſces verò parum conferunt ad nutrimētum, de quibus loco ſuo diſputabimus.

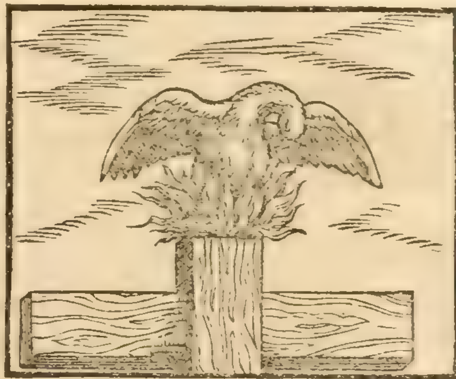
PIETAS ET AMOR IN FILIOS.

SAcerdotes tamen Ægyptij alitem hanc cum primis ſacrā venerabantur, eiq́; parcendum exiſtimabant, & honoris cauſa nullo pacto vt menſis inferretur, æquum arbitrabantur, cùm factum id, quòd pro filiorum ſalute neci ſe tam atroci dederet, nō imperitiæ ſtupori ue aut imprudentiæ imputarent, ſed incomparabili paterni affectus charitati, ſupremæq́; miſerationi, qua erga filios maximè omnium afficiatur. Fallere enim venatores, eoſq́; tranſuerſos ſeducere, non ſine ſpe fugæ, quod vulpanſer agit, parui omnino momenti eſt. Femora etiam, quod vultur facere perhibetur, vellicare, vt excuſſo ſanguine filij paſcantur aliquandiu, non magni admodum eſt cruciatus. Sed enim in adeò penetrabiles furentis ignis ardores inijcere ſe, eaq́; perſeuerantia tam cruciabili tormento torreri, ſuprà quàm excogitari poſſit admirandum. Quodnā enim animal tam F
fatuum, tam ſtupefacto ſenſu inueniemus, quod ad vnius prunæ tactum non eueſtigiò reſiliat? quod adeò robuſtum atq; impauidum, vt accenſam non expaueſcat flammam? Animoſi atq; imperterriti ante omnia animantia leones: illi tamen tam feroces, tam indomiti, tanto animi corporiſq́; vigore præditi, conſternantur ſtatim ad vnius prætentæ faculę conſpectū, præq́; timore propemodum exanimaſcunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat vehementiam, audacter accedit, ardorem in membra ſingula intolerabili cruciatu penetrantē ſentit, neq; loco dimouetur: exuritur penè tota, neq; tantillum quidem conſternatur, patientiſſimaq́; conſtantia vigens, ſaluti filiorum intenta potius, quàm ſuæ mortis genere omnium atrociſſimo conficitur: tanta in eo charitas, tantus amor, tanta vis pietatis eluceſcit: & quiſpiam audebit eam ſtuporis inſimulare, & malè feriatam auem appellare? Subit ad hanc ſententiam Arſinoës recordatio, quæ à Ptolemæo fratre inſidijs & fraude decepta, cùm percuſſores in duos filios impuberes immiſſos à fratre cōſpicata eſſet, complexa eos ad ſe fugientes, ea parte qua vulnera filijs intendebantur diu corpus ſuum cædēdum oppoſuit,

multiſq́;

A multiſq; ita vulneribus ſaucia, eorum tamen ſaluti conſulere non potuit, illi enim in matris gremio inter oſcula ipſa truculentiſsimè trucidati ſunt. Quòd ſi Pelecanum ſimili caſu ſeſe morti obijcientem, inſipientem appellauerimus, longè quidem inſipientiorem Arſinoem dicemus, quæ ita pro filijs trucidari pateretur, cùm præſertim ipſa non ad mortem, non ad vincula, ſed ad nuptias & regni ſucceſsionem à Ptolemæo depoſceretur. Sed tantũ abeſt vt vel Arſinoe, vel Pelecanus ſint imprudentiæ damnandi, vt omniũ conſenſu merita, hoc eſt, ingẽti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi eſſe iudicentur.

MISERATIO.

SEdenim noſtri quoq; cum Ægyptijs ſacerdotibus in hoc pingendi genere conſentientes, Pelecanũ pro miſeratione ponunt, & Aſſertoris noſtri hieroglyphicũ in ſumma cruce ſtatuũt, qui nos ſoſpitaturus, atrociſsima torqueri morte voluerit. Agnoſcit & Eucherius Pelecanũ pro Chriſti ſymbolo. quamuis Hieronymus tradit eam pullos ſuos roſtri percuſſu in-
B terficere, pœnitentem mox factum, nido in ipſo per triduum lugere, poſtremò ſeipſam grauiter vulnerare, & ſanguinẽ ſuũ ſuper filios effundere, quo illi perfuſi reuiuiſcant: quod alij viderint. Sed quòd eam alitem, vt etiã alijs pleriſq; perſuaſum eſt, roſtro pectus diſſecantẽ pingunt, vt ita fuſo ſanguine filios alat ſuos, ab Ægyptiorum hiſtoria valde alienũ eſt: illi enim vulturem tantùm, vti ſuo diximus Commentario, id facere tradiderunt, neq; non, vt paulò antè dicebamus, Phœnicem: ſed hunc non pietate adductum, vti vultur, ſed fato ita coactum ſuæ conſulere poſteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus vicem reddunt, & eſcã fameſcentibus ſubminiſtrant, verùm ijs quæ à parentibus in eos proficiſcuntur, haudquaquã paria. Quòd verò Celſus perſuaſum facere nititur, eos humanũ genus ſuperare pietate, Adamantius hæc ab ijs geri natura tantùm duce profitetur.

SOLITVDO.

NOſtræ autem ſacræ literæ per hieroglyphicum Pelecani, ſolitudinem inter-
C pretantur, cuius factum ſe eſſe ſimilem Dauides canit, quia ſcilicet errabundus tunc per ſolitaria diffugiebat loca, qui Saulis Regis indignationẽ euitaret: quod vt apertius explicaret, nycticoracis etiã ſimilitudinem adiecit, qui quidem non luce, ſed tenebris in comparandis vitæ ſuæ neceſſarijs plurimùm fruitur.

DE VVLPANSERE.

SEd ne longius ab hac in filios charitate diſcedamus, inſigne illud quoque exemplũ incõparabilis amoris eſt, quòd à Vulpanſere præſtatũ.

FILIVS.

FIlium, vt inquit Horus, vt alij, affectũ in filios, ſcribere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Vulpanſeris hieroglyphicum faciebãt. Ales hæc ex anſerũ genere, qua lautiores epulas non norat olim Britannia, tanto filios amore proſequitur, vt ſi vnquam accidat, vt cum filijs in venatores incidat, ſimulatq; conſpecti ſunt illi, pater & mater ſpontè accurrunt, ſeq; ipſos venatoribus dedũt,

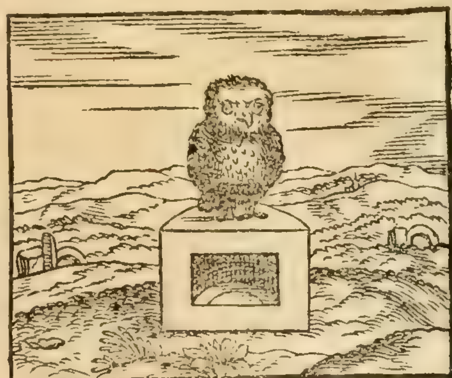
vt ita eos à filijs aliorsum auertant: διαστωθῆ enim, non διασωθῆ, in antiquis manu scriptis codicibus habetur. Cuius pietatis ergò visum est Ægyptijs animal huiusmodi magna prosequi veneratione. In ijsdem enim manu scriptis exemplaribus est, αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶον, non autem συμβάλλειν, vt habetur in impressis. Porrò Britanni, qui, vti dicebamus, Vulpanserem in delicijs habebãt, nostrum anserem religiosum opinabantur, eoq; abstinebant. Nam cùm de moribus eorum Cæsar loqueretur, eos dixit anserum cibo non vesci, perinde ac etiam neq; gallina, neq; lepore. Verùm olim istud, olim. D

DE NOCTVA.

REliquum est vt & Noctuę, & aliarum auium quas promisi significata prosequamur, quæ cùm nostrates sint, Latinis & Græcis plurimùm innotuere, quare de his longè certiora sumus allaturi.

MINERVA.

PRimarium Noctuæ significatũ est, vt Minerua per hieroglyphicum eius intelligatur, de qua ipsa Glaucopidis etiam cognomentum sumpsit, siue propter cæsium oculi colorem, quo qui præditi sunt, præstantioris & acutioris ingenij feruntur esse, siue propter lucubrandi contemplandiq; munus, quòd animi vis nocturni potissimùm tẽporis silentio vegetatur. Qua de causa dracones etiã, Gorgoneum quippe caput, ægidi adsculpebantur. Acutissimũ enim esse draconi visum, ex eo potissimũ apparet, quòd ab intuendo illi nomen, vt in Serpentis commentario copiosius. Addunt alij tertiam quandam causam, quia nusquã Noctuarum vis maior quàm Athenis, vbi dea ipsa præcipuè colebatur, vnde prouerbium illud emanarit, γλαῦκας Athenas ferre, siue id ob Noctuarum copiam, siue ob numorum multitudinem, qui Noctuæ signum habebant. Acerbè verò Demosthenes in huiusmodi Noctuæ cultum lusit, cùm è carcere populi Atheniensis elapsus fugeret: nam ad Palladis arcem subinde respectãs, sublatis manibus: O Pallas, inquit, vrbium domina, cur tribus infaustissimis bestijs delectaris, Noctua, dracone, & populo? ex vna fortè cæcitatem, ex dracone liuorem animorum, ex populo instabilitatem & inconstantiam intelligens. E

SAPIENTIA.

SAnè verò cùm Minerua consilij prudentiæq; Dea diceretur, aliquot in ostentis Noctua sapientiæ signum fuit: vt quę in Hieronis priuati adhuc hominis hasta consedisse conspecta est primo bello quod inijt: nam aruspices hinc eum cautum in consilio futurum prædixêre, id quod sapientissimum totius eius vitę regimen comprobauit.

VANÆ SAPIENTIÆ STVDIVM.

SEd quantum pertinet ad doctrinæ studium lucubrationesq; ipsas, interpretationem eiusmodi non respuit Basilius, sed eos intelligi vult, qui vanæ sapientię studijs incumbunt. Nam vt illius aspectus noctu quidem valet, Sole autem illucescente nõ mediocriter obfuscatur, ita istorum hominũ mens acutissima quidem ad inanium rerum cognitionem esse videtur, hebetissima verò caligineq;

A ligineq́; oppleta ad veram lucem hallucinatur, neq; liquidò quicquam intueri potest. In hanc ferè sententiã Hierosolymitanus Hesychius Noctuam comedi prohibitum ait, quia lucis beneficio nocte polleat, interdiu cæcutiat, ex quo illi debeant intelligi, qui legis contemplatione & scientia plurimùm gloriantur, Euangelicam autem claritatem ferre non possunt.

NOCTVARVM NVMISMATA QVÆDAM.

IN numis aliquot videas Palladis ipsius simulacrum cum ingenti vmbone, dextera ad oram vmbonis adiecta, virga à pectore ad solum applicata, cui videtur inniti: nam virga, vt in caduceo disputatum, disciplinã ostendit. Sub vmbone noctua est: inscriptio, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Ab altero latere caput galeatum, cũ Pegaso in plano galeæ. Sunt verò Brettij, quos nos Bruttios vocamus, vt Hermolao Byzãtio, qui Stephanum deflorauit, placet, à Bretto Tyrrhenorum ciuitate, quam Brettus Herculis filius condidisse fertur: quin & regio ipsa Brettia nuncupata, neq; non & Lingua. Aristophanes, μέλλωνα δ᾽ ἐκ̀ γλῶσσα βρεττία παιδῶ. Antiochus autem Italiam vocatam olim Bruttiam dicit, mox Oenotriam. Alibi ve

B rò videre est in numis caput Palladis galeatum, ab cuius altera parte noctua est prostrato innitens carchesio, iuxtaq́; quadrigæ cum Victoria, laurea circunducta cum baccis. Huiusmodi autem numos argẽteos magno numero comperies. Literæ in nonnullis quæ legi posśint, Α Θ Ε. à tergo caput ipsius Palladis galeatæ. varijq́; admodum sunt hi Noctuarum numi.

V I C T O R I A.

POrrò Noctua Atheniensibus indicium victoriæ fuit, cuius etiam volatus in adagium cesśit, γλαῦξ ἵπταται, cùm profligatos hostes, & subsecutam victoriam innuerẽt. Id verò sibi proponebant, propterea quòd auis hæc, vti dictum, Mineruę sacra crederetur, quæ quidem dicta est etiam malè consulta Atheniensium fortunare. Atq; hac de causa Demosthenes oratione περὶ παραπρεσβείας, Solonis versus citat:

ἡμετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν διὸς οὔποτ᾽ ὀλεῖται,
αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.
Τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
παλλὰς ἀθηναίη, χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.

C Nostra quidem ciuitas nunquam fato Iouis neq; Deorum immortalium arbitrio peritura est. Talis illi contigit custos, magnanima scilicet potentisśimo patre genita Pallas Athenæa, quæ manus supra caput eius habet. In adagijs autem, rebus quibuscunq; feliciter & ex animi sententia succedentibus, dici consueuit vsitatisśimum apud eos illud, Noctua volat.

P E C V N I Æ.

APud eosdem Noctuæ cesserunt in pecuniarum nomen: hinc apud Plutarchum in vita Lysandri à Gylippi seruo dictũ, multas sub domini sui tegulis Noctuas cubitare. Gylippus enim cùm ex ingenti pecunia, quã Lacedæmonem asportare iussus erat, partem interuertisset, eam sub ædium suarum tegulis occultauerat: cumq́; seruorum testimonia contra dominos non admitterentur ex lege, & irritum facerent iudicium, callidè admodum ille commentus est rem aperire sub eo verborum inuolucro, vt indicio pecuniarum facto, neq; ille accusasse dominum videretur, neq; ius vllum violasse, Atheniensis tamen reipub. commodo consuluisse. Alibi Noctuas Laurioticas pro pecunijs appellatas inuenias, nõ, vt nonulli putant, à circunducta in numis laurea, quæ admodũ con-

ſpicua eſt,ſed à Laurio Atticæ regione auriuenifera. Obſerues tamen in huiuſ- D
modi numis non modò laureas circa Noctuas,ſed eas laureo etiã ramo inſiden-
tes cudi,eius dubio procul hieroglyphico victoriæ, qua de ſuperius memini-
mus.In aliquot procumbẽtem leonem ſuperuolat, cum inſcriptione, ΑΝΤΙΟ-
ΧΟΥ,quod nimirum hoſtis ferocitatem Athenienſium prudentiæ ſuccubuiſ-
ſe ſignificat.Sunt aliquot numi in quibus Noctua cum Iouis facie cuſa eſt, eos
diobolares fuiſſe tradunt: quibus verò Noctuæ duæ impreſſæ ſunt, quatuor
obolis expendebantur.

MORS.

APud Ægyptios verò Noctua mortis erat hieroglyphicum, vulgatiſsimo
iam etiã apud nos & Oratorum & Poetarũ teſtimonio, Noctuã letale ali-
quid,aut inauſpicatiſsimum infortunium afferre. Cauſam huiuſmodi ſignifica-
tionis duplicem inuenio: vnam,quòd cùm cornix vitæ longioris ſymbolum
habeatur,compertum eſt Noctuam quadam naturę diſcordia,eius nidis magis
quàm aliarum auium inſidiari,repere eam clanculum,noctis tenebris fretam,&
vel pullos,vel oua cornicis inuadere atque deperdere. Nam & in manu ſcriptis E
Hori codicibus legas, ἄφνω γὰρ ἐπέρχεται τοῖς νεοσσοῖς τῶν κορωνῶν. quæ vltima locutio in
impreſsis exemplaribus deſideratur. Altera conſideratio eſt,quòd mors furtim
irrepit,& nox pro morte ponitur,vt illud:

In æternam clauduntur lumina noctem. & alibi:
Sed nox atra caput triſti circumuolat vmbra.

& ſimilia paſsim. Eucherius lumẽ in Diuinis literis pro die,iuſticia,fide,proſpe-
riſque cunctis poni autumat: contrà tenebras pro nocte, iniquitate, infidelitate,
aduerſiſque omnibus,ac perinde pro errore, & ignorationis cæcitate, atque etiam
mortis acerbitate. Denique diuinæ literæ mortem ſæpe pro vniuerſa calamitatũ
ſtrue ponunt:ſicuti etiam viuificare,pro liberare à periculis & ęrumnis:ita enim
interpretes exponunt illud Pſalmo LXXI, Et conuerſus viuificaſti me. Demũ
Noctua noctis domina perhibetur, vnde illi apud Latinos nomen. Quòd ve-
rò nocturno cantu ſuo infortunium ſemper aliquod minitetur, Pyrrhi tantùm
Epirotarũ Regis exemplum ponam,qui cùm Argos expugnatum duceret, in-
feliciſsimæ atque ignominioſiſsimæ mortis ſignũ accepiſſe fertur à Noctua,quæ F
haſtę illius ex itinere inſediſſet. Nam cùm is detracto inſigni à galea, ne interno-
ſceretur,in Argiuos oppidanos cędem inceptaſſet,aniculæ cuiuſdam filius cum
haſta leuiter vulnerauit. At cùm Pyrrhus impetum in percuſſorem feciſſet, Ar-
giui mater,quæ ſupernè ſpectabat, periculum intuita, tegulam ambabus mani-
bus arreptam ſuper regis galeam effudit:quo ictu cùm exanimatus concidiſſet,
Zopyrus quidam, qui ſub Antigono militabat, Rege cognito accurrit, detra-
ctaque galea ferrum gutturi admouit,ſed toruis Pyrrhi oculis attonitus,os & mẽ-
tum eius pro iugulo recìdit. Hoc igitur mortis ſignum illud eſſe crediderim,
quod ab lictore ferebatur ad damnatũ publico iudicio,prę ſertim apud Æthio-
pas,à quibus Ægyptios aiunt multa rituum id genus mutuatos: nam pios eos
ante omnes extitiſſe,familiaritates eorum cõmerciaque cum dijs, & inuicem agi-
tata conuiuia,de quibus & Homerus & alij ſcripſerunt, facilè indicant ita fuiſſe
tunc hominibus perſuaſum. Eo verò ſigno viſo reus ſpontè ſibi mortem conſci-
ſcebat,magno & ſibi & patriæ dedecori futurus, niſi feciſſet: adeò illi Regem
ſuum vt numen venerabantur,vulgoque adorabant. Atqui ferunt quendam per
hæc morti deſtinatum, cùm de fuga cœpiſſet agitare, priuſquàm periculo ſe
abſtra-

A abstraheret, zona à matre strangulatum: adeò persuasum fuit genti, non licere mortem magistratuum pronunciatione decretam, exilio vel subterfugio quopiam alio cõmutare: vt iam seuera Lacænarum exempla in desertores filios edita mirari desinamus. Quamuis verò Regem illi suum tanto cultu & obedientia prosequerentur, supra Regem tamen, qui Meroëm incolebant Memphitici sacerdotes erant, quibus memoriæ proditum ius olim fuisse mortis Regi per internuncium imperandæ, alteriusq; in demortui locum, cùm libitum esset, constituendi. Sed nos ad hieroglyphica, quæ tractanda suscepimus, reuertamur.

MVTVA HOSTIVM DETRIMENTA.

SI verò hostes duos capitali odio detrimenta & insidias alterũ alteri sempiternis indignationibus molientes, manusq; mutuarũ cædium sanguine cõmaculantes, notare vellent Ægyptij sacerdotes, Noctuam & cornicem proponere consuerunt, quarum vsqueadeò immortales sunt inimicitiæ, vt & hæc & illa in mutua semper damna odiũ exerceant: cornix enim interdiu oua Noctuæ rapit, absumitq;, sibi conscia Noctuam interdiu cæcutire. At Noctua contrà, vti dicebamus, B noctu in oua cornicis inuadit, quæ subfuretur ac edat: sicq; altera interdiu, altera noctu potentior. Quinetiam, quod ad earum inter se temperaturam nullo modo congruentem, facit, sunt qui exploratũ se habere dicant, confusum vtriusq; sanguinem coire non posse.

ABSTEMIVS.

LOngè salubrius est significatum illud, quo hominem sibi ab ebrietate cauentem significare volentes, Noctuam oua sua defugentem effingebant: quandò memorant oua Noctuæ ea vi pollere, vt si per triduum ebriosis in vino dentur, tædium eius adducãt, & abstemios homines reddant: quod etiam apud Philostratum assertum comperij, qui abstemium scribit ita reddi puerum, vt donec vixerit vini odio teneatur, si priusquã vllum vini gustum nouerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi sorbillanda propinentur: vini enim odiũ inde suboriri, quia temperatior hic fiat naturalis calor.

PATROCINIVM FRVSTRA IMPLORATVM.

ADdit his Horus, vt si hominem ad alicuius misericordiam, patrocinij vel sa C lutis causa euentu irrito confugientem significare vellent, passerem & Noctuam soliti essent figurare: siquidem ille, vel alia quæpiam auicula, vbi aucupis infestas artes declinare studuerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrocinio speret se periculum euitare posse: sedenim ibidem intercipiuntur, vbi sibi perfugiũ adesse proposuerant.

TYRANNVS.

HVius quodammodo generis est Nycticorax, quæ tyrannidem significat, ob occultationem scilicet consiliorũ, quæ dissimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic significato Callimachus ansam dedit, qui tyrannos loqui veluti σκῶπας ait: σκῶπες verò αἱ νυκτικόρακες dictæ, quasi σκίωπες, quòd scilicet eorũ sermones nocturni plurimi sint, & in arcanis habeantur, vti Nycticoraces noctu plurimũ obstrepunt. Et quoniam ales hæc mihi inter lucubrandũ obstrepuit, minimè prætereunda fuit, vt omen eius eluderemus.

HYPOCRITA.

EAm diuinæ literæ inferri mensis non permittunt, quoddam hominũ genus hieroglyphicè innuentes, qui palàm strepitũ nullum, tumultũ nullum, insidias nullas mouent, sed hypocritæ tristes, omnem mansuetudinis, modestiæ, benignitatisq; colorem præ se ferũt, clàm verò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria cõsectãtur: latet enim interdiu Nycticorax, noctu verò prodit ad infausta negotia, deq; culminib. ædiũ letalia quæq; meditat̃, & inuisum quiescentib. tumultũ excitat inauspicatissima.

CHRISTI HVMILITAS.

EAdem verò causa, qua Christi humilitatem agnoscimus in humana forma suscipiẽda, quem scilicet modò vermem, modò scarabeum, modò quid huiusmodi aliud in diuinis literis appellatum comperimus, Nycticoracem quoq; nuncupatum Theologi veteres obseruauere, & ipsum inquam, & vnumquenq; ex ijs qui eum tempore hallucinationis sectabãtur, nempe quòd tam Christus, quàm Christiani, despectui ludibrioq; fuerint apud Gentes. vnde Paulus: Nos Christum prædicamus crucifixũ, Gentibus quidem stultitiam, Iudæis scandalum. Eoq; spectare aiunt Psalmi dictum: Factus sum sicut Nycticorax in domicilio: de quo apud Eucherium. Sunt qui Noctuam & Nycticoracem eandem alitem putent, & qui hanc bubonem esse contendant: neq; tamen desunt qui Orientalem esse auem autument, nostris parum cognitã, apud quos nominis tantùm interpretatio manifesta sit, nocturnus quippe coruus.

DE CORNICE.

COrnicem ea potissimũ de causa noctuæ subiunximus, vt qui summã ex vtraq; discordiã intelligi ostenderamus, ex altera tantùm, quippe Cornice, concordiã significari comprobemus, si tamen cur Martem & Venerem per Cornices duas Ægyptij significarent, ostendi prius curauerimus. Ex alitis huius fœtu duo tantùm oua oriri compertũ est, inde autem et marem & fœminam pariter excludi. Quòd si, quod rarò accidit, geminos vel mares, vel vtranq; fœminã gigni contigerit, cœlibem vtrunq; vitam agere: coniugatorũ verò si alterum moriatur, marem cum nulla vnquam alia Cornice copulari: neq; etiam semel viduata fœmina, marem vnquã amplius quærit vsquedum viuit, sed, vt apud Maronem est, sola in sicca secum spatiatur arena. Vnde fit ex Ægyptiorũ disciplina, vt in Cornicem vnam tantùm incidentes, inauspicatum esse mortales putent: quod Ælianus etiam tradit, viduato scilicet animali obuiam facti, ac perinde cœlibem solitariumq;, hoc est, tristem, ac necessarijs destitutã adminiculis, vitam degẽdam esse. Hinc etiam Zezes apud Hesiodum, vbi poëta vxorem auspicatò ducẽdam monet, si, ait interpres is, Cornices duas obseruaueris. Sunt qui auem hanc inauspicatæ omnino putent garrulitatis, à quibusdam autem impendiò laudatur.

MARITALIS COPVLA.

ET eodem quidem argumento, ijsdemq; Cornicibus geminis, congressum maritalis copulæ legitimũ indicabant, quòd aiunt eas ita inuicem copulari, quemadmodũ homines naturali more coniunguntur. Hinc illud, quòd ore eas coire vulgus arbitratur. Præterea omnia quæ coruinam speciem habent, rarò coire solent, identidemq; sacrũ matrimonij fœdus nulla labefactari petulantia,

A vel improbioris lasciuiæ nequitia debet, vti multos legimus non nisi liberorum quærendorũ causa coniũgi solitos, à conceptu sibi temperasse: qui quidem modus & tenor sobriè ac honestè seruatus in causa fuit, vt per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum.

CONCORDIA.

CÆterùm quia in nullo vnquam vitæ colore ac statu concordia magis expetitur quàm in maritali cõmercio, Cornix hinc ipsa concordiæ symbolũ habetur: ideoq; vulgò Græci, vt Hori interpres Philippus obseruauit, nuptialibus festis ἐκκορεκορώνη clamitare cõsuerant, cùm tamen ignorarent, ex instituto veteri Cornicem in nuptijs omine auspicatissimo nominari solitũ. Animaduertẽdum autem in Græcanica illa succlamatione aliquid desiderari, videndumq; apud Æschylum, Danaidibus, ita scribi, σῶ κόροις τι, καὶ κόραις, καὶ τῷ βίῳ ἐκκορεῖ, pro κόρας κορώνας. Nonnulli verò dicunt hortandi modo enunciandũ, ἐκκορεῖ κόρους κορώνας, quod nescio quid esse volebant, quod cantillatũ verecundiam ijs, qui liberis operam dabant, auferret: quæ si quis vberius sibi declarari cupiat, ad cõmentaria B Pindari se conferat, Pythijs, ode tertia. Sed vt ad concordiæ hieroglyphicũ reuertamur, alitis huius simulacrum sæpe vidimus in Faustinæ Augustæ numis, cum inscriptione, CONCORDIA. Eoq; nimirum Iuuenalis respexit, cùm veterem concordiam dixit nido increpitare. quamuis superiore ætate fuerunt, qui ciconiam ad hoc signari arbitrati sunt: sedenim quam in numis cõspeximus, nihil habet quod ad ciconiæ effigiem referri posit.

CORONA VRBS.

COrnix verò in manu Palladis, cuius simulacrum aheneum sub dio Coronæ visebatur, ciuitatis ipsius & nomẽ, & nominis causam significabat. ait enim Pausanias, Coronem ciuitatem ideo eo nomine nuncupatã fuisse, quòd in fundamentis, dum vrbs ea in Peloponneso conderetur, ahenea Cornix inuenta fuerit: ea verò κορώνη Græcè nimirum est.

GARRVLITAS.

SEd esto, fuerit cornicis simulacrũ in manu Palladis in clara admodum Peloponnesi ciuitate, longè secus Athenis, vbi Cornices ad arcem Palladis non aduolabant, de quo Lucretij sunt carmina in hunc modum:

C *Est & Athenæis in montibus, arcis in ipso*
Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quò nunquam pennis appellunt corpora raucæ
Cornices, non cùm fumant altaria donis.
Vsqueadeò fugitant, non iras Palladis acres
Peruigilij causa Graiûm vt cecinere poetæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa suapte.

Ex Græcorum igitur ipsorum sententia, abiecta repulsaq; Cornix à Pallade est, utpote quæ meditationũ peruigilio infesta sit, & mentis agitationem interpellet obturbetq; garrulitate sua, cuius est hieroglyphicum. Inde autem & Cornicari verbum, quo vtitur Persius:

Nescio quid tecum graue cornicaris inepte.

Id Græcè κρώζειν, de garrientibus.

TABELLARII FIDES.

SEdenim ea quę ad Crocodilorum vrbem supra sepulchrũ quoddam Cornix in columna sublata erat, fidelem operam in tabellario munere præstitã indi-

cabat: huiusmodi enim honos & sepulchri & colũnæ habitus est olim Cornici à Marrhe Ægyptiorum rege, quòd munus id diligenter obiuisset, quô volandum, aut vbi sistendum, summa docilitate perdocta. Sepulchrũ id visebatur ad paludem Myridis appellatum. D

PROSPERITAS VITAE.

IVstum vitæ spatium ab homine feliciter decursum Ægyptij sacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebãt, cùm Cornicem vita functum figurassent. Viuere enim Cornices multos dicuntur in annos: & Lucretius Cornicum secla vetusta dixit. Compertum verò est ex alitis huius viuacitate, carnes etiam eius in cibum sumptas, nõ tantùm ad diuturniorẽ vitam conferre, verumetiam in longissimis morbis, & carnes esse, & nidum contritum illinere vtilissimum. Quòd autem tradiderunt Ægyptij centũ eas annos superare, animaduertendum est, annos de quibus sacerdotes illi mentionem faciũt, quadriennes esse singulos, ratione à Sotheos ortu supputata, quatenus scilicet superantibus vnoquoq; anno solari horis sex, integer demũ dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, apud illos integrum & perfectũ annum absoluit. Quare qui annos eas ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multùm diuersi abeunt ab Ægyptijs. E
Neq; me præterit, Aristotelem arbitratũ, nullum animal homine diutius viuere præter Elephantum: quod si ad huius ætatis spatia referamus, breuissima admodum erit viuaciorũ animalium vita. Cæterùm Ægyptiorum traditioni subscribunt pleriq; autores minimè contemnendi: acceptissimumq; illud apud omnes dictum, Cornice viuacior: vt non temerè mihi videatur Hesiodus scripsisse,

ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
ἀνδρῶν ἡβώντων. Et reliqua de animaliũ ætatibus ex grauissimis autoribus exploratissima. Quem secutus Plutarchus eo opusculo, quo bruta etiã ratione vti differit, ὧν ἑκάστης φησὶ ἂν ἀποθάνῃ ἄῤῥην, οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ ἐννέα χηρεύουσι γενεὰς ἀνθρώπων: quarum vniuscuiusq; vir si occubuerit, nõ breue temporis spatium, sed nouem hominum ętates vidua permaneat. Theon tamen in Arati carmine ἐννεάγηρα κορώνη, non pro nouem ætatibus, sed pro multis accipiendum censet, esséq; tantundem ac si πολύγηρα κορώνη dixisset: eam enim esse nouenarij numeri vim, vt pro multitudine accipiatur: de quo etiam in caudam scorpij disputatũ à nobis est super Nicandri versu. Quinq; itidem ætates hominum Cornicem viuere legas apud Aristophanem. Psalmographus autem intra octoginta annos plurimũ ætatem hominis conclusit, quæ summa in Cornice esset quadringentorũ annorum. Atqui receptũ est apud nostros ex diuinis Hebręorũ literis, aliquos noningentos circiter annos peruixisse, qui vt etiã ad veterem Ægyptiorũ rationem supputentur, quadrimestribus annis ad calculum reductis, vt nonnulli accipiunt, erunt omnino anni rationis nostræ multò plures, quàm nunc viuitur. Sed vt sacra missa faciamus, quorum fides à Theologis absq; cõtrouersia est accipiẽda, nónne Seras adhuc populos supra CCC annos viuere prædicant? Quare si fides rerum scriptoribus adhibeatur, nihil hîc diuersum ab alijs allatũ ab Aristotele fatendum erit, si modò is nullum animal homine diutius viuere professus est. Sed fuerit varia annorum ratio pro locorum & gentium institutis, dummodo vno autorum omnium consensu Cornix viuacissima reperiatur. F

IVVENILIS SAGACITAS SENILI EXPERIENTIÆ PRÆPOSITA.

ILlud ad hanc materiam facit, quod huius viuacitatis ergò prouerbiũ factum aiunt,

A aiunt, Cornici oculos configere, quo Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus vsi sunt, volentes antiquitati vel sublatam, vel diminutam autoritatẽ nouo iuniorum inuento cõmonstrare. Porrò Ciceronianũ illud pro L. Muræna, Inuentus est scriba quidam Gn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit, eò spectat, vt aduenisse eum rationẽ ostendat, qua legum sacrorũq; interpretibus autoritatem & existimationem imminueret, cùm eo præcipuè nomine colerentur à rudi populo, quòd fasti diebus penè singulis ab eis petendi essent, vt ex eius arcani peritia cognitioneq; cresceret, suamq; illam scientiã magis ac magis populo venditarẽt: is verò cùm singulis diebus ediscendos fastos populo publicasset, re iam diuulgata peruicit, vt in minori deinceps precio sacrorũ interpretes haberentur, atq; ita consilia eorum de tuenda existimatione prorsus euertit, Cornicumq; demũ oculos cõfixit, fama per magnam inuidiam sibi comparata. Quod verò ad mentis prauitatẽ pertinet, ibi Propertius tangit, vbi de lenæ cuiusdam ingenio & sagacitate differit, pluribusq; eius vaframentis & imposturis enarratis, vt vno omnia verbo claudat, ait:

B *Posset & attentos astu cæcare maritos,*
Cornicum immeritas eruit vngue genas.

Sumptum ex historia, quòd Areopagitæ puerum damnauerunt, propterea quòd is Cornicum oculos studiosius erueret, perniciosissimæ mentis id signũ esse iudicantes, quæ multis malo futura esset, si adoleuisset.

INQVIETVDO.

HOrus hominẽ in assiduo motu mentisq; agitatione ita versatũ, vt neq; dum cibum capit interquiescat, per Cornicis pullos significari tradit. At rectius per Cornicem & duos illos pullos suos dixerimus: hæc enim volans, volantes identidem pullos aliquãdiu pascit. Nihil verò magis negotiosum hominem indicat, quàm & rerum satagere, & nihilo secius interim aliquid esitare.

HYEMS.

C APud Hesiodum Cornix est hyemis symbolum, vt eius interpres eo versu tradit:

μήτοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. quòd ita Maro transtulit:

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Apertius Euphorion: ὑετόμαντις ὅτε κρώζει κορώνη.

DE PASSERE.

LOngè diuersum à cornice Passeris est ingeniũ, ac perinde vitæ breuitas angustissima: Passerũ enim mares anno diutius durare nõ posse, cõpertum est: cuius rei causa salacitas incontinẽtissima, quę tot hominũ etiam ante diem effœtos exhaustosq; viribus tradit senectuti.

ANNVVM VITÆ TEMPVS.

SEdenim & Ægyptij, & aliæ quoq; nationes, tempus annuũ per Passeris hieroglyphicum intellexere. Nam & Calchas in artificioso augurandi genere ce

leberrimus, ex Passerũ numero, quot serpens deuorasset, belli Troiani tempus D auguratus est, qui pro Passeribus annos, pro angue tẽpus intelligeret, vt in Serpente Saturnum significari ex huius animalis gestamine demonstratũ. Solum enim Tempus edax rerũ, tuq; inuidiosa vetustas Omnia destruitis. Quare iam taceat Epicurus, neq; amplius portenta derideat, neq; vlterius asseueret Passerem nihil simile habere cum annis, cùm & Grçcorũ disciplinæ, & hæc Ægyptiorum oracula testatissimum relinquant, tempus annuum ex figura Passeris non temere ab Homero & alijs positum.

PROLIFICA SALACITAS.

IIdem Aegyptij sacerdotes si prolificũ hominem & petulantiæ intemperãtius deditum significare vellent, Passerem pingebant πυῤῥὸν, fuluum quippe & æris instar rubicũdum, non autem pyrgetem, quod nõnulli turricolam interpretati sunt, cùm exemplaria Hori manu scripta πυῤῥὸν legendum indicent. Passer enim titillatione immodica & seminis vbertate concitatus, vel septies vna hora fœminam salit, nunquã egens genituræ. Eiusmodi porrò salacitatis obseruatio effecit, vt ad languescentem venerem excitãdam Passeres in cibo, vel eorũ oua E Medici propinarent: ideoq; eos Veneris currũ trahere mythologi confinxerũt. Iam & Thersicles ait Passerum esitationem rem veneream plurimùm adiuuare.

SIRENES.

QVin & Sirenas quę suauitate cantus & mollibus quibusdam illecebris illectos homines apud se ad mortem vsq; feruntur detinuisse, Passeris effigiem à pectore suprà, fœmineam uerò infrà habuisse tradunt quædam Græcorum fabulæ, vt in Sudæ Collectaneis habetur: quamuis alij, aues eas fœminea tantùm facie fuisse prodiderint. Has verò Veneris illiciũ significare vsitatissimo hieroglyphico, negat nemo.

PETVLANTIA PERNICIOSA.

ADdunt & perniciem, quæ subsequitur ex nequitia, per Sirenis imaginem significari: eoq; trahunt nautas illos apud Homerũ cantilenis illectos, exitij sibi causam comparasse. Sapientissimũq; ideo Vlyssem fingũt, quòd sociorũ auribus cera oblitis, pereundi periculũ sustulerit, sibiq; cauerit, ne illi quicquã, quod imperaret, aut nutu significaret, faceret, ad malum se vinculis alligari passus, neq; prius dissolui, quàm in tuta superato periculo euasissent. F

ELOQVENTIA.

SApientiores tamen, Sirenas pro hieroglyphico eloquẽtiæ, felicissimaq; persuadendi vi posuerunt: vnde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et Apollonius Tyaneus apud Philostratum, in Apollinis templo suspensas etiam aureas Sirenum illecebras memorat, in huiusmodi significatũ. Atq; vt ad Passerem reuertamur, diuinæ etiam literæ alitis huius hieroglyphicũ nonnunquam pro anima ponũt, quæ voluptatibus & sensui dedita facilè seducatur, nequitiæq; laqueis identidem irretiatur. Vnde Psalmographus ille fatidicus plurimùm exultat, animam suam ereptam esse, veluti Passer, de venantiũ laqueis. Et Psalmo 82. Inuenit sibi Passer domũ: qui scilicet prius erat erraticus & vagabundus, modò his modò illis illecebris auocatus. At vbi sacras cœpit ædes frequentare incolereq;, domum est sibi visus inuenisse.

IO. PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM SADOLETVM VIRVM PRÆSTANTISS. DE IIS QVÆ PER ACCIPITREM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM literis.

Commētaria de ſacris Aegyptiorum literis, quæ aliquot abhinc annis inter varias occupationes, quæ ſtudiorum meorum curſum ſæpius interrupêre, conſcripſer[illegible]m, prout ab amicis, modò hoc, modò illo poſcebantur, ita ſua ſingulis diſtribuere cō[illegible]ui: tota enim hæc lucubratio ad eorū fuit obſequium accōmodata. Inter h æc ta[illegible] cùm Accipitrē pleriq; à me extorquere cōtenderent, impetrare minimè potuerunt, quòd eum[illegible] honoratiſsime Pater, præcipuum mei erga te cultus & obſeruantiæ argumentū eſſe conſtitueram. Memor enim tuorum erga me meritorum, neq; non humanitatis ac beneficentiæ, qua me totiens duro meo tempore liberaliſsimè proſecutus es, id ſemper in animum induxi meum, vt quādo nullam tot beneficijs gratiam referre poſſem, quantum ſaltem tibi deberem apud omnes ingenuè profiterer. Accipitri itaq; meo id præcipuè mandaui, vt quaqua iter arriperet, quaq; expatiaretur, ſi modò probante Deo volatum auſpicatus eſſet, Sadoleti merita locorum vbiq; meo nomine prædicaret: neq; tamen magni ſe effeciſſe aliquid arbitraretur, ſi doctrinam hominis in vnoquoq; diſciplinarum genere abſolutiſsimam, ſi ſummum ingenium, ſi beatiſsimam eiuſdem eloquentiā atteſtaretur (nō enim noſtra hæc indigent prædi catione, quæ ſua ſe vi per vniuerſum iam terrarum orbem immortali cum laude diuulgarunt, nomēq; nullo vnquam tempore intermoriturum ſibi ipſa peperere) ſed ijs quædam admirabiliora patefaceret, nulli quippe parem [illegible] eruditione tanta humanitatem, nulli in tam varijs aulæ noſtræ conflictibus caſtiores mores, [illegible] li manus ad promerendum promptiores, nulli ad amicorum quorumcunq; res iuuandas offici[illegible] præſentiora. Natos è literatis hominibus pleroſq; ſibi, natos alios patriæ, domeſticisúe ſuis, alios ita huic vel illi, vt per factiones etiam reliquos inſectentur: Sadoletum vnum ad totius humani generis commoditatem huic ſeculo ab immortali Deo datum. Hæc ſecum allaturus eſt Accipiter noſter, quem pro teſtimonio opera ipſa tua omnibus cognitiſsima ſubſequentur, neq; non o-
C mnium, quotquot ætate noſtra viri probi ſunt, ſucclamatio conſenſu mirifico repetita. Sed enim tu, qui vt literatiſsimus es, ita etiam humaniſsimus, cùm hæc leges, puta te Pygmæorum agmen intueri, quod dormienti Herculi negocium faceſſere conetur, armaq; eius omnia ſibi aſſerere meditetur, qui tametſi nihil proficere videantur, de ridiculo tamen conatu delectabile poſsint ſpectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Aegypto attulerit, explicare incipiam.

DE ACCIPITRE.

CCIPITRIS quidē ſignificata multa et admodū varia ſunt, cùm ex eo victoria, celeritas, aer, ſacerdotium, Sol, Deus, Animus, Mars & Venus, & pleraq; alia hieroglyphico ſchemate oſtendantur, quorum cauſas ſigillatim explicare noſtri fuerit inſtituti.

SOL.

PRræſtantiſsima autem omnium apud Ægyptios conſideratio ſuper Accipitre fuit, vt Soli eum æquipararent, ſolariſq; vigoris ſymbolum hieroglyphicumq; inter volucres omnes cōſtituerent, propterea quòd animal eſſet geni

B

turæ,vti compererant fœcundiſsimæ, eaq; de cauſa in eo genere τριόρχην recenſe- bant, quē Latini Butionem appellarunt,ſiue quòd re ipſa tris habeat teſtes,ſiue quòd duos tantę ſalacitati ſufficere nō poſſe crediderint.Ea nuncupatione Aga thoclem Siciliæ Tyrannū à Timæo hiſtoriarū ſcriptore notatū obſeruauimus, quem tota pueritia κοινὸν πόρνον fuiſſe tradit, nec minus petulanter reliquū ætatis tempus in nequitia peregiſſe. Cæterū Accipiter præter id quòd egregiè eſt pro- lifica vi præditus,id etiam commune habet cum Sole,quòd & viuaciſsimus eſſe perhibetur,& iubaris ipſius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit vt Medici ad oculorum morbos Accipitrinæ herbæ vtantur beneficio. Qui quidem rerū conſenſus etiam tranſit ad metalla:ſiquidem ferūt oſſa ex eius tibijs admota au- ro,ita id attrahere,quemadmodū Magnes ferrum ſibi cogit adhæreſcere: nimi- rum enim Chymici aurum ſolare metallum ponunt. Porrò autem Accipitrē A- pollinis nuncium dici,legas apud Adamantium. Plutarchus,qui eundem Oſi- rim & Solem interpretatur,omnino propter eximiā videndi facultatē hoc aſſer tum putat. Habet & aliam cum Sole ſimilitudinē Accipiter, quòd, vt perhibēt, triceſimo quoq; die ſoleat fœminę conſortiū appetere,vti Sol eo circiter tempo E ris interuallo ſuperatò,Lunę coniungitur. Ea verò fuit mortalium religio,Me- dicinæ inuentum Apollini adſcribentiū,vt in deſperatis à clinica medicina mor bis,cuiuſmodi quartanæ ſunt,in quibus parum illa, aut nihil pollet, perſuaſum ſit,vel puluerem,in quo ſe volutauerit Accipiter,lino rutilo in linteolo adalliga ri decumbentis collo,remedio,vt aiunt,efficaciſsimo.

DEVS.

SEd cur ego diſsimulem quod ab Euſebio re- fertur ſuper alitis huius præſtantia, vt in- quit ille,à Zoroaſtre traditū,Deū accipitris ha bere caput? quippe qui inter omnia ea quæ la- bem nullā aut corruptionē ſentiant,primus in- genitus, neq; interiturus vnquā, partium ex- pers,ſibiq; ipſe ſimillimus, bonorum omnium auriga atq; autor, rerum pater omnium opti- mus ac prudentiſsimus, ſacrū iuſticiæ lumen, abſolutiſsima naturæ perfectio, eiusq; inuen- tor,& ſapientia:quas dotes cum Soli plerią; at tribuant,quanto magis eius autori ſummo cōueniunt, qui tabernaculum ſuum in eo,vti apud ſcriptores diuinos legitur,collocauit.

SVBLIMITAS.

MOtum ad hæc philoſophantis cuiuſpiā,qui rectà feratur in ſublime, nul- la prauæ rationis fallacia perplexitatéue labefactatus,ſed quicquid hic cō- ſpexerit,ſtatim ſurrigat ad Deum,ijdem ipſi ſacerdotes oſtendere ſi vellent, Ac cipitrem ſurſum verſus aera captantem pingere conſuerunt. Cætera enim vola- tilia ſi curſum arripuerint in ſublime,obliquo ferri tractu, curuatisq; ſpatijs agi cogūtur, neq; rectà curſum poſſunt intendere. Solus autem Accipiter ſublimi- peta recto meatu volat.

HVMILITAS.

COntrà verò ſi à ſublimium conſideratione ſeſe ad hæc inferiora demiſerit, quasq; ibi ideas cōſpexerat in centro hoc recognoſcat, neq; ab recto quicq; aberrarit itinere, volētes indicare, Accipitrē idētidē ſeſe ad terrā demittētē facie bāt:nam volucres reliquę veluti ſurſum verſus volaturę, per circuitus aſcēdūt:

ita

A ita cùm descendunt, transuerso tortuosoq; volatu id facere cogunt. Verùm Accipiter vti sursum versus efferendus rectà fertur: ita si supernè delapsus ad terram humipeta fiat, recto ad nos tramite defertur.

ANIMVS.

CVm itaq; potiores volandi partes Accipitri datæ sint, animusq; sit Platoni alatus, sint volatilia etiam in Paradisum deliciarum, quippe in animã ad hominem adducta, quod varios ipsius cogitatus ostendit, nõ immeritò Accipiter tam ob hoc, quàm etiam ob ea quę superius dicta sunt, animi simulacrum habetur Apud Ægyptios: hicq; duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant, qui tunc Accipiter sublimipeta est, cùm cogitationem in Deum & in cœlestia surrigit: humipeta verò, cùm se ad ea quæ terræ beneficia sunt, examinanda applicauerit. Accipitrem igitur sursum versus tendentem si quis pingat, animum qui ad diuina sustollatur intelligemus, quem si ad inferna delabentem effinxerit, philosophum præcipuè Peripateticũ, cuius scilicet omnis contemplatio circa materiam versatur, delineatum intuebimur. In vniuersum autem, vt He-
B sychius ait, volatilia in sacris literis homines ostendunt qui contemplationi vacant, terrenis se negocijs haudquaquã immiscentes: quòd si necesse fuerit ab ea se deijcere, statim reuolant in sublime. Nam & Eucherius sanctum virum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in Diuinis literis, siue ea de causa quam superius attigimus, siue quia volucris hæc præcipuè, mutata veteri penna, insigniter renouatur. Ita vir qui se Deo dedicat, inueterata prioris vitæ studia proijciens, simplicem bene viuendi regulam assumit, ad quam omnem vitæ suæ rationem dirigat: eoq; spectare Iobis dictum, Nunquid in sapientia tua plumescit Accipiter?

MARS ET VENVS.

ERat & illud apud sacerdotes Ægyptios memorabile cõmentũ, quòd Martem & Venerẽ per duos vtriusq; sexus Accipitres intelligebant, quorũ marem Marti, fœminã Veneri dedicabant. Causam figmenti eam memorãt, quòd reliqua fœminei sexus animalia maribus concubitum assiduum deposcentibus minimè morigera sint, quod vna pręstat Accipiter: trigesies enim vno die requisita, quantumlibet secesserit, appellata à mari iterum atq; iterũ obsequitur. Fœ-
C minas verò maribus morigeras, siue, vt in aliquot Hori codicibus habetur, in Venerẽ procliuiter pronas, elogio Veneris Ægyptij honestabant: difficiles autem rusticas & morosas, ab huiusmodi cognomento repellebant. Alia item causa est cur Martis vocabulo Accipiter accipiatur, quia scilicet ex traditione quadã astronomica sanguinẽ à Marte regi nouerant, cuius Accipiter est egregiè sitibundus, est autem animal omnino violentum, imperiosum, cædis cruorisq; auidum hinc apud Platonem, Phœdone, legas eorum animas qui dominationem per violentiam & iniuriam & rapinas exercuerint, post obitum in Accipitres et miluios abire.

RAPINA.

HVnc quoq; sacræ literę, Leuitico, mensis inferri prohibẽt, propterea quòd rapax alioquin animal, ad impietatis quidem disciplinam, vt diceret Hesychius, cicuratur, & imperata facere assuescit: vsus tamen eius ad simplicium auium exitium expetitur. Hi sunt, qui sacerdotalem huius vel illius familiæ vitam professi, meliora secuti videbantur, vt nihil iam his ad hominis verè Christiani tranquillitatem abesse videretur, principum tamen aulas affectantes, ad

rapacitatem, ad priſtinos reuerſi mores, & ſuis & aliorum libidinibus inſeruiẽ- D
tes, diuina profanaq; omnia commiſcent: hinc hæreſum fauor, atq; fomentum: hinc bellorum adhortationes, impulſionesq;: hinc bonorum preſſuræ vexationesq;, populorum cædes, vrbium incendia, regnorum euerſiones, terrarumq; deſolationes oboriũtur. Sic olim Baſilius, ſic Athanaſius, ſic Chryſoſtomus, ſic magno numero alij malè habiti: ſic nunc armorum ſonitum totus ferè Chriſtianus orbis exciuit, quę tragœdia quã ſit habitura cataſtrophen, nemo coniectare poteſt, calamitatẽ tamen in Chriſtianũ nomen facilè omnes præſagire poſſunt.

FILIORVM ABDICATIO.

SImile quid aquilæ in Accipitre accidere tradunt Ægyptij, cùm ſcilicet tria pariat, vnum tantùm ouum ſeligere, fouere, ac alere, reliqua verò duo confringere. Quapropter iJdem ipſi ſacerdotes, ſi quem filios domo exactos ablegantẽ exprimere voluiſſent, Accipitrem fœtam vel incubantem pingere ſoliti erant: ita tamen rem accipiebant, vt qui abdicaret, vel à ſe reijceret, propter egeſtatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre cauſa fertur, cùm in aquila non indigentia, ſed faſtidium in cauſa ſit, vt vnum tantùm alat. Ferunt au- E
tem incubationis tempore vngues Accipitri decidere, quorum adminiculo deſtituta, fit vt vix ad alimenta, quæ vni ſufficiant conquirenda, idonea ſit: quare, ne qui reliquus eſt vnus pereat, omne in eum ſtudium & diligentiam impendi.

VITA VITALIS.

SEd illud interim obliuiſci nolim, alitem hanc indicium eſſe vitalis vitæ, ſiue id propter ſanguinem, cuius eſt auidiſsimus, ſiue propter Solis imaginẽ, quã exćribit, ſiue, quod receptum erat apud Ægyptios, circa centeſimum ætatis annum, vti ſupra dictum eſt Vulturis Commentario, hominem ex defectu cordis deficere, vt Plinius etiam atteſtatur: nam, vt Varro tradit, hominis anniculi cor, quod ſæpe in his Commentarijs repetendum erit, duarum eſt drachmarũ, atq; ita ſingulis annis vſq; ad quinquageſimum, accedunt binæ, conſtatq; hominis quinquagenarij cor centum drachmis: ab eo tempore, annis ſingulis totidem imminuitur drachmis, quot excreuerat: creditũq; inde, ex defectu humani cordis non vltra centeſimum annum poſſe homines viuere: cuiuſmodi vitæ terminum in homine ſtatuiſſe videtur etiã Dioſcorides (Aſtrologũ illum Dioſcoridem intelligo, ex cuius dictatis ea excerpſit Varro) ille enim hac ipſa ratione cõ- F
pertum ſe habere ſcripſit Alexandrię inter libitinarios, quorũ ibi cura mortuos exenteratos & aromatibus delibutos diutiſsimè conſeruare, hominem plus centum annis viuere nõ poſſe: eaq; de cauſa Empedocles, quem in hoc Ariſtoteles ſecutus eſt, ante omnia cor iudicauit increſcere, quòd hominis vitã maximè cõtineat. Quamuis Hippon, Democritus, Anaxagoras, Diogenes, atq; alij nõnulli aliter, quorũ bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena, Mathematici & diuinæ noſtrorum literæ viginti inſuper addunt, neq; amplius cuiquã eſſe conceſſum aſſerũt, atq; hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & vitæ noſtræ decreto quaſi quodam diuinitùs promulgato. Illud etiam adijciunt, Moſem ſolum, Dei (vt Iudęorum libri loquuntur) familiarẽ, centũ vigintiquinq; annos vixiſſe, qui cùm quereret quòd iuuenis interierit, reſponſum ei ferunt à numine, neminem plus eſſe victurũ. hęc Pollio. Plurimùm verò octoginta & vnũ à natura & à ſyderibus cõceſſum aiũt, quod vitæ ſpacium his potiſsimũ cõdonatur, qui & corpore & animo valeant, vt Platoni, Dionyſio, Heracleotæ, Diogeni Cynico, Eratoſtheni & Xenocrati

Pla-

A Platonico liberaliter concessum. Qui verò centesimum attigerint, Carneades, à quo tertia Academia est, quę dicitur Noua, neq; nō Cleanthes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abderita, Isocrates rhetor, & Gorgias Leontinus, cum alijs plerisq; memorantur.

ÆGRITVDINE CONFLICTATVS.

QVòd autem dictum est imminui cor in seniū vergentibus, sunt qui cor dentibus ambesum pro homine ponāt qui ægritudinibus affli ctetur. Nam Homerus frequenter admodum ijs & exedi & consumi cor ait, qui vehemētiori aliqua animi ægritudine cōflictantur, quòd ipse vnà cum Hesiodo facilè homines in anxietatibus & ærumnis in seniū ire pessum asseuerat, fatalemq; neq; non naturalem ætatem ita vitio vel imprudentia nostra cōminui. Pythagoras quoq; volens nos admonere, vnicuiq; vitæ suæ curā minimè negligendam esse, erudite simul ac sapienter imperauit, μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, hoc est, adhibendā esse diligentiam, ne nosmetipsos ægritudinibus subijcere contendamus: quæ potissimùm in causa plerisq; sunt, vt dono diuûm concessus vitę cursus interrumpatur.

B ANIMA.

QVoniam verò Latini sermonis autores, animum quo sapimus, animā qua viuimus esse dicunt, nos eorū secuti distinctionē, cùm superius de ijs quę ad animū pertinent ex proposito argumento disseruerimus, nunc quę ad animā faciant exequemur: quanquā differentiā eam nō vsquequaq; receptā video, vnde necesse sit interdum, vel in eodem vtrunq; significato ponere, vel alterutrū vsurpare. Animam igitur quæ nostræ sit vitę fundamentum & sedes, Ægyptij sacerdotes per Accipitrē intelligi voluêre, quandoquidē BAIETH apud eos is est, qui apud Gręcos ἱέραξ, apud nos Accipiter. Ægyptiaca verò elemēta illa si per syllabas diuidantur, BAI per se animam, ETH verò cor significat. Vtebantur enim illi libenter ex huiusmodi compositione vocibus, ex quibus ipsa rei natura, vel originatio, vel aliqua vis appareret: quod & apud Hebræos frequentissimū est, vt vnà cum locutione ipsa, res etiam qualis, cuiusmodiue sit, intelligatur: vt quo vocabulo cœlum nominant, constare id ex aqua & aere doceant: cùm Adā dicunt, & crassam qua compacti sumus terræ materiam, & insitam simul mentē ostendunt: mentem enim terræ applicitam, id nominis significare tradit Philo.

C Sed iam quid cōmercij anima cum ipso corde habeat, videamus. Ægyptiorum opinio fuit, cor esse animę receptaculum: quasi igitur nominis coagmentatio significetur, & inesse animam cordi constet, per Accipitris ipsius picturā animæ reminiscebantur. Neq; quidem Ægyptij tantùm, verùm & Stoici animā in corde potissimū statuerunt: sentiendi enim vires omnes ad sensum, quem ex re ipsa cōmunem vocamus, vti flumina ad mare, confluunt: hic autē, si Aristotelē sequimur, in corde est. Neq; absurdè dixerimus, ab eo mari quinq; corporis sensus, visum, auditū, gustatū, odoratū, tactū, quasi quinq; maria mediterranea, diffusos intrare corporis continentē, quæ manifesta Platonis in Theæteto sententia fuit. Quòd verò super animo paulò antè dicebamus eum Accipitri comparatū, imò alitē ipsam pictam congruū huius esse symbolum, redigit in memoriā mihi Zoroastris dictum: alatū quippe esse animū, quod apud Platonē latissimè disseritur, decidentibusq; alis præcipitē cum in corpus ferri, illisq; mox succrescentibus ad superos reuolare. Sed percontantib. eum discipulis, quo pacto alis bene plumantib. animos volucres sortiri possent: Irrigetis, inquit, alas aquis vitæ. Iterum sciscitantibus, vnde has aquas peterent, sic per perabolā, qui erat hominis

mos,respondit:Quatuor amnibus Paradisus Dei alluitur & irrigatũ, indidẽ vo- D
bis salutares aquas hauriatis. Quæsierit verò aliquis,qui nam hi fluuij sint,vt
si Accipitrẽ mersare suũ ibi velit,eos nanciscatũ. D. Ambrosius flumina Zoroa-
stris quatuor,virtutes totidẽ,in quas diuidit sapiẽtia,prudentiã quippe,tempe-
rantiã,fortitudinẽ,& iusticiã intelligit:fontemq́ esse sapientiam,ex quo flumina
hęc quantacũq; sunt deriuẽtur:nam in Diuinis literis fons passim accipitur pro
sapientia,ad quẽ accedere sitiẽtes admonemur,de quo plura in Cœlo aquis irri-
guo. Vbi verò Plato in alarum, quas animę tribuit,mentionem incidit, per alas
naturalẽ eam intelligentiã capit,quæ,vt inquit Alcinous, est intellectio quædã
in anima quæ corpori sit applicita,non ea quæ animo à corpore soluto cõuenit:
ea igitur,cùm labem à corpore contraxit, nunquã sese tollere humo poterit,nisi
fluminibus,quæ posita sunt,infectum eluerit scelus. Quoniã verò sunt qui du-
ram metaphorã contendant,Gangem,Nilum,Tigrin, & Euphratẽ, ea enim ijs
amnibus nomina faciunt,pro quatuor illis virtutibus poni,quæ omnẽ in homi
num vita principatũ obtinẽt,minimè fuerit importunũ hæc latius interpretari.

PRVDENTIA. E

EX amnibus his Gangem primum enumerant, qui pro prudentia ponatur. Trahit hic ramenta auri,carbunculũ,prasinũ lapillum, quem alio nomine Smaragdum vocamus. Aurum pro inuentis prudentiũ sæpius accipimus: vnde diuinũ numen per Prophetam ait,Odi illius aurũ et argentũ:de quo quidem alio loco cõmodius. Deuoluit & splendidũ carbunculum,in quo scilicet animę nostrę viuit igniculus,qui si tempore suscitetur,neq; apta fomenta deficiant,micantissimũ ignis fulgorẽ totis sit ędibus exhibiturus,vt in anima corpori insita, pennarũ radices actæ altius inhæreseãt, quæ si prorũpere semel cœperint,breui sint omnẽ corporis molem per sublimẽ aera libraturæ. Per Smaragdũ verò virorem intelligas:porrò autẽ quæ virent,viuacitatẽ præ se ferunt. Ostendit præterea viror,pręteriti seminis vitam. Aurũ fulgore suo pręsentiũ rerũ precia proponit. Carbunculus excitato lumine,quid futurum sit,quidúe aduentet,aperit. quæ tria sunt prudentię munera. Ganges ad hęc Phison est Hebræis: vocabulũ significare tradunt oris mutationẽ,siue dicere velimus,sermonis varietatẽ: non enim Ganges vnam tantùm gentem circuit,sed, vt aiunt, omnẽ terrarũ orbem ambit,& vt nõnulli opinati sunt,vel mysticè rem intelligentes confinxere, in Li- F
byam vsq; prolabitũ: manifestè enim accipiendũ, mythologũ nõ ad historiã,sed ad mysticũ aquarũ sensum animũ adiecisse. Atqui prudentię munus est prodesse quãplurimis,neq; vllã tam remotã,tam efferã gentẽ prætermittere,quã beneficio nõ demereatũ:ideoq; in omnẽ terrã exiuit sonus eorũ qui nos piè sanctèq; instituerũt.

TEMPERANTIA.

GAngi mox Nilum adiungunt,per quẽ temperantiã intelligi volunt. Alluit Nilus planitiem Ægypti: Ægyptus in Diuinis literis voluptatum & deliciarũ illecebras significat,vt de ferociente equo,suo dictum Cõmentario,qui latos Ægypti campos gaudet insultare. Lex igitur Israeliticis data est, in Ægypti captiuitate detentis,hoc est,nequitię ac effœminationibus impurissimè deditis, vt ex Ægypto quamocyssimè recederent, succinctiq; lumbos agnum ederent, quod est temperantię signũ:castos enim oportet,& viuo ablutos flumine, sacra Deo ferre,supremiq; numinis Pascha celebrare. Gæon hic amnis Hebræis est, à quo terram etiam Æthiopicam perlui dicunt,nempe vt despicatissimum corpus abluat,& libidinis ardorem extinguat. Æthiopia enim,vt nonnulli diuina-

A rum literarum interpretes exponũt, abiecta, vilis, & despicata sonat, cuiusmodi nostrum est corpus Æthiopiæ perquàm simile, quod scelerum infectæ maculæ deturpant, & adusq; nigri coloris ferruginem inficiunt.

FORTITVDO.

TErtius amnis Tigris est, qui fluuiorum omniũ velocissimus perhibetur, nomenq; illi tam animali omniũ rapacissimo, quàm fluuio velocissimo, à sagitta est, Armeniorũ lingua: qua enim parte ex Armenia in Mesopotamiã labitur, ibi propter rapidissimã velocitatem Tigres sagitta dicitur. Per hunc fortitudinẽ interpretantur, quòd fortitudo cursu quodam pernici cõcita, obstãtia quæquæ demoliri atq; prosternere videatur, nullisq; obicibus oppositisq; molibus aut obstaculis impediri, quin quò ferri destinarit, eò victrix prorumpat.

IVSTITIA.

QVartus est Euphrates, per quem fœcunditatem & fructuum exuberantiam intelligi volunt, ac perinde iustitiæ symbolum esse. Ex nulla siquidem virtute opimiores lętioresq; fructus colligi feruntur, quàm ex æquitate. Hinc Ceres,
B quod sępe diximus, legifera Poëtis, eademq; Astrea. Hinc tellus ipsa iustissima, ac ipsius iustitiæ simulacrũ perhibet. Putant verò pleriq; Euphratẽ ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν appellatũ, quòd nulla res magis quàm æquitas ac iustitia, humanũ genus letitia perfundat, & hilaritate repleat affluentius. Ex his igitur manifestũ est, quibus aquis implumis Accipiter noster lustrari possit, atque identidem ita plumescere, easq; alas emittere, vt nõ supra nubes tantùm, quod faciũt grues, sese attollere, verùm super omnes cœlorũ orbes efferri valeat, pariq; cũ Aquila honore acceptus, in ipsius Iouis gremium audeat volitare.

SANGVIS.

HAbet præterea similitudinem Accipiter cum anima, vt aquã omnino non bibat, sed solo sanguinis suctu sitim leuet, quo vno & anima ipsa nutriri quodammodo videtur. Ideo veteri illo instituto, libaminibus quæ pro anima parabantur, sanguis apponebatur. Et Deut. XII, sanguinẽ hostiarũ pro anima esse monet Moses, idcircoq; non debere nos animam comedere cum carnibus. Passim verò Leuitico monemur, sanguinem nõ esse comedendum, quia vniuscuiusq; carnis anima sit in sanguine. Sed precipuè ca. XVII interminatur Deus
C exitium cuilibet, tam ex domo progenieq; Israelis, quàm etiam hospitibus & peregrinis, qui apud eos diuertissent habitarentue, si sanguine vesci ausi fuerint. quem ea de causa datum eis asseuerat, vt super altari per eum animas suas expiarent, essetq; ita sanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod residuum esset, terra operiretur. Quòd verò dictum, vniuscuiusq; animã in sanguine eius esse, nequaquã intelligendum est, substantiã animę esse sanguinem, ait Hesychius, sed quòd societatem cum carne per sanguinem habeat. Vnde quidam sanguinem animæ vehiculum appellarunt: emissus enim vbi frigere cœperit, à carne dissoluitur, abuolatq; anima. Eaq; de causa Ægyptij, si sanguinẽ significare voluissent, Accipitris imaginem faciebãt. Multorũ sanè opinio fuit, animam esse sanguinem, siue, vt Empedocles arbitrabatur, in sanguine. Hinc illud apud poëtas: Purpureã vomit ille animã. Et: Vitam cum sanguine fudit. & alia huiusmodi. Et apud Ouidiũ, Pythagorico monitu exturbare quorumcũq; animaliũ cognatas nobis animas nefanda cæde ideo prohibemur, ne sanguine sanguis alatur. & in hanc sententiam tum apud Græcos, tum apud Latinos plurima. Quamuis alio significato accipi purpuream animam, alio de Piscibus cõ-

mentario docuimus, vbi agitur de purpura vno ictu collidenda, si sanguinē ad D tinctum comparare voluerimus. Sed quantū ad eos pertinet qui sanguinem animę cōmiscent, ego non ita fuerim impius vt non profitear, de brutorum animis hoc tantùm intelligi, de quibus cap. IX Geneseos scriptum est, Anima illius in sanguine est, cùm in homine tantùm ex animalibus, anima per se vitalis sit, suaq́ue se contineat immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertia, vnū eundemq́ue interitū hominis & iumentorū, & æquā vtrorunque conditionem, ex impiorum opinione posuerit, ex sua tamen sententia, puluerem ad terram reuerti, spiritum ad eum qui dederat, asseuerat. Basilius ad hęc, vbi concione octaua die quinto locum exponit, Educat terra animā viuentem, brutorū tantùm animam esse sanguinem disputat. Ait verò sanguinem coactum in carnem suapte natura verti: carnem autem corruptā in terram redire, vnicuique manifestū: itaque iumentorū animā terreā quandam esse naturā. Eos verò valere iubet, quos nihil quicquam pudet animas suas, & equorū, & canum, in eadem specie collocare: quique seipsos etiam, & mulieres, & frutices, & æquoreos pisces olim fuisse reminiscantur, idq́ue asserere nō erubescant: quos quidem pisces fuisse nemo sanæ mentis di E xerit: quo verò tempore isthęc literarum monumentis mandauere, expertes magis rationis quàm pisces fuisse, quisquis mente iudicioq́ue polleat, dubio procul asseuerarit. Illud verò cōmercij cordi est cum sanguine, vt ex Philosophorum obseruatione compertū sit, cor ijs omnibus esse, quibus & sanguis: id quod etiā de iecinore proditur. Neque tamen infirma est eorum opinio, qui nōnihil sanguinis ab iecinore procedere iudicarunt. Sedenim potior eorū, qui sanguinis principatum cordi dedicarunt, à quo, tanquam à fonte perenni, in venarū conceptacula diffundatur: nusquā enim nisi in corde sanguinem concrescere, ex Medicorum & Aristotelis traditione didicimus, in quo quidem primū oritur, etiam antequam totum corpus informetur, quæ idem latius libro de Animalibus tertio pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de sanguine differamus, ea consultò præteribimus quæ dici possent, si quid cordi, quid iecinori, quid arterijs, quid venis inseruiat, & vnde triplex animæ potestas originem & fundamentum cōsequatur, repetere voluissemus: sedenim hæc ita breuiter tacta sufficere visa sunt pro redditione causę, cur talia sacerdotes Ægyptij pingere cōmenti essent. Illud addam, sanguinem religiosissimo Hebræorū ritu in summo cultu F semper habitū, quem ex alite qualibet effusum simulac ostenderint, insperso puluere sepelire pro magno negotio habēt, quòd persuasum illis ex Prophetarū dictatis, sanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorū depurationem facere: sed nō intelligūt, mysteriū id ad preciosissimū CHRISTI sanguinē spectare, cuius aspergine maculæ omnes nostræ, cùm expiari voluerimus, abluuntur.

VICTORIA GLORIA'VE.

DEnique propter eas dotes, quas huic aliti natura supra volatiliū aliorum conditionem elargita est, factū vt in vniuersum Accipiter esset excellentiæ hieroglyphicum, præcipueq́ue victoriā significaret: nam reliquas omnino volucres volatu antecellit. Neque frustra Theoclymenus apud Homerū, obseruato Accipitris auspicio, Telemachum bene sperare iubet, eiusq́ue genus in Ithaca supra reliquorū omniū gloriā potens, celebre & illustre futurū pollicetur. Ea sanè Accipitris prerogatiua est, vt agilitatis in volando principatū obtineat, ab eoq́ue desumantur prēclara illa alarum insignia, quæcunque in huiusmodi deueniant gloriæ significatum. Hinc Victoriæ hieroglyphicum passim in numis & monumentis

alijs

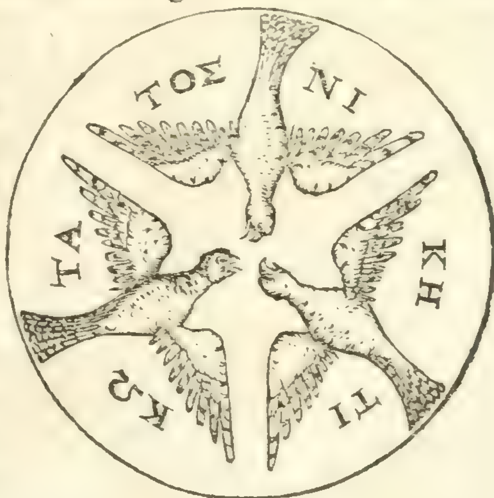
A alijs alatum, quia victoriæ partæ fama ſeſe ſtatim humo tollit, amplexáq; gloriã per ſummũ æthera latè volat, perq; immenſos terrarũ tractus expatiatur, offenſiones impedimentaq; omnia agilitate ſua declinans. Hinc ipſi numi Victoriati dicti, quibus Druſus in Tribunatu plebis octauam partem æris argento miſcuit. Hinc Muſis coronæ ex pennis quas ex Sirenum alis euulſere, poſtquã eas in certamen impulſu Iunonis cõgreſſas facilè ſuperauerãt, vt Euſtathius & Pauſanias meminere: quamuis alij Sirenas indignatas ſpõtè alas depoſuiſſe dicant, reiq; monumentum eſſe Apteram ciuitatem, ea de cauſa cognominatã. Vtcunq; verò, ad id Homerũ alluſiſſe ait Euſtathius, cùm ἔπεα πτερόεντα protulit: quem Horatius noſter ſecutus, volare verba dixit. Et noſtri per pennas columbę deargentatas in Pſalmo, ſermones Dei interpretantur, vt ait Adamantius, quod merum eſt hieroglyphicũ. Philoſophi ad diſſectionem aëris, quæ verborum tanquã alarum illapſu fiunt, id referendũ autumãt. Sed enim de Muſis alibi locus erit ſuus.

VICTORIA PERPETVA.

QVamuis autem & in Olympia, & vulgò eſſet alatum Victoriæ ſimulacrum, B apud Athenienſes tamen exarmatum alis cernebatur, vt & Pauſanias & Heliodorus Periergeta meminere: Mineruæq; id fuiſſe ſignum dedicatũ, in cuius dextera manu malum Punicum eſſet, in læua galea, de quo ita Harpocration: λυκοῦργος ἐν τῷ περὶ ἱερείας, ὅτι νίκης ἀθηνᾶς ξόανον ἄπτερον, ἔχον ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ῥοιὰν, ἐν τε τῇ εὐωνύμῳ κρά-τος ἐτιμᾶτο. Id ea de cauſa factũ Pauſanias tradit, ne Victoria diſcederet Athenis, ac aliò quopiam abuolaret. Ita numen apud ſe perpetuò detineri poſſe arbitrati ſunt Athenienſes, dum alarum omen, veluti quoddã inſtabilitatis ſignũ, reformidabant. Nam quæ Amori alæ attribuuntur, ad frequentiſsimas in eo rerũ viciſsitudines referuntur, vt Propertius de eo qui figuram eius pinxerat libro II.

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraq; non vllis permanet aura locis.

Alæ autem à Cyro viſæ, quę Darij humeris inhærentes, vna Aſiam, altera Europam inumbrabant, nimirum victoriæ ſignum portendêre. Solitus verò eſt Da- C rius, qui ſibi totius orbis victorias proponebat, pallam geſtare auro diſtinctã, quã aurei Accipitres tres, velut roſtris inter ſe concurrerent, adornabant, literis ΝΙΚΗΤΙΚΩΤΑΤΟΣ, inter alas & ſingulorũ caudas ita diſpoſitis. Et Antiochus magnarũ ſibi conſcius expeditionum, quia multa ſtrenuè fecerat, gentes plurimas debellauerat, vrbes innumeras ſubegerat, longa victoriarũ continuatione illuſtris, Accipitris cognomine vocari geſtiebat. Septem autẽ Accipitres qui Vulturẽ inſectabantur, victorię eius ſignum hieroglyphicè conſtituti fuere, quam viri ſeptem in Smerdis Magi exitium cõiurati, aſſecuti ſunt, votiq; compotes facti, patriam ab illegitimo Rege liberauerunt. Ille ſiquidem regnum ſibi nullis natalibus comparauerat, veluti vultur non ex legitimo conceptu, ſed ſine patre generatur ex

uento. Est & illud victoriæ significatum hieroglyphicum, quod in antiqua D
columna Viterbij spectatur, duos scilicet Accipitres ex diuerso aduolantes, per quos, vt nonnulli tradunt, Herculis ab Alpibus, & Osiridis à Brundusio motus in Gigantes, neq; non victoria describitur. Neq; verò ea solùm de causa, quòd Accipiter volatu præstet, quodq; alæ victorię attribuuntur, ales ea victorię symbolum est, verùm ob id etiã quòd eius pugna tam artificiosa est, eoq; astu patratur, vt necesse sit hostem qui cum congressus fuerit, omnino vinci. Nam si cum fortiori res agatur, tum sese in aëre resupinat, vngues sursum versus intendens dimicat, alas verò caudamq; inferius expandit, quibus vice soli fungatur. Vnde fit vt cùm aduersarius voti compos fieri minimè possit, vel re infecta abire cogatur, vel omnino superetur. Quæ quidem solers dimicatio cùm sit etiam noctuarum propria, quę maiore circundante multitudine resupinę pedibus repugnãt, collectæq; in altum rostro & vnguibus totę teguntur, Accipiter simulac pugnã animaduerterit, aduolat noctuis opem allaturus, atq; ita quodam naturæ cõsensu eis auxiliatur. Nam & noctua apud Athenienses victorię hieroglyphicũ fuit, de qua suo loco, quæ ad rem spectant, diximus. E

Sed minimè κὶ παρέργοις puto ponere quod in quodam Canone Imperialium militiarum apud Maffæos Romæ vidi, militarẽ ordinem fuisse qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea gestabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui sub Magistro peditum stipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, insigne idem Accipitris lutei in parma identidem lutea gestabant, & sub eodem Magistro peditum merebãt, eo tamen discrimine, quod sagittariorum Accipiter caput in alam lęuam vertebat, Launorum in dexteram. Iam de DIVITENSIBVS, Gallicana legione, quorum insigne erat cæruleus Accipiter, colore tamen dilutiore, vnà cum tauro, in ipsius Tauri commentario dictum.

CELERITAS.

Diodorus per Accipitrem volantem, per quem alij victoriã interpretantur, celeritatem ipse significari tradit, propterea quòd in volatu sit omnium volucrũ velocissima: vultq; significatũ ad res domesticas transferri, quę citò fiant. Leges & pterophoros apud Plutarchum, Othonis vita, qua locutione tabellarios intelligendum, quorũ insignia forent surrectæ pennæ, ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis: F

Anxia præcipiti venisset epistola penna.

A E R.

Accipiter ad hæc passis alis figuratus, elementum aëris indicat apud Ægyptios sacerdotes. Atqueadeò alæ pennatorũ singulæ aërem significant, vtpote solum auibus propriũ, perinde ac aqua piscibus, terra alijs atq; alijs solum est. Animaduertendum verò, locum de pennis alisúe corruptũ esse in impressis Hori codicibus, legiq; debere vt in manu scriptis exemplaribus antiquis, πτερὸν τὸν ἀέρα. Inde quædam desiderari, quæ ad aliud pertinent significatũ. Sunt qui ventos ex ea specie significari tradant. Ventus autem nihil aliud est, quàm incitatus & fluẽs aër. Triclinius apud Pindarũ Pelopis ἵππους ὠκυπτέρους, velocissimos exponit. Sunt qui cœlestiũ corporũ ortum hinc interpretentur. Nam quæ sydera super horizontem attolluntur, volucriũ in morem surgere, & per immensum inane ferri videntur. Pennata verò apud Mercuriũ talaria, nimirũ Homericũ illud innuũt, quòd verba ipse volucria nuncupauit. Eadem ratione Irin & aërij eadem

& pro-

A & procellipedem vocant, quæ deorũ sit internuncia, vt apud Maronẽ legimus:

Irin de cœlo misit Saturnia Iuno.

ANIMVS.

SEdenim cùm etiam animi signũ sit Accipiter, facilè identidem celeritatis indicium esse potest, cùm animi celeritas omnem exuperet velocitatẽ. Sedenim siue victoriã, siue hanc quam alij ponunt alacritatem, ex Accipitre significari dixerimus, tantundem esse videtur.

SACERDOTIVM.

NEq; quidem tabellarij tãtùm alas gestare iussi, verùm etiam sacerdotes Ægyptij capita habuerunt alis insignia: quod quidem gestamen ideo susceperunt, quòd Accipitri ex eo honorem habitũ voluerunt, quem dictitabant librũ olim puniceis literis perscriptũ, Thebas ad sacerdotes detulisse, in quo quidem libro, qui cultus, quiq; honos dijs deberetur, quaq; ratione sacra plurima procuranda essent, notatum erat. Hinc eos sacerdotes à Poëtis nostris Cristatos appellari comperias, vt apud Martialem:

B *Linigeri fugiunt calui cristataq; turba,*
Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.

Habes honoratissime vir Accipitris hieroglyphica, lectionem non quidẽ tuo sublimi ingenio dignam, neq; multiplici eruditioni tuæ necessariam, sed cultus & obseruantiæ in te meæ pignus. Neq; enim is ego sum qui putem te ex dedicatione hac mea vel minimũ crescere, sed si illi locus apud te in angulo aliquo concedatur, sciam me laudis plurimum comparaturum. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNENSIS AD ILLVSTRISS. HEROINAM VICTORIAM DAVALAM PISCARIÆ PRINCIPEM, DE IIS QVÆ PER COLVMBAM, TVRTVREM, ET HIRVNDINEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

C *MAgni omnino ponderis est Pindari Lyricorum principis dictum illud, alio quàuis numero, in hanc certè sententiam:*

Carmine res viuunt, carmina rebus egent. Nam scriptor quantumlibet elegans & eximius, si vana & inania mandare literis aggrediatur, puta purpura simiam vestiat, nihil aliud assequatur, nisi vt omnibus sit derisui atq; ludibrio. Si verò facta inclyta præclaraq; ab inepto imperitoq; scriptore celebrentur, neglecta statim turpiter exolescent. Hæc dum mecum reputo, honoratissima VICTORIA, tuamq; erga desideratissimũ coniugem pietatem considero, illiusq; res præclarè gestas Musarum tuarũ elegantia decorari conspicio, fortunatissimum Principem appello, qui cùm tot ante annos è vita migrarit, per te quotidie reuiuiscat, clariorq; & illustrior euadat. Te autem non minus beatam, quæ materiam susceperis tam insignem, tam celebrari dignam, quæ immortalem gloriã tam illi sit quàm tibi sine dubio paritura: ideoq; vestræ plurimũ gratulor felicitati. An non ille egregiè felix, qui virtutibus omnib. heroicis ornatissimus, rebus tot tantisq; sapientissimè procuratis, gloriosissimeq; confectis, post opima illa spolia tam præclara ad Ticinũ parta, quasi splendidius nihil in posterũ expectare posset, è vita migrans, vxorem te reliquerit tam piam, tam pudicã, tam doctam, tali præstantem ingenio, eaq; facundia & arte scribendi præditam? vt quantum ille rerum gestarum splen-

dore illustris est, tantum tu scribendo, & vnum illum celebrando, clarissima passim habearis: in ambiguoq́; posueris, vtrũ ille res illas prudentius feliciúsue fecerit, an tu ea doctius & elegantius victuræ memoriæ cõmendaris. Magnificentius dicat fortè aliquis Artemisiam fecisse, quæ marito celebrationis tantæ sepulchrum struxerit, vt inter septem orbis miracula nomen habere meruerit. At tu quotidie tuo Mausolea facis, quotidie nouas statuas ponis, quotidie columnas erigis, non quas temporis iniuria demoliatur aut perdat, sed quæ in animis hominum sitæ, nulla vnquam fortunæ temeritate labefactari possint, nulla vetustatis edacitate consumi. Quem referent Musæ viuet, meritò Poetæ clamant: & è classe tua vnus, isq́; summus, fabricas has eludens, exegisse se monumentnm ære perennius, regaliq́; situ pyramidum altius, gloriatur. Vincis igitur Victoria Artemisiam, quæ marito nullo non die monumentum aliquod excitas, non ex marmoribus aut cæmentis, quæ aliquando fatiscere putrescereq́; necesse sit, sed ex politissimis poematibus, quæ donec erit hominum memoria, summa cum vtriusque laude perdurabunt. Euadnem opponet alius, in qua vulgus maiorẽ quendam affectum charitatemq́; decantat, quòd flammis iniecta mariti arserit. Imò superstitio maior ea fuit, ac perinde execrabilior, vtpote quæ vtriq́; acciderit perniciosa: sibi, quòd se ausu temerario tam atrociter dono vitæ priuauerit, ijsq́; affligi pœnis voluerit, quas superi mortem sibi consciscentibus statuêre: marito autem, quòd manes eius non ea tantùm morte tam miserabili mœstos reddiderit, sed vt de supplicijs etiam eiusdem, si quis apud manes sensus, æternùm cruciaretur, effecerit. Altera huic non absimilis, P. Cornelia Annia, clara satis fœmina, quæ ne in desolata orbitate superuiueret, viuam se vltrò in arcam cum viro defuncto damnauit. Sed enim furor hic, profectò furor, non amor fuit: cuius vecordiæ testimonium vt transiret ad posteros, testamento etiam cauit, vt sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto, ea rosis exornaretur. Sed facessant exempla hæc à pietate institutisq́; nostris alienissima. Longè gloriosius proferet se forsitan Alceste Admeti Regis coniux laudatissima, quæ mori ipsa pro mariti vita, quem fata sub hac conditione damnauerant, elegit: cuius mutuæ inter coniuges charitatis exempla, apud Romanos pleraq́; sunt memoriæ commendata. Tu non minori in coniugem tuum affectu succensa, mortem ideo non affectasti, quòd viuendo, viuum nobis maritum ingenij tui clarissimi opera repræsentas, & quod admirabilius est, immortalem facis. Quinetiam dum viuis, eum, quamuis apud superos incomparabili fruatur beatitudine, tuæ tamen pietatis officijs, sensu nescio quo, rerumq́; nostrarum, quæcunq́; illum tangit, cura, iucundiorem hilarioremq́; efficis, ac beatiorem. Cùm itaq́; insignioribus viduis, quæ anteacta ætate claruerunt, anteferenda sis cogitaui ego ex hieroglyphicis lucubrationibus meis Columbam & Turturem tibi dedicare, vt commentariũ hoc sanctissimæ viduitatis exemplar, non tibi, quæ testimonijs his non eges, sed mihi iucunditatis illius, quam ex virtutũ tuarum contemplatione percipio, monumentũ sit, atq́; conseruatio. Tu quid fusci coloris Columba apud Aegyptios, quid Turtur sacris eorum literis significaret, & quæ veluti in comitatũ accedunt, si adlibuerit, leges. Ego me satis animo fecisse videor, si quam antiquissimi sacerdotes illi viduitatem quibusdam rerum imaginibus occultabant, nostro tempore per te prodire in lucem, & omnibus innotescere contigerit.

DE CO-

A

DE COLVMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIÆ VIDVA.

QVAMVIS multa essent apud Ægyptios & nationes alias Columbæ significata, illud tamen in primis continentissimis illis sacerdotibus admiratione dignum habebatur, quòd cùm animal alioqui procacissimæ salacitatis esset, lasciuiæq; notā apud omnes ferè gentes cōtraxisset, incomparabile tamen exemplū continentię, summamq; pudicitiā in ea deprehendebant, quòd marito fidem seruaret inuiolatam. Quare mulierem quæ vidua perstaret significare illi cùm instituissent, Columbā nigram pingere cōmenti sunt. Pudicitia siquidem Columbis prima, & neutri nota adulteria: coniugij fidem non uiolant, communemq; seruant domum, quam nisi cœlebs aut vidua non relinquit, & quandiu marito priori viduata est, alij nō copulatur. Si verò iussa sit à domino
B transire ad secundas nuptias, fidem eandem seruat secundo, qua se priori obstrinxerat, vt Propertius:

Exemplo iunctæ tibi sint in amore Columbæ,
Masculus & totum fœmina coniugium.

Idcirco Tertullianus in sua illa Monogamia hanc in exemplum trahit, nos ad simplicitatem eius prouocatos ea de causa differens, quòd ea auis non innocua tantùm sit, verùm etiam pudica, quam vnam vnus masculus nouit. Nigram autem illam Ægyptij faciebant, id scilicet indicantes, quòd ad secūdas nuptias nō transisset, sed atrata viri prioris desiderium præ se ferret: in luctu enim pullo vti colore, multarum gētium mos est: quamuis apud Romanos in Imperatorū funeribus vestibus albis, vt Plutarchus & Herodianus asserunt, vtebantur. Venetos autē Padanosq; omnes atratis vti vestibus, quòd Phaëthontis casum adhuc lugent, fabulosus idem Plutarchus ait: siue, quia niger color firmitatis & perseuerantiæ signum. Colores enim alij ex vno in alium transeunt, obscuriorisq; corporis admistione densiores fiunt: sed vbi ad nigrorem peruentū est, ibi consistitur. Aiunt verò nonnulli, non omnium hanc Columbarum naturam esse,
C vt pudicitiam ita custodiant suam, at earum tantùm quas Græci φάσσας vocant, paruis gallinaceis haud multò minores, quas ferunt trigesimum sæpius & quadragesimum etiam vitæ annum excedere. Cœlibatum verò quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter seruat, & coruis & cornicibus & graculis cōmunem esse perhibent. Columbarum autem oblationem in sacris Theologi ita accipiunt, vt coniugij tam firmi ratione habita, nos quoq; mentem stabili firmitate perseueraturam Deo, vti vero coniugi, sociemus.

CORRECTIO.

SEd & ille Columbarum pullos, aut par turturū obtulisse dicitur apud Adamantium, qui aliquem absterruerit à vitijs & sceleribus, hortandoq; monēdoq; ad animæ simplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiam Cyprianus, qui emissam ab Noë Columbā lapsorum imaginem præ se ferre commentatur. Sed his iam aliquantulum insistamus, cùm nequaquam diuinæ literæ sint ab hoc argumento dissimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde significata etiā variari. Sed hîc series exigit vt prius de fusca loquamur, de aurea atq; argentea suo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam oleæ

virentis ramum ore geſtat, fuſca ponitur à Prophetis, eſſeq; indicium perhibe- D
tur mentis, quæ à perperàm factis iam abſtineat, ſeq; quieti dedat, hoc eſt, tranquillitati, quæ non niſi in depurgato à vitijs animo locum habet. Sub veſperã hæc reuertitur, deficiente quippe luce, quod tantundem eſt, ac ſi momentaneæ, aut breui temporis curriculo duraturæ felicitatis diceremus. Sub veſperam, inquã, aduolat, ne occupetur à nocte, quippe ne intercipiatur à morte, priuſquàm infectũ eluerit ſcelus, atq; ita perpetui carceris ſupplicio afficiatur. Promiſſam enim eſſe veniam ei, qui paratus ſit in poſterum bene, piè & honeſtè viuere, & à quibus emerſerit vitijs & voraginibus abhorrere, alio loco indicat vropygium auri fulgore illitum: de quo tamen apertius diſputatur inferius. De olea quoq;, quæ ſit miſericordiæ ſignum, ſuo loco dictum.

ILLECEBRÆ AMATORIÆ.

QVòd verò ſacerdotes Ægyptij per volucris huius ſimulacrum illecebras amatorias ſignificarent, duabus vtriuſq; ſexus Columbis ſeſe inuicem exoſculantibus adpictis, ea de cauſa factum, quòd illæ non prius ad Veneris copulam, quàm ad oſculationem deueniunt. Hinc legas apud Senecam Mæcenatis E
dictum illud, Columbatim labra inſerens labris. Extant & Gallieni Imp. carmina ſatis luculenta, quibus laſciuiam huiuſmodi per amatorium etiam murmur ab eis exprimi declarat eo in epithalamio quod ipſe luſit, cùm fratrum ſuorum filios iungeret:

Ite, ait, ô pueri, pariter ſudate medullis
Omnibus inter vos, non murmura veſtra Columbæ Brachia nõ hæderæ, non vincant oſcula conchæ. Ea autem de cauſa, quòd oſculorum blanditias Columbæ norunt, dedicatas eas Veneri, Græcorum plerique tradidere. Cæterùm Athenæus ob id factum putat, quòd in Cypro Columbæ primùm repertæ indeq; ad gentes alias tranſmiſſæ. Veneri enim ſacrã eſſe Cyprum, omnes norũt. Propter verò ſalacitatem eam quæ notiſsima eſt in Columbis, Albertus non ineptè nomen ijs inditum ideo putat, quòd lumbos colãt: in venerem quippe ſe vltrò incitent, ingenita nequitia ſtimulatæ, cuius ſedẽ in lumbis eſſe, alibi diſſeruimus. Apollodorus quoq; in ijs quæ de Dis conſcripſit, columbam, Veneri ſacram laſciuiæ ergò dicit, nomenq; illi Græcè περιστερὰν, παρὰ τὸ περισσῶς ἐρᾶν, quòd ſupra modũ F
amori det operam, arbitratur. Sanè Siculi olim perſuaſum habuere Venerẽ ab Erycis monte digreſſam, per dies nouem ſtato ſingulis annis tempore ſeceſſum colere, interimq; nullas toto eo tractu Columbas apparere, abire enim illas Deæ ſuæ comites, nonam verò poſt diem aduētare vnam reditus prænunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno turmatim agmine reuerti, atq; hinc gaudio exultantes Venerem adeſſe profitebantur, diemq; eum hilarem, cantibus & iocis feſtiuum atq; iucundum celebrabant.

CHARITAS.

SAnè quòd mutuis ſeſe oſculis Columbæ ſuauiẽt, anſam dedit vt charitatẽ, amoris quippe pij virtutem, hieroglyphicè per Columbam nonnulli interpretentur. Et Apoſtolum citat Origenes, qui de charitate locutus Columbam protulerit. Eruditiſsimus etiã Cyprianus tã vitæ ſanctitate quàm facundia clarus, in ijs quæ aduerſus Nouatianum pro vnitate cõcordiaq; piorũ omniũ ſcripſit: Idcirco, ait, & in Columba venit ſpiritus ſanctus ſimplex animal & lætũ, nõ felle amarum, nõ morſibus ſæuum, non vnguium laceratione violentum, cuius inge-

A ingenium est hospitia humana diligere, vnius domus cōsortium nosse, cùm generant simul filios educare (ita enim legendum est, non, edere) cùm cōmeant volatibus inuicem cohærere, communi conuersatione vitam suam degere, oris osculo concordiā pacis agnoscere, circa omnia demum humanitatis omnē implere legem. Noti sunt humanissimi Gallorum omnium mores, qui passim oscula tanto studio colunt, vt honori sibi ducant, quòd adueniens hospes vxorem, sorores, filias etiamnum virgines osculo adhibito salutauerit, & in amplexum acceperit, & in gremiū sibi assidere iusserit. Nam & apud Romanos olim licebat obuias quasq; mulieres excipere osculo: quod ideo Cato institutū tradit, vt explorarent an mulieres temetum olerent: capitale enim erat Romanis fœminis gustare vinum: ideoq; ferunt fœminam quæ sub Romulo vinum biberat, à marito impunè occisam. Apud Lacedęmonios oscula non concessa modò, sed etiā instituti Ludi, propositaq; præmia ijs, qui seniores lepidius suauiarent. Nisæorum id inuentum, & à Megarensibus etiam in honorem Dioclis obseruatum. Nam & illę Romanorum exosculationes, vt fœmineo generi honos haberetur, B sancitę sunt, vt apud Plutarchū legitur libro de claris Mulieribus: nempe quòd Aboriginibus in Tyberim inuectis, Roma quædā nomine inter mulieres quas secum adduxerant nobilis, autor fuit vt classis absumeretur incendio, vnde coacti sint ibi sedem figere: quòd cùm illis feliciter successisset, eius generis præmia mulieribus detulerunt, quæ auspicatissimi facti memoriam prorogarent. Ad hæc Nomadum asperrima rusticitas incessitur, quorum tanta fuit seueritas, vt ne filios quidem suos oscularentur. In Diuinis nostræ pietatis monumentis ipsum Assertorem nostrum legimus charitatem, vt ita dicam, frigidam in Simone hospite, quòd osculo non fuerit ab eo exceptus, exprobrasse. Et sacris Pontificijs Romę ritu solenni per mutuas exosculationes pacis augurium celebratur:

Ipse etenim casta dum operatur mente sacerdos,
Oscula dat, quæ dent ille vel ille alijs.

AER.

CRedidere nōnulli Columbam ab Assyrijs coli in Semiramidis gratiam: sed autores Græci, in Rheæ potius memoriam, vtpote qui asserant, aerem & aquam potiores esse partes, in quibus ostentet se natura rerū, pariq; ratione abstinere eos à piscibus. Cùm verò volatile vnumquodq; animal sit aeris indiciū, Columbam præcipuè nuncupatione hac hieroglyphicâue veteres honestarūt, quòd domesticis alitibus nulla neq; lōgius domo neq; diutius abuolet, tecti tamen lariumq; memor summa fide reuertatur, & mansuetissima nobiscum consuetudine diuersetur. Obiectabunt hirundinem alij, quæ trans mare etiam migret, ad sibi domesticam tamen sedem redeat: sed illæ nunquam cicurātur, neq; vlla nobiscum consuetudine socientur: siue ea potius fuerit huius honoris causa, quòd illi tanta sit cum aere familiaritas, vt ibi tutius quàm humi versari videatur, tantaq; sit eius volatus facilitas, vt Maro dicat,

Radit iter liquidum, celeres neq; commouet alas.

pernicissimus enim est eius volatus. Vnde Hesychius Columbam neq; nō turturem hieroglyphica ponit hominis qui mente sublimia quæq; facillimè penetret, & cōtemplationi sit egregiè deditus. Meritò itaq; Syri qui aerē vsqueadeò colunt, tanta religione Columbæ pepercere, quod ita tangit Tibullus:

Quid referam vt volitet crebras intacta per vrbes

Alba Palæstino sancta Columba Syro? B

In numo sanè Cibyratico Columba cusa, hanc loci religionẽ mihi videtur indicare. De vrbe hac Horatius:

Ne Cibyratica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea est, quãuis & alia sit minoris Phrygiæ. In numo autem inscriptio est ΚΥΒΙΡΑ. Signũ, Columba volans. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamasse, eiusq; formã in Columbę speciem cõmutasse, traditũ ab Æliano. Sed hoc nihil facit ad Ægyptiaca. Quod verò de Semirami dicebamus, addemus & illud ab ea deriuatũ, vt Persæ matrum filiarumq; suarũ coniugia non abhorreant, vtpote quæ filium ad stupri vsq; consuetudinem adamasse fertur.

IMPIVS INGRATV'SQVE.

QVin hæc inusta est Columbarum generi nota, quòd eorum mas iam validior factus, patrẽ rostro impetit, & à matris consortio tentat abigere, eiusq; cõiugij locum occupare. Quapropter Ægyptij sacerdotes impium ingratumq; hominẽ, ac in eos qui de se bene meriti fuerint perduellem, significare si vellent, Columbũ, inquit Horus, aut pullũ eius qui matrẽ solicitaret, facere consuerunt. E

CASTITAS.

SEd esto lasciuũ animal columbinum genus, contrà palumbes parcissimi coitus sunt, ideoq; quòd parcant lumbis, Albertus existimat appellatos. Nam & qui frequentiori vsu eos in cibum sumptitare consuerint, in venerem hebetiores redduntur: quare non inscitè illud de alitibus huiusmodi dictum:

Inguina Torquati tardant, hebetantq; palumbes:
Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.

SEMIRAMIA PROCACITAS.

QVoniam verò, vti dictum, fama est Semiramin sub effigie Colũbæ ab Assyrijs coli, Gnidius scribit eam à Columbis enutritam: & in Columbam inde conuersam, qua specie colebatur apud Assyrios: id quod de petulca eius improbitate intelligendum est, tametsi quos Diodorus citat, eam & modestã, & nota admodum integritate præditam fuisse prædicant: neq; eam ignobiliter natam inficiantur, vtpote quæ circa stagnum quoddam in parte Syriæ in crepidinem aquis prominentẽ proiecta, aliquandiu fuerit ab aquatilibus volucri- F bus, quæ apricatum eò se recipiebant, miro propemodum studio educata, quippe quę non solùm alimenta congererent iacenti, sed perinde eam fouẽdo, ac implumes pullos ab omni aëris iniuria protegerẽt, quoad pastores creberrimo volucrum cõcursu, insolitaq; trepidatione moti, ex proximis insulis eò conuenientes iacentem extulerunt, alitamq; apud se diligenter Menoni, Regis Nini familiari, in vxorem cõcessere. Sedenim de famosa eius fœminę procacitate Scaurobates Indorum Rex apud historicos ita in eam inuehitur, vt pastorale scortũ, vt Assyrij Regis concubinã fuisse proclamet, vt nullum egerit diem in castris sine adulterio, raroq; vllus ad eam adulter bis admissus fuerit. Satis verò cõstat tam immoderatę libidinis fuisse, vt equum abominabili probro turpitudineq; adamauerit, autore Iuba. Eam sanè ob libidinis feruorẽ Euphorion θιμβρὼ, hoc est, ardentem appellauit, epitheto admodum proprio, perinde ac Callimachus Venerem eo versu θιμβρῆς κύπριδος ἁρμονίην, id est, ardentem Cypridis harmoniam. Hanc Hieremias quoq; Columbæ notauit elogio, cùm Babylonios Hebræorum excidio venturos vaticinaretur: Fugite, inquiens, ab occursu gladij, quem Columba vibrabit: per Columbam Babylonis cõditricem & eius populi auto-

rem

A rem innuēs. Quòd autem vates hic fatidicus eam gladio insignē inducit, de feroci & impigro eius ingenio multa rerum scriptores tradidere: sed illud præcipuè facinus memorandum, quòd Nino Bactrianos obsidente, Menon hanc, vxorem quippe suam, accersiuit: quę vbi primùm in castra venit, mulier acri ingenio Bactrianæ arcis situm contemplata, confestim viro rationem ostendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab vna parte præceps, atq; in profundam vallem insigniter abrupta, quā hostes velut inaccessam, nullo presidio custodiebant. Huc audax mulier cum paucis, quos sibi ad id facinus delegerat, per loca ab hostium oculis maximè auersa, atq; eadem aspera & confragosa, pręter spem omnium obrepsit: vnde cùm sese veluti cœlo delapsa hostibus (quorum oculos Assyrius, dum negotium conficeretur, subita oppugnatione ab omni sensu eorum quæ fierent longè auerterat) ex improuiso obtulisset, Bactriani omni spe retinendæ vlterius vrbis abiecta, alij aliò præcipiti fuga dilapsi, vrbem in regis arbitrio reliquere.

REGIVM AVSPICIVM.

B ADnumerantur verò Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auspicia faciant. Hinc Maroniano Æneæ, Columbę geminæ à matre in auspiciū missæ. Et Cæsari originem inde trahenti prospero fuerunt ostento, cùm palmam eam nidis frequentare cœpissent, quam ipse castris locum capiens, inter syluas quas cædebat repertam, conseruari vt omen victoriæ iusserat: ea enim de causa mirum & inusitatum videbatur, quòd id auium genus duram & asperam frondem studiose soleat euitare. Et eadem die qua natus est Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbum regium paruulum attulit, & in cunis posuit dormienti, recessitq; sine noxa: quod dubio procul eum ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruspices dixerunt Alexandrum Seuerum futurum Imperatorem, consulti quid haberet auspicij, quòd anicula quædam, quo die natus est, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuisse, Columbarum alas gypso illitas in summæ felicitatis signū summis tectis affigere. hoc Euthymius.

À SE MINIMÈ IRACVNDVS.

C QVod verò de bilis defectu in Columba paulò antè dicebamus, Ægyptij sacerdotes hominem natura ipsa nequaquā iracūdum, qui tamen aliorū peruersitate commoueri posset, ostendere cùm volebant, Columbam pingebant vropygio surrecto, propterea quòd eam, vti dictū, vel nō habere bilē, vel si habeat, in vropygio esse tradunt autores veteres. Vnde Græci cùm mansuetudinem exprimere vellent, ἠρεμία πελειάς, hoc est, quieta Columba dicere cōsueuerāt: & πρᾳότερος περιστερᾶς, eodem significato. Quæ cùm porrò sit gregalium omnium mansuetissima, iudicata est à Mose purissima, vt inquit Philo, veluti ex solitarijs sola turtur delecta, quæ in eo auium genere, tali omnes antecellit ingenio. Neque temerè Dauides abuolandi desiderio succensus, vt sese periculis eximeret, pennas sibi dari cupit, vt instar Columbæ volare possit. Psalmo L V Columbam ponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuosioresq; alites, nempe quia eadem prædita est mansuetudine, tractabilitateq; & simplicitate, qua Rex ipse insigniter pollebat. Puritatis huius meminere etiam autores Græci, quin & osculorum, propter quæ sit Veneri dedicata: & quòd ea de causa Dis adoleretur, quòd fel in interioribus haudquaquam habeat.

TREPIDATIO. D

ILlud autem vulgatiſsimũ eſt hieroglyphicum, Columbam pro trepidatione ponere: nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem ſignificat: à τρέω enim deducitur, quod trepidare eſt. Et poetæ tam Græci quàm Latini paſsim in pauidis hanc vſurpant comparationem: vt Homerus,

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.

Hæ pauidis greſſu ſimiles abiere columbis.

Quam ſimilitudinem Maro ita tranſtulit:

Præcipites atra ceu tempeſtate columbæ.

Etymologici enim τρήρων paronymon, non epitheton Columbæ ponunt.

SALVBRITAS.

CÆterùm quãuis aliqua det impietatis exempla, nihilo ſecius inter animalia maximè pura recenſetur, propterea quòd perſuaſum eſt eam carere bile, vti dictum: morboſaq; & peſtilenti quantumlibet tempeſtate ſæuiente, qui non alia quàm earum carne veſcatur, contagio eiuſmodi nõ contaminari. Quare ſi peſtis vnquam debacchari cœpiſſet, nihil aliud in obſonium Regibus comparabatur, quàm ex Columba: quamuis Diodorus vitulũ alioqui & anſerem ſimplicẽ tantùm, eorũ regum cibum fuiſſe contendit. Sanè Florentinus lib. de re Ruſtica pullos columbarum neceſſarios eſſe dicit ijs, qui vires à morbo recolligunt. E

MEDICINA PETITA A' DIS.

CVm verò aliquẽ, medicina ab aliquo Deorũ præmonſtrata, à morbo conualuiſſe oſtendere voluiſſent, Columbam, vel vt ſcribũt alij, Palumbem (nam hæc etiam in augurijs aliquando confunduntur) lauri ramuſculũ roſtro geſtantem exprimebant. Ales enim ea quotiens ægrotare cœperit, lauri folio decerpto ſibi ipſa medetur. Neq; verò palumbes tantùm, ſed & graculæ merulæq; & perdices lauri folio annuũ faſtidiũ purgãt. Coruus quoq; occiſo chamæleonte, qui etiam victori nocet, lauro infeſtum virus extinguit. Vnde dicterium frequentiſsimũ eſt apud Græcos, ſcipionẽ laureum geſtare, de ijs qui in aliquas inſidias lapſi, vitæ periculum feliciter euaſerint. Medicinã autem multifariam ab oraculis petere antiquorũ mos fuit, & ſuis quoq; temporibus petitã memorat Plinius: ille enim quotiens grauiori aliquo morbo correpti eſſent, ſoliti erant in triuijs aut ſacris locis deponi, operientes vel oracula, vel ſomnia, quibus quid ad F ſanitatem faceret, edocerentur. Præterea non contemnenda fuit veterũ opinio, quam Homerus ſequitur, morbos ad deorum immortalium iram referri, meritoq; ab eiſdem opem poſcere neceſſariũ eſſe. Philon medicus pharmaca quædã ſummę efficacię, quę ipſemet concinnare ſolitus erat, θεῶν χεῖρας appellabat, quòd nõ aliter ad ſalubritatem conferrẽt, quàm ſi dij ipſi manus ſuas ad curationẽ appoſuiſſent. Et Aſtrologi quoſdam homines à geneſi eo fato naſci prædicant, vt votorum potius ope, quàm medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberentur. Notum eſt Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites pleriq;, & cum his Ptolemæus, cui poſtea Ægypti regnum obtigit, ſagittis veneno intinctis ad Sami regnum, vel, vt alij ſcribunt, in Muſicanis, cùm vulnerati eſſent, neque remedium vllum ad ſalutem inueniretur, draconem in ſomnijs, qui herbam quandã ore geſtaret, oblatum Regi, qui remedium ſibi ex illa imagine commõſtratum ratus, exquiſita inuentaq; herba ea vulneribus adhibita, vel, vt nõnulli tradũt, potionibus inſtillata, cunctos ſanauerit. Solitum enim eſſe Deum Opt. Max. hac etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & vt à dæmonibus quoq; ferre

tur

A tur permittere, vt nostra nunc missa faciamus, ex multis veterum memorijs & poëtarum testimonijs confirmatur. Nam quod pertinet ad Æsculapium, quem ægritudinum causa consulebant, in agro Bellunensi Læbactiorum vico memoria est huiusmodi:

ASCLEP IO. P. XE LIVS PO LIO MO NITVS PO SVIT.

Et Pannoniam è Norico à Bellunensi territorio proficiscētibus, Albæ Iuliæ monumentum offertur in hunc modum:

I. O. M. STAT. C. VALERIVS VALERIANVS EX VISV P.

Multaq; huiusmodi passim reperiuntur. Quod verò traditum est à Poëtis, Homerus, qui somnium ab Ioue esse ait, Agamemnonem excitari facit ad prçliandum, somno ab Ioue misso. Nausicaam à Pallade, vt in agrũ progrediatur, quò susciperet Vlyssem. & multa passim eodem modo. Virgilius quoq; hanc ipsam rem latissimè & hîc & illic prosecutus, nusquam tamen plenius, quàm vbi de

B Latino loquitur:

At rex solicitus monstris oracula Fauni
Fatidici genitoris adit, lucosq; sub alta
Consulit Albunea, nemorum quæ maxima sacro
Fonte sonat, sæuamq; exhalat opaca Mephitim.
Hinc Italæ gentes, omnisq; Oenotria tellus
In dubijs responsa ferunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.
Multa modis simulacra videt volitantia miris,
Et varias audit voces, fruiturq; deorum
Colloquio, atq; imis Acheronta affatur auernis.
Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atq; harum effultus tergo, stratisq; iacebat
C *Velleribus, subita ex alto vox reddita luco est.*

ANIMORVM FVTVRA FELICITAS.

SEd quoniam incidimus in oracula, nusquã ego plura notis hieroglyphicis similia comperio, quàm in diuinis nostrorum literis: ita omnia sensu mystico conscripta quæcunq; Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati spiritu protulere. Talis est argentea Columba illa, cui aurum in dorso, posteriorem partem versus inductum. Significat quidem hoc, vt Theologi nostri interpretantur, instare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis assequatur quę prę manibus sit, & ante oculos sita, eam per argentũ, quo anteriores Columbæ istius partes bracteatæ sunt, accipiunt. Longè autem preciosiorem illam, quę subsecutura est post obitum, per aurum à tergo illitum, intelligunt, si modò, vti superius monuimus, ante noctis tempus ad arcam cum oleæ surculo reuertamur. Nam & apud aruspices profanos, feliciora tempora subsecutura indicatũ est, ex aureo gibbo, quem sibi accessisse in tergus Domitianus Imp. paulò antè quàm interficeretur, per nocturnã imaginẽ visus erat se videre. Eucherius Columbã illam argento illitã, cuius posteriora in specie splen-

dentis auri radiabant, ſignificaſſe ait, prima quæq; in diuinis literis argento fulgere, occultiorem verò ſenſum longè precioſiorẽ veluti aurum rutilare: longaq; admodum diſceptatione rectè procuratum oſtẽdit, vt illa ſermonum, qui de diuinis haberentur, caſtitas intemeranda à promiſcuis cunctorũ oculis, in abdito ſepoſita, ſuo quaſi quodam velamine pudicitiæ cõtegeretur cœleſtibus obumbrata myſterijs, ſicut ſecreto ipſa ſuo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud ſibi vult, Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar, quàm hieroglyphicè ſermonem faciam, & allegoricè vetuſta rerum proferam monumenta? Et illud: Ieſus in parabolis loquebatur ad turbas: niſi, ſermones ſuos myſtico ſenſu conuelabat? Ita Prophetæ, ita Apoſtoli ab vſitato loquendi more receſſerunt, facilia in promptu habẽtes, magna in receſſu cõtinentes. Quod ea de cauſa congruum fuit, vt ſacra de Deo dicta à cæteris ſcriptis, ſicut merito, ita & ſpecie diſcernerentur, ne illa cœleſtium arcanorũ dignitas paſsim & indiſcretè pateſceret, ſanctumq; canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita cõſecrata vaſa templi, inuoluta promiſcuus populus ferret, nec tamen conſpicerentur. Addam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in ijs quę de formula ſpiritalis intelligentię ſcripſit, Poſteriora in diuinis incarnationẽ (admiſere enim vocabulum Theologi) filij Dei, quæ ſubſecutura eſſet, indicare: eoq; ſpectare quę per angelum Moyſi dicta ſunt, Poſteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris, quia ſcilicet Patrem nouit nemo niſi filius, et cui voluerit filius reuelare. Atq; hæc quidem de Columbæ hieroglyphicis Theologi veteres tradidere: & argenteã eam, puriſsimo ſcilicet candore ſpectabilem fuiſſe dicunt, quę ſupra caput aſtiterit Aſſertori noſtro, dum ſanctiſsimæ illi aſpergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbæ autem oculos habere, vt Canticorũ cantico, ea intelligitur anima, vt tradit Adamantius, quæ diuinas literas non in ſuperficie primoribusq;, vt aiunt, labris, ſed ad intimũ vſq; ſenſum exquirit. Duabus hæc dum ſedet, alis tegitur: ijſdem nixa fertur in ſublime. Volamus, cùm philoſophica quadam morte ſeparati à corpore, rapimur ad diuina: ſedemus, cùm in amicorũ cõuentu atq; cõſortio, de ſobrietate, de temperantia, de modeſtia ſermones varios cõmiſcemus: cuiuſmodi illi ſunt qui nos quotidie monẽt, vt cum Columba pro cantu gemitum edamus, cùm ſcilicet quæ perperàm à nobis facta ſunt expendimus: id procuremus, vt veluti Columba felle careamus, hoc eſt, iracundiæ amaritudinem à nobis amoueamus, vt Columba oſculis inhiemus, quippe pacem ipſam vndecunq; perquiramus: vt columbæ gregatim volitemus, piorũ ſcilicet cõuentus candida ſimplicitate præditos frequẽtemus: vt Columba ex rapto viuere abhorreamus, nempe nulli eſſe iniurij, nulli detrahere, neminem offendere caueamus: vt Columba, cùm cibum ſumimus, meliora grana ſecernamus, dicta quidem præceptaq; ad inſtitutionem & bonos mores faciẽtia, à turpibus ſeligẽtes, ea guſtare properemus: vt Columba cadaueribus veſci abominemur, affectus ſcilicet qui corpori ſunt inſiti, qui ſenſibus adblãdiũtur, auerſemur: vt Columba in petræ foraminibus nidulemur. Petram Chriſtũ diuinæ lectionis Magiſtri interpretantur, in cuius vulneribus & plagis nidum noſtrũ imponere debeamus. vt Columbæ iuxta riuos & fluenta reſideamus, vt vmbra accipitris inſpecta, ſi fortè impetũ in nos fecerit, poſsimus eum cõmodius & expeditius declinare. Fluenta, riuos, aquam cœlitùs ſtillãtem pro diſciplina poni, alibi dictũ: hinc igitur lectionibus incumbendũ admonemur, vt à mali dęmonis fraudibus ita nos facilius ſubducamus. Vt Columba geminos pullos enutriamus. Columbam

A lumbam amorem superius significare dictum. Geminos igitur amores educemus, vnum quo Deum piè colamus, alterũ quo mortales alios ardenti quadam charitate prosequamur: quæ quidem si præstiterimus, nihil nobis ad bene beateq; viuendum est in posterum defuturum.

DE TVRTVRE.

Arum Ægyptijs cognita Turtur fuit, nisi plura super ea tradiderũt, quàm legatur apud Horũ. Sed enim minimè verisimile est, sacerdotes eos in vniuersa rerum natura toto vitæ tempore versatos, nõ longè plura ac penè innumera intellexisse, quàm ea paucissima, quæ, vt Plautus diceret, frustillatim hîc & illic conspiciuntur. Sed quoniã doctrina hæc prorsus extincta est, satis nobis fuerit si quando corpus ipsum ab inferis reuocare non possumus, aliquam tamen rei vmbram ob oculos exhibere, siue ab Ægy-
B ptijs, siue ab Hebræis, siue à Græcis aut Latinis ea tradita reperiantur.

CONTINENTISSIMA VIDVITAS.

PLeriq; igitur continentissimã viduitatem exprimere cùm volunt, Turturẽ in aliquo ramo insidentem pingunt: ea enim coniuge vita functo, ita se ab aliarum volucrum consortio separat, tantiq; mœroris exempla exhibet, vt nunquam inde societatem inire cum alio quopiam patiatur, sed quod reliquũ est vitæ, absq; coniuge in perpetuo cœlibatu degat, sola volet, neq; in frõdescenti ramo vnquam insideat, eaq; omnia faciat, quæ ad luctum spectare, & ad viduitatis ac solitudinis mœrorem exprimendũ aptissima vel in homine videantur. Eiusdem est etiam mas continentiæ, qui nulli amplius fœminæ copulatur, sed in eodem comparis desiderio perseuerat. quinetiã dum viui sunt, mas nullam aliam adit, quàm eam vnam, qua cum semel coniunctus fuerit, & identidem fœmina suum ipsa marem vnum tantùm agnoscit. Quod quidem ex eo maiorem affert admirationem, quòd nullus adhuc hominũ, neq; quidem ipse Paulus, ausus est legem viduitatis præscribere: & tamen vna inueniatur auicula, quæ nos spontè in continentiæ moribus antecellat. Audiant, inquit Basilius, mulieres ipsæ, vt
C animalia rationis expertia viduitatis honestatem indecoro iterati connubij anteponant, si hæc auicula, recordatione consortis, coniugium alterius abnuit, sua contenta solitudine.

PVDICITIA.

APud Hebræos ipsos omnino reperias Turturũ par pudicitiam significare: siquidem, vt apud eundem Basiliũ habetur, in circuncisione par Turturũ aut duos pullos columbarũ offerre mos erat, quod indicium esset pudicitiæ, ac vitæ cõtinentis exemplũ. Origenes porrò, siue ea Cyrilli fuerint, quę in eandem prorsus sententiam plerisq; locis & huic & illi inscripta reperiũtur, tunc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cùm mentem nostram Dei verbo velut vero coniugi sociauerimus, sicut hoc genus auium vnũ atq; illud idem castum seruare coniugiũ dicitur. Addit alibi, Apostolos, cùm de castitate sermonem habent, eam per Turturem, quam memorauerint, intelligi. Diuinę siquidem literę per Turturem vnamquanq; animã castitate præditam intelligunt, de qua Psalmo LXXXII dictum volunt, Inuenisse eam nidum, vbi poneret pullos suos, hoc est, Ecclesiam, piorum scilicet cœtum, vbi uirtutum genus omne appareret,

Turturis enim pulli pro virtutibus accipiuntur. Alibi diximus pudicitiã à Romanis velata facie pingi sculpiq́ solitam, & apud alios testudini æquiparatam, quòd pudicarum est sese domi continere, & frequentia loca omnia declinare. Atqui Turtur in secretioribus & remotis à multitudine locis vitam transigit, aut deserta montium deligens, aut secreta syluarum à frequentiore auium aliarum cœtu sequestrata. D

PROVIDENTIA.

OBlatio verò Turturis & columbæ in sacris literis significat, vt Hesychius exponit, hominem contemplationi deditum, qui munus offerat suum in scientia & mansuetudine spiritali: hîc enim opus est prudentia, vt nõ excedat legis consideratio circa res vanas occupata. Turturem quidem ponit, quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas sibi necessarias fore viderit, ita vt eius exemplo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus nõ cognouit iudicium Domini. Columba autem munda est & simplex, præsentiæ sancti spiritus index, quales esse oportet eos, qui diuinarũ literarum contemplationi sese dedicarũt: quam quidem simplicitatem Iesus Assertor noster Apostolis ita cõmendauit, vt eos simplices esse debere sicut columba identidẽ admoneret, & beatos mũdo corde plurimũ affirmaret. Ideóq; Ezechias cùm neq; altũ sapere vellet, neq; maiora se quærere paratus esset, Meditabor, inquit, vt colũba. E

SALTATIO.

APud Philippum illum qui sacerdotum Ægyptiorũ lemmata quædam Græcè scripta posteritati tradidit, saltatorẽ hominem & tibijs deditũ, per Turturem significari comperio, neq; quicquam aliud: nam eã omnino tibijs mirum in modum affici compertũ est, quarum etiam audita modulatione, dare eam motus incompositos, & saltationem imitari dicunt: quinetiam eo cantu in insidias allici atq; capi. Ad huiusmodi saltationẽ addemus, quòd Theocritus Idillio cui Συρακουσίαι titulus est, loquaciores quasdã fœminas Turtures vocat: illę enim non ore tantùm garrulitatem ostentant, verùm etiam caudæ motu, qua propemodum obstrepere videntur.

INTELLECTVS ÆTHEREVS.

AT in diuinis literis Turtur intelligentiã, quæ à diuino spiritu est, significat, ait Eucherius, eo Cantici Canticorũ loco: Vox Turturis audita est in terra nostra: neq; inficiatur idem de columba dici. Sed spiritum sanctum ex columba tunc intelligi vult, quando, quæ de sacris literis disputatio commentatióq; profertur, ea manifesta est & adaperta: tunc verò ex Turture, cùm res altis obscurisq́ mysterijs agitatur. F

DE HIRVNDINE.

ET quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit turturi comitem itineris additam, in manus incidit, eaq́ non minus garrula quàm turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem quandam secuti, significata eius superioribus duobus, priusquam abuolet, excipiemus, quæ sunt huiusmodi.

ÆQVALITAS.

AEgyptij per Hirundinẽ in primis, quæ filijs suis cibum subministraret, hominem intelligebant qui liberis ęquas hæreditatis portiones distribueret.

Neq;

A Necq̃ nõ principem, qui ſe ciuibus æquaret ſuis, necq̃ vllo vellet ornatu vel apparatu magis quàm reliqui, ſumptuoſiore accipi. Hirundo ſiquidem mira filios alit æquitate, ſingulis cibũ parem impartiẽs, ea adhibita diligentia, ne qui ſemel acceperit, bis accipiat, atq̃ ita, vt par ſit omniũ ſportula, procuret. Æqualitatis iſtiuſmodi adeò ſtudioſus fuit Hadrianus Imp. vt in victu familiari Homericũ illud obſeruari voluerit, ne quis δαιτὸς ἐΐσης indigeret: quocq̃ obſonatoribus nullum relinqueret peccandi locũ, ſæpe fercula de menſis aliorum etiam infimorũ apponi ſibi iubebat. Nihil enim ad cõciliãdos ſibi populorũ animos æquè principibus prodeſt, quàm æqualitatis oſtentatio. Nam cùm potẽtia ſuapte natura odioſa ſit, per moderationẽ maximè omnium euadit amabilis.

INSTITVTIO.

SVnt qui calathum cum pullis hirundineis in aliquot veterum monumentis obſeruatũ, hieroglyphicũ inſtitutionis eſſe cõtendant, argumentumq̃ eiuſmodi ad Oſiridis & Cereris beneficia in mortales collata, referant, quòd ſcilicet ab ijs & viuendi leges, & agri colendi præcepta receperimus, & æquo cum reli-
B quis iure vitam degere didicerimus. Legifera enim Ceres eſt Poëtis, de qua plura alibi. Et apud Diodorum in ſacris Ægyptiorum literis, Oſiris Iupiter, iuſtus, pater, dux, & conſultor omnium habetur: quæ ſiue ad inſtitutionem, ſiue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTVRA.

STudioſum ædificationis hominem, quicq̃ ampla ædificia, vel etiã oppida cõdiderit, per Hirundinẽ, quæ nidũ aſtruat, intelligi nõnulli volunt: ab Hirundinibus enim aggeres fluminibus apponere, muros conſtruere, domos cęmentitias ædificare didiciſſe nos, qui de architectura ſcripſerũt autores optimi tradidere. Operęprecium verò eſt ſpectare alitis artem & ingeniũ. Cùm nidum luto cõſtruit, ſtramento roborat ad lutarię paleationis normam: ac ſi quando euenerit vt luti copia non ſuppeditetur, ipſa ſe totã aqua madefacit, mox volutat in puluere omnibus pennis, lutum ita contrahens, ne omnino illi materia deſit ad fabricandũ. Manifeſtũ autem induſtriæ huius argumentũ in Heracleotico Ægypti oſtio præſtant vſqueadeò tenellæ auiculæ, molem continuatione nidorum ita vaganti Nilo inexpugnabilem opponentes ſtadij vnius ſpatio, vt id hu-
C mano opere perfici vix poſſe credatur: vnde mortalium primi, qui caſulas ędificare cœperunt, exemplar non tantùm ad ædes, verùm etiam ad aggeres & munitiones conſtruendas acceperunt.

PATRIMONIVM.

HAereditarium patrimoniũ ex aſſe filijs relictum, per nidum hirundineũ apud ſacerdotes Ægyptios ſignificare tradit Horus, hieroglyphico inde deſumpto, quòd ab auium nulla nidus tanto labore, tanto ſtudio, tam diuturnus, & poſteris quocq̃ vſui futurus ædificetur: nam ſi parentes intereant, eam adeũt hæreditatem filij, vel eam artem à parẽtibus edocti, vnde ſibi neceſſaria comparare poſsint, norũt. Agnoſcit hoc Baſilius, vbi ait: Nemo paupertatem deploret ſuam, necq̃ is de ſua vita deſperet, actumq̃ iam eſſe de ipſa putet, cui nihil eſt de patrimonio relictũ: non enim deſunt artes & induſtriæ, quibus, ſi nos exercere voluerimus, necq̃ Hirundinibus deteriores eſſe, vitã cõmodè agere valeamus. Huius verò hieroglyphici argumentũ ex eo deſumptũ ſcribit Horus, quòd, vti ſuperius dictum, Hirundo vſqueadeò filiorum cõmodis ſtudet, vt vel peritura, dum aqua perfuſa, & puluere volutata capturæ periculum adit euidentiſsimũ,

nihilo secius sedem filijs paratura opus perficere conatur. D

IMPLORATIO AVXILII.

INuenias apud Xenophontē (quisquis ille fuerit) eo libello qui titulo de æquiuocis circumfertur, per aues has in nido ore patente pictas, populos auxilium implorantes hieroglyphicè significari: nidus enim patriam, os verò adapertum, clamorem & implorationem ostendit. Hinc illud Ezechiæ cantico: Sicut pullus hirundinis, sic clamabo. Vnde admodum eruditè Plautus Hirundines obijcit in somniū Demonę, quas Simia solicitabat, qui sit filium statim penes lares suos in phano Veneris opem implorantem inuenturus: illa enim Hirundinum more quodammodo transfretauerat, & ad cōsuetas sibi sedes, domum quidem paternam, delata erat.

AMICVS INVTILIS.

APud aliquos Hirundinem pro amico poni tum inutili, tum ingrato & perdifficili, comperias, quippe qui moribus nostris, & familiaris vitæ rationi difficuiter assuescat. Hirundo siquidē nostro magis quàm vlla alia volucris contubernio freta, diu nobiscū versata, nostra omniū maximè familiaris atq; domestica, nullā tamen nobis vtilitatē affert, nunquā mansuescit cicuraturùe. Proinde verno, hoc est, tranquillo aduentante tempore, nos inuisit, & quasi in officio futura præstò est: hyeme verò, hoc est, turbido cœlo instante, aduersaq; fortuna ingruente profugit: qua similitudine vtitur ad infidam amicitiā notandam, autor Rhetoricorum ad Herennium. Eaq; de causa Pythagoras eas à tectis ablegauit, id scilicet innuere volens, huiusmodi notæ homines euitandos, ac nullo pacto consuetudinem & amicitiā cum illis ineundam esse. Id quod & Plutarchus Symposiacôn octaua decade latius explicauit, quæ ne tam multa congeramus, breuitatis causa præterimus. E

VERNVM TEMPVS.

ILlud verò nulli nō innotuit, Hirundines plures cōuolantes à mari verni temporis indiciū esse, cùm vulgatum sit adagium, Vnam tantū Hirundinem ver nō facere. Accedit huc Ciceronianū scomma in C. Verrem, vbi dicit: Satisne vobis magnam pecuniā Venerius homo, qui è chelidonis sinu in prouinciā profectus est, Veneris nomine quæsisse videtur? Alludit, inquit Asconius, ad nomē, quod Hirundo, quam chelidona Græci vocāt, Verris, id est, temporis verui sit amica: illa enim adulto semper vere præstò est, totamq; apud nos æstatem agit. Atq; hoc illud est quod Horatius ait, Cum Zephyris & hirundine prima. Et apud Aristophanem, Equitibus, παῖδες οὐχ ὁρᾶθ᾽, ὥρα, νέα χελιδών. apud Athenęū legas Rhodijs præcipuū fuisse morem sub tempus vernū Hirundinē inuitare, idq; χελιδονίζειν dicebant. Apud Aristophanem Hirūdo chlænā vendere, theristrum emere suadet: præterijsse quippe hyemem admonitu, adesse verò æstatē. F

GARRVLITAS.

CÆterùm D. Hieronymus & Cyrillus cum Aristotele cōsentientes, per præceptum illud Pythagoricum. ὁμορόφους χελιδόνας μὴ ἔχειν, abstinendum à cōmercio garrulorum & susurronum intelligunt: quam quidem sententiam corroborat Alexandri historia, quem cùm quiescentem Hirundo quædam magno garritu supra Regis caput importunè volitans interturbaret, Aristander Thelmiseus pro domesticis accipiendum, qui Alexādro insidias pararēt, interpretatus est, quas tamē facilè deprehenderet, idq; garritum indicare: quod euentus postmodum comprobauit, Alexandri Æropi, quem ex amicorū numero Thessalis

equitibus

A equitibus præfecerat, consilio patefacto. Sanè κωτίλλη ἡ χελιδὼν Hesiodo, propter garrulitatem, vnde poeta is κωτίλλουσα formauit: κωτίλλειν enim garrire est: eoq́; cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Aristophanes, Ranis, musæa hirundinum vocat nugationem nihili, & quæ folijs leuior sit. Sunt qui super hoc D. Hieronymum impugnent, sed ij fabulose potius, rhetoriceq́; lasciuiunt, quàm quicquam sani afferant, præter ea quæ desumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicostrato garrulitatē hanc notatā his iambis afferemus:

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν,
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
Ἐλέγονται ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.

Loqui si indesinenter, multaq́; & velociter,
Prudentiam indicaret, vtiq́; hirundines
Fortasse quàm nos sapere dicantur magis.

LVCTVS ET QVERIMONIA.

B ALij Pythagoricum idem symbolum interpretantes referunt ad tragœdiā, quasi triste omen, lugubreq́; argumentū secum afferat Hirundo, quæ, vt apud Ioannē Grāmaticū in Hesiodi Cōmentarijs legimus, cùm prius Philomela Pandionis esset, nūc Hirundo auis τηρεὺς, φησὶ, μὲ ἐβιάζετο: Tereus, inquit, mihi vim intulit. Nam quòd nonnulli tradiderunt Philomelā in lusciniā abijsse, idem autor Procnæ, nō Philomelæ id obtigisse dicit: καὶ πρόκνη ἀηδὼν γεγονυῖα τὸν Ἴτυν ὀδύρεται. Et Procne in lusciniam commutata Ityn deplorat. Idem apud Ouidium habemus:

Sola virum non vlta prius mœstissima mater,
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamuis nō expresso nomine, lusciniæ tamen similem dicit:

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis & Cecropiæ domus
Aeternum opprobrium, quòd male barbaras
Regum est vlta libidines. Et Catullus eodem modo:
Qualia sub densis ramorum concinit vmbris
C *Daulias absumpti fata gemens Ityli.*

Sentit idem doctissimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæstio, quoniam super eadem hirundine dixerit Hesiodus,

Τὸν δὲ μετ' ὀρθρογόη πανδιονὶς ὦρτο χελιδών.
Quem manè gemens Pandionis excit hirundo.

ὀρθρογόη exponunt interpretes, clamosa, non autem diluculò flens, cùm Hirundo tota calamitet die, non autem manè tantùm aut vesperi, veluti facit luscinia. Sed hîc quoq́; quantum pertinet ad cantus, querimoniam & fletum, quæstionē mouet Proclus, Platonis nixus testimonio, nullam alitem dicēs dolore affectā canere: quare quod Hesiodus de Hirundine ὀρθρογόη scripsit, is ὀρθροβόη legendum censet, quæ scilicet matutinò clamet. Atqui nullo etiā teste scimus auē nullam afflictam canere. Sed enim hauquaquā leuiter, sed ex arte Poeta dixit Hirundinis loquacitatē lamentationē esse, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationē paulò antè ex Io. Grammatico retulimus. Sed quonam modo Proclus lugere negat Hirundinē, cùm eam Pādionis filiā agnoscat? quóue modo ὀρθροβόη scribendū contendit, cùm nō matutinò tantùm, sed toto vocife-

D

retur die, diluculo verò haudquaquã magis? Sed vt ad Platonis sententiã cõuertamur, ille nimirũ de auibus, quatenus aues sunt, afflictas eas non canere dixit: qui verò flebili quid Pandionis filijs attribuũt, ad eam, quæ de ijs fabula vulgata est, respiciũt. Verùm operæpreciũ est fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digesta est, poëmate de Tereo, subtexere. Pandiona quidẽ, ait is, Atheniensem filias habuisse Procnen & Philomelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimoniũ collocarit, qui Ityn ex ea filium suscepit. Aliquo verò pòst tempore accidit vt Tereus Athenas repetierit, Philomelam ad Procnen vxorem deducturus in Thraciã, quam in Aulide Bœotiæ defloravit, linguamq; eius abscidit, ne quid ad sororem deferre posset. Cùm verò hæc in Thraciam appulisset, historiam vt acta fuerat, acu pingit, remq; ita omnem manifestat. Procne re cognita Ityn filium discerpit, patriq; Tereo epulandum apponit. Hic verò ubi se filium absumpsisse cognouit, eas erat districto iam gladio interfecturus, quas Dei miserti, vt aiunt, in aues transmutarũt, & Procne quidẽ luscinia facta, Ityn absumptum lamentatur, Philomela Hirundo, Tereus mihi vim intulit, assiduè clamat. Ille verò in epopem mutatus, ποῦ ποῦ gemens dicere uidetur. Hæ cùm filium meum discerpsissent, eum mihi in epulas apposuerunt. Quare Proclus ueniam antiquissimo poëtę dare potest, qui sorores infelicissimas, etiam aues factas, sortem quanq; suam, quasi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confinxerit. D E

PEREGRINATIO.

IN coniecturis alioqui, habere se Hirundinis caput imaginari, peregrinationẽ significat: id enim earum auium præcipuè proprium, vtpote quæ neq; quidẽ apud parentes degere soleant. Hinc Hirundo quæ in Pyrrhi tabernaculo nidũ posuit, rerum quæ peregrè instituerat, irritum euentum ostendit. Indicauit id ipsum Cyro, quę in tectis eius nidificauit. Quamuis Dionysio priori arcem relinquenti, cùm ibi nidularentur, reditum portendêre.

RESIPISCENTIA.

SVnt qui resipiscentiam per Hirundinem acu transfossam oculos indicent: ea siquidem si vulneratis oculis obcæcata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei causam commentantur, imperfectionẽ quandam qua prędita sit, natura quippe nondum uires omnes subministrante: in pullis enim tantùm hoc euenire, quare si punctu lęsi eorum oculi fuerint, superesse uigorem adhuc luminis, quem natura ipsa subministrat. Lumen autem pro sapientia & cognitione poni, perinde ac pro imperitia & insipientia tenebras, unicuiq; manifestum crediderim. Tertullianus addit, uti eam ad hoc chelidoniæ suæ beneficio, cuius scilicet herbæ succo pullorũ oculos oblinat, atq; ita uisum restituat. Ne tamen nullus sit nobis ex Hirundine usus, Cecinnam Volaterranum equestris ordinis virum, legimus comprehensas Hirundines in vrbe, secum in expeditionibus afferre solitum, quas postmodum victoriæ nuncias amicis mittebat in eũdem nidum remeantes illito victoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Pictore traditum aiunt, cùm obsideretur præsidium Romanum à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad se mox cum epistola redijsse, vt lino ad pedes eius alligato, nobis significaret quoto die adueniente auxilio, eruptio fieri deberet. F

A PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM COLOTIVM BASSVM, DE IIS QVÆ PER OLOREM, LVSCINIAM, PSITTACVM, ET ALIAS ALIQVOT AVES SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Ptimè quidem, doctissime Coloti, vt totius es antiquitatis studiosissimus, bonarumq; disciplinarum egregiè peritus, mecum sæpe de non contemnendis veterum scriptorum inuentis, quocunq; scripta fuerint argumento, disseruisti, etiam si non vsquequaq; eorum enitescat eloquentia: quæq; ex diuturna & varia tam Græcorum quàm Latinorũ lectione, & eorum etiam qui remotiora quædam literis mandauere, de prodigijs, de somnijs, de sacrificijs, deq; multis antiquorum ritibus & institutis collegeras, mecum communicasti, quæ licet ex vsu iam recesserint, delectant tamen, & veterum scripta reddunt ad intelligendum faciliora. Præcipuè verò ea mihi placuere, quæ de ponderibus & mensuris comperisti, quæ paucissimi hactenus perspexere, licet idem saxum voluere pleriq; ætate nostra conati sint. Hæc, inquam, mecum ingenuè conferre, meaq; vicissim qualiacunq; esse auscultare dignatus es. B *Quia verò videbas cogitationes meas ad materiam hodie, dicere possumus, intactam, vel parcissimè à nonnullis traditam, intentas esse, ad Aegyptiorum scilicet hieroglyphica studiosius anhelare, longamq; istiusmodi rei seriem iam instructam, nõ tamen absolutam, quã tamen quanta poteram festinatione vrgebam, vt quod angustia temporis inuidebat, industria & vigilantia suppleret, subinnuere visus es mihi, cupere te quamplurimũ, quæ super Olore conscripsissem inspicere: nimirũ enim quod senio tuo tam iucundo, tam facili, tam vrbano atq; festiuo cõueniebat, poposcisti. Quare ego tuo huiusmodi studio delectationeq; perspecta, nihil cunctatus Olorem ad te misi: poeticã quippe alitem optimo Poetæ cantatricẽ in senectute sua suauissimam seni lepidissimo, qui ætatem iam grandiorẽ pari cum Cygnis harmonia traducit, Sophocleamq; secutus diligentiã, Musas cursu nunquã intermisso prosequi perseuerat. Subsecutæ autem sunt Olorem aliæ quoq; eiusdem ingenij volucres, Luscinia, Psittacus: quinetiam nõnullæ earum æmulæ, sed præ raucitate sua mimæ illarũ potius quàm cantatrices, Pica, Larus, Miluius, Gryphus, & Coruus demũ. His omnibus necesse est caueam pares vnicuiq; suam, quia tua indigent saginatione: quæ quidem tibi haudquaquã grauis futura est, viro eorũ, quibus altiles meæ pasci queãt, opulentissimo. Sed vt iocari desinamus, tu vale, & quantulumcunq; id est quod* C *exhibere potuimus, boni, vti solitus es, consulito, quod enim ab amicissimo profectum est, id & ames, & charum habeas necesse est.*

SENEX MVSICVS.

EGYPTII sacerdotes senem Musicę studiosum per hieroglyphicam Cygni effigiem significare consueuerunt, quippe quẽ omnes eo suauius modulari ferunt, quo magis in senium vergit. Musicæ uerò illi symbolo (vt hoc obiter interpretemur) compositissimos mores intelligebant, veluti in senibus mores ipsos compositiores, & sibi maximè cõsonos esse par est: de ijs loquor, qui Colotio similes, sanctius instituti, vitam integerrimam, & à turpitudinibus alienam peregêre. Socrates porrò apud Platonem, Cygnos tum magis dulciusq; canere affirmat, cùm se breui præsentiunt morituros, quasi lætantes Deo gratias agere videantur, quòd ad eum, cuius ministri sunt, migrationẽ parent. Addit, homines quosdã, cùm ipsi mortẽ expauescãt, Cygnos quoq; falso criminari, cantusq; huiusmodi dicere doloris argumentũ esse, quẽ ex aduentan-

te morte cõceperint: sed enim haudquaquã animaduertunt, in omni volatiliũ ge- D
nere nullam esse auem, quæ vel in esuritione, vel in rigore, aut alio quopiam incõmodo, quo se affectam sentiat, emoduletur, cantilletue, nõ lusciniam quidem ipsam, non hirundinem, non epopem: quarum cantum, & luctum & querimoniam esse fabulantur. Sibi verò videri neq; quidem aues has, neq; Cygnos præ dolore canere, sed quia Phœbo sacræ sunt, eaq; lætitia concitatæ, forsan & diuinatione præditæ, alterius vitæ bona præsagiunt. Hinc M. Tullius Tusculanis quæstionibus Cygnos ait non sine causa Apollini dedicatos esse, sed quòd ab eo diuinationem habere videantur, quia præuidentes quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriantur. Omnino autem quod de morte narratur, falsis aliquot experimentis compertum est: tametsi Lucretius poeta peruulgatam tangit opinionem, cùm eos nece detortos, ac anxiè cruciatos, liquidam lugubri voce querelam attollere ait ex vallibus Heliconis. In quo illud etiam animaduertendum, ad hoc & Horatium & alios respexisse, cùm poetas Cygni symbolo nuncuparunt.

POETA. E

NAm veluti Cygni senio confecti argutioribus, ob gutturis exilitatem, organis effectis suauiorem simul & vocaliorem emittũt vocem, ita etiam boni poetæ, quo per ætatem magis profecerunt, scribere itidem solent & elegantius & sapientius. Sic Oedipus Coloneus ea conscriptus ætate, qua propter senium autor desipere videbatur, à filio etiamnum rei familiaris malè curatæ actus insaniæ reus, omnium quæ antea conscripserat operum cultissimum iudicatum est. Et Isocrates (vt Oratores etiam huc admittamus, nam & id dicẽdi genus musicum est, & certis constat numeris) Panathenaicam orationem, omniũ quas antea scripsisset luculentissimam, post octogesimum vitę annum elucubrauit. Sic Pontanus & Vraniam & Meteorica, Syncerus Actius poemata pleraq;, Aurelius Augurellus Chrysopœiam, & alij pleriq; ætate nostra bene literati viri eo suauius cygneum hoc melos emodulati sunt, quo magis visi consenescere. Sic tu Musas affectaris, quæ salis & lepòris plurimum præ se ferunt: deniq; omnia quæ ad eruditionem spectant, non ignauiter peruestigas. An verò Platonem dissimulare poterimus, quem annum circiter octogesimum agentem scribendo vita functum aiunt? Vt fabulosum minimè videatur, quòd Socratem F
perhibent per quietem existimasse nouellum se Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repentè sumptis euolauerit in sublime, æthераq; omnem suauissimo clangore compleuerit: postridieq; Platonem ab Aristone patre ei cõmendatum in institutionem: visoq; statim puero dixisse Socratem ferunt, eam esse auiculam, cuius imago nocte proxima sibi per somnum fuerat obuersata.

MVNICIPIBVS INIVrius suis.

SEd, vt etiam attingamus poetarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus suis iniurium hieroglyphicè significare. Siquidem Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depascatur, atq; inter se morsus cõuertant, vnde illum crediderim Pindaro inhospitalem appellatum: id quod nescio qua æmulatione prestantię, in poetis precipuè,

&

A & nunc esse, & fuisse semper, exploratissimum est. Nam vt ipsi aiunt,

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Adde quòd Melistus Euboicus auem hanc ita conuicijs plenam esse dicit, vt ea clamante, reliquæ aues quæ præstò sunt conticescere cogantur.

ANIMI CANDOR.

SEd fuerint hæc improborum exempla, cùm ego bene literatos viros eo benigniores candidioresque semper expertus sim, quo magis & ingenio & eruditione pollerent. Pontanum aiunt omnium ingenia fouisse, de nullo vnquã etiam cum familiarissimis obloqui solitum. M. Antonium Sabellicũ, quem ego per quinquennium audiui, tanto candore præditum agnoui, vt quia nulli vnquam detraheret, neminem carperet, neque manifestos quidem hostes incesseret, quos professionis initio, molestissimos B inuidia homini comparauerat, & quòd omnes alba, quod aiunt, linea notaret, non emuncti satis iudicij plerunque retulerit notam. Talem fuisse Romæ Pomponium Lætum aiunt, qui licet à multis iniuria lacesseretur, nunquam tamen ipse maledicẽdo calumnias propulsare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu, talis Iacobus Sadoletus, cuius nomẽ ætate nostra in Modestię appellationem abijt. Sunt itaque Cygni, qui verè literati sunt, qui benigni, qui nulla syncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris est indiciũ Cygnus, quem omnes insignem memorant albedinis epitheto, ne λευκότητα albitudinem, vt Plautus, dicam. Ita apud Ouidium:

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et, candidior Cygnis, apud Virgilium. Theocritus ea de causa θῆλυν κύκνον dixit, quòd fœmineus color plurimùm à cãdore cõmendari soleat. Albos autem esse à natiuitate Cygnos, ait Hellanicus.

GLORIÆ CALCAR.

IIdem verò poetæ hoc cõmune cum Cygnis habẽt, quòd glorię studio trahuntur, fauorisque & laudationis omnino sunt auidiusculi,

C *Nec petitur sacris nisi tantùm fama poetis.*

Cygni quoque tunc suauius canũt, cùm Fauonius eos ad cantum visus fuerit inuitare: ζεφύρῳ γὰρ χρήσονται πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐλαφρῷ καὶ αἰθρίῳ, ait Philostratus, Phaethonte. Sed longè venustius & plenius id recenset, vbi palustria & aquatica loca verbis pingere conatur. Ælianus quoque non canere eos ait, nisi flante Zephyro.

MVSICA.

QVod quidem ideo repetendum duxi, quia si quis Musicã ipsam aptissimè describere voluerit, nõ aliam libentius speciem imitabitur quàm quę in hunc modum ab eo autore oculis subijcit. Ex Oloribus verò qui vocaliores sunt, in ripæ margine, circulo quodam facto, sidunt, vbi argutum nescio quid certandi studio vidẽtur emodulari. Cantilenæ verò signum videas puerulum alatum, qui ventus Zephyrus est, is enim cantũ Oloribus inspirat, & elargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiusmodi est au

ra eius, quam libenter adeò captamus. Olorum verò plumæ identidem afflatu eo surriguntur, quippe quæ repercussu venti commouentur. D

APOLLO FIDICEN.

APud Card. Hippolytum Medicen alumnum meum, signum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen est: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum: ea Cygni dorso sustinetur: Cygnus ipse collo suauiter reflexo, rostroq; ad chordas verso, parē cum lyra videtur harmoniam emodulari. Dextera dei dextro innititur genu, eaq; plectrū continet: adiacet ibidem humi pharetra, vtpote signum, deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem Musam cithara suscitare. Et hæc quoq; faciunt ad Musicæ significatum.

ORPHEVS.

SAnè Plato Ægyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, cùm felicem illam ciuitatem conderet, illic fermè ait Orpheum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè discerptus excessisset è vita, homine, quod erat, derelicto, in Cygnum emigrasse mutata specie, vt qui insignis Musicus fuerat, Musicā itidem perseuerantius exerceret. Hinc locum mutuatus est Horatius noster, cùm in Cygnum abire se scribit ad Mecænatem: E

Iamiam residunt cruribus asperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Supernè, nascunturq; leues
Per digitos humerosq; plumæ.

Et cùm piscium silentio vocalissimam opponeret harmoniam, ita de lyra canit:

O mutis quoq; piscibus
Donatura Cygni, si libeat, sonum.

Platoni ea super Orpheo scribenti adsentitur Æneas philosophus, qui quidem vbi ex Chaldæorum, Ægyptiorum & Græcorum opinione defunctorum animas euocari posse docet, Orphea Cygni specie euocandū ait. Quòd si quis Homerum euocare voluerit, oportere eum Lusciniæ formam indutum apparere: de qua paulò pòst.

NAVIGATIO SECVNDA.

CVm verò Cygni & aquis & Fauonio plurimùm gaudeant, in ὀρνιθογονία solis nautis, veluti aquila tempestati, columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium: F

Ni frustra augurium vani docuere parentes,
Aspice bissenos lætantes agmine Cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur.
Ut reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
Haud aliter puppesq; tuæ, pubesq; tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

A
DE LVSCINIA.

Eluti post Orphea, ex antiquorum traditione, meritò succedit Homerus, ita post cygnum Luscinia locum tenet, quando, vt paulò antè dicebamus, Cygnus Orphei, Luscinia Homeri simulacrum est.

MVSICA.

NOn immeritò autem Musicam, atq; omnibus eam numeris absolutam, per alitis huius hieroglyphicum significari tradiderunt, siue multiplicem vocis varietatem, siue delectabilem suauitatē, siue pertinacem in ea continuationē admiremur, vt vna deniq; perfecta Musicæ scientia sonū moduletur, quem nunc cōtinuo spiritu in longum trahat, nunc inflexo variet, nunc conciso distinguat, intorto copulet, promittat, reuocet, & ex inopinato infuscet. Quid cùm secū ipsa murmurat, quàm plena, quàm grauis, quàm acuta, quàm crebra, quàm extenta modulatio? atq; vbi visum est, vt sonus ipse vibrans, vt summus, vt medius, vt imus exauditur? omniaq; tam paruulis in faucibus, quę tot exquisitis tibiarū tormentis ars hominū excogitauit. quibus Musicæ leporibus enarrandis cum
B Luscinia Plinius ipse contendere videtur. Vt iam Luscinias taceamus Græco & Latino sermone dociles Druso & Britannico Claudij filijs fuisse. Huic autem aui tam genuina, tam voluptaria est modulatio, vt, si Aristoteli credendum est, obseruatū sit eam pullos erudire. quòd si procul à matribus alantur, non ita suauiter, neq; ita peritè canant. id quod tamen non mercedis neq; glorię spe faciūt, quæ duo mortalibus ad augendam industriam calcaria potissimū adhibentur, sed vnius delectationis gratia qua sese oblectat. Quòd si qua vnquā auis fuit, ex cuius cantilenis homines Musicā excogitauerint, vt Chamæleon Ponticus arbitratur, nimirū Luscinia est, quam habuisse magistram neminem pudere debeat, dummodo vim in hac re alitis non ignauiter assequatur.

GERMINATIO.

GErminationis tempus nonnulli per Lusciniam indicant, propterea quòd auis ea cumprimū sylua frondibus incipit opacare, diebus ac noctibus quindecim assiduè canat, lætitiā testata, quam ex verni temporis aduentu persentit. ab eo verò tempore canit quidem, sed non assiduè.

LVCVBRATIONES.

C QVare factū, vt qui eam vernis mensibus per totam ferè noctem dulci eo modulamine delectari obseruarunt, vigilantiam ex eius hieroglyphico, nocturnasq; lucubrationes significari dixerint. Nam nisi literarū studijs summa inesset delectatio, mirificusq; concentus, pro vniuscuiusq; ingenij captu, haud facilè reperias qui laboriosis vigilijs temerè velit insenescere, atq; assidua mētis agitatione consumi. Cui quidem sententiæ fauet, quod Hesiodus ea similitudine quā de Luscinia ab accipitre in altum rapta, miserabiliterq; conquerēte, posuit. Per Lusciniam, vt interpretes addunt, Poëtam causa modulationis intelligit, semetipsum scilicet, qui fuerat à iudicibus vexatus: per accipitrē verò iudices, ob rapacitatem, qui Persæ fratris largitionibus corrupti iniquè iudicauerant.

DE PSITTACO.

Sittacum apud Ægyptios, de quibus aliquid habuerim, nō inueni: sed autores, nationesq; reliquæ, auem in humani sermonis imitatione omnium maximè admirabilem, indictam minimè reliquêre.

ELOQVENTIA. D

PEr eius enim effigiem eloquẽtem hominem, qualem se negat Tullius reperisse, significabant, cùm nullum ex animalibus rationis expertibus articulatius humanas explicet voces: id quod ideo præstat, quòd linguam habeat latiorem carnosioremq́;, et humanæ propemodum similem: nam quæ angustam habent, literas proferre non possunt. Atq; hanc ueri simile est inter eas, quas Psaphon Libycus enutriuit & instituit, principatum obtinuisse: ille enim cùm alioquin vir esset perditissimus, & omni scelerũ obscœnitate contaminatus, uiã excogitauit, qua nõ modò se purgaret infamia, sed diuinos etiam honores post mortem assequeretur. Aues enim magno numero in seductũ penetrale clausit, quas cicuratas, nemine conscio, docuit canere, μέγας θεὸς ψάφων, magnus deus Psaphon: mandauitq́; moriens, vt penetrale illud nulla interposita mora disiectis fenestris patefieret, atq; ita prouolantibus per vrbem totam, totumq́; agrum auibus, & magnus deus Psaphon, vbiq; Græcè concinentibus, factum vt sit creditus deus, & templa sacraq́; illi fuerint instituta. E

DE PICA.

ESt & Picæ docilitas ad humana verba, sed quoniã nõ ita liquidè nec concinnè loquitur vt psittacus, & quadam omnino raucitate sermonem obfuscat, præfractoq́; sono syllabas enunciat, estq́; memoria minimè tenaci, vt nisi quæ didicit frequentius replicari audierit, facilè obliuiscatur, ideo non meruit, vt Psittacus, eloquentiæ titulum sibi vendicare.

GARRVLITAS.

SEd pro garrulæ potius loquacitatis hieroglyphico posita est, quod & in rudis plebeculæ ore quotidie versatur, garrulos Picę cognomento vocitantis: ea enim & loquacitate plurima, & assidua vocum mutatione insignis est, vtpote quæ diebus ferè singulis diuersam emittit vocem. Cuius quidem garrulitatis ergò Baccho dedicatur, vt Plutarchus affirmat: dicacitate enim plurimùm ebrij valent, & arcanum demens detegit ebrietas, atq; vt apud Horatium est,

Fœcundi calices quem non fecere disertum? F

Sed enim super hoc plurima apud Platonem in Legibus, vbi nullum tormentum, ad veritatem eliciendam, vino efficacius adhiberi posse differit. Mira sunt quæ de Pica Plutarchus refert, quę alioquin loquacissima, auditis Romæ buccinatoribus obstupefacta siluerit e uestigiò, tantoq́; ita silentio dies aliquot meditata, repentè quasi expergefacta omnem eum buccinarũ sonum, harmoniam & numeros summa omniũ admiratione reddiderit. In portentis quoq; Pica sermonis significationem habet, vt ea quę Ezelino in Feltrinos mouenti facta obuiam, & in eius humeros delapsa, indiciũ fuit, populum cui plurimũ in loquendo studium, ad eius autoritatem se nullo negotio collaturum: pauloq́; pòst, anteaquàm mœnibus appropinquaret, affuerunt ab ea vrbe legati, qui se duci dederent, pacataq́; ad eius arbitriũ omnia nunciarent. Nonnulli verò scribunt huiusmodi Picam militari signo insedisse, quam manu captam, & in augurij omen acceptam, Tyrannus ipse expeditionibus omnibus seriò circuntulerit.

SIMVLATIO.

ESt & mendacij siue simulationis hieroglyphicũ Pica, vtpote quæ anteriore par-

are parte candida sit, posteriore autem nigricet, amicum scilicet purum atque syncerum affatu primo simulet, mox vel decipiat, vel eludat. De his Pythagoræ dictũ aiunt, τῶν μελανούρων μὴ γεύσασθαι, minimè gustandũ ex ijs, quibus est nigra cauda: non admittendos in amicitiam homines simulatores & dissimulatores hypocritas. Quod verò facit ad mendaciũ, Tryphon Grammaticus ait, τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μελαίνεται, mendacium quippe in extrema parte nigrescere.

DE LARO.

ET quoniã à Musicis elegantibusque volucrib. in clamosas incidimus & importunas, Larum quoque nescio quid obstrepentem audiamus.

EXPECTATIONEM FRVSTRATVS.

HOminem, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen gnauiter sit frustratus, ostendere si vellent, Larum figurabant: illa siquidem clamore arguto admodum cùm parturit vociferatur, partusque edit plumosos vtique ac apprimè pennatos, cæterùm carne admodum exigua. Sunt qui hanc auem eandem cum Ceppho esse putent, prouerbio decepti quod circumfertur, λάρος κέπφος. Sed enim diuersam esse Larum alitem à ceppho, inde mihi suspicio est, quòd Laro longè aliud est ingenium quàm ceppho sit: cepphus enim ad cibum tenuia quæque sectatur, vt etiam marina sit spuma cõtentus: Larus verò inter voracissimas numeratur, omniuorumque animal esse fertur, vnde sit à veteribus Herculi dicatus, quem helluonem maximũ fuisse prædicant. Neque temerè Aristophanes, Ranis, Cleonem rempub. omnem deuorantem, Laron vocarit. Præterea Hesychius Hierosolymitanus, Larum ait esse auem quæ tam in mari quàm in terra versetur, & vtriusque partis cibo, quem plurimũ & vndecunque perquisitum deuoret, enutriatur: perque eam piorum mensis Leuitico prohibitam, os à Theologis accipi, qui circumcisionem simul venerabãtur, & baptismũ mi us aspernabantur, de quo Paulus, ipso diuinarum institutionũ primordio, restitit in faciem Petro, licet ipse Timotheũ, vtpote vno ex parentibus Iudæo genitum, circuncidisset. Eos demum homines alitis huius hieroglyphico indicari osse manifestum, qui vitam suæ libidinis arbitrio degendam instituêre, modò udæorum rigorem in diuinis literis æstimantes, modò in ijs tantùm quę ad voluptatẽ suam faciunt, excusso legis iugo, omnia sibi licentius permittentes, Christianũque dogma in eo tantùm sectantes, quòd de summi Dei clementia, plus uàm audere debeant, sibi pollicentur, mox perfractis vtriusque agonis carceribus, effusissimo cursu in Mahumetiam, aut si quid hoc perditius, libertatem, & itiorum omniũ campum effunduntur. Quod verò ad Lari vocabulum pertinet, cùm adolescens adhuc essem, Luciani opusculum De ijs qui mercede conducti aliena quadra degunt, vt ea ferebat ætas, Latinum feci. In eo locus est, ἐπιτρέψει τῇ ἄγρᾳ, εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὅλον παρέχων ἐσθίειν τὸ δέλεαρ. Illud, καθάπερ ὁ λάρος, veluti gauia fecerã, secutus Gazam, qui Laron gauiam reddit ex Eucherio, qui vbi de Laro mentio est in Pentateucho, eam gauiam esse dicit. Et ita reliqui, vulgatis Luciani codicibus in quibus λάρος habetur, decepti, modò gauiã, modò mergum aduxere. Ita & ego, cùm alia non extaret lectio, quam præ manibus habebam rofitebar: sed posteaquàm Romæ in vetustum Palatinæ bibliothecæ codicem cidi, reperi loco hoc, καθάπερ λάβραξ, lectione longè castiore scriptum esse. Piscis ic est edacissimus, quem lupum Latini vocant. De pisce autem & hami esca eo

Luciani loco agitur, non de alitibus. Sed vt ad Larum nostrũ reuertamur, ver- D
sus Homeri est, τοῦ ε΄ τῆς ὀδυσσείας,

Σεύατ᾽ ἔπειτ᾽ ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

vbi Mercurij ornatus omnis scribitur: quem locũ Maro Æneid. quarto totum sibi desumpsit. Vbi verò de mutatione in hanc alitem agendũ est, ita eloquitur:

Hinc toto præceps se corpore in vndas
Misit, aui similis quæ circum littora, circum
Piscosos scopulos humilis volat, æquora iuxta.

Hîc Seruius: Incongruum, inquit, heroo credidit carmini, si mergum diceret, vt alibi ciconiam per periphrasin posuit:

Candida venit auis longis inuisa colubris.

DE CEPPHO.

Ed quoniam & Cepphus ipse suam habet significationẽ, quem is in hieroglyphicis locum teneat, videamus.

FATVVS. E

CEpphus vbiq; hieroglyphicum est fatuitatis & stuporis, quo animal id egregiè laborat. Ferunt siquidem eum spuma marina victitare, cuius rei non ignari piscatores, spumas è littore collectas eminus proiectãt, ita volucres ad escam allectantes, mox cominus, inde etiam manu porrigentes, facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari videtur, ea, vt arbitror, ratione adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad verbũ ferè Georgicis expresserit, atq; vbi ille κέπφον, hic fulicã posuerit. Arati carmina ita habent:

Καί ποτε καὶ κέπφοι, ὁπότε εὔδιοι ποτέωνται,
Ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰληδὰ φέρονται.
πολλάκι δ᾽ ἀγριάδες νῆσσαι, ἢ εἰν ἁλὶ δῖναι
αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσονται πτερύγεσσιν. Virgilius ita reddidit:

Cùm medio celeres volitant ex æquore mergi,
Clamoremq; ferunt ad littora, cumq; marinæ
In sicco ludunt fulicæ.

Quòd verò vnà iungantur λάρος κέπφος in adagijs, geminatum esse opprobrium dixerim, vt lapis caudex apud Terentium, & quod ad mergũ & fulicam nostros I facit, scortatores nebulones, & alia huiusmodi apud Horatium.

DE GRYPHE.

Xigere videtur rerum series, vt qui ab olore Phœbea alite exorsi sumus, Gryphes identidem Apollineos subiungamus, tametsi quid hi sibi vellent nunquã compererim apud Ægyptiorũ hieroglyphicorum interpretes. Ægyptiũ tamen esse cõmentum Bembæa ostendit tabula, in qua Gryphes multis varijsq; formis cælati, & ea etiam quam fabulantur effigie cõspiciũtur, passimq; in terra Græcia, & Italia vniuersa, quaq; Romanum olim imperiũ extendebatur, in mysticæ huius philosophiæ vsum figurati.

APOLLO.

HI siquidem auritũ animalis genus, qui capita habent aquilæ, cætera leonis, vt plerisq; tradidere, & vt in ahenea Bembi mensa cernitur, cum alis ingentis admodum magnitudinis, Apollinem indicabant, veteresq; eos Apollineo currui succedere finxerunt, Gryphenumq; Phœbum hac de causa vocitatum à nonnul-

A nonnullis manifestum est, quod ita tangit Claudianus:

At si Phœbus adest, & frænis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe.

Et in Gallieni numis Gryphes cusos inspicias, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG. Duo verò animalia in suo quæque genere reliquis imperãtia complectuntur, veluti Sol reliquis in cœlo micantibus ignibus imperitare, & luminis sui magnitudine vbertateque reliquos omnes alere & illustrare uidetur: meritò itaque sacris profanisque rebus omnibus, aris, sepulchris, vrnis, tẽplis, publicis priuatisque ædibus custodes passim adhibiti. Sunt tamen qui Gryphis figuram non, vt vulgò creditur, leonina in inferioribus specie esse dicant, sed equis haud absimilem, verùm quæ capita cum incuruis rostris aquilarum more, sed ea aurita habeant: ita enim ab Aristæo Proconesio memoriæ super his proditum tradit Pausanias.

NASONES.

INuenies aliquando Nasones, id enim nomẽ à nasi magnitudine est, Gryphos B nuncupatos, quo quidem cognomento Syriæ Rex Gryphus Cleopatræ filius appellatus est: fuit enim is uisenda nasi magnitudine præditus. Sed quid ego vlterius de Gryphis commentari pergam, cùm rerum scriptores dubitẽt, an huius imaginis animal inueniatur? Capite enim nono supra quadragesimum libri decimi Plinius sententiam attestatus suam ait: Pegasos equino capite uolucres, & Gryphas auritos aduncitate rostri, illos in Scythia, hos in Æthiopia, fabulosos reor. Idem tamen quarto libri XXXIII. cap. apud Scythas ait aurum à formicis aut Gryphibus erutũ. Sed hoc ait ex vulgatæ historiæ opinione. Nam illud Virgilianum, Iungentur iam Gryphes equis, nihil aliud sibi vult, quàm euenturum vt ea quæ minimè fieri possunt, protinus fiant: aëria quippe animalia cum terrestribus eidẽ iugo summittantur, quod natura minimè patitur. Sed, bone Deus, quorsum Hydra multiceps? quorsum triceps Geryon? quorsum tribus compacta feris Chimæra? quorsum Sphinges, & monstra alia? nisi vt partium complexum ostendant, veluti ex verbo & diuersis nominibus oratio constituitur. Quare qui simplicium significationes rectè perceperit, facilè ad mixtorum interpretationem accedet, quæ cùm tibi, mi Coloti, cognitissima esse non ignorem, superuacuum duxi plura super his inculcare.

DE CORVO.

FInem eram his nugis facturus, qui mihi videbar plus nimio tibi obstrepuisse, cumque coronidem ducere pararem, visus mihi sum crocitantem audire Coruum, quasi se quoque Phœbeam alitem vẽditaret, & in harum consortium admitti se quoque postularet. Non ineptum iudicaui, qui orsus essem à cãdidissima, desinerem in nigerrimam, à vocalissima in raucissimam, quòd sciebã antipathiam istiusmodi in naturæ rebus considerãdis suã habere voluptatẽ. Tu igitur necesse est summittas auriculas, & quicquid crocitauerit, & quicquid contra aliarum auium morem fecerit, boni consulas.

FILIORVM EXHÆREDATOR.

COrui autem figura hieroglyphicũ erat hominis qui liberos suos exhæredaret, abdicaret'ue, aut domo quoquo eijceret modo: aiunt enim cum pullos suos, simulac volãdi potestatem assecuti fuerint, nido expellere, mox & regione

tota interdicere, quòd vſqueadeò ſit amans ſoli tudinis. Faciunt hoc & ſubaquilæ, quarum greges vſquã difficulter inuenias. Autores noſtri, qui rerum naturalium hiſtoriam conquirunt, magna ex parte ſcribunt, Coruum pullos quidem párere, ſed eos non alere, mœſtitia ſcilicet affectũ, quòd eos, ſimulac excluſi ſunt, pennis candicãtibus præditos aſpiciat, ac perinde vix à ſe genitos arbitretur. Vtcunq;, pro maximè laborantibus inopia, Pſalmographus ait: Et pullis Coruorũ inuocantibus cum alimenta ſubminiſtrat Deus. Cùm enim ita fuerint tanquam adulterini, à parentibus deſtituti, vel rore cœlitùs deſtillante, vel minutiſsimis quibuſdam animalibus, quę nidos eos circumuolant, nutriuntur, in ſupremę benignitatis ſummæq; prouidentię diuini numinis argumentũ. Eucherius hinc filios fideles doctrina cœleſti imbutos, ex infidelibus tamen parẽtibus genitos, indicari ex veterum Theologorum traditione commonuit. E

IMBRES.

IN augurijs Coruus, perinde ac cornix, de qua dictum alibi, imbrium ſignificationem habet. quare Nicander ita de Coruo: κόραξ τ' ὀμβρήεις κρώζων, vbi ait interpres, ὁπηνίκα δ' ἀλέησι οἱ κόρακες ἢ φῦλα κολοιῶν ὕδατος ἀρχομένοιο διὸς πέρι σῆμ' ἐγένοντο. Quẽ Virgilius ſecutus, de pluuiæ portentis ait:

Et è paſtu decedens agmine magno
Coruorum increpuit denſis exercitus alis.

DISCORDIA MILITARIS.

LOngè autem diuerſo à cornice ſignificato Coruus accipitur, quippe cùm ea, vt ſuo loco dictum, ſit concordiæ ſignũ, vt pleraq; poëtarum elogia indicio ſunt. Corui contrà futurã quandoq; inter collegas diſcordiã oſtenderũt, aquilam, quæ Auguſti tentorio ſuperſederat, duo numero inſectantes, à qua & afflicti, & ad terram deiecti ſunt, cùm is ad Bononiã Triumuirorũ copias traduxiſſet, Philippo rerum exitum, qualis inde ſubſecutus eſt, præſagiente. F Fuerũt & Alexandro Babylona iter intendenti, infauſti ominis ſignum, Corui ſublimi volatu ſe mutuò inceſſentes, quorum afflicti quidam, ac penè diſcerpti, in illius conſpectu ad terram decidêre.

EMANSOR.

ET quoniam in milites incidimus, eſt cur apud eos aliquantulum immoremur. Emanſorem ex Coruo figurato ſignificari, tam diuinæ quàm profanæ literæ docuerũt: quippe eum qui officiũ ſuum deſerat, veluti miles ignauus, qui ad conſtitutũ diem adeſſe iuſſus domi deſederit. Secundo Faſtorum habemus, Phœbum, cùm Ioui ſacrum facere inſtituiſſet, Coruum qui aquam de viuo fonte afferret, præmiſiſſe: qui cùm inſediſſet fico quæ acerbos adhuc fructus habebat, tandiu moratus eſt, quoad maturi fierent: inde paſtus anguem corripit, quẽ ad Apollinem defert, eum aduerſariũ cauſatus moram inieciſſe, ne aquam hauri re potuerit: quem Phœbus cùm mẽdacij redarguiſſet, Coruum inde damnauit, vt quandiu ficus lacteus eſſet, aquam de nullo fonte biberet. Atqui multis antè

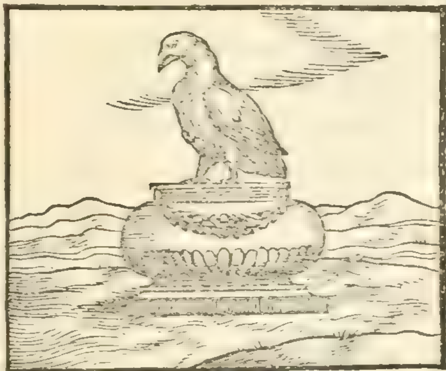
ſeculis

seculis Coruus in Diuinis literis contumaciæ huiuſmodi nota inuſtus eſt: præmiſſus ille ſiquidem ab Noë ipſa ex arca, vt pacatæ'ne res eſſent exploraret, circa ſordes deſinentis diluuij deſedit: quod quidẽ, vt Hieroſolymitanus Heſychius philoſophatur, ſignũ fuit futuros homines, qui admiſsi ad ſacra, ſublimisq; ſciẽtiæ myſterijs initiati, animo poſtmodũ inconſtanti, qui ſub fuſcarum pẽnarum veſte deliteſcebat, præclara incœpta ignauiter fruſtraturi eſſent, inſtitutionis probę ſanctæq; cõſortia derelinquẽtes: vt inter Domini diſcipulos Iſcariotis filius Iudas tam turpiter q̃ flagitioſe defecit à Domino. Sanè Cyprianus ad Nouatianũ, Coruum hũc emiſſum à Noë, neq; reuerſum, quòd ad cadauerũ paſtũ ſe conuerterit, hæreticos indicare ait, qui ſecedẽtes ab Eccleſia, ad meliora, ad mẽbra quippe ſua redire minimè curãt, ſed cum immundo grege perpetuis ſordib. volutant. Has volucres Abraham frumenta depaſcentes abegiſſe dicitur, vnde nomen meruit Abactoris, nimirũ indicaturus futurũ, vt is Aſſertoris liberatorisq; nomẽ aſſequeretur, qui prauorũ hominũ collegia ſummoueret, qui impios tolleret, qui de ſacris literis, quę animorũ paſtus ſunt, malè ſentientes opprimeret. Ita Samſon, vt Hieron. quintis ſupra vigeſimis caſtris Hebræorũ ait, à fructibus ſuis aues abegit, vulpes quæ vineas exterminabant in vincula cõpegit, interfectoq; leone illo rugiente, in eius mox cadaueris ore fauum mellis inuenit.

IGNOMINIOSA REPVLSA.

PEr hominem Coruis obiectum deſtinatúmue, aut quid aliud ita expoſitũ, id hieroglyphico manifeſto intelligimus, quod ignominioſe repulſum fuerit, è conſpectuq; ſummotũ. Et quoniã dæmone malo nihil magis abominabile, nihil contẽptius neq; abiectius, Eucherius monet eum ipſum in diuinis literis per Coruũ intelligi, eo apud Solomonẽ loco: Effodiant eum Corui de torrẽte. atq; hinc prouerbiũ apud Græcos Comicos vſitatiſsimũ, ἐς κόρακας. Sed eruditè atq; copioſe alij de prouerbio. In ijſdẽ diuinis literis Pſalmo vigeſimoſexto legitur apud Græcos, μὴ ἀποσκορακίσῃς με, quod nonnulli ad huiuſmodi prouerbiũ trahunt, verbumq; ἀποσκορακίζομαι, Suidæ agnitũ dicunt, eo ipſo Dauidico citato verſu: & ignominioſæ repulſæ mẽtione facta, Latini ſimpliciter, ne repellas me, reddidere. Sed enim Euthymius innuit poſſe id verbi ex metaphora ſcoriæ deſumi: nam ſcoria ſpurcitia illa eſt, in omni metallo, quę tãquã fæx, nulli vtilis operi, proijcitur: indeq; fieri ἀποσκορακίζειν, contemnere: & nomen ἀποσκορακισμὸς, contemptus.

RHETOR.

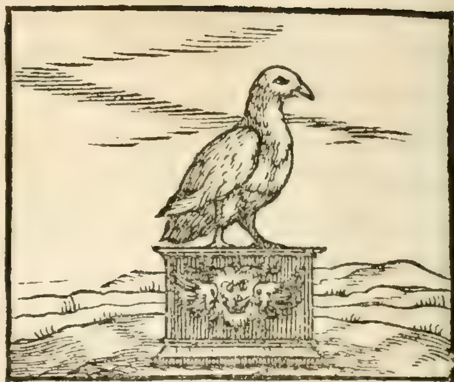

SVmuntur etiã hieroglyphica de celebris alicuius viri nomine, veluti à Corace rhetore, qui poſt Hieronis obitũ primus Rhetoricã Syracuſis docuit: propter cuius celebritatẽ Metellus Diodorũ rhetorem, quo magiſtro vſus fuerat, iam defunctũ honoraturus, Coruũ lapideũ eius ſepulchro impoſuit, quaſi antiquiſsimo illi Coraci similẽ indicare vellet. Cæterùm Cicero rem ſalſe detorſit cauillatus in Metellum, rectè eum feciſſe, propterea quòd diſcipulum non dicere, ſed volare docuiſſet, inconſtantiam ſcilicet Metelli, qua malè audiebat, eo ſcommate perſtringens.

APOLLO.

QVòd verò Coruus hieroglyphicũ Apollinis haberetur, nõnulli ea de cauſa factum exiſtimant, qua caper Baccho, Sileno aſinus datur, & eadem ratione

in antipharmacum aliȷs alia. Inauſpicatiſsimũ, aiunt, animal, auſpicatiſsimo oraculorum autori meruit immolari. Sedenim aliud eſt, hoſtia hac vel illa deo cuipiam facere, aliud ſpecie ſua deum ipſum explicare: nam hoc modo dicimus animalium figuras eſſe huius vel illius hieroglyphica, quorum figura poſita deus ſtatim ſuus intelligatur. Igitur aliȷ dicunt, propterea quòd mediȷs æſtiui temporis feruoribus, Solis beneficio fretus, pullos excludat ſuos, quod præter aliorum animalium naturam Coruo datum, peculiare aliquid ſibi cum Sole intercedere ſignificat. Inde legere eſt apud Petronium: D

Si contra rerum naturæ munera notæ,
Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim cùm Porphyrius dicat libro De abſtinentia carnium, colorem nigrũ Soli dedicatũ, quòd eius calore humana etiam corpora fuſciora nigrioraq́ reddantur, ſitq́ Coruus inter aues maximè niger, manifeſta eſt cauſa cur is Apollini ſacer habeatur. Porrò Brachmanę colorem atrum in primis venerantur, propter Solem omnia denigrantem. Iam & Salomon rem egregiè nigram oſtenſurus Canticorum cantico, Crines, ait, eius vt abietes, nigri ſicut Corui. Auem autem eam Apollini prius familiarem fuiſſe, neq́ non inſigni candore præditam, Apollinis mox indignatione, quòd ad ſe dilectę Coronidis crimen detuliſſet, in eam nigritiam demutatum fabularum ſcriptores Heſiodum ſecuti meminêre. Sed Artemo Pindarum cõmendat, qui, Pythiȷs, diſsimulata quæ de Coruo fertur hiſtoria, Apollinẽ ipſum ſcripſerit per ſe Iſchios & Coronidis furtũ deprehendiſſe. Anaximander in Horoſcopicis libris Apollini ſacrũ ideo Coruũ facit, quòd ſolus inter omnes aues vocum ſignificationes, quas accuratè admodũ augures obſeruarint, habeat. Addam & illud, nigrorẽ ita Coruo ingenitũ eſſe, vt ad intinguendũ capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius: & niſi inter tinguendum ore oleũ cõtineatur, dentes quoq́ ita nigros effici, vt mox vix poſsint elui. E

SITIS.

Coruũ ſuperius ſiti damnatũ ab Apolline dicebamus, ideoq́ hieroglyphicũ eſſe incõmodi eiuſmodi, eaq́ de cauſa Nicãdrũ ſcripſiſſe, frequentiores eius alitis crocitatus vẽturæ pluuiæ indiciũ eſſe. Sednim Corui natura ipſa ſiticuloſi ſunt per ſexagenos pręcipuè æſtatis dies, quibus ventris profluuio laborant, vltroq́ potu abſtinent, vt incõmodo illi obuiam eant, aluumq́ ſiſtant. Quare ſi conſilium eius animalis penſitemus, ſobrietatem conuenientius quàm ſitim hanc vocitabimus. B

IMPOSTVRA.

NOn poſſum loco hoc diſsimulare, quàm aptè quiſpiã impoſtorẽ per Coruũ ore ſaxũ tenẽtem, & vrnã appoſitã, ſignificarit. In Libya ſiquidẽ ſiticuloſa admodũ regione, viri aquã, quã de remotis admodũ fontibus aut fluuiȷs attulerint, in fictilia vaſa ad hoc cõparata diſtribuũt, quæ alioquin ventre ſunt admodum capaci, ore tantũ patent quantũ ſatis eſt ad gallinaceũ ouũ recipiendũ, c[illegible]

minus

A minus obturata, ad captandum nocturni aëris beneficiũ, per summa domorum tecta disponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia eò conuolant, immissisq; in vrnas capitibus humorem sorbillant, qui simulac deficere cœperit, lapillos conquirunt (quod Plutarchus se vidisse affirmat) quos afferentes in aquã subinde deijciunt, atq; ita surgente in dies humore, siti cõsulant suæ. Idem scribit de cane, qui lapillos in amphorã oleariam conijciebat, donec oleo redundante lambere arbitrio posset suo. Dicet aliquis, philosophum hinc aut geometram significari potius, quàm sycophantam: quia rerum plenitudinem, mutuamq; corporum inter se repugnantiam atq; cessionem cognoscant, natura ipsa docẽte, & coruus & canis, & qui maiora etiã de intellectu suo miracula profitentur: in hoc autem probè norunt necesse futurum, vt in corporum conflictu alterum alteri cedat, eam quippe intelligant rationem, qua coronę illius sacoma deprehenderit Archimedes, quam Hieron Syracusanorum rex faciundam locauerat, de quo latè apud Vitruuiũ. Ego verò ipsa edoctus re, impostorẽ potius ostendi ex huiusmodi hieroglyphico dixerim. Fuit siquidem mihi Romę famu-
B lus natione Gallus, patria, vt ipse aiebat, Virdunensis, Rolandinus ille, quẽ probè noueras Coloti facetulum, & morionẽ nõ sanè illepidum, & cumprimis officij memorẽ sui, cuius opera vtebar plurimũ in scribendo. Allatus ad me Venetijs fuerat vini Cretici cadus generosi admodũ atq; suauissimi: iussi, vti mos est talia nõ credere famulis, diligentius asseruari, amicis aduenientib. potius quàm mihi vsui futurum: interdum tamen vnciatim minimũ quid hauriebatur: intermonebat subinde famulus, nectar (sic enim ipse vinum id appellitabat) facilè, si parcere ita pergerem, in massam obdurari posse, atq; etiam lapidescere. Putabã ego de firmitate dici, quam vinum in dies veterascens acquirebat, atq;, Bene sanè, respondebã. Quid autem? venit æstas, visumq; est cadum, ne cõciperet æstũ, loco dimouere: cumq; in cõmodiorem cuppã transferre vellem, vix duobos inde sextarijs effusis, nihil amplius effluebat, ipso tamen pondere permanente. Quid sit miror, operculum supernè tollo, introspicio, rem immisso intrò digito peruestigo: atq; ecce ibi vim glareæ ingentem quanta nux iuglandis est magnitudine, ad summũ vsq; cadum aggestã, quã nõ in cuppam, sed in vimineã corbẽ transfundere necesse fuit. Ita astutulus ille veterator quotidie aliquid subduce-
C bat, & ne tubulus, qui paulò infra cadi medium immissus erat, aliquando rem proderet, ad exhausti vini modum lapillos eos, amoto supernè operculo, qua liquor infundi solet, immittebat, oppletoq; ita calculis cado, vt nullum amplius infarcire posset, satis iam colluctatus, non expectato vt res propalàm fieret, domo emigrauerat. Atq; hæc certò mihi videtur, quæ verissimè dici possit impostura, tot per tris continuos menses lapillis subducti liquoris loco fraudulenter impositis. Sed agnosco, mi Coloti, Parioniam loquacitatem, quam tamen ita auribus tuis familiarem scio, vt post tot auium clangores eam imitari non erubuerim, tua quippe fretus beneuolentia, quę dictionem meam longius protraxit, quàm tuæ postularent occupationes: itaq; omnia boni consules, & vt tuus est mos, næuo etiam in amici articulo delectaberis.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD NICOLAVM CORDATVM NEPOTEM IVRISCONS. DE IIS QVÆ PER PAVONEM, GALLVM, GALLINAMQVE, GALLINAGINEM, ANSEREM, PERDICEM ET COTVRNICEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Erquirenti mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pauone, Gallo, Gallinaq;, Gallinagine, Ansere nō nostri generis Perdice & Coturnice ex sacris Aegyptiorum literis in hasce nostras misissem, dono darem, Cordatissime Nepos, ex meis te potissimùm delegi, cui hæc familiariora gustu ex clientum nostratium, & præcipuè externorum muneribus, qui his vel quotidie ædes tuas frequentant, & veluti superpondia ad te deferunt pro tuis responsis in personarum & fortunarum suarum tutelam, vt grauioribus illis veræ (ni fallor) philosophiæ studijs delassatus, te ad harum lectionem quandoq; transferas, moxq; tibi & amicis tuis lautiores mensas pares, exhibeas, qui his opimè saturati, ex earum indicijs seu significationibus te referente secunda veluti cœna animū pariter pascant & oblectent, conferantq; quantum hæ his salsamentis sapidiores epulæ, & quotiens ad huiusmodi discubuerint, & palato & animo simul faciāt satis: quas etiam Petrulo nostro propinabis, quē iam videre videor discumbentem, & supra ætatem maiora satis audentem, cui Dij tutelam fortunent. Reliquum est, vt & tu de tuarum reliquijs mihi communices: sin minus (quando plures non flagitem quàm præstare possis) præscriptis verbis tecum experiar. Vale.

IVNO.

VNONI Pauo præcipuè dedicatus erat, deamq; ipsam nōnulli solo Pauonis hieroglyphico intelligebant. In Iuliæ Piæ Felicis numo signū Iunonis est cum hasta, & patera Pauone iuxtà apposito, cū inscriptione, IVNONEM, casu quarto, quod lectu rarū est. In Faustinæ verò numis idolū identidē est cū lancea & patera, à cuius pedibus Pauo inscriptio est, IVNONI LVCINÆ. Iunonis autē auem esse hanc, eiusq; currui succedere nōnulli ideo confingūt, quòd Iuno dubio procul opulentiam significat: ea vero cùm exponitur spectanda, omniū in se oculos cōtrahit. Verùm ideo Pauones Iunoni consecratos putat Athenæus, quòd huiusmodi aues in Samo insula prius repertæ fuerint, indeq; ad gentes alias delatę: sacra enim apud veteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorū pecunia impressus Pauo, vt idem Athenæus autor est. Spectabatur & Mycenis Pauo pulchritudinis admirandæ, in æde Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat.

DIVITIARVM TVRPITVDO.

CÆterùm plerunq; diuitiarum finis in turpitudine consistit, talesq; sunt Pauonis pedes: quare Theophrastus super hoc sapienter dixit, τ' ἄλλα περιγνῶθι, cùm admonere vellet, in speciosa rerū ostētatione etiā alia circumspicienda perscrutandaq; esse, quasi multa turpia & fœda visu dictuq;, sub tam formosa specie delitescant. quod Theophrasti dictum ita Horatius expressit:

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Huius-

A Huiusmodi sunt apud Lucianum tragœdiarum libri, cocco, purpura, auro, argentóue foris amplificè decorati, intrò verò simulac inspexeris, nihil lætabile, nihil deliciosum deprehendas, sed adulteria infanda, incestus, sacrilegia, turpissimas cædes, & omne scelerum & impietatis genus: ὑψαυχεῖ enim, vt antiquus Phocylides ait, ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν ἀέξει. Diuitiæ elatũ faciunt, scelera impia adaugent. Argumentum autem huiusmodi ἱερογλυφικῶς exprimere qui voluerit, aptè Pauonem cauda passa, vnoq; elato pede ostentatoq; figurabit.

DIVITIÆ VICISSITVDINARIÆ.

AST hominem qui modò diuitijs afflueret, modò rerum inopia premeretur, varioq; euentu fortunæ volubilitatem iacturis & donis experiretur, significare qui vellent, pro hieroglyphico Pauonis tantùm caudam facere consueuerunt: caudam is siquidem singulis annis cum primis arborũ frondibus amittit, cumq; earundem germine recipit. Ab elaboratarum autẽ diuitiarum similitudine factum crediderim, vt Homerũ Platonici dixerint in Pauonem abijsse, qui tantam rerum varietatem poeticis coloribus ornatam explicuerit.

NOX.

B NOctem verò significantes, Pauonem surrecta in orbem cauda figurabant. Nam cùm Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus insignitum, neq; aliud quidpiã per Argũ quàm cœlũ nocturno tempore, si detur dicere, oculatissimum intelligerent, atq; illi nomen à splendore atq; velocitate inditũ profiterentur, vtrunq; enim ἄργος significat, neq; alio tempore micantissimi stellarũ radij coruscarẽt splendescerẽtq; quàm nocturno, datus est fictioni locus, vt per oculatã eius alitis caudã nox ipsa sensu mystico hieroglyphicoq; significaretur.

DIES.

QVòd si diem innuere voluissent, eandẽ ipsam volucrẽ demissa cauda pinxissent, quasi tunc nox stellas occulere videatur, cùm dies ipse cœperit aduentare, tamq; diu latitent stellæ, quandiu Sol supra terram est.

GLORIOSVS.

VErùm eadem species quæ noctem significabat, hominem etiam gloriȩ plenum exprimebat: Pauo enim preciosam eam caudæ supellectilem tũ plurimùm ostentat, cùm plurimos ad se spectandum aduenisse conspexerit: quòd si nullũ admirari, adesséue cognouerit, eam recõdit veluti indignatus. Hinc Oui-C dius, Laudata Pauone superbior, de valde sibi placente dixit. Quoniã verò fœminarum est proprium, qualibet in re sibi applausum quærere, gloriosasq; esse, inter Pauonem & fœminã mirus quidam naturæ cõsensus est: vt minimè mirũ sit virginem in Leucadia vsqueadeò adamatam à Pauone, quem ipsa aluerat, vt ea defuncta ipsa etiam commori voluerit.

PRODIGVS.

NOn ineptè autem nõnulli, perdito luxu prodigos, Pauonis imagine describunt, in quibus quidem cauda mirȩ conspicitũ pulchritudinis: verùm ea neque ad volatũ, neq; ad motũ vtilis, cùm plerisq; alijs omnibus volatilibus cauda vel ad volatum dirigendum loco temonis cuiusdam attributa sit, aut etiã vt motum iuuet, vicemq; remorum subministret, Pauoni verò ea tam ampla, tam sui prodiga, ad solam colorum ostentationem data.

CONCORDIA.

IN numo DOMITIÆ AVGVSTÆ IMP. DOMIT. altera facie Pauonis effigies cũ inscriptione, CONCORDIA AVGVST. Hæc ea Domitia est,

quã Domitianus Auguſtã ſalutauit, poſteaq́ꝫ ex ea filiũ ſuſceperat, mox eam repudiauit, repudiatã ob inſtabilitatẽ ingenij cœpit iterũ deperire, iterũq́ꝫ eam duxit, quaſi populi precibus coactus. atq́ꝫ huc ſpectare crediderim Cõcordiæ, quę ſcilicet maximè omniũ in cõnubijs expetitur, inſcriptionẽ. Pronuba enim Iuno, cuius Pauo, vel ex Pauone imperiũ, cui fuerat reſtituta: ſiue quòd cùm ſe Domitianus Iouẽ appellitari pateretur, vxorẽ etiã Iunonis honore voluerit decorari. D

FOEMINARVM CONſecratio.

SEd enim in Fauſtinæ numo, quem argenteum vidi, Pauo habetur cum inſcriptione, CONSECRATIO. In numo etiã cuius inſcriptio hæc, DIVA PAVLINA, caput grandioris natu mulieris ab occipitio velatæ, à tergo Pauo, qui eandẽ effigiẽ inſidentem dorſo inter alas ſuſtollit, eadẽ quæ in ſuperiori eſt inſcriptio, quippe CONSECRATIO. obſeruatũ enim eſt in fœminarũ conſecrationibus, Pauonem, auem quippe Iunoniam, è faſtigio emitti, prout in marium apotheoſi aquila Iouis ales emittebatur: quamuis in Diuæ Sabinæ Auguſtæ numo E aquila non Pauo ſit. Videmus etiamnum Fauſtinæ Piæ numum, in quo aquila imagunculam cum radio geſtat, cuius inſcriptio eſt eadem, CONSECRATIO. Sed minimè mirum Fauſtinæ aquilam ritu virorum datam, quæ viro ipſa dederit imperium, quod etiam iure ſuo pleriſq́ꝫ in rebus adminiſtrabat, nõ ſine Marci Antonini coniugis viri vndecunq́ꝫ probatiſsimi nota, cui cum amici ſuaderent, principis ſui ignominia offenſi, repudiandã eſſe Fauſtinam, ſi nollet eam occidere, quæ vt fama erat Cõmodum ex adulterio cõcepiſſet, & apud Caietam conditiones ſibi & nauticas & gladiatorias elegiſſet: Atqui, reſpondit ille, fieri hoc minimè poteſt, niſi dotem etiam reddiderimus: dos autem erat Imperium, quod ille à ſocero, volente Hadriano, adoptatus acceperat. In numo tamen cuius inſcriptio eſt, DIVÆ MAXIMINÆ, cum muliebri capite, quod Lunæ inſidet cornibus ſurſum verſis, ab altera facie ſolus Pauo eſt, cauda in rotã paſſa: inſcriptio, CONSECRATIO. Horum numorum vis magna, dum hæc ſcribebam, eruta eſt in agro Bellunenſi, vico Plauterio, cum ingenti Gallienorũ copia. Ad huius ſimilitudinẽ factus & numus ille quem Romæ apud Colotium, F alterumq́ꝫ apud Georgium Anſelmum Parmę vidi, in quo ſcilicet Pauo eſt cauda in rotam effuſa, à cuius pedibus hinc inde S. C. notæ ſingulæ conſpiciuntur: circumcirca, CONSECRATIO. ab altera facie muliebre caput occipitio velato: literæ, DIVÆ MARINIANÆ. Inferiorum ea Auguſtorũ aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate conijcimus: nam quo tempore, non reperi.

DE GALLINA.

GAllinæ ſignificata, quæ Pauoni ſubtexere viſum eſt, in hunc modum habent.

TRIBAS.

MVlierem tribadem, vel quę maris officiũ aggredi nõ erubeſcat, vel etiã quæ viro dominari affectet, per Gallinã quæ criſtam erexerit, caudamq́ꝫ ſuſtulerit, cuiq́ꝫ etiã parua quædam calcaria promineant, intelligi veteres tradiderunt: ea ſiquidẽ vbi marẽ, quod nõnullæ faciũt, pugnãdo vicerit, cucurire incipit, & exemplo mariũ tentat coitu ſuperuenire, Gallinasq́ꝫ reliquas perinde ac

ſi rem

A ſi rem peragere poſsit, ſolicitat, & ſaliendo defatigat, criſtam caudámq; erigit, atq; ea incedit ſpecie, vt non facile inde ſit, vtrum mas an fœmina ſit, internoſcere.

DIVINARVM FLAGELLATOR.

VIrum verò qui opulentiſsimas diuitias prodegerit, &, vt apud Horatiũ eſt, res maternas atq; paternas fortiter abſumpſerit, ſignificare qui volũt, Gallinam aureos numos depaſcentem pingunt: de qua miraculum id proditur, vt ſi auro liqueſcenti Gallinarum membra miſceantur, illud in carnes eas conſumi deprehendatur: atq; ita fit vt Gallina ſit auri venenum. Tradit hoc Ariſtoteles, atq; eum ſecutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per ſomnium Gallinarum gregem ad ſe venientem, & domũ ingredientem inſpexerit, & diuitijs & honoribus auctum iri. quinetiam addunt, ſi Gallinæ ita per quietem viſæ puſillæ admodum apparuerint, lucelli identidem tenuitatem præſagiri.

PERDITIO RERVM.

QVi fabulas delectabili philoſophãdi genere cõmenti ſunt, Sirenas confinxere, quæ blanditijs amatorijs & voluptuoſa nequitia homines ad ſe traherent, illecebriſq; irretirẽt, apud quas mollitudinis omnifariæ luto inhæſitantes fœdè computreſcerent. Harũ pedes Gallinaceos fuiſſe tradũt, intellectu à ſuperiore non diſsimili. Scribũt enim huiuſmodi fabularũ interpretes, ſignificari ex hoc hominẽ libidinibus deditũ, fortunas ſuas perſeueranti ſtudio diſpergere, inutiliterq; prodigere, cuiuſmodi eſſe Gallinarum morem, cùm pleno aceruo paſcũtur, aſpicimus.

FOECVNDITAS.

SVnt qui ratione habita quotidiani fœtus, & geminorũ aliquãdo pullorum, qui ouo ex vnico excluduntur: ouorũ etiam, quæ nonnullæ gemina ſingulis diebus edunt, cuius generis Gallinas Patauij vidimus, tertio etiã nonnunquam addito, verùm eo abortiuo, ſola quippe cartilagine conſpicuo, fœcũditatem per Gallinã & ouum ſignificari velint. Sanè de Gallinarũ fœcũditate Albertus multa. Illud mihi ſatis fuerit adnotaſſe, quòd apud Macedones Gallinã repertã aiũt, quæ oua duodeuiginti ſemel ediderit, & in cubitu binos pullos ex ouis ſingulis C excluſerit. Sed à mirifica omnino alitis fœcunditate factũ, vt Theologi veteres Gallinam pro piorũ conuentu poni tradiderint, ideoq; dictum in Euangelio ait Heſychius: Sicut Gallina congregat pullos ſuos ſub alis.

SALVBRITAS.

QVæ verò Gallina apud veteres Æſculapio eſt immolari ſolita, ſalubritatis indiciũ erat, propterea quòd id ſacrificij genus ideo ferunt inſtitutũ, quòd earum caro leuiſsimæ ſit digeſtionis, ac perinde languentib. cõmoda. Huius rei locupletiſsimũ teſtimoniũ apud Angelũ Colotiũ deprehẽdimus: magnã quippe pedũ Gallinaceorũ copiã proximis dieb. defoſsã iuxta cippũ, in quo Romæ Æſculapij ſtatua erecta erat, loco qui hodie Viuariũ appellatur: quis enim tanto numero pedes eiuſmodi eò congeſsiſſet, niſi ſacrificiorũ reliquias ibidẽ relinquere mos fuiſſet?

SECVRITAS.

ATqui veluti per lauri ſurculum in ore columbæ, & per platani folium in ciconię nido ſecuritatem ſignificari prodidimus, cur non etiã per Gallinam, ad alam cuius rutæ ramuſculus applicitus ſit, ſecuritatẽ eodem modo pingi, hieroglyphicũq; ſapere fateamur? Siquidẽ Africanus in ijs, quæ de re agraria Con-

ſtantinus Cæſar colligi mandauit, ait Gallinas à fele tutas fore, ſi rutæ ſylueſtris D ramuſculus ſub eius alam applicetur. Quin Democritus etiam tradit, eo præſidio munitas, neq; à vulpibus, neq; ab infeſto quopiam alio animali contingi.

DE GALLO.

GAllinacei Galli ſignificata quædã diſsimulare noſtræ fuerit verecundiæ, vtpote quæ vix ſaluo verborũ pudore ſcribi queant. Id tantũ dicamus, Gallũ alitem, eiuſdem nominis gentem interpretari. Scimus Gallinaceũ aliquando gentem ipſam Gallicam prodigio Vitellij demonſtraſſe, cui Viennæ pro tribunali iura reddenti, Gallinaceus ſupra humerũ ac deinde capiti ſuperaſtitit, quod ipſum venturũ in alicuius Gallicani hominis poteſtatem portendit, vt Tranquillus etiam interpretatur. Is mox ab Antonio, primo aduerſariarũ partium duce, oppreſſus eſt, cui Toloſæ nato cognomen in pueritia Beccho fuit: ea verò voce Gallinacei roſtrũ & olim appellabãt, & nunc vniuſcuiuſq; alitis nuncupant: quam locutionem à Scythis omnium antiquiſsimis emanaſſe alibi diximus, quòd illi cibum Bech dicunt vocabulo genuino. Et E orto Galliarum aduerſus Neronem tumultu, Romæ paſsim columnis adſcriptum eſt, GALLI TE CANTANDO EXCITARVNT, aptè ſcilicet ad eiuſdem nominis gentem nuncupatione deflexa.

TI. IMP. NEQVITIA.

QVantum verò ad alitis petulantiam pertinet, crediderim ego pullum illum Gallinaceum, qui excluſus eſt in manu Liuiæ, Tiberium adhuc in vtero geſtantis, cùm ipſa exploratura, an eſſet marem paritura, ouũ incubanti gallinę ſubduxiſſet, idq; nunc ſua, nunc miniſtrarũ manu adeò vſq; fouiſſet, vt pullus excluderetur, nõ tantùm ſexum in Tiberio portendiſſe, quàm ſalacitatem & procacitatem eam, qua ille mox famoſiſsimus fuit.

PVRITAS ANIMI.

SEd quanto ſanctius fuerit hieroglyphica illa referre, per quæ animi diuinitatem ex Galli ſimulacro apud veteres intelligi ſolitam comprobemus? F Pythagoræ præceptum eſt, Gallum nutrire: quod nihil aliud ſibi vult, niſi vt diuinam animi noſtri partem, diuinarũ rerum cognitione, quaſi cibo ſolido, & cœleſti propemodũ ambroſia paſcamus. Quare Socrates moriens cùm animi ſui diuinitatẽ, maioris mundi diuinitati ſperaret ſe copulaturum, Gallũ Æſculapio, id eſt, animorũ Medico, iam extra omne morbi diſcrimen poſitus, debere ſe dixit: cùm enim de corpore migrandũ intelligeret, conualuiſſe prorſus arbitrabatur. Vt verò interpretantur alij, ea de cauſa dictum hoc à Socrate, quòd letali eo ſumpto pharmaco, ſanitatis beneficiũ iam ſentiret, cùm exiret à corpore, a quo omnes animi morbi ſcatere pullulareq; ſentiuntur. Lactantius Firmianus, Septimius Florens Apologetico, neq; non illi omnes qui cum Ariſtotele Platonis verba, non ſenſa, cauillis inceſſunt, hoc diſsimularũt, in quo ſummæ ſapientiæ veritas deliteſcebat. Sed vt animi Medicũ cum his diſsimulemus, non deſunt Platonis interpretes, qui Galli huiuſmodi ſacrificium cò trahunt, vt animas in cœlum migrantes Phœbo pæana canere comminiſcantur.

A APOLLO.

INter ea quæ Apollini dicata sunt, quippe arietem, crocodilum, scarabeum, accipitrem, leonem, Gallus etiam à Chæremone Stoico & à Porphyrio recensetur. Insitũ autem est Gallis, inquit Proclus, numen Apollinis aduocare, & veluti proprijs cãticis assurgenti applaudere: & vt lib. de Diuinatione ait Cicero, animal hoc admodum canorum est sponte sua, nos verò sacris hymnis canimus gallicinio Luciferum venturæ lucis prænunciũ excitari, obductum caligine cœlum aperiri, dari copiam vt patefacta iam via, errores ambagesq; omnes declinemus, canente Gallo valetudinarijs aliquam salutis, aut saltem alleuationis spem affulgere, meticulosos trepidatione liberari, & multa quæ per insidias parabantur dissipari: quæ omnia aduenientis lucis beneficia sunt. Neq; verò Soli tantũ, verùm etiam Lunæ dicatum eum esse Pythagoras aiebat. Pausanias vbi statuas eorum qui cum Hectore singulari certamine congredi, coniectis in vrnam sortibus, minimè recusassẽt, ab eo prouocati, ab Achiuis in Olympia dicatas ait, Idomenei clypeum Gallo gallinaceo insignitũ fuisse tradit, propterea quòd is à Mi-
B noë & Pasiphaë duceret originẽ, quæ Solis filia fuerit, cui Gallum dedicari constat, quia ortum eius præsentiat, & cantu indicet mortalibus.

EXCVBIAE.

QVia verò Gallus à prima mediæ noctis inclinatione explaudentibus, vt Lucretius ait, alis

Auroram clara consuetus voce vocare,

matutino crepusculo, matutinis astris Deũ itidem laudantibus quotidie cõmodulatur, excubiarũ & vigiliarum signum apud antiquos fuit, eaq; de causa Mercurio dicatus ferebatur. Ac vt nostra quoq; attingamus, eo multò ante lucem canente aberrans resipiscit Petrus, & vt Ambrosius ait, expergefactus facti culpam incessit sui, amaroq; fletu crimen rebellionis expurgat, ne mirum adeò sit quòd datam aliti huic intelligentiam apud Iobem legimus.

PROPHETÆ DOCTORES'VE.

SVnt qui super hoc Iobis dicto intelligi velint Prophetas, & sacræ disciplinæ
C doctores hieroglyphicè per Gallũ accipi, propterea quòd illi inter vitæ præsentis tenebras venturã lucem quasi cantando prænunciarunt: vnde illud in eorum ore frequentius, Nox præcessit, dies autem appropinquat. Est & illud congruum doctoris munus, vt quibus, quid, quando, & quomodo sit quidpiã indicandum, inserendumq; animis, debeat veluti diuinitùs cognouisse: nõ enim, inquit Eucherius, vna eademq; cunctis exhortatio cõuenit, quia nec cunctos parmorum qualitas deuincit atq; cõstringit. Itaq; Gallus certa per interualla modò hos, modò illos excitat, & antelucanũ tẽpus discrimine veluti quodã dipartitur.

PVGNACITAS.

IN Eleorum arce Pallados simulacrũ ex auro & ebore, Phidiæ opus, erat cum Gallo in galea surrecto, quod pugnacitatis hieroglyphicũ esse Pausanias arbitratur, cùm tamen nõ inficietur Gallum Mineruæ cognomento Operatrici sacrum esse. Sanè Sybaritę, gens ad omnes mollitudinis numeros nata, Gallum in vrbe esse prohibuerũt, ne nocturni somni quietẽ interpellaret: ideoq; et fabriles omnes artes ablegauerant, vt memorię prodidit Athenæus, ne quid esset, quod voluptates suas interturbaret. Quòd autem pertinet ad pugnacitatẽ, Nicander

Alexipharmacis, αἰχμητῇσι νεοσσοῖς inquit, pugnacibus quippe pullis Gallinaceis D exponit interpres, qui vt inter se dimicẽt assiduè nati videantur, cùm præsertim pugnam semel cœptam idẽtidem repetant, nescij cedere: vnde Græcũ illud adagium, ἀλεκτρύων ἐπιπηδᾷ, insultat Gallus, de redintegrantib. certamẽ: & Martis pullum cum vocat Aristophanes Auibus. Non est illud dissimulandũ, quòd licet sint animalia ad pugnam nata, inuentũ tamen est incitari eos ad pugnacitatem allio in cibum dato, quod Græci σκοροδίζειν dicunt. Quòd verò ait Salomon, Gallus ambulans inter gallinas lætus, Eucherius imperij esse dicit significationem. Quòd si in numum incideris Gallinaceorũ conflictu signatum, scias eum fuisse Dardanorũ pecuniã, Polluce teste: nam illi magnũ pugnacitatis decus sibi antiquitùs vsurpauere. Hinc honoratũ semper apud Maronem Dardaniæ nomen, cùm secus Phryges ferè semper velut imbelles notarentur. Iam & Chrysippus Gallorum æmulatione nobis adijci stimulos ad fortitudinẽ, atq; inde quodammodo calcaria subijci scribit, libro de iustitia. Themistocles quoque Gallorum exemplo, in quos acriter pugnantes inciderat, exercitũ confirmauit, cùm ostenderet eos non pro patria, neq; pro penatibus, neq; pro maiorũ sepulchris, vxoribusue aut liberis id incõmodi aggressos, sed ea tantùm de causa, ne vincerẽtur, nolle alterũ alteri cedere. Omnium verò pugnacissimos Gallos habuisse fertur Rhodos insula, neq; quidem adhuc ibi degenerauit ea volucrũ huiusmodi ferocitas, & visenda proceritas, vt in quibusdam, inde Romam allatis, ipsi conspeximus. A' Galli verò pugnacitate factum vt gemma Alectoria, quã in Galli ventriculo inueniri tradunt, victoriã dicatur eam gestãtibus cõparare, qua Milo Crotoniates vsus, inuictus in certaminibus fuerit: de quo Plinius lib. XXVII. ca. X.

PERSÆ MILITES.

PErsarum porrò milites Galli nuncupabantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebãt: eaq; de causa Artoxerxes hominem è Caria, qui Cyrum iaculo vulnerasse creditus est, eo honestauit præmio, vt Gallum aureum in lancea præfixũ ante aciem ferret. autor Plutarchus. Sedenim Athenæus Gallos in Perside primùm ortos ait, vnde fortasse cognomentũ id Persæ potuerint habuisse. Aristophanes, vt suus est mos omnibus illudere, Gallum ait olim Persis imperasse, vnde adhuc cristatos in cassidibus. Quæ verò simulacra tria totidem Gallis adblandientia spectantur in Antonini Pij Augusti numo, crediderim F ego ad mansuetissimũ eius ingenium spectare, vt qui pugnacitatem cõmitigare procuraret, qui omnem belli ferociam quanto potuit studio emolliuerit, vtpote qui mallet vnũ ciuem seruare, quàm mille hostes occidere, solusq; omniũ Principum sine ciuili sanguine, & hostili etiam, quantum ad se pertineret, vixerit.

SVESANI.

Suesanorum pecunia.

VNus autẽ Gallus toto surrectus corpore, cum phosphoro à tergo stella addita, vt inscriptio indicat, Suesanorum pecunia fuit.

VICTORIA.

IN augurali verò disciplina Gallus est victoriẹ signũ, propterea quòd auis illa victa silere soleat, canere si vicisset. Hinc Lacedęmonij, vt apud Plutarchũ est, cùm hostem viribus profligassent, Gallum immolabant: qui bouem tunc sacrificare soliti essent, cùm sine cæde victoria obtigisset. Ferũt Socratẽ Iphicrati duci animos adiecisse, cùm Gallinaceos corã Callia pennis & rostro dimicantes ei præmõstrasset: quod & Themistocles, vti diximus, ad suos animandos fecerat. Quod verò de cantu dicebamus, refert Tullius historiã ex Callisthene Leuctricæ cala-

A cæ calamitatis tempore, quæ Lacedæmonios propémodũ oppreſsit, cùm apud Thebaidẽ Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinaceos in eo loco ſic aſsiduè canere cœpiſſe, vt nihil intermitterent: tum augures dixiſſe, Thebanorum eſſe victoriã. Pergami omnibus annis ſpectaculum Gallorum edi ſolitũ ſcribit Plinius: idq́ Athenis etiam inſtitutum à Themiſtocle ſuperatis Perſis, ait Ælianus: quanquam ea & ludicro fieri apud Lucianum & Herodianum legas.

VINEARVM INCOlumitas.

MEthona ciuitas eſt in Trœzeniorũ agro, cuius incolæ Gallum pro vinearũ incolumitate mactare ſoliti ſunt, vt Africi venti, qui eas plurimũ infeſtat, incurſionem vel auerterent, vel ſaltem emollirent: cùm enim flare inſtiterunt, vitium oculos exurunt, ſpemq́ vindemiæ fallũt. Moniti igitur ab aruſpicibus, ſacri genus hoc inſtituère, vt viri duo Gallum vnũ, & eum album, manu vterq́ ſua apprehenderent, & in diuerſa abeuntes trahendo diſcerperẽt,

B partemq́ vterq́ ſuam manu præferentes vineta loci omnia perluſtrarent, donec ita omnibus expiatis in eundem conuenirent locum vbi Gallum diſſecuiſſent, ibiq́ partibus vtriuſq́ humi defoſsis, nullum eius anni incõmodum ſe paſſuros perſuaſum habebant: iuuitq́ ſors, vt quandiu ſacrum id celebrauere, res illis ex voto ſuccederet. Quid verò ſit in cauſa, cur tanta vigeat in Gallo vis,

Vt nequeant rabidi contrà conſtare Leones,
Inq́ tueri, ita continuò meminere fugai:

nempe cùm vtrũq; animal ſolare ſit, ex magorũ obſeruatione ineſſe maiorẽ ſolaris virtutis vim Gallo q̃ Leoni, idcirco Leonem potentiori cedere, ſatis ſuperq́ in Leonis commentario diſputatũ à nobis, Procliq́ ſuper hoc opinio recitata.

IMPIETAS.

NEq́ prętereundũ eſt illud, quòd ex imagine Gallinacei impietas ipſa hieroglyphicè figuratur: is enim matrẽ ſalit, vt hippopotamus, & patrem etiã immaniter inceſsit: eaq́ de cauſa ſapientiſsimi legumlatores Gallũ vnà cum vipera & cane in parricidæ culeum includendum cenſuerunt, vt qui eiuſdem crimi-
C nis rei ſunt, eodem ſupplicio ſimul afficerentur, & pœnas pares luerent. Notũ illud apud Ariſtophanem, quòd Philippides, qui patrem verberauerat, exemplo Galli factum tuetur ſuum: patrem enim ille malè multat.

DE GALLINAGINE.

ATtrahit ad ſe nominis ſimilitudo, vt Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis ſuper ea nihil Ægyptij.

BENEVOLVS.

SVnt qui beneuolũ hominem per Aſcolopaca, quam Gallinaginẽ Latini vocant, pictam intelligant, quòd auiũ nullam maiore erga hominem ſtudio affici compertum ſit. Magnitudo volucri quanta Gallinæ eſt, roſtrum longum, attagenæ color.

DE AN-

DE ANSERE. D

Ed vt ad chortales redeamus, de Anſere dicendũ, de qua tamẽ nulla apud Horũ mẽtio: quãuis libellus ille qui ſupereſt, valde curtus ſit.

CVSTODIA.

SVnt qui per anſerem pictum, cuſtodiam interpretentur, idq́ꝫ ex Romana potius hiſtoria deſumptum, quàm ab Ægyptijs traditum. Neque tamen ab huiuſmodi ſignificato phyſica abeſt ratio, quippe qui naturę admodum pauidæ cùm ſit, peruigili cura, vt acutiſsimus eſt ad ea ſentienda quę latent, facilè excitatur, & minimo quoq́ꝫ ſtrepitu expergiſcitur, vt ita olim Vrbem ipſam, ſedem ac domicilium Imperij, defenderit ac conſeruarit, vnde illi honores apud Romanos inſtituti: quãquam Heliogabalus totius humani ordinis inuerſor, omniumq́ꝫ bonorum morum illuſor, eos ita ſit vltus, vt canes iecinoribus anſerum paſcẽdos inſtituerit. Illud verò iuniorum commẽtum eſt, per anſerem alligatum ad anchoram, firmam cuſtodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indicium eſt, vt loco ſuo dictum.

SILENTIVM OPportunum. E

NEq́ꝫ hoc ab Ægyptijs obſeruatum, vt ſilentium in tempore ſeruatũ, per Anſerem qui lapillum roſtro apprenderit, ſignificetur. Auis enim hęc quæ clamore grauiter obſtrepenti ferè ſemper clangit, vt etiam inter paſcendum ſilere nequeat, exemplo eſt humano generi taciturnitatis etiam, vbi res exigit, obſeruandæ, quippe quę ſalutẽ ſuam alto interdum ſilentio tueri ſoleat. Illę ſiquidem, vt Ammianus autor eſt, ab orientali calore inualeſcente, in occiduam plagam tranſmeare conſueuerunt, cumq́ꝫ Taurum montem aquilis abundantem penetrare cœperint, fortiſsimarũ volucrum vim pertimeſcentes, roſtra ſua lapillis occludunt, ne vlla vel extrema neceſsitate clangor elici poſsit: ijſdéq́ꝫ collibus agiliore volatu tranſcurſis, tutum iam iter nactæ, calculos proijciunt. Neq́ꝫ me præterit, eruditiſsimũ virum de diſciplinis omnibus & politioribus etiam literis optimè meritũ, hæc quæ Ammianus de Anſeribus ſcribit, gruũ eſſe aſſeuerare, quod alij viderint. Res hæc mihi ſuggerit in memoriam non imprudens Ariſtotelis conſilium, quod Calliſtheni ſectatori & propinquo ſuo dedit, F cùm eum ad Regem Alexandrum mitteret: admonuit enim hominẽ, vt quã rariſsimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui vitę poteſtatem & necis in acie linguæ geſtaret.

IMPROBITAS.

ALioquin Anſer in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs, improbitatem quandam præ ſe ferre videtur. Hinc Homerus in ſomnij præſagitione, procos per anſeres innuit: eiusq́ꝫ inauſpicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibuſdam vitio data eſt. Auerſum enim adeò eſt à poëticis ſtudijs Anſeris ingenium, vt Phœbeam arborem laurum, quam ſibi exitialem, ſi eius folia veſcatur, intelligit, pertinaciſsimè fugiat. Nam cùm natura ſit admodum calidus, liquidis & frigidis delectatur cibis, lauationesq́ꝫ amat, & ea declinat quæ perniciem afferre poſsint. Laurum vero

igneam

A igneam esse suo loco diximus. Non dissimulabo, quod ad procos attinet, inuenta aliquando in Anseribus amoris erga homines exempla, vt proditum de eo qui puerum Amphilochum Olenium genere deperierit, quod & Clearchus & Theophrastus testatũ reliquêre. Et Glaucen Ptolomæi Regis citharistriã memorat Plinius, quam Anser, & eodem tempore Aries etiam adamarint. Alius Lacydi Philosopho comes perpetuò dicitur adhæsisse, vt nusquam ab eo, nõ in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu, digrederetur.

DETRIMENTVM.

EST & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quòd quacunq; ille oletum suum sparserit, adurere omnia soleat: neq; quicquam magis vel satis vel pratis officere, quàm si eò pabulatum Anseres imittantur. Quinetiam eorũ stercus, si muria dissoluatur, & oleribus inspergatur, omnia vitiabit. Tum Anser ille poëtarum perditissimus, qui inter olores satis cum impudentia strepere notatur à Marone, à Cicerone quoq; carpitur, quòd illi Falernum fundum Antonius dono dedisset: quòd nisi & improbus & perditorum morum fuisset, B cõiectura est Antonium id minimè facturum. eoq; spectat Ciceronianum illud in Antonium, Anseres de Falerno depellendi sunt.

ACCVSATOR INANIS.

ET ne longius ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roscio, Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepat tantùm, noceat tamen nihil, cùm canis non tantùm allatret, sed etiam mordeat. Eius verba sunt non importunè repetenda. Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, vt significent, si fures venerint: at fures internoscere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium venerint: & quia id est suspiciosum, tametsi bestiæ sunt, in eam partẽ potius peccant, quæ est cautior. Quòd si luce quoq; canes latrent cùm Deos salutatum aliqui venerint, opinor his crura suffringantur, quòd acres sint etiam tum, cùm suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: alij vestrûm Anseres sunt, qui tantummodò clamant, & nocere non possunt: alij canes, qui & latrant, & nocere possunt.

SVOS TANTVM CVRANS.

C NEq; illud dissimulabimus, quòd hominem qui suæ tantùm familiæ curam suscipiat, aut rerum tantùm suarum satagat, quid rei gerant alij securus, ac minimè curiosus, per Anserem ouis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Anserem siquidem, vt Quintilij, qui de agricultura quam diligentissimè scripserunt, tradidere, aliena oua in suo etiam genere fouere nequaquam solent: quare curatores eorum, dum oua pariunt, certis characteribus vniuscuiusque fœtum signare debent, atque ita vnicuique sua ad nouem supponere.

DE PERDICE.

DIssimulanda fuerat & Perdix, ne pudendum super ea significatum propalàm proponeremus: sed quoniam suscepti operis ordo nos compellat, nihil est supprimendum quod inter hieroglyphica à veterib. adnumeratum inuenerim. Habere verò potest Perdix cũ chortalibus locum, quòd ea quoq; domi alitur, saginatur, & cicuratur. Sed enim vitia ideo ponuntur, vt reprehendi possint, quodq; abominabile videatur, mortales audientes ipsi absterreantur.

AMOR TVRPISSIMVS. D

IMpudicissimum hominem, tamque efferata nequitia perditum, vt in cōsanguineis quoque nullo pudore sit petulans, significare si vellēt Ægyptij sacerdotes, Perdices duas pingere sunt soliti: ipsæ enim coniuge viduatæ, sese inuicem abutuntur. Mares quippe, vt cernere est ex ijs qui domi aluntur, inter se tumultuāt, clamitant, pugnamque de coitu cōserunt, quos cœlibes vocant: qui autem victus in pugna fuerit, sequitur victoris venerem, neque aliud pugnæ præmium, nisi victum à victore pollui. Verùm hoc nō fieri semper, sed certo anni tēpore, obseruatum ait Aristoteles. Illud ferè semper, vt cùm primùm pullus exire cœperit, à mare subigatur. ne tibi mirū adeò videatur, quòd Marcellus Perdicē ex auibus virili genere appellandū dicat, Varronis autoritate nisus. Romani sanè pro huiusmodi notæ puero, pullum dicere soliti sunt: vnde Q. Fabiū, cui Eburno propter candorem cognomen fuit, pullum Iouis appellarunt, quòd natis eius fulmine icta fuerit, quasi eam Iupiter appetisset, cùm potius interpretari debuerint, & eum, & eius amatores omnes igne perdendos esse. Apud Ausoniū quoque Marcum quendā impudicissimū fellem pullariā dictum reperias. In fabulis fertur à E quibusdam, Perdicē venatorem matris amore deflagrasse: vt eadē improbitas sit filiorum in matres, quæ in eo alitum genere parentis est in filios. Sunt qui figmento historiam, sunt qui philosophicum sensum applicent, sed ipsa volucris impudica procacitas, argumentū fabulę proculdubio suppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantùm causa videtur Heliogabalus Perdicum plumulis in stratis, in puluinaribus, ac etiam accubitis passim vsus, quantum naturæ similitudine, cùm portentosus ille, uir ne dicam an brutū potius, nullum nequitiæ genus intactum reliquerit, pudore prorsus omni perdito atque profligato.

IMMODERATA NEQVITIA.

SEd vt semel dicam, nihil ad eneruatissimam libidinem & impotentissimam salacitatem exprimendam Perdice commodius, quæ plerunque de coitu tanta efferatur rabie, tantaque æstuat libidinis intemperantia, vt mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur fœminæ, quocirca illæ, vt fœtus sospitēt suos, oua modò huc, modò illuc, quò mares fallant, transferre coguntur.

PRAECOX PROFECTVS.

POtest & celer profectus ex Perdicis pullo, verùm eo oui adhuc corticis parte aliqua vestito, significari. Perdix siquidem moræ velut impatiens, minimè expectat vt ouum incubatione ad tempus aperiatur, sed occupatis spatijs spontè erumpit, pertusóque ouo vbi primùm caput exeruit, pedesque protulit, reliquo adhuc adhærescente cortice, procurrit, sibique cibum enanciscitur. F

REDITVS IN VIAM.

ABerrantem hominē aliquandiu, falsaque ductum opinione, sed viæ demum redditum & recta sentientē ostendere qui volunt, Perdices duas grandiores faciūt, pullis aliquot inter vtranque pictis. Si enim eueniat vt Perdix oua sua fracta comperērit, tanto incubationis studio afficitur, vt aliena surripiat, nidoque insoueat suo: verū illud euenit quod D D. Hieronymus & Ambrosius ex Hieremia tradunt, vt cùm pullos eduxerit, illos amittat: hi siquidem audita illius voce quæ oua pepere-

pepererat, naturę vegetatione perculſi, hac veluti nutrice deſerta, ad eam ſe cõfe runt, quæ oua illa vnde excluſi eſſent, ediderat. Clamaſſe, inquit vates, Perdicẽ, pulloſq; quos minimè pepererat, cõgregaſſe, familiamq; ita ſuam imprudenter auxiſſe, interimq; pullis ad matris vocem procurrentibus, derelictam hanc inſipientiæ ſuæ demum admoneri. Noſtri tamen Theologi hiſtoriam hanc aliter interpretati ſunt: alij enim per Perdicem malum dęmonẽ accipiunt, qui Dei fœtus in prauitatis nido adulterina educatione ſibi ſperat enutrire. Per oua ſpem, quam de ſubigendis eis, & ſub imperio ſuo detinẽdis concipit. Per eam verò auem quæ vera mater eſt, quæ oua illa ediderit, piorum conuentum interpretantur, ad quem, vti legitimam & naturalem matrem, ſimulac vocem eius audierimus, deſerta falſa, procurrimus. Adamantius per Perdicẽ aliena oua confouentem, intelligit hæreticos, genus quippe hominũ Perdicis inſtar malignum, fraudulentum, callidum, quodq; decipiendis venatoribus multum inſumit operæ: vbi tamẽ verę matris, ſanctioris quippe inſtitutionis, vox audita fuerit, eos deſeri, atq; ita pœnas ſuæ inſipientiæ luere.

REI FAMILIARIS CONCORDIA.

NEq; tamen aues hæ ita ſemper in libidinem efferaſcunt, vt nõ interdum ardor ille deferueat, & vnanimi concordia mas & fœmina rem familiarem curent, quippe bina ouorum faciant receptacula, in quorum altero mas, in altero fœmina incubet, oua inter ſeſe partiti, excludatq; vterq; ſua, atq; educet. quod quidem anſam dedit, vt rei familiaris concordiam in conſortibus, per duas Perdices incubantes exprimere pleriq; voluerint. cui rei aduerſari videtur, quod ſuperius de perdita earum incontinentia dictum, vbi marem oua frangere indicatum libidinis impatientia, ne fœminæ incubatione detineantur. Sed id non ſemper, ſed interdum accidere poſitum.

ASTVTIA IN EVITANDIS PERICVLIS VAFERRIMA.

QVinetiam vaferrimum in periculis euitandis hominem, aſtuq; maximè pollentem ſignificantes, Perdicem & venatorẽ pingunt: quę quo pacto ſectantem eludat, & Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus, accuratiſsima narratione perſcripſerunt, quæ ſcilicet pullos adhuc inuolucres ſupinos proſterni, ſeq; ſtramentis & paleis obtegi, aduentante venatore, ad ſibili ſignificationem aſſuefaciat: ipſa verò ante aucupis pedes prouolãs, ſui ſpem capiũdi faciat, mox abuolet, ac ſubinde redeat, donec ita illudens abducat eum à pullis procul, repetitoq; mox ſibilo, vt Ariſtophanis interpres ait, abuolandum iam admoneat. Eoq; ſpectare crediderim prouerbium, πέρδικος σκέλος, & πέρδικος πούς. Interpretes claudum quendam Perdicem nomine apud Ariſtophanem inueniũt, & ab eo adagiũ in claudicantium aliorum ludibrium emanaſſe. Sed eſto aliquid in ſignificato claudicationis, natura tamen Perdicis efficit, vt ad dolos & vafritiẽ ſpectare prouerbiũ opinemur, cùm ſcilicet ſubdolo quempiam ingenio hac progreſſurum ſperas, ille tamen eueſtigiò illac ſe proripit, atq; ita vacillatione ſpectantiũ ſpem eludit, vt iter eius, aut rerum progreſſus euentumq; nunquam certa poſsis coniectura deprehendere. Nam qui verſus apud Athenęum citatur, ἔγχει πᾶν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος, ad huiuſmodi pedum inconſtantiã, titubationemq; eam quæ oritur ex nimio potu, facere videtur: pedes enim tentat vinũ luctator doloſus, vt apud Comicum eſt. Nullũ autẽ inter aues animal Perdice doloſius neq; aſtutius: vnde illud Ariſtophanicũ, ἐκπερδικίσαι, quippe Perdicis more periculũ euadere: ait enim

eius interpres, αἱ γὰρ λαμβάνοντες κάρφη τοῖς ποσὶ ὑπτίους ἑαυτὰς ῥίπτουσιν, καὶ οὕτως ἐπικαλύπτουσιν καὶ ἐκκλίνουσι. Stramenta enim pedibus cõtrahẽtes, ſupinas ſe proſternunt, atq; ita occultantur, & periculum declinant. Atq; hæc latius apud Plutarchum, libro quo diſputat, vtra prudentiora ſint animalia, terreſtriá ne an marina.

CONTVMELIOSVS.

ADdunt & cõtumelioſum hominem per alitem hãc ſignificari, quòd in ſuo genere maximè hæ tumultuari, diſsidere, & altercari viciſsim aſsiduè conſueuerint. Sunt verò Perdices aliæ nobiles, aliȩ ruſticæ. Nobiles longè grandiores ſunt, ſyluasq; & ſaluts plurimùm incolunt: ruſticȩ arua & ſegetes peruagantur. Grandiores illæ ſunt etiam picturatiores, & pleriſq; Italiæ locis nomen retinent incolume, Romæ tamen Starnas vocant, de quibus fortè Plinius dixerit: Miſit Hiſpania externas aues. Ruſticæ longè minores, fuſciore pluma, & quodammodo cineritia. Idem vtriſq; ingenium, ſed doloſiores, pugnacioresq; ruſticæ, quas nunc Italia à ſono vocis Qualeas ferè vbiq; vocat.

ASTVTIA PRAVA.

HIeroglyphicum etiam ſapit Grȩcorum mythologorum fabula, qua fingunt Dædali nepotem ob inuenta artis ſuæ arma quædam admodum vtilia, per inuidiam ab Athenarum arce ſumma præcipitem datum, qui terra vix tacta mutatus ſit in Perdicem. Cuius figmenti talis fertur interpretatio. Impuri homines cùm à ſapientiæ arce deciderint, à rectis honeſtiſq; ſtudiis alieni facti, tamet ſi aſtutia freti aliqua ſuis in rebus excellere videantur, hiſq; tractandis ſuper alios attolli, ſordidis tamen & improbis negotiationibus impliciti, ſublime nihil ſapiunt, ſed humi volitantes, doliſq; & fraudibus omnibus freti, rem quocunq; modo facere tantùm ſtudent, libidinum & cupiditatum ſuarum laqueis & retibus impliciti obuolutiq;, eo Perdice deteriores, quòd illis vaferrima eſt ars ad elabendum, capturamq; declinandum, quod Græci dicunt ἐκπροδικίζειν: hi neq; capti fugam moliuntur, neq; ſi euadere poſsint, ſtudium adhibent vllum, vt ſalui fiant. Aſtutiæ huiuſmodi cauſa factum puto, vt Eucherius cacodæmonem ex Perdicis imagine ſignificari dixerit, eo loco: Clamauit Perdix, cõgregauit quæ non peperit.

DE COTVRNICE.

IN Coturnice multa ſunt quæ cum perdice conueniunt: pugnacitas quippe eadem, quo in ludo illa præcipuè celebratur, quam omnium victricem mirata eſt Alexandria, vrbe quippe tota in alitis huius prȩconiis occupata. Hãc Erotes Ægypti procurator moroſitate neſcio qua impotens, in ludibriũ emit, atq; aſſam deuorauit, quo facto iuſſus eſt ab Octauiano Auguſto malo nauis affigi. Eſt & par improbitas naturæ, neq; odioſa minus, eo verò magis deteſtanda, quòd ad hãc impietas inſuper accedit, & deorum contemptus, religioniſq; odium, & quantum illa ferocire poteſt execratio.

IMPVRITAS.

PEr eius enim hieroglyphicum ſacerdotes Ægyptii impuritatem indicabant. vbi vulgati codicis Grȩci mendũ animaduertas, in quo oryx quadrupes animal pro Coturnice poſitũ, et ita traductũ: neq; enim hîc quicquã de oryge apud Horum, apud quem in vetuſtis codicibus manu ſcriptis ὄρτυγα, non ὄρυγα, legas. Et eodem cap. vulgati etiam codices habent ὅσω μόνον τῶν πτηνῶν, quod ſatis manifeſtum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea verò de cauſa impura Coturnix

A turnix habebatur, quòd quotiescũq; Luna oritur, inauspicatos clangores excitat aduersus eã, non quæ Deum saluere iubeat, aut laudatione prosequatur, vt Solem gallinacei, sed manifestissima det indignationis aduersus eã signa, quod apud ipsos magnę dabatur impietati, cum summo Lunam cultu prosequerentur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligendum, τοῖς γὰρ ἐμπροσθίοις αὐτῆς σκέλεσι ἀνορύσσων τὴν γῆν) pupillasq; sibi identidem conscribillat, vtpote quæ indignè ferat Lunam apparere, quam neq; quidẽ intueri patitur, atq; eadem facit in ip... Solis tam diuini astri exortu: qui mos nonnullis Æthiopum nationibus in ... lis ortu, quem velut hostem maximè reformidant, & ne spectent, in loca pa... stria fugientes, vbi non alia fruticum aut syluarum copia fuerit, ibi delitescu... Deum omni execratione prosequentes. Antiqui verò reges (nanq; non nisi ...
B pientes eligi solitos tum temporis, satis constat) cognita Coturnicis natura, qu... verũ horoscopi signaret emersum, animalis istius opera tanquã gnomone quo... dam vtebantur: nõ ociose in id intenti, certũ exortus ipsius punctum deprehendebant. Quapropter sacerdotes solum hoc animal ex volatilibus quæ ciborum vsum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant, vtpote quod contentionem quandam (desideratur enim αὐθαδίαν vulgatis in codicibus) præ se ferre videretur aduersus præcipuum Deum suum.

PERDITISSIMA MALIGNITAS.

EAdem auis in solis, vbi libenter habitat, locis, si quem limpidulæ aquæ fontem adinuenerit, simulac biberit, aquam reliquam rostro pedibusq; corrumpere, lutosamq; reddere, puluere etiã in eam ingesto, nititur, ne cuipiã alteri animali ad potũ appetatur: quę quidem maligna, improba inuidaq; Coturnicis natura Ægyptijs argumentum dedit, vt malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiusmodi verò morum impuritatem eodem modo damnat Ezechiel quarto supra trigesimum capite, dicens: Et cùm purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Sed enim Ægyptios non tam ma-
C ligni in alios mouere mores, quos in turbãda Coturnix aqua profiteatur, quàm ipsa aduersus Lunam impietas, & ingrati animi significatio, cùm tot à Luna sint animantibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerũ, quotquot & hominum & brutorum vsui necessariæ sunt. Nam quantum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam sunt, quæ turbulentam & crassam suauius bibunt, vt Cameli, qui ne ex fluuio quidem prius hauriũt, quàm pede protrita terra aquam spissiorem effecerint. Neq; aliter potu gaudent Elephanti quoq;, sed ij ne imaginis suę toruitate terreantur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnix Alcibiadis magistra fuit, qui dato Pericli consilio de ratione potius non reddenda, tranquillam ciuium suorum quietem perturbaturus esset. Nam cùm iam primas in republica partes occupasset admodum adolescens, forteq; sententiam in Senatu de re seria diceret, ex eius sinu Coturnix euolauit: quæ tamen totius Senatus cursitatione capta, Alcibiadi, nõ sine venatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita est. Quantum verò pertinet ad alitis huius esitationem (vt hoc pro corollario subijciamus) non defuere Medici qui eas à mensis summouerẽt, tum quia veneni semen illis gratissimus cibus, cùm propter comitialem mor-

bum, quem, vt Plinius tradit, solę animalium sentiunt præter hominem, eaq; de D causa veratrum appetere feruntur. Aristoteles tamen hominem tantùm comitiali morbo tentari ex omnium animantium genere asseuerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quoq; comitialem sentire profitetur. Quod verò de veratro dicebamus, ita apud Lucretium legas:

Præterea nobis veratrum est acre venenum,
At capris adipes, & coturnicibus auget.

Et Ouidius ad venenum spectans:

Ecce coturnices inter sua prandia viuunt,
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.

Nam vt in Serpente dictum, excogitatum est in morbis desperatissimis viperas edendas dare, vnde non modò salus, sed vitę etiam subsecuta sit longitudo. Cur verò Phœnices Coturnicē Herculi sacrificarēt, causa est, quòd in fabulis eū ab hac alite seruatum aiunt: hunc enim Iouis & Astreę filium in Libyam profectū, à Typhone occisum esse autumāt, Iolaumq; Coturnicem eius naribus admouisse, cuius odore fuerit in vitam restitutus: & ne mendacio locuples abesset testis, E vulgatum est etiam dicterium, ὄρτυξ ἔσωσεν ἡρακλῆ τὸν καρτερόν, Fortem Coturnix sospitauit Herculem. Alij cum dicūt eius alitis esu à comitiali morbo, quo insigniter laborauit, liberatū esse: quo si tentantur & Coturnices, facilè fieri potuit vt sympathiæ vi aliqua, tacitá ue atq; incognita naturæ potentia, vel nidore viuæ, vt nonnulli ponunt, alitis vstulatæ, vel esu potius, morbi genus id fugaretur, atq; ita Hercules vitæ redditus fuisse videretur, quod est vero similius. Sed ne, Vir clarissime, te magnis & assiduis Reipublicę negocijs detentum vlterius demorer, mira hæc minimè videntur esse, quia varijs medicina modis prodest, noxia modò per similitudinē cognationemq; naturæ deducendo, modò per dissensionem contrariamq; vim expellendo, modò sensim abrodendo, modò per dissolutionem mitigando, alijs atq; alijs inuentis, quę salutaria quis nouit, adhibendo, vt tam contraria quàm cōsentanea pro morbi qualitate prodesse comperiātur.

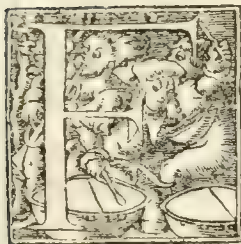
PIERIVS VALERIANVS AD THOMAM MILIARIVM BELLVNEN. DE IIS QVÆ PER STRVTHIOCAMELVM ET MINVTIORES ALIQVOT AVES SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS. F

Ontenderā superioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te assiduitate tam pertinaci, tandiu literarū studijs insenescere permitteret: id enim è re tua fore, & ad salutē tuam facere plurimū arbitrabar, si feruor ille adolescentiæ tuæ aliqua ocij interpositione cohiberetur: proinde aliquid cōminisceretur, quo tu Venetijs apud nos per geniales hos dies, quibus vindemia celebratur, aliquā laboribus tuis quietē interponere cogereris, vt aliquando nobiscū amœniori cupiā tete cōcederes hilaritati, paulò pòst ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus sine fultura corporis sustineri potest. Neq; mihi satis placet, quòd Platonem illum tuū aiunt sponte atq; ex animi sententia Academiæ locū minimè salubrem delegisse, vbi philosophantium apud se corpora macerarentur, debilioraq; fierent: siue mea hæc semper fuit imbecillitas, & ad hanc vsq; ætatē natura sponte valetudinaria: siue persuasum habeam incōmoda corporis studiorum profectui plurimùm officere. Quantam

A *enim ego hinc iacturam fecerim, sum mihimet ipse conscius. Et quantum cœli huius patrij benignitas mihi contulerit, ipsa iam minus cadauerosa facies, quam attuleram Roma, facile poterit indicare: è tristi quippe quodam senio in prosperã, nitidam firmamq́ virilitatem transmutata. Sanè hinc ad vigiliarum perseuerantiam, & legendi scribendiq́ labores tolerandos longè alacriorem factum me sentio. Tu quod magis probes, quidq́ tibi magis conferre soleat, ipse videris, dummodo valetudinis atq́ firmitatis ratio in primis habeatur. Fecit autem ille, vt omnibus in rebus festiuissimus est, quod depoposceram: tu verò respondisti, venturum te libenter, si modò per dies hos, quos in patria consumpturus esses, vellem ego tecum quotidie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, néue vlla nos tempestas, aut casus, ne minus res cum auibus esse posset, interturbaret, auiarium varijs alituum generibus instructum comparaui, idq́ totum tibi, ludoq́ tuo destinaui. Tu cùm veneris, quid facturus sis vide, simulac conuiuium ex eis instruere constitueris, vtrum simplices has carnes, sine vlla peregrinæ iucunditatis aspergine, sine Apitiano vllo artificio sis appositurus: an, quia nonnullæ forsitan fatuæ, & sine succo videbuntur, hîc condimenta illa aromataria Venetijs allata sis adhibiturus, ea verò quàm suauia, quàm odorata, quàm preciosa. Pro-*
B *pera igitur, vt quando per Aegyptum aucupia nostra sumus exerciturи, apud Cleopatram facias nos cœnitare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum struices apparabo, tu corollaria & secundas mensas addere collatitio illo, vti consueueramus, more non grauaberis.*

DE STRVTHIOCAMELO.

ACILE quidem meminisse potes, optime Thoma, quo die Carolus V. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiæ coronam accepit, sacrificij genus quoddam à Germano milite media platea procuratum: interfuisti enim rei gestæ, cùm bouem mactarerunt, cuius vterum exenteratũ, varijs alituũ generibus, aliorumq; esculentorũ farciminibus compleuere, lætum hilaremq; diem ex his omnibus vnà tostis celebraturi. Ita nos nunc facturi videmur, qui Struthiocamelum, visendæ magnitudinis alitem, minutioribus plerisq; auiculis in eius aluum ingestis confarciuimus. In collatitijs verò nostris cœnis illis, quas post relictam Romam patriæ redditus, teq; sodali iucundissimo reperto propo
C sueramus, singula tantùm singulis ciborũ genera per sortem educebantur. Nosti multa eius multiplicitatis esculenta à conuiuis excogitata, vt legi fraus fieret sumptuariæ, quæ inter nos sancita fuerat: res enim variæ sub vno vel farinaceo integumento, vel omasi cuticula delitescebant, sed non id ganeę, verùm hilaritatis causa. Quare cùm hæc fieri soleant in ludum, nos quoq; ludum boni ominis causa prosecuti, ingenti illi minores alias aues ingessimus. Maxima ea omnino auium, si modò auis appellanda est, cui plumę tantùm sunt, non tamen volatus: cui crura pedesq; atq; vngulę non forma tantùm, verumetiã magnitudine propemodum bubuli. Sed hæc alij disputabunt, nos plumatum alatumq; animal in volucrum ordinem interim admittemus.

IVSTITIA.

HVius sanè pennæ, quoniam præter aliarum auium morem æquales omnes inter se sunt, iustitiam & æqualitatem erga omnes significant, vt apud Horum habetur. Plurimus verò earum vsus ad conos bellicos, & galeas adornandas, tam apud veteres, quàm apud nostros: cuiusmodi illæ sunt quę in eo numo habentur cuius inscriptio, TI. CÆSAR DIVI AVG. F. AVG. P. M.

TR. POT. XXIIII. Ibi enim pinnæ huiuſmodi in quodam ſerto ſitæ ſunt D ſupra frontem ſigilli, cui ſubiecta eſt inſcriptio, IVSTITIA. Numum Bononiæ vidi apud Io. Achillinum. Ibidem apud Alexandrum Calcinium ſolum Iuſtitiæ caput in numo eſt, cum eodem pinnarum æqualiũ geſtamine, iĳſdem literis, quippe, IVSTITIA. Sed enim vt ad alitem reuertamur, quoniã Struthiocameli ſtolidi adeò ſunt, vt cùm colla fruticibus occultauerint, latêre ſeſe exiſtiment, ſuccurrit Carneadis diſceptatio, qui Iuſtitiã nihil aliud eſſe quàm meram inſaniam profitebatur.

PINNÆ IN MOENIBVS.

AD eiuſdem ſpeciei ſimilitudinem murorum ſumma fabricari ſolita, cauſam dedere vt pinnę vocarentur, ab iĳs, vt Varro ait, quas inſigniti milites habere in galeis ſolẽt, & in gladiatoribus Samnites. Hinc intelliges de armatura Samnitium, quæ alibi apud Varronem & Plinium legeris.

ELEMENTORVM concordia.

SAnè ſi quis Ægyptiorũ more elementorum concordiam indicare voluerit, non imperitè picturam eam proponet, quam ipſe rerum opifex per animalia id præ ſe ferentia, cõſiderandã propoſuit, lutram ſcilicet, vel eius loco marinũ vitulum, Struthiocamelum, & hominem, vno vinculo religatos. Lutra ſiquidẽ, & vitulus marinus, media ſunt animalia inter terreſtria & aquatica, vinculumq́ illud oſtendunt, quo terrę applicitæ ſunt aquæ, ſuisq́ coërcentur finibus: quia diuina prouidentia cùm arenam terminũ E maris poſuiſſet, leges etiam impoſuit aquis, ne fines tranſgrederent ſuos. Struthiocamelus autem ambiguus eſt inter terreſtria & aëria: verè enim volucris non eſt, quæ nequaquam à terra, vt volucris, attolli poteſt. pennæ autem alæq́ illi ob id tantùm à natura datæ, vt curſum adiuuent. Crura verò, vti dictũ, bouilla propemodum, vngulasq́ biſulcas habet. Deniq́ inter elementa omnia, & cœlũ ipſum, homo intermedius eſt conſtitutus. Ita per huiuſmodi picturam tota ipſa rerum machina deſcribitur.

MVLTIVOLVS. F

DIuinæ literæ Struthiocamelum pro multiuolo homine, & certi nihil ſibi adſciſcente ponunt, videlicet qui ſacræ adſcriptus militiæ, profanis tamen negotiĳs implicetur, iĳsq́ tantùm tractandis occupetur. Nam quòd alatum eſt, contemplationem refert & excribit: ſed propter vaſti corporis magnitudinem tollere ſe humo nequit, alis tamẽ, vti dicebamus, ad curſum vtitur. Quòd pedes bouillos habet, terræq́ ſemper adhæreſcit, quæ terræ ſunt ſignificata ſuſcipit: ita enim videtur Heſychius interpretari. Quòd verò ad animalis huius ingreſſum attinet, tametſi volare nequit, perniciſsimè tamen currit. Struthiocamelos, ait Xenophon, quos apud Euphratem Cyri milites offenderunt, à nemine capi potuiſſe: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarũ quaſi velificatione procurrebant, vt ſtatim equites deſperata præda inſequi deſiſterent.

HÆRETICVS.

QVod verò ſuperius diximus ex Heſychio, Eucherius quoq́ per animal huiuſmodi hæreticum hominem ſignificari tradit, qui habere quaſi videtur ſapientiæ pennas, volare tamen non poteſt.

A HYPOCRITA.

EVcherius idem ait de hypocritis dictum ab Esaia: Erit cubile draconum, & pascua Struthionũ. Parit siquidem oua Struthio, verùm, vt alibi diximus, neq; illa incubatu fouet, neque pullos nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi viam addoceat, nullos tamen filios per vllum bene actæ vitæ exemplum generat. Hinc Iobes clamat: Struthio in terra relinquit oua sua, & obliuiscitur quòd pes ea sit conculcaturus.

INSIPIENTIA.

AD hęc, vti paulò antè dicebamus, genuina illa animalis stoliditas effecit, vt imago Struthionis caput intra frutices abscondentis, insipientiæ hieroglyphicum haberetur, vtpote qui cùm auium sit grandissima, ita vt altitudinem equitis equo insidentis excedat, si tamen colla tantùm frutice occultauerit, latêre se totam existimet, cùm reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur. Ita dum in capite secura est, diceret Tertullianus, nuda, qua maior est, tota cum capite capitur. Diodorus tamen id à Struthiocamelo non ex stupo
B re fieri contendit, sed quia sit sibi conscius habere se caput admodum debile, occultare id quamprimùm studeat.

DE VESPERTILIONE.

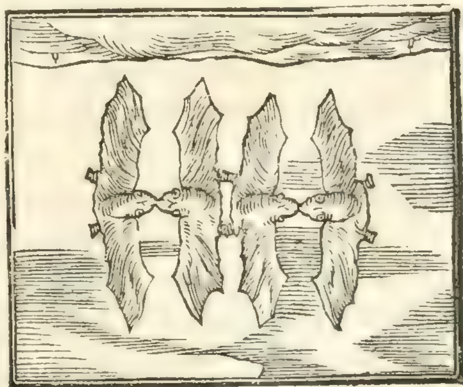

MOnstrosa quoque est Vespertilionis effigies, multaq; in se mystica continet hieroglyphica.

AB EXILI FORTVNA IN ALTVM EVECTVS.

PRæcipuũq; illud apud Ægyptios fuit, vt per animal huiusmodi significarēt hominem qui debilibus & exiguis viribus siue nobilitatis, siue fortunæ, siue etiã ingenij præditus, ita tamen repentè emerserit, vt non se tantùm humo sustulisse, sed subito volatu elatus in sublime ferri videatur: cuiusmodi exemplorum plena Roma semper fuit. Vespertilio siquidem licet pennas non habeat, sola tamen membranula fretus volat, ita vt difficulter distinguas, sit'ne auis, an mus. Quare apud mythologos argutè vafréque duas eludit mustelas, dum se alteri
C auem, alteri se murem venditat, atq; ita capitis periculum euadit.

OFFICIA MVTVA.

MIrum verò illud inter hoc tam brutum genus, quòd tanta se humanitate complectuntur, vt nulla cõuenientius specie figuráue officia mutua describas, quàm per Vespertiliones alterum ab altero catenatim dependentes. Habet enim id genus mutuã inter se quandam beneuolentiam, sæpeq; veluti catena quadam contexta, si qua vlli vis inferatur, mutuò sibi cohærent, imbecillitati suæ opem sibi inuicem afferentes, visæq; sunt alia ab alia alarũ hamis vnius ad alterum porrectis pendentes, longum veluti funem produxisse.

NVTRICATIONIS FACVLTAS.

MVlierem ijdem sacerdotes lactis vbertate fœcundam & bene nutricantem significare si vellent, eandem ipsam alitem pingebant, quippe quæ sola volucrum & dentes & mamillas humanis similes habet, lacteq; nutrit pullos, v-

beribus mulierum in modum admotis. Nam Ægyptij ab ijs quæ in vnoquoq; genere reliquorũ naturam aut mores excederent, ſignificationũ ſuarũ argumenta deſumebant. Quod verò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi felicitatem indicaturi Dianæ ſimulacrũ mammoſum effingebãt, cuiuſmodi illud fuit quod Epheſi tandiu tanto cõcurſu viſitatum, eamq; Latini ea de cauſa multimammiã appellarũt, cuius exempli multa hodie Romæ vetuſta ſigna conſpiciuntur. Minimè verò prętereundũ eſt, hoc loco in impreſsis exemplaribus Hori perperàm legi, Γυναῖκα θηλάζουσαν ϗ καλῶς ἀνατρέφουσαν βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, τριγόνα ζωγράφουσι, cùm ex manu ſcriptis codicibus antiquis & hiſtoria ipſa legendũ ſit, βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, νυκτερίδα πάλιν ἔχουσαν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ζωγράφουσι. hoc eſt, Volentes pingere, Veſpertilionem identidem dentibus & mammis præditã pingunt. Inde ſequitur pro redditione cauſę, αὕτη γὰρ μόνη τῶν ἄλλων πτηνῶν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ἔχει, ſiquidem ſola ea ex omni volucrum genere, & dentes ſimul & mammas habet. Quorſum enim dentes & mammæ ad turturem alitem minimè monſtroſam? D

LVCIFVGA.

QVòd ſi hominem latebris & occulto receſſu gaudentem, vel qui rei cuiuſpiã metu perculſus in apertũ minimè prodire audeat, ſignificare vellent, formicam & Veſpertilionis alam adpingere conſuerunt. Aiunt ſiquidem eam eſſe inter Veſpertilionem & formicas naturę diſcordiam, vt ſi ala tantùm Veſpertilionis formicarum cauo admota fuerit, nulla earum foras progrediatur. E

MORA.

QVinetiam ſunt qui tradãt credi ſolitum, formicam eò nunquam exire quò Veſpertilio vel ſemel acceſſerit: atq; ideo formicã ſub Veſpertilionis ala poſitam, & morę & tarditatis aut impedimenti ſignificatũ habere. Tranſit & ad columbas huiuſmodi ſympathia, quia vt Florentinus libro de re Ruſtica ait, colũbæ ſtationem minimè deſerunt, ſi Veſpertilionis caput ſupra turrim poſueris.

INSCITIA.

COgnitionem alibi per lumen ſignificari diximus, vnde etiam dare luci, pro declarare & edocere, ſæpe legimus: contrà verò inſcitiã per tenebras intelligimus, vnde hallucinari pro decipi per ignorantiam. Quoniam verò Veſpertilionis ea natura eſt vt tenebris gaudeat, neq; lucẽ ferre poſsit, diuinæ literę dum Veſpertilionem à ſacris ſummouent, ἱερογλυφικῶς cum intelligunt virum, in quo F nullum diſciplinarũ, aut veræ inſtitutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucherium Veſpertiliones in diuinis literis idolorũ monſtra ſunt. Propheta: Vt adoretis talpas & Veſpertiliones. Sunt etiã cogitationes immundæ, quas improbi dæmones ingerunt, vt idem ſentit.

SECVRITAS.

NEq; deſunt qui ſecuritatem indicaturi, Veſpertilionem inuerſo capite pingant: is enim circumlatus domui viuus, et ſuper feneſtrã vel in hyperthyro, aut ipſis in valuis inuerſo capite affixus, maleficiorũm amuletũ creditur, Plinio etiã id tradente, quod ad hæc vſq; tempora pleriſq; locis factitari videmus. Contrà verò, ſi quis eam amoliri arcereq; ab ędibus velit ſuis, platani folia ſuſpendat. Africanus enim in his quæ de agricultura conſcripſit, Veſpertilionem eò non ingredi tradit, vbi arboris huiuſmodi folia ſuſpenſa conſpexerit. Pro corollario addam, occidi eas hedera ſuffumigata. Nam eas qui ſuſtuliſſe ſe profiteri ſigno aliquo velit hieroglyphico, Veſpertilionem faciet hederæ folio inſidentẽ. Nam Alcithoë Leucothoëq; ſorores apud Ouidiũ, ſpreuiſſe Bacchi ſacra finguntur,

eaq;

A eaq; de causa in Vespertiliones mutatæ, vnde suffitum hederæ ita exhorrent, vt eo etiam necentur.

IMPVRÆ MENTIS HOMO.

HEsychius ait eam hieroglyphicum esse hominis, qui serò & parcè fidei documenta susceperit, inq; illis mente nō satis firma versetur, sed in ambiguo omnia reponat, neq; sciat de terra sua exire, sed in quibus genitus est latebris libentissimè delitescat: Christianus demum sit, sed parum fidelis: serò enim Vespertilio prodit, sub ipsum quippe crepusculum vespertinum, atq; vbi tribus aut quatuor spatiolis volatū exercuerit, à noctis tenebris occupatur: neq; longè fertur, sed supra circūq; tecta semper volitat, cùm Abrahamo Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quamq; inhabitabat, derelicta, pristinam scilicet imbecillitatē & crassam originem nobis posthabendā admonens, perinde ac etiā separari nos à parentibus, & sequi Dominū doctrina moneat Euangelica. Vespertilio demū vtrū ales an musculus sit, extat in ambiguo, cùm, vti paulò antè diximus, ipsemet in fabulis persuadeat gallo se esse murem, catto verò alitem. Volat quidem, non tamen pennis, sed membranulis innixus: neq; pluma, B sed pilo, atq; eo quidem murino, vestitur. Ita homines pleriq; volatu qualicunq; præditi, baptismatis tantùm tinctum assecuti, apud catholicos Christum fatentur Petrū Ecclesiæ specificè præposuisse, apud hæreticos impudenter delirant atq; præuaricantur: apud Iudæos Christum ridēt, apud Mahumetanos tam Iudæos quàm Christianos incessunt, impurissimū hominū genus, nō modò Vespertilionibus perquàm simile, sed cui meritò ἀπὸ τοῦ μιαραίνεσθαι nomen inditum sit, abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum.

DE OTIDE.

Ὠτίδας Græci dicunt, quas aues Tardas Hispania, damnatas in cibis, propterea quòd ossibus eius effractis teter odor ex medulla ad tedium vsq; extemplò sequitur. Sed enim Xenophon earum carnē ait multò suauissimam. De tarditate idem tradit, & faciles captu asserit, quòd nihilo quàm perdices longius prouolent, celerrimeq; fatigentur. Ægyptij sacerdotes hanc quoq; hieroglyphicis adnumerarunt.

IMBECILLVS FORtiori assurgens.

C QVippe si hominem imbecillum, qui ferociori potentioriq; assurgeret, ac in rebus gerendis sententijsq; dicundis primas illi partes cederet, significare si vellent, aut ita faciendum admonere, Otidem auem, & equum adpingebant: illa siquidem simulac equum aliquem in conspectu habuerit, nihil quicquam cunctata, illum quadam veluti venerationis ostentatione excipit, circumq; volitando & subsequendo deducendoq;, officium facere quodammodo videtur.

NIL ALTVM SAPIENS.

CVm verò Otis omnino auis sit, animi est identidem signū: alatus enim animus passim apud Platonem. Sed hæc animū indicat ignauū ac stupidum, quippe quæ tarda est, corpulentiaq; adeò grauis, vt vix sese terra attollat: ita ter

reni etiam affectus, quo quispiam detineatur, indiciũ est, quippe qui nihil subli- me sapiat aut meditetur.

CONTVMAX.

AT si quis contumacem aliquem & monitoribus asperum, ab omniq; bono opere alienum, hieroglyphico referre voluerit, aptè Otidem & canem pin get: nulla enim auis canem exhorrescit præter Otidem, quæ suæ sibi conscia tar- ditatis, simulac canem conspexerit, aut latrantem audierit, statim arrepta fuga se condit in latebras. Per canem autem suo cõmentario sacerdotem pręcipuè signi ficari diximus in templis concionantem, de diuinis, de pietate, reliquisq; bonis moribus differentem cõtra impios scilicet & improbos oblatrantẽ. Eum igitur qui subfugitet sacerdotes, ingenio plurimùm cõtumaci esse consentaneum est.

DE ALCEDONE.

ALcedonem, quod hactenus viderim, Ægyptij non posuerunt, ea ve- rò apud Italos sua habet significata.

TRANQVILLITAS.

QVorum vulgatũ illud est, per Alcedonis nidum rerũ quarumli- bet tranquillitatem indicari: mare siquidem per dies circiter quatuordecim, qui- bus auiculæ illæ nidificant in littoribus incubantq;, mira pacari serenitate com- pertum est. Est verò nidus ille miro artificio ex pisciculorum osiculis & spinu- lis contextus, ad gladij cuiuslibet ictum incolumis, figura cucurbitæ, præter v- num perexiguum cauum, qua ingrediendi & exeundi sit parentibus aditus, cæ- terà conclusus.

IVSTITIVM.

TRansit & ad res ciuiles figurę huiusmodi significatũ: nam hæ ad maris varie tates accõmodantur, est enim iustitij monumentũ: ideoq; à Plauto dictum, Alcedones esse iuxta forum. Ad suspensas enim fori procellas, fluctuationesq; & turbines, hoc aptissimè refertur. Nam & Horatius mersari se ait, si quando res agere adlibuerit, ciuilibus vndis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora conticescunt. Sunt verò dies Alcyoniæ, vt luculentissimo carmine Simonides tradidit, septem ante brumam, dum scilicet incubat: & septem à bruma, postea- quam pulli exclusi fuerint: quibus quidem diebus ea tranquillitas non semper nostris locis, in Adriatico quippe sinu, contingit, neq; etiam Tyrrhena ora, at in Siculo mari ferè semper. Fit verò bruma, vt Hesiodi interpretes scripsere, mense Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipsi vocant: & eo mense à Latinis brumalia celebrari dicunt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sedenim Traiani tẽporibus, quod de ætate sua Plinius profitetur, ad VIII. calend. Ianuarias fuit, quo die natus est nostræ salutis assertor. Accidit autem bruma, tresq; cardines reliqui, in octaua singulorũ, Capricorni, Arietis, Cancri & Libræ, quæ diutur- nitate temporis ob minutorũ aliquot neglectã intercalationẽ, minimè nunc re- spondere cõperias: nam octaua Capricorni, circa vigesimã est nunc Decembris diem. Sedenim hæc perpendere Astronomorum diligentiæ dimittamus.

CONSVETVDINIS RARÆ HOMO.

ALcedonem præterea pingebant quotiescunq; vellent hominem raró pro- deuntem, & minimo temporis momento cum hominibus versatum signi- ficare: Alcedonem siquidem videre est omnium rarissimè: ferè enim circa Vergi liarum occultationem, brumamq; ipsam apparet, & vbi primùm per portũ non

plus quàm nauem circumuolauerit, statim abit, vt nusquã prætereà conspiciat: de quo apud Stesichorũ latius. Causam huius nidulationis hybernę quęrit Albertus, eã esse suspicatus, quòd auicula ea rara adeò sit textura, vt ęstate propter nimiã corporis ariditatem progenerare nequeat, hyeme verò obturatis prę frigore poris, humidioreq́; effecto corpore, fiat ad conceptũ idonea. Nõ dissimularim hoc loco quod Antigonus ait, Alcedones vbi senescunt, Cerulos vocari. Verùm Aristoteles discernit inter se diuersas, Alcedonẽ, Cerulũ, & Cornicem. Sũt qui harũ marẽ Cerulum vocent, idq́; verũ esse tradũt interpretes Theocriti.

DE CVRVCA.

SVnt pleraq; de quibus Ægyptij parum, alij multũ locuti sunt, quę tamen quoniã Ægyptiacis commentis nõ dissimilia sunt, in Struthiocamelũ hunc infarcienda videntur, atq; in his Curuca, & Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

DE quibus vulgatissimum apud omnes scomma, hominem per eam significari, qui filios adulterinos pro suis pascat. Cuculus enim Curucæ absumptis ouis, in eius nido sua potissimũ oua ponit, vtpote qui se ignauũ minimeq́; idoneum agnoscat, qui possit pullis necessaria comparare. Suæ igitur sibi conscius imbecillitatis, eam init rationem ad prolis suæ tutelam, quippe qui omniũ auicularũ iniurijs sit expositus, vereaturq́; ne si nidum struat, minimo inde negocio depellatur, idcirco ad alienas cõfugere opes pergit. Curuca itaq; oua illa fouet & excludit, atq; educat pro suis. Aristoteles, si modò legitimum est id opusculum, De mirabilibus auscultationibus, accidere hoc in Helice tradit: addit & in palumbium aut turturum nidis oua ea deponi.

DE CVCVLO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

CVculus quia timiditate maximè omnium auiũ excedit, adeò vt à minimis quibusq; auiculis conuellatur, easq́; præ metu fugitet, cõmenti nonnulli sunt, hominem minima quæq; expauescentem, per alitis huiusmodi picturam significare. Vnde conuicia illa, siue quempiam adulteræ vxoris maritum dicere volumus, siue ignauum, siue stupidum, aut nullo animo præditum hominem notare, Cuculum appellamus, vt apud Horatium Sermonibus:

Tum Prænestinus salsô multumq́; fluenti
Expressa arbusto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus cui sæpe viator
Cessisset, magna compellens voce Cucullum.

Solent, inquit Porphyrio, leuia rustici circa viam arbusta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellari: tum illi prouocati, tantam verborum amaritudinem in eos effundunt, vt viatores illis cedant, cõtenti eos Cuculos iterum atq; iterum appellasse. Ego cùm Octobri mense Roma Neapolim proficiscerer, in eiusmodi iocos incidi; per cõtinuum diem conuicijs huiusmodi delectatus. Quare cum Acrone dicere possumus, hoc autem ipsa re nouimus, quemadmodũ viatores quos in itinere vindemiatores per agros cõspexerint, cõuicijs agitare gaudeãt, illiq́; ita respondere, vt Cuculum eum appellent quasi pigrum, ignauum scilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum est, & quod à Porphyrione dicitur, subfrigidum: hodie siquidem res agitur calumnijs etiam vehementioribus: viatores

G

enim eos nūc Pulterones, nūc Cornutos, nunc aliꝭ atq; aliꝭ cōuiciꝭs incessunt: D illi cōtrà, siue ciuis, siue magistratus, siue rex ipse occētare cœperit, omne opprobriꝭ genus regerunt, tegendisq; retectis turpissima quæq; minitantur, præsertim si celsissimis, quæ frequētes tota regione sunt arboribus insederint: quamuis id impunè toto agro Cāpano Neapolitanoq;, tēpore vindemiæ licet, ne quid Liberi libertati detrahatur. Atq; hoc illud est quod Flaccus ait, Durus vindemiator & inuictus, cui sæpe viator cessisset. Quoniam verò species Cuculi certo anni tempore non multum differt ab accipitre, locus fabulæ datus, quam in Arati vita Plutarchus refert. Ipsa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent se conspecta, quæ nullam præ se ferat ferocitatem: quoniā, responderunt, suspicamur te aliquando futuram accipitrem.

TRANSMVTATVS.

POssumus igitur hominē qui vel mores, vel effigiem ita commutarit, vt alius penè videatur, per eandem hanc auem significare. Ea enim figuram immutare creditur, & in aliud transire genus, cùm inter accipitres omnino numeretur, licet vnguibus sit haudquaq̄ aduncis, neq; capite accipitri similis, sed colore tan- E tùm, rostro quoq; magnitudineq; columbino potius quàm accipitrino.

PVLICVM DEFECTVS.

ALiꝭ porrò quoniam Ægyptios animaduerterant de pulicū defectu describendo solicitos fuisse, quippe origanum in eo significato proposuerāt, addidere ipsi Cuculum & humanum vestigium, qua specie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primùm audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium id defodiatur, nō gigni pulices vbicunq; puluis eo vestigio compressus, sparsus fuerit. Hæc obseruarunt Magi. Pulicum verò nuncupatione, humiles sordidæq; curæ sunt intelligendæ, quibus impliciti vitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licet ea pingere aut sculpere insaniētis vaniq; sit ingeniꝭ, ob exiguitatem, quæ minus repræsentari potest, vsu tamen loquendi frequenter vsurpantur.

IVNO.

PAusanias vbi opera ea recenset quæ Mycenis spectatu digna viderentur, in sceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculū insedisse dicit, eaq; de causa signum ita fieri solitū, quòd Iunonis desiderio Iupiter aliquādo in eam auiculam F se cōuerterit: tā inania illi de diꝭs suis cōminiscebantur. Quinetiam locū Coccygium appellatū autores celebrāt, in quo Iupiter in Cuculū sit mutatus. Apud interpretes Theocriti ita leges, Iouē Iunonis cōgressum appetiꝭsse, rē tamen occultare voluisse: mutatū itaq; in Cuculū, abiꝭsse in montē qui tūc Thronax, postea verò Coccyx appellatus est, eoq; & Iunonē concessisse, quæ simulac assedit, Iupiter in eius auis effigie ad eam aduolauit, seq; in eius genua proiecit: repulit hūc Iuno excusso peplo, at ille statim mutata facie acceptus ab ea est. Hinc apud Argiuos Iunonis simulacrū in throno collocari, in manu verò sceptrum poni, supra quod Cuculus. O lepidos & otiosos deos, qui puerilibus his næniꝭs delectarentur: sed longè magis ineptos, qui talia scriptis mandare non erubuerunt.

NVPTIÆ.

CVm verò vincula iugalia curæ sint Iunoni, putarim ego boni ominis causa Cuculum deæ dedicari solitum: boni est enim auguriꝭ Cuculus, nostriq; solent ex eius cantu ducendæ vxoris tempus percontari. Caro autem eius si in cibum autumnali tempore veniat, cæteros sapores exuperat.

VER-

A VERNVM TEMPVS.

EST & verni temporis signum Cuculus, id quod vel imperitæ innotuit plebeculæ. Porrò nuncium eum veris ponit Hesiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι.

Ut cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Tunc enim exulare hominem dicit, quia verum eo nuncio veris aduẽtum intelligant. Pistotherus apud Aristophanem, Auibus, vbi Cuculum Ægyptijs imperasse dicit, tam eos ait quàm Phœnices ad cantum huius auiculę, tanquam ad imperium triticum & hordeum demetere solitos: tempestiuior enim apud eos messis, quàm in Græcia & in Italia sit.

DE CAPRICIPITE.

AGELASTOS.

HOminem qui nulla iucundiore consuetudine posset ad risum allici, quòd eius expers esset, veluti Socrates fuisse fertur, ostendere si vellent, Capricipitem auem pingebant, quam liene omnino carere traB dunt: in liene verò sedes est risus, veluti amoris in iecinore, libidinis in lumbis, iracundiæ in felle. Eaq; de causa dictum, columbam summam significare mansuetudinem, quòd bile careat.

DE VPVPA.

FERACITATIS PRÆCOGNITIO.

VPupam Ægyptij cùm pinxissent, præcognitã vindemiæ feracitatem, siue lætum ac plenum vindemiæ prouentum indicabant, lætitiã scilicet aliquã affuturã, vt in Vite latius explicatur. Quia si ante vindemiæ tempus valde clangere audita fuerit, nimirũ vini redundantiam prænunciare creditur.

EBRIETATIS REMEDIVM.

HOminem verò ebrietate laborantẽ, ac sibi remedium cõminiscẽtem, significare cùm vellent, Vpupã & Capillũ Veneris herbam pingebant: Vpupa siquidẽ vuis vescitur immodicè, ita vt plerũq; inde ebria fiat, ac simulac se tẽtari sensit, Capillu Veneris decerpto efficacissimè sibi medicatur. Herbã hãc ἀδίαντον C Græci vocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, eo quòd minimè marcescat, neq; quidem si aqua perfundatur, immergaturue, neq; bruma putre fit, vt herbæ reliquæ. Sũmouent autem Vpupam diuinæ literæ, quam piorũ mensis inferri nolunt, querulam quippe volucrẽ, lugubrẽ atq; luctuosam, quæ nihil vnquã nisi mœstum & triste meditatur. Vnde per alitis huius hieroglyphicum, hominẽ vitijs deditum intelligũt Theologi, propterea quòd nemo magis querulus, magisq; mœstus assiduè est, q̃ vnusquisq; vir improbus atq; flagitiosus: sollicitat hũc admissorũ scelerũ cõscientia, vel inquietũ exercet admittendorũ cupiditas & impotẽtia. Nam si tumore superbiæ turgescat, quæ illi vnquã hilaritas arridebit? Fastu cruciatur assiduè, neq; vllos tantos putat honores, qui quod affectat explere possint. Repulsam passus est, infelicissimũ se mortaliũ putat. Auarus est, si iactura quantulacunq; fiat, vicem deplorat suam: si prædam cui inhiabat elapsam videt, miserè cruciatur. Quid iracundus? an non statim vt incensus est pœnas vitij dat sui? Vnde Salomon ei luctum mandat, cui iræ, cui rixæ, cui sine causa manus sanguinarię. Quid inuidus? nónne suimet carnifex indefessus? Quid libidinosus? mentita est amica, æstuat immensum; expleuit cupiditatem suam, lan-

guet & erubescit. Quid vorax? distentus est, ægrè habet: famescit, extorquetur. D
Quid ebriosus? aret guttur, pulmo inflãmatur: potauit, mente capitur, titubat, semianimis deficit: atq; vt semel cum Flacco dicam,

An'ne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,

quàm eius animus qui sit improbitati, facinoribusq; addictus flagitiosis? Contrà verò probus modestusq; vir, ruat cœlum, nulla re commouebitur, gaudebit semper, æquanimis erit semper, gaudentẽ hilaremq; scit à Deo vocari, exultantem sacris admoueri. Repulsam patitur, modestè fert: iactura afficitur, paruo cõtentus est: denunciantur inimicitiæ, pacem meditatur: solicitatur à maligno, resistit audacter, lætumq; tunc triumphum agere sibi videtur, cùm semetipsum edomuerit. Cibum & potum ita moderatè sumit, vt neq; mentem offuscet, neq; debilitet corpus: nullaq; demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari potest, quæ in rectè factorũ conscientia requiescit, cùm se piũ cõgitet, cùm se vitam puriter egisse reminiscitur.

DE FLORO.

LOngè diuersum ab Otide est ingenium Flori: nam quantum illa venerationis in equũ ostendit, tantum hæc exercet odij & ignominiæ. E

FEROX A MANSVETO superatus.

FErocem hominem ab humiliore mansuetioreq; superatũ, per Florum auiculam, quã ἄνθον Græci vocãt, significabant. Palustris auis ea est, coloris pulchri, oculorum acie non satis valens, quę cum equo semper pabuli gratia dimicat: herba enim vterq; pascitur. Illa vocem eius interdum imitatur, insiliensq; aduersus equũ, dorsum occupat, quãq; maximo potest morsu colla armosq; vellicat, hisq; auxilijs freta eum plerunq; fugat.

DE SALO.

QVando verò in has incidimus inimicitias, non dissimiles ab his recensebimus, quæ inter Salum & asinum habentur ingentes.

INIVRIARVM VLTIO.

AEgythum Ægyptij, quem Latini Salum vocãt, asini vlcera rostro excauantem pingũt, si hominem illatas filijs iniurias vlciscentẽ significare volunt. Nidulatur hæc plurimùm in spinis, acciditq; vt asinus pruritu vlcerum excitatus, scabendi causa se conferat ad spineta, atq; ita atterat vlcera, nidosq; dissipet: quod quidem illa adeò pauet, vt cùm etiam vocem rudentis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaq; Salus ob eam iniuriam in Asinum inuolat, vlceraq; eius rostro impetit, affixaq; pertinacius quanto maximo potest conatu excauat. Deniq; atrox vsqueadeo odium inter eos esse autumãt, vt si vtriusq; sanguinem cõmiscueris, sponte se vterq; subducat ac separet, antipathia, ne coeat, pertinacissimè repugnante. F

NECESSITVDINIS AVERSATOR.

SI verò Florum vnà cum Salo pingerent, hominem qui alterius necessitudinẽ pertinaciter auersaretur, significabant: quare aues illæ aut auersæ inuicem, aut capitibus saltem obtortis in diuersa, pingendę sunt. Commenti causa ea est, quòd implacabiles inter vtranq; inimicitię intercedunt, neq; vllo pacto fieri potest

A teſt vt harum quoq; ſanguis exhauſtus cōmiſceatur: confuſum enim non aliter alter hinc, alter inde cōtrahitur, quàm oleum ab aqua ſubducitur, vſqueadeò natura ipſa diſsident. Quare tibi tria ſunt obſeruanda eiuſdem generis exempla, quorum natura inter ſe minimè congruat, ſitq; pertinacißimæ diſcordiæ, Salus & Florus, Salus & Aſinus, &, de quibus ſuo loco dictum, Cornix atq; Noctua. Nanq; vt nihil eſt appetentius, nihil rapacius ſimiliū ſui, quàm natura, ita etiam diſsimilium nihil auerſum magis, ac magis abominabile.

DE ARDEA.

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

HOminem ita libidinis vſu cōfectum exhauſtumq; vt propemodum exanguis ſit effectus, oſtendere qui vellent, Ardeolā illam pelam pingebant, quæ Græcè ἐρωδιὸς dicitur: ea de coitu ita angitur, vt ſanguinē ex oculis emittat, remq; ſummo cum dolore peragat, clamore vaſto atq; admodum inſuaui difficultatem atteſtante. Nomen illi apud Græcos inditum aiunt, ὅτι ἔαρ ἱδροῖ: nam ἔαρ quandoq; ſanguinē ſignificat. In collectaneis Sudæ
B Grāmatici dictā volunt παρὰ τὸ ἐν ἕλεσι διατρίβειν, quòd in paludoſis & humidis locis uerſetur, quaſi helodium dicas. Sunt qui eas inter grues recenſeant: ſunt qui ſimilem grui dicant: & diuinarum literarum interpretes de aue hac, vbi vulgata Pſalmorum editio habet, Herodij domus dux eſt eorum, varia tradiderunt.

TEMPESTAS.

SEd enim D. Auguſtinus, qui herodium fulicam arbitratur, tempeſtatis eam impendentis ſignum autumat. Sed enim apud Maronem Ardea & fulica diuerſæ ſunt volucres, tametſi vtraq; ſit inditium tempeſtatis: ait enim,

Cumq; marinæ In ſicco ludunt fulicæ, notasq; paludes
Deſerit, atq; altam ſupra volat Ardea nubem.

Sed ſuper hac ſatis eſt à nobis in Ciconiæ commentario diſputatum.

DE CINNAMO.

AROMATARIVS.

HOminem ex aromatum mercimonijs diteſcentem ſignificantes, Cinnamum auem pingunt. Auis ea in Arabia verſatur, quę ſurculos cinnami cōgerit, ex quibus nidum ſibi cōficiat, quocirca indigenæ plū-
C batis cum ſagittis decutiunt, mercis gratia: neq; aliud mihi ſuper ea compertum eſt.

DE VELIA.

STVDIOSVS OTII.

STudioſum otij & commodorum hominem indicare qui volunt, Veliam auem pingunt: ea enim in vmbra & aura æſtatem agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cùm in eos qui otio literario dediti ſunt, cauillantur, genus hominum ignauum appellant, quod, vt apud Iuuenalem eſt, tecto gaudet & vmbra.

DE ASIONE.

IGNOBILITAS.

IGnobilem hominem, atq; vti dici ſolet, Terrę filiū, notare ſi vellent, Aſionem illum pingebāt, qui diuerſus à perenni eſt, corpore pingui & minimè vocali. Nihil enim habetur exploratum de generatione eius, cuiuſmodi, qualisq; ſit: cæterùm Fauonijs tantùm flantibus

eum apparere cōstat, veluti etiā plerique homines ignobiles, potentiorum tātùm D
fauore aliquo, tali quippe adspirāte Fauonio, nullis alioqui natalibus, nulla probitate, nulla virtute, nulla muniti disciplina, ad clarissimas interdum dignitates euehuntur, omnibus, vnde hi prodierunt, admirantibus. Noctuarum hoc est genus maximum, quibus pluma aurium modò surrigitur, vnde & nomen illi: otus enim Græcis est, de qua quidem apud Athenæum plura comperies.

MIMVS.

PEr hanc auem plerique mimum atque parasitum exprimunt: non enim à mimica multum distat ars parasitandi, quam ita describit Horatius:

Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Ut puerum credas sæuo dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.

Est enim hæc auis omnium maximè imitatrix, & vt Plinius ait, parasita, & quodam genere saltatrix. E

CORNVTI.

HÆc in clypeo atque insigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulò antè quàm declinaret Imperium, sub Magistro peditum merebant, ordinis eius signum fuit qui CORNVTI appellabantur: eratque ales prasini coloris in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior & ipse luteus, & circa marginem extremus ruber.

DE IYNGE.

IYnx inter lingua nobiles enumeratur, pro quo nomine Lyncē cōpluribus in locis apud Plinium corruptè scriptū offendes, indice etiam illo tam copioso, eodem errore perplexè notato, quippe qui volucre animal quadrupedibus adnumerarint, Lyncem eam, quę nostra hęc Iynx est, arbitrati. Fringillam hanc vulgo dicunt, vt Gaza putat. Græci plerique Romani sermonis nō vocem, sed significationem secuti, σεισοπυγίδα, Latini à caudæ continuo motu, motacillam dici tradidere, Torquillam alij, à torque quo collum insignita est: alij turbinem, alij aliter nominarunt: sed nos Pliniani codicis macula iam eluta, ad significata nostra reuertamur. F

DICACITAS.

PEr eam pictam nōnulli dicacem hominem intelligunt, propter insignem linguæ longitudinem: linguam enim habet serpentibus similem, quam in longum mensura quatuor digitorum exporrigit, rursumque contrahit intra rostrum non complicatā, sed terreni lumbrici more collectam, & in sese reductam. Communis autem sermo verbosos garrulosque homines ab instrumento ipso linguaces appellare solet. Sed ad linguam id etiā addemus, quòd pedes habet Iynx binis vtrinque digitis insignes: illi tamen hæc de Lynce dicta credidere.

INCANTATIO.

PAssim verò præcipuum ales hæc fuit incantationū signum, propterea quòd ei amatoriū quid natura inesse persuasum est. Quinetiam quæcunque ad rem amatoriam veneficia, pharmaca, incantationesque comparantur, vno vocabulo Iyngas Græci vocauere. Hinc apud Theocritū intercalare illud, Pharmaceutria:

ἶυγξ ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Scri

A Scribit Pindarus Venerem Iynga cœlitùs attulisse, quam Iasoni daret: carmenque docuisse, quibus Medeam in amorem alliceret.

VEHEMENS CVPIDITAS.

IDem Pindarus hieroglyphicè locutus ἰυγγιδ' ἑλκόμενον ἦτορ dixit, vehementem cupiditatem significare volens, vt eius interpretes exponũt. Iynx enim, vt interpretantur illi, vis illa dicitur, quæ cogitationem nostram ad cupiditatẽ & amorem trahit. Tradunt nonnulli Pithûs eam filiã fuisse, propter persuadendi vim: maxima enim persuadendi vis inest amori, nihilq; tam incredibile dici potest, quod amanti non persuadeas. Vnde rectè Ouidus: Credula res amor est. Adduunt, eam amatorijs veneficijs incitasse Iouem in amorem Iûs. Sedenim Callimachus Echûs filiam dicit, & Iouem (tanta eorum temporũ vanitas fuit, ne imperitia dicã) ab ea veneficijs coactũ, vt secũ rẽ haberet: vtcunq; mox ab irata Iunone in eiusmodi auiculã trãsmutatã, veneficijsq; amatorijs cõstruẽdis dãnatã.

DE CAPRIMVLGO.

PERNICIOSA CONSVETVDO.

B PErniciosæ consuetudinis hominem indicaturus quispiã, Caprimulgum auẽ pingat: ea enim inter capras familiariter versatur, appetitq; earum vbera sugere, quod cùm fecerit, vber extinguitur; capra, vt aiunt, excæcatur.

DE TVRDO.

SVIS ARTIBVS ELVSVS.

HOminem qui technis & cõmentis, consilis ue aut artibus proprijs elusus malè perierit, &, vti dicitur, in laqueos quos tetenderat, inciderit, ostendere qui volunt, Turdum viscatæ implicitum virgulæ pingunt: quandoquidem, vt inquit Plautus, ipsa sibi auis mortem cacat: viscum enim non prouenit, ait Plinius, nisi maturatũ in ventre ac redditum per auium aluum, maximè palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei simile, de ijs qui in eligendo sibi malo sunt procliuiores & aduersa mox quæ in se ipsi contrahunt, Deo imputant, cùm nihil aliud sit, indurare cor Pharaonis, & Excæcare oculos populi, apud Deum, quàm gratiã suam quæ se largè volentibus infundit, à prauè & iniquè agentibus auertere. Nam simulac C quis Deũ dereliquit, quæ bona sunt aspernatus, amissa spiritus gratia, omnibus inde afficitur incõmodis, viam rectam non videt, & contumacem se opponit ad admonitiones, nullo pollet animę sensu, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eum à Deo excæcari, & obdurari, quemadmodum Solẽ occidentem recessu à nobis noctem facere, cùm alioqui nihil à Deo nisi bonũ emanet, quemadmodum à Sole semper lumen & calor.

SVRDITAS.

ALioqui Turdus surditatis indicium est, cùm omnium auiũ eo plurimùm incõmodo laborare Turdum, manifestũ habeatur. Accedit huc & prouerbium κίχλης κωφότερος, de loquacibus, qui loquentes alios pati nequeant.

DE ERYTHACO.

SOLITVDIANRIVS.

SOlitudinarium hominem qui significant, Erythacum auem pingunt, quæ quidem ita secessu ac solitudine gaudeat, vt raro duas vel in eodem saltu reperire posis. Eam Theodorus modò Syluiam, modò Rubeculam appellat, alterum à syluarum desertis,

alterum à ruboris indicio, quod ex Græca dictione colligitur. D

DE CINCLO.

PAVPERRIMVS.

INueniebam extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam significari. Causam Ælianus affatim explicauit, qui Cinclum auem esse dicit imbecillam, inualidamq; adeò, vt nidum sibi ipsa parare non posſit, alienisq; ideo nidis ouifœtare. Est & apud Sudam aliqua de Cinclo mentio, cui nomen à caudę motatione fit σεισοπυγὶς. ea nimirũ lynx est, de qua nunc agebamus. Hanc sanè vulgus plerisq; locis, Græcũ vocabulum exprimendo, Codaquassulam dicit. Interpretes Theocriti hoc ipsum agnoscũt, & κιγκλίζειν lumbos motare dicunt, quod Latini fluctuante lumbo reddidere.

CINGANI.

CVm itaq; Cinclus inops adeò sit, neq; certo vsquã lare vtatur, nõnulli errones illos qui nunc totum terrarum orbem mendicabundi cũ chiromanticis vxoribus & liberis peragrant, nusquã certas domos habentes, quos vulgo Cinganos vocamus, Cinclos ab auis huius similitudine appellatos arbitrantur. E

ADVENA.

QVanquam in vniuersum omne genus auiũ apud aruspices pro peregrinis, aduenis & cõuenis accipitur, vt ostenti eius declaratione patuit quod Alexandro oblatum est, dum condendæ vrbis Alexandrinæ in Ægypto modulum ab architectis deposcebat, fortéq; eueniſſet vt neq; gypsus, neq; alba terra vspiã inueniretur, quo situm & magnitudinem cupido Regi describerẽt, architecti ad farinæ opem se contulerunt, eaq; disseminata quaquà vrbis mœnia ducenda erant, accidit vt aues ad eam depascendã auidius aduolarent, quo quidem ostento territus est Alexander: sed aruspices respondere, prospera vrbi ex hoc portẽdi, quòd futura esset omnium & nutrix & alumna, soliq; vbertatem esset alienis quoq; gentibus largiſsimè communicatura.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM PETRVM MELINVM RO. SENATVS CANCELLARIVM, DE IIS QVÆ PER APEM, ET ID GENVS CÆTERA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS. F

VOlatilium significationes, quas in aliquot digeſsimus commentaria, legiſſe te scribis, Petre Meline Romanorum ingeniorum præsens decus & ornamentum: in quibus & Apem habere voluiſſes, quæ, quòd mellifica est, ad domus tuæ gentile nomen cognationem quandam habere videatur. Proinde si quam, vt superiori anno fecisti, ædium tuarum partem picturis ornare pares, habiturum te speras tui generis argumentum, quo literatorum oculos poſsis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quod tibi fore gratum intellexeram. Sed quod à melle te maiorũ tuorũ nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à morum potius tuorum suauitate comparaſſe, siue id summa humanitas meretur tua, siue affabilitas iucundiſsima, cuius lepôre omnes ad te trahis tibiq; deuincis, vt de te verè dici poſsit, fauum mellis in ore tuo sedem poſuiſſe: siue perelegans ille scribẽdi tenor tuus, vbi solutam orationem aut carmen facis, amœniſsima quadam dulcedine legentem afficiunt, euenit vt vndecunq; merum mel & sis, & habearis. At plenus rimarum sum, neq; me cohibere poſſum quin epigram-

A *epigramma illud cœnis nostris sodalitijs olim decantatum erumpat. Quid enim prohibet apud ingenium Poeticæ studiosissimum, aliquando poetam agere?*

Romulei certant lepido certamine vates,
Nominis ecqua viget congrua causa tui.
Nam qui ex te norunt manare poetica mella,
Mellinum à merito nomen id esse volunt.
Atq; alij malunt correpta parte Melinum
Dicere, Pegaseum quòd melos ore canis.
Sis quodcunq; velis, nullo discrimine amandus,
Seu mihi Mellinus, siue Melinus eris:
Omnia congruerint, tanta dulcedine carmen
Pangis, & oranti spargis ab ore melos.

Id quod eò tibi gloriosius accidit, quòd horũ infelicitas temporũ pauca admodũ nunc ostendunt ingenia, quæ bonarum artium amore eruditionísue felicitate capiantur: eoq; alieniores pleriq; à doctrinæ studijs euadunt, quo sunt magis natalium splendore aliquo illustrati. Tu verò cùm ex B *ea sis domo ortus, in qua summi pleriq; viri gentiles tui, & veteri & recenti etiam memoria ad patriæ ornamentum geniti, insignia rerum à se gestarum monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Vrbe honores, titulosq; foris arma pro salute patriæ victricia, diuitias honestissimis artibus comparatas, nihil rerũ harum amplitudine contentus, à teipso splendorem excitare quæsiuisti, vt clarissima ea familia dignus euaderes, patreq; in primis tuo senatore semper optimo, apud quem tanta educatus es sanctitate. Accessere mox bonæ artes, & egregiæ disciplinæ, Latinæq; & Græca literæ, quas eo conatu successuq; assecutus es, vt paucissimi omnino sint inter Romanã hanc nobilitatem, qui parem tecum gradum hodie conferre possint. Sed quoniam non de literis tantùm, sed de totius vitæ tuæ integritate, atq; animi magnitudine, si quis de te loqui cœperit, sermo faciendus esset, parentumq; tuorum benignitas omnis explicanda, qui me omnibus humanitatis officijs prosecuti, quam in filios exercere par est, beneuolentiam, charitatẽ, & studiũ in me omne præstiterunt, his in cõmodius tempus dilatis, quod nunc agendum instat, Apem ipsam, quam tibi meritò deberi iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatũ, ne Fucus etiam, helluo ille satis impudens, & molestissimi Culex & Vespa sese intruderent, repellere nunquã potui: ac ne vllus & molestiæ & importunitati finis esset,* C *Musca etiã, Cicada & Araneus se his admiscuere. Tu quidem strenuè nimirum & ex prudentia tua feceris, si, ne ab eorũ aliquo lædare, caueris. Verùm agè quid Apes sibi velint videamus.*

POPVLVS REGI SVO OBSEQVENS.

POPVLVM Ægyptij sacerdotes obsequentissimũ Regi suo significare si vellent, Apem faciebãt illam vtiq; breuem, variam, & in rotunditatẽ compactilem, quę sola ex animalibus Regem more hominum habet, quem vniuersum Apum agmen consectatur, æquè atq; homines Regi obtemperantes. Rex verò vel aculeo caret, vel ad offensionem minimè exerit: quæ quidem præcipua est in Rege virtus, qui in obeundis vitæ officijs, nõ magis iustitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam ostentare debeat. Ac de populo quidem agnoscit hoc idem Plotinus libro De suo cuiusq; genio, qui ciuilem hominẽ, popularibus vtiq; studijs deditũ, sed qui perfectam virtutem consequi minimè potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui verò ciuilem virtutem ad amussim assecutus fuerit, eundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum.

D

REX.

MEritò itaq; Regem, qui populos vnanimi beneuolentia sibi deuinxerit, ostendere qui vellent, examen Apum proponere consuerunt: siquidē is foras non procedit, nisi migraturo examine: cumq; procedit, totum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, cerni nón patitur reliquo tempore. Cùm populus in labore est, ipse, inquit Plinius, opera intus circuit similis exhortanti, solus immunis: circa eum satellites quidam lictoresq; assidua custodientes autoritate. Cùm processere, se quæq; proximā illi cupit esse, & in officio conspici gaudet. Vbicunq; consedit, ibi cunctarum castra sunt. Missam facio miram earū circa Regem obedientiā, vt fessum humeris subleuant, validius fatigatum ex toto portāt, multaq; huiusmodi, in quibus enarrandis tanta vtitur suauitate Plinius, vt eas ipsas Apes in eius ore mellificare dicas, vnde lepor ille tam dulcis eloquētiæ demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi conceptu facere, vt pleriq; contēdunt, sed naturæ ipsius diuinæ beneficio, quę vel bruta eousq; prouexerit, vt plerisq; in rebus ratione præditos imitentur. Nos verò vult admonitos, vt vbi Apum mores cognouerimus, ducibus parêre non recusemus, negotiaq; ad Reipublicæ ciuitatumq; salutem opportuna alacri animo suscipiamus. E Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui sub pietatis specie suam obtegunt ignauiam, suoq; tantùm otio & cōmodis consulentes, negotia subfugitant, & veluti genus humanum oderint, humanas etiam consuetudines auersantur. Adeò verò est Apes, vt Musonius obseruat, conuersationis & vitę sociæ amatrix, vt si sola relinquatur, desiderio tabescat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & similitudinem referri potest. Atq; huc spectat Plutarchi illud super exilio dictum, nos quasi formicæ, vel Apes, si ex vna vel cauerna vel alueario exciderimus, hospites externiq; esse videmur. Hoc ipsum examinis significatum in aruspicina etiā reperitur, cuiusmodi signū Dionysio, paulò antè quàm regnare cœpit oblatum est, qui cùm equū è voraginibus, in quas demersus erat, nulla prorsus cōtētione extrahere potuisset, discesserat, vt Philistus ait, ægrè ferens: cùm autē aliquantulum progressus esset, subitò exaudiuit hinnitū, ad quem conuersus equum alacrem lætus aspexit, cuius in iuba examen Apum consederat imperij quod occupauit indiciū. Nam equum subiugationi frenoq; aptum esse, suo diximus commentario.

REGNVM. F

HAC ne ab Sicilia tam subitò discedamus, Hieroni quoq; iam iussu patris exposito, propterea quòd ex ancilla natus esset, ne nobilitati paternæ dedecori foret, tamen ita humanæ opis indigenti Apes in os mella cōgessere: quo ostento pater ab aruspicibus admonitus, filium recolligendum duxit, moribus & disciplinis ijs erudiendum curauit, per quas postmodum ad præmonstratam Regni maiestatem facilè peruenit. Ita verò nomini regio fauorabiles sunt Apes, vt in causa fuerint, ne Onesili Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathusij supra portam vrbis suspenderant, insepultum diutius maneret: in id enim iam exanimatum, examen Apum mella contulerunt, fauisq; refersérunt. Hinc loci incolæ oraculi super hoc requisiti responso moniti, caput honorificè sepelierunt, Onesiloq; quotannis, vt Heroi, sacra instituerunt.

GRATA

A GRATA ELOQVENTIA.

ADdunt nonnulli, ſuauem eloquentiam per hieroglyphicũ Apis ſignificari. Quanquam Diogenes ſuæ morem geſturus mordacitati, orationem blandam, vtpote ad fallendum vel ad gratiam paratam, mellitũ laqueum vocitabat. Irridebat is Platonem perlibenter, cui paruulo in cunis dormienti Apes in labellis conſediſſent: ex quo reſponſum eſt, ſingulari illum ſuauitate orationis futurum. Ita præuiſa eloquentia eſt in infante per Apem. Et huiuſmodi tale D. Ambroſio è noſtris contigiſſe, memoriæ proditum eſt. Idem & Pindaro poëtę accidiſſe Pauſanias tradit, cùm is puer adhuc Thebis digreſſus ęſtiuo tempore Theſpias proficiſceretur, calore exuperante aliquantulũ à via declinauit, & ſub vmbra nonnihil acquieuit, cui in ſomnum ſoluto Apes in os mel congeſſere. Et ita demum quemcunq; veteres ab eloquentię ſuauitate cõmendarent, cum ab Apibus nutritum dictitabant. Sic & Theocritus Comatã beatiſsimũ ait, cui huiuſmodi nutricatio contigiſſet. Apud Heſiodum, Theogonia, Muſæ amicorũ linguis rorem inſtillant. in caſtigatis enim exẽplaribus, non ἀοιδὴν, ſed ἐέρσην legitur:

B τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην.

vbi interpretes ἐέρσην δρόσους interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde verò eloquẽtię ſuauitatẽ. Sanè Pindarus amabile mel Iſthmijs poſuit, ἐν δ' ἐρατεινῷ μέλιτι, pro felici ſucceſſu, quem Iupiter propinat: vbi commẽtatores gaudium intelligi volunt, quod ex commendatione & laudibus percipitur, ſi pręſertim illæ ab eloquenti & erudito viro optimè prædicentur: qua quidem voce, teſte Themiſtocle, nulla ſuauior exaudiri poteſt.

POETICÆ AMOENITAS.

OMnium autem conſenſu receptum eſt, per Apis hieroglyphicũ poëticam intelligere amœnitatem, vt apud Horatiũ: Fidis enim manare poëtica mella: & vt ait doctiſsimus vndecunq; Varro, Apes cauſa Muſarum eſſe dicuntur volucres: quòd ſi quando diſplicatæ ſunt, cymbalis & plauſibus & numeris reducuntur in vnum locum. Pindarus hymnorũ ſuauitatem & elegantiã, per mel candido lacte cõmixtum intelligendum dedit, vbi Nemeis dicit: ἐγὼ τόδε τοι πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ σὺν γάλακτι. Lac ponit Pindarus, quod à natura eſt, ac perinde genium & venam indicat. Mel verò, propterea quòd magno Apum labore conficitur, artem & diligentiam ſignificat. Hinc clamat Horatius:

C

Vos ô Quintilius ſanguis carmen reprendite, quod non
Multa dies & multa litura coercuit, & quod
Perfectum decies non caſtigauit ad vnguem.

Et ipſe de ſe, quantum pertinet ad laborem & diligentiam, quam ſcribũdis verſibus adhiberet, ait:

Ego Apis Matinæ more modoq;.

Non enim temerè vſqueadeò aſſurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnum agnoſcat & vena diuite copioſum, & magno ſtudio & arte ſimul elaboratum. Quin & ſuam fert ſuper hoc loco ſententiam:

Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæſitum eſt. Ego quid ſtudium, ſine diuite vena,
Nec rude quid poſsit video ingenium, alterius ſic
Altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

FVTVRI SECVLI BEATITVDO.

QVæſierit hîc ſanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum ſe populum

ſuum in terram lacte ac melle fluentem: paſsim enim hieroglyphicum aliquid D ſapit diuinarum literarū ſermo. Igitur Theologi noſtri, referente Heſychio, hoc ad futuri ſeculi delicias beatitudinemq; transferūt, quòd ex cibis, quibus hîc vtimur, nihil his ſuauius neq; dulcius inuenitur: tum quia ſine labore comparantur, & nulla indigent præparatione. Nam bona illa abſq; vlla ſolicitudine, ſine dolore, ſtudio nullo, apparatu nullo, condituræ nullius egentia, tanquam effuſo copiæ cornu ſuggeruntur.

DVLCIVM APPETITVS.

Apes autem quia dulcia tantùm guſtant, ſi paſcentes pingantur, hominē hieroglyphicè ſignificāt qui dulcibus tantùm rebus delectetur, dulciaq; omni cura ſtudioq; perquirat. Horatius cùm dulcedinem & ſuauitatem, quodq; maximè placeret, exprimere vellet, Si iuuat, & melli eſt, inquit. Plutarchus libello De coniugalibus præceptis, Mulier, ait, quæ viri primo congreſſu territa coniugalem inde copulam ſubfugitat, ſimilis eſt ijs qui Apicularum aculeis patienter ſe offerunt, mella ipſa reformidant. Ad eandem reſpiciens iucunditatem Catullus, ſuum illum Paſſerem, Lesbiæ ſuæ delicias, cùm maximè lepidum indicare velit, E mellitū fuiſſe dicit. Deniq; Virgilianus Damœtas cùm Pollionis amicis optat mella fluere, nihil aliud ſibi vult, niſi vt copioſiſsima rerum omniū, quæ ſuauiſsime iudicentur, vbertate diteſcāt. Egregiè verò Pindaricū eſt, mel pro ſuaui, tranquillo, & maximè expetendo amabiliq; bono ponere: quare de Olympijs victoribus ait, ὁ νικῶν δὲ λοιπὸν ἀμφὶ βίοτον ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν. quod exponunt interpretes, victores vitæ reliquū agere in terra melliflua, hoc eſt, tranquilla deinceps ſuauiq; perfrui quiete. Idem cùm κόρον ἔχει καὶ μέλι dixit, mel etiam ſatietatem habet, nihil aliud voluit exprimere, niſi ſupremam quandam ſuauitatem atq; dulcedinem ineſſe melli, quæ tametſi ſupremè delectabilis eſt, ſatietatem tamen afferat: quā ſententiam παραδόξως protulit. Paulò ſecius Horatius ſenſum eundem attigit, vbi dixit, Dulcia ſe in bilem vertunt: quod tamen ex phyſica diſciplina eſt ab eo ſumptum: aiunt enim medici, cibaria dulcia confeſtim in bilem abire.

DIVTVRNÆ VALETVDINIS PROSPERITAS.

Inuenio vitæ proſperitatē ac inoffenſam valetudinem in longa cui ſpatia productam, per hieroglyphicū Apum in fœcundo oleæ ramo conſidentiū ſignificari: id quod mihi Democriti reſponſum in memoriā adducit, qui olim interro- F gatus, qua ratione quis longiorē vitam aſſequi poſſet: Interiora, reſpondit, melle irriganda, exteriora verò oleo perungenda: quod hieroglyphicè acceptum oſtendit, animū quantacunq; fieri poteſt ſuauitate permulcendū, hilaritateq; vndecunq; captādam, omni prorſus amaritudine atq; acerbitate procul ablegata, neq; quicquā quod exulceret, intromittendū: corpus verò exercitio conſolidandum, quod quidem in otio torpeſcere neceſſe ſit. Nam vt cōmētario ſuo dictū, oleum inter alia ſignificata, exercitiū quoq; denotat. Sed enim Ariſtoxenus Pythagoricos plurimū melle vſos tradit. Neq; tantū calidi panis ſuffitu Democritus vitā dies aliquot in amicorū obſequiū produxiſſe fertur, verū & vapore mellis naribus admoto. Omnino aūt ferunt, quibus mellis vſus frequentior fuerit, vitā diutius producere. Contrà verò qui cibis acidis delectenī, breuioris eſſe vitæ. Sanè Cyrnios populos, qui ſcilicet Corſicā inſulā incolebāt, longæuos vixiſſe tradit Athenæus, quòd aſsiduè mellis vterenī cibo. Nā & Diophanes, qui de re ruſtica libros conſcripſit, longæuos euadere dicit qui mellis eſitatione delectati fuerint. Præſtat verò in ſenecta ipſa plurimùm pane & melle paſci: neq; enim ſo

lùm

lùm, vt is asserit, viuacitatẽ adiuuat, sed & sensus omnes sanos et integros custodit. Quãuis, quod ad Athenæũ spectat, nostri mel Corsicũ dicãt habere aliquid in se, quod amaritudinẽ sapiat: vnde dixerit Ouidius de nefasta & exitiali cera:

Ite hinc difficiles funebria ligna tabellæ,
Tuq; negaturis cera referta notis,
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ,
Melle sub infami Corsica misit Apis. Et,
Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos, Maro prius dixerat.

Insaniosum mel apud Macronas memorat Xenophon, quod qui copiosius edissent, & vomere & excernere cogebãtur, neq; quidem omnino stare poterãt.

MERETRIX.

SEd quoniã trahente rerum fluxu impegimus in mellis vitia, minimè dissimulandum quòd quadragesimis Hebræorũ castris Hieronymus putat Ionathã cõtra detestationẽ patris gustasse mel intellectu mystico, quod scilicet destillat à labijs mulieris meretricis, & forte deprehensum, vix populi precib. liberatũ. Porrò mel nõ offert̃ in sacrificijs Dei: & cera quę dulcia cõtinet, nõ lucebat in tabernaculo, sed oleũ purissimũ, quod de oliuarũ exprimit̃ amaritudine. Quòd verò sit verisimilis Hieronymi cõiectura super Ionatha, Aristoteles tũ milites plerosq; omnes mulierosos esse, tũ scriptores rerũ, qui recẽsent Hebrçorũ mores, gẽtem eam esse ponũt salacissimã. Sed Ionathã pro innocentia sua dicentẽ mihi videor audire: Cur igit̃ ego conquestus palàm sum, satis imprudenter fecisse patrẽ meũ qui populũ tam longę addixerit esuritioni, vt vel modico cibo, quẽ sors obtulisset, suorum vires vetuerit instaurari? Quorsum vlla hìc impudicitia? Nam quomodo ego, qui à sole exoriente hostes vno tantũ comitatus famulo, cũ per inaccessas crepidines ad eos irrepsissem, quotquot obuiã habui aggressus cæcìdi, & in fugã verti, et mox accitis meis, ad vesperã vsq; perseuerãtissima occidione persecutus sum, quo pacto delicijs & genio vacare potuissem, qui pro sumo Dei nostri honore, populiq; totius incolumitate, ad extremã vsq; delassationẽ cõfectus eram? quare illa obsecro adulterina, cõficta, subdititia, nequaq; à tam probo, tã pio, tam acri veritatis propugnaculo, tam immeritò de me vnquã cogitata crediderítis.

EXOTICÆ DISCIPLINÆ.

VT verò nos mellis damna prosequamur, id etiã addemus, quòd Hirosolymitanus Hesychius nõ Poeticã tantùm, verùm omnẽ Gentiũ doctrinã per mellis Apúmue hieroglyphicum significari tradit, quòd in suauitate verborum & eloquij dulcedine tota consistit, rerũ autẽ inanis est. Eoq; trahunt Solomonis illud ex Prouerbijs: Nõ respicies ad mulierẽ meretricẽ: fauus enim destillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima aũt illius amara quasi absinthiũ. Quo minus miremur, si qui longo pòst tempore successit, Plato quoq; Musas sui temporis meretriculas appellauit. Præceptũ verò, vti paulò antè dicebamus, diuinis literis, nequicq; mellis in sacrificiũ Domino adoleatur, sed in munus primitiæ eius offerri possint. Præcipit enim ex parte, illius sapientiæ primitias offerri, nõ autẽ plenius ea vti, quippe vt fides nostra nõ in sapientia hominũ consistere videatur, sed in virtute Dei, vt Paulus in priore ad Corinth. epist. Ea verò de causa mel, vt ait Eucherius, in sacrificijs offerri prohibebatur, quia resoluti blandimentis deliciarum, aut dulcedine voluptatum, non possunt mysteriorum Dei esse participes. Hinc pascha Domini comedi cum amaritudine iubetur, quia sit semper austera districtio veritatis.

DE VITÆ DVLCEDINE AMARITIES.

ATtingemus ea quoque, quæ complexu rerum possint in orationem obsolutam coalescere: vt si quis amaritudinem aliquam, aut infortunium, quod anteactæ vitæ suauissimum ocium & tranquillitatem exasperet, per huius generis hieroglyphica explicare voluerit, non alia congruentius pictura signóue vtetur, quàm figurato mellis fauo, de summo cuius absinthium pullulet, herba nimirum amarissima: quod quidē Lucretianum illud sapere videtur, quod in nostræ vitæ conditione frequenter occurrit:

Medio de fonte lepôrum
Surgit amari aliquid, quod in ipsis faucibus angat.

POPVLARIS FVGA.

COmmenti sunt nōnulli popularē fugam per examē Apum & subiectum fumum indicare: quandoquidem Apes nulla re magis consternantur, in fugamque vertuntur, quàm fumo supposito. Atque hac similitudine vtitur Apollonius Argonautis, in describenda Bebryciorum fuga, simulatque interemptum Amycum conspexere.

OBORTVS IN MOESTITIA lepos.

SEd longè suauius illud est, quod per Apes ex cadauerosi leonis ore prodeuntes innuitur. Pingi potest hoc, vbi quis aut à detractoribus malè habitus, insigniorē fuerit existimationem assecutus, aut inimicorū contumelijs affectus clarior euaserit, aut ex illatis iniurijs creuerit. Mordacissimus est enim leo, violentus, & ferox. Apes verò in eius faucibus mellificantes, prospera & suauia quæ subsequuntur indicant. Verùm historia vetus ansam huic hieroglyphico subministrauit: quippe Samson Dauidanus tribulis cùm in ferocissimi leonis occursum illapsus esset, vltrò belluam adortus eam strangulauit, peremptamque ex publica via in syluam proximā pertraxit, eamque ibi in abscondito reliquit. Paucis verò pòst diebus proiectæ belluæ cadauer inuisurus eò redijt, vbi mira res oculis obiecta est: nam frequens Apum examen in tabidis eius faucibus fauos fabricare occœperant. Vnde illi postea quæstionis argumentum fuit, quā Palæstinæ iuuentuti dissoluendam proposuit, Quî fieri posset, vt truculenta immanisque res, eademque voracissima, suauissimū ex ore cibum erogaret. Cuius quidē quæstionis historiā solius vxoris silentio crediderat, eius fidem & taciturnitatē exploraturus. Hinc illa mox medio cōuiuio, ob rem ab vxore proditā, exclamatio Samsonis plena acerbitatis exaudita, Nihil esse fœmina fallacius. F

PROPHETARVM ORACVLA.

MInimè verò prætereunda sunt etiam alia, quæ sacris nostrorum literis traduntur: Quàm dulcia faucibus nostris eloquia tua super mel & fauum ori meo. Et alibi: Iudicia Dei dulciora super mel & fauum. Omnis enim prophetia suaues cœlestis doctrinæ fauos, & dulcia diuini eloquij mella cōponit. Et Debbora libro Iudicū prophetię particeps facta, Apis interpretatur, vt ait Adamantius. Et omnes denique Prophetæ sub Apis nomine cōprehenduntur, eorūque faui ea sunt oracula quæ literis mandauere. Atque hoc est bonū illud mel, quod comesse iubemur. Quicunque enim oracula ea diuina meditatione cōplectitur, scriptis vatū nostrorū sermonib. alitur & recreatur, is mandatum illud diuinū exequitur,

quo

quo preceptũ est, Comede mel fili: bonũq; id esse reipsa protinus experiȓ. Quod autẽ de Assertore nostro predictũ est, mel comedet: mel hîc Adamãtius nostra de virtute colloquia significare profitetur. Quotiescunq; enim de abstinendo à voluptatibus, de domitanda nequitia, de iusticia, de prudentia ex animo differimus, sermonis istiusmodi suauitatẽ libentissimè pascit Deus, hosq; liquores assiduè sitibundus inquirit: cui si nequitię, si pusillanimitatis, si scelerũ & stulticię amarulenta pocula propinauerimus, gustũ vt offensus refugit, & vt fel odiosum auersatur.

CONCORDIA.

ET quia moris erat infãtes à lauacro susceptos lactis & mellis gustu primùm imbuere, nõnulli hoc ad cõcordię significationẽ factũ autumant, Tertulliano ita dicente: Inde suscepti lactis et mellis concordiã pręgustamus. D. etiã Hieronymus aduersus Luciferarios de hac ipsa re in hũc modũ: Nam & multa alia quæ per traditionem in Ecclesijs obseruantur, autoritatẽ sibi scriptæ legis vsurparunt, vt in lauacro ter caput mergitare, deinde egressos lactis & mellis prægustare concordiã. Id tametsi faciunt iam adulti, quandã tamẽ infantiæ significationem præ se ferunt. Fuit verò aliquibus mos, vt loco mellis, vinũ cum lactæ propinaretur. Nam apud Occidentis populos diu obseruatũ est, vt tinctis sacro lauacro ad eiusmodi innocentiæ, quæ præcipua est in parua ea ætatula, similitudinem quandam, vinum & lac tribueretur. Eoq; Tertullianus Esaiæ dictum trahit: Venite, emite absq; argento, & absq; commutatione, vinum & lac.

CASTITAS.

INcorruptã ad hęc virginitatem, & castum animi propositum, per Apẽ significari id argumento est, quòd ipsæ homines à coitu olidos acriter oderunt, & vt Plutarchus Coniugalibus præceptis ait, Apes eos malè accipiunt, qui recentes à muliebri copula superueniant: sed mulieres quæ Veneri operam dederint, acrius inuadunt, quiq; vel vinum potum, vel vnguenta oleat. Nam & Maro eas ignorare venerem his versibus attestatur:

Illum adeò placuisse Apibus mirabere morem,
Quòd nec concubitu indulgent, nec corpora segnes
In venerem soluunt, aut fœtus nixibus edunt,
Verùm ipsæ folijs natos, & suauibus herbis
Ore legũt. Hinc Pythijs ait Pindarus, τὰ δ' ἐν τούτῳ λόγῳ χρησμὸς ὤρθωσε μελίσσας.

quo loco interpres subijcit: Propriè quidẽ Apes sacras Cereris ministras appellauit, impropriè verò omnes alias, propter animalis puritatem. Nam & alibi sacris eã Apibus delectari dicit. Alij Nymphas sacrificiorũ pręsides appellari tradiderũt. In diuinis quoq; literis Apẽ virginitatis imaginẽ esse dicit Eucherius, nulla tamen causa reddita, quia scilicet eam satis ex Marone cognitã arbitrareȓ.

ADVLATOR.

VErùm aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius, nempe simulacrum eam esse adulatoris, vtpote quæ mel in ore habeat, in occulto caudæ spiculum: atq; ita homines qui lingua blandiuntur, latenter verò feriunt, significare: loquendo enim mellis dulcedinẽ proponũt, re verò ipsa vulnus inferunt.

VLTIO.

NEq; defuerunt veteres Theologi, qui Apem vltionis & iracundiæ signum in diuinis literis esse dicerent, citatis ex Propheta locis: Et Apis quæ est in Assur. Et: Circundederunt me sicut Apes.

ARTIFICIVM.

NAm illud quod Solomō ait, Vade ad Apem, & disce ab ea quàm laboriosa sit operatrix, vnicuiq; manifestum est artificij sedulitatisq; illam esse hieroglyphicum, Virgilio præsertim naturã eius tam luculenter explicante, vt versus eos & decies & centies memoria repetisse neminem vnum pœnitere posit:

Nanq; aliæ victu inuigilant, & fœdere pacto
Exercentur agris: pars intra septa domorum
Narcissi lachrymam, & lentum de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suspendunt ceras: aliæ spem gentis adultos
Educunt fœtus, aliæ purissima mella
Stipant, & liquido distendunt nectare cellas.
Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti,
Inq; vicem speculantur aquas & nubila cœli,
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto,
Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.
Feruet opus, redolentq; thymo fragrantia mella.

Democritus tamen dicacitate (vt idem identidem repetã) libertateq; illa fretus sua, diligentiam hanc & assiduam in re facienda curã improbaturus, parcos aiebat Apibus esse similes, quæ vti semper victuræ laborarent. In quam sententiã Virgilianum illud potius detorquerem:

Sic vos non vobis mellificatis Apes.

SOLSTITIVM.

EST & solstitij æstiui hieroglyphicum Apes, quòd suo ad labores egressu, vt apud Aristotelem habetur, solstitiũ id denunciat, eo quippe tempore, quasi ferias quasdam celebrent quiescentes. Sed iam tempus est, vt & nos quoq; tandem aliquando quiescamus ab intenta adeò Apum harũ inquisitione, si modò vnũ, quod haudquaquã prætereundũ est, subiunxerimus, quod ab Mnasea Patarço de Apibus scriptũ tradũt: eas humanum genus ab esu carniũ ad arborum fructus & hortensia olim auocasse, cõdimento scilicet subministrato, per quod vniuscuiusq; cibi, subacidi etiam & amari, sapor commendaretur: cuius etiam inuentionis huiusmodi recitat historiam. Peloponnesi, ait ille, Melissa quædam cùm fauum Apum inuenisset, prima omnium gustauit, mox & aqua dilutum bibit, remq; alijs indicauit, animaliaq; ipsa de se Melissas appellari, & ab hominibus summa cura & diligentia curari obseruariq; mandauit.

DE CVLICE.

DE suauitate dulcedineq; hactenus locuti, melisse tẽperamentũ secuti, quod ipsa non insulse, oppositis iuxta se simulq; positis, excogitauit, de acore iam dicere aggrediemur, cuius hieroglyphicũ est culex.

ACORIS AVIDVS.

EA verò de causa cœptũ est proposito Culice hominẽ acidis illectũ indicare, quòd Culices obseruassent nõ admodum cupidè appetere dulcia, sed acida quamauidissimè. Leuia hęc fortè videant, si quis simpliciter acceperit. Sedenim veluti per mel omnẽ rerũ iucunditatẽ intelligebamus, ita per acorẽ quicquid est amœnitati contrariũ, nobis fuerit proponendũ. Esse enim homines qui iucunditatem omnẽ auersentur, verissimũ est: & ne longius exempla quæramus, erat

mihi nepos natura adeò tristi, vt si quem hilarius ridentem audiuisset, vltro stomacharetur & excandesceret, in reliquis vitę muneribus quantiuis precij, & bonus & prudens. Erat & alter ita risui hilaritatiq; deditus, vt ad obnunciatas quorumcunq; hominum calamitates risu difflueret: quinetiã ad patris & matris incõmoda vel ærumnas, etiam suas effusissimè cachinnaretur. Præterea qui principum vitas scribunt, hæc etiam quamuis humilia consectantur: vt, indifferentem in victu Iulium Cęsarem, & qui conditum oleum pro viridi appositum minimè fuerit aspernatus: aut Octauianum Augustũ minimi fuisse cibi, atq; ferè vulgaris, secundario pane, pisciculis minutis, caseo bubulo manu presso delectatum, atq; alios huiusmodi alijs. Quod verò ad rem, quæ præ manibus est, pertinet, Tacitum Augustũ Vopiscus tradit amariores cibos appetiuisse: quare minimè mirum, si Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianę orationis suauitate, ad insectationem vsq; offensus est.

ANIMI AFFLICTIO.

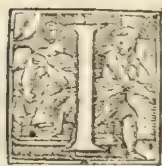
SEd enim cadit & in sacra nõnulla ciborũ amaritudo, vbi iubet Deus azymis vesci amarulentis, in quæ scilicet πικρία sit immixta: quippe animam affligendam, nullamq; illi corporis dulcedinẽ per certos dies indulgendã. Festũ enim
B illud nihil remissum, nihil voluptuosum, nihil luxuriosum, nihil lautum sibi deposcit, sed sola animi afflictatione, & amaritudine, atq; humilitate celebratˀ. Huiusmodi est propitiationis dies: cùm enim afflicta fuerit anima, & humiliata in conspectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

DIALECTICA.

EST genus Culicum minutũ admodum in volatiliũ insectorum genere, quod animal in aere suspensum, oculi visum inter volitandum fallit, nisi aciem intenderis validissimã: corpus tamen cùm insederit, acutissimo maximeq; tenui stimulo terebrat: ita quẽ volitantẽ cernere nequiueras, læsus stimulantẽ sentias. Puto eum esse, quem Eucherius in Culicũ genere aculeis permolestum ait in diuinis literis, cyniphem appellatum: cuiusmodi atrocitatis illud est, quã Serapiacam vulgò Romæ vocant. Per hoc animal Ægyptiorum plagis adnumeratum, dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quę minutis & subtilibus verborum stimulis animos terebrat, & tanta calliditate circumuenit, vt deceptus nec videat, nec intelligat vnde decipiatur. Ab hoc autem pungendi munere Hiero-
C nymus quoq; doctrinæ Aristotelicæ spineta attribuit, contra Heluidium.

DE COSSIS.

AGMEN.

INgruentem quidem Culicum multitudinem Ægyptij significare si vellent, Cossos vermiculos si non pingebant, certè loquendo nominabãt. Hieroglyphicè enim modò loquimur, modò scribimus. Idq; ea de causa, quod ex huiusmodi vermiculis Culices generantur. Sed ex Culicũ multitudine infestũ aliquod agmen intelligebant. Vti enim Culices quaquà feruntur sunt incolis omnibus molestissimi, ita exercitus quantumlibet amicus quaquà iter fecerit, & molestus & damnosus est. Quod si vllo vnquã tempore experimento compertũ fuit, infelicissima hac ætate nostra per tot continuos annos magna cum totius Italiæ clade perspeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab armatis amicis inferuntur, quàm olim ab hostibus, qui vi rerũ potiti essent: cuius mali causa est militum improbitas, summam disciplinæ militaris gloriam in sola rapacitate reponentium.

DE FVCO. D

ADiungendus fuerat api Fucus, vtpote qui non digrediatur ab aluearijs, quibus ſemper inſidiatur: ſed quoniã dulcedinis antitheton ad culicem traxit, nunc ad Fucum conuertemur.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex alienis laboribus vtilitatẽ, delicias, gloriam ſibi comparantẽ ſignificare ſi vellent, Fucũ pingebant. Sunt hi grandiſsimi inter Apes. Sed enim Fucos fureſq́ apud noſtros cõfundi video. Plinius Fures inter illas grandiſsimos eſſe dicit. Ariſtoteles fures maiores quidẽ Apibus, ſed minores Fucis agnoſcit. Vtcũq;, mellificandi nullam Fucus habet curam, ſed ocioſus intus deſidet, vel cùm exit effert ſeſe fuſim in ſublime, gyroſq́ volitat cum eiuſdem generis animalibus, qui exercitũ quaſi faciunt, quod vbi ſatis iam fecerint, quaſi ſe velut in campo exercuerint, redeunt domum, & epulis perfruuntur labore partis alieno. Contra illos Apes acerrimè dimicant, & vt Virgilius ait,

Ignauum fucos genus à præſepibus arcent.

E

DE VESPA.

APud Horum legas Veſpã ex corrupto crocodili ſanguine, vel ex eius cadauere procreari. Noſtri ex equino eam cadauere naſci volunt.

PERNICIES SVMMOTA.

VTcunq;, Veſpa cùm apud Ægyptios corruptũ oſtenderet crocodilum, eadem ratione perniciem ſummotam extinctamq́ ſignificabat, quando, vti ſuo commentario dictum eſt ex Diodoro, Crocodilus & mala & ærumnoſa mortalibus illata commonſtrat.

PVGNACITAS.

CÆterùm philoſophi vetuſtiores pugnacitatem per hanc innuere videbantur. Nam & equus, ex cuius corrupto ſanguine Veſpa oritur, belli eſt indicium, vt ſuo cõmentario probatũ. Et quod ad hanc facit pugnacitatem, Demoſthenes, vt apud Stobæũ περὶ διογένους διαβιώσεως, Antiſthenẽ ait aliquando à Diogene correptum, vt qui exili admodũ voce homines caſtigaret, reſpondiſſe: Veſpas itidem ſonum haud magnum alis excitare, aculeum tamen acerrimũ habere. Quare apud Æneam philoſophũ Platonicum, Euxitheus dum Theophraſti dicta diluit, Si quę ille opinabatur vera eſſent, Veſpę inquit, item Hector colligabitur: ambo enim caput varia galea redimiti ſunt, ac perinde pugnaciſsimi. De galea ad id alludit quòd Homerus Hectora ſubinde κορυθαιόλον vocat. Et mulierum chorus apud Ariſtophanem, Lyſiſtrate, quieturũ ſe dicit, niſi acceſſerit aliquis, qui tanquam Veſparum examen fodicare ſe, vel irritare aggrediatur. Atq; hæc omnia noſtra ſunt. Sapientiæ enim XII habemus: Miſiſti anteceſſores exercitus tui Veſpas, vt illos paulatim exterminarent. Importunũ fortè cuipiã videatur, ſi κατὰ πάρεργον remediũ ſubiecero contra hanc Veſparũ pugnacitatem: ſed enim quod vtile vel cõmodum pleriſq; futurum eſt, nunquã ego iudicauerim importunũ. Bellicoſo mollis opponitur. Malua oleris genus, à mollitie, vt pleriq; tradũt, dicta, Veſpis aduerſatur, pręcipuè ſylueſtris: cuius ſucco, vt Demageron & pexamus ſcribunt,

F

bunt, qui ſeſe illeuerit, à Veſpis non impetitur, neq; pungitur. Quin etiã ſi quis punctus iam fuerit, eius herbæ ſucco, aut cõtuſis & impoſitis folijs ſanatur: apertiſsimo nobis documento, vt cùm res nobis cum furioſo fuerit, lenitatem amplectamur, quoq; acerbioribus ille verbis excanduerit, nos mitioribus reſponſis ignẽ extinguere procuremus, illius dicti memores, μέγιστον ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον λόγος.

IMPERFECTI MORES CIVILES.

PLato, Phædone, eos qui popularem ciuilemq; virtutem, quam temperantiã aut iuſtitiam nuncupant, exercuiſſent, non eam quidem ex doctrina philoſophorum, atq; ex eorũ ſententia deſcriptam, ſed ex conſuetudine quadam exercitationeq; ad aliorum exemplum acquiſitam, poſt obitum in Veſparũ, apúmue, aut formicarum genus migrare contendit: his enim omnino aliquid natura dedit, quod ciuilis gubernationis ſimilitudinem quãdam præ ſe ferat: nam & ipſæ collegia celebrant, tribuſq; & centurias diſtinguunt, habitationeſq; ſibi conſtruunt magnificentiſsimas, in quibus cellæ fauorum in morem ſexangulæ omnes. Sed Apum texta metarũ quaſdam propemodum formas imitantur. Veſparum, caſtra potius ſunt, & Mauſolea, orbiculari ambitu, tabulatis ſuper altera alteris aggeſtis. Huiuſmodi fabrica mirificè conſtructa, cùm Belluni eſſem, ad me allata eſt ex cuiuſdam ſyluæ ſolitudine. Septem ſunt concamerationũ orbes, alter ſuper alterũ duorum digitorũ interuallo impoſiti, pilarum columellarumq; interſtitio diſtincti, vt vnicuiq; commodum ſit ſpatium ad eundum & redeundum ad domos ſuas. Diameter orbium ad quintum vſq; duodecim circiter digitorũ: à quinto reliqui faſtigiatim coarctantur, vt vltimus ad quinos ſenos'ue digitos porrigatur. Maior orbis, primum quidem tabulatum, antiquæ arboris ramo appenſus erat, cruſta ſupernè ad omnes ventorum & pluuiarum iniurias contemnendas ſolidata munitaq;. Infrà hexagonales cellæ confertiſsimæ: ita reliqua tabulata eadem cruſta celliſq; eiſdem fabrefacta, ſuiſq; columellis ſingula ſuſtentata. E ſuperioribus verò ſtationibus beſtiolę omnes abuolauerãt: medias concamerationes innumerabilis multitudo compleuerat, folliculo quodam tenuiſsimo, pro tegumento vniuſcuiuſq; loculi ſuperinducto, quorũ aliquot cùm ſuſtuliſſem, animaduerti Veſpas capitibus in imum adactis, domos eas omnes compleuiſſe. Quæ verò in inferioribus erant tabulatis, tanquã embrya videbantur vermiculorũ inſtar imperfecta: ipſa quoq; eo tegumento, tanquam hybernę cochleæ, ſed admodũ tenui præmunita, in benigniorem verni temporis horam aſſeruabantur: quæ tamen omnes, ſiquidem grauis hyems fuit, ibidem extinctæ ſunt, neq; tamen computruit quicquam, & tot iam annos eadem forma ſtatuq; ſpectantur. Expectabam quidem veris temperiem, vt quid acturæ eſſent exploratum haberem, ſed nihil vlterius proceſsit. Fabrica apud me remanſit, non ſine magna omnium, qui eam conſpiciunt, admiratione, tantum artis & ingenij, tantumq; in conſtruendo ædificio tam operoſo, perſeuerantiæ beſtiolis his ineſſe obſtupeſcentiũ. Sed quoniam in aculeata hæc incidimus, libet obiter Plinij locum perpendere, vbi lib. XI, cap. octauo ſupra vigeſimũ: Aculeus, inquit, in ore vt aſilo, ſiue tabanum dici placet. Vereor ne illud, SIVE TABANVM DICI PLACET, adulterinũ ſit & ſubdititium, vt pleraq; adhuc alia apud autorem eundem addita, quę niſi peritorum hominũ diligentia vetentur, indiligentiæ illi nomen inurant. Aſilus enim diuerſus à tabano eſt, Græcè οἶστρος, vel Marone interprete, *Cui nomen Aſilo Romanum eſt, œſtrum Graij dixere vocantes.*

Tabanus verò muſca eſt lenta, cineritia, quæ Græcè μύωψ dicitur. Rarus præte-

rea eſt aſilus, tabanus numeroſiſsimus. Aſilū, inquit Ariſtoteles, latiuſculis quibuſdam beſtiolis, quę in fluuijs ſupernatant, enaſci: quamobrem magna aſilorū copia circa aquas, vbi id genus beſtiolarū eſt: tabanos verò ex ligno. Itē Soſtratus de animalibus quarto, œſtrum è fluuiali materia naſci tradit, μύωπα verò ex lignis. Idem Ariſtoteles alibi ſanguinea dicit animalia tabanos & aſilos, & paſſim demùm de ſingulis ſeparatim meminit. D

PERTVRBATOR.

PEruulgatum verò illud eſt, vt per hieroglyphicū aſili ſignificetur is qui aliorum otia perturbat, quietiſq; rebus tumultū aut moleſtiam affert: eſt enim is, vt Maro cecinit,

Aſper, acerba ſonans, quo tota exterrita ſyluis
Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther
Concuſſus, ſyluæq; & ſicci ripa Tanagri.
Hoc quondam monſtro horribiles exercuit iras
Inachiæ Iuno peſtem meditata iuuencæ. E

Maronianus autem verſus de aſilo Romana voce dicto nimirum, oſtendit verba illa apud Tranquillū ab Othone Galbæ manibus deturbato, identidem obmurmurata in damno eſſe, ſi vt vulgata habent exemplaria legamus, τί γάρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς· quare caſtior omnino lectio ſubſtituenda. Nam illud quoq; quod magna eruditione viri commenti ſunt de longis tibijs, adhuc non liquet.

DE MVSCA.

INſtat demùm, nobiſq; negotium faceſſit importuniſsima beſtiola, quæ licet ab omnibus ſolita ſit abigi, pertinacia tamen ſua peruicit, vt de ſe multi multa ſcribere cogerentur: nos ea tantùm quæ ad hieroglyphica faciunt, memorabimus.

IMPORTVNITAS AC IMPVDENTIA.

IMportunitatem ſanè atq; impudentiam Ægyptij ſacerdotes notare ſi vellent, Muſcam haud indecenter faciebant: eam enim vt ſæpius & aſsiduè expellas & à te ſummouere cōtendas, tanta tamen impudentia prædita eſt, vt identidem redire, & infeſtare te minimè vereatur, nullam tuorū cōmodorum rationem habeat, ſiue loquare, ſiue dormias, ſiue bibas, ſiue cibum capias, ſiue legas, ſcribas, parata ſemper adſtat, vt in faciem inſiliat tuam, infeſta, importuna, incommoda, nulli rei niſi faſtidio de ſe cōcitando idonea. Hinc apud Ciceronem ſecundo de Oratore, ridiculè dictū de moleſtiſsimo iuuene, Abige Muſcas puer. Hinc Platonicus vir Æneas ſummæ philoſophus integritatis, dum Euxitheum introducit Theophraſti cōmenta deludentē, qui dictitabat animas relicto humano corpore id genus bruta ſectari, eiſq; inhærere, quorum opera viſæ fuerint imitari, vt Hyperbolū quendam impudentię notaret, inquit: Muſca item Hyperbolum trahet, quippe par fuit vtriuſq; impudentia. F

PERTINACIA.

EA tamen improbitas pertinaciſsima, qua nunquā rebus quietem eſſe ſinit, tanti fuit, vt inter prælia deorum, grauiſsimaſq; res poëtarū principem Homerum illexerit ad eius pertinaciæ perſeuerantiā memoriæ demandandam, hieroglyphicumq; proponendū, quo ferox hoſtis inſultat hoſti, neq; moram neq; requiem

A requiem dat vllam, donec vulnus infixerit, & audaciæ confidentissimæ munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur:

> Καὶ οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν,
> Ἥτε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο Ἰσχανάᾳ δακέειν.

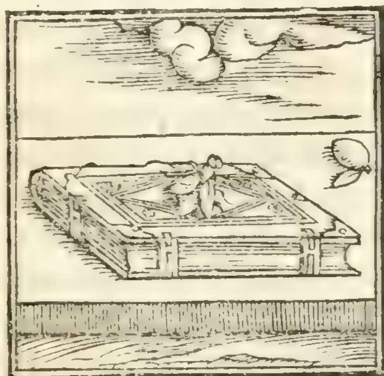
Vnde etiam Hebræis Beelzebub dæmonis nomen, quem aliorũ longè principem predicant, cuius Musca est hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoscit: nunquam enim cessat ille humanũ genus modis omnibus infestare, & modò hos, modò illos ad perniciem laqueos tẽdere, ac omnes, quibus nos perdat, vias intentare. Obseruauerat etiam Eucherius, Muscam in diuinis literis modò pro cacodæmone, modò pro impuro atq; malefico homine, modò pro idololatriæ spurcitia poni, eo Solomonis citato loco: Muscæ morituræ exterminant olei suauitatem: hoc est, adeò malignum est Muscarum genus, ac perinde Beelzebub, vt vel si moriendũ sit, dum aliqua noceat, quippe vel bonos alicuius mores corrumpat, vel virtutẽ aliquã infringat, se quoq; simul perdi pro nihilo habeat.

RES GESTA COMINVS.

B MVsca etiam aliquando in Laconũ clypeis insigne fuit, quam cùm quidam non omnino vera maiorem in parma figurasset, obijcienti quòd latitandi C causa id fecisset: Imò, respondit, signum est, me tam proximè ad hostes accedere, vt Musca ab eis internosci posit.

INDOCILITAS.

QVinetiã indocilitatis hieroglyphicũ est Musca: nullum siquidem omnium animantium minus docile existimatur, neq; minoris intellectus. In qua sententia est Plutarchus Symposiacôn octaua decade, duo tantũ domestica animalia esse dicens, quæ nunquam humano conuictu mansuescant, neq; tactum admittant, neq; consuetudinẽ, neq; vllius rei aut disciplinæ cõmunionem, quippe hirundinem & Muscam, quam semper & indocilem, & feram permanere, vti omnibus patet, asseuerat. Videre etiam est in hominibus, eos egregiè temerarios & impuden-

C tes esse, omniaq; audere, qui nulla elegãtiori doctrina præditi sunt: contrà alios quò peritiores fuerint, eò modestiores verecundioresq; esse. Hinc apud Horatium hominẽ notari videas, qui cùm Athenis per annos aliquot libris insenuisset, Romam reuersus statua taciturnior ingrederetur, quippe id cõtra vulgus sentiens: nam sensus ille ex imperiti vulgi opinione desumptus, cùm nimirũ intelligat Horatius, probum doctumq; virum, esse malle eruditũ, quàm videri, popularemq; aurã illam protinus aspernari. Deniq; verum illud est quod Plinius Nepos ait Epistolis, recta ingenia debilitari verecundia, peruersa confirmari audacia. atq; ita quo quis imperitior, eò impudentior atq; iactantior euadit, quod Greco etiã axiomate cõfirmatur, ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δ' ὄκνον φέρει. Imperitia quidem audaciam, eruditum verò rerum examen timiditatem affert. Meritò itaq; viro forti odiosa Musca, & sapienti temeritas. Ideoq; Hercules eas suo de sacello abegisse dicitur, Myodem quem vocabant earum deum imprecatus. In Olympiæ sacro fortium carmine, tauro, deo eidem, vt aiunt immolato, nubes earum toto eo agro abire cogebatur. Hunc superius Beelzebuben diximus ex Hieronymo.

CYNICI. D

IN ſacris noſtrorum literis habetur Cynomyiæ mentio nõ cõtemnenda, quippe inter Ægypti flagella enumerata. Muſcam eam caninã pleriq; dicunt, adiecta ſcilicet ad importunitatem canis etiam impudentia. Cynicorũ ſectam animali huic perſimilem dicit Adamantius, qui ad reliquas improbitatis ſuę deceptiones, voluptatem etiam & libidinem inter bona ſumma commemorabant. Nam quòd moleſti eſſent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, multorũ eſt teſtimonio manifeſtũ. quòd verò & impudentes, vel vnius Diogenis improbũ facinus indicat, qui vel medio in foro ſpectante populo, hominem, vt ipſe iactabat, plantare non erubeſcebat. Ita pleriq; hodie, dum leuia quædam publicè reprehendunt, grauiſsima quæq; ipſi ſibi permittunt. Apud Eucheriũ locus animaduertendus eſt de Cynomyia, quæ nõ Muſca canina, vt quidam putant, Pſalmo ſit accipienda, ſed Muſca potius omnimoda. quod ſi admittatur, non per y Gręcam literam ſcribi debet prima ſyllaba, ſed per œ diphthongũ: atq; ita dicendum eſſet pro Cœnomyia, Muſcarum genus omne.

DE EPHEMERO. E

APud Cimmeriũ Boſphorũ Hypani fluuio veluti folliculos acinis maiores ferente, gignitur Ephemerus, animal quadrupes volatile, quod nos Diarium appellare poſſumus.

VNIVS DIEI VITA.

PEr hieroglyphicum eius infantem aliquem, qui non vltra vnius diei ſpatium vitam produxerit, nonnulli ſignificandum cenſent. Id enim animalis genus vt eruperit è folliculo, in pomeridianũ vſq; diei tempus viuit, & volat, mox deſcendente ſole macreſcit & languet, deinde occidente moritur, vita nõ vltra diẽ vnum prorogata. Eiuſdẽ imbecillitatis eſt papilio, in grandiſsimę muſcę ſpeciẽ, colore albido, qui ex folliculo bombycis intra ſuam araneam cõditi trãsformatiq; erumpit, candidoq; exceptus velo, oua haud ita multò pòſt papauerũ ſeminibus paulò maiora, edit plura numero, mox intra pauciſsimarũ horarum ſpatium ab ouis editis emoritur: ex quo formari poſſet hieroglyphicũ, quod indicaret, re bene geſta vitam exhalatam, vt Epaminondam Thebanũ, & Leonidam Spartanum feciſſe legimus. Ac ne quis cõmentitium ac fabuloſum cẽſeat quod F ſuper Ephemero autores tradunt, vt bombycem prætereamus, quem tota iam Italia domi vnuſquiſq; contueri poteſt, in Britannijs fluuius eſt, vel, vt nõnulli tradunt, euripus potius, qui totam fermè inſulam diuidit: vtrinq; in ripæ marginibus arbores ſunt, quæ folliculos ad oui anſerini magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in ſubiectam aquam decidentes, ſimulac molliti fuerint, aperiuntur, deq; ſingulis ſingulę excluſę aues abuolant, pipionibus paulò minores, candore inſigni, aliſq; adeò plumatis, vt altè ſtatim auferantur, neq; quò migrẽt vlli adhuc compertum aiunt.

DE CICADA.

AT verò beſtiolis his finẽ imponamus admonet Cicada, quę continuati ſoni raucitate moleſta, nos omnino videtur edocere, vt eius exemplo tædio eſſe caueamus, tam multa congerentes. Eius igitur hieroglyphica proſecuti, aues iam & volatilia reliqua valere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

AEgyptij ſacerdotes hominem ſacris initiatũ, & myſticæ diſciplinę peritiam aſſecu-

A assecutum, per cicadam significabant, in eam scilicet admirationem adducti, quòd animal tam exiguum, nullo oris cõmodo, non faucibus, non lingua prędi tum, tam argutè caneret tamen, tamq; altum insonaret. Esse huius instar doctrinam mysticam, & suas præsertim literas, quæ nullo syllabarum complexu, nulla partium orationis textura constructæ, sed sola animalis cuiuspiã, vel alterius rei repræsentatione, absolutæ significationis orationem facere videantur, quæ sese longè diuerso ab alijs literis modo legendam exhibeat. Putabant verò Ægyptij Cicadam, vt apud Horum legere est, per aculeum emodulari, quòd motu suo stridorem cieret veluti plectrũ quo citharæ pulsantur: ore quippe caret Cicada, eademq; cæca est, prolixum tamen quiddam, compactum indiuisumq; gerit, simile ei quod linguæ speciem refert in ijs, quibus aculeus in ore est, eoq; ipso rorem haurit, quod vnum illi & peculiare est alimentum. Vnde apud Maronem:

Dum cytiso pascentur apes, dum rore cicadæ.

Cęterùm de sono diuersa est aliorum sententia, quippe qui attritus sit interioris spiritus. Quinetiam experimẽto compertum est, Cicadam non canere per oris B aculeum, sed colliso, attrito agitatoq; frequenter cauo vtero, quod pueri digitorum stimulatione non semel explorauimus.

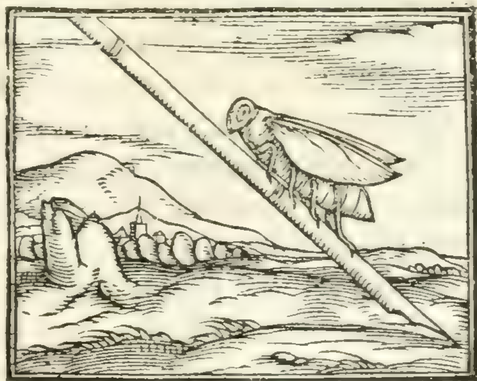
DICACITATIS CASTIGATIO.

CVm verò sonus ipsius animalis argutus quidam stridor potius sit, quàm cantus vllus, & strepitu aures offendat, natum inde prouerbiũ, Cicadæ vterum ne scabito, quotiens reprimenda est cuiuspiam dicacitas aut petulãtia, vt si pergat dicere quod vult, scurriliq; aut maledico morsu impatientiorẽ aliquem tetigerit, ipse postea repercussus, quæ nollet audiens erubescat. Et quod in hanc sententiam ait Hesiodus:

Εἰ δὲ κακὸν τ' εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.

Et huiusmodi apud Sophoclem, Euripidem & Plutarchũ plura. Proclus Diadochus putat Cicadę cantum ex alarum, qualescunq; sunt, attritu prouenire: ait enim, ὁ τέττιξ ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι τρίβων ἑαυτόν, καὶ ἦχον ἐκπέμπων. Cicada canit alarum freta ministerio, semetipsam applodens, & strepitum ita ciens. Quod & Hesiodus agnoscit, πυκινὸν ὑπὸ πτερύγων.

VANA GARRVLITAS.

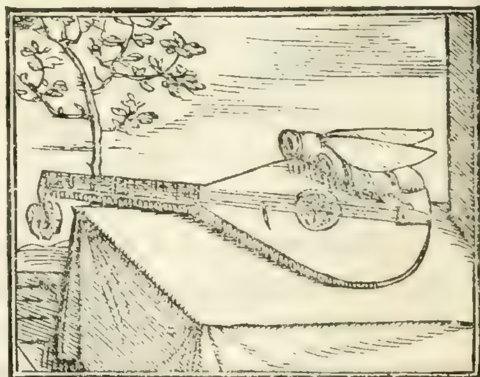
CVr autem nonnulli vanã & inanem garC rulitatem per Cicadam significari dixerint, ex Aristotele, quem non intellexerunt, desumptum crediderim, qui Platonis ideas à materia disseparatas, prioribus analyticis τερετίσματα esse dixerit, quippe vt nonnulli aiunt interpretes, nihil nisi inanem cantilenę cuiusdam garrulitatem præ se ferentes. Quem Cicadarum cantum vt importunũ & impudentem, ita Demetrius philosophus notat, cùm à Domitiano pulsus Italia cum Apollonio quereretur: Cicadis, inquit, impunè licet obstrepere, nobis ne quidem mutire fas est. Apud Aristophanem, κεφάλας, quæ iustus sermo cõmendauerat, iniustus ait Cicadarũ plena esse. Sed enim quantũ ad Aristotelis τερετίσματα pertinet, piè magis fecerimus, si dixerimus discipulum longè honestius, quàm alij putent, de præceptore suo loqui, sanctiusq; sentire super ideis, quàm interpretes, nostri præsertim temporis opinentur: quippe cùm Aristoteles de ijs tractaret quæ fa-

cerent ad demonstrationẽ per ea quæ ipse constituit artis elementa, nõ obijcien das huc ait ideas Platonis, quia τερετίσματα sunt, hoc est, mysticum quiddam sapiunt, atq; ideo nihil ad demonstrationem qua de nos hic agimus, cõferunt: ingenij illud, atq; animi supra sensum elati negotiũ est, hoc quod præ manibus est nobis, vni applicitum est sensui. Vocabulum enim τερετίσματα, inter alia significata mysteriũ etiam significat: & superius Cicadam mystici hominis hieroglyphicum Ægyptijs esse commonstrauimus. Sanè verò Propertius in garrulitatis significatũ acanthidem lenam vocat, à sermonis tædio & loquacitate, auriumq; offensione: nam acanthias Cicadæ epitheton est, quin & Cicadæ species Hesychio. Aiunt porrò, ex eo animaliũ genere fœminas semper taciturnas esse, quod nonnulli ad frigiditatem referunt, qua sint egregiè præditæ.

NOBILITAS GENERIS.

ILlud minimè prætereundum, Cicadam apud Athenienses generis nobilitatem significasse, quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies, qui τεττιγοφόρους, hoc est, Cicadigeros eos appellat, quòd apud Athenienses institutum erat, cicadas ex auro capitis ornamento gestare, quæ indigenas & ingenuos ab aduenis & seruis distinguerent. Causam nonnulli cõminiscuntur, quòd Cicadę maximè omniũ animalium indigenæ videantur: in ea siquidem regione qua genitę, viuunt moriunturq;, cùm reliqua ferè omnia animalia aliquò migrẽt, neq; sedem vllam firmam habere perseuerẽt. In vnaquaq; verò ciuitate & municipio eos nobiliores dicimus, quorũ maiores pluribus antè annis in patria sua claruerint: obiectatumq; ideo Ciceroni totiens in opprobrium, quòd vir nouus esset, quia plurimùm odiosa solet esse nouorum hominum ambitio, cùm Rempub. in quam recens adsciti fuerint, administrare contendunt.

MVSICA.

QVamuis autem alij aliter Cicadarum cantum acceperint, plures illi fuere qui Musicen hinc intelligi censuerint: ideoq; Cicada in citharœdi statua citharæ insidens, hieroglyphicũ dedicabatur: quem morem Strabo latius interpretatur: quanquã nusquã desunt Græcorũ fabulæ, Eunomi citharœdi statuam celebrantium cum cithara, cui Cicada insideret, propterea quòd is cum Aristone Rhegino, Pithijs, musico certamine destitutus est, chorda vna fracta: verùm aiunt Cicadam adfuisse superuolantem, quæ suppleuerit vocis illius vicem. Et apud Theocritum pastor, qui Thyrsin commendare vult à carminis suauitate, melius eum canere quàm Cicadas, rustica & pastorali simplicitate dixit. Deq; hac Plotinus mihi videtur intellexisse potissimùm, cùm homines musicis modulis affectos ac delinitos, in animalia musica renasci disserit. Quin & fabella recitatur à Platone, fuisse olim quosdam musicos homines qui cantu adeò allicerentur, vt præ modulatione cibumq; potumq; negligerent, eoq; demum macilẽtiæ redactos, vt in Cicadas abierint, qui famẽ adhuc nullo alio cibo quàm cantu leuent. Videre verò est homines eos qui sermocinationibus & loquacitati prolixius æquo dediti sunt, corpore esse maiori ex parte graciliori: corpora enim extenuari sermone nimio, philosophi profitentur, quorum è numero Lucretius noster ita philosophatur:

Nec te fallat item quid corporis auferat, & quid
Detrahat ex hominum neruis ac viribus ipsis
Perpetuus sermo, nigrai noctis ad vmbram
Auroræ productus ab exoriente nitore,
Præsertim si cum summo est clamore profusus.

Sed satis iam obstrepere cum Cicada visi sumus, quare sit iam nugandi modus.

DE ARANEO.

Mportunũ fortè videatur insectis his, atq; ijsdē volatilibus, Araneum aggregare: sed traxit me bestiolæ leuitas propémodũ volatilis, vt inter hęc locum ei constituerem. Præterea, veluti nullus est illi angulus imperuius, haudquaquã vlla erit inuidia, si huius quoque commentarij angulum occuparit.

INANE OPVS.

EX carmine quidem Catulliano, per Araneum inane opus, nulliusq; precij aut momenti rem significari didicimus, vbi de se ipse iocatus ait:

Nam tui Catulli Plenus sacculus est aranearum.

Quod sibi desumpsit Lucianus in Pseudologista: εὐρῶτος καὶ ἀραχνίων μεστὰ. carie & Araneis oppleta. Verùm & ex historię sacræ scriptoribus, significatũ idem Pręsulibus nostris nõ improbatũ accipimus. Eo siquidē tēpore atq; hora, qua Gregorius Patriarcha Constantinopolitanus, & Macarius, & Pyrrhus & socij, qui vnam in Domino nostro IESV Christo naturã & voluntatem asserebant, centum & quinquaginta Præsulum sententia damnati sunt, plurimæ Araneorũ telę, maxima omnium admiratione, in medium populum cecidere: ex quo significatũ est, eas hæreticorũ sordes Aranearum instar inanes fuisse, eoq; conuentu solenniq; iudicio disiectas esse. Nonagesimo sanè psalmo de infirmitate huiusmodi legas: Anni nostri quasi Aranea reputantur: nam ea magna cura & ingenti labore contexitur, ob tenuitatem verò minimo quolibet occursu dissipatur. Alio psalmo: Tabescere fecisti velut aranεam animam meam, super eadē imbecillitate humana dictũ volunt. Et earum telæ, vt Eucherius, concupiscentię nostræ opera sunt, quæ nulla densantur soliditate, venti cuiuslibet humani iniurię
c exposita. Apud alios ita interpretatum inuenias: Exile admodũ animal est Aranea, & anima flagellis & amaritudine conscientiæ perculsa macerataq;, attenuari videtur: contrà cùm genio dat operam, pinguescere dicitur, & opiparè saginari. Sunt qui ex Hebraico non Araneam, sed tineam hîc ponant.

PLVVIA.

ALioqui tela huiusmodi futuræ indicium est pluuiæ, quòd animal id sereno texere quodammodo vereatur, non ignarum serenitatibus tenuem magis ac perflatibus obnoxiũ esse aerem, quibus ambobus opera sua dissipari contingit: nubilum verò, vtpote crassiorem glutinosioremq;, eius operis tenuitati commodiorem experitur.

LEGVM INÆQVALITAS.

VVulgus verò non ineptè per Aranearum telas & retia, apto admodum hieroglyphico legum notat inæqualitatem, propterea quòd veluti muscæ & volatilia alia pusilla, si in eas inciderint, capiuntur & pereunt, fortiora verò animalia perrupto texto facilè quoquò libuerit elabuntur: ita leges imbecillam & tenuem plebeculam cohibent atq; castigãt, potentioribus verò nihil aduersan-

tur, qui eas ex arbitrio tollunt, ſcindunt, abrogant, & refigunt. At non ita Antiochus tertius, qui ciuitatibus ſibi ſubditis ſcripſerat, vt ſi quid vnquam per literas mandaſſet quod legibus aduerſaretur, ne curarent, tanquam illud eſſet ſe neſciente ſcriptum.

DIALECTICA.

PEr Araneas Ariſton Chius Dialecticorum ſermones intelligebat, quæ quidem artificioſe admodum elaboratæ eſſent, nulli verò inſeruirent vſui. Eandem idem diſciplinã cœno in vijs iacenti aſsimilabat, nulli quippe vtilitati eſſe, ingredientibus autẽ & impedimento & moleſtiæ. Idem eos qui diſciplinæ huic operam curioſius darent, ijs qui cancros largè veſcerentur ſimiles eſſe dictitabat, exigui enim cibi cauſa circa magnũ teſtarum cumulum occupari. Dialecticam verò omnem Zeno philoſophus iuſtis quidem mẽſuris comparabat, quibus tamen eius artis periti non triticum aut vtile quidpiam metirentur, ſed paleas, aut quiſquilias alias id genus.

DE TIPPVLA.

VErùm ecce tibi Tippulã, mihi nihil tale cogitanti, neq; ſentienti, ex improuiſo huc irrupiſſe: quare quid ea quoq; ſibi velit, videamus, etiãſi nihil ab Ægyptijs, quod meminerim, ſuper ea traditum habeatur.

LEVITAS.

SVnt qui ſummã leuitatem, vtputa quam Maro de Camilla canit, per Tippulam aptè ſignificari poſſe dicant. Beſtiolæ quippe genus id ſex pedibus præditum, ſed tantæ leuitatis, vt ſuper aquam currens non deſideat. Hinc Plautus: Neq; Tippula leuius eſt pondus, quàm fides lenonia.

PIERIVS VALERIANVS AD NOBILISS. MAXIME'QVE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM PATRIARCHAM AQVILEGIENSEM, DE IIS QVÆ PER DELPHINVM ET POLYPVM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

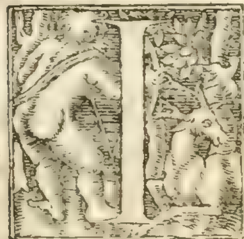
LVSTRICIS diebus, qui proximè præterierũt, cùm Pientiſsime Præſul purificationis ergò puluinaria ſeptem te ſecuti inuiſiſſemus, eſſentq; vnà tecum eruditiſsimi viri Angelus Colotius, Baptiſta Caſalius, Pinpinelus, Antonius Maroſticanus, & Petrus Aleander, quibus candidius nil terra tulit, quorũ cõmendatione tuam ego amicitiam recens indeptus eram, multaq; inter equitandum de ambitioſiſsimo monimentorum ſtudio, quod veteribus illis adeò placuiſſet, vltro citroq; dicerentur: ſuggerebant enim argumentum tot diſiectorum paſsim ædificiorum moles tam immanes, quæ tota geſtatione noſtra occurrebant: magnamq; dicendi materiam ſumminiſtrabat arcana illa pingẽdi cælandiq; ratio, quæ apud eos fuiſſet, qui mutam quandam orationem per rerũ imagines mente concipiendam, non vllo vocis ſono, literarúmue complexu enunciandam excogitaſſent, autoribus dubio pr[illegible] Aegypti ſacerdotibus, quos vniuerſæ mox nationes, vbiubi vlla rerum diſciplina vigeat, [illegible] conſenſu cunctis in operibus imitari ſtuduiſsent. Sub hoc ſermone Quirinalem præteruecti, [illegible] Altæ ſemitæ latus deflexeramus, in hortos tuos, vbi antiquiſsimi operis templum olim fuit, [illegible] quo ruinis obruto ſigna etiamnum pleraq; vetuſtiſsima ſub ruderibus ſubterranei eius templi reperta à vobis fuerant, ad quæ ſpectanda magna ingenuorum multitudo confluebat. inter ea

autem

A *autem opera præcipuum erat Veneris simulacrum, quæ Cupidinem manu regebat, ipse verò Delphinum cauda apprehensum surrigebat, ille Polypum iuxta Cupidinis pedes hærentem solo mordicùs apprenderat. Hic tu, qui veterum operibus adeò delectaris, quærebas, quid id sibi vellet argumentum. Neq; aberant ex loci curatoribus, qui visitantium opiniones exceperant innumeras, plurimùm verò qui rem temerè factam arbitrabãtur, animaliaq; illa ad ornatum tantùm apposita putarent: vel si quod in ea re consilium fuisset, certè non vllum aliud, nisi vt statuæ pene nudæ aliquo firmarẽtur fulcimẽto, facile lapsuræ nisi adminiculis huiusmodi veluti adglutinatæ præsepitæq; sustentarentur, neq; alterius cuiuspiam rei significationem præ se ferre: nisi fortè quis diceret, Venerem mari ortam, maternisq; pecoribus Cupidinem adblandiri. Tuq;, mi Domine, ad me conuersus, quid super hoc mihi videretur postulasti. Ego autem argumentum id omne ad Aegyptiorum traxi disciplinam: tuq; Vir amplissime libenter auscultare me visus es, meamq; dictionem amici reliqui non improbarunt. Proinde rogasti me, vt quæ super Delphino & Polypo huiusmodi disseruissem, ea scriptis explicata tibi darem, velle te per otium rem diligentius examinare. Feci quod petieras, idq; libenter admodum, quòd magnopere gau-*
B *debam datam mihi occasionem, qua possem tibi tam studioso, tam pio, tam planè probo Principi in ea re morem gerere, in qua per dies aliquot industriam ego meam, quantulacũq; esse poterat, exercuissem. Misi igitur ad te pisces eos duos quos poposceras, atq; ea simul omnia, quæ illis capiũdis in verriculo deprensa sunt. Nam multa Delphinus dum mare cauda verrit in sagenam immisit: & Polypus cirris, & quibus exasperantur cotyledonibus fretus, plurima secum attraxit, nullo discrimine congesta. Ea vtiliáne essent, an inutilia, nolui meũ esse iudicium, sed ipsum rete prout eductum erat, cum tota præda protinus afferẽdum ad te curaui. Tuum erit quæ vsui fore videbuntur, verriculo in siccum attracto, seligere: quæ minus ad rem facient, eycere. Sed antea quàm ad complexum figurarum, quas explicaturi sumus, aggrediamur, necessarium esse visum alterutrius simplicia significata percurrere, vt habita singulorum cognitione, facilius coagmentationem ipsam conficere possimus.*

DE DELPHINO.

INCOLVMITAS.

NCIPIENTES igitur à Delphino, id in primis referre libet quòd totiens in humani generis beneficium cessit, quippe plerisq; mortalium extremo vitæ periculo laborantibus, ab animali hoc spontè auxilium allatum. Neq; enim temerè frænatus Delphinus pictus, incolumitatis indicium fuit, quod dubio
C procul ob multos ab vndis eius opera seruatos factũ opinamur. In Neptuni siquidem templo, quod apud Isthmon erat visebatur Palæmon puer super Delphine & auro & ebore confectus, quem Herodes Atheniensis dicauerat. Nam & Palęmoni nautæ pro incolumi nauigatione vota faciunt. Idem enim & Melicerta & Portunus est, cui, vt apud Virgilium habetur seruati votum soluunt in littore nautæ, vt Glauco, & Panopeæ.

TARAS.

QVod verò signum in argenteo numo Delphino vehitur, TARAS is est, vt etiam indicat inscriptio, de quo Aristoteles meminit Tarentinorum politia, apud quos numisma numum dicit appellari, in quo Taras Herculis Delphino vectus. quanquam apud Asiaticos quoq; puerum Delphino insidentem fuisse in numis, tradit Strabo. Sed Phalantum Lacedæmonem memorat Pausanias, qui Tarentũ coloniam duxit, priusquàm Italiam attingeret naufragium in Crisæo mari fecisse, cui Delphinus opem tulerit, sublatumq; dorso in littus incolumem exposuerit. Stesichorus historiam huic similem Crithei testimo-

nio recenset, Telemachū Vlysis filium cùm adhuc puer in alto maris littore lusitaret, in subiectas aquas corruisse, mox Delphinorum beneficio receptū, qui puerum surrexerint, & exposuerint, idcirco patrem Delphinorū insigne postmodum studiosius adamasse, eamq́ sculpturam & in ense & scutis habuisse, & in annulo vsum pro sigillo. Quare apud Lycophronem eum δελφινόσημον appellari comperias: quod ea etiā de causa fortè dictum existimes, quòd Philostratus eum subsimū fuisse dicit. Delphini verò & simo admodū rostro sunt, vnde animal repandirostrū, Pacuuio. Et Simonis nomine gaudēt appellari, quasi uocem intelligant. Vt verò interim omittamus Arionē Delphini opera & uectatione, de latronum nautarum manibus liberatum: cuius rei testimoniū diutissimè in Tænaro habitū donarium, ex ære Delphinus cum insidente Arione: quod argumentum in numis etiam cusum uidi, eum quippe nudum Delphino uectum, dextera victoriā prætendere, lęua lyram sustinere. Prætereamusq́ Hesiodi poētę per errorē in templo Nemeæi Iouis ab incolis trucidati cadauer, quod in mare fuerat à percussoribus abiectū, à Delphino inter Locridem & Eubœam expositum. Et Melicertę corpus, quod in Isthmo Delphinus exposuerat, inuentū à Sysipho. Virginem quandam Lesbiam uetusti autores tradidere cum amatore suo demersos in aquam, Delphinorū auxilio incolumes euasisse. Veteres deniq́ Delphinum tanta ueneratione prosequebantur, ut eum neq́ uenarentur, neq́ ullo pacto lędere fas iudicarent: quæ quidem religio in ætatē usq́ nostram propagata est, cùm multos reperias qui Delphinū vel interficere, vel vesci ea de causa scelus putent, quòd quędam illi sint cum humano genere cōmercia, promptuariumq́ sit nauigantibus auxilium.

D (margin, line 1) · E (margin, beside "inuentū")

BACCHVS.

QVòd verò Delphinū Baccho adpingunt, non solùm ad fabulam spectat, sed etiam ad historiam, quòd uinum marina aqua mixtum facilius cōseruatur, vt Columella scribit se ab agricola patruo didicisse. Et Dionysius hac de causa ad mare fugisse fingitur, quod apud Athenæū habemus. Cur verò aqua maris adeò vino conferat, rationem & Plinius & Dioscorides & alij tradidere.

APOLLO DELPHICVS.

AT qui non Neptuno & Baccho solùm, verùm etiam Apollini Delphines dedicantur, multasq́ eius aras apud Græcos Delphinis insculptas fuisse, Plutarchus attestatur. Ad hæc nōnulli addunt, Apollinem Delphini specie adnasse ad Delphos, apud quos præcipuè colitur: quanquam & Delphi antea fuerant Neptuno sacri, uti Calauria Trœzeniorū insula Apollini, quę loca mox dij ipsi inuicē permutarint, ut apud Pausaniā est. De Calauria tamen nescio quid diuersum tradit Stephanus, cuius opus De gentibus, Hermolaus Byzantius in cōpendium redegit. Quantū verò pertinet ad Apollinē in Delphinū transmutatum, Creticum commentū aiunt: illi enim Apollinem totius salutis autorem celebrabant, neq́ quenquam ullū euadere infortuniū arbitrabantur, nisi Apollinis ope sospitaretur. ad quod fortè tacitè respexit Horatius, Sermonibus, ubi se garruli cuiusdam importunitatē, qui hominē necabat, euasisse gauisus ait. Sic me seruauit Apollo: quāuis de foro loquatur, quò nugator ille in ius tractus fuerat: ibi enim erat Apollinis templum. Cretes deniq́ ab vnoquoq́ malo liberationem Apollini ferebant acceptam. Nam & quòd fabulæ fabulantur homines in Delphinos transmutatos, ea de causa confictum aiunt, quòd Delphinis ducibus nautæ seruati fuerint. F

PERI-

A PERICVLORVM FVGA.

APud nostros etiam vulgò Delphini sunt tuti receptus indicia, quippe qui quotiens futuram tempestatem præsentiunt, in portus accurrere, deq; vndis exilire cernuntur, quasi velint reliquos inuitare, vt in stationes properè se recipiant, neq; nauigia alto credant. D. etiam Thomas Delphinum ait futuræ tẽpestatis prognosticũ esse minimè contemnendũ, vbi visus fuerit in maris superficie frequentius se vibrare, aut plures quodammodo lasciuire inter se colludentes. Causam philosophi deprehendêre, quòd hyemali procella ingruente, consurgunt exhalationes ab imo mari, quę hyemis fomenta suggerunt, calorq; tunc in Delphinis excitatur: caloris verò cùm propria sit agitatio, euenit vt idem animal sæpius emergat, seq; frequentius ostentet. Vnde illud apud Pliniũ, Delphinos tranquillo mari lasciuientes, flatum ex qua veniunt parte præsagire.

IMPERIVM MARIS.

ITa verò Delphinus maris regem significat, vt pro aqua mariq; ipso passim in numis excudatur. Præcipuè autem Sunij Neptunus sub Delphinis imagine B colebatur. Neptuno verò aquarũ domino nullo non in signo eius adsculpebat. Pulcherrimus extat numus, cuius inscriptio est, NERO CLAVDIVS CÆSAR AVG. GER. P. M. TRI. P. IMP. PP. vbi Neptunũ ipsum videas in portu sedentem, id enim quietis indiciũ: dextera temonem terrę adprimentẽ, quod signum nauigationis est in portum fossilem: læua verò Delphinũ amplectentem, quod maris blanditias & tranquillitatem ostendit, iramq; & cõmotionem fluctuũ omnem ibi demolitã. Ibidem celeberrima illius ædificij forma est, cum inscriptione, POR. OST. In qua quidem portus illius effigie naues diuersi generis minutissima figura elaboratas, nõ sine magna artificis cõmendatione conspicias. Atq; vt hinc hieroglyphicum, quo de agitur, interpretari aggrediamur, epigramma Græcum extat, cur Cupidinis signum vna manu Delphinum, altera flores contineat, in hunc modum interpretatione facta:

Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος,
Τῇ γὰρ μὲν γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει.

Non temerè quippe illum vna manu Delphinum, altera flores cõtinere, vtpote qui sit hinc terræ dominus, inde maris. Est & in numo M. Agrippæ L. F. C COS. III. Neptuno reduci signum S. C. cusum, in quo Neptunus lęua tridenti altè innititur, dextera verò Delphinũ exporrigit. In Q. Nasidij numo nauis est cum stella & velo pleno, ab altera parte caput, tridente ab occipitio posito: infrà Delphinus est: inscriptio, NEPTVNI. quod tutam Q. Nasidij nauigationem Neptuni beneficio peractã indicat. Tam igitur ex ijs quę dicta sunt, Delphinum ante omnia maritima Neptuno sacrum intelleximus, quàm reliquarũ etiam aquarũ symbolum, ex celebri Corinthiorũ signo, apud quos fons fuit, in quo Neptunus æneus situs erat, sub cuius pedibus Delphinus aquam effundebat. Sed enim cùm hæc multa sint, hæc de Neptuno dicta sufficiant, si modò id addidero, quòd per Neptunum vice versa, vnusquisq; etiam piscis accipitur, vt apud Næuium: Coquus edit Neptunũ, Venerem, Cererem: hoc est, pisces, olera, panem. Vbi aduertendum Venerem hortis præfici.

VELOCITAS.

EST & illud præcipuum ex Delphino significatum, vt sit velocitatis indiciũ, aut mirificæ agilitatis. Constat enim vnicuiq; maris accolę, quanta se velocitate Delphini iaculentur, quæ cùm refertur, incredibilis habetur ijs qui nõ spe-

ctarint. Est autem dubio procul velocissimũ omnium animalium tum aquatilium tum terrestriũ, quippe qui malos etiam nauigiorũ maiorum supersiliant, perinde ac sagitta pernices, vt apud Aristotelem habetur, ἁπάντων δοκεῖ εἶναι ζώων τάχιστον καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ ὑφάλλονται πλοίων μεγάλων ἱστούς. De agilitate verò, qua maximè præditus est, prouerbiũ emanauit, Delphinũ nare doces, si quis imperitus peritissimũ instituere aggrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruã: quod eruditissime Presul, in me forsitan nõ immeritò retorseris, qui de ijs ad te scribere cœptarim, quę tu lõgè me plenius & melius alios docere possis. Nam & illud nosti, Nemeis, Milesiam saltu pernicissimũ Delphino assimilatum à Pindaro. D

CITA NAVIGATIO.

IN nauigatione autem cùm celeritas in primis expetatur, non incongruè Delphinus est nauigandi signum, siue quòd ipsi naues obuiã factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circũducant. Ab ea verò sulcandi maris facilitate qua Tyrheni plurimùm olim claruere, qui piraticam exercentes vniuerso ferè orbi terrori erant, Delphinorum cognomentum in Græcorum fabulis adepti sunt, cùm præsertim Pelasgi, referente Myrsilo, Crotone occupata E Tyrrhenã etiam regionẽ inuasissent, in qua diutius cohabitantes nauticam didicere. Habiti verò inter piratas etiam Pelasgi, vnde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat eorũ nomen, idq; apud Maronẽ semper ad contumeliam ponitur.

MATVRITAS.

PEruulgatum verò illud est, quod maturè agendum significat, si Delphinus anchoræ vel alligetur, vel, vt veteres fecerunt, obuoluatur, vno contationẽ, altero celeritatem significante, quæ simul iuncta, inuicemq; temperata, maturitatem faciunt, & quod Horatius ait, & properare loco & cessare indicãt: id Gręci σπεῦδε βραδέως enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuentum Augusto tribuant, quòd & adagium & signum huiusmodi solitus sit identidem repetere. Habetur ea species, qua Delphinus anchorę se circumuoluit, in Titi Vespasiani numis. Sed fortè non displiceat in huiusmodi significatum trahere, quod in numo quodam æreo apud Maffęos inspexi Romę, bouem humana facie personatum, supra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatẽ, per bouem tarditatem intelligimus, quæ illius animalis propria est. Actionẽ verò ex humana facie colligimus, quòd hominum proprium in primis sit res gerere. quanquam F de boue laruato alibi.

AMOR IN SIMPLICIOREM ÆTATEM.

INuenio etiam ex Delphini simulacro amorem in simpliciorẽ ætatem significari, quem puerilis ætatis amasium non vno exploratum est exemplo, qualia ab vtroq; Plinio referuntur: vt non immeritò tot in numis Delphinum cernere sit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris statuas plerasq; vidimus, quibus adsculptus est Cupido, qui vel Delphino insideat, vel alio quoquo modo regat eum apprehensum.

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ea pro fabulis habenda quæ recitat Pausanias, qui grati animi signum in hoc animali se vidisse in Porosclene Ioniæ vrbe testatur: inclamatus enim à puero, properare ad eũ solebat, subiectoq; dorso ei, si adlibuisset ad uecturam sese accommodabat, proptérea quòd ab eo redemptus piscatorum manus euaserat, curato etiam vulnere quod illi fecerant. Ab Egeside proditum ait Plinius, in Ialyso Rhodiorũ vrbe Hermiam puerũ Delphino longa consuetudine

tudine vectari solitũ per fluctus, sed subita mox procella superueniente demersum. Idemq; Naupacti etiam accidisse, à Theophrasto est literarum monumentis datus. Admiratur Plutarchus tantam animalis istius humanitatẽ, siquidem non educatione, veluti canes & equi, non vlla alia necessitate, velut elephanti pantheræq; & leones ab hominibus liberati, sed genuino quodã affectu spontè sint humani generis amatores: ideoq; crocodilorum hostes infensissimi, propterea quòd crocodilus humano semper generi insidiatur, atq; ita ipsa naturæ repugnantia inimicitias generat.

NEQVITIA.

PHysiognomici sanè lasciuos & petulantes eos in primis iudicãt, qui simum, vt Delphini, nasum habeant: proptereaq; Socrati nequitia, quam ex ipsa facie præ se ferret, vitio data est, quod ita se natura affectum inficias non iuit: ceterùm se naturam continentia domuisse: id quod etiam Plato in Symposij fine multis argumentis testatum facere est aggressus.

ADVLATORVM INFIDELITAS.

NOn prætereo hîc, quòd Socion philosophus ait Delphinum adulatorem esse, qui ciborũ reliquijs, quę à nauigantibus affatim in mare proijciuntur, allecti comiterq; accepti saturatiq;, natantes quandiu affatim vnda subest ac suppetit officiose comitantur, in siccum verò littus nunquam excedunt. Sic adulatores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amicos in hoc vitæ cursu dum plana faciliaq; & prospera omnia sunt, adeunt, deducũt, colunt: cùm verò scrupea difficiliaq; acciderint, statim abscedunt: de quibus Horatius noster:

At vulgus infidum & meretrix retro *Periura cedit, diffugiunt cadis*
Cum fæce siccatis amici *Ferre iugum pariter dolosi.*

GIBBEROSI.

VVlgò verò vsurpatum, vt gibberosos Delphini cognomento notemus. Et antiquissimus autor Pacuuius, animalia hæc incuruiceruicũ pecus appellauit. Sed & gibba suum habet significatum, vtpote quæ futurorũ indicium sit, vt apud Tranquillum aruspices Domitiani gibbam per somnium sibi accessisse visam interpretati sunt. Et quoniam pars est prudentiæ, futura præuidere, gibberosos aiunt omnes astutos esse, multaq; pollere sagacitate.

IMPVRI AMORIS SATIETAS.

MAximè verò mihi natura ipsa per Delphinũ philosophari videtur, quem terra procul, adeò violentum, pernicem atq; agilem esse iusserit, eundem autem simulatq; terram attigerit, vix in arenam exceptũ confestim emori: vnde dixerit Horatius de re maximè absurda, contraria, & sibi valde repugnãti, Pingit Delphinum in syluis. Ita impatiens est animal hoc terreni soli. Adagiũ verò est in eos qui magnum aliquid polliciti, minimũ præstiterint, δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία. Quę quidem eò spectãt, vt cùm amorem ex Delphino significari ostẽderimus, eatenus amorem omnia virtutis experimenta pręstare admoneamur, quatenus terra procul in alto sese exercet, & in sublime sæpius sese cœlum versus, marinæ vndæ purificatione expiatus, ac sereni tantùm aëris affectator eiaculatur. Terra autem & animalia terræ addicta, vti serpentes, sues, & alia quædam, voluptariæ mollitudinis indicia sunt, tum ipsam rei venereæ spurcitiã innuunt, quò simul atq; Delphinis accesserit, statim expirat. Huiusmodi enim est impuri amoris cõditio, vt cùm quis id, quod longo temporis interuallo appetierit studiosiusq; ambiuerit, assecutus est, in amando deinceps flaccessere ac refrigerari videatur,

plerunque etiam vel fastidio, vel odio succedente, tam alienus ab amata re fiat, vt D nihil magis auersetur. Hinc illæ deceptorum querelæ:

Cui mea virginitas auibus libata sinistris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido:

Te propter Libycæ gentes Nomadumque tyranni
Odere, infensi Tyrij, te propter eundem
Extinctus pudor, & qua sola sydera adibam
Fama prior: cui me moribundam deseris hospes?

Quare Lysias apud Platonem, amantes ait, cumprimùm libidinem expleuerint, collati beneficij pœnitere: id quod in eo accidit amore, qui turpitudini sit emancipatus. In eo verò quem neque Plato, neque alius quispiam pro dignitate satis vnquam laudauit, longè aliter euenire manifestum est.

DE POLYPO.

ENumeratis quæ apud autores, quos legere licuit, habentur, Delphini significationibus, ad Polypum res ipsa, quæ præ manibus est traducit, vt demùm quid sibi velit Delphinus qui Polypum mordicùs E apprehenderit, conijcere valeamus.

REI FAMILIARIS ACCVMVLATOR.

AEgyptij sacerdotes hominem qui rem familiarem ex quibuscunque rebus, vtilibus simul ac inutilibus, nullo discrimine, nulliusque rei ratione habita, cōgereret augeretque, significare si vellent, Polypum pingere soliti sunt. Ille enim cùm prodigè admodū multa deuoret, prudens tamē rei familiaris omnia temerè colligit & conuenatur, & in cubili suo recōdit, selectisque vtilibus atque cōsumptis, inutilia mox, quippe testas, & cācrorum crustas, & putamina conchularū, & spinas pisciculorū abigit. Eos Ælianus vehementes ait esse ad vorandū quæcūque oblata fuerint, esseque adeò impotentes, vt ne pastu quidē mutuo abstinere deprehendantur, quique in retibus minores inclusi fuerint, maiorum escam esse.

OMNIVM ABLIGVRITOR.

QVin etiā cum qui aliena abligurierit, & sua mox absumat, notare cùm vellent, Polypum flagella curtum & detrūcatum effingebant. Asserunt enim autores Ægyptij, Polypum ita famis impatientē esse, vt si alius cibus non suggeratur quem deuoret, proprijs flagellis vesci. Vnde dixerit Alcæus ἔδω δ' ἐμαυτὸν ὡς πολύπους, (quem versum citat Athenæus) Ipsum me comedo vt Polypus. Hesiodus quoque ἐν ἔργοις cum Ægyptijs sentiens de Polypo ait: ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει, quique suo exossis pede vescitur. Præterea Oppianus Halieuticis: ἀλλ' οἵγε γλαφυροῖσιν, ἀνεζόμενοι θαλάμῃσι πλέξαντες δαινῦνται ἑοὺς πόδας ἠΰτε σάρκας ἀλλοτρίας. Idipsum Ælianus asserit, venatione deficiēte suis eū vesci cirris, alijs mox pro ijs qui absumpti fuerint succrescentibus. Heledonē autem πλεονασμῷ τοῦ λ, ἀπὸ ἑαυτὴν ἔδειν, quòd semetipsam edat, appellatam, Polypi speciem etymologici Grammatici contendunt. Nam & Pherecratem summæ autoritatis virum, hæc eadem de Polypo sensisse tradunt. Quin & Carneadem id ipsum agnouisse manifestum, cùm dialecticam Polypi similē esse dictitaret, qui præ famæ, suamet flagella pasceretur. Eos verò aucta iam doctrina peritiores factos, in suasmet opiniones mox grassari, easque destruere: quæ quidem curiosius à me cōquirenda fuerūt, quia Plinius Aristotelem secutus id fieri negat: quique reperti sint corrosa habere brachia, id eis à murænis vel congris euenisse asserit, cum quibus assiduum certamen habent. Plu-

tarchus

A tarchus tametsi in Aristotelis sententiam super hoc nonnunquã illabatur, cum Ægyptijs tamẽ hoc idem tradit, qui tam præstantium autorum scripta arguere mendacij vereatur: quasi verò non & alia sint animalia, quæ suamet membra in cibum absumant, cùm cercopithecos videamus totas interdum sibimet caudas abrodere: quare cautio est, ne qui animalibus huiuscemodi delectantur, carnes eos attingere permittant, quia simulatq; carnibus assueti fuerint, eius facti auidiores, morsus in semetipsos vltrò conuertunt. Id ego cùm hæc scriberem, apud Mediceos proceres domi fieri à quodam efferatioris naturæ cynocephalo quotidie conspiciebam.

VICTORIA VTI NESCIVS.

HOminem victoria potitum, vti tamen victoria nescientem, intelligere cùm vellent, sacerdotes ijdem congrũ & subiectum Polypum pingebant. Qua specie potuisset Annibal figurari, cùm strage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum ire neglexisset. Aiunt verò, quotiens Polypi cum cõgris certamen ineunt, à congris facile superari: cæterùm nullam esse congris faculta- B tem vt Polypos depascere valeant, quòd ij læuore atq; lubricitate corporis, qua sunt egregiè præditi, morsus hostium effugiant, & mutilatis tantùm aliquando flagellis elabantur.

TYRANNVS.

QVòd si hominem Ægyptij municipij sui longè principem, sed tyrannica in ciues dominatione vtentem, notare vellent, Polypum & locustam adpingebant: locustę siquidem dominationem videntur in Polypos exercere, primasq; inter eos obtinere partis, vt apud Horum legitur. Cæterùm Aristoteles priores Polypo tribuit, tantoq; eum terrori formidiniq; esse scribit, vt si locusta Polypum in ijsdem retibus esse senserit, præ metu exanimetur quamprimùm extincta. Habet hæc Gammari fluuialis similitudinem, longè tamen maior atque vastior est, & albicantior, cùm Gammari subnigricent: quanquã & nigricantes admodum locustas in Ligustico mari esse conspexi, Pedes huic vtroque ex latere quini, ijs adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatũ. Octoni verò Gammaris. Sed est suus de locusta locus in crustaceorum commentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

PEruulgatũ verò illud est, vt homo qui se varijs hominum moribus accõmodet, sitq; omnium, vt Latini dicunt, horarum, per Polypum saxis adhærentem exprimatur, quẽ maximè omniũ colorẽ mutare constat, ijsq; similem reddere quibus appropinquauerit saxis. Huic autẽ similes esse homines dicimus, qui pro loco & tempore viuendi rationẽ aucupantur, seq; eorũ, apud quos degunt, voluntati atq; sententijs in omne obsequium proni dedunt, omni posthabita ingenuitate. Causam demutationis istiusmodi multi reddere conati sunt, eamq; alij voluntariam, alij naturalem, alij coactam tradidere. Voluntariam, quòd id astu quodam faciat. Naturalem, quòd translucidum sit eius corpus. Necessariã, quòd præ metu ita transmutetur, vt homo etiam pro varia cordis concitatione hoc vel illo colore genas perfunditur. Voluntariã sanè reprehendit D. Ambrosius, propterea quòd Polypus dolo malo hoc faciat, vt incautos ad se pisces trahat, eosq; deuoret. Theophrastus id in genuinã quandã animalis ignauiã reijcit, quòd vbi consternatus sit, tumultu aliquo colorem mutet, vt hominem facere dicebamus: vnde prouerbium illud emanarit, τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, mutatur color ignaui. Formidolosi enim omnino sunt Polypi, propterea quòd admodum frigidi, eaq; cumprimis demutationis causa perhibetur; id quod apertius Phocy-

lides damnat. quòd ſi ea ſit mutationis cauſa, reprehenſioni omnino obnoxius D videatur. Sedenim plerīq; veterū ingeniū huiuſmodi vſqueadeò approbauerunt, vt etiam proponerent ad imitandum, ea de cauſa potiſsimū Vlyſſem eſſe habitum ſapientē aſſeuerantes, quòd verſuto eſſet ingenio præditus: vnde ei apud Homerum πολυτρόπῳ cognomentum. Et ſuauidicus ita ſuadet Pindarus:

Ποντίου θηρὸς χρωτὶ   μάλιστα νόον προσφέρων   Πάσαις πολίεσσι ὁμιλεῖ.

quam ſententiam ita ex commodo tranſtulimus:

Age age colore Polypi   Mentem apparatus optimè   In vrbe qua velis mane.

Suadet hoc ipſum Theognis, cuius ſententia eadem cum Pindarica:

Mentem habeas quam multicolor dum cautibus hæret   Polypus.

Eſt enim vbi Theognidianus verſus ita legitur:

Πουλύποδος νόον ἴσχε πολυπλόκου ὃς ποτὶ πέτρῃ,
Τῇ προσομιλήσει, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Sedenim improbat hoc Baſilius Magnus, adulatoremq; vocat Polypum libro De gentilium lectione, quòd veluti ille colorem ad ſubiecti ſoli ſpeciem demutat, ita paraſitus ad audictiū voluptatem ſententiam ſtudeat variare. Sed quod E Pindarus & Theognis tradunt eò ſpectat, vt ſtudium omne in calliditate dexteritateq; viuendi reponamus, vt ſimulare, neq; non diſsimulare, pro loco, pro re, pro tempore, quod obfuturum videatur, apud eos quibus adhæſimus, euitare ſciamus: quod ſi virtute incolumi fiat, neq; animi integritatem flagellauerimus, euenire omnino neceſſe eſt vt faciliorē & minus inuidioſam vitam peragamus. Libet verò demutationis iſtius cauſas altius repetere, atq; ipſam rei naturam, quantum ad hoc pertinet, oculis ſcribēdo ſubijcere, tam probabilia mihi vidētur, quę ſuper hoc veteres ex Empedoclis opinione tradiderūt. Poroſitates quippe exhalabiles ineſſe rebus omnibus, quas vel cernere, vel attrectare liceat: neq; enim animalibus, neq; plantis, neq; terrę & mari tantū, verùm etiā lapidibus manifeſtè inſunt ſpiramenta quāplurima: quinetiā in ære & ferro: omnia enim ſpōtè vitiantur, cùm aliquid exhalet aſsiduè, pariq; ratione diffletur, atq; interteratur: per poroſitates enim exiliunt & excluduntur particulæ illæ interclusæ, quæ ad elementi ſui puriſsimi ſimplicitatem redire feſtinant, fæxq; corpori adhæreſcit, quę rubigo eſt in ijs quę rubigini ſunt obnoxia, putredo in ijs quę putrefieri apta ſunt, atq; hinc omnia tendunt ad interniciem. Eam poroſitatū exhalationumq; naturam nonnulli arbitrio ſuo ἐμπλοκὰς dixere, πληγὰς alij, alij verò ὤσεις ἰνὰς, καὶ πιλελύσεις. Maximè verò maritimis in petris, quę ſalſuginoſa maris aſpergine alluuntur refrigeranturq;, par eſt partes has, & meatus huiuſmodi deprehendi, cùm hę tenuiſsimo quodam halitu corrumpantur: licet id in ſolidioribus oculata fide minimè poſsis explorare, propter materiæ denſitatē, & pororū conſtipationem. Cæterùm ſi Polypi carnem intueare, ſine vlla prorſus cōtatione poroſiſsimam, & tranſmeatibus aptiſsimā iudicabis: exoſsis enim ea eſt, vt Heſiodi dictū vſurpem, & mira quadam raritate perſpicua. Cùm itaq; pauore aliquo perturbatur, tota ferè vi ſenſibili ſeſe colligente, quemadmodum in homine gelidus in formidine circa cor ſanguis coit, corpus reliquum per ſe quidem ſatis translucidum, tum maximè rareſit, & tranſmeabilis apparet: vnde veluti vitrum nitidum, colorem quemuis, albo excepto, propter aliquam omnino craſsitiem, quæ ſuppoſitum inumbrat corpus, facillimè contrahere poteſt, atq; ita tranſmutari.

A **DE CHAMAELEONTE.**

INuitat rei ſimilitudo, priuſquàm reliqua Polypi ſignificata receſeamus, loco hoc de Chamæleonte, deq́ue Taranda dicere, quorum alter colores corporis vti Polypus, pro corporis cui adhæſerit, ratione, mutat: alter vicinarum rerum colores nullo attactu, ſed ſola tantùm attrahit exhalatione.

VERSIPELLIS.

PEr Chamæleonta verſipellem hominem ſignificari volunt: ſed quod nõnunquam polypo virtuti datur, in Chamæleonte vitioſum ſemper autumant, quòd mutationem huiuſmodi non niſi in timore faciat: quanquã in eo & diuerſo vitæ tempore colores mutari tradit Ariſtoteles. Sanè Chamæleon paucas in corde tantùm ſanguinis habet guttas: quæq; ſanguine ſunt exiguo animalia, omnia frigidiora ſunt: quę frigida, identidem & timida. Vtcunq; verò accipiatur Chamæleontis natura, ſiue id ingenita vigoris debilitate faciat, ſiue quòd corpus, vti apud Leonem X. P. M. Romæ vidimus, vitreum propémodum atq; B translucidum habeat, vno omniũ conſenſu verſipellis, puta Vlyſſes quiſpiam, aut Lyſander, aut Alcibiades, per Chamæleontẽ figurari poteſt. Hunc vt Tertullianus ait, pellicula ambit, corpori nullus ineſt ſuccus, pectus vix à terra ſuſpendit, gradũ magis demonſtrat, quàm explicat, ieiunus ſemper & indefectus, oſcitans veſcitur, follicans ruminat, de vento cibus. Hoc ſoli Chamæleonti datum, quod vulgò dictum eſt, de corio ſuo ludere. Quod verò apud Plinium legitur de portentoſa eius magnitudine, quæ par ſit crocodilo, viderint alij: nam quem nos apud Leonem X. vidimus, vix palmum excedebat.

DE TARANDA.

SEdenim ſi Taranda innotuiſſet Ægyptijs, inde potius quàm ex Polypo aut chamæleonte verſutiæ huiuſmodi ſignificatum deſumpſiſſent. Fera ea eſt apud Sarmatas inuentu rara, captuq; difficilis, de qua Ariſtoteles philoſophus eo libello, quem de admirãda hiſtoria conſcripſit, hæc memorię prodidit, vt ex Nicolao Leonico, dum is Patauij Ariſtotelem ipſum nobis ea qua ſcripſit lingua interpretaretur, audiui: illã quippe C apud Gelonos Scythiæ populos reperiri, bouis magnitudine, capite ceruino, admirandæ admodum & ſingularis naturæ, ſiquidem ad omnem locorũ & fruticum apparentias, ſetarũ colores, quibus totum corpus hirtum conueſtitumq; habet, illicò permutare. Quòd ſi ſuper hoc philoſophari liceat animali nondum nobis viſo, dixerim ego, quemadmodum in polypo τὸ διάφανον, quo corpus eius trãslucidum eſt, & in chamæleonte etiam tranſmeabile dicebamus, ita ſetas Tarandæ pari modo perſpicuas eſſe, vt facilè coloris cuiuslibet aura in eas tranſiliat, diffluentesq; ad ſe ita colores repræſentet.

MENTIS ATTONITÆ CONSTERNATIO.

HOminem ad hæc, vt ad polypum reuertamur ſubito aliquo pauore ita conſternatum attonitumq́ue, vt neq; periculum neq; damnum quod vrgeat ſentire videatur, per polypum ſignificare mos erat: ſiquidẽ is ita meticuloſus eſt, quod Athenæus atteſtatur, vt vel ſtrepitu audito, vel piſcatore viſo, minimè cedat, aut fuga ſibi conſulat, vt reliqui faciunt piſces, ſed aut ſaxis quæ in promptu fuerint ſeſe applicat, aut captantis manũ apprehendit, cruribuſue ſe alligat: neq; alia ferè eſt eorum captura.

POESIS. D

ADdunt & hoc hieroglyphicũ inueniri, vt si sacerdotes ijdem Ægyptij poësin exoticam significare vellent (nam de sua sanctius sentiebant) polypi caput figurarent, quod quidem esculentis appositum suauissimi saporis, ganeæq́ iucundissimum esse perhibetur, cæterùm horrenda prodigiosaq́ somnia párere deprehensum est. Quocirca si quis futura de insomnijs consulturus esset, ab esu Polypi abstinere præmonebat, perinde ac etiã ne fabas ederet. Persimilem autẽ huic esse poëticẽ dictitabãt, quę fabulas amatoriasq́ illecebras sectaret, ipso quidem dicendi lepóre delectabiles, sed bonis morib. & honestiori disciplinę maximè perniciosas: cuiusmodi genus meretriculas appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate sua iusśit exulare. Nolim tamẽ in hoc albo diuinã illã poni, quę sanctioribus est moribus accõmodata, quã nõnihil habere diuinitatis non inficiat Aristoteles, quã cœlitùs afflari cõfirmat Plato, quæ apud omnes gentes nationesq́ omnes in summo semper cultu habita, ipso etiã sanctitatis nomine celebratur.

DISCESSIO SVBITA.

AEgyptij ad hæc, si quem ita pertinaci animo amantem, vt amata relinquere minimè posse videatur, subito tamen euentu aliquo abalienatum significare si vellent, Polypum & pulicariam herbam adpingebant. Polypi enim ita escis adhæreścunt, vt auelli inde non posśint, & quancunq́ rem apprehẽderint, tam firmiter tenent, vt adglutinati videantur: quod ab Homero sumptum Ouidius ita luculenter expresśit, Metamorph. quarto: E

Vtq́ sub æquoribus deprensum polypus hostem
Continet, ex omni demisśis parte flagellis.

Eos enim potius detrunces, q́ posśis vllo conatu petris, aut quicquid apprehẽderint, auellere: & vt Nazianzenus ait, si quis eum de cubilibus trahere per vim velit, aut è petris aliquid euellet, aut certè è carne ipsius petris affixũ aliquid relinquat. Admota tamen cunila herba resilire protinus dicunt, quòd odorẽ eius ferre nõ posśint. Quę verò sit cunila siue pulicaria, quamq́ varijs nominibus ab autoribus appelletur, suo cõmentario inter sagminea significata differuimus. Aiũt & aquã dulcẽ superinfusam eadem pollere vi, quòd natura ipsa Polypus dulcia omnia auersetur, & omni gaudeat amaritudine, eaq́ de causa non inueniri Polypos in Ponto, quia mare id multis aquarum dulcium corriuijs supra aliorũ marium saporem dulcescere quodammodo videatur. Alij mare id à Polypo vitari putant, quia sit animal ob imbecillitatem suam frigoris impatiens: mare verò illud ad Boreã quippe vergens, asśiduis penè frigoribus obnoxiũ esse, manifestũ. F

AMORIS FIRMITAS.

VT verò demùm ad eam Veneris statuã deueniamus, quæ causa fuit vt tam multa super Delphino & Polypo conquireremus, superfluum quidem est super Delphino dubitare, cur Cupidini adijciatur, cũ amoris in eo signa tot deprehenderimus. Quod autẽ pertinet ad Polypum, erant qui amoris firmitatẽ ex Polypo ita delphini morsu detento intelligendum contenderent, id quod ex ipsa sese applicãdi pertinacia, qua insignis est Polypus, cõijciebãt. Ego verò tris argumenti huius interpretationes excogitaui. Vel enim pauorem & ignauiam, quę vitia Theophrastus in Polypo præcipua deprehendit, deuoranda esse amatori homini dicendum, Delphini in eorum locum promptitudine atq́ agilitate adsumpta: quandoquidẽ, vt ait Ouidius, Ingenij est experientis amor: atq́ vbi multa in hanc sententiam disputauit, concludit demum, vt

Qui

A *Qui non vult fieri desidiosus, amet.*

Vel, quoniã diligentissimus est rerum cumulator Polypus, intelligi posse arbitror, facultates omni quantumlibet cura & diligentia congestas, citò, vbi amore capti fuerimus, prodigi, inutiliterq; dissipari. Quàm extemplo enim, ait Lysiteles Plautinus, sæuis sagittis percussus est, illicò res foras labitur, liquitur, & quæ sequuntur. Vel qui Delphinũ amoris indiciũ esse ostendimus, Polypũ versutię, dicere possemus, admoneri nos eo signo versutiã amanti cumprimis apprehẽdendam, &, quod fieri solere Plato dicit, in amatæ rei mores transmigrandum, vti quippe Polypus in colorum mutationibus, prout vnicuiq; rei adhæserit, facit. Sedenim ea potius de causa Veneri Polypum adsculpi existimandum, quod inter pisces sit omnium salacissimus, adeoq; libidini deditus, vt nimio veneris vsu omnibus defectus viribus debilitetur, neq; iam ad cibum sibi conquirendũ idoneus effectus, minimo negocio ab alijs capiatur, & à paruulis quibusq; pisciculis cancellis & cancris exedatur, obseruatũ ab Aeliano. Quinetiã aiũt eos ob huiusmodi nequitiam nõ amplius anno viuere, id quod eadem de causa passeribus etiam accidere tradit Aristoteles. Quin & Polypos etiam fœminas, propter
B crebros partus, ocyssimè deficere. Quanquam aliquando repertus sit Polypus acetacei generis magnitudinem excreuisse, qualem illum Græci prædicant, qui Puteolis per subterraneum cauum ingressus noctu apothecam salsamentorum plenam depopulabatur: eius enim amaritudinis auidissimos eos esse paulò antè ostendimus, donec re demum patefacta, vix à magno hominum numero cõfectus est.

HYEMALE SOLSTITIVM.

ADdemus & illud, in manu scriptis Hori codicibus legi, δύο πολυπόδας συνηγμένοι καὶ βεβηκότες δρόμον ἡλίου τὸν ἐν ταῖς χειμερίαις τροπαῖς σημαίνουσι. quod est: duos Polypos vinculis coercitos, & progredientes tamẽ, cursum Solis quem in brumali conuersione peragit, significare. Quanquam impressorum codicum lectio, quæ est δύο πόδας, nequaquam displicet: sed si progressum exprimere volueris, vidẽdũ est, si pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tuearis. At de hyemali couersione sermo est, quæ, vt in sphæræ consideratione manifestè licet inspicere, progressum Solis omnino contatiorẽ ostendere videtur, in vltimis enim Sagittarij
C & primis Capricorni gradibus Sol ad horizontẽ vix loco dimoueri, aut quamlentissimè diurnos parallelos cõficere videtur. Ad cuius rei tarditatẽ accedit & eorundem parallelorũ hisdem fermè diebus repetitio, dum cõuersio peragitur vt stare loco potius Sol, quàm quoquam motu suo progredi videatᷓ. Quare siue pedes, siue Polypos colligatos accipere malueris, nõ sum admodũ laboraturus: mihi satis fuerit, & codicum super hoc varietatem, & ipsam rei quę significatur, historiam declarasse. Tu verò, quanquam cogitationes has nostras sublimi illa doctrina tua longè inferiores intelligas, pro summa tamen humanitate, qua præcipuè commendaris, despicere haudquaquam velis. Nihil enim in rerum natura temerè à Deo factum, quiq; Deo, vt tu facis, propinquius adhærescunt, nihil quicquam aspernari debent, quod eodem, vnde originem traxerit, periodo quodam suo redire animaduerterint.

PERIVS VALERIANVS AD AMPLISS. PATREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPISCOPVM, DE IIS QVÆ PER TESTVDINEM, COCHLEAM, CANCRVM ET ID GENVS TESTACEA SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS. D

Roximis hisce diebus, Amplissime pater, cùm mihi agalmatũ tuorũ supellectilẽ aperires, antiquissimiq; operis, ex ære, auro, argento ducta, & marmore calata signa, numismataq; plurima veterũ illa ingeniorũ atq; artiũ monumenta minimè contẽnẽda delectabili spectaculo mihi proposuisses, habere te opera hæc in delicijs ea plurimùm de causa dicebas, quòd à summæ claritatis viro Ludouico Podocatharo Cardinali Capitaquensi patruo tuo cõparata congestaq; fuissent. Quem virũ generosis natalibus insignem, Medicina celebrem, Philosophia clarum, vitæ integritate laudatissimum, virtutes ipsæ in omni vitæ colore eximiæ, ad amplitudinem eam extulerunt. Proinde quiduis esset apud te quod illius memoriam renouaret, siue vestis, siue vas, siue libri, siue quæ tam multa extant doctrinæ eius commentaria, tanquam sacra omnia à te custodiri, & in honore etiam haberi: dignũ quidem eius hominis institutum, qui optima quæq; sibi ad imitandum proposuerit. Quæ quidem cùm tibi acciderent iucundissima, eo quoq; non parum delectari videbaris, quòd ego multa in veterũ monumentis illis, & mystica & in doctrinæ alicuius recessu delitescentia inter spectandũ explicabam, interpretabarq; cuiusmodi illud fuisse memini, quid sibi vellet Testudo Veneris subiecta pedi; quid altera ex ære cupróue Damasceni operis in vsum, vt coniectura erat, bullæ facta, cauda quippe replicata, qua lorum aut licium transmitti posset, atq; ita gestari: quid in numis aliquot Testudo alia. Quæ tibi cùm exposuissem, postulasti ea tibi scripto credita exhiberi, quod quidem libentissimè feci, cùm id semper studuerim, vt quacunq; possem ratione meum erga te animũ aperire, id sedulò facere, quòd incomparabilis probitas tuaq; benignissimaq; comitas, & egregia quædam mentis tuæ synceritas exigere videbantur. Accedebãt & beneficia in me promptissima vultus alacritate collata, & quòd literatos omnes quacunq; posses occasione demereri, semper appetijsti. Sed quoniam parum me tibi præstitisse videbar, si Testudinis tantùm significata conscripsissem, addidi ad eam quædam alia ex eodem testaceorum genere, quæ non minoris mihi visa sunt eruditionis, quàm quæ Testudine super efferebantur. Multa enim hieroglyphica Aegyptij sacerdotes ex Cancro, Locusta, Pinnis, & huiusmodi alijs desumpsere, quæ omnia quantũ memoriæ succurrerunt, vno commentario enarrata conscriptaq; tibi dedicaui. Tu quotiens ea in agalmatis illis tuis vel cusa vel sculpta incisaq; videris, aut mensis illata conspexeris, Pierij tui meмineris velim, qui te summo cultu, summaq; semper est obseruantia prosecutus. E F

DE TESTVDINE.

Estudo igitur inter crustacea primum occupabit locũ, quoniã ipsa narrationis istius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc symbolorum genere est admodum speciosa.

IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

HOminẽ in potentioris cuiusquã potestatẽ adeò redactũ, vt nullum iam speret effugiũ, ostendere qui volunt, Testudinem solari percussam radio, ac supernatantẽ in aquæ summo pingũt: ipsa enim vehementiorib. Solis radijs impetita ita exiccat, vt in gurgitẽ deferri nequeat, idq; præcipuè mari Indico, vbi & multæ & magnę sunt, & Solis vis acrior: vnde fit vt vel facillimè capiatur, vel cùm in prædã mergi nõ posit, inedia extinguať.

FOR-

A FORTVNARVM CONTEMPTVS.

FVerunt ætate noſtra ingenia perelegantia, quæ cùm varijs fortunæ ictibus impeterentur, quos cõtra mira adniterentur alacritate, fortunæ aduerſę con temptos impetus per hominem naufragũ in Teſtudinis huiuſmodi agitatæ fluctibus tergus inſilientem effingerent, ſolari addito radio, cuius beneficio ne abſorberentur accideret.

VIRGINVM CVSTODIA.

CVr verò Phidias cùm Veneris ſimulacrũ Eleis ex auro & ebore conficeret, teſtudinẽ altero eius pede preſsã appoſuerit, multi quęſiuere, pręſertim cùm Pauſanias rei ſignificatũ alijs relinquat interpretandum. Sedenim illud potiſsimùm ex interpretatione prudentem fertur, Phidiam innuere voluiſſe, virgines cuſtodiendas eſſe, cõiugatas verò domus curam gerere, ac taciturnas eſſe debere: vtranq; enim id primum omnium decere, quod Plutarchus in coniugalibus præceptis exponit, qui oportere ait mulieres à Luna diuerſas eſſe, quæ cùm iam à Sole abſceſsit, lucida claraq; cernitur: eadẽ cùm Soli ſucceſsit, euaneſcit: contrà B verò debet vxor modeſta pręſente tantũ viro à cæteris cõſpici, eodem verò abſente domi agitare ac ſeſe occulere. Nam & Salomon ſeptimo cap. Sapientię, inter reliqua meretricię procacitatis ſigna id etiã notat, quòd domi ſe cohibere nõ poſsit, ſed publica loca, fora, plateasq; celebret. Et Paulus ad Timotheũ viduas damnat adoleſcentiores, quę ocioſæ diſcunt alienas domos perambulare. Conſueſſe verò mulieres teſtudineas ſecũ imagines geſtare, quas Veneri dedicarẽt, ex eo manifeſtum, quòd Theſſalæ matronæ Laida meretricẽ illam inclytam ligneis teſtudinibus zelòtypia concitatæ interemerunt in templo Veneris, magno populi cõuentu: ob quod facinus erexere poſtea templum Veneris profanatæ, quæ nefandam cędem in templo admiſerant, vt confeſsione ſceleris veniã petentes deam ſibi placarent. Et id geſtaminis fuiſſe teſtudinem tuam facilè crediderim, cùm ita cõcinnata ſit, vt licio ſuſpẽdi poſsit. Apud Ægyptios autẽ tanta erat pudoris cura, vt mulieribus interdictum eſſet calceorum vſu, quò prodire palàm verecundarenť, ac veluti teſtudines intra ſua ſe tecta cohiberent. Hinc Antiſthenes anſam nactus eludendi Athenienſium vanitatem, ſe nunquã ſolo in quo nati eſſent exceſsiſſe gloriantium: Cõmune hoc, inquit, habetis cum te- C ſtudine & cochlea.

MVNIMENTVM.

ALij per teſtudinis corticem munimentum intellexere, quòd ita eam natura munierit, vt contra tela poſsit ipſa per ſe ſufficere, & iniurias propulſare. Hic itaq; receptus, & ad omnes incurſus oppoſitum propugnaculũ, anſam dedit adagio, vt quotiens aliquid valde tutum velimus innuere, in primisq; ſecurũ eſſe, dicamus, ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυιῶν, quantũ muſcarũ ſolicita eſt teſtudo. Cuius ominis felicitatem ſecuta Cęſariana familia, domeſticũ eum morẽ habuit, vt paruuli domus eius in teſtudineos alueos excepti lauarentur. Quapropter Ceionius Poſthumius nato iam Albino filio, cùm ingentem teſtudinem à piſcatore muneri accepiſſet, vir literatus iam inde magnam ſpem cõcepit de futura filij nobilitate: curari itaq; teſtudinem iuſsit, & infantuli miniſterijs dicari. Exemplaria Hori quæ impreſſa circunferũtur, in huiuſmodi ſignificatũ ὄρτυγος ὀστέον habent, interpreteſq; coturnicis os reddidere. Sed in manu ſcriptis codicibus ὄρυγος legi, quod facit ad hãc ſententiã: teſtudines enim orygas appellatas, παρὰ τὸ ὀρύττειν, quod fodere eſt, vel excauare, apud Vitruuiũ legas; à quarũ ſimilitudine bellica etiã

machina ad fodiendos excauandosq́ muros cõparata, testudinis nomẽ habet: nam & Horus significati istiusmodi causam redditurus ait, διότι δυσπαθές ἐστι τὸ τῶ ζώου ὀστέον, propterea quòd os animalis huiusmodi difficulter admodum frangi dissoluiúe potest: quod in munimenti significato quid sibi velit coturnicis os, haudquaquam video. C

MORS DIFFICILIS.

Hominem letalibus vulneribus quãtumuis altè acceptis difficillimè morientem, per testudinis abscissum caput aptè pinxeris: quãdoquidem tanta inest eius carni viuacitas, vt earum caput, præsertimq́ marinarum, auulsum busto conniuentes aliquandiu oculos ostentet, connitentq́ ad admotã manum: quin etiam si ad os eam admoueas, mordere etiam adnitatur.

SEGNITIES.

Alias pigrum segnemq́ hominem, aut rei cuiuspiam tarditatem atq; contationem significare qui vellent, Testudinem gradientẽ pingere consuerũt, quam Pacuuius feliciter tardigradam appellauit: lento enim adeò gradu mouetur, vt in prouerbiũ emanarit in segnes & pigros. Hinc Plautinus Ægio, Testudineum hunc tibi grandibo gradum, inquit, si fustem sumpsero. Et apud Ammianum lepidissimum distichon legas de Testudinis tarditate: D

Θᾶττον ἔην λευκοὺς κόρακας, πτηνάς τε χελώνας
εὑρεῖν, ἢ δόκιμον ῥήτορα καππαδόκην.

Promptius esse albos coruos, voluceresq́ chelonas,
Quàm quenquam esse probum rhetora Cappadocem.

Quinetiam asserunt animal hoc contagiosa adeò pollere segnitie, vt si pes eius dexter inferatur nauigio, id ire tardius credatur: quod obseruarunt magi.

MORDACITAS.

Svnt qui mordacissimum hominem atq; egregiè maledicum, per testudineũ caput exertis dentibus intelligi velint: nam Testudo ore omnino est omniũ robustissimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, vel lapidem etiã, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESII.

IN Peloponnensium numis Testudo cudebatur, vnde, vt legere est apud Pollucem, dicteriũ illud emanarit, τὰν ἀρετὰν καὶ τὰν σοφίαν νικῶντι χελῶναι. quod in adolescentiæ nostræ præludijs nescio quibus ita transtulimus: E

Quando chelonis vincitur sapientia,
Atq; ipsa virtus, Atticum vt prouerbium est.

Vnde obolum Eupolis καὶ Μιχέλωνον dixit. Ad id verò quod Peloponnesiaca erat moneta, lepidè T. Quintius cùm Achæi expeditionem aduersus Zacynthios meditarentur, eos admonuit, vt cauerent ne more Testudinũ caput extra Peloponnesum proferentes, in periculum aliquod inciderent.

DE CANCRO.

Estudo in numis obseruata, alterius numi reminisci facit, in quo Paguri forma cusa est, quare hinc ad eius generis significata transimus.

COEI.

CAncer in numis, cõpactile scilicet genus id quod corpore est ob rotundiore, cuiusmodi pleriq; cœleste signũ figurant in Zodiaco, Chiorum indicat rempub. Tradunt id & Pollux, & alij: sed enim nisi quispiam autor esset, numus argenteus id satis indicaret, in quo Pagurus is est cum inscriptione superne, ΚΩΙΩΝ. inferne, ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ.

SPEI

A SPEI FRVSTRATOR.

PLeriq; hominem à pulchris inceptis desistentem, & spem omniũ ignauiter frustrantem, intelligi cùm vellent, Gammarum nostrum fluuialem pingere soliti sunt, manu ad os eius iniecta: nam is, cùm à te capi facillimè posse putes, retrouersum velocissimo sese cursu eiaculatur: vnde vulgò etiam in aliqua re falsis, quam se nactos arbitrarentur, Gammarorum venationem obijcimus. Hæc verò recessus obliquatio adeò Cancris propria est, vt Aristoph. Pace, dixerit,

οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν: *Rectum iter vt carpat cancer non viceris vnquam.*

Atq; fortè non deerit qui dicterio huiusmodi mihi sæpe negotium facessant, si unum aut alterum nostri huius argumenti interpretamentum meo probabilius, quod facilè poterit euenire, compererint. Neq; mihi profuerit, rem Latinis ingenijs hactenus intactam, excogitasse, primumq; in lucẽ efferre: me scilicet omnia non uidisse clamitent, eorum quæ ex paucis didicerint obliti, cùm tamen omnia ea quæ ad hoc negotium accõmodari possunt, non vna hominum vita, sed neq; multa etiam secula sint indagini suffectura.

B INCONSTANTIA.

SCitè admodum Ioannes ille cognomento Scholasticus, scalarum anacephalæosi, hominẽ qui modò risui indulgeat, modò luctui, modò austeritati atq; temperantiæ se reddat, modò delicijs diffluat, & voluptatibus implicetur, Cancro æquiparauit, nunc antè, nunc retrò, nunc in transuersum gradienti, miraq; vitã suã inconstantia traducenti: virq; is sapientissimus, de ingenij eiusmodi profectu nihil sibi quicq; pollicetur, quod ad ullam sit vnquam frugẽ peruenturũ.

SOPHISTA.

EIusdem subterfugij causa sophistã significare qui volunt, Cancrũ pingunt: eos enim huic animali persimiles Plato dicit, Euthydemo, quos vbi validiori aliqua ratione deuictos comprehensosq; putes, tunc retro fugaci cursu elapsi per diuerticula atq; subterfugia, maiorẽ priore tibi laborem intentant, si vilem ac inanem prorsus curam eos consectandi susceperis. Sed enim non in sophistas tantùm, sed in ipsam etiam Dialecticã obortũ est à Cancro cauillum. Nam Ariston philosophus vt eam eluderet, dicere solebat, eos qui Dialecticã enixiori conatu sectarentur, ijs assimilari qui Cancris vescerentur: cibi enim admodum exigui gratia, circa ossa tam multa numero, tantum laboris insumi. C

SOPHISTARVM OPPRESSIO.

SPecies demum illa picturæ, qua Hercules tot immaniũ monstrorũ domitor, in opprimendo etiam cancello laborasse porticibus penè omnibus ostentatur, nihil aliud sibi vult, vt veteres interpretantur, quàm sophisticas eas nugas huius obtritas disciplina. Fabulosè verò iocatur Plato, cùm Herculem aduersus Cancrum desudasse dicit. Quòd verò Cancer sit inter sydera collocatus, nonnulli ea de causa confictum volunt, quia conuersione regressuq; tam peculiari eo in animali animaduerso, per eius imaginem ostendere voluerint Solis cursum, qui cùm eò progressus fuerit, retrorsum auferri, ac tantundem aufugere videatur. Veluti Caper opposita ratione confictus, quia Sol ab eo signo, toto poli nostri tractu, altiora petere cõtendat: caper enim dum pascitur, accliuiora editioraq; loca perquirit. Huiusmodi verò commentũ nõ ex orbis totius conditione, sed ex cœli nostri situ sphæraq; ipsa ad arcticum obliquata excogitatum est: nam ad æquinoctialem circulum appropinquantibus Cancer deprimi videretur, æquinoctij signa attolli: ad id tamẽ faceret, quòd Solis progressus & regres-

ſus omnino à Capricorno ad Cancrũ,mox à Cancro ad Capricornũ, ſecto duo D
bus locis æquinoctiali conſideratur.

ARCANA REVELATA.

SI quid verò abditum & arcanum luci proditum ac reuelatum oſtendere quis vellet,pagurum & eius generis piſces, qui latebris gaudent,face appoſita figurabant:conſtat enim eos nocturno tempore,admoto lumine, de penitiſsimis etiam cauernis euocari.Ea verò de cauſa Cancri ad nocturni luminis ſplendorẽ accurrunt,quòd id omne genus teſtacea noctu plurimùm paſci ſolent:compertumq́ eſt plenilunio ea magis pingueſcere, propterea quòd liceat his tota tunc nocte pabulari,copioſioribusq́ tunc eſcis enutriri, vnde pinguiores fiant,vt ij exiſtimant qui plenilunio nullam ineſſe vim cœlitùs hęc in cruſtaceis efficiendi, remq́ ita ad cõmodiorem naturæ rationem deducunt: quamuis vnà cum Baſilio Magno,magna philoſophorum pars ſentiat.

INQVILINVS.

INquilinum autem hominem oſtendere qui vellent,cancellum illum qui vulgo Gammaruſius dicitur, pingebant: is enim ſemper eſt concharum hoſpes, E
perq́ vacuas conchulas modò has,modò illas,prout excreſcit,mutat domicilia, atq́ ita ſemper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

RIdiculum fortè illud videatur,quòd cõmenti ſunt nonnulli elephantũ cum Gammari cauda pingere,ſi magna incœpta fruſtra & inaniter ceſsiſſe notare vellent,non ſecus ac illud Horatianum eſt, ex montium fœtura murẽ ridiculum enaſci.Sedenim cùm res ipſa det ridendi materiam, non ineptè mihi videntur excogitaſſe huiuſmodi ſpeciem,quæ non tam ſignificato, quàm pictura ipſa riſum poſſet excitare.

DE PINNA.

QVæ Pinnæ cõmercia cum cancellis habent,depoſcere videntẽ vt eas cancro ſubiungamus.Nã vt Theophraſtus ait,vita fortaſſe conchis ſeruari nõ poſſet,niſi ope cancri.Pinnę aũt in concharũ genere ſunt.

ALIENÆ OPIS INDIGVS.

VIrum qui ſe atq; ſua negligenter curet,neq́ ſine alterius ope conſilio'ue poſ- F
ſit conſulere rebus ſuis,oſtendere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes,Pinnam & cancelllum paruum pingere conſuerunt:nã is in Pinna conditus in vtriuſq; ſata git vſum:cõchula enim præ fame patefacta,piſciculi veluti ad eſcam alliciuntur, quos vbi cancellus inhærentes animaduerterit,Pinnæ ſtatim labra morſu vellicat,illa eo ſigno admonita concham occludit,atq; ita eſculentis potitur: eo verò cuſtode priuata,breui,vt Ariſtoteles aſſerit, tempore deficit.Hoc idẽ habemus apud Ciceronẽ,cuius verba repetere non fuerit importunũ.Pinna duabus grandibus patula conchis cum parua ſquilla ſocietatẽ coit cõparandi cibi: itaq́ cùm piſciculi parui in concham innatauerint,tum admonitu ſquillę Pinna morſu comprimit conchas,ſic diſsimilibus beſtiolis cõmuniter cibus quæritur.Cãcellum verò huiuſmodi tum à venatione,tum à cuſtodia, Græci pinnotherẽ & pinnophylaca nuncupauerunt.Eſt hæc ſquilla parua admodum,quam nonnulli paraſitum piſcem vocãt,vtpote qui ſit dapis aſſectator:colore albido eſt corpore perpuſillo,cauda ferè ſemper ſubter vterum,vbi coactus fuerit,incuruata.

AB INEVNTE ÆTATE LIBIDINOSVS.

EVm verò qui ab ineunte ætate cœperit in petulantiam lasciuire, & munera Veneris exercere, per Pinnam fœtus ostentantem suos intelligebant: conchulæ enim huiusmodi in concha genitæ, antequam excludantur, inter se quãprimùm coire dicuntur, vt non immeritò concha ipsa sit Veneri dedicata, atque eam ex concha genitam veteres fabulentur. Concha itidem Cyprum deuectam canunt, quod nonnulli ad salacitatem referunt, quæ concitetur ex earum cibo: non secus enim ac ostrea, libidinosa esse perhibentur.

DE OSTREIS.

ILla enim Hellespontiaco ludibrio, ne deo dicam, ita dedicantur, vti concha Veneri, putarim ob earũ copiam, quæ Lampsaceno littore, totoq; Hellesponto ingens est: vnde Ityphallico veteris Poëtæ ipsi Priapo dicto, ita legitur:

Nam te præcipuè in tuis vrbibus colit ora
Hellespontia, cæteris ostreosior oris.

Qui versus apud Terentianum reperiuntur.

HVMANVM GENVS.

PEr ea verò picta sculptáue humanum genus significari, philosophorum antiquissimi tradiderunt. Hinc diuinus Plato humanum genus ostreorũ simile esse dixit: nulla enim potuit similitudine nostræ imbecillitatis naturam significantius explicare, cùm ostrea indiciũ esse dixit animi in corporis carcerem & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinauit, vt necessarium sit hominem corporis affectibus tangi vel inuitum. Quid verò aliud illa vel diuinæ vel stellaris essentiæ scintilla hîc patitur, nisi quòd dum corpori adhærescit, & vinculis se coërceri sentit, & in quodam obscuritatis carcere detineri (vnde fit vt suæ plerunq; immemor originis, modò sensui se, modò appetentiæ subijciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata est, rapiatur in præceps. Piscatore igitur Petro opus est, qui nos aut scopulis auulsos, aut de imo maris fundo erutos, Assertori nostro littora reuisenti, pœnitentiæ prunis assos in escam apponat, vt ita absumpti in ipsius diuinitatis amplexu, ad sublimioris vitæ consortia transeamus. Quòd verò testam ostrea pro pelle habent, quę sine eorum interitu auferri non potest, eorum sunt hieroglyphicũ, qui nec squamas ignorantiæ deponere possunt diuinis admonitionibus quantũlibet instituti, nec cultrũ spiritus suscipere patiuntur, qui quidem, vt Hierosolymitanus Hesychius ait, etsi in mari baptismatis inueniantur, etsi in fluminibus pœnitentiæ, abominabiles tamen sunt: cumq; vitam sortiti sint in sacri lauacri tinctura, vocationem tamen regenerationemq; corruperũt, dum neq; pinnulas neq; squamas induere procurarunt, sublimem videlicet vitam, cognitionemq; diuinorũ, quę cœlestis est, sed obcæcato corde in ignorantiæ voraginibus detinentur, & propterea in his qui squamas habent nequaquã adnumerantur. Quare Paulus fornicatorem, auarum, idolis seruientem, maledicum, ebriosum, detractorem, legum bonorumq; morum corruptorem, à fratrum cõmercio submouet: ostrea enim hæc sunt, & id genus reliqua, quæ sine squamis & pinnulis esse deprehenduntur.

DE LOCVSTA.

LOcusta quid iuncta polypo significaret, eo loco declaratum vbi polypi significata recensuimus. Quid verò ipsa per se significet, nunc dicendũ.

SEDITIOSVS. D

POpularis ſeditionis ſtudioſum hominem ſignificare qui volunt, Locuſtas duas marinas ſeſe inuicem incurſantes pingunt: videre enim eſt ſæpe vniuerſas, tanquam gregis collegium celebrare, dimicare interim inter ſe cornibus arietum modo, ac mutua flagellatione inuicem ſæuire: & genuinum eſt ciuibus, inquit Pindarus, inuicem inuidere.

TEMPERANTIA.

QVoniam verò incidimus in Locuſtam, nominis adducti ſimilitudine, quid per terreſtrem etiam ſignificaretur explicabimus. Ophiomachum, quem alij ſtellionem interpretantur, nos terreſtrem Locuſtam eſſe comperimus, per hanc Ægyptij modeſtiam, temperantiam, atque continentiam intelligebant, quippe quæ nequitiæ virtutes oppoſitæ ſunt: ea ſiquidem ſerpẽtem oppugnat, voluptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipſa autem crura habet, quæ corpuſculum altè tollant humo, à terraq; interim eorum innixu reſiliat, & feratur in ſublime, colliſoq; ſerpentis capite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere neſcius, ab ijs diſiungi abalienariq; aſsiduè meditetur. Non diſsimulabo hic ſacræ lectionis locum, de Præcurſoris victu, quem conſtans fama eſt Locuſtis veſci ſolitum, ἤσθιε δ' ἀκρίδας ὁ πρόδρομος, καὶ μέλι ἄγριον. Sunt qui ab Locuſtarum campeſtrium intellectu abhorreant, cauliculosq; herbarum neſcio quos quòd eodem illi nomine nuncupentur, pro animali comminiſcuntur, quibus noſter ille veritatis præcurſor veſceretur. Atqui Diodorus, & alij autores grauiſsimi, populos in Æthiopia quoſdam agnoſcunt, qui nõ alio quoquam cibo vtantur quàm Locuſtis, ob id Acridophagos appellatos. In India quoq; gentem quibus Mandrorum nomen Clytarchus & Megaſthenes dederunt, Locuſtis ali Agatharchides & alij prodiderunt, trecentosq; eorum vicos annumerant. Eſt autem hæc viridis, & prioribus pedibus longiſsima, ijsq; admodum gracilibus, quos motat aſsiduè. Manifeſtiſsimè verò in hoc præcurſoris cibo Locuſtam animal agnoſcit Adamantius, dum vndecima in Lucam homilia dicit: Non habuit domeſticum mel, & humana diligentia percolatum, ſed ſylueſtre, minus quippe iucundi ſaporis, vtpote qui eo ad vitæ tantùm vſum & neceſſitatem, non ad delicias vteretur, ex alitibus verò non grande præpingueue vllum, quo ſe liberius inuitare poſſet: non aëriuolam, quæ cibum præberet delicatiorem: ſed exiguum admodum volucre, quod vix à terra eſurgeret, ſaltitaretq; potius quàm volaret. Quid plura quæritamus, conſtanter aſſeritur, Locuſtas eius fuiſſe cibum, paruulum animal, & illi ſatis mundum. E F

FAMES.

SVnt qui per huiuſmodi Locuſtam, famem intelligant, propterea quòd magnam ſatis inferunt calamitatem, cùm agminatim innumerabili aliquando multitudine congregatæ ſegetes inuaſerint, magna clade radices abrodentes, quare diuinatrix apud Theocritũ dicitur. Cùm enim apparuerit, famis eſt prænuncia. Multa Locuſtæ huius ſignificata ponit Eucherius, ſed quoniam nullam ſuper illis cauſam adducit, in quo nos præcipuè verſamur, ea prætermittẽda iudicaui: vnum illud tantùm tangam, quòd per comparationẽ reſurrectionis Dominicæ ſimilitudo quædam ſit, cùm aſſultum Philo dicat per Locuſtam ſignificari: nullum enim è terreſtribus animal tanta ſe pernicitate proripit in ſaltum, ſi corpuſculi rationem habeamus. Sed hæc alij viderint.

PEDES.

PEDES.

INuenies in diuinis literis aliud Locustæ huius hieroglyphicũ, vt apud Salomonem, Ecclesiaste, pro pedibus poni, eò quòd animal id pedum lõgitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: Florebit amygdalum, & impinguabitur Locusta: hoc est, superueniẽt cani, & pedum accedet tumor, podagra scilicet, quę plurimùm ętatem grandiorem infestat, quod nos à sexto supra quinquagesimũ quatuor iã annis non sine cruciabili dolore acerbissimaq; studiorum iactura cogimur experiri, hęreditate hac ab auunculo relicta, & vnà cum accepto ab eo sacerdotio miserabiliter alita. Alibi tamen Salomonis verba ex Hebraico codice diligentius examinauimus, quòd super his varia est multorum interpretatio.

DE COCHLEA.

Ddetur his Cochlea, inter esculẽta pisciũ vice pauperibus accepta, quæ tamẽ olim altilis effecta, illataq; mẽsis, Romanas delicias auxit.

TERRENIS ADDICTVS.

PEr eam diuinæ lectionis interpretes ferè omnes animũ terrenis affectibus mancipatum intelligunt, inde similitudine libenter sumpta, si quem sensui deditum, vt voluptatibus brutorum instar inhæsitantem ostẽdere uoluerunt. Hesiodus eam felici compositione φερέοικος appellauit, quam domiportam dicere possemus, quòd ita sit domui suæ applicita, vt eam secum asiduè portet.

DE SEPIA.

Epiam quidem inter crustacea recensere minimè congruum uidebatur: quia tamen dorsum osseo illo integumento instar clypei munitum m habet, huc ipsa etiam transferetur.

PVLCHRA INCOEPTA TVRPITER CEDENTIA.

ID uerò pręcipuum super Sepia significatum apud Ægyptios sacerdotes erat, ut per eam significarent hominem, qui multa, pulchra & magna pollicitus, daturus omnino speciosa uirtutis exẽpla uidebatur, & per summam inde ignominiam fœdè lapsus, omnium fefellerit expectationem: ea enim cùm spectandã se uenatoribus præbuerit, simulatq; in se aciem instrui conspexerit, & classicum cani, atramentum in aquas euomit, quibus infectis, demptaq; ita uenatoribus congrediendi copia, elabitur. Quòd si inter fugiẽdum acciderit ut aperto iterũ campo deprehendatur, statim in effusam atramenti nubem se recipit, atq; ita sæpius ac identidem frustratur uenatoris spem, nulla sui facta copia, ut deprehendi posit, idq; non in congressu tantùm facit, sed plerunq; etiam ludendi studio quodam, atq; etiam insidiandi. Effundunt uerò suum id atramẽtum & polypus & lolligo, quam uulgò piscem atramentarium uocant: uerùm ij non nisi metu perculsi: Sepia uerò non modò cùm metuit, uerùm, uti dicebamus, animi interdum gratia. Ei uerò atramento tanta uis inest fuliginis, ut si in lucernam addatur, summotis reliquis luminibus, adstantes omnes fœdo liuore coloratos ostẽtet, ut Æthiopes uideantur.

THETIS, ET SIMVLATIONVM INVOLVCRIS OBTECTVS.

HViusmodi uerò occultationis causa confictum à Græcis crediderim, Thetim in Sepiam cõmutari solitã, dum uel eluderet, uel serio fugitaret Pelea il lam

lam insequentē. Nam & promontorio cuidam in Iolco Sepiadi nomen inditū, r
vbi factum hoc perhibent. Ita deniq; hominem qui multis simulationum inuolucris tegeretur, essetq; occultæ multiplicisq; naturæ, per pictā Sepiā notabant.

MENDACIVM.

ALij mendaciū ex hoc figmento intelligi volunt, propterea quòd, vt Grāmaticus Tryphō ait, ἐν δὲ τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελαίνεται καὶ ἀμαυροῦται: in extremis quippe partibus nigrescit, & obscuratur. Callidi enim impostores, mendaciorumq; confictores, solent semper aliqua præijcere, quæ vera, clara & aperta videantur, quibus inspectādis dum oculi sunt intentiores, astutè mox mendacij nubem offundunt. Quoniā verò atramentū id, quo sese occulit effuso, in cauda est, ea de causa Melanuros appellatur. Atq; hoc Pythagoram intellexisse volunt cùm præcipit, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, de ijs quæ nigra sunt cauda gustandū non esse. In hanc verò sententiam præclarè Cicero ad Q. fratrem: Multis enim simulationū inuolucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur vniuscuiusq; natura: frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur, oratio verò sæpissimè.

IMPROBITAS. E

QVod tamē symbolum Plutarchus libro De liberis educandis ita interpretatur, vt subostendere dicat, cōmercium cum improbis nō habendum, eos scilicet qui à virtute ad turpitudinem se recipiant, fugiendos. Nam & apud Romanos, nigrum vel atrum pro moribus infamibus & perniciosis accipitur. Hinc illud diuulgatū: Hic niger est, hunc tu Romane caueto. Porrò dies atri, qui sunt infausti, inauspicati, lugubres, & infelices appellantur: quamuis nostri vulgò dies atros intelligant, qui ieiunijs destinati sunt, quibus quidem & corpus macerandum, & à carnium delicijs præcipitur abstinendum.

LITERÆ.

AEgyptij sanè cùm literas significare vellent, iuncum, cribrum, & Sepiam ponebant, de quibus sigillatim disputare alterius loci est: nam eorum omniū, quæ literas & disciplinas indicarent, certum cōscripsimus cōmentarium. Quod verò ad Sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas scripturamq; ipsam significet, nō apud Ægyptios tantùm habetur, verùm & apud nostros, vti Persianum illud ostendit:

Tum queritur, crassus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha. F

Atramentū sanè Græci σηπιότητας appellant. Tholos verò est Aristoteli, qui Sepiæ inest. Hesychius ex eo vocabulo turbamentum interpretatur: id enim ταραγμένους ostendit.

VIRI AMOR IN MVLIEREM INFIDAM.

SVnt qui amorem coniugalem in viro firmum, in fœmina lubricum, significare si velint, Sepiam tridente confossam pro istiusmodi rei hieroglyphico faciant, propterea quòd in eo genere si fœmina percussa fuerit, accurrit mas opem allaturus, fœminæq; quacunq; potest ope auxiliari contendit: quòd si mas ictus fuerit, fœmina sui tantùm solicita, quamprimùm fuga sibi salutem quærit.

TEMPESTAS.

SVnt & tempestatis argumentum Sepiæ: nam pictæ ita vt in aquæ summum exiliant, magnas procellas paulò pòst erupturas indicāt. Causam reddit Plutarchus: quia cùm mollia omnia frigus impendiò caueant, hæc vna præcipuè cùm sit ea carnis nuditate mollitieq;, neq; testa, neq; pelle, neq; squamis munita,

sed

ſed vnum tantùm tegumentum oſſeum in dorſo ſortita, tempeſtatem facillimè præſentit:igitur veluti frigus euaſura,neque non agitationes, quæ in imo mari fiunt,exilire,& incõmodum illud videntur euitare. Quare polypus etiam pari propemodum mollitie præditus,ad terram properat,ſeq́; petris alligat, ventorum iamiam aduentantium portentum.

DE PVRPVRA.

IN hunc gregem veniet & Purpura,ſuis & ipſa ſignificationibus inſignis:de animali quidem,non de colore,qui loco alio tractandus eſt, præſens erit examinatio.

MALEDICVS.

MAledicum hominem probos improbosq́; æquè carpentem ſignificare qui volunt,Purpuram exerta pingunt lingua, quę quidem illi tam acuta & valida eſt, vt ea & conchulas,& quaſcunq; ſui generis teſtas perforare poſsit: quæ cùm ita ſint omniuoræ,frequens illud in edaces dictum emanauit,Purpura voracior:de quo apud Athenæum plura comperies.

DE GVLA MVLTATVS.

ATq; inde fortè prouerbium, quòd Purpuræ plurimùm per linguam eſcas inquirentem capiuntur. Et qui hominem qui de ganea pœnas dederit, ſignificare volunt,conchylium huiuſmodi naſſæ per linguam applicitum pingunt,ſiquidem eius captura in hunc ſæpius efficitur modũ: paruæ denſæq́; admodũ naſſæ ſtrombus piſcis includitur,hunc auidiſsimè captat Purpura, quem ſimulac illuc occluſum olfecerit,inſerta per naſſæ iuncos lingua eum aſſequi cõtendit,dumq́; ille volutatione luctatur,ea magis ac magis linguã protendit:accidit verò vt in eo conatu tumefiat,vt nulla eam extrahendi copia relinquatur,atque ita detenta per linguã captiua fiat. Verùm hoc picturæ genus in huiuſmodi ſignificatũ aliter etiam figuratur:conchulam quippe pingunt,quę Purpuræ linguam morſu cõprehenderit. Piſcatores ſiquidẽ cùm Purpurã norint concharũ paſtionem auidius appetere, has in naſſas magno numero cõiectas in mare demittunt,oblongo fune ad naſſas alligato:ſentiunt optatam eſcam Purpurę, porrectiſq́; intra naſſarũ iuncos linguis,eas infeſtant:at illæ aculeo extimulatę incolumitati ſuæ conſulturæ contrahunt ſeſe, corticibuſq́; clauſis morſu perquàm acri linguam infeſtam comprimunt,pertinaciſsimeq́; detentam haudquaquam amittunt,atq; ita pendentes ſua captæ auiditate Purpuræ tolluntur.

VNO EXANIMATVS ICTV.

HOminem verò interemptũ ictu oſtendere qui volunt, Purpuram ſaxo eliſam pingunt: ſiquidem infectores aiunt, quas Purpuras in artis ſuæ vſum parant,ſaxo vno ictu collidendas, vnde ſubitarius ille ſanguis ad tinctum optimus emanat:quòd ſi ictu fefellerit, neque Purpura ſtatim exanimata fuerit,fruſtra repeti, quia præ dolore ſanguis in vniuerſum corpus diffuſus euaneſcat. Hinc aiunt Homerũ totiens de ijs qui valido aliquo vulnere perempti fuerint, Purpurea eos morte ſublatos dicere:quem imitatus Maro,nunc Purpureã vomit ille animam,nunc quid huiuſmodi ſæpe protulerit. quamuis ad ſanguinem, in quo anima ſedem habeat,Seruius hoc referri putat,de quo ſatis in Accipitris commentario dictum.

SECESSVS.

SVnt qui ſeceſſum per Purpuram oſtendant, propterea quòd Purpura non niſi in imo reperiatur pelago:vnde verbum apud Apollonium Argonauti-

côn primo, πορφύρισκω, quod purpurascere dicere possumus, vbi profundum esse interpres exponit, ea quam memorauimus Purpurę natura repetita. Hinc mare purpureum, pro profundum, poëtæ sæpius posuere.

DE ECHINO.

MArinus huc Echinus obuoluitur, lenticulari propémodum figura, cochleari crusta, scabritie varia, crebris lineamẽtis rectilineis, quatenus in sphærica figura fieri potest, picturata, ijsdem quibus terrestris armatus spinis, verùm ijs micãtioribus, & nunc cocco, nunc purpura, nunc puniceo colore splendescentibus: qua parte rostrum à medio ventre exerit, reductior, à tergo gibbosior. atque is est de quo Martialis ait,

Cortice deposito mollis echinus erit.

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

ATque vt ad eius significata iam aggrediamur, hominem qui cum difficulter, vel nulla vnquam ratione consuetudinem inire possis, ex hieroglyphico eius cõmonstrabant, quippe quem quaqua tractare volueris, asperitate renitentiaque horridum experiare. atque itidem ex hoc asperitatem eam, quã Horatius damnat, agrestem, inconcinnam, atque grauem, per hoc animal notabant: nam & nomen illi παρὰ τὸ ἔχειν κατ' ἀντίφρασιν plerique impositum asseuerant, quia scilicet haberi non possit propter spinas, quasi Latinè velis intractabilem dicere. quamuis sunt qui de nomine id sentiant, vt echinum dictum velint ἀπὸ τὸ ἔχειν ἑαυτὸν ἀφανῶν τῶν σαρκῶν ὄντως, quòd scilicet ita sese cohibeat, vt nulla carnium appareant vestigia neque signa.

IVDICIORVM SEVERITAS.

ERant autem apud veteres vasa Echini nomine nuncupata, quæ scilicet animalis istius imaginem referebant, quorum in iudicijs vsus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit vbi de diætetis & dicastis agit, Echinum aheneũ aut opere fictili factum habere consueuerunt, in quem testium dicta scriptaque iudicia conijcerentur: ex quo significabatur, nõ licere cuipiam impunè illis manus admouere, neque inuertere, aut immutare quicquam, sine graui supplicio.

NAVIGATIO TVTA.

SVnt etiam qui per Echinum tutam nauigationem intelligant: ille siquidem imminente tempestate, quam non secus ac terrestris ventos præsentit, attractis lapillis sese munit, arenaque nauium instar saburrat, ne vi fluctuum vlla versari iactariue possit: id enim maximè cauet ne aculeis exarmetur. Basilius Magnus audisse se profitetur à quodam rerum maritimarũ peritissimo, qui diceret, habere se pro comperto, Echinum cùm ventorũ perturbationem sæuitiamque maris presensisset, calculum correptum haud exiguum subijsse, seque sub ipso tanquam anchora stabiliuisse. Sanè quidem nautæ simulac eos id factitare conspiciunt, futuram hoc indicio ventorũ agitationem tempestatemque præsagiunt, nauigiaque cõtinuò pluribus anchoris infrænant. Admiratur Ambrosius Hexaemero, quo ingenio is ista collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriorum interpres. Falli sæpe homines aëre perturbato, quòd plerunque res sine tempestate succedat: non falli Echinũ, & homini rationis participi documento esse. Vnde animali tam exiguo tanta scientia, vt non modò quod futurum est infortunium antè præuideat, verumetiã qua ratione impendenti periculo sit obuiã eundum, nõ verbis, nõ sophismatis, non ambagibus oratorijs, sed re ipsa commonstret.

MACILENTIA.

AD hæc macilentiſsimũ hominẽ per idem animal intelligebant, cui quidẽ ſit hoc peculiare, vt nullã intus carnem cõtineat, foris & ſpinulas, & cruſtã, vti dictum, cochleariã tantũ habeat: inueniunt in eo tamẽ nigra quædam vice carnis, quæ vtcunque ſint, à ganeonibus tamen expetuntur. Quod verò ad macilentiam facit, eum ad annum integrũ aiunt abſtinere cibo. Non relinquã intactũ quod apud Euſtathium legi, interna ventris Echinum appellata: vnde Callimachus,

ὄντε μάλιστα βοῶν ποθέουσιν ἐχῖνον.

De boue quem cupidè magis affectantur echinum.

Idq́ue ea de cauſa, quòd intra ſe cibũ contineat, quod præcipuũ eſt vẽtris munus.

INSTAVRATIO.

EXercitum, aut quid huiuſmodi ex diſsipatis reliquijs inſtauratum, ſi quis pingendo ſignificare voluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandam figurabit: ille enim in fruſta diſcerptus, ſi proijciatur in mare, confluentibus ſponte in vnum partibus iterum cõmittitur, & efficaciſsimè ſolideſcit.

DE CONCHYLIO.

COnchyliũ quoque aliquid habet quod ἱερογλυφικῶς accipi poteſt, tametſi animal ipſum huc non admittatur, ſed quos generat vniones.

LACHRYMÆ.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd ſcilicet eam maximè comptã eſſe deceat, & delicijs omnibus affluentem. Gemmæ tamen aliquot ſua quædam habent ſignificata, veluti vniones, quos lachrymarum ſymbolum eſſe pleriq; prodidere, ſumptum ſcilicet à coniectoribus, qui lachrymarum profluuium per viſas in ſomnis margaritas oſtendi tradunt: nam & apud Sudam legas, μαργαρῖται δηλοῦσι δακρύων ῥόον.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM VIRVM MATTHÆVM MACINGVM VENETVM, DE IIS QVÆ PER CROCODILVM ET ALIQVOT AMPHIBIA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

POterit, & meritò quidem, eruditiſsime Macinge, aliquis qui non æquo fortè erga nos animo fuerit, vtrunq; noſtrũm ad Chriſtianæ pietatis vindices deferre, qui ſanctiſsimum amicitiæ tam mutuæ tam antiquæ numen tanto ſub ſilentio, Aegyptiorum quodammodo ſecuti religionem, coluerimus: Aegyptiaca enim prorſus eſt hæc ſuperſtitio, Deum ſub ſilentio colere. Sed enim qui de pietate aliter quàm Euangelia doceant, & ſacri canones imperent, vel ſentit, vel ſibi ſequendum credendúmue propoſuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acriterq́; puniendus eſt. Manifeſtum autem eſt, Aegyptios olim Crocodilum adoraſſe, quod nos non modo abhorremus, ſed & Poëtæ veteres, qui mores hominum facilè tolerant, modò ſatyricè derident, dum eorum aliquis dicit eos portenta colere, modò vt rem magis exacerbent, addunt, Crocodilum adorãt. Cauſam tamen eam Aegyptij allegare ſoliti ſunt, quòd Crocodilus ſilentij ſit hieroglyphicum, quan-

doquidem animal id lingua careat, & ita silentij significatum præ se ferat: quod vterque D *nostrûm per tot annos nimium superstitiose coluimus. Ne igitur cauillandi cuipiam ansam demus, existimaui silentio huic nuncium remittendum, atq; ita in viam redeundum, id quod vt tu quoq; facias adhortor. Misi itaq; ad te sequestrem Crocodilũ ipsum, qui quoniam Aegyptiacè loquitur, quippe per rerũ figuras & signa, causam omnem tibi liquidius explicabit. Quoniam verò Crocodilus hic ab intima vsq; Aegypto istuc Venetias traducendus fuit, exenterare eum oportuit, & accuratissimè salire: loco verò fæcis exemptæ, infarciuimus in vterum eius eadem diligentia fluuialem Equum, Phocam, Murænam, Anguillam, & Aegyptiacam quandam ranam. Animalia inquam hæc vtcunq; adduci potuerint, ad te misi, ruptoq; ita silentio me piorũ consortio aggregaui. Tu si qua in ijs quæ ad rem tuam faciant inueneris, arbitrio vtaris tuo: reliqua quæ nullius apud te momenti videbuntur, ἐς κόρακας, vt dicitur, proijcias licet.*

DE CROCODILO.

QVONIAM à poëtis nostris, atq; etiam à plerisq; alijs Ægypto ea est obiecta infamia, quòd & monstra colerent, & Crocodilum præcipuè adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud ipsam nationem sacra, locum haberet, disserendum: ita fiet vt quid imperiti colerent, quid sapientes intelligerent, manifestũ fiat, atq; inde minus eorum succenseamus philosophiæ. E

DEVS.

COlebant siquidem Ægyptij Deum sub Crocodili, quod non inficiamur, imagine, propterea quòd solus inter animalia elinguis esse deprehensus est, quod diuinitatis munus esse perhibent. Nam & in Pythagoræ symbolis habetur, linguam in primis esse coërcendam, vt Deum imitemur. Proximè accedit ad hanc sententiam sapiens ille neq; illiteratus vir qui opusculum de moribus, carminibus scriptum edidit, dum eum Deo proximum esse ait, qui vbi ratio postulat, tacere norit. Deus enim sub alto profundoq; silentio mortalium facta omnia diligenter examinat, omniumq; merita inspicit, proq; re, loco & tempore singula moderatur. Quod verò de dijs silentium apud eos esset, vel Harpocrates indicarit, cuius effigiem presso obsignatoq; ore ideo dedicarũt, quòd cæremonias ritusq; suos qua ratione instituti essent, in vulgus propalari nolebãt, atq; ita sacra inuolui silentio procurabãt. Quin & Mercuriũ illum suum, quem Nilo prognatum patre prædicabant, tanto silentij cultu prosequebantur, vt ne nominare quidem eum fas arbitrabantur. Nam quem θώθ appellabant, qui Platoni Theu, Propertio nostro Theutates est, alium fuisse dicunt, qui scilicet Argum interfecit, quiq; leges illis atq; literas tradidit, à quo & Septembrem mensem eo nomine vocitarunt. Et Cabalistæ Dei ministros aiunt propitios nobis fieri, vel si tantùm nominis eorum meminerimus, aut eorum notas præ oculis habuerimus, signatàsue gestauerimus, etiam si ore nunquam enunciemus: præcipueq; TETRAGRAMMATON diuinitùs datum nomen ineffabile, nostræ cum Deo reconciliationis signum, propterea quòd literarum, quibus notatur, satis est reminisci. Meritò itaq; Helias sacerdotes Baalis ridet III Regum XVIII, dum eos adhortatur maiore vti voce, quòd eorum Deus diuersorio forsan esset, aut in itinere, aut certè obdormisceret, ita fieri posse vt excitaretur. Sed quid nos tot gẽtilium fabulas euoluimus, cùm sacræ institutionis F

A nis nostræ literæ in templis quotidie canant: Te decet silentium Deus in Sion. Æquum est quippe vt tacito verecundoq; silentio trepidationem quam ex tantæ maiestatis consideratione concepimus, profiteamur. Et: Sileat omnis terra Deo. In quam sententiam Petrus apud Clementem: Quæ summo sunt silentio honoranda. Deus enim, vt Cyprianus ait, nō vocis, sed cordis auditor est. Nam & Anna Samuelis mater, quę typum Ecclesiæ præ se tulit, ante conceptum cùm sterilitatem deploraret, Dominum non clamosa petitione, sed tacitè & modestè intra ipsas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, sed manifesta fide: loquebatur non voce, sed corde, quia sic sciebat Deum audire: ideoq; quod petebat efficaciter impetrauit, quia fideliter postulauit. Et publicanus quem Dominus probat, non erectis impudenter ad cœlum oculis, neque sublatis indecenter manibus, pectus suum tundens, & peccata sua contestans, diuinæ misericordiæ auxilium implorabat. Habet insuper Crocodilus eam cum Deo similitudinem, quòd eius solius oculi pellicula tenui translucidaq; à fronte demissa obteguntur, atq; ita cernat, cùm alijs ita minus cernere videatur.
B Ita oculū Dei perlustrare, intuerią; omnia, res ipsa indicat, cùm nos eum nequaquā cernere, aut nostratia hæc explorare, plurimùm opinemur. Sed quantum pertinet ad sermonem, nostra in primis est pietas defendenda, apud quos totiens legitur, HÆC DICIT DOMINVS, cùm simplex sit Dei substantia, neq; membris vllis neq; cōpagibus composita: non igitur os neq; linguam habet Deus qui loqui posit. Id verò sic accipiendum, vt tunc Deus loqui videatur, cùm aliquid inspirat in sanctorū fatidicorumq; vatum corda, vel etiam vocis sonum afflatu suo facit ad eorum aures peruenire. Nam si vox humana aer ictus dicitur, potest & vox Dei dici aer ictus vel vi, vel voluntate diuina. Itaque illuminata mens per Dei spiritum formatur in verba, vnde locutus Deus homini dicatur, quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non potest. Præterea, vti Adamantius inquit, veteres Deo sermonē attribuère: quia cùm norint homines hoc ministerio voluntatē alterius alteri innotescere, agnoscant ea quæ sibi per Prophetas deferuntur, diuinæ indicia esse voluntatis. Mortales enim haudquaquam intelligerent in hac vel illa re Dei contineri voluntatem, nisi ea locutus diceretur, cùm eorum sensus nequaquam percipere posit, voluntatem
C cuiuspiam per silentium inter homines indicare posse.

ORTVS.

ORtum ad hæc pingere si voluissent, geminos Crocodili oculos faciebant, quos habet instar suis, verùm ex toto feri corpore prominentes, & emisitios. Atq; ita pars ea, quæ lucis conceptaculū tam insigniter extet, exortui videtur assimilari. Est tamē & alia ratio istius significati, quòd animal hoc suapte vi, nullo parentum incubitu fomentóue, formam & lucem acquirit, veluti Sol per semetipsum exoritur. Crocodili enim tā fluuiales quàm terrestres cùm in sicco partum ediderint, oua sua terræ cōmittunt gremio, quibus tamen semper assident, dum catuli animentur, & excludantur. Locum verò eligunt, ad quem summo auctu eo anno egressurus sit Nilus, quasi diuinatione quadā oua transferentes. In numis verò aliquot simulacrum Orientis radiato fingitur capite, dextera in altum sublata, eaq; passa, quod in Gallieni plerisq; numis habetur, inscriptione addita, ORIENS AVG. quam quidem manum patefactam, & radios ipsos, Maro non vno loco videtur explicasse:

Vbi primos crastinus ortus

Extulerit Titan radijsq́ retexerit orbem. D

OCCASVS.

QVòd si occasum identidē pingere procurassent, Crocodilū humi toto profusum corpore deliniabāt, quippe quadam incubantis specie, spontè enim ad ima quæque ferri gaudent, immersiq́ue fluuijs humi libenter obrepunt, soloq́ue adhærescunt, delphinorū & aliorum hostiū metu, quòd norunt quàm molli tenuiq́ue cute in ventre sint. Dies prætereà maxima ex parte agunt in terra, noctes in aqua, teporis vtrunque ratione: noctu enim tepidiorem aquā experiuntur. Ita Solem imitari videntur, qui nobis emergere matutino tempore, vespertino immergi videtur. Ad hæc Crocodilo visus in aqua hebes, extra acerrimus: ita illi præcipuè accidit, Solis occasu obscura omnia, exortu clara atque perspicua redduntur.

TENEBRÆ FVNESTV'MVE.

TEnebras autem (quo vocabulo tàm funus, atratumq́ue pōparum apparatū, quàm mortem ipsam, quæ lumina claudit decedētium, intelligebant) significare cùm adlibuisset, Crocodili caudam faciebant: is enim simulac animal aliquod ceperit, caudę opera vtitur ad exanimandum, ea enim captiuum vincit, ac E mox plectendo conficit. Vis siquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda situm. Id verò commodè figurabitur, si abditus in specu sola exporrecta cauda pictus fuerit: nam & illi proprium est spelæa subire, in quibus quatuor interdum menses hyemis inedia pertinaci delitescit, vnde fortè tenebrarum deductū est significatum. Sed enim hęc etiam ad eam facere opinionē possunt, quòd ideo Crocodilum colerent, quia hinc etiā diuina quędam specularentur. Nam quòd Dei ipsius & caput & substantia imperscrutabilia sint, cum Crocodilo faciunt in specu latitante: quare Seraphim faciem atque pedes Dei velare ad arcā Domini dicuntur, quòd diuinæ maiestatis principium atque finem verbis nemo valeat explicare, neque picturatione vlla declarare: definire verò nulla prorsus circumscriptione quispiam aggrediatur. Quam verò de Deo cognitionē profitemur, eam ex operibus perpendimus, quod à posterioribus diceret Aristoteles. Quare Gentes admonebat IESVS Deus noster, Si nolitis mihi credere, credite operibus quæ ego facio. Ita igitur sapiētes illi Crocodilum imaginati sunt in specu, cauda tantū exerta, absconditū. Nam Psalmo etiam XVII dicitur Deus posuisse tenebras latibulum suum, vt planè significetur, obscura multis & incognita esse, quæ de Deo pijs tantùm innotuerunt, vtpote quæ Deus ipse occulat in tenebris: & vt Origenes Adamantius ait, manifestū est raro admodum peruenisse ad homines Dei cognitionem, idq́ue paucissimis contigisse, siue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantissimæ lucis radios cæcutimus; siue quòd inquinata mens eius non recipit puritatem: siue quòd humanum hoc corpus adeò fæculentum animum etiam obturat, ne possit spiritum eius admittere: siue quòd intellectus nostri virtus sit adeò imbecilla, vt immensitatem eam nulla capere possit coniectura. Nam & de Moyse legimus, eum vbi Deus esset caliginē subijsse. Deiq́ue iudicia prophetæ abyssum vocare consueuerunt. Quin & IESVS ipse, Nemo, inquit, cognouit filiū nisi Pater, nec Patrem nisi filius, & cui filius reuelauit. & in hanc sententiam passim à nostris plurima. Eaq́ue de causa Ioannes filium lucem ponit, quia is & seipsum illuminat, & Patrem in conspicuo ponit, qui adhuc latēret in tenebris, nisi per filij manifestationē innotesceret. Nobis verò nisi lux illa orta esset, adhuc in vmbrosa mortis regione sederemus, diceret Esaias. Vnde aūt, nisi diuino dispensante spiritu, imaginatus est Orpheus dicere,

Nox

A Nox quæ lucem emittis? Quod & Psalmographus: Emitte lucem tuam & veritatem tuã. Tabernacula enim Dei tenebræ & latibulum, vti diuinę literę passim memorant. Sed plura super hoc dicturi sumus in Ignis commentario vbi Faces.

P E R N I C I E S.

IN vniuersum autem per id animal sculptũ, malum, damnumue aut pernicies alijs illata, si Diodoro credimus, apud Ægyptios significabat, omninoq; inexplebilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim est multæ rapinæ, vnguibus ad discerpendum promptissimis, morsu aspero tetroq;, vt quod dentibus lacerat, nunquam sanetur. Impunè verò inter eos enatat, qui se adipe eius feri perunxerit. Quod factitasse Firmum Ægypti tyrannum, qui oppressus est ab Aureliano, testimonio Aurelij Festiui, Vopiscus tradit.

S A L A C I T A S.

ERat & salacitatis indicium, vt ipsi dicunt Ægyptij, propterea quòd abundanti fœtura prolifici sunt Crocodili, libidinisq; vsqueadeò contagiosæ, vt è dextera eorum maxilla dentes lacerto dextero alligati, nequitiam credantur stimulare.
B Terrestris porrò Crocodili, quem Scincum, vt alij, Scingũ appellant, rostrum & pedes in albo vino poti, lasciuiæ cupiditates accendere apud magiæ scriptores legas, & huiusmodi quædam apud Dioscoridem & Plinium.

F V R O R.

FVrorem ad hæc Ægyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta esset, per Crocodilũ semetipsum verberantẽ indicabant, propterea quòd is irrita prędæ cuiuspiã spe frustratus, in semetipsum furit, supra modum indignabundus.

L A T R O C I N I V M.

NEgotiorum impedimenta, insidiasq; & latrocinia, quę contra viatores exercentur, per idem animal etiam ostentabãt. Et Typhonem, quem σέλαϛα dicunt, in Crocodilũ abijsse asseuerabant, tametsi nõnulli Typhonis comitem ponant. Crocodilus autem assiduè negotiatoribus insidiatur, quo genere latrocinij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cùm illi honores omnino decreti essent, ex mansuetis animalibus asinum illi nutriebant: ex feris verò Crocodilum & fluuialem equum. Institutũ enim erat apud eos, quibusdam Dis, ne nocerent tantùm, sacra facere: atq; ita quo magis illos sibi conciliarent, animalia
C eiusdem ingenij, quo illos fuisse persuasum habebant, colere consuerant. In Apollinis verò ciuitate, quò iniurias à Typhone Osiridi illatas vlciscerentur, de Crocodilo vesci lege singuli tenebãtur. Certo igitur die cõuenari solebant, & quotquot caperent, interfectos eos ante templum, rei à se bene gestæ monumentum testimoniumq;, prosternebant.

H E L L V O.

IIdem sacerdotes helluonem significantes Crocodilum hianti ore pingebant: is enim cibo satur, quem immodicè sumit, somno sopitus in littore se prosternit esculento semper ore, ad quem auiculæ trochili, quæ senatores & reguli dicuntur, pabuli se gratia conferunt, inuolãtesq; dentes depurgant, atq; ita magis & magis ad patentiorem hiatum scabendi dulcedine prouocant: quod ichneumon perpetuus eius hostis si quando fuerit conspicatus, saltu se in guttur eius immittit, introq; progressus donec feri cor morsu lancinet, moribundam mox feram derelinquens abit incolumis. Alij crapulam ideo significari per Crocodilum tradunt, propterea quòd is meatu careat, per quem ciborum excrementa deijci soleant: quare eadem mox digesta & indigesta per os reiectare necesse

habet, quæ mox aues aduolantes depascantur, perinde ac qui præter satietatem nimio farciuntur cibo, cùm digerere ipsi non possunt, euomere coguntur. Qui verò cultui habiti à sacerdotibus nutriebantur, tanta erant mansuetudine, vt nõ modò vocem accersentiũ agnoscerent, & attrectari paterentur, verùm etiã fauces adapertas porrigerent, dentesq; manib. depurgari, abstergiq; linteo permitterent. D

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM EVECTVS.

COmmenti sunt nõnulli, hominem qui nulla sanguinis claritate, minimisq; principijs ad amplissimas celeberrimasq; dignitates, ad opes, ad honores euectus esset, per Crocodilũ & ouum eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullũ animal à tam paruis initijs in tantam excrescere magnitudinẽ. Ouum enim non multò maius edit quàm anseris, & fœtus inde exclusus pro portione est, attamen ad cubita vsq; quindecim, vel etiam sexdecim crescendo porrigitur. Sunt qui eos tandiu augeri asserant, quandiu viuunt. Facit ad hoc Æsopia fabella non illepida de Crocodilo, generis nobilitatem, & sua & antiquorum preclara facinora apud vulpem extollente: cui argutè illa responderit, ex cute vetus eius ac diuturnum exercitium, vel eo tacente, prodi. E

INVICTVS.

ADdunt nõnulli, lacessitum iniurijs hominem, neq; tamen succumbentem aut victũ, per Crocodili tergus significari, propterea quòd id supernè corticosum adeò sit, vt contra omnem ictum, inuictũ habeatur. De vigore verò eius elanguescente, si quis eum penna ibidis demulceat mitigetq;, in Ibidis cõmentario dictum est loco suo. Apud Horum inuenias vespam superuolitantẽ Crocodilo indiciũ esse, vel ipsius animalis sanguinem corruptũ, vel Crocodilum mortuum: vespa enim ex putrefactis oritur cadaueribus. Verùm id quoq; mysticè, cùm mala ea quæ per Crocodilum significantur, indicare vellent facta iam mitiora vel omnino sublata: aliter frigida & inanis ea esset interpretatio.

AEGYPTVS.

CRocodilus catena religatus ad palmã, in æreis plerisq; numis habetur, cum inscriptione, COL. ÆG. Colonia Ægyptus. Ab altera facie duo sunt humana capita, quorũ alterũ ad Orientẽ spectat nauali corona insigne: literę supernè sunt, IMP. vbi nimirũ per Crocodilũ ipsa significatur Ægyptus. Quòd verò sit religatus ad palmam, Augusti omnino victoriam ostendit, quam etiam in obelisco campi Martij notari iussit, Ægypto in ditionem redacta. Duo illa capita, Augusti vnum, alterũ Agrippæ esse crediderim, de quo Virgilius: Tempora nauali fulgẽt rostrata corona. In alio Augusti numo argenteo Crocodilus est, supra quem scriptũ, ÆGYPTO. infrà CAPTA. ab altera facie Augusti caput, cum circunductis literis, CÆSAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Nealces, cuius meminit Plinius, cùm prœliũ nauale Ægyptiorum & Persarum pinxisset, quod in Nilo, cuius aqua est mari similis, factum volebat intelligi, hieroglyphico apertissimo hoc declarauit, quod arte non poterat: asellum enim in littore bibentem καὶ παράφραγμα pinxit, & Crocodilum insidiantem. Est & numus L. ÆL. AVREL. COMMOD. vbi Cõmodus ipse sub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, læua clauem sustentat, dextera Ægypto sistrum prætendenti spicas porrigit. Inscriptio rem declarat, INDVLGENTIÆ AVG. Atq; hæc de Crocodilo dicta sufficiant. F

A DE FLVVIALI EQVO.

Lurimum verò secum affert impietatis improbus ingratusq; Hippopotami animus, qui nulla genitorem reuerentia prosequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptissimus existit.

IMPIETAS.

MEritò enim Ægyptij sacerdotes cùm impium, cùm ingratũ, cùm iniustum quempiam notare vellent, Hippopotamũ proponebant. Admonituri verò mortales omnes vitia ea omnino esse declinanda, totáque animi fortitudine supprimenda, duas eius animalis vngulas deorsum inuersas facere consuerunt: siquidem is ab ineunte statim adolescentia patri incipit infestus esse, tentatq; si posit eum decertando superare, quem sæpe in pugnam prouocat: quòd si acciderit vt victor euadat, matris coitũ affectat, vita patri cõdonata: sin victus aut cohibitus à patre fuerit, neq; tam scelerati voti compos fieri potuerit, perdurante tamen prauitate tãtisper conatum differt, donec adolescat, factusq; iam robustior atq; validior, deteriorem ætate factum patrem inuadit, fœdissimeq; necatum petulantissimè dilaniat. Inuersas igitur vngulas eas ideo statuebant, vt qui B rem spectarẽt, quid illæ sibi vellẽt cõmonefacti, propensiores fierent ad pietatẽ.

PIETAS IMPIETAti præferenda.

ID quod tantæ apud eos curæ fuit, vt principũ sceptra, & huiusmodi pleraq; insignia, atq; gestamina & monumenta, armaq; aliquot quorum quotidianus esset vsus, ita insignirent, vt in summa potioreq; parte ciconiam præfigerent ex ære, vel ex auro argento'ue factam, infernè verò vngulam Hippopotami subijcerent, quòd impietati præferendam esse pietatem indicaret. Species verò vngularum ijs est, quales bubus, licet dorsum, iuba, & hinnitus equi sit, vnde illi nomen. Inest præterea talus bisulcorum modo, dentes vt aprorum exerti, leuiter tamen: rostrum resimum, apri cauda etiam, magnitudo & interiora asini, tergoris crassitudo tanta, vt ex eo venabula fiant, & scuta galeæq; impenetrabiles, nisi hu- C more madeant, munire posit.

IMPROBITAS EDOMITA.

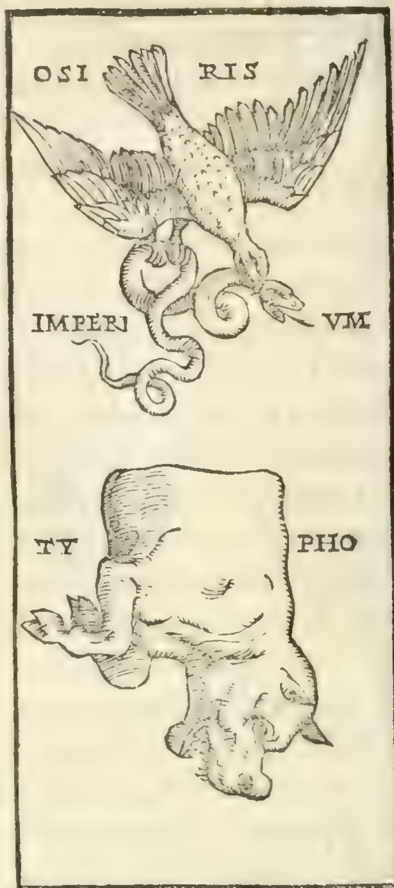
CElebratissima verò est species illa, quę visebatur olim Hermopoli. ea scilicet pictura, vt Hippopotamus esset, supra quem sculptus erat accipiter cum serpente dimicans. Cuius argumenti significatũ id esse tradunt Ægyptiarum literarum periti, vt Typhonem ab Osiride vi domitũ, cùm de principatu certamen conseruissent, intelligendum autument: per fluuialem equũ Typhonem ab Osiride vi domitum, per anguem principatum interpretantes: atq; ita improbitatem potiores sibi partes asserere conantem, virtuti demùm cedere subinnuãt. Eadem de causa cùm sacra faceret eo die, quo Isidis aduetus è Phœnicia celebratur, fluuialem equũ religatum libis incessere per ludibriũ consuerant. Non dissimularim hîc Aureoli tyranni tumulũ ad pontem Aureolũ Insubriæ superesse, à Claudio Cæsare sex elegorum versuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus sit incisus, quem serpens cauda mordicus apprehensa complectitur. Id puto significare, tyrannidem tandem temporis spa

Huius symboli iconem uides proxima pagina.

tio domitam. De Aureolo enim qui Gallieni tẽpore cum plerisque aliis tyrannidem arripuit, plura legas apud Trebellium Pollionem, & Iulium Capitolinum. Epigramma tumulo inscriptum à Claudio Imp. ita fertur:

Κλαύδιος Αὐρεόλῳ μετὰ δήιον Ἄρεα καῖσαρ
Τὰ κτέρεα θνητῶν ὡς θέμις ἐνδίδοι,
Τῷ γὰρ καὶ ζωὴν, ἀλλ' οὐκ ἐθέλησε φρόνημα
Πᾶσιν ἐπιρρήτοις τοῦ στρατοῦ ἀντίβιον.
Κεῖνος δ' οἰκτίρμων καὶ σώματος ἔσχατ' ὀπίζων
Αὐρεόλου, γέφυραν εἴσατο τήνδε τάφῳ.

VIRTVTI CEDIT improbitas. D

H O R Æ.

HOras etiam Aegyptij sacerdotes per fluuialem equum significare soliti sunt: qua verò de causa id facerent, neque Horus scripsit, neq; nos apud quempiam traditum inuenimus: si quid tamen ariolari liceat, dixerim ego, quia depascit segetes, destinatione, vt ferunt, antè determinatas in diem: nõ enim vti boues & pecora reliqua, hac illac errabundi modò hîc modò illic aliquid carpunt, sed tanquã messores ad opus certũ conducti, suam vnoquoq; die partem pabulantur. Horæ verò nomen plerunq; pro tempore cuiuscunq; maturitatis accipitur, cuius apud Græcos apertissimũ est significatum. Cùm verò ita pabulatũ prodit, ea vtitur astutia, vt velut ex agro ferentibus vestigijs progrediatur auersus, ne quæ reuertenti insidiæ comparentur. Vel ea fortè de causa horas indicare dictus, quòd diem & noctem duplici natura dimetitur: siquidem interdiu in imis aquis latet, noctu in terrã egreditur. Apud Aegyptios autem nox cum die pari propemodum horarum numero assiduè dispescitur. E

DE PHOCA. F

PHoca fluuiali addetur equo, cui similiter vita in aqua & in terra communis: eam nos vitulum marinum à specie tergoris instar boum villosi nuncupamus.

SOMNICVLOSVS.

SVperfluum verò esse videtur rationem afferre, cur somniculosus homo per simulacrum eius exprimeretur, cùm de profundo eius somno diuturnaq; veternositate tam multa passim à Grecis Latinisq; autoribus memoriæ prodita reperiantur, quo scilicet pacto sternunt se somno diuerso in littore Phocæ.

INFORTVNII MAGNI TVTELA.

ID potius referam, quòd hominem ita res suas procurantem, & aduersus pericula auxilia disponentem, vt à quocunq; vel maximo infortunio tutus habeatur, significare qui volunt, cum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum siquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obseruatũ est, tantaq; mortalium id persuasione receptũ, vt vulgò cingula ex eiusmodi corio comparentur, quæ infortuniorum istiusmodi amuletum esse credũtur. Veteres autem calami-

tates

A tates à potentioribus illatas, fulminũ iactibus æquiparare soliti sunt. Et fulminare dicuntur Reges, cùm quid in alicuius perditionem moliuntur. Sic, Cæsar ad altum fulminat Euphratem, apud Maronem legas; apud Ouidiũ verò, se totiens Augusti fulmine petitum.

VRINATOR.

VRinatorem etiã hominem per animal huiusmodi significare mos fuit, quando in sicco genitum nullum hoc magis vndis ex disciplina soleat assuefieri. Pariunt enim in continenti Phocæ, pauloq; pòst catulos educũt, vt mari assuescant, & euestigiò reducunt, idq; sæpius factitant, vsquequò paulatim ita consuescant maris contubernium non aspernari.

DE MVRAENA.

Vræna quoq; in siccum exit, & terrestrium commercio delectatur. Quid verò hinc significetur, videamus.

ALIENIGENARVM PROCVS.

B PEr hanc pictam Aegyptij sacerdotes hominẽ alienigenarũ concubitum appetentem, externisue matrimonio copulatũ intelligebant: siquidem hæc, vt Licinius Macer tradit, fœminei tantùm sexus est, ideoq; de mari egressa serpentibus copulatur, atq; inde concipit: ob id sibilo à piscatoribus tanquã serpentibus euocari, & capi. Aristoteles tamen, vtpote qui Murum marem agnoscit, vti suus in plerisq; huiusmodi mos est, hoc negat, tametsi in terram prodire, atq; ibi sæpe capi, nõ inficiat. quãuis Andreas Physicus, qui Nicandro glossemata quędam subiecit, totum id mendacium esse profitetur, & neq; Muræнas in continentem prodire, neq; viperis per littora cõmisceri contendit. Attamen cum Aegyptijs Archelaus id asserit pro cõperto, neq; dissimulat Nicander, qui piscatores ait, quamprimùm Murænas in continentem exire cõspexerint, metu perculsos in mare statim se demergere, quò se ab viperarum ictu tueantur. Hoc idem D. Ambrosius, Hexaemero, Basilium Magnum secutus, affirmat.

MORES CONIVGIS FERENDI.

AViperis enim ait sibilo Murænas euocari, idq; perinde ac si hieroglyphicũ esset interpretatur, id scilicet ex hoc innui, vt mulieres admoneantur, ferẽ-
C dos esse mariti mores, si licet fallax vir, asper, inconditus, temulentus, lubricus, multaq; in hanc sententiam.

ADVLTERIVM.

BAsilius ex hoc congressu anguis & Muręnæ adulteriũ interpretari videtur: admonet enim eos qui nuptijs insidiantur alienis, discant cuinam feræ, cui reptili sint similes, cùm naturæ quoddam adulterium viperæ Murænæq; cõiunctio videatur. atq; huc potius respicit Aegyptiorum hieroglyphicũ. Quare minimè mirum si Crassus, vir satis impurus, Murænam miræ docilitatis exanimatam luctu prosecutus est, qui vxores tris absq; luctu sepelierat, quod illi à Domitio obiectatum legimus.

SÆVITIA OCCVLTA.

NEq; incongruum erit hieroglyphicũ, si occultam quandam sæuitiam significaturi, sanguinariam quippe crudelitatẽ in molli alioqui atq; effœminato homine, per irritatã Murænam expresserimus, immani Romanorũ procerum exemplo, qui seruitia olim Murænis exponebant excarnificanda, cùm ea alioqui bestia exedentula sit, vt diceret Tertullianus, atq; etiã exanguis, & excornis.

DE

DE ANGVILLA.

D

INuitare videtur similitudo quædam, vt Anguillã murænæ subiungamus, nõ quòd hęc inter amphibia sit, sed quòd erratica, quadamq́ue cognatione murænam attingat, quippe cùm hæc fluuialis, illa marítima sit anguilla. Nam quæ in mari reperiuntur anguillæ, à fluminibus omnes inferuntur, suntq́ue ibi omnes peregrinæ: in alienã tamen adscitæ patriam, alienos etiam mores imitantur, & labem magna ex parte eluunt, quam ex terrena fæce secum attulerunt. Eius verò significata rara admodum apud Ægyptios fuerunt. Nostri multa hieroglyphicis Ægyptiorum similia, quæ per eius imaginem intelligenda essent, excogitarunt.

SIBI SOLI NATVS.

VNum enim id tantùm super Anguillæ nota traditum ab Ægyptijs inueni, vt hominem omnes alios auersantem, & seorsum ab aliorum consortio sibi viuẽtem, per simulacrũ eius significarent, propterea quòd eam nunquã cum vllo alio piscium versari, neq; quidem cõiugali inter se vsu misceri deprehendissent. Sunt qui velint eas spontè in luto humescenteq́ue humo prouenire. Sunt qui eas scopulis se atterere dicant, ea strigmenta viuescere, neq; aliam earum esse generationem. Basilius Anguillas non alio vllo modo, nisi ex fęculenta materia limoq́ue procreari tradit, quarũ neq; ouum, neq; vllum alium ad successionem modum constare compertũ est. Aristoteles porrò neq; marem neq; fœminam in illis esse testatur, neq; prolem ex se aliquam creare posse, cùm neq; ouum, neq; semen sortitæ sint. Ouum in nulla vnquam Anguilla visum, neq; fœtum in vtero deprehensum, vt in ijs quæ animal gignunt: capillamentis tamen & lumbricis quædam similia in ventriculo reperiri, non tamen ea vnquam animascere, neq; eo loco gigni aut immorari, quæ sint in fœtum euasura, quia non secus ac cibus cõcoquerentur. Quòd verò alij dicant meliores esse fœminas: quas à capitis forma secernunt, quippe repandiore his, maribus verò oblongiore, atq; ita eas quę à cæteris discreparent, fœminas appellarint, philosophus idem nõ maris aut fœminæ, sed generis differentiam agnoscit. E

MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA.

COmmenti sunt alij hominem, de quo nulla post obitum memoria supersit, per Anguillam mortuam significari: illa siquidem mortua non superfluitat, F nec sursum fertur, vt maxima ex parte pisces cæteri faciunt, sed pessum in profundum rapta, in eodem quo genita est limo cõputrescit. Id ea de causa fit, quòd ventre sunt admodum exiguo, atq; ideo minus inanes. Totũ verò corpus cum ferè solidum sit, neq; ferè quicquam aëris admittat, & caro ipsa glutinosa admodum, nec quid peruiũ relinquat, fit vt simulatq; expirarint suomet pondere grauatæ pessum ferantur.

PROFANVS.

IN diuinis Hebræorum literis eædem profanæ sensu mystico dicuntur: neque enim squamosæ sunt, quiq; huiusmodi sunt pisces in aquę profundum immersari, & in cœno libenter volutari conspiciuntur. Ad horum similitudinẽ, animi qui terrena tantùm sapiunt, idonei non sunt vt ad sacra proponantur.

IMPATIENS ALIENI COELI.

AD hæc, hominem in alieno cœlo difficulter habentẽ intelligentes, Anguillam in hydrijs duabus pingebant, capite scilicet in vnam, cauda in alteram demer-

A demerſis. Anguilla ſiquidem nullam vehementem tolerat mutationẽ, & ſi æſtate de lacu in piſcinam transferatur, viuere nequit, etiamſi frigida aqua fuerit.

FVGIENTIA SINE SPE SEQVI.

HOminem inſuper qui fugitiuam rem aliquam nulla conſequendi ſpe ſectaretur, indicare ſi vellẽt, Anguillam pingebant, quã manus à cauda prehenderet: tanta enim eſt lubricitate prædita, vt de prenſantium manibus elabatur quamfacillimè, difficulterq́; contineri poſsit. Subterfugij iſtiuſmodi ſimilitudinẽ ſibi deſumpſit Athanaſius, vbi epiſtola ad Ægypti epiſcopos dicit: Tam etſi elabi millies tanquam Anguillæ conentur.

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

QVòd ſi certam eſſe ſpem de ambigua re quapiã oſtendere voluiſſent, obuolutam eam ficulneo folio pinxiſſent, quòd ſcabritie ſua prenſanti ſit adminiculo nequaquam irrito. Vnde prouerbium, τῷ θρίῳ τὴν ἐγχέλυν.

PER DISCORDIAS CIVIVM LOCVPLETATVS.

B HOminem verò ex ciuilibus ſeditionibus & tumultuoſis diſcordijs creſcentem, req́; auctum ſignificantes, cum in Anguillarum venatione occupatum effingebant. Aqua ſiquidem quieta limpidaq́;, earum captura nulla propemodum, magna verò ſi perturbetur. Quare piſcatores tempeſtates obſeruant, lacuúmue aut fluminum turbationes, vnde aqua limoſa fiat, magnas inde capturas paruo negotio conſequentes. Rem tradit Ariſtoteles & pleriq́; alij, tum Ariſtophanes, Equitibus, hiſtoriam luculenter admodum explicat, Allantopola dicente: Eadem quidem tu feciſti, quæ venatores Anguillarũ faciunt. Sed cur non Ariſtophanem ipſum ſua lingua loquentem audiamus?

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.
Feciſti vt is qui captat anguillas facit,
Quieta cùm ſunt ſtagna venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac ſubuerterit,
C *Captura magna eſt. Tu quoq́;, vbi perturbaueris*
Hinc ciuitatem & inde, plurimum capis.

Quam ſententiam Cicero ſibi deſumpſit, oratione in Catilinam ſecunda: Honores quos quieta Republica deſperant, turbata conſequi ſe poſſe arbitrantur.

DE RANA.

RAna verò ita in hoc album admittẽda eſt, vt hieroglyphica tota videatur: nam anteaquàm facta ſit, in huiuſmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

MVlta eſſe in humanis operibus imperfecta, indignè, vt mihi videtur, plurimi cõqueruntur. Quis enim vndecunq́; perfectum opus vllum præſtare poſsit, ſi mortalium nemo omnibus abſolutus numeris reperitur? Quin ipſa rerum natura multa nobis oſtendit, quæ inchoata reliquerit: neq́; tamen ob hoc eius quiſquam indiligentiam reprehendat: id quod ſpectare eſt in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò ſacerdotes Ægyptij rei cuiuſpiam imper-

fectionem intelligebant. Videre siquidem est plerunque huius generis animalia in limo, vbi procreantur, altera parte Ranam, altera verò terram ipsam indistinctam, viuentique portiunculæ applicitam. Sæpe enim flumine, aut lacuna, lamáue aliqua, vel sponte, vel deriuatione aliqua decedente animal id imperfectum destituitur, quod tum primũ informari cœperat & coalescere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum istiusmodi miracula omnia prorsus excedit: eo quippe deturgente, musculi & varij generis animalia reperiuntur, inchoato opere aquæ terræque in parte corporis viuente, nouissima effigie etiamnum terrena. In Ranis verò qualibet maturitate genitis, natura semper imperfecta: quod in ipsa præcipuè lingua exploratum est, quam applicitam & cohærentẽ habent, cùm tenax sit earum materia, neque distincta satis compositione. primà verò cohæret, intima absoluta à gutture, vnde genus illud vlulatus intra aquas reddũt, quam ὀλολύγονα φωνὴν vocant, quæ vti Plutarchus ait, amatoria & coniugalis est. D

INVERECVNDVS.

Idem ipsi sacerdotes si hominem inuerecundum notare voluissent, Ranam describebant: ferunt enim eam sanguinem nõ nisi in oculis habere: qui verò subsanguineos habent oculos, ex Aristotelis & Adamantij physiognomici sententia, inuerecundi audacesque sunt: iracundiã, vbi sicci: vbi humidi, ebriositatẽ: subrubescentes si latè pateant, intemperantis oris hominem, mulierosum, stolidũ, & aleonem indicant. In grandioribus rubor, neque libidini neque gulæ modũ poni vllum ostendit. Quòd si glauci sanguineique fuerint, hinc calliditatem, inde vesaniæ proximiorem audaciã coarguent. Quia verò canes plurimùm oculos sanguine suffusos habent, hinc apud Homerum Achilles caninos oculos ob impudentiam obijcit Agamemnoni: de quo satis in Cane. E

CVRIOSITAS.

PArit impudentia curiositatem, vnde alterum elicitur hieroglyphicum. Nam hominem in alienis negotijs explorandis plus æquo solicitum, quique dicta factaque singulorum assiduè percontetur, & impudenter arcanorũ omnium spectator esse concupiscat, per Ranam identidem significabant: oculi enim animali huic prominentes sunt & emissitij, vt facilè spectandi contuendique omnia curiositatem præ se ferant. Et qui homines eiusmodi sunt oculis præditi, dolosi, stolidi, ineptique simul & importuni plurimùm reperiuntur. Hoc tamen significatum in Rana non ab oculorũ specie tantũ, verùm ab occultiore doctrina quadam desumptum videri potest. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum lusciniæ carnibus in ceruino loro alligatos, præstare vigilantiam somnolentia fugata. Vnde spectandi promptitudo non indecenter excogitata. Sanè vulgatum id tum apud Græcos tum apud Latinos, inesse oculis pudorem, quibus tamen nisi modus imponatur, procliuiter eosdem in oppositũ huic virtuti vitium prolabi. Alioqui Rana tanta prędita est verecundia, tamque pudoris ingenui studiosa, vt in propatulo nunquã admisceatur: sedenim cùm in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atque ita noctem quàm longa est complexu mutuo cohærent. F

LONGO POST TEMPORE PROGREDIENS.

APud Horum legas, hominẽ qui diuturniori tempore pedes æger sese mouere nequiuerit, si tamen aliquando ingrediendi beneficium consecutus, per Ranã posticos tantùm pedes habẽtem significare: ea enim posteaquàm nata & informata est, sine pedibus aliquandiu viuit, adolescensque posticos primùm pedes profert.

SOPHI-

A SOPHISTA.

EST & in ſacris noſtrorum literis myſtica de Ranis Ægyptiacis mentio perquàm frequens, quæ iugiter in Ægypto pluerint. Sophiſtarum nugas, et dialecticorum garrulitatem, per eas doctores quidam intelligunt, ſiue ob nullius ſignificantiæ vocem tam argutã, tamq; pertinacem, ſiue quòd in luto voluptuoſa ſit earum habitatio: quorum vtrunq; Sophiſtis attribuitur. Ab excellentia autem Sophiſtam Ægyptium vno doctorum omnium cõſenſu dicere mos eſt, quod ad Protea nonnulli referunt, qui ſe omnia in rerum miracula transformaret. Sunt qui Ranę hieroglyphico hæreticos notent, qui, vt Eucherius ait, in cœno viliſsimorum ſenſuum commorantes, vana tantùm garrulitate oblatrare non deſinunt. Æneas vir Platonicus, Theophraſto, Ranę vtitur exemplo, dum Cleonta garrulitate nobilem taxat: Neceſſariũ, ſi vera ſit opinio Theophraſti, quòd animæ poſt obitum brutis applicarentur, quorum vitam viuere viſi fuerint, vt Ranę & Cleo vnà ſemper futuri eſſent. A uocis autẽ Aſperitate Ranę nomẽ apud Græcos βατράχω, quaſi βοάτραχον dicas, quod apud interpretes Theocritianos Thaliſijs inuenias. βοάτραχον verò, ſi nobis dicere liceat, aſperiſonũ poſſumus
B interpretari. Vnde de maximè diſsimilibus dicitur, Rana cum grillo: id enim locuſtarum genus valde muſicum, & ob acutũ molliter ſtridorem, conciliando ſomno à delicatis hominibus expetitur.

DÆMONES.

QVinetiam in diuinis literis Ranæ ſimulacra ſunt cacodæmonum, quod libro Apocalypſeos luculentè ſcriptum eſt: Et vidi de ore draconis ſpiritus tres immundos in Ranarum ſimilitudinem.

POETÆ.

ADamantius tamen aſpera quadam ſeueritate commotus, per Pharaonicæ plagæ Ranas myſtico ſenſu poetarum carmina ſignificari putat, quòd inani quadam & inflata modulatione, cuiuſmodi eſt Ranarum ſonus, ſiue ille cantus ſit, mortale genus omne in fabularũ ineptias illexerit. Nulli enim rei animal id idoneũ aut vtile, inquit ille, cõperitur, niſi quòd improbis & importunis clamoribus ad negocioſorũ atq; ocioſorũ ſimul faſtidiũ vſq; obſtrepat. Miror verò tantæ eruditionis virũ hæc de poetis ſenſiſſe, cùm præſertim vbiq; ſit interio
C ris, vt ipſe dicere ſolet, literæ ſpeculator: neq; animaduerterit, dũ poetas carpit, Moyſi, Hieremiæ, Eſaiæ, & pleriſq; omnibus Prophetis alijs ſe conuicia facere, qui vaticinia illa de diuinis humaniſq; rebus cuncta luculentis carminũ numeris cõſcripta elaborataq; libris demandauère. Quòd ſi quos reprobare volebat, dicere ſaltem quæ carmina, quippe Ithyphallica ne, an Feſcennina, an titrochaica Bacchi, quos Poetas intelligeret, ne ob huius vel illius impuritatem ſanctiſsimũ hoc omnibus nomẽ profanaret, ipſumq; totius mũdi conditorẽ Deũ, qui apud Græcię totius Chriſtianos poetę nomine ſanctè colitur, inceſſere videret. Nam quem nos factorẽ cœli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.

SILENTIVM.

COntrà verò, vt vnde diſceſsimus reuertamur, inuenias ſilentium ſignificari etiã per Rubetam ranam illam grandiſsimam, quę geminis veluti cornibus inſignita eſt, propterea quòd obſeruarũt magi, ſi ea in multitudinẽ vociferationib. obſtrepentẽ inferatur, ſilentiũ fieri. Eoq; ſpectare nonnulli putant Ranam illam Mecœnatis celebratiſsimã, qua is literas & tabellas obſignare ſolitus erat, vtpote qui ea quę literis crederet, ſilentio inuoluenda eſſe cõmoneret. Sed enim

cùm Rana, non rubeta, in omniũ ſermone, ego eò potius rem ſpectare dixerim, D quaſi Mecœnas id in Auguſti gratiã factitarit, de quo etiamnũ infantulo illud fertur, quòd in auito ſuburbano oſtrepentes fortè Ranas ſilere iuſſerit: cui quidem cõmento adeò fauit vetuſtas illa, vt ex eo negentur ibi Ranę coaxare, quaſi etiã adhuc tanti Principis imperio obſequantur. Voluiſſe igitur Mecœnatẽ hieroglyphico eo ſchemate taciturnitatẽ polliceri, in ijs quę Auguſtus eius fidei crediſſet, nõ ſecus ac Ranę ipſæ moroſa adeò garrulitate inſignes, illi adhuc infãtulo paruere. Nam Sextus Aurelius & Eutropius ſcribũt Mecœnatẽ pręcipuũ amicorũ Auguſto fuiſſe, ob taciturnitatem, quam tamen in eo nonnunquã deſideratam ab Auguſto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quòd in frigidiores coniectæ fontes obmuteſcant, translatæ in tepidiorem plaudem vocales fiant.

RVSTICITAS.

QVæ verò Rana in paruulo numo quodã Romæ apud Maffæos habetur, cùm ab altera numi illius facie Dianę pharetratę ſimulacrum dubio procul inſpiciamus, facilè in eam coniecturã ferimur, vt fabulam eam cõmonſtret, qua E ruſtici & maligni homines aduerſus eius matrẽ Latonã vſi ſunt, atq; ideo diuæ illius imprecationibus omnes in Ranas cõmutati. Vel cùm dea ſit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium eſt, aquã Ranæ, cùm quid cuiquã quod maximè placeat, & voluptati ſit, donatur. Sunt verò Ranæ conuiciatrices, & agreſtem illam aſperitatem egregiè præ ſe ferunt, tamq; olim importunæ, vt inito cũ muribus fœdere, Abderitarũ regionẽ incolis inde expulſis deſolarint: in quorum ingentem multitudinem quæ cladẽ huiuſmodi fugiebat, Caſſander Antipatri cùm incidiſſet, eos in ſocios recepit, agrumq; illis in Macedoniæ finibus aſsignauit.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD PAVLVM IOVIVM NVCERINORVM EPISCOPVM, DE IIS QVÆ PER ALIQVOT PISCIVM GENERA SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

I

Ram omnino cõmentarium hoc de piſciculorum aliquot ſignificationibus, Paule Ioui doctiſsime, deſerturus, quòd multa in eo piſciũ genera continebantur, ex quibus neminem ætate noſtra frugem vllam colligere poſſe ſuſpicabar: ita quæ fuerãt olim piſciũ nomina, vulgò hodie deſiderantur. Metuebam verò labores in horum ſignificationibus meos minimè gratos ideo futuros, quia in nonnullis non ſatis mihi conſtabat, qua ratione vel exemplo poſſent eorũ imagines deſcribi, quarũ bona pars eſſet mortalibus ignota. Naturas quidem & ſignificata prout apud veteres autores inueneram, facilè poteram explicare: ſed quorundam nomina tam Græca quàm Latina, non videbar ita poſſe reddere, vt in foro cetario quis poſſet huius vel illius piſcis ſpeciem deprehendere. Quòd ſi ea de cauſa hieroglyphica hæc conſcripta ſunt, vt eorum quis vti poſſet imaginibus, irritus hic plerunq; futurus conatus videbatur, quoniam hoc præſtare me poſſe minimè confidebam. Videbam ad hæc multos qui prouinciam hanc ſuſcepiſſent, in tam multis hallucinari fалliq;, eamq; controuerſiam de pleriſque piſcibus tot ab hinc annis agitatam, eruditorum penè omnium defatigatis ingenijs, adhuc ſub iudice pendere, neque liquere prorſus, per varias non incurioſorum hominum

A *opiniones, eorũ multa quæ vel quotidie in mensam apponuntur, quo fuerint apud Latinos aut Græcos nomine nuncupata. Postea verò quàm eam te suscepisse prouinciam intellexi, vt multa pisciũ genera, quo nomine apud veteres vocarentur, edoceres, in eam sum erectus spem, vt & tu, qua insignis es doctrina, solicitudine atq; diligentia, neq; non alij in tanta ætatis nostræ eruditione, quanta non aliàs vnquã millesimo ab hinc anno floruit, facilè consequamini, vt vniuscuiusq; piscis nomen ex vulgo redimere possimus, & obliteratam penè huiusce rei scientiam per vos restitutam intueamur. Quare quod perdere destinaueram commentarium adseruaui, te vno fretus, qui bonã eorum partẽ tam accuratè cœperis indicare, idq; tibi dedicandum duxi, vt si quid in eo esset, quo quis vti vellet, te potius quàm me piscium magistrum agnosceret, & qua quisq; pictura faciendus esset edoceretur, atq; ita laboris huius particeps fieres, dum piscem ego interiorem, tu exteriorem condire procurares. Sed iam, si quid ab historiarum, quas tanto cum lepôre, tanta cum fide scribis, occupationibus ocij tibi superest, nassam hanc nostram inspiciamus.*

DE TORPEDINE.

B MAXIMAM omnibus admirationem in primis afferre videtur magica propemodũ vis in Torpedine considerata: sed nos ea super quid Ægyptij senserint, enarremus.

MVLTORVM ASSERTOR.

EVm qui multos seruasset, Ægyptij sacerdotes per Torpedinem pictã significari instituerant, siue quòd opem ferat pisciculis natandi & emergendi adhuc imperitis, eos ad se recipiens, quod præcipuè obseruatũ est in fœtu proprio, quẽ & emittit, & intra se recipit: visaq; interdum Torpedo est grandis, quę fœtus intra se octoginta haberet: siue, vt ipsi Ægyptij tradidere, quòd vnà cum piscibus alijs in verriculo deprehensa, omnes plerunq; sospitet, cùm ne vis quidem hominũ innumera possit verriculum educere, manibus & pedibus penitus obtorpescentibus: quia venenum quod effundit, per retia dilapsum in funes omnes quantũuis longos ad manus vsq; piscantium irrepit, & vniuersum mox occupat corpus. Quin autores sunt qui pro cõperto tradant, Torpedinẽ hamo captam malum illud suum in lineam transmit-C tere, inde per arundinẽ, moxq; in piscatoris brachiũ diffundi, quo protinus obstupefacto, venatio in irritũ cedat. Si quando tamen piscibus alijs obuolutæ cõtrahuntur è mari, torporem experti sunt multi quamprimùm piscem virga tangere voluerint. quare in Anconitano mari maximè cauent ne rete in altum iaciant, piscatoribus ea incommoda sæpe subeuntibus. Quæ quidem vis torporem infundendi, cùm nõ in appropinquantiũ tantùm corpora, cominúsue eam attingentiũ, verùm è longinquo, vel si hasta, vel arundine tentẽt, lacertos quantumlibet validos cogat obtorpescere, pedes ad cursum velocissimos alliget, & obstupefaciat, argumentũ dedit vt hominẽ ignauia egregiè præditum, per hieroglyphicum eius indicari commodissimè posse pleriq; dicerẽt. quodq; magis mirum est, pisces etiã quos attigerit, eodem torpore afficit: idq; non in pisces tantùm, sed in vnũquodq; animal præstare affirmat Plato, ita de Torpedine in Menone loquens: καὶ γὰρ αὕτη τὸν αἰεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. Vehemens enim virus illud insuperabili frigore præditum, vbi duriorem aliquam materiam nactum fuerit, quippe vel vimen, vel funẽ, illi pertinacius & copiosius adherescit, circumfusumq; aëra facilius contaminat, atq; ita perrepit, non secus ac flamma

ipsa per incensum filũ vehementius transmeat, quàm si cũ torre iactetur. Sic & aqua fluuialis capite vno in eam declinato sensim ascendit, & totũ deniq; made facit. quod tamen in crassiori elemento sensim atq; contanter fit, in aerio quamocyssimè fieri contingit.

DE REMORA.

ADmirabilis est & Echeneis, qua nonnulli, vt indicat Aristoteles, vtuntur ad iudiciorum causas & amatoria veneficia, & quę non vt testudinis pes nauigijs importatus tarditatem nauigationis inferre dicitũ, sed naues ipsas attactu solo sistere, ac veluti anchora infrænare: vnde moræ alicuius iniectæ nascitur hieroglyphicum.

IMPEDIMENTVM.

NAm ea de causa impedimẽtum & obiectam tardationem per eam significari prodiderunt, quòd pisciculus is non maioris ferè quàm pedalis magnitudinis, limacis magnæ similis, nauigia stare cogat, nullo suo labore, nõ retinẽdo, neq; alio modo quàm adhærendo: infrà enim carinæ applicitus pinnis, quas etiã tenues admodũ habet, in transuersum dilatatis, tanti roboris est, vt ruant venti licet, diceret Plinius, & sæuiant procellæ, imperet furori, ac vires tantas compescat, quosq; non vlla interdum vincula, non anchorę pondere irreuocabili factę præstare queant, quantumlibet magnos ipse paruulus adeò infrænet impetus, & mundi rabiem domet. Echeneidi nomen à tenendis nauibus inditum: vnde etiam epigrammatarij quidam veteres anchoram Echeneida vocitarũt, Latini Remorã dixerunt. Huius habita impedimenti ratione Plautus ait: Nam quid illę me tam diutius remorantur remeligenes? eo enim nomine Remoram appellat. Locum citat Festus ex Patina, Comœdia.

SALVS.

MVtianus muricẽ appellat, qui nauẽ à Periandro Cnidũ missam cum mãdatis, vt pueri nobiles castrarentur, tandiu in medio mari retardarit, donec principem sceleris pœnituisset, ac alia quæ decretum abrogarent mandata præuenissent: remq; eo probari testimonio, quòd eius piscis conchulæ Veneri Cnidiæ dicatæ, facti memoriam diutissimè propagarint.

PARIVNDI FACILITAS.

SVnt qui ex pisciculo hoc pariundi facilitatem significari dicant, quòd exemptus aquis, saleq; duratus, in eum vsum asseruetur, vt grauidis alligatus partus facilitate iuuet, vnde ὠδινολύοντα, quasi ὠδῖνου λύοντα eum appellauere Græci. Non ab re verò me facturum existimo, si calumniam obiectam Plinio, quòd Aristotelem arguerit imperitiæ, sustulero, simulq; præstantes hos autores, quos librariorum imperitia cõmisit, conciliauero. Locus est apud Plinium de Remora: Pedes eum habere arbitratur Aristoteles, ita posita pinnarum similitudine. Sed enim apud Aristotelem, vnde locus hic de historia animalium lib. 2, cap. 14. desumptus est, non ita habetur: quin eorum is errorẽ arguit, qui pedes eum habere prodiderunt, quibus omnino caret:

A sed quoniã pinnas habet pedibus similes, hinc fit vt pedibus instare videat. Sed cur nõ ipsa Aristotelis verba ponamus? ἔστι δ' ἰχθύδιον τι τῶν πετραίων ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηΐδα. Paulo autem infrà: τοῦτο δ' ἔνιοί φασι ἔχειν πόδας, οὐκ ἔχον, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ τὰς πτέρυγας ὁμοίας ἔχειν ποσί. Sed quoniã impium propémodum esset credere Pliniũ Aristotelis verba ad verbũ penè transferentem, quod præ omniũ oculis erat, inficiatũ esse, aut autorem immeritò vellicasse, crediderim ego dictionem Aristotelis subdititiam & adulterinam esse, fuisse tamen in alicuius codicis margine notatam à quopiam, qui Pliniana verba Aristotelisq; eadem agnoscebat, vt ita lectores admoneret, Plinium ex Aristotele illa decerpsisse: postea verò librariorum imperitia intertextam eam locutionem, vt pleraq; id genus alia toto opere deprehenduntur. Legamus igitur cum Aristotele Plinium conciliantes: Pedes eum habere nonnulli arbitrantur, cùm minimè habeat, sed ita videri propter pinnas, quæ sunt pedibus similes. cui sententiæ meæ, spero, vnumquenq; peritum virũ procliuiter accessurum.

DE ANTHIA.

B PLutarchus eo libello quo disserit, vtrum aquatica an terrestria animalia magis prudẽtia præstent, quem piscem Homerus ἱερὸν, id est, sacrum appellauit, Anthiam esse videtur opinari. Eustathius tamen ἱερὸν, magnum interpretatur, vt ἱερὸν μένος, & ἱερὰν ἐπιλήψιαν, cui Athenæus etiam accedit. Alij ἀφειμένον καὶ ἱερωμένον, hoc est, emeritum exponunt, veluti sacrũ bouem dicimus, qui sit à iugo in posterum dimissus. Cæterùm Homerus eo versu qui legitur, Ιλιάδ. π.

ὡς ὅτε τις φὼς
πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν
ἐκ πόντοιο θύραζε λίνῳ καὶ ἤνοπι χαλκῷ.

In procurrente vti quisquam
Caute sedens salso sacrum de gurgite piscem
Extrahit æratis hamis, linoq; prehensum.

Sacrum ideo piscem appellasse videtur, quòd maritima omnia fuerint antiquitùs sacra, & piscari religiosum esset: veluti Vlysis socij nõ nisi magna fame coacti ad piscationem confugiunt: ita enim Homerus:

C ἀλλ' ὅτε δὴ νηὸς ἐξέφθιτο ἤια πάντα
καὶ δὴ ἄγρην ἐφέπεσκον ἀλητεύοντες ἀνάγκῃ
ἰχθῦς ὄρνιθάς τε φίλας, ὅ,τι χεῖρας ἵκοιτο
γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός.

Sed postquam in ratibus penitus est exhausta, marino
Quærere venatu victum coguntur iniquum,
Piscesq; volucresq;, manus quò intendere possent
Incuruis captant hamis, vis nanq; adigebat
Imperiosa famis. Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piscem appellasse sacrum. Eratosthenes putat Chrysophryn potius sacrũ appellari, & hoc aiunt sentire Galatea Callimachum. Theocritianus piscator aureum, quem cepisse somniauerat, piscem Neptuno charissimum esse religiosissimè veretur. Sed multi Elopem, nonnulli Põpilum dicunt. Et Delphinum etiam sacrum volunt. Plinius Planos omnes sacros existimari autumat. Vtcunq; tamen autores alijs atq; alijs faueant, bona eorum pars in Anthiam consentiũt: rarum inuentu piscem, frequẽtiorem tamen circa Pamphiliam: de quo habita raritatis

ratione dixerit Martialis Epigrammatarius: D

Ad palatinas acipensera mittite mensas,
Ambrosias ornent munera rara dapes.

Quem sanè inter selectiores cibos ponit M. Tullius Tusculanis, neque non libro De finibus bonorum & malorum. Neque sum nescius, qui reperitur in Arethusa fonte, aliũ forma esse, & alia de causa sacrum. Cur verò tam multa super Anthia quæsierimus, ea fuit causa, quòd hieroglyphicum eius significatum posituri, noluimus quempiam à nobis contendere, piscis eius formam & nomen nostro seculo cognitas, cùm omnis anteacti temporis curiositas in re peruestiganda defessa, nihil adhuc certi protulerit.

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

ID autem nostri fuerit instituti, dicere quemadmodum per Anthiæ piscis figuram securitas à periculorũ omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici causam afferũt, quòd quo is in loco sit, nullam ibi belluam reperiri cõfessum est: cum siquidem nõ aliter vitant belluę, quàm suem Elephanti, gallum leones: quo iam indicio securi spongiatores vrinantur. Quod verò diximus Planos omnes E Plinio sacros esse, certissimã ait ille securitatem vidisse Planos pisces, quia nunquam sint vbi maleficæ bestiæ, qua de causa vrinantes sacros eos appellant.

SECVRITAS OTIOSA.

QVoniã verò perdifficile est certã piscis huiusmodi formã adinuenire, cùm ætate nostra vel ignotus mutato nomine inter alios obrepat, vel indignatus alios sibi præferri spontè solum verterit, neque maria nostra inuisere amplius dignetur, nõ ab re me facturum existimaui, si quandoquidem in securitatis hieroglyphicum incidimus, neque satis de pisce constat, alias quasdam eius species, quæ vsui cuipiam fortè futuræ sint, ex numis veterum substituissem. In numo enim Neronis dea est sella sedens, dextera manu ad aurem appressa, sinistra trophæum in virgula tenens, crure sinistro, quàm longum est, exporrecto, cuius inscriptio est, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo sitam, Plinius Epistola quadam ad Romanũ ait: Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias. Quod verò ad exporrectũ crus pertinet, Lucianus libello De ijs qui salario conducti degunt: Vt illud quod in votis omniũ est, extensis pedibus tandem accubare possis. Tale quiddam apud Aristophanem, Pluto. In altero Neronis eiusdẽ dea sedens, ara antè posita, radiũ læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat. de quo gestu Terentius: Faciã in vtramuis aurem ociosus vt dormias. Basilius & Menãder id de ocioso dici volũt, turpique qui sit desidię deditus. Inscriptio verò numi, SECVRITAS, vt in superiori. In numo verò Imp. M. Iul. Philippi Aug. dea sedet, dexteraque sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellę. Hieroglyphici inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo Antonini Pij Aug. Brit. dea sedens cum radio in læua, dextera capiti & sellæ innititur. Inscriptio, SECVRITATI PERPETVÆ. In numo Lucillæ Augustæ nutrix est sedens, tribus infantibus appositis, quorum vnus lactens in gremio est, duo ante pedes vnà colludunt: inscriptio, SECVRITAS. In numo, circa quem literæ, IMP. M. OTHO CÆSAR AVG. TR. P. à læua dea stans, quę læua scipionem tenet, dextera aquilam: literæ, SECVRITAS P. R. Sed enim partim hæc in Sellæ commentario, atque vbi de Aquila saxum gestante disseruimus, neque non in Anchora, repetuntur.

DE

A DE CEPHALO IEIVNVS.

SVnt qui ieiunũ hominem oſtendere volentes, Cephalũ ex mugilum genere translittoranũ pingant: is enim non niſi mucore veſcitur ſuo, quamobrem ipſe ſemper ieiunus: atq; hinc illa inteſtini ganeæ adeò expetita ſuauitas. κεστρεύς à Græcis appellatur, à nõnullis Plotes. Atq; inſuper adagiũ circunfertur, κεστρεὺς νηστεύει, de ieiunis. Tantiq; ſtuporis is eſſe fertur, vt in metu occultato capite, delteſcere corpus reliquũ arbitretur: eoq; nonnulli non illepidè prouerbium trahunt.

VITANDI PERICVLI SOLERTIA.

PEr eundem Ceſtrea, qui modò ſtuporem præ ſe ferebat, vitandi periculi ſolertiam ſignificari cõperio: ſiquidem is, vt luculentiſsimè ſcripſit Oppianus, cùm ſe retibus circumuentũ ſenſerit, in ſublime ſeſe alacri iaculatur ſaltu, totoq; virium conatu in ſummã vndam affectat emicare, ac plerunq; accidit vt ſubera tranſiliat, quibus retia ſuſpenduntur, atq; ita capturam euadat. Secus tamẽ accidit in ſtagnis Venetis: noctu enim eos potiſsimũ capiunt, incenſa igne fornacula, quam in cymbulæ prora ſtatuunt. Eam duæ, vel interdum plures cymbæ à dextera læuaq; adhærentes, leui tacitoq; lapſu comitantur. Cephali tum ſiue metu perculſi, vibrantibus in aquarum ima radijs, ſiue candicanti eo ſplendore allecti (nam cura eſt vt illuſtris admodum flamma ſuccẽdatur) pernici ſaltu delphinorum in morem extra vndas ſeſe quà flamma micat eiaculantur, atq; ita ſpontè in paratas ad id cymbas decidunt, captura ingenti ad ſatietatem plerunq; exuperante, ſpectaculo autem maximè delectabili.

B

DE SCARO.

PRVDENS CAPTIVITATIS DECLINATOR.

AT magna eſt prudentia Scarus, per quẽ callidũ captiuitatis declinatorem ſignificari tradũt. Is enim, inquit Ouidius eo volumine quod Halieuticon inſcribit, quod opus olim à Nigidio elucubratũ aiunt, ſi naſsis incluſus fuerit, nõ fronte erumpit, nec infeſtis viminibus caput inſerit, ſed auerſus caudę ictibus crebris fores laxat, atq; ita retrorſum erũpit. Apud Ælianum legas, cum ſimulac caudam extra naſſam protulerit, à ſocijs mordicùs apprenſa cauda foras extrahi: ſi verò protulerit caput, adeſſe qui cauda ſua porrecta anſam effugiendi præbeat.

C

INGLVVIOSVS.

HOminem voracem & ingluuioſum, lamia quippe laborantem, ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tùm quia ſolus in genere ruminat, quàm etiam, quia obuios quoſq; piſciculos depaſcitur. Ariſtoteles quoq; ſolum hunc inter piſces quadrupedum ritu ruminare creditum autumat, diuerſaq; omninò ab alijs ſpecie ventris eſſe, cuius inteſtinũ ſimplex etiam ſe replicat, & in vnum continuumq; reſoluitur. Aſsimilatur is Auratis ſpecie ſquamarum, ſed colore atq; ſapore præſtat, vt qui Sapphiri gemmæ radiolos imitetur, tantæ apud veteres exiſtimationis, vt Ennius eum Iouis cerebrum appellarit. Eum autem ideo ruminare aiunt, quòd dentes neq; ſerratos, neq; vtrinq; conſertos habeat, ſed altera tantum oris parte planos. Nam & animalia reliqua quæ ruminãt, parte alte

ra dentium carent: prouisumq́ue à natura, vt quod malè mansum est, ea repetitione conteratur, atque ita confici posſit. D

DE MVLLO.

DIANA LVCINA.

T Diana illa syluicultrix marino culta simulacro est: nam ea per Mullum piscem, quæ Græcis omnino Trigla est, exprimebatur, alienissimo, vt multis videt, hieroglyphico. Causam ponit Eustathius, quòd piscis huiusmodi ter, vt poëta Cilix ait, anno pariat. Dianam verò leuandis partubus inuocari, Lucinæ nomen indicat: ea siquidem, vt apud Catullum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis. Meritò itaque cui sit ter anno soluendi partus facultas data, Dianæ gratū, & cumprimis familiare animal existimatur. Nam quòd tria sint virginis ora Dianę, quid sibi velit, alibi declaratū. Athenęus Triglam Dianę dicari propter venationē putat: illę enim marinos lepores hominibus letales, perinde ac terrestres hos venatici canes insectantur, neque E ab eorum viru mali quicquā patiuntur vel ob impediendæ Veneris vim, quam ferunt inesse vino in quo suffocata fuerit, quod Therpsicles apud Athenæū ait epotum viro Veneris vsum adimere, mulieri concipiendi facultatem inuidere.

DE SARGO.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

Ominem ex aliorum laboribus sibi fructum & gloriam vsurpantem, & alienam, vt ita dicam, messem demetentem, significare qui volunt, Sargum & mullum pingunt: sequitur enim Sargi reliquias mullus, atque vbi ille luto excitato abierit, fodere enim potest, mullus descendit, & pascitur. Nascitur Sargus in Ægyptio mari ferè: vnde Lucilius,

Quem præclarus Elops, quem Aegypto Sargus mouebit.

Sed enim Brundusinum maximè commendat Ennius.

DE PASTINACA. F

PARRICIDÆ SVPPLICIVM.

Vm qui parricidij pœnas dederit, significare si vellent Ægyptij, piscatorium hamum Pastinacā piscem attrahentem pingebant: ea siquidem venatu detenta, spinam quam in cauda gestat, in raptorem eiaculatur, ictu maximè letali, nisi coagulo leporis vel hœdi vel agni drachmæ pondere ex vino succurratur, quod & huiusmodi, & aliorum marinorum ictibus præsentaneo est remedio. Hoc verò τὸ παρέργως dictum ea de causa opportunum fuerit, quòd cuiuscunque incōmodi remedia, passa sunt, vt vulgus ait, palma vbique proferenda. Est verò Pastinaca, quem Græci τρυγόνα vocant. Eam aculeo vim inesse tradit Ælianus, vt si quis eo frondentem arborem pupugerit, haud ita multò pòst folia omnia decidant, arborq́ue veluti magnis solis ardoribus exiccata prorsus exarescat.

A

DE NEBRIADE.

VORACITAS INSATIABILIS.

Ominem cibum immodicè sumptum euomentem, ac nihilo secius insatiabiliter mox crapulantem significaturi, marinã mustelam pingebant, quæ Nebrias est nonnullis: ea enim ore, vt Ægyptius interpres Horus ait, parit, innatansq; mox quæ pepererat conuenatur, atq; depascitur. Sepias itidem ac lolligines ore parere sunt qui velint: id redarguit Aristoteles, partus foueri ore dicens, & emitti, proptereaq; putari eas ore parere.

DE FVCA.

REI DOMESTICÆ STVDIOSVS.

Omesticæ rei studiosum hominem qui significarẽt, Fucam pisciculum, his similem quas vulgò Tincas appellamus, sed colore subuiridi, pingebant: ea enim sola ex marinis piscibus nidum sibi construit, & in stragula parit.

B

DE RAIA.

CAPTATOR.

Aptatorem hominem notare si vellent, Raiam pingebãt: gestat enim illa ante oculos suos gemina fila, in capilli speciem, extrema quorũ rotundis quibusdam præpilantur quasi escæ causa additis: his ea, vbi locis arenosis aut fæculentis obturbato solo se absconderit, piscatur, attollens fila illa sibi præpendentia. Dum enim pisciculi occurrunt, & capita machinamentis pen silis pulsant, ipsa sensim fila subducens eos allicit, donec ad os admoueat, atq; ita repentè corripiat. Sepia quoq; hoc eodem vtitur machinamento, in cancris alliciendis, quorum auidissima est.

DE SCOLOPENDRA.

ANIMVS A' VITIIS DEPVRGATVS.

Ominem qui animũ suũ à vitijs affectibusue cruciabilibus depurget, quæq; se lædant, eximat & expellat, significare si vellent, Scolopendrã effigiabant: eam nonnulli Centipedam vocant. Ea autẽ vbi hamo de-
C prehensa fuerit, quamlongissimè potest sese exporrigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora sua foras euomit, donec hamũ ejciat, dein recipit intrò ac valet ea qua prius salubritate.

DE PHOLI.

PARTO FRVENS.

Ominem ijs quæ sudore proprio compararit fruentem indicaturi, Pholim piscem pingebant. Ea enim mucorem quem ipsa emittit ad altam crassitiẽ sibi obducit, vt tota visco delibuta videatur, ita vt in eo quasi cubili conquiescat, vnde illi nomen: φωλεύειν enim nidificare est. Videndum verò, an hæc sit Ausoniana Tinca ita passim hodie nuncupata, quam natura ipsa videtur in vulgi pauperisq; plebeculæ solatium protulisse.

DE

DE SQVATINA.

FABER LIGNARIVS.

ET Squatina meruit inter huiusmodi significata recenseri, per quam fabrum lignarium intelligi volebãt. Est enim piscis tam asperæ, scabræq́ ac validæ cutis, vt ebur ea, neq; non ligna quantumlibet dura, polian-tur. Nam ex mari fabriles quoq; vsus veniunt, vt omittamus fabrilia instrumenta omnia in huius piscis capite deprehensa. Quin & serram conficere didicimus ex huius piscis osse ita crebrò mucronato, qualis longa annorum serie suspensa fuit tholo ante D D. Petri & Pauli conditorium, priusquã à Iulio II. illa venerandæ antiquitatis monumenta solo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinę fundamentis, quam neq; nati natorum, nec qui nascentur ab ipsis, vllo vnquam tempore conspecturi sunt.

DE CLVPEA.

LVNARE CORPVS.

IN Arari Gallię fluuio piscis est quem vocant Clupeam, Veneti Chieppam, Romani Lacciam. Sed quantum Romæ carnis & mollitudine & bonitate præstat, tantum apud Venetos vilior, plebeiusq́ habetur, vt qui in eiusmodi stagnis minimè pinguescat, spinarũ verò multitudine atq; densitate fastidio sit. Sed vtcunque apud nos sit, in eo Galliæ fluuio ita Lunæ naturam imitatur, vt ea crescente candescat, decrescente verò nigrescat. Accidit verò ei, vt cùm corpus nimium auctum fuerit, spinæ quoq;, quæ per vniuersam carnem continuatis quibusdam ordinibus porriguntur, & ipsæ quoq; adcrescant, adeoq́ extendantur, vt animal id interimant, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piscis si Ægyptijs innotuisset, nimirum Lunæ eum hieroglyphicũ posuissent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano salis similem, qui faciat ad quartanas.

APVA.

EST pisciculorum genus quod ex sola pluuia procreatur, Apuam Latini vocant, aspiratione Græci vocabuli repudiata: ἀφύην enim illi παρὰ τὸ ὕειν eam dicunt. Ligustica Tyrrhenaq́ omnis ora, cum plurimùm p literam in ch vertat, vulgò Anchuam vocitat, n etiam litera ad incitatiorem primæ syllabæ sonum adiecta. Sunt qui has in halecularum genere connumerent.

FESTINANTIA.

ERat is pisciculus festinantiæ signum: nam vbi vel minimum concaluerit, coctus est: vnde adagium, Ad ignem Apua, cùm quid celerrimè factum, vel ipso temporis momento significamus, de quo in Augusto apud Tranquillum. Et prouerbio dictum ἴδε πῦρ ἀφύα, quasi satis sit ad eius cocturam spectasse tantùm ignem. Hanc Veneri sacram ait Athenæus, quam Stilpon philosophus Megarensis Neptuno cùm immolasset, promeruit vt ea ciuitas magno Apuarum prouentu fuerit à Deo locupletata.

DE HIRVDINE.

Irudo quoq; aquatile animal, cuius plurimus in medendo vſus, ſignificata quædam habet hieroglyphica.

SANGVINARIVS.

CRudeliſsimum ſiquidem hominem, & humani cruoris auidiſsimum, per eam ſignificari notius eſt, quàm adnotare oporteat. Et Cimæta apud Theocritũ, Pharmaceutria, quam poëta tranſtulit ex Euphorionis Mimis, non aliter ab amore ſibi ſanguinem exuctũ lamentatur, quàm ſi limoſa Hirudo corpori ſuo applicita fuiſſet:

Αἰαῖ ἔρως ἀνιαρὲ τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
Ἐμφὺς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκβδέλλα πέπωκας.
Heu crudelis amor noſtro ſaturate cruore,
Summæ affixa cuti velut hunc ſuxiſſet hirudo.

INSATIABILITAS.

VErùm ea etiam inſatiabilitatis eſt ſignum, quandoquidem ad ſuctũ admota non prius ab opere deſiſtit, quàm tota ſit ſupra modum ſanguine tume-
B facta: quod ita expreſsit Horatius:

Non miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAVSA EXANIMATVS: VEL, DAMNA MVTVA.

Vi marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi videntur ſignificare voluiſſe, vel hominem minima de cauſa exanimatum: quandoquidem ferunt eum qui non modò digito, verùm etiam virga Leporem marinum attigerit, quamprimùm eum exanimaſcere, & niſi promptuarium ſit remedium, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pictura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud veteres non inueni: quia humanus attactus Lepori etiam eſt exitialis, in Indico præſertim mari, vt à Licinio Macro traditum ait Plinius. Ita nuſquam non mollis Lepus. Nam & per ruricolam,
C mollitiem quandam effœminatam intelligi ſuo loco diximus inter quadrupedes, tum ob timiditatem, tum ob pulpamenti copiam, quorum vtrunq; fœminarum proprium, cùm audacia virilis omnino ſit. Caro enim pars fœminea dicitur. Neq; poſtremi nominis philoſophi ſunt, qui oſſa à mare, carnem à fœmina procreari velint, & ad embryi coagmentationem vtriuſq; concurrere genituram. Facit præterea ad effœminationis ſignificatũ, quòd Hippon Philoſophus ex ſeminibus tenuibus magis fœminas, ex denſioribus mares fieri contendit: quod tamen eorum diſſertationi relinquimus, qui naturæ ſecreta altius rimantur. Nam cùm ſint qui totam hanc fabricam ex mare conſtare dictitent, neq; fœminam præter fomentum quicquam aliud conferre de ſuo, Anaxagoras tamen, Parmenides, Empedocles & Epicurus aliquid etiam ex parte matris ad generationem accedere aſſeruerunt, præcipuè verò Alcmæon: ſed vt Cenſorinus ait, is non definitè ſe ſcire confeſſus eſt, ratus neminem poſſe perſpicere.

SPONGIA. D

Ed cur Spongiam prætereamus, quæ & ipsa inter aquatica enumerantur animalia, vtpote quę refugiat ad tactum, seq; in angustũ colligat: Vtcunq; verò, sua hæc habet hieroglyphica.

BIBACISSIMVS.

VVlgatissimum enim est, naturæ bibaciores hominem per Spongiam significari, ea quæ omnibus in promptu est causa, attactu solo tantum humoris exugendi. Quo accedit festiuũ vulgi dicterium in Vespasianum iactari solitum, quod dictitabat eum procuratoribus pro Spõgijs vti, quòd quasi siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Credebatur enim procuratorem rapacissimũ quenq; ad ampliora officia ex industria promouere, quò locupletiores mox cõdemnaret, atq; ita ille eorũ rapto frueretur. Quòd verò scriptores hîc siccos pro pauperes ponunt, cum Horatiana facit elocutione: vt Epistolis,

Sin prodesse tuis pauloq; benignius ipsum
Te tractare voles, accedes siccus ad vnctum. E

Quippe, vt palàm est, pauper ad locupletem.

ABOLITVS.

AB Augusti tempore receptum est, vt pro abolitione Spongia capiatur, ex quo ille Aiacem suum, quam tragœdiã penitùs aboleuerat, in Spongiam incubuisse respondit, ad ensem alludens, in quem Aiax sponte sua incubuerat.

MOLLITIES.

ALij mollitiem etiam per Spongiã significari voluerunt: de quo Plutarchus opusculo eo, quo docet, qua ratione internoscere adulatorẽ ab amico possimus, Comici, cuius non ponit nomen, dictum citat: ἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον σ' πρόσωπον, Nisi corpus spongia mollius reddidero, de verberibus loquẽs, quibus eum cædendum interminabatur.

DE GLANI.

Erùm agè inter minutos hos proceriorẽ vnum aut alterum inferamus, vt ita pisciculorum, qui præmissi sunt, sordes emendentur.

PATERNA DILIGENTIA IN FILIIS EDVCANDIS. F

PAternam in filijs educandis diligentiam, eamq; accuratissimam exprimere si vellent, piscẽ Glanim pingere instituerãt. Oua enim is quæ fœmina destituerit, perseueranti custodia tutať ad quadragesimũ & quinquagesimũ vsq; diem: ab ijs deniq; nõ abscedit, donec ita coalescat soboles, vt ab reliquorum piscium iniuria se tueri valeat. Tantumq; eius affectum esse ferunt, vt dum oua deserere minimè patitur, à piscatoribus ea trahentibus in vada facillimè capiatur, tam ardenti animo, tamq; pertinaci studio apud illa permanere contendit. Hæc Ælianus, qui Glanim etiam Siluri speciem similitudinemq; habere dicit.

DE SILVRO.

St verò Silurus, vt veteres omnes autores tradunt, bestia malefica, quę, vt inquit Plinius, & homines & equos deuoret. Sed & Glanim Pausanias ait hominum esse deuoratorem. Nequaquam verò Sturio esse potest neq; Glanis, neq; Silurus, cùm minimè fera esse posit Sturionis natura, tam molli delicatoq; ore prædita, quæ, siue ex porculetis in eam euadat magnitudinem,

A nem, siue alterum sit genus, ὅπερ τῷ ὑῒ pisci nomen ἦν apud Athenæum. atq; is inter grādiores. Idem verò autor, & Porcos, & Siluros inter Nili pisces enumerat. Et Hispania omnis Sturionem Sulium vocat, literis transpositis, quasi velint Suilum dicere, hoc est, Hycam. Sunt quidem in Danubio Siluri celebres, sed non minus hyca, qua de re aliquid dicit Hermolaus: sed hæc alij viderint.

DE THVNNO.

DE Thunno, cuius vsus tam recentis, quàm sale durati, frequentissimus per vniuersum terrarū orbem est, cùm nullo nō in littore capiatur, nihil aliud inueni quod hieroglyphicis inseri posset, nisi vel strabonem, vel limis oculis prospectantem, ex eo significari.

LIMI OCVLI.

LÆuo enim ille oculo plus cernit, vtroq; hebete: quare Byzantij frequentissima est eorum captura quo tempore transfretant, quia micantissimi lapidis, qui ab imo freti lucet, fulgore perculsi, in sinum qui ab læua est, numerosissimo diffugiunt cœtu. Apud Æschylum legas, sinistrum oculum intorquere Thynni B more. Sed hoc pertinet ad prouerbia.

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM COSMAM GERIVM, DE IIS QVÆ PER PISCEM IN VNIVERSVM SIGNIFICANTVR, DEQVE MARI MOX COPIOSE, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

SVperiori anno cùm te & amicos alios Patauij philosophantes inuisissem, deq; vestris & nostris studijs (si modò mea in vllo studiorum genere censeri possunt) multa contulissemus, quibus explicandis scripta ego nescio quæ mea vobis legenda proposuissem, animaduerti Cosma studiosissime, pro tuo erga me amore, magna te affectum lætitia, quòd eum quem sciebas per longa temporum interualla multis & inuisis occupationibus à literarum studijs auocatum, audentem tamen inspiceres de literis aliquid reminisci, proindeq; veluti Entellum aliquem, cui iam gelidus tardante senecta sanguis hebesceret, in certamen accenderes & excitares, orare discedentem me cœpisti, vt istiusmodi generis scri-C pta sæpius ad te legenda transmitterem. Ego tamen etsi te nostris nihil indigere existimabam, quem vniuscuiusq; doctrinæ præceptis & institutis abundare oportere persuasum habebam, qui apud eruditissimum Romulum Amasæum tota educatus adolescentia, nunc Bonamicum, Lampridium, & alios istic habeas, à quibus veluti ab oraculo, tuis omnibus satisfieri cogitationibus potest, neq; me quicquam tam reconditum, tam rarum de Musarum arcanis afferre posse, quod illis & tibi, qui eos audis, non longè sit exploratius, quàm ego per interrupta totiens literarum studia potuerim obseruare, constitui tamen aliquid ad te mittere, quod meæ in te obseruantiæ signum & monumentum esset, idq; præcipuè delegi, quod si non doctrina, certè ipsa rerū varietate delectare posset. Nam cùm piscium quasdam species ex hieroglyphicis decerptas, & tui & mei amici quidam accepissent, supererat adhuc de piscibus in vniuersum, quid veteres illi sacerdotes Aegyptij sensissent, dicere. Id commentarium adhuc à nemine occupatum veluti τηλυγέτης υἱὸς apud me diligentius asseruabatur, quod tibi dedicandum existimaui. Tu quicquid id fuerit, pro tua comitate hilariter suscipias velim. Videbis verò hic quantæ fuerit abominationis apud Aegyptios Piscis, quem nos tanto mox honore prosecuti sumus, quantum inter mortales super eo sit vniuscuiusq; ferè nationis iudicio variatum. Sed ne tam longa morer epistola, rem ipsam hinc auspicabimur.

N

PROPHANVM.

D

ROPHANVM in primis atq; abominabile per piscem apud Ægyptios sacerdotes significari proditum, quem & pollutum aiebant, & à mensis suis amouebant, in eo scilicet piscium genus damnantes, quòd hi plurimùm alter alteri grassatur cibi causa: prætereà quòd nullius sit nutrimenti, tanquã facilè computrescat, vt cùm minimè asseruari posit, prouerbium in sordidos emanarit, Piscis repositus. & apud Plautum dicteriũ vulgatum, Piscis nequam nisi recens. Quinetiam constat Æthiopas illos qui sola piscium alimonia victitarunt, breuioris omnino vitæ quàm nos esse. Deniq; vt in Phædone est, apud Platonem, nihil nasci in mari Ioue dignum existimabant. Sanè Zoroaster vnà cum Magis, inter animalia quæ bonis malisq; genijs obnoxia sint, discrimen posuere, vt bonis dedicata opinentur, veluti canes, & volatilia, & testudines terrestres: malis verò, aquatica omnia; cumq; beatum putant euasurum qui plura enecet.

DVÆ MORTALIVM CONDITIONES.

E

ILlud ad hanc vsq; diem à Iudæis magna religione seruari manifestũ, vt ex Mosaicæ legis præcepto piscem nõ attingant, nisi qui pinnatus sit, & squamosus, lubricos verò leuesq; omnes auersentur: id quod ita interpretatur Adamãtius, vt per aquas, mare vitæ huius intelligat, in cuius fluctibus mortales asiduè volutamur: in hoc mari nostro pisces qui pinnulis iuuantur, & squamis muniuntur, ad superiora facilè sustolluntur, & aëri huic viciniores fiũt, veluti qui libertatem spiritus quærant. Talis est ergo sanctioris vitæ vir quisq;, qui intra retia fidei cõclusus, bonus piscis ab Assertore nostro nominatur, & in vas cõseruationis immittitur. Squamosi verò quorsum? per hos intelligit idem autor homines qui parati sint vetera indumenta deponere, nouumq; hominẽ induere, & vt Gregorius Nazianzenus diceret, ἐγκαινίζειν, Latini Græcam secuti locutionem, encæniare dixerunt, vt ita omni mentis duritia deposita, animũ Deo tractabiliorem offeramus. Qui verò neq; pinnas neq; squamas habẽt, ij in imis semper versantur vadis, & in cœno plurimùm volutantur, veluti sunt anguillæ, rhombi, & huiusmodi reliqua, quę nequeunt ad aquæ summitatem ascendere, ad superiora quippe peruenire: atq; ij sunt qui luto, hoc est, turpitudini & vitijs inhæsitãtes, ad vitales auras superioremq; spiritũ attolli nequeũt: adeò carne turgidi, & vndecunq; oppleti confertiq; sunt, vt neq; deponere facilè quicquã possint, neq; se attollere, aut ab ea cui affixi sunt fæce subleuare, hoc ita terrestriũ affectu grauati, vt nullam cœlestiũ curam suscipiant, crapulæ tantùm, libidinibus, cupiditatibusq; suis implicati: quibus quidem voraginibus hausti, simulatq; ceciderint, nihil quicq; conantur emergere, sed ita recumbentes, in eodem quo hæserint luto volutari delectantur. Eodem inuoluũtur cœno philosophi qui naturæ tantùm principijs insistunt, ad naturæ verò ipsius autorẽ, cuius spiritus super aquas fertur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iurisconsulti, qui leges nõ iustitiæ studio, sed lucri tantùm cupiditate profitentur. Eodem volutantur sacerdotes, qui cæremonias ore tenus prosequũtur, quid verò per cæremonias intelligi fieri'ue debeat, aspernantur. Quin etiam Oratores, neq; non Poëtæ qui facũdiæ tantùm vbertatem, affluentissimosq; verborũ fluctus, ingentemq; vocum strepitum, F

strepitum, canorasque nugas admirantur, quæ verò ad integræ vitæ institutionẽ
faciunt, nihili pendunt, vnà cum superioribus in imo huiusmodi fundo, quippe
vbi liuidissima maximeque est profunda vorago, supini detinentur. Atque hoc est
illud profanum, quod vetus illa pietas tantopere auersabatur. Gentes tamen
aliquas inuenies (vt alienigenarũ quoque instituta cõquiramus) quibus pisces sa
crificare mos fuerit, veluti Bœotij faciebant, qui selectiores quasdam anguillas
ex eo genere quę Capaides appellãtur, præcipuę cõmendationis in Eubœa, dis
immolare consuerãt. Passim verò piscatores Neptuno Thunnũ, qui maximus
esset, sacrificabant spe capturæ. Et Phaselitæ Lyciæ populi salsamenta Cylabræ
cuidam heroi offerebant, eius cõditturæ pisces ita puros arbitrati, vt deos etiam
alios pisciculis huiusmodi sale conditis placari opinarẽtur. Sunt verò qui apud
eos id ea de causa institutũ scribant, quia regio illa ab origine prima salsamentis
ex pisce factis empta fuerit.

PVRIFICATIO.

QVod verò Ægyptij mare profanum arbitrabãtur, alij longè secus existima
B runt. Nam M. Tullius vbi rationes de parricidæ pœna cõmemorat, oratio-
ne pro Sex. Roscio Amerino, ea potissimùm de causa insui reos culeo dicit, ne
cùm in flumen abiecti delati essent in mare, ipsum pollucrent, quo cætera, quæ
violata sunt, expiari putantur. Ad hæc Proclus tradit, sulfur & maris aquam ad
purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem secutus in Ægyptũ, cùm mor
bo quodem implicitus, sacerdotum suasu mari se expiasset, incolumitati reddi-
tus est: eaque de causa versum hũc ille istius rei memor suis poematibus inseruit,
θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. Aristophanes quoque tale aliquid attigit, cùm
dixit: πρῶτον μὲν χύτλοις ὧδι θαλάττῃς ἤγομεν, ἔπειτ' ἐλοῦμεν. Neque ritũ ignorauit huiusmo
di Catullus, vbi ita canit:

Ecquid scis quantum suscipiat sceleris?
Suscipit ô Gelli quantum non vltima Thetis,
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.

Neque temerè Clemẽs inducit Petrũ, antequam cibũ sumeret Tripoli lauisse in mari,
alibique libenter cum in eodẽ lauare. Et apud Homerum Telemachus Palladi sup
C plicaturus, in æquore manus lauit: quæ quidẽ purificatio omnium gentium cõ-
sensu de mari sumpta, baptismũ ab omnibus prẹuisum nationib. indicat, quę so
la vera est purificatio. Diuinę enim literę per mare vnitatis numero baptismũ in-
telligũt, vt Theologi docuerũt. Nã & Michęas propheta mare baptismũ appel
lasse visus, cùm dixit: Tu peccata nostra in profũdũ mare demerges. Mare verò
lauacrũ huiusmodi ea de causa nuncupatur, vt sentit Euthymius, quòd animarũ
sordes, quę illic eluunt̃, recipit, & quia purgat: omnia aũt quantũlibet lutulenta
flumina inuehunt̃ in mare, lateque ab eo admittunt̃, sed tamẽ nihil intra se cõtinet
sordidi, fæcesque omnes ad littora, sed eas perpurgatas, cõtinua reijcit alluuione.

DAMNVM ET VTILITAS.

AIunt verò qui sacerdotũ Ægyptiorũ cõmenta curiosius sectantur, Trito-
nem ideo biformem pingi solitũ, superiori quidem parte hominẽ, inferiori
verò piscem, vt ex humore nos & vtilitatem & damnum consequi moneremur,
cùm illi ex humana natura bonum atque proficuũ, ex pisce nõ nisi perniciẽ inter
pretarentur. Sed enim de Tritone alibi. Quamuis autem apud Ægyptios perni
ciem piscis significaret, in ostentis tamẽ boni ominis habitus est nonnunquã: vt
qui Augusto pridie quàm Siciliensem pugnã classe cõmitteret, in littore deam-

bulanti exiliјt è mari, & ad pedes procubuit, quasi nũcius Neptuni, amicitiã eius sibi conciliantis: tanta fuit eorũ hominũ in quos colebãt deos vanitas & impudentia.

SILENTIVM.

SVnt verò qui Pythagoræ præceptũ, quo edixit ipse, ἰχθύων μὴ γεύσασθαι, propter ἐχεμυθίαν quã religiose adeò præcipere consuerat, factũ putent: piscium enim taciturnitate nihil est quietius, prouerbio inde desumpto, Pisce taciturnior: quapropter visi fuerint pisces Pythagoræ quodãmodo cõtubernales. Et Lucianus Alcyone, ἄφωνα γὰρ δὴ πάγε κατ' ὕδατος διαιτώμενα: muta, quæ aquã incolunt. Ita Lucretius mutas eos natantes appellauit. Ex piscibus autem, vno excepto boca, cui à boando, id est uocẽ emittendo nomen inditũ reliqui omnes dubio procul taciturni sunt. Et quãuis, ut apud Ælianũ est, quidã, vt lacerta, chromis, aper, grunnire videantur, sibilare chalcis, & cuculũ imitari coccyx, tenuia tamen ita sunt eã vocis indicia, vt inter vocales recẽseri minimè mereantᷓ. Nisi verũ illud est quod Pausanias Arcadiæ fluuiũ memorat, in quo pisces nascantur quos Pœcilias vocant, qui turdorũ auium voces edant, quodq; similes in Aorno fluuio Philostephanus Cyrenęus memorat, quosq; vocales in Clitore fluuio ponit Mnaseas Patrensis. Taciturnitatis verò huiusmodi quæ sit in piscibus, ita Flaccus meminit:

O mutis quoq; piscibus Donatura cygni si libeat sonum.

Quàm apposite autem & Claudianus silentiũ hoc piscibus attribuit, dum Rhadamanthũ ait loquacissimos uiros, & qui ausi sunt arcana prodere, in pisces indui apud inferos iubere his versibus:

Qui iusto plus esse loquax, arcanaq; sueuit
Prodere, piscosas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.

Atqui Piscibus orientibus genitos, dicacissimos futuros ait Manilius quarto:

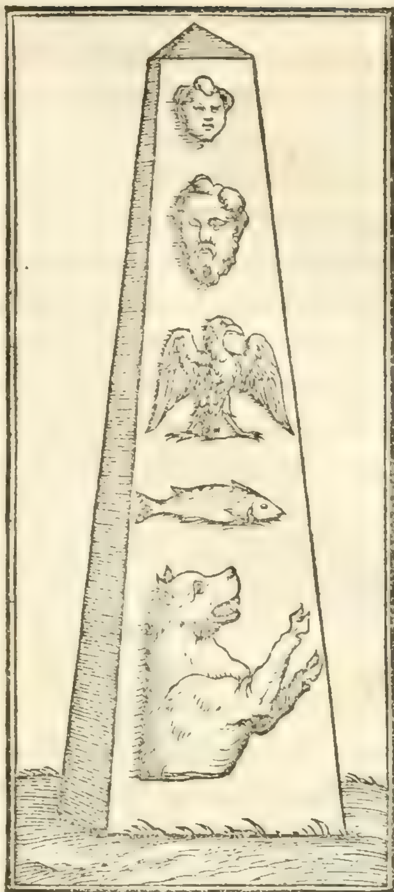
Néue sit vt primos animo præcedere pisces,
Carrulitas odiosa datur linguæq; venenum,
Verba maligna nouas mussantis semper ad aures,
Crimina per populum populi fert ore bilingui.

Sed vt ad Pythagoram redeamus, Plutarchus, Sylla, eum ait vesci solitũ ијs quæ dis immolata fuissent: cùm verò piscium nullus ad sacrificiũ idoneus haberetur, ea quam profitebatur religione ab eis abstinendũ censuisse. Sed quãtũ pertinet ad sacrificiũ, non cõstare id multis docuimus exẽplis. Idẽ Pythagoras mare Saturni lachrymas esse dictitabat, quasi vellet ex hoc eius impuritatem innuere.

HVMANÆ VITÆ CONDITIO.

AEgyptiј sacerdotes igitur, vti propositũ est, mare perniciẽ vocabãt, ea præsertim de causa, quòd cùm totius alimenti sui beneficia ex Nilo cõsequerentur, corrũpi eum simulac mari cõmiscebatur animaduertebãt: atq; ita mare dicebant quod in humano genere vitale est vitiare. Vt verò scripturę hieroglyphicę speciẽ aliquã oculis subијciamus, in Sai pro vestibulo templi, quod Palladi dedicatum erat huiusmodi visebatur argumentũ: Infans, senex, accipiter inde, mox piscis, postremoq; omnium fluuialis equus: quod humanæ fragilitatis conditionem indicat à pueritia vergentis in senium, ac iterum repuerascentis: accipiter verò Deum, ac perinde amorem, quodq; in nobis diuinum est, ac vitã ipsam vitalem ostendebat. Piscis, odium simul atq; mortem, propter mare, quod exitium atq; perniciem appellitabant. Equus verò fluuialis impudentem violentiam

A lentiam notabat, vt qui nec patri quidem parcat suo, verùm eum interficit, vt matris ipse connubio potiatur. atque ita propemodum concors ea discordia, quæ corporum temperaturam constituit, cùm dissidere penitùs cœperit, atque vnum in alterum violentius grassari, mors inde sequatur necesse est. Fluuialis enim equus ideo pro dissidio ponitur, quòd in duobus contrarijs elementis viuit, aqua & terra: noctu enim egressus aquis segetes depascitur: & binis est vngulis præditus, vti boues: de quarum quidem vngularum distinctione in Sue satis ex diuinis literis disputatum.

A Nascimur
B Senescimus
C Viuimus
D Morimur
E Naturæ dissidio.

ODIVM.

ODium itaque per piscem interpretabantur, maritimaque demum omnia tanta religione & horrore prosequebantur, ut ne nautas quidem alloquerentur, rati vel ex eorum sermone se cõtaminari: ita eos arbitrabantur à communi omnium aliorum victu & moribus dissentire, cùm ex mari, quod Homerus nullius frugis esse dicit, victũ hi tamen & necessaria sibi compararent, quæ Theon grammaticus apud Plutarchũ disputat Symposiacis: cumque elementum id ab humana natura nõ solùm alienissimũ, verùm etiam illi inimicissimum asseuerarent, nullum cum ijs cõmercium habere voluerunt, quod vel in mari gigneretur aleretur'ue, aut id inhabitaret. Neque tamẽ ignarus sum Plutarchũ de mari præclarè sentire, vt eorũdẽ Conuiuiorũ habetur decade quarta: sed nos hoc loco Ægyptiorũ dictata, quæ interpretãda desumpsimus, in primis cõmemorãda censemus. Nã illi cùm tã pertinaciter mare abominarẽtur, mosque esset in sacrificijs sal adhibere, ne marino vterent, id ex Hãmonis fonte deposcebãt: afferebat enim inde sal è palma cõtextis cistulis, quod purũ arbitrabant, quia ex ipso fonte, nõ ex mari proueniebat, cuiusmodi salis vis magna in Noricis Rhæticisque iugis atque conuallibus circa fontium margines concretum vulgò reperitur, neque alterius ferè tota Germania salis habetur vsus.

DIVINORVM AB HVMANIS SEPARATIO.

FVerunt è veteribus, qui segregationes aquarũ ab aquis, apud Mosen, ita interpretati sunt, vt animos quosdam spiritu suo vegetos expertesque corporis assererent significari per aquas, quæ supra cœlos in firmamento longè alijs prestantiores cõsedissent: infrà verò, in ipsis quidem terrenis locis deteriores malignosque morã traxisse, atque etiamnũ trahere: idcircoque dicũt, eas aquas quæ supra cœlos collocatæ sunt, Deum laudare: per aquas autem eas quæ sub cœlis sunt collocatæ genios interpretantur, quantum spiritu naturaque sua conari possunt, improbissimos, ab ea nimirum altitudine, quæ ad probitatem secundum naturam accõmodatur, in ipsum imum prauitatis fundum, vitijque sentinam deturbatos. Eas verò aquas vt turbulentas, vt seditiosas, vt affectuum perturbationumque procellis & turbinibus fluctuantes exæstuantesque, maria non iniuria nuncupatas fuisse, propter mutationis facilitatem, & momentorum voluntatis

electionisq́ motuū instabilitatē. quam quidem interpretationem vt altè nimis D
repetitam, & paucißimorū ingeniorū intellectui peruiā, Basilius haudquaquā
magnifacere videtur. Ægyptijs tamen argumētum placuiſſe, indicium eſt, quòd
cœlum rore pluuiū venerabant, quòd humor huiusmodi à probis illis naturis
defluere videretur, quæ propter mentis puritatem dignæ eſſent, quæ decentem
accōmodatamq́ Deo creatori laudem redderent, diſciplinamq́ illam cœleſtē in
inferiora sparsim diffundere proſeminareq́ viderent. Minimè igitur mirū eſt ſi
mare ſacerdotes illi vsqueadeò abominabile exiſtimabant, quòd cœleſtis roris
puritatē contaminaret, & amaritudine ſua dulcedinē eam omnem peracerbam
redderet, eiusq́ indignationis ergò tantum in maritima omnia odium, vt etiam
insulares vti profanos auerſarentur. Et mox receptū apud ſcriptores, insulares
omnes malos eſſe, Lerios autē peßimos: quod in Siculos haudquaquā meritò
nonnulli detorſere, perinde ac in Leriorum locum Chios alij quidam ſubſtitue
rūt, nulla carminis habita ratione. Nam, vt hoc obiter explicemus, epigramma
eſt vetuſtum admodum, quod in vulgus prodijt, vulgatis in exemplaribus:

καὶ τόδε δημοδόκου· Χῖοι κακοί, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ, E
πάντες, πλὴν προκλέους, καὶ προκλέας δὲ Χῖος.

Non ſum neſcius Chios hominū nequißimos olim habitos, quod vt credatur,
ſatis eſt Theophraſti iudicium, qui eos ait oratorem quendam ſenem ad Lace-
dæmonios deſtinaſſe, qui quòd cum puderet ſenectutis, canitiem ſuccis fucaue-
rat, cumq́ is publicè dicere incœpiſſet, ſurrexit Archidamus in ea tum Repub.
longè princeps, dixitq́: Quā obſecro ſermonis incolumitatē habiturus eſt hic,
qui mendacium non in anima ſolùm, verùm etiam in capite circumfert? Strabo
tamen, decimo, carmen hoc Phocylidæ adſcripſit, Leriosq́, nō Chios, ponit, vt
legendum ſit, λέριοι κακοί, & in fine, καὶ προκλέας λέριος: cui lectioni ego magis fauco,
quo Χῖος, pro Χίος primā κατὰ συναίρεσιν producit. Quidā eruditißimus alioqui vir
Patroclū pro Proclea reddidit. Carmē itaq́ in hūc modū vtrobiq́ reſtituendū:

καὶ τόδε φωκυλίδου· λέριοι κακοί, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ·
πάντες πλὴν προκλέους, καὶ προκλέας λέριος.

Id nos ita Latinum fecimus:

Hoc quoq; Phocylidæ dictum, Lerij mali, at illud
Non ita vti dicas, hic malus, ille minus. F
Praui omnes inquam, Procleam ſi dempſeris vnum,
Et tamen ipſe etiamnum eſt Procleas Lerius.

In quam quidem poetices amœnitatem quamuis κατὰ πάρεργον, ideo tamen defle-
ctere collibuit, quia dum hæc cōmentarer venit in mentem mihi epigrammatis
Cornelij Caſtalij Feltrenſis, Iuriconſulti in foro Veneto clarißimi, quod nemi-
nem eruditum legiſſe pœniteat:

Afrani & Capito fratres, Neptunia proles,
Quorum iam tota eſt aurea facta domus:
Ambigitur multùm de vobis, peior vter ſit:
Nam nemo id dubitat ne ſit vterq; malus.
Iudice me Capito tu longè es peßimus omnium,
Et tamen eſt frater te quoq; deterior.

Quod quidem ſcomma deſumptum eſt ex epiſtola Phalaris ad Adimantum,
quam commodi tui cauſa libuit adſcribere: ἀκούω σε διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὁπότε-
ρος ὑμῶν ἐστὶ χείρων, σοῦ μὲν ἐκεῖνον λέγοντος, ἐκείνου δὲ τ' ἔμπαλιν σε. ἐγὼ δὲ οἴομαι, μᾶλλον δὲ καλῶς πέπει-
σμαι,

A σμαι, τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἐκεῖνον εἶναι κακίω· σοῦ δὲ, οὔτε ἐκεῖνον, οὔτε ἄλλον ἁπάντων οὐδένα.
Audio te cum fratre tuo altercari, vter veſtrûm peior ſit, cùm tu quidem illũ dicas, contrà verò ille te: ego verò exiſtimo, imò perbellè mihi compertum eſt, illum vtiq; alijs omnibus, te verò vno, neq; illum neq; aliorum hominum quempiam eſſe peiorem. Addam illud vnum, ſi nõ ſatis nugarum eſt, quod ad Phocylidæ nomen epigrammati Græco inſertum pertinet, videndum an eò ſpectet id ſalſe dictum à Cicerone epiſtola ad Atticum libri quarti nona, καὶ τὸ Φωκυλίδου, vbi Pompeium perſtringere videtur, qui licet egregiè de Repub. loqueretur, parum tamẽ aut nihil differret à cæteris. Vnde illud ad eundem Atticũ lib. VII. Epiſtol. Dionyſius vir optimus, ego quos tu bonos eſſe dicas nõ intelligo, ipſe nullos noui: id quod probando latiſsimè proſequitur. Sed nos iam ſatis.

NEQVITIA.

QVoniam verò mare ipſum in primis ſalſum eſt, & ſal inde plurimum conficitur, totumq; illud elementum ſi exiccari poſſet, in ſal abiturũ eſt, Ægyptij ipſum quoq; ſal ita auerſabantur, vt ne pane quidem ſalito veſcerentur: quippe B cùm viuendi, vt ſæpe dictum, puritatem in primis adamarent, id fixum immotumq; animo gerebant, vt omnia nequitiæ irritamenta ſummouerent: itaque ſal ipſum ſummo ſtudio rejciebant, quod meram eſſe nequitiã intelligebant, cùm propter calorem ſal irritare libidinem, ſeminalemq; vim expergefacere & acuere feratur: vnde ſalacitas petulantiæ nomen. Exemplo verò ſint oſtrea & cõchylia in hunc vſum à nepotibus ſummo ſtudio conquiſita. Quin etiã mures abroſo ſale pregnãtes fieri tradit Ariſtoteles: ἁλιγενὴς præterea Venus, illiq; ſalacitatis ergò fanum ad portum maris aruſpices poni apud veteres iubebant. Et marini Dei omnes laſciuiores fœcundioresq; ponuntur à poëtis. Nimirum & illa Cœli virilia Saturni falce reciſa, & in mare prolapſa, Venerem gignunt, quippe omnes fructuũ vires abſciſę, atq; in humores viſcerum veluti in mare proiectę, ſicut illic Venerem, ita hîc libidinem gignunt. Theologi noſtri ſenſu longè ſeciore ſal accipiũt pro doctrina Euãgelica, idq; ſibi velle quod capite Leuitici ſecundo dicitur: Quicquid obtuleris ſacrificij ſale cõdies, nec auferes ſal fœderis Dei tui de ſacrificio tuo: in omni oblatione offeres ſal. quaſi dicere velit legislator, C quodcunq; docueris, quodcunq; correxeris, in quacunq; virtute verſatus fueris, ad Apoſtolicam æmulationem atq; imitationem tete accommoda: ſal enim terrę Apoſtoli, Domini ipſius teſtimonio. Nam ſicut omnis cibus ad nutrimentum aptus, diceret Heſychius, omni modo ſale condîtur, ita omnis ſermo vtilis ad iuuandum, Apoſtolicæ omni modo ſapientiæ neceſſarium habet condimentum. Sed vt ad mare reuertamur, fluxum id atq; lubricum, non vti ſal, ſolidum, & frugalibus vſibus commodum. Minimè prætereundus hic in diuinis literis locus, vbi legere eſt Iordanem fluuium retrorſum fontem verſus curſum ſuum reflexiſſe, quod, vt D. Ambroſius opinari videtur, ſignificat mollitudinẽ animi ad maris laſciuiam profluentem curſum tenuiſſe, & ad fontem, quippe ad originem, hoc eſt, Deum animi ipſius autorem cõuerſum eſſe. Quoniam verò ſcriptum eſt partem aquæ Iordanicæ defluxiſſe in mare, partem verò conuerſam ſubſtitiſſe, Adamantius qui per Iordanẽ baptiſmũ intelligit, ſententia priori non abſimili figuram hanc eſſe dicit, vt per ſubſiſtẽtes aquas accipiamus eos, qui eo abluti lauacro in pietatis dulcedine perſeuerãt: per eam verò partem quę defluat in mare, intelligamus eos, qui licet ad baptiſmũ venerint, in vitiorum tamen amaritudinẽ dilabuntur, eaq; ſalſugine corrupti, ſynceræ vitæ ſuauitate ca-

reant, cùm manifeſtum ſit in tota hominũ vita nihil dulcius innocentia reperiri, peccato verò nihil amarius, etiam ſi quædam aſpectu primo dulcia videantur. Sic apud Salomonẽ legitur Eccleſiaſte: Nam in nouiſsimis, inquit, amarius felle inuenies, quod initiò dulce videbatur. Faciũt ad hoc & Græcorũ fabulæ. Nam Arrianus in Indiæ deſcriptione fuiſſe ait inſulam incultã in Erythræo mari, No ſolam nomine, ſed Noſoram apud Stephanũ legere eſt, centũ fermè ſtadijs à littore diſtantem, quam indigenæ Soli ſacram eſſe affirmarent, in quã nemo trãſiret, aut ſi tranſiſſet, nõ amplius appareret, quoniã eam vna Nereidum incoleret obſcuro nomine, omnibus viris qui eò nauem appuliſſent, cõmiſceri ſolitam, ac eos poſtea in piſces conuerſos in mare dimittere: quo ſcelere iratum ei Solem ex inſula migrare iuſsiſſe, neq; eam renuiſſe, precatam tamen vt inſita ſibi voluptatis appetentia euaneſceret, Deumq; optatis annuiſſe, ac omnes, quos illa veneficijs mutarat in piſces, in homines rurſus ex piſcibus cõmutaſſe, vnde Ichthyophagorum genus emanarit. Ouidius tamen ait eam in piſcem mutatã, eoq; modo libidinis pruritus extingui potuit, ſi modò hæc eo loco intelligenda: D

Nais, an vt cantu, nimiumq; potentibus herbis, E
Verterat in tacitos iuuenilia corpora piſces
Donec idem paſſa eſt. IIII. Metamorph.

Atq; alibi apud eũdem autorem piſce legas Venerem latuiſſe: fuſus enim fugatusq; Veneris ardor, quò nam euadat niſi ad frigidam piſcium naturam, in quibus nullus alimenti fomes, quo iterum ſuccendi queat? Hinc noſtris etiam ieiunijs piſcis apponitur, vt eius cibo laſciuiæ calor tepefiat, atq; hinc etiam occaſio aliqua caſtimoniæ requiratur. Neq; obſtant quæ ſuperius de maris & maritimorũ ſalacitate diſſeruimus, quia piſcium genus, vt nonnulli diſputant, tametſi degat in mari, ἀτρύγετος tamẽ ea de cauſa mare ſæpius Homero dicitur, quòd fructum nullum gignat, ſed fluuiorum & imbrium dulcis humor per antiperiſtaſin amaritudinis corruptus, atq; in ſeſe collectus, veluti calor in aëre frigidiore deprehenſus, per frigidioris venti colluctationẽ in fulmẽ abit, ita hîc frigida materia quæ nõnihil terreni ſecum traxerit, intra calidam comprehẽſa, varia piſciũ genera producit, quorum inſitum frigus tepore inde maris facilè confouetur. Non enim omnia piſcium genera progenerant, argumento eſt, quòd ſimulac in mare pluuię deciderũt, Solq; flagrantius per ſudum irradiarit, extemplò videas ſuperficiẽ maris innumerabilibus piſciculorũ animulis pullulare, in quibus infinitus Apuarũ numerus, quę à Græcis ἀφύαι, quòd ex pluuia generantur, nomen accepere: oſtrea tamen ac cõchylia, quæ libidinoſa diximus, plus aëris admittũt, ac perinde ſpumoſiora ſunt, & ſalſugini coalita & applicita, quare minimè mirũ ſi accidat hęc ſalaciora fieri. Atqui nõ hîc teſtacea neq; cruſtacea inter piſces aſſumimus, ſed duo illa tantũ genera quę initiò poſita ſunt, vel lubrica, vel ſquamoſa: in his enim noſtra plurimũ dictio verſata eſt. quanquã Manilius eos qui Piſces horoſcopũ habuerint, libidinoſos futuros præſagit Aſtronomicôn IIII. F

Scilicet in piſcem ſeſe Cytherea nouauit,
Cùm Babyloniacas ſummerſa profugit ad vndas,
Anguipedem alatos vngues Typhona ferentem,
Inſeruitq; ſuos ſquamoſis piſcibus ignes.

AMICITIA FIRMA.

ALioqui ſal amicitię ſymbolum fuit, durationis gratia: corpora enim ſolidiora facit, & diutiſsimè cõſeruat, vnde hoſpitibus ante alios cibos apponi ſolitum

A litum, quo amicitiæ firmitas ac perseuerantia significetur. quare plerique ominosum habent, si sal in mensam profundi cõtigerit: contrà verò faustũ, si vinũ atque id merũ effusum sit. Vel, quia velut ex aquis sal multis & fusilibus in vnũ quoddam & solidum coit, ita ex diuerso conuenientes in vnum animi coalescant, fiatque Platonicum illud, μία ψυχή.

A MVSIS ET GRATIIS ALIENVS.

SEd vt ad piscem reuertamur, cùm animalia reliqua tam terrestria quàm volatilia, multa dent & ingenij & docilitatis experimẽta, soli pisces indociles prorsus & stupidi sint, prȩter pauca admodum, quȩ vel in Delphino, vel in paucissimis aliquot admiramur, mos apud Ægyptios inoleuerat, vt cognomento piscis hominem à Musis & Gratijs alienum cauillantes appellarent. Sed qui piscium partes tuentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua vestigia præ se ferant, sed propter habitationis dissidentiã, ea hominibus minus cognita: terrestria siquidem & aëria domi propémodũ & in nostro ferè omnia municipio cõtemplamur, quare multa facilius licuit explorare: Ægyptijs verò ea minus innotuisse quàm alijs, qui nullum cum piscibus cõmercium B habere voluerint. Nam vt reliqua huiusmodi multa dissimulem, in Eloro Sicilię fluuio, qui vrbem Eloram à se ita nuncupatã præterfluit, cicurũ genus pisciũ fuisse tradit Apollodorus: inclamati enim accedebant, & cibum è porrigentis manu placidissimè capiebant. Citat Stephanus Chronicon primum, vbi hęc ab Apollodoro memoriæ demandata fuerint. At veterum parsimonia nunquã satis laudari poteſt: nam apud Homerum nõ Græcos solùm, quo tempore circa Hellespontum militabant, piscibus abstinuisse comperias, sed & Phæacas, Horatij etiam nostri testimonio, helluones procosque ipsos Penelopes sola ganea nobiles, quamuis insulares essent, marinum obsonium nullum appetijsse. Vlyssis verò socios videas nõ nisi extrema necessitate coactos expiscari, quippe cõmeatu omni absumpto, ne Solis boues attingerẽt, nõ obsonij causa, sed vt famis ferociam, quȩ ob ingenitã importunitatem malesuada dicitur à poëtis, aliquo pabulo mitigarent. Videas apud Satyricos pisciũ esculenta, vtpote quæ tantùm ad luxũ & ingluuiem spectẽt, sæpius improbari. Neque lautiora aliter Romanis, vbi se delicijs dedere cœperunt, cõuiuia fuere, quàm opiparè piscibus instructa, C eo inquã tempore quo illis omni turpitudinis genere lasciuire licentius sibi permittebant, pristina prorsus abolita disciplina, quod Satyricus poëta carpit:

Atque ita defecit nostrum mare, dum gula sæuit
Retibus assiduis penitus scrutante, macello
Proxima nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum prouincia.

Ne verò quæ Seneca in Romanorũ luxuriam libro quæstionum tertio refert, hìc stomachosius repetam, Catonẽ meritò admirari solitũ accepimus, quomodo ciuitas salua esse posset, in qua piscis pluris quàm bos venundaretur: quod in hac quoque temporum miseria passim fieri, manifestum est.

GANEA.

NEque quidem satis fuit piscibus in escarum principatum admitti, verùm cò improbitatis & petulantię processere, vt soli sibi obsonij nomẽ vsurparint: nam veteres ὀψοφάγους, hoc est, obsonatores, vt Latini vocabulũ, à Græcis mutuati dixerunt, eos appellabant, qui pisces vndecunque conquisitos studiosius compararent. Demosthenem aiunt cùm Philocratẽ cupediarię impudicitiæque crimi-

naretur, cum ex auro proditorio & scorta & pisces cõmercatum accusasse. Quin D
etiam pro Ctesiphonte, cùm quidam in comitijs esse iam comedendi horã clamitaret, Nullò, inquit, pacto bone vir nos hodie pisceculos reddes: quasi lurcones & ganeones ex vno piscis esu notare vellet. Antagorã poëtam Antigonus Rex increpuit meritò, cùm eum deprehendisset in Congro pisce condiendo diligentius intentum, quamuis ipse regis curiositatẽ conuerso cauillo illuserit non infacetè: Antigonus enim dixerat, Putásne Antagora, Homerũ cùm illa scriberet, in Congro condiendo vnquam occupatum fuisse? cui Antagoras: Putásne Antigone Agamemnonem cùm illa faceret, quo quis modo cõgrum condiret, solicitũ fuisse? Piscem igitur pro ganea poni non ignarus Horatius, cùm Iccium ad frugalitatem hortaretur, cumq; commẽdaret quòd tali esset animo prǽditus, vt neq; rerum opulentia moueretur, neq; vilioris cibi frugalitatem aspernaretur, quippe qui in medio positorum abstemius herbis viueret, his tamen ita contentus esset, ita sibi rerum omnium opulentiam redundare putaret, ac si eum liquidus fortunæ riuus inauraret, id mox adiungit:

Verùm seu pisces seu porrum & cæpe trucidas. E

hoc est, siue lautiore victu, seu parco delectaris: per pisces delicatiores, vti dictũ, epulas, per porrũ & cæpe, frugalitatẽ intelligẽs. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus est, vel corporis pars: maritimorũ verò vis tãquã anima cõpacta, gratiam & voluptatẽ illis cõparauit. Sanè Plato, qui nihil ex Ægyptiorũ opinione in mari nasci Ioue dignum dixit, marina ipse corpora Dis amicissima arbitratus est: quare nõnulli asserunt Ægyptios sacerdotes non alia ratione maritimis abstinuisse, nisi vt piè casteq; viuerent, veriti forsan, qui delicias omnes auersarentur, ne piscis & cibus esset simul & condimentum. Beatos enim illos tantùm iudicabant, qui simplicẽ ac necessariũ cibum delicijs quibuscunq; præferebant, quod & saluberrimũ esse Plinius attestatur. Diodorus tamen primum ex radicibus, secundum ex pisce cibũ apud Ægyptios fuisse contendit. Cæterùm nos de sacerdotibus, non de profanis loquimur: nam & Horus ipse autor Ægyptius, alios omnes dicit pisce vesci solitos. Neq; nescimus ex lacu à Myride fosso tantã fuisse piscium capturam, vt argenti talentum singulis diebus vectigalis nomine reginæ persolueretur. Aliarũ verò gentium sacerdotes nõ modò piscem nõ ab F
horruerũt, sed & loca quędã Dis sacra esse cõmenti sunt, vt solis ipsis pisces inde capere liceret: cuiusmodi erant Rhiti in Attica regione iuxta Eleusinorũ fines aluei quidem ipsi tantùm fluminũ, cùm aqua omnis, quæ illic flueret ac refluerct, marina esset, quę loca Cereri & Proserpinæ sacra dictitabant, ac perinde solis sacerdotibus deberi. Quinetiam ætate nostra, fluminũ, stagnorũ lacuumq; plurimorum expiscationes sacerdotũ tantũ ditioni addictę sunt. Quoniã verò plerisque locis mordet Erasmus Christianissimi mores super esu pisciũ & ieiunijs, dum modò ita dicit: Cùm olim præcipuus gurgitũ luxus fuerit in piscibus, mirũ est hodie religionis causa vulgus piscibus vesci. Alibi: Olim vesci piscibus pro delicijs habebat̃, & infami vocabulo dicebantur opsophagi: nunc ea res magna est sanctimonia. Alibi his mordaciora cõminiscitur, quasi velit ostendere, adactos esse nos legibus, vt ieiuniorũ tempore piscibus vesci cõpellamur. Respõdemus ad hæc ex sanctissimorũ patrũ sentẽtia, pisces nõ ex edicto nobis oggeri, sunt enim multa & frugũ & olerũ genera, quib. nutriri valeamus: neq;, vt per argutos salsosq; iocos ritum perstringit, ad sanctimoniã vllius cuiuspiã opinione spectare: sed cùm Christiano homini tum semper, tũ in ieiunio maximè lasciuię omnis absti-

abstinentia proponatur, cibiq; in primis affluentia luxusq; corrigat, pisces tamē ad ieiuniorum consolationem indultos esse, qui quidem delectare aliquantulū, saginare verò aut obesum corpus reddere minimè possint: nullius enim, vt sæpe dicimus, aut parui sunt nutrimenti, ideoq; cibus est corporibus, quod nō Platonica tantùm, sed nostra etiā sibi philosophia deposcit, debilitandis idoneus. Sed Gregoriū ipsum audiamus. Epistola eius est ad Augustinū Britanniarū præsulem, in qua quantū ad ieiunia pertinet, pisciū esum ait ita homini Christiano indultum esse, vt hoc ei infirmitatis solatiū, non luxuriæ pariat incendiū: monetq; insuper, vt qui carnibus sibi abstinendū cōstituēre, sumptuosiora marinarū belluarū conuiuia instruere haudquaq̄ velint. Decret. dist. IIII. c. deniq;. C. & post pauca. Atqui ganeā ex pisce nō ea tantū causa significari dicendū, quòd auidius à lurconibus expetatur, q̄ quòd ipse quoq; piscis natura vorax est, quā quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quòd Thetis Scyllā Nisi eius opem implorantem in piscē vertere noluerit, verita scilicet ne actutū ab alijs piscibus deuoraret:

Nam miseros mutauit virginis artus
Cæruleo pollens coniux Neptunia regno:
B *Sed tamen externam squamis vestire puellam,*
Infidosq; inter teneram committere pisces
Non statuit, nimium est auidum pecus Amphitrites.

ANIMÆ.

NOn ignorādū verò pisces eruditioribus animas esse, quòd ex puriore quodam constent elemento, neq; multū cōcretus aliorū morentur, primiq; animatorum à Deo creati, vt obseruat Philo, quodammodo animalia, & nō animalia, vel vt ita dicam, mobilia inanimata, quibus ad solam corporis incolumitatē Deus animalem spiritum afflarit, veluti sal carnibus ne putrescat adhiberi solet. Apud Festū Pompeiū legas genus pisciculorū maiorum pro animis humanis Vulcano dari solitū, quotānisq; piscatorios ludos trās Tyberim in area Vulcani mēse Iunio celebratos. In quo illud animaduertendū, vulgatos Festi codices in damno esse, cùm in antiquo manu scripto legerim, quòd id genus pisciculorū viuorū datur ei Deo pro animis humanis: nō autem genus pisciculorū maiorū: C nam si maiores, quomodo pisciculi? Est & alterū eodem loco mendū, quòd scriptū est eos ludos fieri solere à pop. Ro. cùm vetus codex habeat, à prætore Ro.

INNOCENTIA.

NEq; desunt qui piscem innocentiæ hieroglyphicū esse contendant, cùm omnino sint innocui, neq; elementū suum ad insidias alijs inferēdas trāsgrediantur. eoq; spectare dicunt Pythagoræ præceptum, qui abstinendum esse piscibus edicto cauerit, ne persequerentur insontes.

DÆMONES IMPROBI.

ALij per animalia quę in aquis degūt, improbos dæmones significari tradiderūt, vt in sacris literis Ionethes Chaldæus interpretat: & superius vbi segregatas aquas ab aquis exposuimus, aliorum quorundam sententiam idē sentientiū recitauimus. Sanè Magi dæmonas aqueos dicunt lasciuię libidiniq; pręfectos: & marinos deos vetustas omnis pro hieroglyphico lasciuiæ posuit. Et pisces maris Euthymius ait positū pro dæmonibus, qui inter vitæ nostræ fluctuationes versantur, & in amara prauorum salsugine vitam ducunt.

GENTES.

IN Christianæ verò pietatis institutionibus, gentes quæ diuinum cultū non

dum suscepissent, per pisces indicabantur. Atqui gentes huiusmodi dæmonum cultui passim deditæ erant, quare piscatoribus hæc à Deo prouincia demandata, vt pisces in sacerdotum imperia redigerentur. Porrò Assertor noster Euangelio pisces assos comest, quod indicat, sacrificiū quod offertur Deo, non elixū, sed assum esse debere, fidem quippe veluti igni probatam, & sancto feruentem spiritu offerendam. Eodem respicit, Ambrosio teste, Seruatoris eiusdem nostri dictum Euangelio, simile esse cœli regnum reti misso in mare, quod piscium genus omne congreget, quæq; ibidem subsequūtur: vbi nimirū de mortalium animis sermo est, quæ ad sanctioris vitæ institutionem attrahantur. Quin & Propheta cùm de piorum congregatione loqueretur, super maria fundatā eam dixit. Apertissimè Esaias: Ecce, inquit, gentes quasi stillæ situlæ. LXX sic reddidere, Sicut aquæ multæ, quod idem est.

IGNORANTIA.

SQuamatum quidē & pinnulatū pisciū genus satis expositū est ex Origene, quæ scilicet eius hominis hieroglyphica sint, qui veterē possit hominē exuere: ideoq; omne quod habet squamas & pinnulas, tam in mari quàm in flumini- E
bus & stagnis, electo populo comedere cōcessum est. Illud addendum ex Hesychio, squamas ignorantiæ hieroglyphicum esse, quæ quidem opera beneficioq; scientiæ excuti amouerìq; possunt. Id in Paulo liquidò commonstratum, qui cùm veritatem ignoraret, cæcus factus est: addita verò Christi doctrina, quam Ananias ei prædicauit, ceciderunt vt squamæ ab oculis eius, & mox vidit.

AQVÆ.

ASsyriorum verò religio fuit, vt piscibus abstinerent in Rheæ veneratione, quæ quidem ea illis dea erat, quæ pluuijs potissimùm dominatur: ῥέω enim fluo est: putabant enim illi ex aqua & aëre naturam rerum præcipuè constare, proq; vnda pisces, pro aëre columbam venerabantur: de qua suo loco dictum.

FACELITIS.

QVamuis alij factū hoc in Facelitidis deæ, quæ Veneris fuisse filia perhibetur, cultum afferunt, eamq; olim in piscem cōmutatam, quā Syrij pro dea coluere, atq; in eius honorē Basso referente pisces argenteos in templa detulere. Chalon amnē in Syria ponit Xenophō, in quo magni & mansueti pisces, quos Syri veluti sacrosanctos habent, eosq; violari, æquè ac columbas, nefas putant. F

DERCETO.

QVin & Derceto, siue vt tradunt alij, Atargaten, muliebri effigie, quę in piscē ab vmbilico desineret, summæ venerationis deam in tēplis apud Ascalonē habuere. Et vt his finē imponamus, Oxyrynchitæ Ægypti populi piscem vrbis suæ cognominem summo cultu pro dea coluerunt, hiq; canem & mactare & esse soliti sunt in Cynopolitarum ignominiam & opprobrium, quòd illi piscem Oxyrynchum apud se pro deo habitum, comedere non verecundarentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino, vt suo loco dictum, capite faciebant.

HIEROGLYPHICORUM TOMI Primi finis.

HIEROGLYPHICORVM

IOANNIS PIERII VALE-
riani Bolzanii Bellunensis, Commenta-
riorum, siue de sacris Aegyptio-
rum, aliarumq'ue Gentium
literis,

TOMVS II.

In quo adiecti sunt ab CAEL. AVGVSTINO CVRIONE duo libri, multa pulcherrima Hieroglyphica, quæ à Ioanne Pierio aut prætermissa, aut non satis explicata fuerant, continentes.

BASILEAE.

ILLVSTRI AC GENEROSO

A heroi D. Ioanni Iacobo Fuggero, Kirchbergæ, Vueiſſenhorni, &c. domino, literarum præſidi, ac ſtudioſorum omnium Mecœnati, Ioannes Pierius Valerianus S. P. D.

VM ea munera, quib. humanū genus Deus liberaliſsimè honeſtatū voluit, mecū ipſe cōſidero, IO. IACOBE Fuggere heros ornatiſsime, in eā opinionem adducor, vt exiſtimē nullū maius reperiri poſſe, quàm literarū flagrans ſtudiū, vel diſcēdi cognoſcendiue cupiditatē potius, ex quib. & rerū bonarū voluntatē excitari, et verarū intelligentiā naſci perſpicimus, nihilq; in rerū natura exiſtere, quod ita tum mores erudiat, tū viā quaſi muniat ad ſummū ſplendorē conſectandū, quàm παιδείαν, humanitatē inquā atq; doctrinam. Idem planè te ſentire video, qui cùm omnē ſemper excellentem in ſocietate humana virtutē memorabilē extitiſſe cognoueris, tū ingenij, doctrinæ, ſapientiæ honores præcipuā habuiſſe erga mortale genus famam ac cōmendationē nō ignoras. Hanc vt verā & expreſſam minimeq; adumbratā tibi comparares,
B *nihil prætermittendū putauiſti quod ad verū ingenij cultū, animūq; doctrina informandū pertineret. Luſtrandā itaq; primò vnà cū fratrib. Galliā eruditiſsimis hominib. & liberalibus ſtudijs affluentē, mox Italiā omniū bonarū diſciplinarū altricē cenſuiſti: ac inde eā ſapientiæ morumq; laudē paulò pòſt ad tuos reuerſus veſtræ Germaniæ oſtēdiſti, vt iā omnes cognoſcerent te non ſolùm eximiā ad recta vitæ inſtituta progreſsionē feciſſe, ſed eos etiā aditus quaſi adaperuiſſe, quib. lætos vberesq; fructus ad genus humanū redūdaturos et ſperarent, & iā etiā cernerent: eamq; ſpē & expectationē de præſtanti conſilio tuo, ſucceſſus planè cōfirmauit et auxit. Videmus enim admirabilē illam tuā virtutē nō modò elegantiſsimarū artiū inſtitutione, ſciētia ac iudicio cōmendari, ſed etiā animi magnitudine, clientelis, munificentia, liberalitateq; mirū in modū illuſtrari, vt cōmoda, quæ ex tanta tua fortuna & amplitudine omnino maxima ſperabamus, lōgè maiora nos iā cōſecutos fateamur. Quamobrē vt multa prætermittā, egregia quadā ac planè inuicta animi celſitudine te præditū declaraſti, cùm maximas opes profunderes, vt bibliothecā magna librorū Latinorū, Græcorū, Hebraicorū, aliarumq; linguarum multitudine ex Italia, exterisq; prouincijs cōportata cōſtrueres et exornares, vt q̄ multorū hominū ſtudia laudatiſsimo exemplo ad dignitatē, ad rectiorū diſciplinarum cultum excitares. Tua enim ſemper laus erit, tibiq; acce-*
C *ptum referre debebunt ſtudioſi, quòd multis cōmodis fruuntur, et quòd animū optimarū artium ſcientia diſciplinarūq; ſtudijs excolere poſsint. Verū his in omnes collatis beneficijs, quæ maxima ſunt, acquieſcendū tibi minimè iudicaſti, quin potius maiora moliris, ac alterā illā planè regiam benignitatē adhibendam, dū afflictos recreas, iacentibus dexteram iſtam tuā pietate præſtantē porrigis, de bonorum cōmodis & ornamentis cogitas: dum omnes deniq; liberalitate immortalibuſq; beneficijs tibi deuincis. Siquidem exiſtimaſti te pro tua fortuna poſſe, pro acerrimo ſingulariq; iudicio debere, vt curares tenuiores, felicioríb. tamē auſpicijs natos adoleſcentes, tuis ſumptib. in Germania, Italia & Gallia benignè tantiſper fouendos & ſuſtentandos, dum eos in omni bonarum artium genere progreſſus feciſſent, vt docendi alios munus iam ſuſcipere ac obire poſsint. Quo quidem inſtituto nullū illuſtrius, nullum ad cōmemorationē nominis tui cum omni poſteritate adæquandam aptius eſſe iudicamus: hac enim ratione declaras te maximo ſemper honore dignū, teq; perſtudioſe ea ſequi, ex quibus vera, non adumbrata, laus naſcitur, & nomen tuū tot etiā & tam præclaris teſtimonijs virtutiſq; monumentis ad omnē memoriam cōmendatū celebrabitur. Nam quæcunq; accuratius nunc ſcripta & expolita Germanorum opera ſunt, ea ferè omnia ad te miſſa, & tuæ felicitati credita legūtur: & ſi non autorū cōmendatione, vel tuo ſaltē nomine ſunt in manib. Tibi debetur (de alijs eruditiſsimorū virorum lucubrationibus, quæ ſatis*

multæ sunt, nihil dico) quòd Demosthenẽ, Aeschinem, Isocratem, Pausaniã, ad nostrorũ homi- D
nũ cognitionem translatos habemus, dũ eruditione præstantem virũ Hieronymum Vuolsiũ in
clientelam suscipis, ac præmijs ornas. Hæc cùm sermone omniũ ad nos perferuntur, cùm in editis
libris videmus & legimus, felices eos iudicamus, quib. Dei beneficio datum, vel vsu familiaritatis,
vel officijs aliquib. tibi cõiungi, qui à tantis ornamentis cõmendationẽ ducis. Quapropter ego pri
mus fortassis eorũ, qui ne de facie quidem te norint, accuratè operã dedi, vt aliqua in re animũ ti
bi atq; obseruantiam probarẽ meã. Nam Hieroglyphicorũ meorũ cõmentariorum alterum To-
mũ ad te mittendum censui, vt vnicũ studiosorũ ornatorẽ, cunctarũq; artiũ bonarũ præsidẽ: ad-
ductus nõ solùm humanitate ac benignitate tua, plurimis quidẽ & amplissimis officijs perspecta
studiosis omnib. verùm etiã, vt iã dixi, opinione quæ apud me est, de egregia tua erga literas pro-
mouẽdas volũtate. Cui quæso aptius ac cõuenĩetius huiuscemodi scripta mitti possunt, q̃ ei qui ita
illa semper amauit & excoluit, vt in his ipsis vel tractandis, vel iudicãdis longè omnib. præstet, ac
maximè insignis habeatur? Accessit huc et similitudo quædã, quã te habere video cũ ornatissimo
Florentinorũ principe Cosmo, qui cùm familia Medicea ortus sit: hoc est, sapientiæ stirpe, auita
quadam benignitate solus hoc tẽpore in Italia inuentus, literarũ, venustatis, elegantiæ, atq; adeò
virtutũ omniũ vindex. Quamobrem cùm singulos ferè Cõmentarios amicis varijs inscripsissem, E
priorem Tomũ in vniuersum huic optimo Principi tuendum cõseruandumq; permisi. Pari ratio
ne satis feliciter agi cum hoc altero Tomo iam existimaui, si eum in tuam clientelam de me ab-
sente, deditissimo certè, tanquã præsente susceperis, quod te facturũ pro singulari tua humanitate
minimè dubito, cùm iã Fuggerana domus in ipsa Germania nõ solùm singulos ac vniuersos debi
tis officijs complectatur, sed virtutis ipsius quasi seminariũ existat. Præterea si requirendus erat
literarũ patronus, quis hoc tempore citius comparandus, apud quem tanquã portũ, ipsæ contra
barbariam opem & patrociniũ inueniant? Equidem quod ad me attinet, quotiescunq; ad inge
nium, studia, & instituta, tua inquã & Cosmi Medicei cõsiderãda animũ confero, non possum
non confiteri me maximo cumulari gaudio, cùm propter multa, quæ & sapienter facitis, & o-
ptimè ratione temporũ habita statutis, tum quòd in tanta bonorum Principũ orbitate, tantaq;
beneficorũ et liberaliũ hominũ inopia, qua hodie passim in orbe Christiano (quod pudet dicere)
laboramus, pro humanitate, pieśantia liberalitate prolixa, alijs libentissimè ea largimini, quæ
magnis laborib. singulari industria consecuti estis: quodq; omnes intelligunt vos in beatis & o-
mni copiarũ genere florentibus ciuitatib. principem locum tenere, in summa tamen vestra fortu
na virtutis laudem magis enitescere, quàm fortunæ gratiam. Quæ iam tuæ ἐξοχῇ adferimus: ex- F
plicationem cõtinent eorũ quæ sacerdotes Aegyptij ἱερογλυφικῶς circa corporis humani fabricã
cõmenti sunt, auspicati à capite longè nobilissima parte: ne quis existimet hos ipsos Aegyptios ita
brutorũ cultui deditos, vt nõ etiã hominẽ qua meretur veneratione susceptũ reliquis omnib. præ-
tulerint, ac μικρόκοσμον agnouerint. Nã si multa eruditi viri admirati, quæ illi in eo animantiũ
genere quod nos rationis expers ducimus, obseruassent, longè ea plura sunt, quæ solo ex homine sa
crarũ apud eos literarũ materiã ad sua illa hieroglyphica suppeditarint, quippe cuius mẽbra sin
gula in huiusmodi mysteria receperũt. Hasce meas lucubrationes separatim eo nomine tibi debe
ri intelligebã, quo studiosi & boni omnes cõmuniter ingenij sui monumẽta tibi deberi profitetur.
Et certè si iusti rerũ æstimatores esse volumus, literati, optimisq; studijs dediti, nulla alia ratione
maiorẽ suorũ laborũ cõmendationẽ sperare possunt, quàm si in eius Principis nomine illas appa-
rere fecerint, in cuius autoritate & iudicio præcipua proborum doctorumq; pars acquie-
scit, & qui animi magnitudinem diligentia, integritate & consilio susti-
net, atq; tum literarum gloria, tum etiam sapientiæ
laude fruitur. Vale.

IO-

IO. PIERII VALERIANI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM, AD IOANNEM IACOBVM FVGGERVM, DE IIS QVÆ PER CAPVT SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM literis.

PRINCIPIVM.

RÆCIPVVM quidem Capitis hieroglyphicum apud omnes fuit, vt ex eo principium intelligeretur: id vel frequentissimus autorum vsus, vel nominis ipsius indicat originatio: siquidem ita vocatũ ait Varro, quòd ab eo capiant initium & sensus, & nerui. Vel cotidianus sermo apertè declarat, dum aliquem esse huic vel illi rei caput dictitamus: dum à capite aliquid exordiri: dum in prouerbijs, piscem à capite primùm putere, Græci dicunt, cùm malorum publicorum & priuatorum causam in reipublicæ vel familiæ cuiusquam principe consistere profitentur, ad id Platonicum scilicet innuentes, tales esse ciues, quales qui primatũ inter eos obtinent. Et Cicero, caput esse ad beatè viuendum securitatem ait. Pro præcipuo verò, ad Appium epist. An tibi obuiam non prodirem? primùm Appio Claudio, deinde Imperatori, deinde more maiorum, deinde, quod caput est, amico. Sed quid alienis adeò immoremur, cùm nostris abundè vti possimus? Ipso statim Bibliorum principio, Beresith, Aquila vertit, ἐν κεφαλίδι, in capitulo, quòd caput initium custosq; rerum sit: vulgata æditio fecit, In principio, quod hieroglyphici esset interpretamentum. Alij dixerunt, in capite, in Filio: nam mundus per ipsum factus est. Quod verò in Esaiæ visione habetur de Seraphim duobus, qui senis singuli alis præditi, binis caput Dei velabant, binis alteris eiusdem pedes obtegebant, per adopertum caput, exordia Dei incomperta esse interpretatur Adamantius: per obtectos verò pedes, nouissima nõ comprehendi: sola media in conspicuo esse, opera quippe eius, diuinæ indicia prouidentiæ, coelorum motus varios, Solis, Lunæ, stellarumq; progressus, terræ, maris, & aeris vicissitudines, & quæcunq; in rerum natura suo sunt ordine disposita: sed enim quæ ante ista fuerint, nouit nemo. Ex ijs quæ sunt, Deum intelligimus: post hæc quæ futura sunt, credere quidem possumus, sed scire nequimus. Vnde legas apud concionantem in diuinis literis Regem: Annunciate mihi priora, & nouissima quæ erunt, & dicam vos esse Deos.

DIVINITAS.

IN Deo sanè Caput cùm ponimus, id quod in eo constat diuinitatis intelligimus, quæ cuncta scilicet præcedit, & cui omnia subiecta sunt, diceret Eucherius. Idem & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid sit diuinitas, explicat. Tam insano verò cultu Ægyptij caput omne venerabantur, vt à capitibus & & armis brutorum prorsus abstinerent, diuinitati iniuriam facere arbitrati, si quis illa esitasset. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis similitudinem compactum, in eoq; duos animæ diuinos circuitus interlocatos, esseq; membrum diuinissimum, ac reliquorum omnino princeps: reliqua, vt ca-

piti seruiant adiuncta. Caput, ait Hierosolymitanus Hesychius, vt hoc obiter D addamus, vniuscuiusq; animalis ratione pollentis mens dicitur, cuius sedes cerebrum: vnde caput, & cuncta quæ adhærent iecori, super altare in holocaustum ponere iubemur: nam & cor & iecur concupiscentiæ nostræ impetum, motumq; continent. Hinc Paulus nobis bene precatus, Pax, inquit, Dei quę exuperat omnẽ sensum, custodiat corda vestra, & intelligẽtias vestras. Idem Hesychius huc adnectit illud ex Esaia: Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vsq; ad verticem nõ est in eo sanitas: quod enim in nobis est rationis, vt dictum, in vtroq; habitat, & corde, & cerebro. Non decet autem mẽtem sobriam diuidi, sed esse veluti vinculum, quod affectus nostros ad sanam rationem adiungat atq; deuinciat.

DOMINIVM.

ET quamuis per se caput principatus indicium sit, longè tamẽ significantius hieroglyphiceq; magis id ostendit, si fascia redimatur, siue ea corona, siue, vt apud Græcos, diadema vocetur. Nam & coniectores eo redimiculo caput insignitum per somnium visum, dominij signum autumant. Sedenim diademati E suus est locus inter vestimenta, vbi reliqua tractamus insignia: nunc de capite simpliciter verba facimus.

MVNDI MOLES.

SErapidis simulacrũ apud veteres autores celeberrimũ, cœlum habere caput dicebatur. Vnde Eustathius eruditè primo Iliados, veteres ait cœlum pro capite accepisse: atq; ita Pallas de cœlo descendit, incitatiorem Achillis iram cõpressura. Sed quoniam multa super eo toto opere dicenda sunt, quòd id sibi numen Ægyptij pro rerum natura confinxere, non importunũ fuerit loco hoc totam hieroglyphicã eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur, semel eo modo describere, quo exhibita est ab oraculo, quod vt fertur ipse de seipso in Nicocreontis Cyprij regis gratiam his carminibus enunciauit:

εἰμὶ θεὸς τοῖος δ' εἴμασι οἷον κ' ἐγὼ εἴπω,
οὐράνιος κόσμος κεφαλὴ, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' οὔατ' ἐν αἰθέρι κεῖται,
ὄμματα τηλαυγὲς λαμπροῦ φάος ἠελίοιο.

Sed quoniã in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ est, τοῖος δ' εἴμασι, F legere est castigatiore versu, τοῖς δ' εἰμαθεῖν, si cui ea magis arrideat, dicamus:

Sum Deus, vt discas, talis, qualem ipse docebo,
Cœlestis mundus caput est, mare venter opacum,
Terra pedes, aures versantur in æthere summo,
Lux, oculi, quam solis habet splendentis imago.

Vbi animaduertendum, ventrem pro mari, & vice versa, mare pro ventre etiã apud alios accipi, præsertimq; apud coniectores. Nam Hippocrates Cous horum sententiam secutus, cum ægrotum qui per nocturnã imaginem mare perturbatum viderit, morbo ventris tentari conijcit, idq; minimè contemptui habendũ iudicat, qui adhibitis remedijs, quo nutricatu is curandus sit, statim docet. Quin apud nos etiam in sacris literis aliquid in hanc sententiam de Deo legere est. Nam, vt Cyprianus ait, mali dæmones ita per fabulas ea deprauabant, quę manifestissimis passim verbis in diuinis literis explicantur: vt illud in hanc sententiam apud Esaiam LXVI. Quam mihi sedem ædificabitis? aut quis lo-

cus

A cus ad requiem mihi? cœlum mihi thronus est, terra autem scabellum pedum meorum. quod, quo sit intellectu accipiendum, videris apud Adamantium super Genesi, homilia prima. Apud Hieremiam XXIII, No'nne cœlum & terram ego impleo? Et Prouerb. XV, In omni loco oculi Dei speculantur bonos & malos. Hinc Cyprianus idem, in abditis & secretis vel semotis locis, in cubiculis etiam ipsis, orandum monet, idq; magis fidei cõuenire, vt sciamus Deum vbiq; esse præsentem, audire omnes & videre, & maiestatis suæ plenitudine in abdita quæq; & occulta penetrare. Cùm itaq; veteres per Serapin vniuersam mundi molem, & ipsa rerũ principia intelligerent, certatim eum templis magnificentissimis honestarunt: cuiusmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Alexandrea celebrabantur. Pausanias Athenis etiamnum templum Serapidis fuisse narrat Ptolemæi in gratiam structum. Inuaserat autem Ptolemæum Lagi superstitio ex dæmonis apparitione, qui iusserat, vt apud Eustathiũ est, mitti nauem, quæ appulit, Phocidi, & accepto inde oraculo Sinopen accessit, indeq; Iouis Serapidis simulacrum transtulit, quod quidem cuiusnam esset materiæ discerni nõ po-
B terat, nempe vt chaos ipsum, cuius symbolum erat, præ se ferret. Et quod illi simulacrum in templo Alexandreæ ita vastum erectũ est, vt dextera vnum parietem, alterum læua perstringeret, ex omnibus metallorũ lignorumq; generibus compositum ferebatur, vt nihil nõ complecteretur quod terra vel proferat, vel intra viscera abditum occultarit.

LOCVPLETATIO.

EA autem potissimũ de causa Serapis in cultu erat, quòd persuasum mortalibus fuit, inde locupletiores diuitias obuenire. Ait enim Psellus, dæmonas nobis sæpe diuitias polliceri. Porphyrius magnorum dæmonum principes Serapin & Proserpinã agnoscit. Nam omnino qui apud Ægyptios Serapis, apud Græcos Pluto est, & Pluto idem qui diuitiarũ deus. Hinc auarissima meretrix apud Catullum solicita est vt ad Serapin deferatur, cui preces alleget, diuitias & opes petitura, quòd is dæmonum princeps locupletandis supplicibus dare operam, eius superstitionis errore crederetur, atq; ideo gestare calathũ, de quo paulò pòst plura, vnde bona hæc liberalissimè depromerentur: nunc pauca hęc pro re sufficiat attigisse.

LVCRVM.

C EST & lucri signum caput, verùm id apud cõiectores: illi enim capitis magnitudinem insolitam, per nocturnam imaginem oblatam, diuitiarũ accessionem significare tradunt, propterea quòd vulgò numi, vt apud Artemidorum est, capita vocantur.

SALVS.

REceptum etiam est apud omnes, vt caput pro salutis hieroglyphico ponatur, idq; in extremo discrimine cõmendare, id adiurare, id deuouere. Hinc totiens apud Homerum ea loquendi figura, ἐπ' ὀδυσῆι κάρη, ἐπ' ἐμοῖο κάρη. Hinc Ti. Gracchus cùm salutem suam populo cõmendaret, manu capiti superposita ire perrexit in Capitolium, quod illi malè vertit, interpretantibus inimicis, eum eo signo diadema sibi deposcere. Tale aliquid apud Aristophanem Acharnanibus legas, dicente Dicæopoli: Et si non iusta profatus fuero manu supra caput imposita, quæq; vniuersus approbet populus. Sed & portenta huic subscribunt significationi: tacta siquidem de cœlo Cæsarũ æde, capita omnibus statuis simul deciderunt: quo quidem ostento præmõstratum est, Cæsarũ progeniem

vnà cum Nerone eius gentis vltimo defecturam. D.

DOCTRINA IMPERIO'VE PRÆSTANTES.

ANtiquum autem fuit institutum, eos honore numismatũ decorare, qui vel doctrina vel imperio cæteris antecellerẽt. quare Mitylenei Sapphûs imaginem numis impressere, Homerum Chij, autore Strabone. Horum exemplum secuti Mantuani principes, Maronis sui speciem in numis aliquandiu expressere, non immeritò sibi alumno eo applaudentes, qui Venetiam vniuersam sui nominis celebritate sempiternæ gloriæ cõmendarit. Plurimùm verò principũ imagines posteritati per eiusmodi monumenta innotuêre, neq; numis tantùm, verùm etiam gemmis expressæ: vt tot statuarũ memoriã, quibus nõ suam tantùm similitudinẽ humano habitu insignem esse voluerũt, verùm etiã facies suas dijs adscribi, vtq; ipsi eorũ nominib. vocitari se iusserint, prætereamus. Longè illud simplicius, quòd Octauianus Augustus numum cusit in quo singula ex vtraq; facie capita, atq; ea quidem pulcherrimè elaborata: eorum alterius inscriptio est, DIVOS IVLIVS. alterius AVGVSTVS DIVI F. quam quidẽ inscriptionẽ multis alijs in monumentis vsurpauit, vt in lapidibus qui ruinarũ iniuriã effugerunt, passim Romę legitur: cui vt adblandiretur Maro, Æneidos sexto, Diui eum genus appellauit: in antiquissimis enim Romanæ bibliothecę codicib. habetur, AVGVSTVS CÆSAR DIVI GENVS. Idem cùm Sphingem repudiasset, qua tabellas signare solitus erat, nõ sine multorum conuicijs, qui ænigmata illum missitare cauillabantur, Alexandri aliquandiu imagine signauit, quoad sua demũ vti collibuit, cùm autoritatis iam validissimè corroboratæ, clarissimusq; haberetur. Quin ea signare, qui quoq; subsecuti sunt principes, perseuerarunt. E

PROSPERITAS.

QVod verò pertinet ad Alexandri imaginẽ, persuasum olim fuit, peruulgata inter homines opinione illi prosperè omnia successura, omnesq; eius actiones adiuuari, qui Alexandrum vel auro vel argento expressum gestitaret, adeò vt Macriana familia, quam suo tempore nobilissimam Romæ fuisse Trebellius attestatur, Alexandri effigiẽ cõsueuerit habere quasi familiarem, apud viros quidem in auro vel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocherijs, & in annulis, & in omni ornamentorũ genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexãdri studiosissimus fuit, cuius imagines cùm passim renouasset, mortales, vt huic eius studio adularentur, statuas aliquot erexere, quæ vno corpore facies duas gestarent, Alexandri scilicet & Antonini. Quam quidem superstitionẽ Chrysostomus acerrima insectatur increpatione: nam & eo tempore abusus huiusmodi circumligandi aurea Alexandri Macedonis numismata capiti vel pedibus, auferri nondum potuerat. F

DIVINA PROVIDENTIA.

IN Theodosij & aliorũ qui eo seculo fuerunt Imperatorũ insignibus, in atrio prędidis Thebaidos nuncupati, argumentũ hoc pictum spectabatur, cuius exemplũ in quodam eius militiæ ordinũ officiorumq; canone descriptũ Romæ apud Maffęos inspexi. Tabula est libris quodam ordine dispositis onusta, quorum nõnulli syllabarijs quibusdam notis inscripti sunt, quibus per compendiũ contentę in eis rationes indicabantur: alij nihil præscriptũ habent. Supra tabulam fastigium attollitur, in media cuius facie genij duo latum sustentãt orbem, in quo caput instar humani, cuius ita inscriptio est, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis verò tabulæ quæ descriptos, vti diximus, libros continet, singulis

A gulis capita singula sunt apposita, quorum superius à dextera inscriptionem cir cunductam ostendit, VIRTVS. alterum à læua, SCIENTIA. inferius à dextera, AVCTORITAS. quartũ à læua, FELICITAS. Quod quidem, vt puto, innuit rerum omnium gerendarum summã à Deo primùm emanare, eumq; conciliandum in primis, vt nostra omnia fortunentur. Mox necessariã esse virtutem, quippe animosum, aptum, & idoneum esse debere hominem qui præclara sit facinora aggressurus. Verùm virtutem solam parũ prodesse, nisi accesserit & disciplina, cuius sciẽtia eruditi, & tempora & occasiones internoscamus. Sedenim & hæc & illa vix sufficient, nisi & autoritas adiuncta fuerit, qua milites populiq; sub imperio contineantur, iussaq; non contanter exequantur. Vnde legas de Vespasiano, cùm esset iam à militibus salutatus Imperator, autoritatẽ & quasi maiestatem quandam inopinato scilicet & adhuc nouo principi defuisse, quæ non prius accesserit, quàm è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, sedentẽ pro tribunali pariter adijssent, orantes, vt Tranquillus ait, opem valetudinis demonstratã à Serapide per quietem, restituturum oculos, si
B inspuisset: confirmaturum crus, si dignaretur calce contingere: cumq; vix fides esset rem vllo modo successurã: ideoq; ne experiri quidẽ auderet, extremò hortantibus amicis palàm pro concione vtrunq; tentauit, nec euentus defuit, atque ita, quod primùm desiderabatur, autoritatẽ indeptus est. Sed & quarta necessaria est, felicitas quippe: licet enim animis valeas, experientia sis eruditus, autoritateq; cõmunitus, nisi tibi res feliciter cedat, ruere plerunq; omnia, & elabi in irritum experieris. Addita huic & altera tabula cum eisdem libris & librorum notis & genijs in fastigio orbem cum capite sustollentibus, sed angulares circuli affixi adscripta habent nomina singula singuli, VER, ÆSTAS, AVTVMNVS, HYEMS, vt scilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere, vt suo quæq; tempore agantur, procurenturue.

MVSA.

NVdum autem mulieris caput, quale Nympharum fingunt, nullis gestaminibus appositis, quæ hieroglyphici notitiam afferre solent, sed quod comã habeat nonnunquã ab occipitio nodo cõprensam, nonnunquã in humeros negligenter diffusam, Diodorus Musæ hieroglyphicum esse cõtendit, cuius dicto
C standum, cùm in huiusmodi rebus indagandis non incuriosus fuerit, tametsi nonnunquam sententiam ex vulgo mutuatur.

TERROR.

MVliebre simulacrũ horrifica specie fabrefactũ apud Corinthios, imago terroris erat, de quo Pausanias lib. II. Atque huc nõnulli trahũt Medusæ caput, quã Domitianus pro pectore gestare gauisus est, vt sui admirationẽ apud omnes incuteret. Quamuis non desint, qui factum id ab eo in gratiam Palladis, quã vnicè coleret, interpretantur. Sedenim de Medusa plenius in Anguium commentario.

ADVERSARIVS.

APud mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis gestũ tortuosam, idq; contradicentẽ aduersariũ significare: cuiusmodi simulacrum in X. Scorpij gradũ intulere, eoq; supra horizontem ascendente in lucẽ editũ,

ceruicis fore indomitæ, opinionisq; destinatæ, futurum esse præsagiunt. D

ROMA.

MVlieris verò caput galeatum in plerisq; numis Romam ostendit, non tantùm quia Romani nihil nõ armis arrogarint, aut quia suam ad Martẽ originem referre voluerint, quàm vt arcanum illud suum de Romæ nomine publicari vetito, peritis quidem rerum patefacerent, vulgo verò tenebricosius obscurarent, re ad interpretationem aliam distracta. Gergithius enim autor minimè contemnendus, antiquũ Romę nomen Cephalon fuisse tradit, quæ quidem

Tantum alias inter caput elatura esset,
Quantum lenta solent inter viburna cupreßi.

Sed nos quid soliciti sumus, quibus rationibus Roma sit caput, cùm Dominus Deus noster Christus Petro prædixerit, nomen illi Cephas conuenire, quẽ scilicet Romæ principatui destinasset. Aliàs verò cùm eum Petrũ nominat, ad Capitoli immobile saxum alludit, ac perinde omnium, non Romanorũ tantùm, sed quaqua tota terra habitabilis extenderetur, caput futurus esset. quod dictũ volui, vt Oecolampadij cõuersio diligentius expenderetur, qui cùm Theophy- E lactum Latinum faceret, verba illa, πάσης τῆς οἰκουμένης, videtur prætermisisse.

DE BICIPITIO.

CVSTODIA.

DVo verò humana capita, quorum alterum maris, quod intrò aspiceret: alterum fœminæ, quod extrà prospectaret, custodiã significare Ægyptij tradiderũt, propterea quòd hieroglyphici huiusmodi beneficio sese à nullo dæmonum infestari posse persuasum habebant: & vt Horus ait, figura hæc satis superq; ad tutelã sufficere credebatur, nullis vel literis, vel imprecationibus appositis, quæ infortunium amolirentur.

DI MANES.

INuenias plerunq; in veterum monumentis capita duo, duabus additis infernè literis D.M. quod DIS MANIBVS, hoc est, defunctorum tutelaribus sacrum vel commendatum intelligas. Cæterùm, vti dicebamus, Ægyptij id ipsum innuere volẽtes, & tutelam significantes, nullas addebant literas. Manes verò & superos & inferos, augures dicebãt, inuocabantq; eos ita nuncupatos, F quod per omnia ætheria terrenaq; manare arbitrabantur.

ANIMADVERSIO SEVERA.

TEnedium numum memorat Pollux, ab vna cuius parte duo essent capita, ab altera securis, cusa. Seuerißimæ hoc animaduersionis signum, vt in Armis alibi diximus, habebatur, qua Tenediorum Rex filium percuti iußit adulterij conuictum, lata prius ab eo lege, vt in adulterio deprehensi mas & fœmina eodem supplicio securi subijcerentur. Quo iudicio cùm neq; filio pepercisset, rem eo monumento iußit insigniri. Meminit huius legis etiam Aristoteles in Tenediorum republica. Et prouerbium in acerbos iudices inde factum, Tenedia securis.

PRVDENTIA.

QVòd verò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimum fuit, sunt qui prudentiam solertiamq; regis præ se ferre autument: prudentis enim hominis est pręterita noscere, futura verò multò antè præuidere. Hinc illa apud Persium

excla-

A exclamatio, cùm hominis nescio cuius prudentiam desideraret:

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit.

Eodem fermè significato Anteuorta Postuortaque, diuinitatis assumptitiæ comites colebantur.

ANNVS INIENS.

NEque tamen desunt, qui bicipitium hoc ad munus occludendi aperiendique anni referant: nam & Cyprianus bifrontem eum exprimi scribit, quòd in medio constitutus, annũ incipientem pariter & recedentem spectare videatur. Quæ verò super hoc Ouidius latè describit, apud eum vidẽda prætereo. Imberbe Iani bicipitiũ in numo quodam est, ab cuius altera parte quadrigæ sunt, cum Ioue fulminante: inscriptio literis fossilibus, ROMA, quod nimirũ ipsius Reip. sigillum fuerit. Geminus verò Ianus vtraque facie barbatus in argenteo numo est, in quo literæ, L. F. M. F. O. V. R. I. Ab altera parte trophæum est cum flagello & sceptro, cuius apex serpentinus: Roma iuxtà, quæ coronam ciuicam trophæo superimponit.

B

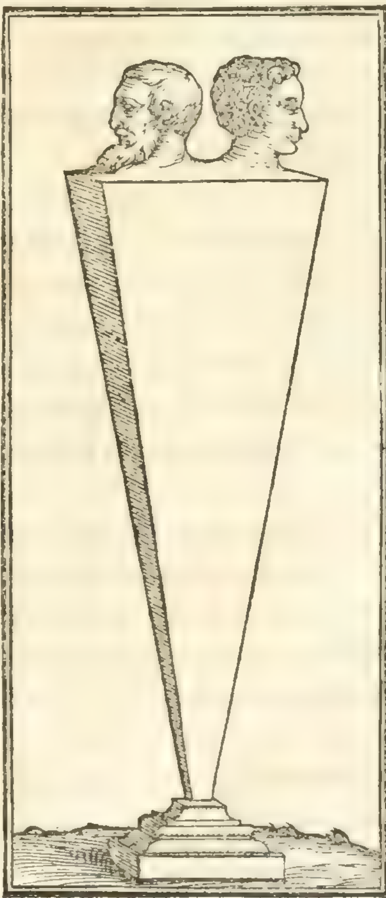
SATVRNI BENEFICIA.

IAnicolos plerosque numos videas capitibus geminis vna ceruice contentis, vna parte signatos, altera naui. Sunt qui ex hieroglyphicis huiusmodi Saturni beneficia significari tradant, Ianũque eo monumento Saturno gratiã relatam voluisse, qui naui ex Ægypto in Italiam vectus agriculturã cõmonstrarit: nam à satu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico verò huiusmodi numo ita Ouidius:

At bona posteritas puppim signauit in ære,
Hospitis aduentum testificata Dei.

Hunc verò fuisse primum numum cusum, & à Iano ipso signandi æris morem inuentum, plerique memoriæ prodidere. Sed & Cecropis effigies biceps facta, quòd linguas duas calleret, Græcã & Ægyptiacam. Porrò fama est Athenienses Ægyptiorum colonos fuisse, è Sacensi ciuitate duce Cecrope deductos, vt Nazianzenus in Monodia Basilij.

BENE CONSVLTORVM stabilitas.

C

INCONSTANTIA.

ALioqui Mathematici bicipitium inconstantiæ hieroglyphicum posuere. Nam tertio supra vigesimum Leonis gradu bicipitis hominis simulacrum oriri confinxere, quòd eo ascẽdente gradu natum, inconstantis ac leuiter mutabilis voluntatis atque sententiæ fore præsagiunt.

COntrà verò quos Ianos huiusmodi bicipitio insignes plerisque locis videas, sed sine manibus ac sine pedibus, quadrangulari quodam scapo ita præciso, vt ab humeris vbi in quadrum abire incipit, deorsum versus magis ac magis angustetur, per hieroglyphicum hoc sunt qui firmitudinem & stabilitatem eorum denotari dicant, quæ sapienter & maturo consilio gerantur. Quòd verò manibus & pedibus careant, vim diuinam ostendit, cui nihil

horum opus vt quod facere destinarit efficiat: Deus enim simul & annuit, & totum nutu tremefecit Olympum. Et alter, Dicto citius tumida æquora placat. Illa præterea dilatatio quæ fit à basi sursum versus ascendendo, ostendit humana omnia, quo diuinitati propius accedũt, eo augustiora ampliora'ꝗ fieri. Vnde apud Maronē Dido apotheosin sibi, ob res à se præclarè gestas pollicita, dicit: D

Et nunc magna mei sub terras ibit imago. de quo alibi latius.

DE TRICIPITIO.

GERYONES.

Er tricipitiũ verò Geryonem in primis significari passim inuenias. Quid autē sibi Geryones velit, & vtrũ historicũ an fabulosum fuerit cõmentum, vt adhuc in ambiguo sit, scriptorum varietas efficit: vulgatior tamen ea est opinio, tris in Hispania fratres vnanimi concordia imperiũ obtinuisse, quos Hercules oppresserit. Græci, vt ingenio sunt ad cõminiscendũ noua promptissimo, alia atꝗ alia super Geryone tradiderunt: sed inter eos Hecatæus Geryonē affirmat loca circa Ambraciam & Amphilochos tenuisse, indeꝗ abactas boues, quæ specie mira reperiant̃ in ea regione valde herbida, & pascuis lætissima. Alij in Euxino ponto vrbem τρικαρηνίαν memorãt, cuius principem Geryonem Hercules sustulerit, cum'ꝗ boues speciosissimas eius abigeret, interroganti cuius illæ fuissent, responsum, Geryonæ Tricareni, quod tricipitis sonat, inde datum locum fabulæ.

HISPANIA.

SAnè vt Hispania, quæ tripartitò diuisa est, per hieroglyphicũ Geryonis intelligatur, tum autores pleriꝗ, tum Imp. Hadriani tertiũ Consulis numus ostendit, in quo simulacrũ triceps hastæ innixũ, quod dubio procul factũ ob Hispaniam peragratam, siue vt originationem suam ostenderet, quòd Gaditana esset matre genitus, vt apud Spartianum est.

LVNA MENSISV'E.

INterpretes Hesiodi τρικέφαλον γηρυονῆα Lunã significari contendunt: alij tempus præsens, præteritum & futurum: alij triplicem mensis diuisionem, quæ ternis apud Græcos denarijs dispescitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Græcorum nuncupationes sunt, ἱσαμένου, ἐπὶ δέκα, φθίνοντος, quarum nuncupationum vltima, dierum numeri Romano more retrocedunt.

AVXILIARES.

NEꝗ me præterit Plutarchũ in libro De ciuilibus institutionibus ad Traianum, asserere Geryonē multis oculis, multis manibus & pedibus præditũ ea de causa vulgò dictitatum, quòd in negotijs obeundis consilio vno, multorũ opera vti consuerit, quod in principe vel alio quopiam, cui reipub. summa credita sit, cõmendabile plurimũ habetur. Non enim omnia possumus omnes. Idcirco'ꝗ Pelopides laudatur, qui legationē initurus, cùm se ad dicendũ parum idoneum intelligeret, adiutorē sibi sociumꝗ muneris Epaminondã cooptauit. Sic Nicias cũ ad labores tolerãdos imbecillo admodũ corpore & inexperto esset, Lamachũ sibi & robustũ & industriũ sociũ accepit. Quòd verò ait Plutarchus Geryonē pluribus oculis manibusꝗ præditũ, eundē & quadricipitē legas apud

A Ariſtophanem, vbi de Lamacho loquitur, βοῦλ' διαμάχεσθαι Γηρυόνῃ τετραπτίλῳ.

SOL.

TRriceps quoque Serapidis imago in numiſmatis quid ſibi velit, in brutorum cõmentarijs ſparſim attigimus: ſed id nunc locupletius explicandum eſt. Tricipitiũ eſt ex tribus animalibus, quorũ in medio eſt leonis caput vaſtũ admodũ, dextra parte canis applaudibũdi blandientiſque, læua lupi: ſupernè calathus inſidet: quæ ſpecies vniuerſa anguis ambitu complexa eſt. Qui Solẽ hinc interpretantur, ex capite Leonis tempus præſens indicari volunt, quòd eius conditio inter præteritum futurumque actu præſenti valida feruenſque ſit. Præteritum ex lupi capite conijciunt, quod animal eſt admodum obliuioſum: obliuio autem de præterito eſt. Futurũ ex adblandientis canis effigie, quod eſt indiciũ ſpei, quæ nobis ſemper adblanditur: ſpes verò ſemper de B futuro eſt. Cõpetit verò Soli temporis cõſideratio. Quid verò ſibi velit ſerpẽs, vt Deus ſit, vt temporis autor, alio cõmentario ſatis explicatũ eſt: alibíque oſtendimus huiuſmodi tricipitiũ prudentiæ conuenire. Calathũ verò loco hoc aiunt altitudinem ſideris commonſtrare, vimque refertiſsimam ac opulẽtiſsimam, quia in eum omnia terrena redeunt, dum immiſſo calore rapiuntur.

IVPITER ÆQVVS.

QVamuis qui Serapin Iouem eſſe dicunt, modium eius capiti ſuperpoſitũ ea de cauſa figurari autumãt, quòd omnia ſint æquis diſtributionibus ab ipſo rerũ omniũ arbitro moderata. Nã vt optimè Maro, Rex Iupiter omnib. idem.

DIANA.

ET Dianæ ſimulacrum tribus inſigne capitibus celebratur, quorũ vnum equinum, caninum alterum, tertium humanum, ſed facie admodum ruſticana. Vnde Maro,

Tergeminamque Hecaten tria virginis ora Dianæ

dixit. Apud Æginitas tamen vna tantùm facie & vnico corpore fingi Hecatẽ, talemque apud eos C ſtatuam ſe obſeruaſſe Pauſanias tradit, Alcamenemque primum tria illa ſimulacra inuicem connexa excogitaſſe. Quid verò ſibi velit equus, canis, & ruſticana illa facies, in eo ſimulacro alibi docuimus.

QVADRIFRONS.

QVATVOR ANNI QVALITATES.

CVr verò Ianus quadrifrons pleriſque locis informari ſolitus ſit, ea fuit cauſa, quòd illi rerum omnium principia fineſque, introitus exituſque, dedicati eſſent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata ſpecie fiebant. Et mercatorum ſtationes trapezitarumque menſæ, in eiuſmodi Ianis habebantur, de quibus apud Horatium:

Hæc Ianus ſummus ab imo perdocet.

Ad id etiã ſpectabat ea effigies, vt quatuor anni qualitates indicaret, quas Greci Latinique horas vſitatiſsimo vocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: Varijſque

mundũ temperat horis. Et quoniã in horas incidimus, erat apud Megarenses Io r uis simulacrũ, supra cuius caput & Parcæ & Horæ statutæ erant ea de causa, inquit Pausanias, quòd fata in Iouis omnino potestate cõsistãt: Horas verò, quippe quæ nos anni tempora dicimus, arbitrio suo disponat. Cæterũ quod ad Parcas attinet, Æschylus Iouẽ quoq; ipsum fato subiectũ esse dicit, ita super eo locutus: οὔκουν ἂν ἐκφύγοι γε τὴν πεπρωμένην. Atq; hinc fortè Parcæ illi supra caput insident.

IANI FILIÆ IIII.

CRitolaus tertio τῶν φαινομένων, Iani simulacrũ ideo quadrifrontem figurari dicit, quòd filiæ eius quatuor laqueo gulam fregerint, Iani patris desiderio, quem agricolę lapidib. obruissent: vbi de Iano illo loqui videtur, qui Saturni filius perhibetur, qui vino finitimis agricolis cõmunicato, cùm ij suauitate illecti plus æquo hausissent, in somnumq; prolapsi diu iacuissent, experrecti demùm, venenumq; sibi propinatum arbitrati, consurrexerunt in Ianum, eumq; lapidibus oppresserunt. Hæc eadem à Plutarcho referuntur.

QVINCVCEPS. MANASSES.

QVinis verò frontibus neminẽ præter Manassem formatũ legi, qui Rex Hebræorũ posteaq̃ prophetã Esaiam sustulit, quincuplici facie statuam sibi posuit, vt lõgè plura se perspicere indicaret, q̃ Prophetę, qui Vidẽtes appellabant. E

SEPTICEPS.

MVLTISCIVS.

MAthematici, si Petri Aponensis inuenta sumus admissuri, quæ vnde desumpta sint, quamq; antiquũ sit argumentũ illud, alibi declarauimus hieroglyphicũ septẽ capitibus insigne, quintodecimo Geminorũ gradu statuêre, inde significantes, sub eo graduũ numero in lucẽ editum multisciũ fore: quippe nullum doctrinæ genus, artẽ nullam, nullam deniq; linguã esse celebrem, quã is non sit optimè consecuturus: eundem tam publicis quàm priuatis rebus agendis aptissimum, & inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes.

DE COMA. F

CApilli verò cùm ad caput pertineant, hieroglyphicis eius postulant adscribi, qui nimirum in diuinis literis cogitationes quibus ornatur anima, mensq; cõtegitur, significare feruntur à venerãdæ antiquitatis theologis: anima enim ipsa cogitationes generat, perinde ac caput sibi capillos profert, quibus ornetur & obtegat. Hinc illud, Capillos capitis nostri numeratos esse, cogitatus quippe nostros omnes Deo patescere. Tõdere aũt, superfluas & inutiles cogitationes summouere significat, quæ nisi tondeantur, vel obcæcant, vel aliquod aliud afferunt impedimentũ. Eucherius pilos veterum cogitationum indices esse dicit: ideoq; imperatum à Moyse, vt Leuitæ abradant omnes corporis sui pilos. In Nazaræis autem non tondere, neq; quidem pati vt eorum caput à nouacula tangatur, indicium est, eos cogitatus suos, atque omnem vitę rationem, ita Deo dedicasse, vt nihil in eis superfluum appareat. Nam & qui sacerdotibus mandauerunt vt barbã nutrirent, quod in Nazaræorum quandam similitudinem olim Concilia pleraq; statuerunt, fieri hoc intellexerunt, vt hi dum barbam capillósue vel viderent vel attrectarent suos, sui

sui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe suos in Deum dirigendos, totum esse sanctũ debere sacerdotem, bono semper vti cõsilio, & in se nihil admittere, quod vel mutare vel summouere sit opus. Quis est hic, dicet aliquis, vt laudem Deo demus? Esto vel nullus, vel quamrarissimus, admonitio tamen hæc sub oculos assiduè obuersata, proficere aliquid potest, veluti reliqua quoq; sacerdotis ornamenta gestaminaq; aliquid præ se ferunt singula, quæ per hieroglyphicũ quæq; suũ, hominem integritatis admoneãt. At decies in die vel iustum cadere clamitabunt, ideoq; tondendum identidem, vt auellendarum cogitationum prauarum memores identidem simus: se ducere enim seipsum hominem, qui se sine peccato esse professus fuerit. Atqui sanctius est longeq; laudabilius, in eo mentẽ cogitationemq; omnem collocare, ne potius peccemus, quàm quotidie peccare, vt emendationis admoneamur. Sedenim quantum ad comã attinet, modum his moribus Gregorius sapientissimè præscripsit, qui quarta & vigesima libri primi epistola, capillos ipse quoq; in capite ait exteriores cogitationes indicare, & præsentis vitæ curas exprimere, quæ quidem ex negligenti atq; torpescente sensu coortæ, quia minus opportunè prodeunt, nobis quasi nõ sentientibus pullulãt. Igitur alijs qui preficitur sacerdos, neq; prorsus debet solicitudines exteriores à se proijcere, neq; illis multũ inhærere. Coma itaq; nequaquã deglabretur, sed ne immoderatius excrescat, diligenter attondeatur. Quod verò de non abradenda in rotundum facie capillorum, lege prohibitũ est, vel vt LXX reddidere σισόην, facere more barbarico, quod nonnulli densioris capilli tædio factitant, ob paganorum instituta nõnulli vetitum putant, apud quos voueri comas, & puerorum capita dæmonibus offerre mos fuit.

SERVITVS.

CÆterùm rasitatio capitis apud Græcos pariter & Latinos diu seruitutis indiciũ fuit. Ideoq; Agrippæ Posthumi seruus nomine Clemens magna ausurus, vt pro Agrippa iam necato, cui nonnihil omnino similis erat, sese ferret, & res nouas in repub. cõcitaret, furatus domini cineres, Coram Hetruriæ promontoriũ vectus ignotis sese abdidit locis, donec (inquit Tacitus) crinẽ barbamq; promitteret: nam serui caput rasitabant. Apud Aristoph. Auibus, Pistotherus admiratur poetam, qui se Musarũ seruum dixerat, comatũ esse. Et apud Latinum Comicum, tanquam mirum de se futurum dicit Amphitryone seruus Sosia.

Vt hodie abraso capite caluus accipiam pileum.

LIBERTAS.

ONirocritæ frontem capillis glabram imaginari, indicium esse autumant liberationis à molestijs & impedimentis. Quin & caluitium ipsum, accersitis in iudicium, aut suppliciũ timentibus, effugium ostendit. Idcirco verò Lacedæmonij frontes abradi, capillum à tergo demitti iusserũt, vt longè tutiores in bello essent, adimereturq; hosti facultas in pugna capillũ apprehendendi. Nam & barbam etiam ea de causa, præter Græcorũ aliorum morem, rasitare consuerũt. Quòd si fugam meditarentur, instabat à tergo vinculũ atq; ansa, quo capi possent: atq; ita præ capturæ metu destinatiore animo consistebant, aduersiq; dimicabant. Pollux Euboicos opisthocomas vocatos ait: & Hectorẽ Timæus ea per-

terga fuſa coma inſignem deſcribit, id quod Abantes primos omnium excogi- I taſſe Homerus tradit. Idem Homerus καρηκομόωντας Græcos ea de cauſa vocat, vt antiqui eius interpretes tradunt, quòd moris eſſet apud Græcos comas nutrire, in ſignum fortitudinis: Theſeaq́ primum aiunt anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dediſſe.

MOLLES.

ALioqui coma tam apud Græcos, quàm apud Latinos, molliticí ſemper ſignum fuit: comatum enim puerum Græci probri cauſa dicunt. Et Cicero paſsim, capillum nunc compoſitum & delibutum, nunc comptum & madentem, nunc calamiſtratam in vnguentato Conſule comam inceſsit. Vituperat & Maro madentem crinem Mæonia ſuffultum mitra.

DE SEMICRINITO CAPITE.

Siris nõ ſemel dicẽdus eſt nobis, tot & tanta fuerũt ea quę ſuper hominis celebritate veteres memorię prodiderũt, dum cõmentum alij, hiſtoriam alij cõſectantur, veluti de ſemicrinito eius capite varia traduntur. E

OSIRIDIS PEREGRINATIO.

NAm eam effigiem in Oſiridis memoriã fieri, autor eſt Xenophon, quiſquis ille fuit qui ſcripſit Æquiuoca, quod nonnulli peregrinationem eius oſtendere interpretantur. Ita verò habebat ſimulacrũ huiuſmodi, vt qua parte crines & barba promittebantur, ita prolixi ſinerentur, vt alteram oris partem omnino cooperirent. Cauſam hanc afferũt: quòd toto expeditionis tempore quo Gigãtas bello perſecutus eſt (id decennium in Italia fuiſſe ferunt) capillum & barbam nutrierit, quam mox in Ægyptũ reuerſus depoſuerit. Vnde mos inoleuit apud Ægyptios, vt peregrinantes barbam & comam nutrirent. Superioribus annis facies huiuſmodi dextera parte capitis crinita, lęua abraſa, Viterbij antiquo lapide viſebatur: egoq́ apud Petrum Melinũ virum Rom. nobilitate & literarum peritia inſignem marmoreum capitulum vidi à ſiniſtra parte capillatum, à dimidia altera glabellum.

MARIVM INTERITVS.

COniectores (nam libẽter hos in comitatum accipimus, quòd eorum dictata magnũ cum Ægyptiacis hieroglyphicis ſimilitudinem habent) rem aliter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imaginari, oſtẽdere aiunt mares conſanguineos extingui debere: quòd ſi nullos habuerit, damnum nihilo ſecius aliquod extimeſcendum.

FOEMINARVM INTERITVS.

SI verò lęua capitis pars ſine capillis eſſe viſa fuerit, cui hoc acciderit, fœminas, ſi quas habet conſanguinitate iunctas, interituras oſtendit. Si non habeat, alicunde damnum omnino obuenturum: cognatorũ enim hi ſignificatiuum caput conſtituunt. Dexteras verò partes mares, ſiniſtras fœminas, in Tauri cõmentario non ex coniectorũ tantùm opinione, ſed & medicorum & philoſophorum & aſtronomorum etiam traditionibus indicauimus

SOLIS VIÆ.

QVi demum Oſiridis rem curioſius interpretantur, Solem aiunt apud Aegyptios Oſiridis nomine acceptũ, & manifeſto naturas ipſius argumento læuas partes abraſas oſtentare, dexteras verò hiſpidas. Nam quo tempore dexteras, hoc eſt, ſeptentrionales mundi partes inambulat, viret omnia, herbis, fruticibus,

A cibus, arboribusq; tum pubescentia, tum hispida: quo in læuam vertente, abradi omnia videntur.

SENECTVS MISERA.

OCcipitium verò caluum, vt ijdem coniectores opinantur, senectutem indicat inopem & infelicem.

IACTVRA.

QVòd si toto capite caluitiū esse visum fuerit, amissionem eorum quæ ad vitæ ornamenta pertinent, præmonstrari tradunt. Quin & abradi caput, nisi sacerdotes sint, aut scurræ, aut quòd id facere cōsuerint, malum portendit, bona quippe eorum vi auferenda: nauigantibus naufragium, morbo affectis periculum extremū, citra mortem tamen, quòd moris sit naufragio facto capillum deponere, neq; non à morbo conualescentibus.

SVPERFLVA SVMMOTA.

QVòd verò sacerdotes Ægyptij quotidie rasitabant, neq; vllum capillorū vestigium toto capite cerni patiebātur, hieroglyphicè significare volebant, B superflua omnia summouenda, cuiusmodi significatū habetur XXI Deuteronomij, vbi si mulierem quis ex hostico viderit approbaueritq;, ita vt eam vxorem ducere cōcupiscat, iubetur inter alia caput eius detondere, vnguesq; præcidere: hoc est, vt Cyrillus interpretatur, si quid in profanis disciplinis deprehenderimus, quod approbemus, idq; in vsum nostrum transferre cupiamus, dandam operam vt ex his quæ superflua fuerint, amputentur.

VIRTVTIS DECOR.

IN diuinis deniq; literis multa leguntur de Sampsonis coma, quam studiosissimè nutriuerit, propterea quòd dum ea capiti esset applicita, quo diffusior erat, eo ipse viribus valentior, & ad iniecta quælibet vincula disrumpenda robustior efficiebatur: ea verò detonsa, deficiebat viribus, & toto robore destituebatur. Intelligitur verò Samson Nazaræus, vir aliquis Deo dicatus: comā enim is ordo religiosissimè, vti dictū, nutribat: per quam amplissimę virtutis ornamētum accipimus, quæ caput, hoc est intellectū nostrū decoret, quæ quo magis excrescit, eo fortiores aduersus aduersarios motus efficimur. Per alienigenas qui vincula contendunt inijcere, humanos affectus & cōcupiscentiæ vim intelligimus: C id enim innuunt preces sacræ, dum parci nobis ab alienis supplicamus. Quòd si eueniat vt humana victi fragilitate mulieris Dalidæ, hoc est corrupti sensus amore corripiamur, declinamus in somnum, & in eius gremiū obdormiscimus, obliti scilicet eorum quæ rationis lumine irradiati vigilantes operabamur, iam facti desides ignauiq;, bona opera intermittimus: ita mulieris dolo tondemur, hoc est, voluptatis insidijs illecti spiritus fortitudinem amittimus, & in hostium ita potestatem incidimus, qui nos vexent, exagitent, & ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciatr homo, quàm rerū humanarū cura: aut enim simulac huic deditus fuerit, auaritia, aut amore, aut odio, aut inuidia, aut alia quapiā lue molestationeq; malè affectus assiduè laborat. Vbi verò resipiat (id enim est vbi expergefactus fuerit) errorē agnoscit suum, pœnitentiamq; adductus amissam studet comam reparare, paulatimq; vires ita resumere, donec pristino recuperato robore, peccato iam moriturus, cum vniuerso inimicorū conuentu exitialem in se ruinam trahat, extinctaq; omni cupiditatum & vitiorum manu, mundo etiam ipse moriatur.

DE CANITIE.

SENECTVS.

Vperuacuum videtur per canos senectutem locorũ vbiq; significatam dicere, sed illud cõmemoratione non iniucundum fuerit, quod in hanc sententiam ostenta olim præmonstrauere. Galbæ siquidem, cùm is prouinciam Hispaniam Tarraconensem ingressus sacrificaret intra ædem publicam, accidit vt puero è ministris acerrã tenenti capillus repentè toto capite canesceret: quod rerum mutationẽ significare aruspices respõdere, successurumq; iuueni senem. Nam is Neroni Claudio succesit, qui alterũ & XXX natus annum sublatus est, ipse tertio & septuagesimo ætatis anno Imperium adeptus. Sed enim coniectores ominosum habent, si vel puer vel adolescens in senem mutari sibi visus fuerit: mortis enim propediem affuturæ signum hoc volunt. Neq; lætum esse, si cõtrà senex fieri se puerũ imaginatus fuerit, portendere enim hoc imprudenter eum aliquid facturum, quod ei nocumentum afferat, propterea quòd, vt Homerus ait, E

αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

DEVS PATER.

INuenies in diuinis literis Deum visenda canitie figuratũ, vt apud Danielem: Capilli capitis eius quasi lana munda. Angelos hinc Eucherius, & albatorum multitudinem significari tradit. Alij ad humanæ naturæ similitudinem transferentes, ideo fieri autumãt, vt dierũ antiquitas inde subinnuatur: Deo enim nihil antiquius. Quod ea de causa libentius adnotaui, quia scio esse plerosq; etiã quantiuis precij viros, qui Deum patrẽ ea canitie insignẽ pingi nequaq; approbent.

DE BARBA.

E barba verò alijs atq; alijs temporibus, apud alias & alias gẽtes varia semper fuit institutio, neq; constans vnquam vsus. Verùm de ritibus nũc dicere supersedebimus, quòd materiam huiusmodi perpetua nuper declamatione percurrimus, vbi rationes explicuimus, cur sacerdotibus comam nutrire vetitum sit, barbam verò abradere non concedatur. Verùm hîc significata tantùm prosecuturi sumus. F

VIR.

VNum ergo atq; id præcipuum est barbæ hieroglyphicũ, vt virilitatis indicium sit. Nam etsi alia sunt signa quæ marem à fœmina secernunt, quia tamen pleriq; viri dicuntur effœminascere, mulieresq; identidem virum induere, barba viri illius signum apud veteres habitum, qui non sexu, sed virtute ipsa lõgè alius à fœmina reperitur. Nam & mulieres, si quæ virtutem hanc consecutæ sint, viriliter agere dicunt. Vnde Horatius de Cleopatræ animis ait: Nec muliebriter expauit ensem. Quòd verò virum barba significet, multa sapientum dicta testantur. Nam barbam se ideo gestare Diogenes respondebat, vt se virum esse subinde recordaretur. Haliabas & pleriq; philosophi admodum clari, barbã dixere viris à natura ornamenti dignitatisq; causa contributã. Inde Artemidorus, filios tantum ornamenti patribus afferre dicit, quantũ ori barba decoris addit. Cynicus apud Lucianum tam deforme putat esse ornatum barbæ auferre viris, quàm leoni iubas attondere. Thesea perhibent tondere barbam nunquã voluisse, vt virtutem ipse suam eo profiteretur indicio, qui tamen omnium primus anteriorem capitis comã Apollini Deliaco dedicauit. Sed hæc tam multa sunt, vt si

A vt si omnia complecti velim, nunquam habitura sint finem. Ad nostra igitur reuertamur. Sed nec radetis barbam, inquit qui Dominus est: vel vt LXX, Non corrumpetis barbæ faciem, quia perfectionis nostræ signum est barba, Hierosolymitanus ait Hesychius. Neq; enim est congruũ, virtutes, quarum barba symbolum gerit, corrumpere, agẽtes nos non sub vero, sed sub falso & ficto habitu. Theologi veteres, quos imitatur Eucherius, eo loco Regũ vbi Hanno Ammonita nuncijs Dauidicis, qui de patris obitu Regem consolaturi aduenerãt, barbas abstulit ad ignominiã, historiam ad mysticum sensum deducentes, Hannonem iniuriosum diabolum esse dicunt, qui subinde bene facere volentibus barbam abradit, hoc est, fortitudinem adimit. Ita apud eos barba erat fortitudinis hieroglyphicum, quia scilicet virum indicat. Atq; vbi Dominus XXI Leuitici cap. repetit ad sacerdotes filios Aaron: Non radent caput, neq; barbã, inquit: caput & barba, ait Hesychius, sapientiæ est & perfectionis nostræ signum.

ORTA SENESCERE.

CVr verò intonsa semper barba sit Æsculapio, cùm tamen pater eius Apollo impubis B passim ostentetur, capillo eius tantũmodo luxuriante hieroglyphicum philosophi sic explicuerunt. Nimirum ille rerum autor viridi semper fruitur iuuenta: verùm omnia quæcunq; generantur, in senium ocyus aut serius vergunt. Sed quamuis ita passim barbatus Æsculapius figuraretur, apud Sicyonios tamen simulacrum eius imberbe ex auro & ebore confectum fuisse, Pausanias tradit.

IMPERITIA.

FAcere mihi videtur ad institutum negotium (vt id etiã addamus) quòd sacerdotes illi imperitũ hominem, eumq; præsertim qui vniuersum vitæ tempus domi sessitarit, nec aliorum mores hominum peregrinasue vrbes inspexerit, vt ita rerum ignarus sit, ne rei cuiuspiam rationem norit, non amicitiæ, C nõ hospitalitatis iura susceperit, ipse quis sit, vtrũ sit, an nõ sit, id quoq; nesciat, per asininũ caput humano appositum trunco significabant. Asinum enim esse imperitiæ hieroglyphicum, suo satis cõmentario declaratũ est. Solitos verò Ægyptios humana corpora brutorum capitibus insignire, prout hoc vel illud animal alia atq; alia præ se ferebat significata, testimonio ea multa sunt, quæ in gemmis, in marmoribus, in æs, ad hanc vsq; diem monumẽta superauerunt, quorũ intellectus ad simplicium significationes referendus est. Hæc enim hoc loco persequi, infiniti laboris esset, & reliquis cõmentarijs de animalium significationibus deriperet argumentum.

DE CERVICE.

ADiuncta capiti ceruix est, ita vt caput rarò sine ceruice proponatur. Ea autem vel sola aliquod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturam & hominũ mores secuti, aliquid etiam super ea referemus. Neq; enim

fruſtra illa modò mollis atq; ſummiſſa, modò rigida erectaq;, ſed veluti ex habi- D
tu geſtuq; aliquid præ ſe fert quod omnibus manifeſtum videatur, ita non indi-
ligenter veteres ſua inde ſignificata deſumpſere.

SVPERBIA.

IN diuinis ſanè literis pro arrogantia atq; ſuperbia ceruix accipitur: quare Pſalmo trigeſimo ſupra centeſimũ, impiorum conciſas ceruices legas, pro edomita ſuperbia. Quamuis eo loco non deſunt qui funes, hoc eſt, vincula legendum aſſeuerant, quę ſcilicet inſolentes iniecturos ſe minitabantur. Pro elati verò animi ſigno: Filiæ Sion ambulauerunt extento collo.

FEROCITAS.

NOſtri ferocitatem per ceruicis hieroglyphicũ exprimere maluerunt: vnde Horatius Epiſtolis:

At vos Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat Indomita ceruice feros.

Et elatæ rigidęq; ceruicis homines phyſiognomici ſuperbos eſſe dicũt. Et apud Eſaiam cap. XV, contumax huiuſmodi vitula, ſternax, & indomita, pro ingenij noſtri documento notatur. Et Pſalmo XXVIII ſupra centeſimum: Dominus E
iuſtus concîdet ceruices peccatorum.

AVDACIA.

PRo audacia, multa apud Ciceronem, vt illud in Verrem: Tamen ſi qui erunt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in prouincia, cùm prętor adſit, contra voluntatem eius iudicare, & huiuſmodi pleraq;.

SVMMISSIO.

COntrà verò ſummiſſum animũ appoſito iugo ſignificat, eſtq; hieroglyphici huiuſmodi metaphora apud ſcriptores vſitatiſsima. Cic. in Ant. Dandæ ceruices erunt crudelitati nefariæ: legiones ad vrbẽ adducere, & eas in ceruicibus noſtris collocare cogitat. Et de natura Deorum: Itaq; impoſuiſtis in ceruicibus noſtris ſempiternũ dominium. Abſq; iugi verò ſigno in obſequij ſignificatum vitula eſt Oſeæ X. quæ trituram amare docta, ſuper Ephraimei colli pulchritudinem tranſitura ſit.

DE DORSO.

Eruici ſubijcitur dorſum. In dorſo gibber eſſe ſolet. Gibberoſus ho-
mo hieroglyphicum eius eſt, qui, vt in diuinis literis habetur, reijci- F
tur à ſacris, cumq; ſignificat qui flagitiorum ſarcina oneratus eſt, neq;
tamen errorem aut delictum intelligat ſuum, vtpote qui non videat manticæ quod in tergo eſt. Vide verò illud, Quid operatur gibberoſus quaſi rectus? ab Rege Iſraël dictum in Regem Syriæ.

FVGA.

DOrſum autem fugæ manifeſtum eſt hieroglyphicũ. Vnde primo Regum, vbi de Dagonis idoli caſu ſcribitur, Arca Domini iuxtà locata, noctu fractum diſsilijſſe, maneq; dorſum eius tantum inuentũ: quod indicium fuit, veri numinis aduẽtu falſum eiectum, & in fugã actum. Nam qui fugiunt, perſequentibus dorſum dant. Eadem ſententia Pſalmo ſcriptũ: Quoniam pones eos dorſum: hoc eſt, coges eos arrepta fuga dorſum obuertere. Id noſtri dixere, terga dare.

A ## DE HVMERIS. VIRES.

HVmeri dubio procul vires & fortitudinem, vt Eucherius ait, in sacris literis indicant. Vnde propheta cùm magni arcani onus crucem ipsam gestandam prędiuinaret, Potestas, inquit, super humerũ eius. Cic. de Senectute: Cùm humeris bouem sustineret viuũ. Et orat. pro Flacco: Respub. quam vos vniuersam in hoc iudicio vestris humeris, vestris inquam humeris, Iudices, sustinetis. & ita sæpius.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS, AD VRBANVM BOLZANIVM PATRVVM, DE IIS QVÆ PER OCVLOS, AVRES, NASVM, OS, ET IN EO PARTES SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

B *FAcile meminisse potes, honoratissime Patrue, quarto ab hinc mense cùm Venetiis essem, teq; viri illi clarissimi, Daniel Ranerius, Nicolaus Leonicenus, & Leonicus Thomæus adiissent, Græcas adhuc literas ætate tam confecta docentẽ inspecturi, quænam illa fuerint, quæ super oculis ex totius antiquitatis eruditione repetisti, quæq; illi ad propositum argumentum addidere, quid super auribus, quid super ore & eius partibus examinarint. Nam eum tu diem, ob eorum amicorum conuentum, & tam variam rerum eruditionem inspectam, quæ hinc inde emicuit, inter totius vitæ tuæ iucundissimos recensuisti. Comperimus verò te in honestissimo studiosorum cœtu Pindari oracula interpretantem, forteq; locum illum explicabas, Nemeis, Diniæ, μαςεύει δὲ καὶ τέρψις ἐν ὄμμασι θέσθαι πίστιν. Hic tu horum aduentu plurimùm exhilaratus, opportunè de lætitia, quæ statuerit in oculis fidem, disseruisti. Gestit enim, interpretabaris, voluptas ex oculis fidem facere: lætitiam scilicet oculi patentioris figura hieroglyphicè apud Aegyptios significari, in iisq; iucunditatis præcipuam esse sedem, quia gaudium se primùm ab oculis prodat. Eorum enim tum intentione, tum remissione, tum coniectu, tum hilaritate, motus animorum explicari, atq; vt nostri aiunt, eos nimis argutos, quemadmodum animo affecti sumus, loqui. Polemonis dictum haberi, oculos esse tanquam fores animi: per oculos quidem animum emicare, indidemq; animum introspici: ex quo nonnulli oculum verum cordis nunciũ dictitarunt.*

C *Usqueadeò verò totam corporis vim in oculis incumbere, vt Zamolxis & Abaris philosophi totius corporis curatione opus esse dixerint, si quis oculis mederi vellet: quòd si corpus curare quis affectaret, animum in primis depurgandum. Subiecisti mox: Essent autẽ multa ex Aegyptiorum doctrina in oculorũ hieroglyphicis: sed ne vos κατὰ πάρεργον importunè demorer, reliqua Pindarica prosequar. Imò, respondit Ranerius, peropportunè, Urbane pater, in hunc sermonem incidisti, vt de literis Aegyptiacis loquerere. Nam per totum hesternum atque hodiernum diem hospites hosce meos Leonicenum atque Leonicum fatigaui, super huiusmodi generis doctrina eos percontatus: qui quidem multa eruditissimè, tanquam sacra Cereris aperuerunt. Sed quod ad singulorũ partes faceret, hærere se aqua in plerisque ingenuè professi sunt. Causa autem huius inquisitionis erat, quòd tabulæ cuiusdam ob antiquitatem admirabilis exemplum ad me Roma misit Bembus meus, obeliscorum etiam plurimas notas, quæ illic reperiuntur, quas quia ex Aegypto olim aduectas manifestum est, tuq; Aegyptum peragrasti, vbi magna est inscriptionum huiusmodi copia, & quæ tua semper fuit in antiquitate omni cognoscenda cura, studium, & diligentia, putamus te rerum huiusmodi nõ ignarum. Ad hæc Horum Aegyptium à Philippo quodam Græcè redditum accepimus,*

qui materiam hanc tractauit: sed codicem huiusmodi, quamuis ab Aldo nostro publicatum, D *plurimis locis mutilum & imperfectum inuenimus, non vtiq; Aldi, viri diligentissimi, negligentia, sed exemplarium vitio, quæ rarissima reperiuntur, atq; ea in damno omnia. Eaq; de causa nunc ad te conueneramus, si quid horum nosti, à te libenter audituri. Et quoniam oculi iam hieroglyphica cõmemorare cœpisti, ea rogamus (vt etiam pro amicis his meis loquar) ne nobis inuideas. Hic tu: Grauissimum viri optimi onus ceruicibus meis imponitis, cùm pauca admodum ea sint, quæ præstare possim, vt vestro respondeam desiderio: siquidem argumentum hoc in tot pyramidum & inscriptionum antiquarum memoriis, quas non in Aegypto tantùm, verùm & Romæ, & plerisq; aliis in locis aspexi, me quoq; diu multumq; torsit, cùm rerum harum obseruationes apud scriptores diligentissimè conquisierim, interpretationes autem, præter leuia quædam, nusquam repererim, easq; tantùm nutu veluti quodam indicatas, vt asseritis: Niliaciq; opusculum, in quo talia promittuntur, lemmata summatim quædam attigerit, atq; ea, qualiacunq; sint, in manus nostras corruptissima peruenerint: quare, vti dicebam, quid super hac re polliceri possim, quod satis vobis faciat, nõ habeo: pudorq; non minimus me absterret, de secretioribus literis apud eos loqui, quos nihil, quod sciri possit, ignorare, compertissimum habeam. Ne tamen rusticitatem vllam induisse videar, quæ paucissima mihi cognita sunt, proferam, ea* E *spe, vt à vobis & meliora & reconditiora sim magno meo cùm fœnore recepturus. Et ne tempus in excusationibus quantumuis honestis conteram, quæ de oculorum hieroglyphicis recitare possum, quando ita vos iubetis, vtut in memoriam venerint, explicabo. quod eo libentius facio, quia dum vos charissimas animas conspicio, succurrit illud Euripidis:*

ὄμματ᾽ εὔνου φωτὸς βλέπειν γλυκύ.

Suaue est viri beneuoli oculos intueri.

IVSTITIA.

APVD Ægyptios sacerdotes primùm omnium iustitiæ seruatorem per oculi patentis hieroglyphicũ significari compertũ est: frequensq; dicterium apud Græcos, quod minimè ignoratis, δίκης ὀφθαλμός. Tum Plato Legum nono, iustitiam speculatricem atq; vindicẽ appellat. Chrysippus oculos iustitiæ acres, rectos, atq; immotos facit, quòd eum, qui rectè iudicaturus sit, non oporteat huc aut illuc oculos ab honesto deflectere. Illud etiam nostis ex Diphili Comœdia: F

ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ᾽ ὁρᾷ. quod Nepos meus ita reddidit:

Est qui tuetur cuncta iustitiæ oculus.

Apud epigrammatarios, qui temporis iniuriam peruicere, pulcherrimum habemus pentametrum:

ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα. quod Nepos idem:

Cernunt omnia quæ fiunt lumina iustitiæ.

Hinc aliqui in facienda dictis fide, iustitiæ oculum attestantur. Orphei quoq; id de Sole dictum, ὄμμα δικαιοσύνης, cui iustitiam in primis veteres dedicassent. Vnde Bithynni, quod scribit Arrianus, iudicia ex aduerso Solis sedentes exercere consueuerant. Et veteres Theologi iustitiam prodidere, vt Proclus ait, è medio Solis throno per cuncta propagari, omniaq;, veluti Sol ipse omnium moderator est, dirigere.

MODE-

MODERATOR.

MArcus Tullius vester Solem mundi mentem & temperationem appellat, Scipionis somnio. Et vetustissimi illi sacerdotes moderatorem hieroglyphicè significaturi, oculum & sceptrum facere soliti sunt: nonnunquã in sceptro ipso ramusculos complicare, vt in complexũ coëuntes oculi speciẽ in medio spectandã informarent: eaq; specie Osirin, quasi multoculũ dicere vellent, intelligebãt. Nam OS Ægyptiaca lingua, multũ: IRI verò oculũ significat: cuius interpretationis & Plutarchus lib. de Iside & Osiride, neq; non Eusebius meminere.

SOLIS VIS.

IMaginem enim Osiridis apud Plutarchũ fulgenti admodum amiculo vestitam habemus, ex quo Solis vis intelligebatur. Apud Eusebiũ εἶναι μὲν τὸν ὄσιριν πολυόφθαλμον εἰκότως. Hinc Homericum illud:

ἠέλιος θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἐπακούει.

Quem secutus Maro dixerit:

Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras.

Illud verò non ignoratis, eundem esse Osirin & Dionysium: vnde Eumolpus,

ἀστροφαῆ διόνυσον ἐν ἀκτίνεσι πυρωπόν.

CVSTOS.

QVin etiam ab officio in vniuersum corpus pręstito, custodem ex oculo hieroglyphicè significari comperimus. Vnde oculos nonnunquã geminos totidem capitibus incumbentes aspeximus, quod DIS MANIBVS interpretantur. Capita enim Manes apud Ægyptios, oculos verò diuinitatem præ se ferre manifestum est. Maximè verò admirandam esse custodiam, quam oculus pupillæ præstat, ex Euthymio didicimus: siquidem Psalmo XVII philosophatur, Tunica super tunicam, & alia quædam integumẽta eam muniunt, quorum alia tenuia & translucida sunt, ne vllam pupillæ, quæ suapte natura humida est, ac perinde mollis, inferãt asperitatem: alia verò exterius crassiora, vt palpebrarum tunica, quæ duobus est semicirculis distincta, vt pulueris atq; aëris incursum, & paruula quæq; animalia in oculos inuolare solita, repellat atq; sũmoueat. Quin pilis etiam vallatæ sunt, vt sudorem propè fluentẽ aliò auertat, neq; in oculum influere permittant. Acutum enim & salsum sudorem esse, ac perinde molestum & cruciabilem, si oculum attigerit, futurum.

DEVS.

PRæclara autẽ illa sunt, quæ de Deo ipso per figurã nuncupationémue oculi commõstrato, intelligebant: veluti scilicet in minori mundo oculi sunt articulorum omniũ præstantissimi pulcherrimiq;, ac omnium actuũ moderatores, ita Deum illum optimũ maximũ, mundi oculum, patrem luminũ à Iacobo nuncupatum, omnia formositate transcendere, omniaq; gubernare, atq; vt ait Apostolus, nihil eum latêre, cuius oculis omnia nuda & aperta sint, atq; ita bonos & malos speculetur: & vt quæ pro facie sunt homo videt, ita quę delitescũt in imo corde prospicit Deus, & perscrutatur. Hinc eruditorũ opinio est, θεὸν ἀπὸ τοῦ θεάσμαι dictum, quippe quòd omnia prospiciat, vt inquit Eucherius: quia oculi in diuinis literis Deo attribuuntur, eius sunt signum intelligentiæ, cui porrò nihil occultum sit. Cyrillus libro nono Apologię, qua Iuliani Apostatę maledicta cauillationesq; in pietatem nostram refellere aggressus est, vbi ille Moscos æn-

gmata reprehendit, qui verbis, non occultis rerum inuolucris, humanum genus erudire debuisset, is omnes qui antiquitùs habiti sunt sapientes, huiusmodi institutionis genere vsos indicat: cumq; Ægyptios memorat, eos dicit per oculum, & adiectum scipionem, vt paulò antè diximus, Deum intelligere voluisse, quippe summam super omnia naturã, quæ scilicet omnia conspiceret, ac omniũ dominaretur. Per sceptrum enim passim Regiam intelligi dignitatem. Quin etiam absq; oculi pictura plerosq; veterum reperimus Deum per stantem baculum figurasse. Cur verò ex humanis membris oculum illi pro Dei signo desumpsissent, eam afferunt rationem: oculum humanum mistura suę materiæ aliquid lucis possidere, quod in nonnullis tam efficaciter exploratũ est, vt per medias noctis tenebras, oculis repentè patefactis clarè cernãt: id quod præcipuè Tiberio imperatori contigisse prędicant. Et ætate nostra M. Antonium Sabellicum, dum apud nos Græcè disceret, de se affirmantẽ audiui, quotiescunq; noctu excitaretur, aliquandiu & libros & instrumẽtum cubiculi vniuersum liquidissimè discernere solitum. Quo constituto, congruum identidem erit, vnicum ac primariũ illud lumen, quod omnem supereminet lucem, cùm sit seditione fulgentissimi splendoris potens, eiusq; omnino Dominus, pro luce meritò nominari, cum mundi lucem profiteri, ac per oculum, lucis receptaculum figurari.

ANGELI.

QVatenus verò noster oculus, licet alicuius sit particeps lucis, alterius tamen luminis indiget, si videre velit, eum Diuos, siue Angelos, siue vt veteres plurimùm dicebant, genios referre autumant, qui quidem sine superioris luminis, hoc est, Dei ipsius irradiatione, obire per se proprium munus intelligentiæ nequeant: intellectum enim quasi oculum videri, qui non ex se, sed lucis participatione videt. Oculum porrò, hoc est, ipsum intellectus vigorem, non omnino esse simplicem, alioqui aduentantis lucis compositionem concretumq; minimè pateretur. Hinc cõmunis est autorum sententia, constare angelos ex actu & potentia: quod altiori quadam inquisitione elucidari deberet, nisi solam hieroglyphicorum commentationem mihi demandassetis.

SERMO.

VT cœptum igitur prosequamur argumentum, eundem Oculum inuenimus esse sermonis hieroglyphicum apud Ægyptios, sermonemq; ipsum dupliciter considerari. Vno modo, quatenus loquendi facultatẽ à natura consecuti sumus: altero, quo in hoc vel illud idioma liguã inflectimus, & in proprio artem & elocutionẽ adhibemus. Simplicem itaq; sermonem illum per linguam tantùm figurari: sed si cultum & elegantiam accessisse innuere uellent, linguæ oculum subsanguineum subijciendum. Vigorem enim in eo quendam ita ostendebant, aut animæ principatum, cuius in sanguine sedes esse fertur. Sic autem perfectos animæ sermones effinxisse visi, similitudine à nobilitate sumpta, quæ vt præcipuè oculis inest, ita etiam sermoni congruit, casuum quippe multiplici desinentia, pronunciationis varietatę, accentuum tenore, alio atq; alio oris, ac totius demum corporis motu, vel ab arte, vel à natura concurrentibus.

CONTEMPTOR DIVVM.

ALicubi videmus in solea insculptum oculum, quod iuniores pro animo Deo subiecto, & ad eius obsequia parato, posuerunt, quod ego aliorum iudicio reliquerim. Scimus nos soleam simpliciter calcandi supprimendiq; indicium

A cium esse, ipso vno, quod satis est, Virgilio dicente:

Atque metus omnes, strepitumque Acherontis auari
Subiecit pedibus Ideoque diuûm contemptorem, impium & perditum hominem intelligi, videri conuenientius.

FAVOR.

NEque desunt qui oculum fauoris & beneficentiæ signũ dicant: & in sacris verbum Aspicere, significare se propitium & benignũ ostendere. Videmus enim apud Maronem, vbi Iupiter Libyæ defixit lumina regnis, reginã ritè quietum accipere in Teucros animũ, mentemque benignam. Contrà verò de Pallade acriter irata, Diua solo fixos oculos auersa tenebat. Hũc verò fauorem, qui per oculum indicatur, theologi nostri gratiã vocant. Vnde quos Deus aspicit, fortunari: quos auersari videtur, derelinqui, & infelices esse profitemur. Et quoniã nutus plurimũ in palpebris consistit, sunt qui palpebras attributas Deo, locutionis eius quæ in diuinis literis habetur, hieroglyphicum esse dicant. Vnde de incõprehensibilibus eius sacramentis atque iudicijs, diceret Eucherius, Psalmo, di-
B ctum: Palpebræ eius interrogant filios hominum. Hieronymus quoque ijsdem verbis palpebras ait incomprehensibilia iudicia Dei esse eodem citato versu.

CASSVS LVMINE.

IN diuinis literis, vt hoc subijciamus, obcęcatus pro eo ponitur, qui Dei nullã habet cognitionẽ, neque vllam veritatis lucem intueri potest. Quod verò Assertor noster ait de oculo, qui mentem infestet atque seducat, eruendo, ineptè quidam, imò impiè atque Iudaicè carneũ oculum re ipsa effodiendum abijciendumque intelligunt: vnde nonnulli, nacta hinc calumniandi ansa, in Christiani iugi suauitatem, onerisque leuitatem, dura nimis præcepta Christi vocauerũt. Cæterùm si tam stupidi sunt vt Euangelicę lectionis sensum nõ intelligant, sciant Chrysostomnm, Cyprianum, & Hilarium, doctos probosque alios plerosque omnes de amicis illis declinandis intelligere, quorum nobis pernitiosa sit cõsuetudo, dum vel exẽplo, vel etiam adhortationibus abducere nos à bonis moribus & à vitæ integritate cõnitunt. Omnia enim fatemur amico deberi, sed vsque ad aras. Atque hîc subticuisti mi Patrue, profatus tantùm, ne reliqua prosequerere, honorem habere te auribus grauissimorum hominum, cùm lepidè THOMÆVS con-
C iectari se professus est, cur tibi tacendum imperasses, addens in explicanda rerũ natura, obscurioribusque scriptorũ locis in lucem eruendis, sibi, vtpote viro philosophię studijs dedito, nullam esse debere verecundiam. Nam tu, inquit, oculũ amoris lasciui etiã esse signũ ideo dicere noluisti, ne Venerẽ ex obscœno carmine lumine esse pæto probare cogereris. Atqui poteras Venereũ huiusmodi oculũ ex Hesiodi Theogonia proferre: hunc enim, vt nosti, poeta vetustissimus ἑλικοβλέφαρον appellat, quasi lasciuię amorisque plenũ, & mobilitate lubrica quoquo se facilè vertentẽ, hominisque mentem, in quem inspexerit, tenacissimè complicãtem, sumpta Hesiodiani vocabuli à clauiculis vitiũ metaphora, quasi aspiciẽtes laqueis & vinculis deuinciãt atque constringant. Hîc tu Patrue: Scio quid me deceat. Sed ea potius de causa finẽ feci, quòd nuper prælegendo, & nunc dicendo, lassulus mihi videbar: quare nisi vobis graue est, vos reliqua prosequimini, οἱ μοῦ φέρτεροι ἐσὶ κελεῦσαι καὶ λέγειν. Hîc Thomæus multa de te honorificè locutus, admittendam lassitudinis excusationẽ dixit. Vt verò dictionẽ tuam prosequeret lepidus senex, multa super amore ex Musæo & Platone disseruit, quemadmodũ is ex pętis amati corporis oculis in amãtis pupillas inuolet, ibique aperta sibi via in

mediũ vſq; cor penetret atq; tranſiliat, ſiue ſpiritus, ſiue ſanguis ſit tenuiſsimus, D qui corpus in alienum tam lubricus illabatur, idcircoq; ſignatè admodum inuerecundi, ac maximè petulantis hominis hieroglyphicũ fieri ex oculo ſubſanguineo, obſeruatum ab ijs, qui phyſiognomiæ ſcientiam tradidere: quare apud Lucianum de laſciuo & admodum improbo adoleſcente dictum, habuiſſe eum ὕφαιμον ὀφθαλμόν. Necq; temerè Ouidium inter laſciuiæ ſigna poſuiſſe, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc ſunt carmina:

Cùm tibi ſuccurret Veneris laſciuia noſtræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.

LIBIDINOSVS.

ITaq; ſi hominem Veneris vſui intemperanter deditum ſignificare quis voluerit, eius aiebat oculos glabris ex toto palpebris effingẽdos, quarum pili tunc defluere incipiãt, cùm res venerea cœperit exerceri, eoq; magis decidunt, quo amplior accidat eius rei vſus.

PRAESTANTIA.

ADdebat deniq; ad ea quę de amore aut pulchritudine, aut alia quapiã charitate quę affectum excitet, diſſeruerat, oculum eſſe vbiq; hieroglyphicũ rei quæ maximè præſtet, quæq; chariſsima omniũ habeat: Catullianaq; illa tot exempla, quę toto paſsim opere comperiuntur, rei locupletiſsimũ facere teſtimoniũ. Sed quòd inſularum peninſularumq; omnium ocellum dicit, ex Pindaro deſumptũ, qui Agrigentũ Sicilię oculum vocet, Olympijs, ode ſecunda, σικελίας τ' ἔσαν ὀφθαλμός. Atq; in hanc ſententiã Tullius: Hi duos oculos terrę maritimæ effoderunt. E

VITA MORSQVE.

PEr adapertũ autem oculũ hieroglyphicè vitam ſignificari, veluti per eum clauſum, mortem. Hinc apud Homerũ totiens, intueri ſolem, pro viuere: hinc claudi lumina, apud eundem, necq; nõ apud noſtros vbiq;, pro mori. Oculos enim morientibus operire, rurſusq; in rogo patefacere, Quiritum magno ritu ſacrum fuiſſe legimus, ita more condito, vt necq; ab homine ſupremùm eos ſpectari fas eſſet, & cœlo non oſtẽdi nefas, autore Plinio. F

METEORA.

IAm & monoculos Cyclopas hieroglyphicè cõfictos ea de cauſa, quòd eorum officiũ circa fulgurationes, & fulmina, & huiuſmodi alia verſari cõmentum fuit, quæ quidem in aere fieri manifeſtum. Aer autẽ cùm in medio ſit ſitus, datus eſt locus fabulæ, vt oculo vnuſquiſq; vno tantùm in media fronte ſito prędituſ haberet. Ita interpretes Heſiodi Theogonia cõmentati ſunt.

IOVIS PROVIDENTIA.

STatuam demum Iouis in ſubdiali ara, ad quam Priamum Troia capta incen-

A saxque confugisse proditum, tribus insignem oculis fuisse ex Pausania cognitum: idque simulacrũ à Sthenelo Capanei filio Argos translatum. Hieroglyphicè verò indicasse tripli cem eius prouidẽtiam, qua cœlestia, maritima, & inferna curat: ætherium enim eum passim, & ab omnibus appellari. Quòd maris imperiũ ge rat, & nostri sæpius, & Æschylus atque alij apud Græcos ostenderunt. Quòd infernus etiam sit, Homerus καταχθόνιον eum vocat. Atque idem de Iunone apud Maronẽ: Iunoni infernæ dictus sa cer. Atque hîc cùm Leonicus & screatu & pitui

tæ abstersione paulùm substitisset, RANERIVS excepit: Quantum ex ijs quæ hactenus allata sunt obseruaui, pauca admodum et ieiuna propémodum ea esse conspexi, quæ veterum traditione ad hieroglyphicorum explicationem extare comperimus. Animaduerti verò te Thomæe cautè admodum ad Grecorum &
B Latinorũ eruditionem cõfugisse, vt rem ipsam locupletares, abundantioremque redderes: quod & Vrbanus egregiè fecerat, cùm ad sacras precipuè literas defle xisset. Nam quamuis rerum effigies pro uerbis positæ sint ab Ægyptijs, in ijs ta men, vti video, philosophorum, poetarum historiarum, & diuinarũ etiam disci plinarum sententiæ delitescunt: quæque illi angustis oculorum spatijs inclusere, reliqui ea per latissimos eloquentie campos produxere: vnde ansa datur cõmo dissima, rem amplificandi, & quaqua libuerit, cum simile nusquã desit argumen tum, peruagandi. Rectè quidem Raneri doctissime iudicas, respondit LEONICENVS, Ægyptiorum argumentum hoc latissimè diffundi posse. Nam & Hetruscorũ doctrinam de prodigijs, & ipsa Onirocritarum cõmenta, cùm phy sica magna sui parte sint, ab Ægyptijs emanasse crediderim, qui preſertim videã ipsum Hippocratem nostrum tantæ claritatis medicum, decumbentiũ suorum somnia vsqueadeò magnifacere, vt ad hanc vel illam imaginem, quæ videri visa fuerit, morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, seduloque his ani maduersis, opportuna remedia singulis adhibuerit: quæ quoniam ab eo dilige
C tissimè descripta sunt, superfluum fuerit commemorare. Tum RANERIVS: Habendæ mihi sunt tibi Leonicene gratiæ non vulgares, qui coniectores mihi chariores esse facis, dum eos Ægyptiacum quid sapere docueris, quibus sum ab ineunte ætate mirificè delectatus. Dumque Vrbanus, atque mox Thomæus loque rentur, titillabat me cupiditas quædam, vt ad ea quæ dicebant, de somnijs quæ dam nõ incongrua subijcerem: sed verebar sermonis tam iucundi cursum inter turbare. Atqui, inquit LEONICENVS, opportunè vir clarissime partẽ hanc de somnijs tractasses, nobisque, si horũ ego animos perspectos habeo rem gratis simam fecisses: quare omnes te obsecramus, vt quæ dicturus eras, iamiam inci pias explicare. Subsecutus est RANERIVS. Cum oculo, de quo hactenus multa sunt dicta, cilia componenda mihi videntur, neque non supercilia. De cilijs Leonicus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optimè.

SEVERITAS.

SVperciliũ ego pro seueritatis hieroglyphico positũ video, cuius vos eam af fertis rationẽ, senibus peculiarẽ esse seueritatẽ, eosque passim ita habitos. His verò superciliũ maximè nutriri, & plerũque ita hirsutũ haberi, vt tondendũ sit, v nicuique manifestum: quod propterea euenit, vt vester tradit Aristot. quia super

cilia compagini sunt apposita ossium, quæ senescente ætate laxantur, & ita plus D humoris transmitti patiuntur, vnde supercilijs alimentum affatim impendatur.

HILARITAS.

SEd longè secus inuenimus Onirocritas sentire, qui supercilium hilaritatis indicium esse posuerunt, boniq; alicuius aduentantis præsagiũ, si & densum & bene coloratum apparuerit: maximè verò si mulier ea fuerit, quæ per somniũ id se videre imaginata sit: fœmellis enim id studium accuratius, vt etiam intinguant, ad venustatem augendam. Solere nos præterea & serenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex supercilij relaxatione interpretari.

LVCTVS.

GLabellum verò supercilium somniare, luctus esse significationẽ, ijdem Onirocritæ commenti sunt: cuius signi causam afferunt, quòd veterum mos esset supercilium in luctu vellicare.

IVNO.

ID quoq; mihi videtur obseruatione dignum, quod apud Sex. Pompeium habetur. Oculi superius integumentũ in tutela Iunonis esse, quòd eo protegan- E tur oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant, atq; inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dicatam tradit Varro.

NVMEROSA PROLES.

APud eosdem cõiectores, cum qui tris oculos habere se vel plures imaginatus sit, si ducturus vxorem sit, bene illi euenturum portenditur: filios enim quos quæsierit, breui suscipiendos. Indiciũ enim filiorum esse oculos, Artemidorus tradit, somniorũ oraculis explicandis, propterea quòd & amabiles sunt, & instar oculorum chari, neq; non senescentibus parentibus duces, ministriq; agendorum. Quod enim ad amorem facit, in promptu est dictitare nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & vnicè diligimus. Præterea dixisse Ciceronem ad Atticum: Oderat, nunc fert in oculis. Et apud Catullum, nil charius esse oculis: Ni te plus oculis meis amarem, & huiusmodi multa.

ORBITAS.

SI verò quispiam vtroq; oculo per nocturnam imaginẽ obcæcari se visus fuerit, eum aut filijs orbandum, aut fratres, aut parentes amissurum aiunt. Fratres quidem, propterea quòd oculi inter se germanitate quadam coniuncti censeantur. Parentes, quoniam lucem præ se ferunt, in quam nos eorum beneficio prodierimus. Quin etiam filios, ea quæ superius allata est causa.

CAeterùm si quis cõpeditus sit, aut alia quapiam calamitate circunseptus, bene illi euenturum, si obcæcari sibi videatur: securitatis enim id esse indicium, propterea quòd mala quæ circunstent, minimè sit inspecturus.

SECVRITAS.

CÆCITAS.

NEq; dissimulandum id quod ab eodem Artemidoro traditum est: Oculum in aure situm in somnijs videri visum, cæcitatis indicium esse, quippe quod ostendit, auriũ tantùm beneficio percipi, quæ oculis legi consuerunt. Idemq; significari, si per singulos manuũ digitos oculos quis dispositos inspexerit, propterea quòd cæci tentabundi, manibus oculorũ vice

A vice vtantur. Quæ quidem commenta cùm mecum, iam à Leoniceno monitus, reputare cœpi, Ægyptiorũ inuentis tam similia esse conspicio, vt inter hieroglyphica non immeritò locũ habere posse videantur, quòd & pictura cõmodè possunt exprimi, & certam rei rationem suscipiunt. Ad hæc THOMÆVS: Vera quidem, & nulli non approbanda sunt hæc, ornatissime Raneri, quæ dicere cõmentus es: atq; ego in ea sum sententia, vt nihil ferè differre putem, vtrum talia quæ recitasti, an vetusta ea hieroglyphica præponi debeant. Sed quoniam in aures incidisti, venit in memoriam mihi, in ijs etiam esse multa, quæ doctrinam sapiant Ægyptiacam: qualia quę sint, si permittant socij, libenter enumerem. At quid (responderunt omnes) acceptius & iucundius sit nobis futurum, hoc pręsertim sermone suscepto, polyhistor noster Thomęe Leonicęe, cùm quanta qualisq; sit eruditio tua ignoret nemo? TVM ILLE: Vestræ hoc est benignitatis dictũ, nam nostra q̃ pedestria sint satis intelligo: sed qualiacunq;, dicã tamen.

ÆQVVM DOMINIVM.

B Apud Græcos in Creta simulacrum Iouis absq; auribus fuisse fertur, argumento, vt qui cæteris iura daturus est, neminem vllum priuatim auscultare debeat, sed omnibus publicè consulere. Eaq; de causa sapienter Alexander verè Magnus, alterã præbere aurem accusatori, alteram reo reseruare solitus erat. Quòd si quis eum, aut iudicem aliquem, aurem vnam vel auertentem, vel manu appressa obturantem effinxerit, ad huiusmodi significatum non inconcinnum, vt puto, fecerit hieroglyphicum.

SAPIENTIA.

Quatuor verò aures, manusq; totidem, quibus Lacedæmonij simulacrum Apollinis præditum esse voluerunt, vero nimirum hieroglyphico, nihil aliud significabant, nisi sapientiam, cuius Deus ille symbolum esset. Eam autẽ & multarum rerum auscultatione, & operibus identidem agendis comparari. Nõ enim dignè sapientem cum dixeris, qui se rerum cognitioni tantùm emanciparit, nisi & facta, quæ probes, C inspicias, quęq; is & diligenter & probè examinarit, in vtile aliquod vel sibi vel alijs opus promulgarit. Res enim gerere, & captos ostendere ciuibus hostes, attingit soliũ Iouis, noster ait Horatius. Neq; me fugit alios esse qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorũ summo Deo attribuunt, quia summa rerũ sit Pythagorica τετρακτύς, de qua multa dicenda essent, sed enim nõ sunt hîc ad cõmemorãdum necessaria.

DE NASO.

SAGACITAS.

Quoniam verò Nasus est inter aures, interq; oculos medius, non est hîc prætereundus. Eius autem hieroglyphicum præcipuum est, sagacitatem indicare. Nasutiq; vocabulũ Festo sagacem notat, quòd vniuscuiusque rei odorem statim explorat, & prius scilicet sentiat quam inspexerit. Sic auritũ, ab audiendi curiositate dictum. Sic oculatum, qui ex prompto oculi vtitur beneficio. Sic cordatum, qui corde præstet. Tu verò VRBANE pater, quia sacrę literæ odoratum sæpe Deo Opt. Max. attribuunt, quo sensu sit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor. Tum tu Patrue:

de Naso quidem vnum tantùm nunc succurrit, quod ad hanc rem facere videatur. Nares quippe in Deo perscrutationẽ eam significare, qua ipse corda hominum odoratur: eoq; spectare illud ex lib. Regũ: Ascendit fumus de naribus eius. Alibiq; in sacris literis, odorari, cuius & indiciũ & instrumentũ est nasus, placere significat. Ita Noe sacrificante odoratus est Dominus Deus odorem suauitatis: hoc est, placuerunt illi sacra, quæ vir ille probus obtulerat. Idcirco Lex hominem qui vel paruo, vel magno nimis, vel obtorto naso fuerit, ab altari sancto summouet, ne scilicet accedat ad ministerium eius. Tales sunt, quibus vel pauca admodum habentur in diuinis institutionibus quæ ipsi probent, vel quibus omnia nullo discrimine tam bona quàm mala placẽt, vel illi, quibus mala prauaq; tantùm placent, diceret Hesychius. Deinde ad Ranerium cõuersus: Scio verò coniectores hac parte super multa cõmentos, quæ tu recẽsere potes Raneri, qui partem hanc tibi agendam suscepisti. Libentissimè, respondit RANERIVS. Et quando incidimus in nasum, vt ordinem sequar tuum, apud Onirocritas Vrbane pater, eum qui se magno naso per somnium viderit, magna in rebus agendis sagacitate prudentiaq; fore promittitur. Hinc etiã emunctæ naris viros dici eos vsitatum, qui acri sunt iudicio conspicui.

MORS.

SI verò aliquis morbo decumbat, & absq; naso se imaginetur, futurã illi mortem inde præsagiunt, quòd ea pars actutùm abit à cranio.

SERVITVS.

VT verò ad aures redeamus, id in primis iocosum est quod apud eosdem Onirocritas habetur de auribus asininis, quas qui se habere per somnium imaginatus fuerit, seruitutem ij atq; ærumnas ingruere homini præsagiunt, nisi fuerit is philosophus, cui tantùm eam speciem prospera ominari tradunt, ob tardiorem auriũ motum, quæ contanter in huiusmodi animali mouentur, quemadmodum firmam esse debere philosophorum auscultationem volunt.

LONGA SERVITVS.

QVin etiã humanæ aures apud eosdem cõiectores si seruo homini plures accessisse visæ fuerint, longæ sunt seruitutis indicium: multa enim ostendunt extare imperia, quę somniator is sit auditurus.

AMPLITVDO FAMILIÆ.

COntra verò si paterfamiliâs is fuerit qui plures habere se aures imaginetur, familiæ huic aiunt amplitudinem significari, propterea quòd plures filios & seruos dicto parentes sit habiturus.

LVCRVM.

OPificibus autem insomnium idem lucrum apportat: audiet enim multorum voces opera locantiũ. Verùm hæc & huiusmodi pleraq;, vt ingenuè fatear quid ego sentiam, ingenij humani argutias potius ostendunt, quàm solidiorem vllam sapiant disciplinam. His dictis ad te Patrue conuersus addidit: Nunc tu autem Vrbane pater, si quid sacratius habes super auribus, in medium afferre potes. Tum tu nihil contatus.

CONTEMPLATIO.

DVm de supercilio disputatum est, vnum mihi videtur esse præteritum, per quod

quod homo intelligitur sublimium diuinarumq; rerum contemplatione detentus, propterea quòd supercilia eminentiori sunt loco sita, circaq; organa quę sensum contineant, qui mentis agitatione moueatur. Is verò nimirũ sedem habet in cerebro. Neq; negarim apud profanos superciliũ pro fastu poni, fastuososq; superciliosos dici.

OBEDIENTIA.

SEd ad aurem potius transeamus, quę ijsdem in sacris literis hieroglyphicũ est obedientiæ, vbi præcipuè Moyses secundo immolato ariete, sacrificio quod Explicationis LXX dixerũt, alij Consummationis, vel vt vulgata habet editio, in cõsecratione sacerdotum. Is alijs ritè factis, insuper de hostiæ huiusmodi sanguine extremũ dexteræ auriculæ tum Aaronis, tum filiorum eius tetigit: quod, vt interpretantur Theologi, ad obedientiam refertur, quam præstare debemus domino, memores scilicet Adamum propter relictam abiectamq; obedientiam paradiso eiectum, & solum vertere coactum. Agnouere hieroglyphicũ hoc nostri etiam poetæ, vt Horatius:

B *Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit,*
Si modo culturæ patientem accommodet aurem.

Atq; illud etiam Sermonibus:

Demitto auriculas vt iniquæ mentis asellus.

CONTVMAX.

COntrà verò veluti auris adaperta obedientię signum est, ita & obturata hieroglyphicum est cõtumaciæ, hominisq; mandata detrectantis, idq; sibi velle, quod apud Esaiam legimus: Surdi clamantem audite. Abscissam eam, sunt qui idem significare asserant, summoto quippe obedientiæ ministerio.

CALVMNIATOR.

AD hæc, præter huiusmodi contumaciam Theologi per amputatam aurem accipiunt eum quoq; qui detractionibus & calumnijs in alios oggestis delectantur, & turpiũ impudicorumq; sermonum lasciuia capiuntur: proba verò cõsilia, & admonitiones de honesta & homine digna ratione viuẽdi, cane peius & angue protinus auersantur. Carpocrates porrò hæreticorũ sceleratissimus,
C qui mala & bona omnia, non natura mala neq; bona, sed opinione hominum ita vocari disputabat, vt quodcunq; adlibuisset, id idẽtidem licere persuaderet, meritò discipulos summa dexteræ auris inusta particula prę signabat. Nam eodem modo, sed stygmate longè grauiori, eorum omnium non aures tantùm, sed oculi etiam, & nasus, & os, atq; lingua inuri deberent, qui delirijs huiusmodi audiẽdis tempus insumunt. Hìc, cùm aliquantulũ incensus esse votereris, LEONICVS commotiunculam eam sedaturus ita sermonem excepit. Dum de extrema auris particula loquereris Vrbane, venit in mentem mihi Recordationis hieroglyphicum, quod per pollicem & indicem ad infimam aurem appressos figuratur. Nam inter agalmata Ferdinandi secundi Neapolitani Regis numus erat, in quo auris manu apprendebatur. Commentum literæ ab altera parte declarabant, ΜΝΗΣΘΗ, vltima tamen litera parum conspicua; quod cum Maroniano quadrat carmine,

Cynthius aurem vellit, & admonuit. Consecrata enim auris est Memoriæ. Hinc illud apud Plinium: Est in aure ima memoriæ locus, quẽ tangentes attestamur. Est post aurem æquè dexteram Nemeseos, quę dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit, quo referimus tacto ore proximũ à minimo digitũ, veniã

sermonis à Dijs exposcentes, ne scilicet eius memores nos vlcisci velint. Obseruaui verò aurem in gemma quadam incisam, cuius extremã partem expassa manus pollice atq; indice tantum leuiter comprehendebat, literis identidem, quæ rei facerent interpretationẽ, adsculptis, ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΟΝ. Id nonnulli alijs gemmis imitari conati, cũ literas nescirẽt, ΕΥ diphthongi charactêres inuertêre. Sed quòd vltima syllaba ꝶΣ per M Latinam literã expressere, sæpe in quibusdam numis eam pro Σ positam inspeximus, & ꝶ Σ vice versa loco M Latinę. In numis autem multę aliæ literæ deiectæ cõspiciunt, vt ꟼ pro B. ꟽ pro E. & similia: quod ideo dictum volui, ne fallant impostores, qui noua interdum opera, atq; ea quidem deprauata, pro veteribus venditare non erubescunt. Vt verò Fuscus frater meus referebat, apud Angelum Colotiũ Bassum antiquarium Latinè Grçceq; eruditissimũ Romæ viderat gemmam eodem sculptam signo, cuius inscriptio erat, ΜΝΗΜΟΝΕΥΕ, vti etiam superior. Ad huius hieroglyphici figmentum respexisse mihi videtur Ouidius eodem loco, quem suprà citauimus:

Si quid erit de me tacita quod voce loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus. E

FVTVRVM OPVS, VEL QVID AGENDVM.

EST & futuri operis indiciũ auris ad audiendũ intenta, ab eius dubio procul officio, in quo est rei quædã formula. Auscultatio enim initiũ est & imago quædã operis quod aggressuri sumus: eoq; spectãt numismata tot cũ inscriptione, ADLOCVTIO, in quibus milites obuersis intentisq; adstare auribus conspiciuntur.

DOCILITAS.

ILla verò quæ de figura aurium à physiognomicis traduntur, docilitatem, benignitatem, mansuetudinem ex auribus extantibus significare, faciunt quidem ad eorum doctrinam, sed ad negotium nostrum parum afferunt vtilitatis.

INDOCILITAS.

PErinde ac etiam pressas aures, & simiarum instar temporibus adhærescentes, stuporis & imperitiæ, quæ doctrinam nullam admittant, signũ esse perhibent: quæ si quis in hieroglyphicorum vsum trahere voluerit, integrum vnicuiq; dicimus, suo iure ludere.

DE LINGVA. F

SEd vt ad linguam conuertar, iam res exigit: quandoquidem quod superius Vrbanus de oculo linguæ subiecto ad perfectam sermonis rationem indicandam dixit, alterius ab eo non alieni admonet hieroglyphici. Lingua hęc est manu prætenta. Nam qui per linguã sermonem articulari voce coagmentatũ intelligebant, adiecta manu quæ illam comprehenderet, eloquentiã significabant. Sanè quidem Hebræi per Lason, quę lingua est, sermonem intelligunt, vnde fortè λαλεῖν Græcis. A' dico verbo nimirum Latini Dinguã olim appellauere: inde D litera in L mutata, Æolum more, linguam fecimus: vt etiam Sellam, quæ prius à sedeo, sedda dicebatur. Aiunt tamen Grammatici veteres, Pompeiũ Magnum dinguam semper scribere solitũ. Esto igitur sermo lingua: verùm pronunciatio manu, hoc est, artificij ope indiget vt in vsum deducat, & appareat eloquẽtia. Nam manũ operis esse symbolũ vnicuiq; manifestũ est. Quicquid verò vel in iudicando, vel in demonstrando, vel in deliberando cõtingit, nequaquã solo cogitationis termino cõtinetur, sed actione ipsa perficit. Opus autem facere cùm sit propriũ manus, & ab ea prerogatiua

a gatiua potestatem etiam indicet, non absurdè linguam manu rectam effinxer e in eloquentiæ significatum, quæ quidem, vt Maro canit, regat dictis animos, & temperet iras. Speciem eam in aliquot obeliscis obserues: priuatim verò manum quæ linguam comprehensam tenet, ex marmore vetustissimo, ex aliqua statua nimirum auulsam, apud Viuem Hispanum Pontificium medicũ Romæ Fuscus frater conspexisse fatebatur. Sed vt ea quæ ad hanc rem pertinent prosequamur, non improprio quorundam inuento excogitatũ est, hanc dicendi vim per linguam perforatam, à qua catenulæ quamplurimæ religatæ ad aures subsequentis multitudinis applicarentur, significare. Nam Herculem Galli senem admodum, corpore tamen prævalido, crudo, viridiq; faciebant, leonis spolio, claua, pharetra, & arcu intento præditum, armatumq; eo gestu vt ingredi videretur, facie tamen in humerum conuersa ad numerosam multitudinem, quæ gressum eius subsequeretur, ad quorum omnium aures catenæ singulæ aureæ adiunctæ essent, quæ mox in vnum quasi nodum collectæ, in perforatam Herculis linguam immittebantur. Cõtemplari verò erat in ea pictura vultũ Herois
b blando mansuetoq; gestu hilarẽ, ipsosq; cœtus hominũ ita catenis tractos spontè properare, quasi alius aliũ præuenire cõcertarent. Quod quidem siue Gallorum fuit inuentum, siue Lucianus ipse, qui rem conscripsit, qua erat ingenij felicitate, fabulã ex se cõmentus est nihil meo iudicio ad eloquentiæ vim exprimẽdam significantius excogitari potuit, neq; magis hieroglyphicũ. Nam quod ad Gallicanũ figmentũ spectat, Cornelius Tacitus Gallos ait duas semper artes studiosius exercuisse, militarẽ quippe, & disceptandi rationẽ. Reliqua ad hanc rem pertinentia, quid singula sibi velint, apud Lucianum ipsum inspicienda. Et quoniam eloquentia tam boni q̃ mali causa fuit, estq; quotidie, meritò Anacharsis quid esset in homine pessimũ, quidq; optimũ, interrogatus, Lingua respondit.

MERCVRIVS.

Lingua porrò Mercurio sacra, quam ab eo regi sidere Mathematici tradunt, velut splenem à Saturno, hepar à Ioue, à Marte sanguinem, celebrum & cor à Sole, à Venere renes & genituram, stomachum à Luna. Sermonis itaq; preses Mercurius, vnde apud Homerum Deus hic ad fluuij Xanthi ripam, Deorum inter se orto certamine, Latonæ committitur, sermo quidem rerumq; memoria
c aduersus obliuionem. Quid enim magis inter se contrarium, quàm orationis uis, & obliuio? Aiunt verò Ægyptij, Mercurium primùm omnium verba in ordinem redegisse, multisq; rebus indidisse nomina: literas eius inuentum fuisse, Deorumq; cultum instituisse, quæ sine magna vi eloquentiæ mortalium mentibus insinuari minimè potuerint. Apud alias quoq; gentes in honorem Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in sacris dissecta præconi tradebatur. Facit ad hoc nominis ipsius interpretatio: nam Hermen ἀπὸ τοῦ εἴρειν καὶ μήσασθαι, quod omnino loqui significat, deductum aiunt. Quiq; veterum figmentorum rationem explicant, per Mercurium nihil aliud intelligi volunt, quàm sermonem ipsum, quo solus homo ex terrestribus animalibus honestatus est. Vel Hermes nuncupatus est ἀπὸ τοῦ ἔρυμα εἶναι, quòd humano generi sermo sit veluti præsidium quoddam & munimẽtum, vnde διάκτορος initiò παρὰ τὸ διαλέγειν fuerit appellatus: eaq; de causa linguas illi dedicarint, quòd ea corporis nostri pars, intelligentiæ nostræ conceptus apud propinquas animas differendo explicet. Est etiam illi cognomentum ἐριούνιος, quòd magnæ cuiusdã sit vtilitatis, summaq; ope eos adiuuet, penes quos sit illius facultas. Vnde etiam σῶκος dictus: non e-

nim sermo in perniciem aut detrimentũ, damnu'mue vllum, mortalibus datus, sed vt hominem sospitet atq; tueatur. Quocirca salutem, id est, canis imaginem ad custodiam adhibitam Mercurij simulacro semper adijciebant: atq; illi ædem in foro, vbi eloquentiæ vsus plurimùm viget, statui monet Vitruuius ex aruspicum disciplina.

DISCIPLINÆ.

NEq; verò mirum, si omnia Mercurio scripta, inuenta, meditationum'q; suarum argumenta, Ægyptij soliti sunt inscribere, solum'q; illum & sapientiæ & eloquentiæ arbitrum iudicarunt, quando is, autore Seleuco, tota rerum vniuersalia, siue principia malimus dicere, viginti millibus voluminum (quę reperimus, quæ accepimus, damus) explicauit: vt verò Manethus asseuerat, triginta millibus: quibus etiam addidit sex millia quingenta, & vigintiquinq;, in quibus libros de dijs empyreis centum, de æthereis totidem, mille de cœlestibus elucubrauit, quæ si membranę tot cõuolutæ essent, vix fidem facerent: facit tamen horum mentionem Iamblichus, magnæ vir apud Græcos autoritatis.

SOMNVS.

ERat & lingua in ara posita, quę somnum significabat, quod Apollonius Argonauticôn primo indicat, vbi dicit:

πῶς ἐπί τε γλώσσῃσι χέοντο
Αἰθομένῃς, ὕπνον δὲ διὰ κνέφας ἐμνώοντο.

Quæ tuus Vrbane nepos ita Latinè reddidit:

Interea exustis libamina linguis
Spargebant, nigra captantes nocte soporem.

Quoniam, inquit interpres, antiquis mos erat somnum captantibus victimarũ linguas adolere. Mercurio, propinatisq; crateribus vinum superlibare, id'q; ex antiqua philosophia, quandoquidem sermo esse Mercurius perhibetur, cuius instrumentũ est lingua, quæ quidem somno incidente quiescit tacita. Atq; hinc repertũ est eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipse tetigit, γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον, Linguas imponit in ignem. Qui verò fabulas consectantur, historiam huiusmodi à Dirchida in Megaricis traditam recitare solent. Alcathum Pelopis ob Chrysippi cędem in exilium actum, peregrè profectum, vt alibi verso solo degeret. Accidisse verò vt leoni fieret obuiam, qui Megara deuastabat, in quem & alij complures à Megarensium Rege missi fuerant: sed Alcathus aggressus feram, eam conficit, lingua'q; eius in ara posita, Megara e uestigiò reuersus est: cum'q; ij qui à Rege missi fuerant nunciassent se monstrum debellasse, Alcathus feram elinguem ostendens, mendacij eos redarguit. Atq; hinc apud Megarenses institutum aiunt, vt sacrificijs quæ fierent in posterum, linguæ aris imponerentur. Philochorus libro de sacrificijs ea de causa linguas Mercurio adoleri dicit, quoniam in corpore pars optima sit, quæ'q; sibi rerum vendicat principatũ.

SILENTIVM.

ADdemus & illud ex Homero, præcisas linguas indicium esse silentij: ille enim, vt nostis, ait, ἀλλ' ἄγε τέμνετε γλώσσας, iandudum incidite linguas, pro, silentium capessite, vt interpretes exponunt. Quo quidem admisso omine, cùm iam satis superq; nugatus fuerim, opportunè mihi silentium imperabo. Tu verò mi Patrue, hominis suscepto ioco, At nolim, respondisti, virũ tam probũ, tam modestum, tam eruditum, in abscissæ linguæ turpissimam ignominiam

IMPVRVS.

inci-

incidere: ſiquidem ea præciſa in diuinis literis, impurum indicat hominem, qui ſordidam, nefariam ac profligatiſsimam vitam viuat, atq; ideo repellatur à ſacris, ab omni piorum moderatorumq; hominum conuentu turpiter & ignominioſe reiectus: de quo Dauid: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Tu verò odiſti diſciplinam, & quæ ſequuntur. Quòd verò coniectas in ignem linguas apud Homerum citaſti, noſtras cuperem ego in flammam eam inijceremus, quam Aſſertor noſter accendit cùm XII comites ab eo electi, afflati ſunt, igneis linguis ab vniuſcuiuſq; vertice promicantibus. Huiuſmodi enim linguæ ſplendore tanto conſpicuæ, omnino ſignificarunt eam orationis vehementiã, ardorem illum, illamq; fandi vim cœlitùs illis affuturam, vt quæ à diuino Magiſtro præcepta acceperãt, per vniuerſum mox terrarũ orbem perſuaſibili (penetrat enim ignis) ſermone diſſeminarent, ſanctiſsimiſq; monitis mortale genus incenderent, aberranteſq; latè mentes, & inſcitię torpore frigeſcẽtes, pietatis ardore ſuccenſas, ad hoſtiæ puræ atque immaculatæ ſacrum incitarent, eſſetq; eorum fulgurum ſonitus in omnem terram exiturus: ſonitus inquam fulgentium earum linguarum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream, Pythijs, veritatis indicium ponit: ἀψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν. Nam dubio procul lingua ſi fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: ſi ferrea, ſolidiſsimæ firmitatis. Mendacia enim imbecilla ſunt, quia tempus veritatem in lucem adducit, atq; ita mendacium euaneſcit. Sanè quidem hodie vel vulgò dicitur veritatem ad malleum durare, quod idem ferè eſt, quod Pindarus ad incudinẽ dixit. Poſſent autem alia multa ſermone ſuper hoc examinari, atq; hinc ad Apollinis plectra, & multiplices Muſarum choros ſterni via, ſi præcipuè dentes ad linguam ſocij conferantur: ſed quoniam ego iam edentulus nullam eis amplius gratiam debeo, cur mihi ſit pro eis laborandum nuſquam video. Præter hæc cùm reliqua linguæ diſputatio de guſtu nos appellet, eaq; ſit potius phyſica quàm hiſtorica, ad Leonicenum hæc meo calculo tranſtulerim. Conſenſere reliqui, neq; inuitus ille ita loqui cœpit.

DE GVSTV.

Empe, vt ſuſceptũ proſequar argumentum, ſi de oculis, de auribus, de naribus, quid præſtare queãt, diſſeruimus, guſtatus quoq; his accedit, ſeq; tractari poſtulat, ne per ignominiam præteritus videatur. Eſt autem hic duplex apud Ægyptios, quorũ ſacerdotes ſi delibatũ aliquid leuiter, neq; tamen plenius guſtatum ſignificare vellent, hieroglyphicum linguę inter primores dentes nonnihil exporrectę proponebant. Sed ſi abſolutã guſtus plenitudinem oſtendere curaſſent, primores gutturis partes, quæ intimę adhærẽt linguæ, figurabant. Aſſerebãt enim illi, quod Medici noſtri etiã nonnulli prodiderunt, perfectum guſtum in linguę radice conſiſtere: inde enim neruos quoſdã, & ſentiendi vim illam prouenire. Neq; tamen ſum ignarus, eſſe multos, qui guſtatus prerogatiuã attribuũt palato. Sanè Diogenes explorari ſaporem aiebat propter fungoſitatem mollitiemq; linguæ, perq; commiſſas illi corporis venas, perfundi ſapores ad ſenſum elicitos, non aliter atq; ſpongia exuctos. Huiuſmodi verò ſenſum in anima ſedem ſuam poſuiſſe. Quamuis verò dicat Alcmæon, humore teporeq;, atque adeò mollitie linguæ ſapores internoſci, Ægyptij nequaquam cognoſcendi ſaporis inſtrumentũ ſolam linguam eſſe cõ-

ſenſerunt, ſed cum multis alijs, palatū præcipuè participem agnouere: & in nonnullis, quæ gutture carent, ſimile quidpiam linguæ eſſe, vt in quodam piſcium genere qui ventrem habent ori propinquum, ineſſe intus ſentiendi facultatem. Sunt & alij rerum naturalium ſcriptores, qui linguam aiunt ſapores quidē ſentire & iudicare: eorum verò ſuauitatem amaritudinemq́ in deſcenſu, vnde deglutiuntur, exploratò ſentiri. Quare Philoxenus magis fortè quàm philoſophi ganeæ peritus, gruis gulam optabat, vt voluptas illa longius deglutiendo produceretur. Quantū verò ad palatum pertinet, ſcimus Catonem guſtus ſedē in eo eſſe crediditſſe. Nam cùm lurconi cuidam ambienti, vt inter eius familiares reciperetur, negare vellet, ei dixit, non poſſe ſe cum eo viuere, qui plus palato quàm corde ſaperet. Aduerſus tamen Ægyptiorum, & horum omnium opinionē inſurgit Ariſtoteles, qui linguam in primore ſui parte vim perfectius ſentiendi ſaporem, obtinere contendit: nam interiore ſi tangat, minus illam ſentire: quod in catapotijs ex aloë, vel amariore aliquo ſucco paſtillo'ue deuorandis, manifeſtius experimur. Nam cùm illa intra duorum digitorū ſummitatem cōtenta in imas fauces immiſerimus, vix tantillū ſentimus amaritudinis, quę ſi quis lingua vel ſumma lambat, vix ferre poſſet. Videtur verò natura ipſa, vti rectè reliqua, ita hoc ſapientiſsimè cōſtituiſſe, vt hæc ſentiendi vis iuxta labia, & in prima conſiſteret lingua, quò ſapores omnes admittendos exigendòſue, anteaquàm ori demandarentur, exploraremus. Quòd verò quiſpiam dicat eo vehementiorem eſſe ſaporis guſtatum, quo magis cibus ingeſtus ori opulentius & contantius mandatur: reſpondent periti homines, non ideo maiorem guſtandi vim in radice linguæ inſitam eſſe, ſed propter diuturniorem moram, & affluentiorem ſaporis copiam vehementius ſentiri. Hæc atq; alia multa priſci philoſophi inter ſe diſsidentes prodidere, vt minimè mirum ſit eos de rerum principijs, & alijs à ſenſu remotis diſſentire, ſi re ſuper omnibus tam explorata diuerſi abeunt, nec certi quicquam conſtituere potuerunt.

DE ORE ET DENTIBVS.

SEdenim vt iam ad totius oris fabricā conuertamur, Ariſtandri Telmeſij ſententia eſt, os & eius partes eſſe quaſi hieroglyphicum quoddam domus, dentes cumprimis incolas oſtendere. Hoc verò dupliciter accipi: aut enim domeſticos eſſe, aut alienigenas. Itaq; ſuperiores dentes domeſticorum incolarū ſigna eſſe, propterea quòd pars illa ſuperior toto ferè capiti adglutinata eſt atq; cognata. Inferiores verò alienos ideo commonſtrare, quòd maxilla ea, quæ illos ſuſtinet, tota ſit mobilis, atq; ita aduentitium neſcio quid præ ſe ferre videatur.

DETRIMENTVM.

SVnt autem qui detrimentum per dentes putent ſignificari, in ijs quæ in ſermone vel voce cōſiſtunt, eiuſq; famam dilacerari obtrectantium calumnijs obiectam. Nam & poëtæ oratoresq́ omnes hinc mordere, carpere, rodereq́ metaphoricè dixerunt, quoties cuiuſquam nomen ſcurriliter traductum, aut hoſtiliter infamatum innuere volunt. Sed quòd planos tantùm in huiuſmodi ſignificatum coniectores ponunt, Satyrici noſtri ad acriorem vim amplificandam genuinum adhibuere, & alij caninos etiam immiſcuerunt.

VERECVNDIA.

APud philologos hieroglyphicū verecundię os videtur eſſe: vnde de impudenti-

dentibus dici solet, eos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui sputũ in eius faciem eiaculatus fuerat, abstersa tantùm facie dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere. argutè vulgatam hominis impudentiam notando, quamuis de sputi copia dicere videretur.

AMOLITIO.

NEq; nescius sum pro amolitione, vt ita nunc dicam, veteres expuendi gestũ vsurpasse: vt Theocritus, ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον. & multa apud alios huiusmodi, quæ recitare superfluũ esset. Nam quæ maximè abhorrebant, quæq; opprobrio habebant, ea ignominia designabãt. Quin & veteribus Christianis mos fuit, estq; adhuc, ad immunda verba expuere, quodam veluti expiationis modo. Ita illud apud Tertullianũ lib. ad vxorem altero, accipiendũ: Cùm aliquid immundum flatu expuis.

HOROSCOPVS.

SEd vt os tãdem comprimã, vno adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horum Niliacũ habetur, vt cibo super aliquid attingamus. Nam illic per hominem qui horas comedat, hieroglyphicum explicari tradunt horoscopum intelligendo: nõ quia horas comedat homo, quod fieri minimè potest, sed quia ab horis alia atq; alia humano generi alimenta subministrantur. Huiusmodi verò horarum pastum cõmodè fortè exprimere poterimus, si ex vniuscuiusq; horæ prouentibus aliquid decerpserimus, puta, rosas, spicã, & pomũ aliquod, quæ in vnũ fasciculum colligata, ori adaperto admoueantur. Horas porrò hîc intelligendum tris eas anni partitiones, quæ suo quæq; tempore singula mutarant, ver quippe, æstatẽ, autumnumq;: quæ tempora Ægyptij, quatuor vnumquodq; mensibus nostris cõplexi sunt, ex Hori regis partitione, à quo his etiãnum nomen horis inditum, vt quadrimestris esset vnusquisq; eorum annus: de quo diffusius alibi. Quin Persæ atq; Assyrij, quos nos annales, horas vocitarũt, & Græci horographos eorum scriptores. Apud Lucianum enim legimus, ὁ μὲν κῦρος παλαιὸς τῶν περσῶν βασιλεὺς, ὡς δηλοῦσι οἱ περσῶν καὶ ἀσσυρίων ὧροι. Cũ verò Horus ab Aegyptijs Apollo esse prędicet, nostri vnà cum Gręcis nomen idem ad quatuor & viginti horas transtulere, quas Solis esse filias Homerus dicit: de quibus, vt hoc κατὰ πάρεργον ponam, veterem habemus fabulam, Horomazen, cùm in mundi fabrica, reliqua digessisset, quatuor & viginti deos in ouum inclusisse. Id cùm Arimanij gnati ludo perforassent, bona malis immixta prodijsse, atq; ita quantacunq; fruamur iucunditate, quocunq; simus gaudio exhilarati, serus quid vesper vehat, nos nescire. Hîc cùm finem facere visus esset Leonicenus, ad inclinatũ iam solem aspectãs Ranerius: At nos, inquit, quid serus vesper aduexerit probè scimus, qui bonã huius diei partem tam iucundis sermonibus exegerimus. Vtinã verò sępe daretur occasio istiusmodi conuentus celebrandi: & cum dicto, salute dicta surrexit: quod & alij fecere, die prius cõstituto, quo iterum essent conuenturi: illi domum, ego in nauim abij, mox Florentiã, quò fueram, vt scis, per Iulij Card. domini mei literas accersitus, atq; ibi primo quoq; tẽpore, tam ea quæ ex te audieram, quàm quę viri illi eruditissimi disseruissent, quæq; conuenire mihi visa sunt, in cõmẽtaria mea Aegyptiaca trãstuli, vestra ope fretus & latius & plenius explicandi multa, quę curta & angusta nimiũ compererã apud autores posita: neq; verò siuit me temporis breuitas quæ quisq; disputasset ad amussim dirigere, & ipsa quę audissem verba repræsentare, quod nũnulli ex amicis à me postulabant: id enim negotium multum mihi temporis abstulisset, nec meæ me oc

cupationes id facere permisissent. Satis igitur à me factum puto, si res ipsæ breuiter, quantũ memoria complecti potui, recitatæ sint. Verùm agè benignissime Patrue, Aristarchũ indue, atq; hunc castigandi laborem minimè grauem ducas: quæq; me rectè meminisse compereris, asterisco insignias: quæ segniter & oscitanter excepta, obelo defodices, vt ego hæc aliis cõmunicaturus, iudicio adiutus tuo, audentius id facere confidam. Vale.

AD SEBASTIANVM CORRADVM DE IIS QVÆ PER HVMANVM COR, ET GENITVRÆ VASCVLA SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

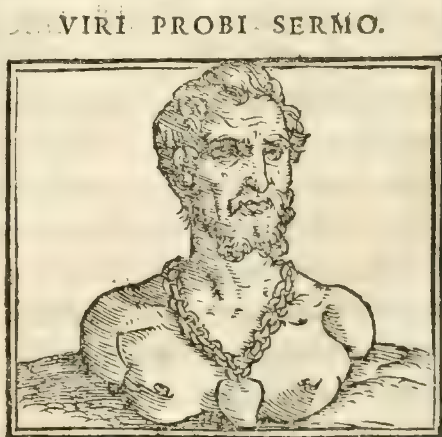

Ecce tibi Cor meum, Corrade iucundissime, cui etiam addidimus genituræ vascula, eaq; mundissima pudicissimaq;. Cor quidem à meo desumptum, qui summã eruditionem tuam, frugalissimũ studium, acutum deniq;, quo polles, iudiciũ, & multum admiror, & plurimũ diligo. Genituræ verò vascula, causa tua, à quo fruges tot proficiscuntur, quibus studiosi omnes auidissimè pascuntur: quemq; hactenus cibum vel putridũ vel adulterinũ sæpe mandere coacti sunt, tua nunc cultura, tuo studio diligentiaq; valeant iam recenti, maturo, legitimoq; frui. Neq; fructus huiusmodi ex Ciceronianis tantùm hortis electi, sed ex totius Latini nominis possessionibus agrisq; decerpti, quorum hactenus arbores vel teredinibus, vel erucis, vel visco, vel vlceribus, conductorũ plurimùm negligentia, nescio qua, vitiatæ fuerant, per te nunc perpurgatæ, cultæ, sarritæq;, in pristinam rediere viriditatem, vberrimam incolumemq; feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad vascula tam in diuinis nostrorum literis, quàm in sacris Aegyptiorum, neq; non apud Græcos, præter ea quæ à corde desumuntur significata sermonis ipsa quoq; indicia sunt. Qui cum igitur ego libentius sermocinarer, quàm tecum, qui sponte me in tam vtilium sermonum tuorum partitionem admisisti qui clarissimo Egnatio collegam consularem me in Quæsturæ tuæ cognitione creari procurasti? Quare mihi videbor non sine magnæ voluptatis sensu loqui tecum., quotiescunq; memor ero scriptorum meorum, qualiacunq; sint, aliquid à te legi, non id fortasse ingenio & eruditioni tuæ responsurum, aliquod tamen daturum mei ergà te animi testimonium.

DE CORDE.

VIRI PROBI SERMO.

VT verò à corde exordiamur, per id ita concinnatũ vt loro catenulaue suspensum à gutture propenderet in pectus, probi hominis orationem indicabãt. vt qui mentiri aut fallere nesciret, sed vti vulgò dici solet, ea ex ore proferret, quę corde cõcepisset: ea scilicet loqueretur, quæ ipse sentiret, omni fuco mendacióque procul. Hoc ipsum Cicero, toto pectore, de synceritate loquens, dicit. In pectore enim sedem habere cor, manifestum. atq; illud, Aperto pectore, frequentissimo corũ vsu, qui citra fucũ loqui se profitentur. A' quo loquendi candore Mercurius fuerit ἀργειφόντης appel-

appellatus, candidũ enim veteres ἀργεῖον dicebant. Præterea pectus pro recessu quodam accipitur sapientiæ. Vnde Horatius:

Non tu corpus eras sine pectore.

Et in hanc sentẽtiam accipit Ambrosius, quòd Apostolus ille, qui ante alios diuina sapientia donatus est, ad CHRISTI pectus reclinet in cœna caput.

CONSILIVM.

ATq; hæc illa est bulla, quæ puerilis ingenuitatis insigne fuit, de qua multa suo diximus cõmentario. Quoniã verò cordis erat eius figura, admonitos inde pueros volebãt, vt frugalia semper cõsilia secuti, corde prȩstare conarent: corculũ enim veteres pro solerti & acuto dicebant. Et animȩ partẽ rationis participem, cor appellari solere dicit Adamantius. In huiusmodi significatũ accipi locũ illum Pauli, epistola ad Rom. Qui ostendũt opus legis scriptũ in cordibus suis. Quis enim putet, quòd dicit, in cordibus, in mẽbro corporis quod cor appellat, tanquã in membrana aliqua legẽ scriptã intelligi? vnde enim caro tantos prudentiæ sensus concipere vel ostentare posset? aut tanta memoriȩ receptacula cõtinere? Nam & quòd diuinæ literæ cor Dei sæpe nominãt, intelligendũ ex eo arcanũ illud diuinæ sapientiȩ, quæ à patre est: vt Psalmo, Eructauit cor meũ verbum bonũ, innuens filiũ Iesum Christũ altȩ illius sapientiȩ mysterio genitũ. ita Eucherius.

VITA.

ITa verò in consilij significatum accipi cor plerunq; solet, vt humanæ etiã vitȩ rationem præ se ferat, quod ex pernicioso auspicio Cæsaris exploratum. Ille enim quo primum die in sella aurea sedit, et cum purpurea veste processit, valde consternatus est cum Spurina aruspice suo, corde in extis bouis opimi non inuento: aiebat enim ille, vereri se, ne consilium & vita Cæsari deficeret, quorum vtrunq; à corde proficiscitur. Nam philosophorum omnium consensu, nullum animal sanguine præditum, sine corde & iecinore inuenitur: qua de re quæstio magna inter eos fuit qui diuinationis prȩcognitionem eiusmodi profitebãtur, potuerit'ne hostia sine corde viuere, an ad tempus amiserit. quanq; Cæsar id elusisse fertur, audacioriq; animo respondisse lætiora quȩdam, neq; pro ostento ducendũ, si pecudi cor defuisset: quod quidem nõ semel, sed bis ei sacrificãti, quod meminit Plinius, accidit, vt cor in extis non inueniretur. Neq; Cæsari tantùm non inuentum in hostijs, peractũ vitæ tempus ostendit, sed & Heluio Pertinaci eo die, quo occisus est, sacrificanti, negatur in hostia cor repertum, & cùm id vellet procurare, caput extorum nõ deprehendit. Et Theologi nostri secuti Prophetarum dictata, consilium in corde residere dicunt, in eoq; agẽdorum omniũ radicem statuũt, docente Domino, in corde esse quod coinquinat hominem: & vbi mundo corde sacræ literæ habent, synceras intelligunt cogitationes. Quaq; ratione consilij symbolum est, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur: vt illud: Quare cogitationes ascendunt in corda vestra? ascendunt, dominantur, primum ita locum asciscunt sibi, vt vestra omnia consilia conculcent. Ita verò facit cor ad animam, quæ vitæ nostræ materia est, vt prisci vates illi animæ receptaculum esse cor significaturi, id hieroglyphicè animæ ventrem appellarint: atq; ita intelligendũ esse illud apud Hieremiam: Ventrem meum, ventrem meum doleo. Hesychius ait: Nam quem ventrem? Ipse subinfert: Et sensus cordis mei conturbati sunt: ideoq; intestina huiusmodi aqua lota offerre admonemur in holocaustum, hoc est, abditas latentesq; cogitationes eluere, & diligenter abstergere.

NILI DILVVIVM. D

SAcerdotes Aegyptij cœlum & terrã diluuio liquescentes, exundationẽ quippe Nili, quæ tam à terra quàm à cœlo esset, vti alibi disputatum, ostendere cùm vellent, cordis simulacrum proponebant, cui lingua esset applicita: ex corde quidem Nilum ipsum intelligentes, qui sua potens vi affluentissimã humoris copiam è terræ visceribus educeret, vti motus omnis à corde principium habet. Sanè illi, cordi totius corporis principatum, præfecturam, arbitriumq; tribuunt, ac perinde Nilum Aegypti dominum agnoscũt, neq; quicquã aliud eam esse, quàm Niliacæ alluuionis vliginem profitentur. Per linguam verò confluentes vndecũq; imbrium eluuies, quas eo quo plurimum inturgescit tẽpore in Aethiopia maximas fieri compertissimũ habebant, quibus in Nilum collabentibus cataclysmo facto Aegyptum vniuersam sub aquis mersari, veluti lingua humore vndecũq; ad ipsam confluente, semper E in vdo est, & aliquo semper corriuio irrigatur alluiturq;. Quoniam verò illis fertilissima rerum omnium vbertas à Nilo est, rerum itidem causas omnium originemq; in humorem referebant, omniumq; parentẽ, omni reiecta controuersia, celebrabant. Quorũ opinionẽ Thales Milesius secutus, ex aqua omnia sensit esse, & in aquam vicissim reditura: principium quippe animantiũ omnium esse genituram, eandemq; humidam: ex quo simile esse veri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit vt maritum Græci potionis nomine nuncuparent: πόσις enim vtrunq; horũ significat. Præterea stirpes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autẽ penuria interim exarescũt. Solis ad hæc ignis, siderumq; omnium, aquarũ exhalationibus alitur: quinimò & mundus ipse, vt præstantissimi philosophorum asseuerant: quod quidem apud Aegyptios tam persuasibiliter receptum erat, vt Solem & Lunam nõ curru, sed nauigio vti dicerent, ad nutrimentum scilicet & generationem eorum hoc referentes.

AEGYPTVS.

PRæcipuam autem Aegypti effigiem ex imagine cordis in ardenti ara thuribulo'ue cõsidentis, ostẽdere consuerũt: calida enim ac humida est Aegyptus, in Australibus præsertim locis, quemadmodum & cor: idemq; in sinistram hominis partem toto declinat turbine. Alibi verò F Antarcticas regiones, sinistras ab eis appellari docuimus: in illis autem oriri Nilũ, in quo summa eorũ religio, & à quo paulò antè omnia profici scisci, ex eorundem institutis dicebamus. Quod verò pertinet ad thuribulum, Hippon philosophus, vt ex Cratete didicimus, fabula cui titulus πανόπται, cœlum veluti præfurnium esse dixit, homines verò carbones. Sed hæc melius ex Homero declarabuntur: ait is, nullius disciplinæ quantumlibet remotæ nescius, Iouem cum reliquis dijs, Solẽ quippe stellasq; omnes ad Aethiopũ epulas inuitatos accedere, quasi velit id, quod paulò antè dicebamus, innuere, hauriri ex vdo nutrimenta sideribus. Accumbunt verò apud Aethiopas, quia circa Oceani oram non nisi Aethiopes habitãt, quos vicinia Solis, vel diuturna parallelorum mora vsq; ad

nigri

nigri coloris speciem exurit. Oceanũ autem quẽnã alium hîc intelligamus, nisi Nilum, cui antiquissimũ id cognomentũ fuit, propterea quòd Nilum illi, vti dictũ, totius humoris fontem arbitrarentur, Ægyptumq́; ipsam suapte vi tantam aquarum redundantiã euomere. Erit itaq; cor Ægypti instar, hoc vti sanguinis, ita hæc primariũ totius humoris receptaculũ: thuribulum verò conuiuas ipsos, vtpote sacrificulos, indicabit hostiarũ super ignem positarũ nidore exhilaratos.

ARDENS ORATIO.

SEd cur non potius dicamus, cor ita in thuribulo positũ significare orationes, precésue, quæ puro ex corde proferuntur ad Deũ: idq; esse thus illud mundum, quod sibi Deus offerri mandat in diuinis literis, ex quo scilicet odorem capiat suauitatis. In Euangelio Matthęi, vbi Dominus perperàm agere Pharisęos inquit, qui nõ obligare iuramentũ, quod per altare fieret, arbitrabant̃, sed quod per donum altari illatum: Adamantius cor hominis inter alia significata idem & altare intelligit: per votum verò, recti alicuius operis deliberationem, quod faciundum simulac insederit animo, oblatũ, vti votum, interpretatur. Nam & La-
b tini vota alia concepta, alia nuncupata vocãt. Priora illa sunt de quibus hîc intelligit Adamãtius. Quoniam verò multi palàm dona hæc eleemosynarũ, precum, ieiuniorũ, offerunt corde, tamẽ sunt alieni à Deo, hi Pharisęi sunt cæcorũ duces, qui quæ exterius perpendunt, quæ verò interius sunt minimè cõtuentur: ita per dona iurandũ censent, non per altare, à quo donis ipsis accidit sanctitas. Monet igitur Dominus vt csiõderemus, cuiusmodi nam ex corde eleemosynę, vel psalmi, vel preces, vel ieiunia offerant̃: atq; ita qui testẽ altare, hoc est, cor & cõscientiam appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quę cõtinent̃ in eo, cõplectitur.

COELVM.

PLutarchus hanc cordis effigiem subiecto in foco succẽsam, cœlum indicare contendit, animumq́; illũ, qui propter æternitatẽ nulli vnquã senectuti obnoxius est. Et Apuleianus Trismegistus ab Hippone nõ admodũ diuersus, Ægyptũ cœli agnoscit imaginẽ, ijsq́; omnibus ęquiparari, quę in cœlo gubernant̃, exercenturq́;: & si dicendũ sit verius, terrã eam totius mundi templũ esse. Quin etiã inuenias apud nõnullos, vniuersum terrarũ orbẽ in diuinis literis nõnunq̃
c Ægypti nomine nũcupatũ: vt eo Psalmi locõ, Veniẽt legati ex Ægypto: propterea quòd vniuersam terrã eodẽ, quo Ægyptus, modo coagmentatã imaginẽtur.

CLIBANVS.

CONSCIENTIA IGNE EXAMINATA.

FAcit verò ad hanc cordis significationem Clibanus in diuinis literis passim propositus, cui cor hominis aptissima cõfertur similitudine, de quo tã frequens in Mosaicis libris, & Prophetarũ aliorũ oraculis mẽtio reperitur, siue per similitudinẽ, siue sit pro instrumẽto sacrorũ positus. Clibanus enim pręfurniũ est apud Latinos: per eius figurã interpretes, cor hominis, vti dictũ superius, intelligunt. Nam quædam Deus apud maiores nostros, veteres inquã Prophetas apponi sibi vult Clibano cocta, hoc est, tacita mentis agitatione examinata, cùm scilicet nos erroris pœnitet, & cõscientia nostra ardore quodã occulto intra se succẽditur, vitiũq́; ipsa suũ paulatim exurere cõtendit.

SACRORVM ARCANA.

ADamantius putat ex Clibani forma, quæcũq; in diuinis literis profundiora vel inenarrabilia sunt, significari, quippe quæ recondita delitescunt in

sensu mentis, neq; facilè ad imperitũ vulgus proferri possunt: sunt enim multa huiusmodi, sicuti de Camelo, & Sue, altero quidem ruminante, sed qui pedem integrum habeat: altero verò bifidam prę se ferẽte vngulam, sed qui minimè ruminet. Ita etiam de Adamo per Euam astu serpentis deceptã, in præuaricationẽ adducto, quarum historiarũ mysticum significatũ locis suis exposuimus ex Philone. Apud Ezechielem, vt ad Adamantium reuertamur, quæ de Cherubino vel de Deo media sui parte succenso, vel de admirabili illa visione, sunt literis demandata, nisi coquantur in Clibano, neq; quidem mandi, neq; deuorari, ita vt sunt cruda, poterunt: hoc est, vt cruditatem hanc interpretemur, nisi qui latet interius sensus diuini calore ignis molliat̃, excoctusq; ita cibus fiat vt mandi possit, & ad nutrimentum assumi, aliquid semper occursabit, asperitate sua difficile, quod ab eorum gustu mortales auertat. Oseæ dictum est: Corda eorum sicut Clibanus incaluerunt: quod longè seciore à superioribus sensu tunc fieri intelligendum est, cùm vitiorum ardor cor ipsum interius exurit, quippe cùm mortales flagranti cupidine incensi, suam ipsimet perniciẽ affectantur: in medio enim hæc posita sunt, vtrum res ad sacrificiũ coquere, an exurere potius inutiliter velimus. Atq; ita Clibanus varia interioris affectus habet significata, proq; sensu mystico figurat̃. Minimè verò prætereundũ videtur quod Hierosolymitanus Hesychius hieroglyphicè super Clibano philosophatur eo Leuitici loco: Cùm autem obtuleris sacrificiũ coctum in Clibano de simila. Nam per Clibanũ Mariæ virginis vterum significari tradit: Clibano enim ignis superponit̃, qui supponitur in craticulæ ministerio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem coquendum desuper accipit, ita Dei genitrix spiritum sanctum, & Dei verbum in vtero suo conficiendum maturandumq; suscepit: & quæ multa in hanc sententiam prosequit̃. Est verò Clibanus, tum furnus, tum sartago, aut testa quædam grandior, operculo vel ferreo, vel ex ære pręmunita, supra quod ardẽtes prunæ ingeruntur, vt quod intrà positum est, coquatur, cõdiatúrue. alicubi totum hoc opere figulino conficitur. Ad huius autem similitudinem formata est pectoris concauitas, per quam spiritus vltro citroq; cõmeat. Columella scrobem Clibano similem fieri monet, vt imus quàm summus sit patentior, quo radices latius euagari posśint. Ex hac itaq; forma nõnulli Prophetarũ scripta Clibano similia dicunt, quæ plus habeant in recessu, quàm ore summo pollicecantur.

DE SARTAGINE.

ESt & Sartago ab hieroglyphicis huiusmodi non absimilis: nam eodem penè significato, sacrificium Deo facturi, quædam in sartagine frigere iubemur.

RESIPISCENTIA.

EA tamen differentia, quòd in Clibano tacitæ conscientiæ stimulus adurit, in sartagine culpam agnoscimus, eamq; nosmetipsos incusando ream facimus, quasq; mereri nobis videmur pœnas vltrò deposcimus, & modò hunc modò illum errorem solicita repetitione versantes animo, quæ satisfaciendi ratio nobis reliqua sit, agitamus. Alij rem eò trahunt, vt prophetarum oracula toto mẽtis ardore versanda submoneãt: inde enim fieri, vt repetita sæpius, & inter se cõglobata, facilè intelligi & explicari posśint, vt hinc eam saltem quę ad mores pertinet doctrinam assequamur. Alio verò modo sartago apud Hesychium accipitur pro cruce Christi; siquidem cibus, qui prius ineptus erat ad mãdendum, simulatq;

mulatq́; sartagini fuerit incoctus, mandi potest: ita corpus Christi antequã pateretur si foret esui exponendum, vt ipse de se sæpe futurũ aiebat, abominabantur humanæ aures, respondebantq́; omnes, durus est hic sermo: quomodo potest hic corpus suum apponere vt manducetur? post crucem verò patefactũ est, id diuino munere dispensationeq́; fieri posse: nam totum illud mysteriũ in Christi passi commemorationem institutum est.

DE CRATICVLA.

CRaticula tota prorsus Hebræorũ esse videtur, sed enim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoscit Ægyptiacum.

IRA.

AIt enim eam subiecto igni, & corde superimposito, furoris & indignationis apud sacerdotes illos indicium fuisse, vt ex eo scilicet cordis bile succensi excandescentiam ostenderent.

POENITENTIA.

NOstri hoc sanctius intellexere, qui Craticulam pœnitentiæ signum posuere (liceat verò mihi Theologorum dictata sectanti, eorum interdum vocabula vsurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligẽtes, sed amaritudinem conscientiæ minimè simulatam, manifestissimis verò conspicuã argumentis: quippe vbi luctu, lachrymis et lamentatione conficimur ob ea, quę nequiter, improbè atq; iniquè patrauerimus, vnde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitẽt, abstinentia cõminuat, atq; arefaciat. Hæc enim est illa in propatulo posita sui conflictatio, quæ succẽsos diuini amoris igne carbones omnibus ostendit, exemplumq́; alijs præbet, qua se quis ratione possit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad æthera virtus, non flagrantem modò animum præ se ferunt, verùm & corpus ipsum tormentis obiectare non dubitant. Talis olim pientissimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torreretur, longè magis animo in ipsius Christi amorem accendebatur, sacrificiumq́; Deo sanctum & immaculatũ, interius cor, exterius corpus, in vera craticula vstulatus offerebat. Neq; tamen sum nescius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta sunt, ad diuinę lectionis inquisitionem adducere, cùm ea scilicet ardenti studio consectamur, quæ nullo obtecta velamine vnicuiq; sunt intellectui peruia, cuiusmodi scilicet est sensus, quem historicũ Theologi nominarũt. Qua verò ratione craticula Christi mortem & resurrectionem significare possit, apud Hesychium vidẽdum, Leuit. 11. eo loco: Si autem in craticula fuerit sacrificium.

CONDITORIVM.

EX eo autem quòd cor in abscessu pectoris latitat, & intra precordia se reducit, diuinæ literæ cor plerunq; non tam pro ijs quæ in abdito profundoq́; mentis recessu conduntur, quàm pro quarumcunq; rerũ receptaculo, vbi hæc in diuturnum tempus asseruandæ reponuntur in occulto, per cordis effigiem exprimere consuerunt. Vnde in sepulchri etiam significatum cor accipiunt. Christus enim Euangelio manifestè sepulchrũ cor terrę nuncupauit: Sic erit, inquiẽs, filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.

CONCORDIA.

NEq; verò me pigeat iuniorum etiam inuentum antiquis his subtexere, qui cõmenti sunt in concordiæ significatum duo corda vinculo colligata figu-

rare, quòd à corde vocabulum, non à citharæ chordis deductum existimarunt. D

DE SPINA DORSI.

Ossa quin etiam & neruos aliquot Ægyptij inter hieroglyphica retulere: cuiusmodi os illud est, quod à summa ceruice multis distinctũ internodijs per vniuersum dorsum excurrit.

TITILLATIO.

PEr eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatamq; titillationem significabant: siquidem humanam genituram à cerebro delabi, perq; id ossis defluere, non Aegyptiorum modò, sed multorũ etiam aliorum opinio fuit, Alcmæonis verò præcipua, quam vnà cum Hippocrate poëtarum aliquot autoritas confirmauit. Sentire hoc ipsum Plato videtur, dum seminij vim vertebralis ossis defluuium esse tradit. Hinc Maro:

Exoriare aliquis nostris ex ossibus vltor.

quod ad Anaxagoræ ὁμοιομέρειαν nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius E acriter incessit, quòd putarat is,

Ossa videlicet ex pauxillis atq; minutis
Ossibus, & sic de pauxillis atq; minutis
Visceribus viscus gigni, sanguenq; creari,
Sanguinis inter se multis coëuntibus guttis.

Democritus eam ex totis prodire corporibus, pręcipuisq; eorũ partibus, veluti carnosis, fibris, & ossibus, arbitratus est. Cæterùm philosophorũ & medicorũ plurium diligẽtia secus rem inuenit, qui geniturã minimè esse ossis vllius medullam, sed sanguinem potius asserũt: quibus Pythagoras etiam adstipulatur, dum eam probatissimi sanguinis spumam esse contendit, ac alimenti nutrimentum. Huiusmodi porrò sanguis ab hepate ad renes immittitur, per meatus inde ad id aptos flexuoso quodam tramite ad testes dilabitur, quod in dissectionibus apertissimè compertum est. Vnde Anchises apud Maronem paterna impulsus charitate clamat: *Proice tela manu sanguis meus.*

Quod ad imitationẽ Pindari dixisse videt, qui Nemeis ita, πλαυγὸν ἄραξε φέγγος ἀιακιδᾶν αὐτόθεν ζῶν, πὸι χαῖρ' αἷμα. Quidam philosophorum rerũ venerearũ libidines F in iecinore contineri arbitrati sunt, quod à Lactantio quoq; memoratur lib. de Artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in eoq; amoris sedem poëtę omnes agnoscunt, dum Cupidinem iecur sagittis appetere vlcerareq; cõqueruntur. atq; ita VII Prouerb. Salomon. Donec transfigat sagitta iecur eius. Verùm aliud est concupiscere, aliud cõmoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus est viuacitatis. Quæ verò ad iecur pertinent, in Vulture satis examinata sunt. Sedenim cùm renes ossi, quod suprà posuimus, adhæreſcant, non imperitè figmentum hoc suum Aegyptij cõmenti sunt: nam & Astronomi renes & genituram in Veneris potestate cõstituunt. Renes ait Varro ita dictos, quasi riui ab his obsceni humoris oriantur. Quòd verò & lumbi eidem ossi adiaceat, Aegyptij per lumbos Venerẽ innuebant: hinc apud Comicos & epigrãmatarios poëtas vbi quid lasciuius enunciandum fuerit, frequens adeò de lumbis mentio, dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij aliter dicunt. Tangit & Persius hoc, vbi lasciuorum poëmatum recitationem incessit, dicens: Cùm carmina lumbum intrant. & inferius: Summa delumbe saliua. Habemus & in sacris cõcentibus, vsq; ad noctem renes increpuisse, & impletos il-

tos il-

tos illusionibus lumbos. Et Gen. XXXV, Reges de lumbis tuis egredient. Præterea vbi Paulus de Leui ad Hebræos scribit: Adhuc enim, ait, in lumbis patris erat, quãdo obuius ei factus est Melchisedech. Neq; tamẽ inficias ierim, aliquot diuinarũ literarũ locis lumbos poni pro virtute, vt XII cap. Regum tertij, qui tamẽ apud Hebręos primus inscribitur, vbi Roboam seniorũ spreto consilio salutari, adolescẽtiorũ, in quorũ adulatione fuerat educatus, animos prætulit, qui ferociores erant: suaserunt enim illi vt rex iuuenis & imperitus rerũ, fortẽ se atq; terribilem populo ostentaret, & ita loquerẽt ad eos: Minimus digitus meus cõpactior est lumbis patris mei. quo responso amaritudinis pleno factũ est, vt statim à tribubus decẽ desertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantũ tribus imminuto. Quamuis verò diuinæ literæ lumbis plurimũ tribuãt, vbi de genitura mentio sit facienda, nõ illę tamẽ ossa ipsa ex Ægyptiaca disciplina rejciunt. Nam vbi Laban accipit hospitio Iacobẽn sororis suę filiũ agnitũ, significare volens etiã ex patris consanguinitate eum sibi coniunctũ esse, Os, ait, meũ es, & caro mea: quasi ad id respiceret, quod veteres pleriq; philosophi tradidere, ossa ex virili semine in embryone gigni, ex materna verò genitura virili circunfusa, carnẽ ipsam fieri. Sed quòd alicubi lumbos in vulgatis habetur editionibus, Symmachus vertit latera: sed eodem vtrunq; significato, concupiscibilis animæ pars, signatur: iuxta enim latera renes sunt. In lumbis sanè maxima, aiunt interpretes, esse solet incitatio ad concupiscentiam, aduersus quam renes nostros & cor nostrũ aduri, in sacris adorationibus suppliciter imploramus, quippe vt & naturali appetitui, & voluntati simul obsistere valeamus. Hac de causa dicebat Apostolus: State pręcincti lumbos vestros, vero tamẽ cingulo, hoc est, voluptate ea, quæ vera sit, quę scilicet à castitate & cõtinentia oritur: quod dubio procul est à Domino desumptum, vbi præcinctis nos iubet esse lumbis. Nam & apud Romanos cinctus armatũ strenuũq; significat, vt discinctus cõtrà imbellẽ & effœminatũ. Iam & hostiæ renes ignibus traditi, dubio procul significãt genitaliũ partiũ ardores extinctos esse: quiq; omne quod pingue est de renibus & omnibus interioribus obtulerit, tunc verè purgatus omni libidinis vitio, pro delicto hostiam iugulauerit. Sed quoniam hæc in diuinis literis & sæpe & multipliciter habentur, nõ importunum fuerit, quod ad hanc sententiã facit, locũ ex Leuitico repetere, vbi de pacificorũ sacrificijs agitur: vbi sanè legislator iubet duos renes cum adipe quo teguntur ilia & reticulum, siue vt alij edunt, fibras iecinoris cum renunculis, adoleri super altare in holocaustum: ex his, vt ait Hierosolymitanus Hesychius, legislator vult nuptiarũ desiderium offerri Deo, vt prolis causa, non fornicationis, proueniat, & honorabile sit cõiugium, & torus immaculatus. Iũgit verò iecur renibus, quia delectatio sine concupiscentia in eo sedem habere fertur: hepate verò in renes vim operationis suæ ministrante, quod per desiderium quam Græci ἐπιθυμίαν vocant, motum fuerat, ad desiderium effectus concitatur, quæ duo simul adolenda sunt, vt scilicet neq; praua nobis proponamus, & si quo modo suggerãtur, abolere festinemus: & vt verbis vtar Hesychij, quia in hepate concupiscentiæ requiescere putantur, propterea pinnã, hoc enim ex LXX desumit, hoc est, summitatem cum renibus auferri præcipit, & offerri ad altare, vt ab omni mala delectatione mundemur, scientes quòd primitiua cogitationum nostrarum Deo necesse habemus auferre. Demum vt à gẽtibus quoque arma nobis mutuemur poëta venustus in hanc sententiam ait:

Principijs obsta, serò medicina paratur, Cùm mala per longas inualuere moras.

TEMPERANTIA.

NImirum in sacris nostrorum literis id erat temperantiæ signum, quòd in salutari victima lumbos eximi mos erat, tanquã impuros, ait Philo, propter concitandę libidinis titillatũ, semine per eos irriguo. Diuino autẽ præcepto lũbos præcingi iubemur, cùm sacra illa solennia ferimus, quæ tunc temporis instituta sunt, cùm exeuntes ex Ægypti captiuitate, hoc est, ex voluptatũ et deliciarũ illecebris, agnum, hoc est, puritatẽ edere admonemur, & in castimoniæ cõuictu discumbere. Apud Nilum autem huiusmodi lex de temperantia lata est, qui, vt Ambrosius, Geon est, vnus ex quatuor Paradisi fluuijs, qui virtutẽ hanc significare dicitur, de quo satis in Accipitris cõmentario disseruimus. Quòd verò de vasculorũ perplexitate dicebamus, admittit id etiã Aristoteles, qui testes libramenta quædã esse dicit, quorũ beneficio semen ad penem cõmodè labatur: neq; id semel asseruit, dum eorũ aduersatur opinioni, qui testes solos geniture receptaculum putant. Innititur verò is exemplo tauri, qui iam exectus vaccã impleuerit. Quendã etiã ait Albertus Magnus euiratũ, prolificã in coitu operã nauasse: licet Galenus ab Aristotele diuersus eat, testesq; omnino seminis receptacula esse contendat. Quin etiã Auerroes in hoc à suo dissentit Aristotele. Quibus responsum fieri posset, sit testes in hunc vsum à natura tributi essent, animalibus vtiq; omnib. id officij subministrarẽt, neq; vlla esset absq; illis propagatio: secus verò plerunq; repertũ, vt quæ recitauimus exempla testantᷣ. Cadunt igitur causa, qui solis, quos oggerunt, testibus innitunt. Ab hac spina cauda exit: ea curta, in diuinis literis ostentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouissimũ, futurumq; Dei iudiciũ aspernantur, qui subinde dicunt edamus & bibamus, pereat qui crastina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurem vellẽs, viuite ait, venio. Est enim cauda pars corporis extrema.

DE PVDENDIS.

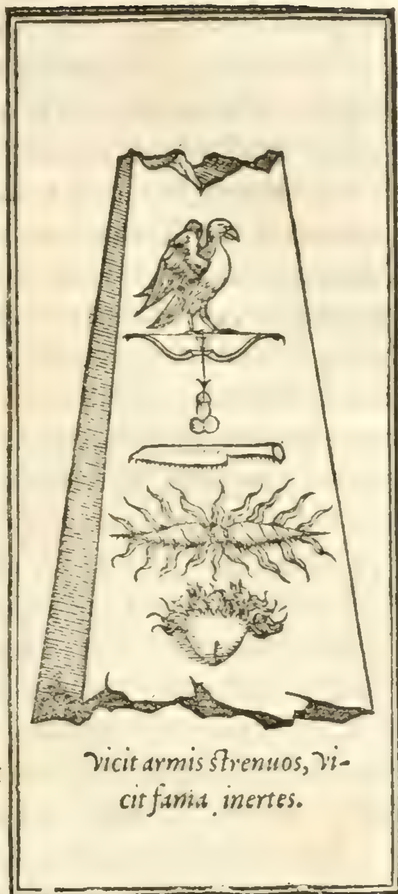
PVdendorum significata his adiungere necessariũ est. Nam vetustas illa vt minus vitiosa fuit, ita simplicius apertiusq; de vnaquaq; re philosophata est: neq; erat tunc temporis in humano corpore quicquã, quod vel visu, vel nuncupatione sua, turpe iudicaretur. Prauis verò moribus succrescentibus, multa decernenda fuere tam factu esse quàm dictu turpia, vt qui rebus suis modũ præscribere nescirẽt, ipsius saltem turpitudinis infamia absterrerentur. De antiquissima igitur disciplina dicturus, quæ ad significationem figuræ illius, quæ tam visu quàm dictu obscœna iudicatur, pertineãt, veniam mihi dari postulo, ac in eam hæc accipi partẽ cupio, propter quã & prius excogitata à veteribus illis fuerunt, & à me nunc in communem vsum propalata, eo quidem consilio, vt hæc illis scriberentur, qui sanctius instituti, rerum viscera & intimas medullas, non verborum superficiem, examinarent. F

MAGNANIMITAS.

ESto igitᷣ prima pudendi virilis significatio, quæ tot columnis incisa, tot obeliscis notata, tot alijs veterũ monumẽtis insculpta, magnũ & erectũ viri fortis animũ ostẽtarint. Extant adhuc columnarũ frusta aliquot in Sesostreos memoriã erectarũ, quæ literis Ægyptiacis incisæ sunt, in quib. vtriusq; sexus naturę insculptę conspiciuntᷣ. Sesostrẽ eñi hunc Theopompus lib. III appellat, quẽ Sesonchosin aliqui nominarunt, qui scilicet Ægypto regnauit vniuersæ, imperiũq; in Europã protulit, de quo apud Herodotũ multa. Vbi igitᷣ in columnis

aut

A aut obeliscis ab eo positis virilia pudēda conspexeris, bellicosos, strenuos, & magnanimos viros armis ab eo superatos intelligas. Nam & cōiectores, mulierem quæ virum & liberos habeat, si cōmutatam se in marem somniauerit, viduam breui futurā cōĳciunt, atq; ita viri muneribus functurā. quæ verò liberos non habeat, mares parituram. quæ virgo sit, futurum vt primo quoq; tempore matrimonio elocet. Ita semper ea humani corporis pars aliquid semper indicat, quod ad negotia virilia pertineat.

Vicit armis strenuos, vicit fama inertes.

FORMIDOLOSVS ET IMBELLIS.

VBi verò in monumentis ĳsdem muliebria videris incisa, argumentum est, imbelles, molles, & inertes homines ab eo subiugatos, cuius nomē vel nota superposita fuerit. Ad quod dubio procul respexit Homerus, cùm Thersitem Græcorum pusillanimitatem increpantem his verbis inducit, κακ' ἐλέγχε' ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' ἀχαιοί. Id quod ad Numanum sese & sua gloriose iactantem non inuenustè transtulit Maro, dum eum, ò Phrygiæ (neq; enim Phryges) in obsessa Troianorū castra dicentē inducit. Alibi virorum negotia ita præscribit, vt hi bella pacemq; gererere deberēt. Et Horatius virilē Cleopatræ animū obstupescit, quæ generosius perire quærens, ensem haudquaquam muliebriter minus expauerit. Apud eundem Tyrteus poëta nō mulieres, sed mares potius animos in Martia bella versibus exacuit. Ouidius quoq; in Eunuchū, cùm militē virū essē debere assereret, Ista mares tractāt, dixit, tu spes depone viriles. Ad hæc Onirocritæ dicūt, si princeps quispiā in fœminā se degenerasse per nocturnā sit imaginē arbitratus, futurum vt loco deĳciatur, propterea quòd mulieres plurimū imperĳs virorū subĳciuntur.

INNOCENTIA. CRIMEN.

NOn est hoc loco prætereundus sacrificĳ veteris mos, vbi masculi vocabu-
C lum insontem, & nulla criminis macula notatū intelligi debere autumant Theologi, per fœminam verò crimen. Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, siue ea sit Origenis, vbi agitur de vitulo masculo sine macula offerendo, masculum ait intelligi, qui peccatū ignorat, propterea quòd fœmina sit peccati symbolum: labilis enim, mollis, & ad delinquendū procliuis admodum est mulier. Masculum igitur sit munus quod Deo offers, hoc est, muliebre nil habeat, cōcupiscentia vacet, fragilitatem aufugiat, nihil molle, nihil dissolutū meditetur. Et masculi deniq; nuncupatio in diuinis literis virum indicat virtutibus perfectū, qui præsenti fortiq; animo semper est, cùm mulier contrà tātæ sit infirmitatis, vt Solomon Sapientia dixerit, Melior est iniquitas viri, q̃ mulier benefaciens. Et mares tantū stirpis Aroneæ iubet Dominus vesci sacrificato, quia scilicet nō omniū est de Deo disputare, sed eorū tātùm qui nihil fœmineū, nil fluxū in cogitationibus habeāt. Demū, ne de Deo disputare præsumamus, quandiu per quasdam declinationes diffluentes, vel domesticas curas, vel inania negotia, à masculorum dignitate vigoreq; exciderimus. Similiter in victima peccati, masculus tantùm de genere sacerdotali vescetur carnibus eius; ad pœnitētiam enim forti

opus eſt ſenſu, ait Heſychius, & intentione virili. Cui Pſalmographus ita ſucci- nit: Viriliter age, vigoreq́ue audacter amplectere, & in quãcunq; prouinciã te dele gauerit Dominus, eam & alacriter ſuſcipe, & nõ ignauiter adminiſtra. Porrò vir qui teſticulos auulſos habeat in diuinis literis, hieroglyphicũ eſt hominis qui vi tam prius piè ſancteq́ue inſtitutã habuerit, iuuentutemq́ue omnẽ bonis operibus exercuerit, ingraueſcente verò ætate ad nequitias & inquinamenta declinarit. Nam cùm teſtes, vti ſuperius oſtenſum eſt, virtutis indicia ſint, euiratio mollitiẽ dubio procul effœminationẽq́ue ſignificat, ipſo ſe vocabulo prodente. Vel, vt He ſychij ſententia eſt, ſecuiſſe ille abſtuliſſeq́ue ſibi teſticulos videt̃, cuius impius ani- mus ſceleratáq́ue mens timorẽ Domini veramq́ue abiecerit pietatem, perinde ac ſi crudelis manus ſemetipſum abſciderit, hoc eſt, ſeſe à Dei coniunctione, quæ ſita eſt in virtutibus, abſtulerit, & bonę frugis prole fœtificationeq́ue priuauerit, ipſo quippe abiecto ſigno, per quod vera virilitas in homine cognoſci poſsit.

ERGA PARENTES ingrati.

ANtiquorum autem religione inſtitutũ fuit Gallos, euiratos quippe ſacerdotes, Deûm Matri miniſtrare, perpetuæ eius ſeruituti addi- ctos, quòd qui patris, matríſue nomen violaue- rint, eo ſupplicio damnandi viderentur, ne poſ- ſent ipſi vnquam fieri parentes: in qua ſententia fuiſſe Lucretium, hæc eius carmina declarant E

Gallos attribuunt, quia numen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti ſunt,
Significare volunt indignos eſſe putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

COELI FOECVNDITAS.

QVę verò de Cœli pudendis à Saturno falce abſciſis & in mare deiectis vete- res fabulati ſunt, ſententiã prę ſe ferunt à diuinis literis nõ admodum alienã, Deũ quippe omniũ rerũ ſpecies cõformaſſe, moxq́ue pręcepiſſe, vt cõiugio quęq; ſuo creſceret̃, repleret̃q; terras: id quod & pleriq; philoſophi dixere, rerũ ſemina cœlitùs delapſa tempore quęq; ſuo coaluiſſe, inde ad eas propagãdas naturam vſum Veneris indicaſſe. Iam & Oſirim Aegyptij ſuum, de quo ſæpe alibi, hu- mana effigie pudendis obſcœnius excitatis faciebant, inde generis noſtri cau- F ſam (Sol enim Oſiris) & per quẽ capite geſtabat calathum, educationis beneficium ſignificaturi.

MERCVRIVS, VEL EF- ficax ſermo.

SErmonis efficaciã perſuadendiq́ue vim oſten- tare veteres ſi voluiſſent, Mercurij ſimula- crum grandiori iam ætate, barbatum, & effœ- to propemodum corpore, natura tamen obſcœ- nius excitata, eaq́ue tantùm parte validiſsimũ fa- ciebant, cuiuſmodi ſignum Cyllenis fuiſſe Pau- ſanias tradit: atq; ego ſigillum ea ſpecie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem Romæ vi- di: cui quidem ſigno, præter hæc veſtis erat ſuf- farcinata, in cuius ſinum poma, fœturæ ſcilicet indicium, condebantur, nempe quòd ſermo cu- ius omnino ſymbolum eſt Mercurius, in grandiori, prouectioriq́ue ætate vim quandam propemodum generandi, tranſigendiq́ue aliquid habeat, vt quod in conſul-

A conſultatione propoſitum eſt, deliberet, perſuadeat, ac omnino conficiat. Artemidorus Onirocrita ſcribit, ſe quoq; Cyllenis vidiſſe Mercurij ſimulacrũ, cuius ſpecies non alia erat, quàm pudendi virilis effigies: eaq; de cauſa coniectores ſuper ſermone diſſerunt, quæ quis per eius partis imaginem ſomniauerit.

INVETERATA NEQVITIA.

ADdi ſolita eſt Hermæis huiuſmodi veſtis longo ſyrmate tracta, quorũ quidem ſimilitudinem Theophraſtus Ereſius in homines nequã & intemperantes detorquebat, propterea quòd ſyrma, ventrẽ, pudenda, & barbã tantùm haberent: ita illi veſtem traherent fœminarum more, ventri deditι eſſent, atq; libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiorem producerent, cùm vitia quædã, vt Satyricus monet, cum prima ſint barba reſecanda.

SERMO INANIS.

INanem verò ſermonem oſtendere volentes, Mercurium eundem iuniori ſpecie ac prorſus impubi cùm effinxiſſent, attracta illi pudenda vel deſidentia faciebant: in his enim qui nondũ ex ephebis exceſsiſſent, infœcundam & imperfe-
B ctam eſſe orationem animaduerterant, vtpote quòd ætas illa ad prudentiã non dum eſſet idonea. Huiuſmodi verò ſignum vidi Neapoli in magnificentiſsimis Mactaleonum ædibus.

PROVENTVS.

IAm & Priapi ſimulacra in hortis ſtatui ab antiquis ſolita, ne multum in his immoremur, prouentus qui depoſceretur ſignificatũ habebant. Ea uerò de cauſa fieri conſueſſe ait Varro, quòd horti omnes in tutela ſunt Veneris, quę totius eſt generationis Dea.

CONTINENTIA.

FRænum libidinibus atq; nequitiæ inpoſitũ & imponendum eſſe, admonere cùm vellent Ægyptij ſacerdotes, genitale viri manu cohibitum atq; coercitũ pingebãt, quippe hominis cõtinentiã eo geſtu deſcribentes. In appendicibus vtiq; ad Virgilianũ opus adiectis, cuiuſcũq; illi fuerint ioci, ſapienter quidẽ compedibus Venerem conſtringendã inuenies, quantumq; natis
C creandis ſeruiat adeundã, vt corruptũ ibi locũ ex Lactantij Firmiani lectione corrigamus: ita enim apud eum legas:

Vina ſitim ſedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines tranſiliſſe nocet.

Approbesq; interim eorũ fortitudinem, qui potius excaſtrari voluerint, quàm illicito coitu contaminari: cuius facti fidem apud Cyprianũ & Origenem quærito. Præcipuum autem illud in Chriſtianorũ inſtitutis præceptũ ponit Euſebius, γαστρός τε καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα κρατεῖν, ventrẽ quippe, quæq; ſub ventre ſunt, coercẽda. Sanè Anacharſis Scytha cõuiuio acceptus apud Solonẽ, ita mox decubuit cõpoſitus, vt vna manu pudẽda, altera vero os obſignaret, palma ad id appreſſa, daturus quippe per huiuſmodi geſtum cõtinentię atq; ſilentij monimẽta. Eã verò toto vitę tempore cõtinentiã à delicijs omnib. alienã ſecutus eſt Anacharſis, quare ſtatuis eius inſcriptum erat, ΓΛΩΣΣΗΣ, ΓΑΣΤΡΟΣ ΑΙΔΟΙΩΝ ΚΡΑΤΕΙΝ. quippe, linguã, ventrẽ, mentulam cõpeſce. Nam ille nimirũ ante omnes probus eſt, qui tribus his egregiè ſibi tẽperarit. Neq; verò paruã huius cõtinen-

S

tiæ laudem meruisse videtur Alexander Macedo, cui adhuc iuueni cùm puella, D
noctis bona parte peracta, deducta esset, vt cum eo dormiret, querenti regi tardi tatis causam, respondit illa, expectasse se donec maritus cubitum iret: cõmotus Alexander ministros acriter obiurgauit, reducite inquiẽs hanc: parũ em̃ abfuit quin vestra culpa factus fuerim adulter. Quin & captiuas Darij puellas quanta integritate seruauerit, ignorat nemo. Exempla hæc adolescẽs, ætate feruidus, de licijs affluens, adulatoribus vndiq; circũseptus, sponte præstitit, vt nos qui monitis dubio procul sanctioribus eruditi sumus, aliquando cogeret erubescere.

VENVS VERECVNDA.

NOn defuisse verò vnquã qui verecundiã adamarent, tot veneris simulacra in antrũ abdita, de quibus alibi meminimus, indicio esse possunt. Ad hęc iu xta Mantineã Nigræ Veneris sacellũ apud Meliastas fuit, ad verecundiã quippe, qua præditum esse debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim animantia die plurimùm & in propatulo, homines verò & clàm & plurimũ noctu liberis dare operam solent. Simulacri huius meminit Pausanias lib. VIII.

EXTINCTA LIBIDO.

APud Ægyptios genitalia à Titanibus desecta, & in fluuiũ demersa comperias, quòd libidinis ardorem extinctũ, aut extinguendũ esse, mystico eo sacro intelligendũ. Græci Herûs & Leandri fabulam cõmenti sunt, vt extincto lu cernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenilis quoq; concupiscentię ardorem extingui significarent, atq; ita tam marem quàm fœminam gelida senectutis procella exagitatos in aquas immergi, ac deniq; suffocari. In sacris nostrorum literis sententia huic fabulæ non absimilis de flore amygdalæ, de locusta & cappari habetur, quam loco suo satis explicauimus. Neq; tamen illud cõtemnendum, quòd Græci extinctos cõpressosq; nequitiæ stimulos à viro forti, hoc est, virtute prædito, indicare volentes, Anteũ illum suum Terræ filium ab Hercule collisum fingunt: nihil enim aliud est Anteum à terra procul sublatum enecare, quàm à libidinoso tactu manus & mentem procul amouere. E

COELESTE RERVM OMNIVM PROMPTVARIVM.

PAnos vrbs in Ægypto fuit, in qua huius etiã dei colossus visebatur inguine procaciter extento, qui flagellũ in Lunã à dextra eius sitam attolleret. Pana enim illi ad Lunæ simulacrum addere voluerunt, quòd omnia mortalium vsui necessaria putarent à Luna suppeditari. Sed quid hoc sibi vellet argumentum, facilius ex Cabalisticæ disciplinæ significationibus eruemus. Aiunt enim eius mysterij sapientes, omnem siderum vim, quæ rerum procreationi comparata sit, in lunare prius corpus infundi, tanquam in penum aliquam promptuariam, mox illam pro rei vniuscuiusq; materia formam vnicuiq; suam fideliter erogare: idq; sibi velle videtur in Panos manu flagellum, quasi accepta eo gestu doceat expendere. F

SOL.

IN Sudæ collectaneis legas Priapi simulacrũ, quem Horũ Ægyptij esse dicũt, læua penem arrectum continere, dextera sceptrum, disco & pennis insignitũ, quę omnia Solis vim ostentẽt: ex genitali siquidem obscœnius attrectato significari aiunt, quæ abdita sunt in visceribus terrę semina, vi solis erumpere: per sceptrũ verò imperiũ, quod in cœlestibus & terrestribus gerit, cuiusq; opera & terra & mari patefacta sese mortalibus exhibuere, vsusq; & cõmoditates rerũ omnium

nium subministrarũt. Discus orbem quo circunfert indicat: pennæ verò velo[...] tatem, totius cœli ambitu quatuor & viginti horarum spatio cotidie decur[...]. Sic illis philosophatum est temporibus, vt rem tam seriam, & omni modesti[...] & verecundia tractandã, ad nequitiæ turpitudinisq; imaginationes traherent. [...] Iudæi quoq; Beelphegori nonnunq; initiati sunt, ignominiæ quippe simulacro, quem Priapũ Latini uocant, Moabitarũ de more ferentes sacra, grauissima contra se numinis omnipotentis iracundia cõcitata. Sic Athenarũ eruditio arcanaq; mysteria uniuersum orbem elusere. Atq; huc demùm in Eleusinæ Cereris sacris tormentum illud ceremoniarũ, ad occlusas portas diuturnior mora, linguæ obsignatio, & tot habituum & ornatuum, quot Apuleius enumerat, varietas tendebat, vt posteaquã per quinquennium anxij anhelabundiq; magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuspiam diuinæ maiestatem quandam, diceret Tertullianus, se visuros concepissent, sub naturæ significatione simulacrum virilis membri tot fascijs, tot integumentis tandiu coopertum, reuelatum tandem intuerentur, quodq; quotidie ad naturæ requisita non semel tangere cogerentur, vidisse se pictum aut sculptum, sub religiosissimi iusiurandi prohibitione profiteri vetarentur. quodq; longè magis ignominiosum est, huc philosophi, huc principes, huc ipsi Romanarum rerum domini Augusti, leuitate nescio qua pellecti perhibentur.

DE VMBILICO.

Voniam verò vmbilicus quædam cõmunia habet cũ genitalibus, exigit locus ipse, vt quæ partis eius significata sunt, explicentur.

PATRIA.

VMbilici significata alij alio modo acceperũt: sunt enim qui Iouem, sunt qui mediũ, sunt qui finem per simulacrũ eius intelligant. Iouem quidem ex vmbilico significare videas apud Curtiũ lib. IIII, cuius effigies smaragdo & gemmis alijs coagmentata erat. Et hoc idem indicat numus quem apud clariss. patritium Venetum Stephanũ Tepolum vidi, cuius inscriptio est, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΙΕΙΕΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiusmodi species habetur. Mediũ verò, vt qui dixit Delon orbis vmbilicum. Finem Martialis, cùm scripsit:

C *Iam peruenimus vsq; ad vmbilicum.*

Sed eo loco intelligendus est voluminis terminus, qui cùm volumẽ explicatur, in fine omnino est: cùm verò idem obuoluitur in spiram collectum, medium tenet locum. Sed enim Onirocritæ per vmbilicum dubio procul patriam intelligunt, vnde scilicet educationis auspicia suscipiuntur: & per ea quæ vmbilico accidant in somnijs videri visa, de patria vaticinari solent.

MEDIVM.

VIdetur verò patria vnicuiq; homini orbis medium esse, cùm ab eo loco, vbi quisq; lucem auspicatus est, & terrarum situm, & mundi spatia metiri incipiat, & quoquo versum iter arripuerit, patriam semper quasi centrũ statuat. Sed apertissimè Cicero vmbilicũ pro medio poni ostendit in Verrẽ actione VI. Et raptam esse Liberã, quã eandem Proserpinã vocãt, ex Ennensiũ nemore, qui locus, quòd in media est insula situs, vmbilicus Siciliæ nominatẽ. In homine quoq; vmbilicus medio totius corporis loco cõstituitur, siue circulũ circunduxeris lacertis manibusq; exporrectis, siue ad quadræ figuram factum eum imagineris. quanq; de medio hominis diuersa est & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim

inguen in homine masculino medium agnoscit, vmbilicũ ille. Apud Martialem D
medios lambere comperias, quod ad Varronis sententiã accedit: nam fœminæ inguen esse medium, idem quoq; Vitruuius confitetur.

FINIS.

CVm autem & finem significet vmbilicus, ostendendum quid vmbilicus in libro sit, de libro enim loquitur Martialis, cùm se peruenisse dicit ad vmbilicum vsq;, vti paulò antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij vmbilicos esse putãt, defensacula ea ænea quibus librorum anguli ornantur simul & muniuntur: quandoquidem cornua etiã eodem errore vocari crediderint à poetis, pręcipuè verò bullam in libri medio affixã. Alij signa esse quædam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines concludere soliti essent: ideoq; Porphyrionem citant, qui ad vmbilicum, ad finem interpretetur, apud Horatium:

Deus deus nam me vetat
Incæptum celeres promissum carmen iambos
Ad vmbilicum ducere. Alij clauos ad similitudinẽ bullæ, qui pro ornamento affigi soleant tabulis quibus libri conglutinanẽ, intelligunt. Alij, vt ex errore E
vno in aliũ trahantur, rati se apertè rem indicasse, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: Sed tum ita solet narrare Scæuola, conchas eos & vmbilicos ad Caietam & Lucrinum legere consuesse: ibi per vmbilicos, lapillos intelligunt to tos & politos, ita enim scriptis prodidere, cùm hæ buccinorũ quorundam testulæ sint, quæ turbinatim cõuoluũtur, in fastigiũ acuminatæ vmbilici forma, qui ex lapide olim fieri consueuit, ad vmbilici nostri similitudinem. Vt verò & Martialem & Horatiũ idem dicentes, neq; non Catullum & Ouidium etiam intelligamus, qui vmbilicũ hunc eodem omnes significato posuere, sciendum libros olim fieri solitos ductu plurimùm perpetuo, vna quippe pagina, nõ vt nos illis dissectis, & in quaterniones quos dicimus consertis: & quia complicabãtur ad instar spiræ conuoluti, inde volumina dicta sunt à voluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergò paruus admodũ bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupressóue, vel ex ebeno, vel ex ebore adglutinabatur, ad latitudinis modũ, quà membrana præcisa erat, hunc vmbilicũ appellabant, cuius quidẽ capita volumine complicato hinc & inde prostarent: solebantq; ea ex argento, vel auro, vel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri: atq; ea sunt quę cornua nõnulli voci F
tarunt, vt Ouidius ad librum Epistola Tristium prima:

Candida, nec nigra cornua fronte geras.

hoc est, neq; ebore, neq; argento, aut nitida vlla gemma vmbilici præmuniantur, cuius facies atrata luctum præ se ferat. Martialis XI.

Explicitum nobis vsq; ad sua cornua librum.

Sic apud eundem, vti superius dictum, quod & apud Horatium, vmbilicus pro fine ponitur: quia principiũ libri est vbi à titulo incipit explicari: finis, vbi tota reuoluta pagina peruentũ est ad vmbilicũ. Huius ego generis volumina multa vidi, eaq; vetustissima, alia ex mẽbranis, alia ex Nilotica papyro, alia Gręcis, alia Hebraicis, alia etiã Arabicis literis perscripta. Non pręteribo papyracea illa monumenta, quæ in arcis Æliæ thesauris Romæ asseruantur, in quibus archetypa est Constantini Imperatoris donatio, papyraceum esse textũ, glutine quodam delibutum, mox aut aprina sana, vel vitro exæquatum ac perpolitum, vt & scripturæ patiens fuerit, neq; vlla calamum asperitate ostenderit, miro quippe læuore complanatum.

CASTIMONIA E CONCVPISCENTIA.

EXcisus vmbilicus apud Diuinarum literarum interpretes castimoniã significat: eo enim modo quo præcisum preputium circuncisionis illius est signũ qua libidinem atq; nequitiam à corde resecare debemus, ita in fœminis vmbilici amputatio castimoniã indicat: virtus enim eius in vmbilico est. Hinc de profanatis prostitutisq; Hierosolymis Ezechiel ita lamentatur: In qua die nata es, nõ est excisus vmbilicus tuus, vuluæ igitur matris adhærescit: hoc est, nihil quicquam anima ab originatione separatur, sed patriæ coalita est, & applicita mollitudini, vt minimè mox mirum sit eã, quæ omnia subsequuntur, turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, virtus eius est in vmbilico, sub vmbilico ventris legere videtur Eucherius, vt per hoc fœminæ significet genitalia, sicut in viro lumbos dicimus. Nam vmbilicus dubio procul est concupiscentiæ signum.

DE VENTRE.

NAm Venter quoque sua continet hieroglyphica, eaq; ab vmbilico, de quo nunc dicebamus, non admodum aliena: quare nusquam de eo q̃ post vmbilicum, possumus commodius meminisse.

PRINCIPIVM.

ABsolutum perfectum'q; opus significat, vti diximus, vmbilicus. Contrà uenter, in sacris præcipuè literis, nunc principij, nunc originis indicium est, cũ scilicet quis vel à natiuitate, vel ab eo quo sapere cœpit tempore, factum incœptum'ue aliquid ostendere voluerit, ex vtero, ventre'ue dicet. Ita Iobes: Si non ex ventre matris meæ dux illis fui: de misericordia loquens, qua pauperes ab ætatis initio prosequi cœpisset.

MARE.

IN Serapidis descriptione figuráue, de qua plenius alibi, γαστὴρ δὲ θάλασσα legitur: venter quippe mare est. &, vti superius notauimus, Hippocrates decumbentem quempiam, qui mare conturbatum in somnijs sibi sit videre visus, morbo cum ventris tentari conijcit, similitudine puto à mari sumpta, quod veluti flumina fontesq; omnes in se recipit, ita venter omnia consumat.

INSATIABILITAS.

VNde poëtæ vẽtrem pro ganea, & insatiabilitate, vorationeq; parasitica ponunt, vt apud Horatium Epistolis:

Quicquid quæsierat ventri donabat auaro. Sed ibi apertius:
Scilicet vt ventres lamna candente nepotum
Diceret vrendos. Epimenidis in Cretenses obiurgationem Paulus Apostolus repetit, qui γαστέρας ἀργὰς, ventres quippe ignauos eos appellat. Versus verò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ κέρδεα, γαστέρες ἀργαί.

Semper mendaces Cretes, cõmercia pessima, ventres ignaui. Iam &, Viuite ventres, Lucilius dixit. Et quod apud Terentium legitur, Pugnos in ventrem ingere, Donatus de toto parasito vẽtrem intelligi posse dicit. Apud Sudã, & in alijs prouerbiorũ collectaneis parasiti cuiusdã respõsum habetur, qui vẽtris opprobriũ obiectũ sibi ita refellit, vt probrũ id omnium pulcherrimũ existimare se dicat: præstare ẽm eo ventrẽ alijs rebus, q; plenus, leuis agilisq; sit, atq; strenuus: inanis verò, grauis, & inutilis. De adipali sanè lautitia ganeaq; verbũ apud Grecos γαστρίζεσθαι. In Diuinis literis Psal. XVI, impletũ ventrẽ legas, p insatiabilitate

atq; ingluuie. Quiq; gulæ & nequitiæ imperandum præcipit philosophus, ven- D
tri, vti superius dictum, temperandum, & his quæ sub ventre sunt, inquit. Sanè quidem Ægyptij mortuorum ventres eximere, & in Sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atq; ita uel expiarent, veluti de impulsore pœnas sumere viderentur. Verùm hęc pleriq; dictu quidem speciosa dicant, nō tamen imitanda sibi proponent, lepidumq; orationis Catonianæ principium in dissuadenda lege agraria ita exordientis obijcient: Arduum esse ad vētrem verba facere, qui careat auribus: nam & in hanc sententiam Gręcū est prouerbium, γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα.

HVMANA DELICTA.

SAnè ventres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra castra exportandi, apto admodum hieroglyphico, reatus, maculas quippe nostras indicant: quia fimus in Diuinis literis pro delictis accipitur: ea verò vel corrigi possunt, atq; ideo elui: vel expiabilia sunt, eaq; procul deportanda, ne contagione vlla pars, quæ syncera est, contaminetur. Qui verò Deo venter in Diuinis literis attribuitur, secretam substantiæ eius originem indicat: vnde illud Psalmo, Ex vtero ante lucem genui te. Significat alibi iudicia eius incomprehēsibilia, diceret Eucherius, quæ rimari nulli datū est, de quo Iobes: De cuius vtero egressa est glacies? & gelu de cœlo quis genuit? Idem Eucherius, quod apud Abacunta legitur, Vēter meus turbatus est in me, ita interpretatur, vt per ventrem hieroglyphicè rationis vas & receptaculum intelligat. Apud Hieremiam, vbi, Ventrē meū doleo, pro mente accipit. Quòd autem de spiritali, non de corporeo loqueretur, indicium est quod sequitur, Sensus cordis mei conturbati sunt. Manifestè autem Euangelio: Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Contrà verò de ventriloquis inuenias in ijsdem Diuinis literis: nam vbi Leuitico legitur, Ne declines ad magos, LXX reddiderunt, Ne sequimini ventriloquos: per hos Theologi falsos Prophetas intelligunt, qui Deum professi, à Deo aliena quęq; docent, falsasq; doctrinas & prophetias comminiscuntur, contra quos dixerit Ezechiel: Væ prophetis insipientibus, qui spiritum non diuinum, sed suū sequūtur. Maxima est enim omnino, inquit Hesychius, diabolici erroris & fraudis species, ventriloquorum inuentum, & quæ multa super hoc exequitur.

F

DE PELLE.

Rahit ad se venter pellem, quadam propémodum similitudine, qua super in Diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiusmodi sunt hæc:

VEXATIO.

PElles hieroglyphicè in Sacris literis vexationes sunt, quæ hominem ad mortem vsq; commacerant, imbecillumq; reddunt: distractæ enim illę in vsus varios, in vasa, in opera multa, patiendo probatæ laudem à Domino consequuntur. Nam, vt Paulus ait, afflictio patientiam generat, patientia probationē, probatio spē, spes virtutis firmamentū, & inconcussam in operib. bonis stabilitatē.

MORS.

SVnt qui locum ex Genesi, Et fecit eis tunicas pelliceas, eo interpretentur hieroglyphico, vt mortalitate conuestitos esse eos intelligi velint. Nam cutis omnino eos indicat, qui solis exterioribus intenti, interius emarcescūt. Apud Plutarchum lib. de Iside & Osiride, tympanum humanum sapit naturam, atq; ideo mortali-

mortalitatis hieroglyphicum est. Conficitur verò tympanum ex pelle plano, latoq; circulo circumducta.

SCORTA.

INuenies & pro meretrice pelles positas Leuitici XV, Vestem & pellem quã habuerit, lauabit aqua. quem locum citat Hierosolymitanus Hesychius, sententiæ huius interpres. Iam & apud Romanos meretrices scorta dicũtur, à scorteis pellibus, quibus pro strato vtebantur. Idem pellem pro diuitijs poni dicit, & pro cognatione alicubi.

CASTRA, VEL BELLICVS APPARATVS.

ALio significato pellis pro tentorio & castris ipsis ponitur, propterea quòd vetusti moris fuit, tentoria ex consutis pellibus configere. In Abacuntis cantico: Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian: hoc est, Madianitarum castra vertentur in fugam & dissipabuntur.

PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM FERRARIENSEM, DE IIS QVÆ PER MANVS ET PEDES SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Summa quidem ingenij amœnitas tui, raraq; admodum eruditio, iudiciumq; in omni disciplinarum genere exactissimum acerrimumq;, quibus te præditum superioribus diebus animaduerti, cùm apud Cælium Calcagninum cœnaremus, effecere vt doctissimæ illius cœnæ nunquam immemor sim euasurus. Sed quoniam parũ est gratum animi affectum in corde tacitũ fouere, nisi vbi facultas datur, eum palàm feceris & in propatulum exposueris, cùm nihil mihi commodius nunc ad meum erga te amorem explicãdum occurrat, quàm earum rerum commentarium, de quibus plurimus ea cœna sermo fuit, id quamprimùm ad te curaui transmittẽdum: ibi enim tu per abditissima philosophorum arcana medicorumq; sapientiam ingressus, nihil obscurum reliquisti, quod super pulsu, venis & arterijs quæri posset: quamq; necessarium esset, medici non modo cor, verùm etiam manus ipsas eruditas esse, manifestissimè docuisti: frustra enim esse mentis disciplinam, & scientiam, nisi eam manus opere facto comprobarent. Cumq; medicamina plurima, quæ manibus tuis ipsemet confeceras, recensuisses, opportunè Vincentius Caprilis conuiua noster lepidissimus acclamauit, Manardum te demiq; esse à manuum ardore diuinitùs appellatum: itaq; tunc manum Cælius, & alij, qui accumbebant omnes, suis quisq; laudationibus in cœlum extulere. Ego verò aliam ingressus semitã, nihil à re, quæ præ manibus erat, abscedens, eadem hæc, quæ nunc descripta ad te legenda misi, ad verbum propémodum manu super declamaui: quæ quidẽ si legenti tantum placuerint, quãtum audienti probare videbantur, minimè putabo me oleum & operam perdidisse, sperans scilicet inde aliquid futurum, quod initam hanc ex literis amicitiam apud posteros faciat testatissimam. Neq; tu illa supprimes, si rectè diligentiam tuam perpendi, quæ ad humani generis vtilitatem paucissimis antea cognita reserasti. Facit hoc idem Cælius noster, qui quotidie aliquid de Musarum penetralibus eruit, & in promiscuum vsum exponit, inde perpetuam sibi laudem, & amicis nomen comparaturus. Nostra verò hæc qualiacunq; sint, si non vtilia, vti vestratia, certè aliqua ex parte spero fore delectabilia. Tu igitur quod auribus libenter haurire visus es, oculis nunc & mente perfruere.

DE MANV.

Qvę fuerint manu ſuper hieroglyphica apud Ægyptios ſignificata, quiúe honos ei habitus ab eius nationis ſacerdotibus, Manarde mi, dicebamus: ea nunc in hunc modum, vti dicta fuerant, repetemus.

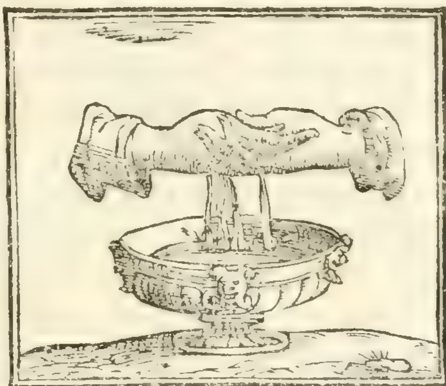
OPVS.

MAnus apud Ægyptios ſacerdotes operis in primis hieroglyphicum fuit, eaq; picta ſculptáue, hominem ędificationis ſtudioſum ſignificabat, quippe qua in operibus faciundis plurimùm vtimur, cuiusq; beneficio rerũ artificia conſtant, & conceptæ in animo excogitationum imagines oculis ſubijciuntur. Vt verò ait Hippocrates, in vnaquaq; arte manus vnuſquiſq; ad opus, quod facere deſtinarit, accommodat: natura enim, vt ait Cic. dedit homini manus multarum artium miniſtras. Artemidorus coniector artes ex manu ſignificari ea de cauſa dicit, quòd earum opera artes exerceãtur. Iam & oblatę in ſomnijs manus ſi pulchræ formoſæq; ſint, felicem rerũ agendarũ ſucceſſum indicant, & ijs præcipuè, qui manibus opus faciũt, vt idem tradit Artemidorus. Et Pindaricũ illud Olympijs celebratur ode IIII, χερσὶ δὲ καὶ [illegible]. vbi per manus, opera, per cor audaciã intelligendã interpres Triclinius obſeruat. In ſacris quoq; noſtræ pietatis libris, manus operis hieroglyphicum habentur, eo præſertim loco vbi Deus Moyſi mãdat, vt ſerpẽtis caudã apprehẽdat manu. Actionẽ hîc per manũ ſignificari tradit Philo: ſiquidẽ nullo fieri modo poteſt, vt voluptates, quas per ſerpentẽ ſignificari alio cõmentario diximus, coerceri, opprimíue valeãt, niſi prius manus, hoc eſt, ſyncere ſ animi affectus, vtpote rectorum operũ miniſtros expediamus, & in omne pietatis miniſteriũ promptiſsimas habeamus, atq; ita demũ arreptus intrepidè ſerpens virga fiat, hoc eſt, voluptas in diſciplinã, quę per virgã figuratur, vt in Caduceo declaratũ eſt, quamprimùm abeat, atq; ita abſolutã veritatis cognitionẽ partim intelligẽdo, partim experiũdo, cõſequatur. Apertius verò manus opus eſt eo loco, Exod. XIIII, Et viderũt Ægyptios mortuos ſuper littus maris, & manũ magnã quã exercuerat Dominus cõtra eos. Huiuſmodi ſignificationem etiam Græci veteres admiſere. Nã Lacedęmonij ſic inuocandos deos exiſtimabãt, vt manũ etiam admoueremus, noſtrã ſcilicet operã addẽtes: neq; enim eos aliter exaudire. In quã ſententiã Saluſtianus Cato: Nõ votis, neq; ſupplicijs muliebribus auxilia deorũ parantur: vigilãdo, agẽdo, bene cõſulendo, proſperè omnia cedũt: vbi ſocordiæ te & ignauiæ tradideris, nequicquã deos implores, irati infeſtiq; ſunt. Sed vt ad noſtra redeamus, Pſal. LXXVIII, Deum exquiſiui manibus meis nocte corã eo: quamuis apud eos qui Hebræos ſequuntur, nulla hìc de manibus mentio. Verùm alij exponunt, manibus, id eſt, bonis operibus, quæ tamẽ nocte, hoc eſt, occultè, & in Dei tantùm cõſpectu fierent. Nam & Aſſertor, Neſciat, inquit, læua, quid dextera agat tua. Dũ attollit Moyſes manus ſuas, vincitur Amaleches: hoc eſt, vt interpretatur Adamãtius, opera & actus ſuſtollit ad Deũ, nõ humi iacẽs, obrepẽſq; reptiliũ inſtar terrę applicitus, ſed ad Deũ porrectos, ínq; cœlum ſurrectos. Quodq; Leuitico præcipitur, Manus eius offerãt hoſtiã Domino, Theologi per manus opera interpretantur. κατ᾽ ἐξοχὴν verò quandam, manus Dei pro ipſo accipitur Filio, per quẽ facta ſunt omnia, vt Eucherius & alij pleriq; interpretanť illud Eſaiæ: Omnia hæc manus mea fecit. Sed longè manifeſtius alibi vates idem clamat: Brachiũ Domini cui reuelatũ eſt? vbi Theologi, vt apud Heſychiũ eſt, Filiũ dubio procul intelligi debere profitentur, Patri ſcilicet ὁμοούσιον, quod ne cui ambiguũ relinqueretur,

labores

A labores eius pro nobis ſuſceptos ſtatim ſubijcit, vir extra omniū aleam diuiniſsimus: ait enim: Labores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit, ipſe aūt vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, afflictusq; eſt propter ſcelera noſtra. Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & liuore eius ſanati ſumus. Pſalmo ſanè LXX, Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ ventura eſt. Theologi ſubiectam antiquitùs interpretationem huic verſui memorāt, potentiam tuam, & iuſticiā tuam, id eſſe brachium. Vbi verò hoſtiæ ſalutaris brachiū dextrū ſeparari, dariq; muneri ſacerdoti præceptū eſt, Cyrillus, vel Adamantius potius, per huiuſmodi brachiū à vulgo ſeparatū ſignificari ait, pontificē debere dextera quæq;, hoc eſt, proba & honeſta facere, vt qui tanquā lampas illuceſcit in atrio, exemplo reliquis eſſe poſsit, nō opinione tātùm, verùm etiā operibus, quam quiſq; viam ad virtutem & pietatem ingrediatur: cōtrà verò ſiniſtra, hoc eſt, praua & turpia non attingat, vitaq; ſit omnino integra & inculpabili.

INNOCENTIA.

EVthymius vbi de manuū puritate ſermo fit in diuinis literis, per manus actiones opera-
B tionesq; inquit ſignificari, eò quòd per eas opera fieri ſoleāt. Earū autem puritas dubio procul inſontē oſtendit: vnde etiā abluendarū manuū geſtus innocentiæ ſignū eſt, quaſi illas non contaminatas habere profiteamur. Antiqui enim quando cōteſtari volebant ſe alicuius innoxios eſſe ſceleris, neq; impuris ſe facinoribus immiſcuiſſe, aſſenſúmue præbuiſſe, in multitudinis cōſpectu manus abluebant, vt ſcilicet ex illa manuum munditia animę identidem puritatem indicarent. Inde Deut. cap. XXI, vbi cadauer in agro cæſum quis repererit ignorato cædis autore, ſeniores ciuitatis quæ loco ita polluto proxima fuerit, accerſiri iubentur, & in deſerta ſteriliq; conualle vitula facere, ſuper quam lauent manus, vt ita expientur & ipſi & ciuitas, populusq; omnis abſoluatur. Sic circundaturum ſe altare Domini Pſalmographus vates profitetur, cùm vnà cum innocentibus manus ſuas ablucrit. Et Pilatus cùm iniquæ ſententiæ crimen in Hebræos reijceret, innocentiā ſuā atte-
C ſtaturus, manus publicè lauit. Datas aūt homini manus ideo ait Athanaſius, vt ad rerū neceſſariarū vſum inſeruiāt, & ad preces Deo porrigendas attollanī: atque vti palàm eſt, manus eſt quæ cibū & alimenta omnia legit, cōdit, inſtruit, & ori admouet: manus eſt, quę pręclara facinora in pugnæ vel diſcriminū cōflictu facit: ab ea eſt ſcribēdi cōmoditas & elegātia, quā Propheta honeſtauit, de Deo dicens, Calamus ſcribæ velociter ſcribentis, quo ſcilicet diuinę vocis oracula exprimūtur. Manus ſacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, ſacramēta cœleſtia nobis ſubminiſtrat, & myſteria reliqua ritè perficit & operaī: eam dignatus eſt Dei filius cōmendare, cùm dixit: Dextera Domini fecit virtutē, dextera Domini exaltauit me. Manus deniq; eſt, quæ omnia cōfecit, omnipotētis Dei teſtimonio, per prophetam dicentis: Nónne manus mea fecit hæc? Manus eſt totius corporis propugnaculū: quę dum illud totum oberrat, totū defendit, totū comit, totū veſtit, totum ornat, vniuerſæ eius molis dominā ſe re ipſa profitetur.

AVTORITAS.

HInc manus autoritatemq; & poteſtatē ſignatiſsimè indicat, vt in ſacris pietatis noſtrę canimus, in manu Dei eſſe omnium poteſtates, & iura regnorū

omniũ. quo significato dictũ à Psalmographo, Exaltetẽ manus tua, vt Theologi D sunt interpretati. Iam apud Hieremiã: Sicut lutũ in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israel: de summa Dei potentia. Et illud minimè dissimulandũ quod poeta Cæcilius ait: Deũ quis nõ summũ putet, cui in manu sit quẽ esse dementẽ velit, quem sapere, quem insanire, quem in morbũ inijci, quẽ contrà amari, quẽ auersari, quem expeti? Sic ad Terentiã Cic. Verùm hęc nõ sunt in nostra manu. Et aruspices, nulla quamuis sanctiore imbuti disciplina, cùm prãdenti Vespasia no humana manus triclinio illata fuisset, & subter mensam subiecta, præsagium fuisse respondere, rerum potestatẽ ad Vespasianũ aliquãdo peruenturã. In Dei verò manu esse omnes fines terræ, sacra piorum vatum oracula testantur, quî fieri posset admirantium, vt aqua longè altior terra, ita suspenderetur, ne continẽtem omnem obrueret, quoquo versum circunfusa. Tametsi nõ defuerunt antiquorum ingenia, quæ natura fieri hoc cõmentarentur. Ptolemæus quippe Almagesto, triginta se nescio quas stellas Arctico polo affixas deprẽdisse profitetẽ, quę cùm siccæ frigidæq; naturæ sint, vi sua repellant aquas: terram autem ea parte, qua illæ micant, vt sibi natura similem, & temperatura quadã à Saturni sidere E copulatam exerant, & suspensam teneant. Alij Magneti hoc attribuũt, quo lapide tota illa pars, quæ ad Arcticum versa est, incrustata quodãmodo cõperitur: tantamq; illi vim dum se ad polum erigit esse dicũt, vt vniuersum terræ corpus eodẽ trahat, atq; ita bonã eius partẽ vndis extare faciat. Alij alias atq; alias super hoc rationes cõminiscuntur, cõcauitates subterraneas, oualem figurã, protuberationes, & cõmenta alia ingeniose magis quàm verè excogitata, quæ omnia si suscepti operis ratio pateretur, facilè refelli possent, vtpote quę tam validissimis naturæ rationibus, quàm hodiernæ nauigationis exploratione, falsa deprehenduntur. Sed hæc illi viderint. Basilius Magnus totum hoc ad architecti summi Dei sapientiã refert, admirationemq; omnem dirigere nos ad eius prouidentiam adhortatur. Nam & apud Hieremiam Prophetã ipse rerum opifex clamat: Vos igitur nõ timebitis me, qui posui arenã terminum maris? quasi nulla alia in re magis potentiam viresq; suas ostentarit. Ille enim cùm abyssos circumuallaret, legem imposuit aquis, ne datos transiliant fines, signatisq; terminis coerceantur.

IGNAVIA.

F

EXpedita autẽ manus, & in propatulũ prolata, ita opus, autoritatem, atq; potestatẽ indicabat: contrà verò, nihili hominem, ignauum & ocio desidiáq; torpescentem significare si vellent, manus eius in sinum consertas effingebãt: qui porrò status ignauissimi nebulonis est, cùm præsertim Anaxagoras ideo sapientissimũ omniũ animantiũ videri hominẽ dixerit, quia manibus nstructus foret. Quod dictum Plutarchus in Moralib. repetit, neq; dissimulat Aristoteles.

FVRACITAS.

APud autores aliquot inuenias læuã manũ pro furacitate positã. Nam Plautus, Persa, vbi Sophoclidisca lena Pechnij pueri manũ deposceret,

poſceret, atq; ille dexterã porrexiſſet, reſpondit ea: Vbi illa altera eſt furtifica læua? Ita & Catullianũ illud intelligitur de Marrucino, qui manu ſiniſtra nõ bene vtebatur, ſed in ioco atq; vino tollebat lintea negligentiorum.

PLAVSVS.

PLauſum autem, lætitiæq; & gratulationis ſignum, manibus in eum geſtum figuratis vt ſeſe complodere viderentur, ſignificare, theatra Romana, & poetarum pulpita ſæpius oſtenderũt. Id autem in Sardanapali ſtatua, quæ Tharſi erat, exprimebatur, cũ inſcriptione, quæ modis omnibus laſciuiendũ eſſe cõmoneret.

IMPEDIMENTVM.

COmplicatas verò manus digitis pectinatim inſertis, adeò vetus illa religio impedimenti ſignum eſſe credidit, vt parturientiũ nixibus obſtare, ne partum ædere poſſent, quandiu manus eo geſtu tenerentur, perdita admodum ſuperſtitione perſuaſum habuerint.

LIBERTAS.

QVemadmodum verò per manus ita complexas impedimentũ ſignificabãt, ſic per eas explicatas libertatem innuebant. Numus eſt Ti. Claudij Cæſ. in quo videre eſt ſigillum, quod dextera pileum tenet, læuam quàm latè poteſt diſcapedinatã exporrigit, cum inſcriptione, LIBERTAS AVGVSTA. quamuis verò pileus per ſe ſit libertatis ſignũ, manus ea tamen ita paſſa ſignificatũ adauget. Sed enim vt de parturiẽtium faſcinatione per implexas manus dicebamus, ita contrariũ eſt in numo Iuliæ Piæ, vbi partus felicitas explicatur, in quo Venus læua haſtæ innitiur, dexteram expanſam oſtendit, cum inſcriptione, VENVS GENETRIX. Romani enim genus à Venere, propter Æneam eius filium, ſe ducere aſſeuerabant, maximè verò gens Iulia.

VENVS GENETRIX.

QVæ quidẽ condente et dicante Iulio Cęſare, templum exerit Veneri Genetrici, cuius rei Plinius, Trãquillus & alij meminere. Legimus & Cæſaris teſſeram fuiſſe, Venus Genetrix: vt Syllæ, Apollo Delphicus: Marij, Lardeus. Obſeruandum autẽ in numo ſcriptum eſſe GENETRIX per E media ſyllaba, prout veteres grammatici ſcribendum monent, cùm tamen genitor per i notandum agnoſcant.

LIBERALITAS.

EST & illud frequentiſsimo latinitatis vſu dictitatũ, Manus remittere, liberalitatis & donationis ſignificato, quo loquendi modo luſores præcipuè vtunt: nam remittere manus, eſt cõdonare colluſori iactum, quem ſua ipſe manu damnoſum feciſſet, debueritq; ob id numos exoluere. Hinc legere eſt in epiſtola Octauiani Auguſti ad Tiberiũ: Ego perdidi viginti millia numûm, ſed cùm effuſe in luſu liberalis fuiſſem, vt ſoleo plerunq;: nam ſi quas manus remiſi, cuiq; exegiſſem, aut retinuiſſem quod cuiq; donaui, viciſſem vel quinquaginta millia: ſed hoc malo, benignitas em̃ mea me ad cœleſtem gloriã effert. Præcipuè verò dextrã liberalitatis & erogationis indiciũ eſſe voluerunt, vtpote quæ, vti prompta eſt, & ad capiendũ expeditiſsima, ita & ad porrigendũ erogandumq; vſitatiſsima. Vnde Græci δῶρον illud ſuũ menſurę de manu ſumptæ vocabulũ, de quo alibi locus ſuus, deductũ volunt, quòd ſcilicet inde dona porrigant. Sed quoniã tã liberalitatis q̃ libertatis ſignificatũ in dextera

tera ponunt, huiusmodi disciplinã longè melius sacræ nostrorũ literæ prodiderunt: veteres enim Theologi qui diuinorũ nominũ significata perscrutanť, eam inesse vim in Dei dextera intellexere, vnde pulchra, grata, lętaq; omnia proueni rẽt, proprioq; nomine Michaelẽ vocari. at Græcorũ Theologia Michaelis vim in Deo eam esse dicunt, quã Mathematici Veneri dedicarũt. Psal. decimo supra cẽtesimũ iubetur Christus sedere à dextera Dei patris, vbi Theologi per sessum requiem, & fruitionem diuini imperij, & patri & filio propriã, & honore parem intelligunt: per Dei verò dexteram effusissimam eius benignitatem interpretantur. Læuam demũ Aramei eam in Deo vim esse dicũt, vnde fortia, dura, & castigantia procedant: idq; numinis Gabrielem appellatũ, quod Astronomi ex Græcorum Theologia Martem esse dixerunt.

VER. HYEMS. SOL.

APud Gręcos Latinosq; poetas plerunq; reperimus centimanũ Briareũ, centimanũq; Gygẽ. quin & Homerus Solẽ ἑκατόγχειρα nuncupauit: quorũ significata cũ hieroglyphicôn instar interpretenť, non importunũ fuerit hîc explicasse. Interpretes Hesiodi, per Briareũ vernũ tempus dici tradunt, ob herbarũ, florũ, & frondium copiã, quã affluenter adeò suministrat. per Gygẽ verò hyemẽ, & ipsum centimanũ, ob ea multa, quæ iandudum collecta congestaq; in varios mox vsus distribuit, & negocijs quæq; suis accõmodat. Quòd verò & Sol centimanus Homero sit, multa & innumerabilia eius officia, quæ magis aperta cognitaq; sunt, quàm recensere oporteat, effecerunt.

OFFICIA MVTVA.

CEssit & in prouerbiũ mutui beneficij, officijq; ab officio prouocati, Manus manũ scabit, ex Epicharmi Comici versiculo, quẽ in ore fuisse semper Prodico Sophistę, Socrates apud Platonẽ memorat, Axiocho. Erat verò huiusmodi:

ἥδε χεὶρ τὴν χεῖρα κνίζει   δός τι καὶ λάβοις τι.

Næ manus manum fricabit,   Da quid, auferes quid.

Sedenim illud vulgatum magis: χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους.

sic enim manu scripti codices habẽt, quod alij suo freti ingenio corrigere voluerunt, quæ trimetri esset ratio minus animaduertentes.

Manus manum, digiti interim digitos lauant.

OPEM FERRE.

EAdem dextera, quæ pullaria Plauto dicitur, passis digitis opis ferendæ fuit hieroglyphicum, cuiusmodi species in Opis deæ simulacro aliquot in numis obseruatur, quasi ea opem omnibus velle se ferre polliceatur. Quinetiã & nunc vulgò, & apud veteres vsurpatum illud τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, manum admouere, quotiens operã nostrã alicui negocio adiutricẽ adijcimus. Hinc apud Maronem Palinurus ad Æneã clamat: *Da dextram misero, & tecum me tolle per vndas.* Sanè illud sumptum à sacris, in quibus quispiam adueniens admota victimę manu, fiat & ipse particeps sacrificij. Sed hoc frequentius apud nostros, cũ infantes ab originali labe per sanctas aquas expianť, lustricusq; eorũ dies celebratur: quicunq; enim manus admouerint ad infantẽ, dum sacrũ id peragitur, paternis sese obligant officijs, & arctissima pietatis necessitudine & nato & parentibus coniunguntur, propemodumq; affines fiunt. Quod verò de manibus sacrificio admotis

motis dicebamus, quod theologi nostri interpretãtur eo Leuitici loco, Quicũq; illa attigerit, sanctificabitur, id dicũt ostendere, q in disputationib. quæ de Deo sunt, theologicisq; mysterijs, sufficit nobis tantũmodo tãgere, quẽadmodũ qui vult igne calefieri: nam is si interius manũ immittat, pro eo quòd poterat & satis erat calefieri, cõburitur: sic qui profũdius, vel altius de Deo disputare præsumit, pro eo quòd gloriosius aliquid ostentare affectat, in blasphemiã cadit, dum diuinorum dogmatũ nequit sublimitatẽ assequi. Ea de causa populus Israëliticus nõ ascendebat in mõtem Domini, sed iuxta radices corona ducta desidebat: quod vtinã superioris seculi tẽpora animaduertissent, nõ eñ sanctissima hęc doctrina tot ineptorũ hominũ, ne ignauorũ dicã, nugis atq; cœno implicata esset & cõtaminata. Sed Deo Max. gratia, qui nostra demũ ætate tot autorũ veterũ thesauros aperuit, vt in vnaquaq; disciplina proficere volentibus, verã, facilẽ breuẽq; viam patefacere dignatus est. Quod verò ad hãc rem facit, monet Paulus, haud facilè cuiquã manũ imponendã, de ordinibus nimirũ cõmunicandis, quorũ vis & ratio in spiritus sancti cõtributione cõsistit, iuxta ritũ, quo impositis supra ca-
B put manibus sacerdos dicit, Accipe spiritũ sanctũ. Id verò diligẽtius examinandum imperat Paulus, ne indigno, vel improbo, vel imperito talia conferantur.

FLAGELLVM.

SIgnificat etiã flagellum manus in diuinis literis, vt apud Sophoniam: Extendam manũ meam super Iudam, & super habitantes Israël, & disperdam de loco hoc reliquias Baalis. Et beatus Iobes de calamitatibus, plagis, & infortunijs suis loquẽs, Manus Domini, inquit, tetigit me. Et illud, Tradentur in manũ gladij, castigabũtur gladio significat, vtpote qui occidione occidẽdi sint. Iam quod alibi legitur, Firmasti super me manum tuam, de castigatione intelligendum est.

PIETAS.

IN Antonini numo pietas ipsa dexterã exporrigit expansam, læua donarium in subiectam aram porricit. In L. Ælij Cæsaris numo aureo, dextera sigilli eodem est gestu, læua donũ tenet, cum inscriptione, PIETAS. Quòd verò dictũ est in Cynocephalo, passas in cœlum manus adorationẽ significare, videas id in Gordiani Pij numo, in quo sigillum est passas hinc inde manus ad cœlum attollens cuius inscriptio est, PIETAS AVGVST. Et Iarbas apud Maronẽ dicitur
C *Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.*
Iam & Salomõ Trecensis nõ ignobilis sacræ Scripturę cõmentator, sacerdotes, inquit, cùm sanctum, BENEDICTVM pronunciant, nomen inquam id sanctum XII literarum, extendunt manus suas.

SVPPLEX.

APud nationes aliquot inuenias, reiectas post tergũ manus, casq; cõnexas, supplicẽ hominẽ significare. Eam formã in huiusmodi significato peculiarẽ apud Assyrios fuisse tradit Ammianus, vbi lib. XVIII Antonius ab Vrsicino agnitus in hostili acie, obiurgatorio sono vocis increpitus, proditor & nefarius appellatus, sublata tiara, quã capiti summo ferebat honoris insigne, desilijt equo, curuatisq; membris humũ vultu penè cõtingens, cum salutauit, patronũ appellans & dominum, manũ post tergũ cõnectens, Ignosce mihi inquit: & quæ pro criminis depulsione subsequuntur.

CAPTIVITAS. D

SEdenim apud Romanos huiusmodi species manuū post terga reuinctarū, captiuitatis nimirum indicia sunt, & Virgiliano confirmatur carmine,

Ecce manus iuuenem interea post terga reuinctum,
Pastores magno ad regem clamore trahebant.

& multis vbiq; terrarum monumentis, ex ære & marmore dedicatis, passim intueri licet. Ita lib. de Amicitia Cic. de eo qui litigare se simulās blandiat̄, atq; ad extremū dat manus, vinciq; se patitur, vt is qui illusus sit, plus vicisse videatur. Talem Astronomi figurare solent, vbi ostendere volunt eum ab inimicis superandum, & in eorum potestatem redigendum, qui XIII Sagittarij gradu lucem auspicatus fuerit.

PACIFICATOR.

QVæ verò species in M. Catonis Proprætoris numo cernitur, vbi victoria est sedens, manu exporrecta, pollice summisso, quod puto victoriā consilio partam significare, vt illud, quod alibi explicatū est, Romanos sedendo vicisse, huc accōmodetur. Ille porrò gestus in manu res compositas ostendit, qui habitus in statuis pacificatorū exprimi solet: vt in equestri colossea ex ære M. Aurelius, in area Lateranensis basilicæ visitur, de qua in Digitis. E

RESTITVTOR.

IN alio IMP. SEV. ALEXANDRI AVG. numo simulacrum est læua hastæ innixū, dexteram porrigens, vola & digitis demissis, pollice pendente, in quo literas eas tantùm inspexi quæ RESTITVTOR dicerēt, reliquas discernere non potui. Verùm apertius in Gratiano numo porrigitur manus mulieri altero genuflexæ genu, cum inscriptione, REPARATIO REIPVB.

SALVTATIO.

ERat & salutationis indiciū, dextera iuncta dextrę, quod apud Varronē, atq; etiā apud Callimachū Ætijs habetur. Vnde Virgilius in eandem sententiā Æneam inducit cum patre in Elysijs loquentem ita queri: Cur dextræ iungere dextrā nō datur. In hunc sanè diem mos hîc perdurat, vt hospites & peregrinos, & quoscunq; notos peregrè venientes, dexterarum coniunctione salutemus.

ADORATIO.

NEq; verò tantū porrectis in cœlum manibus adoratio fieri solita, sed & auersa manus ad osculū exposita, adorationis indiciū est. Hinc illud apud Plinium, quandā esse in dextera religionē, quæ osculis auersa appetit̄. Qui adorāt, inquit Hieronymus in Ruffinū, solēt manū deosculari. Vnde Hebręi deosculationem pro veneratione vsurpāt: eiusmodiq; loquendi forma per totā iam Italiā ex quo Hispanos in dominationē admisimus, inoleuit, cùm prius id honoris nō nisi Pontificibus deberet̄. Et nōnulli Catuli somniū de Augusto referunt, quasi Iupiter cōpluribus prætextatis tutorē à se poscentibus, vnū ex eis demonstrasset, ad quem omnia desideria sua referrent, eiusq; osculū delibatū digitis ad os suum retulisset. Alioqui, vt in Cynocephalo dictū, sublatæ in cœlū manus adorationis indiciū sunt. Apud Ciceronē Quęstionib. Academicis admirationis id signū est, vbi dicit̄: Hortensius autē vehementer admirās, quod quidē perpetuò Lucullo loquente fecerat, vt etiā manus sæpe tolleret: nec mirū, nam nunq̄ arbitror cōtra Academiā dictū esse subtilius. Peruulgatū verò est Catullianū illud in hanc sententiā: Admirans ait, hæc manusq; tollens, Dij boni, & quę sequunt̄. F

CONSENSVS.

IN militaribus verò allocutionibus sublata manus, cōsensus et approbationis hiero-

A hieroglyphicũ eſt. Vnde toties apud Xenophontẽ, ſi, quod propoſitũ eſſet, ſcitũ facere ſe profiterentur, manus tollere iubebantur. Sed enim hoc ritu Hebræorũ prius inſtitutum fuit, quod pleriſq; locis habetur: & Aarõ Leuitico, tollens manum, populo bene precatus eſt. Ita nobis quoq; faciundum imperauit Paulus: Orate, inquiens, in omni loco attollentes puras manus. Et Tertullianus vbi de oratione pro ſalute Imperatoris agit: Illuc ſuſcipientes (ait) Chriſtiani, manibus expanſis, quia innocuis: capite nudo, quia nõ erubeſcimus: deniq; ſine monitore, quia de pectore oramus: & quæ ſequuntur in hanc ſententiam.

FOEDVS.

SEd neq; Pythagoricũ illud prætereundum, μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιὰν, nõ vnicuiq; dexterã porrigendam: quippe non temerè eſſe quempiã in amicitię familiaritatiſq; fœdus admittendũ. Citat hoc ſymbolũ in hãc ſententiam Plutarchus eo cõmentario, quod de multorũ amicitia cõſcripſit: & Solonis dictum illud in primis fertur, φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ μὴ ἀποδοκίμαζε: Amicos ne citò cõpares, quos aũt acquiſieris ne reijcias, cõtemnáſue. Mos verò adhuc eſt noſtris præſulibus,
B in admittendis in clientelam amicis manũ porrigere exoſculãdam, quod firmũ quaſi fœderis & conciliationis ſignũ habetur. Obſerues etiam apud Amianũ, rerum geſtarũ lib. I ſupra XX, Nebridium, qui contra Conſtantiũ vnus omniũ iurare noluerat, metu militũ, qui ferrum in hominem ſtrinxerãt, ad Iulianũ profugiſſe, ſuppliciterq; oraſſe, vt timoris leuandi cauſa ei dexterã porrigeret. cui Iulianus: Ecquid, ait, præcipuũ amicis ſeruabitur, ſi tu dexteram attigeris meam? Plutarchus in Catone Vticenſi morẽ tangit oſculãdi manus Imperatoris apud Romanos: neq; id quidem omnibus, ſed paucis admodũ honoris gratia conceſſum. Vnde etiã in diuinis literis legitur: Tua dextera me ſuſcepit. quod ita interpretantur Theologi: Mos eorum eſt qui opem alicui ſint allaturi, dexterã porrigere, in qua & vis, & aptitudo, agilitaſq; magis promptuaria, quàm in læua. Et Pſal. LXIII, Tenuiſti manũ dexteram meam: id eſt, optimi Aſſertoris inſtar manum meam apprehendiſti, meq; de terra & ſeruitute Babylonica eduxiſti. Alij ſic exponunt, vt per dexteram manum à Deo tẽtam, meliora ac laudabiliora opera intelligantur, quę benigno Deus animo ſuſceperit. In ſacrificijs demũ ma-
C nuum impoſitio nunc benedictionem miniſtrabat, nunc peccatorum remiſſionem, nunc Sancti ſpiritus aduẽtum, nunc expiationes, quas ſolo percipimus intellectu, ait Heſychius.

FIDES.

QVia verò fides in fœderibus primũ expetitur, Numa Romanorũ Rex cõſtituit, vt manus eæ quę fidei ſacra facerent, ad digitos vſq; inuoluerent, quod fidei tutandę indicium eſſet, cuius præcipuè ſedem in dextera eſſe docuit: vel, vt arcana in abdito habeantur. Porrò fidem in manibus Arabes adeò colebant, vt fœdus nunquã facerent, niſi ſanguine ex vola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliſo, intinctoq; inde flocco ac lapidibus ſeptem, qui forent in hunc vſum comparati, illitis, ſuis interim Oratal & Alilat numinibus vnicis inuocatis. Agnoſcit & Maro fidem per dexterã ſignificari, quare Dido apud eum exclamat:

En dextra, fideſq; Quem ſecum patrios aiunt portare penates.

Atq; hoc eſt quod Achemenidi Anchiſes

Dat dextram, atq; animum præſenti pignore firmat.

Velamen verò illud, quo fidei ſimulacrum, vel manus ipſæ obtegerentur, albũ

fuisse cōstat. Vnde Maro canam fidem appellauit, vt nonnullorum est opinio: D
quamuis & literatissimi viri sunt, qui canam ideo fidem à Virgilio dictam putant, quòd primum omnium tēplum Fidei fuerit à Roma Æneæ filia conditum, vt in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanæ originis initio, quod futurum olim erat, præmonstrante, vt quod imperium ibi sine fine permansurum parabatur, fundamētum pietatis in fide iecisse tot antè seculis constaret. Horatius tamē velaminis albi mentionē facit, vbi dicit: Et albo Rara fides colit velata panno. Id enim ad sinceritatē, quæ requiritur in fide, indicandā excogitatū: à fide enim fucus omnis abesse debet, neq; vllo subterfugij colore candor eius violari. Quapropter iustè magnanimiterq; Romani fidem hostibus etiam seruandā rati, Cannēsi clade accepta, cùm Hannibal quibusdam captiuis redimendi se potestatē fecisset, fide ab eis accepta redeundi, nisi res confici posset ea quam proposuerat conditione dolose illi vnius diei iter progressi, simulato negotio, in castra hostica redierunt: inde quasi sacramento soluti, tanquam liberi essent, securi cōfidentesq; Romā se contulerunt. Indignatus Hannibal, dum eos sibi dedi postularet, ipse etiā S. P. Q. R. factum ægerrimè tulerunt, E
neq; vllis ciuium suorum precibus aut lachrymis uinci potuerunt, quin publicè ad Hannibalem remitterentur. Sed quid vetustiorum malè praueq; facta cōquirimus, si recentioribus seculis dolosa huiusmodi fide deceptum Adelbertū Bauemburgi Regulum legimus, turpi nostrorum principum ignominia, quē Atto Maguntiæ archiepiscopus blāditijs pellectum, ad Ludouicum Regē capitalem eius hostem attraxit, iuramento pollicitus se procuraturum, vt quemadmodum eum saluum de munitissimo, vbi erat, loco educebat, incolumē identidem reduceret. Cùm itaq; paulùm extra portas prodijsset, Atto cōiectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam causatus, satius fore dixit redire, commodùm vt corpus aliquo cibo curarent, itineris lassitudinem ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil suspicatus mali, non difficulter assensit. Reuersi igitur, sumptoq; ientaculo, dant se iterum in viam, ac simulatq; in Ludouici conspectu constitere, Adelbertus in manus Regis deditur: quo proditionis Attonē audacter incusante, iuramento, inquit Atto, tunc planè satisfactū, cùm te impransum eductum, intrò vt prāderes reduxi. Sed hæc improba barbari hominis facta prætereamus, & ad fidem reuersi, haberi eam dicamus in Hadriani numo quodam, læua tenentē orbem planum: id nonnulli speculum esse contendunt, nam id quoq; F
significatū habet fidei, additaq; est erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatē. Multò verò manifestius duæ manus iunctæ, fidei sunt hieroglyphicum, quod in plerisq; numis antiquorum obserues, inscriptionibus etiā additis, modò FIDES EXERCITVVM, modò FIDES ROMANORVM. Sed huiusmodi manus iunctæ ad alia etiam extenduntur significata.

FELICITAS.

QVandoquidem alicubi simulacra duo dexteras iungētia felicitatis hieroglyphica sunt, caduceo præsertim apposito: rebus enim pacificè cōpositis, congruum est publicā priuatāq; subsequi trāquillitatē. In Hadriani numo tenet ipsa dea caduceum manu vna, altera Imperatorem apprehēdit: inscriptio est, FELICIT. AVGVSTI. Vbi verò idē Imp. genibus quendā procumbentē subleuare videtur, quid sibi velint iunctę dexteræ, declarat inscriptio, RESTITVTORI GALLIÆ. Quod verò superius dexteram salutationis signum esse diximus, in numo qui TRAIANVS HADRIANVS inscribitur, Imperatorem ipsum vi-

deas

deas dexteram Dei sedentis dexteræ iungentem, cum inscriptione sub basi posita, ADVENTVS AVG.

IVDEX.

SEd & abscisæ manus ipsæ hieroglyphicum suum habuere, quod minimè fuit prætereundum. Spectari enim solitas Thebis iudicū statuas absq; manibus, Plutarchus ait: & eam quæ Principem referret auersis esse oculis, vt iustitiam & à donis alienam esse debere, & nulla mulceri facundia oportere significarent. Nam Stratoclem & Dromoclidem quis iniquo animo nō ferat, quorum sermo omnis cùm de Reipublicę negotio aliquo capessendo, deq; tribunalibus colloquerentur, erat, vt se inuicem ad auream messem inuitarent.

DEI VIS.

SAnè Ianum, de quo plura alibi, veteres bicipitem, sed absq; manibus & pedibus effingebant, quadrato lapide ab exili basi in latum exurgente. Indicabat id Dei vim, cui neq; pedibus neq; manibus opus est, ad ea quæ iusserit efficienda, vtpote qui nutu solo totum potest mundum tremefacere, & vt apud Poëtā, dicto citius tumida æquora placare. De statua verò Iani, quæ numerum CCCLXV dierum digitorum gestu indicaret, suo loco dicetur.

PROVENTVS.

QVamuis verò ita veteres iustitiam informarint, apud coniectores tamen reperias virum agendis causis nobilem, iudiciaq; & leges fama optima consectantem, qui plures se habere manus somniauerit, prospera expectare, quòd id portendat & clientū, & amicorū, atq; etiam pecuniarū prouentū exuberantem.

IMperitis tamen, maleficis & sceleratis hominibus, id somnij vincula minitatur, multas scilicet manus ad eorum coërcitionem expediri. Sed quoniam incidimus in prouentū, succurrit id ex Psalmo CXVII, Labores manuū tuarū comedes, apud Græcos τῶν καρπῶν scriptum esse: quare bene periti quidā, fructuū potius quàm manuū reddidere: καρπὸς enim tametsi non quidem manum, non palmā, sed iuncturam palmæ cum brachio significat, vt apud Homerum legas Venerē à Diomede vulneratā ἐπὶ καρπῷ, vbi nō pars pro toto, sed locus letalis, & cōuulsioni obuius de industria designatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro fructu tamē passim ponitur, & multa inde in huiusmodi significatum vocabula. Erit itaq; sensus, fructibus suis vescetur is qui timet Dominum, nec impius hæc tam culta noualia miles habebit.

VINCVLA.

SPES IRRITA.

INuenias & operū inefficaciā per præcisas manus significari, quę vanas nonnunquam irritasq; cogitationes, spesq; hominum inanes indicant, quòd ita scilicet opus ad finem qui fuerat institutus, perduci minimè posit. Et mathematici, nullius vtilitatis & haudquaquam frugi hominem in lucem edi sub XVII Geminorum gradu ostendere cùm vellent, hominem eo loco vtraq; manu mutilum pingunt, atq; eum ignauiter consistentem.

MINISTERIVM.

SEd longè alia de causa Mycerinus Ægyptiorū Rex viginti colossos ancillarū circa filię cadauer circunstantium, truncis manibus, ijsq; humi ante pedes ia-

centibus erexerat: ijs enim vxor manus absciderat, quòd adulterij tam nefarij ministrę fuissent, vti scilicet pater sceleratissimo exemplo cōplexu filię abuteretur. D
Quòd verò in diuinis literis primo Regū habetur, vbi Arcā Domini Palæstini prædā abduxerāt, & in Dagonis idoli sui templo posuerāt, manè repertus Dagon prolapsus cōfractusq́ꝫ, abscisis manibus: interpretes loco hoc, abscisis manibus, intelligūt, fore tunc præmonstratū, vt cùm Domini nostri doctrina ad gētes peruenisset, idolorū manus abscinderentur, hoc est, præstigię quibus mortales omnes eludebāt, desiturę essent, neqꝫ vlla vlterius decipiendi potestas dęmonibus relinqueretur. In huiusmodi ferè significatum Leuitico legas, vbi de victimis agitur: Si nō poterit manus eius inuenire, hoc est, si propter egestatē emere non poterit, si precium erogare nequiuerit. Alioqui, sideratæ attritæ, vel etiam abscisę manus, neqꝫ non pedes, actiones indicāt deprauatas: studiosum quippe hominem eorum tantùm quæ vel ab auaritiæ, vel superbię spiritu suggerūtur. Quare Dauid ita deprecatur: Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me, diripientis scilicet aut violantis: superbi enim hoc est, auari illud. Eodem & brachia significato accipiuntur. Nam vbi Psal. XXVI delinquentis hominis brachiū cōteri legitur, impurorū hominū brachia debilitata significari ait Origenes, quandoquidem ad nullum misericordię aut beneficentię opus exerceant. Nā manus & brachiū, inquit is, operis est indiciū. Sed eo loco Euthymius adimi perperā agendi autoritatem, viresq́ꝫ confringi interpretatur. E

AVARITIA.

SVnt tamen qui hoc ad auaritiā pertinere censeant, interpretamentūq́ꝫ huiusmodi ex Theocritiano carmine mutuentur, νενίκηκ δ᾽ ὑπὸ κερδέων, πᾶς δ᾽ ὑπὸ κόλπω χεῖρας ἔχων, & quæ sequuntur in hanc sententiam. Neqꝫ desunt qui manū tantùm sinistram digitis cōpresis pro tenacitate & auaritia pingant: nam & cōiectores læuam lucri, & augendæ rei signum ponunt, quippe quę ad custodiendū magis idonea sit, vtpote segnior, et tenacitati accōmodatior. Ad hoc facit quod Diogenes, vt nōnulli tradunt, dicere solebat, non esse tradēdas amicis manus cōplicatas: quod interpretant̄, benignitatē addendam comitati. Auaritiā & ille gestus in manu significat, cùm exporrecta capedūculam assimilat, quo gestu Philemonis Romæ signum vidi, cùm in altera volumen cōplicatum haberet, idq́ꝫ tenaciter restrictū, vt qui precium sibi deposceret, nō nisi eo numerato librū exhibiturus. Ferūt enim eum Comœdiarū scriptorē, ære graui solitū lucubrationes suas venundare. Inscriptio sanè erat ΦΙΛΗΜΩΜ. Apud Aristophanē iocus est Cōcionatricibus, vbi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cùm supplicamus boni alicuius gratia, stare eos supinam manū porrigentes, nō vt quid dēt, sed aliquid accipiāt. Hinc quoqꝫ Atheniensium in aucupandis lucris auiditas dicterio carpitur, ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα κ᾽ ἀποθνήσκων. manum etiam dum moritur Atheniensis porrigit. F

SERMO.

POrrò aūt orationē vnamquanqꝫ tradunt ex manu significari, quamuis alio loco prensam manu linguā id facere dixerimus. Ea tamē differentia habetur, quòd species illa non orationem tantùm, sed eloquentiā indicabat. Manus verò vnumquęqꝫ sermonē per se ipsa significat, quòd vnà cū sermone manuū etiā motū expetimus, vt

A ait Artemidorus: histriones enim vel celebres inuenias solœcismi redargutos, quòd gestu manuū aliquando peccassent: de quo alibi. Contrà verò erant Hermea signa quadrata sine manibus & brachijs, solo quippe insignita capite, eáque præcipuè apud Athenienses, sed in quorū medio virilia etiā adsculpebantur. Sermonis hæc erant indicia, vt in Pudendis etiā ostensum, Mercurij quippe ipsius vim ostendebant. Nam is & Cyllenius ideo vocatur, quòd κύλλους Græci vocant eos, qui sine manibus sunt. Ostēdit verò hoc, sermonem suapte vi pollere, & sine manibus omnia conficere. Cur verò signa illa quadrata fierēt, in quadra iugeris dictū. Sedenim cùm Aristoteles duplicē sermonis ponat intellectum, vnum scilicet primæ intentionis, alterum secundæ, vt nostri interpretantur, sermonem illum qui per Hermea figurat̄ virilibus arrectis, primæ dixerim intētionis, quasi mente conceptum: secundæ verò, qui per manus significatur: is enim per vocis instrumenta expressus, opus quodammodo conficere videtur. Hic verò sermo plurimùm apud eruditos aut per dialecticā in angustias intruditur, aut per eloquētiam in latiores campos explicatur: vnde Zeno Stoicæ disciplinæ princeps B commentus est, per manum vtrunque diuerso gestu porrectam significare: quod quidē inuētum cùm manifestū sit hieroglyphicū, minimè fuerat dissimulādum.

DIALECTICA.

Dialecticam enim ostendere cùm vellet, manum pingere solitus est digitis in pugnum cōpressis, angustias hinc scilicet & argumētorum breuitatē, quibus illa cohibetur, ostendens, quòd simplex vniuscuiusque rei qualitas tribus plurimùm propositionibus comprehendatur, axiomate, assumpto, & illatione, vel partibus his etiam breuioribus.

ELOQVENTIA.

ELoquentia verò latè diffusa patenti decurrens planitie, quaque libuerit peruagata, per diductos digitos dilatatamque manum ab eodem exponebatur. Reprehendit sanè Quintilianus eos, qui orantes vlla in causa manū sub pallio cōtinent, quasi res ignauiter agatur: nostri tamen instituti est, cùm apud Pontifices inter sacra sermonem habemus, manus intra pallium cohibere, frugalique tantùm pronunciatione vti. Quoniā verò Theologi finiunt aliud orare esse, aliud adorare, status ad cultum, manus ita surrectæ ad adorationem facere videbuntur.

C

PRECES.

IN Hetruscis quoque institutis hoc gestu manuū ad preces vtebantur, neque non in deuouendis ciuitatibus, euocandisque dijs: cúmque Iouem dicebāt, manus ad cœlum sustollebant, vt eo etiam loco apud Virgilium est:

Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Sanè, quod ad hanc rem facit, Polemonem sophistam legimus Olympicis ludis, qui Smyrnæ olim celebrabātur, inepti cuiusdā actoris solœcismum manu factū reprehendisse, cùm in exclamatione, ὦ ζεῦ, manus ad terrā protendisset. Cùm verò ὦ γᾶ pronunciaret, faciem ad cœlum erexisset. Sed quantum ad Iouē pertinet, eundem morem vetustißimo ritu apud nostræ pietatis Pontifices obseruari videmus: quotiens enim vel DEVM vel DOMINVM enunciant, gentē sanctam bonis verbis expiaturi, prosperaque & felicia mortalib. precaturi, manus sub eam locutionē supinas in cœlū tollunt. Quin etiā ὀργιάζειν, quod sacrificare est, etymologici grāmatici nonnulli dictum putāt, quòd qui sacrificāt, precantúrue Deos, ὀρέγουσι τὼ χεῖρε, manus quippe protendunt. In numo Gordiani Pii simulacrum est, quod passas hinc inde manus ad cœlū tollit, cū inscriptione ad rē accōmodata,

PIETAS AVGVST. Illud addam, antiquũ precandi modum noctu sub dio D Pindarum posuisse, Olympijs, ode secunda, apud quem νυκτὸς ὑπαίθριος ob hanc causam inscribitur.

DE PEDIBVS.

HÆc quidem manu super memini, Manarde, tibi disseruisse: sed quoniã Caprilis velle se de pedibus audire similia dictitabat, quæ super his à me tunc dicta fuerunt, visum est subiungere.

IRRITVM.

FIeri minimè posse aliquid, aut inconstans irritúmue futurũ, quod cœptum actúmue fuisset, ostẽdere si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes in aquę superficie inambulãtes pro hieroglyphico faciebãt. Nemo enim est qui nesciat, nulla id humana ope ingenióue fieri posse: nihil enim magis irritũ cedit, quàm si quis plantas super aquę superficiem firmare sibi persuaserit. Ad hoc respexit Cicero, cùm libro Officiorũ tertio, fluxas, labiles & inconstantes Epicuri rationes esse differeret, quippe quæ minus in solido consistant, quòd aqua hærent, vt aiunt. E Sunt qui elocutionẽ hãc, In hac causa mihi aqua hęret, rem nondũ peractã significare cõtendant, dubiumq; aliquod superesse, quòd nondũ fuerit explicatũ, aut sibi re super adhuc dicendũ esse, sumpto à clepsydris, in quibus aqua, temporis dati index, per tot horas stillaturã statuebat argumento. Et hoc esse quod ad Q. Fr. Cicero ita scribit alterius libri epistola v. Quod idibus & postridie fuerat dictum de agro Campano, nõ est actum, in hac causa mihi aqua hęret. Vbi tamen damnat Epicurũ, cum Ægyptiorũ hieroglyphico videtur cõuenire, vtpote qui argumentorum eius infirmitatẽ omnino redarguit. Nam ingredienti vnicuiq; animali, vt palàm est, solo opus est, diceret Aristoteles, cui firmiter innitat: id aũt homini, vtpote grauiori animali, neq; in aëre, neq; in aqua cõcedit, et ea de causa pedes suam habent nuncupationem, quòd τὸ πέδον, id est, solum sibi deposcunt.

VACILLATIO.

CVm Aegyptiaco consentit hieroglyphico quod Psalmo LXXIII legitur, Mei penè moti sunt pedes. Gręca lectio habet ἐσαλεύθησαν, quippe vacillarũt, siue potius fluctuarunt: maris enim turbatio, fluctuũq; cõmotio, σάλος. Hîc verò pedes pro cogitatione ponũtur quę scilicet animi nostri pietatẽ pedum instar re F git, & sustinet. Penè igit, inquit, cogitatione peruersus, ac penè lapsus sum, vt crederẽ Deo nullã inesse prouidẽtiã, incertoq; casu mortalia defluere, aut quid huiusmodi. Ita ibi legitur psal XXXVIII, ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου. vbi si verbi maritimi & fluctuantis ratio est habẽda, Latinè dicemus, cùm fluctuare cœpissent pedes mei.

FVNDAMENTVM.

COntra verò pedes in solido cõstituti, iactum ostendunt fundamentũ. Hinc apud Iuriscõsultos legas, ponere pedem, pro fundamentũ iacere. Hinc illud apud Tulliũ De finibus IIII: Quid enim? sapientia vbi pedẽ poneret nõ habebat, sublatis officijs omnibus. Alibi pedem ponere significat occupare. In Deo aũt pedes virtutis eius firmitatẽ ostendũt, & solidi fundamenti stabilitatẽ, Esaia dicente: Cœlũ mihi sedes est, terra aũt scabellũ pedum meorũ. Alibi pedes Dei hieroglyphicè accepti, humanitas Christi est: nam sicut caput Pater, ita pedes Filius, qui eò quòd terreno mixtus est, diuinitate ipsa inferior est. Quod verò scriptum est Deuteronomio, Qui appropinquãt pedibus eius, de doctrina illius aliquid assequẽtur: sunt qui ex mysticis hisce pedibus abeundos intelligãt sanctos

interpretes, & qui diuinã prædicãt sapientiã. At quòd Psal. stantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atq; fidei stabilitatẽ significãt. Nam contrà de maleficis Propheta, Cur claudicatis vtroq; pede? Et Psalmographus psal. XVII, Claudicauerũt aberrãtes à semita. Porrò vitiatus pes, aut mutilus, aut intortus, in diuinis literis hominem significat qui à recta diuinæ institutionis semita declinat: quandoquidem pedes pro actionum, vt dictum est, progressu sæpe ponuntur: Theologiq; omnes hunc vitæ nostræ cursum viã appellare consueuerũt, de qua Dauid psal. 118, Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini: hoc est, qui dum hanc viuunt vitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atq; mandat.

PVRIFICATOR.

SI verò pedes altius in aquam mersos effinxissent, purificatorẽ significabant. Nam & alibi aqua & ignis in defæcationis significatum accipiuntur, q; rebus his labes omnis eluatur & eximatur. Hìc verò de ijs sermo est, quæ leui sint macula contaminata, quibus vnda satis superq; sit ad depurandum. Apud Horum legas fullonem hìc significari, quod tantundem est: nam id est fullonis officium, vt res depurget, & munditiem vestibus inducat. Alij cõmenti sunt γραφέα pro γναφέα apud Horum legere, vt scribam ex hac pictura cõmentarentur, propterea quòd hoc à Mercurij similitudine descriptum apud Horum vulgatum legerant: sed non animaduerterũt eo loco non ἔργου, sed ὄργου legi, quod exponi debet, ab operæ videlicet similitudine, vt scilicet gestus ille describeretur, figuraretürq;, qui fullonis est vestimenta pedibus in aqua pressantis.

DIVES AVARVS.

TAntali verò species in aquã demersi ramis fructiferis ad frontem vsq;, & ob oculos dependẽtibus, quos frustra carpere, & hanc haurire irrito cauet euentu, quanã meliori patescat interpretatione, q̃ lucul̃etis his Petronij versibus?

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus, infelix quem sua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & sicco concoquit ore famem.

SERVITVS.

C APud Onirocritas pedes seruorum indicia sunt, vtpote qui totius corporis pondus sustineant, vti opera domi ruriq; faciẽda seruis incumbunt, & quæ perperã egerint compedum supplicio puniuntur.

TRIVMPHATOR.

QVoniam verò Regum triumphantiũ mos erat captiuorũ corpora pedibus cõculcare, subiectionis signum: triumphabundum hominẽ per ita positũ pedem Romana pleraq; signa significãt. eoq; spectat versiculus ex Psal. LXVI, Imposuisti homines supra capita nostra, hoc est, de nobis triumphũ alijs cõcessisti.

VIA.

AB officio quoq; pedes in diuinis literis viæ profectionisq; significatũ habẽt. Vnde plerunq; videas vetustis in imaginibus Deum pingi pedibus intra nubes absconditis, quod fatidici vates nostri volentes carnis à Deo assumptæ viam (eam Theologi nostri aduentũ dicũt) arcanã, obscurã & incognitã fore significare, eam præferebãt speciẽ. Hinc Dauides offusam ad diuinos pedes caliginem canit Psal. XVIII. Sed quod idẽ alibi canit, Pes meus stetit in via recta, dictũ volũt veteres Theologi propterea, quòd nõ solùm manus, sed etiã pedes

pro actione, progressuq́; negotiorũ accipiunt. Et Leuitico, vbi sacrificiũ fertur pro sacerdotũ consecratione, pollices manuũ & dexterorum pedum, hostiæ sanguine oblinuntur: dexteras quidem partes obunctas ponunt, quia bonorũ hæ sunt operũ indices, cùm sinistrę pro prauis accipiant. Nam & Maro, dextera ait esse iter ad Elysiũ, At læua malorum Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit. Quòd verò vnctionis mentio facta est, ea sanè vigoris, cõseruationis, & salutis assecutionem significat. Vnde etiam apud Gentes athletę non nisi oleo delibuti certamẽ inibant. Non vngi verò, in diuinis ijsdem literis desolationem, ruinã, & perditionem indicat. Sic in Ægypto sublati sunt vna nocte omnes, quotquot limina postesq́; intinctos agni sanguine non habuere, vt Hesychius.

SOLSTITIVM HYEMALE.

SOlis cursum in hyemali solstitio significare si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes duos cõpedibus implicitos, atq; ita progredientes (nisi codex impressus mendosus est) effingebãt, quòd Sol tũc lentius, & quasi pedicis coërcitus ingredi videatur. Sed enim huius rei longè aliam picturã esse diximus in cõmentario Polypi, vbi manu scriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non pedes duos, habere monuimus.

VOLVPTARII AFFECTVS.

PHilosophi antiquiores, quiq́; doctrinam eorũ secuti sunt, pedes pro cõtemptissima parte ponũt: esseq́; in anima pedes aiunt voluptarios affectus, venereæ mollitudini mancipatos. Quiq́; Achillis figmentũ interpretant̃, fuisse illum inuiolabilem preter talos, qui Stygis aqua illini nequiuerint, quòd ea parte manu matris tentus fuerit, cùm ab ea est fatalibus vndis immersus, ea aũt parte saucium perijsse, id sibi velle fabulã dicunt, quòd fortis alioqui homo aduersis casibus omnibus animosus, nullaq́; fortunę iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum succumbere deprehendatur, vt inde sibimet exitium paret. Nam & Orpheus principem libidinis locũ talum ait, sed idem mysticè, vti suus est mos. In cœna Domini discipulorũ lauantur pedes, vt scilicet ablutis animorũ sordibus, ad Eucharistiæ donũ mundi nitidiq́; procederent. In Iacobis & Esaus partu philosophatur Philon, firmissimęq́; mentis, quippe optimi luctatoris esse opus ait, tenere calcaneum: nam id animũ indicat qui vitio dominetur. Calcaneũ enim, vt alibi sæpe, infirmæ vitiosæq́; naturæ indicium est.

FINIS.

EST etiam pes absoluti operis indiciũ: ad calcem enim dicimus, cùm ad finem peruentũ esse vel operis, vel negocij, volumus indicare. Et Adamantius, vt alibi dictum, nouissimum in Deo nobis incognitum esse, apud Esaiam ostendi eo argumento dicit, quòd Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtegebãt.

INIQVITAS.

ANguineos alibi diximus Gigãtum pedes effingi, cruraq́; obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quòd tota aberrãt via, qui cœlo bellum inferre parant. Pedes igitur ita malè affecti, iniquorum operum indicia sunt. Nam vti recti pedes quatuor animaliũ in diuinis literis apud Ezechielem memorantur, ob eorum quę in Euangelijs habentur veritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingenijs atq; maleficis: non enim rectè pedes dirigunt, diceret Ambrosius, qui posteaquàm semel in viam rediere, ad scelera mox & iniquitatẽ reuertuntur, & tanquam sus lota primo quoq; tempore repetunt luti volutabrum, et vt Lucretius ait, *Insatiabiliter toti voluuntur ibidem.*

Sanè

Sanè apud Psalmographum, impiorum ambulationes obtortas esse, ambagibusq; circumactas, inuenies.

AGGRESSIO.

IN statuis verò pes læuus antè porrectus, aggressionis indiciũ est, quo ita firmato, gestum aiunt ad inuadendum aptũ, quòd dexteri pedis agilitas ictum, quoquouersum quis incubuerit, iuuet. Sinister enim sua quadã peculiari tarditate, totius est veluti corporis firmamentũ, ac quasi centrũ, circa quod alterius pedis alacritas & promptitudo versetur exerceaturq;, & quasi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti vnicuiq; laboranti opẽ allatura, quod nõ ignorauit Maro noster, vbi X. Lucagus Æneã ferire parat: proiecto nam pede læuo aptat se pugnæ. Hoc etiam in numis, vbi Martis vltoris inscriptio est, sæpe cõperias: nam & philosophi consentiũt, motũ à dexteris partibus oriri. Atq; ego Romæ in Mediceis ædibus pulcherrimi operis statuam obseruaui, quæ speciem hanc in aliquem inuadendi, læuo proiecto pede, præ se ferebat. Militaris præterea disciplinę Magistri cõmonent, si missilibus agatur, sinistros pedes antè haberi à peditibus, ita enim vibrandis spiculis vehementiorem esse ictum. At si res, inquiunt, agatur gladio, dexter pes proferendus, vt propinquior dextera sit ad vulnus inferendũ. Sed vtcunq; illi, apud Maronem tamen eodem ipso cõgressu, quem paulò antè dicebamus, strictum rotat acer Lucagus ensem.

REGRESSVS.

NOn ierim tamẽ inficias, regressum dextero porrecto pede figurari: quia qui loco se moueat necesse habet à dextero pede motum auspicari. Ita signari videas numos FORTVNÆ REDVCI cusos.

IGNAVIA VEL REQVIES.

ET quoniã gestus ab histrionibus in primis obseruabantur, inde factũ vt hieroglyphica nõnulla inde desumpta sint: quale illud pro otio & desidia, pedẽ supra pedem statuere: qui gestus in aliquot sepulchrorum imaginibus, sed pro quiete habetur. Sanè Aristophanes cùm ociantem meditabundũq; Euripidem describeret Acharnanibus, famulus eius interrogante Diceopoli an intus esset Euripides, respondit, Ipse intus pede supra pedem posito tragœdiã meditatur. Et Pluto, Mercurius: Nunc aũt esuriẽs pede supra pedem posito altũ requiesco.

DE CALCANEO.

CAlcaneum quamuis sit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, separatur.

SENTENTIA PRÆPOSTERA.

CAlcaneum quidam hieroglyphicè accipere videntur pro infirma, falsa, atq; prępostera illa ratione, qua nos vitia nostra excusamus, & nimiũ plus ęquo nosmetipsi nobis indulgemus. Vnde Deus Genesi ad serpentem, qui voluptatis est signum: Homo ipse tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneũ, imbecillitatem scilicet mentis, quæ facilè seducatur, & quicquid adlibuerit sibi permittat. Siue, vt alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animę est, quæ terrenæ adhæreſcit naturæ, in sensum voluptatesq; prona & labilis. Ideoq; assertor noster discipulorum pedes lauisse dicitur, vt signum esset, dilutum esse maledictum illud calcanei, quò ab ipso rerum primordio serpentis morsibus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias, Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, in hanc sententiam.

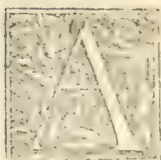
TERMINVS.

INterdum accipitur pro actionis termino, sumpto à saltatoribus more, in quorum saltu extrema pars vestigij, quam calcaneũ presserit, signat. hinc Psalmo: Ipsi calcaneum meum obseruabunt. quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius,

Sed scilicet vltima semper
Expectanda dies homini est, diciq; beatus
Ante obitum nemo supremaq; funera debet.

Latinus quoq; sermo calcem accipit pro termino. Sic videt Cicero calcem, ad quem decursum est. & ad calcem peruenire, & similia, passim habentur.

DE GENIBVS.

ADdam & Genua, sine quorum auxilio parum aut nihil ageret pedes, alterius sic altera poscit opem res, & coniurat amicè.

IMPEDIMENTVM.

EST in his quoq; significatũ impedimenti, si poplites alternis genibus impositi figurarentur, qui quidem gestus nullo magico susurro simpliciter inter veneficia recensentur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri, maiorũ religio, decretis etiam inhibitorijs, vt perhibet Plinius, testata est.

MISERICORDIA.

CÆterùm genu misericordię sedem esse, antiqua omnis superstitio confitetur, vt memorię auris, irrisionis nasus habetur: quamuis Thebanus Crates religionem eam, vti reliqua facere solebat, eluserit. Nam cùm pro quodam Gymnasij principem supplicaret, procumbẽs coxã illius pro genibus attigit, principeq; præ fastu indignante. Quid, inquit, an non hæc tua sunt, ac genua? Apud Ciceronẽ legas oratione post reditũ, vbi L. Pisonem acerbissimè compellat: Tu meũ generũ, propinquum tuũ, tu affinem tuam, filiã meam, superbissimis & crudelissimis verbis à genibus tuis repulisti. Iam verò illa, Ad pedes iacere, & accidere ad pedes, eodem significato notissima sunt.

HVMILITAS.

DEpositum genu humilitatis & superiorem agnoscentis indicium esse, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:

Ius, imperiumq; Phraotes
Cæsaris accepit genibus minor.

In diuinis literis, Reliqua mihi sunt septẽ millia virorũ, qui ante Baalem genua non curuauerũt. & alibi, Flecto genua cordis mei, & huiusmodi pleraq;, id vno verbo dicitur procidere. atq; ita etiã nostri Psalmo LXXII reddidere: Coram illo procident Æthiopes. Multò verò plus procumbere, & terram lingere, vt ibidem: Inimici eius terram lingent.

PROCLIVIS AD VITIA.

NEq; negarim alicubi flectere genua esse hieroglyphicũ ad terrã, hoc est, ad vitia declinantiũ, & humanæ cedentium fragilitati, impurisq; affectibus inseruientium, aduersus quos nisi steterimus, nullam ex hoste victoriam sperare possumus.

LEVA-

LEVATI PARIENTIVM LABORES.

VIsebantur olim in Capitolio ante Mineruę cellam signa tria Nixidia nuncupata, quæ genibus nitebantur, sed ea de causa ita dicta, quòd parientium nixibus præsiderent: quod eo libentius retulimus, quòd vulgata exemplaria Festi corrupta sunt, in quibus scilicet pro Nixidia, Noxij dij scriptum inuenias. Sunt qui signa hæc Antiocho Rege Syriæ superato, à M. Attilio subtracta prodiderint, ab eoq; Romam apportata: alij capta Corintho aducecta, quæ ibi mēsæ subiecta fuerint. Sed iam de manu, deq; pedibus, & genu, hæc dicta sufficiant. Videor enim mihi nullam neq; tui, neq; publici commodi rationem habuisse: tui, quia philosophum scio nolle desidibus & superuacaneis lectionibus detineri, eaq; tantùm lectitare, quæ ad sanam doctrinam facere videantur. In publica verò commoda me peccasse vereor, quia dū te his detinui nugis, boni aliquid ad alicuius ægroti salutem excogitasses. Quicquid tamen in hoc erratum est, totū id tua culpa factum, qui cicadæ, vt dicitur, vterum scabere non dubitasti.

B PIERIVS VALERIANVS ERVDITISSIMO VIRO FRANCISCO ROBORTELLO, IN ACADEMIA PATAVINA BONARVM LITERARVM PVBLICO PROFESSORI, DE DIGITIS ET MENSVRIS AD AEGYPTIORVM HIEROGLYPHICA.

Um nuper scripta tua omnifariæ doctrinæ plenissima, & vtriusq; linguæ ornatissima, summa cum voluptate legerem, incidissemq; in obseruationes eas quas doctissimo viro Ioanni Sico inscripseras, duplici sum dolore affectus: ob amici memoriam: qui tam miserabiliter nobis ereptus est, noctu in habitatione sua clàm trucidatus: deinde commentario eo amisso, quod amicitiæ nostræ pignus paulò antè illi recognoscendum dederam, sed adhuc absq; titulo: ita duplici hac iactura & amici & libelli facta summopere dolere cogor, quòd potuisses doni eius hæres esse. Ne verò amplius hoc accideret, cœpi ante omnia commētarijs omnibus titulum inscribere: & cùm magni nominis philosopho Bernardino Tomitano de digitorum numeris libellum inscripsissem, superesse vidi alterum de digitorum mensuris, cumq; ne amicos nimium obtunderem, tibi Francisce Robortelle doctissime commendaui: quamuis par
C *tem hanc præteriturus eram, quòd ea parum suauis videbatur, verebarq; ne imago ferè eadem toties repetita, satiaret potius quàm oblectaret. Partem tamen hanc omni iure tuam non modò legendam, verùm etiam examinandam tibi commendabo, quòd id in animum induxi meum, euenturum, vt quemadmodum ego doctrinam tuam mihi laudi fore persuadeo, tu quoq; pro animi tui candore putes ad rem tuam facere, vt quicquid ego scribere sim aggressus, id tum tua, tū aliorum amicorum opera politius fiat. Veræ enim necessitudinis ea lex est, vt amicorum existimationem non secus ac si eadem nobiscum inuehatur naui, nobiscum identidem & seruari, & omne periculum adire iudicemus.*

DE DIGITO COMMVNITER.

EBVERANT quidem digiti in Manuum commentarium inferi: sed quoniā tā varia tamq; multiplex est eorū materia quam comprehenderunt, vt ijdem ipsi vno nequiuerint cōmentario coarctari, necesse fuit eorum argumenta diuidere: quorū alter liber circa numeros versaretur: cumq; numeri quoq; ipsi sua gerant hieroglyphica, separatim de numeris per digitorū gesticulationem significatis, & quorundā etiam numerorū intellectu mystico, differen-

dum fuit. Alter hic de digito communiter, ad mera pertinet hieroglyphica. Demùm, quia digitus idem dimensionem præcipuè significat, eamq; creat, addenda erunt dimensionũ & species, & significata, cùm quæ peculiariter quisq; sibi digitus comparauerit, ad calculum examinauerimus. D

ALMVS SPIRITVS.

VT verò rem auspicatius exordiamur, ad almum conuersi spiritum, qui nos afflet, cum dicimus in diuinis literis per digiti hieroglyphicum & intelligi, & nominari. Euangelio autẽ, omni summota dubitatione, vt cùm Assertor noster dicit: Si in digito Dei eijcio dæmonia, profectò venit in vos regnũ Dei. Quo loco diuus Gregorius ex eo manifestum esse ait digitum pro sancto spiritu accipi, quòd cùm Marcus posuerit, Si in digito Dei, alius Euangelista dixerit, Si ego in spiritu Dei. Porrò in precibus, quas certo anni tẽpore almo huic spiritui allegamus, dexteræ Dei digitũ eum appellamus. Præterea D. Hieron. eo opusculo cui de Diuinitatis essẽtia titulus est, digitũ vnitatis numero, pro almo eo diuinoq; spiritu accipi debere profitetur, quo lex in duabus tabulis in monte Sina scripta fuerit: Ipse enim, vt idem ait, scripsit, qui & dictauit. E

PROPHETÆ.

NVmero verò multitudinis digiti sunt Prophetæ, per quos spiritus idem almus libros Legis afflatu suo cõscripsit. vnde Dauides: Videbo cœlos tuos, opera digitorũ tuorũ: vbi per cœlos ipsam Prophetarũ incitationem accipiũt, qua correpti admiranda tot oracula de diuinis humanisq; rebus in posteros cõsparsere. Sunt qui Psalmographũ dicant ad historicum sensum simpliciter respexisse, per digitum tamen virtutem Dei exponant. Vnde Magi Pharaonis cùm Moseos miraculis cederent, digitus Dei est, dicebãt, vbi pars pro toto, digitus pro manu: nam omnino manus, vt loco suo dictũ, confecti operis hieroglyphicum est. In mundi verò totius fabrica, nihil cœlo ipso admirabilius.

MEDITATIO VEL vltio.

QVòd si hominẽ digitos aut vngues suos cõmordentem pictum sculptúmue inspexeris, scias eo gestu, aliàs quidẽ meditationẽ, profundumq; ad ecstasin vsq; cogitatũ intelligendum: aliàs verò pœnitentiã facti, vlciscendiue minas. Illud significatũ apud Persium & Horatium habes, quorum alter dicit: F

Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit vngues.

alter & in versu faciendo,

Sæpe caput scáberet, viuos & roderet vngues.

Vltimum apud Propertium habes:

Vngue meam morso sæpe querere fidem.

Sed hæc omnibus notissima præteribimus.

LASCIVA MOLLITIES.

ASpicies fortè statuã saltatorio gestu positam, ritu barbarico adornatã, digitis supra caput veluti argutum aliquid crepitantibus: ea hieroglyphicè lasciuas mollities, & eneruatæ nequitiæ delicias indicat. Et vno digito caput scalpere, delicatæ admodum molitiei signum est: quod Cn. Pompeio vitio datum, vsq; ad inimicorum publicum cauillum, ait Plutarchus. quo super gestu Iuuenalis etiam mordaciter iocatus, cùm dixit; Qui digito scalpunt vno caput.

put. Pluribus verò modis hæc in digitis mollities notata, gesticulatione, munditia nimia, ornatu gemmarum anulorumq́ sumptuoso, motuq́ ad mimicũ propius accedente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictũ est, inter loquendum manũ moueri non debere. Et Hebraico prouerbio dicitur, stultum digito loqui.

SOCIETAS.

Licet in duabus consertis manibus fidei fœderumq́ hieroglyphicum locupletius habeatur, non est tamen illud dissimulandum, quod de pollicibus est à Cornelio Tacito traditum: morem quippe fuisse Regibus quorundam barbarorum, quotiens in societatem coirent, applicare dexteras, pollicesq́ inter se vincire, nodoq́ perstringere, & vbi mox sanguis in artus extremos peruenisset, leui vulnere cruorẽ eliciebant, atq́ inuicem lambebant: idq́ fœdus arcanum, quasi mutuo cruore sacratum haberi solitum.

FVRIÆ ORESTEÆ.

QVi verò digitus lapideus paruo olim tumulo superpositus erat inter Megapolim & Messeniam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomẽ fuit, non alia de causa erectus fertur, autore Pausania, nisi quia Orestes furijs agitatus vnum ipsemet sibi à manu digitum abroserit, remq́ eo monumento notare voluerit.

PACIFICATIO.

SEd quoniam ad pollicem reuersi sumus, qui aliorum dux est & dominator, super eo quædam, quæ hieroglyphicum sapiunt, apponemus. Hic inter alia significata compositæ pacis hieroglyphicum apud Romanos habitus, eo quippe gestu, vt manui porrectę subijceretur. Rem tangit Quintilianus Rhetor, vbi ait: Qui gestus in statuis pacificatorũ esse solet, qui inclinato in humerũ dextrũ capite, brachio ab aure prætenso, manum inflexo pollice extendit: quod perperàm in codicibus aliquot impressis legitur, infesto pollice, quod nihil est. Atq́ hinc locus apud Papiniũ Sylua prima intelligitur, Dextera uetat pugnas: vbi de gestu hoc dubio procul accipiendum: de quo quia multa alij, rem ego breuiter substrinxi. Hunc gestum periti antiquitatum agnoscunt in Marci Aurelij statua, quæ nunc ante Lateranas ædes, ex ære, magnitudine colossea, equo insidens visitur: dexterã enim porrigit resupinam, & aliquantulum inclinatam, digitis disiunctis, pollice deorsum verso.

FAVOR.

FAuor autem assensusq́ alienæ victorię præstitus, aut cùm aliquẽ strenuè facientem laudare vellent, per sublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum.

hoc est, maximè tibi fauebit. Quippe si pollicũ alter satis est ad fauorem indicandum vterq; in eum gestũ adhibitus, quã maximè fauere profitebit. Nam & qui certabãt, cùm succũbere se, & hosti victoriã cedere fatebant, pollicẽ sustollebãt. Vnde illa in victos apud Grecos imperitatio, αἶρε δάκτυλον. quod alio de more nostri herbã dare dicere maluerũt. Nostro verò tempore cũ vniuersa Italia, & tota

etiā Europa alterutri ex duabus factionibus damnata sit, moris est, his pollicē, D illis indicem attollere, si cui faueāt factioni, attestari voluerint: idq; vtinā studio non tam perdito fieret: non enim Italia omnis sibimet aduersaria, omnium hinc prædæ exposita, tot clades, direptiones, incendia, desolationesq; suarum iam omnium vrbium tam continenti per tot annos bello pateretur, seq; mox ob solā suorum pertinaciam, implacabileq; dissidiū, ruituram miserabiliter deploraret.

TRVCVLENTIA.

QVem verò versum pollicem apud Iuuenalem & aliquot alios legas, nihil habentem cum fauore simile, sciendum est id tyrannorum quorundā signum fuisse temporarium, vt eo scilicet tempore sicarij percussoresq; in cædem trucidationemq; populi debacchari inciperēt, cùm signum id versi pollicis ab Imperatore datum obseruassent. Qua de re, scholis omnibus nota, & nihil ad hieroglyphica pertinente, plura dicere non puto necessarium.

ROBVR.

ID potius referemus, robur validasq; vires per pollicem significari, si surrigatur, quatuor reliquis ad volam appresſis. Nam ea de causa ἀντίχειρ à Græcis dicitur, quòd pari cum reliqua tota manu robore cōtendat, alteriusq; manus uice E fungatur, vt Galenus interpretatur. Apud Latinos aūt, quòd præcipuè polleat, nomen habet: is enim dominatur in manu, nec in sinistra cessat, quamuis ea tota sit ignaua, neq; minus quàm tota manus semper in officio est. Quin & veteres hunc præstare alijs intelligentes, hallum eum appellabant, quòd in reliquorum dorsa vnus omnium insiliret: aspirationem enim loco S literę positam nonnunquam ab antiquis inuenias, & vice versa, S pro H. Sed longè simplicius est hallū ab ἅλλω uel ἅλλομαι deducere, id enim salire est.

INVTILIS BELLO.

HOminem bello inutilem ostendere qui volunt, manum abscisso pollice faciant: digitus enim hic summotus, hominem actionibus & præsertim bello inutilē reddit. Eaq; de causa legas grauiter animaduersum in nonnullos qui bellum detractandi causa spōtè sibi pollices amputassent, vt à Senatu in C. Voctienum, vel vt alibi legitur, Votienum. A' Cęsare etiam Augusto in quēdam equitem Ro. qui duobus filijs adolescentibus, causa detrectandi sacramenti pollices amputauerat. Marcellinus cùm Gallos militiæ semper obuios & expositos ostēdere conetur, nostram verò ignauiam, quod Græcanici vir ingenij libenter admodum facit, incessere, reprehensioniq; obiectare, neminem vnquam apud eos ait, quod in Italia plerunq; accidit, munus Martium pertimescentem pollicē sibi præcidere. Sanè verò Athenienses, crudeli admodum atq; immani exēplo, Æginetarum iuuentuti pollices præciderunt, ne populus qui classe valebat, descendere secum posset in virium maritimarum certamen.

DE INDICE.

POllici proximus est index, ita dictus, quòd eum porrigere solemus indicando. Sunt qui eum Salutatorium etiam appellent, sunt qui Medicum, neq; desunt qui Lichanon esse velint: sed horum prosequi controuersias, nostri non est instituti, qui ad hieroglyphica festinamus. Satis igitur fuerit eum indicem Romano nomine nuncupare.

SILENTIVM.

PRæcipuū igit̄ digiti huius hieroglyphicū est, silentiū indicare, si ori appressus figuret̄: quo gestu Titi Liuij Patauini imago supra fores prætorij in eius urbe

A vrbe patria dicata, nempe quòd is scribendo adeò multa complexus, scriptoribus alijs silentium indixisse videatur. Hinc apud Apuleium libro primo Metamorph. legas: At ille digitum à pollice proximum ori suo admouens, & in stuporem attonitus, Tace, tace inquit. Et Pontianus Pontifex epistola quadã: Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem hæsitas, sit manus tua super os tuum. Ita & Eutychianus, quæ verba sunt ex Solomonis dictis. Et Damasus epistola de coëpiscopis: Digitum ori imponite: hoc est, nihil vlterius loquamini. Ita & apud Ioben: Principes cessabant loqui, & ori suo digitum superponebant. In omnibus verò templis, vbi colebatur Isis & Serapis, simulacrum erat, digito labris impresso, quod multi interpretantur, tacendum esse, illos itidem mortales fuisse. Sed quę fuerit Harpocratis effigies apud Ægyptios, literarijs ludis omnibus innotuit. Figmentum hoc porrò totum Ægyptiacum fuit, quod digito labijs impresso, silentium significaret de dijs immortalibus habẽdum: in quos ne licentiosi loquendo simus, à Platone etiã monemur, Legibus. Aliàs Harpocratis sigillum in anulis gestari solitum à veteribus ea de causa tradit Plinius, vt silentium de agendis rebus indicarent. Angeronæ autem effigies obligato obsignatoq; ore fuit apud Romanos, vt silentio prætereundum B innueret, in cuius tutela numinis Vrbs Roma esset, quodq; proprium illi nomen, ob eam scilicet superstitionem, ne tutelares dij sacris quibusdam auocarẽtur, deuouerenturue. Hinc Valerium Soranum neci traditum constat, quòd arcanũ hoc propalare ausus esset. Eaq; de causa Plinius de Roma loquens ait: Cuius nomen alterum dicere arcanis ceremoniarum nefas habetur. Quod verò ad obsignatum os facit, Alexander Macedo cùm matris epistolam accusationis in Antipatrum plenam, vnà cum Hephæstione legisset, detractum è digito signatorium anulum ori illius appresſit, silentij monumentum.

EX PATIENTIA VOLVPTAS.

SEd nihil ferè tam eruditè traditum à quopiam est, vt non ingenia inuenta sint, quæ aliorum commentationes euertere conarentur. Inuentus est siquidem scriptor Masurius nomine, qui Angeronæ simulacrum, quod Romæ in sacello Volupiæ obligato, vti superius, obsignatoq; ore visebatur, propterea C confictum ait, quòd qui suos dolores anxietatesq; dissimulat, patientiæ beneficio ad maximam perueniat voluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeronam dici ait, quòd angores ac animorum solicitudines propitiata depellat. Sed quamuis alia atque alia etiam super Harpocrate commentati sint ingeniosi viri, illud ego minimè dissimularim, quod summæ eruditionis autores approbasse videntur, summum Deum ex eo figmento silentio coli debere, quod & in Pisce, & in Crocodilo, & alibi ex Iamblichi monitis aperuimus. Et in pietatis Christianæ sacris preces pleræq; sunt, quas ad Optimum Maximumq; Deum nulla emissa voce dirigere iubemur. Super Harpocrate demum Plutarchus multa, quæ quoniam multorum commentarijs vulgata sunt, ea non existimaui hîc ad commemorandum necessaria. Illud vnum minimè prætereo, traditum ab Ægyptijs Oron & Harpocratem digito ad labia appresso coalitoque in lucem editos, eodémque modo & Heraiscum, magnæ apud eos celebritatis viros. Iam apud Romanos silentij nota fuit S, prima eius nominis litera, quæ triclinijs, & diætarum foribus superponi consueuerat, vt inde silentium conuiuis indiceretur, quando multa inter bibendum dici soleant licentius atq;

liberius, quæ palàm efferre nefas. Vnde Flaccus Torquato ad cœnam inuitato D cauturũ se pollicetur, ne fidos inter amicos sit, qui dicta foras eliminet. Et cõuiuas memores odio habendos esse, Græco, quod Martialis ponit, adagio monemur: μισῶ μνήμονα συμπότην Procille. Vino enim libertas, vnde Lyæi nomẽ, attributa. Apud Comicos nonnunquam inuenias ad S literam, T quoq; adiectam, vt Phormione Terentius, ST.

DE MEDIO.

MEdius à situ ipso nomen accepit, ab officio Medicus, à loquendi vsu infamis & impudicus. Sunt qui hũc nõ hallum, sed Lichanon velint, ἀπὸ τὸ λείχειν, quod nos lãbere dicimus, vt ita exploratis vniuscuiusq; rei saporibus, quid ad stomachũ faciat, quídue ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopiũ legimus, summo quid digito gustatum, cùm tamen in digito nulla gustandi vis esse posit: intellexit tamen ille, sublita digiti extremitate ori aliquid admotum.

STOMACHVS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes, vt apud Horum habetur, ex digiti pictura stomachum hieroglyphicè intelligebãt: sed neq; certus illic digitus, neq; cur E id fecerint, explicatur. Dici fortè posset ab officio, quia solent qui grauantur ex crapula, auxilium alleuationẽq; ab eo plurimùm deposcere, quo scilicet in summum gutturis immisso, incitata nausea euomere cõpellantur, atq; ita sibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici stomachum totius corporis regem appellant, quippe qui omnibus portiones suas certa quadam dimensione impartiri videatur. Digiti verò præcipuum hieroglyphicum est, mẽsurã præ se ferre, de qua multa paulò pòst loco suo. Ea verò à medio potius, quàm ab alio quopiam desumitur, vtpote perfectiore. Primùm enim is ab internodio medio ad extremum vnguis, & ad radicem suam, æqua dimensione diuisus, alterutrã pollicẽ & auricularem æquat, circino ad interiores cutis angulos appresso: mox frontem, nasum, aures, & plerasq; alias humani corporis partes dimetitur, cuius quidẽ rei studium ad pictores & statuarios delegabo. Neq; me latet, esse qui Lichani nuncupationẽ in anularem transferant, sed ipsi sententiam suam probent. quem nos medium & medicum dicimus, hic nimirum est, qui etiã impudicus.

INFAMIA.

EXporrectus enim medius, reliquis in pugnum attractis, virilis pudẽdi species quædã ostẽdit: eoq; gestu infamiæ est hieroglyphicũ, de quo Satyricus: F

Cùm fortunæ ipse minaci Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet vnguem.

De Diogene dictum, qui hospitibus quibusdam Demosthenem videre cognoscereq; anxiè queritantibus, eum ostendit, medio digito, pro indice, porrecto, vt scilicet illum impudicitiæ aut ignominiæ cuiuspiam notaret. Mitto illa nota nimis: Et impudicum ostendis digitum.

DE ANVLARI.

ANulari, qui minimo proximus est, nomen dubio procul inditum ab anulo, quo digitus is insigniri solitus. Cur id institutum, variæ sunt autorum opiniones, ex quibus nos, pluribus alijs omissis, quas in Gemmarum cõmentario recensuimus, eas quæ potiores videbuntur afferemus.

COR.

ILlud autem primum omnium manifestum est, anularem digitum cordis esse hieroglyphicum: eaq; de causa institutum ab Ægyptijs, vt ijs anulo tanquam corona honestaretur. Eundẽ sacerdotes cùm circa deorum suorum aras operabantur,

bantur, confectis odoribus illinebant: eiusmodiq; honores illi ea de causa haberi solitos aiunt, quòd dissectionum periti neruulum quendam à corde natum, per dorsum ad cor tendere, & in eo desinere compertum habuere. Sanè solebãt in eiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriã colerent atq; obseruarent ij, qui eas gerebant, ita nos sibi præcipuè esse cordi, cum quadam etiam ambitione, omnibus ostentantes. Vnde Cicero libro De finibus, Epicuri studiosos memorans. Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

CONIVGIVM.

HIc porrò digitus anulo insignis, coniugij est hieroglyphicum, eaq; de causa sunt qui eum pronubum appellent. Hinc Maro vincla iugalia posuit pro connubio. Et in diuinis literis inditum sponsalitijs anulum, arrhabonis indiciũ, nuptiarum causa legimus: eumq; morem & institutum omnes Christianorum conuetus semper obtinuerunt. Vnde Septimius Florens digitũ hunc & pronubum appellauit, & anulum quoq; pronubum, eo loco: Nam & mulieres, parcis-
B sima patrum sobrietate aurum minimè nouerãt, vno excepto digito, quẽ anulo pronubo sponsus oppigneraſſet.

VINCVLVM.

IVgalia illa vincla monent, vt qua de causa anulus inter alia significata, vinculi etiam fuerit hieroglyphicum, aperiamus. Ea sic fertur: Promethea olim Saturni lege perpetuis vinculis ab Ioue damnatum, ea mox conditione liberatum, vt inde anulum lapide & ferro compactum gestaret, ne omnino exolutus pœna videretur, indeq; anulorum vsum propagatum. Indignationem autem Iouis inde ortam aiunt, quòd Prometheus Parcarũ sortẽ de Thetidis filio, qui patre maior & clarior futurus esset, patefecisset, atq; ita Iouẽ ab eius congressu deterruisset, ne se præstantior filius nasceretur. Sedenim cùm eiusmodi legis silentium in Iouis perniciem euasurum esset, fabulatorũ desidero prudentiã, qui velint Iouẽ pro imperio & autoritate sibi conseruata, Promethea ita malè multare voluisse.

SERVITVS.

QVòd verò anulus sit seruitutis hieroglyphicum, tam maritale signum attestatur, quod addictam esse viro sponsam indicat, quàm Pythagoræ symbo-
C lum exponit, dum nos arctum anulum gestare vetat, quod ex diui Hieronymi interpretatione, non esse anxiè viuendum admonet: quippe cauendum, ne nos in eam seruitutem conijciamus, quæ dura sit, & incommoda. Habet verò secum vinculi significatum anulus, quòd tota eius nominis originatio, quantum ad etymon attinet, ab AN particula desumitur, quæ circum significat, atq; ideo vinculum, aut cõpedum manicarúmue oppressionem. Essent verò super anulo plura cõmentanda, sed hîc de anulari digito, non gestamine vel ornamẽto, scribere institutum est meum: quare longè plura in cõmentarium id reijcimus, quo insignia pleraq; ordine locoq; suo interpretati sumus.

VENIA.

PEtitam à dijs sermonis veniã, cum obsecratione, ne nostri memores delicti, vlcisci cogitarent, eo exprimebant hieroglyphico, vt proximum à minimo digitum ad aurem dexteram referrẽt, quod tacto prius ore fieri institutũ. Est enim locus ille Nemeseos, quã gestu hoc, vt in aure ostẽsum, cõciliari crediderũt.

DE AVRICVLARI.

SVper auriculari nullum hactenus hieroglyphicum inueni: id tantùm apud

chiromãticos deprehendi, eum qui breuiorẽ hunc habeat quàm legitima mensura deposcat, id est, ad tertium anularis nodum nõ perueniat, indiciũ esse eum illegitimo cõcubitu susceptum: sed quoniã ex diuinatricibus, coniecturalibusq; disciplinis, si modò disciplina est talia profiteri, nulla est hac magis fallax, his omissis, ne digitus prætereatur indictus, ad ea me conuertam, quę de numero cuius is præcipuum est hieroglyphicũ, superius fuerant examinanda, nisi præ voluminis magnitudine morositatis notam declinare visum esset. Is igitur cùm, vti sequenti cõmentario explicabitur, & vnitatem & quaternarium alio atq; alio gestu prę se ferat, septenarium, quantum fieri potest, in extremã uolam exporrectus ostentat. Numeri autẽ huius hieroglyphicum est, vt prętcr ea quæ loco suo commemorata sunt, multiplicitatem, aut frequentem significet iterationem. D

FREQVENS ITERATIO.

HEbræi autem in primis, vt Ægyptiacæ linguæ discipuli, SEPTEM de re pluries repetita ponere consueuerunt. Vnde argentum septies purgatum, pro sæpius, psalmo vndecimo dictũ: hoc est, vt Euthymius explicat, donec quicquid in eo terreni fuerat igne abstersum exhalarit. Et psalmo nono supra septuagesimum, Redde vicinis nostris septuplum: interpretes aiunt, septuplum Hebrçorum more positum pro multiplici, quemadmodũ & septem, sæpe pro multis. Nam & Regum primo Theologi ponunt illud, Sterilis septem peperit: itidẽ & ecclesias septem, pro multitudine. Iam Chrysostomus actione in Iudços quinta, septenariũ numerũ ait in diuinis literis infinitæ multitudinis signum habere. Et ita fortè Virgilianum illud accipiendum: E

Septem illum totos perhibent ex ordine menses
Rupe sub aëria deserti ad Strimonis vndam
Fleuisse, & alibi *Immania septem Terga boum.*

& eodem modo pleraq;.

SANCTVS SPIRITVS.

EST & sancti Spiritus prærogatiua septenarius: de quo, vt infinita alia prætereamus, Esaias: Et requiescet super eo spiritus Domini: dein dona eius VII enumerat: spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis. Et replebit eum spiritus timoris Domini.

PERFECTIO.

QVę verò plurima & Philon, & Hierocles, & alij super septenarij perfectione disputant, nunc missa faciemus: illud quod nostri temporis inuentum est, minimè dissimulabo, multarũ rerũ, ne de argento solo dictũ hoc existimemus, quæ per ignis iterationẽ depurgantur, perfectionem in septima decoctione cõsistere, veluti quotidie cernere est in saccharo purgando: nam vbi septies igne id examinaueris percoxerisq;, nihil quicquam vlterius proficit, sed lapidescit penitus, ne vlterius eliquari possit. Vnde prouerbium vulgò vsurpatum de re, quæ summam adepta sit perfectionem, Septimæ decoctionis saccharum, vbi sagacissimum quempiam atq; vaferrimum hominem designamus. F

HVMANÆ VITÆ CVRSVS.

ADdemus & illud, septenarium numerũ totius humanæ vitæ cursum significare, vt theologi declarant eo Leuitici loco: Septẽ diebus comedetis azyma. de quo Paulus: Epulemur non in fermento veteri, neq; in fermento malitię, & nequitię, sed in azymis synceritatis & veritatis: & nõ ad tempus, sed omni nostra vita ab huiusmodi prauitatis fermento mundi esse debemus. Nam si septem

diebus

diebus holocaustomata, vt LXX reddunt offerre debemus, necesse est diebus septem nos puros permanere, quia non debent qui sacra ferunt celebrantq́, criminis cuiuspiam sibi esse conscij.

DIMENSIO.

NOn eram autẽ super digito quicquã vlterius philosophaturus, nisi mihi venisset in mentem, in mensuris quoq; multa delitescere hieroglyphica, eaq́ plurimùm de diuinis. Mensurã verò ipsam digitorum esse filiam. Nam Ægyptij mẽsurã ex digito posito ideo significabãt, quòd tota metiẽdi ratio à digito principium capiat. Mẽsura enim, vt apud Aristotelẽ, à minimis oriri debet: atqui digiti sunt omniũ mẽbrorum minimi. Neq; me preterit, nouißimos quosdã mensuræ principiũ, perinde ac etiã ponderũ, à grano tritici desumpsisse, vt scilicet cohærẽtia grana quatuor, digiti spatiũ explẽat, cuius ratione reliqua mox ad mensum veniant. Cæterùm cùm veteres ab humanis mẽbris mensuram inchoarint, satis constat ex eorũ traditione, digitum omnium mẽsurarum esse minimam. Ita apud M. Iunium Nypsum legas, qui de limitibus agrorũ luculẽtũ reliquit opus, B cuius de digito verba sunt: Minima pars earum mensurarum est digitus. quod & Iulij Frontini sententiæ consonat: si quid enim infra digitum metiamur, partibus respõdemus, vt dimidiã aut tertiã partẽ digiti. Hinc illud apud oẽs vsurpatißimum, Latum vnguẽ, aut transuersum digitum non secedere, cùm minimum quodq; spatiolum intelligi volũt. & illud, Leonẽ ex vnguibus æstimare, cùm ex minimo quoq; vel indicio, vel argumento, vel causa, rei totius summã intelligimus. Id inde sumptũ, quòd memoriæ proditũ est Phidiã ex viso Leonis vngui totã feri faciem magnitudinemq́, magna artis suę cõmendatione repręsentasse. Qua verò ratione certa digiti dimensio nationib. omnibus præscribi posit, adhuc incõpertum est mihi. Nam apud autores digitus, & quæ inde mẽsuræ desumunt, proportionis potius regulã, modúmue quendã, quàm certum vllum mẽsuræ terminum ostẽdere videntur. Quæq́ Romæ atq; alibi vel in æs, vel in antiquis marmoribus mẽsurarum exemplaria signata reperiuntur, nationibus omnibus nõ inseruiunt. Ad hæc, hominum facies pro locorũ & regionum situ, perinde ac aliorum etiã animaliũ corpora, tum exilitate, tum proceritate, tum crassitudine diuersa dißimiliaq́; nasci manifestũ est, id quod Basilius Magnus à ve- C teribus traditum, à se verò diligenter obseruatum asseuerat. Tritici quoq;, si mẽsuram inde quis maluerit exordiri, & pondere & magnitudine, non prouinciæ tãtum, sed regiones singulæ, & vel modico inter se distãtes interuallo, ac plerũq; etiam cõtigui agri variant. Perq; ætates, & secula singula, corpora nostra imminui, Homerus, & ab eo Virgilius & Horatius vnà cũ philosophis tradidere: id quod & maiorum nostrorum ossa paßim eruta testatißimum relinquunt. Rari enim, qualia nunc hominum producit corpora tellus, vt apud Poetã est, vel Plinij testimonio, patribus proceriores fiunt cõsumẽte vbertatẽ seminum exustione, in cuius vices nunc vergat æuum. Quare certa exactaq́; digiti dimẽsio, quæ pari sit apud omnes mẽsura, nusquã potest reperiri. Quoniã tamen veteres in eã cõueniunt sentẽtiã, vt digitus sit mẽsuræ principium, quæ inde mox distribuuntur mensurarum nomina loco hoc recensere libet, argumentum quidẽ ab Ægyptiorum sacerdotum inuentis non alienum: siquidem in mensuris etiam hieroglyplica quædam inueniuntur, quæ suo se loco prodent. Mensuræ autem his præcipuè capitibus discernuntur, vt loco primo sit digitus, secundo vncia, mox sextans, inde palmus, doron, dochme, spithama, pes, cubitus, gradus, passus, or-

gyia, vlna, hexapus, decempeda, plethrum, actus, iugerum, stadium, hexaple- D thron, diaulus, hippicum, milliarium, dolichus, parasanga, schœnus, funiculus, stathmus: quorũ omnium rationes afferre perdifficile fuerit in multa scriptorũ dissensione. Ne tamen Chrysippi Medeam penitùs excribam, ea tantùm colligam, quæ à probatioribus tradita videbuntur.

DIGITVS.

Esto igitur digitus vel ex granis tritici quatuor cohærentibus spatiũ collectum, vel mensura omniũ minima, vnde rerũpublicarũ decreto reliquas astruere necesse sit. Quæ verò super eo sint hieroglyphica, longa iam narratione suprà disseruimus.

VNCIA.

Certo autem dato spatiolo, quod digito attribuatur, vncia sesquidigito constat: ea verò octaua palmi portio, ita tamen vt palmũ hîc accipiamus pro mensura ea, quæ σπιθαμὴ Græcè dicitur. Sedenim ex dimensione Nypsi, vncia supra digitũ nihil plus occupat, quàm tertiam alterius digiti partẽ, dum palmũ ait quatuor constare digitis, easq; esse vncias tris: & ita Frõtinus etiam tradit: quare vncia pars erit pedis duodecima, vt rectè mẽsores ponunt. Quòd si vncia ses- E quidigito fieret, pes in digitos decem & octo produceretur. De quo verò palmo & hîc & illic intelligendum, paulò inferius explicabimus.

SEXTANS.

Sextans sexta pars assis omnino est, vnciæ quippe duæ, vt pondera ad mensuras accõmodantur: quæ quidẽ vnciæ, vti propositũ ex nonnullorũ traditione, in triũ digitorũ spatiũ porriguntur: quanquã, vti dicebamus, Nypsi nõnihil variet mensura. Nimirũ verò loco hoc assem pro pede, vt inferius patebit, intelligendum.

PALMVS.

Palmus ex Vitruuij descriptione quatuor cõstat digitis: ex aliorũ verò sentẽtia digitos cõtinet XII. Nypsus hunc mensuræ modũ sextã appellat, & dodrãtẽ etiã vocitari asserit, quę scilicet palmos tris cõtineat, vncias quippe nouẽ, qui sunt digiti XII. Causam verò cur ita diuersi autores ierint in assignãda palmi dimensione, eam esse crediderim, quod Latini appellatione palmi tria dimẽsionũ genera cõplectuntur, quę suis apud Gręcos nominib. discernunt. Ea sunt, δῶρον, δοχμὴ, σπιθαμή.

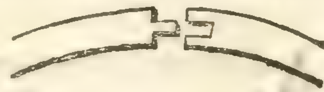
ΔΩΡΟΝ.

Est verò δῶρον, siue δῶρα fœm. gen. (vtrunq; enim dicitur) mensura, quam alio F nomine παλαιστὴν appellant, vt interpretes Hesiodi versu illo enarrant:

τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ. *Inde apsin curru decadoro cæde tripalmũ.*

Sedenim hoc Hesiodi loco quædã oboritur difficultas, quã anteaq̃ vlterius progrediamur, ne quod nobis negotiũ facessat, fortè nõ importunũ fuerit explicasse. Quatuor apsidibus currulis rota conficitur. Ad huius verò rotæ diametrũ Hesiodus pro modulo decadorũ currũ vocat, vt vnaquæq; apsis triũ sit spithamarum: atq; ita necesse est vniuscuiusq; rotæ circumferentiã, siue curuaturã dicere malimus, duodecim esse spithamarũ. Hæ verò doræ sunt XXXVI. spithama enim doras, quippe palæstas tris cõtinet: & palæsta, vti dictũ, quatuor est digitorum: si ergo, vt ostensum est, circumferentia circuli qui rotã ambit, XXXVI doris constat, & diametrũ vnũquodq; tertia pars est circumferentię, cur nõ dodecadorũ diametrũ posuit potius, quàm decadorũ? ne geometrię terminos excederet, veritatiq; ipsi videretur aduersari. Cui difficultati respõdetur, decẽ illas diametri doras ab interiore circuli parte desumendas, de quib. hîc intelligit. Duę verò dorę computantur ab interiore parte rotę, vsq; ad circumferentiã exteriorẽ: vna quip-

quippe dora ab vtraq; rotæ parte. Alij ita soluũt, vt digitos octo, qui doræ sunt duæ, expensos intelligant in ea quæ ligularia dicuntur, siue compages dicere velimus, quibus vnaquæq; apsis inuicem adacta conseratur, hoc modo:

Præcipuè verò παλαισὴν mensurã esse quatuor digitorũ, inde colligimus, vbi Nicander basilisci corporaturã describit: quẽ enim Plinius duodecim nõ excedere digitos affirmat, Nicander eo super τρία δῶρα φέρων μῆκος τι καὶ ἰθύν. Interpres eius, τρία δῶρα, inquit, ἤγουν παλαιστάς, δῶρον γὰρ ἡ παλαιστή. Tria itaq; dora duodecim explebunt digitos, & Plinij basiliscum.

VITÆ BREVITAS.

IN diuinis literis, vt multorum theologorũ est interpretatio, παλαιστὴ vitæ breuis est quasi hieroglyphicum. Nam psalmo nono supra trigesimum, qui apud aliquos trigesimus octauus est, in Græco canitur, ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Traductione, quam Ruffinus citat, scriptum est: Ecce veteres posuisti dies meos. Illi enim qui ita reddiderũt, visi mihi sunt, aduerbij παλαὶ, quod antiquitùs apud La-
B tinos est, significatũ ex vocis similitudine sequi. Ita & Romanorũ exemplar habet, quod & Cassiodorus agnoscit, & in ea locutione plurimũ immoratur. Qui Hebræos sequunt, alij breues, alij positos à Deo dies in mensura digitorũ IIII aiunt: alij palmi longitudine cõstitutos dies, alij pugillares dies datos, atq; ij minime etiã mensuræ mentionem faciunt. Paraphrastici: Veluti in digitis numeratos habere paucissimos dies meos. Sed illud, velut in digitis numeratos, nihil ad rem: de mensura enim hîc est sermo. quare vulgata traductio, cõmẽsurabiles habet, sed sensum nõ exprimit integrum τοῦ παλαιστάς. quare id fortè melius quod ex Adamãtio conijcere possumus, si legamus, Ecce quàm breues admodũ posuisti dies meos: quippe cùm quatuor digitorũ mensura breuis admodum sit, ac perinde vitæ nostræ breuitatẽ significet. Hinc clamat Iobes: Nihil enim sunt dies mei. Vt missum faciamus Hippocratẽ, vitam quidẽ breuẽ, artẽ verò lõgam esse conquerentẽ: & quæ multa in hanc sententiã dici possent. Euthymius quoq; palæstam quatuor digitorũ cõiunctione fieri, spithamæq; tertiã esse partẽ dicit, ac perinde minimã omnino mensurã, eoq; nomine paucitatẽ dierũ, quos viuimus, intelligi. Sed quoniã id nomẽ ἀπὸ τῆς πάλης deduci possit, interpretari etiam possè
C dicit contentiosos, seu laboriosos dies, hoc est, luctæ pugnæq; plenos: in lucta enim labore ac contentione multa vtimur. Ideo verò dori nomine mensurã eam appellari dicũt, quòd eorum plurima quæ donantur (id enim est vocabuli significatum) ab eodẽ digitorũ loco amittãtur, quo παλαιστὴ cõstat, à quatuor quippe digitis. Plinius antiquos ait Græcos vocasse δῶρον, quem nos palmũ. Vitruuius quoq;, quem nos palmum, δῶρον ait à Græcis dici, quòd munerũ datio Græcè δῶρον appellatur. Id autem semper per manus geri.

ΔΟΧΜΗ.

DOchme dimensio est decem digitorũ. Sunt tamen qui δοχμὴν mensurã eandem esse putent cum doro, quatuor quippe digitorum in exporrecta manu cohærentiũ, ita vt δοχμαὶ tres, σπιθαμὴν efficiant. Atqui apud aliquos inuenias σπιθαμὴν δοχμὴν etiam appellari, atq; id apud Hesiodi commentatores.

ΣΠΙΘΑΜΗ.

ΣΠιθαμὴ omnino duodecim est digitorũ, quippe quòd à digiti auricularis vngue ad extremũ vsq; pollicẽ occupamus. Plinius libro VII, cap. altero, vbi de Pygmæorum statura loquitur, ternas eos spithamas longitudine, hoc est, ter-

nos dodrantes nõ excedere dicit. Dodrãtem posuit Plinius ratione pedis habita, ex quo si dematur quadrans, reliqui erunt digiti XII. caq; pars quæ tribus constat quadrantibus, dodrans nimirum appellatur. Frontinus spithamã etiam sextantem dici scribit, habereq; palmos tres, vncias nouem, digitos duodecim.

DEVS.

ADducit hæc rerum series in memoriam id, quod Prophetæ, qui plurimùm hieroglyphico, si nõ charactère, idiomate certè hieroglyphicis perquàm simili vtuntur, Deũ appellatione Spithamæ vocitarunt, penes quẽ scilicet sit rerũ omniũ facultas, supremaq; autoritas, manu passa propémodum occupata, qua singula ordine tenoreq; certo temperat ac moderatur, neq; non fines æquis terminis distributos, dimensionesq; omnibus, quæ in vniuerso mundo sunt rebus lege sua dipartitur. Moris enim est oblatarum rerum magnitudinem spithamis, quæ nobis promptuaria est mensura, dimetiri. Quod verò dictum de omnipotentia Dei, sufficiat vnus ex quadragesimo cap. Esaiæ locus: Quis mensus est pugillo aquas, & cœlum palmo ponderauit? & quæ sequuntur. Vbi Hieronymus: Quod autem pugillum vocat & palmum, humanę consuetudinis verbis vtitur, atq; mensuris, vt Dei potentiam per nostra verba discamus. Et paulò pòst: σπιθαμὴ autem, hoc est, palmus, extensam significat manum à pollice vsq; ad extremũ digitum. Quæ verò ibidem posita sunt de lichano gustatore, vt idem interpretatur, digito, ac perinde minimo, alij viderint.

VITA BREVIS.

IN Spithama autem, vti superius dictũ, vitæ breuis hieroglyphicon habetur: quod à Græcis autoribus positum est, vt minimũ vitæ spatiolum mensuræ eiusmodi paruitate significaretur: vsurpaturq; plurimùm ad vniuscuiusq; rei breuitatem indicandam, præsertim vbi in pumiliones cauillum vertitur, vti de Pygmæis dictum, quos in derisum trispithamos scurræ vocant.

PES.

PEs nemine discrepante digitis constat sexdecim: quare qui scribunt eum palmis quatuor confici, palmũ accipiunt vt Vitruuius τὸ δῶρον. Diuiditur verò huiusmodi dimensio in vncias XII. & est sexta pars altitudinis in humano corpore. Frontinus pedem ita describit, vt cum dicat habere palmos quatuor, vncias XII, digitos XVI.

CVBITVS.

CVbiti quoq; ratio ideo varia est, quia palmus variè accipitur. Nam qui duobus eum constare palmis dicunt, digitos omnino quatuor & viginti cõmemorant, dum cubiti spatium id esse dicunt, quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum protenditur. Id nimirum sesquipedale est, & Græcis pygon dicit, vnde Pygmæi Eustathio. Ita palmi illi duo pro totidem dodrantibus accipiuntur. Neq; diuersus erit à Nypso & alijs Vitruuius, qui cubitum senis, more suo, palmis dimetitur, cùm dubio procul palmos quatuor quenque digitis porrexerit. Cubitum pictores quartam corporis nostri partem esse volunt. Apud Herodotum cubitum inuenias viginti digitorum tantùm, differreq; ab eo qui dicitur πῆχυς: de quo videris apud Suidam. Est etiam cubitus regius, qui maior est cõmuni tribus digitis, de quo idem Herodotus primo. Est & cubitus geometricus, qui dimensione vna sex cubitos è nostris æquat, vt Origenes & Augustinus retulerunt.

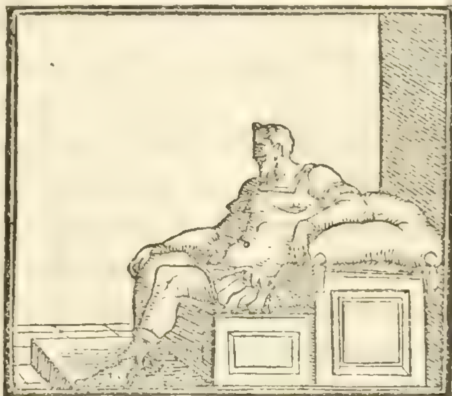
TEMPERANTIA.

HIeroglyphicum verò cubiti vnà cum fręno manu prætento, temperantiam præ se fert: vnde Nemeseos simulacrum insignibus his conspicuum habebant, cuius hæc erat inscriptio:

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.

Vna manus cubitum ostentat, gerit altera frænum:
Illa, modum serua: hæc admonet, os cohibe.

DELICIOSVS.

SVnt qui deliciosum molliculumq́ hominẽ, ne hieroglyphica hæc elabantur, ex cubito ceruicali innixo notẽt. Signum, inquit Adamãtius, mihi videtur voluptatis carneę sub cubito manuum ceruical assutum: sumptum id ex Ezechiele, qui dicit: Væ ijs qui assuũt ceruicalia sub omni cubito manuum: nimirum eos intelligẽs, qui propter animi corporisq́ mollitiem à virili
B recedunt fortitudine, & nequiter effœminãtur. Forsitan autem, addit Adamantius, sermo diuinus per istiusmodi figuram & argumẽtum eos culpat magistros, qui per vaniloquentiam, & falsæ beatitudinis promissiones (quod nostro, quippe corrupto tempore, supra modum inualuit) multitudinẽ audientium libidini, vitijs, voluptatiq́; summittũt. Addit etiam Propheta de capitis velamine quædam, quæ quoniã his præcipuè temporibus valde suspecta sunt, consultò præteribimus, quæ si quis curiosius appetierit, eiusdem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, deq́ temporum nostrorum proceribus dicta omnia interpretabitur.

GRADVS.

GRadus, quem alij gressum dicere malunt, quem scilicet Græci τὸ βῆμα, vno cõstat cubito & pede, quod spatium tantundem est ac pedes duo ac semis, vel digiti quadraginta.

PASSVS.

C PAssus à passis manibus dici videtur. Alij passum quinis tantùm pedibus cõstare putant, quo spacio gressus duo recensẽatur, sintq́; digiti octoginta. Nã spatium quod passis manibus occupamus, in sex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integra est quadrati corporis proceritas.

ORGYIA.

ORgyia Herodoto sex pedum est. Mẽsura eadem à pedum numero hexapus dicitur. Orgyiæ spatium Sudas inter expansas manus capit, quæ quidẽ mẽsura cùm par sit proceritati humani corporis, nulli dubium & Sudã & Herodotum idem sentire. Lib. Pandect. x. tit. Fin. reg. cap. vlt. fodiẽti puteum passum à vicino limite abesse oportere, interpres Latinus posuit. Lex ea Solonis à Caio recitata, Grecè scripta est in codice Pisano, qui Florentiæ asseruatur, et ὀργυιὰν hic habet, quæ quidem mensura vna plus pede crescit, & aliàs, vti ostensum, ἑξάπους vocatur. Theodorus ex Aristotele interdum passum vertit. Sed cùm orgyia, vti dictũ, vno plus pede supra passum porrigatur, nõ satis rectè videtur expositũ, vt passus à passis manibus dicatur: id autẽ si admittatur, rectè Theodorus. Sed enim omnino variat ipsa passuum mensura, pro regionum ritu & institutis.

V L N A.

VLnam Seruius & plerique alij eandem cum ea quam memorauimus orgyia videtur interpretari: neque tamen inficiatur, longè minori spatio ab alijs describi. Sunt verò qui vlnam orgyiæ dimidium esse velint, nomenque id, atque ea ferè trium pedum mensura in plerisque Italiæ locis permansere. Quare quod apud Plinium legitur lib. XVI, cap. XLI, de abiete, cuius crassitudo quatuor hominum vlnas complectētium implebat, hominibus quatuor admotis arboris ambitum vlnis octo complexum intelligendum. Si verò vlnas altero modo maluerit quis intelligere, nihil laborauerim. Sanè huiusmodi amplitudo mihi non est miraculo, qui & abietes & larices & arbores alias vastitatis incredibilis inspexerim in Noricis Alpibus enatas.

D E C E M P E D A.

DEcempeda, quæ Græcè δεκάπους, suo se prodit nomine. Ea verò & Acęna est, Thessalorum quidem inuentum, vt apud interpretem Apollonij Argonauticis legimus. Porrigitur nimirū ea in digitos centū sexaginta, qui duo passus essent, non tamen orgyiæ. Eo dimensionis nomine sæpe vtitur Cicero, & decempedatorem, metatorē appellat. Eo ferè spatio à vicino abesse lege XII tabularum iubetur is, qui ficum aut oleam in agro plantauerit: nam si quid aliud seuerit, satis est quinque abesse pedes. Quanquā super huiusmodi limitatione lib. Pandectarū X, tit. fin. reg. Solonis lex à Caio recitata, nō satis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpres reddidit, Oliuā autem aut ficum nouem pedes ab extrema regione plantet, alia autem ligna quinque pedes: in Pandectis quæ tanta veneratione Florentiæ custodiuntur, ita Græcè scriptū reperi: ἐλαίαν δὲ ἢ συκῆν ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δ' ἄλλα δύο πόδας. Ex quibus verbis manifestum, oliuam quidem vel ficum pedes nouem procul ab alieno solo plantandas, cęteras autem arbores duos tantū pedes abesse posse. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Pisano codice ipso, quàm passim in impressis voluminibus prestitum, de quibus alibi differendum: nunc nostrum sequamur institutum. E

A C T V S.

ACtus pedibus cōstat centū & viginti, qui passus essent quatuor & viginti.

I V G E R V M.

IVgerum, vt Varro finit, constat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos & quadraginta pedes ponit in longitudinem, dimidium in latitudinem, quod vno iugo boum in die arari potest: de quo, quia pleni sunt omnes Grammaticorum libri, non est vt plura inculcem. F

S T A D I V M.

STadium dupliciter consideratur: alibi pro spatio cursoribus in agone destinato, alibi certum est mensuræ genus limitibus agrorum metandis comparatum. Atque hoc plurimū centum vigintiquinque passibus nostris terminatur, qui pedes essent DCXXV. Ea summa octies cōputata mille facit: quæ dimēsio próximè accedit ad eam, quā ponit Herodotus II, vbi de labyrintho, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον, Orgyiæ centum iustæ stadium conficiunt hexaplethrū. Quod verò ad agones pertinet, Gręci stadium suum ducentis pedibus metiuntur. Sed Herculeū ducentis quantumlibet pedibus dimensum ab Hercule, alijs omnino maius. Vnde mathematum periti herois staturam ex eo stadio, quod ipse suis pedibus metitus est, prodidere. Italicū porrò pedes continet CXXV.

A autore Cenſorino. Erat & ſtadium Pythicum, quod pedibus mille conſtitiſſe tradunt: at Olympiacum, quadringentis tantùm. Sic colligimus ex his, ſtadium non fuiſſe certæ menſuræ ſpatiũ, ſed partis illius, quæ alicubi breuior, alicubi longior fuerit agonibus deſtinata.

PLETHRVM.

PLethrum verò menſura eſt centũ pedum, ſexta quippe ſtadij pars, vt apud autores Græcos paſsim habetur, πλέθρα ἓξ στάδιον ἑξακοσίων ποδῶν ποιοῦσι. Tantundem verò eſt, centum id conſtare orgyijs dicere, cùm, vti ſuperius dictũ, orgyia ſex occupet pedes.

DIAVLVS.

DIaulus menſura eſt duorum ſtadiorum. Cæterùm varietas ſtadiorum effecit, vt diaulum nonnulli ducentis conſtare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipſe, vt ſuo loco dictum, plurimum habet varietatis.

HIPPICVM.

B HIppicum, quo ſcilicet equi ad curſum admittebantur, duplo maius diaulo fuit: nam quatuor id ſtadia comprehendiſſe, Plutarchus autor eſt:

MILLIARIVM.

MIlliarium, vt Iunius Nypſus, octo ſtadijs conſtat: vt Vitruuius, pedibus quinquies mille: atq; ita ſtadium id aſſumitur, quod CXXV paſsibus noſtris terminatur, quos pedes eſſe diximus ſexcentos quinq; & viginti, quinis vnicuiq; paſſui pedibus adnumeratis.

DOLICHVS.

DOlichus, vt nonnulli ponunt, ſtadia continet duodecim, vnum quippe milliarium & ſemis. Qui verò quatuor & viginti aut vno minus ponunt, quæ tria eſſent milliaria, recurſus rationem habuiſſe mihi videntur: erat enim locus, vbi equi ſunt curſu exerceri ſoliti, curſu ſepties iterato, quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem eiuſmodi fieri ſolitam, pro equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis diximus. Ita patet illud apud Chryſoſtomum in epiſtola ad
C Philippenſes, homilia prima: Etenim qui poſtquam decem dolichos cucurrit, ſi pòſt deficiat, omnem amiſit laudem: dictum, quia ſcilicet duo adhuc dolichi erant decurrendi.

PARASANGA.

PAraſanga, menſura Perſica, in ſtadia triginta porrigitur. Herodoto ea eſſent tria milliaria & ſemis, qua dimenſione in itinerib. tranſalpinæ nationes plurimùm vtuntur, vulgò Leuguam appellantes. quanquam & Leuguæ ſpatium, pro locorum regionumq; ſitu plurimùm varient, quippe quæ inter Alpes, breuiores, in Germaniæ verò atque Galliarum campis longius protrahuntur. Deniq; eam mihi videntur rationem habuiſſe, vt quantum itineris vna hora obequitando confici poſſet, id ea nũcupatione appellarint: ideoq; cùm difficilior ac perinde tardior ſit ingreſſus per Alpes, Leuguas identidem breuiores conſtituerunt.

SCHOENVS.

SChœnus duas occupat paraſangas, quę ſeptẽ eſſent milliaria. Hęc inter Ægyptiacas mẽſuras adnumeratur ab Herodoto. Nonnulli ſtadia cum quinqua-

X 2

ginta continere tradunt. Plinius ex Eratoſthenis ratione quadraginta tantùm, D
qui paſſus eſſent quinquies millia. Aliqui ſtadia XXII ſingulis ſchœnis attribuere. Atq; ita mẽſurarum huiuſmodi inconſtantiam diuerſitas autorum facit, ſiue loca, ſiue tempora rationem hanc omnem variarint, quemadmodum in pōderibus tanta ſcriptorum diſſenſione omnia conturbata.

HÆREDITARIA PORTIO SORS'VE.

INuitat verò me nominis ſimilitudo, ut quid ſchœni vocabulo ſibi velint diuinæ literæ, aperiamus. Apud Hebræos enim menſuræ genus erat ſub funiculi nomine nuncupata, per quem portionem eam indicabant, quę in agrorum diuiſione huic & illi obueniſſet, tranſibatq; vocabulum ad hæreditates & patrimonia. Vnde Moſeos cantico, Deute. Funiculus hæreditatis ſuæ Iſraël. & Pſal. 77. Et ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis. Et 47. Ezechielis: Ioſeph duplicem funiculum habet: & paſsim multa huiuſmodi. Ægyptijs porrò mos, ait Prodicus, vt apud Max. Tyrium eſt, terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoſcit tertio Ioëlis cap. vbi Septuaginta ait tranſtuliſſe, χείμαῤῥον τῶν σχοίνων, quod alij torrentem ſpinarum fecerant, funiculum ait σχοίνους, aut iuxta Ægy- E
ptios menſuram certi itineris. Vnde in Pſalmis: Semitam meam & funiculum meum inueſtigaſti. In Nilo enim, ſubijcit, flumine, ſiue in riuis eius ſolent naues funibus trahere, certa habentes ſpacia, quæ appellant funiculos, vt labori defeſſorum recentia trahentium colla ſuccedant.

VITÆ PROGRESSVS.

QVia verò verſiculum obiter ex triceſimonono ſupra centeſimum Pſalmō citauimus, τὴν τρίβόν μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας, Semitam meam & funiculum meũ tu inueſtigaſti: trãſtulerunt quidã, exanimaſti, à veſtigio tamen eſt ἐξιχνιάζω. quamuis qui Hebraicam ſequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere videantur, dum τὴν σχοῖνόν μου ἐξιχνίασας, accubitum meum euentilaſti, reddunt. Quinetiam Chaldææ Arabicæq; lectionis traductio in hãc ipſam ſententiam habet. Sed &, quando ambulauero in via, aut quãdo accubuero ad ſtudendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta eſt, quam, vt pleriſq; locis apud Hieronymum video, eam eſſe arbitror quam LXX tranſtulere, eam ſecuti, quid in ea hieroglyphici cõtineretur, expoſuimus. Quam verò ſchœ- F
nii funiculiúe menſuram apud Ægyptios & Perſas eſſe Euthymius tradit, eandẽ ait noſtri propémodum ſtadij longitudinem æquare.

STATHMVS.

STathmus, quod itineris diurni ſpacium eſt, produci fertur ſtadijs centum & quinquaginta, quæ milliaria eſſent vndeuiginti, quadrante minus. Nam & Iuriſconſultorum tabulę viginti milliaria diurnis itineribus conceſſerunt. Iocoſe verò Lucianus ὑπὲρ νεφέλων ludit, οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός. Nunquid tria millia ſtadiorũ ſunt à terra, ad Lunam vſq;, qui primus nobis ſtathmus, id eſt, quod itineris ſpacium vno die peregimus? Sed vt fabulas omittamus, ſatius fuerit, tot decurſis ſpacijs commodum quieſcere: quamuis adhuc digiti quoquouerſum accepti quaſdam habent dimẽſiones, quarum norma modoq; reliquum totius humani corporis dimetimur, menſura in hoc vel illo membro nunc parte pari, nũc geminata, in pluribus triplici: quippe pollex expeditus, vt ſuprà innuimus, eiuſdem menſuræ eſt cum infamis dimidio, aure, cum naſo, cum fronte & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus ple

riſq;

A risque alijs. Verùm cùm hæc ad pingendi sculpendique artem potius, quàm ad suscepti operis negotium pertineant, eam artificibus operam relinquentes, imaginum significata, non artem pingendi, exponere prosequemur.

CLARISSIMO BERNARDINO TOMITANO, PVBLICO BONARVM ARTIVM IN ACADEMIA PATAVINA PROFESSORI, DE DIGITORVM NVMERIS ET SIGNIFICATIS, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS, PER PIERIVM VALERIANVM.

Icare tecum digitis libet, TOMITANE honoratissime. Micare mecum? inquies. Nempe quantacunque sis grauitate præditus, micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum significationes explicare aggressus fuerit, facere videatur, quàm ridiculis propemodum articulorum omnium gesticulationibus, modò eos porrigendo, modò contrahendo, colludere ne dicam, an pueriliter ineptire? & tamen ipsa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viri minimè sint aspernaturi. Quare ausim dicere, aliquid omnino in digitis meis vel ipso Tomitano non indignum, quodque forsitan emunctissimam eius narem ad libri totius lectionem possit allicere. Multa enim ex eo tempore sunt, quæ temporibus illis beatioribus, quibus industria & ingenium in precio fuerunt, minimè contemnenda videbantur. Sed enim vt quid de huiusmodi argumento sentiam, ingenuè fatear, habet omnino aliquam rerum copiam, & varietatem. Sed exactissimam diligentiam illam, omnia perquirendi, quæ in huiusmodi sententiam dici possint, neque me præstaturum polliceor, cui pleniorem esse, per otium, & tam frequenter infestam podagram, minimè licuerit. Neque tu, qui omnem vitæ meæ rationem optimè nosti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quòd hoc, qualecunque sit, mei erga te amoris & obseruantiæ argumentũ esse voluerim. Cognosco autem ingenium philosophi, qui tam multa quæ minimè oculis conspicua sunt, ita spectare videatur, ac si rerum suarum imaginibus conformata, suisque coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam philosophus ita intuetur, & ad amussim factam agnoscit, ac si colossus ingens aliquis aut fabrica quæuis admirabili C membrorum artificio elaborata esset.

DIGITORVM DIVISIO.

ATIONI consentaneum videtur digitos primùm diuidere, & quod illi munus singuli suscipiant explicare, vt ita mox quæ in illis significata reperiuntur aperiamus. Illi enim alio atque alio gestu dispositi, nunc contracti, nunc porrecti, vti profati sumus, modò hac, modò illa manu varias habent significationes, ac omnem ferè numerorum rationem explent, cuiusmodi plurima in antiquorum statuis reperiuntur, & apud scriptores passim offeruntur quæ non paruam inferant hæsitationem, nisi aliqua eorum ratio, quod facere proposuimus, expendatur. Tota igitur supputationis ratio in tris partes diuisa est, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compositus numerus appellatur. Digitus est quicunque numerus sub denario profertur: & huiusmodi puncta vsque nouem, prærogatiua quadam, etiam sub numeri nomine singula

continentur. Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum D vtroq; compositus numerus resultat, quotienscunq; scilicet articuli, siue denarij numerum aut hunc aut illum sibi assumunt. Numeri sedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli cõiunctim in indice, polliceq;. Compositi & hos & illos, prout vsui venit, aut explicant, aut inflectunt socialiter. His ita constitutis, operæpreciũ est, quos quisq; digitus, quos cuiusq; digiti gestus, numeros ostendat, aperire. Primum autem omnium illud constat, læuam manum omnia indicare puncta ab vnitate, vsq; nouem & nonaginta: dexterã verò à centenario, vt ita dicam, vsq; noningẽta. Sed quibus digitis millenarium à centenario distinguatur, magna est inter eruditos controuersia, dum alij Bedam, virum quidem non ineruditũ, sequuntur, alij probabiliorẽ quandam rationem amplectuntur. Bedas enim, si modò ille ita scripsit, centenarium à læua in dexteram ita transferri tradit, vt quo gestu, quibusq; digitis X in læua numerauimus, eo centum in dextera designemus: inde ad millenaria descendamus, & quibus gesticulationibus in læua numeros vsq; nouem ostenderimus, ijsdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinem secuti, vti minores numeri maioribus E subijciuntur in læua, ita minores summas maioribus in dexteras subditas agnoscunt: ea enim proportio est numerorũ ad decadas, quæ centenariorũ ad chiliadas. Congruum igitur est eorum quoq; hieroglyphicorũ figuras ad eorum regulam accõmodari. Quare perplexitate, quę in ijs quæ Bedæ attribuuntur mentes implicat & obturbat, cuitata, ita manus statuendæ, vt veluti in lęua cœptum est ab auriculari pro vnitate & socijs, ita in dextera ab eodem digito centenariũ exordiamur, vsq; noningenta. Millenaria verò per pollicem & indicẽ exprimamus. Atq; vt in læua à numeris per inferiores tris digitos ascensum est ad articulos, ita in dextera per eosdem inferiores à centenarijs surrigamur ad millenaria, quo scilicet gestu quibusq; digitis in læua X ostendimus, per eosdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicẽ & indicẽ longè cõmodius & conueniẽtius hospitanť. Cuius rei testem appello summæ multiplicisq; doctrinæ virum Irenæum Theologũ ex antiquioribus, qui aliquot ætatibus ante Bedam claruit: apertè enim hic scribit, VNIVS numerum, quo gestu significabatur in sinistra, translatũ in dexteram cẽtena conficere. Sed ponam eius verba super hoc gestu, in Valent. libro primo, capite decimotertio: A' numero nonagesimonono, qui fuit in læua per VNIVS significationem, transferri in dexteram, F & ibi centena constitui. Huius sententiam Græci, & vniuersus recentiorum vsus admisit, quos inter egregiè princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticã & partes eius absolutissimè consummauit, eiusq; opus vno omnium ore probatissimũ, multis abhinc annis venit in manus hominũ, & habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc seriem, quam ponit Irenæus, figuratis, libellos ad mortaliũ institutionẽ edidere. Præterea tota huius hieroglyphici ratio cum Chaldæis ad amussim congruit, mirificeq; respondet. Illi enim totã hanc computandi diligentiã per lineas expressere, ita inter se distinctas, vt apicibus solùm quibusdam additis, situ tantùm numerorum varietatem indicarent, quaternæ tamen ita positæ, vt prima digitos, secunda articulos, tertia centena, quarta millenaria cõmonstrarent, eo quidem ordine, vt qui apex surrectus læuorsum vnitatem ostenderat, dextrorsum versus cẽtena præ se ferret: ijdem, sed infernè vergentes, læuorsum X, dextrorsum mille signarent, in eum, quem sequenti vides pagina, modum:

Ad

A

B Ad Chaldæorum igitur normam, manuum digitorumque supputationes accommodabimus, earum volis altera alterius è regione passis, vt vnitates cẽtenarijs, decades millenarijs, ad superiorum hieroglyphicorum instar, opponantur.

C

Quòd verò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eius indignationem quandam & honoribus amotus, & ad ignominiam redactus esset, dixerit: Quemadmodum supputatorum digiti nunc myriadas, nunc vnitates præ se ferunt, ita Regum amici nunc plurimum, nunc minimum præstare possunt: non est vt quispiã hoc ad Bedæ rationes trahat, quasi Orontes intellexerit de dexteræ læ-

uæq; auricularibus, in quibus hinc vnitates, inde millenaria constitui debeant: D insulsa enim est imaginatio, cùm Orontes myriadas hîc confusim ad amplificationem oratorio more dixerit, non quòd myriadum hieroglyphica vnitati sigillatim opponere cogitarit, sed in vniuersum hinc lææ digitos, illinc dexteræ designauit. Obstaret Chaldæis & Persis, Irenæo & alijs, Quintilianus, quem nonnulli ex libro vndecimo citant, eo loco: Gestus poculum poscentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorũ pollice flexo efficientis. Quæ sunt à quibusdam scriptoribus notata, ne in rusticis quidem vidi. Sed ijdem ipsi, qui quingentorum positum volunt, inficiari non possunt, quin eo loco eruditi plerique viri quinquagenarium potius agnoscant. Non sum verò nescius nonnullos esse, qui lectionẽ apud Bedam defendere aggrediantur, quippe quæ in læua denaria sunt, ijsdem digitis in dextera centena significare, atq; ita per eosdem pollicem & indicem per decadum aggregationem ad noningenta vsq; procedendũ: mox cùm millenaria fuerint indicanda, ad eiusdem dexteræ inferiores digitos descendamus, quod vel natura ipsa videtur abhorrere. Sanè Hieronymi verba sunt: Porrò centesimus numerus (diligenter quæso Lector attende) de sinistra E transfertur ad dexterã, & ijsdem quidem digitis, sed nõ eadem manu, quibus in læua nuptæ significantur & viduę, circulũ faciens exprimit virginitatis coronã. Ego, ni fallor, ex his verbis Hieronymum puto eadem tradere, quæ docuit Irenæus, dum modò loco suo sententia cõmatis adlitis distinguatũ. Sententia quidẽ Hieronymi est, diligenter attendendũ. Quid attendamus? Centesimũ numerũ de sinistra transferri ad dexterã, & ijsdem quidem digitis, nõ eadem manu circulum facientẽ exprimere virginitatis coronã. At explicauit se aptius, inquiunt, dicens, quibus in læua nuptæ significantur & viduæ. Scimus quidem in læua vnguem pollicis, ad vnguẽ indicis, quasi ad osculum molliter applicatũ, maritalis coniũctionis hieroglyphicũ ab eo viro doctissimo positum, quod loco suo plenius cõmentati sumus. Viduas aũt per sexagesimũ ostendi, qui numerus per indicem eiusdem læuæ, qui extremũ pollicis articulum arctè complectatur, exprimitur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus, ne fallamur, admonet, trãsferri numerum centesimũ ab læua in dexteram, per digitum & gestũ scilicet, qui vnitatem in læua constituit, in dextera centena cõficiat. atq; ita de cæteris. Atq; hoc est quod ait, Sed non eadem manu. quam manũ? eam intelligit qua non vtimur F in centenis, cuius scilicet digitis nuptæ significantur & viduę, quarum manuum hieroglyphica superius & explicauerat, & ingeniose interpretatus erat. Sed quo modo corona hæc, dicet aliquis, circumflectetur in auriculari? Respõdemus: si digitum eum ita inflexeris, vt digiti eius vnguis mediæ palmæ tuberculũ appetere videatur: id ita coronæ plexũ imitabitur, ac si arboris cuiusuis ramulum ita flexeris, vt cacumen eius ad locũ vnde germinare cœperat, inflexeris. Nã gestus hic, vt quod necesse est identidem repetamus, in læua vnum significat, centũ in dextera, vt singula copiosius suis quęq; locis enarrabuntur. Nunc, quoniã lectorem aspera & morosa forsitã disceptatione delassauimus, libet in huius gesticulationis sententiã lepido Nicarchi epigrãmate aures animúmue aliquãtulũ delinire. Iocatũ enim is in Cotyttarin annosam vetulã, quæ precano cùm esset capite, multæq; dicacitatis, ac Nestori comparata, nondũ eum ita grandæuũ esse sineret, quæ ceruos annis superasset, ea ætatẽ suam læua manu verã dissimulans incipere tnumerare, tamen & viueret, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingrederetũ pedibus, æquè ac si esset adolescẽtula. Quare maximè verendũ ne Plutoni

sinistri

ſiniſtri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipſum audiamus, quem falſo quidam Nicandrum vocant:

Ἡ πολιὴ κροτάφοισι Κοτυτταρὶς ἡ πολύμυθος
γραῖα, δι' ἣν Νέστωρ οὐκ ἔτι πρεσβύτατος,
ἡ φάος ἀθρήσασ' ἐλάφου πλέον, ἡ χερὶ λαιῇ
γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη,
ζώει, καὶ λεύσσει, καὶ ἀρτίπος οἷά τε Νύμφη
ὥστε με διστάζειν μή τι πέπονθ' Ἀΐδης.

Quòd ſi quis epigramma ipſum Latinè ſibi cani poſtularit, id huius eſt ſententiæ:

Multùm garrula anus, caput omne Cotyttaris alba,
Propter quam Neſtor non ſit adhuc ſenior,
Quæ ceruos annis ſuperarit, quæq́; ſiniſtra
Vitæ iterum cœptet connumerare dies:
Viuit adhuc, cernit, pede firma eſt, virginis inſtar,
Plutonem vt dubitem paſſum aliquid grauius.

Et quoniam in Neſtoris ætatem incidimus, ſynepeia poſtulat, vt quatuor etiam Iuuenalis carmina ſubiungamus:

Rex Pylius, magno ſi quicquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit à cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui tot per ſecula vitam
Diſtulit, atq; ſuos iam dextera computat annos.

VNITAS.

SEd iam ſtrato itinere, ſopitisq; controuerſijs, ad ea quæ liquida manifeſtaq; ſunt procedamus, digitosq; ipſos erũpere geſtiẽtes è carceribus emittamus, primiq; ſpacia corripiant auriculares, alter & alter: quorum qui in læua eſt, vno omnium conſenſu vnitatis indicium eſt, ſi vnguiculum ad medium volæ tuberculum aduertat, quaſi coronam quandam flectere meditetur. Itaq; ſi faſces à dextera alicuius ſtatuæ fuerint, læua verò eo geſtu pretendatur, primi Conſulatus hieroglyphicũ apparebit: vel ſi alia fuerint inſignia alicuius honoris indices, primùm eo potitum oſtendet, atq; ita de reliquis.

CENTVM.

AB hoc læuę digito ad eundem dexterę cõuerſi, eodem geſtu quo illic vnũ, hîc centum, vt iam conſtare poteſt, ſignificari profitemur. Neq; id prætereundum, quòd centenarius numerus virginalis, vt ſacrarum literarũ interpretes tradunt, appellatur: de quo apud Matthæum habetur cap. XIII. Quandoquidem ijs qui vitam rectè, piè, ſanctéq; inſtituerunt, tria ſunt propoſita præmia, vel fructuũ prouentus, alijs tricenarius, alijs ſexagenarius, alijs cẽtenarius. Tricenarius quidem ijs qui maritalem ſecuti vitã, eam coniugio minimè contaminato peregere: nã numerus ille, vt loco ſuo dicetur, aptus nuptijs. Sexagenarius ijs, qui viduitatem aut cœlibatum incorruptè atq; integrè cuſtodierunt. Et ſexagenarium annorum numerum viduitatis eſſe identidem oſtendemus. Centenarius demũ ijs, qui virginitatẽ intaminatã incolumemq; ad vltimũ vſq; vitæ terminũ ſeruauere. Eucherius centenariũ hoc præmiũ nõ tantũ ad virginũ merita, verumetiã ad martyrum mercedes præmiaq; propoſita contendit. Hieroſolymitanus Heſychius, perfectiſsimũ, ait, centeſimũ ideo concipimus, quia quinquageſimus, quę ſpiritus ſunt amplectitur, vnde Pentecoſte ſpiritui ſacra. Bonorum verò operũ fructus, qui meſſem omnem excellit, in Euangelica lectione ad

centesimũ vsq; cumulatur. Adamantius quoq; numerũ hunc plenũ in omnibus atq; perfectũ autumat, aitq; totius rationabilis creaturæ sacramentũ intra se continere.

D V O.

AD læuam autem, vnde digressi sumus, reuertentes, si, vti de vnitate dicebamus, aut Cõsul, aut Imperator, aut Dictator, vel quid huiusmodi fuerit, qui dignitatem eandem sibi accessisse indicare voluerit, non insulse statuam ponet, in cuius manu læua anularis digitus eodem inflectatur modo, atq; eodem loco cum ipso minimo applicetur. Duo enim vel bis, vel iterum, eo gestu exprimi manifestum.

CORPVS VEL IMMVNDITIA.

IPse verò dualis numerus mystico significato corpoream indicat naturam, & pro immundis accipit in sacris, quòd is numerus sociandis generandisq; corporibus aptari solet: de quo vidēdus Adamantius lib. tertio in epistolam Pauli ad Romanos, vbi de propitiatorio loquitur. Summonet D. Hieron. in hanc sententiam aduersus Iouinianũ, animaduertendum esse iuxta Hebraicam veritatē, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto die, expletis operib. singulorũ, E subiectũ esse, Et vidit Deus quòd esset bonum: in secũdo verò die hoc omnino subtractum, vt admoneremur non esse bonum duplicem numerũ, quòd ab vnione diuidat: nam vnitas tota Dei est: dualitas verò significet hieroglyphicè fœdera nuptiarum, quibus vbiq; Hieronymus paulò se infensiorem ostentat.

D V C E N T A.

EOdem verò ipso gestu quo in sinistra D V O, in dextera digitus idem D V C E N T A significat.

I I I.

MEdius autem, quem nonnulli Medicum, plures infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac si cithare cuiuspiã filo vna feria gestuq; apprimēdi essent, ternarium effingũt numerum. Quodq; superius de titulis & honoribus attigimus, vbi tergemini cuiusquam notandi essent, hoc assumi potest hieroglyphicum.

ANIMA, DEVS'VE.

SEd ipse etiam numerus suum habet significatum, quippe qui incorporeę naturæ consecratus, nunc animæ, nunc Dei simulacrũ, hieroglyphicumq; est: F de quo multa Pythagorici, multa etiã veteres Theologi disputarũt, quæ breuitatis causa sunt prætereunda. Illud tamen non omittam, Propitiatorium in diuinis institutionibus longitudine duorum cubitorum & semis fieri demandatum, vt id Christum hominem significaret, quod & apud Paulum epistola ad Romanos habetur: qui quidem licet verus esset homo quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine eius, aliquid tamen habuit quod humanã excederet naturam, tria tamen non exæquaret: nam pater eo maior est. Sed si quis hæc apertius declarari sibi voluerit, ad eius epistolæ interpretes accedat. Quòd verò paulò antè binarium malũ esse dicebamus, sacerdos Heli, cap. III, primi Regum, dualem numerum pessimi spiritus esse suspicatur, vti Dei ternarium. Nam cùm angelus Domini Samuelem bis vocasset, tertiam vocationem expectandam duxit, vt vocem diuinam esse cognosceret.

C C C.

EOdem gestu digitoq; quo tria in sinistra, C C C. in dextera significant. Sed & vocabulũ ipsum suas habet significationes. Trecenta siquidē pro magno

admo-

A admodum numero ponũtur: vt apud Catullum: Expecta hendecasyllabos trecentos, Quos simul complexa tenet trecentos. & multa huiusmodi, etiam apud alios: Et tercentenas erroribus impleat vrbes. Tercentum niuei tondent dumeta iuuenci. Tercentum tonat ore deos. Sanè cùm superius centenarium plenum atque perfectum numerum esse ostenderimus ex Adamantio, eundem triplicatum supremum quid significare nulli dubium relinquitur. Sed tercenteni in arcæ longitudine cubiti, ostendunt hominem qui sit à centenario lapsus, hoc est, qui à tota rationis summa per ignorantiam deciderit, facilè posse per Patris, & Filij, Sanctique spiritus cognitionem in trecenta restitui. Hìc autẽ animaduertendum est, posse nos gestuũ conformationibus illud coniectari quod ait Plinius lib. XXXIIII, cap. VII, Ianum à Numa rege dicatum digitis ita figuratis, vt CCCLXV dierum nota, per significationem anni, temporis, & æui se Deum indicaret.

CCCLXV.

CVm itaque Plinius dicat digitis ita figuratis, verisimile nõ est, quod nonnulli putant, in dextera insculptã fuisse literam T, quæ apud Græcos trecenta B significat: in læua verò Ξ & E, quæ sexagintaquinque supputant. Dicamus igitur eius statuę dexteram eo gestu figuratam, vt ea exporrecta tris inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui gestus, vti dictum, trecenta signat: læuam autem, vt paulò inferius patebit, ita conformatam, vt index pollicis vngui circunductus, arctissima cum circulatione complecteretur, infamis verò mediam palmam versus adcuruaretur, duobus reliquis extantibus quantulumcũque porrigi potuerint: ita enim quinque & sexaginta describi: annum enim ad huiusmodi dierum numerum intelligi debere ciuiliter Pandect. vltimo Paulus ait. Et intercalarem, quo scilicet bis sexto calendas Martias dicimus, quarto quoque anno nihilo secius eodem dierum numero supputari, manifestum: quia duo illi dies vnius vice habentur: nec interesse ait Celsus, vtrum priore an posteriore die quid actum sit.

IIII.

TRium igitur numerorum gestibus ita positis, insequentium aliorum trium ridicula propemodum sese offert gesticulatio. Nam quatuor exprimere cùm volumus, minimum sustollimus, reliquis in incuruatione sua permanentibus. Ita quartùm Cos. Imp. Dict. & reliqua.

C CCCC.

EAdem ratione modoque in dextera ijdem compositi digiti, CCCC constituunt. Nec super hoc aliud ad negotium.

V.

QVinque autem, aut quinquies ostendere qui volunt, anularem & minimũ exporrigunt, impudicum palmam versus incuruant, vti in Iani statua dicebamus. Neque quidem hoc tantũ signo quinarium significabant Ægyptij, verùm etiã per sculptæ Stellæ hieroglyphicũ, propterea quòd, vt Horus ait, ex innumerabili stellarum multitudine quinque tantũ sunt ea prærogatiua prędite, vt mundi, quod illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus consulerent, nihilque apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non penderet. Ego, si mihi dicere liceat, desumptum puto à radiorum numero, quo Stella piscis insignita est, quod & Naturalis historiæ scriptores tradũt, & ego in Anconitanum littus eiectas magno numero conspexi, & manibus meis attrectaui. Sed enim de hac plura loco suo in Cœlestibus enarrabuntur.

SENSVS. I

SEd & ipse quinarius numerus quomodocunq; descriptus figuratúsue, suam habet hieroglyphicam in sacris significationẽ: pro quinq; enim sensibus accipitur. Vnde illud Ambrosij peruulgatum de quinq; virginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus verò Mosaicæ legis præceptis, qui peccasset in sanctis, tantundẽ reddere iubebatur, & ad illud quintas adijcere, quod in exẽplaribus Græcis ἐπίπεμπτον legit, vt scilicet ita intelligamus: Si quis de sacris vel oblationibus vel muneribus in vsum pauperum erogatis, aut pro templi ædificatione, alteriúsue voti operis designatione datis, quinq; interuertisset, oportere cũ quinq; sarta tecta reddere, mox peccati veniã imploraturũ ἐπίπεμπτον adijcere, hoc est, & altera quinq;, & aliquid insuper auctarij. Quam sententiam Cyrillus examinãs ita meditatur: Si quis, inquiens, quinq; sensuum opus peruerterit, & debito honestóq; vnumquenq; officio defraudauerit, oportere eum synceros illos, & integros Deo restituere, mox alios quinq; interiores adijcere, & horum omnium deniq; summam & solidationem quandam superaddere, firmum scilicet bene agendi propositum, si Deo satis ex asse facere voluerit. Eodem facere videtur, quòd ab vno mense ad quintum vsq; annum didrachmæ quinq;, hoc E est, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, quinq; sensuum perfectio, sit oblatio, quę ideo per geminatum numerum exprimitur, vt intelligamus, ea quę puer sensibiliter audit, videt, gustat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectum ea accommodare fuerit institutus.

QVINGENTA.

IDem gestus ex ijsdem digitis in manu dextera, quingenta supputat.

VI.

ANularis verò in læua solus incuruatus, auriculari & alijs exporrectis, senarium ostendit; de quo multa apud Macrobium libro sexto.

SEXCENTA.

IN dextera vero eodem depositus modo sexcenta colligit: qui numerus apud Latinos pro maximè ingenti copia, numerosissimaq; multitudine, ac propémodum infinita, hieroglyphicè proferri solet. Ad Atticũ Cicero: Venio ad epistolas tuas, quas ego sexcentas vno tempore accepi. Ad eundem idem: In quo F multa molesta, discessus noster, belli periculum, militum improbitas, sexcenta præterea alia. Lepidéq; Plautus, Captiuis, Sexcentoplago nomen fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne sexcenta eiusmodi proferam, ad reliqua enarranda progrediar.

VII. DCC.

BIs iam trium digitorum spatijs decursis, tertium iterabimus, quod palmam moueat. Facta igitur ad auricularem repetitione, cum dicimus, quantulumcunq; porrigi potest, ad imum vsq; palmę tuberculum appressus, septenarij numeri signum esse. Et in dextera, septies centeni. Eo verò gestu componendo medius quoq; adflecti cogitur, ac veluti gnomon horarius supra anularem prominere, vt ea sit eius digiti figura, quam trapezitæ nunc in septenario notando delineant, in hoc scilicet signum 7.

CENTVRIO.

AC, ne leue quid attigisse videamur, eadem trapezitarum nota in plerisq; veterum monumentis adsculpta, cẽturionis signũ habebatur. Ostendit mihi

Romæ

A Romæ vetuſtum admodum monumentum ex marmore Thomas Petroſ[illegible] us, vir antiquitatum huiuſmodi ſtudioſiſsimus, in quo & ſignum id inciſum e rat, & verba rem interpretantia, in hunc modum addita.

SIGNVM CENTVRIONIS, 7.

ET Bononiæ inſcriptionem vidimus ad D. Petronij ædem, in qua ſignum idem eodem ſignificato inciſum ſpectatur. Romæ etiam apud Paulum Cæſium Cardinalem inſcriptionem vidi eius notæ, quæ ſic incipit:

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 7 LEG. XV.
APOLLINAR. 7 COH. III.

& quæ multa ibidem inſculpta ſunt militaria, de quibus in Armorum commentario abundè meminimus.

DEVS.

NOn erat autem otioſum ſeptenarij nomen, quod hieroglyphicum eſſe Dei Philolaus aſſeuerat, quippe quòd ea ſit eius numeri prærogatiua, vt ipſe ſibi ſimilis, alter ab alijs ſit, veluti Deus dux & princeps vniuerſorum ſolus ſem-
B per, ſingularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, ſeptenarius ſine motu eſt, neq; quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant nō geniti: partim generantur, cùm minimè generent: alij vtrunq; obeunt munus: ſolus verò ſeptenarius vtriuſq; conditionis immunis. Vnitas quippe à nullo prorſus genita, numeros omnes quotquot habentur, generat. Octo verò generantur à bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hic infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorundem & parentum & liberorū ius obtinet, octonarium quippe gignit, à bis duobus ipſe genitus.

PALLAS.

QVorum cùm nihil accidat ſeptenario, quòd ſine matre ſit, quodq; virgo Palladi aſsimilatur, & quorundam ſymbolico hoc vtentium idiomate mos fuit ſummi Dei ſapientiam vocabulo ſignoq; Palladis interpretari, quanquam vbi figuras mathematicas aliquot hoc commentādi genere declarauimus, ternariū & æquilaterum triangulum præcipuè Palladi dicatos oſtendimus. Sed quoniā alibi, quæ ſeptenarius ſignificata habeat in Diuinis literis, dicenda ſunt, hic ſatis fuerit pauca hæc attigiſſe.

C OCTO. OCTINGENTA.

MEdius itaq; auriculari adiectus, ita vt vnà cum eo extremam volæ partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in leua: in dextera octies centena recenſita indicabit.

IX. CM.

MEdius demū ad extremā palmæ volā vnà cū duobus inferioribus applicatus, ita ut totā obtegāt, nouē in ſiniſtra cōſtituit, in dextra nouies centena.

MVLTITVDO.

EST etiam nouenarius ipſe numerus hieroglyphicus, quippe qui ſe non intra cutem contineat, ſed effuſus plurimos ſignificet: quod Theon obſeruat in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη: nō quòd nouem, inquit, ætates viuat, ſed quòd perquandiu, vt Tibullus, *Viuere cornices multos dicuntur in annos.*

Apud Nicandrum ἐννεάκεντρον legas, pro, aliquot præditum aculeis. Idem ἐννεαδέσμους σφονδύλους in Scorpij cauda ponit, cùm ſeptem tantùm in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouem poſita interpretes agnoſcūt, de quo ſatis in Scorpij cōmentario. Quin & Alceus hydram ἐννεακέφαλον eadem ratione dixit, cū

Simonides eam πεντηκοντακέφαλον tradat. Quem imitatus Maro, ita super ea: D

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra. Ad hoc etiam facit, quòd Hesiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemosyne iacuisse, vnde Musarũ prolem susceperit. Oportere enim, aiunt interpretes, eum diu studijs incũbere, qui sit mox aliquod ingenij atq; doctrinæ memorabile testimonium relicturus:

Nam decem bos luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensq;
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

DENA.

POstquam igitur digiti tres inferiores triplici decursu ludi sui partes peregere, athletas nunc spectabimus, pollices quippe, indici unumquenq; suo commissos, varia quorum colluctatio à læua theatri parte per decadum campũ, altera verò ad dexteram lucta per numerosissimas chiliadum arenas exercebitur. Erit igitur conflictus primus, læuæ index in primam pollicis sui suffraginem vnguem affigens, quem attractus pollex ita vrgeat, vt colluctatorem strãgulatione quadam elidere videatur. Hieroglyphicum hoc denarium, alterum verò par ad dexteram millenarium recensebit. De denario locus patescit apud Apuleiũ, Apologia: Si triginta annos pro decem dixisses, posses videri pro computationis gestu errasse, quos circulare debueras digitos aperuisse. Quo verò pacto digiti in tricenario aperiantur, loco suo dicemus. Apud Horũ Niliacum inuenias lineam vnam surrectam cum alia supernè deiecta, vel incumbente, decem linearum quæ in plano ducendæ essent, hieroglyphicum esse. Puto ego hunc exprimere voluisse denarium numerum, cuius scilicet denę vnitates per lineas totidẽ significari, tanquam per puncta, solitæ essent, quæ apud Ægyptios eiusmodi tãtùm figura comprehenderentur: compendiosam enim rationem aliquam in numerorum notis nationes omnes, quæq; suam, excogitarũt. Omnino enim codices quos inspexi, omnes eo loco mendosi sunt, prȩsertim impressi, qui sic habẽt: γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ὤδι κεκαμμένῃ ἢ δέκα γραμμὰς ὤδι πέδας σημαίνουσι. Sed et in manu scriptis aliquid desideratur, quorum minus corrupti ita habent, γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ὤδι κεκλημένῃ, ἢ (hic vacuum relictum) ἢ δέκα γραμμὰς ὤδι πέδοις σημαίνουσι. quorũ hæc est sententia: Linea vna recta, vnà cum altera supernè sibi adscita linea, vel (hic vacuum) vel decem lineas planas significãt. Puto autem lineas illas ita ducẽdas T. Nam aliquid simile apud nos est, cùm linea plana supernè ducta, cui pũcta numeralia subijciantur, quæ singula vnitates ostendãt, duplicatum numeri tantundẽ significat, quot sunt signa, quæ planæ illi lineæ subdita cõspiciũtur, vt III VIR. aut IIIII. VIR. pro Sex.vir, & Deceuir. In Ægyptiaco vero signo, superior illa linea producta ostendere videtur, licet vna tãtum signata sit, X. tamẽ sibi vnitates adsciscere. Quod verò de duplicãdis pũctis dicebamus, multis potest veterum inscriptionibus confirmari, sed vnã tantũ exẽpli loco ponam, quã Venetijs apud clarissimum virum Danielem Ranerium senatorem, antiquo lapide ita notatam inspexi. IIIII VIR. quod tantundem est, ac si DECEMVIR scriptum esset. Intelligendũ enim est pũcta illa quatuor, linea illa supernè ducta, duplicari. Quod verò ad Horum attinet, id ideo apposui, vt castigatiorẽ codicẽ quærendũ admonerẽ. Nec me latet Probũ de notis antiquorũ, eius lineæ supernè ductæ signum, ad millenariũ vsq; prouehere, sed in eo libro multa sunt multorũ arbitrio, atq; etiã errore, inculcata: neq; rei cuiuspiã sana intelligẽtia magis nostro tẽpore desideratur, quàm inscriptionum eiusmodi vera cognitio. Ad id verò

A verò quod suprà lævæ pollicem indici, quippe decadas chiliadibus, responde-re asserebamus, Romani quoq; ad Ægyptiorũ, Chaldæorũ, Persarumq; imita-tionẽ, cùm decẽ signarent, per X duplicẽ literã suã, quòd decussatio, qua insignis est, locutionem denarij saperet: Mille facturi, litera eadem in suo iure cõseruata, capita tãtũ à dextera leuaq; oppositis semicirculis, cuiusmodi alij apostrophos, alij, vt Victorinus, sicilicos appellauerũt (est enim sicilicus ponderis certi mẽsu ra, quę signo hoc Ↄ figuratur) coniunxere. At ita ex X litera, vt dictum est, sua CIↃ millenarium hieroglyphicum formauere, vti quo gestu lævæ digiti de-cem ostendunt, eodem dexteræ mille proferunt. Quamuis Priscianus, qui nihil non arrogat græcitati, id secundum Atticos, quibus χίλια mille sunt, factum ve-lit: atq; ideo, veluti illi ad hunc numerum prima tantùm nominis litera vsi sunt, quippe X ita nos M pro mille posuerimus. Sed hoc nõ vincit, quin notam eam, quam suprà posuimus, à sua potius litera quàm à græcanica Romani desumpse-rint. Non est autem hîc prætereundus Ciceronis locus, epistola ad Tironem, quę incipit: Quid igitur? non sic oportet? vbi in vulgatis codicibus scriptũ, Hel luo nequissimus sestertia C C dabat, nullo aprico horto, nullo emissario, nulla maceria, nulla casa. In venerandæ antiquitatis codice bibliothecæ Mediceæ, ita Florentię scriptum obseruaui: Helico nequissimus HS. CIↃ dabat. Id, sestertia mille dabat, indicat. Idem hieroglyphicum in multis antiquorum memorijs ani maduerti, notumq; est Rauennæ marmor vetus ita inscriptum:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M. R. HS. CIↃ .N. LIBERALITATE DONAVIT. & quæ sequunt. hoc est: Decurionibus septimi collegij fabrũ municipij Rauennatis sestertia mil le numûm. Hæc verò etiã apud antiquarum inscriptionũ impressores ineptissi-mè corruptissimeq; edita sunt. Idem in antiquis inscriptionibus indicant ꟾꟾ. & ꟾꟾ. de quibus loco suo, vbi quinquagenarij numeri hieroglyphicum proseque-mur. Sunt qui millenarium numerum, per miliariæ spicæ hieroglyphicum indi cent: neq; quidem autores absunt, qui genus id segetis nomẽ à maximo grano-rum numero, mille scilicet, accepisse tradant, vt in spica dictum.

XI. XII. & reliqua.

C HIs igitur eo gestu cõstitutis, vbi accidisset vt denarijs reliqui etiam numeri infra X adiungẽdi essent, trium illi, vt ostensum est, inferiorum digitorum flexionibus porrectionibúsue significabant: Vndenarius quippe, indice ac pol lice pro decẽ circulatis, auriculari mox eo loco, vbi vnũ significat, adflexo. Duo denarius, firma denarij circulatione permanente, annulari ad auricularem adie-cto. Ita reliqui numeri vsq; ad vnum de viginti, prout per inferiores digitos o-stendi, satis explicatum.

XVI.

QVoniã verò sextodecimus numerus inter hos collocatus est, eiusq; signifi-catio magni apud Ægyptios momenti fuit, & iam constat numerũ eum per medium molliter inflexum, & indicem & pollicem circulatos significari, nunc quid ipse sibi velit numerus, videamus.

VOLVPTAS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes per eiusmodi numerũ eo, vti verisimile est, gestu signatum, voluptatem, pręcipuè venereã indicabant. Ab eo siquidem annorum numero adolescentuli ad muliebres consuetudines, & oblectamenta nequitiæ incœptant animum applicare: licet ad ter septimum vsq; annum semẽ

infœcundum esse dicit Aristoteles. Quod si prolificũ sit, vel exigua, vel imperfecta generari autumat. A' bis septimo autem anno pruritu Veneris incitari vult: à quo etiam tempore pubescere primùm incipit, stirpesq; imitari, vt Alcmæon Crotoniata ait, quę semen laturę florescunt prius. Atq; hic ille est ætatis flos, de quo sæpius apud autores: vt apud Terentium: Anni sexdecim, ætatis flos ipse. Et Ouid. philosophię istiusmodi non ignarus, cùm Narcissum ostendere vellet eius esse iam ætatis, vt amoribus dare operam posset, ait:

Iamq; ter ad quinos vnum Cephisius annum Addiderat.

Indicium autem incœpti coitus est vox crasior & inęquabilis, quę secunda ferè omnibus hebdomade, vel saltem incipiente tertia, euenit, & subalaris odor. Aristoteles id τραγίζειν appellat. Antiqui nostri, vt Censorinus ait, hirquitillare dixerunt, & quibus corpus olere incipiat, hirquitallos. Nam annorũ quatuordecim vel παῖδα, vel ἔφηβον appellabant, ad sexdecim verò ἐφήβους, vt Terentianũ illud obiter interpretemur, Postquam is excesit ex ephebis. quanquã ἐξέφηβος quoq; vnica locutione Græcis dicitur de grandiore iam adolescentia. Adstipulant huic Ægyptiorum cõmento Astronomorũ traditiones super ætatum affectibus: illi enim Lunam ad quintum vsq; annum infantem propémodum ductare dicunt: decenniũ inde Mercurio adscribunt, vnde illud eius ætatis studium rerum plurimarũ, & mutabilitas, & inconstantia, vt modò hoc, modò illud appetant: hinc gestiunt paribus colludere, temereq; iras colligunt atq; ponunt, & vt Horatius ait, mutantur in horas. Mox hominem sextodecimo ætatis anno in Veneris ditionem deuenire asserunt. Ad hunc vsq; annorũ numerum & Seruius Tull. & Terentius Varro pueritiam protraxere. Nam Rex in Institutionibus suis pueros ad sextumdecimũ vsq; ætatis annũ appellauit, ad quintumdecimũ Varro. Iuniores ille à sextodecimo ad sextum & quadragesimũ vsq; dicit, adolescentes hic ad trigesimum vsq;. Quod reliquũ est ætatis apud illum seniores habentur. Apud Varronem à tricesimo ad quintũ & quadragesimũ, iuniores, inde seniores, ac demùm senes appellantur. Diuersa hæc aliquantulum ætatis descriptio apud Pythagorã, qui vitã hominis quatuor ętatibus dispescit, viginti vnicuiq; annos impertiens, pueritiæ quippe, adolescentiæ, iuuentuti, quam Latini virilitatem potius appellarunt, ac senectæ demum: quas totidem anni temporibus æquiparauit, vt suo loco singula tractauimus.

EXCESSVS.

PRæterea sciendum est, hũc quoq; numerum ex eorum esse classe, qui multitudinem excessúmue significant. Cùm enim dicimus sedecim pedibus superare, intelligimus maximo excedere interuallo. Vsurpatum ab Aristide, qui Periclem dixit ἐκκαίδεκα πόδας αὐτῶν τῶν ῥητόρων ἐν τοῖς λόγοις. Ab Eupoli, vt Bruto ostendit Tullius.

X X.

CVm verò XX significare vellent, pollicarem vnguẽ infimæ indicis suffragini (vt hoc pro re vtar vocabulo) adprimebãt, vbi scilicet index ab infami incipit separari. Bedas verò, cuius codicem in damno esse suspicor, non enim adduci possum virum tam eruditum ita scripsisse, vt infamen hieroglyphico eiusmodi admisceret, quippe qui apud eum scriptũ legerim, impudici summitatem inter nodos indicis & pollicis arctè figẽdam esse: quod si quis facere meditetur, id subsequetur incõmodum, vt neq; quo pacto posis tria & viginti cõmonstrare, neq; vnum de triginta repræsentare, & alia multa eiusmodi, cùm in XXIII osten-

ostendendis tres illi inferiores digiti arctius contracti, lineæ, quę palmæ eiusdē flexu media fit, ita applicandi sint, vt trium graduū speciem præ se ferant. In nouem verò & viginti notandis, ijdem digiti quantū exporrigi possunt, ad palmæ vsq; radicem apprimantur. Quare necesse est decadas omnes, indicis & pollicis tantùm gesticulationibus explicari, nullo eorum in societatem admisso digito, qui partem eam quę numerus vocatur, indicent. Ac ne quis autoritate cuiuspiā decipiatur, Erasmus ille multiscius, qui scholijs in Hieronymū ad Iouinianum, vbi de virginitatis agitur hieroglyphico per coronam expresso, inepta quędam somniauerat, quæ nemo vnq; eruditorū cogitasset: cùm errorē mox recognouisset, dum cognitiora, vt ipse dicit, traditurū se profitetur, loco hoc impegit in Bedam, imò in vitiatum Bedę codicem. Eandem iacturam fecit in quinquagenarij nota cùm apud Bedam scriptum sit corruptissimè de ϛ Græcæ literæ similitudine, quod loco suo, suæ dabitur luci.

VOT. XX.

CVræ precium mihi uidetur, anteaquā vicena hęc amittā, quid sibi velint notæ VOT. XX. in numis & aris, vel vt vulgus ait, triumphalibus arcubus, explicemus. Dicimus itaq; fieri solitum id in salutis augurium, cùm scilicet S. P. Q. R. vouebat hæc vel illa sacrificia se laturos, ludósue celebraturos, aut ædes dedicaturos, si præscripto annorum spatio Respub. in eodem statu permansisset, quo tunc florebat cùm vota suscipiebant. Hinc apud Cornelium Tacitum legas, salutis augurium quinq; & viginti annis omissum repeti, ac deinde continuari placuisse Claudio Imperatori. Fuisse verò salutis augurium in hunc modum, ait Dion, vt si Deus permittat, salutem populo poscerent: quasi ne salutem quidem à dijs petere fas sit, nisi prius hoc ipsum dij concesserint. Obseruabatur autem quotannis dies vna, in qua nullus ad bellum exercitus proficisceretur, nemo contra hostem se pararet, nemo pugnaret, quod in bellis ciuilibus haudquaquam obseruari poterat: hoc salutis auguriū, cum alijs cęremonijs iam abolitis, restituit & Augustus Cæsar. Apud Liuium sæpe reperias vota eiusmodi facta. In ara siue arcu Constantini Romæ VOT. XX. scriptū, aspicias. In numo Maximiani Pœni VOT. XX. in media laurea positum. Ita plerisq; alijs locis & numis, VOT. X. alibi, VOT. XXX. votis quippe decennalibus, votis vicenalibus, tricenalibus, reatum scilicet voti solutum, quod ita postea posteritati commendabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

MVLTITVDO.

ILlud autem scitu non indignum, quòd vicenalis numerus multitudinis significatum habet, de quo apud Theocritum legas:

οὐδ' ἕκτωρ ἑκάβας ὁ γεραίτερος εἴκατι παίδων.

Viginti natorum Hecubæ neq; maximus Hector.

vbi poëtam numero abusum aiunt interpretes, pro multorum, propterea quòd sit numerus multitudini maximè congruus, quod etiam apud Simonidem obseruarunt. Homerus in eiusmodi significatum vndeuiginti posuit, quod Latini vno minus viginti dicere consuerunt.

DVO MILLIA.

VIgena superius eo gesto figurari ostendimus, cùm pollicis læui vnguem in eum indicis & infamis infimū locum, vbi digiti illi duo diuaricari incipiūt, affixerimus. Idem gestus ijsdem digitis in dextera duorū millium est hieroglyphicum. Neq; vltra repetemus, quæ super hoc gestu perperàm à quibusdā alijs

excogitata sunt: sed ad calcem festinantes, triginta iam & ter millia proferemus.

X X X.

TRiginta, vti ex Apuleio dicebamus, in denario indicabantur, indice & pollice adapertis, ita tamen vt vtriusque vngues ad osculum quodammodo coirent blando inquit amplexu Bedas & Hieronymus, eorum digitorum coniunctione molli.

NVPTIÆ.

EST verò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicũ, vt sacri Euangeliorum interpretes, Matthæo, affirmant, quod non multum abest ab eo numero per quem Ægyptij maritalem copulam, siue, vt apud Horum est, maris & fœminæ congressum significabant, geminæ quippe voluptatis interuentu. Nam cùm numerus, vt paulò antè dictum est, X V I voluptatis signum haberetur, illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicũ esse constituerunt. Nuptiæ verò coniugalisque coniunctio eodem hîc significato accipiuntur. Qui quidem congressus vtrique voluptuosus, cùm, vt Ouidius diceret, vtrinque resoluat, geminari idẽtidem poscit ipsum voluptatis signum. Atque hoc illud est in diuinis quoque literis, quòd trigesimus annorũ numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigesimus, qui offertur Deo, cùm coniugalis vita castè puriterque, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur. Cõmodè verò fecerimus, si rem huiusmodi sculpturi, eã nõ ex duplicatis X V I, vel ex integro X X X I I fecerimus, at manum ipsam ea specie composuerimus, vt X X X I I repræsentet, vnguibus, vti dictum est, læuę manus duobus illis ad osculum coëuntibus, anularique & auriculari in flexum palmæ appressis, vt duo significent addita tricenis.

TERNA MILLIA.

IDem gestus in dextera, qui X X X in læua cõmonstrarat, tria millia significat. Quę fuerint verò apud Romanos millenariorum notæ, quę paucissimis ętate nostra patuerunt, quæ earũ ratio, in quinquageno & quingenteno numero copiosius explicabimus.

X L.

QVòd si pollicis eiusdem suffragio lateri vel dorso in læua eiusdem indicis superinducta sit, ita vt signo ✝ facto digiti ambo quantum fieri potest extendantur, indice tanquã horologij cuiuspiam gnomone prominente, quadraginta significabant. Atque hoc illud est quod apud Apuleiũ habetur: Cùm verò X L quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea X L tu dimidio auges, non potes digitorum è gestu errasse, nisi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusque anni Consules numerasti. Hæc ille disputat oratione secunda pro seipso, vbi Pudentillã quadragesimũ annum non excedere contendit, quã Æmilianus iam sexagenariam deposuerat, ideoque nefas esset eam ad nuptias solicitare: quando, vt sacri etiam interpretes aiunt, sexagenarius numerus viduitati sacer est, vt paulò infrà loco suo plenius. Facit & ad virum hic annorũ numerus. Nam Philon problemate proposito, Quare Isaac quadragenarius Rebeccã duxit? tempus id congruũ maritali copulæ ait sapienti viro: idque fieri boni ominis causa, quia semen in vulua reconditum quadragenis diebus in masculum figuratur. Esaus quoque quadragenarius Iudithen vxorem accepit.

IGNOMINIA.

APud Hebræos verò in flagris quadragenarium numerum vel vno excedere infame habitum, & pro ignominiæ nota accipiebatur. Vnde illa in Actis

A V, Illi autem ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quòd digni habiti eſſent qui pro nomine Ieſu contumeliam paterentur. Verbum autem Græcum illud ἀτιμα-σθῆναι, habet in ſe aliquid, quod infamia notatum indicet, ſed & inteſtabilis ſit, & ad honores nō amplius idoneus haberi poſsit. Apud Hebręos enim lege cautū erat, vt ſi quis vel vnā plagā ſupra quadragenas accepiſſet, ad honores & dignitates conſequendas non amplius idoneus haberetur. Hinc locus ille cap. XI. ſecundæ ad Corinthios epiſtolæ pateſcit: A' Iudæis quinquies, quadragenas, vna minus, accepi. Cur, vna minus, quęrit Theophylactus: atq; ea citata lege iuſsiſſe ait Iudęos tot numero plagas, vna minus, infligi, ne illi cederet ad ignominiam, ſi fortè percuſſor vltra conſtitutū numerum prouectus eſſet. quod ſi errore, vel caſu aliquo accidiſſet, eam eſſe voluerant quadragenam : cupiebant enim eum per eiuſmodi caſtigationes ad ſe trahere : quod ſi facere potuiſſent, par erat, vt hominis doctrina, ingenium, & fandi vis, honores ſibi depoſcerent, quos nequaquam deferre recuſaſſent. Cauebant verò ne ad repulſam locus eſſe poſſet ignominiæ. Sunt qui ſimpliciter rem accipiant, quia Iudæi literæ tantùm addi-
B cti, habebant in lege, non excedendum in flagris numerū quadragenæ. Sed nos illud, vna minus, penſitamus. Neq; neſcimus Moyſem illum plagarum numerum ideo non excedendum inſtituiſſe, ne fortè qui caſtigandus tantùm eſſet, nimia flagrorū repetitione exanimaretur. Cuius verba ſunt Deut. XXV, Sin autem eum qui peccauit dignum viderint plagis, proſternent eum, & coram ſe facient verberari. Pro menſura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat vt quadragenarium numerum non excedant, ne fœdè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

REDEMPTIO.

EST & ea quadragenarij numeri cōſideratio in diuinis literis, quòd à V anno vſq; ad vigeſimū, qui ſe Deo vouerit, redimere ſeſe poteſt fructu quadragenario, ſiclis quippe XX, ſiue vt Septuaginta reddidere, didrachmis. Siclus em̄, vt ſæpe dictum, duabus æſtimatur drachmis. Illæ igitur drachmæ ſunt XL. Cuiuſce rei hieroglyphicū ſignificatum eſt, vt præter ſenſuum caſtigationem, poſſit ea ætas ieiunijs interim & orationibus vacare, donec eò perueniat, vt opulentioris doctrinæ fiat idonea. Ad operis cuius quandam ſimilitudinē Moyſes per
C XL dies ieiunus orationi operam dedit.

QVATERNA MILLIA.

AC ne idem ſępius repetendo moroſus fiam, qui geſtus, quę'ue digitorū collocatio in lęua fuit, cùm IIII. notaremus, eadē figura ſtatuſq; idem in dextera quatuor millia cōputabit. Quia verò polliciti ſumus loco hoc rationē reddere, cur Romani millia hęc per rectā lineolā, & ſicilicos (ea eſt certi pōderis nota, ad apoſtrophi, quo nunc plurimū vtimur, ſimilitudinē) hinc inde adalligatos figurarint, oſtendendū eſt. Manifeſtū eſt millenarij numeri notā, quæ tot antiquis in marmorib. inſpicit̄, hac fuiſſe figura, ↀ. duo millia verò ſicilicis ad rectā lineolā duplicatis ↀↀ: tria millia, triplicatis ↀↀↀ: quaterna millia quadruplicatis ↀↀↀↀ. Pręteribo millenariū, quòd id ſignū & à Priſciano & alijs agnitū pleriſq; locis in cōſpicuo eſt. Duo millia, Mediolani videas in hortis q̄ olim Zichi Simonetę fuerūt, porta Comēſi, ea inſcriptiōe, cuius initiū eſt, C. VALERIVS C. F. O. V. F. & q̄ ſequunt̄. Cai fil. ob votū fecit. Deniq; HS. ↀↀ. ARBITRATV VALERIÆ C. F. SORORIS. & Rauēnę apud Petrinū Sueſſanū, MONVMENTVM HS ↀↀ EX TESTAMENTO. Sed impreſſores nōnulli

signum vitiarunt, vtpote qui HS. C.C.T.Ↄ.Ↄ. imperitissimè fecerunt. Terna D
verò millia hac ratione signata conspiciuntur in antiquissimo codice Mediceæ bibliothecæ Florentiæ nunc, ad D. Laurentij dicatæ per Clementem VII. P. M. epistola ad Caniniũ Sallustiũ, quæ libro II. incipit: Literas à te mihi Stator. eo loco: Quod scribis ad me de drachmis CCCLIII. notatũ est. De drachmis [symbol], quod cõputat tribus millibus. Ac ne in quatuor millibus similiter signandis immorer, scilicet [symbol], hæc vt semel dicam, demũ erit regula, vt quotienscunq; siue apud Plinium, siue Liuium, & alios, præcipuè verò in Verrinis, L. vnum inueneris duobus CC præpositis, totidem verò II subiectis, CCLII, interdum etiam hoc modo per X. denariã notam, CCLXX, tu [symbol] facito, nulla dubitatione impeditus. Vbi CCCLIII. vel CCCLXXX, tu [symbol]. Vbi CCCCLIIII. vel CCCCLXXXX, tu [symbol]. & millena tot firmiter credas.

QVINQVAGINTA.

QVinquaginta verò hieroglyphicè per digitos indicandis, lęuę pollicem, palma tota passa, deorsum inflectes, & Γ tertiæ apud Græcos literę similitudinẽ effinges: non autem, vt Erasmus ex deprauato Bedæ codice scripsit, cum quinquaginta pollicem exteriore arcu instar Græcæ literæ ę incuruatum ad palmam E inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica veniamus.

REMISSIO VEL INDVLGENTIA.

ERat autem hic numerus remissioni & indulgentiæ consecratus. In veteri enim lege quinquagesimo anno cuiusq; obligationis remissio cõdonabatur: quippe si quis possessionem distraxisset, recipiebat: si liber in seruitutem incidisset, libertatẽ assequebatur: indulgẽtiã debitor accipiebat, exul in patriã redibat.

EFFOETVS.

PEr eos qui alterum à quinquagesimo vitæ annum excessissent, cur nonnulli effœto iam corpore, mentis quoque & ingenij debilitatem significari dixerint, non sat scio: nisi Aristotelis dicto freti sint, qui Politicis ait, post annos LII ingenij vigorem euanescere. Vnde etiam Euripides Bacchis dixerit:

τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶ, νοῦν οὐκ ἔχει.

Cerno, senecta vestra mentem non habet.

Atq; alius non minus dicax, ait:

πολιὰ χρόνου μηνύσεις, οὐ φρονήσεως. F

Cani indicant ætatem, haud prudentiam.

Sed enim ad hæc amplissimus erit alibi respondendi locus.

PLVRIMI.

ET hic quoq; numerus multitudinem significat, quo libenter vtitur Maro:

Quinquaginta intus famulæ.

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Quam tamẽ & Simonides πεντηκοντακέφαλον appellauit, cùm Alcæus ἐννεακέφαλον dixerit, vti superius meminimus. Vtcunque autem quinquagenarius numerus describatur, spiritalis vitæ hieroglyphicum est, & animi eius qui diuinis intentus, sublimia quæq; mente concipiat & contempletur, perinde ac duplicatus in centenariũ, negotiosam significat. Quinquagesimo enim post resurrectionem die Sancti spiritus afflatus aduenit. Et operum nostrorũ fructus vberrimi atq; pinguissimi, ad centenarium vsq; numerum cumulantur, eorum inquam, qui vitæ integri, scelerumq; puri peregrinationis nostræ cursum piè sanctèq; peregerunt. Hic verò numerus centenarius non sine mysterio per quinquaginta po-

A ta potius didrachmas, quàm per drachmas centum exprimitur in significato huiusmodi: sed quinquaginta bis ideo complectitur, quia nullum bonum, integrum & perfectum opus esse potest, absque ipsius Sancti spiritus ope auxilioque. Ad similitudinem autem quandam gestus eiusmodi, qui quinquaginta præ se fert, factum putarim, vt Latini eius numeri notam L esse voluerint: quanquam non desint ingenia, quæ re super ea sic philosophētur, aut ratiocinentur potius. Numeri à punctis prius originem traxerunt, sed quia erant adeò exilia, puncta ipsa aliquantulum producere cœperunt ad instar vocalis mediæ, . : ⋮ :: :·: I. II. III. IIII. Sed si ita processissent, vt vsque ad nouē lineolis totidem vnumquenque numerum notarent, molestam & inconcinnam rationem fore suspicati sunt: ad compendia igitur animum verterunt, & pro quinario, ne quinque lineas facerent, vna signata, reliquas quatuor per obliquā vnam à tergo ductam, ⋁, fecerunt. Mox vsui placuit, vt expeditior esset scribendi ratio, pro nota ea V vocalem quintam statuere, moxque vsque nouem vnitates eas addere, prout numerus quisque postulabat. Ad denariū cùm venissent, quinque duplicarunt, ita tamen vt secundum inuerterent, et subijcerent priori, vnamque facerent notam per B decussationem. Tribus his notis processum est vsque ad quadraginta & nouem. Visum est inde facere ad commoditatem, quam ex compendio aucupabantur, quinquaginta notandis, signū illud ex vna obliqua linea pro quatuor rectis & quinta adalligata surrigere, vt staret quæ pendebat in latus, quæ stabat in planum deijceretur. Ita ex L notata sunt quinquaginta. Ventum mox ad centena, quæ per primam eius nominis literam intelligi voluêre. Ad quingenta cùm venissent, rectam lineolam quę iacebat in quinquaginta, in semicirculum adcuruatam surrexere in hunc modum, Ↄ. quam notam imperiti superiori capiti coniunxere, quartam Alphabeti literam arbitrati. Atque hoc illud sicilicū est, de quo facta mentio in millenarijs, quod à tergo quingentorum Ↄ ita applicitum ↀ, mille facit, & ita reliqua, vti suprà dictum.

QVINA MILLIA.

QVina verò millia, quo gestu L in læua, eodem in dextera composito figurantur.

SEXAGINTA.

C SI verò pollicem eo gestu inclinatum, quo quinquaginta per se significat, toto indice circunducto diligenter à fronte præcingamus, sexaginta constituemus. Hinc errore fieri non potuisse dicit Apuleius, vt Æmilianus, contra cuius accusationem causam suam agit, sexaginta pro quadraginta protulerit, quia longè diuersus est vtriusque numeri gestus.

VIDVITAS.

PEr numerum sanè sexagenarium, vti dicebamus, viduitatem veteres significabant, quòd mulier id ætatis nata haudquaquā amplius idonea est ad conceptum, propterea quòd ab eo annorum numero claudi vuluam philosophi naturæ contemplatores tradunt: adeoque vlterius illi nubere nō licebat. cui legi plurimùm nititur Æmilianus contra L. Apuleium. Si qua verò, quod aliquando accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandæua ea ætate pro miraculo adducitur à diuino nuncio, vt virgini Deiparæ fidem faceret, posse Deum quæcunque naturę vim excedunt efficere. Sara etiam cùm à summo numine sibi iam nonagenariæ promitti cōceptum audisset, risit, vtpote quæ id naturæ lege fieri minimè posse cogno-

ſcebat. Paulus quoq;, qui ſexagenarium numerum viduitati dicatum agnoſcebat, illi inquam viduitati, quæ viduitas eſt, caſtaq;, ſyncera & intaminata in ſolitudine perſeuerat, vbi probatam mulierē eligi mandat, quæ iunioribus prẹſit, Vidua, inquit, eligatur nō minor LX annorum: ad eum vſq; numerum ſcilicet perfectionem in muliere deſignās. & quia eſt viro infirmior, nō niſi ſexageſimū fructū colligit in diuinis literis. Ideo ſi ſe redemptura ſit mulier, Leuitico, didrachmas XXX offert, id eſt, fructum ſexagenarium. Eruditeq; admodum D. Hieronymus cauſam, cur ſexagenarius numerus ad viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipſius hieroglyphicum ſe confert, in quo ſcilicet pollex à ſuperiore digito deprimatur, arcteq; cinctus ab eo, in quantis affligatur anguſtijs ipſa viduitas, oſtentet, quæ ita ſit vndecunq; cohibita. Mox illud addit ad cōſolationem: Quanto ſcilicet maior eſt difficultas expertæ quondam voluptatis illecebris abſtinere, tanto maius propoſitum eſſe præmium. D

LXX. ET SEPTENA MILLIA.

VT verò & reliquas tris decadas attingamus, ſeptuaginta exprimebantur, vt Bedas tradit, indice vt ſuprà circūducto, pollice verò ita exporrecto, vt in medium indicis artum affigatur. Neq; aliud ſuper hoc numero myſticū adinueni. Idem geſtus in dextera, ſed nō ex Bedę ſententia, ſeptena millia cōputabat. E

OCTOGINTA ET OCTONA MILLIA.

INdex identidem circumflexus, pollexq; protentus, ita tamen vt eius vnguis extra medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri eſt hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia ſignat.

ADORATIO.

QVi quidem geſtus ad os admotus, adorationis hieroglyphicū eſt. De quo Apuleius IIII. Metamorph. Et admouentes oribus ſuis dexteram, priore digito in erectum pollicem reſidente, vt ipſam prorſus deam Venerem religioſis adorationibus venerabantur.

NONAGINTA, ET NOVEM MILLIA.

PEr inflexum autem læuæ indicem, ita vt eius vnguis ad radicem pollicis applicetur, pollex liber extet, qui ſuperiore numero, toto extremo articulo oppreſſus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera geſtus idem, millia nouem. Ita cùm ad nouem & nonaginta peruentum eſt, manus omnis ita clauditur, vt pugnū faciat, pollice ſuperextante, & ad medium infamis dorſum exporrecto. Qui ſi pugno ita includatur, vt cū vnge ſuo totus occultetur articulus, ſexaginta nouem adſtruet. F

TACITVRNITAS.

SVpereſſet de myriadibus dicere, quæ per manum varijs geſtibus modò ad pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Plautum:

Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras.
Ecce autem auortit nixus læua in femore habet manum,
Dextera digitis rationem computat feriens femur. Sed quoniam intentio noſtra fuit hieroglyphica conquirere, nō artem omnem numerandi tradere, & argumentum id non indiligenter à Beda explicatum, & iam in omnium manibus

bus versatur, finem huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Ægyptij soliti sint indicare, non est animus præterire. Erat is vtique M X C V. mille scilicet & nonaginta quinque, qui partim dextera, partim læua designabatur. Mille, vti superius ostensum, dexteræ manus indice, ad primam sui pollicis suffraginē appresso, summoque eiusdem articulo super indicis vngue inclinato. Quinque verò & nonaginta, in leuæ tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & auriculari porrectis, indicis autem vngue ad infimam pollicis suffraginem affixo. Causam verò cur eo numero taciturnitatem Ægyptij significarent, eam afferūt, quòd compertum est eo dierum numero, qui annos tris complectitur, nisi cœperit puer effari, linguam eius pręditam esse, neque vllam superesse spem vt amplius loquatur. Sunt qui Pythagoram triennale silētium dicant hinc instituisse, vt naturæ species exprimeretur in discipulis, quos, vt tunc primùm natos, alendos educandosque animi cibo suscepisset. Sed nos in taciturnitatis mentionem illapsi, eius demùm memores, ne hominem grauioribus occupatum studijs & disciplinis, in leues adeò nugas auocare videamur, dicti illius sapientissimi, MANVM DE TABVLA, non frustra vulgati, memores, nihil vlterius super digito loquemur.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DN. D. HERCVLEM GONZAGAM CARD. MANTVANVM, QVA RATIONE LITERÆ ET DISCIPLINÆ HIEROGLYPHICE SIGNIFICENTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Urnius tuus, Antistes illustrissime, vir planè probus, & disciplinis optimis pereruditus, cuius tu opera non solùm ad doctrinam, sed ad rerum tuarum etiam administrationem vteris, proximis hisce diebus cùm Romam aduenisset negocia tua curaturus, impendiò me rogauit, Leonem meum illum Aegyptiacum, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitassem, sibi videndum traderem. Respondi, fuisse quidem olim id consilij, sed pro re nata captum, quia scilicet clarissimus adolescens discipulus meus, Hippolytus Medices, quo tempore Florentiæ in honore erat, leænæ fœtum qui expectabatur in dies, ad Illustriss. Principem Fridericum fratrem germanum tuum mittere decreuerat, marem & fœminam orituros. Id enim frater ipse tuus propagandi seminij causa, maximè cupiebat. Ita volebam ego, dum leunculorum illud par splendidissimo fratri tuo oblatum in propatulo spectaretur, haberes & tu Leonem alterum interiorem, quem vnà cum eruditissimis, quos domi alis, amicis attectares: multa enim insunt Leoni, quæ studiosorum omnium ingenia semper exercuerunt. Verùm accidit vt spem falleret leæna, quia vtranque fœminam edidit, quare sublata mihi quoque est mittendi Leonem meum occasio, quia neque fœtura illa iam erat transmittenda, sine qua si meus venisset Leo, importunè accedere visus esset. Cœperam tamen cogitare, nunquid aliud inuenire possem, quod ad ingenij tui sublimitatem videretur accōmodatius, cùm opportunè de studijs tuis ex ipso eodem Furnio, quæ mihi mirificè placuerunt, intellexi. Aiebat enim te philosophiæ & diuinarum literarum lectionibus incumbere, maximè verò pietatis nostræ ignibus incensum, cogitationes omnes tuas ad eiusmodi disciplinam conuertisse: qui quidem nuncius mihi accidit iucūdissimus: quandoquidem, si quid ego huiusmodi scribere instituissem, quod ad hoc ipsum, quod tibi adeò cordi est, argumētum facere videretur, sperabam me tibi rem longè iucundiorem effecturum. Erat verò mihi tunc præ manibus, De literis & disciplinis commentarium, quod ad expli

canda Aegyptiorum, atqueadeò maiorum etiam nostrorum quædam super his mysteria D *conficiebam, quibus scilicet imaginibus, per hieroglyphica sacerdotes Aegyptij, per mystica mox verba veteres Hebræorum patres literas essent indicare soliti, quibus disciplinas, quibus demùm sapientiam ipsam figurassent. Interrogaui Furnium, an commentarium hoc, pro Leone missum, vlla tibi esset in parte placiturum. Legit, &, vt animo est egregiè candido, approbauit, suasitq; vt omni summota contatione, libellum omnino mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam eũ palati tui optimè callentem arbitrabar, quamprimùm per occupationes licuit commentarium absolui, tibiq; statim, quicquid id esset, dedicaui. Videbis igitur Antistes honoratissime, quæ de literarum studijs, deq; humana diuinaq; disciplina vetustas illa sub rerum verborúmue quorundam inuolucris occultauerat, quòd peritissimi quiq; inter se hoc velut ænigmatum genere vti cõsueuerunt. Et nisi me suscepti operis fallit amor, spero te consensum hũc multorum eruditorum, qui per huiusmodi sculpturas Aegyptiorum inuenta secuti sunt, aliqua cum voluptate suscepturum: tuumq; tibi institutum tunc longè magis placiturum, cùm ex ijs, quæ sumus allaturi, nationum penè omnium sententiam, in eam quam sequeris studiorum rationem conuenire perspexeris. Sed anteaquàm ad illam deueniamus, de literis quædam simpliciter prius dicere necessarium est.* E

Apud Aegyptios sacerdotes librorum bibliothecarúmue facies iuncorum fasciculo, cui appensa esset sepia cribrumq; illi subditum, hieroglyphicè signabantur. Et literatorum hominum memoriæ, vel marmore, vel ære conspicuæ, his ijsdem figuris insculpebantur: & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erat ornamento.

LITERAE AEGYPTIACAE.

EA verò species literas, præsertim Ægyptiacas, vt apud Horum est, significabat, propterea quòd & iunco illi, & atramento huiusmodi de sepia exempto scriptitabant, neq; ad hunc vsum alio vtebantur instrumento. Quod autem ad sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas significet, non apud Ægyptios tantùm, verùm & apud nostros quoq; habetur. Persius:

Tum queritur crassus calamo quòd pendeat humor, F
Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha.

Atramentum sanè Græci σηπιοτικὸς appellant. Sunt & alia pleraq; sepiæ significata, sed ea inter pisces conuenientiori loco memorauimus. Cribrum verò sub sepia ponere ideo commenti sunt, quia ea prima sunt arma, quibus in pane conficiũdo vtimur, atq; id apud Ægyptios ex iunco contexi solitũ: nam ὁλόσχοινος, quẽ soloiuncũ appellare possumus, vtilissimus ad nassas marinas, vitiliumq; nexus elegantium. In Ægypto verò, vti Plinius tradit, cribrorũ longitudinem implet. Admonebat autem ea cribri cælatura, ita iunco & sepiç subiecta, eum qui victui necessaria comparasset, literis dare operã posse. Cui uerò desit prouisæ frugis in annum copia, alij dedatur arti, aliámue sequatur industriam necesse esse. In hanc Ægyptiorum sententiam Simonides interrogatus, vtrum diuitiæ, an sapientia prius optari deberet, nescire se, respõdit: id verò exploratũ omnibus esse, sapiẽtes diuitum fores frequentare. Opinionẽ tamen hãc interpretatione callida elusit Aristippus, qui à Dionysio illo suo interrogatus, vnde fieret, quòd philosophi diuitũ limina tererẽt, nõ illi philosophorũ: respõdit, Quia philosophi norũt

A quibus egeãt, illi autẽ minimè. Sed vt ad Ægypti mores reuertamur, illud constat, anteaquàm pollutionum contage contaminarentur, & à pristina caderent disciplina, primariã apud eos nobilitatem dignationemq́ eorum fuisse, qui literas callerent, cùm literis non nisi locupletes operam darent. Nam & Athenienses morem hunc ab Ægyptijs acceptũ aliquandiu seruauere, vt is primas in Republica partis obtineret, qui & eruditione & sapientia maximè præstaret. Et quantum ad institutionẽ attinet, Romani artes honestiores omnes, & quæ literarum ope comparantur, Liberales appellauerũt, quòd earum doctrina ad ingenuos spectaret. Hinc illud apud Terentiũ: Fac periculum in literis, fac in palęstra, in musicis. Quæ liberum scire æquum est, solertem dabo.

INSTITVTIO.

SAnè apud Ægyptios institutio, si quos habuimus codices in dãno non sunt, SBO nuncupabatur, cuius interpretationem plerique ponunt, victus opulentus, vel ad necessitatem idoneus: id scilicet innuentes, literarum studia rem paratam sibi deposcere. Qua in sententia fuisse etiam Aristotelem ex eo mani-
B festum est, quòd eum nullius rei egenum esse cupit, qui philosophiæ sit operam daturus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatissimi dictum circumfertur: Si farinam habueris, legem capessere poteris: si legem assecutus fueris, farinæ non egebis. Legis enim appellatione, literas intelligunt Hebræi, & farinã pro frumento annonaq́ omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quòd Isidem, siue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuisse memorant, cùm eadem fruges etiam humano generi cõmonstrarit, de qua loco suo plenius. Ad huiusmodi rem Aristotelis scomma est, quo reprehendere solitus est Athenienses, qui iam à pristinis moribus & studijs deciderent, cùm tamen se frumenti perinde ac legum inuentores fuisse gloriarentur, frumento quidem plurimùm, legibus verò minimùm vterentur. Sed enim magis facere ad Ægyptiorum sapientiam videtur, si quæ alij de corporis cibo, deq́ rerum opulentia intellexerunt, ad animi pastum, & doctrinæ fœcunditatem referamus, cum dubio procul illi per cribri signum ἱερογλυφικῶς institutionem interpretarentur. Nam & azymorum calathus, qui Leuitico ab Aarone & filijs eius offerendus erat, linguam, hoc est, sermonem, vel eloquentiam potius diuini numinis significasse fertur. Sicut
C enim panis nutrimentum est corporis, sic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum est animi. Cùm verò sæpe cibus pro doctrina positus sit, non apud Ægyptios solùm, sed apud nationes omnes quæ literis & disciplinis clarę habentur, cuiusnam sermo vel eloquentia pleniorem perfectiorem'ue doctrinã induxit, quàm is qui copiæ totius & perfectionis autor est? Ille ille cibus animi verus, ille pastus suauissimus, ille ferculum & lautissima doctrinæ totius mensa, super mel & fauũ optatissima. Et huiusmodi sensu panes illi duo primitiarum dicti, ex duabus decimis similę fermentatę, quos XXIII Leuit. offerri sibi iubet Dominus, nouo sacrificio legem & Euangelium indicant. Panes enim hi sunt fidelium animarum cibus. Quòd verò ex duabus similæ decimis conficiantur, admonet hęc geminata perfecti numeri designatio, condi eos ex doctrina, quæ perfectam in Christo diuinitatem, perfectamq́ humanitatem tradit: nec aliter coqui, nisi per huiusmodi doctrinam possunt. Sed ipse demum Dominus Assertor noster, hieroglyphicum hoc explicauit, cùm astuto dæmoni respondit, hominem non ali pane solo, verùm etiã quocũq; verbo, quod ex diuini numinis ore procederet. Animaduertendum verò in diuinis literis per cibum ipsum modò pecuniam,

modò rem domesticam, modò annonam genus omne intelligi: atque omnes has D locutiones identidem accipi pro doctrina: vt cùm præcipit Deus, simulac in terram Canaam ingressi fuerimus, eaque & expiata, & ritè perpurgata fuerit, ne veteres incolas expellamus, sed cohabitare nobiscum permittamus, quin & pecunia nostra eos subleuemus. Hierosolymitanus Hesychius pecuniã hîc hieroglyphicè pro doctrina nostra positam intelligit. LXX hîc Cibos ponunt, quod idem est cum fructibus & annona. Nam cùm aliquem à sceleribus ad virtutem & bonos mores, ab impietate ad Dei cultum atque timorem adductũ, & in ditionem nostram redactum inspexerimus, eum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, sed doctrina subleuabimus, & honesti commercij, laudabilisque consuetudinis exemplo pascere, educare, confirmareque pernitemur. Missum facio fermentum in farinæ sata tria absconditum, vbi Eucherius farinam pro scientia positam tradit. Quinetiam missos facio non modò panes, verùm & totam messem, & patentes campos in diuinis literis pro sacræ doctrinę hieroglyphico positos, de quibus idem Eucherius dictum ait: Et campi tui replebuntur vbertate. atque de pascuis idem. Vnum illud minimè præterierim, quod vtili admodum E documento apud Maximum Tyrium habetur, sermones similitudinem ciborum gerere, sicuti concentus odorum, cùm ea sit ciborum natura plurimùm, vt fœcundissimè nutriant: odor aër sit vaporatus, vt sonus aër ictus, quorum vterque cùm in re tenuissima consistat, aut nullam, aut minimam habeant pascendi vim. Appetendas itaque monet epulas nutrientes, sermones quippe de virtute, atque adeò diuina in primis philosophia: paruique ideo faciendam eloquentiam, eam inquam quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat vtilitatem: sermonesque illos esse potiores, qui animum rebus optimis cibi instar enutriant. Apud Abacunta Prophetam legas boues non adsistere ad præsepia. Boues Euthymius Iudæos intelligit hieroglyphicè positos, qui olim virtutis cultores fuerint: per præsepia, sacros & diuinos libros, qui pabuli nihil eis in posterum allaturi essent. Et Psalmo LXIII, Super oues pascuæ tuæ. Interpretes per pascuæ vocabulum sacram intelligunt lectionem, qua illi animum opiparè nutrire sibi videntur, qui ex diuina lege viuunt. Ita nonnulli Psalmo LXIX, Fiat mensa eorum in laqueum. Mensam esse volunt diuinæ inspirationis scripta, quę Iudæis implicationem mentis afferunt, non doctrinam. Idque sibi velle laqueum, F in quem Propheta mensam huiusmodi transmutari poscit. Mox & tormentum addit, & multam, qua castigati sunt ob destinationem suam: inde scandalum, propter pristini status diuisionem, totiusque gentis dissipationem. Denique vt à mensa demum saturi recedamus, Simandius Ægypti Rex bibliothecam inscripsit, ANIMI ALIMENTVM, cùm id, quod cibus corpori, studium literarũ animo subministret. Et noster Tullius, Tusculanis, vbi de Archimede loquitur: Eius mens, ait, rationibus agitandis exquirendisque alebatur, cum oblectatione solertię, qui est vnus suauissimus pastus animorum. Idem pasci se Fausti bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationem, animi pabulum vocat. Alibi se vorare literas profitetur.

SACER SCRIBA.

VT verò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Ægyptij sacrũ etiam scribam intelligi volebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura præsagirent, appellabant, vti Prophetam Hebræi Videntem. Nam veluti cribrum

A brum vtilia ab inutilibus disiungit, ita per signa quædam sacerdotes illi mortẽ à vita discernebant. Et πάτη κοσκίνῳ dici solitum de ijs, quæ vera compertaq; viderentur. Sanè librum Horus apud Ægyptios fuisse tradit, qui Ambres nuncupabatur diuinationum plenus, ex quo præcipuè decumbentem ægrotum, vtrum victurus nec ne, an moriturus esset augurabantur: idq; ex ægrotantis decubitu præcognoscebant. Nam & alij plura id genus obseruarũt, vti fimbriarum in lodice complicationes, aduenientes molestè ferre, eorum cõspectum auersari, obtutus solito toruiores, & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum scriptis mentionem inuenias de libro quodam arcano, in quo scripta designataq; essent omnia, quæ vniuerso mortaliũ generi euentura sunt: adduntq; eum & Adamo diuinitùs ostensum, atq; etiã Moysi: sed hæc illi supremi numinis aspiratione accidisse crediderim, oraculumq; huiusmodi ob quandam docendi similitudinem, librum appellatum. Hinc sapientissimi viri Maronem volunt ad huius quasi libri formulam dixisse illa super posteritatis Æneiæ futuro successu:

B *At pater Anchises penitus conualle virenti*
Inclusas animas, superumq; ad lumen ituras
Lustrabat, studio recolens, omnemq; suorum
Fortè recensebat numerum, charosq; nepotes,
Fataq; fortunasq; virûm, moresq; manusq;.

Nam et Romani, dum à fando fatum dicunt, edicta decretaq; huiusmodi, veluti relata in deorum acta, intelligere visi sunt.

PERFECTÆ VIR SAPIENTIÆ.

ALij dicunt per cribrum consummatum virum significari, sapientem quippe, qui de diuinis humanisq; rebus sciat appositè disputare, quòd veluti eius instrumenti munus est apludas à frumento secernere, ita doctrina, rerumq; vsus & experientia faciat, vt bonum à malo, rectum à curuo discernamus: vt meritò à Marone dictum sit, Mystica vannus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antisthenis dicterium, absurdum esse lolium à tritico non repurgare: hoc est, inutiles ciues non secernere ab vtilibus, milites ignauos à strenuis: quod dictum alibi latius interpretati sumus. Apud Galenum prouerbium est, Stulti ad cribum,
C cùm illi notantur, qui rem, aut negocium, quod vires exuperat, aggrediuntur. Non enim stultorũ est naturæ secreta inuestigare. Quamuis alij putant id ideo dictum, quia si Thessali velit errores omnes corrigere, vel dictione prosequi, numero superatus in scomma prouerbij decidat, quod est, Stulti ad cribrum: hoc est, Stultorum conatum esse velle singula totius cribri foramina obturare. Apud nostros D. Ioannes Præcursor, doctrinam cœlestem summã sapientiam in Christo præmonstraturus, in hanc sententiam clamat: Ventilabrum in eius est manu (sunt qui cribrũ, eadem omnino sententia transtulerint) aream itaq; suam purgabit, vt quæ nullius sunt fructus, à fructuoso discernat, triticumq; in horreum condet, paleas verò igni exuret inextinguibili. Cuius mysterij significatum, ne nos morosi simus, latè explicatur ab Adamantio, capite in Lucam tertio, homilia XXVI.

TERMINVS META'VE.

PEr idem quod superius posuimus hieroglyphicũ, terminũ etiam metámue significari proditum, propterea quòd is qui strenuè decurso spatio profece-

rit in literis, ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit, eumq; scias posse demùm habere suæ vitæ modum, neq; hallucinari amplius in ijs, quæ mortalium generi accidunt mala. Ita is omnium quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur, cognitionem assecutus est, vt vndecunq; prudentissimus effectus, neq; secundis intumescat insolenter, neq; aduersis perturbetur: in vtranq; verò fortunam ita se compararit, vt æquum & insuperabilem ad omnes casus animum præ se ferat.

HVMANÆ DISCIPLINÆ.

A Cribro ad panificia deuenire, non admodum importunum fuerit. In panificijs autem fermentum non vltimum habet locum. Id in sacris literis multa significat: sed nos id quod ad rem, quæ præ manibus est, facit, interim desumemus. Aiunt verò fermentum inter alia symbola humanas etiam disciplinas indicare. Scientiarum siquidem, vt plerīq; diuidunt, nonnullæ humanæ, nonnullæ diuinæ perhibentur. Humanæ sunt, quæ sermonis variationi subijciuntur: vnde vulgò etiam humanitatis studia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo constantiq; tenore quodam perseuerant, eodemq; semper habent modo, atq; parte hac ipsam referunt diuinitatem. Quod enim semel iustum est (de perfecto loquor) semper iustum est. Qui semel calefacit ignis, calefacere nunquam desinit, dum ignis est. Neque diuina deficit prouidentia, neq; perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Physica, & Theologia, cum diuinitate consentiunt. Humanas autem disciplinas appellabant, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Atq; hoc illud est, vt sentit Origenes, quòd fermentum in sacrificia non admittitur. Per fermentum enim, vti dicebamus, Theologi humanas has intelligunt disciplinas, quarum quidem vis & materia in locutionibus ipsis omnino consistit. Accedunt tamen ad ministerium, quia sermo purus, quem docet Grammatica, eloquentiæ splendor, vis atque copia, quam per Rhetoricam assequimur, & disputandi ratio quam indicat Dialectica, ministri sunt omnium scientiarum.

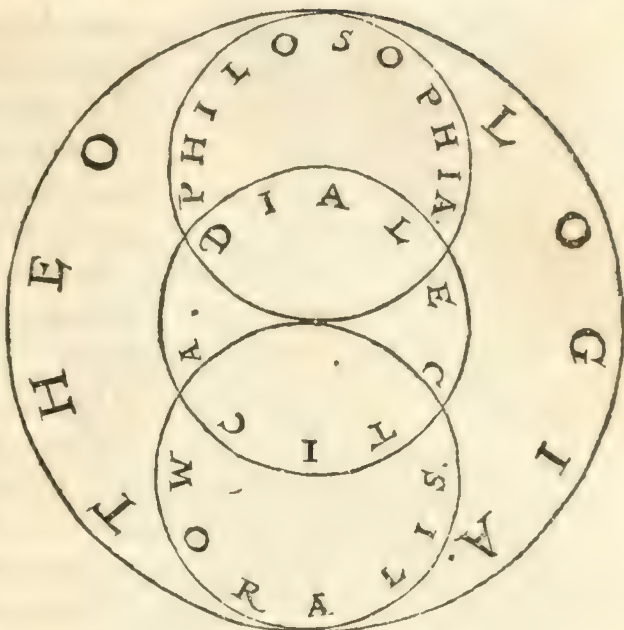
DIVINÆ DISCIPLINÆ.

QVo igitur hieroglyphico humaniora studia significentur, expositum est: superest de diuinis, quibus ea signis hieroglyphicisq; figurarentur, explicare. Diuina verò quod primum sibi signum poscat, nisi quod ipsam indicat diuinitatem? cuius circulus est hieroglyphicum, vti latius in figurarum mathematicarum cōmentario disseruimus: nempe quòd in ea figura neq; principium, neq; finem inuenire sit, quod æternitatis est propriū. Cuiusce rei ratione habita, Ægyptij Deum ex circuli figura intelligebant. Persæ verò cùm Iouem cœli circulum dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi celsissimā speculam conscēdissent, Iouemq; cœli circulum nuncupassent: & quæ multa eo loco tractauimus, hîc ad repetendum minimè necessaria.

ENCYCLOPÆDIA.

NOn temerè igitur Ægypti sapientes, Græciq; antiquiores, qui priusquam sophismata mortalium mentes implicuissent, simplicius ac fortè melius philosophabantur, quarundam disciplinarum cōplexum Encyclopædiam vocauerunt, nempe quòd per circulorum quorundam colligationem inter se copulatæ, ab ampliori quodam circulo complecterentur, cuius nomen est Theologia, intra quem tres alij circuli centris & circumferentijs adeò inuicem com-

plicit

A pliciti deſignabantur, vt vnius cen-
trum alterius principium & circum-
ferẽtia eſſet, in hunc ſcilicet modum:
per illos quidem interius ductos, a-
lia quadam ratione quàm ſuperius
dictum ſit ex Origene, humanas di-
ſciplinas indicantes, quæ moribus,
ratione rerum, quæ naturæ vi, inſti-
tuta, conſiderata, examinataq́ꝫ, mor-
talium mentibus inſedere: per illum
verò qui latiori ambitu expatiatus,
reliquorum centra & circumferen-
tias in ſemetipſum amplectitur, di-
uinam oſtendebant. Verùm eadem
hæc Leuitico intelliguntur ex orna-
B tu Pontificio, qui totus eſt hierogly-
phicus: ibi enim Pontifex humeros primùm præcingi iubetur, hoc eſt, mori-
bus optimis atque caſtigatiſsimis ornari, praua ſcilicet opera cohibendo: mox
logium aſſumere, quod dubio procul rationis intelligentiam ſuſcipiendam
indicat: inde quam vocant manifeſtationem, quæ quidem rerum eſt diſcipli-
na videlicet philoſophia, per quam naturæ ſecreta omnia perueſtigamus, &
veluti Cerberum quendam ex imis penetralibus extractum in lucem exponi-
mus: quarto loco veritatem, quæ dubio procul ipſa eſt Theologia. Obſeruat
verò Cyrillus ordinem in ornamentis his aſsignandis: quoniam non prius de
ratione verborum diſputare debemus, quàm mores compoſuerimus, ne nos
malè imbuti animi prauitas à recto diuertat, & verò cognoſcendo minus ido-
neos reddat: neqꝫ rerum cognitionem prius aggrediendam, quàm ſermonum
rationẽ prius intellexerimus: neqꝫ Deum & cœleſtia contemplari poſſe nos ma-
nifeſtum, priuſquàm per mores, per rationem, per rerum cognitionem, quoſ-
dam veluti gradus, per quos ad veritatem in ſublimi conſidentem erigi poſsi-
mus, nobis præparauerimus. Vt verò alij rem copioſius tradidere, mora-
C lem in primis diſcere debemus, quæ in humanæ degendæ vitæ ratione modoq́ꝫ
occupata eſt, effrænis quippe excurſionibus iræ, animiſqꝫ contundendis, ſor-
dibuſqꝫ omnibus excutiendis, quando memorabile illud in diuinis literis di-
ctum, in malignum animum non intrare ſpiritum ſapientiæ. Neqꝫ enim pol-
luti, qui ſcilicet morali diſciplina minus inſtituti eſſent, in tabernaculum admit-
tebantur apud Moſem, ſed cum plebe ſub dio habitabant, ſeſe interim expian-
tes. Præcipuè verò hoc præſtare poſſunt oratoria & poëtica facultates, cùm
Oratoris ſit proprium, bonum eſſe virum, & Poëtica omnis laus & exemplar
virtutis habeatur, vt Magnus Baſilius inquit. Sed hæc dicimus ad eos, qui ſunt
adeò imbecilli, vt diuinorum voluminum pondera ſuſtinere nequeant, ideoq́ꝫ
validiorem cibum omnem auerſantur, quare modò per fabulas, modò per hi-
ſtoriarum exempla deducendi ſunt. Quòd ſi eueniat vt tandem ablactati fir-
mitatem à Deo, & à fide conſequantur, tunc hordeacei quinque panes, quin-
que ſcilicet Moſaicæ, diceret Cyrillus, inſtitutionis libri guſtu aſperiores, &
piſces duo pro pulmentario, hoc eſt, Euangelica & Apoſtolica diſciplina, pa-
buli longè ſuauioris, ſatis ſuperque futuri ſunt ad omne bene inſtituti animi

robur confirmandum. Quamuis non desint, vt varia sunt mortalium ingenia, D qui partem hanc de moribus (hoc κατὰ πάρεργον asseremus) è disciplinarum choro summoueant, tum quòd mores ad cuiusque populi libitum componantur, exemploq; potius & usu ipso, quàm ratione vigescant: tum quòd nõ eadem apud omnes iustitia, neq; fortitudo, neque vllum ferè virtutis genus, quod non alibi vitium, alibi virtus existimetur, constareq; prorsus id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienses iustissima omnium est lex Pelargica, de parentum senecta renutriẽda, qua etiam apud Lacedæmonios nihil sanctius: apud Chios honestissimum atq; sanctissimum habitum est, eos qui sexagesimum ætatis annum implessent, trucidandos inter se publicè committere: quod moris in Iulidæ Co insulę vrbe Menander fuisse notat, vt apud Stephanum, de quo plenius in Ciconiæ cõmentario. Quodq; in huiusmodi dissimilitudinis sententiam in Institutis Theophili Grecè legi, Athenienses aduenas & hospites omni officij genere prosequebantur, apud se permanere adhortabantur, ciuitate donabant, ad honores & Reipublicæ participatum cooptabant. Lacedæmonij contrà aduenas non admittebant, hospites vnius tãtum noctis mora receptos, vrbe mox E eijciebant. Vnde quod Paulus Iurisconsultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, ideoq; pro argento, non autem pro supellectili habitum, indicat nihil aliud esse quàm humanum placitum, totamq; Iurisprudentiã in sola deniq; hominum voluntate consistere roborariq;.

DIALECTICA.

SEd rem nos nostram prosequamur. Addiscẽda statim à morali postmodum est rationalis disciplina, quam ipsam Dialecticen, hoc est, sermocinatricem vocant, quæ rationis turbas inter orationis pugnacitates captionesq; anxiè tumultuantes pacificè componat, & clara nitidaq; syllogismi serenitate trãquillet. Nam etsi mores Mosaici composuerant, essentq; in sanctuarium recepti, sacra tamen nondum attrectabant, nisi prius dialectico famulatu seduli Leuitæ sacris ministrarent.

NATVRALIS PHILOSOPHIA.

NAturalem inde philosophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de ijs quæ sunt in mundo, quærit. Hæc autem disciplina opiniones, lites & dissi- F dia, quæ inquietum hinc inde animum vexant, distrahunt, lacerantq;, molliter sopit atque componit, vt ita demùm ad sacra admissi, nunc superioris regiæ multicolorem, id est, sidereum aureum ornatum, nunc cœleste candelabrum septem luminibus distinctum, nunc pellicea elementa in philosophiæ sacerdotio comtemplemur.

THEOLOGIA.

POstremò Theologia est amplectenda, quæ, vti dictũ est, omnes amplectitur disciplinas, cuius munus est solidam præstare pacem, quam neq; mores humanę fragilitatis sanctissimè quantumlibet instituti, neq; colloquiorum curiosa cognitio, neq; naturæ totius peruestigatio præstare potuerunt. Tunc verò pax hæc firmissimo nobiscũ est fœdere sancita, cùm motus omnino nullus aduersus rationis imperium discessionem vllam meditatur, cùm omnia cogitationum nostrarum dissidia composita sunt, sopiti sensuum impetus, discussa oppressaq; penitùs cupiditatum coniuratio. Hæc illa est Pythagoreorum amicitia, quã totius philosophiæ finem autumant. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, vbi

A vbi nullo imaginis intercedente velo, diuinitatis gloria perfruamur. Per ſcalarũ itaq; gradus philoſophantes, à centro ad centrum omnia peruadentes, & quæcunq; ſunt in vnum contrahentes, nunc vnum quaſi Oſirin, admirandus diceret Picus, in fruſta plurima vi Titanica diſcerpentes, ire pergamus, donec in ſinu patris, qui ſupra ſcalas eſt, tandem quieſcentes, Theologica felicitate cõſummemur, indiuiduaq; mox copula complexiue non modò Deo conciliemur, ſed admirabili quodam modo vnum penitùs euadamus. Vt verò quædam à Pici ſententia non aliena ſubiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circũdari Deum, Maximus Tyrius mihi videtur intelligere. Circundatur autem is, qui coràm, retrò, ad dexteram, atq; ad ſiniſtram, aliquos habet circunfuſos. Eorum verò qui Deum circundare videntur, illi retrò eſſe dicuntur, qui per virtutem illam, quæ ad actiones pertinet, Deum ſequi perſiſtunt. Ea verò plurimũ in moribus ſita eſt. Dedit autem is exemplum nobis, vt quæ ipſe egerit imitemur. Ad ſiniſtram illi conſtitui videntur, qui naturalem ſecuti philoſophiam, vſum eius in ſpiritualem dirigunt intellectum, perq; inferiorem indaginem, ad ſuperio-
B rum cognitionem peruenire conniтuntur. Ad dexteram illi eſſe intelliguntur, qui ſublimium, & à materia ſeparatarum, humanumq; viſum excedentium, rerum ſcientiam perſcrutantur. Coram deniq; Deo eos eſſe dicimus, qui ob immenſum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti ſunt, vt Dei ipſius conſpectu perpetuo perfruantur, facieq; quodammodo in faciem intenta, veræ felicitatis participes facti, dij quoq; & ipſi fieri mereantur. Ea enim perfecti tetrade, vt Pythagoræ vocabulum interim vſurpem, riteq; inſtituti, animam vndecunq; puram, ſanctam & immaculatam Deo videntur aſſerere: atq; ita mente optima, maniſeſtiſsima ſcientia, opinione firmiſsima, ſenſuq; abſolutiſsimo præditi, ſoli hominum ſuper hominem euecti, terq; quaterq; beati efficiuntur.

TRIAS.

QVatuor itaq; circulis huiuſmodi deſcribitur inſtitutio, in quatuor ipſa diuiſa partis. Sed enim Salomon, qui diuino afflante ſpiritu diſciplinarum ordinem primus excogitauit, quem plerique Græcorum ſapientes, qui eius inuenta ſibi vendicant, non temerè ſecuti ſunt, tris tãtummodo totius diſciplinæ par-
C tes agnoſcit, moralem, naturalem, & contemplatiuam: quas per tria identidem volumina pertractauit, Prouerbia, Eccleſiaſtem, & Canticorum canticum: mores vtiq; per prouerbiorum præcepta docens, naturam rerum per Eccleſiaſtem, per Canticum autem ſpeculationem. Neq; enim Logicen diſtinctam ab his portionẽ arbitratus eſt, quę in vnaquaq; diſciplina per ſe ipſa cõſeritur, & inſtar ſtaminis ad firmitatem cõtexta, cuiuſcunq; ſubtegminis laborem admittit, ſiue pexum, ſiue plumatile, ſiue beluatum opus intexere volueris. Nam cùm inſtitutio omnis per ſermonẽ fiat, quomodo quiſpiã probabilem ſermonẽ ſuum efficiat, niſi ita loquatˆ, vt ipſius rei quæ in promptu eſt ratio, veriſimilitudo, ipſa deniq; veritas depoſcere videatur? Vnumquenq; igitur ſermonem dirigit Dialectica. His ſimilia vidẽtur quæ de Deo Abraham, Deo Iſaac, & Deo Iacob habẽtur in ſacris literis. Nam quòd Abrahã vbiq; locorũ ſe morigerũ & obſequẽtem Deo prębuerit, moralẽ innuit. Iſaac dum ſcientiæ puteos fodit, profundaq; & abdita quæq; rimatur, naturæ indicat philoſophiã. Contẽplationis verò munus Iacob oſtendit, tum ex ipſo nomine, quòd Iſraël ob diuinorũ contemplationẽ appellatus fuit: nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id ſignificat; tum ob inſpe-

cta cœli castra Dei sedes, & angelorũ vias, scalas quippe à terris in cœlum vsq; D surrectas, de quibus in hanc omnes sententiam tam Hebræi, quàm Græci, Latiniq; Theologi plurima disputarunt. Quinetiam ipsa elementorũ natura quandam istiusmodi institutionis figuram ostendere videtur, terra scilicet vnà cum aqua, inde aër & æther, quorum mutuus complexus certos in disciplinis gradus constituere perhibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magistram morum historiam, in his enim mundi partibus res gestæ continentur: atq; illæ vel priuatæ, vel publicæ, vnde œconomia, atq; politica, ex eorum qui sapientiores habiti sunt, exemplo describuntur. Facit verò historia hæc ad institutionem, quoniam exempla ipsa per euentus varios aut hortantur ad imitandum, si præclara sint: aut absterrent à perperàm factis, si malè tractata malè ceciderint. Hoc verò amplius, aquæ varijs ventorum flatibus agitatæ, mores in humana natura varios & inconstantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & consiliorum tempestatibus obuiam ituri simus, per orationis fluxum institutio moralis edocebit: atq; pars hæc illa est, quam Ethicen Greci dicunt, quam vnusquisq; hominum debet secum diligenter examinare, inde sibi, & suis, & pa- E triæ, & vniuerso demùm mortalium generi profuturus. Terræ pariter atq; humori vndequaq; circunfusus est aër, atq; vnà cum duabus quæ simul adhærescunt partibus, nascentium omnium atq; morientium naturas amplectitur: atq; ita aër naturalis indicium est scientiæ. Extra hæc omnia quæ variationi sunt obnoxia, æthereus ille ardor igneus est, in empyreum vsq; cœlum, vt multorum sapientium est opinio, diffusus, quæ quidem est naturæ diuinæ contemplatio, quam Græci theologiam nominant, vltra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuisione Dialectica non immeritò præterita est, cùm ea minimè particularis scientia esse videatur, sed tãquam spiritus harum vnicuiq; partium insita, coalitaue: per eam enim historiã scribimus verisimilem, per eam morum rationes varias edocemus, per eam naturæ vim perscrutamur, per eam demùm ipsam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, vti superius dictum, etiam illi qui disciplinas ad elementorum similitudines diuiserunt, dialecticam, vtpote quæ cuiuslibet institutionis ministra sit, in partem non admisere.

DE IIS QVÆ PER COELVM RORE PLVVIVM ET *aliquot aquarum genera significantur.* F

AEgyptij quidem de disciplinis hoc modo in vniuersum differere consueuerunt. Quatuor verò illas, Arithmeticã per surrectos digitos, Geometriam per arundinem, Musicam per dentes IIII. lingua percussos, Astrologiam per maculosam hinnuli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quòd alijs ea cõmentarijs sunt à nobis explicata. Atq; vt susceptum semel negotiũ peragamus, quamuis alia nunc circumacti via, eandem tamẽ metũ contingere procurabimus. Theologi siquidem nostri cùm antiqua Aegyptiorũ dictata conspexissent, qui cœlum imbre rorulento liquidum in doctrinę significatum pingere instituissent, Mosemq; ex ea quam adolescentes in Aegypto didicerat lingua, figuris huiusmodi passim vsum animaduerterent, ea multa quæ de pluuijs, de fontibus, de fluminibus, de mari, deq; aquis reliquis passim in diuinis literis reperiuntur, ad huiusmodi vetustatis exemplum interpretati sunt: quorum ego commentationes prosequutus, aquarũ de doctrina significationes post Aegyptiacas illas explicare congruum existimaui.

INSTI-

INSTITVTIO.

VTi igitur profati sumus, cœlum Ægyptij rore pluuium cùm pinxissent, disciplinam institutionisque laborem & operam intelligebant: mira etenim est vtriusque rei similitudo. Nam veluti ros in herbas, frutices, plantasque omnes decidens, ea omnia quæcunque molliri apta sunt, humectat, pascit, & liberaliter educat: contrà verò in ijs quę natura proprietateque sua obturata, dura, solida atque repugnantia fuerint, proficere nihil quicquã potest: ita in hominibus erudiendis instituendisque euenit, quorũ ij qui prompto, acuto, & docili sunt ingenio, minimo negotio erudiunt: contrà verò si plumbeũ & obtusum, acque honestis artibus & disciplinis auersum, instituere aggrediaris, nihil prorsus efficias: inuita siquidem Minerua nihil rectè fieri, diciue potest, vt apud Horatium. Ita demũ disciplina cõtumacem nacta naturã, frustra omnino laborabit: sed idonei fundi compos, lætissimæ frugis opulentia lætabit. Sanè Pindarus eius rei, quæ plurimùm ad fœcunditatem faciat, ratione habita, irrigationi similẽ esse laudationẽ dixit. Nam quemadmodum illa plantarum vim auget, & vt lętius proueniant efficit, ita virtus dignis poëtarum scriptis cõmendata mirificum suscipit incrementũ: laudatam enim virtutem gliscere vulgò etiam dictitatũ: contrà verò loca quę aquarũ beneficia non suscipiunt, plurimùm infœcunda sunt. Et diuinæ literæ vbi agri cuiuspiam sterilitatem, desertaque & inhospita tesqua notare volunt, inaquosum dicunt, vt Psalmo LXXVII, Exacerbauerunt altissimũ in inaquoso. eodemque modo sæpius. Quod verò facit ad doctrinæ sapiẽtiæ'ue significatum, in ijsdem literis cùm Psalmographus desiturum in aduentu Christi promptuarium illud vaticinationis donũ præuideret, neque diuinationẽ ipsam quicquã amplius producturam, Psal. CVI, terram frugiferã in salsuginem vertendã oraculo haudquaquã vano præsagiuit. Marina autem aqua ἀτρύγετος Homero dicitur, quòd nullũ ex ea fructũ possis decerpere, propterea quòd adeò est salsuginosa.

DOCTRINA GENTIVM.

EIusdem salsedinis atque amaritudinis causa, marina aqua doctrinam gentium significabat, propterea quòd sine fructu esset, & propter rerũ quę sacris eiusmodi adhibebantur amaritudinẽ, intractabilis, dum neque quidem humanis hostijs abstinebant, & alia dictu fœda faciebant, sceleraque ac turpitudinem omnem dijs etiam suis adscribebant, quorum exemplo lasciuire, & mollia quæque sectari mortales sibi permitterent. Tot præterea deorum marinorum lusus nihil aliud sunt, quàm mera lasciuia, profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, pijs verò syncerisque inuisa & amarissima. Fortè autem Herculis columnæ inhabitabilis terræ finibus erectæ, virtuti documento sunt, non esse à duris terræ laboribus ad vndarum mollitiem atque lasciuiam dilabendum. In has autem aquas Abacũs Propheta armẽtum à Deo inducendum canit, accessurum quippe cultum, & polituram: hoc est, Apostolos per omnem terrarũ orbem profecturos, qui omnia commitigarent, mansuefacerent, & habitabilia frugiferaque redderẽt, amaritudine omni dulcium aquarum corriuio delinita.

DOCTRINA COELESTIS.

PIndarus plerisque locis hieroglyphico vtitur hoc dicẽdi genere, vt cùm canit, χαρίτων ἄρδοντι καλλίστᾳ δρόσῳ, hoc est, optimo pulcherrimoue Gratiarum rore irrigant: id quod odarum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, vt denique per rorem eloquentiæ lepôrem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cùm Mosem audimus cœlum ad audienda quæ loquitur, ac terram etiam ,p-

sam inuitantem, doctrinamq́ suam vti pluuiam concrescere augurantem, eloquium vti rorem pluere meditantem, esseq́ quasi imbrem & stillicidia super herbam & gramina, quæ manifesta sunt doctrinæ cœlestis symbola? Quin & Angelici chori aquæ vocabulo designantur, vt Psalmo: Et aquæ quæ super cœlos sunt laudent nomen Domini. Vnusquisq́ autem Prophetarum simulac os adaperuit, terram irrigat vniuersam, hoc est, vt interpretatur Adamantius, disciplinam in aures & in corda hominū infundit. Dauides autem noster per lignū propter aquarum fluenta plantatum, fœtiferum & opportuno prouentu lętum reddi hominem intelligit, qui diuina præcepta susceperit, quibus ingenia non aliter quàm plantæ aquis irrigantur. Sanè Moysi diuinitùs ab aqua nomen inditum facilè crediderim, qui vberrima diuinarum humanarumq́ rerum omnium doctrina mortale genus in ęterna esset secula instituturus: moys enim Ægyptijs aqua dicitur: quamuis euentus nomini causam dederit, quòd à Thamura Pharaonis filia ex profluente, in quē à parentibus acerbissimi edicti regij metu proiectus erat, diuinæ ita prouidentiæ commēdatus, in cistula iacens exemptus esset. Antiquitas demùm tota disciplinam aquis comparauit: hinc Pegaseus, hinc Castalius fons, hinc vndæ Cephisides, hinc Permessus, Ilissus, Termessusq́ fluuij, totaq́, vt semel dicam, Aonia aquis irrigua: vnde, vt fit in fabulis, non tamen inanibus, D E

Vatum Pierijs ora rigantur aquis.

Apud Virgilium cùm Damœtas & Menalcas ingenij & artis doctrinæq́ suæ periculum alternis cantando fecissent, Palæmon vtriusq́ virtute commendata, demum ait:

Claudite iam riuos pueri, sat prata biberunt.

Musicam porrò Pindari cōmentatores ex aqua fieri autumāt. Et Varro tris Musas ponit, vnam quæ mera tantum voce consistat: alteram, quam aeris icti sonus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu nascitur. Hinc percussa iuuant fluctu littora: hinc dulce etiam petra riuus qui stillat ab alta, vt Theocritianum illud imitemur: ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τίον μέλος, ἢ τὸ καταχὲς τῆν' ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ. Cùm verò tam nostri quàm Ægyptij pluuias plurimùm in doctrinæ cœlestis significatum acceperint, causa ea esse videatur, quòd imbres longè fœcundiores aquis alijs esse, magisq́ nutrire, & celerius confici experimento compertum est. Hinc F
Hesiodus, Theogonia, fœcundum cœlum dixit, propterea quòd, vt interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, Plurimus vt cœlo descendit Iuppiter imbri, omnia terra nascentia fœcundantur. Hinc Menander:

ἐρᾷ μὲν ὄμβρον γαῖα — *Amore tellus imbrium peruritur.*

Eodem modo doctrina ea quæ cœlitùs instillatur, longè fœcundior est, quàm quæ ab hominum opinionibus emanauit. Huiusmodi autē imbribus affluenter omnes alluimur, quicunq́ Christianā sequimur institutionem, ex quo tempore super Hebræos decidere olim desiere: quod non temerè prēmonstratū libro Iudicum eo loco legimus, vbi Gedeon Ephraimita, qui & Hierobaal, Madianitarū Amalechitarūq́ & Arabū viribus Israëlitas omnes opprimētibus, signum petijt à cœlesti numine, quo se populūq́ adhortaretur ad virile aliquod facinus aggrediendum, & se suosq́ de montiū solitudine liberaret, in quibus, patrijs expulsi finibus, extorrē vitā rerum omnium inopia laborātes agitabant: excitatus itaq́ Gedeon oraculo minimè cōtemnēdo, cui tamē haud facilè fidē adhibuerat, ob ita accisas res, vt facilè esset omnia desperare: Sequar te, inquit, sanctissime,

tuæ

tuæ erga nos propēsę voluntatis signū id assecutus, si ros scilicet ceciderit super lanę vellus in area stratum, & terra circùm arida perstiterit: id quod vti petierat, factum est. Subiecit mox Gedeon attestatum: Si ros, inquiens, super terram deciderit, eaq́ue tātum aspersa, stratū vellus minimè madefecerit: cui petitioni Deus cùm iterum annuisset, plenus animis negotium aggressus victoriam est felicissimam consecutus. Hîc, vt interpretantur sapiētes, vellus lanæ populum indicat Israëliticum, terra verò Gentes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui verò ros cœlitùs decidit, Dei doctrinam ostendit, quæ prius Israëlitis diuinitùs indulta est: hos enim solos ros diuinæ legis prius irrigabat: reliquus autem terrarum orbis nulla istiusmodi humoris gutta madefactus, arida prorsus siccitate laborabat. Postea verò quàm secundum accidit postulatum, aruit vellus, terra irrorata est: Hebræis quippe adempta est Prophetarum pluuia, nobis verò per Christi doctrinam diuini eloquij fontes adaperti. Tale aliquid tangit Chrysostomus Psalmo LXXI: sed rem copiose tradit Adamantius. Eodem modo Tertullianus etiam interpretatur locum illum, Et mandatum est nubibus ne
B pluerent imbrem super vineam Soreth, hoc est, cœlestibus beneficijs ne prouenirent in Israëlis domum: subtractis enim charismatum roribus, lex & Prophetæ cessauerunt, neq; vltra Ioannē processerunt. Quod verò ad gētes facit, assentitur huic sententiæ Cyprianus, qui prænunciasse Deum per Prophetam ait, apud gentes in locis quæ inaquosa prius fuissent, flumina postmodum redundatura: & Christum ait, vt doceret, ostenderetq; futurum vt populus gentium succederet, & in locum quem Iudæi perdidissent, merito fidei perueniret, de aqua vinum fecisse, vt ad Christi quippe & Ecclesiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati, venire cessantibus, euenturum ostenderet, qualiter nō temerè, neq; constanter plebs gentium è plateis & triuijs, vt se quisq; obtulerat, cōuocata cōflueret & cōueniret: vinea enim Domini sabaoth domus erat Israël. In eandem significationem aquam vino instillare institutum sacrificio nostro, quę modico temporis momento vinum fiat, vt receptos ad nos populos sentire & facere nobiscum intelligamus. Quamuis longè sublimiore significato, preces quæ huiusmodi mysterio adhibentur, humanam naturā indicent aggregari ad diuinam, vti diuina humanā ad se traxit. Hinc Irenęus de Ebionitis loquēs, qui vnionem
C Dei & hominis non recipiebant: Reprobant, inquit, hi cōmistionem vini cœlestis, & sola aqua secularis esse volunt. Alio tamen modo sentētiaq; longè seciore aquam vino mixtam aiunt ab Esaia, Caupones tui miscent vinum aqua, vt id scilicet innueret, quòd austero amarioriq́ue Dei præcepto iam tum Iudæi illi seniores aquæ dilutionem immiscere cœpissent, multaq́ue laxare, & in commodum suum indulgere sibi, legem adulterantes, cùm alioquin legem obseruare fingerent, & quæ minimi momenti essent, religiosissimè custodirent, quod eis pluribus locis obiectū est à Domino: vt de menthę decimatione, & cameli deuoratu. tum illud apertissimè: Quare vos transgredimini præceptum Dei propter traditionem vestram? Nam, vt inquit Irenæus, non solùm per præuaricationem frustrati sunt legem Dei, miscentes vinū aqua, sed & suam legem contrariam statuerunt, quæ Pharisaica vocabatur, in qua quædam quidem auferebaut, quædam verò addebant, & ex libidine sua interpretabātur, & vt ait Esaias, & Psalmographus subscribit, labijs Deum honorabant, cor autem eorum à Deo procul aberat, cumq́ue frustra colebant, cùm doctrinas & præcepta hominum edocerent.

AQVÆ RELIQVÆ.

QVoniam verò varia admodum est aquarum cõsideratio, operæprecium videtur, priusquàm huic cõmentario finem imponamus, aquas distinguere, singularumq; mox specierum significata pertractare. Primæ autem omnium videntur esse pluuię, de quibus abundè est à nobis disputatum. His nubes necessariò coniunguntur: harum igitur significationes statim subijciemus. Subsequentur inde fontes, mox fluuij, in quos naturæ ipsius impulsu torrentes inferentur: dein construenda erit cataracta. Hinc se offeret mare vastum & magnũ, cuius pars nobis erit persulcanda: ijsq; demùm quę in conspicuo sunt enumeratis, descensus erit in abditam puteorum profunditatem. In vniuersum autem aquę singulæ vel limpidæ tranquillæq; reperientur, vel turbidæ atq; procellosæ: quo constituto, singularum hieroglyphica cõmodius exequemur.

NVBES. PROPHETÆ.

NVbes in diuinis literis Prophetarũ significato passim positæ, in quas scilicet Dei veritas extenditur: atq; hæ dicuntur mandatum Domini audire, & quo tempore quo'ue loco pluuiæ sint effundẽdæ, cognoscere, & à quibus etiam eas suspendere ipsa rex exigat. De quibus, vti superius habetur, Esaia: Et mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem. Domum enim Israël vineam appellat vates diuinissimus, mandatumq; ait nubibus ne super eam pluerent, hoc est, ne Prophetæ oracula sua vlterius in Israëliticum populum conspergerent. Quod autem ad nubem facit, manifestum est eam fuisse multa obscuritatis caligine circumfusam: arcanumq; illud de Christo mysterium, vnde nostra omnis doctrina defluxit, per tenebrosas aquas, densissimis quippe nubibus collectas, Psal. XVII indicari theologi monuerũt. Nam vbi, Et nebulæ puluis pedũ eius, Eucherius nebulas pro mysteriorũ velamẽto hieroglyphicè positas ait. Nam & caligo in id accipitur significatũ, vtpote quę diuinorũ secretorũ operimentũ intelligatur, vt Psal. Caligo sub pedibus eius. atq; alibi, Posuit tenebras latibulum suum. Est & vbi significant perperàm admissorum abolitionem: vt apud Esaiã: Deleui vt nubem iniquitatẽ tuam, & quasi nebulã peccata tua. Eucherius idem, vbi legitur, Velut nubes pertransiuit salus mea, iniquorũ ait tempora significari. Quinetiã propter eandem prophetię duritiẽ atq; difficultatem, doctrinamq; solido velut quodam corpore concretã, ac minimè diffluentem, ex grãdinis metaphora signatam Psal. VII, viri idem diuina mente præditi tradidere. Alioqui nix, glacies, & grando, in diuinis literis plurimùm ponunt̃ pro duritia atq; rigore delinquentiũ. Et quod ait Dominus, Orate ne fuga vestra fiat hyeme vel sabbato: sunt qui per hyemẽ, sordidum quippe & ignauũ tempus, intelligant hieroglyphicè humanã vitam in peccatorũ immunditijs occupatã, scelerumq; voraginibus immersam atq; detentã: per Sabbatũ autem cessationis diem: innui verò dicant, cauendum identidẽ ne cùm dies illa ingruerit, desides & à bonis operibus cessantes deprehendamur. Non enim sufficit non peccare, nisi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis est vetita cõsectari, quàm contumacis facienda relinquere. Ac de niue, & omni glacie, sentit idem Eucherius: de pruina verò secus, quippe quã abstinentiæ symbolũ esse tradit, propterea quòd ea sit in causa vt calor corporis ad salubritatẽ refrigescat: eaq; de causa dictũ, Factus sum sicut vter in pruina. Et quoniam huc incidimus, LXVII Psal. vbi legitur, Et virtus eius in nubibus, Theologi Apostolos identidem per nubes interpretant̃, veluti procul extantes, & supra terrena omnia negotia in altũ euectos, diuiniq; in

super

A super spiritus aqua plenos, qua mox arua, campos, & vniuersam terram inundarent, vnde fœcundissimus bonorum fructuũ prouentus obueniret. Huiusmodi enim pluuiam decidere, & rorulentum imbrem terram irrigare, nostra pietas per preces poscere consueuit.

FONTES LIBRI.

SEquuntur fontes, de quibus Psalmo sexagesimo septimo legimus, Ex fontibus Israel Dei laudes in Ecclesijs emanare: quod ita Theologi accipiunt, vt intelligamus, ex Legis & Prophetarum libris, veluti ex quibusdam fontibus perennibus, Israelitico olim populo Dei doctrinam atq; cognitionẽ affluxisse: ex quibus fontibus viri illi sanctissimi ac Deo pleni multa haurientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apostolos etiam, primos Christianę pietatis doctores à Christo electos, per aquarũ fontes qui repentè apparuerint, interpretes plerinq; designarũt, vbi Euthymius vnanimẽ veterũ sententiã secutus, sæpenumero ait per aquã euangelicæ prędicationis doctrinã significari. Iam quod Dauid ait, Inter montes transibunt aquę, potabũt eas omnes bestię agri: ostendere voluit, B nulla tã alpestria, tamq; inaccessibilia loca fore, in quę doctrina diuinę legis non sit penetratura: nam per bestias plerisq; sacræ Scripturę locis impij ponũtur, & qui nullam adhuc rerũ diuinarũ doctrinã audierunt. Et quòd Leuitico legis lator vasa omnia pollui dicit, in quę pollutorũ morticinium inciderit, exceptis, inquit, fontibus aquarũ, per fontes quippe & cisternas, & castella, & collectiones aquarũ, doctrinã intelligens, & Magistros, qui quòd prauis nonnunquã moribus polluti sunt, nõ tamen prorsus abominandi: de quibus scilicet Matthæus: Omnia quæcunq; dicunt vobis, facite & custodite, secundũ autẽ opera eorũ nolite facere. Ad hęc sextis Hebræorũ castris per XII aquæ dulcis fontes ad Elim repertos, Hieronymus Apostolos XII interpretatur, de quorũ fontibus deriuatæ aquæ, totius terrarũ orbis siccitatẽ rigant. Cõmuni verò scriptorũ omniũ cõsensu, dulcedo aquis præcipuè fontanis attribuitur, quamuis in optima aqua neq; sapor neq; odor vllus à Physicis requiratur. Quia tamen sitientibus, cùm scilicet sicco spuit ore viator, aquæ potus suauissimus accidit, factũ vt poetę dulcis aquę saliente sitim restinguere riuo, inter oblectamẽta ingentia posuerint. Ita illud Deuteronomij cantico expressit, mel de petra dictum super Mose, hoc est, C tam suauẽ tamq; dulcem & amabilem aquã, vt melli similis esse videretur. Chrysostomus quoq; aquæ suauitatem pro melle ex petra prosiliente intelligit, cùm nusquã legatur mel à Mose de petra vnquã eductũ. Apud Dauidẽ verò Psalmo LXXX, Educto de petra melle saturauit eos, interpretes ita dicunt: Pauit Christus IIII millia hominũ septem panibus, quia potauit eos mellita doctrina sua vsq; ad saturitatẽ. Res enim omnes ab eo gestę, præter historiam, mysticũ etiam sensum secum trahunt. Quàm dulcia (canit pietas) faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Petra igitur illa vnde fluebat aqua, vt Apostolus ait, erat Christus. Atq; hic fons ille fertur de quo cecinerit Dauid: Sitiuit anima ma ad Deũ fontem viuum. Esaias, patentem fontem dixerit appariturum. Hieremias, fontem aquæ viuæ derelinquendum conqueratur.

FLVVII CHRISTVS.

SEd enim in fluuiorum metaphoris longè frequẽtius est in diuinis literis Christi significatum: vt eo loco, Fluminis impetus lætificat ciuitatem quam incolit Deus: vbi nostri Theologi flumen Christum esse dicunt, propter dulcissima eius fluenta, de quibus Psalmo primo multa disseruêre. Hinc apud Prophe-

tas legas: Ecce ego ad eos delabor quasi tranquillũ flumen. Et Ecclesiastici 24. D
Ego sapiẽtia effudi flumina: ego quasi trames aquę immensę de fluuio: ego quasi fluuius Dorix, & sicut aquæductus exiui de Paradiso: & quę sequuntur in hãc sententiam. Quinetiam ait Dominus, flumina aquæ viuæ de ventre eius qui crediderit emanatura: quo sapientiam & facundiam intelligi voluit, Ambrosio interprete, quam assecuti erant ij qui diuino afflari spiritu meruissent. Itaq; Apostolorum doctrinã & institutionẽ pręuisam à Psalmographo, Theologi eo loco volunt, vbi, Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina voces suas, habetur. Et per amnes qui per eosdem alueos decursuri erãt, subsecutos doctores accipiunt. Non negarim verò quod tradit Eucherius, flumina nõnunquã pro populo accipi qui nondum in fidem receptus esset: in quam sententiam corriuat ille flumina Babylonis. Iam & Apoc. 17. Aquæ quas vidisti, super quas meretrix illa sedet, populi & turbę & gentes sunt, & linguę. Eòdem tendit Esaiæ dictum, cùm beatos appellauit eos, qui super omnes aquas seminarent. Apud Abacũt a prophetã legas, fluminũ terra, scindetur, quod de Hierosolymis dictum Græci tradũt, quę scilicet fuerit Prophetarũ patria, qui fluminũ instar eam irrigabant, E
sed ad Iesu Christi aduentum hiatura esset, & rimis aperienda, omnisq; humor alueo ita fatiscente defluxurus, penitusq; defecturus, futurũ scilicet vt pristina exaresceret vaticinatio, quod euentus cõprobauit. Quod verò sexto supra centesimũ psalmo legitur, Deserta reddidit flumina, & aquarũ fluxus in sitim transmutauit, flumina scilicet exiccauit, & quæ terra prius erat irrigua vliginosaq;, ita desertam reddidit, vt prorsus sterilesceret, & aquarum venas abundantes ita obturauit, ne vlla inde potio, sed sitis potius prosiliret, Euthymius Græcus ipse ad Græcos philosophos referri dicit, qui scilicet cùm eloquentiæ quasi fluminibus & disciplinarum varietate & copia redundarent, omni demùm sapientia destitui visi sunt, cùm illiterati ac pisca tores homines eos represserunt.

TORRENS.

ACcedit huc torrens, cuius significatũ ita refertur ad eloquentiã, vt torrens facundia veterũ scriptorũ sententia dicta sit ea dicendi vis, quæ magno dictionis impetu decurrit, quã in Pindari cõmendationem ita describit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas, F
Feruet, immensusq; ruit profundo
Pindarus ore.

In diuinis verò literis mentio fit de quodã deliciarũ torrente, Psal. supra XXX quinto, pro quo plenissima Christianę doctrinæ fluenta intelliguntur. Torrentem autem dixit Psalmographus, ob tempestiuã doctrinam, quæ à Christi ore loco & tempore diffluebat, propterq; eius in suadendo & arguendo vehementiam, affluentissimamq; vim. Quin & propterea ea multa, quę de propheticis sermonibus collecta in vnũ adducebat: fluit enim ad tempus torrens, et vehemens est ac violentus, & ex multiplici aquarũ cõcursu corriuatur: vnde ait Eucherius, per torrentes insignium prædicatorum eloquentiã significari. Alioqui torrens in ijsdem diuinis literis pro concupiscentiæ stimulo ponitur, quæ vel difficulter superetur, vel in profundum trahat, de quo plura inferius. Nam hîc præterire nõ est animus locum in Psalmo, Sicut torrens in Austro, quã exultantis esse vocem, inquit Eucherius, & ex vitiorum vinculis ad libertatem, conuersionemq; redeuntis, qua postulat vt diuinæ aspirationis auxilio atq; ope, ex peccatorũ captiui-

A ptiuitate ſoluatur, ſicut conſtricti glacie torrentes, Auſtri tepore ſoluuntur.

CATARACTA.

EST & diuinarũ literarũ proprium, vehementiã vel in ſermone, vel in opere, aut alia quapiam vi, per cataractã ſignificare: atq; hęc ea eſt cataractarũ vox, cuius mentio habetur Pſal. LXI. Eſt verò cataracta, aquatici cuiuſdã aluei coarctatio, vbi aqua in anguſtum vel natura, vel arte collecta, aut ſpontè, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atq; etiam fragore prorumpit. Sedenim quæ à natura eſt cataracta, nihil aliud quàm ſtrepitum & impetum præ ſe fert: eaq; eſt naturalis eloquentia ſermoniſúe copia, nullo ſtudio, ſpontè profluens. Quæ verò arte conſtruitur, & vim & efficacem operum vtilitatem ſuggerit: atq; huiuſmodi eſt dicẽdi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atq; exercitatione cõparata.

MARE.

QVemadmodũ autem fonteſq; fluuijq; omnes in mare decurrunt, ita nos dictionis ordo deuexit in pelagus. Vt verò loco hoc ea prætereamus, quę multa ſuper mari ex Ægyptiorum doctrina in Piſce diſſeruimus, contenti nunc erimus

B aliquot tantùm locis, quos ex diuinis literis eruemus.

PERDITIO.

ID verò cum primis proprium eſt maris ſignificatũ, vt perditionis indiciũ ſit, ob ipſam quippe profunditatẽ, vtpote quę idonea admodũ ſit ad ſuffocandũ. quãquã alia de cauſa mare apud Ægyptios pro pernicie ponebatur, vt ſuo loco docuimus. Quod ad perditionẽ attinet, eo ſignificato Theologi Prophetã aiũt Pſal. XVII canere, ſe de aquis multis eductũ. Paſsim verò interpretes, exundantes fluctus pro calamitatum exceſſu accipiũt: & per turbulentas aquas ſupremã quędã doloris oſtendit vehementia, quę omnẽ reſpirandi facultatẽ exuperat: vt Pſal. LXVIII affixũ ſe clamat in profũdo luto, vnde nulla ſe vi poſsit expedire: rapidiſsimis demum vorticibus deuoratũ, in imam maris ſedem deiectũ eſſe, in quem vſq; locũ tempeſtas etiam accedat, quę arenas omnes æſtu cõmiſceat atq; perturbet: qua quidem nulla maior deſcribi poteſt inquietudo: primò eñi aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem: mox limũ, cui affixus inhæreſcat: inde maris amaritudinẽ, & immenſas vndas: poſtremò eas ſęuis tempeſtatibus agitatas: meritò itaq; paulò pòſt ſe de profundo huiuſmodi liberari ſupplicat, ne tanta

C rerum vexatus perturbatione deficiat.

HOSTILIS IMPETVS.

APud eundẽ hoſtilis impetus, & ſubitaria quędã oppreſsio, per aquã indicatur, Pſal. CXXIII, Cùm exacerbatus eorũ furor in nos debacharet, ſanè aqua demerſiſſet nos. quod vt magis exaſperaret, addidit: Torrentẽ pertrãſiuit anima noſtra: vbi impetuoſos inexpectatoſq; hoſtiũ inſultus incurſu repẽtino proruentes, torrenti turgido cõparauit, quem tamẽ auxilio Dei fretus tutò pertranſierit. & quaſi parũ adhuc dixiſſet, ſuperaddidit: Sanè pertranſiuit anima noſtra aquam intolerabilem, ingentes quippe rerum difficultates atq; pericula. Tale aliquid apud Maronem legas: *Diluuio ex illo tot vaſta per æquora vecti.* Idemq; alibi nubem belli dixit, vtrunq; deſumptum ex Pindaro. Iſthmijs enim ἐν πολυφθόρῳ σαλαμὶς διὸς ὄμβρῳ. & alibi: ὅσις ἐν ταύτᾳ νεφέλᾳ. Apud oratores hiſtoricoſq; turbines & procellas ſæpe pro bello poſitas inuenias. Cauſa verò cur aqua vehementiores indicet ærumnas, ea eſt, quòd pericula caſuſq; reliqui corpus ſoleant ex vna aliqua parte labefactare: aqua verò vniuerſo ſtatim corpori circũfuſa, omnibus eueſtigiò membris impedimento eſt, atq; vndiq; oggerit difficultatem atq; moleſtiam.

ÆRVMNÆ.

D

HInc Psal. LXXXVII, vbi legitur, Omnes fluctus tuos induxisti super me: interpretes per fluctus, perturbationes & ærumnas omnes intelligũt, quæcunq; affligere possunt humanũ genus, quibus omnibus Christi esset humanitas obnoxia: in eius enim persona dictum id autumãt. Fluctuare autem verbum sæpe pro perturbari ponitur. Sedenim aliquando pro timore posita fluctuatio, vt Psal. LXI, Ecce enim ipse Deus meus assertor meus, & adiutor meus est, quare non amplius fluctuabo: id est, nihil est quod vlterius pertimescam.

DILVVIVM.

ACcedit huc diluuium, de quo Psalmo XXVIII, Dominus diluuiũ inhabitare facit: siue vt alij reddidere, Diluuiũ sedat: vel, Tempore diluuij regnũ obtinuit. Vtcunq;, significatum ad humanam pertinet salutem: quoniã hîc gentes intelliguntur quæ in suarum inundatione cupiditatũ, in vitiorum pelago & humanorũ affectuũ voraginibus demersæ detinebantur, quæ mox à Domino exemptæ seruatæq; sint. Alio verò loco, psalmo quippe XXXI habetur, Diluuiũ aquarum multarũ proximè ad eum nõ accedet: per huiusmodi aquas supra modum exundantes, cùm scilicet excrescentia ripas flumina prætereũt, vel mare turgidum per littora spatiatur, quas suprà memorauimus calamitates intelligi volunt. Ita Euthymius, & pleriq; alij sentiunt. E

ABYSSVS.

EOdem modo vbi fit de abysso mentio, vastũ calamitatis pelagus figuratur: vt Psal. XLI, Abyssus abyssum inuocat: quod ita accipiũt, profunda atq; vasta calamitas vastiorem aliam semper vocat calamitatem, quod alij dixerunt malorum hydram, cùm scilicet aduersæ res cladesq; continenter ingruunt, ac velut vnda superuenit vndæ, aliæ post aliam succedunt. Sunt qui dictum ita interpretantur, vt vniuscuiuspiam rei magnitudo alterius inuocet magnitudinem: vtpote, peccatorũ cumulo necessarium esse ingentẽ cumulum misericordiæ. Alij per abyssos hos nouam & veterem diuinarum institutionũ doctrinam intelligunt, profundissima enim vtraq; est, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, psalmi dictũ huiusmodi citans, profunditatẽ inquit Scripturarũ inde colligi. Neq; illud nõ probat, vt vetus Testamentũ noui egeat auxilio, & veteris nouum. Quin & humanam mentem vnicuiq; abyssum esse dicit, quia nequeat semetipsam ipsa comprehendere, nisi superioris abyssi ope subleuetur, vnde scilicet affulgeat lumen quo alti profundi tenebras discutiat. F

LAMMA FOSSA'QVE.

AB abysso haud multum dissimilis est alia aquarũ species lacunosa, eaq; plurimùm turbida, cœnosa atq; fæculenta, quæ nimirũ pro cladibus & ærumnis accipi solet. Ita dictũ Ezechielis interpretantur, vbi Dominus ad Hebræos: Aperiam sepulturas vestras, & educã vos de Babylone. frequenter enim in diuinis literis pro vna eademq; re ponũtur, sepultura, vorago, infernũ, abyssus, fossa, lacus, & similia. Psalmo XXVII, Similis descendẽtibus in lacũ, nonnulli pro fundissimas fossarum altitudines intelligunt, vnde non detur emersus: nõnulli sepulchra foueis excauata. Sedenim Psal. XXIX, Seruasti me ne deciderẽ in lacum, quod foueam alij, alij puteũ vertêre: Euthymius ineuitabile periculum exponit, quippe voraginẽ, in quam qui fortè inciderit, suis ipse viribus nequaquã possit euadere. Alibi exauditum se ait Propheta, vt de lacu profundissimo sordidissimoq; extraheretur, quod maxima vitæ discrimina, quæ diuinitùs euaserat,

A rat, declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi, liuidissimam loci putredinem ostendit: ea verò est quæ animas nostras eò demersas tenaci veluti cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat se de luto eripi, ne affixus in palude putoreq; illo perpetuò recumbere adigatur. atq; hæc de turbidis.

LIMPIDÆ.

AQuæ verò limpidæ perspicuæq; omnes, dubio procul pro doctrinæ symbolo, vti ostensum est, accipiuntur. Doctrina autem omnis vel in cōspicuo est in ore quippe ipso, vel in mentis recessu. Hinc ea quę manifestè patent, perspicuis et nitidis, neq; admodum altis profluentibus comparamus: quæ verò in arcanis habētur, aut solo concipiuntur intellectu, ea vel nubium, vti superius, dēsitati, vel puteis, vel altioribus vndis similia sunt. Transfertur autem commodissimè hæc aquæ claritudo atq; obscuritas ad humanum animū: eaq; metaphora, quod syncerum, apertum, manifestumq; & perspicuum est, candidum appellamus: propterea quòd huiusmodi propémodum est aquę purę conditio, vt superficiem habeat claram atq; perspicuā. Hinc Pindarus Pythijs, Arcesilao can-
B dida præcordia dixit, λευκαῖς πιθήσαντα φρενίν. Contrà verò quæ abdita, incognita, & in intima mentis penetralia recōdita, ab eiusdem aquę similitudine, obscura, nigra, vel alta nuncupamus: vt quęq; enim in aquis profundiora sunt, eo videntur obscuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia, φρένας quippe μέλαινας, ob taciturnitatem, & consiliorum occultationem. Et Virgilianus Æneas premit altum corde dolorem, quem nullo scilicet signo manifestabat.

PVTEI.

ET in huiusmodi significatum diuinæ literæ puteos plurimū ponere consueuerunt. Hinc Isaac puteos tot fodit, tot purgare aggreditur, tot nouo labore aperit, quę omnia mystico sensu vitæ, quam sequi debemus, doctrinā indicant. Nam & Philo eo loco, Quę foderant pueri patris eius, ingesto rudere obstruūt Palæstini, fossuras puteorum auspicia esse disciplinarū ait. Eæ verò in pacatissimo contemplatiuæ philosophiæ recessu cōmorantur, vbi tranquillæ, placidę, leniterq; fluentes aquæ castissimè lasciuiunt. Non negarim autem puteū in diuinis literis esse etiam vxoris hieroglyphicū: nam eò Theologi nostri trahunt Salomonis pręceptum, Bibe aquam de vasis tuis, & de puteorū tuorum fontibus.
C Iam Bersabee nomen septimus puteus interpretatur, quæ septima fuerit Dauidis vxor. Propter aquas educatum se Dauides plurimum gloriatur, sed perspicuas, viuas, dulces, & placidè prolabentes aquas: quæ nobis quoq; sunt identidem adeundæ, si modò illos adeamus puteos in quos Palæstini terrā nō ingessērint, in quos scilicet, vt hoc obiter interpretemur, inuida ac periniqua hæreticorum factio suæ turpitudinis cœnum non admiscuerunt: quicunq; enim suam vberrimis his limpidissimisq; vndis sitim expleuerit, aut cœlestem exceperit rorem, fontes melle fluentes hauserit, nubium harum imbrem collegerit, inq; auctos ijsdem imbribus fluuios demersus lauet & volutetur, æstuosos is cupiditatum ardores extinguet, membris morbos qui sensum obstupefaciunt, expellet, animiq; podagram, bonorum quippe operum impedimentū, elidet, omniq; demum labe perpurgatus, nulla corporis fæce sordidus, situ obsitus nullo, nulla deniq; labe contaminatus, ipsam æthereæ puritatis claritatem induet, & superis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinæ decreto liberalitatis assequetur.

PIERIVS VALERIANVS AD M. ANT. PASSEREM, PATAVINVM PHILOSOPHVM PROBATISS. DE IIS QVÆ PER ISIDEM, ET IVGERIS QVADRAM, ET PICTVRAS aliquot alias significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. D

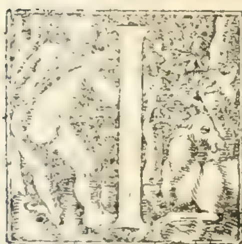

Olim putes, eruditissime M. Antoni, dedicationem hanc meam de Iside, deq; iis quæ similitudine quadam ad Isidis argumentũ in comitatum sese adiunxere, ideo tibi factam, vt sperarem te aliqua hinc obligatione mihi deuincire, cùm mihi potius persuaserim, multum me acquisiturum, tibiq; plurimũ debiturum, si cõmentationes has meas, qualescũq; sint, suscipere dignatus fueris. Nam quid ego vel meditari, vel continua lectione consequi vnquam potuerim, quod eruditionis cuiuspiam nomine venditari mereatur tibi, cui totus sit calathus ille domi, vnde omnia possis largissimè depromere? Non enim te solis medicinæ philosophiæq; terminis cohibuisti, sed longè vlterius progressus, variarum insuper rerum minimè protritarum doctrinam ita tibi comparasti, vt de quacunq; re proposita, & eruditè loquaris, & eruditionem ipsam mira sermonis iucunditate noueris conuestire. Quin poetas, historicos, polyhistorasq; omnes ita tibi familiares effecisti, vt nihil tota in encyclopædia sit, quod te lateat, quod non in promptu habeas, proq; loco & tempore vtaris quàm felicissimè. Quare nihil aut parum legendis nostris profecturus es, nisi quantum amici virtutibus tuis deditissimi nugas amas: & qui amant, Ouidianum illud obiectare solent, E

In facie næuus causa decoris erat.

Sit vtcunq; non debui ego, quantulumcunq; præstare potui, quin ad te mitterem hæsitare, aut propémodum expauescere, qui scirem quantum inde lucri facturus essem, qui rem quidem imbecillam admodum & infirmam offerrem, sed quæ apud tam peritum, tam prudentem, tam probum, eundemq; humanissimum amicum ita accipi posit, vt vigorem firmissimasq; vires sit consecutura.

DE ISIDE.

ISIS dea quæ fuerit, quantoq; cultu à veteribus veræ pietatis nescijs, sed rerum humanarum peritissimis, suscepta, quot superstitionibus celebrata, iam omnibus innotuit: quare nos circa hieroglyphica eius tantùm immorabimur. F

QVADRIENNIVM.

PEr eius effigiem inter alia significata Ægyptij annũ suum, qui scilicet quatuor annis solaribus constabat, indicabãt. Erat verò muliebre simulacrum patrio paludamento vestitũ, vt paulò pòst dicetur, quod & anni, & ipsius Dei signum habebatur. Isis in cœlestibus astrũ est, Sothis Ægyptiaca lingua nuncupatum, ἀστροκύωνα Græca, quasi astrocanem dicas. corruptã eam dictionem multis in locis inuenimus. Is idem apud nos Sirius est, eademq; Canicula, quæ stella sub mento Canis est, vt Aratus obseruauit: quamuis alibi ex Eusebij obseruatione diximus, Solem & Siriũ eundem accipi. Simpliciter verò stellam hanc in Isidis honorem Ægyptij colebant, quòd ortu suo ingentes apud ipsos pluuias concitare solet, quibus Nilus crescat, vnde sibi victui necessaria comparabãt: qualem honorem & Leoni habitum eadem de causa, ipso Leonis cõmentario declarauimus. Cur verò annũ ex hieroglyphico huiusmodi intelligerent, causa est, quòd Ægyptij annum ab istius sideris ortu auspicabantur. Oriri verò in Ægy-

1 in Ægypto ſolitus XII. circiter Calend. Auguſti. Sed hoc de vertente, de proprio inferius.

LVNA.

PLutarchus verò & Euſebius, qui veluti Solem Oſirin, ita Iſidem Lunam ex Ægyptiorum dictatis eſſe contendunt: eam hoc hieroglyphico deſcribunt, vt cornua taurina, veluti nouæ Lunę ſpeciem geſtet, nigraq; amicta palla, per la tebras & obſcura loca Solem appetere, atq; vnum ipſum cõcupiſcere videatur. Vnde factum eſt, ait Plutarchus, vt in amatorijs, quemadmodum apud Theocritum eſt, Lunam inuocarent. Eudoxus enim Iſin rebus amatorijs opitulari dicit. Hinc apud Ouidium, Arte amandi, legas:

Multas illa facit quòd fuit ipſa Iouis.

Porrò Luna cùm ſit noctis domina, noxq; voluptarijs illecebris & Veneri ſacra, quæ, vt alibi dictum, latebris & ſpelęis gaudet, hieroglyphicè plurimùm cum ijs quæ Veneri attribuuntur, congruit. Amatores enim apud Maronem,

Secreti celant calles, & myrtea circùm Sylua tegit.

3 Hinc legas apud Euſebium, voluptates, atq; eas quæ fortè omniũ maximæ cenſeantur, ſi aſpexerimus, aut quod riſu dignum, aut viſu turpiſsimum eſt, aduertimus: quocirca vel erubeſcimus, vel occultare properamus. Id autem impendiò cauemus, vt hæc omnia nocti cõcredamus. Celari enim, vt elegans poëta dixit, vult ſua furta Venus.

MATERIA FORMA'QVE.

CVm verò Iſis materiam etiam myſticè ſignificet, Sol verò formam, vel agentem vim, Lunaq; Solem ita ſuũ obſeruet, eiusq; ſemper radios excipere quęrat, quibus illuſtretur, videor Platonis illud intueri de ſponſa, quę veluti proſtituta ſponſum expectat auidiſsima, vnde rerum ſpecies, atq; nouatus concipiat, & loco reddat, vti Luna lumẽ acceptũ mutuò, quo poteſt ſtudio reſtituit. Atq; hæc ita obſcura hieroglyphicum eſt materiæ, quæ nullam adhuc formam ſuſceperit. Figuræ autem variatio in Lunari globo materiam apertè ſatis commonſtrat, quæ veluti cera mollis, nunc hanc, nunc illam impreſsionem ex quocunq; ſigillo ſuſcipere apta ſit. Hinc tęniæ illæ varię multicoloresq; Iſidi dicatæ, nõ ſeptem tantùm eas Lunę facies, quas Græci φάσεις dicunt, ab Heliodoro ita nuncupatas, συνόδους, γέννας, ἀνατολὴν, μηνοειδῆ, διχοτόμους, ἀμφίκυρτον, καὶ πανσέληνον, ſed etiam vim eius quæ circa materiam verſatur, indicant, qua ſcilicet gignit omnia, & omnia concipit: lucem quippe, tenebras, diem, noctem, vitam, mortem, principium, finem. Quis enim aſsiduam in Lunari facie varietatem non admiretur, dum eam nunc euaneſcentem, vt Heliodori ſententiam interpretemur, nunc corniculatã, nunc diuiduam, nunc protumidam, nunc plenam cõtemplatur? Ignium deniq; facie varia, quanto lõgius faceſsit à Sole, tanto largius colluſtrari, parte luminis compotem, parte altera caſſam, proq; oris circumuerſione fulgoris ſpeciem variare, ſiue id alieno irradiata lumine faciat, ſiue proprio præpetiq; candore, vt Chaldæi arbitrantur. Cleomedes enim libro De cœleſtium orbium contemplatione ſcribit, inter Beroſi placita contineri, corpus Lunæ pilam eſſe dimidia parte candidã, altera cæruleã: partemq; illã candidã proprietate quadam τῆς συμπαθείας ad Solem ſemper cõuerti, vnde quo magis illi ſuccedit, luminoſam illam partem à nobis auerti magis: quo verò longius abſceſſerit, eo magis oculum noſtrũ in amborum medio ſiſti, partemq; candidam nobis aduerſam fieri, ac perinde ſeſe exhibere conſpicuam. Tangit idem Apuleius in Deo Socratis.

PRINCIPIVM. D

OSiridis verò tæniæ nulla fucabantur vmbra, sed vndecunque micantissimæ splendorem nitidum præ se ferebant. Nam cùm illæ principij symbolum essent, idque virtute sua purum nitidumque sit, neque vllius rei admistione labefacte-tur, nihil preter candorẽ ostentare par erat. Sacerdotes autem illi cùm has semel in manus suscepissent, eas euestigiò recondebant, non amplius videndas attre-ctandas'ue. Isiacis verò sæpius vtebantur. Tenias autem Grecã vocem sic inter-pretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse laneum capitis honorati. Hinc En-nius Alexandro:

Volans de cœlo cum corona & tænijs.

Sed vt rei philosophiã in albis hisce tænijs explicemus, manifestum est rerũ o-mniũ principiũ ab omnibus sanæ mentis hominibus ad Deum referri. Album autem est prima veluti materia quædam, in quam colores, quotquot volueris, perinde ac in vniuersalem illam possis omnes species inducere. Hinc ad Dei cul tum alba plurimùm indumenta omnium penè nationum consensu adhiberi so-lent, semperque albus color sacris accõmodatus. Atque ideo ait Persius: Quãuis al- E bata rogarit. Sed quid indigemus Persio, si Assertoris nostri indumẽta, cùm glo riam suam vellet discipulis patefacere, alba sicut nix apparuêre? Apud Ciceronẽ II. de Legibus: Color albus præcipuè decorus Deo est, tum in cæteris, tum ma ximè in textili. Et nostra pietas canit, vt linteas, easque purissimas induti tunicas, sacra Deo caneremus. Sed quoniam præcipua annorum, mensiũ, & dierum hie roglyphica tam significata quàm significantia, desumuntur à vario cœli motu, præteritis multis, quæ per figuras varias indicabantur, nec vulgo tamen, sed so-lis sacerdotibus Ægyptijs innotescebant, ad cœlorum perindeque circulorũ con-siderationem progressi, reliqua quę de temporibus significantur, per horum fi-guras explicabimus.

DE CIRCVLO.

Irculi significata non apud Ægyptios tantùm in vsu fuêre, sed & apud nationes alias multifariam accepta: quare separatim suum, hoc est, hunc locum sibi deposcere visi sunt.

ÆTERNVM PERPETVVM'QVE. F

NAm quod modò in Osiridis tænijs dicebamus, has vtpote albas principiũ indicare, vnus quippe circulus descriptus, aut simpliciter, aut alteri cuipiã picturæ signo'ue circumductus, nunc semper, nunc perpetuũ & æternum, nunc omnia, quippe τὸ πᾶν significabat, nempe quòd in ea figura neque principiũ, neque finem inueniri sit, quod æternitatis est proprium: & quia omniũ est figurarum capax, vniuersitatem ipsam intra se complecti videtur. Ab huiusmodi autem cir culari ambitu exactè peracto, videlicet cùm Sol à matutino horizonte digres-sus, eòdem redierit vnde ferri cœperat, diuinæ literæ tota die pro perpetuo po-suerunt: vt Psalmo LXXI, Vt cantem gloriam tuam tota die: vbi Symmachus, pro lectione quæ est, Tota die, Perpetuò reddidit.

DEVS.

CVius etiam principij finisque nusquam apparentis ratione habita, Ægyptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant. Persæ verò (quod non ab-surdum est repetere) cùm Iouem cœli dominũ dicerent, sacrificia illi se facere pu tabant, vbi celsissimã speculam conscendissent, Iouemque cœli circulum nuncu-passent.

A paſſent. Tranſijt idem mos ad Turcas. Hinc ab alta quaq; turri matutinales illæ acclamationes, quarum ſenſus eſt, Deum fuiſſe ſemper, futurumq; ſemper: neq; quicquam aliud, niſi quòd ſuum etiam ſalutant Mahometum. Sarraceni quoq;, & plereq; alię nationes Deum circulum appellabãt: atq; hinc ſempiternum exprimi contendebant.

ADORATIO.

EA de cauſa Pythagoras circumactu corporis adorandum iubet, his verbis, προσκυνεῖν περιφερόμενος. quod Plutarchus ad imitationẽ cœli perpetua vertigine circumacti fieri putat: quanquam nonnulli dictum ad rerum humanarum varietatem, aſsiduamq; mutationem, in quibus nihil ſtabile, perpetuumq; ſit, arbitrantur. Sedenim quod ad corporis conuerſionem pertinet, multarum is gentium mos fuit, idq; Propertiani loci aperit intellectum, libro primo:

Ante tuos quotiens verti me perfida poſtes, Debitaq; occultis vota tuli manibus?

Quod dubio procul adorationẽ ritè factã innuit. Tale aliquid apud Suetoniũ inuenias, vbi de Lucio ait, de Vitellij progenitoribus loquẽs: Idem miri in adu-
B lando ingenij, primus Caium Cæſarem adorari vt Deũ inſtituit, cùm reuerſus ex Syria nõ aliter adire auſus eſſet, quàm capite velato, circumuertensq; ſe, deinde procumbens. Fuit verò Numę inſtitutum, vt adorantes Deos, in orbem ſeſe verterẽt, deinde verò ſederent. Pręterea cõuerſio illa, & totius corporis circumactio, nobis documento eſt, nihil ex humanis rebus firmum eſſe & ſtabile, & vtcunq; vertat Deus, reuoluatq; vitam noſtram, id iucundè ac libenter admitti oportere. De ſeſſu autem in Cynocephali cõmentario dictum, ſitum huiuſmodi ad diuina pertinere. Id verò minimè prætereundum, fieri ſolitam eam corporis conuerſionem à ſiniſtra in dexteram, ad ipſius mundi imitationem, cuius ortus, vt & Plinius & nonnulli alij tradidère, ab læua parte eſt in dexteram præceps. Quare iocat Plautus, Gurgulione, dicente Phædromo: Quò me vertã neſcio. ſubiungit Palinurus ſeruus: Si Deos ſalutas, dextrouorſum cenſeo. Ce Camillo memoriæ proditum eſt, cùm ſe ad dexteram conuertiſſet, vt mos erat Romanis adorantibus, ſubitò eum lapſu cecidiſſe, quod omen ad damnationem, qua poſtea oppreſſus eſt, pertinuiſſe creditũ, omnia eo populo ſuperſtitioſius æquo perpendente. Quodq; ad huiuſmodi circuitum in adoratione pertinet, notũ ex
C hiſtorijs eſt, quàm prudenter Marcellus ad Capidium Ciſalpinę Galliæ vicũ ſe geſſerit. Nam cùm impetũ in Gallos faceret, retroactus ab equo ob hoſtium clamorem perterrefacto, circuitum eum adorato Sole, vt Romanis in pugnæ principio facere mos erat, de induſtria feciſſe ſimulauit, ne apud ſuos mali ominis religionem excitaret. E contrariò Galli ſiniſtrorſum, & in læuã partem religioſius fieri ab adorantibus conuerſionem corporis arbitrabantur, de quo ita Plinius: In adorando dexteram ad oſculum referimus, totumq; corpus circumagimus, quod in læuum feciſſe Galliæ religioſius credunt.

PERFECTIO.

DEniq; apud veteres obſeruabatur, vt facto ſacrificio, circulum in ara illinerent ex hoſtiarum ſanguine, quẽ phiala religioſiſsimè collegiſſent. Idq; erat ſacrum illud verbum τελέωσαι, quod perfectionis indicium eſſe dicebant, quòd figurarum ea ſit vndecunq; perfecta.

ANNVS.

QVi verò per circuli deſignationem annum intelligi volunt, vt manifeſtiora prętereamus, eius potiſsimũ aurei circuli ratione inniti videntur, quẽ de bi-

mandij sepulchro & Cambyses & Persæ sustulerũt: erat enim ille trecentorũ & D
sexaginta quinq; cubitorũ ambitu, cubiti vnius latitudine, singulis anni diebus in singulis cubitis exculptis, per astrorũ ortus occasusq;, quidq; ea secundũ Astrologos obseruata significarent: cuiusce rei quędam propemodum vmbra habetur Patauij in Palatini palatij aula, vbi corona supernè circũcirca ducta, Zodiaci primùm totius figuris insignis, mox gradibus suis distincta, quorum vnicuiq; adpictæ sunt certæ rerũ imagines, quæ pueri gradus eius emersu nati, modò ingenium, modò sortem indicent: quarum ego testimonijs sæpe vti soleo hieroglyphicis meis fide facienda: nam Ægyptium quid omnino sapere videntur.

POEMATIS GENVS.

AD anni autem similitudinem poëmatis etiã genus Circulus appellatur, cuius Aristoteles Analyticis meminit. Id alij alio exposuerunt modo. Sed nimirũ poëma illud Circulus appellat, cuius finis idem est cũ principio: cuiusmodi est Catullianũ epigramma in annales Volusij, & alterũ in Noniũ Strumã, & vnum etiam in Mamurrã & Cæsarem. Euthymius sanè circulares eos psalmos vocat, qui eodem finiunt versu quo cœperãt, cuiusmodi est decimus octauus supra centesimũ: Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam sempiterna est eius misericordia. Fieriq; solet, vbi sententiã aliquam insigniorem quærimus in audientis animo quasi aculeũ quendam è repetitione productum affigere, vtq; tenacius memoriæ inhærescat, affixum ita relinquere. E

CONTRARIETAS.

MOtuum verò qui est in circulis natura considerata, in causa fuit vt periti Mathematicarũ, contrarietatem hieroglyphicè significare volentes, duos iuxtà sese contingentes circulos describerent, quales in quibusdam machinis fieri videmus propter vnius incursationẽ aduerso motu alterũ circumagi, atq; ita manifestam discordiam apparere: quam in adolescentiæ nostræ delictis, amore in indignationem conuerso, ita ex Aristotele descripsimus:

Non aliter motas concurrere ad oscula vidi
Hinc atq; hinc geminæ si coiere rotæ,
Quæ simulac primis sese tetigere labellis,
Pars ea quamprimùm, quæ veniebat, abit:
Fitq; ex concursu facies contraria primæ, F
Machina versa meo qualis in igne fuit.

SVMPTVS PVBLICI PRIVATI'QVE.

ORbiculi quidam numismatum speciem referẽtes, quos in aliquot pyramidibus & obeliscis excisos videas, pecuniam indicãt in opere construẽdo erogatam: qui si fuerint in orbem dispositi, sumptũ eius operis significare aiunt publicum fuisse: sin parallelari quodam ordine sculpti, priuatam impensam significare contendunt: quæ tamen interpretamenta iuniorum quorundam esse nõ inficior: nam apud veteres nihil tale interpretatũ inueni. Exigeret hic locus, vt de circulis quibusdã mutua cõplicatione cõiunctis, qui disciplinarũ hieroglyphicũ constituunt, rationẽ subiungerem: sed quoniam argumẽtum illud alio cõmentario, quod Illustrisimo reuerendissimoq; Herculi Mant. inscripsimus, latè satis explicatũ est, ad sphærã nunc, & figuras aliquot istius cogitationis cõuertemur.

DE SPHÆRICA FIGVRA.

PEr circulum superius Deũ à nonnullis intelligi docuimus. Cæterùm si qua Deo

Deo forma similitudo'ue adscribi possit, longè côuenientius sphærica illi figura accômodabitur. Meritò itaq; Xenophanes mundum illum archetypû sphærã appellauit: veteresq; pleriq; veræ theologiæ scientiã nondum assecuti, nihil esse aliud Deû, nisi cœlum ipsum, & cœlestia ista arbitrabantur. Sed & Salomon ad Deum conuersus, Exaudi ô cœlum, dixit. Deos tamen, vt nostrorû interim oracula missa faciamus, neq; mensura, neq; forma vlla côprehendi posse dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo veræ doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

ÆTERNITAS.

ITaq; rectè cùm per hieroglyphicum sphæræ Deum intelligerent, æternitatem quoq; eadem figura descripserunt. In numo enim Faustinæ, quam retulerant inter diuos suos, sigillû est cû sceptro super sphærã sedens, dextera exporrecta, cum inscriptione, ÆTERNITAS. Eadem inscriptio in numo altero, vbi dea summis læuæ digitis pallam tollit, dextera sphærulã porrigit. Cùm verò mundi ipsius figura in orbê côglobata perhibeatur, pleriq; veterû eo signo credidêre, mundum identidem principio caruisse: quod'q; in diuinis Græci reddiderunt ἀπ' ἀρχῆς, ab ęterno hi sunt interpretati. Quib. Magnus Basilius egregiè respondet, atq; inter alia, figuræ huiuscemodi principium, quod incompertû illi putant, & scholis omnib. declamitant, à centro is esse demonstrat. Apud Romanos quoq; perpetuitas est per sphęrã indicata: vt in sphera illa quæ cû caduceo & pharetra transuersis, virgaq; cui palliolû appensum est, dexteræ'q; consertæ, in numo quê Cæsari cudit L. Buca, in cuius altera facie inscriptio est his literis, CÆSAR DICT. PERPETVO. Sanè perpetuitas ex sphæra, autoritas verò Dictatoria quę illi consensu atq; concordia ciuiû demandata fuerat, per insignia reliqua significantur, de quibus sigillatim dicere non est hîc locus.

COELVM.

EAdem pila Solis & Lunæ signis côspicua, cœlû significabat. Alij per huiusmodi speciê, CVNCTA, veluti etiam in circulo, interpretabantur: siquidê circumflexu cœli, quê alio nomine mundum appellamus, cuncta tegi côprehendiq; manifestû est, quippe qui totus in toto sit, imò verò ipse totû, extra intraq; in se cuncta complexus. Quin non modò pila, sed simplex rotæ curuatura cœlû apud Ægyptios indicabat. Ita eñ apud Cyrillû legas libro nono côtra Iulianû, quod præcipiti quidam ingenio pro apside aspidem transtulerunt. Huius picturæ eam Ægyptij tradebant causam, quòd cœlum in circuitum assiduè feratur.

FORTVNA.

VVlgatissimum illud inter hieroglyphica, Fortunã nunc rotulæ, vt vulgus, nunc sphæræ alicui, vt Cebes, insistentê pingere: siue vt eam rerû dominam ostentent, qua etiam de causa Apelles eam in sedem collocauit: siue vt eius instabilitatem inde coarguant. Quin à volubilitate nomen etiam illi: nam quæ prius Vortuna à vorto dicebatur, digammi mox mutatione in F affinem literã, quod in plerisq; factû est locutionibus, in Fortunã abijt. Cuius pręcipuû opus est, ima summis, & summa imis commiscere, rerûq; omniû vicissitudinê inducere: cuius quidem vertiginis ergò φερέπολις τύχη Pindaro nuncupata. Nam si Fortuna proprium hoc habet vt vicissitudinum autor sit, quos modò claros effecerat, mox obscuret, fouereq; desinat: quos verò premebat, iam eriget, & illustres efficiat: quęq; antiquissimus Hesiodus super his de Ioue dixit, iure ipsa suo propemodû administret, quid in rerû natura mutabilitati huic & apertissimæ rerû vicissitudini magis simile reperiatur, quàm circuli rotæ'ue motus? constant enim hæc

primùm, simulac fiunt, ex re ipsa, cõtrarijs simul manentibus, & integris, curuo D
scilicet & concauo, ex stante & moto, centro scilicet & circumferẽtia: ac simulac impelli cœperint, vna eademq; linea, vti superius dicebamus, abit & redit, ascendit atq; descendit, eodemq; motu, quod primum erat, vltimũ, quod vltimũ, primum euadit, vt nihil deniq; in vna re quapiã variantius excogitare possis. Vnde meritò dixerit Aristoteles, circulum miraculorũ omniũ esse principiũ. Id verò minimè prætereundum, Ægyrenses eiusdem mutabilitatis ergò Amorẽ atq; Fortunam eodem in delubro venerari consueuisse. Constat igitur pilam atq; rotam volubilitatis hieroglyphicum esse, & luculento apud Græcos epigrammate Posidippi de Occasione, quæ idem ferè cum Fortuna officiũ exercet. Ea enim cur rotulæ insistat interrogata, Stare loco nequeo, respondet. Auguralis autem disciplinę obseruatione proditũ est, sphęrã æream de Cæsaris Maximini statua, quæ in vestibulo Regię locata erat Antiochiæ, excussam repentè, Iouiano Imperatore vrbem eam ingrediente, turbarum quæ subsecutæ sunt in eius perniciem portentum habitam, quòd aruspices rerum volubilitatem id significare asseuerarent. Et Constantius Imp. paulò antè quàm moreretur imaginari per quietem E
visus est, cernere se patris effigiem quę pulchrum infantem offerebat, quem vbi gremio suscepisset, proiecit is longius sphæram de manu ipsius Imperatoris excussam, quod temporũ permutationem portendere, euentu minimè irrito ab aruspicibus responsum est. Quod verò dicebamus, Fortunã sphærę insistentẽ pingi solitam, apud plerosq; variat huius argumenti species: vt in numo P. Septimij Getæ Cæs. sigillum ab altera parte est cum radio in læua, cum sphærula in dextera, quam exporrigit, vti colossea quædam manus ahenea in Capitolio habetur. Vidi etiam Fortunæ simulacrum pilæ insistens cum nouacula, cum nauali clauo, & cornu copiæ: in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pila facilem eius volubilitatem, vt passim: clauus, vitæ nostræ sub eius ditione cursum: cornu copiæ, bonorũ largitionẽ. Sanè Plutarchus cõmentario de Fortuna Romanorũ, Fortunã ait traiecto Tybri, positis alis, exutis talaribus, abiecta instabili & vestigia fallente pila, ita Romã ingressam: quod indiciũ esset eam ibi constanter permansurã, neq; aliò in posterũ abuolaturã: illud scilicet Maronianum secutus, quod de Romanis ait:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono, *Imperium sine fine dedi.*

TERRARVM ORBIS.

QVo pacto autem terrarũ orbem pila descripta significent, rudi etiam innotuit plebeculæ. Orbem enim linea quadã, veluti finitore circulo dissectũ, alterũ quoq; ex hemisphærijs, quippe superiorẽ, quasi meridiano circulo producto diuidunt: à meridiano autem quasi coluri partem ad occidentem Solem vertunt, atq; inde Asiam, hinc Africã & Europã intelligunt, cùm tamen poëtæ terrã ἀπείρονα dicant. Cuius vocabuli si vim simpliciter interpretemur, infinitã exponemus. At Ioan. Grammaticus Aristotelis interpres accuratissimus, σφαιροειδῆ mauult interpretari: omnino enim neq; sphæra, neq; circulus finẽ principiũ'ue vllũ prę se ferũt. De figura verò terræ quàm varia alijs atq; alijs credatur, videndũ apud Plutarchũ libro de Philosophorũ placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores sumus, quòd non vniuscuiusquã testimonio, sed iam innumerabiliũ de visu referentiũ, vniuersum hunc orbis globũ terra mariq; & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partẽ suprà & infrà nauigatione, manifestior fit in dies. Sed quod ad orbem nostrum attinet, videre est in

Fau-

A Faustinæ numo quodam sphæram pro terrarum orbe positam: ibi enim Cybele leoninæ insidet sellæ, sphæramq; inter manum atq; genu continet: inscriptio, quæ ad hanc rem facit, est, MATRI MAGNÆ. In numo Germanici Imp. Cesaris Aug. Victoria sphæram mouere videtur, in qua literæ, S. P. Q. R. quasi terrarum orbem Senatui populoq; Romano adiudicatum iam esse significare velit. Sanè autem Imp. Neruæ Cæs. Aug. sphæra S. C. adcusa est, cũ adiecto temone, quod orbis gubernationem dubio procul indicat. Et eodem significato Imperatori Vespasiano Aug. P. M. P. P. P. COS. VI. Vtrunq; numo æreo signum idem dedicatum. Grati verò Imperatores qui Dis acceptum referrent quod regnarent, id deorum prouidentiæ adscribentes, rem numismatũ monumentis testati sunt. Nam in M. Antonini Pij numo simulacrum muliebre videas, quod stans læua contum tenet, dextera radium, quo preiacentem pilam verset. Inscriptio, PROVIDENTIÆ DEORVM. In altero eiusdem simulacrũ idem læua manu baculo innititur, cuius apex in lituum flectitur, læua pilam radio attingit, quasi eam versaturo, aut leges illi consistendi præscripturo. Inscriptio, PROVIDENTIA.

B Eadem pila in manu dextera exporrecta in numo L. Veri Aug. cum inscriptione, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini, simulacrũ cum cornu copiæ, radioq; in eius manu dextera pilam à pedibus versante, cũ inscriptione, PROVIDENTIA AVG. In Antonini verò Pij numo sphæra cum cornu copiæ, FELICITATIS adscriptionem habet. Dicata etiam est cũ iaculo, Philippi filio. Inscriptio, PRINCIPI IVVENTVTIS.

MVTABILITAS.

QVod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantùm, verùm etiã rota in huiusmodi accipitur significatũ. Psalmo enim LXXXIII legitur: Deus meus pone eos vt rotam: hoc est, tam facilè felicem eorum statũ conuerte, quàm volubiliter rota ipsa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alij.

DE ROTA.

ET quoniã res ipsa nos ad rotam iterum reduxit, cùm aliquot adhuc super ea reliqua sint significata, quæ distinctio sit in rotis primùm enarrabimus, mox quæ ad significatum attinent exequemur.

C

DEORVM ROTÆ.

SCiendum enim rotas plurifariam à radiorum numero distinctas esse. Nam quæ dijs attribuuntur, octo radijs insignes figurantur: propterea quòd rerum cœlestium motus in octauam vsq; sphæram, quantũ humani oculi vis porrigi potest, obseruantur.

HVMANÆ ROTÆ.

HOminum verò rotæ sex tantùm radijs compingi debent, tot enim sunt humanæ naturæ motus: in anticã, in posticã ingredi, vel retrocedere, in dexteram aut in læuam ferri, sursum aut deorsum ascendere, vel descendere.

INFERORVM ROTÆ.

QVæ verò Ixionis rota fertur, quatuor tantùm radijs compacta fingitur: vnde Pindarus dixerit, τετράκναμον ἑὸν ὄλεθρον. In ea verò ita districtus fingitur Ixion, vt manus singulę singulis radijs affixæ essent, totidemq; alijs pedes singuli. Qua de re apud Pindarum legas Pythijs, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani numus est, à cuius vna parte ipse pro suggestu populum alloquitur, toga-

tus verò populus sublatis in cœlum dextris applaudit: inde in extremo margine D meta est, iuxta cuius basim Nympha iacet humi fusa sinistro brachio supra rotã exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum instauratum à Traiano interpretẽtur, quia rota circumagi videatur.

AQVA TRAIANA.

SVnt qui, vt mihi videtur, longè rationabilius aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi præsertim fusa, dubio procul indicat: innixa verò rotæ, aquæ cursum non incõgruè significare posit. Alibi vidi Nympham ipsam in eiusdem Traiani numis cum rota supernè sita, & inscriptione, VIA TRAIANA. quorũ vtrunq; artificiose, maximeq; propriè figuratum. Nam in via rota supernè voluitur: in aqua cursus ab imo est. Alius item numus eiusdem Traiani, in quo signum idem penè humi prosternitur, læua ramum frondibus vestitum, dextera currulem rotam iuxta genu tenens, sub basi cuius literæ sunt, VIA TRAIANA. S. C. circũcirca verò, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. In alio, in quo eædem literæ circumductæ, aquæ ductus habetur in semicirculum fornicatus, idemq; simulacrum humi fusum cum harundine infrà, & literis in hunc modum dipositis:

E

VITÆ NOSTRÆ PROGRESSVS.

SEdenim VIA etiam sua habet significata in diuinis literis, quippe quæ vitam hanc quam viuimus indicat: vnde omnes à die natiuitatis ad extremum vsq;, viatores, hospites, & peregrini dicimur, vtpote qui solum hoc extra patriam incolimus, vbi nulla cõsistendi firmitas, perpetua verò semper agitatio animi, vbi demùm rerum aut sententię considendum sit examinantis. Distinguunt insuper theologi uiam à semita: per viam mandata ea peragenda intelligentes, quæ vniuersò mortalium generi data sunt: per semitam verò, quæ huic vel illi personæ, ordini, collegio, nationi ue præcipiuntur.

THEOLOGIA.

SVnt qui per rotam currulem in diuinis literis Theologicæ doctrinæ hieroglyphicum intelligant, propterea quòd rota ea terram ima tantùm attingat superficie, reliquum in sublime tollatur, & aurigam animũ semper terra procul surrigat. Idem pręterea est officium rotæ, quod & Theologi, vt scilicet à terrenis F imisq; rebus ad sublimiũ cœlestiumq; naturarum speculationẽ attollatur, inde mox à diuinis ad humana descendat, quoq; inter se vinculo colligẽtur ostendat: qui quidem est rotæ motus. Sed quoniã proprio commẽtario multa de vniuerso curru diximus ex diuinis literis, deq; mysticis eius rotis, tũc cùm terrestre iter eamus, Traiana procedemus via.

IMPERITORVM PRÆCIPITIVM.

SEd cur id dissimulem, quod in diuinis literis imperitorum præcipitantiam per rotam significari comperimus? & in hanc sententiam à Psalmographo dictum citauerimus: Deus meus pone illos vt rotam. Rota quippe posteriore parte attollitur, anteriore cadit. Posteriora sunt bona fortunæ, quæ quia nostra nõ sunt, ea nobiscum transportare non possumus, ideoq; à tergo relinquuntur. Anteriora sunt æterna, & quæ nos assiduè comitantur, imò nos præcedunt, seq; duces, quò progrediendum sit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cùm fortunæ bonis augetur, auersus retrò faciem quæ æterna sunt obliuiscitur, atq; ita fit vt anteriore parte neglecta, præceps eat: nam posterioris, quæ attolli vide-

videtur, admiratione captus, in quam rapiatur voraginem animaduertere nequaquam poteſt, atq; ita præcipitatur.

DE QVADRATO.

AB egregiè mobili figura ad maximè ſtabilem tranſire quodam veluti antipathiæ loco viſum eſt, quippe vt vario eo delaſſatus motu, firmitatis iſtius occaſione quietem aliquam aucuparer. De quadrangulari igitur figura diſſeremus, quæ multipliciter deſcripta, multas identidem præ ſe fert ſignificationes.

ANNVS SOLARIS.

QVarum prima illa eſt, quam initio commentarij ſuper Iſide tetigimus, Ægyptios quippe duas anni rationes habuiſſe: vnam qua vertentē, CCCLXV diebus, & horis ſenis, agnoſcebant: alteram, qua Sotheos ortum quarto quoq; anno quadrantibus illis diei quatuor in vnum contractis, obſeruabant ſupputationi huiuſmodi reſpondere. Cùm verò iugerum centum cubitis dimetirentur, quartam iugeris, quæ ſcilicet cubitis XXV claudebatur, pro ſex horis quę vnoquoq; anno ſuperabāt, accipere conſueuerūt, ac perinde vertentē annū intelligebant, cui quarta illa diei pars addita, quarto quoq; abſoluto, dies etiā vnus intercalaris ex quartis illis adauctus adijciebat. Sed quoniā & hæc & alia multa ſuperius ſuper anni ratione diſſeruimus, ea repetere ſuperuacaneū eſſet & importunum.

SAPIENTIA.

VEluti verò Fortunā rotundo lapidi inſidentē pingere veteres inſtituerunt, ita Sapientiā in quadrato ſtatuebant: ex hoc hieroglyphico volubilē illam, vti paulò antè diximus, huius verò ſedem firmā & incōcuſſam indicantes. Et noſtri quadrata ligna quę ad arcę Noes fabricam parari diuinum iuſsit numen, doctores & magiſtros in Eccleſia ſignificare dicunt, quorū ſapientia incluſi intus populi conſeruantur, & ab incurſantibus hæreticorū procellis muniuntur. Ex quadratis enim lignis conſtruere debere nos Bibliothecam admonet Adamantius, non ex agreſtibus, rudibus, & impolitis: quippe ex Propheticis & Apoſtolicis voluminibus, in quibus ſolis vera cōtinetur ſapientia, vtpote qui vitijs omnibus reſectis exciſiſq;, quadratum vitæ iuſtioris tenorem, & ex omni parte librатum præ ſe ferant.

MERCVRIVS.

CVmq; apud veteres Mercurius ſapientiæ Deus haberet, Hermæa illa apud Athenienſes fieri ſolita, quadrati quippe lapides, quos tum in priuatarum, tum in ſacrarum ędium veſtibulis ponere conſuerāt, vt ſignificaretur, rationem & veritatem perinde vt forma quadrata rectam ſemper ſtare. Nam rationis & veritatis Deus Mercurius antiquis erat.

IVPITER.

APud Arcadas non Mercurij tantùm, ſed & Iouis, & aliorū deorum ſimulacra quadrantalia fieri ſolita, Pauſanias autor eſt, nempe vt eorū inde ſtabilitas ſignificaret. Iupiter enī ipſe manēs ſtabilis, dat cuncta moueri, vt veteres poetæ canunt. Nam et Hermęis à firmitudine nomen, quòd herma fundamentū ſit.

VIR PROBVS.

QVantum verò pertinet ad virtutes, quadrata forma virum ea de cauſa probum dicimus, quòd cubicæ figuræ ſpecies quoquo verſum iacta verſataq; fuerit, recta ſemper conſiſtit, quatuor lineis, & totidem angulis ſemper inſi-

gnis. Hinc illud, ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Quadrangulus reuerà probus, nulliq; obnoxius vituperationi, quod tangit Ariſtotel. Ethic. primo. Et ad Theodectem III, quadratũ ſimpliciter virum per translationem dictum autumat, & perfectum ſignificare. Sanè quidem cùm tres in corporibus ſtaturæ conſiderentur, rotunda, quadrata, teres, humanum corpus quod à pictoribus & ſtatuariis cõmendetur, ſex & ſexaginta digitos excedere non debet, quippe quod quatuor cubitorum altitudinem æquet: & quatuor & viginti digitos cubito adſcribi, ſuo cõmentario probatum eſt. A' quatuor igitur cubitis quadratum corpus denominatum, quod laudatiſsimæ ſtaturæ ſit. Infra horum digitorum numerum, quos fortè ab vniuſcuiuſq; corporis proportione accipimus, quo quis magis contrahi, ac propémodum deſidére videtur, eo magis ad rotundam ſpeciem accedit: & corpus illud rotũdum appellari poteſt, quod digitis aliquot eſt quadrato breuius, vel cuius altitudo extremos brachiorum quammaximè porrectorum digitos nõ exæquat. Teres verò, cuius proceritas ſupra ſex & nonaginta digitos aſcendit, altióue ſit eo mẽſuræ modo, quem vti dictum, exporrecta brachia deſignant. Staturam hanc alij oblongam, alij gracilem appellauere, & rotundiorem illam obeſam dixere. Cornelius Celſus corpus illud habiliſsimum dicit, quod quadratum eſt, neq; gracile ſcilicet, neq; obeſum. Nam longa ſtatura vt in iuuenta decora eſt, ſic maturiore conficitur ſenectute: ſolere enim homines huiuſmodi ſupra modum mox incuruari, tam philoſophorum rationes, quàm hiſtoriarum exempla oſtendunt, ſi quæ cotidie oculis offeruntur minus animaduertimus. Et Antoninũ Pium eiuſmodi fuiſſe tradit Iulius Capitolinus, vſumq; eum ad emendandum vitium tabellis ex tilia, quibus pectus ad ſuſtinendum pondus adſtrictum faſcijs obligaret. B

CLARI VIRI.

QVod tamen de certa hominis altitudine dictum eſt, non negarim procerióres ſtatuas ijs eregi ſolitas, qui vel victoria aliqua, vel præclaris alijs facinoribus ſupra reliquorum mortalium gloriam euecti ſunt: vt Diagoræ Rhodio Olympionicæ ſtatua decreta eſt quinq; ſupra quaterna cubita digitis. At Dámageto eius filio paterna minor vno, cæteris maior digitis quatuor. Sũt qui hàbitam in his rationem putent, vt recta proportio oculis repræſentaretur, quóniam huiuſmodi ſtatuæ in columnas ſublatæ, dum ſuſpiciuntur, niſi naturæ longitudinẽ excedant, in monſtroſam quandam obeſitatis ſpeciẽ declinare videantur, ſpatio fallente oculum. Sed vt hòc non negarim, ita etiam plures ſtatuarum ordines fuiſſe, non ignorandum dixerim: pariles quippe, magnas, maiores, atq; maximas: alias benemeritis & ſapiẽtibus viris, alias Regibus, Imperatoribusq́;, alias heroibus, Dijs alias fieri ſolitas. Sed in ijſdem ipſis ſtatuis non ea menſuræ conſideratio, qua de nos agimus, perpenditur, cùm in illis ſua cuiq; proportio adiudicata eſſet, qua opus perfectiſsimũ redderetur. In ratione verò noſtra cùm obeſum, quadratum, aut procerum corpus dicimus, rationem eam inſpicimus, quæ ad digitorum & numerum & proportionem quadret, vt hæc ab illa diſtinguatur. Hinc illud apud Tranquillum intelligi poteſt de Flauij Veſpaſiani habitudine quadrata: & quod apud Palladium eſt, Sint boues nouelli, quadratis & grandibus membris.

MVLIEBRIS STATVRA.

QVoniã verò decet muliebrẽ habitudinẽ graciliorẽ eſſe, atq; ea de cauſa matronales virginaleſq; colũnæ, quarũ ratio ad humani corporis ſimilitudinẽ primùm

A primùm excogitata fuit, proceriores quàm Doricæ, quæ viriles nuncupantur. Hinc fit,vt quę virum decet quadrata facies & habitudo, dedeceat mulierem:& qui virum probum quadratum dicimus,mulierem quadrantem, & quadrantariam. Alia tamen ratione proſtitutam intelligimus,de quo apud Plutarchum in M.Tullij vita,& apud Tullium oratione pro M.Cælio:quod non à corporis dimēſione deſumptum,ſed ab exigua ea ſtipe,qua parabilis habetur. Sedenim Siculi ad hæc vſq; tempora meretrices vulgò quadratas dicunt : eaſdē Itali reliqui, vel ab obſequio,vel ironicè,bonas fœminas appellitare conſueuerunt.

ROMA VETVS.

ET Roma olim quadrata, eaq; ſpecie primùm ædificata, diuq; permanſit vt quadrata Roma diceretur, præcipuè locus in palatio ante tēplū Apollinis, vbi repoſita erant quæ boni ominis cauſa in vrbe condenda adhiberi ſolita. Saxo autē munitus erat in ſpeciem quadratā. Eius loci meminit Ennius eo verſu,

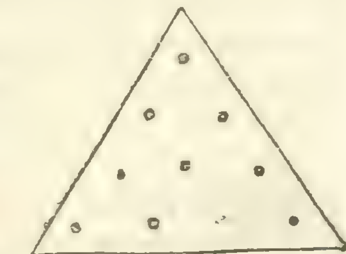
Eſt nunc,& quis erat Romæ regnare quadratæ.

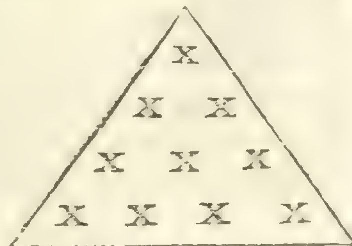
B DE META.

IAm metarum pyramidumq; ratio nos appellat, quarū ſignificata referamus: & quoniam & quadrāgulares & triangulares metę reperiūtur,de quadrāgularibus prius dicere incipiemus, argumēto eo,quod præ manibus erat,inuitati.

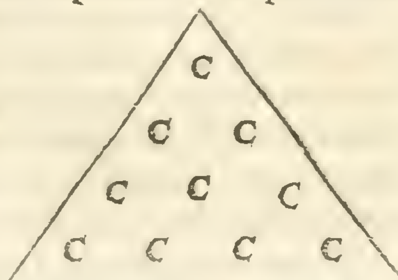
FINIS.

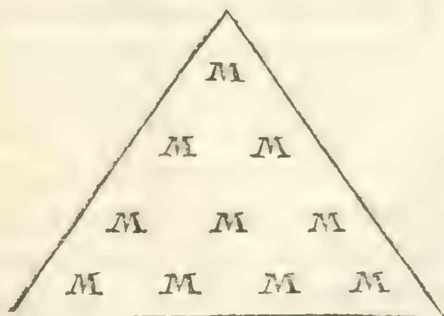
FInem hæc,aut operis conſummationem,abſolutumq; modum oſtēdit:ſiquidem myrias, qui decem milliū numerus eſt, metam aſtruit. Numerus verò is ab vnitatibus multiplicatus, & maximus, & perfectiſsimus eſt, adeò vt ſumpto ab vnitate principio, ſit in myriadē finis. Pyramidis enim baſis, vt apud Philonem eſt, longitudine pedum centum, ac totidem latitudine conſtituitur, quibus iuxta quadrati naturam multiplicatis, in quem diximus numerum reſultat: quē quia perfectiſsimum eſſe dictum eſt,finem itidem & exactum opus meta, ex ter multipli

C cato denario conſtituta,ſignificare dicitur.Decadis autem vis eſt quaternarius numerus:ſecundū enim compoſitionē à monade ad quaternariū punctis in vnum contractis ac ſupputatis,decas fit. Decies autē decem, centum:decies centū,mille: millia decies, ſumma perfectiſsima. Adſtipulatur huic perfectioni architectorum etiam cōmenſus, qui perfectionem in denario, quem antiqui τέλειος appellāt, collocauerunt. Et Romulus,nō ille quidem inter paſtores, vt putat vulgus, educatus, ſed Stabijs oppido non incelebri literis inſtitutus, & vt Plutarchus atteſtatur,liberalibus artibus & diſciplinis eruditus,ad eam quę ſubſecuta

est felicitatem ausu minimè temerario via sibi adaperta, confirmatis iam rebus, D regnoq; iam constituto, quæcunq; fecit & instituit, denario finiuit numero: vt puta senatores in X decurias, vrbem in curias X X X, in totidem decurias equites. Principes hastatas & peilanos denario finiuit. Annumq; demum in menses X terminauit, quod ad nostrum vsq; diem tributo militibus erogando perdurauit. Addunt nonnulli, non temerè esse denarium numerũ tam pedum quàm manuum digitis attributum, & os capitis à mento ad frontem summam, & manus palmam ad medij vsq; digiti summũ, mensura decies repetita, perfectam cuiusq; hominis altitudinem dimetiri. Quòd verò Mathematici, qui altius philosophantur, numeri perfectionem alij in senario, alij in septenario posuerunt, alterius est considerationis, quam in Digitorũ cõmentario delibauimus: sed ad hos numeros illa nihil attinent. Huiusce perfectionis ergò Ægyptij, reges suos, qui mortales reliquos gloria præcessissent, honorare metis & pyramidibus, quæ sepulchris eorum superponerentur, consuerunt, de quibus cùm pleni sint historicorum libri, neq; plura super Ægypti rebus miracula celebrentur, quàm moliũ huiusmodi amplitudines, aliquot etiam ad hanc vsq; diem perdurantibus, rem E adeò notam verbosius prosequi superfluum existimaui, si vnum illud addidero, Nazianzenũ minimè respuere eorum opinionem, qui pyramides eas in Ægypto celebriores ab Iosippo Hebræo exædificatas putant, vt frumenti cõditoria essent: & nomen rei consentire dicit, quod πυρὸυς triticum vocant. Nam & apud Stephanũ, in ijs quæ Hermolaus Byzantinus compilauit, legas, dictas eas ἀπὸ τῶν πυρῶν. Sed fabulam subiungit, ὃς ἐκεῖ συναγαγὼν ὁ βασιλεὺς αὐθ᾽ ἐπρίατο σῖτον, καὶ τὴν αἰγυπτίους, à tritico scilicet quod vndiq; congestum Rex eò cõtulerit, penuriaq; Ægyptum affecerit, cùm Iosippi consilium salutare fuerit, ne mortales fame, quæ per tot annos futura erat, absumerentur. Illas porrò vulgus adhuc granaria Pharaonis vocat.

DE TRINO.

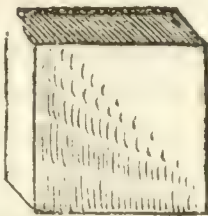
Nter hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularemq; pyramidem nonnulli adnumerant, cuiusmodi obelisci bases aliquot Romæ vidi: quod mysterium enodare, etsi profundioris ingenij, altiorisq; disciplinæ opus esse non ignoro, in quo omnia ad hoc vsq; tem F pus ingenia præstantissima defatigata sunt, nõ absurdè tamen me facturum existimo, si modicum quid vmbræ ad cõmenti huius rationem ex philosophorum Theologorumq; vetustiorum dictatis pro re nata breuiter tetigero.

TRINITAS RERVM.

TRes aiunt hi in rebus vnitates considerari, ita tamen mutuò cõnexas, vt ab vnitatis simplicitate minimè discedãt. Est enim primùm ea in rebus vnitas, qua vnumquodq; sibi est vnũ, sibiq; constat atq; cohæret: cui quidam ex veteribus adeò fauere visi sunt, vt numerum ex natura rerum amouere cogitarint. Est ea secundò, per quam altera alteri res vnitur, & per quam demùm omnes mundi partes vnus sunt mundus. Tertia atq; omnium princeps, est, qua totũ vniuersum cum suo opifice, quasi exercitus cum suo duce, est vnum. Adest tripartitò considerata vnio hęc vnicuiq; rei per suam vnam simplicẽ vnitatem, deriuatã ab vno illo, quod & primũ vnum, & trinũ simul, atq; vnũ est, à Patre inquã, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris potestas omnia producẽs, suã omnibus largitur vnitatẽ. Et sapiẽtia Filij ritè omnia disponẽs, omnia inuicẽ vnit & copulat. Mox Spiritus

a Spiritus amoris sui vinculo ad Deum omnia conuertens, totũ opus opifici nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentũ, quo mortales affecti, primò Deum ipsum supra nos, supraq; omnia diligere debemus: secundo loco nos ipsos: tertio proximum, sicut nos ipsos.

CVBVS.

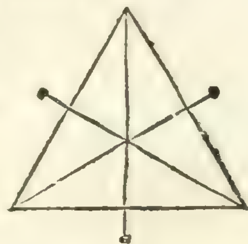

ACcedit huc Cubus ex trigonalibus figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum est SVPREMVM NVMEN. Nam cùm in Mathematicorũ datis punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem, vtpote quæ ab aliquo tendat ad aliquid: superficies verò sit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam veluti elementum, inde si corpus solidum conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus vnum coagmentatis atq; compactis: ita prima pyramis inter solida emicat, cuius basis tres ostentat angulos. Quartus in ipsius figuræ summitate positus, vt numinis formam, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Ma
b gi, simplex quoq; triangulum æquilaterum diuinitatis indicium esse, siue rerum cœlestium effigiem, vtpote quod sit sibi ipsi æquale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non posit.

IVSTITIA.

VT verò trini prosequamur significata, ternarium veteres, vt alibi etiam ostendimus, iustitiæ dedicarunt, vt de Pythagoricis disciplinis Plutarchus ait. Iniuria siquidem afficere, neque non affici, cùm extrema sint, & idcirco vitiosa, iustũ æqualiter vtrinq; reductum in medio residet. Sanè Pythagorici non numeros tantùm, verùm etiam figuras deorum nominibus dedicarunt: quippe qui triangulum æquilaterum Mineruam appellabant: Verticigenam & Tritogeniã propterea, quòd tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus dissecetur.

MINERVA.

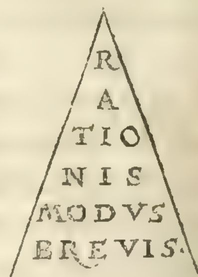
QVòd verò pertinet ad Mineruam, trigeminã eam nonnulli faciunt, propter anni tempora, quæ vt sæpe dictũ, apud Ægyptios tria
c tantùm fuere, quippe, ver, æstas, & hyems. Huic etiam tertiũ vniuscuiusq; mensis diem dedicarant, cùm à Lunæ coitu mensem auspicarentur, vt Sthenis autor est. Pallas enim, vt in eorum est theologia, die tertia orta est. Et eandem & Pallada & Lunam pleriq; interpretantur. Hæc verò nõ prius quàm tertio à coitu die se videndam exhibet. Quanquam non desunt qui Tritogeniam ea de causa dictam afferant, quòd è Iouis capite orta prædicetur: Tritò enim Bœotiorum lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada aërem esse dicit, eumq; incorruptibilem, eaq; de causa & virginem deam, & Iouis è vertice editam, confictum esse. Ad hoc facit Horatianum illud:

Proximos illi tamen occupauit Pallas honores.

Nam cùm aër tertium ex elementis locum obtineat, Æthræ, quæ pro Ioue accipitur, omnino proxima est, & ternarius illi numerus rectè datur. Missa facio quæ multa & varia de palude Tritone Græci fabulantur. Sed illud minimè dissimularim, quod Democritus dixisse fertur, Pallada Tritoniam ea de causa nuncupatam, quòd præcepta tria ad humanam vitam bene beateq; degendam necessaria proposuerit; bene quidem consulendum, rectè iudicandum, iustè

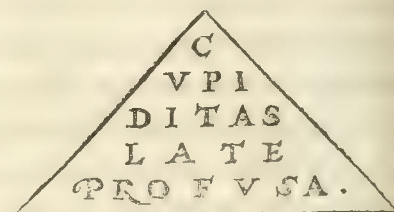
deniq́; agendum. In quem terminum omnis disciplinę sanctioris finis dirigitur. D Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quæ lineis æqualibus describitur, & Palladi est, & iustitiæ dicata.

HVMANITAS.

Svnt & alia figurarum triangularium significata, quæ Psellus libello De dæmonibus interpretatur. Ea libenter apponã, quia cæteris hieroglyphicis videntur minimè dissimilia. Æquicrurem enim humanitatis symbolum aiunt: quod quidem vna breuiori linea descriptum, indicat rationis modulum contractiorem esse, ac perinde multa effugere, quæ percipi non possint.

MORVM DISSOLVTIO.

Vel si vna sit linea latiore productiorq́;, aberrare significat ab institutis, & à recta via, & plus æquo indulgeri quædam cupiditatibus.

CORRECTIO.

Qvæ tamen lineæ si notentur contractæ ad aliarum normam, ostendit, ex perperàm actorum pœnitentia vitæq́; solutioris correctione, fieri nos posse lõgè meliores quàm anteacta vita fuerimus. E

DÆMONIACA NATVRA.

Scalenus autem dæmonum & malarum potestatum figura dicitur, vsqueadeò inæqualis est, & à bono & ęquo remotus. Cõponitur autẽ ex senario numero, sed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius est, quòd in eo circumscriptiones corporeæ sitæ sunt: per eumq́; mundus hic inferior compositus esse imperitò eo seculo putabatur. Ideoq́; aiunt sex genera dæmonũ infra lunarem globũ inueniri: quorum primũ per sublimiorem aëra vagari tradunt, LELIVRON appellatum, quasi velint igneũ significare. Secundum aëreum, quòd in crassiori nebulosaq́; regione sedem habeat. Tertium terrenum. Quartum aquatile vel marinum, à locis & regionibus in quibus oberrant, & quarum curam gerũt. Quintum verò F subterraneum, quod vel noctu, vel in puteis, & antris, & huiusmodi locis frequenter apparet: ne antrum Nursiæ fabulosum esse credamus, aut quem Diui Patricij puteum in Hybernia memorãt. Nam & Cumis & alijs plerisq́; locis responsa in antris dari solita, totius antiquitatis testimonio persuasum est. Sextũ & vltimũ est lucifugum, imperscrutabile ac tenebricosum penitùs, algoriq́; perpetuo damnatũ. Id verò dæmonũ genus modis omnibus mortales infestare creditur, Stygiosq́; latices haustos spargere, vnde calamitates, pestes & fames cõsequantur. Adduntq́; huiusmodi rerum periti nomina, Actæũ, Megalesium, Ormenon, Lycũ, Nicona, Mimona, Alastoras alios, alios Palamnęos appellatos, à quibus omnia in homines incõmoda congerãtur. Sed hæc fortè plus nimio homini sublimiũ rerum cupidissimo, cùm πάρεργα futura sint omnia quæ de dæmonibus loco hoc afferre voluerimus. Multiplices tamẽ corũ figuras & apparitiones, varijs rerum & animaliũ imaginibus conspicuas, toto opere, vbi hieroglyphicum tale aliquid deposcat, minimè dissimulauimus.

PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM PANORMITANVM, DE IIS QVÆ PER VESTES ALIQVOT SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

On parua quidem de causa, Iane mi iucundissime, Leo X. Pont. Max. quamprimùm tuum de Trinitate poëma legit, ingenio & eruditione tua delectatus, pietáteq́ in primis cōmendata, præclara tibi munera dari iussit, in quibus fuit & Palatinæ vestis ornatus, vt inter amicos admissum esse te, virtutis & optimarū artium ergò, omnibus innotesceret, tuq́ ad disciplinarum studia in dies magis incitarêre. Quæ mihi tam iucunda acciderunt, ac si omnia & iis longè maiora in me collata essent, qui tot annos amorem erga me tuum habuerim exploratissimum, quemq́ ego semper ob summum ingenium, suauissimos mores, singularem animi tui integritatem, fratris locò dilexerim. Itaq́ cùm ex remuneratione huiusmodi, quæ tibi obtigisset, magnam ego lætitiam concepissem, incensus ego quoq́ sum tanti Principis æmulatione, vt ipse quoq́ grato erga te animo essem, pro voluptate ea, qua me tuo de commodo, addam etiam honore, affectum sentio. Qualescúnq́ igitur essent opes meæ, ex iis aliquid ad te mittere decreui. Atq́ vbi horrea aperuissem, vestes aliquot hinc tibi deprompsi, non eas quidem Luculliano sumptu magnificentiáq́ comparatas, neq́ Mileti textas, neq́ vt Pontificiæ illæ vestes erant, Tyriâ purpurâ saturatâ, sed quales ex Aegypto me attulisse non ignoras, in quibus scilicet mira conspicitur parsimonia. Sunt enim vestes hæ labore omnino curáq́ aliqua contextæ, sed materia admodum parca, iunco quippe omnes papyraceo, vt facile contemni possint ab iis qui nostri temporis luxum delicias q́ cōsectantur, quibus nil facere videtur ad cultum, nisi quod carissimè venierit. Vtcunq́ tamen, habendæ tibi sunt qualesquales fuerint: quas si foris in conspicuo vti verecundabere: certe, quæ tua est moderatio, domi tibi vsui esse poterunt. Non enim puto te ita repentè superbum euasisse, vt quamuis Pontificia in purpura tibi meritò placeas, si quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id sis aspernaturus. Sed iam quid hoc sit supellectilis, explicemus.

DE PILEO.

VEMADMODVM in vnaquaq; re nihil est capite prius, ita vestiū aliquot significationes dicturi, à pileo, quod præcipuum est capitis integumentum, conuenienter incipiemus.

NOBILITAS.

Nimirum verò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, hinc ea de causa Vlyssis caput pileatum fieri solitum autumant, quòd magna scilicet ab vtroq; parente nobilitas illi obtigisset. Nam apud Ouidium eam ita in Aiacem oggerit:

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco: sed enim quia retulit Aiax,
Esse Iouis pronepos, nostri quoq́ sanguinis autor
Iuppiter est, totidemq́ gradus distamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater est, Acrisius illi,

Iuppiter huic: neq; in his quisquam damnatus & exul. D
Est quoq; per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas: deus est in vtroq; parente.

Quòd verò Castorũ quoq; capita pileata pingerent, nil aliud sibi velle tradunt, nisi vt indicio esset, eos fuisse Lacones. Hos verò pileatos pugnare mos fuit, quò indomitũ animum aduersus barbaros Reges & tyrannos significatione libertatis ostentarent. Quiq; aliquot abhinc annis Venetias confugerunt Græci, extorres à Turca facti, nobilitatem suam & ingenuam libertatem vnanimiter pilei illius sui gestatione profitentur.

LIBERTAS.

PAssim enim in numis videas pileum ipsum cum inscriptione LIBERTATIS, vt in numo TI. CLAVDII, in quo simulacrum est dextera pileum gestans, læuam expassam habens, cuius inscriptio est, LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini item numo pileus à manu dextera pendet, leua hastam tenet, inscriptio, LIBERTAS COS. IIII. Sed in Caracallæ numo libertas ipsa præter virgam & pileum, stellam etiam habet antè sitam. Aliter Libertatis argumentum figurabant per sigilla quatuor, expeditis pedibus gradientia, quorum secundum & quartum fasces & secures alligatas gestarent, cum inscriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas, E

Animamq; superbam Vltoris Bruti fascesq; videre receptos.

Ab altera parte fœmineum caput est, cum inscriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in historię memoriam, quòd exactis Regibus, partaq; libertate, Consularis magistratus annuus autore præcipuè Bruto constitutus.

LIBERATORES PATRIÆ.

QVòd verò in alterius Bruti numismatis cernere est pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Casßium patriæ liberatores indicari dicit. F Nam pugio cædem patratam omnino significat, pileus verò libertatem. In numo quodam argenteo venerandæ antiquitatis obseruaui fœminea capita ab vtroq; latere singula, simplici quodam modo capillos collecta, in quo nihil aliud scriptum quàm LIBERTAS. In numo Ser. Galbæ simulacrum est cum iaculo & pileo, cuius inscriptio est, LIBERTAS PVBLICA. Eadem in Neruæ numis aliquot habentur. Apud historicos legas seruos nonnunquã ad pileum vocatos, vt apud Liuiũ XXXIIII. Postero die serui ad pileum vocati: hoc est, promissa concessaue seruis libertas.

SERVILIS IMPROBITAS.

SEcus verò intelligendum de seruo pileato. Nam cùm imposito pileo venundabantur, nequã & improbum esse seruum innuebat: significabat enim venditorem dominum nihil super eo polliceri velle, quod postmodum ad præstandum cogi posset, exoluebatq; ita se ab omni vinculo, quod posset ad redhibitionem trahere: de quo vide apud Cælium Sabinum, & alios.

THEO-

THEODOSIANI.

SPectandum etiam erat trium ordinum Theodosianorum insigne, sub militum Præsentiali merentium, qui dimidium quicq; simulacrum humanum in clypeo gestabant, idq; manibus ab vtraq; parte porrectis, quorum dextera vinculum, sinistra pileum prætendebat, quasi vellent innuere, contumacibus se vincula iniecturos, obsequiosis libertatē donaturos. Sedenim de primis in Vulpis commentario diximus.

SECVNDI THEODOSIANI.

IN eodem Canone, quæ apud insignes Massæos Romæ vidi, gestamen erat luteus taurus ad viridantis monticuli radices pictus: in summo verò collis vertice dimidius Æthiops dextera manu lorū, læua pileum prætendebat, passis hinc & inde manibus: id ipsi quoq; indicantes, in sua esse manu captiuos facere, & libertatē indulgere. Gestabāt insigne hoc secundi Theodosiani. Ipsa verò parmæ facies hyacinthina, quasi cœli colorem præ se ferebat.

TERTII THEODOSIANI.

ERant & tertij eiusdem nominis, eiusdemq; ductoris, quorū parma in hunc modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquantulum lato circumductus, sub quo alter contiguus angustioris spatij: inde facies media rubra, ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in angustum supernè desinēs, qui Lunę speciem cornibus sursum versis sustentabat. In medio parmæ insidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius cētrum latè fusum nigri coloris erat. Supra circulum hunc album ostētabatur à medio sursum Æthiops eodem modo quo superior manibus exporrectis, eadem dextera loro, sinistra pileo munitis. Illud addam, eos Imperatoris triumphantis currum pileatos sequi solitos, qui fuerant è seruitute manumissi.

TRIPLEX LIBERTAS.

ANimaduertendus apud Ausonium locus, eo versu,

Triplex libertas, capitisq; minutio triplex:

quod nonnulli legendum arbitrantur, capitis minutio triplex, pro tribus pilei speciebus, vel triplici eorū cōditione, qui pileū assequerētur. Sedenim minutio, vt inferius ostēdemus, longè castior est lectio. Quod verò attinet ad libertates, tris manumittendi rationes erant. Prima, qua maiorē & iustā libertatē consequebantur, ita vt etiam ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebāt, ex lege Iulia Norbana. Postrema, qua in ordinē dedititiorum ex lege Ælia Sentia adscribebantur. Tris has manumittendi species tangit Boëtius primo Topicorū cōmentario. Apud Tacitū duas tantùm institutas reperias. Quas verò Boëtius enumerat, sunt, census, vindicta, testamentū, de quibus apud Iurisconsultos copiosius. de his Plautus, Casina: Tribus, inquit, conduci non possum libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.

FLAMINES.

SAnè pileus apud Romanos sacerdotij symbolū semper fuit. Nam Flamines à Numa cōstituti, quasi pileamines dicti: quāuis nōnulli arbitrētur à flammeo, quod est capitis tegumentū, appellatos. Nam & infulæ, & mitræ, & amictus alij atq; alij sacrificulis attributi. Sedenim vt in sacerdotio pileū præstare fateamur, Fabij Pictoris autoritas facit, qui Flaminē ait nō posse esse sub dio sine pileo, sub tecto autē, vt libebat: quem quidem morē in sacerdotio etiam nostro seruari nemo non videt. Domo enim prouehi præsulem sine pileo, nefas habetur.

HIPPOCRATES.

ANte alias aũt antiquorũ statuas Hippocratis imago pileata celebrat͂, eoq; habitu multis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati sunt partẽ eam custodiendã, in qua, tanquã in domicilio, princeps animus resideret, totaq; intelligendi vis collocata esset. Alij ex Græcis solam hominis nobilitatẽ inde intelligi volunt, vtpote qui cognationem ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam cum ab Æsculapio oriundum senatus Atheniensis testatus est publicis etiam monumentis. Id verò si ad libertatẽ referamus, cui potius Liberatoris nomen accommodare debeamus, quàm illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonę restituit valetudini, sitq; humanæ incolumitatis autor appellandus, si merito eum titulo honestare voluerimus? Non defuêre tamẽ qui rem malignè admodum interpretarentur, & quod illi honoris causa datum erat, modò caluitiũ, modò imbecillitatem capitis, modò quid ijs inanius tradiderint inde significari. Quod quidem de Pericle memoriæ proditum est, qui ea de causa pileo vti cõsueuerit, quia capite esset supra modum acutiore, vnde ab æmulis σχοινοκέφαλος appellabatur. Hinc etiam, vt alibi diximus, statua eius cum casside posita. Formam tamen hanc, quæ dedecori nonnullis adscribitur, Genuenses honorificã, & adeò ingenuam ducũt, vt obstetrices statim nato puero nihil diligentius curent, quàm infantuli caput tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adstrictum producere, & fascijs colligatum, donec solidius fiat, conseruare.

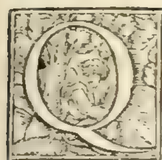
FORMA PILEI.

ANtiqua verò forma pilei est, quã Lucianus in Dipsade describit, dimidiũ quippe corticis alicuius oui. Nam apud Garamantas ex struthiorum ouis singulis in æquas partes dissectis, bini fiunt pilei. Tanta ibi est eius oui magnitudo, eoq; capitis tegumento populi illi sibi plurimùm applaudũt. Ea porrò pilei figura est in numo, quem Imper. Gordianus Pius Fel. Aug. cusit, cum signo ab altera parte, cuius læua hastæ toto cubito surrecto innititur, dextera pileum ea qua dictũ est forma prætendit: inscriptio, LIBERTAS AVG. Non negarim tamẽ in aliquot monumentis, vbi signa maiora sunt, extremũ pilei marginẽ paululum sursum versus inflecti, vt in statuis aliquot obseruauimus, præsertimq; Mercurij. Sed & numismata pleraq; eam penè speciem ostendunt. Variatum autem apud has & illas nationes, vt alij marginem dilatarint, tam pluuijs amoliendis, quàm sereno vmbris captandis: alij cauam partem presserint, alij altè sustulerint, eamq; acuminatam alij produxerint, alij planam esse maluerint. Neq; tamen nescius sum pilea apud Romanos ex lacernis cæsis consui solita, quod & apud Papinium & Martialem habetur: quem morem lõgo antiquatum tempore, nostra ætas reuocauit, pileaq; elegantissima ex consutis panni frustulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad vmbellæ vsum fecit: non ea tamen oui singula dimidij speciem referentia, sed quatuor veluti costis ad quatuor instar mundi cardinum assurgentibus diuisa, ita tamen vt quarta desideat in plicam, quasi polum describat, quem

Sub pedibus Styx atra videt manesq; profundi.

argumento, nos cœli semper memores esse debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes verò hoc plurimùm vtuntur capitis tegumento.

DE INDVMENTIS.

Vantum verò ad reliqua pertinet indumenta, cùm multi materiam eam pertractarint, nobis non eſt cõſilium ſingula recenſere, ſed pauca admodum quæ vel remotiora, vel ab alijs diuerſa videbuntur, & aliquid ſapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

MIſſam itaq; faciemus togam, cuius figuram Quintilianus ſatis explicauit, cùm nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari, quemadmodum per pallium Græcũ hominẽ. Vnde Latinæ Comœdiæ, in quas ſcilicet Latinæ perſonæ inducũtur, togatæ vocitantur: palliatæ verò, quæ per Græcas perſonas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit, cùm dixit:

Romanos rerum dominos, gentemq; togatam.

CIVILIS.

AT eum quidem Romanum per togam intelligebãt, qui ciuilia negotia tra-
B ctaret: ſiue, vt diceret Horatius, ciuilibus vndis mergeretur. Vnde Martialis: Toga rara, mens quieta. Nam Marcellus veſtimentũ eam eſſe tradit, quo amicimur in foro negotiaturi. Cæterùm toga nõ ſolùm viri, ſed etiam fœminæ vtebantur. Varro de vita populi Romani, vt apud eundem citatur, de togis loquens: Antè enim olim fuit cõmune veſtimentum, & diurnum, & nocturnum, & muliebre, & virile. Hinc apud Propertium legas:

Siue togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertulianus cùm notaretur, quòd indumẽta Romana faſtidiret, pallioq; potius vir tantus vteretur homo minimè ambitioſus, cauſam tuetur ſuam, euitareq; ſe eo habitu & impenſam & incõmodum reſpõdet, cùm toga veſtis ſit admodum onerosa. ait enim: Conſcientiam deniq; tuam perrogabo, quid te prius in toga ſentias, indutum, an'ne onuſtum? habere veſtem, an baiulare?

PAX.

QVoniam verò ea quæ domi fieret reipublicæ adminiſtratio, vel ciuilis vitæ negotiatio, lõgè diuerſa videretur à bellicis negotijs, inde factũ vt pro pace nonnũquam toga acciperetur, quippe cùm de ea vitæ ratione dicatur, quæ per-
C tinet ad forenſia.

BELLVM.

SEd ſagum cùm militare omnino ſit indumentum, cuius ſcilicet vſus expeditiorem ad itinera & negotia hominẽ reddit, pro bello poni ſolitum. Ita arma togæ opponuntur, de quo celebre illud Ciceronis dictum: Cedant arma togæ. Nam ad hũc vſq; diem nationes pleræq;, præſertim Galli, viros militiæ deditos breuis indumẽti vocabulo deſignant, cùm ſacerdotes, legum profeſſores, ac negotijs ciuilibus deditos, longæ veſtis nuncupatione deſcribãt, ita duplex hominum genus diſtinguentes, quemadmodum veteres per togã & ſagum varia hominum ſtudia ſignificabant. Facit ad hoc Tullianũ illud ad Cæſarem iuniorem lib. Epiſtolarum primo: Pridie nonas Febr. cùm ad te literas manè dediſſem, deſcendi ad forum togatus, cùm reliqui conſulares ſagati vellent deſcẽdere. In Canone autem illo, vt hoc ἐν παρέργῳ, non importunè tamen inſeramus, qui apud Maffæos Romæ habetur, De militũ Romanorũ ordinibus, nuncupationibus, vexillis, & geſtaminibus, ad Theodoſiũ & Valentinianũ inſcripto, lata de thoracomacho indumento laneo Libycis pellibus cooperto mentio eſt. Sed vſita-

tissimus semper fuit corij vsus in militaribus tegumẽtis. Hinc apud Maronem nonnulli: D

Lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti: vestigia nuda sinistri
Instituere pedis, crudus tegit altera pero.

PLEBECVLA.

TVnica autem, plebeculæ signum erat, eaq; etiam serui vtebantur. Vulgatissimum enim est, per tunicatum, aliquem ex Romana plebe significari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato scruta popello.

Quæ verò esset tunicæ species, Nonius explicauit, cùm sine manicis eam esse dixit: & plurimùm talarem sine manicis esse ostendit, indumẽtum aptũ ad opera facienda: eaq; gens otij propémodũ nescia erat. Hinc Virgilius vulgo gratulaturus, manicatos irridet, vtpote minus idoneos qui bella, negotiáue, aut artes vllas tractent. Numanum enim Latinum hominem sui generis strenuitatem iactantem, & imbelliam Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. E

ILITHYIA.

SEd vt antiquióra repetamus, Atheniensium institutum fuisse Pausanias tradit, vt Ilithyiæ simulacra ad imos vsq; pedes contegerentur. In diuinis verò literis tum tunica, tum color eius hieroglyphicè consideratur. Pontifex enim præter interiorem tunicam, quæ fit ex lino, materia quippe terrestri, podere etiam vel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cœlestis enim color, dubio procul est hyacinthinus, monimentóq; est cœlestia demùm meditanda, cœlestia tractanda, cœlestia discutienda, totamq; mentis agitationem circa ea quæ cœli sunt exercendam. Sunt verò interpretes qui non hypodytin, sed epandytin edidere, quod indumentum signat quod superinducitur: nimirum enim hypodytis interior est tunica, quæ primã nostram indicat generationem, vt apud Hierosolymitanũ Hesychium. Alij exponunt, quia hominem ostendit interiorem: alij tunicam huiusmodi Iustitiam interpretantur.

DE PODERE.

ESt autẽ poderes, vt Eucherius, sacerdotalis lintea corpori penitus adstricta, F eademq; talaris, ἀπὸ τῶν ποδῶν, appellatã ποδήρης, quę & subucula dicit. Per hãc igitur, quippe quę vestimentis alijs subijciebatur, doctrinam sacratiorem intelligi veteres theologi tradiderunt. Exodo: Et fecerũt vestimentum poderem sub vmbone, opus textile, totum hyacinthinum.

PVDICITIA.

QVòd verò in numis & monumentis alijs antiquis velatæ nonnunquam facies obseruantur cum inscriptione PVDICITIÆ, non tam ob flammeum, quo nouæ nuptæ faciẽ obnubere solitę sunt, cùm ad virũ traducerentur, vnde illis nuptarũ nomen, q̃ ob historiã institutũ crediderim vt ita fieret. Ab Icario eñ Penelopes patre simulacrũ eiusmodi dedicatũ Pudori ferunt, Græciq; historiã super hac re huiusmodi cõscripsere. Cùm Icarius ab Vlysse frustra contendisset, vt Lacedæmone habitare mallet, id demum filiæ persuadere conatus est, cumq; acrius instaret, ne se desereret, Vlysses iussit vt ea spontè sequereť, aut cũ patre, si grauaretur, Lacedemona rediret: Penelope obtecta facie, nihil quicquã respondebat: quare pater intellecta filiæ sententia, eam dimisit, & in facti monumentũ,

eo loco Pudoris simulacrum erexit, quod in Laconia spectabatur. In numo, cuius inscriptio est, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. ab altera parte dea sedens velo faciem cooperta, digito dexteræ indice ad iugulum admoto, conspicitur: cuius inscriptio est, PVDICITIA. In alio Herenniæ muliebre sigillum sedens cum conto in læuam vlnam iacente, dextera velum ante faciem obducit: inscriptio est, PVDICITIA AVG. In eo quoque, cuius literæ ab vna parte sunt, MARCIA OTACIL. SEVERA AVG. ab altera sigillum est, quod velum in faciem prætendit, cũ simili inscriptione, PVDICITIA AVG. In altero eiusdem Otacillæ cum eadem inscriptione & specie, quę velum eodem modo prætendit, læua radium tenet: sed nomen ita scriptum est, MARTIA OTACIL. SEVER. AVG. cùm in altero MARCIA per C literam in ordine quarta, habeatur: quod quidem ostendit, eo quoque tempore eandem fuisse pronunciationem literæ T, quæ nunc est, cùm post I vocalis altera subsequitur. Quamuis ætate nostra fuerint publici non postremi nominis professores, qui longè aliter sentirent, blesitatemque eam in T litera suapte vi sonora, peruicaciter abhorruerint. Sed enim puto ego variatum in numis, quia alij Marciæ nomen à Marco, alij à Marte deductum existimarint. Sed vt ad flammeum redeamus, quo noua nupta olim cooperta ducebatur ad virum, crocei coloris id plurimùm fuisse comperio, vt apud Maronem, Cyri:

Ut tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Idem alibi pro maximo negocio habet, venerabile matronalis ornatus donum celebrare,

*Circumtextum (*quippe*) croceo velamen acantho:*
Ornatus Argiuæ Helenæ, quos illa Mycenis
Pergama cùm peteret: inconcessosque hymenæos
Extulerat, matris Ledæ venerabile donum.

Neque satis semel hoc dixisse, sed paulò pòst mirari Tyrios ait,

Pallamque & pictum croceo velamen acantho.

Hoc illud est quod Cyprianus ait, continentiam & pudicitiam non in sola carnis integritate cõsistere, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter & pudore. Solicitus admodum in hac re Tertullianus mihi videtur, qui non solùm velamen huiusmodi armaturam pudoris vocat, verecundię vallum, sexus fœminei murum, qui nec suos emittat oculos, nec admittat alienos, verùm etiam modũ præscribit, ad quem velaminis istius forma produci debeat: Quantũ, inquit, resoluti crines occupare possunt, tanta est velaminis regio, vt ceruices quoque ambiantur. Ipsę enim sunt quas subiectas esse oportet, propter quas potestas supra caput haberi debet. Velamẽ iugũ illarũ est. Denique bonũ esse ait, vt mulier vsque ad lumbos à capite veletur. Iudicabũt nos, addit, Arabiæ fœminæ ethnicę, quę nõ caput, sed faciem quoque ita totam tegunt, vt vno oculo liberato contẽtę sint dimidiã frui lucem, quàm totam faciẽ prostituere: mauult enim fœmina videre quàm videri. Nã & qui flammeum describunt, vestẽ alij, tegmẽ alij esse dicunt, quo matronæ capita tegebant: dictumque volunt à Flaminica, quę vxor Flaminis erat, boni ominis causa, quippe cui vsqueadeò iniucta erat pudicitia, vt vni illi diuortium facere nõ liceret. Sanctissimumque preceptũ est apud Christianos fœminis, ait Adamantius ex Paulo, vt cùm orant, habeãt velamẽ supra caput, pro-

pter angelos, qui sanctis assistunt, & in Ecclesijs versari delectantur: quos quidem nos, qui sumus peccatorũ sordibus inquinati, videre nequaquã possumus.

ALBATÆ.

IPsi verò colores etiam hieroglyphicum quid sapere videntur. Nam flamen, vt Varro tradit, cùm Ioui sacra ferebat, totus albatus erat, & pileum etiam gestabat album. Magi sanè in Perside dicebant, Deum ipsum non delectari nisi in albis vestibus: quod ego ex Salomone desumptũ crediderim, qui dum morum candorem, & animi puritatem persuadere intendit, In omni tempore, inquit, candida sint vestimenta tua, vtpote qui ætatem nullam, officiũ nullum, nullum otium & negotium toto vitæ tempore synceritate & innocẽtia vacuum esse debere præcipiat: ita enim sacrę literæ vestimẽta accipere consuerunt: ita veterem hominem exuere admonemur: ita qui nuptiali veste non ornatus, cõuiuio nuptiali Regis discumbere ausus erat, ad cruciatum in vincula conijcitur.

VESTALES VIRGINES.

QVæ verò suffibulo amictæ sacrificabant, virgines Vestales erant. Fuit verò suffibulum vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod illæ in capite sacrificantes habebant, idq; sub mento fibula comprehendi solebat, vnde nomen. Eadem penè specie qua suffibulum erat, Romanæ matronæ nunc vtuntur, cùm domo exeunt, pudicitiæ simul & pietatis, quæ duo in illis egregiè vigent, indicia & vera & manifesta.

LIBERTAS.

LIbertos manumissione accepta, alba veste decorari solitos id ostendit, quod apud Tertullianũ legitur de famulo libertate mutato. Atqui & vestis albæ nitore, & aurei anuli honore, & patroni nomine ac tribu mensaq; honoratur. & alibi talia, vt aduersus Marcionẽ libro quinto: Et sacræ tincturę candidatis mos fuit albam vestem induere, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens sacro ducit de fonte sacerdos
Infantes niueos corpore, corde, habitu.

Neq; minus luculenter Fortunatus:

Candidus egreditur nitidis exercitus vndis,
Atq; vetus vitium purgat in amne nouo.
Fulgentes animas vestis quoq; candida signat,
Et grege de niueo gaudia pastor habet.

Et quoniã per hebdomadã Paschatis vnà tingi plures consuerũt, ea de causa feriæ illæ, quę ad hoc omnes institutæ sunt, & quæ subsequitur hebdomada, In albis adhuc appellatur. Erat verò signum quoddam manumissionis, de quo suprà dictum.

MODESTIA.

ERat & modestiæ signum alba vestis, animiq; qui præsentibus æquus, nihil vlterius tentare videatur: vti purpura ambitionis, animiq; sublimis & vasti, amplitudinis, magistratusq; summi. Sanè cùm apud Alexandrũ quidam Antipatri parsimoniam atq; modestiam commendaret: Foris, inquit Alexander, albo vtitur pallio, intus verò totus est purpureus: fictam notans in homine ambitiosissimo, qui maxima quæq; appeteret, parsimoniam.

LEGES, VETVS ET NOVA.

SEd vt ad nostra redeamus, Canticorũ cantico legitur, Fratruelis meus albus & rubicundus: quo loco diuinarũ literarum interpretes, per colorem album, legem veterem intelligũt, per rubicundum, prædicationem Euangelij: vtrunq; autem

autem in Christo: ipsius est enim Lex, ipsius Euangelium. Sanè vbi Leuitico de cicatricibus agitur, albam aiunt cicatricem Legis transgresſionem significare. Ita illa omnia hieroglyphicè sunt intelligenda.

DE STOLA.

STolam apud veteres inuenias matronalis pudicitiæ signum: de qua Tertullianus plura. Ouidius amoris & impudicitię præcepta daturus, quò se tamen verecundum aſsimularet, ait:

Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæq; tegis medios instita longa pedes.

BAPTISMVS.

EVangelij verò locum, Citò proferte stolam primam pro iuuentute perdito, qui redierat in viam: veteres aliquot Theologi accipiunt pro baptiſmo, vt apud Eucherium. Suprà verò exeuntibus à baptiſmatis tinctura, vestem albam parari ostendimus.

DE ATRATIS.

SACERDOTES ÆGYPTII.

COntra verò nostrorũ mores, sacerdotes Ægyptij, cùm supplicabant, nigris vtebantur vestibus: neq; alias quàm nigras vestes eum decere arbitrabantur, qui dijs preces allegaret: quippe vt terram ipsam supplicare significarent, ex qua mortales conformati sumus. Ea verò apud ipsos nigra figurabatur.

CERES ET FALACRALIS FLAMEN.

ET Cereri nigra vestis apud Arcadas induebatur. Et Falacralis flamen nigro vtebatur pileo: erat enim Plutonis, cui cùm immolabãt, vestibus vtebantur nigris, quem colorem aiunt inferis dijs dedicatum. Et lugentium vestis maximè nigra erat, vnde eas Varro anthracinas vocat, quasi carbonarias velit dicere, ἄνθρακες enim Græcè, Latinè carbones appellantur.

ÆRVMNOSVS.

APud Hebræos luctus supremæq; mœstitiæ indicium vestis erat saccus, & sacciũ appellata, humilis illa quidẽ, abiectæ vilitatis, & informis: quæ qui-
c dem induta calamitatẽ, qua quis oppressus esset, indicabat: cõscissa verò lætitiã. Genesi: ὁ δὲ Ἰακὼβ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς ἐκαθέζετο. Iacob aũt saccium indutus, magnitudineq; mœroris oppressus, humi assedit. Sunt qui ciliciũ interpretentur. Sed & Græci sacci vocabulũ vsurpant. Vtcunq;, vestem huiusmodi inducere consueuerant, cùm in ærumnas, quę omnem superarẽt consolationem, incidissent, qua demũ leuati saccum discindebãt. Vnde Psalmo XXXV legas: Ego autem cùm mihi molesti essent induebar sacco, & macerabam ieiunio animam meam. Eodem autem significato color niger luctum, & quam Theologi nostri sacri pœnitentiam vocant, indicare plerisq; locis manifestum. Nam atratas in luctu vestire, à rerum primordio ad hoc vsq; tempus vnanimi omnium consensu factum. Tum illud Leuitico celebratur, Si non capillus niger fuerit: quod exponunt, si nullum pœnitentiæ signum per lachrymas dederit, aut aliquem omnino mœrorem præ se tulerit.

MAPPA.

ET mappa veli genus, quod mensis insternimus, quoq; abstergendis manibus vtimur, hieroglyphicum suum adepta est: siquidem ea signum erat in

ludis, quo equi de carceribus excitati cursum arripiebant: mittebat enim prętor eam cùm signum daret, quod nunc clangore tubarum significatur: de quo apud Martialem habes: D

Cretatam prætor cùm vellet mittere mappam.

Nero libertos suos id facere voluit, quod tãto apud veteres honori ducebatur. Nam apud Liuiũ legas VIII ab Vrbe cond. L. Plautio prætore graui morbo detento, Dictatorem creatũ fuisse, qui ludis Romanis signum daret quadrigis emittendis: qui eo ministerio functus, Dictatura se abdicauit. Hodie quoq; mi lane, Romę munus id ad ornatißimos viros defertur. Nam, vt nõ ignoras, Angelus Cæsius Aduocatorũ facilè princeps, & Cardinalis pater, & nobilißimus vir Petrus Melinus, tam eruditione, quàm domestica celebritate insignis, duo S.P.Q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratiores hodie celebratur) inter alia præfecturæ tam præclaræ munera, cursorum in stadio emittendorum etiam negocio præficiuntur.

PALVDAMENTVM.

TRibunum, vel præfectũ, aut præsidem aliquem ex habitu significare qui volebant, imaginem eius paludamento insignem faciebant. Erat enim paludamentum vestis militaris, quo Duces, Tribuniq;, & præfecti ad id munus electi, cùm in prouinciã proficiscebantur vti consuerunt, indeq; Paludati dicebantur, quemadmodum milites præcincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit: sed id quoq; antiquum nomen. Sed enim omnia militaria ornamenta, paludamenta dicebantur. Vnde Verrio libris auguralibus, Paludati, armati ornatiq; sunt. E

RVBICVNDA.

RVbicunda vestis, tunica vel pallium deprompta, pugnæ acieiúe cõmittendę hieroglyphicum apud Romanos habebatur: de quo in Marcello, & in Pompeio, & in M. Bruto, Plutarchus.

LÆNA.

ET læna vestimentum militare, quod supra omnia vestimenta inducebatur: de qua Maro:

Tyrioq; ardebat murice læna.

Id vocabuli à Græcis dubio procul mutuò sumptum, qui genus id indumenti χλαίνας dicunt. F

VERSICOLORIS.

VErsicoloris vestis adolescentiæ hieroglyphicum est. Eaq; de causa veteres Comici adolescentis personam versicolori veste indutam, in scenam inducebant, vt scilicet ingenij volubilitatẽ, cupiditatumq; varietatẽ, in ea ætate pręcipuam cõmonstrarẽt. In Iosippo verò puero per versicolorẽ vestem, doctrinarũ & virtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur, intelligit Adamantius. Quòd verò lex nostra præcipit, vestem ex duobus textis non induendam, eò respicit, quòd minimè debeas Christum adorare simul & dæmonas: id enim est abominabile vestimentũ. Non vult enim hominem semel Deo dicatum, diabolicis sese immiscere negocijs, neq; simul orationibus incantationibusq; vacare, & huiusmodi alia quæ in spiritus cõtumeliam quotidie fiunt. Neq; vetat hoc lex in textis tantùm, verùm etiam diuersi generis animalia cõmisceri prohibet, circuncisionem quippe, atq; baptismum, vt ait Hesychius, non esse commiscendos.

LINTEA

LINTEA.

Lintea vestis alba supra cæteras vestes inducta, puellaris ætatis indiciũ fuit, quòd eo genere amiculi apud veteres puellę ante duodecimum annum vtebantur. Hinc illud apud Afraniũ citatur: Puella nõ sum, supparo si induta sum. Vult verò Nonius supparum linteũ esse femorale, vsq; ad talos pendens, dictũ quòd subtus appareat. Sunt etiã puellares vestes ex Varronis iussu, chlamydes encobomata, ac parnacides, quas iubet vt puellæ habeant, potius quàm togas. Vtcunq;, longa vestis omnino fœminea est, aut citharœdica: de qua Maro,

Necnon Thraicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Ita Propertius libro II: *Pythius in longa carmina veste sonat.*

FIDES LVBRICA.

NOnianum verò supparũ adducit in memoriam mihi linteum alterum, quo mulieres hodie passim vtuntur domi. Id infra thoracem accingitur, & ad pedes vsq; propendet, anterioresq; tantùm partes velat: vulgò non impropriè gremialia vocantur. Habet hoc vestimenti genus hieroglyphicum suum. Nam & prouerbium est, Nec mulieri, nec gremio credi oportere, quòd & illa incerti & leuis animi sit, & in gremio posita plerunq; cùm in obliuionem venêre, illis temerè surgentibus, procidunt.

FIDEI CREDITVM.

SInũ hunc Latini mihi videntur appellasse, quamuis eius locutionis latè patet vsus, præsertimq; vbi potestatem aut quid fidei creditũ significat, vt altero & vigesimo Pandect. lib. Tit. III. Scęuola: Titio C. do, lego, quę mihi pertulit: quę ideo ei non caui, quòd omnes fortunas, & substantiam, si quam à matre susceperat, in sinu meo habui, sine vlla cautione.

PRÆTEXTA.

PRætextam nonnulli putant togam fuisse, quę ad talos vsq; produceretur, dictam quòd in ea purpura prætexeretur. Per eam honorem intelligebãt, qui esset cuipiã habitus: honestorũ enim prætexta erat, ait Pædianus, toga viliorũ. Alij nomine hoc purpureã quandam fasciã valde latã intelligũt, quę tamen multipliciter plicata in angustũ cõtraheretur, atq; ita supra alia vestimenta nunc ab humeris, nunc à pectore in fasciæ modũ circunduceret̃, nunc eius capita vtrinq; ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ plerisq; antiquorũ statuis inducta cõspicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt, eo omnes amiculi genere vtunt̃, eo excepto, quòd purpurea apud eos in vsu nõ est, sed ex nigro panno plurimũ. Purpura ẽm nõ nisi magistratibus cõceditur, hisq; insignioribus. Nuptialibus quoq;, & cùm primi honores, quos procuratorios vocant, alicui deferunt̃ (sunt verò hi sacrarũ largitionũ præfecti) tunc cõsanguineis & cognatis & affinibus licet per aliquot dies vti purpura in lætitiæ gratulationisq; significatũ. Sed admonet me color purpurę, vt quid in diuinis literis manus coccino præligata sibi velit, exponã: Zarę manus in quã Iudę filij, quæ se de matris vtero porrexit: nulli ẽm dubiũ, esse id hieroglyphicum, per quod theologi, vt apud Irenæũ est, Iudaicũ populũ simplicibus legis operib. & circũcisionis sanguine insignẽ, qui prius apparuerit, seq; mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipse in vtero matris erat, dato interpretant̃: & per Pharea Christianos, qui secundo loco cogniti hęreditatis primigeniæ messẽ abstulerint. Sed vt Romã repetamus, antiquissimũ apud Ro. quoq; fuit, vt magistratus prætexta vterẽtur.

Nonius quoq; ait prætextam insigne Romanũ esse, quod supra tunicas honorati quiq; sumerent. Et prætextatæ fabulæ dicebantur, vt apud Festum legas, quæ res gestas Romanorũ continebant, in quibus scilicet Imperatorum negotia agebantur, Regesq; Romani vel Duces inducebantur. D

PALMATA, ET TOGA PICTA.

IOuis quoq; imago toga prætexta insignis dedicabatur, cui & palmatam tunicam, & togam pictam adijciebant, quo habitu triumphales etiam viri conspicui incidebant, vt apud Liuium legere est lib. X. Et apud Iuuenalẽ triumphantem vides in tunica Iouis superbire.

PVDOR.

QVantum verò pertinet ad pueros, pręcipuum prætextę significatum fuit, vt pudorem indicaret, quẽ scilicet ætas ea, quæ Prętextata dicebatur, sibi proponere deberet: eiusq; rei indicium esse purpureum colorem, vnde admonerentur verecundiam in dictis factisq; omnibus amandam. Quòd si nuptialibus, de quibus apud Catullum, ad aliqua petulantius dicenda adhiberentur, quò id facere liceret prætextæ iure minimè violato, eam in id tempus abijciebant. Hinc pro lasciuo sermone atq; licentioso, aliqui prætextatum dixêre. Sunt verò hæc quæ tangit Seneca, Medea: E

Festa dicax fundat conuicia Fescenninus, Ita Catullus:

Nec diu taceat procax Fescenina locutio.

Ea verò qualis sit, ad multos qui subsequuntur versus explicatur.

MANIPVLARIS.

CAliga quoq; suum habuit hieroglyphicũ, vt scilicet eius ordinis militẽ indicaret, qui manipularibus pręfectus esset: eo enim calciamenti genere vtebãtur. Subiecti erant hi centurionibus, & caligati dicebãtur: vnde apud Tranquillum legas de Augusti facilitate, qui vallares muralesq; coronas sæpe etiam Caligatis tribuerit. Inter hos infimæ notæ milites quia & enutritus, & assiduè versatus erat C. Cæsar, qui Tiberio successit in Imperio, ab eo calciamẽti genere Caligula vocitatus est. Qui verò esset manipularis ordo, & quo militum numero constaret, quoq; signo turma huiusmodi cognosceretur, minimè dissimulandũ. Apud Liuium enim numerus XXX militũ sub manipulo cogebatur, vno quippe vexillo. Manipulus verò præcipuè dicitur fasciculus alicuius rei, quia manu capitur. Romulum quippe aiunt manipulos fœni pro vexillis habuisse, quòd repentino tumultu excitatus id signi genus prætulerit, req; bene gesta, boni inde ominis causa manipulos instituisse. F

PENVLA.

PEnula militaris vestis, quam cœlo pluuio gestare consuerant, quã Horatius solstitio nihil prodesse dicit: Tribunitiæ potestatis insigne fuit. Hadriano autẽ Tribuno facto, Imperij omen fuisse penulas amissas, quas Tribuni gestare soliti pluuiæ tempore, Imperatores verò nunquã, ait Spartianus. Potestas verò Tribunitia, quia sacrosancta erat, ab Imperatoribus vsurpari solita, vt quæ maxima esset pars Regalis imperij, vt apud Vopiscum est.

ZONA.

VIrginitatem per zonam significare tam Grecorũ & Latinorũ est, quàm etiã Hebræorũ. Trœzeniorũ autem virgines zonã Palladi Apaturiæ ante nuptias dedicabãt, sicuti crines Hippolyto, cui Diomedes templũ excitarat, quòd Aurigam in cœlo positum Hippolytũ crederent. autor Pausanias. Sed nos ad

zonam.

A zonam. Deniq; plerisq; locis diuinę literę zonam pro fortitudinis hieroglyphico ponunt, eaq; Pontificem sacra facturum præcingi iubent. Sed quòd variari cum opere plumatili præcipitur, non rectè nonnulli pro plumatili topiario substituendum putant: multa enim adhuc huius antiquitatis vestigia extant, ab extremis pręcipuè noui orbis nuper inuentis partibus allata, vbi tam indumenta, quàm gestamina, scuta etiamnum, & diuersi generis vasa pleraq; omnia, psittacorum, & phœnicopterum, & aliarum pictarū auium plumulis intexuntur, opere tam venustè variato, vt nihil delectabilius posit oculis offerri. Nam quòd superius dicebamus hāc pro fortitudine poni, cinctus ipse apud Romanos strenuum significat, vti discinctus imbellem, & ignauum, ac nihili hominem notat. Tertulliano zona tormentum est. Hilario, efficax in omne opus bonum apparatus, vt ad omne ministerium Christi voluntatis cingulo simus accincti.

VINCVLA IVGALIA.

IVgalia verò vincula quæ sint, apud poetas omnes vulgata sunt. Noua sanè nupta cingulo præcingebatur ex lana ouilla facto, quod vir prima nocte, in B Deæ virginalis honorem, sponsæ accubans in lecto soluebat. Vnde Homerus, λυσὶ δὲ παρθενίην ζώνην. Et apud Ouidium:

Castaq; fallaci zona recincta manu.

Eoq; spectat Catullianum illud:

Qui zonam soluit diu ligatam.

Indicabat verò hieroglyphicum hoc, vt sicut illa in glomos sublata cōiuncta inter se est, sic vir suus secū cinctus iunctusq; esset. Cingulumq; hoc Herculaneo nodo vinctum, vir omnis gratia soluebat, vt sic & ipse in liberis suscipiendis felix esset, quemadmodū Hercules fuit, qui liberos septuaginta reliquisse fertur.

PVERPERIVM.

QVin etiam zonæ solutio puerperij fuit hieroglyphicum: olim siquidem soluere zonam dicebantur, quæ primò pariebant: eaq; de causa leuatæ partu mulieres, zonam Dianę dicabant. Vnde fanum Soluizoniæ Dianæ Athenis fuit, de quo apud Apollonium Argonauticis.

TEMPERANTIA.

HAbent & diuinæ literæ hieroglyphicum quod per zonam cingulum'ue sig- C nificent, præcipuè verò temperantiam & moderationem, qua fluxæ animorum cupiditates coërcentur, luxuriantia compescuntur, & modus deniq; imponitur rebus, vt quinto supra quadragesimum Psalmo legas, Regis filiam in cingulis aureis conspicuam, quod alij in fimbrijs transtulere. Apostolus tamen præcincti circa lumbos zonis aureis dixit, quod pro cordis munditia nonnulli interpretantur: alij vestem auro contextam simpliciter accepêre. Verùm Euthymius zonam agnoscit, & pro temperantia atq; modestia, quæ concupiscibilem animæ partem coërcet, interpretatur, non hoc dicturus, si vestem simpliciter agnouisset. quanquam & fimbriarum non respuit ornatum, & virtutum inde multiplicitatem non auersatur.

DE PERA.

POsita zona, visum est κατ' παρέργον & perā apponere: nam & zona ipsa sæpe pera est, vt apud Horatium:

Ibit eò quouis qui zonam perdidit.

Hæc tam apud Græcos quàm apud Hebræos hieroglyphicū habet

id, quod pro cura & solicitudine victus accipitur: vnde theologi transferunt ad D impedimenta humanæ vitæ, quæ animū alioqui paratū ad disciplinas interturbant. Græci super hoc dicunt, Diogenes cui pera penus, cui scilicet minima harū rerū cura. Euangelium quoq;, Non peram in via, cùm nec quidem solicitos esse de crastino imperauerit Dominus. Eòdem facit & sacculus, quem habere nō licet: hoc est, in hac peregrinatione minimè thesaurizandum esse. Quod ibi apertius: Facite vobis sacculos qui non veterascunt.

HIEREMIÆ CINGVLVM.

Eiusmodi est & cinguli significatū, quod ex lino factū, eoq; cingere se iussus est Hieremias. Quod quidem vt manifestius intelligatur, exigit locus vt de lino quædā altius repetamus. Linū enim ex terra nascitur, satumq; prius in gramen pullulat, mox vt flore lasciuierit, vellitur, aqua immersum maceratur, exiccatum mox frangitur, & quoquouersum perdomatur, inde pectitur, atq; netur, neq; tamen prius, quàm feruenti mordaciq; subindè lixiuio perpurgatū sit, effectumq; candidū, texitur, vt vestes inde cōsuantur, quas induti ante faciē Domini preces allegemus. Hæc omnia nobis diligenter inspiciēda sunt, huiusmodiq; E segetis herbæ'ue cura ante oculos proponenda, quippe quæ probatioris castigatiorisq; vitæ scenam quandam pingere videatur. Siquidem nos è terra geniti, luxuriare ineptijs statim incipimus: magistra igitur disciplina auellendi à terra sumus, & lachrymarū aqua macerandi, ad sacerdotalem Solem mox exponēdi, laborib. inde & perperā factorū pœnitentia domādi, inde per omnes cōscientiæ scrupulos q̃diligentissimè pectendi, vt ita sordes excutiant omnes, nihilq; relinquatur, quod in filo vitæ producendo possit officere: quod quidē filū longa bonorū operū continuatione nendū est, mordaciq; subinde lixiuio dealbandū, vt eluto ita tetro illo colore, quē à terrena contraxeramus origine, candidissimum nobis amiculū, puta cingulū cōtexamus, quod tamē ad Euphratē minimè defodiamus, ne ibi computrescat, inutileq; reddatur, hoc est, Assyriorū & Babyloniorum moribus corrumpamur, sed eo & integro, & nitido custodito, clericos, qui verè sint per sortem electi, profiteamur. Atq; hæc est super sacerdotū amictu ratio nulla nō hora repetenda. In vniuersum autem linteas vestes sacerdotibus attributas habilitatem significare veteres pleriq; Theologi dixerūt. Inde lintea tunica iustitiam, femoralia identidem lintea castitatem ostendunt: nempe id in- F nuentes, quòd veluti linū res est admodum parabilis, ita virtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur.

PVRITAS.

Herodotus, vt Gentes quoq; nobiscum in puritate vitæ sentire cōmonstremus, nefas ait apud Ægyptios laneas vestes in ædes sacras inferre, proindeq; linteis vsos: de quibus ita Martialis,

Linigeri fugiunt calui, sistrataq; turba, Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.

Vnde apud Tertullianū de Christo: Cùm linteo circūstringitur, propria Osiridis veste. At Plutarchus libro de Iside & Osiride, cur eorū sacerdotes linteis tantùm vestibus vterentur, vnicam eam esse causam existimat, quòd immortalibus dijs omnia pura mundaq; conueniant: non enim esse fas, Platone teste, pura deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cùm linum ijs quas superius recitauimus causis maximè purū fiat, sitq; ad eluendum expeditissimū, sacrificis Deûm cultoribus ante omnia congruere censuerunt. De nigris verò vestibus, quas tunc induerent cùm Deos precibus placare instituissent, superius dictum est.

FATVM.

ADdemus et illud, receptiſsimũ apud poëtas eſſe lina pro ſato ponere, quod neſcio quid ſapit hieroglyphicũ. Nam vt Parcarum ſtamina prætereamus, quęq; ſuper his alibi dicenda ſunt, cur linum pro fato poëtæ ponãt, cauſam afferunt interpretes Theocriti, quia ſcilicet terræ fœtus eſt linum, quemadmodum etiam mortales: idq; abruptum, ſignificat hominem rurſum ad terram redire.

CASTIMONIA.

SEd vt ad vitæ redeamus integritatem, moresq; caſtos, nihil aliud ſibi diuina noſtrorũ monumenta volunt, dum ſacerdotalia memorant indumenta, quibus Campeſtre adnumerant, quod alij femoralia dixerunt, niſi vt hinc caſtitatẽ etiã nos aſſumere cõmonerent, indumentũ quippe quo pudẽda cooperiamus, & renes etiã cõſtringamus: eo enim ſacerdos præcingi iubetur, in holocauſti faciendi lege, hoc eſt, vt Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriam caſtitatis cingulo coërcere. Sacerdos enim qui ſacris aſsiſtit altaribus, id præcipuè curare debet, vt caſtus & intaminatus operetur.

PROFECTVS ORATIONIS.

TAmetſi Origenes ſublimiore quadam cõtemplatione raptus, cùm octo ponantur, Exodo, ſacerdotis indumenta, cur Leuitico ſeptẽ tantũ recenſeant inquirit, hoc ſcilicet Campeſtri poſthabito: eoq; rem deducit, vt veluti de Mercurio nationes reliquæ veteres intelligebant, per genitale nos quoq; ſermonem accipiamus, qui quidem tunc exerceri debet, cùm ſpes profectus aliqua viſa fuerit affulgere, fœturamq; minimè irritam futurã. Cùm verò nos nulla profectus ſpes inuitarit, ſed auerſas à bono aures, auerſa hominũ ingenia perſpexerimus, Campeſtria ſubliganda, orationi quippe nihil quicquam profuturæ frænũ imponendum. Sunt verò campeſtria, perizomata, vt Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur in campo, vti cõſuerunt, pudendis cooperiendis. Iam & illud continentiæ ſignificatum eſt maximè proprium, & admodum hieroglyphicum, niſi oculos verecundiorum offenderet, quo pudẽdum fibula cohibitũ oſtentatur. Vſitatiſsimũ autem apud veteres fibulam apponere, præcipuè his, quos ad Muſicam educarent, ne ſcilicet Veneri operam dantes raucedinem cõtraherent. Vnde & fibulare, & eius contrarium, refibulare, verba.

RERVM PROGRESSVS PER CALCEVM.

SEd neq; calceus eſt inter indumenta contemnendus, qui progreſsionis indicium eſt: pro viatoribus enim excogitata ſunt calceamenta: proq; expeditionum auſpicijs in diuinis literis calceamentum ponitur. Inde Pſalmo LX dictum volunt: In Idumæam extendam calceamentũ meum: hoc eſt, in Idumæã progreſſus, eam mihi ſubijciam. Sanè veteres Theologi, vt Eucherius tradit, veluti per pedes humanitatem Chriſti ſignificari dicunt, ita eum adueniſſe, & corpus noſtrum induiſſe, per calceamentum ita porrectum interpretãtur: & quòd poſitum eſt, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifeſtatum iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Ægydius noſter cùm tempora, quibus hæc futura ſint, dinumeraſſet, rem multis diuinorum vatum oraculis comprobauit. Reliquũ eſt, vt quæ futura ille magnus omnino vir prædixit, nos aſsiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorũ Rege depoſcamus, vt tu argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod ſcriptis illuſtrare aggrediaris

PIERIVS VALERIANVS BELLVNEN. AD ORNATISS. PATRITIVM VENETVM IO. CORNELIVM FANTINI CLARISSIMI F. DE IIS QVÆ PER BVLLAM, ANVlum, insigniores aliquot gemmas, & gestamina quædam significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

UM primum intellexi, Magnificentissime Ioannes, te præstantissimi viri Aloisij Cornelij generum effectũ, clarissima quippe Claræ eius filia in vxorem accepta, statim Venetias aduolaui, de tam felici matrimonio tibi coràm gratulaturus. Inueni verò domũ totam exultantem gaudio, & auspicatissimis nuptijs bona cõmodaq; omnia ominantẽ, te verò cum institoribus agere de muliebri mundo, de bulla aliqua pereleganti, aureoq; torque, & anulo pronubo, in quo non splendorem tantùm, sed & pulcherrimũ aliquod signum quod antiquitatem saperet quæritabas: ideoq; aduentu meo lætatus, super his multa interrogare cœpisti, quòd circa rerum huiusmodi cognitionem me diu versatum noras: de quibus cùm multa dicta fuissent, longeq; plurima dicenda essent, rogasti me, vt per otium ea scripta tibi traderem, vt hæc quietius examinares. Bullam autem præcipuè petebas, anulumq; cum gemma aliqua insigniori, præclaraq; antiquorum opera, quæ non temerè olim & magistratibus, & ijs qui fortiter aut sapienter se gesissent, honori fuerint condonata. Hæc igitur ego quoq; per otium in vnum tibi congessi commentarium. Quid enim ego antiquissimus domus tuæ cliens negare potuissem, quod tu tam honestè posceres, quodq; ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur? Antiquissima enim est imaginum disciplina, & gentibus omnibus quæ ingenijs & eruditione claruêre: in primo semper honore habita. Idem de Regijs, de Romanorum fascibus, de sella, deq; ornamentis alijs dici posset, cuius potissimùm rei ratio ab Aegyptijs primùm desumpta, reliquis mox nationibus cõmunicata. Volui itaq; vt pars hæc meum erga te studium, amorem, obseruantiamq; declararet: eo enim consilio scripsi, vt hæc qualiacunq; sint, istiusmodi mei erga te cultus testimonium essent manifestum. Ingrati siquidem animi esset, non assiduè esse memorem beneficiorum, quæ in me domumq; meam vniuersam, clarissimus patritius Fantinus pater tuus summæ vir integritatis assiduè contulit, quæ quidem è memoria vitaq; mea nunquam euellentur. Accedit ad hæc, quòd tu quoq; iure quodam hæreditario eadem benignitate patrocinium erga nos idem suscepisti, meq; præcipuè vel à teneris vtriusque nostrûm vnguiculis in amicitiam tuam acceptùmne dicam, an in domo tua compertum fouere, ac omni officiorum genere prosequi nunquã destitisti, disciplinam liberalitatemq; eam quam à patre sapientissimo atq; optimo viro acceperas, egregiè consecutus. Auxerunt autem tot merita summum ingenium tuum, suauissimiq; mores, probitas dubio procul singularis, quæ vt te semper mirabiliter & amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas, futurumq; est, vt inde virtutis etiam tuæ lumen elucescat. Sed quoniam tam claræ sunt laudes tuæ: vt meo non indigeant testimonio, eæq; suapte vi omnibus innotescunt, ijs nunc dimissis, ad negotium quod explicari quæris, accingamur.

DE

A

DE BVLLA.

VLLAM apud Romanos cordis effigiẽ habuiſſe, multi profitentur. Hetruſcorũ ſanè geſtamen illud ab Lucumone Hetruſco duce, quẽ Romulus tam cõdendę quàm inſtituendæ vrbis ſociũ habuit, acceptũ. Eum verò Pythagoricũ fuiſſe Auſonius oſtendit, vbi Samij Lucumonis acumẽ celebrat. Sed enim Pythagorã Tyrrhenũ fuiſſe, Ariſtoxenus, Ariſtarchus, & Theopompus aſſeuerant, quos Theodoritus id ipſum ſentiens autores habet: quamuis vnus Neanthes eum Tyriũ fuiſſe ſuſpicetur. Multa verò huiuſmodi excogitata ſunt à Pythagora, quia non ſolùm originatione motus, quòd multę olim in Hetruria ciuitates ab Ægyptijs fundatæ conſtitutæq; dicuntur, ſed quòd ipſos etiam Ægyptios adierit, à quibus ſacri ſermonis rationem, obſcuritatem in loquendo ſymbolicam, & diſciplinas alias reportauit. Cur verò Samium nõnulli eum fuiſſe dixerint, alibi diſputatum.

CORDE PRAESTANDUM.

ERat verò apud Romanos geſtaminis huius hieroglyphicum ſignificatum, vt ingenui pueri figurã huiuſmodi de collo ſuſpenſam ante pectus inſpicientes, ſe tum demũ homines futuros cogitarẽt, ſi corde præſtarent. Ideoq; Tarquinij Priſci filium, quatuordecim nõ amplius annos natũ, virili edito facinore, hoſte quippe in acie cæſo, Bulla primũ omniũ ea ætatula donatum aiunt. quamuis & Herſilię filiũ adhuc infantulũ, quòd primus ex raptis coniugibus ortus eſſet, eo geſtamine decoratum, proditũ ſit: puerumq; Papyrium ob tacendi ſimulandiq; peritiam, qua in eludenda matris importunitate, quę ſenatus ab eo ſecreta perſcrutabatur, vſus eſt, ea maximè nobilitatum. Sunt autem qui vocis ſecuti ſignificatum, ἀπὸ τῆς βουλῆς, id eſt, à conſilio Bullã dici voluerint, ideoq; datam pueris geſtandam, quòd ætas ea alterius ſit conſilio regenda. Puerile enim omnino geſtamen fuiſſe, Perſiani ad Cornutum verſus oſtendunt:

C

Cùm primùm pauido cuſtos mihi purpura ceſsit,
Bullaq; ſuccinctis laribus donata pependit.

Apertius verò Tullius Verrinis: Bulla in toga prætexta erat ornamentum pueritiæ, indicium atq; inſigne fortunæ.

CONSILIVM.

ALij ſignificare voluiſſe dicunt, conſilium à pectore proficiſci, ideoq; Bullæ hieroglyphicũ in eam partem reſidere. De cõſilio verò per figurã cordis à gutture pendentis expreſſo, in Cordis ipſius Commentario ſatis diſputatum.

VERITAS.

AEgyptij ſanè cùm veritatẽ ex humano corde gutturi appẽſo ἱερογλυφικῶς indicari dicunt, Bullã hanc intelligunt: inſignemq; ſanè hoc geſtamine prædicant iudicem illum, quem in Simandrij monumentis fuiſſe tradunt, cuius à collo ſuſpenſa veritas penderet, oculiſq; eſſet in ſinum deiectis, octo legum libris circunſtantibus: quod nos admonere dicunt, Iudices integros eſſe debere, & ſolã inſpicere veritatem. Quòd verò eſſet compendioſum veritatis hieroglyphicũ

nullũ corde ipso cõmodius inuenimus. Adamantius vbi Ezechielis dictũ illud D interpretatur, Et catena circa collũ tuum: Si me, inquit, posteaq; iusticiæ opus adimpleuero, intellectu ornauerit veritatis, tũc mihi ornamentũ nuptiale, tunc catena collo decora circundatur. Nam & Platonici, qui iustitiã volunt actionẽ esse quandam animæ propriam, ei locum etiam circa pectus attribuunt. Nos verò cùm veritatẽ esse quid ingenuũ, & mendaciũ seruile, quiddã addidicerimus, ἐλευθέρου τοῦ ἀνδρός τ' ἀληθῆ λέγειν, Ingenui opus viri est vt vera proferat, eamq; Bullam ingenuos tantùm gestare solitos, quid illud fuerit gestaminis, quod veritatis indicium à collo penderet, præterquã Bullam hãc, suspicari nequimus. Sanè Diodorus signum id varijs ornatũ gemmis fuisse profitetur. Leuitico etiam, vbi de pontificis ornatu agitur, veritatis signũ inuenias in pectus incubuisse: de quo alibi suo loco diximus. Sed & Salomonis dicterijs cap. III veritatem gutturi circundare commonemur.

INVIDIAE AMVLETUM.

ERat & triumphantiũ gestamen Bulla, quã in triumphis præ se gestabãt, inclusis in eam remedijs, quæ aduersus inuidiam pollere credebantur. Illud adnotandum ex Asconio, Bullã suspendi in collo infantibus, ingenuis aureã, inuenio etiã apud alios argenteã, libertinis verò scorteam, esse solitum, vt illud apud Iuuenalem aperiatur, Signũ de paupere loro. Sanè nostræ etiã ætatis mos est, ut si quis torquem aureum, catellam'ue gestare voluerit, neq; tamẽ equestri, vel, vt aiunt, militari, aut alia quapiam dignitate, cui gestamen illud competat, sit insignitus, ligulam ex loro gestamini eiusmodi alligare cõpellatur. E

GLORIOSVS.

NEque tamen vbiq; Bullę nomen pro gestamine accipiẽdum, sed & pro baltheorum, & forium, & aliarum plurimarum rerum ornamentis: vnde pars hæc pro gloria fastuq; ponit, vbi quis non aliter gloria turgescere videat, quàm Bullę ipsæ inturgescentis cuiusdã figurę speciẽ præ se ferũt. Vnde dixit Persius:

Non equidem hoc studio bullatis vt mihi nugis Pagina turgescat. F

Id quod alia metaphora alibi dixit, Ad populum phaleras. Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquã claui affixæ, baltheis dedere nomẽ, quasi bullatei vocitentur. Et clauorum capita tumentiora, qualia templorũ, & priuatarũ aliquot ędium valuis ornamenti causa affigi solent, Bullę nuncupantur, quas Cicero ait Verrem, quæcunq; aureę essent, omnes auferre non dubitasse. Et apud Plautũ, Asinaria, Leonida seruus in Atriani Sauriæ persona, Iussin', inquit, in splendorẽ dari Bullas has foribus nostris? Idq; nominis est similitudine inde sumpta, quòd perquàm similia sunt bullis, quas aqua in aquam decidua suscitat.

HVMANA FRAGILITAS.

QVoniam verò tumorculi illi perexigui, qui stillicidijs in aqua fiunt, citò prætereunt, ad humanæ vitæ fragilitatem ostendendam hieroglyphicũ factum est prouerbium, Homo bulla: cuius meminit Varro libro De re rustica primo: quamuis nonnulli de ijs tantùm dictum volunt, qui iam saturi annis propè casuri sunt, & morituri.

DE

A

DE ANVLO.

FIDES.

PRæcipuum anuli significatũ hieroglyphicumq́ verum est, ingenui hominis fidem indicare: quandoquidem anulum veteres non ornatus, sed signandi causa circumferebant, nec plus habere quàm vnum licebat: quamuis laudatissimũ eiusmodi morem, succrescente postmodum luxu, & diuitiarũ ostentatione, deliciosi populi labes violarit. Scimus enim inuidiosum Sergio cuidam, nobili alioqui viro, cognomen additũ, vt Orata diceret, propterea quòd duobus anulis aureis & grandibus vteretur: vulgus enim aurũ, orum, vt nunc passim dicitur, enunciabat. Sed erat hoc ad gemmarũ etiam ostentationẽ, quarum mox luxus creuit in immensum. Nam signũ in vno tantũ habere permittebatur, nec cuiquã nisi libero, quos solos fides decerneret, quę signaculo cõtineretur. In diuinis quoq; literis anulus est fidei signũ: quò spectare Euangelicũ illud Theologi aiunt, Date anulũ in manũ eius. & quod Psal. legitur: Signatũ est super nos lumen vultus tui Domine. Nam & Paulus vltimo
B Digestorũ, anulum huiusmodi signatoriũ inter ornamenta recenseri negat. De hoc Cic. ad Q. fratrem: Sit, inquit, anulus tuus nõ minister alienæ volũtatis, sed testis tuæ. Sanè apud veteres testamentorũ tabulæ, septem testiũ signis anularibus muniebantur, quæ facti testamenti fidem facerẽt. Quòd verò seruis atq; libertis ius anulorũ negaretur, quo tamẽ impetrato, ingenuitas simul impetrata intelligeretur, XL Digestorũ lib. Papinianus, Neratius, Paulus, & Vlpianus ostendere. Hîc verò quæsiuisti à me, quid sibi vellet in scenis anuli aurei legatus vsus, quo nõ alibi, q̃ in scena liceret vti. Respõdi, locũ eum ex Pandectis desumptũ esse, sed fœdissimè vitiatũ eorũ imperitia qui literas nunquã attigerũt. Nam quòd vulgata habent exemplaria: Proinde etsi scenicæ vestis vsus fructus legẽt, aut anuli aurei, vel alterius apparatus, alibi quàm in scena nõ vtetur: legendũ ex antiquissimo Pisano codice qui Florentiæ custodit̃: Proinde si scenicæ vestis vsus fructus legẽt, vel aulæi, vel alterius apparatus, alibi quàm in scena nõ vtetur. Habes eñ vestem scenicã, habes aulęa, habes reliquũ apparatũ. Ac de aulęis huiusmodi apud Horatiũ legas, Auditoris egent aulæa manentis, in huiusmodi ornatus scenici significatum.

COR.

C SEd hæc vtcunq; habeant, illud manifestũ est, digito qui minimo læuæ proximus est, anuli gestandi munus demandatũ, eaq́ de causa nomen illi inditũ anulari: erat enim is cordis indiciũ, ideoq; institutũ ab Ægyptijs, vt anulo tanquã corona honestaret̃. Eundem sacerdotes ad deorũ aras operãtes cõfectis odoribus illinebant: idq; propterea fieri solitum aiunt, quòd dissectionũ periti neruulum quendam à corde natum per dorsum ad eum tendere, & in eo desinere cõpererint. Sanè solebant in huiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorũ memoriã colerent & obseruarent, quòd eos sibi præcipuè cordi esse, qui eas gerebant, cum quadam etiam ambitione omnibus ostentarent. Vnde Cicero lib. de Finibus, Epicuri studiosos memorans: Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

IGNAVIA HONORATA.

ALij putant anulum in hunc digitũ immissum, ne aurũ tam facilè obtereret̃. Ignauissimũ eñ esse eum inter omnes digitos, manifestũ est, ideoq; ad auri & gemmarũ incolumitatem aptior videt̃. Non eñ exporrigi sine aliorũ comitatu potest, vnde minus attritui obnoxius est. Itaq; nõ desunt qui per eum digitũ

anulo honeſtatum, honores ignauo cuipiã habitos interpretari velint. Sed quã- D tum pertinet ad locũ, ſubſecuta ętas nihil intereſſe iudicauit, quo geſtaret articu lo, ſed vt quiſq; vellet, quacũq; manu, quóue libéret digito, ferre permiſſum eſt.

NOBILITAS.

SEd vtcunq; illi philoſophentur, apud Romanos anulus omnino ſignum no bilitatis fuit: nã vt apud Liuium libro ſecundi belli Punici tertio, Mago, qui Cannenſis victoriæ nuncius Carthaginem miſſus erat poſt rerum geſtarum ſe- riem enarratam, ad rerum tam lætarum fidem, effundi iuſsit in veſtibulo Curiæ ingentem illum anulorum aureorum aceruum: deinde verbis adiecit, quò maio ris cladis indicium eſſet, neminem niſi equitem, atq; ipſorum primores, inſigne id geſtare. Et in calce noni ab Vrbe cõdita: Tantùm, inquit, Flauij comitia indi- gnitatis habuêre, vt pleriq; nobilium anulos aureos & phaleras deponerent. Et vbi Cicero oratione quarta obijcit Verri, quòd indigniſsimos in cõcione anu- lis aureis donaſſet, Honori, ait Aſconius, & lucro ſunt, vt haſtę, uexilla, phalerę, coronæ ciuicæ, item anuli aurei ingenuitatis ſigna.

DE DIADEMATE. E

AB anulis & gemmis, caſu neſcio quo, ad diadema progreſsũ eſt: quo in ſermone, quòd faſciam eſſe diadema dicerem, & in numis aliquot eã gemmatã oſtenderẽ, admirari videbâre: cuius rei fidem afferebã, Ægyptios ſacerdotes ſi principẽ hominẽ oſtendere voluiſſent, hie- roglyphicè canem ſolitos facere faſcia velatũ: de quo ad Florium loco ſuo plura.

REGIA POTESTAS.

IDem Regiæ poteſtatis ſignificatum à faſcia etiam apud Romanos acceptum, exemplis tibi plurimis confirmaui. Apud Ammianum enim Põpeio legimus obiectum ab obtrectatoribus, quòd eſſet rerum nouarũ cupidus, et Regię maie ſtatis affectaret inſignia, quia crus faſciola cãdida obligatum, tegẽdi vlceris cau- ſa, geſtauerit aliquandiu: nihil enim intereſſe, iactitabant illi, quam quis partem corporis redimiret Regię maieſtatis inſigni. Nam & Fauonius, vt Valerius ait, dicere ſolebat, nihil referre, qua in parte corporis ſit diadema, cùm ita Pompeiũ eundem carperet. Eoq; Senecæ ſententia nimirũ ſpectat, vbi dicit: Faſciã ſolue, multum enim mali ſub illa latet. Libro de Alexandri virtute Plutarchus ait, Ti- granem Armeniũ candidam faſciam, quod inſigne regni eſt, ad Pompeij pedes F ab*ciſſe, regnumq; fœdiſsimè depoſitum in prædam cõceſsiſſe. Cuiuſmodi ve rò eſſet ornamentum hoc in numis vidimus, in quibus eius Regis caput impreſ ſum eſt, cum inſcriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ab cuius altera parte hoſtem ipſe proſtratum calcat, palmamq; dextera prætendens, hoſtis ſceptrum ſuſtolle re videtur. Ibi verò diadema ita figuratum eſt, vt præalta faſcia opere Phrygio, floribus & alitibus ſuperadditis, elaborata, à fronte ad occipitium circundatur, duæq; à temporibus hinc inde tæniæ, ipſæ quoq; à medio deorſum ſciſſę in hu- meros vſq; dependeãt, gemmis per omnẽ marginem bacchantibus. Et Cidarin Regis Perſarum inſigne, quod Darius capite geſtabat, cęrulea faſcia albo diſtin cta circumibat. Ad diadema verò facere faſciam, Antigoni dicteriũ indicat. vſur patum à Seneca. Ille enim vetulæ cuidam felicitatem eius admiranti reſpondit, Si noſſes, ô mater, quanta quótue mala panni fruſtũ hoc obtegat, diadema cõ- monſtrans, illud quidem vel è fimo tollere minimè dignareris. Sanè cùm Cæſa- ris imagini quidam ex adulatorum numero, vt Appiani more loquar, coronam lauream candida faſcia præligatam impoſuiſſet, Tribuni Epidius Myrillus Ce- ſetiuſq;

ſtiusq; Flauus, vt apud Tranquillum eſt, coronę faſciam detrahi iuſſerunt, hominemq; qui id fecerat, duci in vincula mandarunt, ſimulantes & in hoc Cæſari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem ſubiraſci conſueuerat, atq; ijs qui aliquando cum circa portas regem ſalutaſſent, cùm populũ vocem eam indignè ferre atq; ingemiſcere animaduertiſſet, reſponderit, ſe Cæſarem eſſe, non Regẽ quaſi illi ad nomen eius aberraſſent: cùm tamen Myrilli factum adeò ægrè tulerit, vt in Senatu grauiter conqueſtus inſidias ſibi ſtrui per Myrillum, qui calumniam affectatę ab ſe tyrannidis aſtutè cõmentus eſſet, cùm eum morte dignũ cenſeret, id demũ obtinuit, vt magiſtratu priuaretur, ſenatuq; ſummoueret. Quòd ſi quis adhuc dubitet diadema faſciam fuiſſe, qua principatus inſigni Reges vti ſoliti ſunt, ſi quæ retulimus ambiguũ quidpiam habent, illud apertè dilucideq; declararit, quòd ſuper Alexandro Macedone fert, olim eum diadema ſibi dempſiſſe, cauſa vulneris alligandi, quo Lyſimachus in fronte vulneratus fuerat: quod auſpiciũ regalis poteſtatis Lyſimacho fuiſſe rerum ſcriptores prodidêre. Tradunt verò Græci, faſciam huiuſmodi candidam pro inſigni Regum eſſe, & à Libero patre fuiſſe primùm inſtitutum.

VICTORIA.

EAdem faſcia in victoriæ ſignificatum nonnunquam adhibita: vt quæ Corinnæ puellę poeticis ſtudijs clariſsimę, data capiti faſcia traditur, quòd Pindarum Thebis melico certamine ſuperauerit: eius enim picturam capite tænia vincto, hieroglyphicum dubio procul huiuſmodi victoriæ argumentũ, in Tanagræorum gymnaſio fuiſſe Pauſanias autor eſt. In quo tamẽ, vti illi victoriam, ita nos principatum interpretari poſſumus. Nimirum fuit hæc Corinna illa, de qua Properitus noſter,

Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corrinnæ.

Et in vulgatis à Io. Laſcari antiquorum epigrammatis:

ἢ σὲ κόριννα θοῦριν ἀθηναίης ἀσπίδα μελψαμένην.

Vnde nos in nugis noſtris puerilibus: *Inclytæ, quæ Mineruæ clypeũ canit, Corinnæ.*

Quòd verò geſtaminis huius inuentũ Libero patri Græci adſcribere voluerũt, manifeſtum eſt Ægyptios eo multò antè vſos, neq; in Cane tantùm, ſed in alijs quoq; ſimulacris, vt in Iſidis tęnijs, alio Commentario latius declarauimus.

C

DE TITVLO.

ERat & amiculi, ſiue redimiculi ſpecies, cui nomen Tutulo prius, mox Titulo fecerunt: ornamentum quippe capitis in ſublime ſurgens, purpurea vitta redimitum, inſtar coni, galeriue roſarum.

SACERDOS.

EO ſacerdotiũ hieroglyphicè ſignificabant. Quin & vxores & miniſtræ Flaminis, eo erant geſtamine inſignes. Petronius ait Titulũ à Numa Rege factum, fuiſſeq; palliolũ ex lino, quo ſacerdotes in ſacris vterẽtur. Alij per Titulũ mitras ſiue faſcias accipiũt, quorũ vſus eſſet ſacerdotibus ad ornamentũ, nõ illæ tamẽ ocioſæ, neq; temerè appoſitę, cum ſua præ ſe ferãt ſignificata. Κίδαριν Eucherius pileum ſacerdotalẽ ait ex byſſo, quẽ Græci & noſtri tiarã dicunt: quidam etiã mitrã vocãt: eamq; incorruptã dicit Apollonius, cùm integrã & incolumẽ intelligit pudicitiã, propter faſcias ſcilicet quib. id geſtaminis prælígat. Vtcũq; ornamẽtum hoc capitis, vt Hieroſolymitanus Heſychius interpretat, ſapientiæ ſignum eſt, propterea quòd in capite cerebrũ ſapientię organũ. Sed antiquioris illius Tituli ſpecies hodie quoq; in vſu eſt ſub regni nomine, quo quidẽ Pont.

maximi caput, maximis quibuſq; ſacrorũ ſolennitatibus inſignitur: et vt ſumma D
eius poteſtas eo geſtamine ſignificetur, triplici faſcia, auro, gemmiſq; ditiſsima, ornamentum illud redimitum conſpicitur. Sed apud Hebræos nullum venerabilius geſtamen erat, quàm Petalũ, aurea lamina in fronte Pontificis, quæ Dei nomẽ illud, quod nulla lingua mortali enũciari poteſt, quatuor Hebræis literis ſcriptum præferebat, quod Tetragrammaton adhuc appellant.

REGIA CLARITAS.

IN antiquiſsimis Ægyptiorum monumentis cernere eſt mulierem quandam tribus regijs caput inſignitam. Significare aiunt id, eam regis filiam, regis vxorem, ac regis matrem fuiſſe. Ea verò Simandij clariſsimi Regis mater fuit, de qua ſcriptores rerum plurima: quorũ ſi nos diligentiam ſequeremur, tale aliquid in Blancã Philippi magni Mediolanẽſium Ducis filiam decerneremus, quę Franciſco Duci nupſit, quę Galeatium Ducem genuit, de qua cultiſsimum extat Epitaphium à doctiſsimo eius temporis viro E
Bartholomæo Lãpridio Lyrici noſtri clariſsimi patruo editũ. id eſt huiuſmodi:

Tres Italos proceres terris ego Blanca Latinis
Regnantes vidi, filia, nupta, parens.

In alijs Ægyptiorum Regijs varias geſtaminum formas inſpicias, quę Regum capitibus imponerentur. Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiuſq; feræ priores partes, draconũ etiam capita, inſignia principatus, pro virtutis, aut operum cõditione, quo quiſq; in argumento clarum aliquod facinus ediderit, quóue rerum ſtudio teneretur: quorũ quidem ſignificata de ſimplicibus eorum Commentarijs, quæ conſcripſimus, requirenda ſunt. Neq; verò ſum neſcius, coria ſerpentum pleriſq; populis tegumentorum bellicorũ vſum præſtitiſſe, quibus plurimùm Amazones in Libya vti ſolitæ, vnde, quod nonnulli tradunt, Meduſæ figmentum emanarit.

PALLAS.

SAnè Phidias draconem Palladi appoſuiſſe perhibet: quod cùm optimè callere Maro, dracones illos geminos à Tenedo in terrã elapſos, poſt facinus F
in Laocoonta & eius liberos perpetratum, ad ſumma Palladis delubra confugiſſe dicit, ſub pedibuſq; deæ, clypeiq; ſub orbe locũ tutelæ ſibi delegiſſe. Quod vt manifeſtius intelligatur, operæprecium eſt quæ Pauſanias de ſimulacro Palladis tradidit explicare. Ait enim ſimulacrum Mineruæ Athenis fuiſſe talari veſte, Meduſæ capite eburno pectus obtegente, cũ victoria, cubitorum quatuor, & haſta in manu: ad pedes verò clypeus appoſitus erat: iuxta haſtam draco obuolutus cernebatur, quem ipſe Erichthonium ſuſpicabatur eſſe. In baſi, quæ ſtatuam ſuſtentabat, Pandoræ hiſtoria ſculpta erat, quæ mulierum omnium prima fuiſſe traditur ab Heſiodo, & in vltionem ſurrepti ignis, in humani generis perditionem emiſſa.

PROTEVS.

INter inſignia reliqua ſpectare eſt nonnunquã arborem, nonnunquã ignem flammulis promicantẽ, quandoq; flores, quãdoq; plumas in varias criſtarum ſpecies diſpoſitas, quæ modò ad decorẽ, modò ad ſtuporẽ comparabãtur. Quibus cùm Proteus Ægypti Rex nominatiſsimus variè vteretur, datus eſt fabulę

locus

locus, vt in tot se vultus cõmutaret. Quamuis non sum nescius Protei figmentũ in longè sciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

VERITAS.

QVippe qui per eiusmodi fabulam, si quis hieroglyphici locutionem abhorreat, difficultatẽ eam ostendi dicant, quam in assequenda veritate rerum experimur, tot sunt quæ nos eludunt species, sophistarum decipulæ, atq; subterfugia dialecticorum posita, quæ veritatis speciem præ se ferant, oratorum inductiones atque soritæ multis argumentorum aceruis in immensum congestæ, vt multùm diuq; laborandum sit, anteaquàm Proteus ipse humana, hoc est, vera se facie spectandum exhibeat.

INSIGNIVM CAVSÆ.

AIunt verò nonnulli, insignia hæc ideo prius olim excogitata, vt Principis & ductoris sui ordinem milites in bello seruarent: quibus verò res prosperè successerat, animal cõsecrasse, cuius auspicijs victor euasisset, cùm animalia singula singulis genijs & cœlorum virtutibus credita, persuasum haberent, quos omni cultu sibi propitios reddere, & seruare curabant, cuius aliquando numen voti compotes explorassent. Quam opinionẽ magnus etiam Iamblichus, ac plerıq; alij Platonicæ factionis proceres enixissimè fouere contendunt, esse quandam in rebus inferioribus congruentiam, vt nunc ita dicam, cum superis asserẽtes, ideoq; ad sacrificiorũ efficacitatẽ cõferre. Neq; animata tantùm id præstare, verùm etiam inanima, colores, figuras, numeros: veluti hexagonarius numerus cum Sole cõgruit in Crocodilo, in Cane rursus, & canicipite Simia. Quædam à natura profectę rationes, & vires, pari cum Luna temperatura deprehẽduntur: ita demũ colores, figuras, formasq; omnes, cuipiam superiorũ cõuenire, vel animaliũ membra singula, vt galli cor, ad solares genios cõciliandos efficacissimũ.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAVSA.

ANimalia verò apud Ægyptios ideo, dicit Iamblichus, alebantur, quia dum conseruarentur tenerenturq;, familiarem proprietatem ad deos augerent, vimq; cõmunionis inter homines deosq; conseruarent. Quare Mathematici super hoc multa tradiderunt: ac nostris quoq; temporibus plerıq; non postremæ eruditionis viri, certis quibusdam siderũ momentis imagunculas huiusmodi signãt afflatu captato, vt astri genij'ue illius tutela, quib. se vel à genesi, vel à professione, vel etiã ab euentu aliquo cõmendatos credunt, fortunatiores simul ac beatiores fiant. Sed enim omnia hæc irrita fiunt, ac penitùs summouentur, cùm sanctissimũ Christi nomẽ in omnes huiusmodi delusiones opponit: inde enim omne bonũ, inde felicitas vera, & incasura beatitudo. Sed vt susceptũ prosequamur negotiũ, in honore plantæ etiã fuerunt, ne legumina tantũ, ex ijs quæ terra nascerentur, cultu suscepta existimemus. Phœnices enim plantas diuinis honoribus coluère, vt apud Eusebiũ: & casu aliquo auulsas terra, aut alio quopiã euẽtu intermortuas, miseratione, luctu & deploratione, ex patrio sacrorũ ritu prosecuti sunt. Ad horũ ferè imitationẽ nõ arborum tantũ, verùm herbarũ atq; florũ obseruationes alias alia de causa excogitauit terra Græcia: vti laureã pro triumphantibus, & ijs qui immortalitate dignũ aliquid perpetrassent: quernã pro ijs qui ciuem seruassent: oleaginã & alia quædam pro Gymnicis, de quibus multa passim Gręci tradidère. Nanq; hi Pandorę primũ caput ponũt coronatũ à Charitibus. Saturnũ Pherecydes ante omnes coronatũ ait. Iouẽ Diodorus post euictos Titanas. Idẽ Priapo tænias dat, & Ariadnę sertũ. Iunoni vitẽ Callimachus,

de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleaſtrum, nunc apium capite præfert. Suam Apollo laureã, poſt Delphicum draconem interfectum, de quo Pindarus, atq; Callimachus. Liber hederam: cuius rei cauſam loco ſuo, ex Harpocratione recitauimus: quamuis idem India triumphata lauream tulit: nanq; is, vt Saturninus, triumphorũ Deus habitus. Milites idem ait etiam myrto, quæ propria Veneris eſt, coronari ſolitos: quãquam & olea, quę Mineruæ debetur in primis, redimiti aliquando proceſſere. Præterea caſtrenſes, murales, & nauales ex auros dari ſolitas, & quæ latè habentur apud Gellium, Suetonium, & alios, & quæ vulgatiſsima ſunt de inſignioribus Græcię certaminibus, Olympijs, Iſthmicis, Argiuis, & Pythijs, quorũ præmia oleaſter, pinus, apium, & malum. Vnde illud apud Max. Tyrium: Minimè fas eſt oleaſtro malóue coronari, qui ſecum ipſe decertet: vt victor præconio declareris, opus eſt æmulo. Sed ne videamur immemores Ægyptiorum, Iſis prima repertas ſpicas capite circuntulit, quod Leo ſcriptor Ægyptius tradit. Et vt noſtrarum quoq; literarum monumenta proſequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda ſua folijs coronauit. Sed qui plura ſuper his petierit, Claudij Saturnini librum, quem de coronis edidit, inquirat, qui, Tertulliano teſte, & origines & cauſas, & ſpecies, & ſolennitates earum ita ediſſeruit, vt nullam gratiam floris, nullam lætitiam frondis, nullum ceſpitẽ aut palmitem nõ alicui capiti inuenias conſecratũ.

D (margin, line 1) · E (margin, beside "ſua folijs coronauit")

LEGES.

AD coronarũ demùm hieroglyphica reuerſi, coronam dicimus legum indicium eſſe, propterea quòd certis eſt vinculis cõplicata, quibus vita noſtra veluti religata coërcet. Atq; hęc diui Hieronymi ſentẽtia eſt, qui στέφανον μὴ δρέπεσθαι, Pythagoræ ſymbolum interpretatur leges non eſſe dilacerãdas, ſed in vigore & incolumitate ſua conſeruandas. Et quoniam ſepes complicatione quadam ambituq; certo coronis quodammodo ſimiles habentur, eadem ratione factum, vt in diuinis literis ipſæ quoq; ſepes ſint legum hieroglyphicum.

HILARITAS.

ROſeam tamen & florulentam præterire noluimus, quę quidem corona hilaritatis erat indicium: veteres ſiquidem conuiuia celebrantes ornare ſe coronis conſueuerunt, cuius rei principium à diademate ſimplici fuit, vt ſcilicet frontem faſcia conſtingerent, quod inſtitutum eſt ſalubritatis cauſa, vt tradit Athenęus, propterea quòd conuiuiorum mos ſit, ſeſe ad bibendum liberius inuitare. Ne igitur vinum æquo largius ſumptum moleſtos ad caput vapores attolleret, experimento comperergũt plurimùm prodeſſe frontem ita colligare. Poſteritas verò ſalubri huic inuento decus & ornamentũ adiecit, atq; ideo faſcias illas floribus perueſtire cœperunt, quæ res procliuiter admodum in effuſiſsimum mox luxum euagata eſt.

CORNVA.

QVæ verò corona Regiũ eſt geſtamen, eam à cornu dictam volunt: paſsimq; in diuinis literis cornu pro Rege poſitum inuenias: conueniuntq; ſimilitudine quadam inter ſe, cornu, radius, & corona. Vnde Moſes cornuta pingitur facie, quæ radiata eſſe deberet. Diuini enim Solis afflata lumine, radijs quibuſdam igneis promicare videbatur: quem ſplendorẽ cùm Iſraëliticus populus ferre non poſſet, precibus ab eo contendit, vt velata ad eos facie loqueretur. Coronæ porrò Regiæ ex inſtituto veteri, radiorũ referunt ſimilitudinẽ, vt non temerè olim inſtitutum ſit eas in Apollineo capite XII precioſis lapillis confici, qui ſplen-

a splendore suo fulgentes caput vniuersum radijs illustrarent:atque, vt in Ceruo rem hanc totã latius explicauimus, vetusti numi, marmoreæ aheneæ'que Regum statuæ plereque duodecim conspicuæ radijs ostenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus,

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt, *Solis aui specimen.*

MVRI.

ET frequentissimus autorũ vsus coronam pro muris vrbiũ vsurpauit. Pindarus Alcimedonti Olympijs, ὑψιστέφανον τεῦξαι, metaphoricè aiunt interpretes mœnia: muri enim vrbium tanquam coronæ sunt. Hinc Anacreon:

Νῦν δ' ἀπὸ μὲν πόλεως στέφανος ὄλωλεν,
Nunc dissipatæ sunt coronæ ab oppido. Vel, *Urbis at iamiam perijt corona.*

Quòd verò coronas Regias non esse discerpendas Pythagorã admonuisse dicebamus, sunt qui eodem argumento dictũ existimant, quo ignem nõ esse gladio fodicandum edixit: quippe non esse vt quisquã principibus negotiũ facesseret. Quod verò de regno dicebamus per cornu significari, cùm id passim in diuinis literis habeat, superfluũ est ijs diutius immorari: vt, Exaltauit cornu Christi sui. & quæ huiusmodi dicta sunt in Cerui cõmentario. Illud hieroglyphicũ ante omnia videt, quod apud Ezechielẽ Cherubim humano primùm capite pingitur, eoque quatuor cornibus bubulis insigni: humeris inde alatis, & pectore leonino: qua in specie theologi nostri, vt apud Hierosolymitanũ Hesychium legere est, insigniores virtutes quatuor, per totidem vituli cornua intelligunt. Humana quippe facies sapientiam indicat, quã philosophi aliquot prudentiam dixerunt, sed sublimius atque diuinius quid in sapientiæ nomine, Leonina nimirũ fortitudinem. Per partem eam quæ vitulum exeribit, iustitiam interpretantur, de qua nõnulla in Bouis cõmentario. Aquilæ species castitatem præ se fert, quæ sublimi volatu in cœlum sese erigit: nam Ioannes, qui omnino aquila est, scriptorum omnium consensu intaminata fuisse castitate perhibetur. Animaduertendũ tamen est in Hesychiano codice vulgato desiderari quædã, & perperàm esse positum, In persona leonis sapientia, nulla de persona hominis facta mentione.

VIRES.

IAm quòd alibi per cornua vires significari diximus, antiquũ insuper dicteriũ est, πρὸ τοῦ ποτ' ᾤμην σε κέρατ' ἔχειν, olim putassem te habuisse cornua, cùm quis fortis antea habitus, spem mox per ignauiã fefellisset. Et Horat. de Baccho: En addis cornua pauperi. Quem secutus Ouid. ait:

Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit.

Alibi verò super eodem dixerat, In prælia trudit inermem. Et Dialectici syllogismi speciem, dilemma dictum, quòd hinc & inde feriat, cornutum appellant.

DE SCEPTRO.

SCeptrum Regium diademati & coronę addere res ipsamet postulat, de quo tamen toto opere, vti varijs imaginibus insigne apud hos vel illos haberi solitum, pro loco, & signo, quod occurrebat, multa disseruimus: nunc verò super eo quædam generatim edisserenda sunt.

REGNVM.

APertissimè quidem sceptrũ siue virgã, hieroglyphicũ esse regni, illud in diuinis literis ostendit, quòd sceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus, donec veniret qui mittendus erat. Regiũ quippe nomen in Iu-

dæis tandiu duraturũ, dũ veniret Christus. Nam & Psal. virga regni tui habet, & huiusmodi multa passim. Ponũt verò Theologi differentiã inter virgã & baculũ, quod virgula in diuinis literis plerisque locis sit castigationis, correctionis, & disciplinę signũ, vt virga ęquitatis, baculus cõsolationis, auxilij, sustẽtationisque: vt eo loco, Virga tua et baculus tuus ipsa me cõsolata sunt. Pro sustẽtaculo, Thob. Baculũ senectutis meę. Latini in huiusmodi significatũ scipionẽ protulere. Inuenitur & pro defensione, vt de Cleomene Atheniensiũ duce fert, qui cũ propter omniũ in se odiũ effectus esset insanus, baculo se aduersus insultãtes muniuerit.

DE TORQVIBVS ET PHALERIS.

SVbsecutus hinc sermo est de torquibus, phaleris, armillis, quæ præmia fuisse militaris virtutis Plinius, Gellius, & quidã alij tradiderunt: quippe Siciniũ Dentatũ donatũ torquib. ter & sexagies, phaleris vicies quinquies.

VIRTVS SOLIDA.

TOrquem aureum solidæ virtutis præmium fuisse traditum à Vegetio, quẽ qui meruisset, præter laudem duplas consequebatur annonas. Species torquium in marmore incisas Brixiæ videris cum inscriptione huiusmodi:

L. ANTONIVS L. F. FAB.
QVADRATVS DONATVS TORQVIBVS ET ARMILLIS AB T. CÆSARE.

 BIS
LEG. XX.

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quæ vigesimæ eum legionis fuisse declarant: inde duo signa militaria quadrata, ad cognomentum eius exprimendum, aut fortè legionis nomen. Et species quædam candelabri in tridentis modum figurati, in medio sita, de quibus in Armis.

OPERA LAVDABILIA.

TOrquis quidem significatũ aperuit Vegetius, de armillis nihil meminit: eas laudabiliũ operũ præmiũ esse indicat Adamãtius, dum in ea Ezechielis verba, Et imposui tibi armillas circa manus tuas, paraphrasim huiusmodi subiungit: Cùm mihi dederit Deus occasionem bonorũ operũ, armillas circundat manibus meis. Diffundebantur ad posteros gestamina hæc, quò minores ad imitandas maiorũ suorũ virtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas, C. Caligulã vetera familiarũ insignia nobilissimo cuique adempsisse, Torquato torquem, Cincinnato crinem, Gn. Pompeio, Magni cognomen.

ARMILLAE.

ARmillæ nõ humeris tantùm decus afferebant, verùm & brachia decorabant. Eas verò ita dictas volũt veteres etymologici, quòd antiqui humeros cũ brachijs armos vocabant: inde arma, quæcunque ab illis dependent vel ijs alligata sustinent. De armillarũ donis habetur apud Liuium X ab Vrbe cond. post victoriã è Samnitibus ad Aquiloniã, à Papyrio quippe Sp. Nautiũ, Sp. Papyriũ fratris F. & quatuor centuriones manipulũque hastatorũ armillis aureisque coronis donatos. Idem ibi centuriones, militesque, atque equites, corniculis armillisque argẽteis donat. Et Decius tribunus ob seruatũ ex obsidione pręsidiũ Romanũ, dissipataque Samnitiũ castra, aurea corona ab A. Cornelio Cosso donatus. Aurea verò corona erat quæ castrensis, ex auro quippe in valli speciẽ fabrefacto, quæ dabatur ei qui hostium castra pugnando primus introisset.

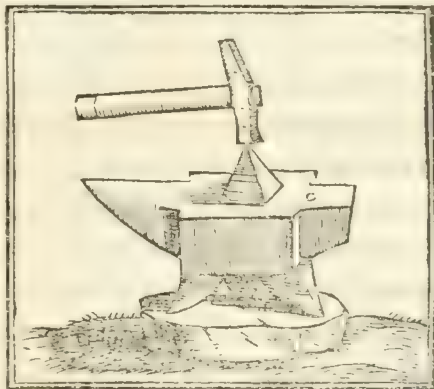
DE ADAMANTE.

HInc sermonem transtulimus ad Adamantem, quo super multa vltrò citroq́; dicta sunt, dum tu ea quæ passim prædicantur, quæq́; lectione laboreq́; tuis super acquisieras, cõmemorares. Verũ ea quę tu meministi, quæq́; tuopte studio consecutus es, hîc repetere superfluum iudicaui: quare ea tantùm quæ paucissima illis ego addideram, recensebo.

FORTITVDO.

NOn temerè scilicet Adamantē pro fortitudine proponi, cui robur indomitũ, visq́; insuperabilis, nomē meritò fecisset, quippe qui limę, scalpro, & malleo duritia inenarrabili resistat: quodq́; omnium maximè admirandũ est, contra etiã ignis violentiã incolumis lapillus euadat, neq; calore quidem admisso: vnde Græci ex ipso nomine à re imposito, gemmã indomitã intelligi voluêre. Per hanc verò ea fortitudinis virtus ostentatur, qua quis ea quę aduersa acciderint ferendo peruincat, secundis nihil quicquã immutet, atq; vt apud Horatiũ est, rebus angustis animosus atq; fortis appareat, idemq́; vento secundissimo turgentia vela contrahere sapientia duce didicerit. Quin etiam id insitum diuinitùs habere fertur Adamas, vt mentē animumq́; gestantis vano metu liberet, vt superbæ etiam fortunæ responsare suadeat.

INEXPVGNABILIS.

TRansit & in cõmunem locũ significatũ huiusmodi, vt tam de animi fortitudine, quæ virtus sit, hoc est, honesti iustiq́; causa concepta, quàm etiã de obturata aliqua mentis destinatione, quæ nulla queat ratione loco dimoueri, possit intelligi: eaq́; de causa Ditis pectora adamantina fingi, & apud inferos solido ex Adamante portas & columnas esse, atq; ita demùm omnia dura & implacabilia, eius lapilli elogio significari. Adamanta quidem Plutonē Theocritus manifestè nuncupauit, Pharmaceutria:

Τὺδ' ἄρτεμι καὶ τὸν ἐν ἅδα Κινήσαις κ' ἀδάμαντα.

Propterea enim dictũ hoc nomine aiunt interpretes, quòd durus sit & inexorabilis: aiunt enim loco hoc ꝭα particulã intensionis esse, atq; ita Plutonem mirum in modum inexorabilem exponunt. Sed vt ad eam partem quę virtutis est redeamus, qua scilicet quis munitus ærũnosissima quæq; patientissimè perferat, nulliq; calamitatũ generi succũbat, Adamantius vbi causam quærit, cur corpus etiam Iobis viri iusti pijq́;, Deus in potestatē dæmoni concesserit affligendum, comparationē ab eo desumit, qui boni Adamantis dominus, cum cuiuis periculis omnibus cõcedat explorandũ, dicatq́;, tolle, proba, experire, tormentisq́; omnibus examina: sic omniũ cognitor atq; pręscius, qui optimè nosset Iobē Adamantum inuiolabilem, poscenti diabolo cum dedit in potestatē, sibi quidem satis conscius Iobē verũ Adamantē esse. Mox illa de Christo subiecit: Sic nanq; & singularis ille & diuinus, cœlestis atq; incorruptibilis Adamas vnigenitus Deus à Patre ad terras missus, de quo dicit Deus Pater: Ecce ego ponam Adamãtem in medio populi mei, quē neq; ignis tentationũ in deserto cõminuet, quē ictus, verbera plagęq; impiorũ in cruce nõ atterēt cõminuentue, quē neq; sepultura, neq; descẽsus ad inferos vel minimùm violare poterũt, sed enim omnia superabit, seq́; diuinũ & incorruptibilē probabit Adamantē. Et ne quis fabulosa putet

quę de hircino sanguine, cui rerũ vni cedat Adamas, memorię produnt, memoratu digna sunt quæ super hoc D. Cyprian. lib. de duplici martyrio differit, cùm efferas nationes quas Romani nunquam frãgere vel domare potuerint, Christi sanguine indicat emollitas. Qui naturę causas scrutant, ait, narrant Adamantẽ nulli chalybis duritiei cedentem, hircino sanguine maceratum, ictu mox malleorũ dissilire. Nullus autem Adamas cordẽ saxeo peccatorũ durior. Hoc igitur cor ferreum, cor saxeum, cor plusquàm Adamantinum emollit sanguis Christi.

LITATIO.

IN Hebræorũ sacris Adamas litationis signum habebatur: quia quę foret summi numinis de mortaliũ reb. sentẽtia, manifestabat. Gestabat enim eorũ Pontifex ornamentũ quoddã ante pectus opere pulcherrimo elaboratũ ex auro, nõ vltra palmi magnitudinẽ, in cuius medio veluti stella quædã aurea elucescebat, duo vtrinque Smaragdi, quorũ vnus tribubus sex, totidem alter ex XII Israeliticis insigniti erant. Inter Smaragdos medius Adamas erat. Sacerdos igitur Deũ de re quapiã cõsulturus, precib. ritè prolatis, supinis in cœlũ manibus porrectis, oculos in id operis cõijciebat, deque proposita re Deũ interrogabat: qui si prospera secũdaque polliceretur, Adamas ardentissimo splendore promicabat, radijsque fulgẽtissimis coruscare quodãmodo videbat. Sin aũt ex voto nihil promittebatur, lapillus nihil quicquã immutatus, sua se specie cõtinebat. At si Deus populũ cædi destinasset, sanguineus apparebat. Si mors cuiquã impẽdebat, nigro obfuscari conspiciebatur: idque gestaminis EPHVD illi appellitabant, de quo tota sacra historia plurima. Sedenim & genus vestis sacerdotalis erat Ephud, quæ aliter superindumentũ, vel superhumerale appellat: cuius vestimenti duo erãt genera: vnũ lineũ & simplex, quod sacerdotes habebãt: alterũ diuersis coloribus, ex auro, purpura, & bysso, hyacintho gemmisque suprapositis ornatum, quo soli Pontifices vtebant. Logiũ quoque inter ornamenta Pontificia celebre, nostri Rationale appellitarunt, de cuius significato alio cõmentario diximus, cõtenti hîc formam eius ex Eucherio prodere. Erat verò pannus exiguus, ex gemmis & auro coloribusque varijs, qui superhumerali cõtra pectus Pontificis adnectebatur.

SAPPHIRVS.

IMPERIVM AVT SVMMVM SACERDOTIVM.

SApphirus & apud veteres & apud iuniores, omni ætate, magna semper in celebritate fuit: siquidem per eum imperium, aut summũ sacerdotium significari manifestũ est. Causam nõnulli eã cõminiscuntur, quòd lapillus is cœlitùs à Ioue & à Saturno vim quandam cõtrahat, vt ad eiusmodi euenta viã præparet, & faciliora hæc affectãtibus omnia reddat: ita ab Ioue regnũ, ab Saturno sacerdotiũ impetrari. Sedenim pietas nostra sanctiora patrũ documenta prosequens, Sapphirũ in similitudine Throni figuratũ apud Ezechielẽ agnoscit, idque Dei Opt. Max. sedem significare cõtendit. Eucherius hinc cœlestes formas, ipsosque angelos intelligit, ita per serenũ cœlũ electorũ conuentus ostẽdi. Neque dissimilia Hesychius super tunica coloris hyacinthini.

COELVM DECIMVM.

SPecies tamẽ ea Sapphirei throni, vt ab Isaache philosopho explicat, decimũ cœlorũ orbẽ designat, empyreũ ab alijs vocitatũ: ex colore siquidẽ sapphiri nitorẽ intelligunt illius lucis, quæ omnẽ supereminet lucẽ. Throni verò similitudo immobilitatẽ eius indicat: siquidẽ orbis ille fixus manẽs, & qetus esse perhibet. In diuinis sanè literis legere est, Intuebũt pij quę sub pedib. Dei sunt, quasi opus lapidis

lapidis sapphirei. Quinetiam profanæ religionis autores Iouem in throno statuebant, quod firmæ apud eum perennitatis indicium esset,

Qui stabilis cùm permaneat, dat cuncta moueri.

SMARAGDVS. VIRGINITAS.

SVnt qui perpetuo claroq; Smaragdi virore considerato, signũ id esse virginitatis velint: idq; insuper argumento addunt, in patranda rè venerea, quod experimento compertũ est, si quis lapidem attingat, cum spontè frangi. Cæterùm Astronomi Smaragdũ Veneri cœlesti dedicarunt, & ad impetrandum eius numinis afflatum perquàm idoneum esse profitentur. Nihil autem cœlitùs non vndecunq; purum, honestum, & candidum, mortalium animis, si Platoni & veritati credimus, inspiratur.

IASPIS. GRATIA.

IAspidem pro gratia poni autores tradunt. Sumptũ ab eius vi, quòd mortalibus persuasum est gemmã eam hominum gratiam conciliare erga gestantem. Vnde non otiose dictum à Virgilio volunt,

Illi stellatus Iaspide fulua Ensis erat.

quo præcipuè tempore Didûs gratia expetebatur, cuius amore detentus,

Carthaginis fundabat arces, ac tecta nouabat.

VENVSTAS.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd scilicet eam maximè comptã esse deceat, & delicijs omnibus affluentẽ. Operæpreciũ verò est apud Tertullianũ legere, quę de morosa gẽmarum cura disserit, dum nostras misc-ãt ineptias, qui tam anxiè in re tam inani occupemur: Tardè (ait) teruñt vt niteãt, subdolè substruunt vt floreãt, anxiè forant vt pendeãt: & alia in hanc sententiã. Vniones tamẽ cùm ad ornatũ præcipuè cõparentur, venustatis significatum sibi ante alias vsurparũt: lapilli enim reliqui nõ de pulchritudine tantũ, sed de dotibus etiã alijs censent: in vnione nitor & leuor tantũ expetitur. Quòd verò fuerint qui eos etiã deuorare magnificũ existimarint, id improbitati potius, quàm vlli sit liberalitatis splendori tribuendũ. Diuinę literæ per hieroglyphicũ margariti, præmiũ ostentãt quod rectè facientibus offertur. Euangelista: Inuento aũt vno precioso margarito abijt, & vẽdidit omnia quæ habuit, vt id emeret.

VNIONES. LACHRYMÆ.

ILlud magis receptũ, vnionem esse lachrymarũ indicium, sumptum quidem a coniectoribus, qui visos in somnis vniones lachrymarum profluuiũ portendere tradiderũt: aiunt enim, δηλῶσι μαργαρῖται δακρύων ῥόον, vt apud Sudã est, Artemidorũ, & alios. cuiusmodi somniũ cùm nobis aliquando contigisset, resq; postmodum subsecuta esset, ita meminimus:

Visus eram niueos manibus tractare lapillos,
Vnio in his, lætis gemma inimica viris.

AMETHYSTVS. SOBRIETAS.

NEq; desunt qui Amethystũ pro sobrietate poni dicãt, quòd eiusmodi lapidem contra ebrietatem stare compertũ est: non enim vino tẽtari, qui eum gestet: in quo pręter nomen, quod eius est significatio-

Ee

nis, nihil certi habeo, pleriſq; tamen, qualecunq; ſit, commentum placet. D

DE PECTINE.

ERam hîc finem facturus, cùm tu vt proſequerer ita hortatus es: Mulierem nobilem gemmis aliquot ornauimus, ſed ea niſi caput cõpſerit, parum profecerimus: addamus igitur & pectinem, & ſpeculum, vt ſi qua eo vti velit, non aliunde quæſitum eat. Subieci ego:

VENVS.

VEneri quidem præcipuè ſacer eſt pecten, eiuſq; Deæ ſtatua cum pectine aliquãdo Romæ dicata eſt, ſoluto quippe voto, quod mulieres Romanæ vouerant, comis propter inſuperabilem pruriginis ardorem abraſis: quo quidem incommodo atq; cruciatu liberatæ, ſtatuam huiuſmodi Veneri erexêre, quę comas reſtitueret. Eandem etiam barbatam ſtatuerunt, quòd vtroq; ſexu prædita ſit Venus, quã à lumbis ad ſuperiora, marem, ad inferiora fœminam eſſe dictitabant. Atq; huc ſpectat Maronianũ illud, Diſcedo, ac ducente Deo. quamuis nõ contemnendi autores vtrunq; ſexum dijs attribuant. Sed ſuper hoc alibi. Sanè E quod ad pectinem attinet, Naſo cum Cytheriacum dixit:

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines. Metamorph. vbi de Salmaci.

Ea enim propria eſt muliebris curæ vanitas, vt in comendo ornandoq; capillo, ſtudiũ omne ſuum exerceant. Quare in numiſmatis videas Fauſtinę caput multis & diuerſis capillorum concinnitatibus ſępe variatum. Sanè Seleucus meritò duodecim eos verſus ſuſtulit, quibus Heſiodus inducit Palladem, Theogonia, Pandoræ ſatagentem, comendo eam & ornando: indignũ ratus ſapientię deam tanto ſtudio circa muliebris ornatus curam occupari. Verſus illi XII hi ſunt:

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη;
Ἀργυφέϊ ἐσθῆτι, κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχετε, θαῦμα ἰδέσθαι·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτοὺς περίθηκε καρήατι παλλὰς ἀθήνη:
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
Ἀσκήσας παλάμῃσι χαριζόμενος διὶ πατρί;
Τῇ δ᾽ ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι;
Κνώδαλα ὅσ᾽ ἤπειρος τρέφει, ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πολλ᾽ ἐνέθηκε, χάρις δ᾽ ἀπελάμπετο πολλὴ
Θαυμασίη ζώοισιν ἐοικότα φωνήεσσιν.

DE SPECVLO.

EXPLORATIO.

SVnt autem qui ſpeculum explorationis ſignũ eſſe velint, propterea quòd & næui & rugæ, & vniuſcuiuſq; color, & alia quæ forent incognita, indice ſpeculo deprehenduntur.

FALSVM.

SEdenim ſapientius illi rem expendiſſe mihi videntur, qui falſum ex ſpeculo ſignificari tradiderunt, in quo ſcilicet quamuis ſimilitudo quędam appareat, eò tamen falſa eſt, quòd in ſpeculo quæ læua ſunt, dextera: quę dextera, læua referantur, atq; ita veritati fucus fiat.

HYMNVS.

ALioqui ſpeculum Pindaro eſt hymnus, in quo ſcilicet res præclarè geſtas, virtuteſq; cuiuſpiam celebres poſsimus intueri.

A AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RODIVILVM OLICÆ ET NESVESII DVCEM, PALATINVM VILNENSEM, AC MAGNI DVCATVS LITVANIÆ summum Marescalcum & Archicancellarium, Bresfensem, Saulensem, Borissouiensemq́ Capitaneum, De ijs quæ per arma significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS, PIERIVS VALERIANVS.

CVM iam varios cōmentariolos diuersis misissem amicis, dedissemq́ operam vt argumenti ratio vnicuiq́ nō inconueniens esset, diligenter dispiciendum mihi putaui, cui nam hanc nostram de Armis elucubratiunculam inscriberem. Verùm cùm arma acri mittenda viro non ignorarem, tu certè Nicolae Rodiuille Magnanime princeps, animo statim obseruabare meo: teq́ vnum è multis delegi, in cuius patrocinio ac tutela, B noster qualis is cunq́ esset in hac re insumptus labor, conquiescere deberet. Nam cùm multæ sese offerrent causæ, quæ quemuis ad te vel amandum, vel suspiciendum allicere possint, vt animi tui celsitudo cum summa coniuncta clementia & moderatione, ingenium facile & apertum, nulla maleuolētia suffusum, nullaq́ auaritia inquinatum, bellicæ laudis militarisq́ gloriæ flagrans studium, tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigismundiq́ Sarmatiæ regis (quos maiestatis causa nomino) de insigni tua virtute testimonia tot tantaq́ fuere, vt alter te Ducē renunciaret, ab altero multis maximisq́ Lituaniæ imperijs et administrationib. ornatus lōgè clarissimus esses, dignusq́ habitus qui in fortium bellicosorumq́ populorum vel flore vel robore summam potestatem haberes, & in quo omnes rebus secundis animi æquabilitatem & religionis propagationem agnoscerent, aduersis inuictum robur cernerent, & disciplinā militarem prudentiamq́ in administrandis disponendisq́ singulis sequerentur, & autoritatem amplissimam libenter retinerēt. Hæc cùm in te sint dona, conerisq́ tam pulchro laudabiliq́ exemplo ad eorundem lucem alios multos adducere, & quasi normam boni gubernatoris dirigere, meritò te omnes strenuium istic hominum florem, ditionum istarum firmamentum, boniq́ principis ornamentum existimant: meritò quoque nos T. Excellentiæ hosce nostros de Armis cōmentarios nuncupamus & consecramus. Arma certè huiuscemodi mittimus ad bellum ita delectabilia, vt eadem vel domi sedens, in alto cōC trectare possis ocio, cùm in ijs ipsis & disciplinarum cultum, & variæ eruditionis totiusq́ antiquitatis imaginem honoratissimam sis agniturus. Hæc qualiacunq́ à me conscripta, meæ in te perpetuæ obseruantiæ testes, probata ad alios venire patieris: equidem nec dubito, quin tuo patrocinio defensa, gratiora omnibus futura sint. Faxit Deus Opt. Max. vt potestas & voluntas quas tibi dedit, eos exitus habeat, qui & illi maximè gloriæ sint, & Christianis vtilitati, & tibi dignitati. Vale.

IVS IN ARMIS.

DEORVM, vt hinc exordiamur, simulacra armis ornata, autoritatem, vimq́ armorum indicāt. Nam Græci præcipuè deos omnes in vnuersum ferro accinctos fingere cōsueuerūt, ex eo scilicet innuere volētes, armis omnia parere, in armis ius esse: cùm tamē Phœnices, vtpote mercatores, & assiduis dediti negociationibus, deos cū loculis & crumenis bene pecuniosos omnes

effingerēt, nempe quòd rerū omniū vim penes aurū & diuitias esse arbitrarent. D

MVLIEBRIS VIRTVS.

QVod verò Lacedæmonij Veneris armatæ simulacrum dedicarint, virtutis id hieroglyphicum, quæ prænituit in mulieribus. Nam cùm Lacedæmonij bello cum Messenijs congressi eorum impetum sustinere non possent, pedesq; sensim retroferrent, vxores eorum hoc animaduerso, repentè arma corripiunt, impetuq; in hostes facto non tantùm lapsam maritorum aciem restituêre, verùm & Messenios ipsos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, prout erant armati, cum armatis promiscuè, vt Lactātius ait, concubuêre. Atq; ita mox armatam Venerem colere cœperunt. Neq; tamen Venerem tantùm, quam μορφὼ vocitabant, sed deos, deasq; omnes cum lancea figurabant, vt eas ita redderent honestiores. Nihil enim apud eos ignauia turpius, nihil bellica virtute præstantius habebatur. Alia verò ratione armatæ virgines in sacrificijs adhibentur: eas enim in numis aliquot, atq; etiam in lapideis signis atq; memorijs videas lacinia toga in humerum reiecta figuratas. Hæ sunt virgines quæ Armatæ dicebantur, quòd in armum ita vestes conijcere sacrificij ritus deposceret. E Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto scilicet numero asportare, quantum humerorū onus sit. Hoc quidem κτ̀ παρέργους fatemur, sed hoc loco necessarium.

MARS VLTOR.

VIdere autem est plerisq; locis, atq; etiam in numis, signa Martis Vltoris cum scuto & hasta, quæ nimirum belli indicia sunt, cùm omnis eius ornatus in eo versetur, vt arceat à se cladem, & hostibus inferat calamitatem. Hinc prouerbiū illud emanauit, σὺν δόρει, σὺν ἀσπίδι, cùm quid omni conatu aggrediendum innuimus. Huiusmodi verò statuā sibi Sesostris erigi curauit supra quatuor cubitorum magnitudinem, vt ita mortales reliquos superasse gestarū rerum gloria testaretur. Nam eorum quæ præclara gesserit Rex hic Ægypti, pleni sunt omnes antiquitatis libri.

BELLVM INDICTVM.

APud Romanos indicti belli signū erat hasta ferrata præusta'q;, fecialis manu prætenta, quam vbi primùm in hostium fines emisisset, tribus puberibus præsentibus, causa prius exposita, bellum iustum indictū, fieriq; cœptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus iaculatum intorquens emittit in auras Principium pugnæ.

ARCVS ET SAGITTAE.

TVMVLTVS.

AEgyptij sanè sacerdotes tumultum, aut belli principiū esse factum, significare cùm vellent, armatū hominem figurabant, qui telum arcu cōtenderet, & ad feriendū paratus videretur. In diuinis tamen literis per arcum & sagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totū belli apparatū accipiūt; & huiusmodi significatione Psal.

LIX,

LIX. Dedisti metuentibus refugium, vt declinare valeant arcum. quamuis in Hebraicis codicibus LX longè alia lectio reperiatur. Ita tamē legit Euthymius, & hîc arcum recipit Ecclesia.

SOLARES RADII.

IN Apollinis verò Dianæq; simulacris arcus & sagittæ vibratilem radiorum uim ostendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expresit:

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Eædem in Sagittario cœlesti signo, vim eius à remotißimis etiam locis in plantas & herbas permeare, quæ quidē vbiubi sunt, solari omnino vi viuidæ, & incolumes conseruantur. In Gallieni sanè numis Sagittarij signum est, quale cœleste illud fingitur, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG.

DE PHARETRA.

MInimè verò prætermittēdus est locus in carminibus diuinis Psalmo X, Siquidem impij arcum sæpius intenderunt, promptuarijs sagittis pharetrā impleuerunt, quas in quempiā probi cordis hominem immitterent. Nonnul-
B li Paraphrastæ, dum nouitati forsan plus æquo student pro eo quod apud Græcos est, ἡτοίμασαν βέλη ἐις φαρέτραν, sagittas ad neruum accommodarunt, ponere maluerunt, nempe quòd ita id exponendum codex Hebraicus admoneat.

COR, CONSILIVM'QVE.

ADamantius tamen Græcam secutus lectionem, ita pharetram agnoscit, vt quid habeat hieroglyphici, etiā interpretetur: per eam enim cor intelligit: per sagittas, cōsilia, & cogitationes: per arcum, os & labia. Nam & alibi dicitur, Cor impij repletum est veluti pharetra sagittis venenatis. Consilia enim cogitationesq; pessimæ, impiorum sagittæ sunt: arcus verò, os & labia: quo distento, quippe adaperto, virulenti cordis spicula depromuntur ad vulnera. Quòd verò dictum est è latebris, nō otiose appositum: siquidem hi cùm lucē odio prosequantur, in tenebris delitescunt, & in cæca malignitatis atq; ignorantiæ latibula sese abdunt. Iam verò apud Lucianum legas, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, stare aliquem in insidijs incognitum, qui arcu semper intento speculetur, qua latus exeras, vt ea te quamprimùm parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factaq; explorant tua, ac simul aliquid exciderit imprudenti, collectum statim ad dominum deferunt, vt aliquod inde tibi detrimen-
C tum accedat. Olympijs quoq; Ode secunda, tela pro verbis, pharetram pro sententijs à Pindaro positas inuenias, in hunc modum: πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶνος ὠκέα βέλη ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας φωνᾶντα συνετοῖσιν: Multa mihi tela velocia sub cubito in pharetra sonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatem, inquiunt interpretes. Præclara enim esse debent, neq; ab obtuso ignauoq; ingenio prolata, quæ dicuntur, sed ea opportuno etiam loco disposita. Alibi diximus, mysticæ philosophiæ interpretes Plutonis cor ab Herculea sagitta vulneratum, hieroglyphicè significare velle, nullum esse tam abditum in rerum natura locum, quò non peruenerit philosophia: eius enim scientiæ latebras multi memorant. Nam & Nazianzenus Basilium ait philosophiæ latebras omnes penetrasse.

VVLNERA AMORIS.

AMori verò arcus in primis dedicatur, propterea quòd eo vulnere saucij, semper eminus feriuntur, veluti sagitta quadam ab amatis oculis emissa, & in amantium oculos recepta. Sunt verò illi, vt philosophatur Plato, radij

quidam tenuiſsimi, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis ſanguis dulciſsimus calidiſsimusq́; ſedem habet, viaq́; ſibi, vt Muſęus ait, per oculos patefacta, per amantis identidem oculos illapſi, ad intimum eius cor penetrant, accenſoq́; interim magis ac magis ſanguine, bilis etiam inflammatur, vnde ille ſequitur dolor, quem affixum eſſe cordi amantes omnes profitentur, quicunq; illos euentus, aut durus, aut facilis ſequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem faces, de quibus alio loco diſſeruimus. D

AMOR.

APud cõiectores ſanè, ſi quis ætate florida vir aut fœmina pectus ſibi transfixum imaginatus fuerit, amorem ſignificat. Non æquè id in grandæuo, ſiquidem huic id ſomnij triſte aliquid, & illetabile nuncium affert.

POENITERE.

IN diuinis verò literis ſagittæ ſæpiſsimè ponuntur pro doloribus, qui ex rerũ perperàm actarũ cõſcientia cor ſtimulant, compungũt, exulcerantq́;. Ita Pſalmo octauo ſupra XXX, Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi. Attigerunt me, E tranſtulit Symmachus.

COELVM.

SEd enim philoſophi cùm amoris cognomento cœlum intelligant, nõ ocioſe cõmenti ſunt & alas & ſagittas velocitatis indicia figurare, ſimulq́; faces, vtputa ignem, quo cœlum ipſum maximè ſpectabile eſt: ac puerum deniq;, cùm ſenium auferant à cœlo. Amorem inſuper primum omniũ genitum autumant, & cœlum initiò creatum à Deo ſacræ teſtantur literæ.

VELOCITAS.

ESto igitur ſagitta velocitatis etiam hieroglyphicũ, cuius ergò Virgilius iuuenibus curſu pedum certaturis cùm equum primò præmiũ propoſuiſſet, alteri Amazoniam pharetrã, plenamq́; ſagittis pollicetur. Et Armenij ſagittam Tigrin vocant, vnde & velociſsimũ animal Tigris, & fluuius rapidiſsimus, qui ex Armenia in Meſopotamiam labitur. Ibi enim ſagitta Tigris dicitˀ. Et Pſal. ſeptimo, quòd minatur propheta futurũ vt Deus gladium ſuum expediat, et arcum intendat: interpretes per gladium acerbitatem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac ſagittarum velocitate vulgus totius Italiæ hodie cùm quid properandum eſſe innuit, vocabulum formauit Affrezzare, ex quo F ſagittã frezã vocãt. Sanè Abarin genere Hyperboreũ apud Scythas tantę velocitatis hominẽ fuiſſe tradit Nazianzenus, vt cùm ſagittã, veluti fabulãtur, acceptiſſet ab Apolline, emiſſam eam pari curſus pernicitate conſequeretur: quo ſigno populos circumiens reſpõſa dabat, inde ſibi fidem acquirẽs, quòd conatus ille longè ſupra humanas vires eſſe putabatur. Sed nõ fabuloſe apud nos dictũ, Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filij excuſſorum: per quas Eucherius Apoſtolos hieroglyphicè ſignificari tradit, qui orbem terræ volatu perniciſsimo peragrantes, doctrina ſua mortaliũ, qui nondum Deum norant, corda penetrarunt. Filij verò excuſſorum, quia de prius excuſsis telis, hoc eſt, Prophetis, Apoſtoli geniti ſunt. De ijs Pſalmographus ait: Miſit ſagittas ſuas, & alios aliò delegauit. Pleriſq; enim locis ſagittę verba diuina ſunt, quę penetrabili charitate corda noſtra configunt. Hic arcus ille erat, quem tetenderat, paratumq́; ad feriendum aſſeruabat: quamuis hoc nonnulli ad minas referant, quòd arcus inter alia ſignificata, minarum etiam ſignum ſit. Vnde Horatius:

Nec ſemper feriet quodcunq; minabitur arcus.

CON-

CONTRARIETAS.

VBi tamẽ sagittæ duæ parallelari positu iacentes animaduersæ fuerint, quarũ cuspides altera ad alterius pinnas vicissim conuertantur, præsentaneæ contrarietatis signum esse volunt.

FRACTA BELLI FEROCIA.

QVemadmodum verò arcus intentus belli signum est, ita fractus sublatã belli ferociam ostendit. Et in ostentis eodem accipitur significato: veluti quod in recentiorum historijs legitur, ea nocte qua Rex Attila sanguinis eruptione, quæ profluuio effusissimo de naribus emissa est, suffocatus & extinctus est, supremũ numen Martiano Imperatori apud Constantinopolim agenti apparuit in somnis, arcumq; Regis defuncti relaxatum, vt alij, fractũ, ostentare visus est, quod de bellica eius ferocia iam extincta signum fuit. Et in diuinis literis scriptũ est, Deum eorum conterere arcum, & arma confringere, qui pietate posthabita spem omnem in ferocitate sua posuere.

PERSÆ.

AB eo verò armorum genere, quo Persæ plurimùm vtuntur, sagittas numis Darius impresit, siue ita gentem suam significare voluerit, siue potentiam suam latè diffusam indicare. Nam & in Artoxerxe sagittarius miles cusus erat, eaq; de causa numi illi Sagittarij vocitabãtur, vt Plutarchus Apophthegmatis. Vnde non infacetè dixerit Agesilaus, triginta se millibus Sagittariorũ Asia pulsum, cùm ea summa Rex corruptis per Timocratẽ Atheniensibus effecisset, vt bello aduersus Lacedæmonios concitato is prouincia decederet. Quod quidẽ dicterium proximè accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco suo.

PESTILENTIA.

SAgittas autem Apollinis in Græcos immissas, pestilentiã manifestissimè significasse nulli dubium: de quibus latè apud Homerum. Hæ verò hieroglyphicè solares radios indicãt corrupto cœli tractu contagem illam dispergentes. Et Christiana pietas è diuorum numero Sebastianum sagittis impetitũ, dum Christo fidei testimonium præstat, aduersus pestilentiam sibi tutelarem proposuit.

DAMNATIO.

SVnt qui telum in sagittæ cuspidem ita figuratũ, damnationis signum esse autument, aut explodendum summouendúmue aliquod ineptè dictum in scriptis, id quod Aristarchi summi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum est, quòd eo ille signo vsus sit in adulterinis apud Homerũ carminibus summouendis.

DE HASTA.

SAPIENTIÆ VIS.

QVòd Palladem armatam vbiq; conspiciamus, indicat, arma parum proficere, nisi quæ per sapientiam administrantur. Nam stulto præcipitiq; ingenio Imperatores, quot & quantas & sibi & Reipublicæ calamitates attraxerint, vt alia dissimulẽ, clades illæ insignes ad Trebiam, ad Thrasimenum, ad Cannas acceptæ, facilè ostenderũt. Porrò autem hasta in manu Palladis, ingenij vim atq; promptitudinem ostendit. Vnde apud Martianum legas: *Hasta etiam vibrans penetrabile monstrat acumen.*

FAMA. D

AD hæc lancea in quacunq; videatur imagine, præter militiam ipsam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lysippus, vt Plutarchus ait, eam in Alexandri manu posuit, fulmen quod alij fecerant, aspernatus, vtpote qui celebrem cum vna vix ætate existimaret, dummodo quis veritatis studiosus, ea tantũ quę re uera gesta fuissent ab Alexandro collegisset. Quod verò ad extensionẽ in lõginquũ facit, telum appellant quicquid à manu iacitur, quòd τηλõ & τήλοθι procul apud nos sonat. Quanquam apud Caium Iurisconsultũ telum vulgò appellaretur, quod ab arcu tantùm mitteretur.

HOSTIS INFENSISSIMVS.

INfestissimũ hostem, qui omnes, quò maximè lædat, vias exploret, nõnulli significare cùm volunt, iaculum terræ appressum cuspide in eius lęua statuunt, dexteram verò ori obijciũt, eo gestu, vt in eam inspuat, nempe quòd persuasum sit, ictus aggrauari saliua in manũ ante conatum ingesta. Id verò ea de causa fit, quia manus ita magis solidescit, & maior in vibrando vis accedit, non autem quòd ea quædam sit fascinatio, vt Magi putant. E

OFFENSIONIS ILLATÆ POENITENTIA.

NAm illud forsan pertineat ad Magiam, quòd à iactu, si quem inferendæ iam iniurię pœnituerit, in mediam expuendo manum, qua vibrauerit, leuari percussum à pœna prodiderunt. Alioqui pleraq; alia expuere, contra omnes fascinationes & pericula amuletum esse creditur. Vnde apud Theocritũ, τρὶς ἐς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, ter in sinum meum inspui. Meminère huius rei & Plinius, & autores alij pleriq;.

SVMMVS HONOR.

SEdenim ne Lysippum adeò malignũ aut inuidum in Regem suum, vt paulò antè dictum, fuisse suspicemur, sciendum hastæ gestamen haudquaquã inter vulgares honores habitũ, tantæq; apud veteres venerationis fuisse, vt loco diadematis pro insigni Regio haberetur. Neq; temerè Virgilianus Æneas,

Bina manu lato crispans hastilia ferro, Ingreditur. Et Regis filius Pallas apud eundem, telo rapto volat obuius ipse Æneæ. Neq; quidem ea solùm donari solitos tradunt qui fortiter in bello fecissent, verùm & Iunonẽ Curitin ab ea nuncupauerũt: Curis enim hasta Sabinis erat, quod iam apud omnes peruulgatũ est. F

STRENVVS.

EOrum qui fortiter fecissent insignia, more quodam hieroglyphico apud veteres fuisse reperio hastas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari soliti: eaq; de causa Sicinium Dentatum, Plinio referente, hastis puris duodeuiginti donatũ. Hastas verò puras, Donatus & Seruius interpretantur, sine ferro, eo præsertim Maroniano versu:

Ille, vides, pura iuuenis qui nititur hasta.

Qui quidem futurus erat Rex, multorumq; Regum parens.

BELLVM.

APud Carthaginẽses, genus intractabile bello, belli hasta erat indiciũ. Hinc cùm bellum velle se cum Romanis professuri essent, Romã ad eos hastam suæ voluntatis signum miserunt. Sedenim apud Macrones, dare accipereq; lanceam, sanciti fœderis signum fuit: cuius rei meminit Xenophon De reditu Græcorum IIII.

SVMMA

SVMMA IMPERII.

EA verò de causa viros fortes hasta donari putat Festus Pompeius, quòd hasta summa armorum & Imperij esset: captiuosque sub ea vendi morem fuisse: proindeque rei fortiter gestæ signum erat. Et sub iugum mittere, qui superati essent, quique per vim sub Imperium deuenissent, apud historicos frequentissimum. Cōstabat verò iugum ex hastis tribus, duab. quidem fixis, & alia in transuersum ad eas alligata: sub his enim discinctos transire cogebant, inquit Festus, vbi discinctos intelligendū, armis spoliatos. Hinc etiam mos apud Romanos fuit, vt nuptarum capita cœlibari hasta comerentur, propterea quòd quæ nuberet, imperio viri subijceretur. Cœlibarem autem hastam vocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occisique stetisset.

CONIVNCTIO MARITALIS.

AIunt verò nonnulli coniunctionē maritalem hieroglyphicum id significasse, vt quemadmodū hasta ipsa in corpore gladiatoris hæsisset, coniunctaque fuisset, ita debere sponsam viro coniungi, vt, quod nostræ monent diuinæ literæ, duo sint in carne vna. Alij boni tantùm ominis causa factum autumant, vt vota hinc ostenderentur, fore vt viros fortes genituræ essent.

DII.

PRæterea, vt Iustinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro dis immortalibus veteres hastas coluēre, ob cuius religionis memoriam hastæ adhuc, ait ille, Deorū simulacris adderentur. Quinetiam simplex baculus surrectus apud Ægyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atque hoc illud est quod Pædianus ait in Diuinationum commentario, non placere sibi eorum opinionem, qui delubra existimant ligna delibrata, id est, decoriata, pro simulacris deorum more veterum posita. Id fieri solitum à veteribus Cyrillus inquit, quòd natura diuina nullo modo neque deijci, neque labefactari potest, sed inconcussa firmaque suo sē robore communiat, sustinereque omnia, & omnium fundamentum esse perhibētur. Sed vt ea etiam quæ ad ineptias vsque facta sunt in hoc genere commemoremus, Alexander Phereus hastam, qua Polyphranem auunculum interemerat, consecrauit, additis etiam corollis, eique tanquam Deo rem diuinam fecit. Tantum verò hastę à veteribus tributum est, vt sceptrum illud Agamemnonis, multorum Regum successione apud Homerum celebre, Chæronei Bœotiæ populi diuinos illi honores meditati, quò cultus eius fieret augustior, hastam appellitarent. Colebant verò illud vti numen, singulis diebus hostijs à sacrorum antistiti immolatis. Cui etiam (tanta fuit hominum vesania) mēsa varijs instructa carnibus parabatur, omniformiumque placentarum libris referta semper adstabat. Iam & Cenea illum, quem ex fœmina in virum à Neptuno cōmutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites suos iussisse per hastam suam iurare. Vnde mox prouerbium, Hasta Cenei: de quo apud interpretem Apollonij, & alios, Argonauticis, plura reperias.

DII PENATES.

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebantur, armatos, hastatos quippe fuisse, memoriæ proditū est. Dionysius enim duos ait adolescētes fuisse militari habitu, & vetusto opere, qui sederēt, & pila in manibus tene-

rent, cuius rei testimoniũ titulus subesset, DII PENATES. Eos Nigidius putat esse Apollinem & Neptunũ, quòd in Apolline calor & ariditudo, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ nostræ cõpositionis principia perhibent. Et quoniã Penatibus Magnorũ Deorũ cognomentum attributũ est, vnde Maronianũ illud:

Cum socijs natoq́ Penatibus & Magnis dijs.

eruditiores particulam, &, ad expositionẽ positam volunt. Alij eos Iouẽ & Iunonẽ esse voluerunt, horum enim præcipuum esse munus, iuuare mortales, atq; inde vtriq; nomen. Alij Castorẽ & Pollucem Deos magnos vocari persuasum habuêre. Sed quoniam in nullo Deorũ magis, quàm in his Penatibus & poëtę & historici occupantur, tum ipsa vetus Romanorũ religio tam multa, tam sæpe de his in medium protulit, haudquaquã ab instituto negotio alienum fecero, si super his aliquid ex remotiore vetustate repetiero. Pallantis filiã legimus, cùm Dardano in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attulisse, scutum quippe breue cœlo lapsum, quod Palladium appellarunt, cumq; huiusmodi scuto Magnorum Deorum simulacra. Orta autem seditione in Peloponneso, Dardanum inde cum vxore & magna Arcadum manu vertisse solum, atq; in Samothraciã nauigasse, vbi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas instituit cæremonias, vt sacra ea separaret à vulgi cognitione. Simulacra itaq; in subterraneo specu condidit, quæ mox cùm inde in Asiam transmigraret, secum abuexit, & in Dardania à se nuncupata collocauit. Ilus cùm Ilion ædificasset, eò Deos ipsos transtulit. Æneas ex incendio Troiano ablatos in Italiam vexit, eosq; Lauinij posuit. Ascanius in suam Albam traduxit, pulcherrimo illis templo ædificato. Verùm aiunt sequenti nocte Penates, nullo ferente, Lauinium redijsse, ostia clausa inuenta, parietes integros, & tectum nulla in parte violatum: quo miraculo motum Ascanium, aiunt sexcentos curatores Lauinium misisse, qui sacra custodirẽt, præfectumq; his antistitem Egestum nomine. Iidem demùm Romam translati cùm vrbem approbassent, nequaquam abierunt. Cumq; eos Romani in vrbis imperijq; sui custodes admisissent, ne per vim aut dolum auferri possent, eos in subterraneo, vt Dardanus fecerat, specu, templo ibi dedicato, posuerunt. In quo quidem templo id præcipuè religionis obseruabatur, vt spuere nefas esset. Ad hoc specu, & pristinum Dardani institutum, Virgilius allusit, cùm scripsit:

Aeternumq́ adytis effert penetralibus ignem.

Nam sacra Penatibus sine Vesta nunquam fieri solita, sed vnà cũ Vesta semper illi colebantur. Quid verò Vesta foret, declarat Naso:

Nec tu aliud Vestam, quàm viuam intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium, vbi se Penatũ offensam vereri simulat, si patriæ secreta hostibus prodat, cuius cura Penatibus credita:

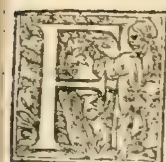
Vos æterni ignes, & non violabile vestrum Testor numen, ait.

Sed quoniam de Vestali igne, & dis Penatibus, alibi etiam disseruimus, hæc pro loco commemorasse sufficiat.

A DII TVTELARES.

ID verò tutelares eos esse ostendebat, quòd sederēt, quòd peila gestarēt, quòd adolescentes essent. Nam sessio hieroglyphicè firmitatis & constitutę rei consilijue signum habetur. Peila propulsationem malorum, incōmodorumq; signi ficant. Adolescentia incremētū, quod Imperio esset in dies accessurum. Quod verò genus teli peilum sit, à Vegetio ita describitur: Missilia pedestris exercitus peila vocabantur, ferro subtili præfixa trigono nouem vnciarū, siue pedali, quæ scutis infixa non possent abscindi, & loricam facilè perrumperent.

DE FRAMEA.

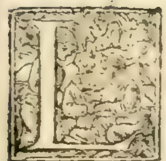

FRameæ vocabulum, & id genus teli, Germanicum est, de quo Cornelius Tacitus in Germanorū moribus in hunc modum scribit: Hastas, vel ipsorum vocabulo frameas, gerunt, angusto & breui ferro, sed ita acri, & ad vsum habili, vt eodem telo prout ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnent. Ita eques scuto frameaq; contentus est.

MORS.

IN diuinis literis Framea, vt & alia telorum genera, mortis hieroglyphicū habetur. Ita Theologi eo Psalmi loco: Erue à framea Deus animam meam.

DE SCVTIS.

LOcus exigit vt hastis scuta etiam adijciātur, quorum varia sunt hieroglyphica, quia variæ sunt eorum species, varij etiam vsus, neq; facile est omnium rationes exquirere in tam varia tamq; frequenti armorum penè omnium mutatione, quę vnaquaq; ætate facta est: eas tamen nos formas amplectemur, quas in numis, aut veterum monumentis figuratas obseruauimus.

STRENVVS II.

PAri honore cum hasta scutū fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari soliti sunt qui strenuè fecissent, cuius rei exempla passim apud historicos. C Et apud Virgilium Æneas clypeū efferri iussit, quo iuuenem egregium Nisum præstanti munere donaret. Præcipuum verò honorificum apud Argiuos fuit scutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruisset, gestandū tradere, eoq; inserto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium scutis ligneis vsi, eo prælio quod inter Prœtū & Acrisium fratrem gestum est, pro tyrannide occupanda. Sed enim de honoribus inferius.

SALVS.

CVm Palladium superius cœlo lapsum, scutum fuisse diceremus, significatū eius ad Imperij tutelam spectare interpretati sumus. At identidē obseruatū est peltæ quoq; significatū salutis esse, quod ab interpretatione Numæ desumptum est: is enim delapsam cœlo peltā salutē Vrbi immissam interpretatus est, cùm octauo eius anno pestilētia per vniuersam Italiā debacchata, Romā quoq; vrbem inuasisset. Vtrum verò grauis alioquin autor peltam propriè nec ne dixerit, quod scutum Numæ tempore cœlo delapsum fertur, & lapsa ancilia cœlo Maro dixerit, alij viderint. Legi tamē de Saliorum ornatu, consuesse illos capite gestare pileum instar coni, non obrotundum, vt vulgò; thoraca aheneum im-

ducere, dextera manu ancile, læua peltam aheneam circumtulisse: quamuis, vti i dictum, & læua ancile gerebat, legamus.

PELTÆ FORMA.

QVoniam verò pelta Maroni lunata dicitur, operæprecium me facturũ crediderim, si figuram eius ex antiquis monumentis descripsero. Nam ea Romæ multis locis aspicitur, nusquam tamen speciosius quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nunc in hortis Pontificio Palatio subiectis pro aquæ tẽporariæ aluco ab Leoniana porticu spectat. Ibi pugna quædã Amazonũ incisa mira quidẽ arte, siue ea Troiana sit, siue, quod potius reor, quę ab id genus erraticis in Scythia commissa est. Ita viri mulieribus parcere, inuitiq; obuias sauciare videntur, cuperéq; eas potius captiuas facere, quàm lędere. Omnes illę peltis armatę sunt, quarum species in hunc modum describi potest, vt scilicet circulus descriptus linea diametrali dissecetur, pars altera quantum cubiti manusq; ministerio inseruiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauetur, ita vt in eorum medio spatium sit insertando brachio, cuius hoc sit propugnaculum. Extrema ad scuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, insertandæ si opus sit hastæ, alter commodus, alter ad inspectandum inseruiat.

PRIMA ARMENICA.

VAriabat verò peltarum forma qua parte manus erat inserenda: vt in prima Armenica, incisura erat rectangularis.

SECVNDA ARMENICA.

QVæ in secunda, orbicularis fieri consuerat. Tum etiã coloribus, cùm pelta primæ cęruleo colore est, in alba parma: secundæ verò purpurea, in parma ipsa cærulea: in vtraq; verò pelta aureus vmbilicus.

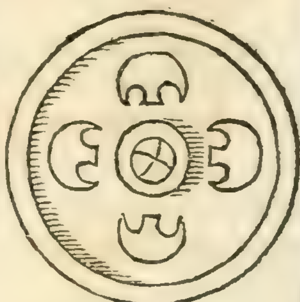
MENAPII.

MEnapiorum autẽ pelta rubra erat in alba parma. Sed infra in eo albo sub pelta canis lutei coloris, pedibus ad cursum quantum fieri possit, exporrectis, vtero ad peltam verso, dorso parmæ superficiem spectante.

VESONTES.

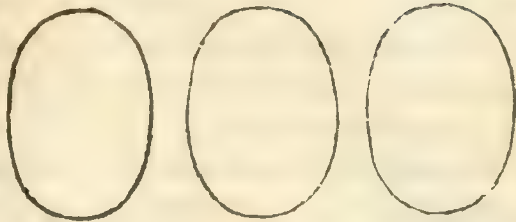
VEsontes, qui sub illustri viro Magistro peditum militabant, parmam habebant peltis quatuor cæruleis insignem, quadrangulari situ intra parmæ marginem & centrum dispositis: centrum autem in partis quatuor decussatum, quarum duę albæ, cæruleę duæ. Circa centrum coloris rubri circulus, & in parmæ ambitu alter itidem ruber conspicitur.

ANCILIA.

EIusdem omnino significati Ancile est, cuius figura, vt ex veterum numis habe-

habetur, oualis eſt, ductu quidem oblongiore, quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini pij numo didicimus, ab cuius altera facie ſcuta tria vna ſerie diſpoſita, ea qua diximus figura conſpiciuntur, quibus inſcriptio ſubiecta eſt, ANCILIA.

In altero Antonini eiuſdem numo ſcuta ſex habentur anciliorum ſpecie, vt paria duo, vno ſuper alterum ſublato, partem interiorem oſtentent, qua ſcilicet brachium inſertatur: mox ſingula vtriq; pari appenſa, quæ vmbonem ſpectandum obijciant, in eum quem vides modum. Literæ nonnullæ in eo quem attrectaui numo detritæ ſunt, vna excepta locutione, SVPERATO. vbi etiam duo prima elementa ita curta ſunt, vt vix diſcerni ab oculatiſsimo quoque poſsint.

SAPIENTIA.

EA plurimùm forma ſcuta ſunt, quæ Palladi dedicantur: quamuis non negarim orbiculari etiã ſpecie nonnunquam facta, cuiuſmodi eſt Argolicus clypeus, quem Maro cum Phœbea confert lampade. Hieroglyphicum verò id eſſe plerique volunt, vt orbem indicare videatur, qui ſub clypei ſpecie regatur à ſapientia. Quare Martianus Capella, qualiſqualis autor eſt, ita de Pallade:

Hinc tibi dat clypeum ſapientia, quod regat orbem.

PAVITATIO.

DE Meduſa verò, quæ ſit in vmbone medio figurata, idẽ ſentit, quod in Serpentis Commentario diximus, vbi de Domitiano loqueremur, qui Meduſæ ſignum geſtare ſolitus eſt ad ſtuporem, quem affectabat de ſe inter mortales concitari. Martiani verſus de Meduſa:

Quod pauidum ſtupitet ſapiens ſollertia vulgus.

DEFENSIO.

ITa verò ſcutũ pro defenſione ponitur, vt milites eos ignominioſe notari paſſim videas, qui plus ſalutis & ſpei in ſcuto quàm in gladio poſuiſſent, Scipionis præcipuè dicterio notum, cùm militi, qui clypeum elegantius ornauerat, dixit: Non miror quòd clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præſidij ſtatuas, quàm in gladio. Scuto verò nos coronatos ait Pſalmographus, pro tuto circũſeptos munimine: munitiones enim plurimũ in orbem circunduci conſuerunt.

DEDITIO.

ESt & deditionis ſignum clypeus, ſi caput ei ſummittatur, quod apud Appianum legas, vbi Afranij & Petreij turmę quædam à Cęſare circumuentæ, capita clypeis ſubiecere deditionis indicio. Alibi ſcuta ſupra caput ſublata, & huiuſmodi iunctis vmbonibus progreſſus, oppugnationẽ oſtendit, qualia Romę paſsim in columnis & triumphalibus arcubus, aris, clypeiſq; conſpiciuntur.

INITIVM PVGNÆ.

SCuta verò haſtis illiſa pugnæ initiũ ſignificabant: ſiquidem moris erat cum

primùm hoſtes collatis ſignis in propinquũ ita proceſsiſſent, vt iamiam pugna D
eſſet ineunda, ad concitandos militum animos, vno eodemq́; tempore ſub datũ ſignum ſcuta percutere haſtis, ſtrepitu quammaximo poſſent excitato: quẽ morem apud Marcellinũ inuenias. Eundem morem hunc à Græcis obſeruatũ tradit Xenophon, ſed ad equos incitandos fieri ſolitũ. Apud Philoſtratũ etiã, vbi de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere eſt, milites qui ad tumulũ ſuccederent, poſt hymnũ, quem cecinissent, ſcuta haſtis ſolitos incutere, quemadmodum in bello fieri ſoleret, cuius hæc ſunt verba: προσελθόντας δὲ τῷ σήματι μετὰ τὸν ὕμνον, ἀσπίς μὲν ὥσπερ ἐν πολέμῳ ἐπιδουπεῖτο.

PLAVSVS.

QVòd verò milites initio pugnæ facere conſuerunt, togati, fabula vel concione, quam ſpectatum vel auditum veniſſent, abſoluta, ſcabellorum crepitu faciebant, eo ſcilicet plauſu actoribus gratulati. Hinc apud M. Tullium oratione pro Cælio legas: Deinde ſcabella cõcrepant, aulæũ tollitur. Dictũq́; illud de Caligula apud Suetoniũ: Et quondam tres conſulares ſecunda vigilia in palatium accitos, multaq́; & extrema metuentes ſuper pulpitũ collocauit: deinde repentè E
magno tibiarum & ſcabellorũ crepitu, cum palla tunicaq́; talari proſilijt, & decantato cantico abijt.

HONORES.

CLypeis, vnde nomen, incidi deſcribiúe facta pulchra moris fuit: vnde qui nihil adhuc ſtrenuè in bello geſsiſſent, alba vtebantũr parma, de quo Virgilius: Parmaq́; inglorius alba. Donabantur ab Imperatoribus honori militibus, atq́; etiã dijs: quare ſæpius apud Liuium legas, argentea clypea templis illata, ac dijs dicata. Hinc nonnulli vocabulum à ſculptura factum voluere, quòd in his omnino imagines haberentur, in qua quidem ſententia Plinius eſt: ſcutis enim, ait ille, qualibus apud Troiam pugnatum eſt, continebantur imagines, vnde & nomen habuerunt clypeorum, non, vt peruerſa Grammaticorũ ſubtilitas voluit, à cluendo deduci. Sed quoniam in Grammaticos incidimus, inter clipeum per I, & clupeum per V, differentiam ponit Cornelius Fronto, clupeumq́; per V, quæ omnino Y pſilon Greca eſt, imaginis eſſe dicit, per I verò armorum. Apud Virgilium tamẽ, Mutemus clypeos legas, vbi de armis dubio procul intelligendũ. Sed & in ijs imagines fuiſſe, Seruius atteſtatur, qui Græcorũ in clypeis Neptu- F
num, in Troianorum Mineruam pictam fuiſſe dicit. Sed nihil ſit horum, quomodo ſe pro Troianis venditaſſent, niſi Troianorũ inſignia in clypeis apparuiſſent? Sed enim alij ſunt, qui genus, non ſcriptionẽ, differentiam facere putarint: ait enim Labienus, clypeum neutro genere imaginem ſignificare, virili verò inter arma poni. A quo diuerſus eſt Pomponius dubij ſermonis libro ſecundo, vbi Clypeus & Clypeum indiſtincto genere dici ait, ſed litera differre, vt pugnatorium per I, clipeũ dicamus, imaginem verò per V, clupeũ: vt etiã ex Cornelio dicebamus. Eam verò differentiã improbat Chariſius, qui clipeus per I, & clupeus per V, non alia ratione dici aſſeuerat, quàm Maxumus & Maximus, Optimus & Optumus, propter cõmunionem I & V literarũ. Sanè clypeũ vtroq́; genere pro ſcuto Virgiliũ poſuiſſe, agnoſcit Nonius Marcellus, non malus autor: Ardentes quippe clypeos. & ita alibi, & nono: Clypeũ ſuperintonat ingens. Clypeum ingens recto caſu indubitatò legit Nonius, cui Seruius aſſentitũ, dum per hoc expreſſum ait illud Homericũ, ἀράβησε δὲ τεύχε᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ. quod etiam alibi Virgil. expreſsit, Sonitum ſuper arma dedere. Sed vt has Grammaticorũ altercationes omit-

omittamus, quãuis hę tibi doctiſsime Nicolae, nunquã diſplicuere, de ſignificato rei potius agamus. Dedicabatur ſanè Clypeus ijs, qui graue aliquod periculum à Rep. propulſâſſent, ſuſtuliſſentq́ penitùs propugnationis defenſionisq́ memoriã: isq́ rem geſtam imaginibus explicabat. Deniq́ hoc non tantũ de militaris clypei forma intelligendũ eſt, quantũ de quacunq́ dedicatione in alicuius præclari viri memoriã poſita, & vel ſculpta vel inſcripta ad poſterorum memoriam: cuiuſmodi marmoreæ æneæq́ tabulæ & Romę & alibi adhuc ſuperãt, quæ omnia clypei cognomentum vſurparũt. Trahit verò me geſtę rei tam prę claræ magnitudo, vt ἐκ παρέργου, ſed forſitan nõ importunè dicam, qualia nam eſſent, quæ clypeos huiuſmodi mererentur. In longa ſanè tempora ſpectatus eſt clypeus aureus in Romana Curia collocatus, qui ſenatus totius iudicio in D. Claudij honorem affixus erat, quòd ille vt primùm Imperator ſalutatus eſt, tricena XX millia Barbarorum, qui aduerſus Imperium Romanum arma ſumpſerant, nauiumq́, ſi Pollioni credimus, duo millia feliciſsimo ſucceſſu deleuit, adeoq́ attriuit, vt paucos ad ſolum patrium redire permiſerit. Extat adhuc exem

B plum eius epiſtolæ, quæ ita ſcribitur. Claudius Broccho: Deleuimus trecenta XX millia, duo millia nauium merſimus, & quæ ſequuntur. Adducit hoc in memoriam quod duodecimo de bello Macedonico apud Liuium legitur: clypea ærata ab Æ D D. C V R. P. Claudio, & P. Sulpitio Galba poſita. In codicib. vetuſtis manu ſcriptis clypea aurata legi. Quod verò ad arma pertinet, Pœni quoq́ clypeos ex auro factitauere, ſculptis imaginibus, & ſecum in caſtris tulere.

LACONES.

ET literæ nõnunquam ſingulæ, hieroglyphicorum munus expleuere. Apud Romanos id frequentiſsimum, in omnibus ferè familijs appellandis. Sedenim de his dicere, tam longum quàm ſuperfluũ eſſet. Id vnũ, quod ad arma perti net, dicam, Λ literã in Lacedęmoniorũ ſcutis notatã, populum eum ſignificaſſe.

MESSENII.

AT in Meſſeniorum clypeis, qui et ipſi clariſsimi olim extitere, τὸ M deſcriptũ erat, ſui & ipſum populi ſignificatione.

MOROSITAS.

C QVod ideo nõ ſum referre grauatus, quia arrepta hinc occaſio eſt in argutũ Dionyſij dictum illabendi. Erat in antiquorum ſortibus M litera moroſitatis & ſtoliditatis ſignum, vnde prouerbium, ἔλαχες τὸ M. obuenit tibi M. obiectumq́ aliquando Dionyſio cauilli vice, cui ſors obuenerat M. μωρολογεῖς Διονύσιε. cui tamen & vafrè, & vero de ſe præſagio reſpondit ille, μοναρχήσομεν οὖν. Quanquã ex eo quòd res optimè ſucceſsit Dionyſio, prouerbium illud, Sortitus es M. de callidis, & longè maiora quàm in hominum ſpe aut opinione fuerint attentantibus, dici mox cœptum.

DE Σ ET K.

ADdemus illud, Σ ſignum in equos impreſſum apud Græcos curioſiores, indicaſſe eius generis equos, qui Samphoræ vocabantur. Imò quia Σ illis inuſtum fuerat, eo ſunt nomine nuncupati, vocabulo ipſo notæ huiuſmodi ſignum præ ſe ferente: vti Koppatiæ, quibus K generis erat ſignũ. Fuerũt enim, ait Euſtathius, qui κάππα literã κόππα nominarent, vti nunc Theutones pleriq́ omnes Papa ſcribunt, & Popa enunciant. Ita Dorienſes Σίγμα, σὰν dicebant, vt apud Athenæum. Samphora igitur à ferendo Σίγμα.

NEFASTVS.

ET ne singulas literarum notas alieno loco cõmemorem, subsequentis in ordine literæ N significatum in Pontificum libris tantùm liceat addidisse: per eam siquidem nefasti dies notabantur. Notum illud, N. L. pro non liquere, positum in iudicijs. Et N. D. neci datũ interpretari, quod mihi nõ satis constat. Verùm illud nõ importunè addiderim, neci datum intelligi, sine vulnere mortuũ, vtputa veneno, aut fame: sed hæc tamen autores confudêre.

SALII.

DE Salijs, quorum insigne esset thorax aheneus, & ancile in dextera manu, in læua verò pelta, cùm historia sit scholis omnibus notissima, superuacaneum iudicaui plura repetere.

DE GLADIO.

POst arcum & sagittas, iacula, peltasque & scuta demùm, Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis vsus.

CRVDELITAS.

ID verò precipuum eius erat hieroglyphicum, vt pro crudelitate poneretur, cuiusmodi nuncupatione Ægyptij Ochum appellare soliti sunt, qui quidem Persarum Rex omnium crudelissimus, ac maximè formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacunque per Ægyptum progrederetur: quodque apud eos inexpiabile facinus habebatur, Apin ipsum iugulauit, & amicis epulandum apposuit: atque ita vniuersam Ægyptum vnius animalis cæde luctuosam fecit, tanto is odio gentem eam prosecutus est.

SCELVS.

PRæsectum gladio sinciput, scelestum indicabat facinus: ita enim ἀνοσιότητα interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

OCHVS PERSARVM REX.

QVare apud Ægyptios machere nomen imagoue, in Regum nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphicè exponebatur, atque ita recensebatur, ab instrumento eo tam letali sumpta similitudine. In Asino sanè dictum, quo nam argumento Persarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio præsagiuerint: quia scilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingressu regni lautiori, vt fit, mensa ex pluribus eduliorum condimentis apposita, Ochum animaduerterunt manus primùm ad cultrum iniecisse, mox ad panem, & carnes, quas auidè & immoderatè comedit.

VERBA.

DIogenes verba gladio comparauit, cùm adolescentẽ formosum admodum turpia quædam fabulantem audiuisset: Non te, inquit, pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere? Inuenies verò passim de maledicis, verbis proscindere: & eloquentiam ipsam esse gladium: & gladium in ora aliquem gestare, qui, vt ait Horatius, sit

Quælibet in quemuis opprobria fingere sæuus.

Et sacræ nostrorũ literæ linguam gladio sæpe comparant, vt Psal. LVIII, Lingua eorum gladius acutus. & subsequenti: Exacuerunt vt gladios linguas suas. vbi quidem de calumnijs & insidijs sermo est, quę ab hostibus parabantur. Aliter

ter apud Paulum, cum ait, viuum esse Dei sermonem, & efficacem, & omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremque.

PERICVLOSVS.

QVòd verò declinandum subterfugio acutum gladiū Pythagoras monuerit, dicens, ὀξεῖαν μάχαιραν ἀποστρέφειν, plerique symbolicum sensum secuti, à periculosis negocijs abstinendum interpretantur.

IVSTICIA.

IVniorum autem inuentum est, iusticiæ seueritatem atque rigorem, per exertum ensem manu virginea prætentum significare: cui ad æquitatis indicium, trutinam etiam addidêre. Sedenim apud veteres aliter traditum inueni, qui iusticiam cum libratis omnino lancibus in leua figurabant, sed in dextera non ensem, sed fasces cum adalligata securi statuebant, merita æquaque ex huiusmodi hieroglyphico præmia merentibus impendi atque distribui, hinc scelerum cōuictis castigationem impendêre significantes. Sedenim species hæc duas secum mulieres captiuas trahit, vnam quæ fractum ensem manu prætendit, alteram quę conto innititur, duo ex hoc figmento vitia domita indicantes, vt ex vtriusque medio virtutem ipsam adstruerent, per fractum scilicet ensem seueritatem nimiam retusam cohibitámue intelligentes: per contum, lentitudinem ad ferulam reuocatā, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem significat. Lenti verò sunt, qui nullo atroci quantūlibet scelere concitantur, neque publicis neque priuatis iniurijs cōmouentur. Sunt tamen et alia iusticiæ hieroglyphica, quæ locis suis, prout res exigit, exponuntur. Apostolus tamen ait, iudicē esse Dei ministrum, ideoque nō sine causa portare gladiū, vindex enim in iram ei qui malè operatur. Et quoniam satis constat gladium seueritatis animaduersionisque indicium esse, prætereundum non [illegible] quòd in diuinis literis sæpe mentio fit ancipitis gladij, cuius hierog[illegible] quòd in iudicio corpus atque animā punire simul potest: vel, quòd & sup[illegible] præsentis pœnæ, & futuræ metu puniat.
c Ita accipi ancipites gladios in sanct[illegible]nibus. Nam vt & Eucherius ait, qui mundi peripsemata, quisquiliæ cre[illegible], de nationibus ac Regibus iudicabūt.

IRR[illegible]ATIO.

IGnem verò gladio dissecare, quid sibi velit apud Pythagorā, non facilè fuerit augurari, cùm in eiusmodi symboli enarratione diuersi abeant præclari admodum viri. Nam D. Hieronymus, atque etiā Cyrillus, impudentē, ac ira percitū animum, asperitate verborū (is enim gladius est) non esse lacessendū exponūt. Diogenes, potentiorū iracundiam nō incitandā interpretatur: cui sententię subscribit etiā Plutarchus. Et Flaccus Horatius cùm in Sermonibus dixit, atque ignem gladio scrutare, nihil aliud prorsus sibi voluit, nisi admonere nos, ne magnorū hominum indignationem aduersus nos prouocaremus, lacesseremúsue.

NVLLIVS FRVGIS OPVS.

REm quæ neque vsui, neque efficaciæ respondere posit, non solicitandam attendendámue, Lucianus, Basilius, & Plato, hinc significari arbitrati sunt: quorum si qua est autoritas, aptè admodum, qui studium in nullius frugis opere insumptum significari voluerit, hominem pinget flammam gladio disse-

cantem. Cui simile dicterium illud, Aquam in mortario tundere: necp non Laterem lauare. D

CÆSAR.

QVòd verò fabulantur Cæsarem per cultrum significari, iuniorũ inuentum est, non infelix tamen. Nam cultrum pro dissoluendi, incidendíue significato poni apud Iamblichum reperias, in ijs quę scripsit ad Porphyrium.

PONTIFEX.

IAm & inter insignia Pontificum Flaminúmue, cultri species aspicitur oblonga, manubrio, quod ex ebore fieri solebat, & ex auro vel ex argento, rotundo, solido, ad capulum iuncto, fixo clauis æreis, ære Cyprio, vt apud Pompeium legitur, cui à secando secespita nomen fuit.

SPIRITVS SIBI REDDITVS.

QVin etiam Pontificis nostri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui vt celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, sed gladium.

quod apud Marcum præcipuè legitur. Apud Esaiam verò Dominus intentato E gladio nos visitare fertur. Per hunc Adamantius dissectionem Spiritus à carne videtur intelligere. Carnis enim sunt, fornicatio, immunditia, adulteria, veneficia, idolorum seruitus, & quæcũcp dictu factúue fœda perhibentur, quæ omnia Dominicp Deicp nostri secespita abscidit abstulitcp. Antea enim quàm ille nos inuiseret cœlo delapsus, nõ erat ensis hic inter mortales, necp caro quicqp aduersus spiritum concupiscebat, necp Spiritus aduersus carnem. Aduentu verò eius edocti sumus, quæ carnis essent propria, quæcp spiritus: doctrinacp eius quasi gladius vibratus carnem à spiritu dissecuit, dissparauitcp, vt inde viueremus in spiritu, necp rerum nostrarum summam in carne, sed in spiritu statueremus, non corruptionem à carne, sed beatorum vitam à spiritu in lucro repositurі.

MORS.

APud Scythas, qui multa Ægyptiorum more confinxerunt, à quibus, vt veteres quidam autores tradunt, etiã instituti sunt, gladius mortis erat symbolum: fuitcp maximũ omnium illis iuramentũ, ventum & acinacem attestari: (acinaces enim vt Medorũ, ita eorum gladius est) per hunc quidem interitum, F aut salutem: in eo enim salutis suæ præsidia statuebant: per ventum autem animam, hoc est, vitam interpretãtes, quòd scilicet tandiu viuamus, quoad vitales auras carpere permissum est. Pari modo in ostentis mali hominis & cædem minitantis habitus: vt Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quàm occideretur, in piscina sibi visus est videre hominem, à quo gladio infestaretur. Eodem significato formidabilis minabũduscp Galba, cognita Neronis nece, susceptacp Cęsaris appellatione, iter ingressus est paludatus, pugione ante pectus à ceruicibus dependẽte, vsu togę non prius recuperato, quàm omnes qui res nouas moliebantur oppresisset. Quid verò libelli duo, qui reperti sunt in secretis C. Caligulæ post eius necem, in quibus notæ nominacp continebantᷓ morti destinatorum? præscripti eñ erãt diuerso titulo, altericp Gladius, alteri Pugio nomẽ erat: per hunc eos qui clàm opprimendi essent, intelligebat: per gladiũ, quas palàm cædere destinassent. Moliebatur enim Princeps carnificinę deditus, electissimũ quencp vtriuscp ordinis interimere, mox Antiũ, inde Alexãdream cõmigrare.

IMPERIVM.

IAm & potestatem & imperiũ ex gladio significari, à nostræ pietatis fundatoribus

tribus accepimus. Nam quod responsum à pio discipulo est, Ecce duo gladij, sacræ Legis interpretes humanarum diuinarumque rerum potestatē sub Christianæ Reipublicæ principem peruenturam præmonstratum aiunt. Apud Chaldæos idem indicatum, cùm Darius vaginam acinacis, quam gestabat, Persico ornatu conspicuam haberet, longè antè quàm Alexander è Græcia moueret in Asiam, eam ornatu Græcanico cōmuniri iussit: quo facto Chaldæi responderūt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius venturum, quorum arma imitatus esset.

DE SECVRI.

Est & Securi à secando nomen: quare Demosthenes Phocionem orationum suarum securim appellabat: breui enim ille, sed acuta oratione, Demostheni plurimū aduersabatur. Et Hieremias, sermones Domini sicut securim ait, quæ vel petras incîdat.

LYDIÆ REX.

EA non Romanos tantùm Consules insignes faciebat, verùm & Lydiæ Reges, quorum gestamen erat. Inde Iouis Labradei simulacrum, quòd securis labrys Lydorum vocabulo dicebatur.

ROM. COSS.

ROmanarum verò securū significata cùm scholis sint omnibus admodū vulgata, plurimique vnà cū Plutarcho rem interpretati sint, eas ad scelus, quòd emēdationem non reciperet, excidendum comparatas, vlterius ego de his quicquam in medium afferre supersedebo.

ANIMADVERSIO.

NEque enim apud Romanos tantùm, sed etiam apud aliquot Græcorum gentes securis seuerissimæ fuit animaduersionis hieroglyphicū, vt in Tenedio numo, de quo Pollux, cernere est. Tenediorum enim Rex cùm legem eam tulisset, vt in adulterio deprehensi mas & fœmina eodem supplicio securi subijcerentur, neque filio pepercisset suo, rem eo monumento iussit insigniri, quo Tenedius numus signatus est: de quo Aristoteles in Tenediorum Rep. vna quippe parte securis est cusa, altera capita duo.

DVRATVRA MEMORIA.

IN antiquorum memorijs plerisque securim & asciam, sed hanc frequentius, videas adsculptam, addito etiam elogio, Sub asciam dedi vetuit, quotiēs defunctus non obliterandam de sepulchro memoriā cauet, auersaque ideo scalpitur ferri acies. Sed in diuinis literis per asciam simpliciter prauorū hominū insectandis abolendisque proborum operibus studium & conatum intelligimus, vt Psalmo: In securi & ascia deiecerunt eam.

DE FALCE.

Falx præcipuè in Saturni manu, tēporis, quòd vniuscuiusque rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum est, quod & nomē ipsum δρέπανος præ se fert. Nam apud Græcos δρέπτειν vindemiare est, atque metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

AGRICVLTVRA.

VT verò Cyprianus sentit, rei rusticæ, quam Saturnus docuisse fertur, signũ fuit. Nam finis eius industriæ est, metere, fructusq; colligere.

CASTIGATIO.

QVam verò falcem in custodis hortorum manu veteres posuerunt, ad fures arcendos, auesq; ne fructus læderent deterrendas, antiquum inuentum est, castigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam siquidem legas cap. IIII, Falcem quam videre visus est, longitudinis cubitorũ viginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferriq; eam in domum furis, atq; periuri.

DE SERRA.

INter instrumenta secandi & Serra est, eadem militare vocabulum. Ea sanè in Ægyptiorum obeliscis frequens habetur: ceterùm apud eorum autores, quos viderim, quid ea sibi velit, traditum non inueni.

MALEDICENTIA.

PLaciades maledicentiam, siue vt ipse scribit, maliloquium, per Serram significari obseruauit, siue id ob dẽtium seriem, quæ mordacitatẽ innuere videatur, siue ob inuisum stridorẽ, maximeq; auribus infensum, quem in nodos præsertim illapsa reddit, acerbo, vt inquit Lucretius, horrore concitato.

ANCEPS PVGNA.

ANcipitem verò pugnam, victoriam alternatim modò in hanc, modò in illam partẽ, vicissitudine sæpius variata, inclinantem, significare qui volunt, Serra pugnare dicũt, aut præliari. Id esse tunc, Festus ait, cùm frequẽs est consertæ pugnæ vicissitudo, cumq; assiduè acceditur & receditur, neq; vllo consistitur tempore: quod quidem ab secandi gestu desumitur, serra quippe modò in hanc, modò in illam partem assiduè tracta.

SVBSIDIVM.

IN militari disciplina serra subsidium significat, de qua apud Fl. Vegetium: Si ducenda sit serra, ex abundantibus ducendam esse, propterea quòd si de loco suo ordinatum militem transferre cœperis, vniuersa turbabis. Serra enim à strenuis directa, ante frontem hostibus opponitur, vt turbata acies reparetur: sitq; ad similitudinem A literæ, vel libellæ fabrilis. Fuit etiam Serra Germanici numi nota, de quo apud Tacitum legas, eaq; de causa Serratus dictus.

DE GALEA.

QVoniam de armis ad offensionem comparatis est dictum satis, nunc de galea & thorace, quæ ad defensionẽ accipiũtur, dicẽdum aliquid.

PRINCIPIA OCCVLTA.

GAlea, qua Plutonis caput in primis tegitur, significat occulta esse principia generationis. Plutonem autem Solem interpretãtur, eo tempore quo per hyemem remotas à nobis mundi partes circuit: vnde etiam Proserpinam

nam

nam rapuisse confinxêre, de cuius rei significato passim habetur. Illud addam, sceptrum illi & breue & aduncũ figurari, quod inferioris regni indiciũ habetur.

ROMA.

ROmæ quoq; caput galeatum in numis passim, & alijs veterum monumentis. Id qua'nam alia de causa fieri dixerimus, nisi vt fuisse eam omnino Martiam intelligamus?

THELESILLA.

ET Thelesillæ Argiuæ poëticis studijs claræ statuã se vidisse Pausanias affirmat, quę vna manu galeam, altera velitarem hastam teneret, libris circa pedes appositis, ob præclarum scilicet facinus, quòd illa cæsis acie ad vnum Argiuis à Cleomene Spartano, senes & pueros armatos mœnia tueri iusserit, ipsa cum valida mulierum manu hostem ad vrbis direptionẽ incursantem exceperit, fuderit, fugaueritq;.

PERICLES.

CVr verò Periclis statuæ casside tegerentur, si quæsierit quis, sciendum id à sculptoribus ea de causa excogitatum, vt eo remedio capitis vitium emendaretur: capite enim is fuisse traditur oblongiore, nec cæteris partibus respondente, quod deformiorem hominẽ reddebat. Constat eum ab obtrectatoribus ea de causa σχινοκέφαλος appellatum, vtpote qui caput iunci instar acutũ notarẽt. Quo vocabulo nõnulli decepti, κινοκέφαλος apud Plutarchum legi credidêre, cõmenti etiam causam, sed ineptam & importunã, id ei nominis datum ob agendi fandiq; libertatem, quam is, vt ijdem aiunt, ad impudentiam vsq; vendicasset.

DE THORACE.

MVNIMENTVM.

THorax porrò munimenti signum ponebatur: vitalia enim defendit vniuerso pectori circum fusus. Deq; hoc Antisthenes Philosophus dicere solebat, ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι τὴν ἀρετήν, virtutẽ, quòd auferri minimè posset, munimentum esse. Nam & ensis & clypeus excuti, amittiq; possunt: sapientiæ arma, quæ quis accinctus fuerit, firma sunt & stabilia. In pectore autem ita habere sedem sapientiam, vt pro sapientia pectus ipsum aliquando ponatur, ostendit Horatius, vbi dicit Epistolis:

Non tu corpus eras sine pectore.

PVGIONES.

QVæsierit aliquis, quid in numis Bruti pugiones duo significent, adiecto pileo. Sed quoniã inter vestimenta vbi de pileo agitur explicatum est ex Dione, pugiones cædem, pileum verò libertatem significare, proindeq; ex numo illo, Brutum & Cassium per cædem patratam patriæ liberatores indicari, non esse hæc duximus vlterius repetenda

DE CASTRIS.

Nter castrensia ornamenta honoresq; inuenias plerisque locis non tantùm signa, verùm etiã & arcas pullarias, & castrorũ ipsorum modulos, & signorum tum loculos & coronas: quæ quoniam obseruatione digna sunt, & eruditis iucunda, minimè grauatus sum quædam subtexere, qualia vno marmore apud Paulum Cardinalem Cæsium animaduerti.

Castra quidem huiusmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant, tignis octo pro parte qualibet ita compactis, vt tribus quæq; locis in transuersum conserta, clauis siue fibulis leonina capita præ se ferentibus coniungerentur: quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis erat, vt in Leone suo loco dictum, Vigilandum esse. Supra huiusmodi castrorum speciem capita duo adsculpta erant, velo quodam à dextero vsq; in læuum protento, & super insidente. Supra vtrunq; caput singulæ laureæ. A' Castrorum angulis, inferiore parte, loculi duo, vnus hinc, inde alter, qui quadrata forma, intus vacui, in acutam cuspidem desinebant. Hi terræ impingebantur pro theca, mox signi pars ima in eum inserebatur. Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis pascentibus: inter quam & castra signum Aquilæ conto præfixum. Idq; manifestè ostendit, qua ratione fieret, cùm exemptus loculo contus suspensus videatur, loculo vacuo apparente. A' lateribus longissimi cõti duo, signis, præmijs, & gestaminibus militaribus instructi: in quorum summo cuspis ad loculorũ formam: ima pars ferro præmunita, capulisq; prædita, vt cõmodè sisti & auelli possent. Sed iam & inscriptionem harum rerum indicem, & faciem ipsam marmoris repræsentemus.

M. POM-

M. POMPEIO. M. F. ANI ASRPRO ꝯ.
LEG. XV. APOLLINAR. ꝯ. COH. III. PR.
PRIMOP. LEG. III. CIREN. PRÆ F. CASTR.
LEG. XX. VICTR.

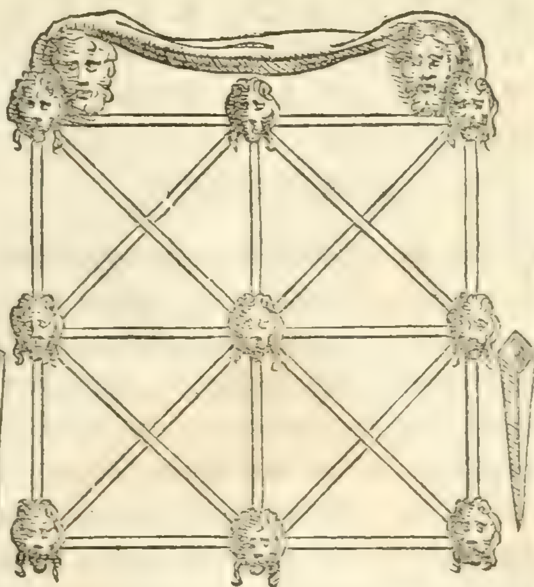
ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
FECIT ET SIBI ET

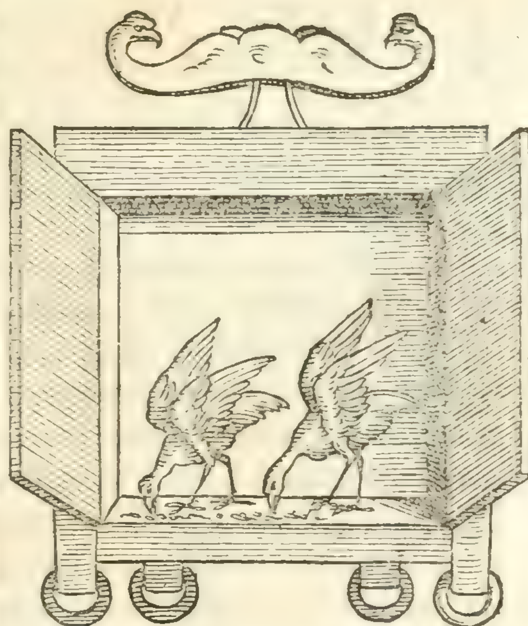
M. POMPEIO M. F. ET CINCIÆ
COL. ASPRO SATVRNINÆ

FILIO SVO ET
M. POMPEIO.
ASPRO FIL.

VXORI SVÆ
M. F. COL.
MINORI.

Apud Dionem leges de loculo paruo, in quo Aquila aurea collocaretur, eum longissimo conto præfixum in exercitu à signiferis gestari, qui vt facilius impingi terræ posset, in acutam cuspidem spidem desineret. De quo videndus etiam Cornelius Tacitus, in expeditione Germanici, vbi de hoc loculo, siue de sistendis signis loquitur.

Sed quoniam superioris marmoris inscriptio quædam habet quæ interpre- D tatione indigeant, vt ϑ. Centurionis signum apud veteres vsitatissimum, & alia in dictionibus concisa, operæprecium visum est, ne quid à quoquam deside retur, totam eam explicare.

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANISIO ASPRO CENTVRIONI LEGIONIS DECIMAE QVINTAE APOLLINARIS, CENTVRIONI COHORTIS TERTIAE PRAETORIAE, PRIMOPILARI LEGIONIS TERTIAE CYRENENSIS, PRAEFECTO CASTRORVM LEGIONIS VIGESIMAE VICTRICIS,

ATIMETVS LIBERTVS PVLLARIVS FECIT
ET SIBI ET
MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIAE COLLIBERTAE ASPRO SATVRNINAE FILIO E
SVO ET VXORI SVAE MARCO POMPEIO MARCI FILIO COLLIBERTO ASPRO FILIO MINORI.

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM NICOLAVM SCOMBERGVM CARD. CAMPANVM, DE IIS QVAE PER SELLAM, CVRRVM, ET fulmen significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Aximè vereor, sapientissime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quòd tuæ erga me beneficentiæ tibi conscius, totq; insuper meritorũ, quæ à te summa semper alacritate profecta sunt, nullum adhuc grati animi signum in me conspexeris elucere. Scias tamen accidisse, non negligentia, non rusticitate, non vlla tuorum erga me meritorum obliuione, sed ob eximiam cõmodorum, quæ abs te sum assiduè consecutus, magnitudinem. Ea quippe vel singula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuissem, ingenium ita meum obruere videbantur, ne potuerim vlla vnquam meditatione parem verborũ copiam excogitare, aut vlla mihi in parte satisfacere. Dicendum enim erat, quanta me semper humanitate vir tantus amplecti perseueraueris, vt mearum omnium rerum patronus extiteris officiosissimus: vt vitæ dignitatisq; meæ rationem omnem fauore præsidioq; tuo tuendam, iuuandam, sustentandam, ornandamq; etiam susceperis: denique autor fueris vt illustris adolescens Hippolytus, quem à summo Pontifice eius patruo mihi regendũ, instituendumq; mandari procuraueras, me tandem egere vetuerit, vnde factum, vt aliquando me mihi asserere, & intermissa per tot annos studia repetere licuerit, quodq; parturiebam opus absoluere demũm sperem, quod omnium meritorum maximũ semper appellabo. Nam etsi alia periucunda sæpe mihi fuerant, nullũ tamen hoc neq; opportunius accidit, neq; cõmodius. Cuius quidem cõsilij mei maiorem in dies singulos fructũ voluptatemq; percipio. Hinc enim euenit, vt multa in amicos, quos mihi paria literarum commercia conciliauerant, non obscura forsitan extarent officia, daretur q; interim occasio, vt meum summum erga te studium inciperem omnino patefacere,

quod

quod omnium maximè cupiebam. Parum enim existimabam talia mecum cogitasse, quæ menti semper firmiter inhæserant, nisi res ipsa aliquo, vtut fieri poterat, signo cæteris omnibus innotesceret. Visum itaq; est vnum è commentarijs, quæ per datum à te mihi otium conscripsi, de mysticis Aegyptiorum literis tibi, si quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur Currus, Sella, & Fulmen. Sella, vt quies demum aliqua laboribus detur tuis, quos vt rempub. Christianam plerisq; locis conuulsam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quæq; vbiq; labefactata cerneres, prudentia consilioq; tuo resarciendo tolerasti. Currus, in quo doctrinæ sapientiæq; tuæ sublimitas prouehatur. Fulmen, quod tuæ sit indicium claritatis & famæ. Dicent aliqui, impudenter à me factum, qui de picturis, de signis, de artificum operibus instituerim cum eo fabulari, quem consiliariū: quem socium, vbi arduæ quæq; res inciderint deliberandæ, maximi quiq; principes sibi adsciscere contendant: agnosco quidem hanc culpam, & ineptè fecisse profiteor, qui te nugis his obtundere cogitarim: sed malui & à te & ab alijs desiderari prudentiam meam, quàm nisi hoc qualecunq; est, fecissem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obseruantiam, officium denique ipsum forsitan exquiri.

DE SEDE.

SVmmorū principum ornamenta, insigniáq; & multa & varia fuisse alibi recensuimus, sed nullum vnquam sella sublimius, neq; augustius, neq; venerabilius habitum. Reliqua enim ad humanæ tantùm amplitudinis decus facere videntˉ, hoc ad diuinæ propémodū maiestatis honores proximùm accedit. Quare minimè arbitror me operam elusurum, si multa quæ de sellæ dignitate tradita sunt à veteribus, in commentarium hoc collecta, si quis huiusmodi rerum cognitione delectetur, in promiscuo vsu fecero, measq; super his lucubrationes studiosis omnibus communicauero.

PERENNITAS.

POrrò perennitatis, æternæq; quietis hieroglyphicum esse sellam, plerisq; locis toto opere disputatum est ex Ægyptiorum sacerdotum institutis, eoq; præsertim loco, vbi sedentis Cynocephali significata percurrimus: sic enim eum statuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; describebant: quæ quidem necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma stabiliáq; in æquilibrio conquiescant. Quin etiam veteres Deum infantili ætate, vtpote vnicum atq; perpetuum rerū omnium principium nullo conficiendum senio, inter loti arboris ramos cōquiescere profitebantur, vtpote qui diuinitatē ex ipso sedentis habitu internoscebant, quem nulla vnquam posset inquietatio solicitare. Numa Pompilius Ioui flaminem asiduum sacerdotem instituit, cui præter alia ornamenta sellam etiam decreuit, & duos illi comites Martialem & Quirinalem. Quod verò ad firmitatē attinet, eiusdem Numæ præceptū fuit, vt post adorationem sederent, boni ominis causa, vt Plutarchus arbitratur, quo scilicet preces esse ratas augurarentur. Religionem hanc sella super, secuti plurimū sunt Romani principes. Hinc Macrinus Imp. cùm Basianum Antoninū inter diuos referri procuraret, tum multa alia, tum præcipuè duas etiam statuas sedentes ciuili habitu illi decreuit, diuos eos, ex eo quòd sederēt, interpretatus. Nasamones autem, quòd ab obitu ad Deos euolare se arbitrabantur, quò fierent dijs ipsis propiores, cùm morituri erant, inter expirandum sedere, ac sedentes etiam sepeliri volebant.

ÆTERNITAS.

SEllam hanc æternitatis signum oculata fide perspicimus in numo quodam, in quo Romæ simulacrum est in sede cum ancili & inscriptione, ROMÆ ÆTERNITAS. cui scilicet Iupiter apud Virgilium fateatur nec metas rerum nec tempora posuisse, sed imperium sine fine decreuisse. Nam & ipsum Romæ vocabulum, nationes nonnullæ ex patriç linguæ significatione æternitatem interpretantur. In numo cuius inscriptio est, CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem simulacrum est sedens, dextera genium porrigens, læua verò iaculum terræ affigens, cum eadem Æternitatis inscriptione.

VESTA.

EAdem æternitatis significatio effecit, vt & Vesta per sedem exprimeretur, vel sella illi ante omnia dedicaretur. Itaq; diis reliquis apud Platonem, Phędro, duodecim ordinibus domo digressis, ac alatum Iouis currum subsequentibus, sola Vesta residet domi, eaq; vbique sedens sculpi & pingi solita. Nam in Caligulæ numo gemmata sella sedens, dextera pateram porrigit, sinistra contum terræ affigit, cum eadem inscriptione, VESTA. In alio Titi Vespasiani, ipsa eadem sedens cum conto, dextera genium sustentat: literæ, VESTA. In numo hoc inscriptio infernè, in altero supernè posita est.

DIVVS.

EAdem species, vti superius de Bassiano dictum, relatum quempiam in Deorum numerum ostendit, quod ex inscriptione, quæ est, DIVVS, intelligitur. Numus est cuius inscriptio, DIVVS AVGVSTVS. ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipsa sella sedens conto innixa, dextera duas spicas porrigit. In Iuliæ Augustæ numo Dea signata est sella sedens, pinum dextera prætendens, leone accumbente: inscriptio, MATER DEVM. In diuæ Faustinæ Piæ simulacrum muliebre est sedens cum lancea, signis antè affixis, quod pilam cui aquila insidet porrigit: inscriptio, MATRI CASTRORVM. Nam M. Antonius eius maritus Faustinam subito morbo exanimatam, diuam à Senatu appellatã gratulatus est. Matrem verò castrorum ideo ipse vocitare solitus, quòd eam secum & in æstiuis habuerat.

SECVRITAS.

CVm verò proprium Deorum sit perpetua frui quiete, neq; vllos humanæ vicissitudinis casus in posterum expauescere, securitatem inuenias hieroglyphicè plurimùm sella compositam. In M. Aurelij Antonini Brit. numo dea sedens caput manu suffulcit, dextera radium tenet: quæ verò manus caput sustentat, eadem sellæ innittiur. Inscriptio est, SECVRITATI PERPETVÆ. In altero Imp. M. Iul. Philippi Augusti, dea sedens est, quæ dextera sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellæ. Inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo quodam Imp. Neronis Cæsaris Aug. P. M. TR. P. P. P. dea sedens ara apposita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat, cum inscriptione, SECVRITAS AVGVSTI. quod mihi reducit in memoriã dictum illud, In vtranq; aurem quiescere.

CONGIARIVM.

IAm & congiarium dari solitum simulacris tribus pro tribunali sedentibus, in numo Clodij Pupieni cernitur. Et in numo Domitiani COS. XIII. congiarium ipse sedens populo elargitur, cum inscriptione, LVD. S Æ C. Ædes verò iuxtà sita est, & in tribunalis facie literæ appositæ sunt, S. V. F. P. D. Quarum sententiam ita reperi à nonnullis interpretatam: Sedem vouit firmam primo decennali.

ÆDITVMVS.

AEditumũ quoque significaturi sacerdotes ijdem Ægyptij, hominẽ pro templi foribus in sede statuebant, eo amictum indumento, ijsque gestaminibus ornatum, quæ latè Eusebius libro vndecimo de præp. Euang. recenset, vbi templum Serapidis describit, & custodes hos ipsos pastophoros enumerat, ab sacerdotali scilicet habitu sic cognominatos, à Latinis aliàs æditumos quasi ædium intumos, aliàs æditúos à tuendis ædibus appellatos, vt apud Charisium est. Prȩuidit Dauides principes sacerdotum è Iudæis futuros, qui aduersus Christum B insurgerent, cùm dixit: Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta. Nã & idem mos pro templo sessitandi, apud Hebræos etiam fuit. Sed cur ab Ægyptijs, à gentibús ue alijs exempla quærimus, cùm diuinæ vbique literæ de throno Dei tam multa protulerint? Vidit enim Michæas Deum Israel sedentem in sede sua. & Esaias, Dominum sedentem super thronum excelsum atque sublimem. & apud Hieremiam, thronus glorię, exaltatus ab initio locus, sanctificatio nostra, sustentatio Israel: quæ quidem omnia firmum & stabile Dei significant imperium: & vt inquit Adamantius, siue de Christo volueris ista intelligere, nõ peccabis: siue de Patre, non impiè senseris: est enim thronus gloriæ excelsus, & à principio, Assertor noster: propterea regnũ eius & sanctificatio nostra Christus est, quia & ille sanctificans, & nos sanctificati ex vno omnes sumus. Ideo verò eum sedere dicimus, ait Eythymius, quòd hinc Regiam eius dignitatem, stabilitatemque, & venerabilem iudicis autoritatem imaginamur. Ita sedere super sedem suam dicitur Deus, qui latè Dominus super omnes gentes regnat. Quin & malignus cùm Scythas, Turcas, & plerosque alios à Septentrione barbaros, alios impios, alios hȩreticos sibi addicendos præsagisset, Ponã, inquit, thronũ meum C ad Aquilonẽ, inde enim mali genus omne, per tot ætates, per tot secula, in quietioris vitæ prouincias cõtinenter effluxit. Cùm verò super Cherubim sedere ponitur Deus, intelligitur de summa scientiæ plenitudine, quę tum angelis, tum viris insigni pietate præditis superastitit, de qua Salomõ Prouerbijs: Anima eius sedes sapientiæ. At scabellum à scamno sede deminutum, humilitatis & subiectionis, inquit Eucherius, indiciũ est: vt Psalmo, Donec ponã inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Accipitur & pro Christi humanitate: vt, Adorate scabellum pedum eius. Nam & pedes pro Filio ponuntur in diuinis, sicut caput Pater, de quo loco suo.

DOCTRINA.

PLerisque verò hieroglyphicis cathedra doctrinæ significatũ habet: atque ita diuus Hieronymus & plerique omnes interpretantur locũ Euangelicũ: Super cathedram Moysi sederunt scribæ & Pharisæi. Ita illud Psal. primo: Et in cathedra pestilentiæ nõ sedit. quod pro doctrina nõ sana interpretatur Euthymius, hæreticorũ ait Eucherius: beatique porrò illi habentur, qui pro sceleratis nõ steterint, & cũ impijs atque peruersis minimè sederint. Quãuis pro pestilentia nõnulli

accipiant, derisores, & pro cathedra, societatem ponant: vt sit, neq; cõmercium habuit cum ijs quorum ingenium & doctrina omnis eludendis decipiendisq; mortaliũ animis exercetur. Quòd verò Paraphrastę nonnulli scripserint, neq; socius fuit eorum qui studio faciunt malè, multò minus eò dementiæ peruenit, vt impostorum illi vita placuerit. Latinũ est omnino, Assidere cuipiam, pro socium esse, vel similem, vel imitatorem. Hinc Horatius Epistolis: D

Parcus ob hæredis curam, nimiumq; seuerus

Assidet insano. hoc est, par, vel socius, aut similis est insano. Sunt qui cum superiore significato cõsentientes, per cathedram hoc loco perseuerantiam & firmitatem in malis operibus significare velint. Nam desidere, vnde deses & desidia, contationem indicat huiusmodi.

CONSVLTATIO.

QVin & consultationem per sessum ex Ægyptiaca doctrina significari manifestum. Vulgatumq; apud nos illud de Romanis, sedendo eos vicisse: quod ad consilia referunt eruditi, vt apud Plautũ is qui nimio plus sapere se sedentem asserit. & quod apud Maronem, Turnus sacrata valle sedebat, legitur, exponit Seruius, sedere, est consilium capere. Multaq; apud alios etiam in hanc sententiam. Non otiose positum est in sacris concentibus Psalmo XLIX, Sedens aduersum fratrem tuum obloqueris: id enim καταλαλεῖς indicat. Sedens, hoc est, consultò, non subita ira aliqua percitus, nõ dolore concitatus, non repentina aliqua re commotus, sed animo conquiescente, & sponte de calumnijs agitante, vel aliquid, quod obesse posset excogitante. E

CESSATIO.

NEq; desunt, qui sedere pro cessare ponunt, Horatium secuti, qui de pusillanimo dixit:

Sedet qui timuit, ne non succederet.

Vti stare, ad expeditionem paratum esse, interpretantur. Ita Maro:

Stat ferri acies mucrone corusco, Stricta, parata neci.

Ita pro deside sedentem, vel qui nihil attentet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

ILlud non omiserim, implorantium opem fuisse morem apud hospites, quos adijssent, in foro sessitare: quod apud Alcinoũ fecisse Vlyssem Homerus scribit, neq; dissimulauit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugum, Actij Tullij Volscorum principis supplicem factum, ad focum sedentem scribit Dionysius Halicarnasseus. De Themistocle quoq; in exilium abacto, talia inuenies apud Græcos historicos. F

ÆDILIS CVRVLIS.

ERat verò sella eburnea propriũ Aedilium Curulium hieroglyphicũ, quod quidem quoniam alijs aliquot magistratibus debebatur, animaduertendũ apud Plutarchum, Mario, duos apud Romanos Aedilium ordines fuisse, quorum alter sella, quæ curuos pedes haberet, vtebatur, in qua sedentes ius dicebant, huicq; honori aderat magistratus nomẽ. Inferiorem alterũ popularem vocabant. Quòd si quis à maiori honore decidisset, rursus ad alterius petitionẽ accedere cõsueerat. Pauloq; infrà, Marius cùm ad Herenniũ responderet, huiusmodi sellã ἀγκυλόποδα memorat, quę cuiusmodi esset in numismatis intueri licet: duę enim huiusmodi cusæ habentur super tribunali, in M. Plętorij Aed. Cur. numo, vt omnino inde qua fieri specie solerent sellę illæ, conspicuũ sit. Magna autẽ ambitio

bitio Romanis fuit eburneis huiusmodi sellis ad clarissimos quosq; Reges, quorum amicitiam sibi conciliassent, dono missitandis. Inter ampla quippe dona, quæ Masinissæ Numidarum Regi missa sunt, sella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoq; cum donis alijs sella missa, cùm is se Carthaginensibus inimicũ, Romanis amicum per legatos professus esset. Et Ptolemæo Ægypti Regi cùm legati ad commemorandam renouandamq; amicitiam missi sunt, tulêre dona, togam, & tunicam purpuream, cum sella eburnea. Et consules cùm magistratum inibant, in sella eburnea sedere solebant. Vnde apud Ouid. Fastis,

Et noua conspicuum pondera sentit ebur.

Sed hæc missa faciamus, quæ omnium sunt historijs peruulgata, in currumq; protinus à sella ipsa insiliamus.

DE CVRRV.

PRoximus ad sedem accedit currus, multis & ipse hieroglyphicis insignis, quæ commemorare infiniti propemodum operis labor esset: sed enim ea tantùm recensebimus, quæ vel in numis, vel autorum de vetustate libris comperiuntur; & si qua facient ad pietatẽ, ea nequaquam dissimulabimus

TRIVMPHVS.

SAnè constat apud Romanos & gentes alias currum triumphi significatum habuisse, cuiusmodi victoriarum monumenta passim in numis, in aris, in arcubus conspiciuntur. Iis autem qui triumphassent, statuæ in curribus ponebantur, quæ ob id triumphales appellatæ sunt. Earum verò statuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, corona aurea, sella Curulis eburnea, eburneus scipio, toga picta, & palmata tunica. Sellam autẽ Curulem ea de causa dictã volũt, quòd curru honoris gratia soliti erant in Curiam vehi Senatores qui Curulem magistratũ, hoc est, maiorem honorem gessissent, in quo curru sella esset, supra quam considerent.

AMPLIATOR IMPERII.

TRiumphalis autem effigies Romæ ijs omnibus decreta est, qui fines Imperij ampliassent. Augustus verò memoriæ ducum, qui populi Romani Imperium ex minimo maximum reddidissent, proximum à dijs immortalibus honorem præstitit, itaq; & opera cuiusq; manentibus titulis restituit, & statuas omniũ triumphali effigie in vtraq; fori sui porticu dedicauit, professus edicto, commentum id se, vt illorum veluti exemplar & ipse dum viueret, & insequentium ætatum principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

IN numo M. AGRIPPÆ COS. III. ab altera facie Neptunus est, equos agens flagello sublato, ipse currui cymbæ speciẽ præ se ferenti insistens. Cymba inter vtrunq; equũ sita. In puppi eius nauigij auis est alis surrectis, quę aquilæ speciem refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS ÆCORIS. Vnde apud Horatium illud, Suspendisse potenti Vestimenta maris deo. Vbi animaduertendum est, C literam apud nos ordine tertiam, pro Q positam more maiorum, qui Q literam olim exclusere, vt Velius Longus attestatur, neq; à Nigidio Figulo in commentarijs suis vnquam posita est, teste Victorino. Numi verò huius species nimirum victoriam ab Agrippa contra Sex. Pompeium partam ostendit, quam Maro etiam celebrauit in Scuto:

Parte alia ventis & dijs Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Sunt etiam numi alij in victoriæ huius memoriam cusi, in quibus triremes tridentalibus rostris prææditæ conspiciuntur, vt tandem aliquãdo Virgilianum illud incolumitati suæ restituatur, Rostrisq; tridentibus: de quo in ijs quæ circa Virgilianæ lectionis castigationem olim elucubrauimus, pleriq; dubitant.

IMPERIVM.

IMperium autem, aut summam rerum, speciosioresq; magistratus, aruspicina quoq; per currum significauit. Nam Tarquinius cognomento Superbus, cùm adhuc Romæ regnaret, & Iouis Capitolini templum penè absoluisset, currum quendam fictilem Thuscis quibusdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cùm iam confectũ figuli in fornacem intulissent, nõ vt reliqua fictilia humore expresso exilior euasit quàm impositus esset, sed fermentati panis instar intumuit, eoq; magnitudinis concepto robore duritiaq; increuit, vt vix sublato fornacis culmine, parietibusq; disiectis, educi potuerit. Consulti super hoc aru- E spices responderunt, apud quos eiusmodi currus asseruaretur, felicitatem & imperium ijs portendi.

NVPTIÆ.

EIusdem boni ominis causa, & aucupandæ felicitatis affectatione institutũ apud veteres erat, vt noua nupta curru vecta traduceretur, quod Hesiodus, siue is Aristophanes Grammaticus fuit, Scuto Herculis ita describit:

Τοὶ μὲν γὰρ εὐσώτρου ἐπ᾽ ἀπήνης ἦγον
τ᾽ ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ᾽ ὑμέναιος ὀρώρει.

Hi curru inuectam geniali virginem amanti
Traduxere viro, passimq; hymen hymenæus Excitus cantu.

Et ligneum sponsæ simulacrum Citheronis cõsilio fabrefactum, pro Asopi filia suppositum, & in curru constitutum ab Ioue reperias, quò Iunonem, quæ diuortium fecerat, illuderet. Eo verò nuptiali curru tris tantùm vectari solitos, sponsam quæ sederet in medio, sponsum & parochum, Pausanias tradit. Parochum eum nimirum intelligẽs, quẽ nos hodie anuli maritalis compatrẽ appellamus. πάροχοι γὰρ παραβάται παραπομποί, καὶ οἱ συμπρεσβεύοντες τῇ νύμφῃ ἐπὶ τοῦ ζεύγους ἢ παράνυμφοι.

TERRA.

QVòd verò Cybelem curru inuehi finxerũt, cùm eadem & tellus sit, terræ ipsius libramentum in aëre pendentis indicare Lucretius putat:

Hanc veteres Graiûm docti cecinere Poetæ,
Sedibus in curru biiugos agitare Leones,
Aeris in spatio magnam pendere docentes Tellurem.

Illud addam, ex ijs quas rerum natura partes habet, vni illi veteres maternæ venerationis merito cognomen indidisse, quando ita hominũ illa mater, vt cœlũ deorum, habita est. Hæc nos nascentes excipit, natos alit, semelq; editos sustinet semper, nouissimè complexa gremio iam à reliqua natura abdicatos, tum maximè vt mater operiens. Quòd si quis & causam quæsierit, cur turrito capite conspicua sit, eam Lucretius rationem in hunc modum expressit:

Muraliq; caput summum cinxere corona,
Eximijs munita locis quòd sustinet vrbes,

Quo

Quo nunc inſignis per magnas prædita terras
Horrificè fertur diuinæ matris imago.

In editis enim & excelſis locis vrbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuij metu, qui diu mortalium mentibus inſedit, quàm vt difficilior hoſtibus acceſſus foret.

BATTI NAVIGATIO.

ERat Delphis Batti effigies in curru, quem Cyrenenſes dedicarunt, poſteaquàm is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrene: Libyæ verò capiti coronã imponebat. De Batto autem qui Thera inſula pulſus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaicis rebus originem auſpicatiſsimè dederit, alio loco diximus copioſiſsimè.

CIRCENSES.

LVdos Circenſes per bigas & quadrigas, quæ tot numis ſignatæ ſunt, ſignificari, ſatis omnibus innotuit, vniuerſa Græcia cum Romanis eo ſpectaculorum genere per multa ſecula detentis. Id autem honoris habitum aurigarum
B factionibus, vt in victoriarum eorum memoriã numi ipſi & bigati & quadrigati cuderentur, de quibus in vita Veri apud Iulium Capitolinum legas, poſtulatum interdũ à populo Praſinianorũ aureorum modiũ propter equũ ex factione Praſina, cui Verus impotẽter fauit. Vbi cauendum ne, vt aliquot habent codices, Parſimanorum legas, aut quid hac locutione corruptius: ſed veluti Capitolinus à Veneto, Venetianum fecit, ita Praſinianum à Praſino deduxit.

AVRIGA COELESTIS QVIS.

IN cœlo quoq; Aurigæ ſpecies oſtenditur, de quo ita Theon in commentarijs Arati: Fabularum ſcriptores, inquit, Aurigam eum, qui cœlo adſcriptus eſt, imaginem eſſe dicunt Bellerophontis, vel Trochili, qui Callitheæ filius fuit: ſolenniaq; huius rei ſacra in Argis primũ inſtituta, quòd primus iunxerit currum. Sunt tamen qui putent Myrtili, ſunt qui Cillantis, qui Pelopis auriga fuit, ſunt qui Oenomai figuram eſſe contendunt. Atq; ita Græcia demùm eſt in vnaquaque re contentioſa.

DIVINA MAIESTAS.

C SEdenim cur nos mortaliũ fabulas æquo curioſius proſequamur, cùm Deus Opt. Max. ſua ſe conſpicuum autoritate nobis exhibeat? cuius ſumma maieſtas, qualiſq; videri cœlicolis & quanta ſolet, inuehitur curru, non eo inquam Platonico, in quo ὁ μὲν μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄγων ἅρμα πορεύεται, ſed de curru loquor quem Hetruſcorum monumenta obſeruanda nobis vetuſtate oſtẽdêre, quem ex Arameorum arcanis profundiſsimæ doctrinæ vir Ægidius Viterbienſis in Circum ætate noſtra primus induxit. Verùm ſuper hoc quædam altius repetenda ſunt. Aramei vnum eundemq; librum duas eſſe leges dixerunt: alteram ſcriptam, alteram à Deo Moyſi traditam: illam populis, hanc ſapientibus: illam prouerbij rerum humanarum, hanc lucis rerum diuinarum formam gerentem: in illa hiſtoriam orbis conditi atq; adminiſtrandi, in hac formulam adumbratæ, atq; ad effigiem expreſſæ diuinitatis oſtendi. Duo itidem Plato regna commemorat, Iouis & Saturni, regnumq; Saturni regno Iouis tanquam felicius antepo nit: ſiquidem ſub Ioue actio vitaq; humana, ſub Saturno verò cõtemplatio diuinorũ ſignificatur. De quorũ temporũ felicitate Platonicam ita ſentẽtiam Maro mihi videtur expreſsiſſe, vt cum Platone currum agitet ad palmam. Ait enim;

Ante Iouem nulli subigebant arua coloni, D
Nec signare quidem aut partiri limite campum
Fas erat, in medium quærebant, ipsaq; tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat. Mox de Ioue:
Ille malum virus serpentibus addidit atris,
Prædariq; lupos iussit, pontumq; moueri,
Mellaq; decussit folijs, ignemq; remouit,
Et passim riuis currentia vina repressit,
Ut varias vsus meditando extunderet artes
Paulatim, & sulcis frumenti quæreret herbam,
Et silicis venis abstrusum excuderet ignem.
Tunc alnos fluuij. & quæ plurima de humanis ferè omnibus negotijs subsequuntur. Hunc imitatus Naso, vtriusq; regnum ita describit:
Aurea prima sata est ætas, quæ vindice nullo,
Sponte sua sine lege fidem, rectumq; colebat.
Pœna, metusq; aberant, nec verba minantia fixo E
Aere ligabantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui, sed erant sine iudice tuti. & quæ multa prosequitur.

Sed vt ad rem nostram conuertamur, vtrunq; duobus nominibus appellat Hebræus, illud opus BRESCIT, ac creationis, hoc opus CVRRVS, & arcanæ intellectionis. Legis igitur secundæ huius, quæ arcana est, per Messiã & suos aperienda, per speciem Currus apud eos conscribitur ἱερογλυφικῶς. Currũ hunc Ezechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: vidit enim in diuina luce tanquã ideas quatuor, atq; ijs veluti gemmis ac sigillis, formati à Deo sunt angeli quatuor, omnium cœlestium mẽtium & duces & principes. A' dextera Dei gemma ea prima est, vnde pulchra, grata, lætaq; omnia proueniunt: eamq; vim Michaëlem vocant. A' læua gemma altera est, vnde fortia, dura, castigataq; manant: ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex ijs medicina & temperamentũ Raphaël. Quarto deniq; loco Vriel terræ proximus, horum trium veluti dispẽsator. Ita Michaël & Gabriel pro duabus rotis, Raphaël pro sella quę sit media inter rotas posita. Quarta Vriel pro axe, circa quem fabricę huius est totius fundamentũ. Duo illa prio- F
ra nonnulli brachia vocant: tertium & pectus & zonam: quartum tanquam vel pedes, vel pedum scabellum. Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano Hierosolymæ euersore, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedũ tuorum. Græca Theologia Michaëlis vim in Deo vocat Venerem, Gabrielem Martẽ, Raphaëlem Iouem, cui sella propriè dicata est: & Solem quartum, fœminæ marisq; vim habentem, omnis planè generationis initiũ, & Vrielem nominat & Adonin Hebræus. Orpheus ea quatuor vno refert versu, quòd mas, quòd fœmina, quòd rerum genitura, quòd Adonis:

Κόρη καὶ κόρε σὺ πᾶσι θάλος αἰεὶ ἄδωνι.

Vt non ita cõmentitia esse videantur ea quæ Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudæos obseruauit, & Sympoſiacis latè disputauit. Eorum enim scenopegia in Bacchi celebritatem fieri putat, Adonimq; & Bacchũ eundem esse. Rotis quatuor, siue gemmas, siue currus ipsius partes, aut membra libeat appellare, quinto adijciunt loco Nurielem tanquam temonem, cui alligatus trahitur currus. Atq; quinq; hæc diuini currus nomina alto mysterio vna locutione scribuntur

in Can-

in Canticis, eam nostri ascensum purpureum interpretati sunt. Salomon scribit currum hoc modo, A R G A M A N. Prima litera fit Vriel: per A enim illi scribunt. Sequenti R, Raphaël. Tertia G, Gabriel. Quarta M, Michaël. Quinta N, Nuriel. Neq; sum nescius, Hebræorum quorundam iuniorum super angelis, Planetisq; & signis, quibus imperitent, cõmentationes longè diuersas esse, aliterq; tradi in diurnis illis supplicationibus, quæ secundum doctrinam Cabalisticã institute dicunt: cæterũ Astrologos hi potius quàm Theologos secuti mihi videntur, qui Michaëlis in Deo vim ita interpretant, vt numẽ incomparabile significare dicãt. Vnde illud in Psal. citant: Deus quis est similis tibi? Mercuriũ è Planetis huic ministrum esse, fandi & agendi potentem, diuinæq; & humanæ naturæ totius interpretem: cuius lætiores receptus sint, siue vt Græci dicunt, οἰκοδεσπότου, è cœlestibus signis Gemini atq; Virgo: huiusmodiq; genio die quarta preces allegandas. Et nostri Michaëli munus illud attribuunt, quod Mercurio Græci veteres, qui scilicet animas cœlo inferat, atq; alias sub tristia Tartara mittat. Ad hæc trutinam in manu eius statuunt virgæ loco, vtpote qui merita inquirat, bona malaq; compenset, proindeq; vtut quisq; apud superos vixerit, aut pœnis, aut præmijs afficiatur. Sed anteaquàm à Michaële discedamus, quamuis cuipiam τὸ πάρεργον dictum videatur, præterire nolo id quod Rabi Tedacus Leui lib. de duodecim numerationibus ait, Michaëlem occidentali vento præpositum, vt magna mihi de causa institutum à Gallorum pietate videatur, quod ad nostra tempora magno cultu perdurat, honoratissimum ordinem cohortis Regiæ diuo Michaëli dicatum esse. Sed vt reuertamur, Gabrielem isti Deum fortem interpretantur, minoris tamen cuiusdam fortitudinis esse. Lunã è Planetis huic ministrare, cuius gratissimum hospitium Cancer esse perhibetur, secundaq; illi die supplicandum. Ex Raphaëlis nomine atq; vi, rerum aiunt omnium medicinã emanare. Esse hunc Solem ipsum, qui & Phœbus. Nam is apud Ouidium dicit: Inuentũ medicina meum est. Leonis vnius domicilio gaudere: prima illi die vota concipienda, nuncupandaq;. Ac, ne Apollinis & Æsculapij fabulas irrideamus, Iouis filius Apollo censetur, huius verò Aesculapius: ipsa nimirum Theoretice, quæ intellectum illuminat, Apollo est, Aesculapius ars ipsa. Vnde Maro:

Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbris
Mortalem infernis ad lumina surgere vitæ,
Ipse repertorem medicinæ talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygias detrusit ad vndas

Ars igitur Aesculapio attributa, per quã bona cõparatur valetudo, vtpote quæ in curatione ipsa versetur. Est & Zamaël, cuius munus vlciscendi, venenaq; dispergendi esse perhibent, vberrimæ illi bonorũ omnium largitioni semper oppositus. Martem hunc esse Græci volunt, Arieti & Scorpio præfectum: tertia illi die preces faciendas. Nanaëlem mox enumerant, in nomineq; id esse significatũ autumant, vt Deum benignè nobis omnia respondere, ac omnia ipso horreo mortalibus elargiri interpretentur. Esse hunc Venerẽ, qui Tauro Libraq; delectetur: sexta illi die supplicandum. Zadchielem inde deprehẽdêre, qui Dei iustitiam, & quintæ diei sacrificia, precesq; procuraret: vnde nonnulli quinarium iustitiæ dedicarint. Esse hunc Iouem: nam vt Maro, Rex Iupiter omnibus idem. Isq;, vt illi commenti sunt, Sagittario atq; Piscibus præficitur. Caphzielem demum septimæ lucis curam gerere, eaq; mortalium preces sibi deposcere,

Ab eo vim frigidam emanare, qua ſcilicet ſingula in inferiori mundo concreta cõdenſentur. Nam vti calidi eſt diſſoluere atq; rarefacere, ita frigoris eſt ſolidare coagulareq;. Saturnũ hunc noſtri vocant, qui Capricornũ & Aquariũ ſedes habet. Sed enim vt in curru ſatis expatiati, metamq; ipſam ritè circumuecti, eòdem vnde curſum auſpicati ſumus reuertamur. Id aliqua egere videtur elocutione, quòd à Platone regna duo poſita diximus. Is ſiquidem multo antè tempore præſagiſſe videtur, quæ nunc demum ſperamus euentura. Mundi circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis eſſe, ac perinde fatalem dici. Appariturum verò olim alterum ſub Saturno huic oppoſitum, ab Occidẽte ſcilicet Orientẽ verſus, in quo ſpontè naſcantur homines, & à ſenio in iuuentutem regrediantur. Id ita Platonici interpretantur, vt Iouem mundi animam intelligi velint, cuius lege fatali manifeſtus hic manifeſti mundi ordo diſponatur. Præterea animorum vitam in corporibus cõcretis ab Ioue eſſe, ſenſibusq; & rerum agendarũ ſtudio deditam. Saturnum verò ſupremum inter angelos intellectum, cuius radijs animi etiam vltra angelos illuſtrentur accendanturq;, & ad intellectu pollentem vitam continuè pro viribus erigantur. E Quæ quoties ad vitam huiuſmodi conuertuntur, ſub regno Saturni agere creduntur. Sub Ioue verò, cùm rerum humanarum negotijs implicãtur. Plotinuſq; regnare nos ait ſub hoc vel illo, prout ſecundum hunc vel illum egerimus. In hac autem vita ſpontè regenerari dicimur, rurſumq; iuueneſcere, ac in dies magis efflореſcere, cùm ſana bene inſtitutæ mentis optione ad meliora contendimus, de quo Paulus Apoſtolus: Homo interior renouatur in dies. Atq; paſsim in diuinis literis de iuuentute noſtra, quæ ſit vt Aquilæ renouanda. Quòd ſi vllo vnquam tempore ſpes affulſit vt mortales hæc eſſent conſecuturi, nunc ſperandum maximè, cùm eorum omnium ingenia, quæ aliquem veræ lucis fulgorem conſecuta ſunt, maiorum noſtrorum errores, qui tot annos vni tantũ ſenſui adhæſere, deprehendere iam inceptarunt, omnemq; ſtudiorum ſuorum conatum ad veritatem ipſam conuertere, ſanctioreſq; diſciplinas adamare. Adiuuant inſuper hanc proborum hominũ voluntatem, ſanctiſsimorũ autorum ſcripta, lucubrationeſq; & documenta, quæ de vetuſtatis eruta voraginibus cotidie prodeunt in lucem. Et iam ille minimè cenſetur eruditus, quantumlibet Græcè Latineq; ſciat, qui Iouem ſcrutaturus cœleſtem non inſiliat in currum, qui ſacra non attigit, qui diuina non eſt imbutus diſciplina, qui Chriſtum, atque adeò Chriſtianæ inſtitutionis volumina non affectatur: quid myſteria ſibi velint, non exquiſierit, quaq; ratione Deo animum aſſerere poſsit, inſpicere neglexerit. Verùm ille omnium optimè peritus, qui lutoſas, fæceq; conglutinatas alas in profluente puriter abluerit, perpurgaueritq;, à terraq; ſublatus cœleſtium Circenſiũ pompam comitatus eò peruenerit, vbi ſparſas manu veri Iouis fruges donariaq; percipiat, opipareq; & ipſe & iugales excepti, amœniſsimi lautiſsimiq; diuerſorij otio perfruantur: quod qui fecerit, dubio procul intelliget reliquas doctrinas omnes, ſtudiaq; omnium reliqua, nihil aliud niſi ſummam eſſe vanitatem.

DE FVLMINE.

Ouẽ igit̃ in alta ſede conſpicuũ alato inuecti curru cõſecuti ſumus. Quò verò eum eſſe Iouẽ agnoſceremus, nullum manifeſtius ſignũ fuit, q̃ fulmen eius manu prętentũ: quare cũ id geſtaminis ad Iouẽ pręcipuè pertineat,

A neat, non ſecus ac ſella, de fulmine dicere minimè alienum eſt ab inſtituto negocio futurum.

IVPITER.

OMnibus vtiq; vulgatum eſt hieroglyphicũ illud, Fulmen ſupremi Iouis geſtamen eſſe. Sed vt nunc fabulas diſsimulemus, veram figmenti cauſam afferamus, ſiquidem hoc ipſius fulminis naturã exprimere videtur: quod quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à ventis aëra conſperſus, vbi contrariæ naturę viribus ſolicitari cœpit, ſeſe in globum colligit, & aduerſus algorem validiſsimè reluctatur: vrget algor ventis ingruentibus, ille ſeſe magis ac magis adſtringit, quoq; anguſtius premitur, eo validior euadit, ac ſimulac extremam intentari ſibi vim intelligit, totis erumpit viribus, craſsioreq; aëre, qui circunfuſus eſt, diſrupto, viam ſibi cum ſtrepitu & incendio patefacit. Suprema verò illa pars elementorum, vnde calor emanat, cùm Ioui ſit attributa, ideo illum vetuſtas fulgura & fulmina ciere confinxit. Signaq; Iouis paſsim cum fulmine fieri conſuerũt, cum vno quidem frequentiſsimè: ſed & cum duobus fulminibus ali-
B quando Ioui ſtatua poſita eſt, vt apud Elidem Olympiæ Iouis Horcij nuncupata: ea quidem ſeuera minaciq; effigie, vtraq; intenta manu fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen deſcenſuri ſuper mactati porci exta iurabant, nihil ſe dolo malo facturos, aut ſecus quàm Olympiæ leges paterentur auſuros.

FAMA LONGÈ LATÈQVE PROPAGATA.

ILlud verò præcipuum fulminis ſignificatum eſt, vt vocem procul auditam, hoc eſt, famam rerum geſtarum longè lateq; per immenſa terrarum ſpatia diffuſam expatiatamq; præ ſe ferat. Tranſit & illuſtrem præclari facinoris memoriam, in longam annorum ſeriem propagatam. Ægyptij enim ſacerdotes huiuſmodi gloriæ amplitudinem oſtendere ſi vellent, vocem, vt ipſi dicunt, aëris quippe tonitrum, hoc eſt, ipſius fulminis imaginem deſcribebant. Nihil enim magis, nihil validius nec terribilius tonitru ſonare conſtat. Eaq; de cauſa Apelles pictor, vti in Armorum commentario diximus, cùm Alexandri effigiem pingeret, fulmen in eius manu poſuit, quo nominis eius amplitudinem ex rebus ab eo geſtis longè lateq; propagatam, & memoria nunquam intermoritu-
C ra celebrem indicaret. Poſita ea tabula, vt Plinius ait, in templo Dianæ Epheſiæ, XX talentis auri picta. Eo verò artificio fuit, vt digiti eminere viderentur, fulmen extra tabulam eſſe. Sed enim Lyſippus ſtatuarius factum vt adulationis plenum improbauit, quare haſtam ipſe in manu Regis poſuit: qui quidem, ſi vera quis de Alexandro, non fabulas conſcripſiſſet, famam eius ne vna quidem ætate ſuperfuturam iudicaret, nedum id aſſequi meritus ſit, vt diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, vt ſe decreto publico Deum inſtituerent. Ea res cùm matrem Olympiam etiam offendiſſet magnæ integritatis fœminam, Rex ipſe vt inceptum excuſaret, & initiatum ſuum approbaret, inſigne volumen ad matrem ſuam conſcripſit, vt apud Cyprianum legi, quo rationes multas oſtendit, Regibus ſuis Apotheoſin decernere, atque hinc maiorum Regum memoriam ſeruari, indeq; colendi & ſacrificandi ritum inoleuiſſe. Sanè quidem Athenienſes ipſi, qui doctrina & ſapientia ſemper inſignes habiti ſunt, cùm XII tantùm deos antea colerent, Alexandrum tertiumdecimum appellauêre, honoreſq; illi adhuc viuenti inſtituêre, qui tamen vulneribus ſæpe confoſſus, morbiſq; tentatus, ac poſtremò vita functus, ſe

mortalem oſtendit, qui deorũ interim cõcilio adiectus erat. Quare Lacedæmonij literis acceptis, argutè libereq́ admodum more ſuo reſponderunt, ἐπειδὴ ἀλέξανδρος βούλεται θεὸς εἶναι, ἔστω θεός. Alexander quandoquidem vult eſſe Deus, eſto Deus. D quo decreto id declaratũ voluêre, nullam aliam fuiſſe cauſam, neq́ meritũ aliud cur deificatio eſſet Alexandro decernẽda, niſi quòd ipſe ita vellet. Cæterũ is qui adhuc viuens diuinis honoribus inhiabat, ne cõmunibus quidem poſt obitum iuſtis honeſtabatur, ad grauiſsimã vſq́ Olympiæ matris lamentationẽ. Peruulgatum tamen apud multos populos & nationes fuit, Reges ſuos, vt nuper dicebamus, pro dijs colere. Nã & Romani nõ tantùm Reges pleroſq́ ſuos, verũ etiã eorum vxores diuinis honoribus honeſtarunt, & nonnullis templa, et ſacra etiã inſtituerunt. Quantum verò pertinet ad fulmen, eo tolerabilius id Alexandro concedendum, quo inſolentius Lyſimachus ab Alexandri morte particulam eius regni ſortitus, non quam armis virtutéue vlla ſua ſubegiſſet, ſed ex Regis tabulis adeptus eſſet, lancea cœlum tangere ſe iactabat: quod tantundem erat, ac ſi famam aſtris terminare ſe diceret. Qua de cauſa Paſiades Byzantinus hominis vanitatem irridens, ad ſuos conuerſus ait: Cauendum ne is lanceæ mucrone cœlum medium pertundat. E Quodq́ impatientius aliquis ferat, Clearchus Heracliæ Tyrannus fulmen geſtauit, & ex liberis vnum Tonitrum appellauit. Quanta verò Cliti, quanta Demetrij fuit inſolentia, quorum iſte non magna admodum regni parte ab Alexãdro accepta, Iouem ſe vocari paſſus eſt, reſponſa ſua pro oraculis haberi gauiſus: ille quatuor ad ſummum nauibns demerſis, Neptunus vocitari voluit, tridentemq́ geſtauit. Vt minus iam Salmonea miremur eò prouectum inſaniæ, vt flammas Iouis, & Olympi ſonitus imitaretur. Nam vt apud Maronem:

Quatuor is inuectus equis, & lampada quaſſans,
Per Graiûm populos, mediæq́ per Elidis vrbem
Ibat ouans, diuûmq́ ſibi poſcebat honores
Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen
Aere, & cornipedum curſu ſimularet equorum.

Longè verò felicius atq́ tutius Numa Pompilius eliciendorum fulminum rationem inuenit. Nam cùm quædam occulta ſacra ad fulmina expianda noſcere cuperet, Egeriam conſuluit, quæ reſpondiſſe fertur, vt Auentinũ peteret, & fontem qui in antro quodam erat, melle & vino generoſiore inficeret, quò ſolebant F hora certa dæmones duo ſitibundi cõuenire. Hi erant Picus & Faunus. Curaret verò ille ſibi latebras, in quas abditus ab aduenientib. illis nõ conſpiceretur, ipſe tamen fontẽ intuereť, diſponeretq́ per fontis marginẽ retia, prout opportunũ ſibi videreť. His peractis dij uenerunt, & potus allecti ſuauitate multũ ebiberunt: tandem ſopore grauati, ibidẽ, ubi cõſtiterant, ſomno ſe proſtrauêre, quos ita grauatos Numa implicuit in rete, qui uidentes ſe captos, in uarias ſe formas transformabant. Sed cùm nihil quicq̃ proficereť, ad ueras tandẽ effigies rediere, Numamq́ ut retia ſolueret, orauerunt. Rex ſe non prius retia ſoluturum dixit, quàm de placando Ioue doceret. Illi & hoc docuerunt, qua ſcilicet ratione cœlo Iupiter eliceret, quoq́ modo fulmẽ expiareť. Vnde Ioui Elicio nomẽ datũ cuius templũ in Auentino poſitũ, ubi res hęc contigerat. Scio fabulã importuno loco poſitã, ſed quia non ita uulgata eſt, minimè fuit diſsimulanda. Ne uerò nos alienæ gloriæ detractoribus fauere uideamur, Alexandro fulmen meritò attributũ

dixe-

dixerim, ea de causa, quòd annos vix tres & triginta natus, celeritate mira Orientales ferè omnes nationes subegerat, & Oceanum ipsum enauigauerat, vt nō immeritò Cæsar, qui pari saltem animo ad eam rerum amplitudinem adspirabat, cùm Gades venisset, animaduersa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuerit, atq; vt Trāquillus ait, pertæsus sit ignauiā suam, quòd nihil tum à se memorabile actum esset in ætate qua iam Alexander orbem terrarum subegisset.

CELERITAS.

EST enim fulmē ante omnia velocissimæ omnino celeritatis indicium, quam poëtę cùm volunt exprimere, dicūt, fulminis ocyor alis. Idem ex antiquorū numis manifestum est: vt in eo cuius inscriptio est, Q. PILIPVS, equus habetur in pernicem cursum admissus, cauda exporrecta, fulmine subsequente, lancea protenta: quod innuere videtur, prouinciā susceptam summa celeritate peragratam, negociumq; quamocyssimè confectum. Nam & Ptolemæus, vnus ex Ægypti regibus, promptitudinis & audaciæ causa κεραυνὸς appellatus, ait Pausanias. Facit huic rei fidem numus alius, in quo caput humanum est, capreæ coopertum spolio, sub cuius iugulo fulmen est, & arcus ab occipitio: ab altera verò parte Pegasus, cum sagitta subiacente, omnia, vti palàm est, velocitatis indicia, cùm præsertim inscriptio sit, L. PAPI. De quo quidē Papirio, qui ob mirificā in agendis rebus festinationem atq; celeritatem, Cursoris cognomentū meruit, multa rerū scriptores memoriæ prodidêre. Equorum porrò velocitatem in curruli certamine fulguri comparat Hesiodus Herculis scuto, vbi dicit:

ἐπὶ δ' ἱππείου θόρε δίφρου ἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς διὸς αἰγιόχοιο.

Quem Statius secutus ait:

Ilicet igne Iouis lapsisq; citatior astris.

Et inferius idem Hesiodus de equis in cursum à Pallade concitatis:

Τοὶ δ' ἅμυδις προγένοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ.

quod proximè accedit ad Papinianam sententiam.

CELEBRITAS.

IN augurali disciplina fulmen tam in publica quam in priuata opera vibratū, atq; etiam per nocturnam imaginem in somnijs visum, celebritatē nominis, & magnarum rerum auspicia facit. Nam Olympiæ Alexandri matri fulmen per somnium oblatum, futuræ in filio claritatis indicium fuit. Illa enim priori nocte qua se viro adiunxit, existimauit facto tonitru in vterum sibi fulmen illabi, ex cuius ictu magno excitato incendio, in flāmas inde latè diffusas abire visum. Quid verò hîc memorem Iuliæ filiæ Cæsaris monumentum ictum fulmine? quid Euripidis poetę Tragici, atq; Lycurgi sepulchra de cœlo tacta? Quid Veliternum murum? quid Eutimi Pictę, aut Horatij Coclitis, aut Probi Imperatoris, aut Taciti & Floriani statuas eodem modo afflatas? quæq; huiusmodi exempla plurima declamatione, quam olim de fulminū significationibus edidimus, explicata sunt, quorum significata in hanc nominis amplitudinem accepta, tam Aruspicum responsis, quàm euentis postea comprobata reperiuntur.

ELOQVENTIÆ VIS.

QVod verò de claris eloquentia viris dictum, vt de Pericle & alijs reperimus apud antiquos, eos ciere tonitrus, & fulgura dispergere solitos, cùm orarēt, tanta erat animorum perculsio & in dicentium sententia motus, tanta verborū autoritas, de sacra dubio procul lectione metaphoram sumpsere. Psalmo enim

centesimo supra quartum & trigesimum canitur: Educit nubes ab extrema terra, fulgura vertit in pluuiam. Vbi per nubes viri sancti intelliguntur, per fulgura verò persuadendi vis, per pluuiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quòd alibi Dauid, Vox, ait, tonitrui tui in rota, eo hieroglyphico significat Euangelij voces, quæ de cœlo diuinitùs intonaturæ essent, & vniuersum terrarum orbem (id enim rota est) commoturæ, attonitumq; redditur æ. Eodem modo per fulgura verba Christi signari tradit Eucherius: eoq; spectare psalmi dictum, Et fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, de Iudæorum confusione, qui ei nulla in re vnquam resistere potuerunt. Et Hieronymus primis Hebræorum castris, Ramesem, tonitrui gaudium interpretatus, diuina verba, & quæ voces sunt in sacris literis, per tonitrum accipi docet, quòd cœlitùs editæ excipiantur. Fulminis verò radij descripti, quæ ipsæ coruscationes sunt, ad eiusdem Euangelij pertinent claritatem & famam, de quibus Psalmo: Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terrarum. D

CLEMENTIA.

IN Antonini Pij, atq; etiã in aliquot Neruæ numis cernere est fulmen in toro collocatum, quod manifestum & pulchrum admodum est clementiæ signum: arguit enim offendẽdi potestatem penes ipsum Imperatorem esse, verùm ob eius clementiam quiescere: quod perinde est atq; illud, quòd apum regem aiunt aculeo quidem præditum esse, verùm eum in vulnus nunquam exeri. Primam verò huius virtutis laudem ætate nostra tulit Iulius Medices princeps noster, qui simulac bonorũ in eum studijs inclinatis Pont. Max. electus atq; salutatus est, omnium statim, & earum quidem atrocissimarũ iniuriarum oblitus, ijs omnibus e vestigiò pepercit, quos aduersarios habuerat iniquissimos, quos hostes totæ vitæ cursu perpessus erat infensissimos, quiq; non bonis tantùm & fortunis eius, sed & vitæ modis omnibus insidiati sæpius fuerant. Quare Clementis nomen, vt tantæ mansuetudinis pignus, perpetuumq; monumentũ, assumpsit: ita summa totius vitæ moderatione conseruauit, req; probauit, vt Christianum demum Pontificẽ mortales intueri se profiterentur. Sed enim cùm nobis de tanti principis laudibus loqui nõ liceat, qui eius auspicijs annos aliquot in hominũ luce versati sumus, negocium alijs relinquemus, eam fuisse nostri principis clementiam professi, vt vel hostes ad eam æternis literarũ monumentis celebrandam impulsura sit. E I

PIERIVS VALERIANVS AD IO. BAPTISTAM MONTANVM, DE IIS QVÆ PER SOLEM, LVNAM, ET STELLAS SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Cribis, Clarissime vir, vidisse te lemmata quædam mea in breue admodũ compendium redacta, de Hieroglyphicis quæ per Stellã apud Aegyptios sacerdotes in doctrinarum suarum arcanis habentur: quod vt ad se mitterem, Reuerendissimus Cardinalis vtriusque nostrûm alumnus Hippolytus Medices, tantopere flagitauerat. Addis insuper, cognouisse te rei istiusmodi argumentum non in ea tantùm schedula contineri, sed à me longè copiosius conscriptum. Rogas itaque, vt rei totius Commentarium ad te mittam. Nam quicquid illud erat, ad figurarum tantummodo formam spectabat, quibus

pictor

pictor vteretur in Iulio illo sidere adornando, cuius celebritatem Hyppolytus ipse tanto studio fouet. Nimirũ video te, Montane eruditissime, leonẽ ex vnguibus æstimare voluisse: sed in re mea non leo, sed musculus continetur, qui se olim apud mythologos pro leone ausus est venditare. Quãtulumcunq; tamen id sit quod ego præstare potuerim, officij mei fuit, omni posthabita contatione, obsequi viro tum à primis studiorum nostrorum annis amico, tum ætatis totius demùm cursu mihi semper admirando, tam in philosophiæ quàm artis Medicæ peritia, quàm etiam in cultioris eruditionis elegantia, seu Græca seu Latina quis poscat, politissimo. Accipies igitur Stellarũ hieroglyphica prout à me fuerunt interpretata. Sed nosti stellas sine Luna desolatas quodammodo videri. Nam quò illæ rerum quæq; suarum semina conspergant, nisi in Lunaris orbis paratissimum, ut ita dicam, horreum condantur, quæ postmodum illa quasi sequestra terris demum indulgeat, aut potiùs vberrimè largiatur? Sed neq; Luna neq; stellæ sine Sole sui compotes esse possunt: quare Sol quoq; his adnumerandus, imò anteponendus. Ridebis, scio, non erubescere me, quòd ausus sim de Sole, de Luna, de stellis apud talem tãtumq; virum totius Encyclopædiæ decus & ornamentum verba facere: sed id me consolatur, quòd tu, vt hæc ad te darem, iusseris: quare si quid hæc attulerint tædij vel molestiæ, vni tibi qui crabrones irritaris imputato. Utcunque si leges hæc quæ sunt per nos in vnum veluti corpus hinc inde collecta, opto non ea tantùm quæ me longè accuratius legeris, in memoriam tibi reducant, verùm etiam te Pierij tibi deditissimi memorem assiduè faciant.

DE SOLE.

COELESTIVM corporũ quæ die noctéq; micant significationes dicturi, rationi cõsentaneũ esse duximus à Sole ipso dictionem auspicari: quando, nisi Sol esset, neq; Luna, neq; stellę vllę cõspicuę essent, vt & doctrina est Astronomorũ, & res ipsa indicat. Cùm itaq; Sol reliqua huiusmodi corpora lumine illustret suo, nostrisq; videnda oculis offerat, ab eo vtpote lucis arbitro, initium meritò faciemus.

DEVS OPT. MAX.

THeologi tã vetustæ religionis, quàm nostrę pietatis interpretes, Deũ Opt. Max. & vnum, & lumen, & bonum appellauerunt. Eaq; ratione Sol cùm sit vnus, vnde illi nomen, quippe à solitudine: sit lumen, vt sensu manifestum est: sit
c bonus, vt quotidiano cernitur experimento, Dei ipsius hieroglyphicum, nullo alio signo addito, perhibetur. E' profano verò cultu ante omnes Persæ, reliqua deorum omniũ, quam gentes ipsæ venerabantur, caterua reiecta, Solem Deum esse vnicũ arbitrabantur, ita vt nulla dijs templa condenda esse crederent, ea inducti ratione, quòd vni Soli, quem colerent, vix mundus ipse sufficeret. Pythagoras tanta cum veneratione prosecutus est, vt aduersus eum nefas esse dixerit lotium effundere, vtpote quem omni cultu dignum arbitraretur. Et Hesiodus præceptum hoc summa religione obseruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius Theologus id esse Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus vtuntur qui diuina tractant) quod Sol inter sensibiles. Quæ verò de Solis similitudine cum Deo referuntur ab Ioanne, à Paulo, ab Hierotheo, absolutissimè verò à Dionysio, qui horum documenta literarum monumentis quamdiligentissimè cõmendauit, cùm ea quotidie per templa scholasq; omnes cõmemorata recitentur, ea hîc ego duxi prætereunda, Phœnicum interim & Ægyptiorum inuentis gratulatus, qui primi omnium, vt Eusebius memoriæ proditum ait, Solem & Lunam & stellas ita esse deos intellexêre, vt eos

tantùm gignendarum abolendarumq; rerum omniũ causam affirmarent: quod D iis congruit, quæ Plato Legum XII, de Parcis philosophatur. Nam & Anaxagoras Solem μυδρὸν esse, hoc est, ferrum candefactum arbitratus est, atq; ita omnia ex eo gigni conformariq; affirmabat. Ferrum enim ita dispositũ, in quod volueris opus informabis. Magnificentius Euripides Anaxagoræ discipulus, cum eodem sentiens, Solem auream glebam appellauit. At Socrates apud eruditissimum optimumq; Xenophontem eos reprehendit, qui Solem Deum posuere, lumenq; eius & formã ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius potestas & magnitudo à Deo sit, à quo vnà cum Luna fuerit creatus. Eaq; ratione reprehẽdit & Homerum, & cæteros omnes, qui Solem vnicum esse Deum crediderũt.

VNITAS.

SI quid autem est in rebus, quæ nostris obiiciuntur oculis, quod vnitatẽ significare possit, nempe Sol is est: id quod, vti dicebamus, locutionis etiã etymõ attestatur à solitudine deductum, siue potius à Sole ipso fiat solitudo. Sapienter itaq; Alexander Macedo Dario amicitiã petenti respondit, nec mundum duobus Solibus posse regi, nec duo summa regna saluo statu terrarum haberi posse. E quam sententiã ex Aristoteleis Ethicis sibi desumpserat, qui discipulo adulaturus, tum hæc, tum illam præcipuè Homeri sententiam prætexerat:

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκυρανί', εἷς κύρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.

Quòd verò Solem in rebus egregiè vnũ esse dicebamus, extra res Deus quoq; vnus, & αὐτός cognomento ab Orpheo, à Platone, & à nostris agnoscitur.

VERITAS.

ET qua ratione Sol vnus est, eadem est veritatis hieroglyphicum: duplicia enim & multiplicia sunt veritati cõtraria. Simplex igitur sit necesse est, quod uerum censeri debeat. Hinc nudum effingitur ipsius veritatis signũ: & quia omnia habet in cõspicuo, ex eo præcipuè veritas est. Hinc Pythagoras πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον quempiam loqui non debere monuit, facie scilicet contra Solem versus, quod non esse manifestis repugnandum significare contendunt: neq; hominem loqui ferè posse, quod vndecunq; verum sit, cùm omnem hominem diuinæ literæ mendacem esse dicant. Sanè de iis quæ liquidò patent, apertamq; in se cõtinent veritatem, dici solet, Meridiana esse luce clariora.

CHRISTVS.

AT sacræ passim literæ CHRISTVM per Solem imaginari tradunt: vtillud, In Sole posuit tabernaculum suum. Et: Exiit de tribu Iuda cuius signũ F est leo solare animal. Plato in Repub. vt solet mysteriis suis inhærescens, & Prophetarũ quos adiit, & audiuit, oracula depromens, Solem visibilem Dei filium appellat, quippe qui Deum ipsum excribere non audeat, & à quoquã fieri posse diffidat. Atq; identidem intelligendum, quòd vbiq; Christus ipse profitetur hominem imaginem esse inuisibilis filii: qui si lux est vera, quæ mentem omnem illustrat, expressissimũ habet simulacrum hunc Solem, qui est lux imaginaria illuminans omne corpus. Hic patiente Christo aduersa Luna deficiens, consensum nobis suæ naturæ perspicuè cõmonstrauit: nosq; iure optimo diem, qui Soli à Mathematicis adscribitur, cũ Domini vocitamus, & eius cultui sacrũ dedicamus, vel hinc ostendentes, nõ esse cur amplius corporeũ Solem, vt olim Gentes, colamus, quasi Regem cœli, & dominum, atq; moderatorem, posteaquàm Soli inuisibilis, coæternus Patri & coæqualis, per quem & cœlum & terra cõdita sunt, sitos in vmbra mortis homines illuminauit, estq;, vt cum Simeone absol

uam,

A uam,lumen,quod è gentium oculis tenebras discutiat, & electo populo gloriã afferat nullo vnquam tempore defuturam. In aliquot antiquorum numis cernere est humanũ caput radijs circũquaq; diffusis, cuius inscriptio est, ORIENS. Siue igitur pro Sole, siue pro regione, vnde Sol oritur, imago ea recipiatẽ, vtroq; hieroglyphico Christũ referre videbitur, de quo Zacharias Propheta: Ecce vir, ORIENS nomen eius, qui dominaturus esset super solio suo. Alter quoq; Zacharias antiquũ hoc dictũ attestaturus, In quibus nos visitauit, ait, Oriens ex alto, vt eos qui sedẽt in tenebris & in vmbra mortis, illuminaret. Ideoq; tam vox, quàm imago Orientis, Assertorem nostrũ significat, ait Eucherius. Exorientis autem Solis imago altera erat apud Ægyptios sacerdotes, Lotos quippe arbor aquatica, vbi infantem in ea considentẽ figurassent. Hinc vtiq; vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, strictiori quadã aura refrigerantes potius quàm adurentes intelligi volebant. Cæterùm ego significatũ hoc, vt exortũ lotos indicet, inde sumptũ crediderim, quòd ea ante Solis emersũ implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exsinuantur aperiunturq;, vti magis ac magis tollitur iu B bar Solis. Maximè verò panduntur, vbi mediũ is iter emensus est. Eodem verò decedente, folia ipsa vicissim cõtrahuntur, complicariq; incipiũt ac insinuari, veluti nulli patêre velint præterquàm numini quod venerantur: atq; ita quibus liceat modis, eo abeunte, sese intra claustra cohibeant. Quod, vt Proclus ait, obseruatum à Magis, vt sacram omnino eam Apollini crederent, effecit.

RESIPISCENS.

HAbet & Aurora suum hieroglyphicum, quod aperire non pigeat. Per eam siquidem vir ostenditur, qui de voraginibus emergens prauorũ operum, & erroris cæcitatem derelinquat, & ad iusticiã & lucis puritatem euehatur: quæ sententia eiusdem est, quem suprà citauimus, Eucherij.

CLARITAS.

A Solis verò claritate, viros omnes insignes, qui vel rebus præclarè gestis patriã illustrarunt, siue sublimiori aliqua doctrina mortale genus (quod egregiè tu facis) instituerunt, aut vitę sanctioris exemplo reliquis fuêre documento, quò verã possent assequi beatitudinem, LVMINA nuncupare mos est. D. Ambrosius Luminaria, sanctos inquã homines, inter mortales versatos ait. Illi enim veræ participes lucis, eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris edu C centes, luminaria non iniuria nuncupati sunt. Ita gentes reliquæ viros qui præclari nominis essent, nomine Luminis appellarunt, vt Latinus Rex apud Maronem queritur, Lumina tot cecidisse ducum.

IMPERII MAIESTAS SVMMA.

APud eosdem, quos paulò antè nominauimus, Persas, quorum quidem disciplina recentior omnino fuit, deducta ad res humanas similitudine, Solem, penes quem summa esset imperij maiestas, indicabat, Solemq; in eius sublimitatis homines signa dare persuasum habebant. Vnde etiam apud Maronem:

Ille etiam extincto miseratus Cæsare Romã Tunc caput obscura nitidum ferrugine texit.

Et vltimo Domitiani tempore corona quædã iridi similis Solem circundedit, quæ lumen eius ac radios obscurabat: quod portendebat, vt Arioli interpretabantur, fore vt is Imperator à Stephano iugularetur.

HVMANA VITA.

TAntus verò est Soli cum humana vita consensus, vt is claritate sua insignis, vitę identidem nostrę tranquillitatẽ: obscurus autem obnubilatusq;, rerũ

noſtrarum perturbationem oſtentet. Hinc apud coniectores inuenias, quòd etiam veſter Hippocrates Medicis nō ocioſe obſeruandum præcipit: Si viſus Sol in ſomnijs obſcurari, occultaríue, aut nuſquam apparere, periculum inſtare vt ægrotus vitam amittat. Si verò vim alicuius inſequentis ipſe Sol aufugiat, decumbentem in furorem agi præcipitē: mentis enim lumen eo ſigno labefactari, inquietari, ac loco exturbari ſuo. Quæ cùm quis imaginatus fuerit, ſolicitus admo dum eſt Hippocrates, vt ægroto certa victus ratione obuiam eatur. Tantā verò Sol prærogatiuā in ijs quæ ad nutriendi rationem ſpectant, habet, vt Phyſici omnes ex calore & humore noſtrum conſtare incrementū aſſerant. Nam & Heſiodus poſteaquàm fluuiorum quorundam nomenclaturam abſoluit, ſubiecit mox, hos eſſe qui mortale genus enutrirent, vnà cum Sole. Interpres addit: Aquæ enim & Sol nutriendi vim habent, eorumq́; beneficio res aluntur & gliſcunt. Inde Catullus de flore quodam viuido: D

Dum mulcent auræ, firmat Sol, educat imber.

ANNVS.

APud aruſpices Sol annorum ſignificatū habet, quorū ipſe Dominus eſt. Quodq́; ad hanc rem facit, Cyri ſomnium memoratur, qui ſcilicet imaginatus per quietē ſit Solem ter manibus apprehendere fruſtra appetijſſe, ſiquidem conuoluebat ſe Sol, & elapſus abire videbatur: hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo ſcilicet tempore Saturnus Solem eodem aſſequitur puncto, vnde ſimul deferri cœperat. Id vtcunq; interpretatū fuerit, tamen ipſis commentum placuit. E

GRÆCI.

AEgyptij vates per Solis imaginem Græcos in prodigijs intelligi tradidêre, cuiuſmodi rei nota eſt hiſtoria. Cùm Alexander Macedo Tigrin fluuium ſuperaſſet, paulò pòſt Luna prima vigilia defecit, deinde ſanguinis colore ſuffuſo, lumen omne fœdare viſa eſt: quod Macedones laborum pertæſi dirum arbitrabantur, resq́; ad omniū deſperationem proceſsiſſet, niſi vates Ægyptij, quorum doctrina omnis per rerū imagines explicabatur, affirmaſſent, bene ſperandum eſſe, quòd Sol Græcorum, Luna Perſarum indicium eſſet, ideoq́; ruinam ſtragemq́; eo oſtento illis gentibus portendi, quorū ſignum laborare viſum eſſet, quod effectus poſtmodum comprobauit. Interſerere autem hieroglyphicis prodigia, ſomnia & oſtenta licet, quia manifeſta inter ſe congruūt germanitate. F

PATER, MATER, LIBERI.

SEd vt ad hieroglyphica noſtra redeamus, cùm Sol generationis arbiter exiſtat, Luna veluti lac humorem ſufficiat ad nutrimentum, liberi vitæ lumen à patre ſortiantur, nō temerè apud Hebræos Ioſippus puer imaginatus eſt ſopore preſſus ſe à Sole Lunaq; & ſtellis vndecim adorari; nam quòd patrem ſimul & matrem, ac fratres totidem id olim facturos, tunc oſtenſum, euentu poſtea comprobatum, cùm illi annonæ præfecto, & maxima quæq; negocia Regis in Ægypto adminiſtranti, cùm nondum eum agnoſcerent, procubuerunt.

PRÆGNANTIA.

SEd quod ad partus attinet, manifeſtiſsimo hieroglyphico id Ægyptij figurare conſuerunt, apud quos bipartitus Solis orbis, in media cuius ſciſsura ſtella impoſita eſſet, humanum fœtum in prægnantis mulieris vtero ſignificabat, nō ea tantùm de cauſa, quòd vterū in corpore medio ſitum ſolari corpori ob rotunditatem æquipararent, ſed quia Sol cōceptus omnes irradiatione ſua viuificat, à quo

A quo vitalis virtus præcipuè demanat, quod quidem Aristoteles Physicæ auscultationis secundo affirmat, gigni hominem ex homine & Sole professus. Veluti verò stella lumen à Sole mutuatur, ita fœtus in vtero alimentum à matre consequitur. Neque huius eruditionis imperitus Lucretius, cùm Epicurum illum suum mortalibus vitæ tranquillæ initia dedisse conaretur ostẽdere, mortales reliquos stellas dixit, Epicurum verò Solem appellauit, his versibus:

Ipse Epicurus obit decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superauit, & omnes
Restinxit stellas, exortus vti aërius Sol.

At dicet aliquis: Si Sol exortu suo stellas omnes extinguit, quomodo illis lumẽ mutuatur? Quibus respõsum facio, accidere id ex oculi nostri imbecillitate, qui luce illa omnium maxima perstricti, minora nequeant lumina conspicari.

DE LVNA.

B Tque hæc de Sole dicta sufficiant: non enim omnia prosequi volui, quæ super eo dici potuissent ab instituto hoc non aliena, sed occupationum tuarũ ratio mihi habenda fuit, publicæ quippe professionis, lucubrationũ tuarũ peculiariũ, solicitudinis quam pro laborãtibus, quotquot opem implorãt tuam, benignissimè suscipis atque accuratissimè: à quibus si longiore sermone auertere te voluissem, in alicuius omnino commodum peccassem. Ad Lunam igitur breuiter examinandam aggrediamur.

NATVRA HVMANA.

SOle pro sublimioris naturæ imagine constituto, fuere qui per Lunæ hieroglyphicum naturam humanã exprimi dissererent. Nam quòd hęc è limo terraue constat, terra etiam lunaris globus esse perhibetur. Pythagoras enim Lunam modò terrã cœlestem, modò terrestre cœlum appellabat: ac terræ similem eam dicit Aristoteles. Varia est præterea Lunæ facies, diebusque singulis immutata conspicitur: neque variãtię quicquam magis obnoxium, quàm rerum humanarum conditio. Quinetiam si vniuscuiusque hominis vultum intueamur, nunquam aut rarissimè hac & illa vice eundẽ esse conspiciemus, modò enim iratum, modò lenem, modò tristem, modò hilarem, modò hoc, modò illo affectu perturbatum comperiemus, ac prout diuersæ rerum imagines animũ perculerint, ita varias in vultu figuras conformabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de Socrate fertur, eum eodem semper vultu conspectum. Ad hæc, vt quæ tam manifesta sunt missa faciamus, cupida lucis Luna, cupidum intelligẽdi (ea enim lux est) mortale genus. Eam modò Soli suo adiunctam, modò abeuntem, modò redeuntem aspicias. Animus quoque noster nunc ipsius veritatis lumini copulatur, nunc longè recedit, nunc ad veræ rationis intellectum facta repetitione reuertitur. Aberrare enim hominum est, & septies in die vel iustus cadit. Luna ea semper parte clara, conspicua, & illustris est, qua Solem aspicit: obscura verò, caua & inanis parte ea qua diuertit à Sole. Homo qua se parte conuertit ad Solem suum, micantissimis radijs velut alter Moses illustratur: ab eo verò auersus aliò, turbulentissimis omnium errorum tenebris obfuscatur. Hinc dies à Deo dictus Neomeniæ, nouę quippe Lunæ, quem festum celebrare debeamus. Quod eò spectat, vt intelligit Adamantius, quando lex vetus vmbra futurorum est, quod Apostolus Paulus ait, eandem ipsam memorans Neomeniam, vt intelligamus iustitiæ Solem Christũ esse, Lunam verò Ecclesiam, quæ lumine ipsius

repletur, ac cùm Soli ſuo iuncta fuerit, eiq; penitùs adhæſerit, tum feſtum diem D
agit Neomeniæ.

PIORVM COETVS.

IGitur Theologi, qui Chriſtum Soli æquiparant, in quo ſit ſenſibilis humanitas, & diuini luminis imago, iidem per Lunam piorum, vti dictum, vniuerſitatem intelligunt, cùm nulla ſit gens, nulla natio, nulla ſectæ cuiuslibet congregatio illuſtrata lumine, niſi quæ, vt in Sole Luna, Chriſti radio verberat. Eucherius quoq; Lunam Eccleſiæ dicit hieroglyphicum, nempe quòd in hac mundi nocte reſplendeat. Et quoniã defectibus menſtruis imminuitur, & faciem quotidie variat, noſtræ ſit etiam ſymbolum imbecillitatis, de qua ſuperius.

ÆTERNITAS.

APud Gentes præcipuum erat Lunæ ſignificatũ, æternitatis hieroglyphicũ haberi, propterea quòd, cùm defeciſſe videtur, noua iterũ fit, ſæpiusq; anno toto iuueneſcit. Quare ſcitè admodum Horatius, cùm breuẽ & imbecillam humanæ vitæ conditionem lamentatur, ait:

Damna tamen celeres reparant cœleſtia Lunæ. E

In Fauſtinæ numis aliquot ſimulacrum eſt, quod læua pallam ſuſtinet, dextera auiculam cum Luna ſuperſidente porrigit: inſcriptio, ÆTERNITAS. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem relatam inter diuos à Senatu. In numis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. ſimulacrum videre eſt, quod dextera nouam Lunam attolit in ſublime, inſcriptione addita, PERPETVITATI AVG. Ægyptius autor Horus ad huius hieroglyphici ſupplementũ & Solem adiecit. Et Catullus noſter, quæ de Luna dixit Horatius, ipſe de Sole dixit:

Soles occidere & redire poſſunt.
Nobis cùm ſemel occidit breuis lux,
Nox eſt perpetuò vna dormienda.

Cauſa verò cur per hieroglyphicũ Solis & Lunæ Ægyptij ſacerdotes perpetuitatem ſignificarent, ea perhibetur, quòd eos perpetua eſſe rerum elementa arbitrabãtur, quippe quæ virtute propria inferiora omnia generarent, cõſeruarent, & perennare facerent. Huius ergo perpetuitatis, quæ ſemper fuit, eſt, & futura eſt in Chriſto, Pſalmographus memor, futurũ ſcripſit, vt Chriſtum populi omnes reuereantur per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circuitu ſe con- F
uoluerint. Et Cabaliſtæ vigeſimam illam intelligentiã agnoſcunt à perpetuitate deſumptam, quæ per meatum Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porrò noſtra (vt id identidẽ repetamus) eorũ regimine ducitur, cuius cùm duæ præcipuè partes ſint, eæq; maximè propriæ, ſentire, & creſcere, quorũ alterum Græci αἰσθητικὸς, alterum φυτικὸς dixêre, ſentiendi vim à Sole, creſcendi à Lunari globo ſortimur: atq; ita vtriuſq; luminis beneficio hęc nobis conſtat vita qua fruimur. Deniq; humore vnius, & alterius calore ſuſtentatæ rerum ſpecies prorogantur, æterneq; fiunt. Ad hoc faciunt pleriq; Corneliæ Saloninæ Auguſtæ numi, cuius caput ex noua Luna prodire videtur, à quorum tergo modò FOECVNDITAS, ob id quod modò dicebamus: modò IVNO, quòd eadẽ Lucina eſt: modò PVDICITIA, quòd Iuno, Luna, Diana, & idẽ Proſerpina numen. Horum omnium ſummam Catullus ita breuiter colligit:

Tu Lucina dolentibus	*Dicta lumine Luna.*
Iuno dicta puerperis,	*Tu curſu dea menſtruo*
Tu potens Triuia & notho	*Metiens iter annuum,*

Dicta *Ruſti-*

Rustica agricolæ bonis Tecta frugibus exples.

Quod vero ad huiusmodi fœcunditatem facit, pleriq; cœlum omnium terra nascentium patrem arbitrati sunt, terram verò matrem. Ipsum autem æthera propterea patrem, quòd aquarum lapsus inde cadentium seminis vicem præbeant: terrāq; matrē, quòd matris vice has excipiat, & inde pariat. Eadem de causa Lunam, quippe quæ totius humoris domina perhibeatur, quasi virilem operam in eo subministrando præstet, à multis Lunum virili genere vocitatum reperias, quod professus est etiam Tertullianus. Et Cornelius Seuerus, quem Charisius citat, Phœben epitheto generis masculini adiecto dixit:

Ignea iam cœlo lucebant sidera, Phœbe Fraternis successor equis.

Quamuis nō desint Grāmatici, qui eruditionis fortè istius ignari, putent SVCCESSOR fœminino etiā sexu dictū ab antiquis: vt, Autor ego audendi, de Iunone. Verùm illud probabilius est, quod aliquam sapit eruditionem. Sanè inueteratum esse cōstat apud Carrenos Mesopotamiæ populos, eum qui Lunā muliebri nomine ac sexu nuncupandam putasset, eo supplicij genere damnatū iri à Natura rerum omniū arbitro, vt is mulieribus addictus eis semper seruire cogeretur. Qui verò marem eam esse credidissent, futurū vt vxori semper suæ dominaretur, neq; vllas vnquam muliebres insidias pateretur. In Hebræorum arcanis, quæ Cabalistica vocant, omnes siderum idearumq; cœlestium virtutes lunari corpore suscipiuntur, à quo postea, vti diximus, in inferiorē materiā vt genitale semen immittuntur, rerum species, fructus, animantia, nouatusq; omnes per elementa singula progeneraturæ. Alibi simulacrum Panis, quod Panopoli visebatur, attigimus, eo gestu factum, vt Lunam à dextera sitam flagello verberare videretur, quippe vt quę apud eam quasi in penū quandam reposita essent, rerum semina loco & tempore depromi flagitaret.

MENSIS.

QVòd si Lunam Ægyptij deiectis infrà cornibus pinxissent, hieroglyphico eo mensem significari prædicabant, cùm palàm sit eam in ortu cornua surrigere sursum versus, eo præcipuè tēpore, quo signa Zodiaci vel recta cadunt, vel oriuntur, quòd pars inferior tātùm, eaq; oculis nostris minima, propinquo occidente Sole cōspicua fit. Ad coitū verò properantē, sub septimū & vigesimum itineris decursi diem planè manè conspectā deorsum cornua demittere: duobus enim reliquis, quos in assequendo Sole, eoq; mox prætereundo cōsumit, omnino latet, tertio sese incipit ostentare. Hoc eodē significato poetæ quoq; mensem intelligunt, vt illud: Luna quater latuit. atq; eodem modo apud alios passim.

ÆGYPTVS.

IN T. Antonini Aug. Pij P P. numo, qua parte inscriptio est, ALEXANDRIA, videre est humanæ figuræ signum, quod ambabus manibus Lunam affectet apprehēdere, siue sit is adorationis gestus. Ea autem cornibus infrà deiectis sita est, tribus in conuexo tuberculis, duobus infernè, quæ veluti guttulæ pendentes sunt. A' pedibus postica parte spicę tres fructu pregrauidæ cōspiciūtur: ab antica crocodilus humi repit, capite in simulacrū id reflexo. Quæ omnia, vt hæ partes alibi declaratæ sunt suis quæq; locis, Ægyptum ipsam significare, etiamsi non adesset inscriptio, Alexandriæ, nulli dubium relinquitur.

SOPHISTÆ.

VArietas autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, adeò conspicua, ansam dedit, vt nonnulli sophistas per Lunæ hieroglyphicum intellexerint: & Ægy-

ptij ſophiſtæ, quando Luna Ægypti ſymbolum eſt, cuius prouinciæ Iſis domi- D
na perhibetur, toto opere notantur. Alia tamen ratione Clitomachus, vt apud Stobæum legere eſt, Dialecticam Lunæ æquiparauit, quæ nunquam eadem facie ſeſe mortalibus oſtẽtet, nunc accretione, nunc diminutione luminis aſsiduè variante, nunquam interquieſcat.

INSIPIENTIA.

NOſtri huiuſmodi varietatis ergò inſipientiam per Lunæ ſimulacrum indicarunt, quippe cùm propter vniformitatis effigiem, veritatem, & propter lumen in Solis corpore, ratione firma prçditum intellectum innuerent. Contrà per Lunæ varietatem, & nothum lumen, inconſtantiã mentis accipiebant. Vnde Salomon, Sapientia: Sapiens ſicut Sol permanet, inſipiens autem ſicut Luna mutatur. Et Matthæi locus de iuuene lunatico, qui nõnunquam in ignem, nonnunquam in aquã cadere conſueuerat. Quod ſi trahas ad ſpiritum, animaduertas in talibus impetus quoſdam quaſi bonorum operum ſurrepentes, ita vt laudandi videantur, ab ijs tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rurſus enim eos minui videas, quodq; videbatur in eis lumen, non eſt diurnum, E
ſed nocturnum lumen, quod quidem vſqueadeò imminuitur, vt iam penitùs deficiat. Atq; ij nonnunquam in ignem cadunt, id eſt, in ardorem concupiſcentiæ, in veteres excandeſcentias, vlciſcendiq; cupiditatem, in pecuniarum amorem, & vitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc eſt, in lubricas mortalium curas, in perſeuerandi deſperationem, in ambitionis fluctus, ciuileſq; vndas perpetua inſtabilitate exagitatas. Humana enim vita, vt alibi oſtenſum, marinæ inſtabilitati plurimùm aſsimilatur.

PERSÆ.

QVod verò Luna Perſarum hieroglyphicũ eſſet, ſuperius ex oſtento dictum, & quid ſuper eo ſenſerint Ægyptiorum Magi.

NOBILITAS.

PEruulgatum & illud eſt, Lunç geſtamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuiſſe: qui quidem Proſelenes ea de cauſa nuncupati ſunt, quòd ab Deucalioneo diluuio primi ipſi Lunã inſpexiſſe naſcentem ſe credidêre: quodq; putarent vniuerſum humanum genus aquis obrutum periſſe, & à ſe rurſus originem propagationis emanaſſe. Erat verò geſtamen id, quo vti ſoliti Arcades, F
fibula in Lunæ cornua porrigentis ſpeciem, qua calceamenta connectebantur: de qua ſcommaticum Herodis dictum fertur in Bradeam vxoris fratrem, qui cùm generis ſui nobilitatẽ æquo verboſius apud Romanos oſtentaret. Næ tu, inquit Herodes, generis tui nobilitatem in aſtragalis geſtitas. Quin & Romanis, qui nobilitate præſtarent, geſtandi lunulas morem fuiſſe Plutarchus tradit: niſi ſatis ſit Martialis dictum, lunatam pellem appellantis calceum in hanc ſententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuuenalem habetur:

Et nobilis, & generoſus
Appoſitam nigræ Lunam ſubtexit alutæ.

Sunt qui cauſam huius geſtaminis eam commenti ſunt, vt ſic admonerentur conſiderandam eſſe rerum viciſsitudinem, quæ præſertim in Luna ſpectabilis eſt, ne ſolo nobilitatis nomine nimium turgeſcerent.

DE STELLA.

Ed iam locus exigit, vt stellas tuas aggrediamur, quarũ significata recẽsere, rationemq́; reddere, nostræ potius fuerit indaginis, quàm alterius cuiuspiam inuentũ, cùm præsertim in restituendo contextu paucissimorũ admodum verborum, quæ stella super apud Horũ Ægyptium tradita inueniuntur, cura laborq́; non defuerit. Sed est omnino in damno libellus ille tam in vulgatis Aldina impressione, quàm etiã in manu scriptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipsam.

VNIVERSI DEVS.

APud Horum igitur legas stellam hieroglyphicum esse Dei, neq; ferè quid amplius: quare necesse est rem ipsam, paucis his inclusam verbis, manifestius & latius aperire. Etenim cùm Ægyptij luctamen & concertationem, quam Deus Opt. Max. in cœlestibus orbibus, aduerso motu atq; eo etiam vario concitatis, instituit, contemplarentur, neq; id alia quapiã ratione deprehendissent, q̃ stellarum motu, earumq́; præcipuè, quas vices assiduè variare manifestum, rapiq; vniuersam mundi superioris machinam ab exortu occasum versus, vertigine supra mentis captũ citatissima, ac nisi res ipsa quotidie fidem faceret, prorsus incredibili: obniti verò cõtrà ab occasu exortũ versus sphæras octo ex ijs, quæ nobis innotescere potuerunt, easq; prout magis minus'ue à centro distant, pro ratione sua eo segnius aut velocius ad metam properare, nimirum fieri hæc absq; Deo minimè posse crediderunt. Quis enim tantarum molium rector constitueretur, qui certo temporum spatio omnia gubernaret, nisi mens suprema omniũ arbiter haberetur? Cùm igitur per stellas potissimũ in Dei ipsius cognitionem peruenissent, ipsius vniuersi Deum, per signum idem ipsum, quo rem deprehenderant, significare instituerunt. Ideoq; stellæ hieroglyphicum pro mundi totius Deo ponere voluerunt. Sententiam verò hanc Romanis etiam placuisse possumus ex eo conijcere, quòd in Pertinacis numo simulacrum est, manibus versus ingentem stellam ad cœlum sublatis, cum inscriptione, PROVID. DEOR. COS. II. Ita ille dijs gratias agere professus, quorum prouidentia rerum potitus esset.

PAN.

ATque ea potissimũ ratio est, cur Pana Deum ex hieroglyphico stellarum intelligi cõtendebãt: quin & pectus eius varijs insigne stellis effingebant, cùm omnino per Pana totam rerum naturam interpretarentur: qua de causa & fistulam septem calamis compactam, propter erronum totidem concentum, ori eius apprimebant: de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem & Pan & Iupiter est, quòd πᾶν omne, vniuersam quippe, vt dictum est, naturam significet. Propterea verò & hinuleæ pellis varietate tegi solitum aiunt, vt ex maculis referri stellæ videantur, de quo in Serpentis commentario plura: quod quidem isti forsan de sacris nostrorum literis desumpsere, in quibus legitur, Extendit cœlum vt pellem: quamuis Adamantius dictũ de sapienti anima interpretatur. Nimirum illa extensio in modum pellis, tanquam literis inscriptæ luminaribus & stellis, dicitur Rakia: & ῥάκος Græcis corium est. Nos verò tentorium illud, firmamentum appellamus: & aulæa picturata vulgus etiam vbiq; hodie Racia nuncupat. Porrò cœlum propter micantes stellas à cælatura appellatũ Probus idem putat, vnde scilicet Luna bigis ferri incipit, in superiorẽ vsq; cœlestiũ

orbium partẽ, quæcunque continentur, ea Græcè ab ornatu κόσμος, à puritia Latinè mundus vocatur, ait Varro. D

CELEBRITAS.

NOn temerè itaque in somnijs, ut apud Philistum legere est, Satyriscus est celebritatis hieroglyphicum. Nam Dionysij mater, eius qui Syracusanorum tyrannus fuit, cùm prægnans eum ipsum aluo contineret, per nocturnã imaginẽ uisa sibi est Satyriscum peperisse. Ex quo galeatę Siculi coniectores interpretati sunt, eum quem illa peperisset, clarissimũ Gręciæ fidus, ad diuturnum cum Fortuna fore. Hinc Naso etiã sidus pro nobili claritate generis posuit, vbi Maximũ, ad quem de Ponto scribit, sidus Fabiæ gentis appellat. In diuinis quoque literis, doctorum & pietate insignium virorũ lumina per stellas significantur: vt apud Danielem, Docti tanquã stellæ fulgebunt. Et quæ progenies Abrahæ promissa diuinitùs est, tanquam stellæ, non tam ad numerum innumerabilem refertur, quàm etiam ad rerum, quibus posteri eius illustrandi essent, claritatem. Præcipuè verò Hyades in huiusmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, vt admonet Eucherius: siquidem ortu suo solent pluuiã inducere, atque ideo per id sidus sacræ disciplinæ doctores interpretantur. Cur verò pluuia diuinæ sit institutionis hieroglyphicum, suo commentario est abundè disputatum. E

PROSPERITAS.

A Ruspicum autem obseruationes stellam asserunt prosperitatis, ac læti alicuius euẽti signum esse, ab Atteio Capitone traditum, quod, vt Festus ait, acceperat à P. Seruilio augure. Hinc locis inaugurandis stella ex lamella ærea, qua specie reliquæ spectantur in cœlo stellæ, præfigebatur. Disciplinam hanc secutus Virgilius, felicissimũ Troianæ posteritatis successum Anchisæ ita præmonstratum ait:

Subitoque fragore Intonuit læuum, & de cœlo lapsa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

Neque immeritò Cæsar Augustus crinitam stellam visendæ magnitudinis, quæ Iulio Cæsare sublato statim apparuit, cum paucis admodum sententiam suam professus, felicitatis, quæ se deposceret, ostentum interpretatus est. quamuis palàm Iulij Cæsaris animam in eam stellam commigrasse dictitare solitus esset, remque testatus sit numismatum monumentis, stella scilicet impressa in eo numo, cuius inscripto est, CÆSAR AVGVSTVS. Ab altera verò facie, DIVOS IVLIVS. Adiectum etiam est id insigne capiti statuæ eius in foro positæ. Et alij plerique numi Cæsaris caput stella supra frontem præfixa conspicuum ostendunt. Et Dionei Cæsaris astrum Virgilius hac de causa celebrauit. Veluti etiam Horatius micare dixit Iulium sidus, velut inter ignes Luna minores. In numis verò quos Metius Macer in honorem Cæsaris cusit, Cometa ab occipitio Cæsariani capitis apposita est, vt ab eius obitu signum id subsecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per stellam tantum, Iulium Cęsarem intelligi voluerint, picturis publicatis. Verùm hæc consignificat, nõ autem simpliciter significat.

FATVM.

A Diecere sacerdotes Ægyptij, Fatum per stellam significari, quoniam id ex siderali dispositione cõsistere vulgata doctorũ opinione creditur. Per motum enim stellarũ negotia transiguntur, vt Hesiodi interpres ait super Asterie. Nã & Parcæ illæ, Clotho, Lachesis, & Atropos, vt alibi ex XII. Legũ Platonis osten-

a stendimus, nihil aliud sibi volunt, quàm tardum in primis Saturni motũ, quo singula maturantur: & multitudinem virtutum, quæ in firmamento sunt, per quas tanta rerum varietas in inferioribus generatur: ac reliquorum deniq; erronum motũ, quo suo quæq; tempore perficiuntur. Quamuis enim à Solis & Lunæ beneficio vita constet qua fruimur, nostra tamen negotiatio tam ad ipsa duo lumina, quàm ad quinq; vagas stellas refertur, vt vulgus Astrologorum putat. Quinetiam nullum in cœlo sidus, lumen nullũ, otiosum volunt. Et Cabalistæ, nullam esse herbam plantámue in orbe hoc dicunt, quæ non ab aliqua firmamenti stella irradietur, foueatur, & ad incrementum adiuuetur. Erronum verò varijs coniunctionibus & aspectibus, vt vocant, ea rerum vicissitudo in humanis rebus esse perhibetur, quæ Fati cognomento à plerisq; nuncupatur. Tametsi clarissimi ætate nostra fuêre viri, qui acriter in Mathematicos inuecti, huiusmodi veterum commentationes plurimas euertere conati sunt. Cæterùm vt diuos Augustinum & Ambrosium ac plerosq; è nostris alios missos faciam, qui lapidem hunc voluêre, Plotinus è veteribus nihil vi & potestate siderum hominibus euenire contendit, sed ea quæ decreti necessitas, quam nostri prædestinationem vocant, in singulos sancit, ita per horum septem transitum, stationem, recessum'ue monstrari: vt aues seu præteruolando, seu stando, futura pennis vel voce significare dicebantur, ipsæ tamen rerum indociles, ac quid agant prorsus ignaræ: quarum volatus, aut status, aut garritus, prout fausta infausta'ue, commoda vel incommoda portendere existimabantur, ita salutares aut terribiles habitos, cùm à se ipsæ neq; salutem, neq; terrorem vllum afferant.

DE SIRIO.

QVam tamen præ se fert stella Sirius præsagituram, non leui de causa, sed ex grauissimis Philosophorũ obseruationibus adinuenta est. Aiunt enim Ætęos ortum Caniculæ diligenter quotannis obseruare solitos, coniecturamq; inde capere, salubrisne, an pestilens annus futurus esset. Ea enim stella si obscurior ac caliginosa propémodum extitisset, pingue, ac concretum esse cœlum, ac perinde afflatum eius grauem & pestilẽtem futurũ abominabantur: sin illustris atq; pellucida apparuisset, cœlum identidem tenue purumq; conijciebant, futuramq; inde salubritatem præsagibant.

COELESTES SPIRITVS.

CAeterùm nos cum piè simus instituti, cur nõ etiam piè loquamur? Sanè constat apud Theologos, & Dionysium præcipuè, tris angelorum esse hierarchias, quibus in firmamento sedes præcipuè constituta. Harum suprema soli contemplationi vacat, Deumq; perenni sono, continua'q; assiduitate nullo vnquam tempore defutura collaudat. Medius autem ordo cùm sit cœlestibus officijs atq; muneribus delegatus, per firmamentum, quod ab excellentia Cœlum appellãt, significatur. Postrema verò hierarchia, etsi natura supra omne corpus est, supraq; cœlum, curat tamen ea quæ sub cœlo sunt. Et cùm diuidatur in principatus, archangelos & angelos, omnium horum munus circa ea tantùm versatur, quæ sub Luna sunt. Principatuum cura circa respublicas, principes, ac Reges, vt ex Dauide cognoscimus. Archangelorum circa mysteria, & sacras cæremonias. Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur. Euthymius porrò Iudæorum fuisse custodem Michaëlem nominat, vbi verba citat ex oratione Azariæ, libro Danielis: Angelus autem Domini descendit simul cum Azaria & socijs in fornacem: cùm tamen archangelus sit. Sedenim

ſæpe admodum in quotidiano ſermone omnes ordines Angeli nuncupatio nem vſurpant. Cùm igitur tertius ordo huiuſmodi res humanas tueatur, & ac incorruptibile ſuperioris dominij decretum dirigat, cui nam potius quàm hui ordinij Fati cognomentum dabimus? Qui demum cùm octauæ ſphæræ, ho eſt, ſtellato inſideat orbi, à ſoli eius excellentia ſtellæ ſignificatum Fato cõgruer meritò videtur. Neq; tamen abſurdum eſt Angelos per ſtellas intelligi, qui ſtel larum præſides habeantur: veluti cùm apud Salomonem pro cœlo Deum in telligimus. Scriptum eſt enim hiſtoria Regum, Exaudi ô cœlum: vbi non cœ lum tamen, ſed cœli, & terræ rectorem ac Dominum, ex Theologorum inter pretatione, Deum appellat. In Moſeos etiam traditionibus, vt ſummi viri lo cum interpretantur, per ſtellas Angeli ſignificantur. Demùm Angelorum mu nera cùm ſint, purgare, illuminare, perfectum reddere: ſi Parcis hæc, vt fortè non incongruum videatur, adſcribere voluerimus, ne penitiora hæc documenta ſu blimius æquo perſcrutemur, Fatum id omnino eſſe conſtabit. Cui quidem opi nioni ſubſcribit Chryſippus (hos enim autores citare cõpellor, propter noſtro rum quorundam literatorũ peruicaciam, qui profanis autoribus maiorẽ adhi bent fidem, quàm Chriſto, & à Chriſto patréq; eius omnipotẽte Deo illumina tis.) Igitur ſi Græcis philoſophis magis quàm Paulo vel Apoſtolis alijs credũt, Chryſippum præcipuũ ex antiquioribus audiant ita dicentem, Fatũ eſſe poten tiam ſpiritalem, certa quadam ratione vniuerſi conſtitutricẽ. Atq; alibi: Fatũ, in quit, eſt mundi ratio: vel, lex eorum quæ in mundo prouidentia conſtituuntur: aut, ratio ad quã omnia quę fuere, facta ſunt. Quin & Poſſidonius, dum Deum Iouem primum appellat, ſecundum Naturam, tertium Fatum, ſi quæ de Ange lis retulimus, & alia theologorum ſcripta conſiderare voluerimus, idem hoc, aut non multùm diſsimilia ſentire deprehendetur.

TEMPVS.

AD hæc ſtella temporis etiam eſt hieroglyphicum, quia nihil in mũdo toto ſtatam temporis legem magis obſeruat, quàm cœleſtia corpora, quæ ſua quadam lege iterũ ac ſæpius mota, eodem ſemper temporis interuallo, certiſq; periodis eò redeunt, vnde ferri cœperant.

EXPLORATIO.

STella eadem apud Ægyptios circuitionis indicium habetur: quod ſiue ad or bicularem motum, ſiue ad cœli ipſius figuram, ſiue ad ea quæ de temporũ re petitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabũt. Sedenim quã hi circuitionem ponũt, explorationem potius ego dixerim, propterea quòd ſtel læ peruigiles facta conſiliáq; noſtra omnia videntur explorare. Vnde apud Ca tullum legas:

Aut quàm ſidera multa cùm tacet nox,
Furtiuos hominum vident amores.

Apertiſsimè verò apud Plautum exploratores per ſtellas intelliguntur, ſi cui nõ ſatis eſt Chriſti ipſius teſtimonium dicentis, vel puerulorum Angelos facta eorum omnia referre coram patre ſuo. Nam ſtellas paulò antè Angelorum hie roglyphicum agnoſcebamus. Apud Plautum igitur Arcturo ſtella in ſcenam introducto, hæc, Rudente, recitantur:

Qui eſt imperator diuûm atq; hominum Iupiter,
Is nos per gentes alios alia diſparat,

Qui

Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem
Noscamus, vt quenque adiuuet opulentia,
Qui falsas lites falsis testimonijs
Petunt, quique in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina excripta ad Iouem,
Cotidie ille scit quis hîc quærat malum.

Romani enim veteres hæc de stellis opinabantur, quæ nos officia Angelis attributa noscimus, cùm animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultumque Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propensi essent: quare hi de stellis, quæ nos superius de Angelis ex sapientissimorum hominum sententia retulimus, intelligebant. Huiuscemodi autem explorationis ergò C. Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunę, siderumque specie distinxit, easque coronas nouo etiam nomine exploratorias appellauit, vtpote qui per Solem diurnos, per Lunam & stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur verò noctē sacerdotes ijdem ex stella picta significarēt, manifestius est, quàm reddi causam vllam oporteat.

B

CVSTODIA.

VIdere est in numo quodam cuius inscriptio est, VRBS ROMA, specum in arcum productum, cum lupa & geminis infantibus circum vbera in medio sitis. Ab vtroque autem specus latere assurgunt pueri duo colludentes: supernè stellæ totidem, siue pro genijs illæ sint, quorum auspicijs infantes qui fuerant in fluuium abiecti, sospitati sint, mox famelicam lupæ rabiem non effugerint modò, sed ab ea perhumaniter etiam fuerint educati: atque ita argumentum hoc omne CVSTODIÆ sit hieroglyphicum, quæ diuinitùs fuerit infantibus præparata. Nam & apud nos certæ sunt preces, quibus Angelum nobis custodem dari deposcimus. Siue celebritatis, necnon apotheoseos, quę subsecutæ sunt, stellæ illæ signa sint. Siquidem Romulus fratris nomē, etiam post mortem eius publicis actis adscribebat. Vnde Virgilius dixit, Cum fratre Quirinus iura dabant, commentus quidem id Romulus, vt Remi fratris manes placaret, quibus terrificis imaginibus sæpius infestabatur.

C

ANIMA.

EST etiam id apud Ægyptios stellæ significatum, vt defuncti iam hominis animam ostēdat, quod in manu scriptis codicibus habetur: quod dubio procul animæ immortalitatem indicabat, quæ scilicet deficiente corpore vim atque vigorem suum efficacissimè conseruaret. Atqui vim luminis manifestam anima ipsa videtur obtinuisse, quam scintillam massæ stellaris Heraclitus Physicus asseuerabat. Timæus verò Locrus vnicuique animæ collegam esse siue consertam stellarum aliquam tradidit, quòd nō dissimile est à genio sospitali atque custode, quo de superius differebamus.

MORBVS GRAVIS.

HIppocrates medicus obseruauit, stellas per somnium in mare, vel in terram cadere, atque euanescere visas, graues indicare morbos ei apparatos qui sibi videre id visus fuerit: cùm contrà, claræ, & exortum versus currentes, sanitatis affuturæ indicia sint.

CREPVSCVLVM.

D

ADdunt Ægyptij sacerdotes (quod in impreſsis codicib. non habetur) crepuſculum ex micantiſsimæ ſtellæ ſimulacro ſignificari, propter Heſperi Phoſphoriq́ notabilem fulgorem, vt puto: quæ quidem eadem Veneris ſtella eſt, nonnunquam Solem præcedens, nonnunquam ſubſequens: itaq; per aliquot dies ante Solis exortum ſtellarum omnium maximè ſplendeſcit, aliàs occidente eo, luce ſua alijs præmonſtrata, atq; his quaſi valere iuſsis, ipſum mox Solem ſubſequitur. Vel quia tota ſtellarum ratio inter vtrunq; crepuſculū, veſpertinum ſcilicet & matutinum, munus peragit ſuum. Veſpertino ſiquidem excitatæ crepuſculo, ſimulac matutinum aduenerit, ſuo quaſi perfunctæ excubiarum munere, Soli ſua data vice ſtellæ recedunt omnes. Et vt tandem ſtellarum commentationem cum vtroq; crepuſculo abſoluamus, earumq́ principium & finis terminetur, pauca quædam ſubiungam ex diuinis literis, in quibus mox ſuū habet hieroglyphicum, cùm præſentis vitæ tenebras, & hallucinationem ſignificet: matutinum verò tempus pro futuro ſeculo ponatur: de quo Paulus, Nox præceſsit, dies autem appropinquabit. Eoq́ ſpectare dicit Heſychius Hieroſolymitanus præceptum illud Leuitici, Ne de carnibus ſacrificij ſalutaris quicquā in matutinum relinquatur, quippe ne vitam noſtram deprehendi ſinamus imperfectam, quo ſcilicet tempore intercipiatur agendi facultas, quippe vbi miſericordiæ opus nullum cuiuſpiam alterius virtutis aggredi poteris, vel exercere. E Quare quinq; illæ virgines parum prudentes, ante oculos nobis proponendæ ſunt, quæ dum lampadum ſuarum oleum comparaturæ retrocedunt, aduentu interim ſponſi clauſa ianua excluduntur, non amplius admittendæ. Idem admonemur ex prouerbijs à Salomone: Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere, nam craſtino tibi dabo, cùm ſtatim poſsis dare: neſcis enim quid pariat ſuperuentura dies. Ad hoc ita Heſychius: Feſtina, neq; quicquam differas, ne fortè in eas coarcteris anguſtias, vnde expedire te nequeas, eoq́ difficultatis adigaris, vt eueſtigiò rerum omnium, quas tractaueris, rationes reddere cogaris. Epicurus qui pleriſq; in alijs, res alias agere deprehenditur, in eo verſu prudentiſsimè ſe geſſit, cùm dixit:

Ἕκαστος ἡμῶν ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει.

Nemo hominum eſt, qui non inter agendum obeat. F

Quòd ſi quis ætate noſtra, præter bonorum omniū ſpem oppreſſus, inter agendum obijt, quis vnquam maiore totius Romæ luctu deſideratus quàm noſter Hippolytus? qui parata ære ſuo priuata triremi, fortiq; militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Chriſtoq; aſſerebat, priuſquàm inſtructam nauem, explicataq; vexilla illa Iulij ſideris videre poſſet, medio itineris veneno letali, quo perditiſsimus miniſter ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cæſari charus, tam eius gloriæ cupidus, miſerabiliter interceptus eſt. Paucisq; pòſt menſibus, nepos eius Alexander Florentię Dux, Imperatoris ipſius gener, à cōſanguineo ſibi coniunctiſsimo nō minori ſcelere mucronè crudeliſsimè dum dormiret trucidatus. Sed nolo vulnera tam atrocia refricare, potiusq; tibi næniam, qua infeliciſsimum vtriuſq; caſum, iacturamq; & luctum noſtrum deploraui, pro libelli huius Coronide ſubiungam.

HIPPO-

HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NEPOTIS EIVS ALEXANDRI FLORENTIÆ DVCIS, MISERABILES EXITVS deplorantur.

VT cùm potenti deciderit Iouis
Dextra, superbæ insigne latus domus,
Et strage & ingenti fragore
Corda hominum attonita obstupescunt:
Mox, dum misertum est puluere grandia
Cæmenta solui, parte alia latens
Erumpat improuisa flammæ
Vis, reliquumq; operis ruina
Inuoluat oppressum, cinis omnia
Puluisq; fiant, prætereuntium
B *Honore & admiratione*
Tecta prius celebrata, puncto
Vno auferantur temporis, omnium
Mortalium per corda pauor meat,
Considerantum quàm caduca
Sint ea quæ asserimus beata:
Sic duplicato concidimus malo,
Quicunq; claras Mediceæ domus
Stellas colebamus, fideli
Obsequio, officijsq; chari.
Nam vix cicatrix illa coiuerat
In altum adacti vulneris, intima
Per ossa lapsi, cùm peremptum
Eximium Hippolytum abstulit mors.
Qui dum cohortes cogeret impigras,
C *Arma & triremes ære parans suo,*
Hanc vltrò opem allaturus oræ
Cæsari opes Libycæ prementi,
Roma profectus Parthenopeium
Nauale iturus, de media via
Improuidè interceptus atro
Fraude dato opprimitur veneno.
Hinc mille & illinc mille per auia
Sparsi locorum, siue domi in situ
Fletuq; lugebamus, ægra
Pectora per, lachrymis profusis.
Cùm fœda clades huic superaddita
Oppressit incursu subito omnium
Mentes, & vnda vndæ niuosis
Alpibus incubuit refusa.
Maiora aperto vulnere vulnera
Nunc facta sunt, consanguinea vt manu
Confossum Alexandrum in cubili
Fama tulit, medioq; noctis.
Sic heu misella hæc vita hominum omnibus
Iniuriarum obiecta periculis,
Quouis dieq; horaq; nostro
Assiduè capiti ingruentum.
Mens nulla prudens est adeò, vt queat
Obstare fatis, vel petulantias
Ictusq; fortunæ cauere,
Aut varios subitosq; casus.
Sed magna Regum ô progenies, Ducem
Quæ Petrũ Athenis magnanimũ inclytis
Olim dedisti, totq; honorum
Muneribus titulisq; fulges,
Quàm clari eratis, quàm prius improba
Turcæ tyrannis & Scythicum genus
In Græciam inuasisset, alta
Vi superûm imperio potita.
Fato Quiritum scilicet Ilium
Euersa, Romanum Imperium extulit.
Gens vestra Athenis pulsa, vt orbis
Consuleret statui vniuersi.
Atq; hinc duorum Pontificum decus,
Amplum Leonis, mox venerabile
Clementis: idq; ijsdem tiaris
Continuis propè colligatum.
At non potentes dicere Cosmidas,
Laurentiumq;, & nobilium virûm
Prouentum honoratum, Camœnis
Lugubribus licet, atq; mœstis,
Sed flere ademptorum miserabiles
Vices, in ipso limite gloriæ, &
Primo rudimento inuidendi
Nominis, egregiæq; laudis.
Heu quò iuuentus, & validus vigor,
Et promptitudo mentis, & ingeni
Atq; indoles illa educata
Auspicijs sapientum auorum.

Quo purpuratus Hippolyto decor
Splendorq́ rerum, seu patruo comes
Puer senem adiuuaret, ingens
Pondus & imperij subiret.
Quem Cæsar alto in puluere Pannonum
Vidit paratum cernere principem,
Contra superbarum cateruas
Gentium, & horribiles phalangas,
Cùm Turca nunquam pluribus antea
Instructus armis, crederet Italas
Vires Iberumq́ robur
Et Tamesin domitare, & Albin,
Quem tota circùm vis Asiatica
Niliq́ latè gens vaga turgidi,
Et Græciæ totius arma,
Atq́ Scythæ, atq́ Arabes obibant.
Verùm explicatos vidit vt ordines
Nostrorum ita acri prælia spiritu
Poscentium, aufugit, reductis
Retrò equitum peditumq́ turmis.
At qui virum se præstiterat foris,
Haudquaquam inerti pectore erat domi,
Quem multo abundantem Senatus
Consilio iuuenem probabat.
Qui sæpe Romam seditionibus
Tumultuantem, irasq́ Quiritium
Pacasset, irrumpens in arma
Fronte hilaro, eloquioq́ dulci.
Qui splendidas tot diuitias, opes
Tantas, amicis atq́ clientibus
Vellet paratas, se exhiberet
Ditem alijs, sibi pauper vni.
Sine apparatu Regifico penum
Elaboratum apponeret omnibus
Aequaliter, parcissimo ipse,
Et tenui & facili vteretur.
Sed quis modum vitæ omnis, & integram
Synceritatem narret? Hic omnibus
In posterum exemplo futurus,
Tam viridi excipitur iuuenta.
Immitis aufert Parca eadem Ducem
Illustrem Alexandrum iuuenem inclytum,
Florentiæ, Hetrusciq́ regni
Omne decus, columenq́ summum,
Quo iustum & æquum Principe floruit,
Seruata morum est integritas, fides
Intaminata. At vis scelesta
Pulsa procul, pudor ipse tutus.
Hic gloriosi Caroli erat gener
Selectus omni de grege. Filio
Hic Regio Henrico sororem
Coniugio celebri elocarat.
Hæc obfuerunt, perniciem hæc bonis
Traxere, vestræ nomina gloriæ
Vos abstulerunt. Hæc amarum
Inuidiæ stimulum incitarunt.
Laboriosum scilicet est opus,
Tutum esse Regem, qui violentiæ
Obstet suorum, vllumq́ fraudi
Esse locum vetet, & rapinis.
Sic Pertinacis mens bona: Seruij
Sic victa virtus cæde nefaria:
Sic multa vbiq́ exempla, quorum
Iam numerum hoc etiam obtinebit.
At vos meum vnum præsidium ac decus,
Si quid clientis Musa erit, ibitis
Nunquam vel ignotis, vel vllis
Illachrymabilibus recensi.
Non vos ego inquam perpetiar mori,
Dum vis mihi assit, perpetuum quibus
Debetur excelsa in columna
Nomen, honos, statuæ, æsq́ fusum.

NÆNIÆ FINIS.

PIE-

A PIERIVS VALERIANVS AD REVEREN-
DISSIMVM D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FEL
TRENSEM, DE IIS QVÆ PER NAVEM ET ALIQVOT
eius partes significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Unquam putassem, Colendissime Præsul, accidere posse vt mihi de Iure tecū differendum esset, quod nunc casus tulit, & necessitas poscere visa est. Nam cùm mecum cogitarem aliquod tibi Commentarium de significatis Aegyptiorum, pro meo erga te cultu & obseruantia, dedicare (nō enim vir tantus prætereundus eras, qui ætatem omnē & Iure publicè profitendo, sententijs Romæ dicendis, sacrosancto Concilio præsidēdo, & in principum negotijs procurandis, insumpseris) argumentū quærebam quod ad huiusmodi Personæ nomen accōmodari posset: opportuneq; piscium meorū hieroglyphica cōmentaria præ manibus habebā, quæ præsulibus quibusdā, quos præcipuè colo, honoratissime Antistes, cœperā distribuere: atq; cùm nō tam ipsi pisces, q̄ etiam instrumenta quædam nautica interferenda
B *essent, Anchora tibi deberi visa est, quæ quòd firmatæ Christianæ Reip. præsidio aliquando fuerit, antiquæ clarissimæq; nobilitatis Campegiæ domui pro insignibus argentea hinc & inde gestare concessum est iam ex illo, quo Ugolinus ipse Campegius Pisanæ classis Imp. maris imperiū ab impijs infidelibus inquinatū, pacificum reddidit. Sed priusquā de Anchora dicere incipiamus, ex re me facturū puto, si animaduertendum dixero locū libro Pandectarū xiiij, titulo, de exercitoria actione, capite statim primo, altero mox paragrapho, perperā interpositā esse Anchoræ locutionem. Accursium hallucinari puto, quia corruptū sit codicem nactus: ibi enim Ulpiani ex libro ad edictum verba ita notata sunt: Magistrum nauis accipere debemus eum cui totius nauis anchora mandata est, scilicet à domino. Nusquā verò legi ego Anchorā pro gubernatione poni, quod quidem munus pertinet ad clauum: vsitatissimaq; omnium autorum metaphora, temonē aut clauū aut gubernaculum regiminis loco poni passim obseruaui. Sed enim in Ulpiani verbis nulla erit ambiguitas, si veluti in Pisano habetur codice antiquissimo illo qui Florentiæ asseruatur, ita legerimus, Cui totius nauis cura mandata est. Castigatissimāq; lectionem hanc & in meo perueteri, & in aliquot codicibus manuscriptis, in quos nemo manus iniecerit, deprehendi. Elegi itaq; te iudicem, vt quæ aliena essent, legitimos agnoscerent possessores,*
C *resq; omnis nautica legitimè tractaretur. Tu quod Iuris est videris: nos Anchora iam ablegata, quando hîc standum minimè necessum fuerit, ad iter institutum peragendum nauim iam ipsam ascendamus.*

DE NAVI.

AVIS, atq; eius partes aliquot, armamentaq; ipsa multis locis in veterū monumentis sculpta, & in numis cusa, non leue cogitationis argumentū spectantibus exhibuêre, dum quid hæc sibi velint pleriq; omnes inuestigant, quorū bonam explicaturi partem à numo omnium antiquissimo exordiēdum duximus. Quid igitur sibi Iani numus velit examinemus.

ADVENTVS VEL MIGRATIO.

ROstrum nauis, aliàs autem puppis, vel interdum integrum nauigium in æs signatum, Iani nauigationem in Italiam ostendit: ex altera enim numi parte Ianus geminus, ex altera rostrum nauis, inquit Plinius, & nos inspeximus. Ouidius etiam ita interpretatur:

At bona posteritas puppim signauit in ære,

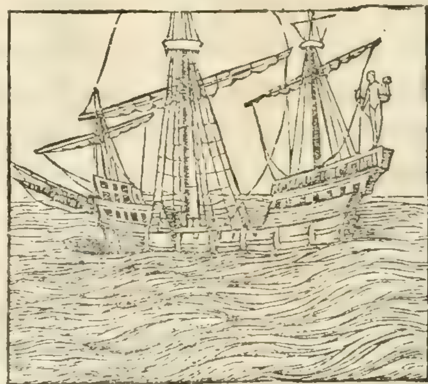
Hospitis aduentum testificata Dei.

Quinetiam Onirocritæ obseruant, quotiescunque quis vel nauem vel ratem imaginatus fuerit se videre per quietem, nuncium ex longinquo peregrè confestim affuturũ. Antiquissima verò est illa numi species, quadrans scilicet Raticus nomine, in quo ratis. Mosque inde durauit, vt pueri in aleæ lusum denarios in sublime iactantes exclamarẽt, aut capita, aut nauim, quorũ altero post firmatum numum cõspicuo, eius esset victoria, qui diuinasset, lusu teste vetustatis. Quanquã & altero vsi sunt numo, ouem bouemque insculptos habente: quod numi genus documento erat veteres gregibus & armentis abundasse, quippe quorũ omnis res in ouibus & bubus collocata erat, vt autor est Plutarchus, Problematis.

FELICITAS.

AD hæc nauis in aliquot veterum monumentis felicitatis hieroglyphicum est, vt in Hadriani numo, quę remigio vecta, pulcherrimeque elaborata visitur, cum inscriptione, FELICITATI AVG. Sub naui verò S. C. COS. III. PP. In numo etiam Augusti cernere est nauim longam cum remigio, cuius eadem inscriptio, FELICITATI AVG.

SALVS.

QVæ verò nauis apud Athenienses erat SALVTIS indicium, in Thesei memoriam coli consueuerat, singulisque annis Delon mittebatur Apollini cultũ allatura, suscepto olim à Theseo voto huiusmodi, si ciuibus suis vnà secũ saluis reuersus esset. Eoque interim tempore, quo sacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat, & Delon ea profecta esset, pelagoque remenso in patriam rediisset, cautum erat Atheniensium lege, ne quenquam publicè interficerẽt. Eaque de causa scribit Plato in Phædone, longum temporis interuallum interiectum esse inter iudicium Socratis, & mortem eius, quòd sententia pridie quàm spectaculi auspicium fieret, lata erat.

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.

HAbet & Christiana pietas felicissimi successus sui signũ, nauẽ cum piscatore Petro, tam in familiari summi Pontificis anulo, quàm in aureis Apostolici fisci numis expressam, manifestissima eius quæ subsecuta est felicitatis indicia, tot annis antea præmonstrata. Nam quod Ouidius dixit, Hospitis aduentũ testificata Dei, sumptum omnino est ex altiori disciplina, qua prisci Romani diuinitùs admoniti essent, hospitem aduenturũ, qui verum Dei cultum afferret, siue Noam nauigio ereptum vndis, siue Ianum salutaria tot præcepta Italiæ daturum, naui ad nos vectum, ac naui mox insignem in numis, siue ipsum nostræ pietatis autorem fluctuanti nauiculę affuisse meminerimus. Hoc verum ac vnicum est aduersus sæuientis maris rabiem sospitamentum: hic vnicus salutis nostræ portus, quem eiusmodi nauis auxilio occupare festinauerimus. Sapientissimè Ioan. Scholasticus vigesimosexto scalarum suarum gradu pericula recenset, in quæ per mare hoc magnũ & spatiosum nauigãtes incidimus, scopulos, vertigines, inundationes, piratas, belluas, siphones, procellas ventis fluctibusque commistas, singulorumque adiicit interpretationes: vt per scopulos, feram præcipitemque iracundiam intelligamus. Per vertiginem, res eas, quæ præter spem oblatæ mentem circumsistunt, delirioque agitant, & in desperationis profundum rapidè de-

de deuoratos trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quæ boni specie decipit. Malus enim & egregiè superbus est, sibiq; omnia arrogat, quicunq; est imperitus. Per piratas, gloriarũ satellites, qui nostras opes omnibus vitæ incommodis partas, interuentu subito diripiunt. Per belluas, nostrũ hoc corpus graue, brutũ, & efferatũ, ac perdifficile cicuratu, vtpote quod ventri tantũmodo deditũ, solã sibi finem constituit voluptatẽ. Per siphones, elationis nostrę impetus, per quos ad cœlũ vsq; sustollimur, vnde mox deturbati, in profũdissimã tartari voraginem præcipitamur. Huius inquam pelagi causa nauis illa tot olim numis cusa, diuinitùs aduenturã miseris mortalibus salutem indicauit. Ac ne de præsagio dubitemus, in ipsius Iani numis, tam gemino capite barbato, q; etiam imberbi, vti habetur in argenteo, in quo etiam nauis cum rectore, literę supernè C. FONT. Necq; nõ in aliis videre passim est inscriptionem, ROMA. Romæ enim pietatis nostræ principatum, & in togata præcipuè gente constituendum, vt Euangelicã interim veritatem prætereamus, vel Maro ipse supremæ intelligentiæ actus spiritu diuinauit, dum Iouem inducit, asserentem,

Romanos rerum dominos gentemq; togatam.

Cui quidem imperium sine fine concessisset, quippe quòd eorum institutiones essent in omnem terrarũ orbem, vt Theophylacti verbis vtar, exituræ, neq; vllo vnquã tempore defuturæ. Necq; verò mirum in Marone homine diuini muneris experte, & qui verũ pietatis ritum adhuc abditũ ignoraret, diuinationis lumen illuxisse, quia verisimile est eum in huiusmodi vaticinio, ex veterũ arcanis aut Marci, aut Sibyllæ, aut Hetruscorũ, prædictionẽ illam excerpsisse. Vel, quoniam summus ille spiritus nullum hominum genus, nullam vnquam nationem aspernari compertus est: quare Balaana legimus, hominem & alienigenã, & piorum hostem, præclara tot super Israelitarum successu diuinasse.

SOSPITAMENTVM.

IN Q. Nasidii numo nauis est cum velo, & stella in antẽna, & ab altero latere caput cũ tridente, & inscriptione, NEPTVNI, subaudiendũ, ope vel auxilio seruatos. Hoc enim stella significat in antẽna sita, de qua loco suo inter cœlestia.

MANIFESTA OPPVGNATIO.

QVoniam verò obiter in velum incidimus, minimè prætereundum videtur quod dici solet, velificatione plena in quempiã ferri, quod est aperto Marte, inimicitiis minimè dissimulatis, rem aggredi, hostemq; lacessere.

OCCVLTA OPPVGNATIO.

HVic contrarium est, conto, remulcòue nauigare, cum tacitè quispiam insidiatur, atq; vt vulgò etiam dici solet, subaquanea vti opera. Locũ hunc ad hanc propemodum sententiã interpretat Ammianus rerũ gestarũ lib. XVIII, dicens: Nõ conto, neq; remulco, vt aiunt: id est, non flexiloquis ambagibus, vel obscuris, sed velificatione plena in rempub. ferebatur. quamuis aliter expositũ sit in collectaneis Suidæ, prouerbio κοντῷ πλεῖν, quod quisquis ille fuerit exponit, ἦγεν πεφυλακόντως ζῆν.

LVNÆ VECTATIO.

QVod nauigiũ in Isidis honorẽ Ægyptii coluerint, sunt qui raptã eam ab Ioue naui, cuius insigne vacca esset, arbitrentur: sed cõmentitiũ hoc mihi vi-

detur. Magis autem ad Ægyptiorũ eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, D Lunam apud eos nauigio vehi fictam. Hanc Isidis nauem Apuleius multis donarijs ornat. Diodorus fabricatã à Sesostri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauratam exterius, interius verò deargentatam, quam dono obtulit Deo qui Thebis Ægyptijs colebatur. Is Isis erat.

NAVIGATIONIS AVTORES.

IN Tyriorũ numo nauis est cusa, nimirũ ea de causa, quòd ipsis Tyrijs cõmentum placet, nauigationis primę se autores haberi. In huiusmodi eorũ numo legitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ. Est & alius cũ eadẽ naui longa numus, in cuius altera facie caput est cũ corona irradiata: inscriptio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΣΙΔΩΝΙΩΝ. Ita demũ Phœnices inuentæ nauigationis laudẽ asciscunt sibi.

VICTORIA NAVALIS.

IN Agrippæ numis nauis illa tridentali rostro insignis, qualem scilicet Maro sæpe describit, dum non vno loco ait, rostrisq; tridentibus, partã ab eo victoriam indicat maritimo prælio, quod aduersus Sex. Pompeium cõmisit: id quod Maro in Augusti gratiam ita immortalitati commendauit: E

Parte alia ventis, & dis Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Aliquot in monumentis videas & Varronis insignia naualia, qui Proprætore sub Pompeio Piratico bello militauit, à quo ob res bene gestas nauali corona donatus est.

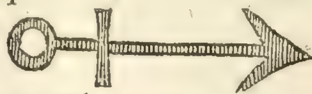
DE ANCHORA.

Hieroglyphicum anchoræ non Ægyptiorum tantùm est, sed à Græcis & à Romanis principibus vsurpatum: vt minimè importunum sit rem à plerisq; tractatam repetere, vt quæ sectamur significata loco suo manifestentur.

MATVRANDVM.

CIrcumuolutus anchoræ delphinus, quod signum in aliquot Titi Vespasiani numis obseruauimus, maturandum, vt Latini vna locutione dixerunt, omnino significat. Sed quoniã rei causam in Delphino satis explicuimus, & res iam æuo nostro lippis & tonsoribus innotuit, plura super eo dicere supersedebimus. Id pro pictura animaduertendum est, anchoram quæ in numo Titi habetur extrema dentiũ in vomeris speciem dilatare, cuiusmodi figurã Aldus noster imitatus est in omnibus quos impressit libris. Alia verò forma esse, dẽtibus quippe in acutum recto ductu mucronatis, quã in numo veteri apud erudissimũ virũ Romulũ Amasæũ vidimus.

TVTELA REFVgiumq;.

HOminẽ qui rebus suis tutelã præsidiúmue parauerit opportunũ, per nauem & anchoram significabant. Quòd si sola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quasi vellet innuere pictura hæc, si aduersa ingruerit tempestas, resq; nostræ fluctuare cœperint, paratum esse profugiũ vt possimus ita seruari.

Estq;

A Estq; dicteriũ apud Græcos in hanc sententiam celebre, quo Demosthenes vtitur oratione pro Ctesiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacæ columen ad hoc innuens ait: Anchora iacta mihi. Idem sermo apud Paulum, rei nullius ignarum, epistola ad Hebræos, cap. VI. Qui confugimus vt spem propositam teneremus, quam veluti anchorã habemus animæ cùm tutam, tum firmam. Et Chrysostomus de supremo firmoq; profugio, concione in Lazarũ IIII, hęc ait: Sunt diuinæ sapientiæ opera, hæc maxima illius prudentię sunt argumenta. Cõscientiæ increpatio sacra est anchora, quę nos nequaquã sinit in peccatorũ profundũ absorberi.

STABILIMENTVM.

QVòd si firmitatem, ac immobile stabilimentũ rei cuiuspiam significare vellent, anchoras duas adpingebant, similitudine sumpta à nauibus, quæ tunc

Ventorum temnunt rabiem fluctusq; sonantes,

cùm duabus anchoris innituntur. Qua similitudine vtitur Aristides Panathenaicis. Sed enim Pindarus duabus innixũ anchoris dicit, qui duas habet patrias: vnde prouerbium, οἴκοθεν οἴκαδε, Domo domum, de commodè peregrinantibus, B quippe de ijs qui arrepto itinere quotidie apud amicos aut necessarios diuertũt. Nam pro firmitate Pindarus idem vna etiam vtitur anchora, Isthmijs, ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἀγκύρας. Iam anchoram ad felicitatẽ iecit: hoc est, firmitatem iam ad vitæ tranquillitatem assecutus est. Vitæ porrò nostræ tumultus, perturbationes, cladesq; omnes, marinis fluctibus, tempestatibus vorticosisq; æstibus solemus æquiparare, quemadmodũ Archilochus facit, qui cùm in Thracenses calamitates incidisset, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

Γλαῦχ' ὅρα, βαθὺς γὰρ ἤδη
Κύμασι ταράσσεται πόντος,
Ἀμφὶ δ' ἄκρα γύρεων ὄρπηξ
Ἵσταται νέφος, σῆμα χειμῶνος
Κιχάνει δ' ἐξ ἀελπτίης φόβος.

Myrsilus quoq; Mitylenæorum infortunia tyrannicasq; procellas ita describit:

Τόδ' αὖ τε κῦμα τῶν προτέρω νέμω στίχει
Παρέξει δ' ἄμμι πόνων πολλὼ ἄντλω.

Atq; ijs vrgentibus infortunijs ad sacram, vt aiunt, anchoram confugiendum. Sapientes enim ferè omnes hieroglyphico vtuntur anchorę, tã scribendo quàm C loquendo: vt Pythagoras, quem Phocion ait super humana vita ita differere solitum, ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι ἄριστον. quæ si primùm amaritudine aliqua prædita videatur, suauem ipsam redditura sit consuetudo. Diuitiæ si optentur, sciendum eas infirmam admodum esse anchoram. Gloriã, etiamnum infirmiorem. Quæ corporis sunt, eiusdem esse tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecillia, & nullo robore suffulta. Quæ firmæ igitur anchoræ? prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nulla procella discutiat. Nam diuina lex est, virtutẽ solam atq; vnicam habere robur, reliqua omnia nugas esse.

INTERPRES.

APud nationes aliquot anchora fuit interpretationis signum, quo scilicet caduceatores & internuncij pro gestamine vterẽtur. Præcipuè verò Indi anchoram pro caduceo habuêre, propterea inquit Philostratus, quòd omnia teneat, ac peruestiget. Eaq; de causa cùm Apollonius ad locum, quẽ Indi sapientes incolebant, appulisset, seq; cum comitibus intra stadium cohibuisset, adolescẽs eum adijt à sapientibus missus qui auream anchoram pro caduceo manu gestabat, perq; eum in colloquium adductus est.

FRÆNVM. D

AD hæc anchora moderandi cōpescendiq; signū est, frænūq; indicat, quod quidē ex Pindaro desumit. Ille enim πυθιῶν, ode quę inscribit, Ἀρκεσιλάῳ κυρηναίῳ ἅρματι, frænum Argûs nauis dixit, vbi interpres ait, Anchorã ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἵππων διὰ τὸ ἐπέχειν τὰς ναῦς δίκην χαλινοῦ, sumpta ab equis translatione, quòd ea naues compescat fræni instar.

SELEVCI GENVS.

EXtant Seleuci numi anchora signati, propterea quòd is anchora signatum femur habuit ab ipsa origine: filijq; & nepotes eius eodem insigniti modo, anchorã in femore veluti notã generis naturalē habuêre. Et vt Græci sunt ad figmenta promptissimi, fabulã etiã adijciũt, Laodicen Antiochi nuptã Apollinis cōgressum per quietē pati visam, qui anulum ei quendã veluti concubitus præmium donarit, iusseritq; vt mox filio eundem redonaret, futurũ eum aliquando felicissimi euentus auspiciũ: repertumq; prima luce anulũ in lecto, cuius signum anchora erat, admirationi fuisse, Seleucumq; mox natu grandem, tradito anulo à matre, de origine sua, deq; futura felicitate edoctũ, cùm mortuo iam Alexandro, quē in Persicã militiã secutus fuerat, regnum ipse Orientis occupasset, gemmæ istiusmodi memoriã cōsecrasse. Nam & cùm vrbē Antiochiã patris nomine cōdidisset, cãpos vicinos vrbi Apollini vti originis autori dicauit. Hęc Trogus. E Appianus indignũ ratus fabulas historijs admiscere, rem aliter tradit in Syro, Apollinē quippe Laodicæ per somnium mãdasse, vt quē anulũ aliquando reperisset, filio statim gestandũ daret: fore nanq; vt quibus in orbis locis Seleucus anulũ eum amisisset, eam ipse postmodũ regionē imperio suo subijceret. Is igitur cùm Alexandrũ sequeretũ, anulũ iuxta Euphratē fluuiũ amisit, factusq; eius prouinciæ præfectus in diuisione regni post Alexandri mortē, moxq; inde deturbatus ab Antigono, Ptolemæi, cui Ægyptus obuenerat, auxilio in regnũ restituit.

POSSESSIO.

EST & obtinendæ possessionis signum anchora, cuiusmodi eiusdem Seleuci fuit interpretatio, reperto quē iam amiserat anulo, in quē anchora incisa fuerat. Cuius quidē rei huiusmodi fert historia, quę ad futurũ auguriũ ab Apolline promissum facit. Seleucus cùm eiectus Babylone, Ptolemęi mox copijs adiutus posset quidē vti vi, ex amisso tamē anulo in spem regni omnino erectus, omnia prius quàm armis experiri cōstituit, ne populũ, quē per benignitatē sibi allexerat, belli metu exacerbaret. Internũcijs ad rem vsus, ciuiũ cōperit studia erga se propensissima, itaq; festinatione opus esse admonitus, paucis admodũ, sed ijs impigris F & fidelissimis electis, Babylona versus quanta potest celeritate proficiscitũ. Accidit verò vt inter gradiendũ pede lapidē offenderet, euelleretq;, ex cuius impulsu tãto dolore affectus sit, vt ibidē euestigiò subsistere, ac humi residere cogeretũ. Ecce verò tibi amicis pedē demulcentibus, & euulsum lapidē inspectantibus, anulus ille assulsit, qui sublatus attrectatusq;, magnę inter socios mœstitiæ argumētũ fuit. Id quid rei esset cùm Seleucus sciscitaretũ, signatã illi anchorã in anulo reperto mœstitiæ causam dedisse responderũt, ex qua captiuitatē portendi interpretabantũ. Tum Seleucus, Bono, inquit, animo estote omnes: nam quã terrã calcamus, & retēturi sumus, & firmiter possessuri: & cum dicto doloris immemor prosilit, iterq; arripit alacriter. Cui paululũ progresso adfuêre obuiam qui tuta & pacata omnia nunciarent, exceptusq; ita omniũ studijs, dignitatē pristinã & regnũ illud obtinuit. Mox Indiã & Asiã omnē subiugauit. Anuli verò memor, vrbem in Oriente condidit, & gemmam originis memoriam consecrauit.

DE

DE TEMONE.

IN naui autem primas omnino partes tenet temo, de quo multa sunt apud veteres significata, quę tamen omnia in vnũ coëunt intellectũ.

REGIMEN.

NAm regimen per figuram eius significari manifestũ: & cuius arbitrio res aguntur, is gubernare, & gubernaculum temo ipse dicitur. Hinc Iuuenalis, Aut de temone Britanno decidet Aruiragus, dixit, cùm Domitianum Britannia potiturum pręsagit adulator ille Veiento, expulso inde Aruirago, qui totius insulæ imperium obtinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum venerat in ditionem Romanorum, tentata bello sępius, licet cum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxisset, quæ nostri plus æquo forsitan extulerũt. Contrà verò Nero, paucos antè dies quàm moreretur, vidit per quietem eum sibi nauẽ regenti extortum, trahiq́ꝫ se ab Octauia in arctissimas tenebras, quod aruspices respondêre, eum administratione deiectum mortem infelicissimã moriturum.

FORTVNA.

B QVapropter veteres cùm Fortunæ plurimũ tribuerent, eamq́ꝫ negociorũ penè omniũ, quęcunq́ꝫ mortales gererent, arbitrũ opinarentur, simulacrũ eius dextera clauũ, sinistra cornu copiæ tenere finxerũt, quòd bona & cõmoda ab eadem omnia proficisci crediderunt: vnde diuitias & opulentiam, fortunas appellauere, vni illi regendi elargiendiq́ꝫ facultatem concessam arbitrati.

INCONSTANTIA.

VT verò inconstantiã eius notarent, vtpote quæ, vt Horatius ait, possit imo tollere de gradu mortale genus, vel superbos vertere funerib. triumphos, & valet ima summis mutare, sedentem eam in pila sculpebant, quod tum in marmoreis monumentis, tum in numismatis antiquis obseruauimus. Talis eius species est in numo Neruæ Traiani, cum inscriptione, FORT. RED. S. C. vbi etiam legas, SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS, literis omnibus expressis, quod rarò inuenitur.

FORTVNA REDVX.

EIusdem Fortunæ Reducis simulacrum est in altero eiusdem Imperatoris numo, vbi dea ipsa sede sedens temonẽ manu regit, qui à pedib. surrigit: inscri-
C ptio est, FORTVNÆ REDVCI. Atq́ꝫ hac eadẽ specie & inscriptione literisq́ꝫ habetur in Hadriani numo, vbi temo insidet pilæ: in nõnullis abest pila. Eadem verò sedens cum temone & cornu copię est in numo Septimij Getæ, cum inscriptione, FORT. RED. Sed illud obseruatione dignũ, quòd eadẽ species cum temone, & cornu copiæ in Domitiani numo, quẽ apud Bembum vidimus, FVRTVNA AVGVSTI scriptũ est, prima syllaba per V vocalem vltimam, quę passim in ea locutione per O vocalẽ quartã enunciari solet. Eadem penè inscriptio speciesq́ꝫ cornu copiæ & temonis pilæ insistentis in manu Fortunæ stantis habetur in numo Antonini Pij. De pila verò atq́ꝫ rotula alibi erit locus suus, vbi Fortunæ ipsius ornamenta copiosius explicabimus.

DE RETIBVS.

PEtrum in naui superius inspeximus: sed habebat idem retia quæ tractaret. Huius rei memoria nos quoq́ꝫ traxit ad sagenam, ad hamos et tridentes: quare priusquàm exiliamus è naui, an possimus aliquid expiscari videamus.

SILENTIVM.

PEr retia silentium significari tradunt, ea quidem ratione, quòd præcipuũ est præceptũ piscatoribus, vt dum gregem circundant, silentio quammaximo nauigẽt. Pisces præterea altissimo silentio præditos esse compertissimũ est, paucissimis exceptis, ac præcipuè Cane marino: vnde etiam prouerbium emanarit, ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων. Sic eruditus Horatius eos mutos vocat. Sic Lucretius mutas natantes appellauit.

PERSVASIO.

IN diuinis autem literis retia sunt persuasionis hieroglyphicũ, qua scilicet homines in veritatis cognitionem inducuntur, atq; ita capi videntur. Ad hoc facere Euangelicum illud ait Eucherius, Mittite retia in capturam.

INSIDIÆ.

ANtiquissimum esse reperio, insidias per rete significari, neq; ea tantùm de causa quòd eius opus omne ad insidias comparatur, quantũ etiam ex historia desumptũ est. Nam Pittacũ memorant, vnum ex septem Sapientibus, aduersus Phrynonem Atheniensium ducem validissimi corporis hominem, Pancratiastẽ scilicet & Olympionicã, de finiũ cõtrouersia, quæ inter Atticos & Mytilenęos erat, singulari certamine dimicaturũ, rete secũ in occulto sub clypeo abditũ tulisse, quo, cùm tempus visum est, iacto Phrynonem impedierit. Historia est apud Verriũ, in ijs quæ Festus deflorauit: neq; ea tamen in vulgatis codicibus, sed antiquo manu scripto, cuius partem vltimam Romæ comperi. Hinc sanè ludus à Pittaco institutus, quo Retiarius Mirmillonem in certamen prouocabat: cui adcantabatur, Piscem peto, non te peto, quid me fugis Galle? Erat autem eodem autore Festo, Mirmillonicum genus armaturæ Gallicum: ipsiq; Mirmillones antea Galli appellabantur, in quorum galeis piscis erat effigies.

DESOLATIO.

EST & desolationis signum retis genus, quod verriculum appellatur: ad multa siquidem id spatia in mare demissum, restibusq; longissimis hinc atq; inde attractum, quantumcunq; spatij complexum fuerit, totum abuerrit, neq; vlli pisciũ exitum patêre permittit. Transijtq; miserabile genus hoc venationis in vrbium & agrorum desolationes. Accidit enim plerunq;, vt edicto vniuersali oppressorum exitio agri sint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc modum. Viri manus sibi mutuò tenentes, quasi restim vnam texunt, occupatisq; terræ, quam desolatam volunt, extremis finibus, ita latè extensi progrediuntur, latentesq; passim incolas venando excipiũt, nihilq; reliqui faciunt, quoquouersum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio, Lesbo, Tenedoq; insulis vi captis, atq; euerriculatis. Eretrienses quoq; legas à militibus Xerxis eadem euerriculatione omnes abductos.

DE HAMO.

HAbet Hamus cum Anchora similitudinem quandam, si figuram inspectes. Sed quantum est in Anchora officij, tantum in hamo malignitatis atq; perfidiæ: quæ cuiusmodi sit, hinc apparebit.

DECEPTIO.

SVnt qui non imperitè, neque impropriè, deceptionem per hamum pictum significari tradant: siquidem decipere, est vnum ostentare, & aliud præter opinionem inferre. Ita hamus escam esurienti offerre porrigereq; videtur, satu-

rita-

A ritatemq́; polliceri,mox apprehendit,alligatq́;,& captiuū facit eum, qui eſcam illam appetierit. Hoc habemus apud Horatium de cœnipeta:

Hic vbi ſæpe Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum.

Et hunc ſecutus Lucianus eo opuſculo quod in Romanorū inuidiam de Aulicorum vita conſcripſit, in hac plurimū ſimilitudine immoratur, dum ſpes illas clientiū,qui admiſsi ad principum amicitias, montes ſtatim aureos ſibi pollicētur,hami iſtiuſmodi vorationi ſimiles eſſe cōtendit. Et de lenone in fraudē prolabente,Meus eſt,hamum vorat,apud Plautum. Longè verò aliter in diuinis literis hamum accipi videas,per quem ſanctiſsimū Chriſti corpus ſignificatur,de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt,Et extraham te in hamo meo, & extendam te ſuper terrā,campos implebis, & à volucribus omnibus impetêris, perindeq́; omnes terrę beſtias tuo paſtu ſaturabo. Sicuti enim ſi hamū eſca coopertum piſcis rapiat,non ſolùm eſcam ab hamo non ſuſtollit,ſed ipſe de profundo eſca alijs futurus educitur:ita mundi Princeps,penes quem erat mortis imperium,rapuit quidem in mortem corpus Adamiaci Ieſu,cum ſub eo hamum diui-
B nitatis incluſum minimè ſentiret,quo deuorato hæſit ipſe continuò, deq́; profundo tractus,eductus eſt vt eſca fieret ijs, quibus calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones poteſtas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem XL reperias: Aut adduces draconem in hamo,aut capiſtrum circa nares eius appones

DE TRIDENTE.

ET Tridens inter piſcationis arma connumeratur, ſed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

HAmus enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, ſed tridēs aperto marte,medio veluti campo aduenientē hoſtem excipiēs,cum aggreditur,ſolaq́; fretus agilitate,conficit. Sed quid is in Neptuni manu,quid in Trœzeniorum numis,& in Mantineenſium ſcutis ſibi vellet, alio Commentario docuimus. Hæc verò plus quàm ſatis eſſe,quæ ad occupatiſsimum virū & ocij neſcium mitterentur exiſtimaui. Vale.

C PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MAGNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM, DE VRNIS NILI, LVCERNA ET FACIBVS, TVRIBVLO, ET phiala,demum igne & aquis.

ANtonius Agnellus patruus,Vir magnifice,tuus,cùm eſſet olim Venetijs apud clariſsimum eruditiſsimumq́; Io. Laſcarin, ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis oratorem , tanta mihi familiaritate deuinctus erat , vt amicitia nulla coniunctior eſſe poſſet,quàm ea,quam communia ſtudia inter nos conciliauerant. Incumbebam ego tunc in prima literarum tyrocinia,audiebamq́; in arte dicendi Prunulum,in eloquentia Sabellicum,in varia rerum eruditione Georgium Vallam:ſed rariſsimum Laſcarin obſeruabam in primis,in quo magna optimarum artium ſcientia,ſumma vetuſtatis inueſtigatio,reconditarumq́; rerum ſtudium atque cognitio non vulgaris,atq́; vt ſemel dicam, vir erat omni liberali doctrina politiſsimus. Hunc itaque frequens inuiſebam, probatiſsima eius conſuetudine melior in dies euaſurus. Quòd ſi Laſcarin occupationes diſtinebant,aderat illic Patruus

tuus, qui diem sine linea præterire minimè permittebat: semper enim noui aliquid de Musarum D
penu depromebat, nunc epigrammatũ, quæ faciebat, argutias, nunc hendecasyllaborũ amœnita-
tes, nunc huius vel illius numeri poemata, in quibus multum inerat lepôris & elegantiæ. In eo ve-
rò præcipuè conueniebamus, quòd ille numismatũ antiquorum signis mirificè delectabatur, quo-
rum festiuam copiam habebat à Lascari: ad quem quicquid in huiusmodi rebus venerandam
saperet antiquitatem, id à nobilitate illa spontè conferebatur. Idem propémodum studium ab
Vrbano patruo meo erat mihi quodammodo hæreditarium, qui cùm magnam orbis partem per
errasset, multorumq́ nosset hominum mores, de peregrinationibus suis, Aegyptijs, Arabicis,
Palæstinis, semper habebat noui aliquid, quod scitu dignum & vtile comunicaret mecum. Quo-
tidie igitur cùm simul esse dabatur, Agnellus aliquid habebat, quod super numismatis alicuius
gestaminibus aut titulis disputaret. Ego si quid diceret quod ad Aegyptiaca faceret hierogly-
phica, in eo summo opere delectabar. Quodã verò die tuus hic Patruus imagunculã quandam ex
orichalco protulit, cuius gestus erat, vt corpore reliquo decumbente, caput manu dextera sustine-
ret. cubito ad basim appresso: manu altera aquam ex tribus vrnis vna tantùm ansa coniunctis
effunderet: ad hæc pueruli minutissimi operis numero sexdecim circumfusi, pueriliter hac & il- E
lac per vniuersum corpus lusitare videbantur. Super hoc Agnellus, qui argumẽtum huiusmodi
haudquaquam temerè factum arbitrabatur, quid hoc sibi vellet curiosissimè percontabatur. Re-
spondi ego, imagunculam esse Nilum amnem: tris vrnas, causas itidem tres incrementi: puerulos
XVI, totidem cubitos, quibus cresceret ad fertilitatem. Vix hæc summatim dixeram, & horum
omnium rationem reddere parabam, cùm affuit tabellarius à Gallijs, quo cum literis ad Lasca-
rin ingresso, Agnellus quoq; accersitus est euestigiò. Ego eo digresso domum redij, ac triduo pòst
Patauium à Patruo missus, vbi Leonicum audirem: neq; ex eo amplius Agnellum videndi fa-
cultas fuit, qui Principum negocijs addictus, statim ipse quoq; aliò migrauit. Tantùm id, nõ mul-
tò pòst tempore, eum diem suum obijsse renunciatum est. Postea verò quàm calamitosissimis to-
tius Venetiæ temporibus Romam me recepi, vbi locupletior mihi copia facta est huiusmodi rerũ,
quas alibi difficulter inueniebam: ibi verò tum publicè tum priuatim toto calatho suggerebãtur,
incubui alacrius in idem studium, quo me semper oblectauerã, & ἱερογλυφικῶν *plura ad ami-*
cos Commentaria conscripsi: cumq; in Roma media vidissem effodi marmoreum Nili Colossum
cũ XVI illis puerulis circùm lasciuientibus, de quibus in imaguncula Patrui tui meminimus,
subijt statim Agnelli memoria, præq; hominis mihi suauissimi desiderio lachrymas cohibere nõ
potui, quòd ereptam mihi videbam occasionem, ne huiusmodi rerum Commentarium ei dedica- F
re possem, qui si fuisset in humanis, nihil illi optatius accidere potuisset, neq; ego quicquam liben-
tius fecissem. Venit autem in mentem mihi, posse me saltem renouare memoriam eius, quem vni-
cè adhuc colerem, si rem omnem ad te conuerterem, qui nepos eius esses, in quo præsertim nõ alie-
nam ab ipsius Patrui genio vigere mentem animaduertissem, viderem q́ si memoriam eius apud
te suscitarem, id iucundum mihi, tibi verò gratissimum fore, cùm hoc à me deposcere viderentur
integritas humanitasq; tua dubio procul singularis, & reliquæ virtutes tuæ, quibus apud omnes
clarus es & insignis, et quarum ergò coluerim ego te semper, & obseruarim. Habe igitur & anti-
quæ amicitiæ meæ cum Patruo tuo monumentum, & meæ erga te obseruan-
tiæ signum, vt ipsemet spero confiteberis, mani-
festum.

DE TRI-

DE TRIBVS VRNIS.

Luuiorũ ſanè fontiumq́ſimulacra cum vrnis dedicari ſolita, magis apertum & obuiũ vnicuiq́ eſt, quàm vlla indigeat interpretatione. Cur verò Nilus cum tribus vrnis figurari ſoleat, non ocioſe quærendum eſt. Nam Ægyptij illi ſacerdotes cùm incrementum Nili tribus præcipuè de cauſis fieri putarent, reliquis aliorũ opinionibus abiectis, quæ propémodum eſſent innumerabiles, quò ſententiã ipſi ſuam perpetuis teſtarentur monumentis, tris vrnas Nilo attribuerũt, cùm reliquis fluminibus ſingulæ ſingulis adhiberentur: vt illud apud Maronem,

Cælataq́ amnem fundens pater Inachus vrna.

Harũ verò trium cauſarũ primã illam aſſerebãt, quòd tellus ipſa Ægyptia aquã ex ſe ipſa progigneret, vberrimeq́ proferret, ſui ipſa humoris altrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontẽ phialam appellarit, quaſi ipſa intra ſe cõtineret eam aquę vim, neq́ aliunde mutuaretur. Eſt tamen eodem vocabulo in Nilo locus à figura ſic appellatus, quod nihil facit ad Timæi phialam. Phidias inter ſcul
B ptores celeberrimus, vel ipſe rerum peritus, vel ab ijs qui ætate illa peritiſsimi erant admonitus, cùm Victoriæ ſignũ in Marathone ſub Nemeſeos velamento confingeret, in dextera eius ſtatuę phialam exculpſit, in qua Æthiopes cęlati videbantur, propter Oceanũ, qui Nemeſeos pater habitus eſt: & Nilum Oceanũ vocari multa veterum dictata monuerunt. Quòd verò gignat Ægyptus aquas, ex eo, aiebant ipſi, facilè conijci poſſe, quòd in quouis alio climate fluuiorũ exundationes circa hyemem plurimũ accidũt, nunc imbribus coactis, nunc niuibus liquefactis: ſola verò terra Ægyptiaca in medio terrę habitabilis conſtituta, quẽadmodum in oculo pupilla, peculiari quodam aquarum profluuio ęſtatem mediam irrigat. Alteram Oceano cauſam adſcripſere, à quo aquam in Ægyptum exundare incrementi tempore fama eſt, quę quidem præcipua fuit Euthymenis opinio, Ægyptiorumq́ in primis ſacerdotum, vt Diodorus atteſtatur, qui rei fidem non aliam faciunt, niſi quòd ſatis ſit eorũ autoritas, vt ſibi fides adhibeat̃, qui rerum ſcientiam per manus à parentibus traditam, longa annorũ ſerie obtinerent. Iuniorum inde diligentia exploratum eſt, Nilum ab Oceano ex Atlante
C monte primùm emanare, ibiq́ Dyrin appellari: Heptabolum inde lacũ ſtagnare, inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloëm paludem efficere, inde Aſtaſobam & Aſtaboram flumina, donec ad cataractã perueniẽs erumpat, ac per Ægypti campos diffluens, Nili demùm cognomentũ accipiat. Tertiã cauſam imbrium eſſe dicunt, qui auſtralibus in Ægypti regionibus, Eteſijs nubila, vt ait etiam Democritus, illò ferentibus ex orbe reliquo, eo maximè effunduntur tempore, quo Fertilis æſtiua Nilus abundat aqua. Atq́ vti tradit Eudoxus, Ægyptij ſacerdotes imbres eos ibi fieri ob antiperiſtaſin arbitrantur: cùm enim æſtus nobis eſt qui viciniora Cancro loca incolimus, tunc hyems ijs qui Capricorno propinquiora habitãt. Addit ad hæc Thales, mare in ora agi vltro, Eteſiarum ex aduerſo fluminis flantium repercuſſu, de quibus ita Lucretius:

Aut quia ſunt æſtate Aquilones oſtia contra
Anni tempore eo, quo Eteſiæ eſſe feruntur,
Et contra fluuium flantes remorantur, & vndas
Cogentes rurſus replent, coguntq́ manere.

Nam dubio procul hæc aduerso flabra feruntur
Flumine, quæ gelidis ab stellis axis aguntur. D

Incipit verò crescere Luna noua, quæcunque post Solstitium est, sensim modiceque, Sole Cancrum transeunte: abundantissimè autem dum in Leone progreditur: mox residet in Virgine ijsdem quibus accreuit modis. Quanta verò feracitate vniuersam Ægyptum beet alluuione fœcunda, multi prodidêre: vnde eum Poëtæ modò fertilem, modò pinguem, modò potu fœtiferum dicunt, quòd animalia, quę ex eo bibunt, & pinguiora, & obesiora fieri compertum est: quare suum illum Apim tanta cura cultuque nutritum, ex Nilo bibere quam religiosissimè vetuerunt: siquidem & macilentiam & gracilitatem omni pondere vacuam, diuinitati propiorem arbitrantur, vt Plutarchus asseuerat. Quinetiam sacerdotes eadem causa plurimo vti ieiunio & abstinentia consuesse, Porphyrius attestatur, vt eorum copia liberati, eorumque pondere leuati, quæ intromittuntur in corpus, animi oculus à fumo fluctuque corporeo foras emicaret, neque commemoratione, neque demonstratione iam indigeret, sui compos, vique pollens sua, ob naturalem sui solertiam otij nesciam.

AGRICVLTVRA. E

VEteres autem legimus agriculturam hieroglyphicè per Nili simulacrum indicasse. Cuiusmodi verò eius esset effigies, lepida descriptione Philostratus indicauit, Lasciuire enim eum cubitulis ait circunludentibus: huic enim sese ab vndis attollenti, magnitudinis quippe istiusmodi pueri ridibundo adblandiuntur occursu, sexdecim numero, quot itidem cubitis ad fertilitatem facit exundatio: infantilisque ætas ea crescendi est hieroglyphicum. Circumsistunt verò Nilum huiusmodi pueri propémodum garrientes, quorum alij humeris insident, alij de cruribus pendent implicati, in vlnis alij cubitant, lusitant circa pectus alij: ipse verò pater flores suaueolentesque herbas de sinu depromit, & in eos spargit: ex ijs alij coronas contexunt, alij sese illis obuoluunt, stratique per flores somnum captant: sistra quatiunt alij, alij subijcientes alteri cuipiam humeros, scalarum vicem officiose subministrant, alterique alteris catena veluti iuncta sustollunt: neque absunt qui plausum sonitumque ab aquis excitent, applosis manibus. Crocodili verò & fluuiales equi procul hinc summoti, imo se condunt fluuio, ne puerulos perterrefaciant, & numinis sui lusum interturbent. Hanc speciem Philostratus, & agriculturæ fœcunditatem, & rei nauticæ lucrum, & communicatam longinquis regionibus & prouincijs opulentiam significare testatur. Sexdecim verò ponuntur cubiti, quia si infrà XV, subsederit auctus, bona Ægypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad serendum inutilis. Si supra sexdecim attollatur, quanto altius inturgescit, eo magis fames expectatur: quia diutius aquis immorantibus, serendi præterit tempus, neque sata possunt ad frugem maturitatémue peruenire. Auctu demùm intra XV & XVI consistente, omnia ex voto succedunt, seminibus latè iactis, & opportuno tempore maturatis. F

NILVS.

ILlud etiam adnotatu dignum, quòd simulacra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri solita, vt vndarum nitorem exprimerent, Nilo verò ex nigro, vt Pausanias ait, propterea quòd ex Æthiopia delabitur,

Vsque coloratis amnis deuectus ab Indis, ait Poëta.

Et ipse fluuius à nigrore Melonis olim cognomentum habuit. Vnde Catullus cum ait æquora colorare, latè enim longeque inficit mare, quia limosus est, & vnda turbidiore, quare in mare delapsus aquam nactus nitidiorem, per longa spatia

colorem

colorem seruans expatiatur. Qui tamen Nili colossus antiquus Romæ à Leone X. in Citriorum specula dicatus, ex Pario marmore factus est.

DE LVCERNA.

Sed vt reliqua prætereamus, quę plurima Nilo super dici possent, ad igniaria iam deueniamus, quæ quidem hieroglyphica multa secũ trahunt, quę tam à lumine, quàm ab ignis ipsius natura desumuntur: ea quę & qualia sint, explicare iam cura fuerit: proindeq; lucernã, fidam studiorum vigiliarumq; nostrarum comitem, seligamus.

VITA ANIMVS'QVE.

PRimum quidem lucernę significatum est, vt pro vita figuretur, cui oleum ad luminis viuacitatẽ infusum, vitalem eum humorem ostendit, quo pascitur calor, vt corpus viuificet: quo deficiẽte, & calorẽ simul & corpus extingui necesse est. Inde apud Euripidem plerisq; fabulis vitam relicturi dicũt, χαῖρε φίλον φῶς. Quam opinionẽ Plutarchus sequitur, dum lucernã corpori, animæ quippe rece-
B ptaculo, similem dicit, lumen verò animo. Nam & sacerdotes in captandis augurijs lumine minimè cooperto clauso'ue ideo vti soliti, summaq; aëris tranquillitate frui, quòd animũ, qui certi aliquid conijcere velit, tranquillũ ab omni ventorum turbine, hoc est, ab impuris affectibus liberũ esse deceat, ne veluti aues aërię transuersæ plerunq; vi ventorũ aguntur, ita internæ mundi nostri aues, quippe mentis agitatio solertiaq;, & huiusmodi pleraq;, errore perplexo disturbentur.

ANIMAM SPONTE NON EXTVRBANDAM.

HInc illa apud veteres super igne religio, vt eum porrò extinguere nefas esset, quem potius per sese languentẽ deficere sinebãt. Tale quid in nobis, veluti per hieroglyphicum indicantes, ne vi animã exturbaremus, nobismetipsis mortem cõsciscentes: animam enim, inquit Plato, nobis custodię creditã tandiu obseruare debemus, quoad à Principe repetatur, ne si fractis ergastulis, perfossisq; carceribus effugerimus, diuinas leges quotquot sunt in nos, nullo relicto defensioni loco, conuertamus.

LIBERORVM PROPAGATIO.

LOngè verò apertius sexto de Legibus animã lumini cõparauit, vbi ciues ait oportere liberis generandis atq; educandis operã dare, vt vitam quã ipsi à maioribus accepissent, vicissim quasi tædas ardentes posteris tradãt. Hunc secutus Lucretius, vbi de animantib. agit quę successione propagant, vita per vices alijs in alia transfusa, huiusmodi hieroglyphico rem oculis subijcere visus est:

Et quasi cursores vitai lampada tradant.

De ludo verò lampadum, quem dicunt à Prometheo institutũ, legendum apud interpretes Aristophanis, Ranis: apud Platonẽ lib. primo de Repub. apud Pausaniam, Atticis: apud Herodotum, Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium.

HOMO.

EOdem argumento Hercules humanas victimas in lumina totidem Saturnalitijs sacris cõmutauit, impietate oraculi per hunc modum perhumaniter emendata: nam Pelasgos tradit Varro post longos errores peruenisse in Italiam, ibiq; ex oraculi Dodonęi monitis decumatos homines Diti atq; Saturno sacrificasse. Oraculum fuit, vt L. Manius se vidisse dicit super tripode quodam in tẽplo Iouis priscis characteribus,

ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΣ ΑΪΔΕΙ ΚΑΙ ΤΩΙ ΠΑΤΡΙ ΠΕΜΠΕΤΕ ΦΩΤΑ. q̃d ita Latinum fiet:

Plutoni capita, ast hominem sacra mittite patri. D

Sed enim Hercules ex Hispania rediens, rei non sacræ, sed execrabilis immanitate offensus, cùm deos hos lumina, non homines sibi deposcere docuisset, quòd φῶς cõmune vtriq; nomẽ, & lumen & hominẽ significaret, oraculumq; ita interpretandum,

Plutoni capita, at genitori lumina dentur.

obtinuit vt Diti oscilla, & Saturno lampades dedicarentur: atq; ita Saturnalia instituta, in quibus præter sigillaria mos fuit cereos etiam mitsitare. Sanè humanas hostias Saturno immolare multarũ gentium mos fuit, sed immanius apud nullas, quàm apud Carthaginenses, qui, vt Diodorus tradit, præstantiores ex filijs suis sacrificare consuerant. Cæterùm cùm aliquando exuta feritate humanitatem demum induissent, aliorum filios aut clàm surreptos, aut emptos, pro suis educare, sacrificioq; supponere cœperũt. Euenit verò vt ab Agathocle Siciliæ tyranno post Alexãdri Magni interitum grauissima obsidione premerentur, atq; vti mos est in calamitatibus, aut ad Deos, aut ad pietatẽ, nõnunquã etiam ad superstitionẽ confugere, suspicari cœperũt Saturnũ iratũ, quòd honore sacrificij, quod fuisset à patribus institutũ, fraudaretur, tot in eos clades immisisse: cumq; E res palàm facta esset, multiq; inuenti essent, qui pro nobilibus & ingenuis sacrificabantur, antiquũ ritum instaurandũ censuerũt, quoq; deos placarẽt, ducentos ex nobilissimis adolescentibus publicè sacrificarunt: quãuis, vt in Porco scripsimus, apud Diodorum & aliquot alios variat hic sacrificatorũ numerus adusq; CCC. Sed hoc parui refert, historia reliqua cõcorde. Plutarchus lib. de Superstitione, vbi de huiusmodi religione meminit, eos ait qui sine liberis forẽt, pueros à pauperibus in hunc vsum emptitasse. Id genus sacrificij tangit Plautus, cùm dicit: Faxo vt bubulis corijs onustus sis Saturni hostia. Q. Curtius id à Tyrijs vsq; ad vrbis excidium seruatũ tradit. D. Augustinus iuuenes Saturno sacrificari etiam apud Gallos morem fuisse dicit. Carthaginenses tamen Gelon Siciliæ tyrãnus legibus adscribere coëgit, vt ab infanticidio desisterẽt, cùm eos apud Himeram debellasset. autor Plutarchus Apophthegmatis. quodq; alij tradidere, immanẽ hunc morẽ Cambyses rex Persarũ abolere aggressus, mox & Alexander Macedo, nihil quicquam profecerunt, sed Hadrianus demùm sustulit.

VITA DIVINA.

AT Vestalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanæ virgines nutriebant, sublimiorẽ diuinioremq; vitam præ se ferre videbatur: hunc itaq; & custodia, & nutrimento adiuuabant, quòd superioris illius vitæ symbolum æternum videretur. Atq; inter portenta, vt & Dionysius & alij referunt, Vrbis perituræ præsagium habebatur, si casu aliquo accidisset eum extingui. Hinc Camillus ad Quirites ait: Quid de æternis Vestæ ignibus, signoq; quod Imperij pignus custodia eius templi tenetur, loquar? & Maro:

Aeternumq; adytis effert penetralibus ignem.

Cernere est nonnunquam lucernam in basi alicuius simulacri, id æternitatem significare, nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

OBtinebat sanè primas ignis inter insignia augustalia, vt ex Herodiano cõijci potest, ita in Cõmodo scribente, quòd consilium suum ad Marciam retulit, vnam è suis concubinis, cui scilicet plurimùm deferebat, ac propè vxoris eam loco habebat, sic vt præter ignem omnes honores illi velut Augustæ tribuerentur. Extant quædã Theodosianæ militiæ, & eorum qui Theodosiũ aliquot antè

annis

annis præcesserunt, monumenta, prouinciarumque, & præfectorum, & ordinũ, & manipulorum omnium, qui tunc Romano Imperatori parebãt, quodam veluti rationario nomina & insignia descripta. In his videas præfectorum abacos passim cum candelabris superimpositis figuratos: in plerisque etiam ara est in magni proceríque tripodis speciem ex ære fabrefacta: quod nimirum ad huiusmodi dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

IN diuinis literis sæpe inuenias disciplinarum professores, mysteriorumque interpretes, morumque moderatores, per lucernam intelligi, quam Assertor noster hieroglyphicè monet super candelabrum statuendam, vt domesticis omnibus illucescat, discussisque tenebris ad obeunda munera cuique sua lumen subministret. Addit & alibi, nõ occultãdam esse lucem hanc, sed in frequenti quouis hominũ cœtu proferendã. Quicunque igitur lucem de se daturus est, debet prius omniũ vitiorũ sordes perpurgare: neque enim vnquã clarũ præstabit lumen fæculenta materia. Quòd si lux vertatur in tenebras, vt rectè Climace sua Scholasticus, tenebræ ipsæ, hoc est, homines ij qui sacris initiati non sunt, in quantã tenebrarum profunditatem coniecti cæcutient atque hallucinabuntur?

SPLENDOR NOMINIS.

ANtiqui omnes lumen pro homine, qui vel ingenij vel corporis viribus fretus præclara facinora edidisset, hieroglyphicè ponere consueuerũt. Vnde Maro, lumina tot cecidisse virũ dolet. Et eadẽ synepeia, Geminos terrarũ lumina Reges, vir, quẽ citare minimè pigeat, eloquentissimus Pontanus posuit. Sed nostra potius afferamus. Paraui lucernã Christo meo, legas psalmo CXXXII, ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc est, splendorem nominis, præclaramque famam, & victuram in illustri luce posteritatis suæ celebritatem. Alij tamen per lucernam Euangeliũ intelligunt, alij Io. Baptistam, qui etiam lucerna ardens dictus est. Lucernę quippe erant & alij Prophetæ, sed illunes propemodũ, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifestissima declaratione Christum ipsum intento digito cõmonstrauit. Eucherius plerũque bona opera per lucernam in diuinis literis accipi tradit: vnde dictum sit Euangelio: Sic luceat lumen vestrum, vt videant bona opera vestra.

MORTES DVÆ.

CVm verò in hominibus duæ sint occumbendi rationes, vna quæ vi fit, altera quæ natura ipsa contingit: extinctum identidem ignem vi, violentam mortem significare dicebant, cùm scilicet quis, vti superius dicebamus, manus sibimet inferret. Quantum verò pertinet ad mortis rationem quæ natura fieret, esse huius simulacrũ volebant ignem, quem ita spontè deficere permisissent: cautum enim erat lege, ne cui prorsus ignẽ extinguere liceret: neque quidem alimenta adijciebant, ne frustra nutriretur: extinctum porrò nulli ex mulieribus licebat intueri. Sed qui veterum instituta eludunt, non alia de causa cultum apud Romanos ignem asserũt, quàm apud Ægyptios vel Canis, vel Crocodilus, vel Lupus enutriretur.

PIETAS.

PLerisque verò monumentis ignis est pietatis hieroglyphicum. Quòd si inferiora hæc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, cùm lumine polleat, & illustret omnia, ac perinde genios ac Deum ipsum nobis repręsentare videatur. Adde quod nihil aliud viuẽ-

ti magis congruit animali, animal & ipse à nonnullis existimatus, non ea tãtùm causa quod vt animalia cætera nutriatur, imò etiam omniuorus sit & insatiabilis, sed quòd etiam sensu pollere videatur, quod tunc præcipuè cùm extinguitur apparet, quippe qui veluti principij vitalis expers minimè sit, inclamat, excandescit, vlcisci studet, reluctabundusq; resistit, veluti reliqua faciunt animantia, quę violenta morte perimuntur.

PERDITIO.

IGnem alioqui belluam animatam esse Ægyptij ferebant, quæ quidem omnia absumeret, omnia depasceretur. Hinc apud aliquos videas ignem symbolum esse perditionis, cùm ita omnia cõsumat. Animal verò esse indicio est, mori eum deficiente pabulo: quare, vt alibi dictũ, cadauera apud illos cremare nefas, vtpote quæ ita belluis deuoranda tradi viderentur: ideoq; in ignominiam combustum Amasios cadauer à Cambyse.

BELLVM.

VSitatissimum etiam est ignem pro bellorum significato ponere. Hinc Hieremias ollam succensam videt ad Aquilonem, vnde scilicet tot in vniuersum terrarũ orbem bellorũ essent incendia motibus assiduis effundenda. Hinc tanti incendia belli, legas apud Maronem: &, Italiam ardere bello, apud Ciceronem. Hecuba verò face prægnãs, ignes enixa iugales est, in futuri belli, quo patria caperetur concremareturq;, significatum. Aruspices enim ignem in huiusmodi sæpe portentum accepêre. Cuius non ignarus disciplinę Virgilius, de Lauinia, cuius causa bellum adeò funestum excitandum erat, ita cecinit:

Præterea castis adolet dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adstat Lauinia virgo,
Visa (nefas) longis comprendere crinibus ignem,
Atq; omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regalesq; accensa comas, accensa coronam
Insignem gemmis, tum fumida lumine fuluo
Inuolui, ac totis Vulcanum spargere tectis,
Id verò horrendum, ac visu mirabile ferri:
Nanq; fore illustrem fama, fatisq; canebant
Ipsam, sed populo magnum portendere bellum.

SIGNA MILITARIA.

APud Romanos inter alia militaria signa nonnunquam & flammulas ruffas inuenio gestari solitas: fuisseq; flammã prosperi euentus signũ vbiq; legas: veluti pugna quã Romani cum Sabinis ad Heretũ commisere, vbi ferũt militares Romanorũ hastas ad altam noctẽ pertinaciter ardere visas, nec, cùm omnia cõsumat flamma, ex ijs quicquã esse detritũ: quo facti audentiores, veluti Deorum aliquis victoriam pollicitus esset, vbi primùm illuxit in Sabinos illati, qui multitudine on gè præstabant, insigni eos victoria profligarunt.

VMBRÆ.

HInc etiam superstitibus animis vmbrarum nomen, quia fumus adhuc vel torri, vel carbonibus pertinaciter inhærescens, diutiùs vaporat, nutrimento adhuc residuo. Vulgò enim creditur eorum diutiùs errare animas, qui ante diem violenter o c cubuerint. Quare ita Dido Maroniana minitatur:

Sequar atris ig nibus absens

Et

Et cùm frigida mors animæ seduxerit artus,
Omnibus vmbra locis adero.

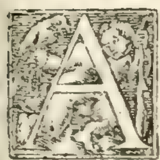
MVLIERIS AMOR.

APud Onirocritas legere est lucernam ardentem esse mulieris signũ, quæ sit amore capta, propterea quòd leuis, inconstans, & infirmus admodũ sit earum amor, qui lucernæ instar, minimi flatus impulsu extingui potest.

LVCVBRATIO.

VVlgatissimum verò est lucernã pro lucubrationibus ponere: vnde Demosthenis illæ, ac Aristophanis Grammatici, & Cleanthis lucernæ celebratissimæ, atq; illa Epicteti tam frequenter à nostris & à Græcis autoribus decantata, vt nulla apud omnes celebrior, nulla preciosior habeatur. Sanè quidem à Pythea obiectum Demostheni, quòd eius enthymemata lucernam olerẽt, quippe quòd is nihil ex tẽpore diceret, sed meditatione & vigiliis singula elucubraret: neq; segnis in respondendo Demosthenes, qui non eodem precio sibi & illi cõstare lucernam subiecerit, nocturna scilicet illi conuiuia exprobrans, quibus ille plus indulgeret, quàm Demosthenes studio. Æschines quoq; nimiam hanc hominis diligentiam incessens, λογογράφους eum appellat, siue quòd semper, vti dictum, ex scripto diceret: siue quòd, vt nonnulli aiunt, in vtriusq; partis fauorẽ aliquando scriptitarit. Vnde iocus ille apud Aristoph. Erine, de lucernarũ fabro, & quòd omnia iam consilia sint ad lucernã consultaturi. Sed vt ad lucernam redeamus, Plato cùm summi boni quà poterat cognitionem peruestigaret, id minimè explicare posse contendit, sed ex diutino contubernio, tãquam ex igne statim prosiliente, succẽsum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platonem magnus dixerat Propheta: Lucerna pedibus meis lex tua, & lumẽ semitis meis. Et: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Et: In lumine tuo videbimus lumen. Hinc illa Esaiæ celebris adhortatio: Illuminare, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & pleraq; huiusmodi de aduentu Iesu, qui verum & vnicum est lumen. Passim verò apud hos ignis fidi symbolũ est, lucerna scientiæ, quas in manibus habendas diuina institutione commonemur. Et Psalmo XVIII, illuminandam à Deo lucernam prædicitur, vbi nonnulli interpretes per lucernam intellectum, per tenebras corpus exponũt. Cedunt verò tenebræ, vbi verè scientiæ lumen effulserit. Quòd verò pro lucubratione lucerna accipiatur, in causa sunt nocturnæ vigiliæ, quæ meditationi maximè cõmodæ sunt, & ad excogitandum propter silentium aptissimæ. Vnde illud, plus olei, quàm vini quosdam absumpsisse. qua de causa poëtæ noctẽ εὐφρόνην, à meditationis promptitudine vocitant. Epicharmi dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: & vt semel dicam, nihil ad studia nocte cõmodius. Quare non incongruum lucubrationis symbolum est lucerna, cùm præcipuè frequens Ægyptiorum mos fuerit, per instrumenta sæpius eorum vsum significare.

DE FACIBVS.

Ddemus lucernę faces, vtpote quę in eundem cum lucerna veniant vsum: nam & Cicero aliquid se ad ligneum lychnũ non sine delectatione scripsisse profitetur.

AMOR.

AEgyptii sacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, sub hoc tamen nomine mare ipsum accipientes, per ignem amorem exprimi voluerũt, ideóq;

faces paſsim Cupidini dedicarũt: notum enim illud de amore captis, vri eos intimis medullis. Et apud Maronem: Regina cæco carpitur igni. Alibi: Eſt mollis flamma medullas. Atq; eadem Vritur infelix Dido: ardet amans Dido. Cyrus apud Xenophontem, ignem ait vrere homines, qui eum tangant: amorem verò non præſentes tãtùm, verùm etiã longè abſentes inflammare. Meritoq; Portius Licinius dixit hominem ob amorem nõ eſſe ignitum, ſed ipſum ignem, cùm ait: Quæritis ignem, ite huc: quæritis, ignis homo eſt. Vulgatum & Iſidori dictum autoris Græci de amore loquẽtis, ea de cauſa cum facibus & alis amorem pingi ſolitum, quòd nonnunquã cupiditate impatientius exurat, nonnunquam verò prę ſatietate abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiuſmodi vſum traditas arbitratur, vt eius oſtendat inſtabilitatem, dicens:

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraq; non vllis permanet aura locis.

Sed cùm amorem firmiſsimam in ſe vno tãtum poſuiſſe ſedem indicare velit, ita ſubiungit:

Sed certè pennas perdidit ille ſuas,
Euolat is noſtro quoniam de pectore nuſquam,
Aſſiduusq; meo ſanguine bella gerit.

Sed quod ad faces pertinet, Heſiodus cùm terram, aquam & aërem genitos poſuiſſet, quarto loco amorem genitum ſubiecit, per quẽ interpretes hieroglyphicè igneum elementum intelligunt.

AMOR MVTVVS.

DVæ faces vinculo conſtrictæ diuaricatæq;, nimirum indicia ſunt amoris mutui, quem Græci ἀντέρωτα dixerunt, vti ἀντίθεος πολύφημος Homerus. Pinguntur verò hæ accenſa parte ſurſum verſus erecta.

AMATORES MORTVI.

QVæ ſi pingantur inuerſæ, amatorũ funera indicant, vt in elegia, qua Tibulli mortem deflet Naſo, legere eſt:

Ecce puer Veneris fert euerſamq; pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce faces.

Sed rem Ægyptiacã, qua ratione quis euaſiſſe de amoris ergaſtulis indicare poſſit, in Erycinæ Veneris templo ſculptã idem admonuit, II de Amoris remedio:

Eſt prope Collinam templum venerabile portam,
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic lethæus amor qui pectora ſanat,
Inq; ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poſcunt,
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.

Erycinæ verò Veneris tẽplum nõ tantũ loco hoc ad Erycis filij memoriã reſpicere videt̃, quàm verũ tacitè innuit Gręci nominis ſignificatũ, hoc eſt, aſſertricis, quippe ab ἐρύκω τὸ ἐρύομαι, aſſero, libero, defendo: vnde ἔρυμα, munitio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epitheton celſus, q; æditiorib. locis arces olim fieri ſolitæ.

NVPTIÆ.

ERat & nuptiarũ index fax illa, quam prætextatus puer apud Romanos patrimus

A trimus matrimusq́ præferebat, duobus alijs eiusdẽ ordinis & cõditionis nuptã deducentibus. Noctu autem, prima aut secunda hora ducere mos erat, ominis causa, quòd ita optima ac fecundißima euentura sibi proponebãt: quod nõnulli tradunt in honorẽ Cereris institutum. In hoc autem sacro ea superstitio accesserat, vt fax ea ab vtriusq́ amicis raperetur, perfuncto munere, quòd ea incesserat religio, ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte poneret, aut vir in sepulchro comburendam curaret, siquidem vtroq́ mors propinqua alterutrius captari, putabatur. Addemus, tametsi πάρεργον, institutum apud Romanos fuisse vt virgo, cum ad virum tradebatur, de matris gremio, aut aliqua, quæ proxima necessitudine esset, rapi simularet, eo scilicet omine, quòd ea res feliciter Romulo cessisset. Hinc illa apud Catullum:

Hespere qui cælo lucet crudelior ignis,
Qui natam poßis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardenti castam donare puellam,
B *Quid faciunt hostes capta crudelius vrbe?*

Sed vt ad facẽ reuertamur, apud Græcos ad id ministerij ancillæ adhibebantur, vti cernere est in Herculis Scuto apud Hesiodũ: opus enim id antiqui illius esse Apollonius & Stesichorus agnoscunt. Ibi nouam nuptã plaustro vectã videas:

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε χερσὶν ἐνὶ δμώων.
Ardentes latè spargebant lumina tedæ, Quas manibus famulæ gestabant.

Quanquã moris etiam inuenio apud eosdem Græcos fuisse, vt mater nuptiales eas faces prætenderet: vnde apud Euripidem,

ἐγὼ δὲ οὔτε σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς πρέπει μητρὶ μακαρείᾳ.
At qui nec ignis prætuli lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptijs leges monent Decere matrem.

Æneas apud Virgilium cùm se maritali coniugio deuinctum abnegaret, ait:

Nec coniugis vnquam prætendi tedas.

CERES.

EST etiã Cereris gestamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quã aiunt C ab ea incensam in Ætna, cùm filiam perquirere instituisset.

ILITHYIA.

QVin etiam Ilithyiæ hieroglyphicũ est, cum face in vna manu, altera passa & exporrecta, à capite ad pedes tenuißimo panno contectum, prout apud Aeginenses fuisse Pausanias meminit. Fax verò illa, vel partum, ob dolorẽ, ignis violentiæ aßimilari ostendit, vel lucis illius quam nascentes indipiscimur, indicium est. Exporrecta discapedinataq́ manus eo significato ponitur, quòd solui grauidam partu dicimus. Amictus per se patet.

DE TVRIBVLO ET PHIALA.

QVoniam verò multa super Vrna prius & Phiala dicta fuerunt, contrariaq́ his addita Lucerna, & Faces, consentaneũ est visum, vt quid vtrunq́ simul iunctum significet, videamus. Proposita autem sunt pro hieroglyphico Turibulum & Phiala.

DISCORDIA.

SVnt enim qui turibulum, aut aliquod aliud vas igniarũ cum aquario pictũ,

vnde scilicet ignem & aquam inesse perspiceretur, quippe si ex vno ignis promi D
caret, in altero aqua desideret, discordię signum esse tradant, quòd ea naturę sint maximè contrariæ. Vnde ignem aquæ permiscere dictum de ijs, qui se ea præstituros pollicentur, quæ fieri nequaquam possint.

PVRITAS.

Sed enim Ægyptij sacerdotes per ignem & aquam, quippe turibulum & phialam, labes maculásue detersas elutasq; optimè significari volebant: quinetiã ignorationẽ hallucinationẽq; doctrinæ ope summotã, vbi præsertim ita illæ offecerẽt, ne quis discernere aut internoscere potis esset, vbi veritas latitaret, quòd per huiusmodi elemẽta rerũ omniũ defæcatio peragatur, ac puritate suę restituatur, vt qualis sit appareat: aqua enim maculas eluit: quę verò aqua efficere nõ potest, ignis exequit̃. Hinc illa apud veteres aliarũ quoq; gentiũ appellata suffitio, quotiens qui funus prosecuti fuerãt, quòd polluti haberent̃, ignẽ aqua sparsi superingredi consuerũt, purgationẽ scilicet hinc fieri persuasum habentes, & quauis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quæ super cœlos sunt, purificatorias virtutes, vt ait Ambrosius, interpretati sunt. Aquas verò super orbes ætheris esse, idem die secũda validissimè contẽdit. E Doctè autẽ Catullus, cùm in aqua puritatẽ hanc intelligeret, dixit: Aut quilibet qui puriter lauit dentes; hoc est, aqua sola lauit, vnã eam allutionibus aptã nõ ignarus, humores verò reliquos aut inficere, aut medicamentũ esse. Ignis autẽ, vt nostri veteres tradidêre, purgat, aqua expiat, lustratq;. Hinc ille Plautinus iocus Aulularia:

Quid impurate, quanquam Volcano studes,
Cœnæ' ne causa, aut mercedis gratia
Nos nostras ædes postulas comburere?

Et apud Lycophronẽ legas Thetim indignatã, se deam mortali Peleo in matrimonium collocatã, filios quotquot oriebantur in ignem exurendos conijcere solitã, quòd ita rebatur mortalitatẽ exuri, & quod immortale esset perpurgatũ conseruari, veluti aurũ ære cõfusum ignis ope purgatur, posteaquàm quicquid admixtum erat æris, in fumum & scoriam verterit. Atq; ita sex iam filios absumpserat, donec ad Achillem ventũ, quem pater superueniens ab igne exemit, Chironiq; curandum cõmendauit. Sacræ verò literæ apud nos Deum esse ignem F consumentẽ asserunt, igneosq; fluuios hunc præcedere: quin & eundẽ ipsum instar ignis omnia cõflantis incedere: in quo nimirũ nequitia intelligit̃: quę à Deo cõsumatur, cùm omnis ab eo sit purificatio, nempe vnumquodq; opus quale sit probat ignis. Referta autem est natura humana tum plumbo, quo animi nostri pergrauati ad terram inclinãt: tũ alijs impurioribus metallis, quę rubiginẽ inducunt, vel auri & argenti naturã adulterant, vt ait Adamantius: quare diuino illo igne opus est, vt quę vndequaq; immixta est animi nequitia deleatur. In quã sententiam peccanti populo dictum in sacris literis: Habes carbones ignis, quibus insideas, hi erunt tibi in auxiliũ. Sed nusquã apertius q̃ in Esaię visione purgatio hęc ostendit̃, vbi vnus de Seraphin à Deo mittit̃, qui pruna de altari incenso forcipe apprehensa, Esaię labra tetigit dicẽs: Ecce abstuli iniquitates tuas, & peccata tua circũpurgaui: labia enim immũda se habere profatus erat, & in medio populi labia immunda habentis habitare. Transfert̃ nimirũ ignis ad turibulũ, per quod in diuinis literis linguam Dominicã intelligunt: lingua verò ignis, in quo spiritus. Vnde Dauid: Carbones succẽsi sunt à Deo, qui scilicet nos calefaciant

ad

A ad pietatem, impellantq; mentis nostræ impetum ad doctrinā Dei, vt oratio nostra in conspectu eius tanquā thymiamatis odor ascendat. Aromata enim super ignem imposita, hieroglyphicè orationem spiritalis doctrinæ significant, vt traditum à Theologis ostendit Hierosolymitanus Hesychius. Præcipuè verò thus gratiarum actiones & oblationē significat, non solùm quia dicatū est Deo, sed quia, vt Medici dicunt, multas oculorū sanat ęgritudines. Quòd vero thus, idq; lucidissimū, super XII propositionis panibus XXIIII Leuitici poni iubetur, LXX. Sal reddiderunt, quod Apostolorū doctrinā significaret: illi enim sal terræ. Hebraica tamen lectio Lebone habet, hoc est, thus. In ijsdem diuinis literis mētio fit de carbonibus desolatorijs: eos esse dicit Eucherius, qui peccata dissoluunt: huiusmodiq; fuisse illū, qui ad labia Esaiæ prophetæ appressus est, vt quæ is cōtraxerat vitia, perpurgaret. Ponūtur etiā pro igne charitatis, aut exemplorum, aut pœnitentiæ. quanquā de carbonibus his aliter in Iunipero traditū. Facit ad hunc locū id etiā quod apud Ezechielem legimus, Deū vti corpus visum, à cuius lumbis vsq; ad pedes membra omnia igne conflagrabant, à lumbis verò
B vsq; ad caput electri species erat, quo nihil magis est hieroglyphicū. Nimirū indicat hoc, renes lumbosq;, & quæ partes ad terrā tendunt, exurendas esse illecebras quippe, nequitiam, & voluptarios affectus omnes perpurgandos: ita enim quæ à renibus supernè existunt, supraq; mollitudinis & nequitię opera attolluntur, in purissimam electri materiam euadere: electrum enim auro preciosius esse contendunt. Si nostrū igitur corpus, Dei corpus esse volumus, vitia eius igne perceremus, eo quippe quē Deus immittit, vt ita sordibus exuti, loti, perpurgatiq;, electri speciem, per ea quæ ad sapientiam pertinent exhibeamus.

VESTA.

DVplex verò apud veteres erat ignis consideratio, quippe qui materialem hunc nostrū longè diuersum à superiore illo dictitabant. Eum sanè in sublimi positum, Volcanum appellantes, quasi Volicanū dicere voluissent. Vestam verò aiebant domesticū hunc nostrū esse, vt alibi dictū, autore Varrone: quamuis Ægyptij translucidum & purum illum ignem Palladem esse volebant, hunc verò qui materiæ applicitus est, Vulcanum intelligebant. Sed huius argumenti consideratio examinatur in Vulture locupletius. Quantum autem pertinet ad
C Vestam, simulacrū eius strongilari figura, obrotunda quidem, & in acutū prominente, quæ circa medios humeros resideret, cuiusmodi est coagmentatę figura terræ. Eadē & sedentis habitu statuebatur, & apud Græcos ἑστίαν παρὰ τὸ ἕσασθαι, τὸ ἱδρύσασθαι, quod sedes ponere significat, appellatam aiunt. Sessum verò ad diuinitatis perpetuitatem spectare, alibi cōmodius differendum est. Quòd vero περὶ τοῦ ἱδρύσασθαι dicebamus, qui vulgi dicta consectantur, ab ea tradunt ædificationis principium esse. Scriptores enim rerum affirmant artes nullas à mortalibus inuentas, priusquam ignis repertus esset, quo deprehenso, eiusq; vsu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis profecēre, cùm vnusquisq; ignis cōmoditate adiutus noui aliquid semper excogitarit, & modò hoc, modò illud opus mortalium vsui proposuerit.

NVPTIALIA, VEL PVRITAS MARITALIS.

QVod verò purificatione super dicebamus, nōnulli aiunt inde sacris nuptialibus ignem & aquā preferri solitam: nam & huiusmodi donaria nouę nuptæ apponebantur, quæ scilicet vxorē puram & castā permanere oportere docerēt. Qui verò instituti huiusmodi rationē altius rimantur, naturæ vicem hinc intel-

ligi interpretatur. Ignem ſiquidem aiunt actionis vim obtinere, & agendi elementum eſſe, aquam verò patiēdi. Hinc philoſophi non defuêre, qui rerum formas ex aqua, per admixtionem ignis, produci exiſtimarint, atq; ita auſpicatiſsimè ignis & aquæ ſacramento nuptiarū fœdera ſanciri. Apponebantur verò hęc in limine domus, quà ſponſus & ſponſa intraturi eſſent, vt ea oblata ſpecies, memores eos redderet quorſum eſſent huiuſmodi ſacris initiati. D

Æ R V M N Æ.

SEdenim Græcus poëta quidam acerbè nimium rem huiuſmodi interpretatus eſt, cùm dixit:

Θάλασσα, καὶ πῦρ, καὶ γυνὴ, κακὰ τρία.

Tria quippe accidere mortalibus ærumnoſa, mare, ignem, & fœminã. Et Theologi noſtri ignē in diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus, quæ probēt hominis fortitudinē, poni dicunt: in eamq; ſententiã dictum autumãt Pſal. LXV, Igne nos examinaſti, ſicut examinaẽ argentū. quodq; ibidem eſt, Tranſiuimus per ignē & aquã, calamitates quaquauerſum ingruentes, omneq; genus ærumnarū vno impetu effuſum intelligi volunt, quaſi nihil iam atrocius, neq; miſerabilius eſſe poſsit, in vllo malorū genere, quod exantlatū non eſſet: alterū enim horū atrociſsimo cruciatu cōficit, alterū inimiciſsimo animæ mortis genere ſuffocat, quippe quę cùm ignea ſit, nihil indignius pati ſe poſſe putat, q̃ per aduerſarij ſui violentiã exturbari. Ita & illud Euãgelio: Frequēter eum & in ignē & in aquã miſit, vt eum perderet: quod pro periculoſis euentis poſitū ait Eucherius. E

N E C E S S I T A S.

SEd vt ad nuptias reuertamur, longè honeſtius Metellus, qui de vxore ducēda ſententiam interrogatus, vxorem eſſe malum haudquaquã inficiatus eſt, malum tamen id eſſe neceſſarium: igitur per ignem & aquam neceſsitatem interpretabimur, quæ ducere vxores iubet, non tantùm ob ſobolem, quæ præcipua cauſa eſt, verùm etiam vt ſit, quæ domus & familiæ totius curam ſuſcipiat, & quodam veluti gubernaculo adminiſtret ac regat.

V I T A.

VTcunq; verò ſenſerint alij, ſcimus ignē & aquã vitę prius auſpicia dediſſe, vitamq; quandiu vitales auras carpimus, conſeruare. Quis verò ignorat, ſine maritali copula breui periturū eſſe humanū genus omne, cæterorumq; animaliū ſpecies defuturas? Quare exules, qui vita cenſebanẽ indigni, aqua & igni priuabantur. Sanè poëtę cùm fingunt Saturnum amputaſſe genitalia patri Cœlo, eaq; in mare abieciſſe, indeq; natam Venerem, id ſignificare volunt, igneum ſemen admixtum cum humore, generationis fuiſſe principium.

CONIVGII COMMODA.

NOn abſurdè etiam voluptatem, & vſum, quę ſoleant ex vxoria conſuetudine, vnanimiq; concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat, per huiuſmodi ignis & aquę fercula interpretabimur, cùm nihil ferè ſit in rerum natura igne iucundius, nihil vtilius aqua, quæ ſola ex rebus omnibus, neceſsitatibus innumeris opem affert. quare aquam Pindarus optimã, Ariſtotele etiam comprobante, nuncupauit, igneum etiam ardorem auri pari elogio proſecutus.

MAIORIS LVMINIS VIOLENTIA.

ET ne lōgius à Pindaro recedamus, argumentū is pulcherrimo hieroglyphico ſubminiſtrauit, ode Olympiorū prima, vbi fulgorem ignis celebraturus inquit, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτί. non ignarus ſcilicet, ignem ſoli expoſitum

amittere

A amittere omnem ſplendoris gratiam, quæ noctu ſuam habet cōmendationem. Elegantia igitur ingenia virtutem cuiuſpiam, præſtantioris alicuius interuentu obnubilatam labefactatámue, ſignificare cùm vellent, ignem Soli expoſitū pingere cogitarunt: ſiquidem ignis ſplendor, vt palàm eſt, Soli expoſitus, vim amittit ſuam, noctu verò præualet, & vt in ſuo regno peruigeſcit. Atq; hoc eſt quod Pindarus ait, διαπρέπει νυκτί.

NVMEN.

CVm tot igitur ſint ex igne vtilitates, totq; magnarū & admirabiliū rerum ſimilitudines habeat, non immeritò à Perſis in primis, & ſacer, & æternus vocabatur, quē quacunq; rex exercitū duceret, magni numinis inſtar argenteis altaribus impoſitū præferebant. Super hoc Maximus Tyrius: Perſę diariū ignē adorant, nimirū diuinitatis ſignū, inſatiabilem, voracem. Huic cùm ſacrificāt illi alimentū præbentes his verbis vtuntur: Ede ignis domine. Neq; Perſarū tantū eſt ignem colere, vt idem Tyrius, ſed Lyciorū etiam, apud quos Olympus ignē emittit, hunc ſacrū habēt. Ferūt aūt ignis, quo Zoroaſter cōflagrauit, reliquias, B tanquā ignis diuini à cœlo delapſi, à quodā ſuſceptas, ad Perſas, vt perpetuis excubijs ſeruaretur, eſſe delatas: atq; hinc apud eos ignis cultū habuiſſe principiū. Fuit verò Zoroaſter is, vt à veterib. accepimus, Chamis filius Mezraim nomine, qui Magia per manus à patre accepta, ſigna quędam veluti ſtellarū ſcintillas de cœlo deducere, & alia huiuſmodi oſtentare ſolitus, diuinitatis ſibi nomen aſſerebat, donec fulmine tandem ictus interijt: mortalium tamen imperitia, qui tunc erant, ita raptū eum fulmine & cœlo illatū credidit, mutatoq; nomine Zoroaſtrum, quaſi viuū aſtrum appellauit, ſubſecutaq; deinde ætas omnia quæ fulmine tacta eſſent, ſacra exiſtimauit. Sanè Orpheus, à quo noctem alibi diximus luminis parentē appellatam, æthera πυρίπνοον vocat, quippe igneum ſpiraculū. Euripides aūt: Vides excelſum, qui illum infinitū ætherem & terrā vndequaq; circumplectit̄ humentibus vlnis, hunc crede Iouē, hunc arbitrare Deū. Quem ſecutus Ennius: Aſpice, inquit, hoc ſublime candēs, quē inuocāt omnes Iouem. Veteres hunc Dieſpitrem, & Lucetiū dixêre, Græci Ζῆνα à ζῶ, quod viuere eſt. Vnde Ioannes: Vita erat. Plato Cratylo δία dum vocat, trāsfert ad præpoſitionis vim, vt Ioannes idem, Per quē omnia facta ſunt. De ſplendore verò: Et erāt C facies eius ſicut Sol. vt apud Malachiā: Oriēt vobis timentibus ſol iuſtitiæ. Sed quæ plurima pertinēt ad Solis hieroglyphicum, cùm ea commodiore loco plenius dicta ſint in cœleſtium corporum commentario, breuiter hæc tacta ſufficiant. Quàm verò attonita propèmodum veneratione apud Perſas coleretur ignis, ex eo manifeſtum eſt, quòd grauiſsimus apud eos mos ſupplicandi fuit, cùm quis igne in manus accepto ſupplex interminabatur, cum ſe in aquam iniecturum, ſi voto excidiſſet: non eſſe illi fas ducebant eum reijcere, qui ſic preces allegaſſet. Sed enim vt impudentiæ nonnullorū modus imponeretur, neq; vlli violandi ignis occaſio permitteretur, lege inde ſanxerunt, vt qui eo ſupplicandi genere vſus eſſet, ſupplicio multaretur. Autor Plutarchus.

TENTAMENTVM.

FVit & apud quoſdam è noſtris populos, iuramenti atq; iudicij ſpecies ſuper ferro candenti, ſuperſtitioſe potius quàm piè per æditumos tēpli in Liuonia pręſertim obſeruata. Nam ſceleris alicuius accuſati, ad ferri candētis iudiciū vocabantur, & id ſubire nonnunquā vel inuiti cōpellebantur. Id erat eiuſmodi, vt criminis reus ferrum candens è medijs prunis exemptum, in manus caperet,

accusatoribusq; & iudicibus ostentaret, sicq; adustione nulla subsecuta illæsus D esset, absolueretur: si vim eam pati non posset, obiecti criminis ita conuictus damnaret. Purgabãt verò se prius ieiunijs, cõfessione, & Eucharistia, mox ad horrificum illud experimentum accedebant: id, quia periculosum erat, & insontes aliquando ex eo condemnabantur, præcipuè verò contra Christianæ pietatis mores erat, Deusq; tẽtari videbatur, Honorius III. fieri per grauissimum edictum vetuit, vt Decretalium lib. V, tit. XXXVI de iniurijs, cap. III habetur.

DE FVMO.

C, ne fumum etiam prætereamus, postquam super igne multa diximus, quod fumi significatum esset, iam aperiemus.

IGNIS.

ORtus à terra fumus, & in cœlum sese attollens, ignem, ait Horus, significare perhibetur. Porrò ignis Aristoteli nihil aliud est, quàm fumus incensus: & apud Homerũ totiens fumus expetitur, vnde ignem ac mox habitabilem esse regionem cõijcere detur. Eò verò hieroglyphicũ fumi tendere videtur, vt suspicionem aliquã non temerè obortam esse intelligamus. Nam cùm rumor aliquis E in vulgus emanat, dici solet, absq; igne fumum nullum oboriri. Et Petrus apud Clementem: Fieri minimè potest, inquit, vt consurgat fumus, vbi non sit ignis. Quinetiam vbi Pindarus, Nemeis, inquit, ὕδωρ καπνῷ φέρειν ἀντίως, certet aquã apposuisse fumo: fumum, ait interpres, pro igne posuit, ex sequela scilicet signum quod præcedit indicans. Et Psalmo XVII legas, fumum ascendisse in ira Dei, & euestigiò ignem exarsisse: vbi quidam aiunt interpretes, inuectũ quidem primò in dæmonis peruicacia comprimenda, mox ad vitia reliqua extirpanda aggressum. Alij fumum hoc loco initia futuræ compunctionis intelligi volunt, & ita sentit Eucherius, quod ad Ægyptiacum accedit hieroglyphicũ: quanquam & Dei cõminationes significare posse non inficiatur. Nam, vt etiam apud Plautum, flamma fumo est proxima. Quæ omnia nostri multò antè literarum monumentis mandauêre. Sic Ecclesiastici XXII legas, Vaporem fumumq; emanare in altum ante ignem, ita & contumelias & minas sanguinis esse præuias.

PERDITIO.

PErditionem multi per fumũ intellexêre: & mos est, opes diuitiasq; magnas, F Regna, & vnamquãq; rerum amplitudinẽ in fumũ abijsse dictitare, cùm ita consumpta fuerint, aut ita collapsa defecerint, vt ne vestigium quidem pristinæ maiestatis relinquatur. Iocatur in hanc sententiã Horatius, vbi Menniũ paternorum maternorumq; bonorũ abliguritorem omnia in fumũ ac cinerẽ vertisse dicit. Ad hoc succurrit Demonactis philosophorũ omnium festiuissimi dictũ, qui à quodam interrogatus eludẽdi causa, vt plerîq; literatos ita tentare solent, quot fumi minæ ex mille lignorum minis combustis educi possent: cineres expendendos esse, respondit, reliquum in fumum abijsse. quod ea ratione supputatur, qua Archimedes detractũ fraude aurum à redemptore ex votiua Hieronis corona deprehendit, qua de latè apud Vitruuium. Quod verò ait Hesiodus:

αἶψα δὲ πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο:

Quamprimum fumo properes clauum imposuisse.

præclari admodũ interpretes, posteaquã combusseris, exponũt, vtpote qui nolit fratrem vlterius rei maritimæ dare operam, sed solam exercere agricolationẽ.

SOLICITVDINES.

SVnt tamẽ qui loco hoc Hesiodiano philosophari malint, & pro fumo vitæ

nostræ

strae solicitudines accipiant, quae intellectũ ac rationem ipsam obtenebrãt. Difficulter enim posse nos pura sensuum claritate, hoc est, tranquillitate frui, vbi illa ingruerint quae mentis oculos lancinent, & caecutire faciant.

BONA VOLVNTAS PER ERROREM OBFVSCATA.

SVnt qui per fumum bonam proficiendi voluntatẽ, quae tamen sit erroris tenebris obfuscata, interpretẽtur: cui si fomes adhibeatur, hoc est, si recta accedat institutio, flatuq; verborum adiuuetur, ignem promicaturum, hoc est, rectorum operum effigiem apparituram. Hinc Esaias, lignum à quo vel tenuis admodum fumus exhalet, minimè extingui debere praecipit: vbi fumus, tantillae illius pietatis quae sit in delicioso diuite, signum esse videtur. quam sententiam acutissimus etiam Scotus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

SAnè fumus est etiam imperitiae symbolum, cùm lumen sit doctrinę signum: cuius contrarium est caligo ipsa: vnde caligare errãtes dicimus: fumus verò est, qui caliginem inducit. Transfertur & ad vitia, vt Alexandrinus Clemẽs, vitia, ait, veluti fumum immensum esse, qui vniuersam mundi huius domũ repleuerit, atq; haec institutionẽ malam, sodalitates pessimas, consuetudinem improbam, colloquia praua, opinationes haudquaquã rectas inuexisse, vnde primùm error, inde contemptus, tum infidelitas, atq; malitia, parataq; semper ad nocendum versutia, auaritia, vana iactantia, atq; alia huiusmodi exoriantur.

PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MANTOVM IVRISCONS. PRAESTANTISS. DE IIS QVAE PER LYRAM, ET ARMA QVAEDAM ALIA musica significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

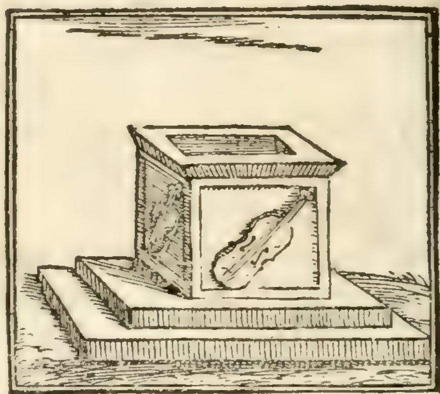

Cribonius Libo magnae olim apud Romanos celebritatis, inter opera multa quae magnifica & praeclara posteris reliquit, numum eum argentèum signauit, in quo putealis, quod pro foro iudiciali fecerat, exemplum expressit, victurũ operis à se instituti monumentum. In eo verò multi non incuriose quaeritare solent, quid sibi velint lyrae, ad singulos putealis angulos adsculptae: Quorsum enim, aiunt, lyra ad litigiosa dissidia, discordesq; contentiones? aut quid putealis aquae silentiũ & quies, ad vllam facit harmoniã, aut clamosi strepitum fori? Quibus ego respondere soleo, sapienter à Libone ornamentũ illud eo loco excogitatum, vtpote qui ob oculos ea posuerit, quae his, qui locum eum frequentarẽt, & vtilia & salutaria viderentur. Litigantibus quidem, vt concordiae memores, ad pulcherrimũ suauissimumq; eius fructum oculos intenderẽt, quo quidem nihil humano generi accidere possit vtilius, neq; cõmodius. Causidicis, si clientibus consultũ vellent, congruentia susceptae materiae dicerent, ab ijs quae incõgrua & discrepantia essent, abstinerent. Qui autẽ iudicaturi consedissent, rationum & argumentorũ, quae allata essent, consensum, veritatem, aut non leuem saltem verisimilitudinem acriter inspicerent. In cuiusmodi sermonem cùm proximis diebus apud cõmunes amicos incidissem, euenit vt iucundissima tui recordatio è re nata surreperet, quòd antea diu multumq; cogitauerã aliquod ex hieroglyphicis meis cõmentarium tibi Marce praestantissime deberi, quando te potissimũ impulsore labor hic omnis susceptus est & exantlatus. Ipsa autem Lyra magis conueniens visa est, quàm res alia quaepiam, quae tibi donaretur, quam tu scilicet suauiter adeò, seu linguã causis acuas, seu ciuica iura respondere paras, concentu tam mirifico re-

sonare facis, vt omnium mentes tanquam Amphion alter quoquò velis trahas, neq; saxa tantùm moueas, sed vel adamantina destinatorum hominum corda quotiens adlibuerit arbitrio verses tuo, siue disertissimè discutiendo de cathedra intones, siue in foro agendo fulmines, siue mare terrasq; publica vel priuata tempestate perturbatas, clarissima ingenij tui serenitate tranquilles. Sed quoniam multi longè quàm ego sint facundiores in laudes incumbunt tuas, ego ne decus tuum culpa deteram ingenij, ab aliorum me prouincia cohibebo, & quod tibi destinaui commentarium procurabo.

CONCORDIA.

IGITVR, vt palàm est, Romani veteres per Lyræ hieroglyphicum concordiā figurarunt: cuius tamen alia quoq; sunt significata, eaq; multis antiquorum tum poëtarum, tum philosophorū præconijs celebrata: sed nos ea tantùm seligemus, quæ ad hieroglyphicum institutum facere videbuntur: tamē, vti meus est mos, si res exigere videatur, numum quo de meminimus, diligentius examinabimus. Eius inscriptio est, PAVLLVS LEPIDVS CONCORD. à cuius altera parte legitur, PVTEAL SCRI ≏ ON LIBO. Ibi figuram Putealis videas, de quo scriptores pleriq; meminère. Huic autem à singulis angulis lyræ appensę sunt, corymbis & sertis medio interuallo dependentibus. Aiunt verò Libonem primùm tribunal & subsellia prope Arcum Fabianum collocasse. Hinc Horatius: Forū putealq; Libonis mandabo siccis, quia scilicet forēsia negotia pręcipuè sibi deposcūt sobrietatē. Et Ouid. de Remedio:

Qui puteal Ianumq; timet celeresq; calendas:

hoc est, qui se rapi timet in ius, & qui alienū pascit æs, quod scilicet calendis singulis efflagitatur. Neq; illud dissimulandum fuerit, in numi ipsius inscriptione duo esse obseruatione non indigna: in Scribonij nomine ≏ literam iacentem atq; suspinatā, & PAVLLVS gemino LL notatū ex Terentij Scauri sententia atq; præcepto, neq; non ex antiquorū vsu, quod in plerisq; monumētis obseruatur: neq; propriū tantùm nomē, verùm & aduerbiū PAVLLVM eadem lege scribendū Grāmatici veteres censuere, vt illud Romæ, HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA ET PELLIGE. Et huiusmodi pleraq;.

IVDICIVM COMPOSITVM.

ATq; illud in Lyra præcipuū, quòd hominem compositi iudicij, quiq; aures eruditas haberet, significabat: ea siquidem diuersas componit voces, & cōcordi omnes tono temperat: quod munus in diuersæ rationis affectibus componendis videtur homo prestare, vt non immeritò Diogenes Cynicus carpere sit solitus Musicos, qui cùm Lyræ chordas congruenter temperarent, animi mores inconcinnos haberēt. Eadem mordacitate Isidorus Cynicus Neronē transeuntem in publico clara voce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantitaret, sua bona malè disponeret, neq; vllum in vitæ tenorem temperamentum adhiberet.

INAEQVALIVM CONcordia.

A STatuebatū & in Mercurij manibus lyra, idq; hieroglyphicū ostendebat, concentū omnē ex vocū inęqualitate constare: cōcentus verò hominū est, cū varię voluntates in cōsensum vnum contrahunt. In singulis verò mortaliū concētus ille est, quo quis beatitudinem assequitur, vbi scilicet res & congruēter temperarit, & ad amussim explorarit. Plato animam in Timæo cōcentum, & concordiam vocat. Aristoxenus & Dicæarchus harmoniam dixerunt. Lyrę igitur meritò dominus Mercurius,

Qui animas nunc euocet orco Pallentes, alias sub tristia tartara mittat, vt Maro.

BONA DISCIPLINA.

EST & Musarū insigne lyra. Musas Eusebius à μυέω dictas arbitratur, quod significat honesta bonaq; disciplina instituere: easq; Orpheus

B & Proclus in hymnis religionem hominibus cōmonstrasse dicunt. quemadmodū & Orpheo id attribuūt, vt suauisonæ testudinis cōcentu, hoc est, placidis et aptè cōpositis verbis fera hominū corda mitigarit, agrestes mores expoliuerit, & dispersos vagosq; mortales in cœtū vnum congregarit. Apud Aristophanē legas, per citharæ callentē, hominē sapientem, & Gratijs omnibus ornatum, à veteribus iudicatū. Diuinæ quoq; literæ citharā pro morali virtute acceperunt, vtpote quę in actione consistat. Et in huiusmodi significatum theologi dictum volunt Psal. XLIII. In cithara tibi confitebor.

RATIO.

ATHanasius in ijs quæ contra gentiles scripsit, rationem lyræ comparauit, vbi de anima mente & sensu differit: quippe id lyræ haud dissimile videri ait, quæ rectè temperata sit, & Musico, qui eam resonare faciat, nō imperito. Est e-

C nim in lyræ neruis suus cuiq; sonus, grauis, acutus, medius, argutus, atq; alius alijs. Concentus autē nullus discerni aut internosci potest, nisi fidicinis ars accedat. Tunc verò modulatio & varia soni suauitas ostendit, cùm qui Lyrā tenet, neruis increpuerit, singulosq; aptè percurrerit. Eodem modo, cùm sensus in corpore sint tanquā lyra cōpositi, si docta mens illis imperauit, discernet animus, quid absonum, quid concinnum sit, quale sit vnicuiq; rei temperamentum adhibendum, vt nihil deniq; facere, aut meditari aggrediatur, quod modulis & tonis nō respondeat, vnde concors concentus exaudiatur. Et nonnulli conchordiam inde dici putant, quòd chordæ varię in vnam conueniunt harmoniam: tametsi alij concordiam à corde deductam malunt, qui Tullio innituntū Tusculanarum primo dicenti. Alijs cor ipsum animus videtur, ex quo excordes, vecordes, concordesq; dicuntur, vt in Cordis cōmentario disputatum: eamq; afferūt rationem, quòd id locutionis in monumentis antiquis aspiratione careat. Qui chordis insistunt, cōcordem à Græcis σύμφωνον dici opponunt, consuesseq; aiunt veteres è locutionibus plerisq; in latinitatis vsum receptis, adiectam consonantibus aspirationem summouere, quatuor tantùm admissis, quæ Scaurus enumerat.

MATRIMONIVM CONCORS.

SEd nos vt ad cõcordię significata redeamus, illud ex Onirocritarũ disciplina deprompsimus, vt si quis nuptiarũ tempore lyram per somnium videre imaginatus fuerit, concordiam id inter maritum & vxorem futuram significare.

M V S I C A.

QVæ verò lyra est in Neronis numo, studiũ eius in arte Musica, & victoriã ex certamine eo partã significare crediderim: Fidibus enim eũ oblectatũ ad insaniam vsq;, & in theatris Musica decertasse non sine maiestatis Imperatorię dedecore atq; ignominia, scriptores eorũ temporũ omnes prodiderũt. Nam is pręter numos ea nota percussos, statuas etiam sibi citharœdico habitu posuit.

P O M P. M V S A.

ESt & Pomponij Musę numus, à cuius altera parte muliebre signum est cum lyra & plectro: id quid sibi aliud velit, quàm eius cognomentum, nõ video, siue is Pomponius poëta fuerit, de quo apud Pliniũ: siue qui bello Mithridatico captus, cùm multis vulneribus saucius ad Mithridatẽ adductus interrogatus ab eo esset, an amicus futurus esset, si opera iussu Regio daret, vt curaretur: respõdens, Si tu, inquit, populo Romano amicus fueris, aliter me quoq; semper inimicum habebis.

A M O R.

QVoniam verò voluntatũ, studiorumq; cõsensus atq; similitudo amorẽ parit, celebratẽ à Platone lyra inter amatoria monumenta, libro de anima. Proclusq; vbi Venerẽ Cythereã ab Homero & Hesiodo appellatã exponit, aduersatur Hesiodo, neq; dictã ὅτι προσέκυρσε κυθήροις, οὐδὲ μὲν γὰρ τὰ κύθηρα, κυθέρεια δὲ ἡ κευθομένην ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πάσης τῆς ἐρωτικῆς φιλίας. Nõ assentitur, inquam, Proclus, vt Cytherea dicta sit à Cytheris, vbi illi templũ, aræq; tot frequentissimo mortaliũ cõuentu colebantẽ; quia, inquit, κύθηρα vocantur insulæ illæ, & alta Cythera etiam apud Maronẽ, cuius scilicet vocabuli syllaba media per η vocalem longam perscribatẽ. Dictã verò Cythereã ait, quòd vniuersæ cõsuetudinis amatoriæ vim intra se occulat. Nam & alij Cythereã ab occultãda turpitudine dictã voluere: & illi in abdito templũ fuisse alibi diximus. Lyra autẽ cùm omnẽ in se suauitatẽ complectatur, quandã cum Amore, cum Venere, cũ Gratijs similitudinẽ præ se ferre videtẽ, pariq; cum ijs illecebra homines illectare. Demumq; hæc illa videtur Amphionis lyra, cui sponte saxa etiam paruisse perhibentur: cuius rei mentionẽ facit Apollonius Argonauticis, & Antimenidas primo, dónatamq; Amphioni lyrã eam dicit à Musis, quamuis Dioscorides ab Apolline, à Musis tamen etiã Pherecydes historiarum libro decimo.

SEDATVS ANIMVS.

RIdiculum fortè nostris videatur, si quis non vnum hominem tantùm armis instructum, quippe Achillem cithara canentem pinxerit, verùm & vniuersum exercitum in aciem descendentem, ad citharæ modulos progredientẽ fecerit, quoniam neq; citharœdi quicquã cõmune cum armis habere iudicantẽ, neq; milites, ferocesq; homines vllam hodie liberalium artium disciplinã assequi dignantur. Verùm si Lacedæmoniarũ disciplinam & instituta respiciamus, inueniemus eos ad lyram citharęq; sonum acies instruxisse, reiectisq; tubis, & classicis alijs, ad eiusmodi modulationis sonum pugnam inire solitos, id quod indicat illos sedatiori quodam animo prælium aggredi cõsuesse. Nam & Homerus strepitũ & tumultum in congressu primo barbaris dedit, cùm Græcos sensim & taciturnos progredi dixerit. Hanc tamen in Pompeio contationem reprehẽdit Cæsar, cùm in Pharsalia victor euasisset.

H V-

HVMANA VITA.

QVi verò per lyram humanæ vitæ rationem exprimi dixerunt, tam eorum quæ superius de sensibus, atque anima, deque mortalium institutis attulimus, ationem habuisse mihi videntur, quàm etiã de naturæ nostræ conditione rem psam perpendisse. Nam cùm in lyra septem discrimina vocum celebrari compe issent, humanæ vitæ tenorem eadem assiduè agitari varietate animaduerterũt: eptima enim hebdomada mas in vtero fabricatus existit: septima post partum ıora manifestum aut vitæ aut mortis argumentum affert: septimo pòst die vmbilicus astringitur, ac solidescit: post bis septem manifestum est luminis indiciũ: post septies septem obtutus firmitas, atque cognitio. Videmus mox à mense septi no dentes pullulare, post bis septem sessionem esse tutam, post ter septem verborum articulationẽ, post quater septẽ incessum, post quinquies septem lactis horrorẽ suboriri, post annos demũ septem primoribus dentibus expulsis validiores enasci, ac perinde vocis sonũ integrũ fieri: secundo verò septenario pubescentiã, ac emittendæ genituræ facultatẽ, roburque iam ad virilitatem spectare: tertio lanuginẽ, & crescendi finem: quarto robur, & membrorũ plenitudinem. Quinta verò hebdomade cùm viriũ augmentũ, quãtum vnicuique esse datur, absolutum sit, congruũ nuptiarum tempus à Platone conscribi, quod septimo Legum habetur. Sexta autẽ partas collectasque vires incolumes seruat, ac prudentię vigorẽ affatim subministrat. Septima diminutionem quippe viriũ, sed perfectũ intellectus & rationis incrementũ habet: quare soliti sunt milites ea ætate rude donari, & cõsilijs rebusque pub. adhiberi. Atque hac de ratiõe Horatius ad Mecœnatem scribit, se iam donatũ rude: nam qui vndenos Decembres quater iam, vt ipse de se dicit, expleuerat, per septimã hebdomadã deferri iam occeperat. Octauo mox septenario perfectionẽ & in intellectu, & in ratiõe videre est, qualis maior in vnoquoque iam sperari debeat. Nonus humanitatẽ ac mansuetudinem adducit. Decimus vitã finiendi plerunque desideriũ: quæ omnia versibus elegiacis Solon luculentissimè complexus est, lyramque suã ita temperauit, vt humanę vitæ concentũ sonoramque vocalitatem anno septuagesimo terminaret, quem vbi mortales excesserint, desipere iam, & chorda modò hac, modò illa subinde vidẽtur aberrare. Neque multum alienũ ab huiusmodi cõsideratione, quòd Magnus Basilius per citharã corpus interpretatur: nam & alij Theologi Psalmo LVII, Exurge psalterium & cithara, per psalterium animã, per citharam corpus intelligi volunt, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit.

LYRÆ FORMA.

SI quis verò lyram, qua fuerit apud antiquos specie, intueri velit, non ignoret cõstare illã ex binis cornibus, iugo, testudineaque testa: talem enim, vt in Amphione Philostrati est, Mercurius excogitauit, cõpegitque: qua posteaque, vt aiunt, Apollinẽ & Musas honestauit, Amphionẽ etiam, vti dictum superius, donauit. Cornua verò illa sublimipetæ capreæ fuisse volunt, quibus Musici, antequam ligni vsus ad hoc cõmodus haberetur, ad lyras conficiendas vterentur. Ex lignis verò quæ lyræ apta censeantur, buxum maximè laudant, vtpote quę solida sit materia, & ad polituram aptissima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rhæti atque Norici acerem arborem egregiè crispatã exhibuêre, vtpote quæ mirificè colorum varietate delectet, quæque fissa non fallat, neque excauata dissiliat. Elephas, ait Philostratus, nihil ad lyrã: quocirca sciti viri neque animal ipsum magni quicquam faciunt, neque cornibus eius vtuntur: quanquã nostri, pectine pulsat eburno, li-

bentiſsimè dixerint. Videtur verò natura ipſa opera perquã diligentiſsimè dedita, teſtudinis teſtã, vt huic inſeruiret vſui, fabricaſſe, ita illam excauauit, & vas veluti quoddam vocum repercuſsioni collectioniq́ꝫ præparauit: vacua quędam foramina hinc inde fecit, in quæ vmbilici inſeri poſſent, atq; alter alteri apprimi: chordæ enim ex vna parte, quippe in imo, quadrę ſuæ applicãtur, ex altera vmbilicis obuoluũtur. Atq; hæc in illis ratio potiſsima cõſideratur, vt rectè in lyrã ductæ æquis inter ſe diſtent interuallis, & parallelos binæ quæq; efficiant: quæ quidem ſpecies in hodiernis adhuc quodammodo refertur, quãuis cornua non in vacuũ, vt olim, ſed in ipſum lyrę corpus inflectantur. Atq; hæc ea quidem ſpecies, de qua Græci ſcriptores, & Romani Græcos ſecuti, inuentionis laudẽ partim in Mercurium, partim in alios conferũt. Sed Hebræorum literę Tubalẽ appellant, qui primus omnium & huiuſmodi inſtrumenti, & muſicę inuentor fuit. Sedenim quã lyram à Mercurio inuentã tradunt, trium tantùm chordarũ fuiſſe dicunt: voces enim ab eo tris, trium inſtar temporũ inuentas aiunt, acutã quippe, grauem, & mediã, prout tria tantùm apud Ægyptios fuere tempora, æſtas, hyems, & ver, ſingula quadrimeſtria. Sic æſtati acutus ſonus attributus, hyemi grauis, veri medius. Thebarũ tamen portas ea ratione ſeptem inſtitutas Græci dicunt, vt totidem in lyra tonos repræſentarent. Et memorabile illud Emerepis Lacedæmonij factũ celebrãt, qui cùm Ephorus eſſet, cuius ſcilicet magiſtratus cẽſurę Græcia vniuerſa olim acquieſcebat, Phrynidi Muſico duas è nouẽ chordas bipẽni excîdit, dicẽs, Muſicã ne deprau es: de quo nono Sympoſiacôn apud Plutarchũ. Ad hęc ipſa hominis conſtitutio cùm ſit quatuor ex elementis, & anima, & quaternarius numerus multis de cauſis corpori competat, ternarius verò animæ, de quo alibi copioſius, iuncta hęc, & in concentum excitata omnem reddunt harmoniã, quæ tam ex operibus quàm ex cogitationibus noſtris percipit. vt nõ immeritò humanã vitã tot ſeptenarijs variari paulò antè diſputauerimus.

DE FISTVLA.

FAcit ad hoc & fiſtula, vt chordis lyra ſeptẽ, ipſa quoq; ſeptẽ cõpacta cicutis: cuius forma conſpicua eſt paſsim in Panos & Satyrorũ manibus.

RESIPISCENTIA.

HOminem Aegyptij diu quidem mẽte captũ, poſtea verò quaſi ſomno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & vitæ ſuæ iam modum imponentem, ſignificare ſi vellent, fiſtulam, inquit Horus, pingere conſuerunt: huius enim munus, animum ab odioſis & grauibus atq; etiam impuris cogitationibus auertere, & curarum obliuionem, vt diceret Heſiodus, inducere, & vt exemplo Pythagoræ comprobatum eſt, impotentiores etiam laſciuientis animi ſedare motus, dum compoſita ſoni ſuauitate animum arbitrio ſuo verſat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphanis, ſiue vt alij, Bionis, qui Bucolica ſcripſit, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τεχνᾶσθαι σύριγγα, πέλει δέ τοι εὔμαρες ἔργον, Tu tibi fiſtulam ames cera coniungere, quando non labor aut opus hoc magnum.

ADVLATIO.

EAdem verò, vti alibi dictũ, cum ceruo picta, pernicioſam indicat adulationem, ob hiſtoriã ſcilicet quæ ſuper ea & ceruo fertur, animal id eius ſuauitate modulisq́ꝫ mulceri, & ad ſtuporẽ vſq; delectari: vnde accidat, vt dum ceruus intentior in eam incumbit, incauto illi abalienatoq́ꝫ mors inferatur.

DE

A

DE TVBA.

Sed iam altius insonemus, neque semper in molli lyra aut fistulis immoremur, sed & tubam strepitu procul ære canoro exauditam, ad musica instrumenta reliqua adijciamus.

CELEBRITAS.

Significat tuba famam & celebritatem: vnde Romani in Saturniæ ædis fastigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & absconditis, id scilicet eo hieroglyphico significantes, quòd historia gestarum rerum ab Saturni commemoratione ad nostram vsque ætatem in obliteranda celebritate, nota, clara, & quasi vocalis esset: quæ verò ante Saturnum gesta fuerint, obscura & incognita in tenebris delitescere: idque sibi velle Tritonũ caudas ad humum inclinatas, absconditasque. Erãt verò tubę Marti dicatę, vti etiã nunc sunt: in acie enim mos est

Aere ciere viros, Martemque accendere cantu.

ERIGENDÆ MENTIS SIGNVM.

In sacris verò literis tuba suum habet intellectum. Nam quæ memoria tuba-
B rum celebranda mandat à Deo prima septimi mensis die, nihil aliud sibi vult, vt interpretantur Theologi, nisi debere nos Prophetarum oracula memoria repetere, Euangelicas voces omnino recogitare, Apostolorũ prædicationes cœlestium tubarum instar, quarum sonus in omnes terræ fines exire destinatum erat, reminisci: & ita initio mensis tuba canamus, & in Psalmis Deo iubilemus.

DE TIBIIS.

Sed tibiæ Veneri sacrę ferebantur, eaque de causa in ouatione tibijs & myrto Romanos vti solitos Plutarchus ait, Marcello.

SENSVS.

Eædem Pani, perinde ac etiã fistula, attributæ, quippe quẽ sensilis mundi rectorẽ intelligebant: sonus enim nõ nisi sensu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Pallade doctũ libenter tibijs cecinisse: & in altera simulacri eius, quod Deli erat, manu, tres in
C sidebant Gratiæ, quarum vna lyram, alia tibias, fistulam, quæ inter has media erat, gestabat. & dona legas ab Hyperborijs Delum missa, Cithara, tibijs, & fistula comitantibus.

SACRORVM TEMPVS.

Tibia sanè rei sacræ signum erat, precationumque faciendarum tempus indicabat, quasi adesse iam Deũ per eam admonerentur, qui sacris adsistebant. Nos quoque cùm in sanctis ędibus sacra facimus, æris tinnuli sono diuini libũ mysterij adorandum innuimus. Sed quod ad tibiã spectat, minimè recens, neque imperitæ plebeculæ dicteriũ est de cessantibus, tibicinem expectare, sed antiquum & nobile, quippe quo Scipio minor vsus est in Pompeiũ, qui tibicinis filius credebatur. Pompeius enim C. Lælio Consulatum ambiente, cui Scipio maximè fauebat, negauerat Scipioni se petiturum, adfuturum verò Lælio, eumque deducturum: quem dum expectarent, auditum est eum iam candidatum prehensare obuios. Tum Scipio ridens: Næ, inquit, nos egregiè stulti sumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi simus, tempus terimus tibicines expectantes.

Mm

Hinc ansam arripuit Cornelius Tacitus, vbi libro XIIII de Octauia Messalinæ filia loquens: An quia, ait, veram progeniem penatibus Cæsarum datura sit, malle populum Romanũ tibicinis Ægyptij sobolem imperatorio fastigio induci? Nempe propter Pompeiũ, qui, vti dicebamus, tibicen à Scipione vocatus est, Octauia verò à Scribonia Augusti vxore descendebat. D

DE TYMPANO.

Ympano etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanũ Gregorius lib. Epist. sexto ad Anastasiũ, abstinentię tenuitatem ἱερογλυφικῶς interpretatur, à materia scilicet ipsa, qua constat tympanũ: nam id dubio procul coriũ est ex pelle iam arefacta, quæ tamen prius diu fuerit macerata: ita vir ieiunio confectus, ab omni luxu alienus, parcè & duriter viuẽs, qui laudes Deo canat.

DE TITINNABVLO.

Iere ad se nos videtur etiã tintinnabulũ, quod Mosaicus Sacerdos, de quo XXVIII Exodi, ornatu Pontificio gestare iubebatur: ad imas enim tunicę fimbrias aurea titinnabula, malaq; punica alterna appendebantur, vt eorũ sonitus, quotiescunq; Pontifex ingrederetur egrederetúrue Sanctuariũ, exaudiri posset. Significabat id, oportere sacerdotem, vt etiã in Cane dictũ, assiduè vocalẽ esse, nunc docendo, nunc arguendo, nunc exhortando, sępissimè verò cõsolãdo, quod nostra sibi fragilitas deposcit, opportuna remedia conquirendo. Itaq; tintinnabulũ prędicationis est & institutionis hieroglyphicũ, de quo plura Gregorius idẽ lib. primo, Epistola XXIIII. Tintinnabula huiusmodi antiqui operis domi habemus: sunt autẽ ex orichalco, mespili caui forma, cũ fibula supernè ad appẽsum apta. Intra concauũ ęrea immissa pilula est, quæ motata sonum impulsu reddit argutũ, atq; admodum suauem. E

DE LITERIS SEPTEM.

Tq; vt ad Musicã redeamus, alijs quoq; signis ea pingi solita est, non ijs tantũ, quæ propria sunt illius instrumenta: quare superest vt quid Ægyptij per vocales numero VII significarẽt, afferamus, & ita Musicos hos numeros absoluamus. F

MVSA.

ILli siquidem digitos duos literis septẽ insignitos præferentes, Musam, vt Horus ait, significabãt. In quo aduertendum, vulgatos Hori codices fœdè deprauatos circumferri, qui πράγματα septem, non γράμματα habent. Cur verò nos Vaticanæ bibliothecę codicẽ, in quo γράμματα ἑπτὰ, non πράγματα, scriptum est, castiorem iudicauerimus, ea in causa sunt, quæ apud veteres tradita reperimus super septem vocalium significato, quibus Musica omnis exprimi solita. Nam Demetrius Phalereus in Cõmentarijs περὶ ἑρμηνείας, Ægyptiorum fuisse morem ait, septẽ vocalium modulata enũciatione Deos collaudare. Septem porrò vocales Plutarchus Musicæ totidem vocibus accommodat. Et Phurnutus ex veterum dictatis obseruat, septẽ esse diuersos tonos, quibus olim tota modulatio cõstaret. Vox verò ipsa septem patitur qualitates, acutã, grauem, circumflexã, densam, tenuem, longam, breuẽ. Ac veluti est apud Philonem, septenarij numeri proportio est valde Musica, quippe qui sex ad vnũ sexcuplarẽ habeat: sexcuplaris verò ratio maximũ in re proposita interuallũ facit, quo quidem acutissimũ à grauissimo separatur. Cęterũ & quinq; ad duo vim plurimã in harmonia demonstrãt, ipsi

A ipsi τῷ διαπάσων ferè æmulam. Et vt semel dicam, hebdomada cùm ex ternario quaternarioq; constet, harmoniam omnem amplexatur, quippe διατεσσάρων, διαπέντε, & διαπασῶν. Omnes quoq; proportiones, arithmeticam, geometricã, & Musicã. Quod verò diximus ex Plutarcho, vocales eas fuisse literas quibus fortè vterentur Ægyptij, ne qui Græcè nesciunt dictũ mirentur, sciendũ apud Latinos vocales duas, E scilicet & O, figura vnãquanq; eadem, vi tamẽ & tempore et enunciatione diuersas esse: quarũ vnaquæq; apud Græcos suo insignis est charactêre, atq; ita septẽ omnino esse, ad humanæ ipsius vocis conditionẽ excogitatas. Ex his notũ est A sedem habere in imo barathro pectoris, quam enunciatam palma ad pectus admota ibidem trepidare sentimus. E in faucibus, quam manu itidẽ deprehendimus. atq; illa duplex, acuta, & grauis. Grauis enim (nam eam sono E Latinæ literæ veteres enunciasse, paulò pòst in B litera ostendemus) vocalis hæc tunc exauditur, cùm spiritus aliquanto inferius contrahi videtur, & supresso quodammodo sono enunciatur. Acuta verò sub signo ε apud Græcos, E vel e apud Latinos, cùm ad aperta vsq; labra porrigitur, & vocaliore sono se pro-
B dit. I tanquam columna quædam, ad cuius imaginem figuratur, palatum medium inhabitat, idq; sustentare quodammodo videtur. O item duplex, acuta, & grauis. Acuta, cùm emissum ab imo pectore spiritum circa dentes sistit, & expedito eum ore resonare facit. Grauis, cùm vsq; ad dentes emissum interius reuocat, & aliquantulum remoratur, quod ex ipsa etiam figura quodammodo replicata, ω vel Ω Græci constare voluerunt. V dubio procul in labijs tota cõquiescit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, sed eius soni vice diphthongum ponunt ου, quam Latini cùm vno charactere ȣ sæpe scribi obseruassent, contracta in acutum parte inferiori, V suam fecère, per quam suum illum vsitatissimũ peculiaremq; sonum exprimerent. Verùm multa etiam quæ Græci per υ scriptitãt, ipsi per vocalem hanc suã signare instituerunt, vt δύο, duo: πύῤῥος, Purrus (ita veteres scribebant, vt antiquæ indicant inscriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus facimus. Quod ne dictu leue adeò videatur, Verrius Flaccus ita cõmentatur: Quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum: quam illi κυπάρισσον, nos cupressum: illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. Neq; negarim cum Scauro, Græca
C nomina plurima in nostrum sermonẽ admissa, τ̃ υ ψιλȣ sonũ & figuram cõseruasse, vt, hymnus, hyacinthus, Satyrus, de quo plura Victorinus. Sed vt argumentum susceptum prosequamur, ex literis mutæ nouem (tot enim Græci ponunt) eodem autore Plutarcho Musis totidẽ dicatę. Octo inde semiuocales, voces musicas reliquas absoluũt vnà cum vocalibus septem, quas natura ipsa cõmodè variare potest, ad quintumdecimũ vsq; gradum ascendendo. Neq; verò hîc Sophistas audio, neq; superstitiosa multorũ conamina in hoc albo reposuerim, qui ad vnũ & vigesimũ vsq; gradũ ascensum dari disputant, qui quidem stridor potius est, q̃ humanæ vocis sonus. Verũ ego satis habiturus sum, si cũ Iusquino Musico ætate nostra clarissimo senserim, qui materiã hanc in Theoreticis lucubrationib. ab Ægyptijs, à Plutarcho, & à Marone minimè diuersas, accuratissimè pertractauit.

MVSÆ CVM APOLLINE.

VErùm hæc alij viderint, nos ad Musarũ hieroglyphica reuertamur, quorũ illud precipuũ, vt si lingua dentes quatuor è regione oppositos incutiat, eo gestu Musæ cum Apolline significentur: dentes enim Musarum instar sunt: per linguã verò, quæ illos pultet, Apollinem vti plectrũ aliquod intelligimus. Nã & Romani linguam similem plectri, dentes chordarum dicere solebãt, vt lib. de

Natura Deorum Cicero. Et Ambrosius hexamero, linguam veluti plectrum esse dicit. Tranquillus de Claudio: Plectra linguæ titubantia. Sed enim cur quatuor tantùm Musæ positæ sint, altior inquisitio est, cùm semper multiplices habitæ sint apud eruditos. Cur autem eas nonnulli nouem posuerint, non lingua tantùm, aut dentes quatuor, sed tota oris facies discutienda: quia sic eas per totidem oris instrumenta repræsentari tradidere, quæ sunt dentes, quos nominauimus, quatuor: labia mox duo, quæ cymbalorum vsum ad augendum sonitum præbent: inde palatus, in cuius cõcauitate sonus inturgescit: gutturis fistula, quę spiritum immittit: pulmo denique, qui veluti æternus follis spiritum concipit, & pro vsu rei temperatissimè remittit: denique in medio residens Phœbus omnia complectatur. Singula hæc contarentur, nihilque proficerent, ignauia veluti quadam torpescentia, nisi sedulæ linguæ plectra excitarentur, & ad solicitam operis properationem accenderentur: quorum omniũ rationem Anaximander Lampsacenus, Leophantes Heracliopolita, Pisander Physicus, & Euximenes latius explicuerunt. Neque tamen desunt qui nonarium numerum pro pluralitate positum contendant, vt apud Nicandrũ, vbi de Scorpij cauda σφόνδυλοι ἐννεάδετμοι, quasi cauda eius nouem esset spondylis compacta, quæ nodis septẽ tantùm insignis est. Quinetiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit de eo, qui duos tantùm aculeos haberet: obseruatum ab Apollodoro. Sic apud Maronem, nouies Styx interfusa, & porrecta nouem per iugera corpus: & quod obseruat Theon in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη, nõ quòd nouem, inquit, ætates viuat, sed perquàm diu. Et apud Alcæum hydra ἐννεακέφαλος, quæ πεντηκοντακέφαλος est apud Simonidem, quem imitatur Maro:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Itaque qui Musarũ numerũ supra nouem augent, eo nituntur argumento, quòd scientiæ plurimæ sunt, non autem nouem tantùm: vnicuique enim scientiæ suam esse Musam præsidem oportere. Ex eorum verò numero qui tres tantùm Musas ponunt, est Eumilus Corinthius, qui etiam earum nomina hæc prodidit, Cephiona, Apollonida, & Eurysthenida, quas Apollinis fuisse filias fabulañ. Aratus quinto de astris quatuor enumerat, Argen, Meleteam, Thelyonem, Aæten. Qui has quinque posuêre, nomina his à quinque sensibus indidêre. Epicharmus in Hebes nuptijs septem ait, & filias Pieri Pimpleidosque Nymphæ, quarũ nomina, Nilûs, Tritone, Asopûs, Heptoporta, Achelois, Titoplûs, & Rhodia. Apud Hesiodum Theogonia noue m sunt, hęque Latinis iam celebres, quarum inuenta sunt toni tres, ἀδρός, μέσος, ἰσχνός, plenus, medius, tenuis. Accentus totidem, acutus, grauis, circumflexus. Tempora itidem tria, præsens, præteritum, & futurũ. quę si ad Musicam referantur, præteritum longi temporis instar erit, quod ab eo cotidie longius abscedamus: futurũ pro breui accipietur, quòd illi cotidie propinquiores efficimur: præsens verò cõmunis, quam Græci μέζω vocant, instar erit syllabæ: instantis enim temporis natura est, vno eodemque momento prætereuntia venientibus coniungere. Alij hunc Musarum numerum alio atque alio modo interpretantur: atque ex his qui quatuor statuunt, nõnulli linguarũ quatuor differentiam excogitarunt, vtpote quòd Musarum inuentum fuerit, Ionicam, Atticam, Doricã, & Aeolicam linguã à cõmuni distinguere: & pleraque insuper quaterna ad ostentationem vsque dinumerant. Qui quinarium earum numerũ recensent, quinque, vti dicebamus, sensus ab eis animaduersos, distinctæque cognitioni traditos prædicãt. Qui septem, septichordem lyram, septemque compactã cicutis fistulam

A fiſtulam, climata ſeptem & Planetas totidem, vocalesq;, vti initio cõmonſtraui-
mus, memorant. Qui nouem eſſe contendunt, hiſtoriam Cliûs inuentũ aiunt,
plantandi ratiõnẽ Thaliæ, coniugalia & ſaltationem Euterpes, agriculturã Po-
lymniæ, Aſtrologiã Vraniæ, Calliopes Poeticam, atq; ita demùm vnicuiq; inuẽ
to, quod ad mortaliũ vſus faceret, ſua eſt cuiq; Muſa excogitata, vnde neceſſe eſt
infinitum earum numerum conſtituere. Sed hæc nullo apud Græcos fine diſpu
tantur. Apud Ægyptios, vti palàm fecimus, cõpendioſius colliguntur, ambagi-
busq; euitatis, rectà per planiſsima toto conſtrato itinere traducuntur.

A.

CViuſmodi verò eſſent literarum charactêres apud Ægyptios, ſi quæſierit
quiſpiã, putarim ego partim inſtrumentorũ aliquot, plurimũ verò anima-
lium effigies fuiſſe. Illud enim ex Plutarcho conſtat, Mercuriũ, qui primus lite-
ras Ægyptijs cõmunicauit, Ibin primã eſſe literã voluiſſe. Refert quidẽ ea in in-
greſſu triangularẽ effigiem, cruribus ita diſpoſitis, vt loco ſuo dictũ. & quæ pri-
ma apud nos, & Græcos litera eſt, ad iſoſcelis trianguli faciẽ accõmodatur. Atq;
B ita cõijcere poſſumus, reliquas quoq; literas, vel X V, vel quotquot fuerint, alicu
ius animalis effigie membróue figuratas, quæ tam longa inde annorũ ſerie ſint
abolitę, atq; ab eo pręſertim tempore quo Ptolemæi Græcas literas in Ægyptũ
deduxêre. Ægyptiacorũ porrò characterũ formæ, vna hac excepta, ferè omnes
obſoleuêre.

B.

QVòd ſi eiuſmodi exemplis inſiſtendũ eſſet, fortè B per pictam pecudẽ figu-
rari poſsit, aut membrũ ſtatumq; eius aliquem qui ouem ſaperet, quòd pro-
prium eſt illi literam eiuſmodi articulato proferre ſono. Agnoſcũt hoc interpre-
tes etymologici, Cratinumq; citãt Διονυσαλεξάνδρῳ, eo verſu;

ὁ δ' ἠλίθιος ὥσπερ πρόβατον βῆ βῆ λέγων βαδίζει.

Stolidus tanquam pecus, be be dicens ambulat.

Atq; ita nonnulli, vti paulò antè monuimus, η tertiæ apud Græcos vocalis ſo-
num per E grauem pronunciant, quod Latini receperunt, Penelope, Anchiſes,
Ariſtoteles, naturæ quidem in oue ſonum imitati.

Γ.

QVinetiam Γ aliquid habet quod hieroglyphicè notari poſsit: ſiquidem au-
C tores Græci literę huiuſmodi etymon παρὰ τὸ ἀμᾶν, quod metere eſt, deduci vo
lunt, & ſimulacrum eius falcem ponunt.

Δ.

DElta dubio procul per ſtellas tris ęquidiſtantes ferè, easq; in trigonum ſitas
notãt: & ea de cauſa ſignũ cœleſte inter æſtiuũ & æquinoctialem circulũ ſu
pra caput Arietis Δέλτωτον vocãt: & Ægyptũ Græci à triangulari forma nuncu-
parũt. Verũ hęc curioſioribus relinquemus: id vnũ dicã, ſignũ id æquis eſſe late
ribus duobus, vno breuiore, ſed propè reliquis æquali.

DE PENTALPHA.

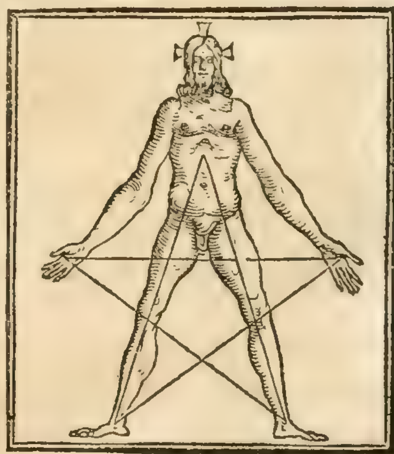

QVoniam verò incidimus in literarũ notas, & cũcta
rũ rationes reddere difficillimũ, & inexhauſti labo
ris opus eſt, & quod fortaſſe faſtidiũ potius quàm dele-
ctationem vllam ſit allaturũ, πεντάλφα inter has minimè
prætéribimus, ex qua præter delectationẽ, vſum etiã &
vtilitatem aliquã percepturi ſumus. Signum id ex alpha
quinq; numero complicitum; lineis enim à pentagoni

recti punctis alternatim ductis ea proſilit figura, de qua multa ſcitu digna minimè ſunt diſsimulanda. Antiochum ferunt cognomento Soterem, antiquũ illũ, à quo reliqui Syriæ Reges Antiochi mox dicti, cùm aduerſus Galatas acie eſſet certaturus eſſet, per nocturnam imaginem videre viſum adſtitiſſe ſibi Alexandrum, qui mandaret vt militibus teſſeram daret ὑγιαίνειν. cuius dicti hieroglyphicum olim iam adinuentũ erat triplex triangulus inter ſe complicitus, ex quinque paribus lineis ſeſe inuicem in puncto cõtingentibus: quo non cunctanter à ſe facto, pentagrammoque huiuſmodi tum in vexillis impoſito, tum & ſingulis, & reliquis militaribus indumentis ſuperaddito aſſutoque, admirabilem mox eſt à Galatis victoriam conſecutus. D

Antiochi porrò numus argenteus paſsim habetur, iſtius rei memoria ſempiterna, in quo nota ea impreſſa eſt, additis ſingulis per angulorũ interualla literis ΥΓΕΙΑ, in eum quem hîc vides modum. In militia verò Imperatorum, qui præcipuè Byzanti claruerunt, ordo qui ſub illuſtri viro Magiſtro peditum merebat, propugnatores nomine, cæruleam præferebant parmã, cuius margo purpureus erat, viridis autem vmbilicus intra πένταλφα huiuſmodi contentus. quicquid autem erat ſpatij reliquum inter vmbilicum & lineas quę pentalpha illud deſcribebãt, purpureo erat colore illitum. Meritò autem propugnatorum ijs nomen datum, quorum opera ſalus exercitui comparabatur. Sed quoniã hæc parum fortè ſuauia videantur, multa huiuſmodi præterire conſilium fuit: tum etiam, quia non æquum erat virum grauioribus deditũ rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minimè diſsimulare poſſum, poſſe nos in veræ ſalutis ſignificatũ accipere quinque CHRISTI vulnera, pectoris vnum, manuũ duo, totidem pedum, quæ in propatulo poſita, pentalpha ipſum cõmodè conſtituũt: patefactis enim manibus, quæ deorſum à lateribus porrigantur, pedibuſque ipſis modicum diuaricatis, puncta æquidiſtantia quatuor aſsignantur, quintũ verò in ipſo pectore coſtas inter: à quibus punctis lineæ quinque numero æquales omnes, quæ altera in alterius punctis ſe contingant, πεντάγραμμον faciunt, duæ quippe à pectore ad vtrunque pedem, duæ alteræ in chiaſmi ferè modum decuſſatæ à dextera manu ad pedem læuũ, atque lęua ad dexterum, quinta ab alterutra manu ad alteram. Neque πάρεργον id fuerit, ſi quę de ſalutatione Lucianus collegit, ſaluti ſubiecerimus. χαίρειν ait ille, hoc eſt, gaudere, antiquam fuiſſe ſalutationem, cuius exempla complura ponit. Platoni demùm viſum eſſe amicabilem hanc compellationem in εὖ πράττειν, quod bene agere eſt, conuertere: vnde noſter Horatius vtrunque complexus morem, epiſtolam ad Celſum ita exorditur: E F

Celſo gaudere, & bene rem gerere Albinouano,
Muſa rogata refer. Verùm Archytas Pythagorã ſecutus vnà cum pleriſque alijs eiuſdem ſectę, χαίρειν atque εὖ πράττειν repudiatis, ὑγιαίνειν induxêre, quod mox alter alteri ſcribentes vſurparunt. Latini horum ſententiam approbantes, SALVTEM, vt apud Tullium & alios frequentiſsimũ, perſcripſere. Exiſtimarunt

runt verò ſapientiſsimi viri compellationem huiuſmodi & animę & corpori eſſe maximè cõgruentem, & ſimul omnia intra ſe mortaliũ bona complecti. Quin etiam Epicurum ferunt, qui voluptatem maximè omniũ adamauit, in quibuſdam doctis admodum epiſtolis non χαίρειν, ſed ὑγιαίνειν præſcripſiſſe.

INFINITVM.

SEd vt iã ad priores illas vocales redeamus, earundẽ literarũ numerus infinitum ſignificat, ſi quem ſequimur codicem fidelis eſt, quod alij vulgata exemplaria ſecuti, rudem, alij inexpertum traduxère, quod ἄπειρον apud Horum habetur. Neq; ſum neſcius ἄπειρος dici poſſe παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πεῖραν: verùm ijſdem autoribus etymologicis dicitur etiam παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πέρας, quòd finem aut terminum non habeat. Hori verò autoritate dicunt ἄπειρον ſignificare tunicam, quæ non habeat exitum, eoq; ſignificato Sophoclem in Polyxena dixiſſe:

χιτῶνος σ' ἄπειρος ἐνδυτήριος κακῶν.

Malorum amictus tunica te exitu carens.

ſubintelligendum, perdet. Et apud Euripidem Oreſte:

Ἡ πόσιν ἀπείρῳ περιβαλοῦσ' ὑφάσματι.

Texto maritum impermeabili induens.

Eſt & alia ratio cur hîc infinitum ſignificare locutionem eam contendamus, quã ex ipſius numeri ratione deſumimus, quẽ Pythagoras immobilem dixit, ſuaq; firmitate ſolidum, adeoq; plenum, vt quod infinitũ in rebus eſt, ipſe comprehẽdat. Sedenim ſuper hoc loco ſuo in numerorum hieroglyphicis locupletius.

PRINCIPIVM ET FINIS.

ET ne ab infinitate hac diſcedamus, quę germana eſt æternitati, minimè prætereundũ videt̃, quòd hieroglyphicũ primæ huius apud omnes literę ſignificatum, quod in diuinis habetur literis, principiũ exprimit, veluti Ω apud Græcos vltima, finis eſt indiciũ: vnde illud iam omnibus cognitũ, Ego ſum alpha & Ω. Apoſtolus autem epiſtola quam ad Epheſios ſcribit, Deum propoſuiſſe dicit in ſemetipſo, ad diſpẽſationem adimpletionis temporum, ad caput, id eſt, ad initium reciprocare vniuerſa in Chriſto quæ ſunt ſuper cœlos & ſuper terras in ipſo. Et duas Græciæ literas, primã ſcilicet & vltimã, ſibi induit Dominus, initij & finis concurrentiũ in ſe figuras, vti quemadmodũ A ad Ω replicatur, ita oſtenderet in ſe eſſe, & initij decurſum ad finem, & finis recurſum ad initiũ, vt omnis diſpoſitio in Ω deſinens, per quem cœpta ſunt, per verbum ſcilicet Dei, quia caro factum eſt, proinde deſinat quemadmodũ & cœpit, & à Deo in Chriſto omnia reuocarentur ad initiũ. Repetuntur hæc à Tertulliano lib. de Monogamia, vbi ſecundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorũ tam multa cum Ægyptijs cõmunia ſunt, magna eſt ſignificationũ ſylua ſingulis in literarũ characteribus: ſedenim hæc quia latiſsimè apud Cabaliſtas explicantur, ne actũ agerem, prętereire conſilium fuit: ea ſiquidem nos tractanda deſumpſimus, quę per rerum figuras, non per literas ſcribi conſuerunt.

FATVM.

ADdunt & Fatum, ſiue Parcas, per eãdem vocalium deſignationẽ intelligi, non tam ob Planetas ſeptem, qui Fatorum miniſtri ſunt, vti latius in Stella diſſeruimus, quàm ob id quòd imago Dei habetur Septenarius, dux idem & princeps vniuerſorum, immobilis, indomitus, omniũ victor, gubernator omnium, de quo plura eo loco habentur, vbi de numerorum ſignificationibus ordine ſuo diſputatum eſt.

DE LIBRO.

A Literis ad librum transire ipsa rei natura compellit: literæ siquidem locutiones adstruunt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQVITAS.

DEscripta folia, codicilli, vel liber quomodocunq; compaginatus obsignatúsue, antiquitatis hieroglyphicum esse perhibetur. In manu enim scriptis Hori codicibus παλαιότητα δηλοῖ legitur, nō παλαιότατος. Folia quidem codicilliq;, propterea quòd antiquorum mos fuit in folijs & quarundam arborum corticibus scribere, vnde & codicis & libri cognomēta permāsere. Et apud Maronem Æneas orat, ne Sibylla folijs mandet nomina,

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Ideo verò obsignatus liber, vt superius, quòd in eo vel veteres sapientū disciplinæ, vel res gestæ, longæ posteritatis memoriæ cōmendentur, atq; ita liber, vt diceret Horatius, Longū scriptori prorogat æuum. Stesichori poetæ statuam senilem, incuruā, cum libro, temporibus suis fuisse in Sicilia tradit Tullius Verrinis. Et nos Romæ apud Raphaelem Vrbinatem marmoream Philemonis statuam validę senectutis vidimus, qui vna manu volumen replicatum cōtinebat, alteram ad mercedem operis passam porrigebat: de cuius auaritia in scriptis suis venundandis alibi meminimus. Sed quoniā de literis sermo fuit, quæ Musicam significant, Musica verò tam animi quàm morum concordiam & cōcinnitatem ostendit, vt in Lyra cōmonstrauimus, succurrit mihi q̃ memorabile sit cōmentum illud Athenodori philosophi, qui Augustum Octauianum docuit philosophiam. Nam cùm videret hunc ad iracūdiam facilè cōmoueri, ne asperum aliquid statueret ex quo postea pœnitentia subsecutura esset, eum monuit, vt vbi irasci cœpisset, quatuor & viginti illas Gręcas literas memoria recenseret, vt illa concitatio, quæ momentanea est ac breuis (vt Horatius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu languesceret: quod & alij Augustum imitati non sine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ verè sacræ, verè cœleste donum beneficio summo mortalibus clargitum, siue vos Musicam, siue concordiam, siue animi concitatioris impetum componatis. At quanta mox in dictionibus, quanta in orationibus virtus, si pura ipsa, nuda, simplicia, & inania propémodū elementa tantùm habent viriū, vt soni, quę singulæ reddunt, cōmemoratione saltem, à perperàm factis inceptisq; abstinere compellunt?

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM ARNOLDVM ARLENIVM, DE IIS QVÆ PER INCVDEM, MALLEVM, ARATRVM, FLAGELLVM, FRÆNVM, Laqueū, Catenas, Iuga, & Vncum, significant, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

NOn sum nescius, Arnolde eruditissime, vbi cōmentarij huius tibi dedicati titulum inspexeris, animo te cōcitatiore ac subirato forsitan dictur ū esse, quorsum mihi incudes has & malleos, aratra, flagella, fræna, laqueos, catenas, iuga, & odiosum vbiq; nomen vncum, id genus? an ego veluti Vulcanus alter fabrilem facere iubeor? an alia quæris vincula mihi superinijcere, quàm quibus opprimor, tot Aegyptiorum nugis, vt recta & castigata prodire possint, procurandis? Tolle tolle ista, & exquire aliquid & excude

quod

quod me deceat, vel vnde optatissimum mihi possim otium comparare. Responsurus sum, Bona verba quæso Arnolde mi, nullū hinc tibi bellum intentatur, nullū paratur incommodum: mea hæc instrumenta sunt eius generis, vt vel sedens, vel stratus, nullo labore singula possis attrectare: quòd si quid in his laboris desumendum fuerat, id à me iam exhaustum tibi persuadeas. Memineris tantùm Pieriū tui memorem esse, nihilq́; cogitasse quod tibi vel molestum, vel iniucundum accideret, aut minimè liberale: voluisse verò in hac cōmentariorum suorum diuisione, te sibi vnanimi amicitia necessarium, in adoptionem ad rerum suarum participationem admittere herciscūndæ familiæ iure. Quod verò instrumenti tibi euenisset, ne vlla hæredum cauillatione auferri posset, donationis etiam nomine censeri: sed quæ simplex donatio sit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta,

δή τότε μοι χαίρουσα φόρῃσι πρὸς δώματα.

Sed hæc plus nimio, cùm amicitiæ nostræ simplicitas omnia boni consulere debeat, nullaq́; indigeat ratiocinatione quicquid dictum factumq́; sit. Quid verò sibi velint instrumenta tot, facile disces ex eorum vnoquoq; quod in manum sumpseris.

DE INCVDE.

INTER instrumenta primum nō iniuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea fiunt instrumenta quæ faciundis reliquis ministerium præbent. Ab incude igitur prius exordiamur.

DVRANDVM.

Iuniorum inuentū esse putaram olim, vt ad casuum damna ferendo vindicanda, Incudem quis proponeret, sed posteaquam in Græcum distichon incidi, luculentum quidem, sed incerti autoris, figmentū hoc antiquum quid sapere perspexi. Est id huiusmodi:

ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους,
καὶ νοῦς ἐχέφρων πάντας ἑλκοῦσαν βίας.
Strepitus nec incus maxima horrescit, neq;
Mens firma quaqua traxeris, violentiam.

Incus igitur hieroglyphicum fortissimi ponatur animi, siue pro præcepto, quo in aduersis durandum admoneamur, neq; vllis procellarum sæuientium tempestatibus moueamur, sed contra Fortunæ quantūlibet iniuriosæ ictus enitamur, ne vllus labefactādi locus illi relinquatur. Neq; aspernatus est Cicero hieroglyphicam huiusmodi similitudinem lib. de Orat. secundo, vbi dicit, Assiduis vno opere eandem incudem diem noctemq; tundentibus, de ijs qui perstāte, vt Lucretius ait, labore vincunt, quod designarunt facere.

TERRA ET AQVA.

SEd quæsierit hîc fortè aliquis, quid sibi voluerit Homerus per incudes duas, quas Iupiter se Iunonis pedibus appendisse dicit, quam prius aureo funiculo suspenderat. Atqui fabularū vbiq; aërem per Iunonem intelligimus. Funiculus autem aureus æthram stellarum globis conspicuam ostendit. Incudes verò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipsa suspensa confingitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cypriaco carmine, & ex Hellanico ἐν τῇ τοῦ Διὸς φιλολογίᾳ, Iunonem ait ab Ioue vinctam catenis au-

reis, & incudibus ferreis degrauatam. quamuis praue quidam, deprauatam legunt: sed longe fœdius interpretantur, dum exponunt deuirginatã: & quod magis rideas (animaduerte hominis phrasin, & impudentiam) depudicatam, imminutam, incudibus veluti stragulis & lecto geniali præpositis, ob nimij tendoris & libidinis impatientiã (sic ille stolidus insanit, & enormia longe magis sibi confingit super angelis.) Nec tamẽ me præterit, alicubi legi angelos quosdã deprauari, & compedibus coërceri: sed ibi deprauari non significat depudicari, vt stupor iste putat, sed gratia lumineq; Dei priuari. Homeri autẽ carmina, vnde hæc à Theopompo & Hellanico desumpta sunt, habentur Iliad. o.

ἢ οὐ μέμνῃ ὅτι κρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύο, περὶ χερσὶν δὲ δεσμὸν ἴηλα
χρύσεον ἄῤῥηκτον, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι
ἐκρέμω· ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν Ὄλυμπον, λῦσαι δ' οὐκ ἐδύναντο.

Non memor es cum te de summo pensilem Olympo
Demisi, vtq; pedes geminas graue pondus ad imos
Appendi incudes, manibusq; tenacia vincla
Ex auro inieci: aeris tu in nubibus alte
Pendebas, fremuere Dei per ahenea cœli
Templa indignantes, neq; te dissoluere quisquam *Eualuit.*

DE MALLEO.

INcudi Malleus, vti diximus, non indecenter adiungitur: de quo quidem apud Ægyptios nihil habetur, apud diuinarum literarum autores multa reperiuntur.

MALORVM IRRITAMENTUM.

VIdetur verò Malleus pro malorũ irritamento accipi: arma siquidem, pugiones, cuspides, & cultros malleus excudit, vnde mala tot in mortales oboriunt. Eo etiã fiunt tubæ ductiles, per quarũ clangorem animemur in bellum. Eo franguntur opera, & quę solida sunt conterunt. Quare nõnulli diuinarũ literarũ interpretes Zabulum per mallei figurã intelligunt, à quo malæ omnes procedunt cogitationes, prauaq; cõsilia, & bonorũ operum perturbationes. Hunc malleum hieroglyphicôs vniuersæ terræ confractũ cõtritumq; intelligit Hieremias aduentu Christi, subindeq; confringi quotienscunq; prauis posthabitis operibus, ad rectã viuendi ratione cõuertimur. Vnde ait Apostolus: Deus autem conterat satanam sub pedibus vestris quamocyssime. Sed super hoc plura legas homilia tertia in Hieremiã apud Adamantiũ. Zabuli verò nomen, quo Theologi veteres plurimũ vtuntur, idem est quod diabolus, vti Zacynthus per resolutionẽ Diacynthus. Theocritus, καλὰ πόλις ἁ Διακυνθος, quod & alibi notauimus.

DE SISTRO.

SIstrum in Cleopatræ manu Virgilius statuit. Idem in Isidis sacerdotũq; & Regũ aliorũ manibus spectatur, mysticũ quidẽ instrumentũ, sed quo crepitum admodũ sonorũ prociebant, de quo apud Maronem legas:

Regi-

Regina in medijs patrio vocat agmina sistro.

nterpretes quidem situlam & sistrum Niliaci accessus & recessus hieroglyphi-
:a fuisse dicunt. Sed enim necesse est hoc altius atq; diffusius explicare.

RERVM VICISSITVDO.

SIstrum itaq;, cuius vsus totus erat in motu, eam rerum vicissitudinem, quam iuniores alterationem vocant, cõtinuumq; formandi deformandiq; motum ndicabat: nam eius quassatio assiduũ rerũ motũ ostendebat. Cæterũ quia quæ-i solitum à plerisq;, sistri species quænam esset: pro re fecerim, si priusquàm partium eius significata tractare aggrediamur, formam instrumenti eius à Plutarcho traditam descripsero. Erat sistri species orbicularis, & eque caua, in cuius circumferentia mobilia quatuor veluti tintinnabula appendebantur. Portio siquidem ea, quæ generationi corruptioniq; obnoxia est, lunari subijcitur globo, infra quem omnia commutantur, alternantq; vices variabilis æui, quippe quæ sint ex elementis quatuor, igne, terra, aqua & aëre conflata, & in hanc vel illam speciem cõformata. In apside verò, summo verticis loco, felem effingebant, quæ faciẽ humanã haberet: infrà verò sub motabilibus illis orbiculis, hinc Isidis, inde Nephthyos effigiem: quibus quidem figuris ortũ & obitũ indicabant, cuiusmodi sunt elementorum quas vocant alterationes & motus. Quid verò sibi feles vellet, suo commentario dictum, vt scilicet Lunæ symbolum esset, quòd animal id temperaturam cum Luna perquã similem habeat, siue coloris varietatẽ, siue astum, siue nocturnam potius quàm diurnam exercitationem, siue procacẽ admodum salacitatem consideremus. Quid verò illud quod aiunt, felem vnum primo partu edere, secũdo duos, ac singulis ita vicibus vsq; ad septenos vnũ addere, vt tot deniq; tota vita pariat natos, quot in Luna dies cõnumerantur? Iam verò pupillarum incrementa decrementaq; pari cum Luna cõsensu omnibus innotescũt. Humana verò facies nihil aliud sibi volebat, ait Plutarchus, nisi vt intelligeremus animal id peritiã & rationem mutationũ quæ lunari globo accidũt, habere, quando vni homini per rationem intelligere datum est.

XXVIII.
· · · · · · ·
· · · · · ·
· · · · ·
· · · ·
· · ·
· ·
·

DE TRIDENTE.

EX sistri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terrã & mare. Si verò quis mare tantùm hieroglyphicè signare voluerit, habebit ex numis vnde figuram sibi desumat.

MARE.

IN promptu siquidem est tridens, qui in Neptuni manu positus, symbolum, vti Plutarchus ait, erat tertiæ regionis ab igne: qua de causa ita & Amphitritẽ & Tritonas appellãt. In numis sanè passim pro symbolo Maris ponitur, vt multis est locis cernere.

TROEZENII.

ALiquot verò numi tridentis nota signati, Trœzeniorum indicant rempublic. Siquidem cùm illi Neptunum religiosissimè colerent, hieroglyphicũ tridentis in numis cultus sui testimonium imprimebant. autor Plutarchus idem. Et ποσειδωνιὰς aliquando Trœzen ipsa dicta, hoc est, Neptunia, vt apud Stephanum habetur: tametsi ea sit olim alijs atq; alijs nominibus appellata, quippe

nunc Aphrodisias, nunc Saronia, nunc Apollonias, & Anthanis. Peloponnesiacam autem hîc intelligo: nam alia est omnino Trœzen iuxta Massiliam, quæ pertinet ad Italiam, à qua prouincia etiam ipsa Trœzenis olim nuncupata. Sed vt ad priorem reuertamur, Pausanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniisse tradit: pugnam Iouis sententia diremptam, qui regionem communem vtrique eorũ esse sanxerit: eaque de causa Palladem apud ipsos πολιάδα καὶ σθενιάδα nuncupatam, Neptunum verò βασιλέα, esseque in eorum numis vna parte tridentem, in altera autem Palladis ipsius caput.

MANTINEA.

IN Mantineensium etiam scutis tridens signatus erat, quare eius vrbis ciuis per gestamen id cognoscebatur, vt apud Pindarum.

LEGIO VIGESIMA.

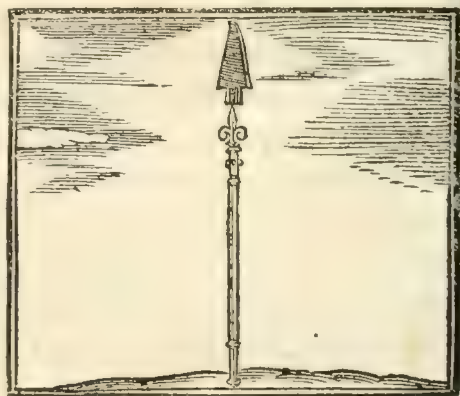
SPectare est Brixiæ antiquo in monumento tridentem in insignium quorundam militarium medio positum, in candelabri quodammodo speciem figuratum, supra quem literæ sunt, LEG. XX. Inscriptio est, quæ Lucium Antonium Fab. Quadratum in torquibus & armillis ab Tito Cæsare bis donatum indicet.

DE ARATRO.

TAnta fuit olim agriculturæ reuerentia, tantusque honos illi semper habitus, vt veteres sceptra Regia in Aratri formam effigiarent, quo & ipsi quoque sacerdotes perinde ac Reges vtebantur.

SCEPTRVM REgium.

DEMOLITIO.

CIrcunducendi verò aratri obseruatio nõ in cõdendis tantùm vrbibus reperitur, verùm etiam in euertendis delendisque. Quare illud apud Modestinũ Digestis lib. VII. tit. Quibus modis, &c. obseruandum: Aratro in ciuitatẽ inducto, ciuitas esse desinit, vt passa est Carthago. Eoque spectat Horatianum illud primo Carminum:

Imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.

Et secunda Philippica M. Tullius: Vt vexillum videres, & aratrum circumduceres, cuius quidem vomere portam Capuæ penè perstrinxisti.

AGRICVLTVRA.

NImirum etiã est aratrũ agriculturæ frumentariique prouentus signum, vt in numo argenteo cernere est, cuius inscriptio est ab occipitio, SCIPIO IMP. cuius caput elephantino est insigne capite, quod dubio procul Africanũ signat: infernè aratrũ pulcherrimè factũ. Ante faciem spica, inde literæ, Q. METELLVS. Ab altera facie sigillũ nudũ, cuius dextera innititr femori: læua supra magnã spicã toto brachio exporrigitur: literę hinc, REG. F. C. inde, EPIVS. De frumentaria verò Africæ feracitate alibi sæpe dictum. Quòd verò Prophetæ olim dixerunt, ex Sion procedet lex, & verbum Domini de Hierusalem, corrigetque

rigetq; vim magnam populorum, vt cōcīdant gladios suos in aratra, & frameas suas in falces: Irenæus lib. in Valentinū quarto, pacificum Christi dogma præmonstrasse tradit. Christiana igitur institutio ad pacem, ad concordiā, ad vnanimitatem comparata est. At quò nos decidimus? quæ nobis tempora destinata sunt? quibus quæ plurima tam publicè quàm priuatim Christianis accidunt mala, non aliunde sint, quàm ab ipsis Christianis.

DE FLAGELLO.

AVGVSTVS MENSIS.

Vniorum inuentū est, per flagella duo frumentaria in transuersum alterius alterum posita, Augustum mensem indicare, quòd eo potissimum tempore tritura peragatur, intèr messem scilicet & vindemiā, nisi hoc fiat, agricolis vix, quod agant, habentibus. Sedenim cùm nō eadem sit regionibus omnibus titurandi ratio, hieroglyphicū hoc ijs tantùm inseruiet, quibus id instrumenti vsui est.

IMPERIVM.

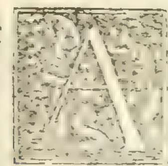
B ID receptius apud veteres est, vt per flagellum imperium significetur, quod sæpe in Consularibus numis cusum obserues. Quinetiam in coniecturali disciplina nihil ab hoc diuersum notat, quod vel ipsius M. Tullij Ciceronis somnio satis innotuit, cùm is C. Cæsarem in Capitolium prosecutus, Augusto viso, affirmauit ipsum esse, cuius imago sibi secundum quietem obuersata, cœlitùs aurea catena demissa, cui Iupiter flagellum obtulisset.

TOLERANTIA.

ESt & tolerantiæ symbolum per se manifestum satis flagellum ipsum, quo vno signo Laconum patientia verberibus tolerādis assueta, clara & illustris habebatur. De qua Tertullianus: Certè Laconum flagella, sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerātię domui conferūt, quantum sanguinis fuderint.

DE FRAENO.

REX.

C

B officio verò gubernandi regendiq;, habenæ quoq; in Regis significatum veniūt. Hinc frænum nonnulli in Fortunæ manu statuunt. Hinc plerisq; locis eadem clauum tenet nauigij gubernaculū. Sed habenas tenere, pro regere, passim apud autores vsurpatū. Quia verò funē ex corio primū fuisse cōstat, vt naues apud Homerū ἐυτμήτοισι βόεσσι ligant, funes interdū habenas vocitari cōperias. Et nostri Bellunēses, toto agro, validissimos funes ex crudo corio in ligulas longas secto, in tricasq; mox arctè complicato conficiunt, quos etiā rusticorū vulgus funes appellitat. Quin & Virgil. vetustatis amator dixit, classiq; immittit habenas, cùm funes intelligeret velo regendo aptos, vt Cælius Vrbanus antiquus grāmaticus interpretat. Quanq; eruditissimi nostro tempore sint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo positas arbitrentur.

TEMPERANTIA.

EAdem porrò ratione qua clauus in naui moderationem significat, frænum tum moderationem, tum quam Theologi nostri temperantiam appellant, significare dicunt. Nam quod temo nauibus, id æquis frænū est. Iocatur in hanc sententiā Plautus, Rudente, nauem pro equo intelligens, vbi sacerdos ad puellas eiectas ait: Nempe equo ligneo per vndas cærulcas estis vectæ. Camus &

frænum idem sunt, quamuis camus ad inflectendam ceruicem comparatur, frænum ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum significatum est, malarum incitationum coërcitio, vt exponunt Theologi eo loco, In camo & fręno maxillas eorum constringe qui non approximant ad te. Dicitur autem κάμος ab inflexione παρὰ τὸ κάμπτω, quod domare est. Huiusmodi enim fræni genere desultores vtuntur ad pullorum ceruices intactas edomandas. Nemeseos porrò signũ ab antiquis celebratũ, insigne cubiti mensura manu prætenta, necq; nõ fræno, in hunc scilicet modum: D

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει, τῷ τε χαλινῷ,
μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν. De qua ita nos:
Vna manus cubitum ostentat, gerit altera frænum:
Illa, modum serua, hæc admonet, os cohibe.

DE TVRBINE PVERILI.

HAbenarum mentio turbinem in memoriam attraxit, quia turbinis cõcitatio ab habena est. De hoc autẽ Græci Latiniq; potius, quàm Ægyptij, quãtum inuestigare potui, meminerunt. Quoniam verò clari admodum viri similitudinem à rhombo, qui turben est, desumpsere, quid in eo lateat hieroglyphicum exponere, visum est operæprecium. E

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

EST autem rhombus, vt hinc exordiamur, lignum buxeũ, vel ex solidiore aliqua arbore tornatum, plana lataq; primùm basi, cono sensim in angustũ abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vsus eius in puerilibus ludis cùm antiquissimus fuerit, Florentini, apud quos plurimùm exercet̃, cum vulgò Palæon appellant, vocabulo ipso vetustatẽ indicante. Implicatur is à cuspide prælongo loro, atq; ita ludo puerili, quanta vi fieri potest excussus, basi supernè, cuspide infernè versa solo allidìtur: dum verò ab intorto se loro explicat, in rapidissimã concitatur vertiginẽ, atq; ita volubiliter rotatus, spatijs ampliter curuatis hac illac fertur: pueri superinstantes flagello illum exagitant, acriq; intorta plaga impetum vehementiorẽ adijciunt. Turben hic à Tibullo, à Marone autem turbo, vt Sosipater Charisius obseruauit, dicitur. Ob eam igitur concitatissimam uertiginem agitationemq;, poëtæ mentis volubilitatem, quæ nullo possit loco cõsistere, ratione ue sedari, quod plurimũ in furore accidit, expressere. Atq; ita Tibullus amatorio furore exagitatus, de se dicit: F

Nanq; agor vt per plana citus sola verbere turbo,
Quem celer assueta versat ab arte puer.

Ludum hunc Maro dilucidius pinxit, vbi correptam furijs amatã reginã nusquam cõsistere posse, ita luculenter ostendit, vt versus hi, vel decies repetiti, nullius vnquam tædio recitentur:

Ceu quondam torto volitans sub verbere turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent: ille actus habena
Curuatis fertur spatijs, super inscia turba
Impubesq; manus mirata volubile buxum
Dant animos plagæ. Non cursu segnior illo
Per medias vrbes agitur, populosq; feroces.

Quoniam verò inter furoris species quinq; à Platone memoratas amatorius locum obtinet, rhombum Magi alliciendis amatoribus aptum veneficijs adhibuere:

hibuêre; de quo apud Theocritum, Pharmaceutria.

DE COLV ET FVSO.

NEq; quidem in mystico hoc scribendi genere contemnendæ sunt colus & fusus, cùm ex ijs antiquissima quædam referantur significata.

FATVM.

PEr colum autem & fusum significari fatū, longè manifestius est, quàm vlla debeat cōmentatione vlterius explicari: plena siquidem sunt poetarū volumina, fatū ipsum per stamina, per fusum, per colum, per fila vbiq; significantium. Tris verò Parcas illas huius negocij arbitras, qua de causa vetustas finxerit, Platonem latissimè interpretatum alibi diximus. Tris autem illas esse, quarū vna colum sustineat, altera neat, tertia adactis in fila forcipibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo sunt, ortum, auctum, interitum esse proprium, ignorare neminem crediderim. Si verò tabulæ huius seriem quis deliniari sibi cupierit, ita picturam digeramus, vt Clotho vestem induta versicolo
B rem, cum corona septem stellis insignita colum teneat ingentem admodum. Lachesis veste passim stellata insignis, manibus in pendentium magno numero fusorum fila immissis, modò hunc, modò illum torquere videatur, vtraq; palma ad torturam composita. Atropos atrata insultet filis forfice detruncandis. Fusi solo passim iaceant, alij modico, alij plurimo obuoluti stamine. Fila varijs sint picta coloribus. Minimè verò dissimulāda sunt, quæ filo super ex diuinis literis tradit Hesychius: subtegmen quidem mortalium intentionem indicare, stamen verò Dei nutum, vtpote firmius, eaq; gratia quæ stabilis atq; incōmutabilis in nobis permanet, quæ nostræ intentionis subtegmen admittit, vt boni operis indumentum contexatur.

NVPTIAE.

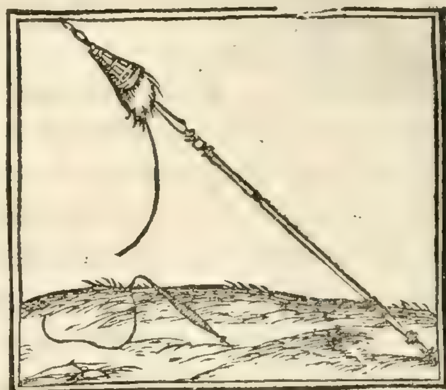
QVòd verò colus & fusus nouā nuptā indicet, aliquis fortè dubitarit. Sciendum autē id inde sumptū boni ominis causa, quòd. Ɔ. Cæciliæ, quæ alio nomine Tanaquil Tarquinij Prisci vxor fuit, lana cum colo & fuso in templo M. Anci diutissimè adseruata perdurarit, cuius rei
C mentionem facit Varro. Et quoniam res Tanaquili feliciter cessit, institutū vt nubentes virgines comitaret colus compta, & fusus cum stamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ, vbi toto territorio mos adhuc huiusmodi obseruatur, vt postero die quo noua nupta traducta fuerit, mane prǫstò sunt domestici cōiunctiores sponso, cum colo & fuso, quos nouę nuptę offerant, armaq; alia, quibus opus aliquod domesticum fieri soleat. quanquā vulgus interpretatur id ea de causa fieri, quasi subinnuere velint, hesternum quidem diem & genialem & festum fuisse, postero autem ad officia muliebria redeundū. Nam & alibi de olla meminimus, quam noua nupta postero à nuptijs die iubebatur à socru petere, quam illa peracerbè cōuicijs etiam superadditis abnegaret. Sed enim tam peruulgatus de colo fusoq; mos, antiquitatem illam sapere mihi videtur.

PAVLATIM QVID EFFECTVM.

SEparatim autē per fusum glomo obuolutū, sunt qui paulatim quid effectū intelligant, quod apud veteres nusquam inueni. Nam fila ipsa dum nentur,

paulatim coëunt, ſenſimq́ꝫ torquentur, & ex molli vellere lino'ue per patientiſſi- D
mam contationem in eam ſoliditatem ac firmitudinem, quæ operibus faciendis
apta ſit & idonea, coaleſcunt.

MORS.

ATcolus atqꝫ penſa tantùm, ſtaminibus ab-
ruptis, mortis habere ſignificationem tra-
dunt, vulgata quam citauimus Parcarum fabu-
la, quarum munus eſſe diximus, ſuum vnicuiqꝫ
rei finem præſcribere, inde etiam ficto nomine,
quòd, vbi fatalis aduenerit dies, nemini parcāt.
De vi autem earum, quam ἀμετάστροφους eſſe dicit
Plato, nos inconuertibilem dicere poſſumus,
quoq́ꝫ pacto non circa ſtabilem corporis ſanita-
tem tantùm, verùm etiam ad animos in legum
cultum & obſeruantiā inducendos munus exer-
ceant ſuum, quin legibus & ſanctionibus firmam præſtēt incolumitatē, duode-
cimo Legū libro circa finem Plato diſſerit: ibidemq́ꝫ interpretes de fixarū ſtella- E
rum orbe multa. Lacheſin quippe firmamentum eſſe (vt ſuperiorem fabulam a-
pertius interpretemur) in cuius ſtellis vires ſorteſq́ꝫ inferiorū omniū contineā-
tur. Clotho verò Planetarum cœtum, in euoluendis rerum ſortibus firmamen-
to ſubminiſtrantem. Atropon deniqꝫ Saturnū, qui ſtabilitate ſua eductas in ef-
fectum ſortes immutabiliter confirmet: quæ quoniam latè apud eos diſputan-
tur, à me nunc prætereuntur.

DE LAQVEO.

HÆc verò Parcarum lina in opus deducta, laqueum neuēre, artificióq́ꝫ
aſtu compoſuerunt: de quo dicere non fuerit importunum.

AMOR.

LAqueus vel vinculū, nunc rete, nunc decipula quęlibet, amorem
hieroglyphicè ſignificat, quippe qui artibus his homines cōuenetur, taciteq́ꝫ ag-
greſſus incautos in inſidias trahat. Addūt etiam nonnulli hamum, de quo loco
ſuo dictum. Quod ad laqueum facit, aliqua ſpe propoſita voluptatis ita decipi-
mur, veluti feras quoqꝫ appoſita eſca, ſpe boni capere moris eſt. Neminem enim F
facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quàm amantē: vnde etiam vinculum,
& vinciendi, & captiuum reddendi, ſignificatum habet.

VENVS.

IPſi verò Veneri amoris genitrici à vinculo nomen inditum: ſiquidem à viere,
quod ligare eſt, dictā ait Varro. Quod verò apud Lacedęmonios Venus co-
gnomento Morphò, pedicis circa pedes obuolutis oſtendebatur: nam Tynda-
rum ferunt conieciſſe Venerem in vincula, quò filiarum opprobria, quæ impul
ſu eius acciderant, vlciſceretur. Sed enim Pauſanias figmentū hoc à vulgi fabula
ſummouet, remq́ꝫ eruditius hieroglyphicè interpretatus, ea ſpecie ſignificari tra
dit, quòd debeant mulieres erga viros ſuos in fide firmiter & conſtanter per-
manere. Noſtri in vniuerſum caſtitatem & ſobrietatem ita comparandam mo-
nuēre, ſi tali vtamur hieroglyphico, dum aiunt,

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum.

DIANA.

APud eoſdem Lacedæmonios Dianæ ſimulacrum, quod Iphigenia & Ore-
ſtes

ſtes ex Taurica regione detulerũt, vitice colligatũ colebatur, nempe quòd eam auferẽtes viticũ faſciculo obuolutã occultauerint. Huic quondã homines ſorte ductos immolabãt, quod ſacrificij genus Lycurgus in Epheborũ flagra cõmutauit, ſimul vt aram Dianæ, quod ipſa oraculo ſibi depoſcere viſa erat, humano ſanguine conſpergeret, ſimul vt plagarũ cõtemptu fortiorẽ redderet iuuentutẽ.

DIANA STRANGULATA.

Apud Caphyatas Arcadiæ populos, Dianæ ſtrangulatæ ſimulacrum, atq; eidem templum erat. Significabat id, non hieroglyphicè, ſed hiſtoricè, rem ſuper ea geſtam, propterea quòd pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum ſimulacri collo iniecerunt, ſe Dianã ſuſpendiſſe dicentes, quos Caphyatæ lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos ſepelire, & ſacra quotannis facere, cùm eorum vxores omnes abortiuos partus ederent. autor

B Pauſanias.

FIRMITAS.

SVum verò ἀνάλιον Lacedæmonij pedibus vinctũ colebant, cuiuſmodi vetuſtiſsimã apud eos ſtatuam fuiſſe Pauſanias atteſtatur, ne ſcilicet aliorſum ab vrbe ſua ſecederet, ſed in ea firmus ſtabiliſq; permaneret. Cuiuſmodi inſania Tyrios etiam vexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obſidebantur: nam & Apollinis ipſi ſui baſin aurea catena religarunt, cùm quidam in concionem progreſſus affirmaſſet, viſum ſibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, velle ſe tranſire ad Alexandrum: poſt quod vinculum iniectum, eum inſuper Tyrij Alexãdrinum cognominarunt. Sedenim aliorum quoq; deorum ſtatuis Plutarchus ait Problematis Tyrios vincula ſolitos inijcere, id ſcilicet indicantes, quòd lento gradu in ſcelerum caſtigationem ferantur. Et Horatij locum de pœna quæ claudo incedit pede, in hanc eandem ſententiam Porphyrio interpretatur.

IVNONIVS.

C ET ahenea Milonis ſtatua in Olympia fuit, quæ ſuper diſcum poſita vinctis ſimul pedibus inniti videbatur. Malum aũt Punicũ ſiniſtra tenebat. Dexteræ digiti recti, & rigentibus ſimiles apparebant: vittaq; caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus eſt Philoſophus Tyaneus, vt Milonem athletã dixerit Iunonis ſacerdotem à Crotoniatis inſtitutum, idq; mitram & redimiculum indicare. Arborẽ verò malum Punicã ſolam in Iunonis honorem plantari.

FORTITVDO ATQVE TEMPERANTIA.

QVanquã alij eruditionis hieroglyphicę non ignari, dicunt pedes colligatos id ſignificare, quòd fortiſsimus is athleta nullius viribus ex eo loco, vbi ſemel conſtitiſſet, dimoueri poſſet. Malum manu comprehenſum, digitorum eius fortitudinem indicare, quod identidem nullius conatu auelli poſſet. Porrectionem verò digitorum eodem roboris argumento ſignificaſſe, quantũ illi virium ineſſet, quòd à quoquam vel robuſtiſsimo, neq; inflecti, neq; dimoueri potuerint. Per vittã verò temperantiã hominis aiunt indicari: athletæ enim vires ſuas ea potiſsimùm ratione cuſtodiebant, quòd ab ijs quæ corpus eneruant libidinibus ſtudioſe admodum abſtinebant.

MINERVA ARCADICA.

NEcq; quidem Dianæ tantùm simulacrũ obligatũ erat apud Arcadas, verùm etiã Mineruę signum obligato crure ostendebat. Significabat id vulnus, quod ipsa à Teuthi Arcadũ duce acceperat, dũ illi suadere, & obstare conatur, ne Grecorũ societatem desereret, quam ipse ob simultatem in Agamemnonẽ repudiauerat. Teuthis autem apud Arcadas colebatur, & certamen id cum Minerua illi laudi adscribebatur. De stupore verò & imperitia Arcadum, qui nihil cum Minerua commune aut sociale habuerint, in Quercu, atq; etiam in Asino, satis dictum.

SEMEN IN VTERO.

SAturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & solui ante diem sibi festum mense Decembri: atq; inde prouerbiũ, Deos habere pedes laneos. Hinc verò significari semen in vtero animatum (nam à satu Saturno nomen) in vitã grandescere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri mense, et Virgilij & aliorũ testimonio, ijs quæ rectè ferunt, comprobatur, mollibus interim naturæ vinculis detineri. Sunt verò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa sunt: vel quòd fruges omnes vinculis nodisq; quibusdam alternentur: vel quòd in Tartara cõiectus, propter loci, in quo versatur, profunditatem, quasi quibusdam ibi vinculis detineatur, vt deportatus. Alij fictum volunt ob motus tarditatem, de quo alibi. E

ARTIFICIOSVM OPVS.

QVę verò vincula statuis, quas Dædalus elaborasset, inijci solita sunt, id sibi volunt, artificiose adeò fuisse fabrefactas, vt abire viderentur, quocirca vinculis compescendæ essent. Meminit huius rei Plato in Menone: Dædali signa, inquiens, ni religata fuerint, abire & fugã arripere: vbi verò reuincta sunt, consistere. Proinde si quis aliquod eius habeat, & solutum esse sinat, incertã eã esse possessionem, perinde ac si quis seruum habeat fugitiuum. Et primo Politicorum Aristoteles Dædali statuas memorat, quas vulgus spontè moueri, & opus facere dictitasset. Necq; desunt qui ligneam Venerem à Dædalo fabricatam F autument, quæ argento viuo infuso moueretur. Hinc quotiens opera huiusmodi & pulcherrima et absolutissima esse ostendere voluerimus, si Platonis sententiam approbemus, eorũ pedibus, aut quæ opportunior fuerit parti aliquid adalligabimus.

NEQVITIA.

IVniorum inceptum esse volunt nonnulli quantiuis precij viri, amorem obligatis oculis pingi: necq; id antiquam sapere eruditionem, cùm eum ipsi dicant oculatissimũ. Plericq; tamen veterũ, vt Theocritus, Menander, Archilochus, & è nostris præcipuè Virgilius, amori cæcitatem attribuerunt, cum scilicet amorem intelligentes, cui assidua est comes nequitia. Affectum enim in turpitudinẽ cæcum esse, nemo non dixerit. Appetentia enim quę ab oculorũ sensu est, intellectum concitat ad voluptatem: ea verò tali orta principio, quæ putat in conspectu esse bona, ea tantùm concupiscit, addictaq; sensui à cõtemplatione auertit, necq; sui compos est vt possit eligere. Impetu igitur raptatur, & in furorẽ fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quicq; ita affectus est, is cæco carpitur igni.

igni. Qui verò electionis est compos, auream colit Venerẽ, nihilq; prius curat, quàm cæci stimulos auertere amoris: cęci, quia dubio procul affectus ille à sensu rectus, aut exoculatus est, aut ita oculos habet obligatos, vt nec quę attingũt ad rẽ, nec sumptus videat. Quòd verò sint qui, Cęco carpitur igni, exponãt, cæco, validiore, quia dixerit Ouidius, Quoq; magis tegit̃, tanto magis æstuat ignis: cur nõ dixère potius, cęco, intellectus & ratiõis lumine priuato? Id tamẽ actiuè, quia non videbat omnino Dido quò rueret, quò raperetur, in quantã ærumnarum tragœdiã se præcipitaret. Amat Scyllã Glaucus: Scylla lupis est canibusq; succincta, quod meretriciã proteruitatẽ & impudentiã ostendit. Glaucus idem vel cæcus, vel vt significantius loquamur, luscitiosus, & glaucoma cęcitas Latinis est. Sed cur nõ ea etiam de causa laqueum amoris insigne dixerimus, quòd vbi quis perditè insanire cœperit, extremo sibi aufugio, & miseriarum liberationi laqueum agnoscat? vt elegantissimus ille monet senariolus:

ἔρωτα παύει λιμὸς· εἰ δὲ μή, χρόνος·
ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἢ ϛτήσθω βρόχος.

Quod ita Latinè reddere possumus:

Fames amorem sedat: hæc si non potest,
Non grande saltem tempus efficit: nisi
Præstare tempus hoc queat, reliqua salus
Est laqueus, aptes quem tibi.

Passim verò poëtę amoris retia decantãt, quę statim declinare studeamus. Nam vt sapientissimè admonet Lucretius:

Vitare plagas in amoris ne iaciamur,
Non ita difficile est, quàm captum retibus ipsis
Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.

VENATOR.

SEdenim cũ venationis pręses Diana fingatur, iure illi & laquei & retia sunt attributa, vtpote præcipua venatorum arma. Vnde Psalmo XC scriptum: Libera me de laqueo venantium. Et CXXV canitur: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantiũ. Vbi animaduertendũ est, apud Græcos quidem θηρευόντων legi, quam literam nostri secuti sunt: sed apud Hebręos vocabulũ esse, quod aiũt significare Sidonios, populum Iudęis semper infestissimum: venatores enim Sidonij, inquit Adamantius. Neq; ignorauit hoc Maro noster, apud quem Venus mater Æneæ filio *Media sese fert obuia sylua,*

Virginis os habitumq; gerens & virginis arma Spartanæ.
Nanq; humeris de more habilem suspenderat arcum
Venatrix, dederatq; comam diffundere ventis,
Nuda genu, nodoq; sinus collecta fluentis.

Curq; hoc venatricis habitu incederet, causam mox infert:

Virginibus Tyrijs mos est gestare pharetram,
Purpureoq; altè suras vincire cothurno.

ANNONA.

QVinetiam ipsa venationis locutio aliquid prę se fert hieroglyphicũ: siquidem venatio tum victũ, tũ annonã, & quicquid in humanæ vitæ vsum cõparat̃, significare dicit̃. Venatu eñ primę ciborũ delicię cõparatę. Quare videas locũ Psalmographi, Viduã eius pręcipuè benedicã, quod in antiquis Græcorũ

exemplaribus θήραν, non χήραν legitur, quod venationem significaret: ex qua locutione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicã lectionem sequuntur, aliquid simile deprehendêre, cùm pro, viduam eius benedicens benedicam, annonam illius: alij, præcipuè benedicam: alij, amplificabo, copiosissimamq; faciam, reddiderunt.

DOLI OCCVLTI.

SEd vt ad laqueũ reuertamur, id instrumẽti occultos dolos & calliditatẽ insidiarũq; indicat cogitationes. In occulto em̃ tendi solent insidiæ, quẽadmodũ & laquei: & in eiusmodi sententia à fatidico vate Dauide positũ inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte per insidias intentata. Nam quod laquei venatoribus aduersus feras, id insidiæ in hostes præstant. Dubio procul enim vbi Psalmo legitur, Laqueum parauerũt, dolos omnino significat. Eucherius. Atq; alibi in ijsdem sacris literis de meretrice legas, vinculum in manibus eius de vitijs: Dirumpamus vincula eorũ, & proijciamus à nobis iugũ ipsorum, vt cõtrito laqueo liberemur. Nam hæc quandiu rupit Sampson, inimicos vicit.

DE CATENA. APERTA VIS.

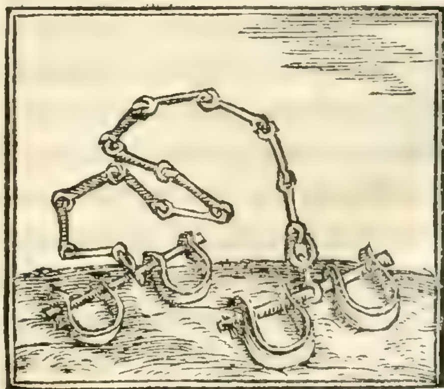

Atena verò vim apertã significat, quia victis palàm inijciuntur, neq; vllam exigunt occultationem.

VITIA.

THeologi nostri veteres, catenas vitia significare contendunt, quòd vitia se inuicem gignere atq; arctissimè complecti consueuêre. Nam qui de moribus disputant, necesse aiunt multa illi inesse vitia, in quo vel vnum tantùm fuerit in conspicuo: vsqueadeò peccatũ esse, transire lineam, finiuêre. Sic à manibus Petri Apostolorum principis catenæ ceciderunt: sic illi soluendi ius diuinitùs attributum. Hoc tamen significato iuniores laqueos libentius dixêre.

CONIVGIVM.

SVnt tamen & maritalis vitæ indicia, propriæq; similitudines catenę, quę pedibus, quęq; manibus inijciuntur. Nam pedicæ vitæ liberioris progressum impediũt, hominemq; intra certæ rationis ergastula cohibent, neq; licentius euagari permittunt. Manicæ verò sunt negotiorum impedimenta, quibus implicari necesse est familiæ patrem, si rem, liberos, domũq; suam rectè administratã, institutã, conseruatamq; velit.

DE IVGO.

Nter vinculorum genera & iugũ est, cuius varia omnino sunt significata. Sed quoniam de maritali vinculo loqui cœpimus, eidem hoc adijciemus.

PAR COPVLA.

PRo vita coniugali, vel ipso nomine rem indicante, honestiori argumento iugum accipi. Ea siquidem est cõiugatio & copula maximè maritalis, vnde cõiugium & vincula iugalia, & parem deniq; conatũ, curam, amoremq;, & studium in consortibus esse debere indicat, atq; hoc est quod apud eruditos dictum inuenias,

Pari iugo.

SVBIVGATIO.

APud Horatium iugum aheneum pro violenta ſubiugatione poſitum reperias, vt eo loco:

Sic viſum Veneri, cui placet impares
Formas atq; animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

Nam & ſubiugare, militare verbum, & ſub iugum mittere, paſsim apud hiſtoriæ ſcriptores inuenias. Erat verò huiuſmodi iugi ſpecies, vt in Armorũ cõmentario diximus, ad ſimilitudinem п Græcæ literæ, duabus ſcilicet haſtis in terra defixis, tertiaq; ad ſummum earum deligata, ſub qua victi hoſtes omnibus armis exuti, ſubeuntes tranſire per ignominiam iubebantur.

SERVITVS.

INuenias & pro ſeruitute iugũ poni, ac perinde pro fatigatione: vnde ſubdere colla iugo, pro trahi in ſeruitutem & labores, paſsim apud poëtas, à bobus nimirũ ſumpta metaphora, qui ad hoc iunguntur vt laboribus exerceantur. Hoc ſignificato Aſſertor noſter, qui calicis amaritudinem ſuis alibi pollicetur, de promptæ voluntatis alacritate loquens, ſuaue eſſe iugum ſuum, & onus leue profitetur.

LEGES.

SVnt qui per eiuſmodi dictum leges intelligi putent, quòd appellatione iugi legũ onus fuerit etiam à Dauide nuncupatũ. Omnino verò leges pro ſubiugatione & imperio vicißim à Marone dictũ: Legesq; viris & mœnia ponet. Nam qui legibus parent, ſimilitudine quadam colla iugo ſubdere videntur: & qui potentiorum arbitrio ſubijciuntur, ſubire iugũ identidem.

PATIENTIA.

SVnt qui iugũ ſignificato patientiæ præferant, quo plurimũ inſigni gauiſus eſt LEO. X. P. M. Cùm enim ab ineunte ætate Virgilianũ illud admirari cœpiſſet, quòd ſolitus ille, vt aiunt, dicere, nullã homini virtutem patientia commodiorem eſſe, eam ſententiam ita carmini mox inſeruit:

Superanda omnis fortuna ferendo eſt.

Nullum vnquã is opus neq; publicũ, neq; priuatum, etiam cùm ad pontificatũ euectus eſſet, faciũdum locauit, cui iugorum inſignia non appoſuerit, cũ inſcriptione, SVAVE, vt ſcilicet ad virtutis eius fructum percipiendum alacrem eſſe neceſſariam voluntatem innueret, iugumq; id ſuaue futurum, quod libenti animo toleraretur. At cõtrà nihil tam facile, quin difficile appareat, quod inuitus facias. Poſtea verò, cùm is rerum potitus eſſet, ad inſigne id ea accommodata eſt interpretatio, quę orta eſt ex re ipſa, eo ſcilicet principe iuſtam & clementem atque adeò ſuauem humano generi ſeruitutem obtigiſſe.

IVPITER.

SEd quid illud, quod ipſius Iouis ſymbolum eſt, iugum? Iugare ſiquidẽ Iouis inuentum eſſe veteres tradiderũt, & à Iouis nomine Græci ζεῦξαι deduxerũt. Ipſum autem aiunt primùm iumenta iunxiſſe, vt ea in frugum ſatu frugalem nobis operã præſtarent. Nam *Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni.*
Nec ignorauit hoc Naſo, cùm ſcripſit de Ioue ipſo:

Semina tum primùm longis cerealia ſulcis

Obruta sunt, presśiq́ iugo gemuere iuuenci,
Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Ioue mundus erat.

DE CLAVO.

HAbet quid simile cum iugo, cumq́ laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, vnionem: quare locus exigit, vt super eo quoq́ aliquid disseramus.

SISTERE.

CLauus vtiq́ sistendi firmandiq́ signum habitus apud antiquos. Et dea ipsa Necessitas adamantino clauo insignis fingebatur, quę vbi quid faciundũ decreuisset, non licere vel dijs ipsis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatium Fortunã ipsam, quæ rerum humanarũ domina fingitur, semper anteit sæua Necessitas, siue, q̃d in antiquissimis codicibus obseruaui, serua Necessitas,

Clauos trabales, & cuneos manu
Gestans ahena, nec seuerus
Vncus abest, liquidumq́ plumbum.

Eodem vtitur hieroglyphico Tullius Verrinis, vbi ait: Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum cõsilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilij sententia Mamertinis se frumentum non imperasse pronunciat.

SOSPITAMENTVM.

QVi verò clauus aheneus, nonnunquã & ferreus in postico pariete templi, quod Mineruę dicatũ erat, in Capitolio visebatur, pręsentanei remedij ad mala quæ impedere viderentur, signum habebatur, atq́ amuletum erat præcipuè cõtra pestilentiam, eoq́ vim morbi sisti persuasum fuit. Figebat eum Consul solenni sacro. Et aliquando Dictator solius figendi claui causa creatus est: quo in albo Cincius Manlius, Gn. Quintilius, & alij nomẽ habent apud rerum scriptores. Cuiusmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc:

M. ORATIVS CONSVL EX LEGE TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDICAVIT ANNO POST REGES EXACTOS. A CONSVLIBVS POSTEA AD DICTATORES, QVIA MAIVS IMPERIVM ERAT, SOLENNE CLAVI FIGENDI TRANSLATVM EST.

ANNVS.

ERat & alterius generis clauus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos singulos in sacrarum ædium parietibus, ad annorum numerũ colligendum, quia paruus tunc erat literarum vsus: isq́ clauus annalis appellabatur.

DE CVNEO.

COntrà verò Cuneus, quæ vel natura sunt solida, vel arte compacta, cõglutinata & applicita sunt, discutit atq; dissoluit, discissaq; separat, & à clauo totus diuersus abit. Ideoq; inter instrumenta necessitatis, quæ fortunæ operam suam subministrat, adpingitur. Super eo est igitur disserendum.

DISSOLVTIO.

POsito siquidem firmandi signo, quod per clauũ indicatur, vbi scilicet fortuna quippiam stabiliuisse videatur, cùm & eiusdem munus sit, ea quę firmissima iudicentur, in humanarũ rerum ludibriũ dissoluere, loco dimouere, discutere, atq; disijcere, additus est ad necessitatis insignia cuneus, qui nimirum, vti dictum, dissoluendi, discindẽdi, atq; separandi symbolũ est. Et veluti per clauũ firmatũ aliquid ostẽdimus, ita per cuneũ, infirmatũ aut loco dimotũ indicamus. Additũ & ahenea hęc gestari manu, vt vicissitudinis huius perpetuitas nunquã defutura cõmonstretur: siquidem, vt sæpe alibi docuimus, perpetuitatẽ indicat B æs, propterea quòd rubigine nõ absumitur: ideoq; Vegetius probat æreos clauos cõfigẽdis nauibus, quos ferreis anteponit, quòd eos tẽpore & humore celeriter rubigo cõsumat. Illos etiã in fluctibus permanere incolumes manifestũ sit.

DE VNCO.

QVæ verò de Vnco & Plumbo subsequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt sententiã: siquidem vnco trahi, qui loco deiecti fuerint, lęsæ præsertim maiestatis rei, solitum, apud rerum scriptores sæpe legimus: quare congruit vncus cuneo.

DE PLVMBO.

PLumbum verò clauo perquam simile est, propterea quòd eo infuso, & statuæ, & aliæ operum ædificiorumq; moles cohærescunt, & firmitate stabiliuntur: & suapte natura est adeò ponderosum, vt etiam si non ad operis adhibeatur firmitatem, quàm difficulter loco dimoueas, per se valeat significare.

HEBETVDO.

C ALioqui plumbum hebetudinis indiciũ est. Nam cùm velocissima esse debeat mẽtis agitatio in eo qui acutioris ingenij laude cõmendandus sit, vbi quẽ tardiorẽ ad ea excogitanda, cõsulenda, cõstituẽda, adeunda, peragendaue, quæ vsu veniũt, inspexerimus, à contatione ipsa, vel ab immobilitate, plumbeũ ingeniũ per cauillũ exprobramus. Vnde Tusculanis Cicero: Nisi sanè in Physicis plumbei sumus. Et pro inefficaci, & inutili, atq; inani sermone, plumbeũ gladiũ aut pugionem plumbeũ apud eundum Tulliũ inuenias.

INIQVITAS.

ILlud etiã in diuinis literis obseruatur, quòd iniquitas per plumbum intelligitur. Iniquitas enim, secundum Zachariæ Prophetæ visum, super plumbi talentũ sedet. Vetus enim ponderis modus est talentũ. Ideoq; Pharaonis exercitus, vtpote qui in iniquitate permansit, tãquam plũbum in imas aquas pessũ ijt, ibiq; supinus in cauo profundi alueo recubuit, vt ait Adamãtius.

DE VECTE.

QVid pondus significaret indicauimus: sed reliquū est instrumentū ponere, quo magna quantumlibet pondera facilè moueantur.

ARS NATVRÆ VICTRIX.

IS vectis est, per quem, artem humana industria comparatã, quæ naturam longè vincat, indicamus, negotiáue perdifficilia minimo conatu confecta. De vecte sanè, deq; aliis machinis Antipho poëta senariolo eo, quem citat Aristoteles Mechanicis, arte nos ea superare docet, quibus rei natura ipsa repugnare videbatur. Magnas enim rerum moles loco dimouemus adacto vecte, hypomochlio, quē nostri Suppressam vulgò vocant, centri loco summisso, pondera supra omnium, qui rem non inspexère, fidem tollimus, & eorum qui inspexère, sed causam non intellexère, admiratione, huc illuc arbitrio nostro promouemus. Atq; hoc est quod in primis admirabile dicit Philosophus, quod quispiam pondus virium imbecillitate loco mouere non potest, id ipsum facilè commouere, & hac illacq; ducere, adiuncto vectis pondere tã exiguo, si reliquæ molis motæ magnitudinem contempleris.

DE CLAVI.

PRæstat vtrunq; clauis, quod & cuneus & clauus: eadem enim aperit & claudit, hoc est, ligat & soluit, & in manu Iani præcipuè statuebaſ.

PVDOR.

DE qua quidem multa poëtæ nostri. Sed vt figmēta, vbi agitur seriò, prætereamus, Fabii Pictoris, si modò legitimum est id opusculi, interpretationem afferemus, qui Ianū dicit ad pudorē & sanctimoniā domorū primùm valuas, seras & claues excogitasse, ab eoq; ianuas appellatas: vnde claues in simulacris, in beneficii huius memoriam gestet.

SECVRITAS.

ALii dicunt securitatis eius signū esse, quæ passim eo regnante fuit: domos enim omnium religione ac sanctitate munitas fuisse prædicant. Alii à cludendi aperiendiq; anni officio, quod munus eius esse Dei putabant, claues additas arbitrantur: eaq; de causa Clusium & Patultiū appellatum. Ad huius instar Apollo cognomento θυραῖος colebatur apud Græcos, quod ineuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Ianum verò eundem esse ac Solem, à multis vbiq; disputatum.

PORTVNVS.

NEq; tamen Ianus tantùm cum clauibus, verùm & Portunus cum claui figurabatur in manu: nam & portarum Deus esse putabatur.

PARTVS.

ERat etiam olim ritus, vt nuptialibus inter alia clauis quoq; mulieribus traderetur. Id aiūt boni ominis causa fieri solitum, ad partus scilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc significato in sacris literis sæpe inuenies, Vuluam aperire.

A PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICENTISS. VIRVM ALOISIVM CORNELIVM, DE IIS QVÆ PER LAPIDEM, ET ALIQVOT ÆDIFICIORVM partes significantur, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

VM mecum reputo, Vir magnificentißime, nulla verò non hora reputo, quantus sit tuus erga me amor, quæ beneficentia semper extiterit, suffundi me verecundia necesse est, quòd tibi nunquã alia ratione respondere cogitarim, quàm redamando, beneficentiæ verò hactenus immemor mihi fuisse videar. Nam quod ad amorem attinet, cõmune id est cum plurimis, cùm tu innumeros alios, imò quotquot semel allocutus fueris, ad te amandum, colendumq; trahas, & iucundißimo suauis naturæ tuæ blandimento nouos quotidie amicos pares: adeò singularis est integritas illa tua dubio procul incomparabilis. Sedenim quamuis hoc maximi faciendũ sit, longè maioris ponderis apud me est benignitas, B quâ me semper es tam liberaliter prosecutus: cui si parem referre gratiam nõ poterã, saltem eius prædicatione liberarẽ me à dißimulationis suspicione, quæ meritò suboriri poterat, nisi aliquando eam confessus essem. Nunc igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica, qualiacunq; sint, publicare constituerim, pro amicorũ moribus & ingenijs conuenientis materiæ commentaria in hunc & illum distribuere consilium fuit, atq; ita hoc de Lapide & fabricis nonnullis, tibi deberi existimaui, quando hodie nemo priuatorum hominum fabricæ rationem, pulchritudinem & elegantiam te vno melius intellexit, intellectamq; in vsum & artem euexit. Quòd si digna magnanimitatis tuæ sors fato aliquo tibi obtigißet, ætas nostra nulli veterum in rei tam præclaræ amplificatione cedere iudicaretur. Accipies igitur Lapides meos primã ædificiorum omnium materiam, eosq; ita tractabiles, vt vel in aere mansurum opus ædificare poßis, quod contra fulminum casus incolume resistat, nullam fluuiorum illuuiem pertimescat, terræ motus, hiatus, eructationesq; omnes aspernetur: quæ si tibi aliqua parte arriserint, magno ego beneficio affectus mihi videbor, qui multis olim à te cõmodis acceptis, per nugarum mearum distributionem obligationis illius meæ partem aliquam tibi depensam existimaueris.

DE LAPIDE.

C

NTEAQVAM ad ędificia aggrediamur, de Lapide prius dicere cõsentaneum est: nõ enim quispiam nisi materia prius cõparata, fabricare incipit. Sedenim & rudis lapis sua apud antiquitatem omnem habuit significata. Neq; fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurũ erat vt veræ pietatis fundamentum ex petra solida iaceretur, Petra enim erat Christus, de quo paulò inferius dicturi sumus: nunc enim à Gentibus incipere visum est. Multipliciter siquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: vt apud Thraces colebatur saxum, in quo vestigiũ Herculis impressum esse persuasum habuêre. Et Arabes, vt legere est apud Maximũ Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis altera extra portam Capenam erat, qui cùm siccitas temporis frugibus officeret, intra vrbem solenni pompa ferebatur, & statim pluuia, vt memoriæ proditum est, cadebat: propterea q; Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, vt aquæ è cœlo manarent.

PERPETVITAS. D

APud eosdē lapideus Terminus in Capitolio diuinis est honoribus celebratus: autoresq́ sunt, saxum illud fuisse, quod Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinē, cùm Iouem deglutire se crederet. Nam vetusta illa superstitio omnis, cōminiscendis fabulis implicabatur. Cassiodorus, vt quæ recepta sunt ponam, meminit aruspicem interrogatū, quando imperium Romanū casurum esset: respondisse, quando saxum Capitolij cadet: addidisseq́ insuper, si eueniret vt vnquam caderet, futurū vt post XXX annorum millia iterum resurgeret: tanta eius artis fuit impudentia: nisi aruspex is per tantæ multitudinis numerum perpetuitatem intellexerit, quam apertius explicuit Maro:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono, Imperium sine fine dedi.

Atq; alibi: *Capitoli immobile saxum.* Nam & serpens apud Homerum post nouē passeres deuoratos in lapidem mutatus, significasse dicitur, captæ euersęq́ Troię gloriam nullo vnquam tempore perituram, vt scilicet Calchas attestatus erat, οὐ κλέος οὔποτ' ὀλεῖται. quanquam super hoc aliter alibi.

FIRMITAS FOEderum.

SEd vt significationes, quod nostrum est institutum, prosequamur, illud omnibus constat, lapidem fœderum firmitatis hieroglyphicū fuisse, quòd teste lapide apud veteres fœdera sint firmari solita, quæ vt homines rata scirent fore, Fecialis agnum læua manu, dextera silicem retinens, si falleret, Iouem cęterosq́ precatus Deos, ita se mactaret, quemadmodū ipse agnum: & secundum imprecationem saxo caput pecudis elidebat: quæ latius explicata sunt apud Polybium libro tertio in fœdere cum Carthaginensibus primùm icto, quod æneis tabulis inscriptum in æde Capitolini Iouis diutissimè permansit. Et tale aliquid VII Epistolarum, quas vulgus Familiares vocat, apud Tullium, epistola eius libri prima, vbi de histrione Æsopo loquitur. Erat & iuramenti species per lapidem simpliciter, vt Athenienses iurare soliti, quod Aristoteles & Philochorus subinnuunt: & Demosthenes contra Cononem, τῶν τε παρόντων καθ' ἕνα ἡμῶν ὁτωσὶ τὸν λίθον ἄγοντες, καὶ ἐξορκοῦντες. Id quod sacratissimum intra se continet veræ diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, F AB, pater: BEN, filius: ABEN, lapis. Hic verò lapis ille est, si mysticum sensum introspicias, quem non temerè Propheta memorat, & Petrus principibus populi & senioribus obiectat, quòd eum reprobauerint ædificantes, atq; mox cōstitutus fuerit in anguli caput.

FIRMA PROSPERITAS.

NOn prætereo illud, lapidem è cœlo lapsum felicissimi constantisq́ successus in gerendis rebus aliquando fuisse signū: vt qui ad Ægos flumen visendę magnitudinis è cœlo delatus traditur paulò antequā Lysander angustissimo temporis spatio, tam magna, tam continua felicitate, tam gloriose faceret aduersus Athenienses. quamuis perniciosum auguriū Aristotimo Æliensium tyranno præstitit saxū è sublimi loco ab aquila demissum in eam tecti partem sub qua tyrannus cum vxore cœnam, quę instruebatur, opperiebantur: nam paulò pòst ab Hellanico & alijs ciuibus fœdissimè trucidatus est.

PIETATIS NOSTRÆ STABILITAS.

SEd quod ad saxum ab ea volucre demissum facit, in Aquilæ Commentario

statu

A statutam firmiter sedem per Lapidem in nido ab ea alite positum significari docuimus: quiq; & cuiusmodi ille lapis esset, quæ'que ex eo vtilitates haberentur, antiquorum secuti opiniones, cōmemorauimus. Vt verò nunc Ægyptiorum cōmentum magis approbemus, quid'nam aliud Petra quàm firmamentū & stabilitatem affert? Vnde Psalmo XXX qui apud Hebræos XXXI est, habetur: Quia petra mea & munitio mea, quippe veluti arx in rupe sita, & turribus munita. In vulgatis, robur legitur: interpretes alij, fortitudo mea: Romanus firmamentum habet. Nam cùm nos passim Christū assertorē nostrum petræ nomine accipi legamus, per petram nimirum pietatis nostræ stabilimentum intelligimus, super qua Ecclesiam ipse suam ædificauerit, quòd verè sit diuinitùs decantatum passim, Capitoli immobile saxum. Romano enim Pontifici hæc promissa sunt, quippe Petro, qui Romę (nemo hoc inficiari, nisi imperitus, ausit) sedem fixit: cui, vt Euangelia testantur, potestas data est in orbem vniuersum: quem locum etiam Theophylactus diligenter examinans, non vnius inquit Ecclesię, nō vnius prouinciæ imperium est Petro & successoribus eius demandatum, ἀλλὰ
B πάσης τῆς οἰκουμένης, sed vniuersi, ait, terrarum orbis. Ad hanc sententiam facit Nabuchodonosoris somniū, quem ναυοκοδρόσορον appellat Strabo, qui per quietem imaginatus est, se statuam cernere visendæ magnitudinis, cuius caput aureum esset, humeri & brachia argentea, ex ære venter, & femora: crura & pedes ferrei, luto ferruminati: ac saxum mox ingens, impulsore nullo, repentè iugo montis auulsum in statuam procubuisse, eamq; incursu eius prostratam & attritam in puluerem abijsse, qui ventorum mox flatu dissipatus est: saxum mox adeò creuisse, vt totam sua magnitudine terrā occuparet. Cuius quidem ita conspectæ statuæ significatum Daniel, qui & Azarias, Propheta potius quàm coniector, ita explicauit, vt per caput aureum diceret Assyrium regnum demonstrari. Brachia & humeros argenteos, duos esse Reges, qui imperium illud euersuri essent, atque horum alterum æramento similem, moturū ab Occidente in huiusmodi regni perniciem & euersionem. Mox rerum summam ferreum excepturum, lateq; omnia obtenturum. Alij post rem gestam faciliore coniectura, imò animaduer-
C sione potius oblata, ex subsecuto rerum euentu ita statuæ rationem accepère, vt dicerent aureum illud caput Assyrium quidem regnum significasse, quod primum omnium fuit in terris constitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arbacem Medum, illinc Cyrum intelligunt, quorum alter Assyrio sublato imperio, regnum Medicum, alter Persicum constituerit. Per ventrem & femora ahenea Alexandrum Macedonem, qui rubicundo colore fuit, significari, qui ab occasu profectus Orientem subegit: cuius regnum post eius mortem à successoribus, quos per femora possis intelligere, scissum est. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis adhuc occidui quàm Macedones fuère, Macedonumq; opibus euersis, latè sunt terris omnibus dominati. Hæc quidem illi tam verè, q̄ etiam ingeniose, omnibus dubio procul approbanda protulère.

CHRISTVS.

SEd quod ad saxum pertinet, neq; hi exequuntur, neque Iosephus explicare voluit, consultò se interpretamentum illud præterire silentio professus, quoniam ex historica lege, præterita scriberet, non futura. Quod quidem homo Iudæus ideo mihi videtur subticuisse, ne quæ de Christo subsecutura manifestè conspicere poterat, prodere cogeretur. Cui enim dubium sit, per saxum illud, quod vniuersam statuā, atqueadeò totum vniuscuiusq; statuæ cultum su-

ſtulit atq; diſsipauit, Chriſtianã intelligi pietatẽ, cuius ſonus, peruulgata quippe doctrina, in omnem terram eſſet exiturus, pontificemq; ſummum Petrum, & ſucceſſores, non vni tantùm prouinciæ imperaturum, ſed, vt Theophylacti verba repetamus, vniuerſo terrarum orbi leges & ſalutifera præcepta præſcripturum: quod etiam tradit Cyprianus lib. cõtra Iudæos altero, cap. 15. 16. 17. Quod verò dictum eſt à Daniele, lapidem ſine vllius manibus impulſum, id porrò eò ſpectare ait Heſychius Heroſolymitanus, quòd ſine congreſſu viri & mulieris conceptus eius proceſsit, & partus. Ita alibi: Quòd ſi altare lapideum feceris mihi, non excitabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim cultrum admoueris ei, polluetur: neq; enim ſecta, neq; dolata eſt Chriſti caro ab vlla hominis manu. Apud Eſaiam quoq; celebre eſt, Chriſtum hieroglyphicè per lapidem intelligi, vt eo loco, Ecce ego mitto in fundamenta Sion lapidem precioſum, electum, ſummũ, angularem, honorificum: quæ omnia agnoſcit & Petrus epiſtola prima, addito, futurum vt qui crediderit in eum, minimè ſit aberraturus. Ipſa ad Eſaiæ verba ait Irenæus, vti non ex voluntate viri, ſed ex voluntate Dei aduentum eius, qui ſecundum hominem eſt, intelligamus. Nam & quòd Daniel lapidem ſine manibus exciſum ait, hoc idem ſignificat: id enim ſine manibus eſt, quod non operantibus humanis manibus, hoc eſt, virorum illorum qui ſolent lapides cædere, nulla ſcilicet viri opera eius in hunc mũdum aduentus futurus erat: hic enim lapis à terra ex virtute & arte cõſtat Dei. Et apud Hebræos Pſal. XXVII, primo ſtatim verſu: Clamo ad te Domine, qui petra, arx, & præſidiũ meum es, quò ſcilicet hoſtes nunquam accedere potuerũt. De petra hac Tertullianus, vbi circũciſionem vtranq; comparat: Circumciſis, ait, nobis petrina acie, id eſt, Chriſti præceptis: petra enim Chriſtus, multis modis & figuris prædicatus eſt.

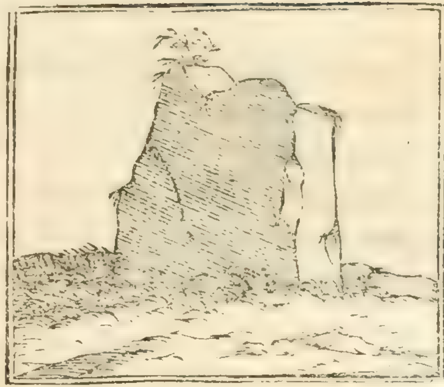
PRAVARVM COGITATIONUM EXCUSSIO.

QVoniã verò, vt Theologi cõſentiunt, petra Chriſtus eſt, animaduertẽdum in pſalmis, vbi de paruulorum alliſione ad petram ſermo eſt, id nobis omnibus ita faciendum, vt ſcilicet cogitationes affectuum paruorum plenas, pueriles & fatuas, priuſquàm adoleſcant firmitatemq; conſequantur, deliberationiq; adhæreſcant, eſſe quamprimũ ad Chriſti petrã alliden das. ita ſentit Euthymius, idemq; prius dixerat Adamantius. Hic ille omnino lapis eſt, vt ſæpe dictum, qui ad anguli ſtatuitur caput, quem ij reprobauerunt, qui vſum eius non agnouerunt. Repudiabant enim eum inter Iudæos ſacerdotum principes, & vt Samaritanũ explodebant, ſeductoremq;, & nouarũ rerum autorem criminabantur: cùm ecce in ædificij angulum à Deo translatus eſt, ibiq; poſitus, & firmiter ſtabilitus, duos coniunxit parietes. Iudæorum vnum, eorum inquam qui pietatem hanc ſecuti ſunt, & Gentium alterum, qui baptiſmum ſuſcepere.

SENSVVM EXPERS.

PLerunq; autẽ per lapidem expertem ſenſus hominẽ intelligimus: vnde illud apud Comicũ, Quid ſtas lapis? Et Amaryllis à Theocritiano paſtore tota lapis dicit, quòd nullis amiculi, vt idẽ ait, precibus moueat. In hanc verò ſententiã vir ſanctitate ante alios mortales omẽs inſignis, vatesq; ſummus, clamat in deſerto, ſolitarioq; ſeceſſu: Poteſt Deus è lapidib. iſtis ſuſcitare filios Abrahamo: quippe de ſtu-

A de ſtupidis, peneq́ brutis hominibus, qui nihil adhuc diuinum ſapiũt, proptereaq́ tanquã lapides ſine ſenſu ſunt. Nam qui lapides adorabant, lapidibus ſimiles, vt in Pſalmo eſt, euadebant. In Exodi cantico ſcribitur, Vertantur in lapides, donec pertranſeat populus tuus Domine: quem locum ita interpretatur Adamantius, vt intelligat de gentibus dictũ, quas tantiſper lapideſcere ſupplicetur, donec pertrãſeat populus Iudæorũ, cùm illud ſubſecuturũ eſſet, vt deletis illis, & à Deo recedentibus, gentes lapidem exuturæ eſſent, proq́ duro & ſtupido corde, viuentem, ſenſusq́ & intelligentiæ participem rationem, per Chriſtum ſuſcepturæ. Nam & Cyprianus, epiſtola libri ſecundi tertia, Euangelium illud, ex lapidibus excitari filios Abrahæ, de gentibus colligi ex Ioannis ipſius verbis interpretatur. Gręcis quidem, qui lapides totiens in populos muta
B ri fabulantur, anſam dedit vocabulorum vicinitas & ſimilitudo, quibus λάας, λᾶος & λάαος, lapis eſt, λαὸς uerò populus, cùm fortè exiſtimarent tam facilem eſſe mutationem ex lapidibus in populos, quàm paruo momento λάος paroxytonus in λαοὺς oxytonum tranſire poteſt. Sed ioci ſatis. Sanè apud Eſaiam primo ſupra quinquageſimũ capite in huiuſmodi ſimilitudinem legas, Attendite ad petram vnde exciſi eſtis: quod paulò pòſt explicat, attendite ad Abraham patrem veſtrum. Vt verò ad Euangelium redeamus, Eucherius ſecutus Origenem, ipſe quoque de inſipientibus dictum intelligit, cùm pręſertim alibi dicant diuinæ literæ, Auferam cor lapideum de carne veſtra. Irenæus ita ſuſcitari filios Abrahæ ex lapidibus, cùm nos à lapidum religione remouit, à duriſq́ & infructuoſis cogitationibus tranſtulit ad potiora, & fidem Abrahæ ſimilem in nobis conſtituit atq́ firmauit.

DE MOLA.

C ET Mola lapis eſt, vnde molares lapides pro ingenti maſſa et pondere. Ipſa verò in diuinis literis hieroglyphicum habet ſuum minimè contemnendum.

HVMANÆ VITÆ COMMERCIA.

SVnt enim qui per molam humanæ vitæ cõmercia ſignificari velint, propterea quòd molæ ſemper duæ, atque alterius altera ita ope indiget: vt ſingulæ opus nullum faciant: vnde amicitiæ noſtræ neceſsitudines appellantur, quòd vnicuiq́ neceſſe ſit habere amicum, cum quo ſua conſilia conferat, qui ſe mutuò adiuuent, & alter alterius officijs ſubleuetur. Vnde rectè, Væ ſoli, dictum. Eucherius locũ Euangelij, Duæ molentes in mola, eò trahit, vt per molas vtrunq́ intelligatur teſtamentum (vtar enim eius verbis quæ per annorum millia in diſciplinæ noſtræ traditione receptiſsima ſunt, & maximè propria) quarum ſcilicet molarum opera, labore quippe differentium, veteris Teſtamenti triticum in farinam, quippe paſtum Euangelij, conuertatur.

DE ARIS, AEDIBVSQVE ET IANIS.

SEd enim ædificationem iam incœpturi, nihil prius quàm aras excitare videmur admoneri, vt quod auſpicatum eſſe cupimus, à diuûm immortalium cultu principium aſſumat.

DEI SAPIENTIA. D

SI tamen prius id explicuerimus, cur in diuinis Hebræorum literis aquæ de petra prosiliunt. Petra, inquit Philo, firmam Dei sapientiam demonstrat, vnde firma identidem exhauritur doctrina. Nam aquæ passim in diuinis literis, vt suo docuimus Commentario, ita pro disciplina accipiuntur, vt apud Ægyptios ros pluuius, id quod etiam de manna pluuio in solitudine affatim redundante possumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram.

PIETAS.

EA verò præcipua est aræ significatio, vt nostræ erga Deum pietatis indiciũ sit, precesq́ nostras igne, vt veteres opinabantur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, Tango aras, mediosq́ ignes, dictum, quòd inter humanam naturam & cœlestem, ignis medium ita obtineat, vt meritò dici possit internuncius. Materiæ autem adhærescit, & in sublime semper fertur, tanquã rerum omnium nostrarum conscius, inferiora hæc cœlicolis manifestare videatur. Hinc sacrificiorum ritus eo tempore quo naturæ tantùm leges obseruabantur, non temerè instituti sunt, & posteaquàm clarior illuxit veritas, ignis ita sacris nostris adhibitus, vt si absq́ igne Deo preces allegemus, vix litare posse nos persuasum habeamus. Quòd si, vt alibi latius disseruimus, inferiora hęc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, vtpote qui & lumine pollet, & illustrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipsum nobis repræsentare videatur. Quamuis impia improbaq́ perditorum Anabaptistarũ factio tempore hoc, nõ ignes modò, ritusq́ sacros omnes in pietatis nostræ signum exhibitos, extinguere, perdereq́ conentur, sed & etiã bonos mores, ipsumq́ Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata verò nimirum ara sacrificijs faciendis, & precibus allegandis, quibus diuûm animi nobis concilientur. Qui tamen esset apud veteres probatus sacrificandi ritus, pauci admodum prodidêre. Deo siquidem Deorum omnium supremo, mente & intellectu solo, sine sermone, sine sono sacrificabant. Vnde Crocodilus, quòd elinguis est, diuini silentij ratione habita, cultus apud Ægyptios. Spiritibus & beatorum animis laudes adhibebant. Cœlestibus materia constantia, quæ scilicet similitudine aliqua ad eos facere viderentur, vt ignem Soli, & huiusmodi pleraque toto hoc hieroglyphicôn opere perquisita: malis verò dæmonibus ne nocerent, vel vt eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carnium faciebãt. Cęterùm Ægyptij veteres pecudibus aut sanguine placare Deos semper abhorruerunt, precibus & thure solo contenti. Adegerũt verò eos Ptolemæi, sacra Saturni Serapidisq́ suscipere, quod facere coacti, fana eorum extra pomœria posuerunt, quibus hostiæ de more mactari debebant. Quanquam illaudato Busiridis exemplo, homines postea immolari occeptum, cùm is apud proxima Nilo loca tyrannidem occupasset. Sed quod ad aras & pietatem attinet, in numis T. Ælij Cæsaris Antonini simulacrum est vtraq́ manu passa, ara apposita, cum inscriptione, PIETAS. Manus porrò passæ, vt in Cynocephali Commentario docuimus, adorationem significant. In Hadriani Aug. idem simulacrum eodem habitu, ab cuius vno latere ciconia adsistit, de qua loco suo: ab altero ara est corymbis ornata: inscriptio, PIETAS AVG. In numo Diuæ Augustæ Faustinæ simulacrum est, quod læua pallam sustentat,

E

F

alte-

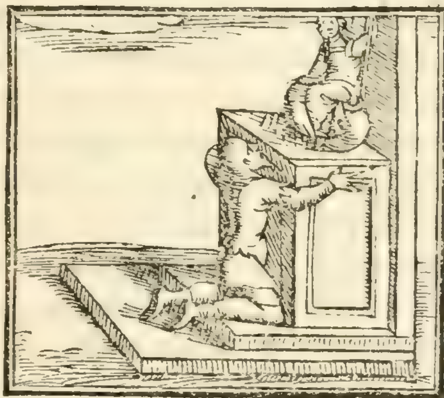
altera in ignẽ, qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porricit, cum inſcriptiore, PIETAS. Eſt & ara poſita ante ſignum, in cuius manu patera eſt libationi parata in numo Lucillæ: inſcriptio, PIETAS. Eadem inſcriptione pietas ipſa in Antonini numo dexterã exporrigit paſſam, læua in ſubiectam aram libat. Illa porrò paſſa dextera, adorationis, vt alibi loco ſuo declarauimus, indicium eſt. Supplicationes porrò fieri ſolitæ, aut cùm vota facimus, aut cùm damnati votis, gratias agimus. Hinc aliæ atque aliæ inſcriptiones in numis inueniũtur, omnes tamen ad pietatem ipſam referuntur, ſiue diuini numinis auxilium imploremus, ſiue vota perſoluamus. In Iuliæ Piæ Felicis Aug. numo ſignum eſt læua pallam in vlnã ſuſtollens, dextera in aram porriciens: inſcriptio, VOTA PVBLICA. At in Hadriani numo cernere eſt duo ſimulacra, quorum ſtat vnum ipſius Imperatoris effigie, alterum læua palmę ſurculum tenet, dextera pateram offert Principi: inſcriptio, ADVENTVI AVG. Eſt & Domitiani numus cum ara & igne ſuperaccenſo, cuius inſcriptio eſt, PRINCEPS IVVENTVTIS. Pulcherrima verò omnium quas viderim ara eſt in ipſius Cæſa-
B ris Domitiani numis, in quo anſas illas, vnde aræ nomen nonnulli volunt, apertiſsimè licet intueri.

PROFVGIVM.

FViſſe verò aras apud veteres, vti etiam nunc ſunt, ſanctioris aſyli loco, nulli nõ exploratum eſt. Hinc apud Maronem Priamus, omni alia ſalutis ſpe abiecta, ad aram confugit, cui dixerat vxor, Hæc ara tuebitur omnis. Et M. Tullij dictum pro Roſcio Comœdo: Sicut in aram confugit ad huius domum. Et apud Terentium: Nemo te accuſat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorem pararis. Et Ouidius de Triſtibus:

Unica fortunis ara reperta meis.

MISERATIO.

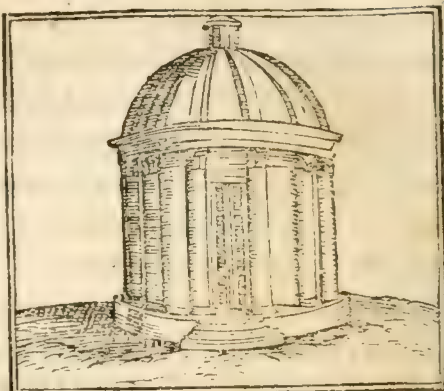

APud Athenienſes ara peculiaris fuit miſerationi ſacra, de qua Papinius poëta, & Lactantius grammaticus, neq; nõ Apſinis in Rhetoricis meminère: & Plutarchus lib. de Superſtitione, φεύξιμον βωμὸν eam appellat. In profugij ſanè ſignificato Veſtam pro ara poni apud Xeno-
C phontem inuenias rerum Græcarum libro ſecundo: ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἑστίαν. Hæc cùm Theramenes audiſſet, ad Veſtam ſibi profugium parauit. Et ſacrificalis ara Veſta eſt Polluci, præcipuè verò quæ in Prytaneo fuit, vbi inextinctus ignis aſſeruabatur. Et triginta curiarum Veſta collocata apud Dionyſium Halicarnaſſeum antiquitatum ſecundo. Tale quiddã & apud Tranquillum in Tiberio.

XII. IANI COLONIÆ.

QVòd verò aræ XII Iani ſimulacro adſculpi ſolitę ſint, ſunt qui ob id factũ putent, quòd Ianus pomœria & aras duodecim Hetrurię colonijs ſacraſſet. Alij aras illas XII ad menſium numerum dedicatas aiunt, quòd Ianus pro anni tempore ſit Romanorum religione pingi ſolitus. Nam de CCCLXV diebus, quos geſtu manuum referret, alibi diſſeruimus.

TERRA.

ROtundam ædem Vestę Numa Pompilius Romanorum Rex consecrasse fertur, quòd eandem esse terrã, qua vita hominũ sustentaret, crediderit. Eam pilę formã esse, vt sui simili templo Dea coleretur. Pro eorũ verò sententia, qui per Vestam nil aliud quàm puram flammã intelligebant, de strongilari lapide, qui deam figuræ similitudine referret, alibi diximus.

MVNDVS.

ET mundo ædem veteres ea qua conspicitur forma posuerunt, mundumq; eam appellauêre, ab eo mundo, inquit Cato in cõmentarijs Iuris ciuilis, quę Festus citat, qui supra & infra nos est. Eius inferiorem partem veluti Dis manibus cõsecratam, clausam omni tempore custodiebant, neq;, nisi ter in anno, patefaciebant, vt ait Atteius Capito, quippe diebus his, postridie Volcanalia, & ante diem sextum Idus Nouembris, & ante diem tertium Non. Octobris: quos dies, ait Festus, etiam religiosos iudicauerunt, propterea quòd eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorũ Manium essent, veluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Repub. geri voluêre. Itaq; per eos dies non cum hoste manus conserebant, nõ exercitus scribebatur, non comitia habebantur, nõ aliud quicquam in Repub. nisi quod vltima necessitas admittebat, administrabatur. Volcanalia autẽ antiqua monumenta in Circo Flaminio X. Cal. Sept. celebrare solita comperimus. In alijs, Fer. Volca. N. X. Calend. Iunias. Ibiq; N litera diem nefastum notat, apud Ouidium. Tubilustria Volcano XIII. Calend. Iun. E

DII OMNES.

OMnibus verò Dijs, Agrippa templum rotundo ambitu Romę dedicauit, eaq; de causa Pantheon appellauit: in quod quidem minus quàm in alia veterũ monumenta sæuijt ipsa vetustatis iniuria: idq; nunc Virgini Deiparæ dedicatum, magno mortalium cõcursu inuisitur, & ab ea qua factum est forma, nomen habet. Sanè Augustus Cæsar, qui templum id excitauit, licet Agrippæ inscribi dedicatione ipsa voluerit, nulla commodiori forma deos omnes complecti poterat quàm orbiculari: de qua quoniam alibi dicturi sumus, vlterius nunc de figura huiusmodi loqui supersedebimus: si tamen id dixero, Aristotelis dictum esse, veteres gauisos dijs templa rotunda specie dedicare, cuiusmodi sanè multa Romæ superesse adhuc, vel magna ex parte diruta, vel nostræ pietatis dijs instaurata conspeximus. F

IANVS.

IAno contrà, templa quadrata specie dedicari solita, quatuor quippe pilis, quę totidem fornicibus iungerentur, peruiosq; à frontibus quatuor aditus paterent, qui tamen in primario Iani templo solenni sacro pacis tẽpore claudebantur.

MENSARII.

ERant autem & alij Iani, in quibus trapezitarum mensæ, vbi mercatorũ conuentus, & omnium quæ ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur: de quibus Horatius:

O ciues ciues, quærenda pecunia primùm,
Virtus post nummos, hoc Ianus summus ab imo

Perdo-

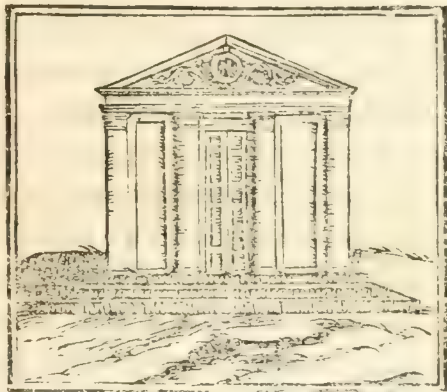
A *Perdocet, hæc recinunt iuuenes dictata, senesq;,*
Læuo suspensi loculos, tabulamq; lacerto.

Huiusmodi generis ædificia plurima Romæ erant, nunc vnum minus dirutum in Velabro perdurauit iuxta ædem quæ D. Georgio dedicata est.

PAX. BELLVM.

QVod verò Iani templum in numis habetur, quadrata & ipsum specie, sed clatris, repagulis, & foribus præmunitum, ipsi tantùm Deo dedicabatur. Clausum hoc, pacem indicare: adapertum, belli tempus, nõ tam ex Virgilij carmine cantatissimo, quàm etiam ex numis passim in conspicuo est. Sed illud præcipuum numisma tum opere tum etiam inscriptione spectabile, in quo legitur, PACE P. R. TERRA MARIQ. PARTA IANVM CLVSIT. Fuit verò is, vt ex altera numi parte habet, IMP. NERO CLAVD. CÆSAR AVG. GERM. TR. P. P. P.

PROVIDENTIA.

ALia etiã atq; alia templorum exempla multifariam in numis habentur, quæ prosequi B ad fastidium potius, quàm ad delectationem inclinaret. Illud dicã, in numo cuius inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS PATER, ab altera parte legi PROVIDENT. Idem templum est in Imperatoris Constantij numo, cuius inscriptio est, PROVIDENTIA AVG.

SALVS. IVNO. DIVVS.

IN Domitiani numis templum est SALVTI AVGVSTI inscriptũ. In Volusiani, Dea in delubro sedens cum inscriptione, IVNONI MARTIALI. de quibus dicere hîc nullum est operæpreciũ. Neq; verò veteribus tantũ Dis, sed & ijs quos apotheosi cõsecrabãt, templum etiam dicare mos erat, vt videre est in Antonini numo, in quo templum est cum inscriptione, DIVO PIO.

SVBDIALES QVIBVS.

TOta verò ædium sacrarum forma antiquitùs pro conditione numinis ædificari solita, quare ex ipsa statim ædis facie numinis qualitas intelligebatur: Io C ui siquidẽ, fulguri, cœlo, Soli, & Lunę, subdiales, vt Vitruuius monet, ædes, quę Græcè ὑπαιθρα dicuntur, ędificabantur, quorum numina, potestates, vimq; ac effectus omnes sub dio spectamus.

DORICAE QVIBVS.

MInervæ autem, Marti & Herculi numinibus, vt idem ait, virtute ipsa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur, nullis quippe delicijs, neq; lasciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neq; denticulatis coronis, ac guttulatis metopis, sed rudi ac hispido potius aspectu, qualis dignitas in viris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

CORINTHIACAE QVIBVS.

AT Veneri, Floræ, Proserpinæ, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atq; nequitiam Corinthiacæ cõstituebantur, genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum lasciuia, volutarumq; multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum varietate visu admodum delectabile.

IONICÆ QVIBVS.

IVnoni verò, Dianę, ac Libero Patri, cæterisq; eiusdem ordinis numinibus Ionicũ adhibebant opus, medio quodã inter Doricũ & Corinthiũ temperamẽto, quippe quod neq; horrorẽ & austeritatẽ ipsa operis simplicitate præ se ferat, neq; quidẽ eneruatã illam mollitiẽ ex tot ornamentorũ luxuria cõmonstraret.

DE COLVMNIS.

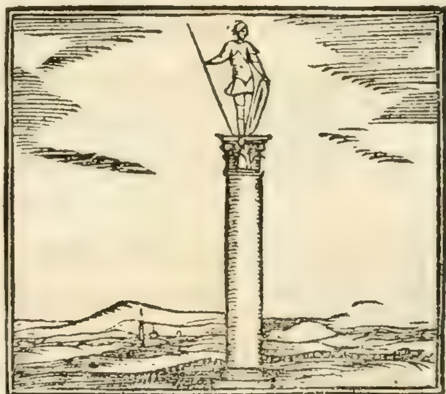

NEque quidem templa tantùm, verùm etiã columnæ nõ sine mystico aliquo intellectu fieri consuerunt, quarum & causas & rationes retulisse nõ incongruũ videatur: siquidem hæc haudquaq; sunt ab Ægyptiacis inuentis dissimilia, dum aliæ firmitudinis, alię rei præclarę gestæ, famæq; supra mortalium conditionem adusq; cœlum attollendæ, aliæ captiuitatis, aliæ profligationis, aliæ opprobrij sint indicia.

TERMINVS.

CÆterùm antiquissimũ fuit per columnã terminum significare, quòd columellas in terminis ponere mos fuerit. Hinc regionũ multarum fines terminosq; columnas appellamus, vt in Hispania Herculis: eo enim vsq; & imperium & labores ille suos extendisse fertur. Eodem modo in Africa sub Atlante mõte, & in Asia ad Euphratem fluuiũ, & supra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerũt: & eo significato Atrides Protei Menelaus adusq; columnas exulat, apud Virgiliũ legas, quod pro Ægypti finibus positum notat Seruius.

GLORIAE SVBLIMITAS.

IN sepulchris verò, neq; non monumentis reliquis columnarum ratio fuit, vt cuius nomini dicatæ essent, gloria supra cæteros mortales attolleretur. Hinc illa Ennij de Scipione verba: Quantã statuã faciet populus Romanus, quantam columnam, quæ res tuas gestas loquatur. Hinc in argenteo numo videas columnam, cui medię ancile affixum est, vrna in summo superposita, duabus hinc & inde laureis appensis, quã Senatus Diuo Augusto Vespasiano decreuit. Sed vt reliquas prætereã, duæ adhuc Romæ visuntur, quæ Romanæ potentiæ atq; splendoris testimonium faciunt, Traiano vna, altera Hadriano erecta, ad summam quarũ altitudinẽ, quæ admodum excelsa est, per interiores gradus coclitis in modum circunductos cõmodissimus est ascensus: nõ enim in re tam omnibus obuia nobis immorandum est. Decretæ autem in columnis statuæ à Senatu plerisque fuerunt, quos enumerare nostri nõ est instituti: rerum enim quę tractandæ sunt multiplicitas, breues non esse cogit. Illud admonuero, quod apud Plinium legitur, senatum Galbæ vt primùm licitum fuit statuam decreuisse rostratæ columnæ superstantem, placere nonnullis vt striatæ legatur. Antiquam autem esse celebritatem statuarum in columnis, ex eo manifestum, quòd C. Menenio supra columnã statua dicata est, qui Latinos priscos deiecerat vnà cum Camillo collega, quæ res, inquit Liuius, rara illa ætate fuit. Et illa adeò celebris Traiani columna colossum habuit superimpositum, cuius rei fidem faciunt eius numi.

DE OBELISCIS.

HOrum loco Ægyptij ſuos erexerunt obeliſcos, & Græci ἄξιον ὀβελίσκου dixerunt, cui maximi quicq; honores deberentur. Non ineptum autem fuerit animaduertere Ægyptiorum ſtatuas, quæ antiquitatẽ ſapiũt, graciliores eſſe, & truncis oblongis propemodũ ſimiles, quod quidem non eſt artificum vel ſtupori vel imperitiæ imputandũ, ſed eorũ potius diligentia ſtudiumq; conſiderandũ, quippe qui ita facerent, vt diuinitatem minimè corporatam eſſe oſtenderent. Quare Euphranor pictor, idemq; fictor nominatiſsimus, quem in omni ſpecie admirandum perhibent, nõ ita fortè reprehenſioni obnoxius, propterea quòd in vniuerſitate corporum exilior fuerit, capitibus articuliſq; grandior, cùm is præſertim primus dignitates, ac heroum inſignia dicatur expreſsiſſe.

HEROES.

SEd quoniam in Heroas incidimus, id minimè diſsimulabo, quòd Romani Græcos potius quàm Ægyptios imitati, heroũ ſtatuas, & eorũ qui bene de repub. meriti eſſent, eo maiores faciebãt, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur: de quo apud Macrobium. Hinc iocoſum illud M. Tullij dictũ in fratris ſtatuam: nam cùm in Prouincia, quam ille rexerat, clypeatam eius imaginẽ conſpexiſſet ingentibus lineamentis vſq; ad pectus de more pictam, erat autem Quintus ſtaturæ paruæ, Frater, ait, meus dimidius maior eſt, quàm totus. Apud Virgiliũ verò Dido cùm volũtariam mortem excuſat, quaſi ea omnia abſoluiſſet officia quæ à ſe exigi potuerint, nihilq; à ſe vlterius expectari poſſe, quod ad apotheoſeos gloriam pertineret, ita ſecum ratiocinatur:

Vixi, & quem dederat curſum fortuna, peregi,
Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.

Cur verò magnam ſperet, enumerat merita:

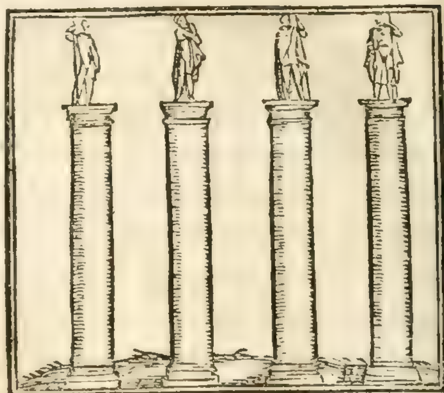
Vrbem præclaram ſtatui, mea mœnia vidi,
Vlta virum pœnas inimico à fratre recepi.

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recenſetur, propter quæ Romulus & Liber pater, & cum Caſtore Pollux, Deorum in templa recipi meruerũt, vt apud Horatium. Cùm itaq; maiores iuſto ſtatuæ vita functis fieri ſolitæ eſ-
c ſent, Onirocritæ, qui, vt ſæpius oſtendimus, hieroglyphicis adhæreſcunt, vbi quis ſupra humani modi ſtaturam fieri ſe magnum conſpexerit per quietem, mortem illi præſagiunt affuturam: & qui filium paruulum ad virilem magnitudinem imaginatus fuerit excreuiſſe, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud ſuper oblata viſui defuncti corporis anima, Et nota maior imago: nempe quòd corporeis clauſtris veluti prælis exoluta anima poſt mortem latius dilatari videatur. Sed enim illa de honoribus opinio & verior eſt, & probabilior.

CHRISTI VICTORIA.

ILlud minimè prætereundum, ſextidecimi pſalmi inſcriptionem apud Grecos eſſe στηλογραφία: alibi aureum inſigne Dauidis, vbi interpretes antiquorũ repetunt morem, qui columnas, imagines, aut ſtatuas ijs qui ſtrenuè feliciterq; militiam exercuiſſent, erigere conſuerant. Id verò laudis victori Chriſto attributum, eo Pſalmo declarari.

PRO PATRIA OCCISI.

APud autores Græcos locum Athenis fuisse legas, Ceramicũ appellatũ, columnis vndecunque frequentem, quæ in eorum memoriam erectę erant qui pro patria pugnãdo cecidissent, inscriptione adiecta quo quis prælio oppetijsset.

CLARITAS EX POETARVM SCRIPTIS.

PIndarus Timarcho Æginetæ Nemeis:

στάλαν θέμεν παρίου λίθου λευκοτέραν.

Ponatur altè structa saxo Candidior pario columna.

Vbi interpretes per columnam poëma intelligunt. Nam statim subdit ipsemet poëta, quantum claritatis addant poëmata in præstantis alicuius viri laudem elucubrata.

TELESILLA.

TElesillæ Argiuæ poëtica facultate celebri, galeata statua erecta est in columna, libris circa pedes adiectis, vt alibi diximus, quod maribus Argiuorum, qui prodierant ad bellum, ad vnum cæsis, fœminas armarit, & cõtra hostes eduxerit, eosque vrbis diripiendæ spe profectos retrocedere coëgerit. Exemplum muliebris virtutis inter paucissima sæpe commemorandum.

ISOCRATES.

ISocrati verò eloquentię magistro, statua in columna decreta est ab Atheniensibus, quòd octo iã & nonaginta natus annos, ab institutione nunquam cessauisset.

APOLLO AGYIEVS.

COnspicuæ fuerant apud Græcos columnæ quædã in coni formã desinentes, quas ante fores erigebãt Apollini sacras, vt verò quidã dicunt, Baccho, vt plerique alij, vtrique: nam idem vtriusque numen esse, ostensum alibi. Hinc Apollinem Horatius Agyicũ nuncupauit. Eas nonnulli aras vocauerunt, sed columnarũ omnino habere speciem non inficiantur. De his apud Sophoclem:

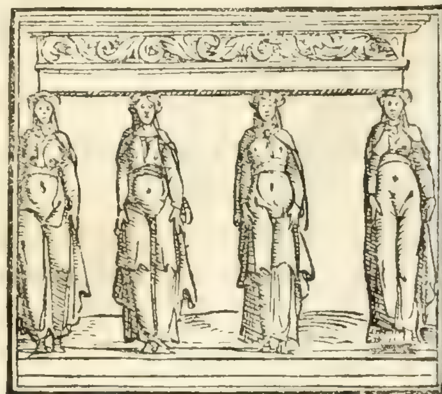
Ignibus odoris aræ Agyienæ nitent, Suffitu halantes myrrhæ lachrymas barbaro.

Sed cur non Græcos potius versus apponimus?

λάμπει δ' ἀγυιεὺς βωμὸς ἀτμίζων πυρὶ σμύρνης σταλαγμοὺς βαρβάρους εὐοσμίας.

Ea verò de causa Agyicus dicebatur, quòd huiusmodi columnę in cõpitalibus vicaneisque vijs erigi consuerunt: ἀγυιαὶ enim viæ quæ ab vtraque parte exitus habent.

VICTORIA DE PERSIS.

EXcogitatæ etiam sunt columnæ trophæorũ vice, quæ victoriam ostenderẽt, cuiusmodi porticus cognomento Persica Lacedæmone visebatur, victorię illius index, quã Pausanias Agesipolidos filius cõsecutus est Platæo prælio, vbi parua manu ingẽtes hostiũ copias profligauit, in cuius præclari facinoris memoriã statuas habitu Persico pro columnis porticu subiecêre.

A CARYATARVM OPPROBRIVM.

SImile in Caryatas Peloponneſi populos exemplum editum, quorũ mulieres matronali habitu, ſtola quippe ad pedes vſq; demiſſa, in captiuitatem abductę ſunt, viris prius ad vnũ cæſis, totius Græciæ in eos conſpiratione facta, quòd Perſicas partes aduerſus Græciam ſecuti eſſent. Hiſtoriã in exemplo poſuit Vitruuius.

BELLVM.

ALiqua etiam columna belli ſignificatum habuit, vt quæ Romæ olim erat ante Bellonæ templum, ſuper quam, quotieſcunq; bellum cuipiam indiceretur, haſtam iaciebant, eius ſcilicet ominis cauſa, quòd ſpes eſſet per huiuſmodi ſuſceptum bellum aut hoſtes à finibus ſummouendi, aut vltra præſcriptos fines imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicebatur.

SECVRITAS.

INuenire eſt in numis aliquot columnam ad ſecuritatẽ additã, vt in eo quem IMP. CÆS. VAL. HOS. MES. QVINTVS AVGVSTVS cuſit. Ibi enim muliebre ſignum molli & eneruato habitu ſtans, læua columellæ innititur,
B dextera palmæ ſurculum tenet ſupra verticẽ exporrectum: inſcriptio, SECVRITAS AVG. Quæ quidem ſpecies cùm fortè antiquitùs fieri ſoleret, facilè credendum purpureos Tyrannos hinc ab Horatio dictos,

Metuere Fortunam Iniurioſo ne pede proruat,
Stantem columnam, Atq; ita ſublimi deijciantur loco.

FIRMITAS.

NAm vetuſtiſsimũ omnino columnarum inuentum ad firmitatem fuit, quæ præſertim viriles appellatæ ſunt, quas alio mox vocabulo, vti ſuperius dictum, Doricas vocauerunt. Nam cùm Græci olim in colonias miſsi per Aſiæ loca Caribus finitima regionibus quibuſdam occupatis ædem Apollini Panionio ædificare ſtatuiſſent, nullaq; adhuc eſſet ſymmetriæ proportio, nulla dimenſionis norma, cõmenti tamen ſunt à pedis mẽſura, quæ ſexta pars eſt virilis corporis, columnas dimetiri, rati ſic firmitatem ædificijs duraturã appoſuiſſe: caſq;
C columnas nudas, ſine vllo prorſus ornatu, vt virilem omnino ſpeciem prę ſe ferrent, erexêre. autor Vitruuius. Sed enim & in diuinis literis colũna pro firmitate accepta, vbi prophetico ore dicit Dominus, Ego cõfirmaui colũnas eius, de terra loquens, non vtiq; quòd eam columnis ſubnixam eſſe diceret, ſed virtutẽ, quæ terram in medio rerum omnium ſitam ſuffulcit ſuſtinetq;, per eam loquendi figuram ſymbolicam, ſeu dicere mauis hieroglyphicã, nobis indicauit. Eam vtiq; firmitatem columnas appellari Baſilius etiam interpretatur, & alijs ſæpe locis inſtrumenti veteris eodem ſignificato columnæ accipiuntur.

MVLIEBRES COLVMNÆ.

CVm verò Dianę etiã ædem conſtruere vellẽt, gracilitatem in columnis ad muliebris corporis effigiem cõmenti ſunt, eaſq; octaua parte craſsitudinis produxêre, ſpira etiam pro calceo ſuppoſita, capitulo volutiſq; vti capillamẽto concriſpatis, atq; alijs muliebrem mundum referentibus ornamentis additis.

VIRGINALES COLVMNÆ.

ADditæ his virginales etiamnũ columnæ, quæ Corinthiæ nuncupatæ ſunt, & gracilitate & ornatu, propter ætatis teneritatẽ, & hilariores, & venuſtio-

res. Puellæ siquidem & sumptuosius, & magnificentius ornari solent, quàm matronæ, quas cum vittis stola satis deceat ad honestatem. Neq; negarim, succrescente in dies hominum diligentia, alijs atq; alijs dimensionibus columnas excîdi cœptas.

CALATHVS CERERIS.

OBseruatio calathi, qui locorum vbiq; Cereris capiti superponitur, de quo multa in alio cõmentario, cur id facere consuessent Ægyptij, disseruimus. Effecit itidem vt capitula in calathiscorum effigiem columnis præsertim Corinthiacis superaddi placuerit, quamuis Græci omnia suis inuentis libenter adscribunt, & Callimachũ quendã cognomento Catatechnon prædicãt, qui genus id capituli primus excogitauerit, verisimili etiã fabula, vt ad confingendũ felicissimi sunt, adinuenta: Mulierem quippe Corinthiã quandã, amissa filia corpus sepulturæ mandasse, ac super tumulum calathum rebus ijs oppletum, quibus maximè nata dum viueret, oblectabatur, statuisse, atq; demum testa superimposita coopertũ reliquisse: accidisse verò vt calathus ille casu super acanthi radice ibi nata insideret, quare verno adueniente tempore gramẽ id pullularet, & calathũ folijs primùm amiciuerit, mox & floribus ornarit, cumq; cauliculi procrescerẽt, obstaculo superstratæ testæ concuruati, capreolos in volutarũ speciem complicarunt: quo quidem obseruato, ingeniosus faber venustam eam capitulorũ speciem meditatus sit omnium applausu conformare. Cõmentum quidem hoc eo fauore legentium exceptum est, vt architecturæ magistri sine vlla prorsus contatione illi assensisse videantur.

DE MVTILIS.

OBseruare etiam est in omnibus ferè veterum ædificijs imagunculas quasdam nunc virili, nunc bouilla, nunc alterius animalis facie, quæ vel mutilos, vel coronas sustentant. Id ab Ægyptiacis inuentis non omnino alienum suo legitur significato.

ATLAS.

NAm quantum ad humanã pertinet effigiem, Atlantem, totius quippe põderis patientem, id significare dicũt: & huiusmodi sustentacula nimirum à Grecis Atlantis nomine nũcupant, que cur à Latinis telamonas vocari nõnulli dicunt, & antiquis architectoribus, & nobis incompertum est: si quid tamen ariolari licet, τελαμῶνας scimus esse lora, quibus sustinetur clypeus, quibusq; brachium insertatur, atq; etiam vinculum, quo ensis vel appenditur, vel manui nõnunquã, ne vehementiori aliquo excutiatur ictu, adalligatur: quare crediderim à sustentando desumptum nomen: τλάσαι enim, τλμήσαι & τλῶναι est, quod pati, & tolerari Latini dicunt. Illud super Atlante vulgatum, gestare eum humeris vniuersam mundi machinam, de quo Maro:

Vbi cœlifer Atlas Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Inde scilicet fabula cõficta, quòd is omnium primus Solis & Lunę cursus, sydérumq; omniũ motus, ortus & occasus, certa quadam moueri lege deprehendisse creditus, eaq; diligenter obseruata, mortaliũ vsui promulgasse. Quòd verò pro Atlãtibus bouilla etiam capita fieri solita dicebamus, vidimus id apud Melinos Romæ: habet enim Petrus compater meus bouillum caput aheneum quatuor circiter venciarum magnitudine, pulcherrimè fabrefactum, eo gestu vt aliquid omnino sustentasse videatur, de quo tamen alibi diximus.

DE PERPENDICVLO.

Vando verò in hæc ædificioru̅ opera prouecti sumus, quid sibi velit etiam Perpendiculum, explicemus.

ÆDIFICATIO, VEL POSITVM.

AEdificationē, vel positu̅ aut cōstructum opus, per id appensum linea, libratumq́, denotabant. Nullo enim pacto erigi possent ędificia, nisi facierum angulorumq́ rectitudo per perpendiculorum indaginem exploraret: eaq́ præcipua est obseruatio in ædificijs moliendis, vt structuræ omnes perpendiculo respondeant, neq́ proclinationes, vt vocabulo vtar Vitruuiano in partē vllam habeant.

RECTVS TENOR.

TRansit & ad res alias id significatu̅, & ad perpendiculum amussim adijciu̅t, cùm quid vndecunq́ & quoquouersum delibratum directúmue significare voluerint: vtriusq́ enim munus est, vt iustus tenor, ipsaq́ rectitudo adinueniatur.
B tur. Sed perpendiculum in ijs deseruit, quę surrigenda sunt: amussis, & planis & obliquis, & omnibus deniq́ vniuscuiusq́ corporis lateribus, per quæ recta linea fuerit deducenda.

DE CARDINE.

D fabricam omnino pertinet cardo: quare si quid super eo dicendu̅ sit, hoc potissimùm loco differendum.

AVTORITAS VEL SVMMA.

HAbet verò significatum ab eo munere, quòd in valuis, ostijsq́ sustinendis præstat, ita vt nunc dignationem, nunc autoritatem, nunc rei summam significet, ex arbitrio scilicet aut ministerio cuius res vnaquæq́ pendeat, cuiq́ rerum pondera innitantur. Hinc in litibus & causis tale aliquid appellatur cardo, à quo scilicet tota persuadendi ratio pendêre videatur, quóue omnia cōgeruntur argumenta, sitq́ status is, circa quem tam rei quàm accusatoris conatus omnis vndecunq́ exerceatur.

CARDINALES SACERDOTES.

C HAbet & pietas nostra dignationis gradum à cardine nuncupatum. Nam veluti cardines in ostijs admittendi excludēdiq́ arbitri videntur, ita illi admittendorum exigendorumq́ operum, quæ ad Christianam faciant pietatem, concessamq́ summo Pontifici autoritatem potestatemq́ tuendam, autores honorificentissimi perhibentur. Fratres hos appellat Pōtifex M. decretaq́ omnia, legesq́ in comitijs istius ordinis perlatę, de cōsultatione eorum, tametsi omnia per se posit, sancire se profitetur. Is enim honos eis habetur, vt huiusmodi sententiarum rogationes in acta summa cum fide referantur.

Pierii Val. Palma.

PIERIVS VALERIANVS AD HIERONYMVM FRACASTORIVM, DE IIS QVÆ PER PALMAM ET Laurum significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

QVamuis parua admodum inter nos consuetudo fuerit, eoq; secessu Oliuetano Veronensis agri, quo mihi per continuum triennium frui temporum eorum permisit quies, dum tu Veronæ tuis, ego ibi meis tum studijs tum negotijs incumbebamus, vix ter facultas data, vt esse vnà possemus. Neq; antea te Patauij, quò me ad Philosophiæ studia contuleram, videre licuerat, quòd inde paulò antè discesseras, quàm ego aduenissem: tua tamen te virtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, vt quem ob summum ingenium, summamq; doctrinam plus te vno diligerem, certè neminem haberem: omnium enim voce cõmendationeq; politissimis literis, & liberalium omniũ artium studijs florebas, clarusq; & celebris habebare, vnde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoscebam, cœpit cultus, qui mox cum ætate accreuit simul, maioribus scilicet in dies ad virtutem profectumq; tuum additis incrementis. Ab eo vero tempore quo bella illa calamitosissima, tam aspera, tam continua, me non modò ex tranquillo eo secessu exturbauerunt, verùm tota etiam patria expulerunt, quandiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui semper memor, atq; solicitus fui, quòd vicem etiam tuam, & bonorum omnium ingemiscebam, & vbicunq; locorum ciues tuos dispersos etiam ipsos comperissem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum, nunc per Althæum, Zauarisium, Turranios, nunc per alios amicos tuos, quos doctrinæ nomine veneror, curabam vt meus erga te amor tibi fieret perspectissimus: idq; officij ab aliquibus ex his mihi non indiligenter præstitum confido. Sed quoniam vel his testibus tam locupletibus mihi nondum satisfaciebam, decreui tandem quaqua ratione possem, aliquod huiusmodi mei erga te animi signum manifestius exhibere. Igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explicanda recenserem, pluraq; id genus commentaria in amicos distribuerem, tuq; non in postremis esses, plantas duas insigniores elegi, Palmam, & Laurum, easq; à nostratibus longè diuersas, ex Aegyptiorum quippe lucis à me primùm in Italiam translatas, quas tibi dono mitterem. Palmam quidem, ob sublime illud ingenium tuum, quòd ad excelsa quæq; prospero euentu sese attollere contendit: cuius euectus pennis toto primùm cœlo Epicyclos summouisti, totaq; priorum Astrologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planetis viam complanasti. Laurum autem, quia tu re optimè in cœlo gesta, ad infima mox terræ loca descendisti, tanquam Hercules alter triumphabundus: sed qui in superiorem orbem nõ, vt ille, de visceribus terræ Cerberum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomeret, sed ab Antipodibus Siphylum illam tuã admirandi vigoris plantã asportares, quæ morbis omnibus, tam cognitis, quàm incognitis, præsentanea remedia, & incolumitatem efficacissimè conferret. Quod verò ad plantas attinet, spero eas à te benignè suscipiendas, deq; earum surculis amicitiæ nostræ firmitatem colligari posse, quam diuturnam perpetuamq; fore mihi persuadeo: quia meus erga te amor, cultus, & obseruantia, talia mihi pollicentur: tuq; vt ameris ab omnibus, ingenij, doctrinæq; tuæ monumenta, vno doctorum omniũ ore celebrata deposcunt: quorum quidem operum, studiorumq; tuorum omnium felicitatem agnoscimus, & omnium posteritati celebrem & illustrem fore plurimùm & ex animo gratulamur.

DE

A DE PALMA.

PALMÆ significata plurima traduntur, quorũ præcipuè quatuor ex grauissimis autoribus seligere visum est: quippe annũ, mensem, iustitiam siue æqualitatem, atq; victoriam: quorum significatuũ causæ diligentius examinandæ sunt. Reliqua, vtpote manifestiora, spontè, nulla solicitata cura, prouenient.

ANNVS MENSI'SQVE.

CAusæ verò cur annũ Palma significaret, tris esse perhibentur, eaq; omnium prima, quòd sola omniũ arborum per ortus Lunæ singulos, ramos singulos progenerat. Atq; ita etiam significatum mensis obseruauerunt, vt per singulos Palmæ surculos, menses totidem adnumerarẽt. Par itaq; vt si annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis prædita figuretur. Sed enim, etiam si hæc nõ adfuerit curiositas, annum omnino significabit, vel quantum ad mensem attinet, quòd in osiculis eius ea maximè figura expeteretur quæ lunata esset, quã contra fascinationes pollere plurimùm arbitrabantur. Lunam aũt maximè cauam,
B qualis est cùm octo & viginti dierum numerũ expleuit, cornibus scilicet infernè deiectis, mensis indiciũ esse in cœlestibus loco suo dictũ. Dianaq; ipsa apud Homerũ Apollinis hymno, mensis & anni arbitros paritura, Palmã amplexata describitur. Altera causa est, quòd Palma, vti Babylonij tradunt, referente Plutarcho, treccẽtas & sexaginta vtilitates mortalibus elargitur, ideoq; anni simulacrũ & insigne: tot enim diebus annus constat, intercalaribus quinq;, de quibus in Vulture, subductis. Alia ratio est, quòd palmę satus quatuor ex lignis, siue ossa ea maluerimus appellare, quę, vti paulò antè dictũ, in eius fructibus insunt, fieri solet, quę bina iuxtà cõposita subter, binaq; supernè colligant, pronaq; omnia feruntur, quorum inde radices amplexu mutuo cõnectuntur, atq; ita primi ortus promiscui coalescunt, & vnus ex cunctis caudex cõficitur.

Annus quoq; solaris quatuor qualitatibus constat, quę tamen ita mutuò cõnecti videntur, vt fallente de die in diem qualitatis ipsius mutatione, vnus quasi caudex fieri videatur.

TEMPORIS DIVTVRNITAS.

C NOn dissimulabo quasi κῦ παρέργοις, quod Quintius Græcus autor asperum quendam locũ, & admodum editũ, superatuq; perdifficilẽ ponit, in cuius vertice Palma consurgat, cuius in cacumine insideat virtus: ex montis vtiq; asperitate labores varios, ex Palma tẽporis, vt Hesiodi interpres ait, diuturnitatẽ innuens. Non enim putabat quempiam ad perfectam aliquam virtutem peruenire posse, nisi per labores, quos diu tolerasset. Temporis autem diuturnitas quo conuenientius signo figuretur, quàm per id, quod anni & mensis habetur hieroglyphicum adeò manifestum? Sententiã hanc ita sibi desumpsit Quintilianus: Desinit in aduersa niti qui peruenit ad summum, scandenti circa ima labor est. Quod nos in adolescentia ita retulimus:

Incipit oppositam pedibus qui repere molem,
Eximio superat grande labore iugum.
Vt tenet aërei placidissima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Pastus amaritiem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella faui.

Hoc sophiæ asperioris iter Superantule pergas,
Dummodo post fellis pocula nectar habes.

ÆQVALITAS.

AEqualitatē verò ea de causa significabat, quòd cùm initio Soli dicata fuerit ante laurum, grauissimi autores asserunt, & Phœbum & victores hac, non alia quapiam arbore coronari solitos. Quæ cùm æquale esset victorum omniū præmium, æqualitatis inde symbolum assecuta est. Sanè Plutarchus & Pausanias autores sunt, Palmę precium, qua multis in certaminibus victores æquè coronarentur, à Theseo primùm institutum, cùm à Creta reuersus in Delum applicuisset, & Apollini ludos edidisset. Siue ea de causa sit excogitatum, quòd arbor ea folijs sit maximè æqualibus, ideoq; victoribus cōueniret, quòd æqua eorum laus atq; præmium esset.

IVSTITIA.

FRuctum præterea reddit pari cum folijs æquilibrio, atq; hinc iusticiā significari voluerūt. Præter hæc incorrupta est Palmæ materies, ac propémodum senij nescia, perinde ac decet incorruptos esse, neq; vnquā temerè flecti aliorum quorunquā arbitrio, iusticię administratores. Folia demùm, nisi vi tollantur, nūquam amittit, quare illam congruenti epitheto ἀείφυλλον, atq; etiam ἐμπεδόφυλλον appellauerunt, cùm & laurus, & oliua, & myrtus, ac aliæ quædam, quibus est perennis foliorum viror, succrescentibus alijs priora decutiant. Eademq; immobilitas expetitur in iusticia. Quòd verò ponderibus resistat, & in aduersum incuruet, facere idē Iudices debēt, atq; reluctabundi, seductores pellacesq; omnes detrectare, neq; muneribus, neq; violentiæ cedere. In hanc sententiā Leuitico celebrandis ferijs XV mensis septimi, Palmarū surculos, quos Græci spathalas à gladij forma vocāt, legislator sumendos præcipit. Theologi per eos iuuenescētiā iusticiæ germina interpretantur. Iustus enim, ait Psalmographus, sicut Palma germinabit, ꝓpterea quòd nihil est in vniuersa Palma, quod respui debeat, ita tota ab intima medulla ad extremū vsq; folium humanæ necessitatis vsibus est commoda, idq; multipliciter, perinde ac in ijs qui iustè viuunt nihil reperias, quod non vndecunq; vtile sit ac commendabile.

SOL.

NEque quidem ea de causa tantùm Palma Solis hieroglyphicum est, quòd anni vicissitudines referat, quantum quòd figuram solarium radiorum imitari quodammodo videatur. Vnde sacerdotij veteris autores, qui, vt Proclus ait, à rebus apparentibus superiorum virium cultum adinuenerunt, ab hac similitudine solare quid in Palma esse arbitrati sunt. Et apud L. Apuleium legas, mystico eo sacro quo initiabantur Isidi, caput, ad solarium radiorum similitudinem ostendendam, Palmæ candidæ folijs in modum radiorum prosistentibus redimitum.

VICTORIA.

VIctoriæ demùm in Palma significatū, ex nūmis, picturis, sculpturisq; omnibus vniuersę iam plebeculę manifestū est. Eaq; elocutio toties vsurpata Ciceroni: Docto Oratori Palma dandā est. In quadrigis qui Palmā primus acceperit. Quā Palmā vtinam dij immortales tibi Scipio reseruēt, & similia. Et causam multi prodidêre, præcipuè verò Plutarchus Symposiacôn octauo, quā etiā posuerat Aristot. nempe si super arboris eius lignū, magnū quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorsum cedit, nec infrà flectit, sed aduersus pōdus resurgit

A surgit, & sursum nititur in contrarium fornicata. Eaq; de causa in certaminibus Palmam signum esse placuit victoriæ, quoniam, vti dictum est, ingenium eiusmodi ligno est, vt vrgentibus prementibusq; non cedat. Videre verò est Palmam caudicibus sursum versus collectis in numo Neroniano, vbi idem ipse aprum impetit veru, victoriæ nimirum, quam de confecta fera consecutus esset, hieroglyphicum. Et felicis augurij causa Augustus Palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam, in compluuium deorum Penatium transtulit, vtq; coalesceret magno opere curauit, Cæsaris factum secutus, qui castris locum capiens, inter syluas, quas cædebat, repertam Palmam conseruari vt omen victoriæ iussit. Ad hæc Cæsarianæ victoriæ aduersus Pompeium in Pharsalia prælio cõmisso Trallibus Palma ostentum dedit, exorta repentè eodem fermè tempore, quo hæc gesta sunt, penes Cæsarianæ statuæ basin, quæ in templo Victoriæ dicata erat: quamuis omnis circa statuam locus natura solidus, & durissimo lapide instratus esset. atq; huius generis ostenta multa apud veteres memorãtur. Minimè verò prætereundus est numus æreus cum ingenti Palma, eaq; dactylis fœcunda, cuius inscriptio est, AL. Æ. quæ dubio procul victoriam Alexan

B driæ Ægyptiacæ significat: quod vt magis explicetur, ab altera facie spica est cũ inscriptione ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

IVDÆA.

DEsumuntur hieroglyphica plerũq; à rebus quas egregiè aliqua regio ferat: vt Cyrenaica per silphium, quod in Batti numis cusum videas. A' Palmarum verò feracitate Iudæa eius arboris pictura significatur. Sanè in Titi numis passim videre est eius prouinciæ simulacrum arbori Palmæ adalligatũ, cũ inscriptione, IVD. CAP. Vbi verò inscriptio est Cęsaris Vespasiani, atq; ibidem IVDÆA CAPTA, mœsta sedet ipsa manu quasi faciem complodens, adstat ipse iuxta Palmam. In alio cum eadem inscriptione signũ est, quod dextera altè innititur pilo, læua sceptrum gestat, læuumq; pedem iacenti galeæ superponit.

IACTVRA.

COntrà verò, vel deiecta, vel casu aliquo vitiata, iacturæ imminentis prodigium habebatur: veluti ænea illa quam Athenienses in Delphici Apollinis templo dedicarant, rei aduersus Medos feliciter gestæ monumentũ. Pauló antè

C quàm aduersus Syracusanos mouerent, infaustæ signũ expeditionis fuit, quòd eius fructus, qui ex auro constabãt, corui alites inauspicatæ pluribus diebus impetierunt, eosq; partim deuorarunt, partim deiecerunt.

NVPTIÆ.

SEd cur nuptiarum etiam significatum in palma dissimulemus? qui picturam huiusce rei tam elegãtem legerimus apud Philostratum, Imaginibus, qui paludibus & fluuijs hoc superaddit ornamentũ, Palmarum quippe veluti fornicibus ductum, pontem fluuio superiniectum. Nam cùm Palmarum alia mas, alia fœmina sit, inuicemq; maritali quadam copula coniugentur, maresq; attrahant ad sese fœminas, neq; illæ congressum, quantumcunq; adniti possunt, aufugiant, sed vltrò ramis ab vtraq; uicissim contrà ad osculum quodammodo exporrectis, manifesta dent mutui desiderij signa, is duas, & huius scilicet & illius sexus Palmas in ripis fluuij oppositas è regione statuit. Hìc verò mas amore correptus plurimùm incuruatur, alteq; sese supra fluuium protendit. Fœmina verò, quantumlibet procul sita sit, neq; apprehendi possit, inclinat se tamen, & obsequij quoddam & ipsa studium præ se fert. Aquã itaq; quodã veluti ponte

coniungunt, difficili tamen & inaccesso transitu, propter foliorum asperitatem. D Hanc vtiq; speciem ex Philostrato qui pinxerit, nuptiarum & cõiugalis amoris hieroglyphicum, ex ipsius naturę gremio desumptum, summa etiam cum venustate descripserit. Quò verò maior huic argumento sit fides, eam palmarij diligentiã adhibent, vt mares eo saltem interuallo à fœminis distent, vt puluis ventorum flatibus à folijs sublatus in fœminarũ folia incidat, quod satis ad fœcunditatem facere compertũ est. Sed mirũ dictu, quòd si qua procul à mare abstiterit, vt neq; puluis, neq; aura, odórue eius ad eam permeare possit, excogitauerũt coloni funem à mare religatũ ad fœminã vsq; producere, atq; ita quasi maritali vinculo copulatam, masculo viru clanculum per funem irrepente fœcundã fieri, quæ prius in ea sterilescebat solitudine. Diophanes autor Græcus, Florentinum citat, qui suis in Georgicis multa de Palmæ amore conscripsit, contabescere eã maris desiderio, quod nulla dissimulatione profiteatur, modò radices versus eum porrigens, modò verticis in eum proclinatione, fructũ ferre pernegando, agricolamq́; demum cogi amantem huic inuestigare, qui multas Palmas mares manu amplexuq; contingat, mox ad amore perditam rediẽs, eam amplexetur, E attrectetq́; manibus. Flores quoq; mari prius impositos tollat, & supra fœminæ verticem imponat. Quæ ne quis fabulosa suspicetur, istiusmodi amoris exemplum atq; coniugij nostro dedere tempore. Siquidem vir clariss. Iouianus Pontanus, homo minimè futilis, & quẽ fabulas pro historia, de re maximè suo tempore omnibus conspicua, scribere puduisset, duas celebrat Palmas, marem vnum Brundusij, fœminam alteram Hydrunti, quæ diu steriles permanserint, donec scilicet paulatim succrescentes, nondum alteram altera contueri poterat: vbi verò tantum adoleuêre, vt sese inuicem conspicere potuerint, longo quantumlibet multorum stadiorum tractu dissidẽtes, fœtificare cœperint. Sed cur non ipsum audiamus?

Brundusij latis longè viret ardua terris
Arbor, Idumæus vsq; petita locis.
Altera Hidruntinis in saltibus æmula Palma,
Illa virum referens, hæc muliebre decus.
Non vno creuere solo, distantibus agris,
Nulla loci facies, nec socialis amor. F
Permansit sine prole diu, sine fructibus arbor
Vtraq;, frondosis & sine fruge comis.
Ast postquam patulos fuderunt brachia ramos,
Cœpere & cœlo liberiore frui,
Frondosiq; apices se conspexere, viriq;
Illa sui vultus, coniugis ille suæ,
Hausere & blandum venis sitientibus ignem,
Optatos fœtus sponte tulere sua.
Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu,
Impleuere suos melle liquente fauos.

Est idem amor in Pistacijs, ex quibus semina cùm panguntur, mas & fœmina cõmitti debent coniunctis naturis, ita tamen vt mas ad Fauonium dorsum vertat, vt monet Demageron.

INNO-

INNOCENTIA.

NE verò nostratia prętereamus, in sacris nostrorum literis eo loco vbi, Statura tua similis facta est Palmę, legitur, Ambrosius significari ait viriditatē pueritiæ, atq; naturalem eius innocentiā, quam à vitæ primordio recceperimus, seruandam esse, & vt fructū nullo foliorum defluuio suo tempore maturemus, admoneri. Idq; de Assertore nostro piorum conuentus canere, Iustus vt Palma florebit. Tardè verò proficit Palma, sed diu in viriditate persistit, ait Eucherius: ita Ecclesia sancta per multas difficultates ad firmum fidei statum venit, auctaq; iam & propagata, statura nimirum diu.

PIORVM VITA.

SIgnificat & piorū vitā Palmę species, propterea quòd sicut interior eius caudex & tenuis est, & corticū scabritie perplexitateq; visu minimè iucundus: superior verò pars visenda, tum trunci tum ramorum amplitudine, amœnaq; pulchritudine viriditatis expanditur, ita piorum conditio prima facie contemptibilis videtur, sed in mirificā demum exit morum virtutumq; pulchritudinē.
B Sed cur non ipsa Eucherij sanctissimi doctissimiq; viri verba subtexā, in hāc sententiam? Habet quiddā aliud Palma, quo à cunctis arborū generibus differat. Omnis enim arbor quæ in suo robore iuxta terrā vasta subsistit, crescendo superius angustior euadit, & quantū paulisper sublimior, tāto in altū redditur subtilior. Palma verò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore cōturgescit. Quibus itaq; alia arbusta nisi terrenis mentib. assimilari possunt, inferius vasta, superius angusta? quia nimirū omnes mortaliū in hoc seculo degentiū delectationes in terrenis rebus sunt fortes, in cœlestib. debiles. Pro temporali enim gloria vsq; ad mortē appetunt desudare: pro spe verò perpetua ne parum quidem in labore subsistūt. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cœlesti mercede vel tenuissimas vnius verbi contumelias ferre non possunt. Vt terreno iudici totos dies assistant fortes sunt: in oratione verò corā Domino, vel vnius horæ momento lassantur. Sæpe nuditatē, vigilias, famē pro acquirendis diuitijs & honoribus tolerāt, & multa se abstinētia cruciant: quod bis aut semel in hebdomada pati pro salute animi, grauissimū ducūt. At contrà ex æqualitate Palmarū designant iusti, qui vita proficiūt, qui nequaquā in terre-
C nis studijs sunt fortes, & in cœlestibus debiles, sed longius atq; distātius studiosos se Deo exhibent, quàm seculo fuisse meminerūt. Rectè itaq;, vti suprà dictū, Iustus vt Palma florebit. Illud addam ex sextis Hebręorum castris apud Hieronymū: Veluti XII dulcis aquæ fontes ad Elim reperti, XII indicarūt Apostolos, de quorū fontibus aquæ deriuatæ, vniuersi terrarum orbis ariditatē affluenter irrigarunt, ita Palmę numero septuaginta cibum ostenderunt, quē mortales à totidē secundis Apostolis appositū essent accepturi. Cibus enim doctrina, vti sæpius dictū. Quoniā verò Crux Domini, quæ Palma ea est, in quā ascensurū esse Dominū Prophetæ prædixerant, longo stipite & in altū surrecto, in transuersumq; latè porrecto fuisse fert, significasse etiā videt illud antea dictū, Cùm exaltatus fuero, omnia trahāad me: ipsam enī manuū extēsio duos populos Israeliticū & Gētilē ad Deū trahere, & in vnū cōgregare videbat, vt seniores dixisse scribit Irenæus: non ab re fuerit, vt pij quacunq; ratione possumus satisfacere studeamus. signū id & victorię et salutis, quo pacto pij veteres figurarint, adscribere. Cōtus erat prælongus, cuius apex in ρ Grææ literæ similitudinē incuruabatur: inde paulò infra Χ Græca identidē litera sua insignis decussatione addita

erat, id Christi nomen ostentat. Inde qui Crucis signũ faceret bacillus transuersus, cui velũ aut mappula solebat appẽdi vexilli loco. Hæc duo significabant apud Græcos, quorum characteribus signata erãt, CHRISTVS PASSVS, aut CRVCIFIXVS. Inde pro delubro pedamentoq; aliquo, vasis alicuius forma, orbiculis, aut ouis, aut alijs gestaminib. castrensi more altero super alterũ suffixis subijciebant, in hunc scilicet modulũ. Quod vltimo loco subiecimus, forma loculi est, in quẽ vexilla figebant, de quo alibi plenius. Agitè verò qui signum hoc sequimini, & in eius imperiũ iurastis, salutẽ vobis atq; victoriã inde certissimã pollicemini. Nõ enim tumultuarium hoc, aut temerè cõcitatæ cuiuspiã multitudinis fortuitũ est signũ, quod elementa porrò omnia, quod humana omnis natura, quod bruta, quà licet, exprimere conant. Dissecat terra punctis quatuor, à quib. ductæ lineę crucẽ figurãt. Puncta, Oriens & Occidens, Septentrio, Meridies. Sanctius in ea animal Homo, brachia cùm precat in crucẽ extendit, vel saltẽ pectus signat à fronte ad vmbilicũ, vt descẽsum à cœlo in terras nostri numinis indicet, mox ab læua, à corde quippe ad dexterã papillã (in dextera eñ bonorũ operũ motus) crucẽ delineat. Per mare verò quę volitãt nauigia, si optatũ cursum arrepture sint, antennas malo in crucis effigiẽ applicãt: quæq; cœlum alites secant, passis alis crucẽ ostentant. Nos igitur faciẽ & pectus cruce signati, tutius & animosius vnumquodq; virtutis opus aggrediamur, fluxarũ cogitationũ inundationes transeamus incolumes, præpetiq; volatu supra cœlũ attollamur, adminiculo signoq; crucis omnia feliciter executuri, stratisq; & superatis dolosissimi hostis insidijs, eiusq; conatibus euersis, in Domini nostri cruce tantũ gloriati, trophæa, more veterum, victoriarumq; triumphos ipsa cruce designata suspendamus.

DE LAVRO.

VLgatum illud est, Laurum Apollinis insignẽ perhiberi, eiusq; fronde, Palma iam posthabita, eius simulacra coronari. Neq; tantùm ea de causa, quòd Laurus in ore palumbi vim medicã indicet, quæ plerisq; volucribus præsentaneo est remedio, quantum quia sit, vt Eusebius ait, ignea, ideoq; à dæmonibus maximè odio habetur. Vsta præterea resonat, quod quandã prædicendi vim habet. Ignispiciũ enim nõ tantũ splẽdore, verùm etiã crepitu portendit, frequentissimo poëtarũ omniũ assensu. Ferunt verò Empedoclem, qui animã esse igneã statuebat, Lauri natura cõsiderata dicere solitũ, si homini sit in animaliũ quodpiã transmigrandũ, optandũ maximè vt in leonẽ transiret, cõmodissimum enim id animę quæ hominẽ incoluisset hospitiũ futurũ. Sin verò arbor esset subeunda, in nullã cõmodius q; in Laurũ fieri transmigrationẽ. Pindarus atq; Callimachus Apollinẽ memorãt interfecto Delphico dracone Laureã induisse quasi supplicẽ: erant enim supplices coronati apud Veteres. Aristophanes dominũ & seruũ oracula cõsulturos coronatos inducit, Pluto. Quin & Liber Lauro coronabatur, in qua ex Indis triumphasse fertur: diesq;

diesq; in illum solennes, magna olim corona dicebantur, vt tradit Tertullianus. Laurea itaque Apollini & Baccho sacra, illi vt Deo telorum, huic vt Deo triumphorum. Quanquam & Myrto milites redimiri soliti: ita Claudius Saturnius, qui librum edidit de coronis. Est & alia ratio cur Laurus Apollini sacra dicatur: legimus enim apud Serapionē Ascalonitam, Lauro ad dormientium caput apposita, vera videri somnia. Id ipsum Antiphonem, Philocrum, & Artemonem, qui de somniorū interpretatione scripserunt, asseuerasse comperimus. Neq; quidem Eustathij interpretamentum super hoc, parui fecerimus, qui Daphnen ideo dictam ait, quod δα sit intensionis particula, & φανεῖν, quod loqui & canere est, in compositionem accedāt. Apud Hesiodū interpres Theogonię, Laurum ait ἐνεργᾶν πρὸς τοὺς ἐνθουσιασμούς. Hinc vaticinantes Lauro coronari solitos ait interpres Aristophanis. Et qui bella sequebantur vates, in summa galea Lauri conum gestabant.

VATICINIVM.

QVocirca nō imperitè Aphthonius Laurum vaticinij symbolum esse dicit, quā μαντικὸν φυτὸν Dionysius in pręceptis de Panegyricis scribēdis appellat. Nam quòd vates δαφνηφάγοι vocitarentur, non ex eo tantùm, quòd ille dixerit, Laurumq; momordit: & Sibylla apud Tibullum, Sic vsq; sacras innoxia Lauros vescar, desumptum est, verùm etiam ex Sophoclis Cassandra dicentis, δάφνην φαγὼν ὀδόντι πιέζετο στόμα. Eodem modo Lycophron, δάφνην φαγὼν φοιβάζει ἐκ λαιμῶν ὄπα. Porrò Daphnem puellam, vt Plutarchus scribit in Agide, Pasiphaës nomine Spartani coluerunt, quæ oracula, vt aiunt, certissima sit dare solita.

CVSTODIA.

PRo custodia verò Laurū poni, & incolumitatis esse symbolum ex Proclo didicimus, qui veteres ait Laurum tutelæ consecrasse, & in sacrificijs, & in locis vbicunq; vel sata, vel affixa fuerit, incolumitatem pręberc. cuius rei nō ignarus Ouidius, tutelæ huius ergò illud de Lauro dixit: Mediamq; tuebere quercum. Quod ita mihi libet interpretari, vt ad ciuicæ coronæ sospitamentum & tutelam statueretur: id quod ex numis quibusdam intellexi, in quibus ciuica posita est, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo adcuruati. Literæ, OB CIVIS SERVATOS. Duo huiusmodi sunt apud me, in quorum vno literæ circumductæ, C. GALLIVS. C. F. LVPERCVS. III. VIR. AAA. FF. In altero, L. NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF. Quid verò sibi velint elemēta illa, quippe A triplex, & F geminum, si quis quæsierit, sciat id significare, Auro, Argento, Ære, Flando, Faciundo. Inueniuntur verò & in Augusti numis, & alibi. Eadem verò specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam Augusti foribus affixam Ouidius scribit, quamuis nonnulli arbores ipsas satas putant, quia ita scriptum à poëta sit:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediamq; tuebere quercum.

Idem sibi vult numus argenteus in quo duo Lauri surculi cum radicibus, in quorum medio erecta est columna Ionica, supra cuius capitulum carchesium est, in medio parma affixa, cum literis S. C. Nam ab vtraq; columnæ parte in albo singulatim literæ E. X. adscriptæ. Altera inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. quod apotheosin ipsam sapit. Sed ex his satis superq; est ostensum, Laurū pro custodia & tutela poni, & eorum quæ perpetuò

ſoſpitari, conſeruari, ac viuere volumus, ſignum. Accedit & illud ad ſoſpitamẽ- D tum, quòd eius arboris folia fulmen non icit: eaq; de cauſa Tiberius cùm fulmina coruſcationesq; ſupra modum expaueſceret, cœlo turbido Laureã ſibi ſolitus eſt imponere, non ſecus ac eadem de cauſa Auguſtus ex vituli-marini pelle cingulum geſtare.

POETICA VIS.

QVæ quidẽ perennitatis aut diuturni temporis vita cũ à nullo magis, quàm à poëtis ipſis expetatur, meritò Laurus vnà cum hedera, cuius circa vetuſtatem opus omne, poëtis dedicatæ ſunt: aliorum enim ſcriptorum autoribus non tam fama quàm vtilitas etiam quæſita, ſola poëtis gloria, & victuri nominis cupiditas inſita eſt, nec, vt eleganter & verè dixit Ouidius, petitur ſacris niſi tantũ fama poëtis. Quòd verò datum ſibi laureum ſceptrum à Muſis canit Heſiodus, laborem & diligentiam ſcribentis indicat, propterea quòd veluti ſunt amara lauri folia ita virtutis ſudor, vel ipſo eodem teſte laborioſus. Vnde chartas Cornelij laborioſas Catullus pro magna laude celebrat. Nã cùm Heſiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, veriſimile eſt eum non ſine magna difficultate E proficere potuiſſe. Ita enim Zezes, quòd Muſę nouem eum Lauro coronarint, labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonſtrant.

AVTORITAS IMPERATORIA ET TRIVMPHALIS HONOS.

ESſe verò Laurum inſigne triumphantium, nõ ex eo tantùm quod apud Ouidium legitur,

Tu ducibus lætis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet, & longas viſent Capitolia pompas.

quantum ex multis veterum monumentis innoteſcit. Illud quoq; ſatis conſtat, Imperatores triumphi Lauream ad Iouem Capitolinum ferre ſolitos, atq; eam in eius gremio relinquere. Laureata verò Imperatorum capita in numis paſsim habentur. Atq; hîc non incongruum fuerit ea quæ de Laureto, vnde triumphaturi laureas ſibi decerpere conſuerant, memoriæ prodita ſunt, repetere. Liuiam quippe olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Veientanũ ſuum reuiſiſſe, ibiq; tum illi gallinam albam, quę ramulum Lauri roſtro tenebat, à præteruolanti aquila, F quæ illam rapuerat, in gremiũ demiſſam, cumq; nutriri alitem pangiq; ramulũ placuiſſet, tantã pullorũ ſobolẽ proueniſſe, vt Tranquillus ad ſua vſq; tempora villã eam Ad Gallinas vocitatã atteſtetͬ. Tale verò Lauretũ fuit, vt triumphaturi Cæſares inde Laureas boni ominis gratia decerperent. Fuitq; mos triumphantibus, alias cõfeſtim eodẽ loco pangere. Adeò verò Laurus triumphantiũ propria fuiſſe videtͬ, vt obſeruatũ ſit in huiuſmodi Laureto ſub cuiuſq; obitũ arborẽ ab ipſo inſtitutã elanguiſſe. Ex quo etiã prodigij cauſam intelligas, quod Iulij Cæſaris cædẽ prẹmonſtrauit, cùm pridie Idus Martias auis Regaliolus cũ laureo ramulo Pompeianæ Curię ſeſe inferẽs, à varij generis volucrib. ex proximo nemore perſequẽtibus ibidẽ diſcerpta eſt. Nouiſsimo verò Neronis anno, in quo Cæſarũ progenies defecit, ſylua illa Veientana radicitùs omnis exaruit, & quicquid ibi gallinarũ erat, interijt. Tali portento fuit Alexãdro Seuero Laurus alia ingens & antiqua, quę in palatio cuiuſdã ciuitatis, à qua proficiſcebatͬ ad bellũ quod contra Germanos parauerat, ſubitò collapſa, mortis itidẽ eius indiciũ habita. Contrà nõ temerè boni ominis Lauri folia, quę circa Pompeij faſces illigata

A illigata fuerãt, cùm longo itinere per arida & inculta loca iam exaruissent, eo tẽpore quo in vico quodam Galatiæ cum Lucullo in colloquium descendit, detracta, & à Lucullianis lictoribus recẽtia & viridia, quę penes eos plurima erãt, liberaliter suffecta: quod summã gloriæ, rerum à Lucullo gestarũ ad Pompeiũ transituram interpretatum est, vt paulò pòst subsecutũ. Et Romę lamentabunda Luculli vox audita, Pompeius res meas in Asia gestas eleuauit.

PVRGAMENTVM.

SExtus ait laureatos milites currum triumphantis sequi solitos, vt quasi purgati à cęde humana intrarent vrbem: proindeq; suffitionibus omnibus Laurum adhiberi solitã fuisse, vel quòd medicamento siccissima sit, vel quòd omni tempore viret, boni ominis causa perpetua reipublicæ viriditas hinc optabat.

VICTORIA.

QVantum ad aruspicinã pertinet, Laurus victoriã aliquando præmonstrauit: vt ea quę in domo Alexãdri Seueri iam infantuli nata iuxta Persicum arborẽ, intra vnũ annũ Persicũ ipsam incremento mirabili superauit: vnde aru-B spices futurum prædixère, vt pueris olim Persas euinceret, quod euentu postea comprobatũ est: sub eo enim primò Persę serui apud Romanos fuère. Quare apud Virgilium ex ea desumptũ doctrina legas de victore: Viridiq; adulat tempora lauro. Notũ illud est, solitos esse imperatores Romanos, re bene gesta literas Lauro reuinctas mittere, victoriarũ & lætitiæ nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod Epistolis ad Atticum, & alibi habetur. Hinc Ouidius:

Non ego victrices Lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.

Apud Marcellinũ, vbi de vanitate Constantij loquitur, suorũ ducum victorias sibi adsciscẽtis, laureatas literas missitatas inuenies. Quare Plinius XV Laurus Romanis præcipuæ lætitię victoriarumq; nuncia, additur literis, & militum lãceis, pilisq;. Vnde legere est in Pompeij gestis, cùm is in Arcadia equestre certamen ageret, ludi gratia aduenisse tabellarios ex Ponto, gestantes iaculorũ cuspides Lauro coronatas, ex quo lęta nunciare antequam literas redderẽt cogniti sunt. Mithridatem enim sibi mortẽ consciuisse nunciaturi venerant. Victores Delphis Pythijs certaminibus ea peculiariter lauro coronabantur quę Del-C phica nominabatur, cuiusmodi genere & triumphantes Romæ: ea enim longè viridior est, maximis baccis, atq; ex viridi rubescentibus: vnde nonnulli cõmentati sunt, in quatuor certaminũ præmijs quæ recensentur ab Archia, per malũ grandiores has Pythiæ Laurus baccas intelligi, de quo apud Lucianum videas de pomis in templo Apollinis decerptis.

IVRGIOSVS.

QVòd verò iurgiosum notari per Lauri ramũ alicuius manu prætentũ nõnulli dicunt, Grecorum cõmentum est, non Ægyptiorum: idq; desumptũ ex historia. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, à qua ramum quicunq; decerpsisset, tandiu fieri iurgia solebant, quoad abijceretur: quod traditũ est ab Apollodoro libro primo de Ponticis heroibus. Sed enim particularia hęc inter hieroglyphica locũ non habent, quia necesse est, quod rectè sit exprimendum, id vniuerso generi competere, vnde ipsa desumitur significatio.

REMEDIVM.

QVæ verò de scipione laureo memorantur, significare id remedium contra pericula & insidias, quæ à quopiam intententur, vt apud Sudam legitur, nõ

ea tantùm causa est, quòd contra venena pollere Laurus creditur, sed huc faciũt D ea omnia quæ superius recitauimus, vbi tutelam & custodiam per Laurum significari docuimus. Quin & Æsculapij caput Laurea redimitũ non alia de causa dicunt, nisi quia ea arbor plurimorum sit remediorum. De medicina verò diuinitùs reuelata, quæ per Lauri ramum, aut folium in columbæ rostro ostenderetur, in alitis eius Cõmentario diximus. Pręstant & hordeo condito incolumitatem Lauri folia, si sicca grumis immisceantur, aut supernè sternantur, diuq; à vitio cõseruant, vt Demagerontis præcepto admonemur, in ijs quę à Constãtino Cæsare selecta sunt. Quin Romani, vt apud eundem Cæsarem, Laurum boni genij plantam sunt appellare soliti: persuasumq; habuêre, locum, vbi Laurus esset, neque à sacro vllo morbo, neq; à dæmone infestari. Et salutaris ominis gratia, folia ipsius à populo Calendis Ianuarij magistratibus offerebantur, vnà cum caricis.

DE CEDRO.

AD Palmam & Laurum pro poetis & Cedrum & Myrtum adiungere gloriosum est, cùm de præstantibus insigne dictũ illud proferri so E leat, Et Cedro digna locutus. Ante alias enim arbores Cedrus æternitatis hieroglyphicum est, quia materia eius neq; putrescit, neq; cariem patitur. Hinc Arca fœderis ex Cedro fabrefacta est. Et Cedro digna loqui dicuntur illi, qui ea scribunt quæ nulla temporis iniuria sit abolitura.

EXCELLENS.

ALibi diuinis in literis excelsioris potentiæ viros indicat, Psalmo: Sicut Cedrus Libani multiplicabitur. Et alibi, Confringet Dominus Cedros Libani, hoc est, potentiores. De medulla verò Libani ablata à Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilæ Commentario. Sed iam ad Myrtum.

DE MYRTO.

GENIVS ET VOLVPTAS.

SAtis quidem exploratum est ex omnium ferè poetarũ lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto significari. Arbusculam eam omnium delicatissimam aiunt, perpetuo tam virore spectandam, quàm F foliorum specie, suauissimoq; odore præstantem: vt non immeritò sit Veneri Deæ omnium delicatissimę dedicata, vnde meruerit Pelops Hippodamiæ nuptijs potiri certaminis victor auxilio Veneris, quòd ei simulacrũ ex pullulante Myrto fecisset.

VENVS.

NAm qui Venerem pingunt, libenter illi myrteam coronam imponũt, quo coronatam eam in iudicio Paridis astitisse, Nicander ait Alexipharmacis, atq; ea de causa huiusmodi arbusculam & Iunoni & Palladi odio habitam in posterum. Apud quem animaduertas Dictynnam Palladem appellari, quamuis glossemata quædam aliter exponant. Neque verò dissimulandum, Myrtum pudendi muliebris habere significatum. vnde apud Aristophanem legas, ὐδὲ τῶ μύρτω θιγῆν ἐῶντι, πρὶν δ᾽ ἑνὸς λόγω σπονδὰς ποιησόμεθα ποτὶ τὰν Ἑλλάδα. quod ita reddemus: Neque rem aggredi veneream, priusquam Græciã fœdere iunxerimus. Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendum muliebre ponit lasciuo quodam motu interim subsultantem; quò forsitan spectat Aristophanicus ille io-

A cus, vbi chorus ſenum Lyſiſtrate ait: Enſem poſthac geſtabo in Myrti ramo. In Commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam multis modis Faunus pater ſolicitauerit ad ſtuprum, cùm eam paternæ petulantiæ reluctantem modò virga myrtea verberaret, modò vini tormentum adhiberet, mox in anguem conuerſus ſpiris totam implicuerit, atq; ita voti compos euaſerit. Ibiq; virgam myrteam, nequitiæ imaginationem, vinum mentis hilaritatem, anguem multiplices voluptatis nodos hieroglyphicè ſignificare oſtẽdimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem,

Quos durus amor crudeli tabe peredit
Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

OVATIO.

MYrtea verò corona triumphantiũ militum capiti geſtata, rem bellicam ſine ſanguine confectam ſignificabat: vel cùm quid bello nõ indicto per occaſionem captum fuerat: tunc enim ouatio decernebatur, nõ triumphus, atq; ita myrtea vtebantur corona, facilitatis indicio, cùm in triumpho ob victoriã cum B labore partam laurea geſtari ſolita eſſet, de qua ſuperius.

HILARITAS.

ERat & hilaritatis indicium ramus myrti, quem veteres inter vina alter alteri porrigebant. Mos enim fuit in conuiuijs eo circumlato ramo vnumquenq; diſcumbentiũ ad cantandum excitare. Singuli enim conuiuarum accepto in manus myrti ramo, partes canebant ſuas: quem morem Sympoſiacis Plutarchus latè diſputauit. Et Horatius adueniente verno tempore, quo ſe vndecunq; patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait viridi nitidum caput impedire myrto. Atq; vbicunq; conuiuiorum lætitiam celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

ARMA BELLICA.

IN prodigio autẽ, quod ad Polydori tumulum Æneę ſeſe obtulit, corneis virgultis, & Myrti denſis haſtilibus, ad euulſionem ſanguinem ſtillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus virgulta hoſtilem illic eſſe locum ſignificari dicit, quippe quòd duo ea genera lignorum haſtilibus bellicis apta ſint, proindeq; pacis auſpicium nullum illic eſſe potuiſſe. Ac per hoc ſacrificanti in nouæ ciuitatis C cauſa, portendi, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infeſtum ſanguini. Sedenim crediderim ego potius Maronem noſtrum locum hũc de ſepulchrali myrto mutuatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophraſtus ait ad Circeum in Italia locum eſſe eminenti quodam ſitu, denſiſsimo variarum arborum nemore, ſed arboroſis præcipuè myrtis denſum, vbi paruus viſitur locus, quem incolæ Elpenoris tumulum perhiberent. In eo, qui ſupini hominis menſuram non excederet, myrtos coronarias naſci, minutis quippe folijs, & odoratioribus quàm latifoliæ ſint, neq; alibi toto tractu eas, quàm anguſto eo ſpatio reperiri. Sanè Myrtus corona quoq; funebris eſt, de qua Pindarus Iſthmijs, vt in Cupreſſo diximus.

ἄνθα λευκωθεὶς κάρα μύρτοις ὅδ' ἀνήρ.

Thebis enim qui vicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de cauſa, inquit interpres, quia funebris eſt. Iolaũ enim heroëm Thebani colunt, ad cuius tumulum Iolea celebrabant.

AMORIS VVLNERA.

ESt Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Trœzenijs latiſsimè proue-

nit per hanc amoris vulnera, mœroremq; ipsum, quo plurimùm amantes ex de- D
siderio conficiuntur, significari tradiderunt celebres doctrina viri. Alij (dicēda
enim omnia sunt) fabulantur ab acu, quæ Phædræ capillos coercebat, ea forami
na processisse: de quo, vt nullam esse fabulam tam ineptam quæ apud Græcos
autore careat, admoneamur, apud Pausaniam libro primo videndum.

GANYMEDES.

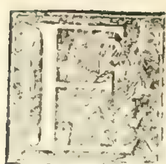
SVnt qui per myrtū Ganymedem referri putent, quòd persuasum sit eam ibi lætißimè natam, vbi puer is pedum vestigia presisset. Argumēto esse locū in Chalcide Harpagium à re ipsa nuncupatū, quòd ibi Ganymedem ab Ioue raptum fabulantur, ibidemq; Myrtos pulcherrimas, atq; admodum copiosas nasci. Quod ea de causa à Chalcidensibus confictū aiunt, quòd insulares illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quamdeditißimi, pudore omni posthabito. Id quoq; apud Pausaniam.

PAPYRII VICTORIA.

IN numis aliquot aspicere est Papyrij caput myrtea corona redimitū. Signifi- E
cat id Sardos ab eo in campis Myrteis superatos, ob cuius rei memoriam myr
tea ipse corona vsus est.

AD ILLVSTREM HIERONYMVM ROBOREVM VICINOVI DOMINVM, DE IIS QVÆ PER QVERCVM, HEDERAM, FERVLAM, MILACEM ET AMYGdalam significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS, PIERIVS VALERIANVS.

ECce verò tibi Quercus tua, honoratißime Hieronyme, quā ex Aegypto aduectā tibi dari tantopere cupiebas: neq; id immeritò, neq; temerè: nam cùm ea arborū validißima vulgò à robore nomen consecuta sit, siue potius vires ipsæ ab arbore Quercu, quæ robur ipsa est, nomen acquisierint, cui potius dari debuerat, quàm illi, qui de clarißima Roborea stirpe prognatus, duorū ætate nostra maximorū Pontificū, Sixti IIII. & Iulij II. illustris gloria, clarißimum quenq; eorum decorare videatur? Nam Sixtus Saonæ ortus E
cùm veluti postliminiò Taurinum veterem patriam studijs florentem reuisisset, maiorum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam sibi ad Pontificatum viam inuenit: tantum enim virtute & disciplinis optimis profecit, vt vel ante ætatem primos in congregationes suos titulos sit honorificè cōsecutus: mox doctrinæ & præstantis ingenij nomine Sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita nullo negocio fuerit ad summū Pontificatum euectus: ac tum ipse, tum Iulius II. qui ei paulo pòst successit, progeniem vnde fuerant oriundi, honestißimis titulis & honoribus ornauerūt. Sed ne singula referam quæ & aliàs à me dicta sunt, & paucis explicari non possunt, quid magni illi Gallorum Reges, nónne Roboreos semper magni fecerunt, & eorum aliquem apud se fouerūt? teq; adeò ipsum sapientißimus Rex Franciscus, ac deinde Henricus eius filius, singulari humanitate sunt amplexi? quibus tu bonarum disciplinarum studio, politiorisq; eruditionis nomine gratus in primis extitisti, eiq; opinioni, quam omnes de te concepimus, in hac ipsa adolescentia non auarè cœpisti respondere: vnde ipse etiam Rex Henricus tua ad res gerendas opera atq; industria vti in animum induxerit. Itaq; non plus tibi familia tua splendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eiq; in dies magis ac magis accessurum esse videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hedera quoq; se illi applicuit ad ornamentum, proq; septo

Myrtus,

A *Myrtus, & Ferula, Milaxq; cum Amygdalis accessere, quibus venustè ædium tuarum hypæthron poteris conuestire, amœnioribusq; vmbris festiuè admodum opacare. Vale.*

DE QVERCV,
CIVIVM SERVATOR.

INTER coronarũ genera querna in primis celebratur, quæ ciuis in bello seruati signum magno apud veteres in honore semper habita. Cur verò ciuicas ex Quercu fieri sit institutũ, plures enumerantur causę. Alij enim dicunt honorẽ hunc Arcadibus attributum, quos oracula solita sint ob vetustatis honorẽ glãdiphagos appellare. Alij ea de causa, quòd facilem & promptuarium cibum Quercus sit militibus afferre solita. Alij, quia Ioui sacra sit, in cuius tutela sunt ciuitates, congruensq; haberi, vt qui ciuem seruasset, ea coronaretur fronde, quæ ciuitatũ omnium tutelari Deo dicata esset. Apud Celtas autem, vt Max. Tyrius tradit, altissima Quercus deligebatur, eaq; erat Iouis si-
B gnum. Sunt qui eam tradant primam plantarum omnium genitam, atq; ita populorum altricem fuisse, & primariam oraculorum autorem. In numo quodam, cuius Dorica inscriptio est ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, aquila habetur fulmine subter pedes deiecto, & rami duo querni in coronam flexi, quæ dubio procul Epirotarum moneta glandes Chaonias, & oracula Dodonea significat. Quantũ verò pertinet ad seruatos ciues, quamuis in Lauro de C. Gallij et L. Næuij Surdini numis rem explicuisse satis possit, non importunè tamẽ loco hoc repetetur quod Ouidius de Quercu ad Laurum dixit, cùm in arborem eam Daphne transmutaret: Mediamq; tuebere quercum. In numis quippe aliquot coronã ciuicam esse positam, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo incuruati: literæ, OB CIVIS SERVATOS, quorum duo huiusmodi apud me sunt. Qua specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam pro Augusti foribus affixam scripsit Ouidius:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediamq; tuebere quercum.

Quamuis nõnulli arbores ipsas eo gestu satas fuisse putant. Libet aũt & aliorũ quorundã addere monumenta. In numo C. Caligulę ciuica tantùm cum glandibus spectat, in quo literæ sunt huiusmodi, S. P. Q. R. PP. OB CIVES SERVATOS. In Sergij verò Galbę Aug. numo ciuica eadem est cum inscriptione, S. P. Q. R. OB C. S. Eadẽ in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ literę sunt, S. P. Q. R. OB CIV. SER. In numo etiã quodam aureo, et alijs plerisq; obseruaui, ciuicam hanc Neroni etiam ex S. C. dedicatã, quamuis alia non adsit descriptio, idem tamen est significatũ. Eodemq; S. C. Antonino numus datus est cũ porca fœta & natis sub vbere, quibus imminet quercus, quòd animal id dubio procul glande plurimũ pascatur, vnde antiqui omnino cibi admoneamur: quã causam Plutarchus præcipuã putat in ciuicæ coronę dono: quãuis primas Ioui partes tribuat, cui sacra sit arbor, & in cuius tutela, vti dicebamus, sunt ciuitates. Videas & in numo quodã Augusti Cęsaris, quercus arbores duas cũ ingenti patina in medio earũ sita, circa quã literæ sunt ad quadrati positurã S P Q R. Neq; sum nescius ciuicã etiã ex ilice fieri solitã: nã & ipsa glandifera est: Cæciliũq; Comicũ poetã coronã ciuicã iligneã appellasse: omnino eñ ilignea primo fuit. Rationẽ Festus tradit, q̃ frondẽ pre se perennẽ ferat. Postea verò magis placuit ex esculo

Ioui sacra, vbiq; custodito honore glādis, vt Plinius autor est. Nota sunt quę & D quāta tribui solita sunt ijs qui ciuicā meruissent. Ea quippe vti licebat perpetuò in ludis. Induenti assurgi etiā à Senatu moris erat, senatuiq; proximus erat locus assignatus. Vacatio munerū ipsi, patriq; & auo paterno dabaẗ, quòd filiū adeò publicæ rei vtilem genuissent. Ne verò temerè daretur, arctiores additæ sunt leges, vt quippe ciuis qui seruatus esset, seruatum se esse fatereẗ, aliter testes in eo negocio nihil proderāt, neq; si quempiā alium quàm Romanū ciuem seruasset, quantumuis Regem. Ciceronem ciuica donandum L. Gellius cēsuit, quòd eius opera esset atrocissima Catilinę coniuratio detecta, vindicataq;, atq; ita nō ciuis vnus, sed vniuersa Romana ciuitas seruata, meritoq;, vt ait ille,

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

AMVLETVM.

HEcate quoq; quercu coronari solita est, in cuius manum hasta imponebaẗ, & humeros multis draconum spiris implicabatur. Huiusmodiq; deæ simulacrum ante ianuam dedicari solitum Æschylus tradit, idq; incantationum amuletum habebatur. E

VIRTVS.

HErculeam verò clauam illam valido plurimùm de robore fieri solitā, virtutis simulacrum esse, optimi quiq; autores tradunt. Tum etiam numus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus cum claua spectatur, cum inscriptione, VIRTVS AVGVSTI. Neruæ autem Taiano ex S. C. quod in numis apparet, decretum est leonis caput claua supererecta, cum inscriptione vni illi maximè attributa, quæ est, OPTIMO PRINCIPI. Nec prætereribo Cōmodi vanitatem, in cuius numo vidimus ingentem clauam cum inscriptione, HERCVLI ROMANO AVG. S. C. & ad hæc coronam ciuicam circumductam. In alijs ad adulationem huiusmodi cusis, Hercules est facie ad ipsius Cōmodi similitudinem informata, cum spolio & claua in læua, dextera coronam trophæo superimponens: literę, HERCVLI ROMANO AVG. Accepit enim is statuas Herculis habitu, eiq; immolatum est vt Deo. Harum vnam adhuc integram cū claua & Hyla, Iulius II restituit pro foribus aulæ superioris palatij Pontificij, vbi nunc porticus Leoniana. Sed enim Leo X statuā amoueri iussit, neglectāq; in angulum reijci. Neq; verò clauam Herculi semper ex robore fuisse perhibent, verùm & ex oleastro, cuiusmodi ea fuit quam Mercurio πολυγίῳ dicauit, quam iterum pullulasse fama est. Nam Trœzenij oleastrum ex ea claua natum ostentare olim consueuerunt. Pisander & aheneam Herculi clauam fuisse dicit.

FORTITVDO.

IAm verò fortitudinem, validasq; vires per Quercum significare mos est multorum, siue nomen ipsum sequantur, quæ roboris elogio censetur: viribus enim præstantes viri, vt Festus ait, robusti à robore nuncupantur: robur verò à robo colore ruso, quòd ea materia plurimas eius coloris venas habet, siue insitā illi vim admirentur, quòd incorrupta materies, & ad ædiū perennitatem facere, magnis inde acceptis vtilitatibus, comperiatur.

DIVTVRNITAS.

EAdem autē de causa diuturnitatē etiam significat quercus, quòd eiusmodi sit eius vis, vt in seros vsq; annos prorogetur, præcipuè cùm uel defossa, vel aquis macerata per tempus aliquod fuerit. Quare augures non iniuria auo Galbæ fulgur procuranti, cùm exta de manibus Aquila rapuisset, & in frugife-

ram

A ram quercum contulisset, summum, sed serum imperium portendi familiæ, responderunt: quod euentus mox comprobauit.

IMPERIVM FIRMVM.

IMperij firmitatem per sceptrum ex querno trunco significatum inuenio. Sceptrum aũt cum folijs quernis in columna quadam ex alabastrite Viterbij spectare licet, inferioribus quippe ramis amputatis, superioribus autem ita mutuò complexis, vt oculi speciẽ reddant. Plutarchus Osirim huiusmodi signo redditum arbitratur, qui, vt nõnulli prodidêre, non Ægypti solùm, verùm & Italię, & totius ferè terrarũ orbis imperiũ obtinuerit. Aiunt verò sceptra huiusmodi ita pluribus ramis ornari solita, vt plures erãt prouinciæ quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicatũ esset id monumenti. Quercus enim Rheæ, quæ terra est, sacra, vt Apollodorus III. de Dijs ait. Quin eos omnes quernis coronari tradit, ob vtilitates quas arbor ea tam in ędificijs, quàm in primo victu prębuit.

OSIRIS.

MAcrobius in hac oculi specie, quæ ab incuruatis ad complexũ hinc inde ramis, vt in nobilitatis vestræ gestaminibus spectare est, cùm Osiridis nomen agnoscit, tum Solis id esse signum cõtendit. Oculi verò similitudinem ideo
B poni, quia Sol regiali potestate cuncta despiciat, vnde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sed enim de oculo eo cõmentario disputatum, quo per singulas humani capitis partes, quæ aliquid significant, decurritur.

PRINCIPATVS.

CÆterùm & in Aruspicũ disciplina quercus principatũ ostendit, quod multis olim augurijs obseruatũ est: ex quibus illud præcipuè referendũ videt, quòd in suburbano Flauiorũ quercus antiqua, quæ Marti sacrata erat, per tres Vespasię partus singulos repentè ramos à frutice dedit, haud dubia signa futuri cuiusq; fati. Primum quidẽ exilem, & haud ita multò pòst arefactũ: ideoq; puella nata non perennauit. Secundum prævalidum ac prolixũ, & qui magnam portenderet felicitatem. Tertium verò instar arboris: quare patrem Sabinũ ferunt aruspicio insuper confirmatum renunciasse matri, nepotem ei Cæsarem natum. Contrà verò sceptrũ nouissimo Neronis anno de Augusti manibus excussum fulmine, imperium Cæsaribus diuinitùs abrogatum indicauit.

FERITAS.

C QVorundam etiam inuentũ fuit animi feritatẽ ex quercu significare, quòd etiam non ignobiles poëtę agrestes homines, immites atq; sæuos, nullisq; humanis moribus expolitos, duro ex robore natos dictitabãt: de quo interpres Hesiodi, Veteres, ait, filios in quercubus aut petris exponere solitos, vrbium tectorúmue cõmoditate nondum adinuẽta, datamq; hinc ansam, vt ex petris aut roboribus geniti viderentur.

OBSCOENITAS.

HAbet & glans ipsa suum significatum, idq; obscœno satis intellectu, ob eam scilicet qua prædita est figurã, pudendi virilis mucroni penè similem, atq; hinc Arcadũ obscœnitatẽ incessi reperias, quòd βαλανοφάγοι essent. Vnde Diogenes eiusmodi notę adolescentẽ Arcadem dixit, is cuiusmodi videret esse interrogatus: intelligebat enim Arcadiã infamẽ esse, vtpote quæ luxu delicijsq; barbaricis corrupta esset. Alij referũt ad stuporem: vnde dixerit etiã Iuuenalis, Læua in parte mamillę nihil Arcadico iuueni subsultare. Sed cum priore sẽtẽtia facit alterũ eiusdẽ Cynici dictũ, apud quẽ cùm mentio fieret de puero quodã qui malè

pudicitiam tutabatur, Diogenes cuiusnã is esset interrogatus, Tegeates respon D
dit, ludens scilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas est Arcadię, Tegos autem interdum pro lupanari ponitur.

IRA DELINITA.

IPsa deniq; arbor quercus, ea insignis asperitate, quæ omnibus conspicua est, non immeritò fertur vsqueadeò inimica oleæ, vt eam iuxta se positam extinguat. Olea verò cùm sit pacis, mansuetudinis ac lenitatis indicium, excogitatum est quercum olea complicare, cùm iracundiam atq; inexorabilem animi asperitatem sese ad lenitatem dedisse significandum fuerit. Contrà addam καὶ παρέργοις & ea quæ beneficium à quercu consequuntur: scriptores enim naturalium rerum, hederam quercinã, viscum quercinũ, & polypodium quercinũ optimũ dicunt.

DE HEDERA.

HEdera autem non quercina tantùm, sed qualiscunque esset, haudquaquam obscurę celebritatis erat apud Ægyptios, quippe quę propter continuum virorem vitibus etiam præferebatur in sacris, quòd illæ E
à fructu folia identidem amittant.

BACCHVS.

EA verò in primis quæ corymbos nigros fert: sed & sine delectu coronamentis accepta Dionysio sacra, quod æquè est ac apud Ægyptios Osiridi, à quo etiam isti nomen: chenosiris enim eorum lingua nominatur, quod Osiridis plãta interpretatur. Præterea Dionysius, Nysa vrbe à se posita in extrema ferè India, hederam quam seuit, æternum nominis sui monumentum esse iussit.

NOCVMENTVM ABSCONDITVM.

THyrsis verò, quod telum est ligneũ, circumfusa hedera coopertum vini nocumentum hieroglyphicè indicat sub ipsius suauitate latitare. Hinc Macrobius Liberum Patrem ait ferire per obliquum, circunfusæ hederæ latitante mucrone. Neq; aliud sibi vult vitis supra caput Hecates prætendi solita, quæ nimirum ostendit Fauni patris insidias, quas in natam vini opera construxit, de quo latius in Serpente.

TENACITAS. F

VSqueadeò verò adhæsit hederæ tenacitatis nomẽ, vt illigandi complectendiq; significatum, vt olim apud nostros flamini Diali non modò eam tangere ominosum esset, verùm etiam nominare, ne inde illigatus aliquo modo vel re, vel cogitatione deprehenderetur. Eaq; de causa neq; anulũ quidem gestare ei licebat, libera siquidẽ omnia esse volebant sacrificulis. Vnde sacrũ factura Dido apud Maronẽ, vnum exuta pedem vinclis in veste recincta, legitur. Manifestũ autem est hederam vincire quicquid fuerit, ad quod se applicuerit. Hinc Horatius lasciuis hederis ambitiosior dixit. Hinc Catullus mentẽ amore reuinciens, vt tenax hedera hac & illac arborem implicat errans. Et Gallienus Imperator:

Brachia non hederæ, non vincat oscula conchæ.

Ea deniq; siue ab hærẽdo, siue ab eo quòd edita petat, siue potius ab edendo ea, quibus adhæserit, nomẽ habeat, Libero Patri dedicata est, vt initio dictũ, quòd ita semper vireat, vt & ille semper iuuenis. Nam solis æterna est Baccho Phœboq; iuuenta. vel quia mentes hominũ ita Liber liget, vti ea quæcunq; tetigerit impedit: ebrius enim quamuis solutũ eum vel in angusta paupertate dicat Horatius, & Lyæus à soluendo nomen acceperit, irretitam tamen habet mentem, neq; sui compos est.

Asser-

A ASSERTOR.

IN numis plerisque caput hedera redimitũ aspicias cum Assertoris inscriptione: vt illud cum cornibus, ab cuius altera parte sigillum est cum racemo in dextera, in læua spolium gerit: literæ quæ legi possunt, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot alijs caput identidem hedera redimitũ, ab altera verò facie Hercules cũ claua & spolio: literæ sunt, ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ: infrà verò, ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicerem ego populeam potius esse frondem, nisi flexuosus viticulæ ambitus hederam potius referret. Sunt verò Thasij ab insula, quæ Thraciæ adiacet, vnde Herculis progenitores oriundi, quo nomine illi sibi plurimùm plaudentes, imaginẽ eius numis exprimere instituerunt.

BACCHEIA SVPPELLEX.

VInaria verò vascula, quæ Cissibia plurimùm appellãt, orificiũ ad hederacij folij speciem informatũ habent: κίσσος enim hedera: cuiusmodi vasa quamplurima, quæ longam sapiunt vetustatem, vbiq; Romæ videas. Et quæ nũc etiã è luto formantur, ad eandem penè formam rediguntur, à folijs'q; vulgò nomen B habent, nam Folietæ nuncupantur. At bona pars Italiæ vasa vinaria quotidiani vsus Boccalia, quasi, vt puto, Bacchalia dicere velint, appellant. quamuis βαυκάλιον pro vase vinario sit apud Homerum. Qui κισσύβια dicta putarunt, quod vasa olim ex hedera fieri solerent, hallucinari mihi videntur: nam neq; quidem lignum satis idoneum, neq; materia commoda est, cùm satis cõstet, si poculo hederaceo mixtum infundatur, vina transfluere. Neq; ego nunc poculorũ genera perquiram, quæ copiose satis ab alijs enumerata fuerunt: illud ostendisse satis fuerit, qua de causa bona eorũ pars hederam supremo margine assimularent. quin etiã in nonnullis iuxta ansam impressum hederę foliũ obserues: & apud Maronẽ pastoralibus quibusdã poculis superaddita vitis, Diffusos hedera vestit pallente corymbos. Qua verò specie esset cantharus qui Baccho dedicabat, vti scyphus Herculi, si quęsierit quis, picturatione cõmodius q̃ verbis explicabitur. Pedem enim habet à latiori ambitu in angustiũ flexuoso interius ductu se contrahentem, ita vt ea pars tota desidentibus incuruis columnis describatur: mox intumescit in calicem, quod nomẽ nostris in sacrificijs tot iam abhinc annis, specie nihil quicquã immutata, receptum est. hinc iterũ angustari incipit, totoq; ambitu introuersus incuruari, quo ductu vbi aliquantulum processerit, rursum aperit, & cratera in summo patefacit. Addunt hinc atq; inde ansæ, quas aures Græci libentius appellarũt: sed aures ego eas alia quàm ansæ sint forma factas intelligo, vtpote quę quidem prostarent à summo vase, sed minimè ad inferiora flecterentur. In morẽ autem Delphinorũ aliàs ansæ, aliàs anguium figuras, plerunq; volutarũ in modum fieri solitæ. Sed & vna tantũ ansa præditos plerisq; locis cantharos in antiquorum monumentis aspicias, cuiusmodi apud Virgilium est Silenianus ille,

Qui grauis attrita pendebat cantharus ansa.

POETA.

QVòd verò poëtis hedera decerneretur, vt vnà cum lauro coronã eorũ perficeret, non tã perpetuus vtriusq; viror, qui diuturna eorũ opera significaret, in causa fuit, quàm vt ostenderet, eos, qui digni hederis euasissent, Laureaq;

meruissent, & ingenio & arte pręcelluisse: per Laurũ enim insitã in ingenio vim, D ac venæ fœcunditatẽ Apollinis irradiatione locupletẽ intelligebant: per hederã verò artẽ & industriã peruigili labore partam. Cuius rei id est indiciũ, quòd hedera suapte vi admodũ imbecilla humi semper reperet, neq; se vnquã attolleret: pertinaci tamen labore artificiosoq; conatu peruincit, vt vel arboribus vel parietibus adhærescens, paulatim irrepens supra omniũ fastigia victrix euadat, & supremo in vertice dominetur: vtroq; enim opus est, si quis velit excellere: nisi verò excelluerit nihil quicquam profecit, quia Mediocribus esse poëtis, non homines, non Dij, non concessere columnæ. quare sapienter ait Horatius,

Ego quid studium sine diuite vena,
Nec rude quid posit video ingenium, alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

In eandem sententiã apud Pindarũ legas, vt in Ape diximus, poëtas lacte simul & melle pasci: quorum lac naturam facundiæ vbertate affluentem, mel artem, laboriosumq; proficiendi conatum ostẽdit. Non enim mel sine magno labore, industria & artificio comparat̃. Apud Athenæũ, quod minimè dissimulandũ est, legas, ex Seno Eliensi Grãmatico desumptũ, Autocabalos, qui postea Iamborũ E poëtæ nũcupati sunt, hederacea corona vti solitos, Ithyphallos verò talari tunica manicatos, ebriosorũ personas ridiculũ in morẽ gestasse. Hinc apud Virgil.

Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Et quod ad manicatos facit elusum alibi:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Sed vt ad Athenæum reuertamur, Phallophoros demum ait (ideæ sunt hæ impudentioris Musicæ, lasciuæq; apud veteres cæremoniæ) serpyllo & pæderotę herbis faciem occultasse, sertaq; sibi ex viola & hedera nexuisse.

VETVSTAS.

PRæter hæc vetustatis symbolũ est hedera, cùm semper circa vel arbores, vel ædificia vetustate cõsumpta ruinosaq; saxa maximè versetur: quin etiã ex eo Baccho sacra, veluti vina etiã de vetustate cõmendantur. Pindaricum porrò est vinũ à vetustate cõmendare, vt Epharmosto Olympijs, αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον. Ita Horatius passim: *O natam mecum consule Manlio testa.*

Sic Tibullus, vt corrupta obiter lectio corrigat̃, li. Amorũ secũdo, elegia prima:

Nunc mihi fumosi veteres afferte Phalernos
Consulis, & Chio soluite vincla cado.

Fumosi enim Consulis, non fumosos Phalernos, vt imperiti nonnulli putant, eadem synepeia apud Iuuenalem habetur:

Fumosos equitum cum Dictatore Magistro.

Notum enim quemadmodum Romani studiosissimè curarint, vt atria sua maiorum illustrium imaginibus complerentur, ad excitandam scilicet posteritatẽ, vt quod sibi ad imitandum proponerent, assiduè cõspicerent. Fumosos igitur, pręvetustate quadam veluti fuligine coloratos. Hedera aũt cogere in seniũ arbores creditur, ipsaq; nõ nisi senescentibus libenter adhæresciт. Extãt super hoc luculentissima Laberij carmina, quorũ ea duo tantũ afferã, quæ ad sententiã, quade nunc agitur, congruere videntur:

Ut hedera serpens arborum vires necas, Ita vetustas ambitu annorum necat.

Neq;

A Neq; quidem ea tantùm de causa, quia vetustas vinum cõmendet, & hedera sit vetustatis indicium, ea Baccho sacra perhibetur, sed quoniã, vt super eius vi Plutarchus disserit, cõmanducata hederæ folia ebrietatis speciem quandã repræsentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

FVROR POETICVS.

ATque hinc demum existimant eruditissimi viri coronas hederaceas poëtis attributas, siquidem motus ille diuinitus fit, vt autor est Plato, quo poëtarum mens concita, imagines rerum tot supra naturã concipit, & ea interdũ mysteria scriptis mandet, quę paulò pòst ipsi abeunte furore vix intelligunt. Vnde nõ immeritò excludit sanos Helicone poëtas Democritus, eosq; tantũ admittit,

Quos cantor Apollo
Non patitur versare lutum, sed ad aurea cœli
Limina sublimes Iouis omnipotentis in aula
Sistit, & ætherei monstrat commercia cœtus,
Ambrosiamq; libens nectarq; propinat, & illi
B *Magna canunt afflante Deo, mortalia ponunt*
Nubila, quæq; Deûm in penetralibus abdita cernunt.
Adq; vbi iam sese rediere insomnia mente
Attonita repetunt, & quæ inspexere reposcunt,
Et plerunq; suas non percepere Camœnas,
Vsqueadeò humanis præstant cœlestia rebus.

DE SMILACE.

QVoniam verò Milax, vt vocabulo vtar Æginitę, quadã cum hederę foliorũ viticisq; similitudine ita congruit, vt ea multi magno cæremoniarũ errore pro hedera vsi sint, ignorantes funestam esse, & omnibus sacris & coronis infaustam, ideo visum est in hoc hederæ commentario eam dissoluere ambiguitatẽ. Quatuor enim distinguitur speciebus: arborea vna, quæ nostris taxus est: virgulto assimilis altera, sed aspera & spinosa, surculis, ramis, pediculis, & folijs paliuri instar hamatis, labruscæ ꝓpemodũ racemis prædita, quã Venetijs in semotioribus Lignipedũ hortis in pergula surrectam aspexi. Hederæ aliæ duæ propriores, quarũ vna læuis, altera hortẽsis ap C pellat̃, sed vsqueadeò sibi inuicẽ assimilatæ, vt vtrãq; plerinq; vnã tantũ speciem existimarint. Siliquis hæ lupinorũ tunicas magnitudine adæquantibus fœcundissimæ, in quibus grana ad faseolorũ similitudinẽ renunculorũ figurã referentia delitescunt, pressiora in alijs, in alijs torosiora. Colorum multa varietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurea, nigra alia, alia variegata ex nigro & albo, surculo in omnibus iunceo ad admirandam altitudinẽ excrescente: folijs propemodum hederaceis, nisi quòd hederis vnicuiq; singula, his passim trina: hederę tenacia, & perpetua, & læuore quodã placida, his asperiora debiliaq;, & cum vẽto simul interdum abeuntia, autumno prorsus decidua.

FVNESTVM.

FLos harum coronis intextus funestũ habet hieroglyphicũ. Florẽ verò ferũt violis admodum similem, colore in alijs cãdido, in alijs puniceo, in alijs etiã subpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius attestat̃, infaustesq; esse dicit omnibus sacris & coronis: causamq; affert, ob crocũ in eã herbã amore fmi-

lacis conuersum: quã quidẽ fabulam Naso IIII Transmutationum libro vni- D
co eo versu tangit: *Et crocon in paruos versum cum smilace flores.*
De qua quidem fabula cùm nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ viticulis iuc iustum opusculũ hexametris cecinimus, fabulæq; totius argumentũ explicuimus. Idem Plinius ait: Vulgus ignorando, hancq; hederã existimando, festa sua polluêre. Nam & poëtis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro hedera sacrabaẽ ab ijs, qui omnino quib. coronãdi essent ignorabãt. Legumẽ hoc diu nostris regionib. ignotũ, nunc nuper allatũ è Sicilia Romã, multorũ hortos tota iam Italia cœpit multiplici fruge fœcundare. Oblectat mirificè fructus tum lepida colorũ varietate, nitoreq; gemmarũ instar arridentiũ, tum opere topiario surculus, qui foliorũ sylua densissima in metas erigitur altissimas, & muris applicata paucorũ dierũ spatio ad celsa quãtumlibet ædiũ fastigia prorepit, turres exuperat, nullius arboris proceritate superatus. Ideoq; in spatiosas scenas latissimaq; tentoria, quo præcipuè anni tempore magis expetunẽ, mirabili pampinorum feracitate contexitur. Tum cibus leguminis nõ, vt multi tradunt, abominabilis, sed gustu gratus atq; suauis: nam & disclusus à tunicis, & cum teneris adhuc siliquis aqua incoctum, lautis etiam cœnis apponitur. Quam verò Medici damnant, fortè trachea illa est, paliuri spinis prædita, quæ racemulos quosdam ad instar labruscæ producit.

DE AMYGDALA.

QVoniam verò, nobilissime Hieronyme, spem eam quam de præclara ista indole tua optimã omnes conceperant, vel ante tempus explere, tam in bonarũ artiũ studijs, quàm in insigniũ morũ elegãtia iam dudum occœpisti, Amygdalũ tuã esse hieroglyphicũ animaduerti: ea enim arbos ante alias omnes floribus induta, nõ suę tantũ spem ostẽtat opulentiæ, sed & aliarũ frugũ annũ feracẽ pollicetur. Vnde Maro cùm videret eam primã omniũ florere, nihil vel Ianuarij rigore deterritam, ex florũ eius multitudine lætæ identidem fœturæ spem in frumentis concipere nos posse monet his versibus: *Contemplator item cùm se nux plurima syluis*
Induet in florem, & ramos curuabit olentes,
Si superant fœtus pariter frumenta sequentur,
Magnaq; cum magno veniet tritura calore.

Quòd si spes, vt Speusippus Platonicus definit, est expectatio boni, velut è contrario metus animi concitatio in expectatione mali, sicq; floribus inspectis vsum inde fructuũ expectare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòst succrescentẽ polliceatur: nam & Themistius iucundissimam floris speciem fructuum prænunciam esse dicit.

IVVENTVS.

AD hæc flos omnis iuuentutis habeẽ hieroglyphicũ: iuuẽtus aũt omnis semper spei plena, cùm senectus cõtrà omnia desperet: siue hoc accidit iuuenib. ex exiguo rerũ vsu, senib. verò ex irrita multorũ votorũ experientia: siue quia iuuenes natura vegetiore, quæ cupiũt ardentius futura etiã sibi proponũt, spemq; impendiò pascũt, senes debilitate cõfecti, præ timore etiã cùm assecuti sunt diffidere videntur, ideoq; bonis minus gaudent. Alij dicunt æquius ideo sperare iuuenes quàm timere, quia spes est de futuro tempore: in senibus autem multa memoria residet, ac earum præcipuè, quæ spem plurimam clusere, tum autem memoria

A moria ipsa spei quodammodo contraria constituitur.

SENECTVS.

PORrò senectus, quę sese hîc obtulit, facit vt ad amygdalã rursũ reuertamur: eius siquidem hieroglyphicũ in diuinis literis accipitur pro canitie, quæ manifestum est senectutis indicium. Amygdala autem potius quàm alia quæpiã ex plantis, quia, vt etiam ex Maronis descriptione vidimus, arbor nulla densiorem florum vbertatem reddit quàm amygdala. Locus autem est in hanc sententiã apud Solomonem ad calcem Ecclesiastæ: Florebit amygdalum, & pinguescet locusta, & dissipabitur capparis, atq; hæc incœptabũt, homine iam in domum æternitatis suæ profecturo: hoc est, vt apud Eucherium, canescet homo, tumebunt pedes, & concupiscẽtia frigescet: nam hæc plurimùm homini in postremo vitæ tempore accidere consueuerunt, vt inde in terram, quasi in æternitatis suæ domũ redeat. Proculdubio autem indicium appropinquantis mortis est, cùm canis caput albicat capillis. Mitto illud quod D. Hieronymus notat, quosdam interpretari per amygdali florem sacram spinam, quòd decrescentibus natium carnibus spina succrescat, & floreat: nam & hoc & illud senij est.

B CONTINENTIÆ FRVCTVS.

APud Hieremiã primo capite, vbi se is virgã vigilantẽ videre asserit, Theodotio reddit amygdalinam. Vnde colligitur, amygdalũ castioris hieroglyphicum esse temperantiæ: nucẽ enim eam videmus amarissimũ habere putaminis corticem, testaq; lignea, eaq; durissima cingi, amaritie corticis difficultatẽ indicante, integumenti duritia virtutẽ ipsam: fieri autem vt cùm putamina illa & amara & dura summoueris, fructu fruare suaui admodum & delicato. Sic continentiæ castigata coërcitaq; custodia, amara primùm videtur, perdifficilis & ab omni delectatione remotissima, sed ex qua fructum colligas dulcissimũ suauissimumq; ait eñi Hesiodus, virtutis radices amaras esse, fructus verò suauissimos.

DE NVCE IVGLANDE.

NVPTIÆ.

AB amygdalo ad nucem iuglandem transire non incongruũ, cuius est hieroglyphicũ, vt nuptias præ se ferat. Credidêre multi, ait Plinius,
C quia nuces cadendo tripudiũ sonumq; faciant, qua de causa dictũ illud, Sparge marite nuces. Sed verisimilior causa est, quam ipse cõminiscitur, ob integumentũ duplex, puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis, quali propémodum operimento fœtus muniantur.

CAPPARIS.

AT verò & Capparim absoluamus, super eo multa & varia tam Hebraici interpretes, quàm Latini & Græci cõmenti sunt, dum Hebraicam vocem, quã nos Capparim dicimus, illi AVIONA, modò amorem, modò desideriũ, modò cõcupiscentiã, & his similia elocutionibus suis circunscribũt. Sed qui diebus nostris scripsere Capparim libidinẽ perfrigerare, hoc loco, teste eo, decepti vidẽtur, quòd minus animaduerterunt Solomonem id notare voluisse, cessare tunc libidinis ardorẽ, cùm Capparis nulla esse cœperit: id enim apertè signat, Dissipata fuerit: perinde ac si Græci per fabulas suas philosophẽtur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum fluctibus superari, cùm primùm Herûs lucerna fuerit extincta.

PIERIVS VALERIANVS DE FVNESTIS ARBORIBVS, ET CORONIS ALIQVOT, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS, AD LAVRENTIVM GRANAM.

D

Luctuosissimo illo die, quo Celsi Melini iusta, Academia vniuersa deposcente, peruetusto maiorum ritu celebrauimus, memini te, facundissime Grana, dum funeris apparatus instruebatur, multa de me quærere super funestarũ arborum significationibus, quòd nonnullam huiusmodi rerum inquisitioni operam dare me non ignorabas. Tuq; meminisse debes pauca admodum ea fuisse, quæ mihi tunc, tanti ac talis amici casu cõsternato, memoriæ succurrissent, tum quòd eò totus cõuersus eram, vt quæ multa in prærepti iuuenis desiderium à doctissimo quoq; conscribebantur, sedulò colligerem, collectaq; publicarem: tum quòd nolebam eo tempore te nugis meis occupare, studiorũ tuorum socium laudare meditantem. Quem quidem tu non laudasse tantùm, sed diuturniori, vel æternæ potius vitæ visus es mihi restituisse. Dignus quidem Celsus, qui tam eruditum, tamq; elegantẽ funeris sui laudatorẽ sortiretur. Dignus tu quoq;, qui de iuuene tam præstanti, tam docto, tam probo verba faceres, quamuis id lætiori argumento factum omnes maluissemus. De qua quidem oratione tua multa alij præclarè prædicant: nos exuperasse te & nostram, & omniũ expectationem, qui de te optima quæq; conceperamus, verissimè profitemur. Tibi verò an ego responsurus sim in iis quæ percontatus eras, adhuc ambiguum est mihi, curaui tamen vt si quid per diligentiam assequi possem, tuæ me flagitationis memorẽ fuisse comprobarem. Itaq; Cupressum, & Pinum, & Populum, & pro corona Smilacem, & quædam alia quæ funesta sunt perquisiui, de quorum significatis cõmentariolum hoc ad te conscripsi. Illa verò meminisse debes, cùm de coronis quæreretur, quibus cenotaphium cingeremus, respondisse me, ex Salice, ex Moro, ex Caprifico, & Loto demum serta contexenda. Ex Moro, quoniam senilem prudentiam tam iuuenili ætate præ se ferebat. Ex Caprifico, quia cupiditatibus omnibus, quas innumeras ea ætas afferre solet, ipse iugũ imposuerat. Ex Salice propterea, quòd summa erat adolescens cõtinentia præditus. Ex Loto, ad diuinum eius ingeniũ, & omnifariæ doctrinæ studium: quorum quoq; omnium rationes poteris ex hoc libello nostro cognoscere. Sed enim in his nihil fortè nouum tibi, gratã tamen futuram spero industriam, quæcunq; esse potuit, meam, quòd non cunctanter satis amico facere procurarim. Esto igitur apud te nostri hoc amoris qualecunq; monumentum: neq; id horrori sit quòd feralia donamus, vtpote qui philosophus non minus rerum fines, quàm ortus progressusq; sis contemplari solitus. Sed iam quid hæc sibi lignorum strues velit, inspiciamus. E F

DE CVPRESSO.

VPRESSI significata apud Horum nulla sunt, apud Latinos & Græcos pleraq; memorantur.

POLLVTVS MORTE LOCVS.

ATq; illud in primis, quòd pollutionis, aut incestati de aliicuius morte loci, aut funeris signum fuit, feraliśq; illi apud omnes cognomentum: quia cùm minimè recidiua sit, humanæ conditionis sortem referre videatur. Quanquam Herodotus vnam solamq; pinũ ex arboribus recisam minimè repullulare tradit, esseq;, vt ipse ait, πανόλεθρον. Nimirum animaduerterat homo multæ diligentiæ, recisam cupressum in Creta bea-

ta beatiore insula repullulare, quod de pinu nusquam obseruarat.

CRETA.

QVoniam verò Cretæ id præcipuè concessum, vt renascentes, quę præsectę fuerint, cupressos videat, nõnulli Cretam per eiusmodi arborem significari tradiderunt, nõ aliter quàm Palmam pro Iudæa poni in Vespasianorum numis obseruatum: Palmę siquidem & lætius & frequentius in Iudæa proueniũt, quàm vsquã alibi. Cupresseta porrò Gnosiorum celebrat Plato, in quibus æstiuo die de legibus cõmentatum à Megillo & socijs tradit. Non immeritò autem magno habitum ostento, cùm arbor Cupressus altitudine conspicua in Vespasiani agro auito sine vlla ui tempestatis euulsa radicitùs repentè procidit, ac insequenti die viridior atque firmior eodem vestigio resurrexit, grande, vt inquit Tacitus, prosperumq́; assensu aruspicum, & summa claritas iuueni admodum Vespasiano promissa. Apud Plinium legas, vbi de prodigiosis arboribus disserit, arbores multas, sine tempestate, vlláue causa alia, quàm prodigij cecidisse, ac sua mox sponte resurrexisse, quæ fuerũt fausti ominis & ostenti. Sed enim ne nostra negligamus, vetustis rebus nimium applaudentes, in Mediceis ędibus, quę thermis Alexandrinis dirutis incumbunt, hoc Romę vidimus, quod huc inseruisse minimè fuerit importunum. Paucis admodũ antè diebus quàm Leo Pont. Max. moreretur, Medicam arborem proceræ admodum magnitudinis, sed magna sui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, vt perpetuo virore aulæa quæ dicuntur facere viderentur, casu nescio quo, noctu solutis pergulæ cõpagibus ita concidisse, vt cacumine terram attingeret, & à porticu in xystũ prodeuntibus præaltæ curuaturæ arcum exhiberet. Subsecuta mox clarissimi Principis mors. Neglecta arbor, omni tunc familia alijs negocijs occupata. Creatur interim Hadrianus VI. PONT. MAX. ab extremis vsq; Morinis in Italiæ ludibriũ perquisitus. Insequitur statim ab electione, maxima hyemis inclementia: niues iuges, & in multos dies terræ, pertinacia Romano solo insolita, inhæsitantes, qualem tempestatem & niuium altitudinem, asperitatemq́; aëris nemo quãtumlibet natu maximus Romæ se vidisse profitebatur. Sæuijt ea hyems in citrios, lucos, & viridia omnia Medicis arboribus consita perstringit, & ad radicem vsq; adurit: omnesq́; illæ huiusmodi arborum deliciæ, quæ Romæ plurimę frequentissimæq́; erant, auferuntur: sola è nostris illa seruata incolumis, quę ante Leonis obitum procideràt: ac omnis ille ordo, qui ad eundem parietem adhę rescebat, minima iactura læsus, cæteris omnibus ad repullulationem succisis ad imum caudicem. Quòd si altero vix anno completo Clementem VII Leonis præmortui fratrem patruelem ad Pontificatus fastigium euectum vidimus, cur Medicam illam arborem in eius ædibus, & inclinatæ fortunæ deiectam, & felicissimi successus, ab hyemis tam horridæ sæuitia seruatam, fuisse prænunciam affirmare vereamur?

SEPVLCHRA NOBILITATIS.

SVnt qui cupressum funus quidem & sepulchra, sed non nisi nobilitatis significasse contendant: quod & Lucani testimonio confirmatur, ita dicentis,

Et non plebeios luctus testata cupressus.

Sanè Thucydides libro Historiarũ secundo, arcas fuisse dicit ex cupresso, in quibus eorum efferrentur ossa, qui pro salute patriæ mortem oppetere non dubitassent. Huius autem instituti, vt cupressus defunctis accommodaretur, principium nonnulli ad historiam referunt: aiunt enim Asclepiadis autoris gra-

uissimi testimonio, Boream Celtarum Regem cùm filiam Cyparissam nomine amisisset, arborem hanc in eius tumulo seuisse, à qua inde nomen inditum Cyparisso: mox à satu illo luctuosam feralemque haberi cœptam. D

MORS.

NAm & in ostentis mortis indicium fuit, quod tum aliis euentis, tum Imp. Seueri casu comprobatum est, cùm Aethiops quidam claræ inter scurras famæ, cum corona è cupresso facta illi obuiam processisset: quem cùm ille iratus remoueri ab oculis præcepisset: coloris tactus omine, respondisse ille dicitur, Totũ fuisti, totũ vicisti, iam Deus esto victor. Paucis verò pòst diebus Seuerus est vita functus. Quod verò pertinet ad colorẽ, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occursu extrema sibi iam ingruere concepisse.

DIS.

CVpressus porrò in tutela Ditis Patris: & eius arboris rami sepulchris affixi, adsculptiue, Dis Manib. commendari defunctos indicant. Atque hoc est quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos sequi, præter inuisas cupressos. E

IVNO.

EX ea autẽ arbore simulacra Iunoni Reginę fieri iussa, in plerisque prodigiorũ expiationibus obseruatum: vt Gn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coss. Cupressea simulacra Iunonis Reginæ posita per virgines viginti septem, quæ Vrbem lustrauerunt.

ORPHEVS.

ET in Lebethris Orphei simulacrum ex cupresso cultum, quod cùm Alexãdri temporibus sudorem multum emisisset, omnibus eo prodigio perterrefactis, responsum est ab Aristandro viro sapiente, bene sperandum, siquidem quod nunc opus Alexander aggrederetur, ob rerum gestarum magnitudinem maximum esset sudorem & laborem poëtis & Musarum cultoribus allaturum.

PVLCHRITVDO SINE FRVGE.

INdicat etiam Cupressus rei cuiuspiam sublimitatem atque pulchritudinem, ex qua tamẽ nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cùm Leosthenes Athenienses in bellum impulisset, magnaque spe ad libertatis & principatus nomen erexisset, illius verba dicebat cupressis esse similia, quę cùm procerę admodũ sint & pulchræ, fructum tamen non habent. Cessit inde res in prouerbium κυπαρίττου καρπός, de re speciosa quidem visu, sed prorsus inutili. Spectatu quidem iucunda est cupressi proceritas, effigiesque illa metas imitata, fructu tamen superuacua est, baccisque torua, diceret Plinius. F

PERPETVITAS.

CVr verò Diis simulacra ex cupresso fieri solerẽt, in causa est materiæ perpetuitas, odorisque suauitas, quæ perpetui thymiamatis loco esse videretur. Cupressum enim neque cariem, neque vetustatem sentire tradunt, neque temerè rimam aperire, vllaue parte fatiscere. Simulacrũ Iouis in Arce ex Cupresso à condita Vrbe sexcentesimo sexagesimo primo anno dicatum, tempore adhuc suo durare Plinius attestatur, qui quidem anni essent circiter CC. Plato leges publicas, acta decretaque sacris monuit inferendas tabulis cupressinis, quòd eam materiem ære perenniorem arbitraretur. Quantũ verò pertinet ad odorem, Indi Cupressum inter aromata propemodum venerantur.

A

DE PINO.

ET Pinum, mi Grana, non paruam habere cum cupresso similitudinem, exploratum est.

MORS.

NAm mortis ipsa quoque indicium est, de qua idem obseruatum vbique, arborem excisam semel minimè suppullulascere. Vnde Staphylus poeta πεύκης τρόπον, hoc est, in morem piceæ dixit. Et apud Homerum βέλος ἐχεπευκές, letale telum exponunt interpretes vetustissimi, quamuis alij ad solam referãt amaritudinem & acerbitatem, qua sit arbor ea præcipuè prædita: quandoquidem amaritudo ipsa ita est morti affinis, vt viceuersa mors interdum pro amaritudine vsitatissimo mortalium sermone proferatur: neque hodie tantùm, verùm & apud vetustissimos hominum ita fieri solitum inueniamus. Nam IIII. Regum, cùm Prophetarum grex apud Elisęum esset, & eorum vnus egressus in agrum colocynthidas agrestes legisset, easque conscissas in ollam pulmentariam
B parasset, neque eorum quisquam propter amaritudinem gustare posset clamauerunt ad Elisęũ dicentes, Mors in olla est: hoc est, tanta est pulmentarij amarities, quanta mortis est. Eodem modo, paucis antè diebus, cùm post raptũ in cœlum Heliam, Hierichonta se recepisset, questi sunt eius loci ciues, aquas esse apud se pessimas, quas diuinitùs cùm dulces reddidisset, numinis dictum citauerat: Sanaui aquas has, & non erit vltra mors in eis. Sed vt ad piceã reuertamur, Herodotum nonnulli carpunt, quòd solam piceam præsectam non repullulare dixerit, cùm & cupressum, & alias quasdam plantas ipsi agnoscant, quæ idem patiãtur. Sed quantum ad cupressum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam respexisse, quas repullulare cõstans fama est. De pinu verò, quòd Staphylus Pini more dixit, pro abolitione, excidioque supremo, in memoriam adducit terribilem eam Crœsi denunciationẽ, qua per caduceatorem Lampsacenis interminatus est, eos vt pinum extercre, nisi Miltiadem, quem per insidias ceperãt, missum facerent. Cumque Lampsaceni inter se quærerẽt, quid illud esset, quòd Rex se vt pinum diceret extriturũ, à grandiore natu ciue edocti sunt, eam arborem semel excisam nunquam amplius suppullulascere. Quod illi excidiũ veriti, Miltiadem
C confestim è vinculis exemptum liberum abire permiserunt.

ISTHMIA.

ISthmiaci quoque certaminis præmium pinus erat. Neque verò pino tantùm, verùm etiam arido olim apio sacri eius victores coronabantur. Funestum enim esse etiam apium, suo loco docebimus. Quæ verò apij corona Nemeorũ victoribus dabatur, ex eo viridi texebatur apio, vt interpretes Pindari monuerunt. Erant verò Isthmia in Melicertæ memoriam instituta. Et Pausaniæ adhuc temporibus pinus apud aram Melicertæ germinabat, quem puerum à Delphino delatum expositumque, Sisyphus rei miraculo motus in Isthmo sepelisse fertur, & certamen illud instituisse.

NATVRA.

NAturæ imaginem esse pinũ dicit D. Ambrosius, quippe quæ semina à primo illo diuino cœlestique priuilegio accepta custodiat, partusque suos quadam veluti annorum vice & ordine referat, neque nisi vi caloris admota excludat. Atque eadem ipsa nux flammæ speciem imitatur, lacunatis in turbinem toris reticulato opere circunductis.

CYBELE.

D

EOdem argumento & causa Cybeles deæ symbolum erat pinus: nam & ipsa dea rerum omnium mater habebatur. Videre verò est numum in quo caput Cybeleium est de more turritum, ab altera cuius parte corolla impressa est ex duobus ramis pineis, intra quos literæ sunt ΞΜΥΡΝΑΙΩΝ. Vbi illud quoque adnotatione dignum, quòd litera Σ in eo numo figuram habet Latinæ aspirationis in latus prostratæ, ac solo proiectæ, Ξ. Hinc enim crediderim multa ea Græcorum vocabula, quæ apud eos à vocali incipiunt aspirata, per S à Latinis enunciata, vtpote qui aspirationem S literam esse arbitrati sint. Sic ἑπτὰ, septem. ἕρπω, serpo. ὗς, sus. Siue ea literæ Z nota fuerit, quòd veteres inscriptiones plurimæ Z pro S litera ponũt: vt ZMYRNA Romæ in Diuæ Anastasiæ, & in Campo Floræ: in Veientibus arce castri noui, OSSVIS ZMARAGDI: in foro Traiani, ÆMILIVS ZMARAGDVS, & innumera alia, de quibus Grãmatici viderint. Per Hetruriam vetusta pleraque conditoria pinum insculptam habent, siue funerali argumento, siue quòd apud eos Cybele olim vnicè coleretur.

ÆSCVLAPIVS.

E

APud Sicyonios pinea nux Æsculapij symbolum habebatur. Nam & Pausanias autor est, eum Deum cum sceptro, & nuce pinea in manu altera, sculptum esse.

DE POPVLO.

ACcedit his Populus, multę & ipsa apud antiquos venerationis, quãuis inter infelices damnatasque religione recenseatur: quo in numero sunt omnes quæ neque seruntur, neque fructum ferunt.

FVNVS.

EA quoque apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem Tlepolemi celebrabãtur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

TEMPVS.

PEr eam tempus etiã indicabant, propterea quòd arbor ea bicoloribus sit folijs prędita, ex quo præcipuas ipsius temporis partes, quippe diem ac noctẽ referre videatur. Ideoque Probus Herculi dicatam ait, quòd physici tempus per Herculem interpretantur. Quinetiam hoc habet Populus cõmune cum tempore, quòd eius folia post solstitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur sidus confectum, ait Plinius. Sunt verò & aliæ arbores, quæ folijs bicoloribus variæ conspiciuntur, vt salices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera densior atque coloratior habeatˉ. In Populo verò, hac præsertim quæ alba nuncupatur, nam ea est Alcidæ gratissima, vt Maro, & in eiusmodi accipitur significatum, candor ex vna parte penè niueus ac cerussatus, ex altera porracei folij instar viridissimus. Narrant nonnulli fabulam, Herculem cùm ad inferos descendit, eius arboris coronam gestasse, atque eam foliorum partem quę foris conspicua erat, fuligine tetri chaûs obscuratam, quæ interius condebatur sudore ablutam candidiorem euasisse, inde cùm surculos eos in Acherontis ripa seuisset, seminium id latè propagatũ. Sedenim vt apud Pausaniã est, Hercules Populum albam ex Thesprotide regione iuxta Acherontem fluuium genitam ad Græcos transtulit, atque hinc locus fabulæ datus. Acheron enim Thesprotidis fluuius leucen, quæ alba est Populus, passim

fert,

A fert,perinde ac Alpheus oleastrum, Asopus Bœotiæ iuncos, Menander myricas,Perseam Nilus.

DE APIO.

X herbis verò ante alias omnes maximè ferale est apium. Neq; tamē hîc ego contenderim, vtrum Selinon atq; Petroselinon idem sint, an aliquid inter se dissideant, quam prouinciam sibi doctissimi hac ætate viri suscepêre, satis habiturus si quæ ad hieroglyphica quomodocunq; pertineant significata commemorauero.

NEMEEVS VICTOR.

HOminem apio, verùm eo viridi, coronatum, Nemeeorum victorem significare magis vulgatum est, quàm vlla indigeat repetitione. Quodq; ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao vocitati, celebritatem instituta essent, quamuis nonnulli dicāt Herculem Nemeeo Leone domito certamen id sacrauisse, cuius preciū apium esse voluerit. Ideoq; leonis herbam apiū appellatū, de B qua Pindarus Nemeis Alcimedæ Æginetæ, βοτάνα τίνιος πρθ' ἁ λέοντος νικάσαντι. Historia tradit herbulam huiusmodi ex Archemori sanguine progenitam. Alij volūt inde leonis herbam dictam, quòd apium in Nemea lætissimè vulgoq; proueniret, qua leo ibi versatus affluenter admodum pasceretur.

LVCTVS.

NImirum igitur apium luctus indicium est, quandoquidem herba ea, vt Pindari interpretes aiunt, est inferis sacra, luctuiq; dedicata. Nam, vt Græci autores prodidêre, terrestre admodum est: effunditur enim libenter humi, plurimumq; occari gaudet, vt solo propinquius adhærescat. Satū eius semē, vt anicula nostræ fabulantur, ad inferos proficiscitur prius quàm enascatur. Orta inde fabula, quòd ob soliditatem atq; duritiem, qua præditum est, aliquanto diutius quàm alia intra terræ viscera morari videatur. Itaq; mortalis Opheltes, qui mox Archemorus terreno fuit honore decorandus, ex quatuor enim illis insignioribus certaminibus, Olympijs, Pythijs, Isthmijs, Nemeis, vt Archias:

οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων.

C *Sunt duo mortali, sunt duo sacra Deo.*

Mortales Archemorus, & Melicerta, qui & Palæmon. Dij, Iupiter & Apollo. Præmia, Apollini Laurus, quæ pomi etiam nomine nuncupatur, ob grandiores baccas, quas Laurus Delphica producebat, vnde coronæ illæ decerpebantur, de quo vide apud Lucianum. Ioui oleaster, Palæmoni pinus, aut aridum apium, viride verò Archemoro, olimq; olea. Minimè verò prætereundus hic locus est, ad vtrunq; significatum funeris & victoriæ optimè accōmodatus: quippe cùm Timoleon copiarum Græcarum dux, audito Bomilcaris & Asdrubalis Carthaginensium aduentu, qui classe bene magna comparata missi fuerant ad Græcos tota Sicilia pellendos, ipse cum quinq; tantùm peditum millibus, & equitibus mille, hostibus occurrere statuisset, profectusq; Syracusis cùm ad Crinisium amnem, quò sciebat hostem venturum, processisset, factus est obuiam mulis apium ferentibus: perterrefactis omine militibus, qui apio sepulchra coronari non ignorabant, quem morem Plutarchus Symposiacis enarrat: vulgatumq; erat inter Græcos adagium, incurabilem valetudinem apio indigere: Imò, inquit Timoleon, Coronæ vobis vel ante victoriam offeruntur,

ad id ſcilicet alludens, quòd Iſthmijs victores apio coronabantur: dictumq́; euentus comprobauit, Carthaginenſibus poſtridie victis profligatisq́; maiore ſuorum ciuium ſtrage, quàm vnquam antea paſsi eſſent, inſigniq́; ac memorabili victoria Timoleonti acquiſita. Sanè pleriſq; in antiquorum monumentis, & in adſculptis cantharis atq; carcheſijs apium obſerues, quippe mortis atq; luctus indicium. Eo autem ſepulchra, & alia mortuorum conditoria ſubſterni ſolita, priuſquàm cadauera inferrentur: eaq́; de cauſa cùm veteres in conuiuijs omnibus ferè alijs coronamentorũ generibus vterentur, flores & herbas omnes huc admiſcerent, vno in primis apio, vtpote quod nihil ad hilaritatem faceret, abſtinebant. D

DE MYRTO.

St & Myrtus inter funeſtas arbores adnumerata, qua Thebis qui vincerent Iolea, coronabantur: de qua Pindarus Iſthmijs, ἔνθα λευκωθεῖ κάρα μύρτοις δ᾽ ἀνήρ. Fuit autem Iolaus heros apud Thebanos diuinis cultus honoribus, ad cuius tumulum Iolea ludos celebrabant, & hu- E
iuſmodi coronam ex Myrto præmium inſtituerant, propterea quòd, inquiunt interpretes, funebris eſſet arbor. Verùm cùm longè plura ſint ab ea & genij & voluptatis ſignificata, inter funeſtas has Myrtũ prorſus inſerere noluimus, ſed eam cum lætioribus, roſa, hedera, & quibuſdam alijs conuenientiori loco pangendam exiſtimauimus.

DE SALICE.

Oſtea verò quàm iuſta ijs qui præclaro fuerũt ingenio, ritè perſoluimus, tempus eſt vt ad lætiora cõuertamur argumenta. Promiſeram enim ſuperioribus diebus Grana tibi, priuſquã funus hoc incideret, de Salice, de Moro, de Caprifico, de Loto, quæ deducta eſſent hieroglyphica perſcribere. Ea igitur in hunc modum diſponemus.

VINCVLVM.

SAlicem in primis eſſe vinculorum ſymbolũ, tum ex quotidiano eius virgulti vſu manifeſtum: ad id enim plurimùm comparatur tum diuinæ etiam literæ atteſtantur, cùm Iudæos dicunt patrijs abductos ſedibus, miſerrimo Baby- F
lonis incolatu organa ſua in ſalicibus ſuſpendiſſe, de quo paulò pòſt.

CASTITAS.

QVòd autem nonnulli aiunt ſalicem caſtitatis indicium eſſe, tametſi de ea nihil Ægyptij, non incongruè tamen confictũ eſt, ſiue ſit propter vinculi ſignificatũ, quòd eius materia ſit plurimùm apta vinculis, atq; ideo coërcitionis indicium ſit: & caſtitas ipſa modò zona, modò campeſtri, modò alio atq; alio vinculo coërcenda præcipitur. Siue ſumptũ ab Amerina ſalice, quæ lectis accubitisq́; impoſita, caſtitatem inducit. Siue ab eo quod pleriq; autores tradunt, folia huius arboris cõtrita & pota, intemperantiam libidinis efficaciter frænare: ſæpius verò ſumpta, vſum in totũ auferre. Vnde Homerus ſapienter ſalices ὠλεσικάρπους, noſtri veteres frugiperdas appellarunt, vel infructuoſas, cuius ſcilicet ſemen in potu acceptum efficit ne conceptus ſubſequatur. Sanè Porphyrius in ijs quę circa Homerica philoſophatur, ſalicem ab eo ὠλεσίκαρπον vocari tradit, quòd ſemen prius quàm matureſcat abijcit. Sed idem ea potius de cauſa dictum putat ὠλεσίκαρπον, quòd ſemen illud, ſiue fructum appellare quis malit, ex vino propinatum

A natum sterilitatem faciat, seminali omni vi protinus labefactata. In diuinis porrò literis, vbi iubetur populus Dei tabernaculorum festa celebrare, quippe in tentorijs omnes habitantes palmarum ramos ac frõdes salicis manibus prætendere, nimirum per salicem continentiam intelligimus. Idq; volumus admonitum, apud Origenẽ homilia nona super Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno esse impressos codices, vbi legitur: Arbor autẽ populi & salix, virgulta sunt castratis: vbi dubio procul legendum est, virgulta sunt castitatis. Fortè autem non temerè id scripsere aliqui, credentes saligna corona coronandos eos, qui, iuxta Esaiæ dictũ, quasi salix super fluentem aquam oriuntur. Necq; alia de causa crediderim apud gentes lasciuissimo, quem fingunt, hortorũ custodi salignam falcem adhibitam, nisi vt Veneris pruritum, & impudicas cogitationes castitatis falce resecandas admoneremur.

STERILITAS.

SAlicem porrò sterilitatis hieroglyphicum intelligi voluerunt, Maronem secuti, qui salicẽ inter infœcundas memorat plantas: vbi Seruius semen salicis
B esum infœcunditatem ait mulieribus gignere, quippe qui apud Pliniũ legerat, semen salicis mulieri sterilitatis medicamentum esse. Sedenim qui Maronem aiunt eam infœcũdam appellasse, quia semen non habeat, norint salices habere in folijs grana quædam, quibus vis seminis inest, vt eo cõmisso terris arbor surgat tanquã surculo defosso, vel æquè ac si de semine pullularet. Sciendum tamẽ eam ocyssimè semẽ perdere, quippe quod ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen insula fructum ad maturitatem ferre perhibetur.

OTIVM.

EVthymius vbi, quod superius attigimus, legitur, In salicibus suspendimus organa nostra, per salices otium interpretatur, propterea quòd arbores hæ sunt infœcundæ, quippe sine vllo vtili, vt dictum est, semine. Nam cùm Iudæi in eam tracti captiuitatem propter Babylonis flumina desedissent, captiuitatemq; suam tantùm deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauam igitur per otia vitam trahere cogebantur.

PRÆMATVRVM INCREMENTVM.

SVnt qui per integram hanc & adultam iam arborem præmaturũ incremen-
C tum, adolescentiamq; ante annos mira auctam proceritate, significari velint. Manifestũ enim vnicuiq; est, quàm citò, quantaq; ramorum densitate constipata crescat salix. Hinc Verrius eam ita dictã interpretatur, quòd ea celeritate crescat vt salire videatur. Quamuis non ignoro sententiam hanc à Festo Pompeio irrisam, qui etiam id damnat, quòd non virgulti genus potius quàm arborem eam appellarit. Sed hæc austera nimis est Grãmatici censura. Leuitico ferijs, quæ XV septimi mensis colligendis fructibus celebrantur, salices de torrente sumi præcipiuntur. Theologi pleriq; omnes hîc quoq; per salicem castitatẽ interpretantur, moderatiq; coniugij continentiam, siue, vti superius dictum, propter vinculorum ex ea vsum, siue quia fructum non facit, veluti Eunuchi, quos viros vocat Euangeliũ, de quibus apud Esaiam: Nõ dicat Eunuchus aridũ se lignũ esse, quia in domo mea dabo eis locum nominatum à filijs filiabusq;. Mox attestationis loco subiungit: Dabo inquam eis sempiternum nomẽ. Quòd verò loco hoc positum est, salicem de torrente, sunt qui orationis & pœnitentiæ hieroglyphicum esse velint, vt eo identidẽ loco Psalmographi: Super flumina Babylonis, illic sedimus & fleuimus cùm recordaremur tui Siõ. In salicibus, in me-

dio eius ſuſpendimus organa noſtra. Orationes enim & quę pœnitendo lachrymæ oboriuntur, indigent inuicem commiſceri: de quibus Eſaias: Sicut ſalices ſuper præterfluentes aquas. Alij torrentem loco hoc pro præſentis vitæ decurſu capiunt, in quo ſubita tot incommoda quotidie nobis ex improuiſo ingruunt, qualibus Chriſtus noſter exerceri voluit, qui & ipſe de torrente, qui ſecus hanc viam præterfluit, bibere non recuſauit. D

DE MORO.

N quibuſdam arborum variarũ cõmentarijs, in amicorum quorundam gratiã conſcriptis, fortitudinẽ ex quercu, iuſtitiã ex palma, tẽperantiam nuper ex ſalice ſignificari oſtendimus. Nunc autem, Grana, quartam etiam his addemus Heroinam, quæ quidem prudentia eſt.

PRVDENTIA.

EAm per morũ ex arboribus ſignificari ex eo compertum eſt, quòd vna omnium prædicatione prudẽtiſsima cenſetur, vtpote quæ nõ vt multę, properat, quæ vbi primùm lenioris mitioriſq; aliquantulũ auræ ſpirauerit, erumpunt E in germina, & flores exſinuant magna interdum ſtrage, ob temporis inconſtantiam. At morus ne pruina lædi poſsit, quam hoſtem ſibi pernicioſum agnoſcit, non antè germinat quàm frigus penitùs fugatum eſſe cognouerit, atq; ad amœniſsima adulti veris tempora peruentum omnino ſit. Addit hoc, quòd rem properè conficit, & quod ſapientis illius præcepto mandatur, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖ. Vna enim ferè nocte tota germinat, fœtum celerrimè grãdit & maturat, ne caloris etiã aduentantis iniuria lædi poſsit.

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

Edenim cùm ſalicem pro caſtitate poſuerimus, quæ bonę mẽtis vinculo vti zona coërcita ſeſe probet, eamq; temperãtiam etiam eſſe interpretati ſimus, cùm virtus hæc ad alias quoq; cupiditates coërcendas, fræniſq; atq; catenis compeſcendas progrediat̃, ſitq; omnino temperantia ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens, optimè vident̃ Ægyptij feciſſe, qui virtutem hanc per Caprificũ expreſſere: ea ſiquidem collo tauri quãtumlibet laſciuientis alligata, animal ferocire minimè permittit, ſed laſciuia eius atq; petulantia omni cohibita, eum obtemperantem reddit, neq; quicquam ſinit immodeſtius facere. F

IVNO.

QVod verò alicubi videas caprifici ramũ ſimulacro Iunonis appoſitũ, ea de cauſa factũ, quòd Nonæ apud Romanos erãt Caprotinæ nũcupatæ, quibus, vt autor Varro eſt, matronę ſub ficu Iunoni ſacra faciebant, & ex caprifico virgã adhibebãt, nẽpe ob memoriã pudicitiæ ſeruatę, cùm Philotis ancilla Senatui ſuaſit, vt pro matronis & uirginibus, quas hoſtes dari ſibi obſides petebant, ipſa cum ancillis alijs habitu matronali cultę ſubmitterentur: cuius laudata ſententia cùm omnes hæ ſecũ potiones meracas in læ

A titiæ signum attulissent, conuiuiumq́ simulassent, hostes lętabundi, comessatione & potu grauidi, post iocos quieti se dederūt. Hîc Philotis signū dedit ex caprifico, per quā de mœnibus, vbi nata erat, propēdentē irrepserat. Romani exciti impetū in dormiētes faciunt, eosq́ cædunt, & clade fœdissima fugant, potitiq́ victoria, sacrū id instituêre, vt ancillæ matronis æquatæ, Iunoni, quā à caprifico Caprotinam appellauêre, sacrificarēt. Ad hoc sacrum respexit Ouidius, cùm in Arte dixit: *Porrige & ancillæ qua pœnas luce pependit,*
Lusa maritali gallica veste manus.

DE LOTO.

INter arborū significata nulli apud Ægyptios maior honos habitus quàm Loto, mirificæ omnino arbori, & quæ magnū cum cœlestib. cōsensum habeat, sitq́ veluti nostrarū rerū ad superos internuncia.

ORTVS SOLIS.

ERat verò Lotos apud Ægyptios sacerdotes exorientis primū Solis imago quædā, vbi infantē in ea residentē apposuissent: hinc vtiq́ vapores illos ma B tutinos, qui à Sole mouent̄, strictiori quadam aura refrigerantes potius quàm adurentes intelligi volebāt. Cæterū Solis ipsius significatū, exortū quippe, Lotos indicat: idq́ inde sumptū crediderim, quòd ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quę quidē ita sensim exsinuāt̄ aperiūturq́, vti magis & magis tollitur iubar Solis: maximè verò pandunt̄, vbi mediū Deus iter emensus est. Eodē verò decedente, folia ipsa vicissim contrahunt̄, complicariq́ incipiūt, ac insinuari, veluti nulli patere velint quàm numini quod venerant̄: atq́ ita quibus liceat modis, eo abeunte sese intra claustra cohibeāt. Quod, vt Proclus ait, obseruatū à Magis, vt nulla prorsus contatione sacram eam esse Apollini crederēt, effecit.

VESTALIVM INITIA.

ERat & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Vestaliū virginū capilli cæsi deferebant̄, veluti puberū adolescentiū Apollini, vel Æsculapio eius filio. Græci verò fluminibus patrijs cæsariem offerebant, illis eam dicabāt, offerebātq́, quod quandā omnino cum Loto rationē alimoniæ præ se ferebat, perinde ac arbor ipsa felix cognominata, tū ea quā superius attulimus ratione, C quòd Deo tam familiaris habeatur, vt sedes eius statuat̄, tum quòd irriguo semper solo pullulet. Neq́ me fugit quas arbores Verranius dixerit felices, sed quæ ille scripsit, ad auguralem disciplinam retulit. Nobis hæc Ægyptiaca de ipsius naturæ vi satis fuerit desumpsisse.

DEI ADVENTVS.

VT verò ad Solis ortū reuertamur, minimè prætereunda est Memnonis statua sedēs, nigro è lapide, quę magna religionis celebritate in Æthiopia visebatur, in quā ducem ipsum posteaquā ab Achille cōfossus fuit, transmutatum fabulantur. Erat ea diei aduenientis indicium, vt Auroræ filius maternū officiū imitaretur. Eo autē artificio fabricata erat, vt Sol primo statim ortu radios suos in os eius eiacularetur, ac veluti plectrum aliquod ibi sonum excitaret, vocaliq́ significatione iam adesse Deum annunciaret.

MVNDI MOLES PLENA DEO.

ALij mundi molem ex ea specie, Deumq́ in eius medio compositū residentemq́ intelligere maluerunt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyrium scribens, cōmentumq́ hoc ideo ab Ægyptijs excogitatū ait, quòd Lotos limo-

ſis præcipuè locis fruticet, ſitq; in primis aquatica, quod veteres illi præcipuum D generationis argumentũ contendebant, qui Oceanũ rerum parentem omnium dictitarent. Obſeruauerãt autem in ea demũ omnia orbiculata & rotunda, quippe folia atq; poma, ex qua quidem effigie perfectiſsimaq; forma mentis actionẽ perfectioni intentam oſtendi profitebantur. Deum verò infantili ætate, vtpote vnicum atq; perpetuũ rerum omniũ principium, nullo conficiendũ ſenio, neq; ipſum vlli ætatum variantię obnoxiũ, ſuper actionem eiuſmodi in ſeipſo totum conſiſtere, ac principatus reliquos exuperantem, ſanctum, incorruptũ, & vbiq; venerandum cõquieſcere. Nam diuinitatẽ ex ipſo etiã ſedentis habitu interno-ſcebant. Seſſum enim Deo in primis accõmodabant, quem nulla vnquã poteſt inquietatio ſolicitare, cõmouere ue. Quin & ſedentem Cynocephalum ſtatuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; deſcriberent, quę quidem neceſſe eſt ibi ſit, vbi nihil ſubſultat quod alterum inquietet, ſed omnia firma, ſtabiliaq; in æquilibrio conquieſcant. Quòd verò initio diximus infantem inſidentem in medio Loti poni ſolitũ, obſeruata ſunt etiam ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur I X. Metamorph. E

Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, noſtraq; ſub arbore ſæpe
Lac facitote bibat, noſtraq; ſub arbore ludat.

Sic infantem hunc videmus apud poëtam in Loto ſedentem figurari.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. REGINALDVM POLVM CARD. DE ijs quæ per oleam, uitem, & ficum ſignificantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Amiliaris mihi tota vita mos fuit, optime clariſsimeq; Reginalde, vt clarorũ hominum quos præcipuè colere, moribus cõtemplandis nõ parũ adhibere ſtudij atq; diligentiæ, vt ſcilicet qua quiſq; parte excelleret, ea præcipuè cõmendaretur. Nam vt optimè noſti, Deos hominesq; à partibus laudare Homerus inſtituit. Cùm itaq; qua tu in primis laude præſtares mecum examinarẽ, perſpiciebam Vir rariſsime, tria eſſe, quæ F *de laudum tuarũ principatu inter ſe contendere videbantur. Hinc enim bonarũ literarũ, optimarumq; artiũ doctrina primũ ſibi locum aſſerebat: inde admirabilis ea morũ ſuauitas, quam & ſumma benignitas, & ſingularis humanitas comitabantur, doctrinã ſibi cedere imperitabat. Urgebat tertio loco pietas integerrima, vitæ moderatione conſpicua, diuinarũ rerũ ſtudio feruida, omnibusq; probitatis numeris abſoluta: quæ licet ab omni eſſet ambitione alieniſsima, nihilq; ſpecioſum in propatulo iactaret, ſuaq; ſe virtute inuoluens, alienæ nihil opis indiga, ſi vni ſibi pretium eſſet, ſatis habere videbatur: quo tamen magis ab oſtentatione aliena erat, eo admirabilior illuſtriorq; apud omnes euadebat. Quocunq; me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipuè partem attribuerem, mecum aliquandiu dubitaui. Nam ſi tu cum reliquis & probis & literatus viris, quos tu ſemper vnicè liberaliterq; fouiſti, ad menſam meam Aegyptiacã adhibendus eras, conſentaneũ videbatur, vt quam tu ſymbolam in talium conuiuarũ ſodalitiũ conferres agnoſceretur, quiq; tuus eſſet nuptialis ornatus appareret. Sedenim animaduerti demũ nullam earum, quæ in te conſpicuæ ſunt, virtutũ partem ab alterutrius ſocietate poſſe diſiungi. Quorſum enim doctrina, niſi qui per doctrinam mores comparantur, ita præſtò ſint, vt & doctrinæ laus moribus optimis adiuuetur, & mores ipſi doctrinæ firmamento*

mento innixi stabilitiq; fulciantur. Diuina verò illa pars vix apud vllos vnquã illustris habita, nisi & mores & eruditio fidißimi comites acceßissent: ad ruminationẽ enim bisulcæ etiam vngulæ quærebantur. Quæ cùm in te omnia ita nimirũ elucescerent, vt vel regiã ipsam sanguinis tui sublimitatẽ facilè superare putarentur, cognoui demùm te non à partibus, sed à toto celebrãdum: quæ quidem omnia in vno apud te coniuncta eo nunc acciderunt illustriora, quòd hac fama impulsus Paulus III. P. M. spontè, te nihil tale cogitantẽ, in sacrosancti Senatus Collegium adsciuit, non modò vt virtutem ornaret tuam, sed vt tu quoq; non paruo patribus esses ornamento: qui quidem nostræ pietatis partes, hoc præcipuè tempore labefactatas, tam acriter defendendas susceperis, vt multas seculi nostri infectas labes tum autoritate, tum eruditione tua deterseris elueris q;, tum exemplo vitæ laudatißimo optimi atq; intergerrimi Præsulis formam præbueris ad imitandum. Quoniam verò clientiũ mos est vt patronis ad huiuscemodi honores euectis, eorum nomina gentilitiaq; insignia corymbis, sertis, floribus, folijsq; honoratioribus redimita postibus quisq; suis affigant, horũ ego secutus ambitionem, sertum insignibus tuis ex olea, vite, atq; ficu circunducendũ institui: ex olea, vt tuæ ea esset mansuetudinis & serenitatis indiciũ: ex vite, vt & meam & literatorũ omnium lætitiam indicarem: ex ficu, vt tuorũ inde suauitas morũ ostenderetur. Sedenim quid hoc rerum sit, ex ipso iam Commentario apertius inspicias licet.

PAX.

PACIFICVM in primis Oleæ hieroglyphicum esse tam apud poetas quàm oratores vulgatißimum est, cuiusmodi illud est Maronianum: *Paciferæq; manu ramum prætendit oliuæ.* Et Aristophanes Auibus, vbi Hercules legationem exponit à deis se venisse cõciliandę pacis gratia: atqui, respõdet Pistotherus, ἔλαιον οὐκ ἔνεστι ἐν λήκυθῳ, oliui in lecytho prorsus nihil. Τὸ γὰρ ἔλεος, misericordia dicitur, quæ quia cõtingit ijs quibus pax datur, olea apud Probũ pacis est hieroglyphicũ. Sedenim non à Græcorũ fabulis, neq; ab alienigenarũ gentiũ cõmentis, sed diuinitùs, vel ab ipso ferè noui mundi primordio inesse oleæ pacificationis vim nobis demonstratum est. Diluuio enim cessante ab Noë columba emissa, quæ præpeti volatu regionis aliquantulum circumlata, paulò pòst oliuæ surculum habens in arcã reuersa est: eoq; argumento lætatus Noes, sensit tempestatem diluuij iam tranquillatã, terramq; ipsam pacatã, & remittente inundatione iãdudũ in emersu esse. Sed quid illud? Cùm ferrũ, ferriq; vsus bello in primis inseruiat, & symbolicè pro bello ponat, tãtam inesse oleo vim, vt id emolliat, & ad feriendi vsum ineptum, & inutile reddat: siquidẽ fabri, qui ferrũ lentescere & emolliri volunt, candefactum id oleo intinguere consueuerunt.

DVRITIES EMOLLITA.

QVare nonnulli mollitã esse duritiem hieroglyphicè significare si vellent, cultrum in aliquot oleæ baccas impactũ facere instituerunt. Quod illi nõ secio re significato propémodum simile est, quòd oleæ surculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij dißidium compositum esse significantes, propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio dißideant, vt altera in alterius scrobe depactæ moriantur.

AGRICVLTVRA.

SVnt qui oleæ ramusculũ in Mercurij manu propter agriculturę studium poni dicant, cùm ipse mitium & fructiferarũ arborũ sospitator habeatur: eumq; honorem oliuæ potius quàm alteri cuipiã arbori habitum vt pro agricolatione poneretur, quia longè plures vtilitates ex olea desumuntur, quàm ex quauis alia

fructiferarum arborum. Necq; tamē desunt qui rem ad pacis significatū deferāt, D quòd ille rerum internuncius pacem feratur cōciliare, de quo multa diximus in Caducei Cōmentario. Operęprețiū verò est videre veterū monumenta, in quibus Olea insigne pacis vbicq; prætenditur. Nam in Hadriani numo quodam simulacrum habet flexo genu, quod dexteram ipsi Hadriano stanti porrigit, læua oleæ ramū humero demissum tenet: inscriptio, RESTITVTORI HISPANIÆ. In alio Imperatoris eiusdem, prouincia eadē humi sedens læuo cubito lapidum tumulo innitit, dextera ramū oleæ habet: inscriptio, HISPANIA. quo ex argumento pacata quietaq; prouincia subintelligitur. In eiusdem alio signum est cum olea in læua, cum genio in dextera, quod fortè refertur ad augurium ex oliua, forte sibi oblatum, vnde aspirare cœpit ad Imperium, sortibus Virgilianis fretus, cùm ei versus illi obuenissent: *Quis procul ille autē ramis insignis oliuæ*

Sacra ferens, nosco crines incanaq; menta *Regis Romani, primam qui legibus vrbem*
Fundabit, curibus paruis, et paupere terra *Missus in imperium magnum.*

Quibus quidē ramis oliuæ insignem Maro fingit Numā ab Anchise præcognitum, cui ob iusticiā & integritatē nemo vnquā bellum intulit, ipse vltrò pacem E semper fouit. Quocirca Hadrianus Imperio potitus æquè pacis studiosus fuit: expeditiones enim sub eo graues nullæ fuerūt, bella etiā silentio penè transacta. In numo verò Seueri Pij Aug. togatum est simulacrū cum oleæ ramo, cuius inscriptio FVNDATORI PACIS. Eisdē penè figuris in eiusdem Seueri Parth. max. numo inscriptio est, FVNDATOR PACIS. Quamuis verò vidisse iuuet in Maximiani numo simulacrum quod oleam prætendit, cum inscriptione, PAX AVGVSTI: illud tamē mihi magis arridet, quòd in numismate Philippi patris sigillū illud est oliuæ ramū tollens, cū inscriptione, PAX ÆTERNA.

FELICITAS.

QVod verò olea adiecto caduceo felicitatis hieroglyphicum habeatur, multa veterum numismata indicio sunt, quę in ipsius Caducei Cōmentario cōtinentur. Apud Pausaniā legas, Pacem gestare in vlnis Plutonē puerum pectori appressum, eo quidem significato quòd pax opulentiam alit, educatq;: vbi verò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eaq; nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

IN diuinis Hebraicę vetustatis monumentis oleū condonationis, venię, ac misericordię signū habet. Et in Euangelica historia Assertor noster condonaturus adulterij pœnā mulieri, quę rea agebat à Pharisęis, ex olineto in templū perrexerat. Et apud Athenæū nō absimile, βωμὸλος ἐλάϊς. Quę tamē omnia ex Hebręorum sacris deprompta sunt, quibus iubemur crustulū absq; fermēto, quod oleo sit irroratū, offerre Deo. Et alibi: Vbi anima donū affert, simila erit eius oblatio, fundetq; super eā oleū, & panes absq; fermēto consperſos oleo. Et alibi oleū esse pro peccato legas, & huiusmodi pleraq;, quæ omnia delictorū huiusmodi cōdonationē indicāt: siquidē, vt Adamātius ait, omnis anima eget oleo diuinę misericordię, vt sospitari possit. Hinc Hilarius ait Matthæo, oleū fructū misericordiæ cœlestis esse propheticus quoq; sermo profitet. Ergo cùm ieiunam⁹, oleo caput nostrum inungemus, bonis quippe operibus caput nostrum, id est, vitæ nostræ sensus ornabimus, quia intelligentia omnis in capite est. Iam, vt Hierosol. Hesychius interpretatur, ferè passim Leuitico superfusum oleum pro eleemosynis accipitur, vti thus orationes & preces interpretantur. Quòd verò scriptum est, animā quæ peccauerit, offerre donū similam cum oleo, virum nulla vel ingenij

subli-

A sublimioris vel doctrinæ gratia præditū, sed vita tantùm hominē professū, alioqui vel mercaturę, vel agricolationi, vel piscatui, aut militię, aut sellularijs artib. deditū Cyrillus intelligit, qui simplicitatē suā, cui⁹ simila est indiciū, quęrat Deo per oleū diuinę misericordię cōmendare. Neq; prętereundū quod aliquorū historię prodiderūt, Augusti temporibus è taberna meritoria trans Tyberim oleū erupisse terra, totaq; die nulla intermissione fluxisse: quod forsitan ad ortū Christi, & eam quæ subsecuta est mortaliū, quæ summa eius fuit misericordia, redemptionem, & gratiā per omnē terrarū orbem longè lateq; diffusam, referri potest. Sunt qui defossi in terrā cadi defluuiū illud olei fuisse dicāt, cumq; apotheca, vbi vas conditū fuerat, in ripæ Tyberinæ summo margine sita esset, amphora casu aliquo vitiata liquorē inde sibi viam aperuisse. Vtcūq;, maximi omnino ostenti loco habitū, eiusq; rei monumenta longa annorum serie posteritati cōmēdata. Epopæus Thessalus qui Coraci Sicyoniorū Regi successit in imperio, à Nicteo Thebanorū Rege bello impetitus, cōmissaq; pugna graui accepto vulnere cùm victor euasisset, Palladi templum erexit, qua rogata vt signum aliquod ostenderet, ex quo an id gratū deę donum fore conijcere posset, aiunt oleum spōtè ante
B templum fluxisse, simulq; Epopæum haud ita multò pòst vulnere negligentius curato perijsse. Ex gentilium enim religione obseruatū est, deos tunc suæ in nos misericordiæ signa exhibuisse, cùm ex carcere corporis migrare iussi essent, id quod aliquot exemplis declaratū est. Simile fuit in Cleobe atq; Bythone fratribus iuuenibus, qui pientissimi erga matrē Iunonis deæ sacra petiturā, iumentis alijs deficientibus vltrò ipsi iugum subière, pro quorū pietate merita à Iunone filijs dona mater cùm poposcisset, manè ambo inuenti sunt animā efflasse. Quod verò ad misericordiā & veniam imploratā attinet, quæ multis veterū exemplis per oleum significata fuerint, interpretari libet Ælij Lampridij locum Heliogabali vita: Sybaritas eo anno perijsse, quo missum ex oleo & garo cōmenti sunt. quòd si quis ad cibi genus id & ganeę delicias referat, subfrigida admodū causa videatur: sin ad oraculū, cuius mentionē ex Stephano Hermolaus Byzantius facit, Ægyptiacū aliquid, hoc est, eruditius oleat. Tunc quidē Sybaritas perituros
C oraculū nunciauit, cùm maior olim honor mortali cuipiā quàm dijs habitus esset: forteq; euenit vt seruus heri sæuitiā subfugitans, ad aras deorū cōfugiens nihil profecerit. Vt verò ad patris herilis monumētū se recepit, veniā implorarit, atq; ita oleū garo, pisculēto quippe ac perinde profano, vt in Piscibus habet, pulmētario, cōmixtū: cōdonatū quippe crimē profanę rei gratia, posthabita diuina.

ELEEMOSYNA.

PLuribus verò locis olea in diuinis literis virū probum indicat, qui misericordiæ precipuè fructibus abundet, de quo habetur in Psal. Oliua fructifera est in domo Domini. Cōtrà oleaster minimę frugis hominē, vel idololatrā ostēdit. Paulus: Si autē tu ex naturali excisus es oleastro. Tum lucernas in tabernaculo testimonij à vespere vsq; mane illucescere iubet Dñs, hoc est, iuge esse cōmiserationis opus. Nā Salomon, Oleū, ait, de capite tuo nō deficiat. Corā Dño aūt illa accēdi debet, quia in abscōdito fieri debet eleemosyna, & vni Deo tantū innotescere, vt ignara sinistra sit quid fecerit dextera. Quod mundissimū esse vult cādelabrū, ostendit opus hoc tā piū à colluuie ostētationis & hypocriseos abstersum esse debere. Aliter lucerna super cādelabro mūdissimo posita semper in cōspectu Domini, candelabrū Euāgelica est doctrina, in qua Christus virtutes lucernæ instar splendere precipit, absurdū esse dicēs sub modio eam occultari: oleum

verò quod his lucernis infunditur, ipsa est eleemosyna, vnde ieiunium, virginitas, oratio, iusticia, & alia vitæ nostræ lumina irrigantur, & vt perpetua inextinguibilíq; flamma vigeant custodiuntur. D

SVPPLICATIO.

IAm verò notum est illud, imbellem oliuam à Valerio Flacco quinto Argonauticôn appellatam, de qua Statius non alia de causa dixit,

Ramumq́, precantis oliuæ. atq; alibi: *Vittatæ laurus & supplicis arbor oliuæ.*

Ramus enim oleæ lauriúe lana circumuolutus, manibus legatorum supplicantium gestari solitus erat: quo de more Probus Æmilius in Pausania. Id postquã Lacedæmonij resciuerunt, legatos ad eos cum lana miserunt. Maro quoq; morẽ hunc tangit:

Optime Graiugenûm cui me fortuna precari,
Et vitta comptos voluit prætendere ramos.

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam institutum putat: nam qui precantur, & supplicant, suam arguunt imbecillitatem. Ex lana verò velamentũ id accipi solitum, quòd oues alieno semper auxilio egeant. Hinc sacra illa ἱκετήρια, de quibus in Theseo Plutarchus: nam Theseus oleæ ramũ sertis coronatum vouit Apollini, si Minotauro interfecto incolumis redijsset. Hinc ὀσχοφορία, πυανεψία, κυανεψία. E

MANSVETVDO.

QVantùm autem pertinet ad mansuetudinem, sunt qui illius ergò Deorum simulacra fabricari ex olea contendant, quasi benignitatem illam qua superi sunt præcipuè præditi, ita ad vnguem referre videantur. Hinc apud Herodotum Terpsichore, orta in Epidaurijs sterilitate, consultum ab ijs oraculum respondit, Damiæ & Auxesiæ simulacra ex olea erigenda. Non immeritò itaq; sacra oleæ stirps apud Milesios tunc sponte sua conflagrasse dicitur, cùm illi inter se omne crudelitatis & immansuetudinis genus truculenter exercuissent. Aiunt verò oleo contra furorẽ tantam inesse vim, vt effusum in perturbatos vesanientis maris fluctus, tempestatẽ efficacissimè tranquillet. Hinc Ioannes Synęmonachus: Velut vter oleo repletus fluctuũ rabiẽ in serenitatis tranquillitatẽ cõmutabit.

ÆTERNITAS. F

ALij, qui ligni naturã & soliditatem exploratam habebant, æternitatis ratione habita id fieri crediderunt: ea siquidem materies æterna est, quam neq; tempestas, neq; caries, neq; vetustas labefactat. Eadem non in muro tantùm obstrusa, sed & in substructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatáue, sempiterno propémodum officio perseuerat incorrupta. Cumq; Maro dicat solũ ignem inimicissimũ oleæ, quo si cõprehensa semel fuerit, nõ à stirpe valere, non cæsam reuerti posse, atq; ima similem reuirescere terra, illud Athenis admiratione dignum olim euenit, quòd eo tempore quo vrbs Medorum incendio conflagrauit, ea simul arsit olea, qua de lis illa inter Palladem & Neptunum orta fingitur: sed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum mensuram excreuisse: autor Pausanias, à quo nonnihil diuersus abit Herodotus, Vrania. Atq; hoc illud est, quod lib. de Legib. ait Tullius: Nisi fortè Athenę tuæ sempiternã in arce oleam tenere potuerunt.

GYMNASIVM.

COrporis autẽ exercitatiões et gymnasij labores per oleũ significari passim inuenies. quanq; nõ sum nescius Anacharsin Scythã oleũ cõcitãdę insanię pharma-

A pharmacũ appellasse, quòd Athletę eo peruncti magis ac magis insanirent: putabat enim, aut putare se fingebat, eam oleo inesse vim, vt eo qui delibutus esset, inde ad certandi furorem concitaretur. Sed hæc vt Philosophus Anacharsis, qui tecto gauderet & vmbra, quiq; olei vsum apud Scythas suos nullum esse viderat. Contrà verò Epaminondas permoleste tulisse fertur multum olei se intra corpus recepisse, cùm eius coquus impensarũ redderet rationem: maluissem em̃ inquit, id extrà consumpsisse, nempe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium significatum, vbi libro Carminũ primo Sybarim dicit amore perditum deliquescere: quærit enim cur is oliuum sanguine viperino cautius vitet. Et Atis Catulli galliambico ait: *Ego gymnasi fui flos, ego eram decus olei.*

Neq; quidem ad corpus tantũ, verùm ad mentis etiã labores & exercitationes, propter vigilias & lucubrationes refertur: vnde dictum de studiosissimis nonnullis, plus olei quàm vini eos insumpsisse. Et ad alicuius veteris & præclari viri lucernam aliquid elucubratum, cùm eius imitationem exprimere voluerint.

NITORES.

B QVos verò ληκύθους vel Marci nostri, vel alterius cuiuspiã celebrari videmus, inde nitores quosdã, & inspersa lucubrationibus fulgura quædã intelligendum, quæ splendidiorẽ orationẽ reddant. Id à balinearũ vsu sunt qui deprõptum putent, quòd lecythi vsus eo potissimùm loco inseruiat, in quo oleum ad huiusmodi nitores & elegantias comparatum, infusum sit. Qui verò ad lucubrationes & vigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè cõmodas, & ad excogitãdum propter silentium aptissimas. Epicharmi enim dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: ἐν νυκτὶ γὰρ βουλὴ τοῖς σοφοῖσι γίγνεται.

VICTORIA.

AN verò ea de causa victoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderint, quòd ex ea veteres trophæa cõstituere consuerint, an quia victoribus ex oleastro corona plurimũ pararetur, in ambiguo est: dubio procul enim Olympionicę oleastro coronabant̃, vt Aristoteles, oleæ specie, quæ quidẽ ea de causa φιλοστέφανος appellatur: folia enim coronis huiusmodi dedicata, con-

C trario quodã modo habent cum reliquis folijs, alia siquidem quod albicat interius claudunt, virori forinsecus patefacto: hæc verò intra se quod viride est insinuant, quod candidum habent foras spectandũ exponunt. Aiunt verò Herculẽ Pæoneũ, Epimedẽ, Iasiumq; & Idã fratres, ex Ida Cretensi in Elidẽ delatos, ibiq; Herculẽ, qui natu maximus erat, reliquis certamen fratribus proposuisse, victoremq; oleastro coronasse, quã plantã ipse ex Hyperboreis regionib. in Græciam detulisset: cuius rei meminit Pausanias, Olympia. Et apud Pindarũ eũ legas ex oleastro lucũ seuisse, quẽ victoribus dedicarit. Nã et Aristander et Alexãdri Magni vates oleum victoriæ, sed laboriosæ, signũ esse interpretatus est. Cùm enim Rex ad Oxũ flumen applicuisset in Sogdianos mouẽs, castris positis nõ procul ab eius tabernaculo, gemini fontes repentè exorti, alter aqua, alter oleo fluxêre. Consultis vatibus Aristander respondit, olei fontẽ, laborẽ quidẽ, sed & victoriã promittere: vngũtur em̃ athletę, & olea victores coronant̃. Vnde in antiquorũ memorijs nõnunq; legas legatũ oleũ, vt Reate, T. Fundilius Gemilius VI. Augustalis HS XX dedit, vt ex redditu eius summæ, die natali suo IIII. K. Febr. presentes vescerent̃, & ob dedicationẽ statuę decurionib. et seuiris, et iuuenibus sportulas, & populo epulũ & oleũ eadẽ die dedit, oleũ nimirũ ad gymnica certamina quę funeralib. celebrari cõsuerũt. Neq; verò prætereundũ Panathenaicis,

quæ in Palladis gratiã celebrabãtur, olei vas plenũ victoribus dari solitũ, quòd D oliuum inuenerit Minerua. quamuis non desint, qui oleam inuentã à Mercurio tradant, nõ à Pallade. Sed enim cur oleę ramus in Mercurij manu poneretur, superius exposuimus. Sanè quidem nõ ignoramus ministros triumphantiũ oleagineis coronis vti solitos in honorẽ Mineruæ, quæ belli dea putabatꝰ, & hinc illi Bellonæ nomẽ. Vnde illud apud Maronẽ, Præses Tritonia belli. Xerxen tamẽ fefellit insomniũ, quo sibi visus est coronã oleagineã gestare, ex arbore, cuius ramis terra tota occuparetꝰ, id quod cum maximè impulit vt tanto belli apparatu in Gręciã traijceret, vbi postmodũ magna victus clade, turpissimã fugã arripuit.

PINGVEDO.

SAcræ nostrorũ literę vbertatem interdũ per hieroglyphicũ oleę acceperunt: nam eam pinguedinis & lætioris cuiusdam vbertatis signũ esse ex eo perspicias, quòd libro Iudicũ cùm à sterilibus arboribus olea ad imperiũ accerseretur, respondit ea, nolle se pinguedinẽ suam derelinquere, quæ vsui & dijs & hominibus haberetꝰ. Apud Horatiũ, lecta de pinguissimis oliua ramis arborũ, habetur.

HILARITAS.

ET pro hilaritate oleũ poni in ijsdẽ diuinis literis inuenias: vt Psal. XCII, Se E nectus mea in oleo pingui: vbi interpretes per oleum hilaritatẽ exponũt, citantq́ ex paulò pòst sequenti Psalmo locũ, vt exhilaret faciẽ in oleo. In ijsdem diuinis literis inuenitꝰ cibus panis non fermentati, collyridũq́ oleo conspersarũ, & obunctorũ oleo laganorũ: per quæ, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, Apostolorũ doctrina, legis eloquiũ, & mystica Prophetarũ verba intelligũtur. Obuncti Prophetæ, quia res non ita liquidò, neq; tam opulẽter explicuêre. Cõspersę collyrides, quia passim doctrina Christi, legis vtitꝰ testimonijs: de Christo em̃ Moyses locutus est. Panes verò nulli nõ adijciuntꝰ obsonio, plenissimeq́ hominẽ pascunt, magisq́ omnino nutriũt, veluti Apostolorũ traditiones, quæ eædem & Christi documenta sunt, in omni vitæ tenore coloreq́ vsui veniunt, et opulentissimè sufficiũt.

SPES.

EST & spei simulacrũ olea, propter continuã viriditatem: nã nostro etiã tempore virorem multi pro spe ponunt. Hinc similes nos esse oleę Basilius cupe F ret, quò grauidi refertiq́ fructibus, nunquã spe denudaremur: & quia miserationis etiã indiciũ eam esse ostendimus, omni, vt idem inquit, tẽpore misericordiæ munus exercẽtes, fœcunditatis ac vbertatis eius, quæ semper vberrima est, ęmuli euademus. Quod verò proditũ est Iouẽ olea coronari solitũ, id ea de causa factũ Phurnutus putat, quòd in ea viriditatis perennitatẽ & pinguedinẽ animaduerterãt: itaq; Deum omniũ bonorũ autorẽ, fœcundissima vtilissimaq; omniũ arbore insigniri placuit. Alij dicũt propter glaucedinẽ, quę sit cœlo propémodũ similis: nam & id ad historiã additꝰ, vt à Pallade, quæ Glaucopis dicitꝰ, producta credatur, de qua quidẽ fabellã ex Marco Varrone recitare nõ pigeat. Enata fortè in Athenarũ arce oliua arbore, sed & aquarũ scaturigine mox emanãte, Cecropem per id temporis Regẽ animo ad hęc prodigia obnoxio, saneq́ territũ, & ne futurarũ fortè calamitatũ hæc portẽta forẽt prænuncia, sciscitatũ Apollinis oraculũ missos certos homines, qui & ostenti causam perquirerẽt, & auerruncande deorũ iræ, si quid illi minitarentꝰ ostento, rationẽ discerẽt. Legatis verò post sciscitationẽ respondisse Pythiã, iussisseq́ interim illis bono essent animo, neq; em̃ ostentũ id hominũ malo aliquo factũ, sed deorũ duorũ contentionẽ certantiũ inter se, vter eorũ Athenis imponẽdi nominis autor esse debeat: per oleã em̃ Mi

neruam,

A nerua͂,per vndam Neptunum significari, & quæ sequuntur ad hoc pleraq; alia, quę de industria missa facio. Porrò de deorū cōcilio, vt apud Ouidiū est, pleriq; omnes tradidêre, decreuisse eos, vt is imponendi nominis autor esset, qui rem humano generi vtiliorē protulisset. Oliua quidem quantas habeat vtilitates nemo nō nouit. Vnda verò quanto sit mortalibus vsui, loco suo declaratū à nobis est. Sedenim oleam ideo prelatam aiunt, pronunciatūq; pro Pallade, quia arbor ea pacis indiciū haberetur. Pacem verò bonorum omniū opulentiam & vbertatem secum afferre, parentes nostri forsitan experimento cognouêre. Nos, Italia vniuersa per tot annos assiduo continentiq; bello afflicta, vix eius felicitatis famam, vt diceret Homerus, audiuimus.

FRVGALITAS.

QVamuis aūt tāta sit læta pinguedine, est tamē & frugalitatis indiciū oliua, de qua sępe legas, eiusmodi baccas apud veteres parsimonię causa appositas, & à Platone lauto etiā cōuiuio delicijs cōtemptis esitatas. Eundēq; cōstat in conuiuio quodā oleis vescentē, irrisum à Diogene, qui dixerit, Si sic prandisses, non ita cœnares: qui scilicet sentiret, non esse id frugalitatis, sed stomachi lauto B prandio grauati. Quod verò pertinet ad Mineruā, quę innupta, quę virgo perhibetū, meritò ea sibi oleā asciscit, cùm puritate pudicitiaq; non minus olea quàm Minerua delectetur: Græci enim, vt Rutilius Taurus ait, iubent oliuā, cùm plantatur & legitur, à mundis pueris atq; virginibus operandū, credo, inquit, recordati, arbori huic esse præsidē castitatē. Florentinus quoq; lib. De re rustica, adeò puram esse oleā tradit, vt collectores etiā non nisi puros amet, qui cùm ad oliuationem accedūt, iurant se nō aliunde quàm ab vxore sua venire: ita fieri vt anno insequenti vberiorem prouentū exhibeāt. Præcipuè verò aiunt Anazarbi, quæ Cilicię est ciuitas, oleas esse fœcundissimas, quoniā à castis tantummodo pueris colantur. Sed neq; illud dissimulandū, tametsi ridiculū, quod apud autores Grecos, qui nihil non ausi sunt mandare literis, inuenias, amuletum præsentaneū ad capitis dolorem esse, si oleæ folio Mineruæ nomen, ΑΘΗΝΗ scilicet, inscribatur, ipsumq; folium filo religetur ad caput in coronæ modum.

C DE VITE.

Ffert verò post oleā Vitis, neq; minoris ipsa vtilitatis, vt nō immeritò multis & his insignib. atq; præclaris sit hieroglyphicis decorata.

LÆTITIA.

QVorum illud præcipuū, & omniū præconio celebratū, vt per eam lætitia intelligatur: id non Ægyptij tantùm, verùm & philosophi & poëtæ Latini Greciq; omnes eodem admisere cōsensu. Sed vt plurima super hoc à Platone & ab Homero dicta dissimulem, nónne diuinæ etiam literę sententiā hanc eandem plerisq; locis prosequuntur? cuiusmodi illud est, quòd requisita vitis ad aliarum arborum imperium, respondit, non posse se deserere vinum suum, quo Deus atq; homines læti redderentur. Quare Socrates apud Xenophontē, Symposio, vinum ait non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq; nō aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammā adauget. Et cōiectores, vel modici vini haustu in somnijs attētari viso, læti alicuius euenti signū arbitrantur. Apud Philostratū vinitor sub vite considendum Phœnici suadet, quòd ex ea spirare soleat letitia. Epigrāmatarius poëta quidā non inelegans nec infacetus, acerbè in eum inuehitur qui racemū immaturū aspernatus humi abic

cerat, & insuper pedibus conculcauerat: nõ immeritò quidem indignatus, propterea quòd primo eo gustu deceptus, vitem omnem malè acceperit, & in preciso racemo succrescentem lætitiam extinxerit. Ita enim dicit: D

Τίς ποτ᾽ ἀκηδέστως οἰνοτρόφον ὄμφακα βάκχου
Ἀνὴρ, ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν,
Χείλεσι δὲ συνθεὶς ἀπὸ μιν βάλεν, ὥς ἂν ὁδίταις
Εἰκνισσομένοις ἡμιδαὲς σκύβαλον,
Εἴη οἱ Διόνυσος ἀνάρσιος οἷα Λυκούργῳ,
Ὅττι μιν αὐξομένην ἔσβεσεν εὐφροσύνην:
Τοῦδε γὰρ ἄν τάχα τις διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἀοιδὰς
Ἤλυθεν, ἢ χαλεποῦ κήδεος ἔσχε λύσιν.

Cuius hæc propémodum est sententia:

Quæ feritas? quisquis dona immatura Lyæi
Ante diem è vitis palmite sustulerat,
Labraq; perstrictus vecors abiecit, vt esset
In pedibus trita vile putamen humo,
Huic pater instauret Lenæus digna Lycurgo, E
Quando ita nascentem sustulit Euphrosynen:
Nanq; aliquis vino hoc hilaris cantasset, amasset,
Aut poterat curas dememinisse graues.

Nos verò adolescentes iocati contrà ita respondimus:

Κεῖνος ἀριστεύσας κ᾽ οἰνοτρόφους ὄμφακας μισῶν,
Ὃς βάλε δ᾽ σκυβάλοις ἡμιδαὲς χαμάδις,
Κλήματά τ᾽ ἐξέταμεν καὶ ὅλους βλαστοὺς ἀπὸ ῥίζης,
Ὃς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν ἀφροσύνην,
Τοῦδε τις οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα
Ἤλυθ᾽ ἂν ἤγ᾽ αὐτοῦ τάχα λέληθε πρέπους.

Quorum sensum ita Latinè reddemus:

Macte animis quisquis vinum hoc immite perosus,
Allisit putri vile putamen humo,
Ramosq; & plantam totam ab radice recîdit,
Atq; ita gliscentem sustulit Aphrosynen. F
Nanq; aliquis poto hoc vino grauis isset ad arma,
Aut decoris poterat dememinisse sui.

Sed vt lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: Exultatio animæ & cordis vinum moderatè sumptum: ad iucunditatem enim creatum est, non ad ebrietatem, quæ te vita defraudet.

ACERBITAS.

AT non in omni vua suauitas, neq; quidem in vlla, nisi maturuerit, nisi aëris clementia, lociq; & situs opportunitate adiuta fuerit. Nam vuæ pleræque neq; tempore, neq; loco suo decerptæ, amaritudinem potius quàm suauitatem vllam præ se ferũt: quare suum est omphacio significatum, vt scilicet insuaue, acerbum, & intolerabile aliquod damnum per immaturã vuam indicetur. Hinc illud in sacris literis: Patres nostri comederunt vuam acerbam, & dentes nostri obstupuerunt. quam sententiam diuinitùs Cicero mihi videtur explicuisse, vbi ad Brutum scribit: Nec verò me fugit quàm sit acerbum parentum scelera filiorum pœnis lui. Sed hoc præclarè legibus comparatũ est, vt charitas liberorum amiciores parentes reipublicæ redderet: & quæ mox de Lepidi crudelitate in liberos subsequuntur, quæ omnia in parentis scelus oggeruntur.

HILA-

HILARITAS.

EAdem ratione qua lætitiam significat vitis, publicam etiam hilaritatẽ ostendere videtur: quare apud Maronẽ Troiani longa nauigatione & sæuissima mox tempestate fatigati, Dei Bacchi lætitia exhilarantur. atque alio etiam loco, adesse eisdem lætitiæ datorem Bacchum votis precari videmus. Tum apud Horatium, si qua celebratur hilaritas, vel ipsa pauimenta vino natant. Tristi verò & perturbato homini Plautus propinandum monet, qui bilem diluat. Cui simile id quod apud Ciceronem III. Tuscul. habetur: Huic calix mulsi impingendus est, vt plorare desinat. Quin & ipsa Musica, quæ tota ad hilaritatem comparata est, non alio magis stimulo concitatur quàm suauis vini gustu. Hinc apud Ouidium legas: *Necnon & carmina vino Ingenium faciente canunt.* quod ex Tibulli synepeia dictũ. Ille enim cùm Osirim visitatorem laudaret, ita de vino cecinit:

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Mouit & ad certos nescia membra modos.

Hinc Æschylus quasi nimiũ oblasciuiẽs, dictus est tragœdias suas potando scriptitasse, de quo Plutarchus Symposiacis. Cõtrà reprehẽsus est Gorgias, qui tragœdiam suam Marti dedicauit, cùm Baccho potius tribuenda fuerit: nam ea de causa dictum, οὐκ ἔστι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίνῃ, nullam quippe adesse hilaritatem ei qui aquam bibat. Quam sententiã sibi desumpsit Horatius eo Epistolarum loco, vbi festiuè admodum bibacitatem hanc eludit ad Mecœnatem:

Prisco si credas Mecœnas docte Cratino,
Nulla placere diu, neq; viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus. Mox & illa per iocum acriter demorsa:
Ennius ipse pater nunquam nisi potus, ad arma
Prosilijt dicenda, forum putealq; Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare seueris.

Agnouit & hoc Anacharsis Scytha, quãuis vino super seuerè nimis iudicaret, quippe qui cùm in cõuiuio quodam vibrisatores quosdam cantilenã admodũ variam crispata voce cum sibilo simul emodulantes auscultaret, interrogatus an in Scythia tales essent modulatores, respõdit illicò, Neq; quidem vitis: vtpote qui innuere vellet, non aliam esse causam emodulationis eiusmodi, quàm epotum vinum. atq; hinc dicteriũ, Nemo cantat sobrius. De his queritur Dauides Psal. LXVIII. Vinipotores contra se canere. Anacharsis dictũ ab Aristotele cõmemoratur eo loco ἀναλυτικῶν, vbi argumẽtorũ quædã genera à causa desumi solere ostendit. Idem Anacharsis tris in vnaquaq; vite racemos inueniri dictitabat, qui diuersa inter se vi pollerent: primũ enim voluptatẽ afferre, ebrietatẽ alterum, tertiũ molestiã. Sed vtcunq; Scytharũ suorũ sobrietatẽ prętẽdat Anacharsis, Cleomenẽ tamẽ Spartanorũ Regẽ apud Scythas, vt alibi diximus, vino versum in insaniã accepimus, quòd scilicet cum eis meripotationibus cõtendere voluisset. Meritò autẽ Plato, vbi secũdo de Legũ ferẽdarũ ratione disserit, optimũ futurũ existimat, si Carthaginensium more miles in castris nunquam vinum gustet, sed toto expeditionis tempore aquam biberit. Seruis ne vinum vnquã concedatur. Magistratus, quandiu munere funguntur, abstemij sint. Præsides & iudices, eo tempore quo negotia causarum tractantur, vinum penitùs non attingant. Et qui magnis de Reip. rebus consilio adhibentur, remq; publicã administrant, aquam omnino bibant. quam sententiam philosophus ille summus ex

XXXI Prouerbiorum Salomonis capite sibi desumpsit. Sanè Romanorum in hoc quoque prudentiam, qui sobrietatem in imbecillo fœminarũ genere accuratissimè custodirent, multi cõmendauêre. Sed Tertullianus egregiè, qui mulieres Romanas ait olim vsqueadeò vino abstinere ciuitatis eius instituto iussas, vt matronã ob resignatos cellæ vinariæ loculos sui inedia necarint. Sub Romulo verò quæ vinũ attigerat, impunè à Mecenio marito trucidata sit: idcirco & oscula propinquis offerre necessitas erat, vt spiritu indicaretur, exploratumque inde esset, an temetum olerent.

LIBERTAS.

QVòd verò & libertatis indiciũ sit vitis, ipsa Bacchi nuncupatio, quę apud Græcos Lyæus est, apud Latinos Liber argumẽto esse potest. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adolescentiũ ingenijs cõuiuia nonnunquam indulta, quo illi ad pocula se benignius inuitarent, eoque tormento coacti, ab intimis se præcordijs expectorarent, vtpote qui nihil tunc simularent, sed cupiditates omnes suas, studiaque omnia propalarent. Vnde sapienter Horatius:

Quid non ebrietas designat? operta recludit. & quæ sequuntur. Idem alibi: E

Fœcundi calices quem non fecere disertum?

Contracta quem non in paupertate solutum?

Meritò itaque apud Spartanos Dionysius cognomento ψίλας dicĩt idiomate Dorico, quod pennatũ significat: vinũ siquidem mẽtem, non secus ac alæ corpus, attollit, & modò huc, modò illuc volitare facit perquã agiliter: cuius rei meminit Pausanias tertio. Facit ad hanc libertatis significationem quod ab Heliogabalo profectum est, vt vindemiarũ festiuo liceret vnicuique multa in dominos iocosa atque scurrilia, petulantissima quadam licentia ipsis etiã audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano vigere passim vidi, cùm eo fortè tempore ad visendum eius honoratissimæ ciuitatis Academiam illò me cõtulissem. Et quoniã vinũ in lætitiæ libertatisque significatum abijt, libet ex Moseos historia quod ad rem facit exemplũ recitare. Cùm Pharaonis pincerna, qui eodem custodiebatur loco, quo & Iosippus ob custoditã innocentiã vt nocentissimus detinebatur, per quietem existimasset se triplicem videre palmitem ternis F præditum racemis, qui cùm tempestiuè maturuissent, essentque à se resecti & expressi, subitò Regi mustum propinasset: ex quo Iosippus bono eum esse animo iussit, futurum sanè vt triduo liberatus eo situ quo intabescebat, in pristinam dignitatẽ restitueretur: atque ita vti à Iosippo prædictũ fuerat, tertio pòst die liberatus, & honori suo redditus, coniectorẽ haudquaquam vana nunciasse cõperijt.

FELICITAS.

EIus enim scientiæ periti scribunt, vbi significata vitis examinant, vuam in somnijs visam, etiam extra tempus, felicis esse præsagij. Cuiusmodi etiam vitis fuit, quæ visa est Astyagi per quietem nocturnam de Mandanes gnatæ suæ genitalibus oboriri, vniuersamque Asiam palmitibus inumbrare: quod de Cyro nepote eius euentu adeò felici postmodum comprobatum est: terrarũ enim latitudinem id significabat quæ Cyri esset imperio subiuganda. Rheæ siquidem vitis sacra est, & eiusmodi deæ de vite fieri simulacrũ tradit Euphorion. Fuit autẽ hoc attestatum ostentũ, ad alterũ, quo prius imaginatus fuerat Astyages idem videre se micturientem filiam, quæ Regiam vrbem cum vniuersa Asia inundaret. Et quamuis Rex quid vtrunque sibi somnium vellet à Magis edoctus cõtra filiam & infantẽ natũ multa esset machinatus, fatalem tamen necessitatẽ euincere

non

A non potuit. Euerso enim Medorum regno, Persicoque cõstituto, Cyrus mirum in modum creuit.

LABOR.

NEque tamen ita felix tranquillumque est hieroglyphicum vitis, vt non & laboris plurimi sit etiam argumentum: siquidem arborũ nulla maiori indiget cura. Vsqueadeò imbecilla est, vt nisi humana diligentia excolatur, pergulis sustentetur, vel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis singulis præcidatur, multo denique labore custodiatur, breui admodũ tempore vel pereat, vel in labruscam degeneret. Quare nõ imperitè dixit Hesiodus, siue is Apollonius fuit qui scutum Herculis doctissimis carminibus celebrauit:

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα, καὶ ἄχθος.

vt & lætitiam & laborẽ simul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neque sum nescius, τὸ ἄχθος ad animi etiam anxietatem atque mœstitiam referri posse: siquidem compertũ est eos qui meraco plurimùm vtuntur, melancholicos fieri, atque inde tristiori esse corde: tum obliuiosos, vt Florẽtinus in re rustica ait, in primis B fieri, vt ea taceam quæ per ebrietatis furorem infanda pleraque perpetrantur: quorum omnium memor Maro noster, ne vinum plus æquo laudaret, ita cecinit:

Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furentes
Centauros leto domuit, Rhæchumque, Pholumque,
Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.

Habet & illud incõmodi, quòd linguã vinũ prępedire solet, eaque de causa Mercurio, non vino, sed lacte supplicabatur, ad ipsam etiam eloquentię dulcedinem indicandam: idque Romæ, vico etiam sobrio nuncupato fieri solitum.

TITILLATIO.

ET quod aiũt, sine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriã, Lampsacum ea de causa salaci Deo sacram olim dictitatã, quòd optima generosissimaque vina proferebat: ludibrium enim illud Veneris & Bacchi filium fuisse antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demosthenem, qui rei istiusmodi causam memoriæ prodiderit. Cùm itaque vinum præcipuum sit nequitiæ fomentum, meritò signũ Virginis vitem auersatur: cauendum enim, vt Orpheus C monet, ne Luna signum Virginis pręcurrente vitem seramus: eam enim Virgo odio prosequitur. Atque ne vllus vnquam sit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebrijs colonis fuerit interfectus.

SANGVIS.

FVit & sanguinis signum oblatum in sacris vinum, atque eo nonnunquam cognomento nuncupatum. quare quod apud Maronem,

Vidit Thuricremis cùm dona imponeret aris,
Horendum dictu, latices nigrescere sacros
Fusaque in obscœnum se vertere vina cruorem.

non tantùm ostenti loco positum, sed antiquum videtur significatum attigisse, quòd & pro vino sanguis, & pro sanguine vinũ acciperetur. Nam Mose secundo Deuteronomij cantico: Et sanguinem vuæ biberet meracissimũ. & Psalmographo dictũ, Sanguinem, inquit, vuæ biberũt. Sanè quidem Ægyptij sacerdotes vino pertinacissimè abstinebant, & antiquissimi eorũ reges: nam & illi tunc non nisi sacerdotes erant, vt tradit Hecatæus. In deorũ tamen cæremonijs vino vtebantur, eoque libabant, vt idem autor scribit, non gratam quidem rem cœlesti

bus oblaturi, sed eorum sanguinem qui cōtra deos pugnassent propinaturi, indeq́ sibi numina conciliari arbitrabantur: persuasum enim habebant Ægyptij, vitem ex fuso in terram gigantum sanguine pullulasse, vnde & amentia, & furor inesse vino. Quanquam posteriores Reges, Psammeticho in primis autore, vinum, sed certa mensura, mensis adhibuêre. Ponit verò & Hesiodus mensuram qua sit ad salubritatem bibendum:

τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.

Tris miscebis aquæ partis, sit quarta Lyæi.

Et venustū admodum est epigramma Meleagri, quo à Meraco salubriter exterreremur:

αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
νίψαν ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον,
τοὔνεκα σὺν νύμφαις Βρόμιος φίλος, ἢν δέ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Ardentem ex vtero Semeles lauere Lyæum
Naides, extincto fulminis igne sacri.
Cum Nymphis itaq; est tractabilis, at sine Nymphis
Candenti rursum fulmine corripitur.

Hæc autem miscendi meri admonitio, adducit in memoriam mihi locum in diuinis literis, quem nefas est præterire: Calix in manu Domini vini meri, plenu mixto. Calix Domini mixto plenus, idem est, vt sentit Eucherius, ac si diceretur, misericordia & iudiciū. Inclinatur verò ex hoc in hoc, cùm de misericordia in iudicium diuina seueritate transitur. Fæx autē non exinanitur, quia adhuc vltimū iudicij reseruatur: ea siquidē erit vindemia, quæ ipsis in diuinis literis hieroglyphicè ponitur, significatq́ rerum finem, quam theologi seculi cōsummationem vocant, aliquādo depopulationem, vt Psalmo: Vindemiant eā omnes qui transgrediuntur viam. Pro fine verò rerū, Ioël: Mittite falces, & vindemiate vineā terræ, quia maturæ sunt vuę eius. Et ne hoc imprudentib. excidat, vindemiæ ipsius instrumentū torcular, nomē in sacris literis hieroglyphicū, per quod scilicet tum alia quædā, tum præcipuè tempora ærumnosa, pressurę vexationesq́ significātur: quā in sententiā totus ferè Psalmus euagat, cuius inscriptio est, In finem pro torcularibus.

FERACITAS.

NOn ineptè verò quispiam feracitatem hieroglyphicè significaturus, vitem cum racemis pinxerit: inter enim fœcūdiores plantas principatum obtinere vitem nemini dubium, si arbusculæ vniuscuiusq́ ratione habita, vini copiam expenderimus. Addam etiā eam alicubi esse racemorū magnitudinē, vt racemi singuli singulos expleāt currus, cuiusmodi fertilitas est Eucarpiæ minoris Phrygiæ vrbe. Quinetiā currū medium ibi diffractū defecisse vnici racemi pondere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium esse dicit, quod teste careat. vtcunq; tamen, hæc et alia super huiusmodi vrbe à Stephano memorantur, in ijs quæ defloraüit Hermolaus Byzantius.

PIORVM CONVENTVS.

SEd vt de vite simpliciter sermo sit, debere nos, ait Basilius, rationē eius cōtēplari, qua Dominus sese vitē, & Patrē agricolā esse, vinitoremq́ dixit, nosq́ singulos in piorū cōuentu per fidē satos, palmites appellauit: hinc nos ad vberrimi fructus feracitatē inuitat, ne vt inutiles atq́ superflui ludibrio simus, & à fœcundorū palmitū cōsortio recisi amputatiq́, igni destinemur. Assertor verò noster nusquā cessat animas nostras vitib. cōparare: Vinea nanq́ facta est dilecto, dicit,

A dicit, in cornu, in loco pingui, & vineam seui, septumq; circũposui. Animas humanas planè vineas dicit, quas circũdedit septo, tum ea securitate atq; tutela, quę resultat ex præceptis, tum ipsa gemmarũ custodia. Dictũ est enim: Versabitur angelus Domini in circuitu metuentium eum. Deinde quasi valla nobis defixit positos in Ecclesia primũ Apostolos, mox Prophetas, mox doctores alios: inde animum nostrum, ne deiectus despectusq; humi reperet, & prætereuntium pedibus conculcaretur, maiorum nostrorum exemplis, qui per summam innocẽtiam & probitatẽ clari & illustres habenť, in altũ erexit, eorumq; vestigia sequi iussit, qui per virtutẽ & integritatẽ ad summũ euasere. Ad hæc vitẽ Ambrosius plebem Ecclesię significare contendit, quæ veluti quadam fidei radice plãtatur, propagineq; humilitatis reprimitur: vbi verò circumfossa fuerit, religatur, erigiturq;, ne reflectatur in terram. E sarmentis alia reciduntur, propagantur alia. Reciduntur quidem ea quæ inani sylua luxuriant, de quibus Pythagoras symbolicè dixit, μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, pura purgataq; omnia esse volens quæ Dijs offerantur. Ea verò propagantur, quæ bonus agricola fructifera iudicarit.
B Adminiculorum verò ordines iugationisq; concinnatas verè atq; manifestè docent æqualitatem in Ecclesia seruari debere, vt sese nemo, quãtumlibet diues & honoratus, extollat, nemo pauper animũ despondeat, seq; despectũ atq; cõtemptũ esse vereatur: ignobilis nemo desperet, verùm ęqua sit omniũ conditio, pariterq; omniũ mens ad superiora sustollatur, suamq; in cœlis futurã consuetudinẽ atq; cõmercia sibi proponãt. Ne verò vllis ingruentiũ tempestatũ procellis vexari, loco'ue deturbari deijciue possit, clauiculis quasi charitatis amplexib. proximos quosq; complectiť, & in eorũ coniunctione requiescit. Appellat nos IESVS vitis suę palmites, propterea, quòd inquit, Origenes, palmes arbore connectiť, & clauiculis tanquã manibus freta cõfirmať à lapsu, quo fretus adminiculo vẽtos turbinesq; cõtemnat. Futurorũ id bonorũ indicat spem, quia fideles quique nõ solùm in ijs quæ gerunt, sed etiã in ijs quæ sperant & credunt, perfectum salutis statũ expectant: quapropter quasi ad quendã patientiæ ardorẽ spe iuncti atq; cõfirmati, naturaliũ motuũ procellas, cupiditatũq; turbines insultusq; perferunt atq; cõtemnunt. Hęc & huiusmodi pleraq; cõmentationibus in hieroglyphica nostris libenter inseruimus, quò mihi sint æquiores ij, qui studiũ in hac re
C meũ acrius incessunt, quorsum id tendat ignari, cùm viderint similitudinariam hanc loquendi figuram non tantùm ab Ægyptijs, quos immeritò contra Dei præceptum abominantur, inuentã, verùm etiã ab antiqua & noua lege receptã, quinetiã ab ipso nostræ institutionis cõditore CHRISTO IESV frequentissimè in vsum deductã: nihil enĩ aliud est hieroglyphicè loqui, q̃ diuinarũ humanarũq; rerũ naturã aperire. Addenda verò huc fuerant ea quoq; de Iuda Israëlis dicta: Lauabit in vino stolã suam, & in sanguine vuę amictũ suũ. Sed quoniã hęc copiose sunt à sacrorũ interpretibus discussa, presertimq; ab Adamantio, ad vltimã eius homiliã in Genesim, vnũquenq; pietatis studiosum accedere cohortamur.

DE FICV.

INchoauit, honoratissime Domine, oliua apparatũ nostrũ: accessit vua, quę plurimũ fortè attulit saturitatis: pro bellarijs addere ficus libuit, vt si quid amaritudinis in oliua fuit, si acerbior vua, quòd nostri quippe Bellunensis cœli rigor, eam plerunq; maturescere non sinit, errorem omnem missus tertij suauitas emendet.

DVLCEDO. D

DE Ficu ſanè quicquam, quod magnam mihi affert admiratione͂, apud Horum Ægyptiũ, Caprifico excepto, nõ inuenimus: paucisſima enim admodum eius autoris fragmenta temporis iniuriam euicerunt. Apud autores alios inter arbores primas celebratã paſsim comperimus: atq; illud præcipuũ eius eſt hieroglyphicũ, vt per eam dulcedo intelligatur, eaq́; tam in grata hominũ cõſuetudine, ac morũ ſuauitate, quàm in cæteris rebus quæ iucundæ amabilesq́; ſint, ac voluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocritũ de ſuauiter canente, καὶ ἀπ' αἰγίλω ἰσχάδα τρώγοις, è medijsq́; cibus tibi ficus Athenis. Ab Ægilo verò dictũ, quòd ea ſit ex Athenienſiũ tribubus. & ſuauiſsimas Athenis ficus eſſe, Dion etiã teſtatur. Ita verò ficus ad victus humani cõmoditatem nata, vt Hipponax Poëta vetus, eam auro prætulerit, dum ſcazonte illo ſuo licentioſo dicit:

Εἴτις κατόρξει χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν,
Καὶ σῦκα βαιὰ, καὶ δύο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους
Γνώσει χόσως τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρείσσω.

Si quis domi recondat auri plurimum,
Ficusq́; paucas, comparetq́; ſeruulos E
Duóſue triſue, iudicabit illicò
Auro domi præſtare ficum plurimo.

Sanè φιλοσύκους nonnulli appellant purioris manſuetiorisq́; vitæ duces. Harũ verò cõmendationem auget ſummo opere Artaxerxis cognomento Mnemonis teſtimoniũ, qui iunioris Cyri frater fuiſſe fertur: is cùm aliquando arrepta fuga cõmeatuq́; direpto coactus eſſet ficus & hordeaceũ pane͂ eſitare, indoluiſſe fertur, ob regalem affluentiã apparatioresq́; lautitias tantę ſe voluptatis expertem tandiu fuiſſe. Quid verò quòd ruta ſua ſatis inſignis amaritudine, ſi iuxta ficũ ſeratur, mitior euadit? Meritò itaq; ficus apud Iſraëliticos iudices nequaquã velle ſe ait dulcedine͂ ſuã derelinquere, vt reliquis arboribus, à quibus in imperiũ adſciſcebatur, dominare͂t. Vt verò alibi legimus in iiſdem diuinis libris, iuſtos & ſanctos homines ſub ficu requieſcere perhibent, hoc eſt, tranquillã atq; ſuauem vitam agere. In veterum etiam numis ſuauitatis iſtiuſmodi ſignificatum obſerues. Nam in quodam ficus eſt inter duos tumulos ſita: vnius tumuli inſcriptio eſt ΑΜΒΡΟΣΙΑ. Alterius ita detritæ literę ſunt, vt legere nõ potuerim: puto tamen ex nota Ν literæ, quæ vix dimidia diſcernitur, ΝΕΚΤΑΡ eſſe debere, quaſi ficus vtriuſq; vicem gerat. Sanè coniectores inſpectam in ſomnijs ficum, albam præcipuè, atq; ſuo tempore, bonorum multorum præſagium habent. F

SVAVITAS SVBLATA.

NEq; caruit ominibus ficus, quę ſublatam ſuauitate͂ extirpata ſignificaret, eo præſertim tẽpore quo publica ciuiũ Ro. ſuauitas & dulce cõmercium, extincto Alexãdro Seuero, adempta eſt. Paulò enim antè quàm is fatis cõcederet, arbores fici tres, quibus tentoria imperatoria adnexa erant, quæq; ficus eas ferebãt quibus Alexandrinarũ nomen eſt, ſubitò ante illius tentoriũ prociderunt. Idem in Caprifico portentũ in Meſſenios accidiſſe memoriæ proditũ eſt. Nam cùm illi ſylueſtre͂ ficum τράγους appellarent, quos nos imitati ſumus Caprificum appellantes, oraculum ſuper excidio ſuo huiuſmodi habuerunt:

Ἔστε τράγος πίνῃσι νέδης ἑλικόῤῥοον ὕδωρ,
Οὐκέτι μεσσήνην ῥύομαι, σχεδόθεν γὰρ ὄλεθρος.
Nanq; Nedes ſimulac curuas caper hauſerit vndas,
Tunc Meſſena vale, tibi enim grauis exitus inſtat.

Accidit verò vt Caprificus in Nedes fluuij ripa nata, ramos eouſq; declinarit, vt

aquis profluentibus rami allucrentur: quod cùm Theolcus vates animaduertisset, instare dixit Messeniorum exitium, vt oraculo Pythio prædictum fuerat. Rem tangit Pausanias quarto. Sed cur ficum Idumæã dicere contamur, ad quã Assertor noster à Bethania rediens, fructum ex ea capturus accessit? famescebat enim: verùm cùm fructum in ea nullum inuenisset, arborem deuouit, ne vllo vnquam tempore fructum ferret. Sanè mysticè factum hoc, vt tam multa alia: nimirumque ficus hæc populus Iudaicus erat, ad quem famelicus Dominus venit, in quo cùm nihil prẹter quandã speciem vitalem sine vllo profectu comperisset, eum in æternã perfidiam execratus est. Fructũ enim ipse è synagoga quæsierat, quem nullũ inuenit, quia ea, vt inquit Gregorius, folia legis habuit, sed fructum operis nõ habebat, de qua dictum ait Euthymius ab Abacunte, ficum fructũ nõ allaturam. Quòd verò per tres annos frustra quæsitus fuerit hic fructus, Eucherius tria vult tẽpora intelligi, ante legẽ, sub lege, & gratiæ tẽpore, quibus Iudæi ipsi fuerint semper à Domini præceptionibus alieni, & nullũ boni operis fructũ protulerint. Eòdẽ facit quod ait Dominus Nathanaeli: Cùm esses sub ficu, vidi
B te: quippe cùm in originali labe Iudæorũ ritu cõsisteres, adieci animũ vt te redimerem.

FATVITAS.

ET sycomorus aliquid habet hieroglyphicũ, quã Zacheus inscendit: nam arbor ea cùm sit ficus fatua, indicat eos qui, vt Eucherius refert, mundi sapientiam humiliter sectati, eligũt mox Dei sapientiã subtiliter aspicere. Prudenter enim ait is, sycomorum ascendimus, si prouidè eam quẹ diuinitùs præcipitur, laudabilem & sapientem fatuitatẽ tenuerimus. Quid enim inter mortales insipientius, q̃ amissa nõ quærere, possessa largiri, rapientibus relaxare, nullam pro acceptis iniurijs iniuriã reddere, sed iuxta præceptũ Dominicũ, in omnib. præstare patientiam?

CONTEMPTIBILIS.

CÆterùm quod ad opera ex ficu facta pertinet, Græci ficulnum pro imbecillo & contemnendo ponunt: quo significato Sermonibus apud Horatium:

Olim truncus eram ficulnus inutile lignum.

hoc est, minimi precij, minimique vsus, de quo scilicet faber meritò ambigeret, faceretne scamnum, an simulacrum pudendum, deum omnino despicatissimum: nam fici materia paucissimis est, & ijs admodum exiguis fabricis idonea. Eoque
C spectat prouerbium de Mandronis naui, quæ ficulna fuerit, cùm is notatur qui tenuissima olim re, angustoque patrimonio despicabilis, ad amplissimos honores emerserit, nihilo tamen venerabilior habitus ob insolẽtiam importunamque superbiam, qua sese intemperãtius efferat. Nam Mandro, vt plerique alij, à remis ad imperium venit, neque ob id tamen vllam assecutus est autoritatem. Ita denique veteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum significabant: nam & Græci olim hunc ἄνδρα σύκινον dixêre, vt apud Theocritum Ergatinis, & apud Aristophanẽ sæpius inuenias. Et nunc quoque vulgus stupidos & ineptos, ficones appellat.

BACCHVS SYCITES.

LAcedæmonij ficum à Baccho inuentã opinãtur, eaque de causa eum Sycitem nomine, vt Sosibius tradit, coluêre. Apud Naxios simulacra eius nũc ex vite, nunc ex ficu fieri solita sunt. Milichius à nõnullis appellatus Bacchus, quòd Milica pro ficis nõnunquam accipiuntur. Et Dionysijs, prẹter vini amphoram, & vitem, quæ præferebatur, & præter hircum qui trahebatur, cophinum etiam gestare mos erat, in quo caricæ forent. autor Moralibus Plutarchus.

PROGRESSIO.

D

VT verò ad folium reuertamur, quod thrion appellatur, progreſsionis olim ſignũ fuit. Veteres aliquò profecturi ficulna folia ſuſpendebãt progreſsionis cæremonia, atq; ita ſibi auſpicatũ iter fore augurabantur. Ea autem de cauſa thrion dicitur huius arboris folium, vt interpretes Theocritiani volũt, quòd in tris partes diuiſum eſt, viſendo inter vtraſq; partes interuallo: ſcribiq; & trion, tenui, & thrion aſpirata, atq; etiam thriambon. quin & θριάζειν dicunt huiuſmodi folia colligere, & in aliquem vſum parare.

SEPTENTRIO.

PArabatur aũt thrion religioſe admodũ Serapidis Oſiridisq; ſacris, geſtamẽ ſcilicet foliaceũ, quod capiti ſuperponeret̃ geſtandis hydrijs aut calathis cõmodũ, eratq; illi ſuũ etiã ſignificatũ: ſiquidẽ & Regẽ, & ſeptentrionalẽ regionẽ, polum quippe Arcticũ, per intortile geſtamen huiuſmodi intelligebant. Regẽ, quia polus cœlorũ omniũ rotatũ regere videt̃: & circulus ille foliaceus in geruli capite orbiculum Arcticũ excribit, ab axis illius qui præ oculis eſt ſimilitudine. E

GENITALE.

QVin etiam præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiam omnium ſemina inde demitti pleriq; veterũ magno ex argumento arbitrati ſunt: inde enim actionis eſſe principium, quę Mathematici veteres latiſsimè diſſeruerunt. quocirca thrium, cùm & humoris redundantiam, ob viridis craſsiq; folij vuiditatem, & motum omnium, ob conuolubilem texturã ſignificaret, pari quadam natura cum genitali æſtimabatur, atq; eius eſſe ſimulacrum videbatur, vbertate ſcilicet humoris & motu ad prociendæ genituræ principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletius.

DELECTATIO.

HVius generis fuiſſe prædicãt Adami pomũ, præter ipſius Dei præceptũ nimis expetitũ: id enim delectationẽ & voluptatem, quæ ſenſu percipitur, ſignificaſſe pleriq; Theologorũ docuerũt. Nihil enim mentẽ noſtram è tranquilla Paradiſi ſtatione facilius exturbat, quàm nimia voluptatũ cõſectatio. Is tamẽ ſuæ præuaricationis amaritudine exacerbatus, fici folijs ſemet velare pudoremq; obtegere properauit. Ficum enim fuiſſe, tradit Irenæus. Tertullianus autem ea F re ſuper ait: quod in nouo corpore indebitũ adhuc pudori erat, protegere feſtinans, ficulneis folijs interim circũdat. Ad hoc addit Irenæus, nõ alterius arboris aut herbæ, quæ molliori tactu eſſet, ad indicandũ pœnitentiæ duritiem atq; cruciatũ, propter ſcabritiẽ ſcilicet & aſperitatẽ, qua foliũ huiuſmodi præditũ eſt. Et quia cingulũ id & ſibi & vxori ſuę circumligauit, nõnulli exponũt, vt petulantẽ carnis impetũ retũdere ſe polliceret̃, id veluti cõtinentię frenũ adhibuiſſe, quoniã ſcilicet ſtolã eam, quã habuerat à ſpiritu ſanctitatis, amiſerat, eo tegumento, quod nullam prorſus delectationẽ afferre poſſet, ſed morderet potius ac pũgeret, vteret̃.

FOLIA RELIQVA.

FOlia verò reliqua diuinis in literis pro ipſa, vt ita dicamus, legis litera hieroglyphicè accipiuntur: quia quemadmodum arborum fructus folijs velatur ac tegitur, ita ſub legis litera ſpiritus occultatur. Idcirco nos, ait Heſychius, literæ folium aperimus, vt qui latet interius fructum ſpiritus inueniamus, de quo Hieremias: Si vindemiatores ingreſsi fuiſſent in te, ſaltem reliquiſſent racemum tibi. Et Virgilianus Æneas apud Sibyllam, cùm ambages & verborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euenta apertè ſibi declarari compre-

A compreccetur, quòd folia omnia conturbarent, id vnũ orat: Folijs tantùm ne nomina manda. Sedenim quantum pertinet ad voluptatem, de qua satis, cùm hoc ipsum argumentum sequeremur, in Serpentis cõmentario disputatũ. Illud hîc potius memorabo, ficum non eo tantùm rerum primordio humano generi calamitatem, & assiduos labores attulisse, verùm annis voluentibus in causa fuisse, cur potentissima opulentissimaq; regna duo ad internecionem vsq; corruerint, Carthaginis imperiũ, & Romana potentia. Carthago quidẽ, quia ficũ ex hortis suis decerptũ velocissima festinatione tertio pòst die Romæ repræsentauit: doluitq; Cato, & in Senatu cõquestus est, hostes non triduo magis procul Roma proprias habere sedes. Romana verò potẽtia, ac vniuersum Italiæ robur à trãsalpinis gentibus sese nobis totiẽs superfundentibus, ea de causa quassari cõfringiq; cœpta, quòd, vt Plinius inquit, Hellico quidã Heluetius, qui Romæ ob fabrilem artem aliquãdiu cõmoratus fuerat, in Galliam remeans ficum siccam & vuam, oleiq; & vini præmissa secum tulit, quorum vsu delicato suauiq; concitati feroces populi, ad hanc vsq; diem assiduis nos calamitatibus affligere nũquam
B destitère, quamuis natura ipsa Alpibus, & tam inexuperabili munimento, Italia procul Gallias atq; Germanias coërcuerit: quorũ feritas si quando grauis Italiæ fuit, nullo certè vnquã tẽpore calamitosior extitit, quàm quinto iam et vigesimo ab hinc anno, quibus vniuersa Italia cædibus, rapinis, incẽdijsq; desolata peruastatã, hinc Germanis, hinc Gallis, hinc Hispanis extremũ eius excidium assiduè meditantibus.

ALIMONIA.

SEd vt querelę facessant, adeò ficum alimentis idoneum esse compertũ est, vt eam Cereris donũ dictitarint, proq; alimoniæ symbolo susceperint. Quantũ enim ficus humanę prosit alimoniæ, vel ex eo manifestũ esse potest, quòd athletas siccis ficubus pascere moris fuerit, autor Plinius: experimento enim comprobatum est, eo cibo frequentius sumpto, corpora & vires mirum in modum adiuuari. Quòd verò Attica eo fructuũ genere magnam est nobilitatem assecuta, Pausanias ait Cererem primùm in ea regione ficum Phytalo cuidam hospitalitatis præmium donasse, eiusq; rei monumentũ extare his versibus celebratũ:

ἐνθάδ' ἄναξ ἥρως Φύταλός ποτε δέξατο σεμνὴν
Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν,
C ἣν ἱερὰν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει,
ἐξ οὗ δὴ τιμὰς Φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως.

Hîc quondam hospitij Phytalus suscepit honore
Legiferam Cererem, quæ molli cortice poma
Prima dedit, dixere sacram mortalia ficum
Ora, genus Phytali decus hinc insigne secutum est.

ADVLATIONIBVS DEDITVS.

DIuitem hominem adulatoribus deditũ Thebanus Crates per ficũ arborem in prærupta asperaq; rupe satã describebat, quippe quò sit hominibus difficilis accessus. Eius verò fructus à coruis & miluijs tãtùm decerpi: ita horũ opes ab impuris tantùm & adulatoribus depasci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquot fructiferæ essent, Diogenes dicere solebat.

DVLCEDO VERITATIS.

ET Mercurius sibi ficũ vendicauit, cui vndeuigesimo primi mensis die Ægyptij sacra faciebãt melle & ficu, quę sacra eo clamore prosequebãt, vt quod hieroglyphicè in eis latitaret exponentes, identidem clamitarent, γλυκὺ ἡ ἀλήθεια,

quod dulcem esse veritatem significabat.

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

STatuæ verò plereq; ficis coronatæ, Cyrenensium religionē indicabant, quia & Saturnus decus in agricultura suum meruit, quem agri colendi autorē, & insitionis putationisq; & stercorationis repertorē memorāt, neq; minore quàm Cererem honore honestandum existimabant. Huic Cyrenenses cùm rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari consueuerāt, quòd & alimonia in ijs, & gustus suauitas egregiè vigerēt. Hæ sunt, honoratissime Princeps, arbores illæ ad ingenij tui naturam accōmodatæ, quas desumpsi ex hortis meis ductilibus, limoq; Nilotico in arcas ingesto, mecū quaqua iter est circumuecto. Neq; verò folia his arboribus vlla vnquā decidunt tempestate: licebitq; perinde tibi, si plātis his delectari cœperis, eas hoc terreno pactas in Britannias vsq; tuas asportare: quæ mundi pars cùm olea, vite & ficu careat, illas aspiciant nō modò suo tēpore frondescentes, sed toto etiā anno, folio nunquā deciduo, perpetuò virides admirentur. Sedenim vt seriò loquar, eas tu si pertractabis, earumq; vim diligenter inspexeris, cordi ita insitas tuo comperies, vt nihil tui similius esse, etsi modestissimus es, confiteri necesse habeas. Nam boni quicquid in diuinis illæ significant, ea omnia tuæ congruunt pietati. E

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ALOISIVM PRIVLLVM PATRICIVM VENETVM, DE IIS QVAE PER POMVM ITALVM, PERSICVM, ET Punicum significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

HERI Priulle doctissime, cùm veterum signa quædam singulari opere artificioq; perfecta hic & illic inspecturi per vrbem equitaremus, multisq; præteritis Capitolium demū inscendissemus, Herculis ibi signum summæ nobilitatis ex ære conspectum est, quo non facile quicquā tota vrbe dixerim me vidisse pulchrius, neq; præclarius, siue hæc ea fuerit statua, quam Q. Max. capta Tarento, opus Lysippi, obtulit Capitolio, siue quam Fabius Verrucosus eò transtulit, siue aliorum fuerit dedicatio: vtcunq;, antiquissimum omnino opus est, & Græcis scriptoribus honorificè celebratum. Nā præter leoninū spolium læuo iniectū brachio, clauam manu dextera retinet, læua tria poma cydonia præfert. Quæ cùm comites, qui te multi sequebantur, eruditi viri animaduertissent, de spolio & claua dixerūt, cognoscere se mentis præstantiā, & generosum animi robur, quibus virū, qui veram virtutis gloriā affectet, præditū esse debere cōmonemur. Herculē verò positū à veteribus, quia quicquid præclarè geri potest, id totum Herculi attributū. Nā & Arrianus vbi petram ἄορνον *memorat, difficillima quæq; & maximè ardua, quæ humano quopiam conatu vinci minimè posse videātur, Herculi attribui solere dicit. De pomis, quid ea sibi vellent, dubitari cœptum, nisi ea Hesperidum esse quis arbitraretur. Tuq; ad me conuersus, Aegyptiacum quidpiam poma hæc nimirum sapiunt addidisti: tuum igitur Pieri fuerit id explicare, qui studijs istiusmodi delectaris. Respondi, vt res erat, esse ibi etiam alios eruditos, qui me forsitan eruditius rem, quam petebas, explicare possent: sed quoniam me appellaueras, ne rusticus viderer, quid ego sentirem non dissimulaturum. Græcos quidem per tria illa mala manu cōtenta, virtutes tris, quibus vir quiq; probus & sapiens insignitus esse debeat, interpretari, quarū vnam esse volunt, nō excandescere: alterā, nō esse deditū auaritiæ: tertiā, liberū à voluptatibus animū sibi cōparasse. Incidit hinc, vti fit, de Pomorū significationibus alius atq; alius sermo, quem cùm tu auidè admodum excipere visus esses, in eā* E

spem

A *spem adductus sum, vt si quid huiusmodi tibi destinassem, quicquid id esset nugarum, gratum tamen acceptumq́ esses habiturus. Domum itaq́ reuersus, selegi statim ex pomario meo Aegyptiaco plantas tris, quas tibi dono mittere: Italam vnam, alteram Persicã, tertiã verò Punicam, ob tris scilicet virtutes, quas identidem in te sitas optimè noueram, insignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam, & singularem quandam animi moderationem, quibus semper fuisti egregiè clarus, siue tu adolescentiam temperares tuam, siue amicis præsidio atq́ ornamento esses, vltra etiam quàm ætas tua deposcere videretur, siue bonarum omnium artium, & veræ pietatis doctrinam tanto sis studio complexus, vt nihil in humanis diuinisq́ rebus esse velis, quod tibi nõ cognitum & perspicuũ fiat. Quare bene ominor pomis meis, quibus ad te transferri contigerit, apud quem culturam mea longè fructuosiorem sint consecuturæ. Tu modò pro tuo prompto alacriq́ animo ad arborum, quæ tuæ iam sunt, polituram aggredere.*

DE MALO.

NTER fructiferas arbores malo nulla voluptuosior, pulchrior nulla, nulla delicatior. Sed quoniã pleraq; sunt quæ ad
B alia quoq; fructuũ genera accõmodari possunt, multasq́; intra se malus species complectitur, hîc malũ eam intelligimus, quæ plerisq; Italiæ locis nomen suum tutata est: nisi vulgus syllaba prima fructũ ipsum Grecç potius enũciationis vocẽ, quàm Latinæ sequeretᷣ. Melũ enim dicunt, atq; ita omnes vltra citraq; Apenninũ gentes. At circa Padũ, ad ipsum vsq; Timauũ, pomi vocẽ sibi vnicè vsurpauit. Horũ verò pomorũ cùm iucundus sit nõ gustatus solũ, diceret Cicero, sed odoratus etiã & aspectus, amoris in primis hieroglyphicũ ex eius simulacro excogitatum est.

AMOR.

QVicq; amorũ agmina pingere delectantur, lusitare eos malis, & inter arbores eiusmodi lasciuire, poma decerpere, abrodere, iactareq́; cõfingũt. Hinc apud Theocritum βουκολιάσταις, βάλλει τοι πολύφαμε τὸ ποίμνιον ἁ γαλάτεια μάλοισι. Et, Malo me Galatea petit, Menalcas ait apud Vergiliũ. Malo Cydippen Acontius venatur. Mala nõ temerè Hippomani Venus elargitur, quç vsqueadeò grata fuerunt Atalantæ, vt zonam abstulerint diu ligatã: de quo Theocriti carmen non indiligenter animaduertendum:

C μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι διονύσοιο φυλάσσοισα.

Mala sinu condens Bacchi de tempore sumpta. quod interpretes exponunt amabilia, amorem quippe faciẽtia. Mala enim illa Philetas ait de coronatis Bacchi temporibus decerpta: nõ enim quispiã in amorẽ ferretur, nisi prius lætitiæ titillatione concitaretur: lætitiæ verò datorẽ Bacchũ poëtæ passim celebrãt, vt in Vitis cõmentario latissimè declaratũ. Apud Lucianũ dialogo qui Toxaris inscribitᷣ, legas, καὶ στεφάνους ἡμιμαράνθους, καὶ μῆλά τινα ἀποδεδηγμένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, & ambesa quædã mala, morsúue tacta, in amoris indiciũ à Charíclea matrona nobili Diniæ cuidã dono missitata. Et missũ sponsi furtiuo munere malũ memorat Catullus, quod aduentu matris excussum è castæ virginis gremio prosilierit. Iã & apud Onirocritas mala venerearũ illecebrarũ plurimũ indicia sunt, præcipuè verò ijs, quorũ cogitationes ad amicas suas tendunt. Et mala demũ, presertim dulcia, Veneri esse dedicata autumãt. Philo insuper in hanc sententiã primã illam malũ, cuius fructib. nostri generis autorib. interdictũ fuerat, ex mystico sensu ab ijs quç posuimus nõ admodũ alieno deducit, quç Theologi tã Greci q̃ Latini multis & magnis voluminib. tractauêre; nobis id afferre nũc

satis fuerit, parentes illos nostros Dei Opt. Max. manibus informatos, vitã primò beatissimam egisse, calamitatum & ærumnarũ omnium expertem, terra sua sponte omnia ferente. Cæterũ lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdictum, nõ abstinuissent, amœnissimo incolatu pulsos solum flebiliter vertisse: atq; hinc constare, mali eius gustũ omnium ferè malorũ causam mortalibus extitisse. Quæ quoniam ex veterum sententijs in Serpente nostro fuse lateq́; disputata sunt, minimè mihi videntur hîc ad repetendum necessaria. D

AMORIS PROGRESSVS.

EA verò de causa malus potius quàm arbor alia est amori dedicata, q̃ eius facies omnem rerum amatoriarum progressum ostendere videatur: earum enim arborum trunci coërciti primùm recti surgunt: à medio verò, vbi dilatari cœperint, in spatia diffunduntur: cuiusmodi etiam in amatore ratio est, qui munus suũ semper ab ingenuo pudore quodã cohibitus auspicatur, inde vbi paululum processerit frontẽ perfricat, ac verecundię compedibus expeditus, quaquà voluerit liberè peruagatur. Fructus præterea fert aureos & rubicũdos, palloris eadem & erubescentiæ, vt ita dicam, signa. Nam apud Horatium tinctus viola pallor amantiũ: & apud Catullum quidam inaurata est pallidior statua. Poma verò ita magis rubescũt, vti magis exposita Soli ab eo continguntur: perinde ac amator eo magis erubescit, quo nequitia palàm magis proferẽ, aut in aperto deprehenditur. Sub ipsa malo Amores ludo editi confinguntur, sub qua illi cursitantes, varijs mollium herbarũ inuolucris impediuntur: quiq; ita sunt implicati vt sese nequeant exoluere, labore conatuq; quodammodo delassati, somno se dedunt, cuiusmodi lasciuia gressus amatorios occupat, & in ergastula cohibet: mox luxu inhæsitantes soporat, profundissimoq; opprimit veterno. Auro insignes eorum pharetræ, aurea quæ inde promuntur tela, auro Danaë capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætiq; ac alacres obuolitant magno numero circum vnamquanq; malum. Amicula eorum varijs texta coloribus, multipliciq; arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine florũ inuoluta: quorũ vis magna circumquaq; toto eo agro pullulat, neq; tamen illi capita coronant, vtpote quibus comæ illæ flauescentes, nitidæ, crispulæ, satis afferant ornamenti. Alarum pinnulas habent cæruleas & puniceas, nonnulli etiam aureas Psittacorum, pauonumq; instar, quibus quodam veluti concentu, sonoroq; strepitu aëra diuerberant. Sed quid ego de calathiscis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarũ Sardonicarum, quanta Smaragdorũ, quanta margaritarũ vis debacchatur? Vulcanũ id opus effinxisse putes. Iucundũ verò visu est, vt sponte sua, ac suapte vi, ad quantumuis alta, summotaq; mala prouolant, vt nulla is scalarum necessitas sit ad scandendum. Sed ne interim alios saltitantes, alios cursitantes, alios quiescentes memorem, vel qualem in abrodẽdis malis lætitiam prę se ferunt, illud spectatu præcipuè dignũ, quod ex his quatuor omniũ speciosissimi certamen ineunt, quorũ duo malis inuicem se petunt, alij duo sese confodiunt telis, alternis sese ictibus lacessentes, neq; dum mutuis vulneribus cõfodiuntur, vulnera depellere, prohibere, vel declinare quicquam curãt, verũ vltrò alter alteri pectus obiectat, ipsisq; vulneribus exponit, eo quidem consilio, vt in medio omnes pectore insideant sagittæ. E F

AMOR MVTVVS.

EX ijs autem certatorũ paribus duos illos qui malo lusitant, voti compotes esse dicas. Nam qui iaculatur, exosculatum prius malum emittit, quod alter

sublatis

A sublatis supinisq; manibus excipit: neq; vlla cõtatio futura videtur, quin idem comprehenso malo sit oscula relibaturus, atque ita in socium pari certamine remissurus.

AMOR PERDITVS.

EX illo verò sagittariorum pari vnus alteri vincula iniicit penè moribundo, insultatq; ferocius, vt captiuum faciat. Ille contrà nihil molitur, nihil reluctatur, sed tanquam perdita re, manus vinculis obiectat: proinde qui lusitant, amorem auspicari: qui se feriũt sagittis, nullum amori finem appetere videntur.

INIQVVS AMOR.

SVnt & alij ad quos innumeri spectatores confluunt: hi manus in palæstram conferunt animosiores, ac Athletarum alter, manibus ad alterius humeros appresis, cõplexus hostem quodam veluti suffocandi studio collidit, subditq; crura astu artificioso complicata, vt pede post colluctatoris calcem obfirmato, vnà ipsum protrudat, & in lapsabundum super & ipse corruat: neque tamen B alter animum despondet, at erectus contrà instat & obluctatur, quáq; maximè angitur parte colluctatoris manum soluere conatur, vno digitorum obtorto, quo ita alijs facultatem eripiat firmiter apprehendendi. Qui verò digito obtorto læditur, dolore percitus hostis aurem admordet: quo animaduerso Amores cæteri grauiter indignati in perperàm & insolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atq; mores transgredientem feruntur, malisq; illum certatim impetentes, toto in vnum agmine concitato eum in fugam auertunt, totisq; hortis eijciunt eliminantq;. Atq; ita demùm ludi Amorum omnes circa mala versantur.

PVELLARES INEPTIÆ.

ET mala puellarum ludicrum vocat Nicander Alexipharmacis:

Τοῖα/ περ ὥραι Εἰαρινοὶ φαρέεσσιν ἐφίμματα κόραις.

ἐφίμματα τὰ παίγνια, exponit interpres: ludunt enim puellæ, oblectanturq; malis. Multa verò huiusmodi quæ ad insaniam propemodum tendunt, inter ineptientes amatores fieri videmus, vt meritò nõnulli dicant ἀφροδίτην dictam, παρὰ τὸ ἀφραίνειν, id est, à desipiendo, cùm præsertim Euripides dicat, τὰ μωρὰ γὰρ πάντ᾽ ἐστὶ ἀφροδίτης C βροτοῖς, Mortaliũ esse ineptias quæcũq; Veneris causa fierent. Atq; ob hoc ipsum Catullus amicum Flauium veretur, ne quid ineptiarum faciat.

VENVS.

IPsa etiam Venus malo insignis est. Nam apud Sicyonios statua ei erecta erat cum malo in manu vna, cum papauere in altera: ex malo quidem amorem, ex papauere vim prolificam, ac seminij copiam significantes. Nam & lepus illi ob fœcunditatem dedicatus, id quod Amoribus Philostratus, vt eius animalis commentario alibi explicuimus, summa narrationis lasciuia percurrit. Idem autor Venerem in antro statuit molliter in stratis floribus recubantem, iuxta quam fons irriguus vitrea perspicuus claritate prosilit. Ibi amatoriam Veneris suppellectilẽ, pyxidas, pectines, specula, cymbala cum crotalis, omniáq; arma pruriginis, amœnitatumq; & illecebrarum alia atq; alia illectamenta recensere posis, quibus collustrandis oculos quidem delassari sentias, satiari verò nunquam. Quòd verò in antro cubitet Venus, apud Græcos est μυχαία ἡ ἀφροδίτη, Mychea Venus, quòd secessu & abdito loco gaudeat. μυχοὶ γὰρ οἱ ἐνδότατοι καὶ ἀποκρυφοι τόποι, interiores, maximeq; remoti, & occulti obscuriq; loci. Tum ipsius

Deæ munera Latini furta nuncupauêre, quia celari vult sua furta Venus. Quare Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, eam in Idam montem remittit ad Anchisem, vbi quercetum est, in quo scilicet occultari posit, nulloq; rubore in molli cyperi prato lasciuire. D

NEMESIS.

ERat & mali arboris ramus in manu læua Nemeseos, quam Marathoniæ pugnæ monumentum Phidias lapide Pario dicitur excidisse Athenis, corona cuius & ceruis, & paruis quibusdam victorijs insignita; dextera verò phialam tenebat cum Æthiopibus insculptis, propter Oceanum fluuium, quem Æthiopes accolunt. Ea verò de causa mali ramus Nemesi gestandus dedicatur, quòd Veneris habitu Nemesis Dea sit primùm solita figurari, vt habetur in Sudę collectaneis: nam alterum illud de statua Phidiaca, apud Pausaniam est.

SACRVM HERCVLIS.

NEque tamen ierim inficias, alijs quoq; dijs malum fuisse gratam, vt victimarum loco nonnunquam acciperetur, ac felicissimè litaret. Nam si quando bos, quam Herculi sacerdotes immolare voluerant, aufugisset, malum illi ramis quatuor compositis, quadrupedis illius instar sacrificabant. Huius rei mentio est apud Suidam, neq; non apud Pollucem. Narraturq; re super historia de Bœotorum hostia, quæ fluuio Asopo ita aucto, vt transire non posset, eo loco vnde victima erat adducenda, ne qua sacrificio mora fieret, pueros aiũt malum quatuor stipulis vice pedum sustentasse, duasq; loco cornuum addidisse, atq; ita Herculi obtulisse, cumq; ita litare visi essent, rem in cõsuetudinẽ processisse, atq; μήλιον inde Herculem appellatũ, quasi Pomonũ dicamus. Alij euetum huius pomi pro boue oblati ad Athenienses transferunt: nam Bœoticum sacrum loco arietis fuisse volunt, Apollodoro hæc apud Zenodotũ tradente. E

APOLLO.

QVin & Apollo mali coronã, priusquam laurum seligeret, adamauit, eaq; victores in certaminibus coronari voluit, vt in luculento Archiæ tetrasticho legitur: Τέσσαρες ἀθλοις ἀγῶνες. quod epigramma in omnium iam manibus versatur. Apud Pausaniam legas statuam Apollini μηλιάτῃ erectam, siue à malo quo gauderet, siue ob pastoralem, quam per aliquot annos vitam egit. Nam μῆλα propriè πάντα τὰ τετράποδα. Vnde vniuscuiusq; quadrupedis tergus melote dicitur, vt obiter Pauli locus animaduertatur ex epistola ad Hebræos capite XI, Circumierunt in melotis. Sed & μῆλον πᾶς καρπός, quippe, vt etiam apud nos, vnumquenq; denotat fructum. Ab ea verò æquiuocatione factum vt in Herculis sacro, quo de paulò antè dictũ, æquipollere malus pro boue iudicaretur, cùm & minimè redargui posset, quin & quadrupes, & eodem nomine victima censeretur. Fructiferarum autem arborum plantatio hieroglyphicè in diuinis literis accipitur pro disciplina Doctorũ, vt sentit Hesychius. Hinc Dauid: In lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tanquã lignum quod plantatũ est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Et, Ego plantaui, Apollo rigauit, ait ad Corinthios Paulus. Ad hoc pertinet quod de plantatis arboribus lex iubet primo, secundo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ legũtur, offerri Deo: quinto etiã reliquis vsus permittĩ. Ex quo tẽpora quatuor significantur, à tempore legis vsq; ad Dauidẽ, à Dauide vsq; ad transmigrationẽ Babylonis, à transmigratione vsque ad aduentum Christi, quibus annis fructus inutilis F

tilis omnis fuit, sed spes tantùm promissa bonæ frugis. Christi autem tempus prouentum Deo dicauit, annusque sanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permissusque fructuum vsus, tam Iudæis, quàm gentibus, Apostolis eos liberalissimè effusissimeque distribuentibus. Sed quod ad Pythia spectat, quamuis victores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, vt Lucianus ait, coronis inserebantur. Hinc illud apud Apuleium de Paride: Tunc animo volenti Phrygius iuuenis malũ quod tenebat aureum velut victoriæ calculum puellæ tradit. Sunt qui, vti superius suo loco dictum, Delphicam laurum baccas tantæ magnitudinis habuisse dicant, vt poma dici meruerint. Plinius maximis quidem eam baccis fuisse memorat, sed nihil ad pomũ. Et Archiam in ea sermonis puritate quicquam impropriè posuisse, mihi persuadere nõ possum. Si cui tamen de baccis illis grandioribus cõmentum placet, contrà ego haud sanè multum contenderim: nam & hodie vniuscuiusque arbores fruticisue baccas pomella vocitamus.

TRES HERCVLIS VIRTVTES.

B QVod verò ad Herculem pertinet, initio diximus statuam eius esse in Capitolio egregiè factam ex ære, leonino insignem spolio, & claua, quæque tria læua manu poma contineat: ea significare tris in Heroë virtutes insigniores, quarum vna esset excandescentiæ moderatio, altera auaritiæ temperamentum, tertia generosus voluptatum contemptus. Verùm quòd fabulantur illum, quò mala hæc ab hortis Hesperidum auferret, draconem extinxisse, qui peruigili custodia hortos eos tuebatur, significat illum concupiscentiæ modum imposuisse, vt alibi per draconem voluptuosam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spolium verò leonis dubio procul generosum animi robur, mentisque præstantiam ostendit. Quid verò claua sibi velit, alibi explicuimus, cùm illam & rationem & disciplinam significare cõtenderemus, quoque præstantius hæc in Hercule vigescunt, eo illi ex firmiori validiorique trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribuunt. Firmitatem enim & vires indicari ex quercu superius ostensum. Nodosa verò fingitur claua, propter scrupulos & difficultates, quæ virtutem indagantibus, qua duce veram virtutem agnoscere possimus, sese contrà magno errorum agmine contracto frequenter C obijciunt, ac omnibus occursant locis.

ASTRA SOL'QVE.

QVæ quamuis ita habeant, nõ desunt tamen qui aliter philosophentur, & prout quisque huic vel illi deditus est disciplinæ, fabularũ sensum in eam trahit sententiam, quam professionis studiorúmue suorum conditio suggerit. Nam qui moralem sequuntur philosophiam, ea de malis, quæ superius recitauimus, cõmenti sunt. Qui Astronomia delectantur, per aurea mala, astra significari contendunt, præsertim apud Hesiodum, vbi Hesperides Noctis filiæ cõmemorantur. Herculem verò Solem esse dicunt, quo decedente preciosa illa messis passim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

VERI AMORIS FRVCTVS.

SEd vt ad amorem, vnde digressi sumus, reuertamur, ipsa etiam numismata omnium ætatum testimonio, pomum Veneri dedicatum ostendũt: sed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quem rerum natura amoris vim vniuerso animantium generi elargita est, nempe vt satis ritè seminibus, rerum om-

nium species prorogentur, æternæq; fiant, quatenus rerum opifex hanc mundi molem durare permiserit. Ad hanc igitur fœcũditatem numismata nos inuitant, in quibus ipsa prolis susceptio monumentis celebrata est. Nam in Iuliæ Piæ Aug. numo Dea ipsa cum pomo sese ostentat, cuius inscriptio est, VENVS FELIX. In alio ab vna facie, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG. FIL. Ab altera signum molliter stat læua conto innixum, dextera pomum exporrigens, cum inscriptione, VENVS S. C. Quoniam verò plurimæ sunt huiusmodi species, quotidieq; hominum manibus attrectantur, his modum imponemus.

DE PERSICO.

PERSICA MILITIA.

Llud addam, molles Persarũ reges selectorum suorum mille numero thoraces malis insignire cõsuesse, qua de causa Mellophori appellabantur. Sed quoniam hoc fortè Persicum erat malum, patriæq; nomen secum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, vt de Persico pomo dictionem nostram prosequamur, rei quidem serie id ipsum deposcente. E

ACVTVS.

SVnt qui pomi huius acore considerato, qui gustus appetentiã mirificè, quantumlibet etiam maturi, expergefaciat, acutũ hominem ex Persici vocabulo significari putent, cùm præsertim apud Plautum legerint, Qui Persicus sapis. Cæterùm hoc non à pomo, sed à gente deducitur, quam tali præditam ingenio autores tradũt. Quibus enim purius est cœlum, eo acutiore sunt ingenio: &, vt inquit Cicero, perspicaciores sunt qui ad Orientem, quàm qui ad Septentrionẽ habitant: quod nulla alia de causa prouenit, nisi quòd actus mẽtis ex calore nascitur, & vigorem inde suscipit. Quare multò maiora & veriora contemplamur æstate, quàm hyeme, quoniam brumali tempore ex crassitudine aëris hebetiores sumus, & frigore pigriores: vis enim ipsa mentis ab igni, id est, à cœlo est: tametsi quod verissimum est Iuuenalis ait:

Summos posse viros & magna exempla daturos,
Veruecum in patria, crassoq; sub aëre nasci. F

IN ALIENO COELO MELIOR.

ALij hominem qui domi vel seditiosus, vel tetro aliquo flagitio insignis fuerit, in alieno tamen cœlo, aut patria profecerit, in viamq; redierit, omni animi deposita prauitate, per Persicum ostentãt, propterea quòd aiunt pomum id in Perside, vnde translatum est, veneni vice fungi, eaq; de causa transmissum, vt nobis venenum esset, in Italia tamen mutato solo naturam etiam mutauerit, & salubre repertum sit: quam quidem opinionem admittit Columella, dum scribit:

Pomis quæ barbara Persis
Miserat, vt fama est, patrijs armata venenis,
At nunc expositi paruo discrimine leti,
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.

Hinc pomum eius innocuum ægris expeti, ait Plinius, neque alium eo pomo innocentiorem esse cibum, Dioscorides stomacho Persica tradit accommodata, quæ si matura comedantur, aluum leniant: si acerba, sistant: quorum

A rum alterutro pro tempore & loco opus est. Et nos Romæ aliquando letali correpti morbo, quo stomachus nihil cibi prorsus admittebat, & immissum euomebat euestigiò, post diuturnam inediam non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quàm singulis pomis huiusmodi in singulos dies ex vino acceptis, hac vna opella præter amicorum omnium, atque adeò Medicorum etiam spem, reuiuiscere potius, quàm conualescere visi sumus. Sed enim quod de fructus huius transmigratione à Persis fertur, vel, vt plures tradunt, ab Æthiopibus in Ægyptum malo animo transmissi, naturam soli benignitate commutasse, aliter sentire Callimachus videtur, qui Persicum in Ægypto primùm satam inquit à Perseo, verbis his: καὶ φιτά τε περσῆος ἐπώνυμος, ἧς ὀρόδαμνοις αἰγύπτῳ κατέπηξεν. Nicander verò Mycenis primùm satam contendit his versibus:

Περσεὺς ἥν ποτε ποσσὶ λιπὼν κηφηΐδα γαῖαν
αὐχέν' ἀποτμήξας ἅρπῃ γονόεντα μεδούσης
ῥεῖα μυκηναίοισιν ἐνέξησεν ἀρούρης.

Quam quondam Perseus, postquam Cepheia liquit
B *Littora, præsecta clarus ceruice Medusæ*
Dona Micenææ telluri tradidit.

Et eruditiores negare Plinius inquit, eam ex Perside propter supplicia translatã, sed à Perseo Memphi satam, & ob id Alexandrũ illa coronari victores ibi instituisse, in honorem ataui sui. Fabulantur autem eam semper folia & poma subnascentibus alijs habuisse, cuiusmodi est citriorum natura. Qui verò pomũ hoc venenatum in Persis gigni putauerunt, decepti fortè sunt nominis vicinitate: nam id de Persea diligentiores tradunt, quæ omnino alia est, myxis rubescentibus similis (pruna ea sunt sorbis insita) in Æthiopia letalis, in Ægypto salubris. quamuis Columella poëtica licentia vtranque confundere videatur, quæ tamen ille ex Nicandro mutuatur, apud quem videnda Commentaria, vbi de phalangis agit.

SILENTIVM.

INter picturas omnino multas, quibus Ægyptij silentium significabant, Persi
C cum etiam his admiscuêre, eaque de causa arborem eam Harpocrati dedicarũt: fructum enim habet cordi, folium linguæ simile, quasi sermonem, qui fructus est intelligentiæ, sedem in corde, non in lingua, habere deceat.

COR.

SAnè cor per id pomum ostendi ita vulgo innotuit, vt id repetere superfluũ videatur, cùm nostro præsertim æuo iuuenes puellæque passim Persica telo transfossa missitent, quæ cordis ita exulcerati indicia sint. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirificè conferre, naturamque aiunt ei cordis figuram impressisse, vt cui esset genitum parti, vel ex ipsa specie patefaceret. Ea quoque manifesta sunt quæ Plutarchus libro de Iside & Osiride conscripsit, arborem hanc Isidi fuisse sacram, quòd pomum eius humani cordis figuram, folium verò linguę præ se ferat. Nam cùm Isis παρὰ τὸ εἴδω sit, sapientiam hoc indicat intellectu primũ concipi, sed parum hoc prodesse, nisi etiam in mortalium vsum enuncietur.

VERITAS.

QVòd si pomũ adhærescente folio vno tantùm pinxissent, veritatis id signũ erat, quippe quòd ea species linguam cordi coniunctam ostendit, ac perinde sermo cordis ipsius penetralia adaperiat, non aliud quippe sentiat, aliud pro-

loquatur: cuiusmodi orationem ingenuè & citra fucum loquentis esse debere diximus in Bulla. Quare Gregorius ad Ioannem Episcopum Rauennatem scribens, Christiani uiri officium esse monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat. D

CÆDES MVLTIPLEX.

SVnt qui cædem multiplicem, omni truculentia perpetratam, stragemq́ multa editam occisione, significare si velint, nucē ipsam Persicam carne spoliatā præferant: nempe quòd in ea testa, vel osseo malumus dicere integumento, omnium telorum quæ punctim cæsimq́ feriant, & quibuscunq́ modis lædant, signa vulneraq́ impressa cōspiciuntur, vt in nulla propémodum re magis quàm in eo cortice multipliciter dilaniando natura lasciuire gestiuerit.

CVRÆ VARIÆ.

ALij significatum ad animam transferunt, qui varijs curis solicitudinibusq́ sit vndecunq́ exulceratus, vt nullum sit ærumnarum anxietatumq́ genus, quo se non afflictatum sentiat, vicemq́ suam miserrimè deploret.

BONA CITO LABENTIA. E

FVerunt & qui vel ætatis florem, vel vnumquodq́ bonum quod celerrimè deficere videretur, atqueadeò humanæ ipsius vitæ imbecillitatem per decerptum Persicum & in lance positum, non ineptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullum aliud fugacius, lōgissimaq́ decerpto bidui mora sit, cogatq́ se quamprimùm venundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium scriptores, cùm ad eius precia respiciunt: nullius vnquā maiora, cùm memoria proditum sit tricenis numis singula nonnunquā æstimata. Quare huc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam sensu non temerè aures vellicet, à Philodemo, vel vt alij tradunt, ab Epigrāmatario Platone dictū nobili disticho:

μῆλον ἐγώ, βάλλει μέ φιλῶν σέ τις, ἀλλ' ἐπίνευσον,
Ξανθίππη, κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα.

Quam sententiam nos iure nostro ita reddidimus:

Pomum ego, quiq́ tibi me dat, te deperit, audin'
Flauia, marcescam nempe ego, tuq́ etiam.

F

DE MALO PVNICO.

MAli Punici apud Ægyptios nulla reperi significata: Græcorum nonnulla sunt, sed longè plura quæ in diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERat verò illud præcipuū eius mali symbolum, vt populos gentesq́ varias vno collegio congregatas significaret. Id ea de causa factum, quòd grana illa sua folliculis quibusdam aliquo numero ab alijs segregata, prouinciarum veluti limites quosdam præ se ferre videantur, & singula hominum vel collegia vel nationes potius ab alijs distinguere. Varij enim loculi, cicco quippe suo dirempti, cum granis suis, varias itidem gentes, suis quasq́ finibus terminatas indicant.

IVNO.

CVm verò Iuno regnorum præses haberetur, malum illi Punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis spectabatur, cùm sceptrū altera teneret, eo opere quod Polycleti fuisse ferebatur, de quo apud Pausaniam. In Iunonis itaque

A quę gratiam reginæ cùm sacrificabant, incuruatam ex malo Punico virgulam in capite gestabant, quam à veteribus Inarculum appellari reperias. Sedenim cùm satis constet Carthaginem Punici regni sedem in Iunonis tutela fuisse, facilè potuit insigne illud ei accommodari, quo res ipsa significaretur.

POENI.

NAm in aliis quoque veterũ monumentis animaduerti fercula Punicis malis ornata præferri, in eorum celebritatem, qui de Pœnis victoriam consecuti essent. Et Africam ipsam muliebri specie apud Pactios Florentiæ vidi; in cuius manu altera, leua quippe, quę decumbentis molliter capiti sustinendo subiecta est, malum Punicum habetur. In altera flabellum, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo vndæ duæ, vtrunque mare significant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa se ambitum vt ostenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

MVLTARVM GENTIVM SOCIETAS.

B PVnicum malum tintinnabulo adiectũ, cuius species apud Hebræos potissimùm reperias, vt olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, vnitatem Ecclesiæ ex multis gentibus in eundem sonum, hoc est, in eadem præcepta conuenientiũ indicat. Sicut enim, vt ille inquit, in malo Punico vno exterius cortice multa interius grana vniuntur, sic innumeros sanctæ Ecclesiæ populos vnitas fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Quod verò piorum conuentus canit, Et cortex mali Punici genæ tuæ, & floruit vitis, floruerunt mala granata: Ecclesia, vt Ambrosius ait, bonum fidei fulgorem, confessionisque prætendit, tot martyrum sanguine preciosa, & quod est amplius, Christi crurore dotata, simul plurimos intra se fructus vsu istius pomi sub vna munitione seruat, & virtutum negocia multa complectitur. Sentit idem Hieronymus, vbi sextodecima Hebræorum castra Remon Phares dicta tradit, quod ῥοιᾶς διακοπὴν Greci reddidêre: Latini, mali Punici dissepimenta. Arboris enim huius fructum, granorum numerositate refertum, indicare aiunt pii omnem turbam credentium, in Ecclesiæ gremio vno quasi cortice contentam. Addemus id, eo magis vnitatem hanc in Christianis malo granato cõuenire, quòd pomum id hoc habet præcipuum, vt quot in vno grana sunt, tot in reliquis reperiantur. Nam C vt Africanus ait, parua & magna granata non eò inter se dissidẽt, quòd hæc plures, illa pauciores habeant acinos, sed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Christianæ pietatis opera non quàm multiplicia sint considerantur, sed quatenus vno eodemque numero, cum fide, spe & charitate in vnoquoque deprehendantur, & sine terminóue vno conclusa, vno quippe cortice diuinæ gratiæ comprehensa, pro vniuscuiusque virtutis magnitudine vel exiguitate præmia consequantur.

NÆVVS.

QVoniam verò nullum malum Punicum inuenitur in quo non sit aliquod granum subputre, indicium est nullum humanum corpus esse absque næuo aliquo vel cicatrice: nullũ quippe hominẽ reperiri, qui vitio sine nascatur, cùm vel iustus homo septies in die prolabatur. Ita neque collegium vllum est in quo non aliquis sit præuaricator. Vsurpabat similitudinem hanc Thebanus Crates secta Cynicus.

SIMVLATOR.

SEdenim quia plurimùm ita homines sunt, vt apparere potius quàm esse studeant, malumq; Punicum emptorem egregiè ante omnia poma ludificetur, & se probantibus imponat, purpureo scilicet, rubicũdo lepidoq; cortice spectãtibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerunq; situm, putorem marcoremq; patefaciendo, hinc factum est, vt pleriq; veterum simulationẽ probitatis per id genus pomum significari dixerint. Vnde Scholasticus ille seuerioris doctrinæ magister: Superbus, inquit, malum Punicum est, quod interius putridum sit, exterius verò mirabilem pre se decorem ferat. Hoc hominum genus ita notat Horatius: *Vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges, iuraq; seruat,
Quo multæ magnæq; secantur iudice lites:
Quo responsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Lucianus hos tragœdiarum codicibus auro purpuraq; vestitis æquiparat, qui miram ipso compaginationis ornatu pulchritudinem ostentent, adaperti verò nõ nisi parricidia, incestus, stupra, furores, ærumnas, luctus, familiarũ vrbiumq; excidia, & atrocissima profligatissimaq; scelera quæq; contineant.

VITIVM EMENDATVM.

EVm deniq; hominem qui vel morum asperitatẽ, vel vitium aliquod in melius verterit, ac virtute cõmutarit, significare qui volunt, cuneũ ex pino per mediam arborem Punici mali adactum pingunt. Siquidem euenire ait Basilius, vt si cuneus eiusmodi in acidas Punicas impingatur, ita vt per mediam medullam adigatur, mala saporẽ ex acido & austero in dulcem atq; suauem cõmutent. Id autem fieri solet ima in parte radici propinqua stipite perforato. Ac perinde magnus ille vir docet, posse vnumquenq; sibi vitij medelam enancisci, quando agricultura stirpium qualitates commutare potest: curam autem & studium in animi virtutibus consequendis morbos omnes euincere. Nam si modò quis, vt inquit Horatius, culturæ patientem accommodet aurem,

Nemo adeò ferus est vt non mitescere possit.

AMICITIA.

AMicitiam modis plurimis hieroglyphicè pingi sculpiúe posse, toto opere diximus: vt in Palma mari & fœmina, quæ quamuis mira sit, in suo tamen genere est. maius nescio quid in hedra cum vite, maximum in Punica cum myrto: amant enim se inuicẽ & myrtus & Punica, ideoq;, vt obseruauit Florentinus, & asserit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxtà serenda est. Quin, vt ait Democritus, ita se amant, vt etiam aliquanto procul positæ radices mutuò complicent: ideoq; mutua earum insitio mirificè fœtificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Ægyptiorum in morem scribere voluerit, aptè coronam myrteam malis Punicis ornatam faciet. Coronæ enim ipsius forma, amicitiam qua quis mutuò deuinctus est, poma illa fructum & vtilitatem inde susceptam indicabunt.

REVE-

A REVERENDISSIMO ILLVSTRISSIMOQVE CARDINALI, DOMINO MEO, IVLIO MEDICI, FLORENTINÆ REIPVB. PRÆSIDIO SINGVLARI, DE IIS QVÆ per Rosam & flores aliquot senticetaq; significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Nterrogasti me superioribus diebus, Reuerendiss, & Illustriss. Domine, quo exprimi possit hieroglyphico sententia illa, quā toto vitæ tuæ cursu vnicè adamasti, qua nulla moribus integritatiq; proprior conuenientiorq; excogitari possit, ALIORVM *quippe* PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. *Cuius quidem argumenti apud Aegyptios figuræ, apud Græcos symbola, apud nostros documenta innumera comperiuntur, quæ nunc ineptæ admodum esset morositatis enumerare, cùm tu breue quid, Laconicum scilicet dictum aliquod, si fieri posit, monosyllabum, figuræ vnius compendio elaboratum deposcere visus fueris. Ego verò, si in huiusmodi breuitatis angustias includor, à vobis potius, hoc est, à clarissimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu est, mutuabor.* B *Animaduerti siquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentiæ magno in honore habetis, Rosam candore niueo insignē adpictam, quam pollice folijs superimposito continere videatur. Hoc est mihi breue & expeditū illud hieroglyphicum, quod quæris,* MALA BONITATIS OPE SVPERARE. *Nam Rosa quid aliud præ se ferat, dum pulcherrimam floris speciem ex calycibus explicat, depulsa spinarum asperitate, quæ floris tam elegantis amœnitatem opprimebant, eamq; quodammodo strangulare videbantur, nisi illa virtute, conatuq; suo semetipsam expediuisset, commodissimeq; patefecisset, indicareq; ita voluerit, nullum esse tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas non posit euincere, dissipare, & imperio suo subijcere. Quoniam verò, præstantissime Domine, in theatrum me iam induxisti, vbi Rosam agerem, quæ flores etiam secum aliquot alios trahit, reliquos eorum actus prosequar, ita tamen digestos, vt vbicunq; volueris fabula desinat. Nam verè esset in publica peccare commoda, eum principem nugis longioribus implicare, qui tot tantaq; magnarum rerum negocia sustineat. Sed enim qua mo-* C *destia, quoq; temperamento tua & publica omnia moderaris, parua etiam hæc & exilia quæ nos præstare possumus, per ocium inuisere non aspernaberis.*

IMBECILLITAS HVMANA.

C de bono quidem quod suapte vi prauitatē euincat, satis superq; suffecerit Patris tui gestamē pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subsequitur alterū non minoris efficaciæ, quòd flos is tam venustus, tam suaueolens, tam pulcher visu, tam suaui odore delectabilis, humanæ sit imbecillitatis hieroglyphicum, ac boni momentanei signum, tam breuis illi vita, tam caducus decor, vt quo die florens vigensq; enituerit, eodem ipso defloreat & elanguescat. Hinc elegantissimus poeta, quicunq; ille fuit, qui Rosam, quæ Maroni adscribitur, celebrauit, vel deplorauit potius, repentinam hanc iucunditatis rapinam ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse rosas.

Quantum verò illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimoniæ? D

Quàm longa vna dies, ætas tam longa Rosarum,
Quas pubescentes iuncta senecta premit.

In vniuersum autem flores penè omnes decerpti, sine folijs cõspecti, fragilitatis humanæ, aut fugientis boni indicia sunt. Vnde apud infelicem amatorẽ Theocritus rosam euestigiò tabescere, violam citò senescere, lilium paruo pòst tempore marcescere, & veluti albam niuẽ illicò liquescentẽ effluere lamentatur. Quòd verò in antiquorũ memorijs aliquot obserues lilia & rosas & flores alios adhiberi in sepulchrorum ornatum, vetustum esse morem multa huius generis dona Manibus mitti solita indicãt. Imò quosdam Testamento etiam cauisse legas, vt ijs vel illis floribus quotannis sibi parentaretur, cuiusmodi memoria Rauennæ lapis ita inscriptus:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII.
COLLEGII FABR. M. R. HS. ꝏ. N. LI-
BERALITATE DONAVIT SVB HAC CON- E
DITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD
MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET
IBI EPVLENTVR DVMTAXIT IN V.
ID. IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT,
TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGII
PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE
SVPRA DICTA.

Et Comi in æde D. Benedicti lapis est stratus memorijs cuiusdam Valerianę, & Appi Valeriani filij eius, in quo mandatum est vt PER OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS (ita enim per D scriptum) LECTISTERNIVM PONATVR ET PARENTETVR. ITEM CORONAE MYRT. TERNAE, ET TEMPORE ROSAE IVLIO TERNAE EIS PONANTVR. Item Appius Eutychianus maritus eiusdem Valerianę, scholæ vexillariorum largitus est magnam pecuniæ vim, vt quę ibi notata sunt, fiant: demum OLEVM ET PROPITIATIONEM PER ROSAM PRÆBEANT.

Como Mediolanum proficisci, inuitat breuitas itineris, rosas huiusmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambrosij porta Vercellensi legas, F

PETRONIO IVCVN. VI. VIR.
SENI
PETRONIA MIRA L. F.
PATRONO QVÆ HS
CCCC. LEG. POSSESSORIB.
VICI BERDOMAG. IN HERM.
TVEND. ET ROSA QVOTANNIS
ORNANDVM.

Vbi Adria Tuscorum, pars inscriptionis cuiusdam est, in qua sestertia numero quadringenta data ad rosas & escas ducendas cuidam Ottitio Scroniano omnibus annis. Est etiam monumentum, de quo alibi, P. Corneliæ Anniæ, quę ne in desolata orbitate superuiueret, viuã se vltrò in arcã cum viro defuncto damnauit, vbi scriptum est mandasse illam, sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto rosis eam exornari. Hinc mendum corrigere possumus in appendicibus

A cibus Virgilio adſcriptis, vbi eleganti admodum in Coppā elegia, poſtquā ſuaſum eſt aureo redimiculo caput nectere, & indulgere genio, quippe vbi omnia comparata eſſent ad voluptatem, tum croceo violæ de flore corollæ, ſertaq́; purpurea lutea mixta roſa, ſubiungitur demùm:

Quid cineri ingrato ſeruas beneuolentia ſerta?
An'ne coronato vis lapide iſta tegi?

Hîc tegi mendoſe legit̃, quia legẽdum, Coronato vis lapide iſta legi. Interrogat enim Poëta, an ſeuerus is, & priſcorum in morem ſuperciliosus, velit ideo roſas ſpargere, vt in eius defuncti memorijs legatur teſtamento cautū, vt quotannis roſæ ad monumentum ei deferantur? Hæc fateor ἐν παρέργοις, non tamen bonis ingenijs inutilia. Nunc ad Hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE. vel,
BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

ILlud etiam memoratu dignū, quòd roſæ ſimulacrū, bonum ſignificat, quod B vndiq; circumſeptum ſit malis, ac perinde voluptates noſtras amaritudinis & aſperitatis plenas. Nam, vt Ambroſius Hexamero philoſophatur, roſam ſpina ſepſit, tanquam humanæ vitæ ſpeculum oſtentaret, quæ quod eſſe potuit ſuauitatis, finitimis curarum ſtimulis ſæpe compunctū, amareſcere videatur: vallata enim eſt elegantia vitæ noſtræ, & quibuſdam ſolicitudinibus obſepta, vt triſtitia ſemper adiuncta ſit hilaritati. quare non illepidè Catullus Venerem, quæ iucūditatis hilaritatiſq; autor precipuus habetur, ſpinoſas ait in pectore curas ſerere. Quòd autem roſa & rubet & pungit, affectus amatorij ſignū eſſe Placiades affirmat, vtpote qui ſine verecundiæ rubore, & facinoroſi criminis exulceratione eſſe nō poſsit. Roſam primitùs ſpinis caruiſſe Baſilius tradit, poſtea verò pulchritudini floris additos eſſe aculeos, vt quod ex voluptate oblectamentū perceperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, ſtatim amittamus. Cuius rei monumentum ſpinas tribuloſq; tellus ipſa nobis paſsim oſtentat.

DE VEPRIBVS.

SCELERA.

C ATque adeò vepres omne genus hieroglyphicè ad delicta noſtra referuntur, eaq; de cauſa CHRISTI caput ſpinis coronatum, vt indiciū hoc eſſet noſtrorum ſcelerum, quæ ſupra caput ſuum expianda ſuſcepit. Spinas terra germinat Adamo, quia propter eius prçuaricationẽ peccata pullularunt. Apud Solomonem ſpinæ naſcuntur in manu temulenti, actiones eius ſceleribus, & perperàm quibuſq; factis plenas eſſe cōmonſtrantem. Eſaiæ cantico legitur, expectatum vti vinea vuas daret, eamq; ſpinas protuliſſe: ſpinæ, ait Eucherius loco hoc, hieroglyphicū ſunt iniquitatis, vt vua iuſtitiæ. Sanè ager, vt Heſychius, in diuinis literis pro diuina accipit̃ inſtitutione, quā Prophetæ, Ieſus, & Apoſtoli tradidêre, cuius vitis Chriſtus, agricola Pater, in quo abſconditur theſaurus, id eſt, ſalutaris prędicatio. Semẽ, verba doctrinę. Pomę, bonorū operū prouentus. Spinę, ſcelera, prauęq; cōſuetudines, atq; peſtilentes.

ODIVM.

NAm & SIN apud Hebręos, apud nos rubus eſt, cuius id eſt hieroglyphicum, vt odium ſignificet, vt octauis apud Hieronymum Hebræorum caſtris habetur.

ASPERITAS. D

VSqueadeò verò rubus in asperitatis significationem abijt, vt homines ingenio moroso & difficillimo præditos, qui præ suo viuendi instituto omnes aliorum mores impendiò fastidirent, per rubum siccam indicarēt: eam enim ita affectam frangas potius, quàm minimum flectas. Deniq; rhamnus, vrtica, carduus, sentes, paliurus, & herbæ reliquæ aculeis armatæ, in sacris literis significāt homines immites, dolosos, insolentes, & omnino improbos, quos nemo ex probis & mansuetis attrectare potest, contingere vel castigare, sine doloris compūctione, diceret Eucherius.

PERTVRBATIONES ANXIETATES'QVE.

SVnt præterea omnia hæc perturbationum, quæ menti nostræ accidunt, hieroglyphica. Rubus, vt sentit Hesychius Hierosolymitanus presbyter, afflictatio ea est, quā nostri tentationem vocant, asperum quippe virgultū, & quod difficulter manibus attrectare possis. Hinc verò curæ, oppressiones, aduersi casus omnes intelliguntur, quibus corda nostra vellicantur, lacerantur, & ærumnosa fiunt, de quibus Paulus ad Timoth. Omnes qui volunt piè viuere Christo Iesu dediti, persecutionem patiuntur. Ita apud Græcos dicterium, βίος ἀκανθώδης, E pro incommoda atq; perdifficili.

DIVITIARVM CVRÆ.

HIeroglyphicè passim loquitur Euangelium: vt ad hanc sententiā semen ait inter spinas concidisse, vnde anxiæ diuitiarum curæ significantur. Sed durum fortasse videatur, diuitias per Spinarū vocabulum intelligi, nisi Dominus noster Iesus Christus, qui eo vsus est hieroglyphico, dictū ipse suum explicuisset. Quis enim mihi crederet, ait summus Pontifex Gregorius, si spinas diuitias interpretari voluissem, maximè cùm illæ pungant, istę delectent, & tamen spinę sunt, quia cogitationū suarum punctione mētes lacerāt: & cùm vsq; ad peccatū pertrahunt, quasi inflicto vulnere cruentant, & quæ plurima in hanc sentētiam disputat. Expectet verò aliquis, vt huc citem locum ex XXXI Psalmo: Conuersus sum in ęrumna mea, dum cōfigitur spina. Sed loco hoc satis fuerit Lectorem admonuisse, in Hebręo codice nullam esse hìc de spina mentionem, sed de aristarum spiculis, quæ per æstatem torrefactæ facilè confringuntur. Hebraicæ prorsus literæ sensus est, vt paulò altius repetam, conuersum esse humorem, quod alij pinguedinem reddidêre, in eam iam ariditatem, quæ spicis accidit eo præsertim tempore quo aristæ triturantur. Nam tritura cum magno plurimùm calore venit, vt Maro diceret. Dicēdum igitur, humor omnis meus ita exaruit vt aristæ (nam hę ab ariditate nomē habent) eo ęstatis tempore quo tritura feruescit. Et hoc sibi vult illud, Dum cōfringitur spica. Nisi fortè spina in linguis aliquot alijs spicæ etiam significatum habet. F

GRATIA.

VT verò diu per senticeta tot peregrinati, postliminiò tandem ad rosam redeamus, ea sine spinis cōsiderata, tum venustatis, tum amoris, in primis autem gratiæ eius signum est, qua quis præditus omniū in se amorem contrahat, omnium sibi animos conciliet. Inde factum est, vt purpureū rosæ colorem Veneris sanguinem esse poëtæ dixerint, qui quidem ex icto eius pede defluxerit, & rosam, quæ prius vbiq; alba erat, aspergine sua continxerit.

Illa quidem studiosa suum defendere Adonin,
Gradiuus stricto quem petit ense ferox,

Affixit

A *Affixit duris vestigia cæca rosetis, Albaq; diuino picta cruore rosa est.*

Et Europa, Theocritus: Dum regiæ puellæ alios aliæ flores legunt, ipsa Regis filia purpuream manu rosam legerat, qualis Venus inter Gratias excellens. Inde Rosas loqui, prouerbium, de re gratissima iucundissimaq;. Et Persianum illud, dum nutricula gratiam omniũ alumnulo comprecatur, Deos votis onerando ait, Quicquid calcauerit hic rosa fiat. Sed quod alij fabulose dicunt, philosophi illi veteres, qui rerum omniũ originem altius perscrutati sunt, odorem coloremq; illum à Veneris ipsius stella proficisci autumant. Hinc Maro Venerem roseo semper ore loqui dicit. Quod deniq; ad afflatum pertinet, nemo luculentius expressit, quàm idem explicuerit: eius enim id de Rosa opusculum, de cuius autore dubitatum diximus, Charisius agnoscit. Ait verò Poëta:

Vidi Pestano gaudere rosaria cultu,
Exoriente nouo rosida Lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma frutetis,
B *Ad primos radios interitura die.*
Ambigeres, raperét ne rosis tunc aura ruborem,
An daret, & flores tingueret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris est domina vna Venus.
Forsan & vnus odor: sed celsior illi per auras
Difflatur, spirat proximus iste magis.
Communis Paphiæ Dea sideris & Dea floris,
Præcipit vnius muricis esse habitum.

Quòd verò Gratiæ significatũ inesse rosis apertius intelligamus, Indorũ etiam monumenta cõquiremus: siquidẽ eorũ Magi rosam tanti fecerũt, vt ad cõciliandos magnorũ principũ animos nõ alia re quapiã libentius q̃ rosis vterentur. Libet verò ex eorũ dictatis vnũ hoc, quod ad argumentum facit, recitare. Aiunt illi, si Princeps quispiam sacer profanúsue sit adeundus, quẽ tibi conciliatũ velis, vt & te amet, & votis tuis faueat, atq; benignè respondeat, obseruandũ esse cœli sitũ, cùm Sol vel in Ariete vel in Leone gradu eo ascendente fertur, quem Luna
C læto feliciq; aliquo aspectu intueat. Hîc tu phialam rosaceo nitidissimo plenã in manũ dexterã sumens, facie aduersus Solem cõuersa, summis pedibus insistens, & phialam prætẽdens, in hæc verba duodeciès repetitione facta, voce clara orationẽ habeas: Saluere te iubeat Deus ô Planeta tuo potens lumine, ac omnigenæ fœlicitatis fœcũdissime, qui tam formosus, támq; omnib. exoptatus, tam beneficus oriris radiorum difflatione micantissimus. Tu sol ille es, qui luce, spiritu & vigore tuo mundum vniuersum regis: tu cœli lampas, tu rerum omnium lumen, tu eorũ quæ vbiq; gignuntur autor: tu per vim quã tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia deuincis: tu quatuor mundi cardines continuo infatigabiliq; cursu peruestigias: tu lumen & pulchritudinem ex ipsa diuinitatis facie mutuaris: tu vitam luminosam, & perpetuę vsum lucis nullo interposito velamento Lunæ liberaliter elargiris: tu reliquos stellarum globos luminis tui lampadibus accendis. Quæ si ita habẽt, exoratũ te velim, vt amicitiã, beneuolentiã, amplexum, & affectum erga me omnium beneuolentię in hoc oleo mihi concedas, ita vt me omnes appetant, & amicitiam meam vltrò concupiscãt, ac perinde maximos minoresq; Pontifices, Reges, principes, reliquosq; potentiores, Senatũ,

populum, infimumq́; gregem mihi amore atq; charitate conciliem. Hîc quo illi appellaretur nomine profitebâtur, rogabantq́; insuper & adiurabant, obsecrationibusq́; adigebant per eius potestatē, vt amicitia hæc & amor & pietas ita in horum cordibus & linguis & operibus insideret, vt magno se affici gaudio experirentur, quotiescunq; hominē eiusmodi intueri atq; alloqui facultas esset. Proinde Sol virtute & potestate sua, vt mores etiam congruerēt, hominisq́; præsentiam illi omnes admirarentur, honorarent, & esse quantumuis precij existimarent, efficeret. Ad hæc quędam geniorum nomina intermiscebant, quorū interuentu eadem fieri supplicabant, pręcipueq́; nomen illud quod amores & amicitias viuificat, & amantū corda in vnum conflat, insolubiliq́; copula coniungit. Ea verò tum quia videbantur absurda, sunt enim, vt Lucianus ait, βαρβαρικά τινα καὶ ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα, tum quia ex Christianę pietatis instituto profana iam habentur, de industria prætermisi. Id ritè cùm exegissent, oleum summa veneratione susceptum obseruabant, quo faciem obungerēt, quotiescunq; principē aliquem adituri essent. Quò minimè ridiculum videatur, Vlyssi in Phœniciā appulso, fracta quippe naui, mari eiecto, & omniū egeno, Deam Pallada oleum attulisse, quo ille perunctus, omni abiecto squallore, quem ex maris salsugine inediaq́; per quatriduū tolerata contraxerat, κάλλεϊ καὶ χάρισι στίλβων, dignior & venerabilior effectus est. Rosaceum verò Homero fuisse cognitum ex eo cōijcimus argumento, quòd ῥοδινῷ ἐλαίῳ Venus Hectoris cadauer obunxerat, quod à canū iniuria, quibus id Achilles obiecerat, inoffensum pręstitit. Tantā inesse Rosę vim, Homerus persuasum habuit. An nos autem oleum aliud à Venere quàm ex rosa sua comparatū existimemus? aut alia quapiam ope vsam eam crediderimus, quàm ea ipsa vi quam rosis ipsamet infudit, cùm in Carthaginis templo

Restitit Aeneas, claraq; in luce refulsit,
Os humerosq; Deo similis? Nanq; ipsa decoram
Cæsariem nato genetrix, lumenq; iuuentæ
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.

Sed quoniam rosa super satis superq́; iam prouecti sumus, prætеribo Ælij Veri Imperatoris lectulum, minutulumq́; reticulum folijs rosæ repletum, quem sibi substerni iubebat, in quo Persicis odoribus perunctus recubare cōsueuerat, maiorem inde sibi gratiam adepturus. Dissimulaboq́; fabulas Apuleianas, in quibus Lucius ipse prius in asinū ex homine cōuersus, rosis toto terrarū orbe perquisitis tam multa pertulit incōmoda, donec demū oblata earū copia, quas decerperet, humanæ formæ restitutus, pristino decori est & venustati redditus. Quod autē pertinet ad odorē, rosa sordidissimum animal scarabeū, cui res plurimùm est cum stercore, vt alibi diximus, odore enecat suo. ῥόδος autē eam idcirco appellatā Plutarchus ait, ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι, quòd ingenti odoris redundantia diffluat. Diuinę literæ, vt Cyprianus ait, gloriosam famā appellare solent odoramēta. vnde Paulus, Christi bonus odor sumus. Et quod vnguentū in Aaronis Pontificis barbā diffluebat, bonæ index est famæ, quā sibi sacerdos quilibet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphicè poni rosas, à rubore sanguinis, ait Eucherius.

DE LILIO.

T verò coronā ipsi nostram elegantius contexamus, purpureis aderūt lilia mista rosis. Sciendum autē in primis, vnumquenq; florē hieroglyphicum esse spei. Nam si spes, vt Speusippus Platonicus finit, est expectatio

A ctatio boni:velut è cõuerſo,metus, animi cõcuſsio in expectatione mali: ſicq; floribus inſpectis, vſum inde fructuũ ſperare ſolemus, nulli dubium erit quin flos ſit futuri boni prænuncius,& frugem paulò pòſt ſuccreſcentẽ polliceatur. Nam & Themiſtius ait,per florẽ,vbi præuius apparuerit,in frugis inde nos ſpem ſurrigi. Sed quamuis ſit hæc florum omnium prærogatiua, vt nos bene ſperare iubeant,vnus tamen præcipuus, quippe lilium vno omnium conſenſu hieroglyphici huius primas obtinet. Hic in antiquorum monumentis cum inſcriptione SPEI, lilij potius figuram, quàm alterius cuiuſquam floris ſpeciem oſtentat. Nam in numo Imp. Alexandri Pij Aug. ab altera facie dea lilium dextera prætendit,cuius inſcriptio eſt, SPES PVBLICA. Eadem inſcriptio cum lilio manu Deæ prætento in Imp. Æmiliani numis habetur. Nuſquam verò frequentius neq; manifeſtius hæc lilij facies pro ſpe ponitur,quàm in Imp. Claudij P.T. Aug.numis,quorum vis magna proximis annis in Bellunenſi agro effoſſa eſt, in quibus Dea ipſa pallam læua ſuſtinet,dextera liliũ prætendit,cum inſcriptione, SPES PVBLICA. Et in Ti. Claudij numis eodem geſtu Dea,palla quip-
B pe ſublata,lilioq; dextera porrecto,cum literis, SPES AVGVSTA. Eodem ſtatu habituq; in Hadriani numo dea lilium prætendit cum inſcriptione, SPES P.R. Ac ne tædio ſit horum multiplicitas & numerus,hieroglyphici huius non ignarus Maro noſter,cùm ſpem de Marcellõ conceptam ſignificare vellet, tacita quadam ad clariſsimũ illum alluſione, eruditius ſanè quàm fronte prima polliceatur,hæc ſcripſit: *Nec puer Iliaca quiſquam de gente Latinos*

In tantum ſpe tollet auos,nec Romula quondam

Vllo ſe tantum tellus iactabit alumno.

Et quæ ſequuntur, vſq; ad verſum illum:

Si quà fata aſpera rumpas Tu Marcellus eris,manibus date lilia plenis.

Lilia poſcit Anchiſes,quibus donis nepotis animam cumulet,vt inde præreptã iri ſpem publicam Populi Romani, prout ex ſuperioribus numis oſtenſum,indicaret. Hinc Flaccus cùm ſpes noſtras ſæpe fallere animaduertiſſet, indoliſq; bona de manibus ſæpe rapi cõſpexiſſet, poſtquã viuax apium dixit,breue mox lilium ſubiecit.

C CHRISTVS. ANGELI.

IN diuinis literis liliũ,præcipuè album,nunc Chriſti, nunc angelorum hieroglyphicũ eſt,à candore quippe iuſtitiæ.ad quod ſpectaſſe volunt Solomonẽ, cùm dixit:Flos campi,& lilium conuallium. Hilarius Mattheo, præcipuũ angelorum hieroglyphicũ ponit lilia,de quibus dictũ Euãgelio, Non laborant, neq; nent,quibus ſcilicet extra humanæ ſcientię eruditionem,ſuiq; operis mercedẽ,à Deo gloriæ cãdor indultus atq; indutus eſt,ne quid ex principio,labore & arte exiſtimarentur habuiſſe. Ea autẽ eſt iſtius germinis natura, vt cœleſtibus angelorum ſubſtantijs aptiſsimè compararetur:hoc enim effloreſcẽs, cùm à ſtirpe detentæ humi radicis auellitur,naturæ ſuæ virtutẽ, licet aruiſſe videatur,occultat, & redeunte tempore rurſum lilij ſui honore veſtitur. Ex ſe igitur refloreſcit,ſibiq; redditur:quòd ſit,quòd vigeat,nec radici nec terrę debet, cũ ille qui ſe ſuggerit ſuccus ex ſe demanet & ſuffundatur,atq; ita annuæ huius viriditatis exemplo,virtutem cœleſtis ſubſtantiæ æmulatur,cùm tamen ex eo tantum quod intra ſe diuinitùs acceptum habet,alatur in florem. Ideo ergo lilia non laborant, neq; nent,quia virtutes angelorum ex ea quã adeptæ ſunt originis ſuæ ſorte, vt

ſint ſemper, accipiunt. Generatim verò florem Eucherius hieroglyphicũ eſſe dicit eorũ operum quæ bene riteq́ fuerint inchoata: & Canticorũ cantico ea de cauſa ſponſum dicere, Fulcite me floribus. D

PVLCHRITVDO.

EST & pulchritudinis ſignum lilium, ſiue formam, ſiue colores eius cõtemplẽre. Suſasq́ mollem delicatamq́ Perſarũ vrbẽ, vbi Regum erant hyberna, ob mitiſsimã cœli plagã, & amœnitates alias, inde cognominatã tradunt, quòd Suſa Perſarũ lingua lilium ſit. Volentes itaq́ loci pulchritudinem ſignare, nomen à lilio fecerunt. quamuis Stephanus à multitudine potius liliorũ, quæ paſsim illic & feraciſsimè proueniunt, cognomentum vrbi inditum ſcripſerit. Vtcunq́ verò, velut à lilijs Suſæ, non immeritò inter Italicas vrbes à flore Florentia nuncupata, vtpote quæ, Domine mi præſtantiſsime, patria hæc tua, quam tam libẽter incolimus, tam forma quàm ſitu, & incomparabili rerum omnium amœnitate, totius ſit Italiæ flos: vt inuidè mihi facere videantur, qui Fluentiam antiquũ vrbis nomen ſibi ſomniant.

PVDICITIA. E

PVdicitiæ virginitatisq́ florem eſſe lilium, Hieronymus aduerſus Iouinianũ interpretatur, dum Canticorũ cantico ſponſa illa cœleſtis fratruelem ſuũ inter lilia paſci canit, hoc eſt, inter cãdidiſsimos virginũ choros. Illa enim tota ſpecioſa, nulla notabatur macula, neq́ etiam ruga, vt Apoſtolus addidit. Et quod à Libano accerſitur, λευκασμὸς, id eſt, candor interpretatᷓ. Sanè Nymphis qui faciebant, etiam Gentium ſacerdotes, lilia pręſertim candida offerre ſoliti erant. Ita apud Propertium Tarpeia:

Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem læderet haſta Taci.

Sciendum tamen in vniuerſum flores λείρια dici ab Apollonio, vt Argonauticῶν primo:

ὥς δ᾽ ὅτε λείρια καλὰ περιβρομέουσι μέλισσαι.
Pulchra fremunt vt apes paſcentes lilia circum.

Quamuis propriè flos eſt qui liriũ appellatur, quẽ Theophraſtus libro de Plantis, narciſſum eſſe dicit, alij autem lilium. Et licet & pulchra & delicata lilia ſint, ea tamẽ inuiſa Veneri ait Nicander Alexipharmacis, quòd olim de candore cũ dea certare voluerint, eamq́ indignatam lilia in aſinini pudendi formam tranſmutaſſe: adeò nihil tam ridiculum, tam ineptũ, quod ſibi Græci nõ permittant. F

IVNO.

VErùm odium hoc in lilium, inde potius proceſsiſſe videri poteſt, quòd flos Iunonius lilium eſſe dicitur, vt ex Deæ lacte progenitũ, cùm ſubiecto clàm Herculi vbera admouiſſet, doloq́ ſtatim cognito ſe retraxiſſet: guttas verò lactis aiunt aliquot in terram decidiſſe, ex quibus mox lilia pullularint. Meritoq́ flos Regius etiam appellatur, non à Iunone regina tantùm denominatione ſumpta, ſed à Regia qua præſtat celſitudine, quòd tanta proceritate ſuper flores alios attollitur, vt ad tria interdum cubita ſurrigatur.

A

DE CARDVI SCOLYMO.

ET quoniā hodierna dictio per flores volutatur, bonaq; eorū pars, boni parū admodum pollicetur, vt conditionem quisq; perpendat suā, de cardui scolymo, deq; Fremio quædam minimè dissimulanda.

IMBECILLITAS HVMANA.

IMbecillitatem humanæ vitæ sacerdotes Ægyptij nullo significantiore ostendebant hieroglyphico, quàm cardui flore figurato, quem Græci Scolymon vocant. Vnicaulis enim carduus simulac scolymon in calycē apparuerit, florem purpureum mittit inter medios aculeos celeriter canescentem, & abeuntem cū aura, perinde ac spes nostræ plurimùm euanescunt, & minima quaq; de causa homines plerunq; exanimantur.

MORBI.

SI verò morbos, quibus plurimùm tentatur affligiturq; humanū genus, significare voluissent, Fremij fecissent flores, vel quia rerū natura flores odoresq; de die in diem gignit, magna hominū admonitione, quæ spectatissimè florent, B e uestigiò marcescere, & vt apud Esaiam est, Omnis caro fœnū, & omnis gloria eius flos agri: siue, vt Cyprianus reddit, omnis eius claritas vt flos fœni: simulac enim fœnū aruit, decidit & flos: id quod fatidicus etiā Rex lamentatur, cùm ossa sicut fremiū aruisse clamat. Vel quia tradunt Magi, colligi anemonas (sic enim Greci vocant) tertianis & quartanis remedio, postea alligari florē pāno roseo, & in vmbra asseruari, ita cùm opus sit adalligari. Florē hęc habet aut phœniceū, aut purpureū, aut lacteū, qui se nunquā aperit, nisi vento spirāte, vnde & nomē accepit, ἀπὸ τοῦ ἀνέμου scilicet. Quamuis non sum nescius, eruditos esse autores, qui hoc nomine flores omnes intelligant in huiusmodi significatum, quòd floribus omnibus contingat spirante vento aperiri. Ad eorū verò quæ pulchra, grata, & amabilia putamus, imbecillitatē indicandam, Catullus affectus aliquot accidere ait, velut prati vltimi flos prætereunte postquā tactus aratro. Quam sententiam dixisse semel non sat habuit, quare alibi eandem repetit:

Vt flos in septis secretus nascitur hortis
Ignotus pecori, nulli contusus aratro,
C *Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber,*
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ.
Idem cùm tenui carptus defloruit vngui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellæ.

Quem Maro imitatus ait:

Purpureus veluti cùm flos succisus aratro
Languescit moriens.

Neq; fortè importunè dixerim, loco hoc herbam in diuinis literis, vt apud Eucherium, hieroglyphicū esse iucunditatis: nonnunquā indicare quædam animę proficientis rudimenta, quæ mox florē, hoc est, spem, inde semen, hoc est, fructū datura sit. Ad superiorem verò sententiam Hilarius, Matthæo, sub hieroglyphico fœni nomine gentes à Deo sæpe nuncupatas ait: Germen, inquit hic, illud est quod virtutis suæ flore dilapso, ad calorem Solis arescit. Igitur requies nulla gentibus: neq; mortis, vt volunt, compendio quies dabitur, sed ipsis corporis etiam æternitas destinabitur, vt ignis æterni in ipsis sit æterna materies, & in vniuersis sempiternis exerceatur vltio sempiterna. Et hoc illud est quod Paulus ait: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.

DE AMARANTHO. D

DE humanæ vitæ imbecillitate, bonisq; caducis & ante diem ereptis, hæc per florum imagines Ægyptij afferre consueuerunt.

INOFFENSA VALETVDO.

COntrà verò si quē inoffensa valetudine vixisse corporis ad extremum vsq; dignitate viribusq; seruatis, hieroglyphicè ostendere voluissent, amaranthi corollam capiti eius imponere mos erat. Est autem amaranthus spica purpurea verius quàm flos aliquis, asseruaturq; decerpta, ac postquam defecère cuncti flores, madefactus aqua reuiuiscit, & hybernas coronas facit: summaq; eius hæc natura nomen inuenit ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, id est, propterea quòd minimè marcescat, Amaranthum sit appellatum. Hinc Thessali ad tumulum Achillis libamina & expiationes quotannis oraculi Dodonæi admonitione ferre iussi, cùm omnia quæ sacrificio ritè operando necessaria essent ex solo patrio asportare consuessent, duos quippe tauros, album vnū, nigrum alterum, vtrunq; verò mansuetum: syluam ex monte Pelio cæsam, ignem ex Thessalia, molamq; & E aquam ex Sperchio haustam. Coronas insuper amaranthinas primi omnium excogitauerunt, easq; ad sacrum eiusmodi ferri sanxerunt, vt si fortè venti nauem repulissent, aut alia quapiam de causa mora iniecta esset, coronæ tamen neque flaccidæ, neq; deformes suspenderentur.

DE FERVLA.

CASTIGATIO INGENVA.

QVam Baccho sacram, & inde ναρθηκοφόρους ministros eius multi tradidère. Sed quòd ea de causa Baccho dedicetur, quia asini ea vescantur auidius, cùm animalibus reliquis, vt tradit Plinius, præsentaneum sit remedium, leue commentum forsan videatur, quamuis nō ignoremus animal id gratissimam fuisse Libero patri victimam. Id verò magis arridet quod à Plutarcho accepimus libro de instituendis mulieribus: hic enim & ferulam & obliuionem Baccho dedicatas ait. Ferulam quidem propterea, quòd virga ea admonitionem significat, qua pueros castigare soliti sunt veteres, vt se F quoq; subduxisse manum ferulæ profitetur Iuuenalis, itaq; innuere voluerint, quæ per ebrietatē admissa sunt, puerili tantùm indigeant castigatione. Obliuionem addidère, puto, per lyncis eiusdem Bacchi simulacrum, quæ, pascendo si casu aliquo auertat oculos, propositi cibi obliuiscatur, vt aiunt, & alium quærat. Aiebant verò eorū recordari non oportere, quæ inter vina dicta factáue essent: notum enim illud est, μισῶ μνήμονα συμπόταν. Quòd si quid est cuius meminisse debeat ebrius, ea dubio procul omnia, vt Pythagoræ sententia est, non tantùm reminisci, sed identidem etiam animo repetere debet, quæ in ebrietate ridicula aut perniciosa dixerit feceritue: id enim vnum esse euitandæ ebrietatis remedium. Nam & Anacharsis ita nos docuit ebrietatem cauere, si quæ ebrij faciant inspexerimus. Quòd verò Plutarchus admonendis mulieribus ferulam adhibet, aurem nobis vellere videtur ne distichi illius immemores simus, quod toto terrarum orbe cantatissimum est:

Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati:
Hæc tria nil rectè faciunt, si verbera cessent. Sed ioco iam satis.

A PIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM ANTONIVM POLLIONEM, GELOVM PRIMATEM, DE IIS QVÆ PER SPICAM, ET CEREALIA QVÆDAM ARMA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

CVi verò libentius Spicas & Cerealia quædã arma donarim, quàm tibi tam præstãti viro, tam frugi, tam probo, tam benigno, tam liberali? qui præsertim spicam habes in gemma domesticæ nobilitatis insigne: addam etiam, qui Siculus es, magnoq; ingenij acumine præditus, verùm quo non nisi modestè vtaris, atq; sapienter. Ero enim ego semper huius rei testis, qui prudentiam moderationemq; tuam tandiu expertus sum, cùm in eodem conuiuebamus contubernio, ad idem munus tecum à Clemēte P. M. delegati, qui Nepotes suos adolescentulos nobis commendarat, quos tanta rerum perturbatione vexatos, infe-
B *licißimo illo tempore huc & illuc peregrè circumduximus, cùm hostica essent omnia, aduersa omnia, omnia suspecta. Tot illæ erant insidiæ, quæ illi etiam ætatulæ parabantur. Nos tamen per tot rerum omnium difficultates euicimus, vt sospites eos Clementi tandem restituto redderemus, atq; ita moribus excultos, quantum in vtroq; nostrûm fuit, vt nihil iam ad nobilißimæ indolis institutionem desiderari posset. Neque verò Legationes tuas illas memorabo, Germanicas, Noricas, Pannonicas, Bohemicas, Gallicas, Britannicas, & alia tibi sæpe munera demandata, quibus gerendis talem te præstitisti, vt ob sapientiam & probitatem omnibus esses admirationi. Quòd si consilijs tuis faciliores accessissent aures, in tot, quæ mox perpeßi sumus, calamitates minimè incidissemus: tot erant ea, quæ desperata ab alijs, tua tu dexteritate restitueras, nisi obstitissent fata, quæ prudentiæ tuæ sese opposuerunt aduersaria, vel, cùm te vera loqui, optima sentire, salutaria consulere homines cognoscerent, quod plerunq; accidere solet, optima videntes, ad deteriora tamen spontè non declinassent. Sed hæc missa faciamus. Id vnum profiteri nunquam desistam, quàm iucundum, quàm suaue mihi tum fuerit totum id vitæ tempus, quod in ea non nostra tantùm, sed Italiæ totius communi calamitate vnà conuiximus: quantumq; me tibi debere intelligam, qui non minorem mei consolandi, cùm desperarem, omnia, rationem habueris,*
C *quàm eorundem, qui nobis commendati erant, principum. Quæ verò vtrique nostrûm res præter omnium acciderint expectationem, quamq; varia fuerit rerum fortuna, longè magis quàm vellemus insident memoriæ, neque quidem si obliuisci velimus, vllo modo possumus. At dices: Quorsum hæc rerum publicarum commemoratio, si de Spica & Cerealibus futurus est sermo? nempe quòd eò me trahit earum rerũ recordatio, quæ toties deambulando, sedendo, obequitãdo, super ijs quæ ad nos & principes nostros attinebant, fuere sæpius à nobis non modò præuisæ, verùm etiam deploratæ. Idcirco nequeo ad Pollionem scribere, neque cum eo loqui, neque quicquam meditari, quod mihi non suggerat eorum sermonum memoriam, qui tam frequentes, tam necessarij quotidie intercidebant. At effluxere omnia hæc: effluxerint. Vt te igitur audiam, nobis quid nunc agendum, posteaquam studium, fides, industria, conatusq; noster omnis ijs nihil profuit, quibus omnia prospera, felicia faustaq; cupiebamus, sed euersa omnia sunt, fatò ne dicam, an eorum culpa, qui recta consulentes aspernabantur? Velimúsne nos aliorum causa in perpetuo esse mœrore, an nostri studij, nostri officij memores ea meditari, quæ aliquam ærumnarum obliuionem afferre poßint? Ego nempe post rem certa iam desperatione conclamatam, ad studia me mea retuli, commentationibusq; illis hieroglyphicis, de quibus sæ-*

pe tecum, nunc totus incubui, quas cùm per sua quæq; segmenta disponerem, visæ mihi sunt pol- liceri, fore vt huius industriæ meæ aliquis fructus ijs, qui politiores has literas affectantur, acqui- ri posit: quare labori nihil quicquam peperci, donec rem omnem digessissem. Ea verò quoniam in partes diuidenda fuit, quæ ad te pertinere arbitratus sum, tibi dedicaui. Utinam eo tu atque alij animo hæc suscipiatis, quo à me studio atq; beneuolentia conscripta sunt. D

DE SPICA.

NYX ille tuus, Antoni Pollio, modiolo, qui spicas duas conti net, insignis, ab cuius vtraq; parte copiæ cornua arte admo- dum eleganti incisa conspiciuntur, vetustatis omnino venerã- dæ monumentũ, signum olim aut Ædilium fuisse, aut eorum qui rei frumentariæ præerant, facilè credere possumus.

CERES.

VIdere enim est Iuliæ Piæ numum, ab cuius altera facie sigillum est, læua cõ- to innixum, dextera spicam gerens, calatho ante pedes proposito, cuius in- scriptio est, quarto casu, CEREREM. E

ANNONA.

EST & T. Cæsaris Vespasiani numus, in quo simulacrum est, quod dextera sigillum exporrigit, in cuius vna manu libella est, in altera cornu copiæ, ap- posita naui, & calatho cum spicis: inscriptio, ANNONA. In eiusdem aliquot a- lijs eadem omnia sunt præter cornu copiæ: eius loco caduceum spectes: nam & is, vt alibi diximus, in felicitatis significatũ accedit, quòd pax ipsa, cuius symbo- lum est caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit.

AFRICA.

SPectare verò est Africę picturam eo libro, quem de Imperio, magistratibus, & militiæ ordinibus Theodosianis temporibus conscriptum vidimus. Ibi enim, vbi de Proconsule Africæ legitur, vrbesq; & officia & magistratus tota ea prouincia distributa continentur, mulier quædam inspicitur, pileo in primis cooperta caput, cærulea palla hinc inde ab vtroq; humero reiecta, eaq; ad humũ vsq; fusa, interiore verò tunica rubra, imo limbo ad pedis vnius altitudinem al- bo, cuius superiorem inferioremq; marginem aureæ fibræ duę circumeunt. Bra- chia nuda vtrinq; exporriguntur, binas vtraq; manu spicas ostentantia. Sub pedibus naues duæ frumento onustę, adpictæ sunt. Literæ supernè sunt, PRO- COS. AFRICÆ. Apud Horatium sanè de terræ huius feracitate frumen- taria legas: F

Quicquid de Libycis verritur areis.

Desumptum quidem ex Pindaro, qui πυροφόρου Λιβύαν Isthmijs dixit.

BRACCATI MILITES.

IN ijsdem monumentis obseruaui gestamen cæruleo colore subobscuro pi- ctum, circulo nigro iuxta marginem circumducto, à summa cuius parte stel- la adpicta est radijs octo prædita: in medio orbiculus est cum vmbilico, vtro- que coloris aurei: ab eo orbiculo vsq; ad circulum qui iuxta marginem est, co- lumella summissa coloris rubri: à lateribus columellæ spicæ duæ vtrinque surgunt singulæ, quas auiculæ totidem volatu suspensæ impetunt. Insigne hoc

erat

A erat eorum militum, qui BRACCATI IVNIORES appellantur, militabantq; sub militum Præsentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notæ qui viri illustres vocabantur. Sed vt ad annonam reuertamur, in Hadriani quoq; numis corbes est cum spicis: & in Antonini, spicæ & Cornu copiæ cum eadem ANNONÆ inscriptione.

PROVENTVS.

QVæ verò spicæ duæ, dolio vuis pleno in earum medio constituto, spectantur in numo L. Liuinei Reguli, prouentum bonorum, fructuumq; copiam, & feracitatem eius viri magistratu vberem ostendit: nam vbi consultum est ijs quæ cibo potuq; inseruiunt, annona omnis largè populo videtur erogata. Vsqueadeò verò spicæ prouentus indicia sunt, vt & apud Coniectores reperias eum, qui natas in aure spicas per nocturnam imaginem videre visus fuerat, & delapsa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hæreditate locupletatum: spicis quippe prouentum, aurem verò fraternitatem ostendentibus:
B germanas enim inuicem esse aures manifestum. In diuinis quoq; literis spicæ, hoc est, messis eodem modo prouentum hieroglyphicè significãt, dicente Domino, Messis quidem plurima, operarij autem pauci admodum. Humanam enim messem vredini procellisq; obiectam, cupiebat ille in horrea æternitatis suę trãsferre. Hesychius Hierosolymitanus pro messe accipit virtutes, quæ ex diuini verbi semine oriuntur. At stipula pro nullius boni operis fructu ponitur. vnde Propheta lamentatur: Hei mihi, vt factus sum sicut qui colligit stipulam in messe. Idem paleæ, vt illud: Paleas autem vret igni.

AESTAS, ET FRVGVM inuentor.

SAnè plerunque inuenias æstatem ipsam per spicarum fasciculum significari. Vnde apud Maronem:

Stabat nuda æstas. & spicea serta ferebat.

Nonnunquam verò messem ipsam, aliàs & frugum inuentorem.

MESSIS.

SEd enim Hesiodus Theogonia, falcem pro
C messe posuit, vbi dicit, τεῦξαι μέγα δρέπανον. subijciunt interpretes, Drepanon messis tempus. Hinc iuniores spicas duas, manipulos spicarum interdum duos in transuersum adclinatos, pro mense Iulio ponere excogitarunt, quòd nimirum eo mense messis omnis triticea demetatur.

TEMPVS.

ET quod pertinet ad falcem, quoniã tempus omnia metit execatq; & aufert, ideo falcem Saturno attributam nonnulli volunt: κρόνος enim Saturnus, cui tempora subijciuntur, quæ voce eadem Græci sola adiecta aspiratione pronunciant, quippe κ in χ versa. In hanc sententiam Maro: Omnia fert ætas.

AGRICVLTVRA.

ALij falcem agricolationis totius signum arbitrantur, quod insigne Ianus Saturno dederit à messe & fertilitate, cui posteritas rationem etiam inserendi, & artem faciendi surculos fert acceptas: vnde Saturnum à satu Latini vocitarint.

FRATRES ARVALES. D

ALioqui ſpicea corona fratres aruales indicabat, quamprimùm Acca Larentia Romulo ſacrificanti dedit.

SACERDOTES ARVORVM.

SI verò ſpicea corona vitta alba illigata eſſet, ſacerdotes aruorũ ſignificabat, quorum illud erat inſigne. At Cereris caput ſpicis redimitũ ſpectauimus in numis quibuſdam, ab altera quorum parte ſpica magna eſt nonnunquam ſola, nonnunquam cum caduceo & lituo, eo quod retulimus ſignificato.

PAX.

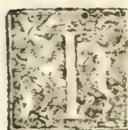
QVin & pacis ſimulacrum cum ſpicis figuratur: vnde Tibullus,

At nobis pax alma veni, ſpicamq́ teneto,
Profluat & pomis candidus ante ſinus. *Pax enim candida primùm*
Duxit araturos ſub iuga panda boues.
Pax aluit vites, & ſuccos condidit vuæ,
Funderet vt nato teſta paterna merum. E
Pace bidens vomerq́ vigent, ac triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.

DIANÆ TRICLARIÆ SACRVM.

ERat & ſpicea corona inſigne atq; geſtamen eorum adoleſcẽtum qui Dianæ Triclariæ ſunt immolari ſoliti apud Patrenſes, mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atq; Comætho templo deæ turpiter violato in ciues contraxêre.

DE LOLIO.

TRiticeæ coronę geſtaminiue cõtrarium eſt lolium, quòd quantũ ſeges illa felicitatis affert, tantum hoc infelicitatis, & incõmodi: ſecum enim inuidiam, & quandam animi prauitatem trahit.

PRAVI MORES.

MOrum enim corruptorum id omnino indiciũ eſt: quare Antiſthenes non temerè dicere ſolebat, abſurdum eſſe triticum à lolio nõ repurgare, qui ſentiret ex hoc inuidos à republica ſummouẽdos, vt Plutarchus interpretatur: tam enim inutiles inuidi ſunt ciuitati, quàm lolium eſt tritico. qui verò inuidus eſt, F ſuam ipſe ſibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis ſententia dicto ſumpto,

Inuidia Siculi non inuenere tyranni *Maius tormentum,* ait.

Et quod ad corruptos degeneresq; mores facit, ita Virgilianus paſtor lamẽtãr:

Grandia ſæpe quibus mandauimus hordea ſulcis,
Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ.

DE MILIO.

VIrtus ideo humano generi vtilis atq; cõmoda, qua miliũ egregiè pollet, efficit ne ab hieroglyphicis expelli debeat. Nam ſi quis hominem qui declinare ſciat infortunia, hoc ſcripturæ genere oſtentare voluerit, aptè ſerpentẽ pinxerit milij ſurculo circumuolutũ, anguis ipſius capite deorſum deiecto, cauda ſupernè ſita: quandoquidem ex milio panis præſumptus, incolumẽ ſoſpitemq; præſtat à veneno, naturæ beneficentia, quę mortale genus remedio tam parabili, atq; omnibus obuio, præmunire voluerit contra

A tra peſtē adeò pernicioſam. Idq; tradit Didymus in ijs, quę de re ruſtica ſcripſit.

INNVMERA.

SVnt etiam qui ſpicā milij hieroglyphicè pro millenario numero ponant, ac perinde pro innumeris, quia tale etiam eſt millenarijs ſignificatum. Neq; deſunt qui numerum ipſum mille à milio dictum velint.

DE MODIO.

SEd vt ad onycem reuertamur, modius in ea inciſus eſt: is quid ſibi velit explicemus. Sed quoniam in numis, in picturis, in ſculpturis, atq; alijs antiquorum monumentis ſpectare eſt alibi modium, alibi latè patentem vrnulam, nonnunquā & cyathum, ſæpius verò calathum, & quicquid vel humoris, vel ſolidorū eſt corporum capax, in Serapidis capite ſuperpoſitū (illi enim plurimùm vaſa hæc dedicabantur, quòd diuitiarū, & omnium prouentuum numen haberetur) neceſſe erit hęc omnia colligere, ac veluti vetuſtas fecit, in vnum cōmiſcere.

B FRVGVM OPVLENTIA.

SIue igitur modius, ſiue calathus, ſiue quid huiuſmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipſe ſiue Serapis, ſiue Oſiris, ſiue quocunq; nomine δοτὴρ ἑάων nuncupari placeat humano generi, ſatu inuento, & aratione cōmonſtrata, comparaſſe dicitur, de quo multa alibi, & quo pacto Oſiris quoq; in huius inuenti participatum admitteretur, diſſeruimus. Illud verò conſtat, cibarias opes & donaria in caniſtris offerre, & antiquorum fuiſſe morem, & nūc palàm omnibus eſſe. quin etiam vbi liberalius, opipariusq; aliquid erogatum ſignificare volumus, αὔτῳ κανῷ dicere conſueuimus. Hinc apud Maronē ferunt nymphæ calathis pallentes violas, & alia dona. Alibi Cererem caniſtris expediunt miniſtri. Oſirin quoq;, neq; non Cererem eodem inſignitos geſtamine Diodorus atteſtatur, & antiqua pleraq; ſigna oſtendêre. Neq; verò hîc repetenda ſunt ea, quæ plurima docuimus eo cōmentario quo de Capitis atqueadeò Tricipitij ſignificationibus agitur, vtrū ſcilicet Serapis pro Sole, an pro Ioue, an pro mūdi totius machina, vt Nicocreonti Cyprio Regi ipſo eſt oraculo proditum, accipiendus ſit, quoniam eo loco hæc omnia ſunt explicata.

C AQVA.

SEd enim vrnam potius Oſiridi dedicatam videas, idq; ea de cauſa factum, quòd eum non vini tātùm, verùm totius humoris dominum intelligebant, eumq; Oceanum, perinde ac Iſidem Thetin. Præferri enim vrnam in ſacrificijs, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem ſummo cultu, & attonita penè veneratione proſequebantur, quam obtectam, & caſta religione ſuſceptam, in ſacram ædem ſolenni pompa geſtabant, quò cùm perueniſſent terræ procumbentes manibus ad cœlum ſublatis ijs gratiam agebant, qui primi diuinæ benignitatis munera mortalium vſui cōmunicaſſent, vtpote qui ex humore oriri omnia perſuaſum haberent.

CANOPVS.

ALij, qui philoſophiam eam eludebant, quorum è numero Ruffinus eſt, Canopum quendā apud Ægyptios in hydriæ ſpeciem figurari ſolitū aiebant, quòd inuento callido, cùm in certamē cōtra Perſas deuentū eſſet, victorē ignem euicerit. Perſæ enim, vt alibi ſæpe oſtendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaq; minutioribus quibuſdam foraminibus hydriam, quam cōtra

ignem in periculum adducturus erat, à fundo perterebrauerat, ceraq́ꝫ diligenter D obturauerat, qua super ignem solenni certamine posita, vi caloris soluta, ignis extinctus expirauit. Quoniam verò de vrnis locupletius alibi dictum, reliqua nunc vasa persequemur.

NON CESSANDVM IGNAVITER.

SEd id quoqꝫ nescio quid Ægyptiacum sapit, quòd Pythagoras super modio sedere nos vetat: quippe rationis portionẽ eam, qua anima ipsa metitur, explorat, atqꝫ examinat omnia, non esse otiosa desidia remittendam, habendámue negligenter, verùm omni exercitatione modoq́ꝫ & regula dirigendam, asiduéqꝫ per cogitationis spatia agitandam. Cæterùm diuus Hieronymus hoc subindicare dicit, nõ debere nos de victu solicitos esse in diem crastinum, prout etiã Dominicis pręceptis admonemur. quanquã Cyrillus priorem sequitur sententiam. Plutarchus Symposiacis symbolum ita exponit, vt ex præsenti mensa semper aliquid in futurũ relinquamus, & crastini diei hodierno meminerimus. Re siquidem parata non erit vlterius consultandum, vt nudipes ille Phrator hospitem E elusit, cùm satur recederet, & ex reliquijs capum integrũ coctum in manicã cõiecisset: interrogante hospite quid eo facturus esset, in crastinũ se asportare dixit: cui cùm subiecisset hospes: Atqui lex nobis descripta est, ne de crastino cogitemus: suscepit ille Phrator, Pareo igitur legi, qui hoc mihi prandio destinato, nihil quicquam ero super crastino solicitus. Sed vt in re seria facessant ioci, Plutarchus ad eorum morem, quibus mẽsas inanes tollere magna erat religio, symbolum videtur accõmodare. Nam chœnicem pro diurno victu capi, quam Latini sportulam appellarunt, tum ex eo manifestum est quod apud Herodotũ legitur, Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus binas farinæ chœnices mitti solitas, tum quòd Alexarchus chœnica vocat ἡμεροτρόφιδα. Significaret igitur symbolum, non debere nos in sportulis vitæ nostrę totius ita spem collocare, vt sede in eis statuta totum vitæ tempus ignauiter desideamus, sed aliquã ineamus rationem, consiliumq́ꝫ capiamus, vt nobis aliquando viuere possimus, opesq́ꝫ nostrę tandem in nobis ipsis, nõ in alieno arbitrio sitę sint. In diuinis literis modius hieroglyphicum est dogmatis atqꝫ doctrinæ, quam Iudæi profitebantur, veritatis lumen sub eo recondentes: quam sententiam explicat Hilarius Matthęo: ideóqꝫ F proferẽdã esse lucernã IESVS admonet Apostolos, & quę apud eum copiosa.

DIALECTICA.

ZEno multipliciter solitus Dialecticorum argutias eludere, sed eo pręcipuè dicto, quòd eam iustis quidem mensuris æquiparauit, quibus tamen non frumentum, sed paleas, fimumq́ꝫ quis dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno faciebat, Dialecticam ostensurus paleas modio demensas.

ANIMVS.

VAs obturatum plerunqꝫ animi significatum habere perhibetur. Vnde Lacenæ mulieres ollas in Regum suorum iustis pulsitabant per vrbem discurrentes, vt ita ciuitatem orbam Rege, animo carere significarent, quemadmodum ollæ illæ inanes erant. In diuinis verò literis vbi Psalmo LXXII legitur, Penè effusi sunt gressus mei, de rupti aut inuersi vasis similitudine sumptũ aiunt interpretes: vti enim liquor è vase in terram effusus perditur & euanescit, ita cogitationes suas & animi sentẽtias dicit penè effusas, in vanas scilicet & inanes rerum fabulas euagatas: quod fortè de nobis nugas has scribẽtibus dici possit. In quo tamen illud me consolatur, quòd multa omnino in his nugis disciplinæ ve-

teris

A teris arcana, quę hactenus sepulta iacuêre, nemine ante me lapidē hunc mouente, industria nunc primū mea cœpêre in lucē proferri, & tibi similibus, quod satis est mihi, & alijs oblectamentū aliquod afferre. In Chaldæorū quoq; scriptis, animus appellatione vasis accipitur: vt illud, Vas tuum inhabitant bestiæ terrę, ira videlicet & libido, cupiditatesq; aliæ, quos affectus cōmunes cum belluis habemus, & quod infelicius est, tantæ interdum apud nos autoritatis, vt ad brutalem sępe nos vitam impellant. Hoc illud est quod Plato ait Repub. alere nos domi diuersa brutorū genera, quæ Deus ad hominē, vt in diuinis literis habetur, accersiuit adiumento futura, ea tamē omnia interturbant, omnia subruunt, cùm fræni impatientia nullo possunt regimine, nulla castigatione coërceri: id quod tunc accidit, cùm nostri vigoris, nostrę immemores ingenuitatis, ijs spontè nosmet dedimus in seruitutem. Concitatus enim animus, nisi parére cogatur, imperium sibi arripit, & dominationem exercet. Vas animæ vocat Paulus carnem nostram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquā tamen eandem exteriorem vocat hominē. Vas verò capacitatis nomine dicta est, qua ipsam capit animā & continet. Homo verò de communione naturæ vt Tertullia-
B nus diceret, quæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. Apud Hieronymum septimis supra tricesima Hebræorum castra, inuenias nos mortales hieroglyphicè pro fictilibus vasis intelligi, in quibus preciosissimum thesaurum conditum habeamus, quæ cùm ita fragilia sint, vt vel minutissimè confringi possint, omni studio, cura atq; diligentia cauendum, vt cor nostrū rectè muniamus, sepimentisq; validioribus circundemus, vt ad ictus quoslibet firmum integrumq; seruetur. Olla, ait Eucherius, cùm sit condimentorū, quæ ad humanū victū pertinent, receptaculū, in diuinis literis pro sobole vel progenie solet accipi: nā veluti ex olla desumitur quod ad victū facit, cuius beneficio humana vita sustinet, ita de humano vasculo genitura depromitur, quæ in multas hominum ætates propagatur. Ideo Psalmo LX legas, Moab olla spei meæ: hoc est, Ruth, quæ Moabitis fuit, progenies illa est, quam spe concepi: nam Christi generatio, quantum ad humanitatem, per Ruth ipsam in posteros propagata est. Eódem spectat Apostoli dictum: In domo magna non sunt tantùm vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, alia quidem in honorem, alia
C porrò in contumeliam. Et inhonoratus est Iechonias, quasi vas cuius nulla esset vtilitas: quoniam cùm in domo Dei ex numero esset familiarium, se turpitudinibus sceleribusq; summisit, ideoq; ea super homine scripta sunt: Nunquid vas fictile, curtumq; vel attritum vir iste Iechonias? At bone Deus, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? Ita me turpibus bellum educastis vas repletum sordibus. Alibi adapertis thesauris vasa indignationis à Deo prolata comperias, hoc est, reiectos animos, in quibus & ira, & praui affectus reliqui concluderentur, de quibus plura apud theologos. Hesiodi quoque interpretes dolium vas allegoricè pro vitæ animiq; nostri sustentaculo accipiunt, eo Agriculturæ loco:

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι : Μεσσόθι φείδεσθαι.
De summo satiere cado, & cùm cœpit ad imum
Deficere, at medio memor esto parcius vti.

Vbi dictum aiunt de pueritia, virilitate, & senectute, quippe pueros & senes iucundiorem vitam agere debere, genioq; liberius indulgere: viros verò, ætatem quippe firmiorē, parcè omnia sibi permittere, modūq; voluptatibus omnibus

adhibere, vitamq́ue vndecunque laboriosam adamare. Vtrum verò Hesiodum hoc sensisse dicamus, an quod Alexander Aphrodiseus interpretatur, de vini parte media meliori, viderint alij: nam ad Alexandri sententiam accedit etiam prouerbium vulgò dictatum, Seram esse in fundo parsimoniam. D

PERSVASIBILITAS.

APud Platonem, Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiusdam viri elegantis commento, eam animæ partem in qua vigescunt cupiditates, propter persuasionem credulitatemq́ue lubricam dolium appellatum, quòd Græci nominis vox πίθος, non à πίω, sed à πείθομαι deduci videatur. At quæsierit fortasse aliquis, quid sibi voluerint dolia duo, quæ olim in sacello quodam Romæ ad cloacam maximam, via quæ ad Carinas ducit, habebãtur: quo quidem in loco spuere nephas erat: quod porrò sacellum Doliola Plutarchus vocatum ait. Nempe nihil aliud, vt nonnulli tradunt, nisi duo fuisse dolia, alterum in quo Numæ sacra quædam olim reposita fuerint, alterum inane, sed in quo Gallorum Senonum irruptione sacra quædam à Vestalibus virginibus abscondita seruataq́ue fuerint, cùm ipsæ metu perculsæ, deserta Vrbe fuga sibi cõsuluissent. Ibidem aiunt simulacra duo E
fuisse militari habitu, quæ sedebant, & peila manibus tenebant, quibus titulus suberat, DI PENATES. Significabat verò sessus, firmatã Imperij sedem: peila, hostes summotos procul: arma reliqua, Romani populi virtutem, & munimentum, vt apertius alibi singula pertractauimus.

LIBIDINES.

SEd vt ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinibus agitaretur, Italus vir ille pro sapiente citatus à Socrate, perforatum dolium existimabat, cuiusmodi essent dementes, profani, & iudicio damnati viri inexplebili incontinentia præditi, qui propter infidam animi compagem, obliuionemq́ue fluxam eorum quæ honesta iustaq́ue percepissent, nihil quicquã infusum continere possent. Ideoq́ue Lucretius hunc secutus ait:

Deniq; animi ingratam naturam pascere semper
Atq; explere bonis rebus, satiareq; nunquam,
Quod faciunt nobis annorum tempora, circùm
Cùm redeunt, fœtusq; ferunt, variosq; lepôres,
Nec tamen explentur vitai fructibus vnquam:
Hoc, vt opinor, id est, æuo florente puellas
Quod memorant laticem pertusum congerere in vas,
Quod tamen expleri nulla ratione potestur.

HVMANI AFFECTVS.

PHilosophi, qui sacras literas ad morum tantùm rationem trahunt, cùm in arcam Noes omnes ferarum species introductas legerent, arbitrati sunt intelligi debere ex huiusmodi historia in humanum corpus ferinos omnes affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt verò ex ijs, quę difficulter exarmari, cicurariue, aut mansuescere posint. Quare clamat Horatius, regendum animum, qui nisi paret, imperat: hunc frænis igitur, hunc catenis compescendũ. Rerũ itaq́ue opifex terram affluentibus aquis expurgaturus, hoc est, vt Philo ait, animũ ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcam, animi quippe vas, septẽ ex puris iumentis deferre iubet, visum scilicet, auditum, olfactum, gustatum, tactum, sermonem ac concupiscentiam, quos defæcatos habere decet sapientem, cùm

A cùm mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus erumpant, à quibus maximum assiduumq; bellum insurgit, eo præcipuè tempore, quo mortale genus otio desidiaq; torpescit. Quare Persius, vdum & molle lutum ne obdurescat, & ad opus fiat inhabile, properandũ, & acri fingendum sine fine rota monet.

INANIS ANIMVS.

IDem animum fideliæ comparat, percussamq; sonare vitium ait, maligneq; respondere, quæ viridi informata limo non satis excocta sit. Et futile illud & apertile vas animum prorsus inanem ostendere profitetur, cùm dicit, Effluis amens, contemnere. Apud nostros etiam vas corpus est: Paulus enim corpus tabernaculum vocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum est.

SERMO.

QVod verò monuit Pythagoras, σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, Plutarchus sermonem vrbanum, qui cibus est animi, in improbi hominis animum nõ immittendum esse interpretatũ. Epictetus quoq; cùm sermonẽ Ægyptiorũ more pro

B liquore, aut rore pluuio, vel vnda profluente accipiat, in minimè syncerum vas, ne acescat computrescátue, infundendum vetat. Ad quod nimirum respexit Horatius cùm dixit: *Syncerum est nisi vas, quodcunq; infundis, acescit.*

OBLITERANDA MALI MEMORIA.

ILlud etiam ad animi significatum facit, quòd vbi ollam à cinere sustuleris, vestigium turbandum Pythagoras censet: hoc est, simulatq; deferbuerit, atque resederit animi tumor, mali præteriti memoriam obliterandam, & iracundiæ vestigium omne penitùs tollendũ, vt Plutarchus Symposiacis interpretatur. Eoq; diuinum præceptum facit, Sol non occidat super iram tuam.

FERENDA MAIORVM DIFFICVLTAS.

QVam verò ollam nuptæ nouæ postridie nuptias à matre spõsi petere iubebantur, quam illa & iurgijs & cõuicijs asperius intortis abnegaret, institutum ferunt apud Leptitanos Libyæ populos, vt sponsa vel ab ipso primordio socrus difficultatem patienter ferre consuesceret.

SERVITIA.

C AMinisterio aũt vasa seruitutis indicia sunt: vnde apud Plautũ legas de insolentissimo adolescente, qui omnes pro solutis scopis habebat: Nisi mihi matulam dederitis, vos habebo pro matula. Inter enim vasa vilissimi vsus lotiaria sunt. Et tale aliquid apud Lucianũ olfacies, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, vbi potentiorum fastum tangit εἰς ἀμίδα mingentium. Id vtcunq;, in diuinis quoq; literis vasa pro seruitijs ponuntur, propterea quòd ea non nisi in ministerium aliquod comparantur. Hinc nonnulli quem psalmi LX locum ex Eucherio citauimus, Moab lebes spei meæ, simplicius intelligentes exponunt, Moabitæ ad seruitium meum sistendi sunt. Iam illud de Paulo vulgatissimum est, quem pro vase, verùm eo precioso, Dominus noster Iesus Christus se professus est elegisse. Ita plurimũ calathus hieroglyphicũ est seruitutis, siue corbes, siue cophinus appelletur. Vnde illud de Iosippo ex Psal. citat Eucherius: Manus eius ad cophinum seruierunt. Nam & geruli dicuntur viri gestandis oneribus conductitij: & Venetijs passim foro plurimùm cetario, olitorio & boario, qui operã hanc præstant, Cistæ nuncupatione accersuntur. Et quoniã cibum alibi referri ad animi pastum ostendimus, panemq; esse doctrinæ symbolũ, duodecim illæ fragmentorum corbes quæ de profusa Christi liberalitate superfuêre, duodecim Apo-

ſtolorum doctrinam, vt idem Eucherius ſentit, indicaſſe videntur, quæ ne peri- A
rent accuratiſsimè procuratum.

AMICITIÆ CONFIRMATIO.

POcula verò viciſsim porrecta, inuitationesq; ad compotandũ, amicitiæ cõfirmationẽ eſſe, tam noſtri temporis mos eſt, quàm antiquorũ omniũ inſtitutum. Hinc apud Maronem Dido cùm Hoſpitali Ioui libaſſet, mox Bitiæ dedit, inde alij proceres ad poculum inuitati. Sed nihil pigeat temporariæ hilaritatis ergò Virgilianum ſuper hoc carmen repetiſſe:

Hic Regina grauem gemmis auroq; popoſcit,
Impleuitq; mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo ſoliti, tum facta ſilentia tectis.
Iuppiter (hoſpitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc lætum Tyrijsq; diem Troiaq; profectis
Eſſe velis, noſtrosq; huius meminiſſe minores.
Adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno,
Et vos ô cœtum Tyrij celebrate fauentes, B
Dixit, & in menſam laticum libauit honorem,
Primaq; libato ſummo tenus attigit ore,
Tum Bitiæ dedit increpitans, ille impiger hauſit
Spumantem pateram, & pleno ſe proluit auro. Poſt alij proceres.

In huiuſmodi ſignificatum trahunt Tantali phialam, ex qua Brachmanæ philoſophi prius bibere ſoliti eſſent, quàm ſomno indulgerẽt, humore per ſe nunquã deficiente. Philoſtratus enim amicitiæ confirmandæ cauſa eiuſmodi compotationem apud eos inſtitutam autumat. Moris huius meminit diuus Hieronymus, in veteris Inſtrumenti liminari pagina, ſed pro phiala fontẽ ponit, eodem omnino ſignificato, quo ſuper quidã Grãmaticorũ proceres diutiſsimè concertarũt. Mihi verò videtur fontem dixiſſe Hieronymus, ad vim illam vberẽ & inexhauſtam oſtendẽdam, cùm liquor ille veluti, ex perenni fonte manare quotidie videretur. De myſtico autem eius liquoris ſignificato in Roris pluuij commentario eſt abundè diſputatum.

CONCORDIA. F

AD amicitiæ confirmandæ ſignificatum ſigna etiam veterũ numorum accedunt, in quibus frequentiſsimè pateram exporrigi videas: vt in Orbianæ numis, quorũ inſcriptio eſt, CONCORDIA AVGVSTORVM. Sedet ipſa Dea ſella, patera per dexterã porrecta: læua duo copiæ cornua tenet. Hęc eadem ſunt in numo Iuliæ Paulæ Aug. cum inſcriptione, CONCORDIA. Sed in Sabinæ Auguſtæ numis, ſigillum id quod ſella ſedet, læua innititur lanceæ, dextera pateram porrigit: inſcriptio, CONCORDIA AVG.

CLEMENTIA.

HÆc eadem habentur in numo Antonini Auguſti Pij, cuius inſcriptio eſt CLEMENTIA AVG.

LIBERALITAS.

SVnt qui patinam expanſam inter hæc Ægyptiorum cõmenta liberalitatis indicium eſſe dicant, quod ego nuſquã apud veteres, quod meminerim, obſeruaui: feliciter tamen excogitatum non negarim, habereq; cum calatho ſimilitudinem, de quo multa ſuperius, vbi de modio diſſeruimus.

VBER-

VBERTAS.

A ALij peluim & guttum eodem penè significato, vel etiam vbertatis significatione describunt: quæq; defunctorum cippis signa huiusmodi hinc inde passim apposita conspiciuntur, nimirum indicant iusta ritè atq; liberaliter persoluta, neq; esse vt manes quidpiam aliud à pietate nostra desiderēt. Speciem verò hanc antiquã esse ex plerisq; veterum monumentis asserimus, sed ex ea præcipuè sculptura, quæ mihi omnium in hoc genere pulcherrima visa est Romæ in Æsculapij pronao, vbi sepulchrum est, à frōte cuius prima patinam & guttũ, & corymbos omnibus fructuũ generibus, cum pediculis & folijs suis artificiosissimè laboratis suspensos videas, à capite verò speciosissimum candelabrum duabus lauris hinc inde adsitis, cum baccis & folijs suis subtili adeò arte factis, vt ad obtutum tremere & crepitũ ciere videantur. In diuinis verò literis multa super calice proponũtur, quæ si omnia complecti velim, nullus vnquam erit operi finis: quare paucissimis contentus, satis habebo locum alijs intento digito commonstrasse. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos.

SVPPLICIVM CAPITALE.

B FRequentissimum est in diuinis literis poculum aut calicem pro capitali supplicio ponere, quod inter sanctiones suas Atheniēses præcipuè susceperunt. Iudicijs enim capitalibus vel cicutæ succum, vel venenum aliud sontibus propinabant, vt ex Socrate & alijs manifestũ est. Et Psal. XV, calix pro mortis cruciatu ponitur. Et Euãgelijs eodem significato: Calicem quem ego bibo, vos'ne potestis bibere? Et: Pater, si fieri potest, summoueatur à me calix iste. Apertissimè quoq; eo versu Psal. LXIIII, Quoniã calix in manu Domini vini meri mixtiōe plenus: vbi de pœnarum dispensatione sermo est, vt Græci Theologi disputãt: Dominus enim vno calice merum propinat, hoc est, amaritudinem suppliciorum. Amariora enim vino tum Catullo, tum alijs dicuntur, quę meraciora sunt. Altero mistum, hoc est, aquam misericordię ad pœnarum temperamentũ, quod subsequentia statim verba declarant: Et effudit ex hoc in hoc. quamuis qui literam Hebraicam sequi se profitentur, longè aliter rem exposuerint. Illud autem, Calicem salutaris accipiam, Euthymius ita interpretatᷓ, vt dicat: Quoniã tot & tam magna sunt beneficia quæ Dominus in me contulit, vt nullo possim modo

C parem illi gratiam referre, ita me comparabo, vt si vsu veniat, animam propter amorem eius sim audacter effusurus, quippe quouis martyrij cruciatu emoriturus. Hinc nulla tormentorũ atrocitate territus clamat heros Rotatus meus, quē tu libenter adeò legebas:

Ne me effuse cruor, neu me terrete minaces
Mucrones, radijq́;. Mox,
Dum carnis grando, dum sanguinis imber inundat, ita precabatur:
Cape prima cruoris
Libamenta pater, viuo hoc me flumine ab omni
Labe, & ab incestu mortali perlue, vt inde
Hostia pura tuas feriar mactandus ad aras,

Non igitur temerè prius in tyrannum dixerat:

Ut libet hos artus lacera, suspende, trucida,
Et meus est hæc passus amor. & huiusmodi alia.

Quanquam salutaris calicem & Chrysostomus & plerique alij aliter acceperunt, quod breuitatis causa prætereo.

SAPIENTIA. D

QVem verò tripodem aureũ Græci Apollini dedicarunt, eiusq; capiti geſtandum ſuperimpoſuêre, ſapientiæ hieroglyphicũ eſſe nemo dubitarit, qui norit hiſtoriã ſuper eo traditam: extractũ quippe tripodem aureum è mari ſapientiſsimo adiudicatũ Apollinis ipſius oraculo, cumq; mortales ad Socratẽ munus id detuliſſent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretum eſſet, remiſit is tripodem, & Apollini deberi, non cuipiam alteri reſpondit.

DE CORNV COPIAE.

Eliqua ſunt in Onyce tuo Cornua copiæ duo, de quorum ſignificationibus diſputare ſuperfluũ videatur, propterea quòd nihil his vel vniuerſo vulgo notius, quia tamẽ antiquorũ numûm commemoratio, quę plurimùm ad hoc negocium facit, non iniucunda futura eſt, hanc quoq; partem nihil grauati tractare aggrediemur.

LIBERALISSIMA BENIGNITAS. E

ILlud ſanè & antiquum, & maximè celebratum eſt, in liberaliſsimæ benignitatis & largitionis effuſiſsimæ ſignum Cornu copiæ figurari, quod tum in fluuiorum, præſertim nauigabilium, tum in aliorum numinum manibus, vbi larga ſignificanda ſit opulentia, ſpectatur. Multa verò paſsim in numiſmatis eiuſmodi cornua videas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordiæ, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius vel illius indicia commoditatis & boni, vt quicquid deniq; lætum aut opportunum humano generi ſit, inde nobis afferri videatur. In numo enim Antonini Aug. Germ. ſimulacrum eſt læua cornu copię tenens, dextera verò ventilabrum cereale, cuius inſcriptio eſt, LIBERALITAS AVG. Eadem inſignia cum eadem inſcriptione habentur etiam in Hadriani numis aliquot. Quem vero L. Septimius Geta Cæſar cuſit, ſigillum habet cum caduceo in dextera, in læua verò Cornu copiæ, cum inſcriptione, FELICITATIS TEMPORVM. Duo verò cornua ſemicirculum facientia vaſculis ſurſum verſus erectis, iuxta verò mucronem inuicem colligata, habentur in Antonini Pij numis: inſcriptio, FELICITAS. In alio eiuſdem Antonini ſimulacrum eſt læua Cornu copiæ geſtans, dextera verò intenta face F arma à pedibus ſtrata incendit ac perdit, cum inſcriptione, PAX ÆTERNA AVG. Sed enim & clariſsimæ fœminę non diſsimili ferè argumento numiſmata meruêre, veluti Iulia Paula, cuius numum in Patera citauimus, cum inſcriptione, Concordię. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in numo pateram, & copiæ cornua duo pręfert, cum inſcriptione, CONCORDIA AVGG. Eadem inſcriptio in Orbianæ Aug. numo, de quo paulò antè. Sunt verò cornua hæc non aduerſa, vt quę in ſuperiore Antonini numo pro felicitate poſita ſunt, ſed inuicem cohærentia.

HILARITAS.

COncordiã non immeritò ſequitur hilaritas, quare venit in mentẽ mihi numus Fauſtinæ, in quo ſigillum eſt quod læua Cornu copiæ, dextera thyrſum à ſolo ad caput vſq; frondibus & corollis ornatum tenet, vnde ſumpta inſcriptionis occaſio, quę huiuſmodi eſt, HILARITAS. In alio quodã ſurculum palmæ videas à ſolo ſupra caput aſſurgentem, quem medium dextera Dea ipſa comprehendit, lęua Cornu copiæ geſtat: inſcriptio eſt, HILARITAS. Non temerè

A merè verò vbi pax æterna, ibi concordia: vbi concordia, ibidem hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Vespasiani numo caduceo insignem, & Cornu copiæ ornatam videas, cum inscriptione, FELICITAS PVBLICA. Caduceusque idem, atque idem Cornu copiæ in Traiani numo est, cum inscriptione, FELICITAS AVGVST. Horatius quoque hilaritatem & felicitatem huiusmodi eo tempore vniuersæ Italiæ scribit obtigisse, quo tempore rebus ab Agrippa cōtra Cantabros, à Claudio Nerone contra Armenios optimè gestis, eo loco erat res Romana, vt ex voto omnia succederent: ideoque vt ille ad Iccium ait,

Aurea fruges Italiæ plenò diffudit copia cornu.

FORTVNA AMATORIA.

ERat olim Ægiræ, ea Achaię ciuitas est, Fortunæ idolum cum cornu copiæ, iuxta quam Amor alatus assidebat, indicio, vt Pausanias arbitratur, ea quoque quæ ad amorem pertinent, fortuna magis quàm pulchritudine secundari. Quòd verò diuitias fortunas appellant, neque incongruè, neque nouo inuento factum. Pausanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ simulacrum

B Smyrneis effinxisse, in cuius capite polū statuerit, in altera ex manibus δ' τὸ ἀμαλθέας καλουμένοις κέρας, quæ nunc vulgò diuitiarum cornua nuncupamus. De polo Pindarus, qui τύχην φερέπολιν appellauit. Huc facere videntur καταχύσματα illa, de quibus meminit Aristophanes, Pluto, quę seruorum nouitiorum, cùm primùm domum ingrederentur, capitibus ante focum profundebantur, dactyli quippe palmarum, numuli, legumina, carycæ, nuces, & huiusmodi bellaria conseruis omnibus impunè diripienda, quæ quidem in annuæ vbertatis omen fieri consueuerunt, vel vt ipsi frugi esse meminissent. Institutum mox idem ex Theopompo didicimus fuisse, boni auspicij causa, in sponsi caput.

POCVLA.

PRæbuerunt autem olim cornua poculorum vsum, cùm nondum vasa excogitata essent, vt apud Nicandri interpretes legimus: indeque κεράσαι, quod miscere est, à cornu deductum. Siue quòd potatores taurinum quiddam assequantur, quippe animos, ferocitatem, & pugnacitatem, neque dicto neque facto parcant, sed vt animalia quæ cornibus prædita sunt, ad feriendum sese paratiores ostendāt. Vnde Horatius dixit, ebrietatem ad prælia vel inermem trudere: eaque de causa Bacchum taurinis cornibus insignitum aiunt. Atque hoc illud est quod

C conuiuas coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxisse Commentario suo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, ostendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorum reditu plerisque locis inuenias, eos non nisi corneis poculis acceptos, quòd apud Gentes innumeras cornua vasculorum vsum subministrarēt: quare Nicādri dictum ad historiam potius, quàm ad philosophiam referendū.

CLEMENS ANIMVS.

VIdere verò est Cornua illa copiæ nuncupata & vasa reliqua, variorum modò fructuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur significatum habet id quod ex vase pullulat, tale aliquid insidere animo intelligendum: quippe si fructiferæ oleæ ramusculos inspicias, clementem animum interpreteris: si Palmam, inuictum, & victoriæ compotem: si Laurum, ab humilibus negocijs, caducisque rebus alienum, cœlestiaque & permansura semper attentantem.

ARTES DISCIPLINÆ'QVE INANES.

PAri modo vasa sterilibus arboribus, & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes, vanasque disciplinas ostendunt. Per steriles enim & inutiles fructus in diuinis literis artes illę intelliguntur, interprete Philone, quæ cōtra veritatem iusticiamque comparantur. In quibus Medicinam in primis enumerat, vbi non ad sanitatē, sed ad lucrum comparata sit. Cui mox oratoriam adiungit, aduocatoriam scilicet illam & mercenariam, non ad iusticiam, sed ad decipiē dos fallacibus suasiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quę nihil ad mores, hoc est, ad veros animi fructus facit, vtpote quę nugarum tantùm argutijs & subtilitatibus gallinaceum lac ex illo suo copiæ cornu propinare se polliceatur, cùm tamen sit rerum omniū inanis, ollasque tantùm, vt Plutarchus de ijsdem ipsis ait, ostentet. Inuehitur & Origenes in hos ipsos, vbi eos piscibus squama pinnisque carentibus similes esse dicit, hæsitareque semper in luto, nec ad aquarum superficiem, aerisque participatum vnquam attolli: esseque hoc genus illud piscium profanum, quod à sacris omnino repellitur.

VERA FOECVNDITAS.

COrnu verò copię verum illud est, quod ab animo qui veram profiteatur agriculturam impletur. Ea verò est quę ab agro suo insipientiæ, intemperantiæ, iniquitatis ac formidinis arbóres exciderit, ac ab radice penitùs extirparit: voluptatis insuper, cupiditatis, iræ, furoris, & venenorū aliorum plantas ad cœlum vsque porrectas ita eradicarit, vt neque pars, neque vestigium earum vllum relinquatur, aut quicquam aliud quod occulta tacitaque propagine prorepens aliquādo suppullulare contendat. Cuiusmodi verò sint arbores quæ prauos indicent affectus, ostendit Horatius, cùm de spinis pluribus exemptā vnam, nihil aut parum iuuare differit. Atque alibi:

Certemus (inquit) *spinas animo'ne ego fortius an tu*
Euellas agro, & melior sit Horatius, an res.

His inquā euulsis, earum mox loco suppullulent pangantúrue plantæ, quarum fructibus repletū cornu offeramus Deo, vt illud, Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, quem Deus numinis sui rore fœcundarit, & ad optimam frugem iusserit peruenire, de nobis dici mereamur.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD MAXIME' REVERENDVM PATREM LVDOICVM BECCADELLVM ARCHIEPISCOPVM RAGVSINVM, DE IIS quæ per Papyrum, Fabam, Cicerem, Arundinem, Sinapim significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Cum ea plurimùm de causa, honoratißime Pater, Venetijs, omni Bellunensiū hortorum meorū amœnitate posthabita, substiterim, quòd & tua, & aliquot aliorū præstantiū amicorum iucundißima consuetudine frui posse mihi pollicebar, accidit vt (quod ætas iam plusquā septuagenaria spontè afferre solet) modò pedum, modò stomachi imbecillitate laborare cœperim, vnde coactus sum me domi, tanquā intra caueam continere, non ita tamen vt non omnis mea cogitatio ad vos tenderet, & qua ratione congressu vestro frui possem, asiduè cogitarem. Habebam autem ante oculos labores meos in Aegyptiaca

A tiacæ disciplinæ nō iniucundam forsitā interpretationē, quam inter amicos impartiebar, meæ erga illos obseruantiæ futurum internunciū. Cumq; dies aliquot, quodnam ex his Commētarijs (id enim operi nomen) Beccadello tam præstanti viro mitterem, examinassem, visum deniq; est, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim dedicare, quod ad eius frugalissimos mores ex amussi facere viderentur. Memineram enim sermonū eorū, qui nobiscū Patauij olim cū infelicissimo illo adolescente, tam multum fleto, ad superos, Cosmo Gerio Phanensi, iam Præsule habiti fuerant, cùm iuuenis ille non tam Græcarum Latinarumq; literarum eruditione dubio procul admirandus, quàm sanctissimorū morum et pietatis in primis nostræ propugnator acerrimus, tam doctè, tam copiosè disserere cōsuerat. Nam cùm de frugalitate sermo è re nata inter nos incidisset, egoq; Papyrū in exemplū ab Aegyptijs desumpsissem, per quam illi victus parsimoniā frugalitatemq; significare soliti essent: Atqui, Cosmus inquit, quàm multa ea quoq; sunt in hanc sententiā tum nostrorū, tum exterorū ducum, Regum et Imperatorū responsa, factaq; scitè & sapienter, quæ victus queant petulantiā castigare: cuiusmodi est nostri illius, qui militibus frustra vinū peti respondit, quib. à vicina Nili ripa liceret aquari. Quem secutus Pescenius Niger, militibus vinū identidem efflagitantibus, respondit: Nilum habetis & vinum quæritis? Idemq; tu-
B multuantibus his qui à Sarracenis victi fuerāt, & dicentibus, Vinū nō accepimus, pugnare non possumus: Erubescite, inquit, illi qui nos vincunt, aquā tantū bibunt. Cumq; nos taciti eum libenter auscultaremus, ardore ille iuuenili, honestissimaq; ambitione concitatus, prosecutus est. Quid aūt Alexāder Macedo? cùm illi Regina Carum Ada, obsonia quædā exquisitissima, magnaq; impensa, nec minori arte & diligentia cōdita missitaret, quàm sapienter eam illusit, quæ coquos etiā se missurā offerret, obsonia lautiora, & peritiores coquos habere se domi respōdens, nocturnū quippe iter, quod prandiū pararet: matutinā frugalitatē, quæ cœnam instrueret. Vnde philosophi clarissimi dictū, nullum obsoniū fame melius. Apud Max. Tyrium legas Mithecū quendā ganeæ magistrū Sparta eiectū, quòd illi labore potius, quàm per condimentorū lenocinia edendi desiderium quæritaret. Illud præcipua memoria dignum, quod Cuefacto Aegyptiorū regi Bacchoris filio accidisse memorant, qui licet & ipse inductis à Rege Meni delicijs & imbutus & educatus esset, & fere eneruatus, generosi tamen animi specimē præbuit, cùm exercitū per Arabiæ solitudines ductaret: deficiente cōmeatu, coactus cibū despicatissimū quenq; mendicare, humanæ necessitatis cōmoda locorū vbiq; satis opulenter suggeri perspexit, ac Regijs demum apparatibus,
C luxu & opulentia posthabitis, nullo vnquam exquisitiori cōdimento ex eo vsus est, victu eo contentus qui pro locorum natura suppeteret, parcissimè peruixit, remq; sacris annalibus describēdam Thebis in templo non incuriosè demandauit, vt reliqui ad frugalem hanc rectè viuendi normam exemplo subinuitati quietius degerēt. Huiusmodi frugalitatis Cyrus Rex etiam fuisse traditur, qui, vt apud Ammianū legitur, rogatus ab hospite quid'nam ad prandiū sibi iuberet apparari, Nihil, inquit, quàm panē. Hic tamen tam parcus sibi, à Platone reprehenditur Legum III, quòd non & Cambysem filiū in eadem parsimonia educandum curauerit: perinde ac Darium etiam appellat, qui se tantum defraudans, filiū negligenter educari permiserit. De Artaxerxe, cognomento Mnemone, memorabile illud cōstat, cuius direpto in fuga quadam cōmeatu, cùm aridis ficubus & horteaceo pane vesci coactus esset: Dij boni, inquit cuiusmodi voluptatis hactenus expers fui? Hæc, inquā, vt tu quoq; meminisse potes, Cosmus noster ex antiquorum historijs referebat, cùm ego circa Aegyptiaca tantùm insisterem, & quam ipsi sententiam ex rerum suarum vsu sequerentur commemorarem. Declamaueram enim vt cibum illi per Papyri figuram significarent, cùm priscis illis herbæ queq; palustres, caules, & radices, quas gustu mites experti essent, victum largè subministrarent, sed omnium maximè Papyrus.

DE PAPYRO. VICTVS D

Eeritò quidem pro victu Papyrus poni solita est, tam ob cibi copiã, quàm etiam ob raram quandam eius herbę naturã. Licet enim fructus habeat infœcundos, radicem tamen eam fert, quę, prȩter quòd ignis gratia vellitur, summam tamen frequentissimamq; opem in re cibaria prȩstat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & assam manducant, & elixa etiam vtuntur, succo tantùm deuorato, cùm alioqui manducamentũ expuant. Frugalissimis enim viris, & tenui cibo contentis, satis ad alimoniam succus ille facere videbatur.

PARVO CONTENTVS.

CVm itaq; tam larga Papyrus cibi commoda subministraret, inde factum vt quotiens hominem paruo contentum innuere vellent, simplici quippe naturaliq; cibo vtentem, quiq; in medio positorũ, vt diceret Horatius, abstemius herbis viueret, illud dictitarent:

βίβλου γ' καρπὸς οὐκ αἰτεῖ μέγαν στάχυν.

hoc est, non esse vt grauiorem plenioremq; aristam disquirat is, cui papyri fructus victui necessaria suppeditare potest. Neq; enim Helisæus in præbendis epulis vilis habitus, quanquam oleribus syluestribus amicos exciperet. Inuenio E traditum à Chæremone Stoico, quem Martialis, vt factionis suæ maximè contrarium, eludit eo epigrammate:

Quod nimium laudas Chæremon Stoice mortem,
Vis animum mirer, suspiciamq; tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus ansa,
Et tristis nullo qui tepet igne focus. & quę sequunt̃ calumniosa omnia.

Ægyptios olim omnibus negocijs curisq; reiectis, semper in templo perstitisse, rerumq; naturas, causasq; & rationes siderum contemplari asiduè solitos, mulieribus nunquam se miscuisse, nunquã cognatos & propinquos, ne liberos quidem vidisse, ex eo tempore quo cœpissent diuino cultui famulari: carnibus item & vino semper abstinuisse, imò etiam hanc raro vesci solitos, ne stomachũ onerarent, quæ si quando comederent, tunsum pariter hyssopum sumebant, vt escam grauiorem illius calore decoquerent: oleum tantùm in oleribus nouerãt. F Ecquid loquar, inquit Chæremon idem, de volatilibus, cùm ouũ quoq; pro carnibus vitauerint, neq; non lac, quorum alterũ carnes liquidas, alterũ sanguinem esse dicebãt, colore tantùm mutato? Cubile eisdem ex folijs palmarũ, quas βαΐας vocant, fuisse, assuetosq; bidui atq; etiam tridui inediã sustinere. Quare minimè mirum est in tanta victus parsimonia, eorum corpora, quod pleriq; autores tradunt, vel nullis odoribus delibuta, spontè aurã suaueolentem emisisse, odoratasq; transeuntium vmbras miram inspirasse fragrantiam. Quanquam & Alexandri Macedonis corpus suapte vi aromaticum quid oboluisse Theophrastus asseuerat: sed forsitan in Rege cura, quod in illis negligentia, prȩstabat. Quid verò Chæremon scripturus, si nostri generis eremitas per deserta Thebaidos, & montẽ Sinam inspexisset? Quid si vniuersa interdum collegia ad durissimã corporum macerationẽ spontanea etiam supplicia, flagra, labores addidisse cognouisset, nullumq; neq; nocte cruciatus alicuius vacuum tempus sibi permisisse? Sed enim multa Ægyptijs attribuuntur, quę nostrę pietatis proceres prȩstitêre, præclaraq; illa patientiæ documenta, dissimulatis nostrorum nominibus, in regionis

A gionis tantùm, quam incolebant, laudem transtulerunt. Neq; tamen Ægyptij solùm, de quibus Chæremon Stoicus tam multa disseruit, herbis & arborũ tantùm fructibus victitarunt, verùm & gentes reliquæ, vt Porphyrius attestatur, hoc cibi genere vsæ sunt aliquandiu: primiq; sacrificantes, non animalia, sed herbas floresq;, deinde arbores sacrificarunt, atq; aromatum suffitu operati sunt, cuiusmodi sunt thymiamata apud Orpheum. Qui verò primi animalibus vesci cœperunt, penuria frugum id facere coacti perhibentur. quare luculenter simul ac eruditè Ouidius:

At vetus illa ætas cui fecimus aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

Quantũ verò illa delectant, quę tam eleganter Pythagoras apud eundẽ disserit?

Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora, sunt fruges, sunt deducentia ramos
Pondere poma suo, tumidæq; in vitibus vuæ:
B *Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma*
Molliriúe queant: nec nobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.

& quæ plurima in hanc sententiã modulatur. Quin & Græcos illos veteres, tãquam proximè Deo genitos, optimos fuisse natura, Dicæarchus Peripateticus asseuerat, nullumq; animal occidisse. Vetus autem Atheniensiũ cibus, ficus: Arcadũ, glans: Indorũ, calami: Carmanorũ, palmę: Męotiorũ Sauromatumq;, milium: Persarũ, cardamũ ac terminthus, vt obseruauit Ælianus. At Eusebius homines ferino ita victu prius ali solitos, rerũ imperitię videt̃ adscribere, vbi dicit: τοὺς δ' ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας, τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἀνακτάτῳ, καὶ θηριώδει βίῳ κατεςῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην, καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς. Homines quippe rerum principio genitos, aiunt parabili ferinoq; victu pasci solitos, sparsimq; in pascua prodijsse, deq; graminibus quæ mitiora viderent̃, cibum sibi cõparasse, atq; etiã fructus qui spontè, nulla mortaliũ cura culti, nascerentur. Sed enim vtcunq; senserit Eusebius, fuit tamen Theologorũ veterũ pręceptum, animantiũ nullum sacrificandum, sed vsq; ad farinã & mel, terræq; fru-
C ctus atq; flores. Nouit enim Deus (aiebant illi) virum pietatis veræ cultorem, etiã si minimũ quodq; folium altaribus intulisset, atq; ipsum, quantũ quisq; animo, nõ quantũ manibus afferat, intueri. Quod verò ad carnes attinet, earum vsum Porphyrius libro de Abstinentia, dicit ad salubritatẽ minimè cõferre, sed ei potius impedimento esse, eo argumento, quòd per quæ recuperatur bona valetudo, per eadem cõseruatur: eam si quando amiserimus, per victum tenuissimũ, & præsertim à carnibus alienũ, recipimus: per eundem igitur salubritas in incolumitate perseuerat sua. Sed ne tam multa quę ille cõscripsit in hanc sententiam compilem, & Chrysippi Medeam repetã, ad nostra regrediendo, quę apud pios domi nascuntur apponã, qui quidem ipsius Dei summi prouidentia simplicẽ victum, & natura ipsa prouenientẽ, reliquis cibis antelatũ autumãt, & perinde debere nos idẽ approbare. Terra enim antequã Sol creatus esset, germinare iussa, cibũ sobrietatis prius eduxit, q̃ reliquos, deliciarũ atq; luxuriæ, quibus quãuis humana improbitas sit nunc vsqueadeò dedita, vt iam vnusquisq; supra etiã vires & censum, exquisitiores vberioresq; epulas disquirat, ille tamẽ cibus diuino primũ effusus munere, sine satu, sine semine productus, tam dulcis & gratus per

mansit, vt etiam repletis distentisque, voluptati atque vsui sit, & auidius appetatur, D primis denique mensis appositus, secundis minimè fastidiatur, atque ita simplex diuinitatis opus humanã omnem exuperat industriam. Nostri verò temporis helluones institutum ieiunij sacrosanctũ ad pietatem nihil facere arbitrantur, totque iam voluminibus in sanctos mores inuecti, nostrã hanc viuendi temperantiam nihil antiquum sapere contendunt, muliercularumque superstitiones esse, cùm tamen & illi ipsi veteres qui nondum veritatis lumine fuerãt irradiati, ieiunia tam multis cæremonijs indixerint. Pręcipuè verò Romani ieiunia Cereri feruntur instituisse, M. Acilio Glabrione, P. Cornelio Scipione COSS. post victum Antiochum Syriæ regem. Reliquum esset sanctissima tot nostræ pietatis collegia recensere, quæ vt sanctius atque castius Deo famulentur, perpetuò sibi carnium vsu interdixère: sed quoniã hęc in omniũ oculis versantur, satisque omnibus innotuère, ijs nunc præteritis, ad reliqua Papyri significata stylũ direxisse pręstiterit.

ANTIQVA PROGENIES.

CVm verò apud Ægyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factum est vt si progeniem antiquam describere vellẽt, papyraceũ fascem pingerẽt: tametsi nobilitatis nullum inter ipsos discrimen habebatur, sed omnes pariter nobiles censebãtur. Herbam verò illam magna veneratione susceptam in manus, E quotiescunque dijs supplicaturi essent prætendebant, quòd è limo se quoque genitos profitebantur, atque vnà cum ipso caule se identidem esse palustria propemodum animalia. Eoque spectare videbatur præclarum Romanorũ institutum, qui multis in rebus, tum in ea præcipuè prudentes, cùm hominẽ re bene gesta summis honoribus decorare instituissent, triũphales illos currus in tunica Iouis decernebant, idque sapientissimè cauerant, vt ne supra modum insolescerẽt, à tergo esset qui, Hominẽ memento te esse, identidem succlamaret. ita Tertullianus. Sanè Plinius maximũ esse dicit victoriæ signum cùm herba traditur, quia per eam se indicant esse de terra altrice, atque humatione cedere. quamuis Seruius eo carmine Virgiliano,

Et vitta comptos voluit prætendere ramos,

aliter ex Varronis Ætijs dare herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipse F progeniem hominum agnouit, Lactantio ita versum eius referente:

Terrea progenies duris caput extulit aruis.

quod in vulgatis exemplaribus habetur Ferrea, id quod nihil ad ea primordia quæ Maro tangit. Tollenda tamen ex Lactantij codice verba sunt illa, *procreata ex lapidibus*, quæ quidem ex Seruij commentario, importunè sunt eò translata. Sed vt ad Papyrum reuertamur, vel ob eam, quam retulimus causam, vel ob humilem naturalemque ortum, vt Diodorus ait, vel quòd magis humidis quàm siccis cibis victus humani constet alimonia, parem sibi cum Papyro generationem existimabant.

SACERDOTIVM.

IPsos verò sacerdotes suos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis insignibant, neque eos ijs ex alia quapiam materia cõtextos ferre licebat, vsqueadeò illa omnia euitabant, quæ vel minimam impuritatis suspicionem afferre possent. Hinc etiam apud Romanos nostros, huius puritatis ergò, Flaminicis mortuæ per se pecudis corio calceos aut soleas fieri nefas habebatur, sed aut occisæ alioqui, vt illud Homericum, ἰφθίμοιο βοὸς (?), aut immolatæ, quoniam hæc macta essent: sua verò morte extincta omnia, vetus illa superstitio funesta esse decreuerat. Atqui

A qui etiã Assertor noster præcepit Apostolis suis, ne calceamenta pedibus inducerẽt: quod ita interpretatur Adamantius, vt ipsorũ pedes, qui ad annunciandã felicissimæ vitæ perpetuitatem properabant, omni carerent mortalitatis indicio. Nam & Moses cùm exiret è terra Ægypto, calceamẽta ex mortuis pellibus induxerat, quibus veluti quadam mortalitate constrictus erat: cùm verò cœpit per virtutem proficere, & ad montem Dei conscendere, ibiq; immortalibus ministrare mysterijs, tunc ei præcipit vt lora calceamenti soluat, quia locus in quo cõsisteret, sanctus esset: hoc est, vt indicia mortalitatis, quę in pelliceis calceis designatur, abijceret. Quantũ verò ad papyracea Ægyptiorum calceamenta pertinet, nonnulli nihil aliud inde quæsitum autumant, quàm puritatis argumentũ. Nam eadem de causa pietas nostra indumenta ex lino sacerdotibus imperauit, in quibus omnium ferè gentium et nationum consensus fuit: & eo vestis genere Apollonius Tyaneus semper vsus est, quoniam illa vestis purior & syncerior videretur, quàm vestes ex lanarum aut vellerum pollutione contextæ. Papyrus autem non tantùm calceis conficiundis commoda, verùm & ad multa vtensilia
B vasorum aptissima: quin & ad nauigia texenda, velaq; & tegetes, necnon vestẽ stragulam, ad funes è libro cõficiendos: & nulla deniq; herba sit, quæ tot & tam varijs modis humano consulat vsui, & maiores plulresq; afferat vtilitates.

DE FABA.

FAba Ægyptijs instar venerandi numinis fuit, tantæq; religionis, vt eam neq; sererent, neq; comederent, quin etiam aspicere vererentur: quod Theon Grãmaticus apud Plutarchum Symposiacis enarrat, & alij pleriq; tradidere.

IMPROFANABILE NVMEN.

PEr eam velo coopertam improfanabile numen intelligi volebant: quamuis Herodotus vulgi opinionem secutus, id ea de causa factitari solitum dicat, quòd impurum adeò legumẽ id existimarent, vt non tactu gustu'ue tantùm, verùm etiam visu profanum haberetur.

FVNVS LVCTVS'VE.

C NAm & apud Romanos faba inter funesta recensebatũ, neq; Diali fas erat eã tangere, neq; quidem nominare, putabantq; omnino ad mortuos pertinere: nam & lemuralibus iaciebatur laruis, & parẽtalibus adhibebatur sacrificijs: in flore enim eius luctus quędam inesse literę videntur, vt Festus Pompeius attestatur. & quod ad parentalia pertinet, fabacium epulum in funeralibus ad nostra vsq; tempora perseuerat. Sanè Varro ea de causa Flaminem ait ea non vesci, quòd in eius flore literæ illæ luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opinio, mortuorũ animas in fabis habitare: inde Pythagoras cùm percussores fugeret, & in aruum fabis consitum incidisset, quà tutus ei dabatur exitus, si se in eam segetem immisisset, ab inimicis potius trucidari, quàm fabas animarum conceptacula conculcare maluit.

NEQVITIÆ FRÆNVM.

SVnt qui fabam eam velo coopertam nihil aliud sibi velle disputent, quàm amouendas à manibus oculisq; nostris omnes nequitiæ causas, vt castiorem agamus vitam: eoq; spectare Pythagoricum præceptum, vt à fabulo abstineamus. quam sententiam Empedocles ita pronunciauit:

Δειλοί πανδείλοι κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι.

Ah miseri à fabulo miseri seducite dextras. D

Cyamon verò, vt inquit Gellius, multi fabam intelligi voluerunt, peritiores tamen pro testiculis accipiũt, quos ita opertè ac symbolicè Pythagoras appellarit, quia scilicet fabæ mollitudine sua, & ingenita quadam tumoris efficacia, humanæ genituræ vim suggerãt, a qꝫ insuper facillimę sint corruptionis, & denicꝫ testiculis ipsis forma quamsimillima. Idcirco Empedoclem versu illo, nõ à fabulo edendo, sed à rei Venereæ proluuio voluisse homines auertere, quibus veluti animi ergastulis liberati, possimus ingenio expeditiorem nauare operam.

NEGOTIA PVBLICA DECLINANDA.

SEdenim Plutarchus cõmentario de Liberis instituendis, Aristotelẽ secutus, abstinendum ex hoc monet à tractandis rerũ pub. muneribus, quòd in creãdis magistratibus fabæ calculorum vice vsui essent: quem morem pleræcꝫ ciuitates adhuc obtinent. Romani calculis vsi videntur, ijsc꜁ albis aut nigris, quorũ niger in comitio funestũ significabat, vt aliàs Romuli morti destinatus, sed non vsu obuenit. Aristoteles hinc opinatus est ciuiles administrationes à Pythagora improbatas, vt ex eius libro de Fabis Laërtius obseruauit, vsqueadeò omnes aliorum dictata sententiasc꜁ suis studijs accõmodare cõtendunt. In Sudæ collectaneis, vbi prouerbium est, necꝫ fabas necꝫ allium comedendum, fuisse morem apud antiquos legitur, vt in iudicijs fabas esitarẽt, ne obdormiscerent: id hodie Romæ ludis testaceis ad morę tædium leniendum, in lupinos aqua maceratos, vilic꜁ per gradus omnes à solis Iudæis institoribus venditatos, conuersum est. Quòd verò allium admiscent adagio, notum est & alia & cæpe cibum esse militarem, dicterioc꜁ nos admonitos, si tranquillam agere vitam velimus, necꝫ bellica necꝫ ciuilia negotia attingenda. E

CASTIMONIA.

IDem tamen Plutarchus dictũ Problematibus aliter qꝫ in educatione puerorũ exponit: facere enim ad castimoniã leguminũ abstinentiã docet, quòd eos qui sanctè & immaculatè viuere curãt, pura & tenuia corpora habere oporteat, legumina verò maximè vires corporis corroborãt. Vnde institutum vt Carnę deę, quam vitalibus humanis præesse veteres confinxerũt, pulte fabacia & larido sacrificaretur, quòd eo ciborũ genere vires corporis egregiè roborẽtur. Cõstatc꜁ calendas Iunias ea de causa Fabarias vulgò vocitatas, quod sacrũ institutũ est à Iunio Bruto, à quo etiã mensi nomen. Eadem præterea tum ob ventositatẽ, tum ob plenioris cuiusdã nutrimenti redundantiã, plurima itidem purgatione indiget, atqꝫ ita Venerẽ ciere perhibẽt. Atqui iubet Plato sic ad somnũ proficisci corporibus affectis, vt nihil sit quod errorẽ animis perturbationemc꜁ afferat. Didymus Amphiaraũ ait primũ omniũ fabis abstinuisse, quòd is vaticinio per somnium vterẽt: impediũt eñ aut obturbãt fabæ somnia: ex quo etiã Pythagoricis interdictũ putãt, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba vescerentur, quæ res habet inflationẽ magnã, ac perinde cibus is tranquillitati mentis vera quærentis omnino cõtrarius est. Idem Didymus ait, fabas corda eorũ qui eis vescantur hebetare: sed ea primùm de causa prohibitas à Pythagora suspicatur, quòd lugubres illæ literæ in earũ floribus obseruentur, de quibus suprà dictũ. Quantũ verò ad Ægyptios pertinet, deuitabãt illi ea omnia quę animã corpori pertinacius affigere possent, néue sensu voluptatec꜁ inualescentibus eam profundius in corpus immergerẽt, vt Porphyrius attestãt: idc꜁ operã dabant impensissimã, vt nõ vitiorũ tantũ effectus, verũ & affectus ipsos radicitùs extirparẽt. Hac eadem de F

cau-

A causa D. Ioannes Nazaræus locustis tantùm & agresti melle toto vitæ tempore nutritus, eo simplici tenuiq; cibo contentus, ne corpus ipsius crassiorib. pulmentis pinguefieret, & exquisitarum dapum copia grauaretur. Huiusmodi quippe naturæ corpora nostra sunt, vt escis superfluis grauia reddantur, cumq; ita corpus aggrauatũ fuerit, animã quoq; ipsam, quæ per totũ diffusa corpus, eius tentatur motibus, identidem onerari segnioremq; fieri necesse est. Nanq; vt Sammonicus poëta dictitare solitus, à comessationũ cruditate vitiato stomacho rectos à cerebro sensus auerti manifestũ est. Est & Plotini sententia, qui ventri penitùs obediunt, periculum esse ne senticescãt. Sed vnde nam verius sententiã huiusmodi cõquiramus, quàm à diuinis literis, vbi de crassitudine animæ tam multa traduntur? Illa nimirũ à Deo verba emanarũt: Nõ permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt. Porrò anima quę peccat, crassior efficitur, cõtrà verò virtute attenuari, graciliorq; reddi fertur, virtus siquidem quicquid in ea corporeũ est, abstergit & perimit, illaq; sublata ita fæce, velut igne examinata purior efficitur. Quare Protogenis pictoris cõtinentiam nunquã satis laudaueris, qui in Ialyso pingendo parcè adeò & duriter vitam duxit, vt non nisi lupinis frigida maceratis victitarit, qui simul famem sustinerent & sitim, neq; sensus nimia dulcedine obstruerent. Dignus ille quidem propter quem Demetrius Rex Ialysum ciuitatem, cùm ab ea parte sola posset Rhodon capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dumq; picturę parcit, victorię occasionem amiserit. Inuenies apud nostrę pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantũ aqua macerata, in continentioris vitæ vsum sumpta. Extat Eutychiani Pontificis ad Bęticos epistola, vbi legas, fabas tantùm, & vuas, & quædam huiusce modi ab Apostolis instituta, super altare offerri solitas.

B

DE CICERE.

Eque illud est contra hieroglyphicam legem, si quis vel legumen, vel fructum aliquem nomini suo cõsonum, pro nomine ipso vsurparit, lentem quippe pro Lentulo, fabam pro Fabio.

CICERO.

C Fecit enim idem Cicero, qui cùm poculum argenteũ Dis esset dicaturus, prenomen ac nomẽ literis signauit: sed pro Ciceronis, ciceris figurã insculpsit, nihil veritus quòd iam id cognomenti verterat in cauillum, ad grauem vsq; amicorum expostulationẽ monentiũ, vt ad ludibriũ euitandũ aliud sibi cognomẽ adscisceret, quod nunquã impetrare potuerũt. Cur enim ipse leguminis honorati, maximeq; vtilis nuncupationẽ abhorreret, quod honestissimis familijs olim esset summa cum laude datum, vt quisq; scilicet aliquod optimè genus sereret: ita Piso, Lentulus, Fabius vocabatur.

INCOLVMITAS.

Svnt qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatẽ, siquidẽ ciceri tantùm nullæ bestiolæ in horreis innascuntur. quin etiã ad olerũ incolumitatẽ excogitatũ sit cicerem vnà seri, propterea quòd erucas eum arcere experimento compertum est.

ARIES.

A Figuræ verò similitudine pro arietino capite ponitur, cui ferè nihil similius videas, siue eius pecoris rictum, siue tortuosam in eo cornuum reciprocationem cõtemplêre: vnde optimo eius generi nomen etiam arietino, vt Plinius tradit, idq; religio peruigilio solita est adhibere.

MVNIFICENTIA. D

INuenies & inter Romanæ munificentiæ partis cicerum largitionem ab Ædilibus populo erogatam, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, vbi Quæstores magnificentius facere potuisse dicit, si quantum in cicere expensum est, in aliis, quæ rempublicam adiuuarent, insumptum esset. Vnde Horatius de largitionibus ambitiosis:

In cicere atq; faba bona tu perdasq; lupinis,
Lætus vt in circo spatiere, aut æneus vt stes
Nudus agris, nudus nummis insane paternis.

Quanquam rem omnem alij referunt ad suffragia, quæ per legumina ferrentur. In Florentina ciuitate, vtpote antiquissima Romanorũ colonia, vtrunq; obseruaui, fabis quippe ferri suffragia, & festo D. Præcursoris die, qui apud eos maximè omnium sanctus atq; venerabilis est, ciceres à popularibus in siliquis suis publicè tota vrbe perfunduntur, vt omnibus esitare volentibus vsui sint.

DE ARVNDINE.

E

AD papyrũ addere libuit arundinem, propterea quòd maximè cum ea originis habet similitudinẽ: vtraq; enĩ palustris est, terrenoq; gaudet plurimũ limoso, multasq; & varias afferũt mortalibus vtilitates.

LITERÆ.

SVnt verò plures arundinis species, ac perinde diuersa significata: sed quemadmodum iuncus literas significabat, propterea quòd apud Ægyptios eo vterentur in scribendo, ita calamorum fasciculus, quibus nos vtimur, eadem ratione literas indicat: vt apud Persium,

Inq; manus chartæ nodosaq; venit arundo.

SAGITTÆ.

ALij calami sunt longioribus internodijs, leuore, proceritate, rectitudine, & soliditate præstantes: per hos sagittas innui, ob vsum, quem his cõficiendis præbent, poëtarum ferè omnium testimonijs comprobatur. F

RESIPISCENS.

QVoniã verò ex latioribus arundinibus fistulæ plurimùm fieri consuerũt, cicutis aliquot cera compactis, Ægyptij sacerdotes fistulæ cõditione cõsiderata, per eam hominẽ mente olim captũ, postmodũ tamen & mentẽ & rationem adeptum, quiq; vitæ suæ modum imposuisset, significabant: inanis enim arundo mẽtis identidem vanitatem indicat, verùm vbi iuncta spirituq; animata concentũ harmonicis numeris reddere cœperit, rationis se quodammodo participem effectã ostendit. Ad hęc, tanta illi vis, vt furibundum hominẽ composita modulatione posſit in meliorem sedatioremq; mentem restituere, cuius exemplum rei à Pythagora editum in omniũ iam ore versatur: neq; alia de causa Mercurio adsculpebatur, quem etiam harmoniæ inuentorẽ fuisse tradunt, nisi quòd proprium est caduceatoris munus, in diuersum abeuntes animos, atq; dissonas voluntates, ad concordiam & concentum reuocare.

FRAGILITAS.

ALioqui arũdo humanę fragilitatis indiciũ habebat. Hinc illud apud Esaiã, Arundinẽ quassatam nõ confringes, quã sententiã acutissimus Scotus ita dilu-

dilucidat, vt ex eo debere nos miseratione prosequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmũ. Esaias: Quid confidis in baculo isto arundineo Ægyptio? cui si quis incubuerit, conquassabitur, & perforabit manum eius.

CALAMITAS.

AB eiusdem calamitatis significato illud etiam deducitur, vt per diffractas prostratasq; arundines, ærumnæ, damna, iacturæ, & quæ miseris mortalibus accidunt mala significetur, vocabulo inde etiam apud Latinos facto, vt huiusmodi incommoda calamitates appellentur.

INANITAS.

VVlgatissimum verò illud est, per arundinem inane aliquid significare: cuius rei causa magis re ipsa patet, quàm verbis explicare necesse sit. Illud minimè prætereundum, quòd arundo in Assertoris nostri pro Rege salutati manũ tradita, mysteriũ fuit vani fragilisq; sceptri, super quod Gentes omnes prius innitebantur, de quo Esaias XXXVI Ezech. XXIX. Regum IIII, 18, Cõfidebamus enim in arundinea virga, vel Ægypti, vel Babylonis, vel cuiuscũq; alterius B principatus, qui Deo contraria sentiret. Eum igitur calamum Iesus de manibus nostris accepit, vt de illo triumphãs, pro vano & inani, infirmo fragiliq; bacillo, validissimũ firmissimumq; nobis sceptrum compararet. Idem Assertor noster ad inanitatem huiusmodi respexit, vbi dixit: Nunquid spectatũ exiuistis arundinem vento agitatam? Psalmo LXVIII legas: Extimula feras ex arundineto: feras aiunt interpretes, leones intelligendum, propterea quòd apud Ioben legitur, sub omni arbore dormire leonem, iuxta quã densent arundineta: esseq; leones illos rugientes, hoc est, dæmones, qui cubile sibi sternũt in arundineto: quippe inter eos homines dæmonem habitare, qui leues inanesq; sint, atq; etiam steriles, quos scilicet in petra firmare nequeas, vtpote qui vento vel leuissimo expositi, cõtinuò huc & illuc agitentur dissipenturq;. Deq; eadem instabilitate dictũ Psalmo altero supra LXXX, Vt arundinem vento expositam.

MENSVRA.

IN numo argenteo C. Mamilij, ab vna facie Mercurius cũ pileo & caduceo, ab altera Mamilius ipse cũ arundine & cane, qui à pedibus illi allatrat. Supra canem literę, LI. MEΤN. quæ omnia magistratum eius indicant, qui limitibus C metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedũ, modò palmorum speciem præ se quandam refert, mensuræ signum habetur. Canis fidei, quam præstare debet is, qui eiusmodi negocio præficiatur. Et à tergo Mercurius concordiam ostendit, quæ ex ipsa limitatione subsequi debeat. De arundine id insuper animaduertendũ est, in hanc vsq; diem aliquot Italiæ locis vsitatissimam mensuram pedum circiter senum vulgò Cannam vocitari. Id etiam animaduertas in literis numo impressis, MEΤN. vbi figura Τ Græcę literæ, pro TA posita est.

SVRDITAS.

SVnt qui surditatem ostendi velint per arundinis panniculam illam densam, oblõgam, teretem, grauem, villo vti sericeo præditam, ac arctissimè cõstipatam: eius enim flos, siue potius floccus, si aurẽ intrauerit, exurdat: ideoq; plerisq; locis surdones vocitantur. Lanugines eas Latini pollulas appellarunt, ex quibus strata fieri consueuerunt, sed quæ nihilo secius auribus noceant.

DE SINAPI.

Ed iam quid sibi Sinapis velit, inspiciamus: quanquã, vt verũ fatear, eram partem hanc prætermissurus, quasi superfluam: quia postquã super Sinapi ea collegerã quæ nostra præstare poterat imbecillitas, venit in mentẽ mihi videre, si quid Theologi nostri, præter, quos sequimur, Græcos, ea super philosophati essent, cùm ecce primo atq; secundo statim sermone, qui Ambrosio attribuunt, comperi, & copiose & eruditè, vtile salutiferumq; ex sinapi condimentũ esse confectũ: quod quidem siue Ambrosij sit, siue cuiusquã alterius, dubitare cœpi meum hoc, extãte illo, & fatuũ & insipidũ fortè omnibus appariturũ. Postea cùm me collegissem, & alia me condiendi ratione vsum animaduertissem, multasq; in domo Domini mansiones esse recordarer, & nullius generis vasa in ea esse, quæ non alicui apta vsui essent, resumpsi animũ, porrigente mihi manũ Origene, & pudenter, vt decebat, viridia hæc ingressus, alia quædam super Sinapi, que Papyro tuo, clarissime Beccadelle, subiungeres, tanquam spicilegus in vnum eundemq; manipulum congesta collegaui. Sed illud præmonebo, sinapin ab Ægyptijs positam me nõ inuenisse. Sacras verò nostrorum literas, Græcorumq; veterum monumenta habere multa, quę nostra ex eo locupletare possunt hieroglyphica. Quare non temerè fecisse visus fuero, si huius quoq; graminis significationes explicuero.

FOECVNDITAS.

PRæcipuum aũt eius est significatũ, vt ex tenui admodũ principio lætissimæ sit feracitatis indicium. Vnde illud Assertoris nostri dictum, Si quis habeat fidem quantum est sinapis granum vnum, iussu illius montes transferri, caq; omnia fieri, quę nullius conatu imaginationéue effici posse videãtur. Exiguũ est enim sinapis semen, & pusillo illud corpore scribit Athenæus: id tamẽ fœcũdæ terræ demandatum, quam diligens & laboriosus agricola poliuerit, omnium olerum maximum euadit, demumq; abit in arborem vel volucribus sustinendis idoneam. Talis quippe fœcunditas rerum ex antiquæ Theologiæ nostræ lectione feracissimè prouenit, cuius quidem semina primo aspectu pusilla admodum videntur, verùm vbi à perito agricola sata fuerint, in immensum coalescunt: augenturq; in arborem, in ramos, & in virgulta vndequaq; prorumpentia, in quibus aues cœli congregentur, vt in sacris habetur institutionibus. Aues igitur, hoc est, disputatores, quod interpretatur Adamantius, quippe Rhetores, qui velut aues cœli leuibus pennis, verborum duntaxat elegantium nitore freti, disciplinarum excelsa prius sectari, & ardua quæq; appetere videbantur. Pennata enim Homero verba. Et per bracteatas argento columbæ pennas, sermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiusmodi igitur Rhetorum alites, simulac nostram in sinapin inciderint, ipsis deniq; rationibus, & rei ipsius veritate allectæ, non ingratam sibi sedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis nõ admodum delicatè frondescentibus, vi tamen sua consistentibus, nullus fortè loquendi decor, sed optimæ vitæ tantùm ratio, quæ sola sit appetenda, decerpit. Quanquam Hesychius aues loco hoc Euangelico accipi contendit pro hominibus contemplationi deditis, qui si terrena aliqua tractare necesse habuerint, hoc est, si super sinapis ramo quiescere contigerit, paulò pòst tamen volatu repetito, non ignauiter in sublime tollantur.

INTEL-

A INTELLECTVS EFFICACIA.

INdicat verò ſemen ipſum (vt nos quoq; de puteo noſtro aliquid hauriamus) magnam altiſsimi intellectus efficaciam, quę ſub exili ac propemodum contẽptibili ſemine lectionis, vt multi putant, etiam fatuæ, deliteſcebat. Nam ſimulac ſemen id ori ingeſtum eſt, ac mandi cœptũ, acutiſsimi vi ſaporis os omne incendit, omnemq́; reliquorũ ciborũ fatuitatem temperat, condimentumq́; omne, cui admixtũ fuerit, mirificè cõmendat, cõmanducatum pituitã capitis purgat, perq́; os egerit. Sic ſacra lectio grauedinẽ intellectus emendat, abſtergitq́;, vt purificatus per os, quippe per doctorũ verba, diuina poſsit myſteria deguſtare. Nã, vt ait Horatius, *Nemo adeò ferus eſt, vt non miteſcere poſsit,*

Si modo culturæ patientem commodet aurem.

Sed quid indigemus Horatio? cùm Dominus noſter dicat, Scrutamini Scripturas: quas ne faſtidiamus, vtpote quæ nonnullis guſtu aſperiores videantur (fuerunt enim qui dicerent, Durus eſt hic ſermo) ſinapis huius condimentũ efficiet. At lachrymas ciet, quod illi obijcit Poeta quidam, dicens:

B *Seq́; laceſſenti fletum factura ſinapis.*

Sed ô dulces lacrymas, nulla ſalſuginis amaritudine vitiatas. O amœniſsimã lachrymarum vallem, ô iucundas, ô amabiles, ô ſemper appetendas lachrymas, ſi quis ita ſit felix, vt lectulũ vbiq; ſuum lachrymis irroret, eas inſtar panis ducat, & ad ſurrectæ Crucis cõſpectum, confixiq́; in ea Seruatoris noſtri lachrymulã ſaltem vnam aliquam expreſſerit, quam videat Dominus erumpentem. Quid verò ſi vberiores fuerint, & donec omnis totius corporis inareſcat humor, emanare nõ deſinãt? Quicunq; enim ita ſeminarit in lachrymis, lętiſsimã frugẽ poſtmodum eſt in exultatione demeſſurus. At inde nomen ſinapis habet, quòd olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi παρὰ τὸ σίνεσθαι τὰς ὦπας, vt medicorum tradit diſciplina. Vnde acrem, & incõmodam eius naturã inceſsit Græcus Athenæus. Fac olus id infeſtũ oculis, & pernicioſum: noſtrũ, quod ex agro Domini colligimus, cor in primis exhilarat, cerebrũ illuſtrat, oculos aperit, vt videãt ſicut Agar fontẽ aquæ viuæ: paulatim lenit, & ad ambroſij vereq́; cœleſtis cibi guſtũ reddit idoneũ: fauciũ aſperitatem emollit, vt nullius vnquã vuæ afficiatur incõmodo. Prodeſt etiam ſine ficu adhibitũ auribus, vt illæ angelicæ etiam fiant harmo-

C niæ capaces. Alopecias emendat, omnemq́; pruritũ extinguit, vt nullo prorſus vitio contaminatũ corpus offerre Deo properemus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in ſacris monumentis, quã vitiorũ ſordes, malæq́; conſuetudinis contagiones?

FIRMITAS DOCTRINÆ.

QVid autem illud, quòd ſemel ſatum difficulter extirpari poteſt? Nam ſemina ſimulac decidêre, haud ita multò poſt & virent, & feraciſsimè pullulant: vnde doctrinæ ſtabilitatem, & propagationẽ ex eo poſſumus interpretari. Nã qui ſemel noſtræ huius ſinapis ſuauitatem guſtare cœperit, ab ea nunquam amplius, tanquam Vlyſsis comites à loto, auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amœniſsimus, totaq́; ſpiritus conceptacula ſeminibus his confarcientur, neq; hunc proculcabit lupus, aut vrſus, aut rugiens leo: non effrænis equus, non taurus ferox, non doloſa vulpes in pabulum abſumet: non frigus aduret, non æſtus deſiccabit, non aratrũ deniq; contundet: virebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam inſuperabile crocum lætius proueniet.

EXPERGEFACTIO. D

AD hæc sinapis expergefactum ac minimè somno grauatum significat intellectum: siquidem terrestris illa contra lethargos, deraso prius capite, illinitur. Noster hic sinapismus deraso circumcisoq; cordi cōtra huiusmodi morbū admouetur. Quid enim aliud lethargus est, nisi somnus inexpugnabilis? Atqui quotidie vt vigilemus, vt Deo preces allegemus, suaui huius nostri pungimur acrimonia. Gustu eius scimus quando hora est de somno surgere, ne grauati eo, longæ scilicet desidiæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non galli cantu, non æris tinnuli strepitu, non vllius ortu sideris indigemus, vt mane, sed planè mane excitati corpus strato corripiamus, atq; tūc, & in dies, septies laudes Deo concinamus.

SVBLIMIVM APPETITOR.

QVid verò quòd per sinapis ramusculum, quem quis ore decerpat, mētem & cogitationem in sublime sese attollentem accipimus? propter præsentaneam excitandi virtutem, quam in eo semine Pythagoras maximè omnium admirabatur, qui vix illius terrestris folia degustauerat, præcipuo tamen vnum E illud amore prosequebatur, quòd vim eius in sublime ferri conspiciebat, perinde ac si in cœlū niteretur, cùm per nares in cerebrū penetraret, omniaq; hinc purgatiora, & ad visum mentis vegetiora fieri asseueraret. Maximè itaq; studendū, vt cibos omnes oleris huius intinguamus pulmentario, cùm præsertim modico eius in ollā iniecto, legumina omnia, vt Democritus ait, facillimè decoquantur. Agitè igitur, agitè ferculis omnibus, tam æstate quàm hyeme, tam mane quàm vesperi, vel grana, vel succum eius admisceamus. Vtuntur hoc libenter probi omnes, hoc Pōtificijs cœnis adhibuit asiduè Clemens VII. Nulla enim vnquam vel publica vel priuata cœna est ab eo instituta, quin nostrę huius sinapis agricolæ politoresq; plenis adstarent calathiscis: iucundumq; inter eos certamen oriretur, quis eorum id melius vel serere, vel condire didicisset. Idem nobis faciundum, vt noster exemplum nobis Pontifex dedit, vt ita nos neq; fames occupet, neq; sitis etiam molestet: supra enim nectar, supra omnem, quod aiūt, ambrosiam cibus hic, & melle & fauo suauior, mortalibus ad vitam est omnibus profuturus.

FRANCISCO FANTONO BIDIZOIENSI, F
MEDICO SALODIANO, DE IIS QVÆ PER CÆPE ET HORtensia quædam alia significantur EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS, PIERIVS VALERIANVS.

Vantum risurus sis, Fantone doctissime, super apophoreto nostro, non sum nescius quippe qui odoratissima suauissimaq; citria, Salodiana scilicet, quibus nusquam preciosiora nascuntur, à te dono acceperim: ego contrà Cæpe, alliumq;, tam olida, tam insuauia tibi & Medico Salodiano redonare cogitarim, reliquorumq; olerum corbes, quorum tu istic vel hortos integros vno esse comparare possis. Sed quid facias? non eadem sunt omnibus ingenia. Attamen si quanti hæc, qualiacunq; sint, mihi steterint noueris, fortè non ita vilia esse dona æstimabis. Non enim cœlo nostro hæc nascuntur, sed ex Aegypto intima hucusq; magno portorio trāsferuntur. Neq; sperandum vt hîc sata his similia renascantur, quia talia sunt, vt in alieno solo semina corrumpantur, vel omnino degenerent. Dices: At malo

A *malo ego nostratia, sapores quorum & cognouimus, & quibus apta condimentis sint, toties experti sumus. Sed vide ne fallaris, priusquam nostrorum experimentũ facias. Memineris Aegyptios olim & doctrina, & ingenio plurimũ claruisse, neq; temere ex tota Graecia viros summos doctrinae nomine ad eos transmeasse, cùm tamen ij cæpe tanti facerent, vt id numinis loco coluerint: quod à tam celebri natione factum nos minimè ridiculum existimare debeamus. Vtcunq; autẽ, ne hîc totam Commentarij rationem alieno loco explicandam suscipiã, ex ipso omnia loco suo videnda tibi proposui, quorũ multa licet antiquitate iã obsoleuerint, solent tamen vel eruditis aliquam afferre delectationem, quae veteres quomodocunq; tradiderint, propterea quòd exquisitioribus iuniorum inuentis magis ex comparatione gaudere consueuerimus.*

CAEPE.

CLera igitur & sagminea quædam collecturus, ordiar à Cępe, propterea, quòd inter herbarum, bulborum, caudicum, surculorumq; genera memoriam sibi primam cæpe apud Ægyptios vendicauit: quin etiam inter

B hortensia eorum numina principatum prorsus obtinuit.

LVNA.

EA enim tota lunaris est: cumq; nullum apud nationem eã numen vesaniore cultu habitum fuerit quàm Luna ipsa, in vnius Lunæ honorem cæpe coluerunt. Nam vt taceam quòd ea dissecta multiplicem Lunæ ipsius effigiẽ, & quas Græci φάσεις nuncupant, omnes ostentat, siue ea curuata in cornua, siue æqua portione diuisa, siue protuberet, siue quotidiana facie varia sinuet, nunc immensa sit orbe pleno, ac repentè nulla. Habet autem cępe hoc peculiare, quod Plutarchus quarto in Hesiodum Cõmentario tradit, vt reuirescat & cõgerminet decedente paulatimq; deficiente Luna, contrà autem inarescat, adolescente, quasi ipsa pro alimento corpus exponat suum. Quamuis rem lõgè aliter acceperint Pelusiotæ, qui cæpe profanum adeò existimarint, vt cibum eius pollutũ esse crediderint, ideoq; mensis inferri vetuerint, propterea quòd solum olerũ omniũ contra Lunæ aucta atq; damna vices minuendi & augendi habeat cõtrarias. Quòd verò cibus tam acris tamq; vehemens in mensarũ etiam delicias venerit, Socrates apud Xenophontẽ Philosophorũ sympodio, bellatorũ vires acriter eam exci

C tare dicit, & eius esu vino cõmendationem augeri, ibidem legas. Laudat eas etiã quisquis ille est Apitius, quòd ad omnia cõdimenta optima sit & idonea. Quanquã Morus ille Florentinus, cognomento Nobilis, parasitorum omnium, quot sunt, quotq; fuerunt, festiuissimus, cùm cæpas Pontificijs Leonis X cœnis auidius appeti, trucidariq; indignissimè ferret, aspera declamatione cõtra oleris eiusmodi esitationẽ inuehi solitus est, impios, impuros, intestabiles eos omnes dictitare atq; reprehẽdere, qui humanũ corpus tam puro elementorũ cãdore mũditiaq; compactũ ab optimo maximo numine, dignitate, facieq; sibi perq; simili fabrefactũ, quod idẽ ipse rerũ opifex spiritu afflasset suo, flãmeisq; stellarũ scintillis animasset, isti per spurcissimũ cęparũ allijue cibũ, malcolenti & vsqueadeò fœtido putore cõtaminare, fęce tam sordida, tam profana polluere, ipsius demũ sanctioris animalis animã reddere dijs hominibusq; abominabilẽ cõniterent.

PROFANVM.

SEd vt ad Ægyptiaca nostra reuertamur, alia insuper afferũt causa, cur profanũ hoc apud aliquos olus haberet: sed ea fabulosa, atq; ex vulgo sumpta, forsitã à calũniatorib. in eius gentis irrisionem excogitata. Aiũt eñ cępis ideo nõ vesci

Ægyptios, quia Dictys Isidis alũnus, dũ has in Nili ripa enatas auellere conaretur, in amnem decidisset, extinctusq; hac inde sit memoria coli cœptus, vt olus id, quasi necis patratæ causa, profanum haberetur. Alij rem in religionẽ conuertêre, quòd numen vltione ea sese improfanabile esse commonstrarit. D

LACHRYMÆ.

ID non omiserim, apud quosdam cæpe lachrymarum hieroglyphicum fuisse, eaq; de causa imperatum esse à Biante philosopho Alyatti Regi eum ad amicitiæ suę fructum amicè beneuoleq; accersenti, vt cępe vesceretur. Ita enim tetricũ eius philosophi dictũ ferunt: ἐγὼ ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν. Nam quòd cæpe oculos acriter mordeãt, lachrymasq; vel sola cõtrectatione cieãt, omnibus exploratum: apteq; Columella lachrymosam eam vocat. Iam & Dionysius apud Aristophanem interrogatus, cur ita fleret, cæpo olfacere se respõdit, & ea de causa κρόμμυον Græcis dicitur, ὅτι κόρας μύει τῶν ἐσθιόντων, quòd comedentes iubeat oculorum pupillas occludere. Dantur verò remedio contra caliginẽ oculorum, quòd eam vel olfactu purgent. E

PER INIMICITIAS ILLVSTRATVS.

SI quis verò velit quempiam indicare, qui ex inimicorũ obtrectationibus & iniurijs creuerit, longeq; illustrior atq; potẽtior euaserit, quo aduersaria magis vis in eum incubuerit, pro hieroglyphico surculum rosæ flore præditum, emergentem è cæpe figurabit. Experimento siquidem comprobatũ est, rosas violasq; iuxta cępe vel allium satas, fragrantiores fieri: ita vnius fœtorẽ ad alterius beneuolentiã conferre. Tangit rem Plutarchus, vbi ea recenset cõmoda & vtilitates, quas consequi possumus ex susceptis inimicitijs: fieri quippe nos vigilantiores ad vitia declinanda, & ad virtutẽ capessendam ardentiores, atq; in his omnibus maiori conatu laborare, vt quæ veram gloriam paritura sint omni studio solicitudineq; complectamur.

ALLIVM.

MILITIA.

VNum tantùm ex allio hieroglyphicum inueni, vt per id militiam intelligamus, propterea quòd & allium & cæpe cibum esse militarem constat. Atq; hinc prouerbiũ apud Sudam, neq; alliũ, neq; fabas esitandas, ijs qui tranquillum sibi vitę statum proposuêre: per summotum allium, bellica negocia dimittenda: per fabas, ciuilia non attingenda, quæ latius in Fabę Cõmentario explicuimus. Sed quod ad militarem cibum attinet, Aristophanes, Equitibus, milites memorat, qui coëmptis allijs & cæpis naues inscendissent. Et chorus iam antea Alantopolam incitans dixerat, Vt inalliatus strenuè magis pugnes. Neq; rem tantùm bellicam adiuuat allium, sed rusticæ etiam opem affert. Siquidem, vt Africanus ait, oleum in quo allium contritũ fuerit, mirè prodest vitibus eo obunctis, ne pediculos gignant: & absq; oleo tritũ oblitumq; arborum truncis, ne ab erucis infestentur, opitulatur. F

RAPVM. SOL.

APud Ægyptios sacerdotes veluti cæpe Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicũ, numinibusq; alterum & alterum suis dedicabantur: corpus enim rapi solidũ, immutabilẽ Solis effigiem refert: veluti cæpæ, vti dicebamus, multiplicitas illa tam multiformis tunicarũ, Lunæ varietates ostendit. Sanè autores sunt rapum è plumbo dicatum olim fuisse in tem-

in templo Apollinis Delphici, quod Phœbei corporis soliditatem ostenderet.

FVNGVS.

ET fungus nescio quid sapit hieroglyphicũ, qui tametsi apud Ægyptios, quos sequimur, nusquam apparet, apud Græcos tamen & Latinos nõ illepido celebratur significato.

REPENTE QVID ET INSPERATO FACTVM.

NAm id præcipuum fuit, estq; adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, vt quotiens noui aliquid præter expectationem repentè factũ apparuerit, fungum id dictitemus. Poëtas quippe funginos, oratores, historicos, philosophos, Iurisconsultos vnius tridui studio autoritatẽ indeptos, & quę plurima sub Leone X. P. M. miracula vidimus, nocte vna præstantes aliquot, tanquã in Parnaso somniassent, haberi cœptos, eoq; processum temeritatis, vt ex ijs nõnulli milites etiam sibi compararint, qui non applaudentibus mortem minitarentur:

At rerum natura parens nil edere magnum,
B *Spectandumq; solet, longo nisi tempore adultum.*
Ipsa etiam maiora suos animalia partus
Iussa diu gestare: decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensq;
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

Sed vt ad funginos reuertamur, prouerbiũ est, quod de re subitaria & insperata fertur in primis, nocte vna fungum nasci. Quare apud Dionem legas, Traiani vita, fungũ quendam magnũ in Decebalis castris à barbaris circumlatũ, Latinis etiam literis inscriptũ. Literas non ponit autor, sed ex ijs quæ subsecuta sunt, manifestè percipitur, admonitionis aliquid id fuisse, cauendũ scilicet Traiano, ne se tantis tamq; ferocibus copijs cõmitteret: repentè enim oriri solere, quod nemo vnus vnquam expectasset. Quod vt existimẽ id admonet, quòd in eo exercitu vociferationes etiã exaudiebantur à Buris pręcipuè, atq; alijs gentibus cum Romanis societate coniunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & vt saluis rebus retrò domum abiret admonentibus.

C FATVITAS.

APud Plautum, Bacchidibus, fungus fatuitatis, & stupidæ admodum credulitatis hieroglyphicum est:

Adeon' me fuisse fungum, vt illi crederem?

Quod quidem significatũ Nicobolus eadem fabula manifestius declarat, dum se omnes quicunq; vbiubi sunt, qui fuère, quiq; futuri sunt posthac stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, anteire longè stultitia & indoctis moribus profitetur. Et prius de re nihili Chrysalus:

Tanti est, quanti est fungus putridus.

DE CVCVRBITA.

CVcurbitam apud Ægyptios non inueni in suas literas receptã, apud alios tamen in hoc genere minimè præteritam.

SPES INANES.

NAm apud Onirocritas cucurbita spes inanes præsagit, vtpote quæ cùm ventricosam admodum speciem præ se ferat, multumq; identidem nu

trimenti polliceri videatur, illud tamen & tenue, & nisi condimento aliquo iu- D
uetur, egregiè fatuum est.

SALVBRITAS.

NEcq; tamen cucurbitæ fautores desunt, vt qui pro salubritate poni eam cō-
tendunt, ansa, vt puto, capta ex prouerbio, κολοκυνθης υγιέστερος. quod ex Epi-
charmo sumptum memorat Athenæus.

DE PAPAVERE.

PApauer nonnulli inter segetes enumerāt, propterea quòd Maro id Cereale dixerit: quasi non & olera, & edulia omnia terra nascentia, Cereris esse munera cognoscant. Ab hac igit̃ parte significata eius exordiemur.

CERES.

PApauer quidem Cererem, atqueadeò terram omnem humano cōmercio habitatam, hieroglyphico suo referebat: necq; quidem hoc vna tantùm de causa: orbicularis enim figura eius perinde ac terrę, protuberat vndecūq;, conuallibus quibusdam veluti subsidentibus, montium quodammodo iugorumq; spe- E
cie, locorumq; reductorū effigie: interiora denicq; folliculis quibusdā distincta gerit, veluti etiam nationes hominum & fluuijs, & montibus, & vrbibus dispertiuntur. Innumera præter hęc includit semina, est & hoc terrę benignę propriū. Necq; quidem hoc cibū, nisi concutiatur, obtundatur, & ventiletur, emittit: necq; terra, nisi exaretur, sarriatur, vertatur, obteratur, multisq; modis excutiatur agiteturq;, quicquam proficit.

IVSTITIA.

PRopter verò receptacula ęquis inter se interuallis disgregata, iusticiam, ac legumlationem, quæ Cereri attribuuntur in primis, hieroglyphicè commonstrat: eacq; de causa dea ipsa & legifera, & iusticiæ autor appellata est: siue, vt arbitrantur quidā, propterea quòd sementia penes se deposita magno cum fœnore reddere consuerit. Sanè Virgilius & his & quæ superius dicta sunt consideratis, nō immeritò Cereale papauer appellauit. Sunt qui nihil, quod ad eruditionem faciat, inuestigantes, Cereale papauer à Poëta dictum autument, quòd Cererem in Proserpina filia conquirenda cibos sibi ex papauere confecisse tradant, quasi per somnium ea fuerit inuestiganda, quæ meræ sunt nugæ. F

VENVS.

APud Sicyonios Venus, vt autor est Pausanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quod dubio procul ad seminij copiam referendum est. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quo de Cōmentario suo dictum. Erat verò eius deæ statua auro eborecq; fabrefacta, in summo cuius vertice poculum insidebat: quod hieroglyphicum eò spectat, quòd maritū Græci, vel dicere velimus amatorem, potionis nomine nuncupabant: πόσις enim vtriusq; nomen, & πόθος Platoni amor.

AMOR.

NImirum autem papauer florens amoris indicium habetur apud sortilegos, cuius quidem folium qui amoris periculum facere volunt, pugno superponunt, alteracq; passa manu illud allidentes, ex crepitu conijciūt quod quærebāt. Explorant enim, an amantes redamentur: nam quo clamosius insonuerit, eo se magis amari putant: quòd si sonus oblanguerit, contemptui se habitos arbitrātur: cuius rei tum alibi, tum eo loco meminit Theocritus:

A ὅδ' ἐ τὸ τηλέφιλον ποτὶ μαξάμενος πλατάγησεν, ἀλλ' αὔτως ἁπαλῷ ποτὶ πάχεϊ ἐξεμαράνθη.
Quod vno dici poteſt verſu: *Nec ſupercuſſo crepuere papauera pugno.*

GENTES.

HVmani verò generis hieroglyphicum præ ſe ferre videtur, non ex ijs tantùm quæ ſuperius de granorum diſſepimentis dicta ſunt, ſed ex eo etiam conſtat, quòd compitalibus, quæ in compitis Laræ, ſiue Larundæ, vel Maniæ Larum matri fiebant, humana capita ſacrificabantur. Sed Iunius Brutus conſul ſacrificij genus abominabile & abhorrendum, ſuppoſitis puerorum loco, allij papauerisq; capitibus, celebrandum inſtituit.

CAPITA.

ESt enim illud haud obſcurum papaueris ſignificatũ, vt omnino capitis hieroglyphicum habeatur, adeò nullus olerũ fœtus inſigniore capitis honore conſpicuus eſt: fortè vaſtior fructus cinarę, ſed aut ſpinarũ, aut integumentorũ, quibus confertim circumuallatur, aſperitate horridior, cùm papaueris & læuore delicatus, & Regia corona redimitus, maieſtatem quandã præ ſe ferat. Iam & B apud interpretes Theocriti μήκων λέγεται ἡ κεφαλή. Sed mihi videtur locus potius ex hiſtoria deſumptus, vbi Tarquinius cognomẽto Superbus, per hortũ inambulans, nullo reſponſo dato ei nuncio quem Sextus eius filius, quid ſibi agendũ in Gabios eſſet ſciſcitatum miſerat, tantùm baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres populi paulatim ſummouẽdos. Sed hoc vetus fuit Corinthiorum exemplum, à quibus oriundi Tarquinij. Siquidem ferunt Periandrũ, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cùm per fidum nunciũ Thraſybulũ Mileſiũ cõſuluiſſet, quanã arte, quaue vi ſibi principatũ ſtabilire poſſet, nullũ ab eo reſponſum accepiſſe: vidiſſe eñ ſe tantũ nũcius memorabat, eum in campũ triticeæ ſegetis ingreſſum, eminentiores ſpicas baculo decuſsiſſe, atq; ita Periandrum inſtructum, capitibus ciuitatis cæde & exilio ſublatis, tyrannidem occupaſſe.

DE VERBENA.

Apitis, q̃d in papauere eſt, ſignificatũ, verbenę reminiſci facit, in qua de capite identidẽ nõ incurioſa & nunc eſt, & olim fuit inueſtigatio.

CAPITA DEORVM.

VErbenarũ faſciculi puluinaribus dicati, Deos apud veteres ſi- C gnificabãt. Struppos eos vocitabant. Erat verò mos olim dona eiuſmodi Deorum capita nuncupare. Sanè apud Tuſculanos faſciculus, vel corona herbacea impoſita puluinari Caſtoris, ſtruppũ vocabatur. Alij ſtruppũ idem quod ſtrophium intellexerũt. Vnde apud Faliſcos ſtruppearia nuncupabantur feſta, quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Gręcum eſſe vocabulum ſtruppum putat, quippe ςρόφιον, & inſigne fuiſſe, quod ſacerdotes in capite ornando geſtarẽt, ſiue ea corona eſſet, ſiue aliud geſtaminis pro corona: de quo videndus Feſtus, ſed in codicibus emendatis.

DIVI PRÆCVRSORIS CAPVT.

NOn temerè verò in noſtram vſq; diem mos pleriſq; Italiæ ciuitatibus perdurauit, vnã è verbenis ſpeciẽ, eamq; & grandiorẽ & odoratiorẽ in D. Ioãnis Præcurſoris memoriã celebrare. Herba enim ea lato folio eſt, criſpatoq; aſpera admodũ lanugine, coloris cineritij, multis ſciſſuris corrugato, acutiſsimi odoris ac periucũdi, caule præalto, ramoſo, quadrangulari, puniceis floribus ad bugloſſæ propémodũ ſimilitudinẽ condenſatis, intra quorũ calyces grana qua-

tuor ſingulis, veluti panici papaueris úe reperiunt, quib. excuſsis pediculo pars D
adiuncta remanet, quaſi quędam macilẽti capitis effigies, idq́ D. Ioannis caput vulgus dictitat, herbamq́ eius nomini dicatã, nõ ſine pietatis oſtentatione puluinaribus imponit, eademq́ priuatarũ ędium ianuas parietesq́ ornat, tanquam amuletũ ſit minimè cõtemnendũ. Nec me latet verbenas pro quibuſcũq; ſaminibus in ſacris acceptas, & coronationũ ritibus herbas quaſcũq; è Capitolio decerptas, pro verbenis habitas: ipſam autẽ verbenã multis à Dioſcoride nominibus appellatã, & quæ ſuper ea plurimi ætate noſtra cõſcripſere, quæ hîc repetere ſuperfluum eſſet.

NOVA NVPTA.

QVi verò puellam pingũt verbenam ſub amiculũ occultantẽ, hieroglyphicum huiuſmodi nouam nuptam ſignificare tradũt. Siquidem mos erat nuptiarũ ſacro faciendo, vt noua nupta corollã de verbenæ floribus à ſe lectis ſub amiculo geſtaret. Sunt & alij verbenæ ſiue verbenacæ, vſus, alijs atq; alijs antiquorum cęremonijs, magicis etiam eluſionibus accommodati: ſed nos ea tantũ delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici ſignificationem pertinent. E

DE FILCE.

VOLATVS.

Filix quoniã Struthiocameli pennis aſsimilatur, ſunt qui volatũ per herbam eam figurare cœperint, quod mihi non vſquequaq; approbatur. Nam licet vnaquæq; penna volatus hieroglyphicũ ſit, inſtrumentumq́ eius rei proprium, cùm tamen manifeſtum ſit Struthiocamelũ ex omnibus alitib. vnũ, ob vaſti corporis molẽ, vix poſſe ſeſe humo attollere, alis verò vti ad curſum tantũ adiuuandũ, congruũ mihi nõ videt̃ ab eo ſignificatũ id deſumere, quod ipſe ſibi natura repugnante præſtare minimè poſsit. Sed de Struthiocamelo ſatis inter alitũ ſignificata. Id de filice proditũ, non Struthiocameli tantũ cauſa herbã eam Pteryga vocari à Græcis, ſed quòd in vniuerſum folium eius ſit pennis alitum ſimile: de quo & Dioſcorides & alij plura.

SECVRITAS.

MAgis aũt placet illud quod ſecuritatẽ per filicis hieroglyphicũ indicari quidam memoriæ prodiderũt, propterea quòd eius herbæ odor ſerpentes fugat, animantiũ quippe genus omnino pernicioſum: eaq; pręcipuè de cauſa ruſtici eiuſmodi folijs grabatos ſuos farcire conſueſſe, vt interpretes Theocriti tradiderunt. F

ODIA CAPITALIA.

ID etiã eſt filicis hieroglyphicũ, vt arundini adalligata capitales indicet inimicitias: adeò eñ inter ſe diſsidẽt, vt altera alterã enecet, coronę modo circundacta, vulneribusq́ alterius ſtirpe factis, cõtuſa altera & impoſita efficacisſimè medeatur. De quibus ita Celſus: Peſsima ex ſurculis arundo eſt, quia aſpera: eadẽq; offenſa etiã in filice eſt, ſed vſu cognitũ eſt, vtrãq; aduerſus alterã medicamentũ eſſe, ſi cõtrita ſuperimponat̃. De diſſenſione ita Plinius: Filices aiunt nõ renaſci arundine ſectas, aut exaratas arundine vomeri impoſita: ſimiliter & arundinem exarari vomeri impoſita filice præcipiunt. Quod verò ad ſupradictam pertinet medicinam, apud eundem lib. XXIIII, cap. XI, eadem quę Celſus tradit, legas.

DE ABSINTHIO.

QVid ſibi vellet Abſinthiũ de fauo mellis enatum, in Apis Cõmentario Lucretianum ſecuti carmen indicauimus, nunc quid ſimplex ſibi velit, exponamus.

SALV-

A SALVTIFERA CASTIGATIO.

SIgnificat enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationẽ, quæ cupiã salutẽ attulerit, qua scilicet increpitus qui tota aberrabat via, prolapsus in scelerum voraginẽ, in meliorẽ mox regressus semitã, abiectis à se vitijs, vitã inde degat inculpabilem. Amarissimum est enim absinthiũ gustu, perinde ac obiurgationes vnicuiq; videntur acerbæ, sed si haustũ non reuomatur, omnẽ perpurgat intestinorũ fęcem: contrà verò mel, quæ placidæ sunt adulationes, bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorũ dictatis, Dulcia se in bilem vertũt, ideoq; hominẽ in morbi alicuius incõmodum trahũt: qua de re satis in Ceruo, qui fistulæ sonantis adulatione deceptus, venatoris iaculum in se directũ minus aduertit.

SACERDOTIVM.

ERat verò absinthium marinum, quod quidam Seriphium vocant, sacerdotum Isiacorum gestamen: huius enim ramum illi prẹferre solenne habebant oleaginorũ ramorum loco, vt apud Dioscoridem lib. III. Quod verò Seriphiũ absinthiũ, quod et marinum dicitur, autor idem, neq; non Plinius aiunt Taphosiri in Ægypto lætissimè prouenire. Taphosirin vrbem Stephanus ideo dictam
B ait, quòd ibi sepultus sit Osiris.

SANITAS.

QVòd verò poculũ absinthij quadrigarum agitatoribus propinatũ legas, indicat id Latinarum victorẽ: his enim ferijs qui quadrigis vicerat, absinthiũ in Capitolio bibebat: idq; maiores nostri sanitatẽ interpretabantur, quod magni satis præmij loco dare se profitebantur.

HYSSOPVS. ELVTIO.

Yssopus in diuinis literis hieroglyphicũ est gratiæ spiritalis, per quã inquinati labe aliqua eluimur. Eius aspergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra passim humana delicta significat, siue peccatorum maculas appellare libeat. Hinc apud Psalmographum, Asperges me Domine hyssopo, & mũdabor, habetur. Eucherius eam pro humilitatis patientiæq; hieroglyphico ponit, propterea quòd humilis admodum herba est, & lapidi, cui nascendo adhęrescit, adstricta: cuius radices saxum etiam dicuntur
C penetrare. Ipsa verò præcipuè pulmones curat. In pulmone sedẽ habere dicitur superbia, in quo scilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorũ: In pulmonibus inest raritas ad hauriendũ spiritum aptissima. Quòd verò spiritus pro superbia vel animi elatione ponatur, idem oratione pro P. Sylla: Res gestæ credo meę me nimis extulerũt, & mihi nescio quos spiritus attulerunt. Ibi autem apertius: Nunc Capuæ Campano præsidio ac regio spiritu cùm viderem, Blosios illos mihi videbar videre, ac Iubellios.

DE ASPARAGO.

EX ASPERITATE SVAVITAS.

Ite aliquid & lene, quod ex aspera duraq; re prouenirct, significarẽ qui vellent, hieroglyphicum Asparagi faciebant, surculum quippe iam maturum & seminibus instructum. Nam spina est, quæ semen illud fert, quo sato molles inde asparagi succidantur. In Bœotia sanè qui nouam nuptam comebant ornabantq;, eam spinoso asparagi frutice coronabant, quoniam vt apud Plutarchum est de Coniugali vita, suauissimũ ille fructum de asperrima spina producit. Sic vxor viro primã illius asperitatẽ ac duri-

tiam minus aspernanti, dulcem postmodo & suauem conuictum præbet. Qui D vero, vt idem Plutarchus, primas virginum rixas ferre nequeunt, similes profectò sunt ijs, qui prima vuarū acerbitate offensi, eas etiam cùm maturuerint, abhorrent.

CITO' CONFECTVM.

ATq; hæc de spina. Teneriores verò coliculi significatum habent rei quamocyssimè paratæ, vel ipsius Augusti dicterio, cui frequentissimū illud erat dicere, Citius quàm asparagi coquantur, cùm quid momento minimo properatum innuere volebat. Ita illud apud Dioscoridem animaduertendum, ἐπ' ὀλίγοις ἑψηθεὶς, quod in antiquissimæ traductionis codice, Latina quidem phrasi, sed literis Longobardicis scripto, quē perlegi Florentiæ, quemq; Marcellus translationis suæ ducem habuit, breui coctura elixum, legitur. Philemon Comicus, victitantibus asparago, perinde ac thymo etiam ac cappari, extenuationem corporū videtur exprobrare, vbi ruralis parsimoniæ pœnitentem virum in scenam producit, querentem scilicet quòd rus, vt medici, conuenientia ægrotis tantùm esculenta subministret. Addit illud: καὶ νὴ τὸν δία E

τὰ πετραγενῆ ταῦτ' ὀψάρια, κάππαρις,
θύμους, ἀσπαράγους, αὐτὰ ταῦτά γε δέδοικα
μὴ λίαν ἐπισχνάνῃς με ποιήσῃ νεκρόν.

Quorum versuum hic est sensus: *Atq; per Iouem*

Innata petris obsoniola capparim,
Thymumq; & asparagum, & alia huiusmodi,
Quàm vereor, extenuatione præ nimia.
Ne me cadauer exanimum humi deserant

Quòd verò Philemon τὰ πετραγενῆ dicit, vide apud Dioscoridē quoq; in petrosis nasci asparagum, nulla facta de satiuo, quo nunc plurimum vtimur, mentione.

DE CAPPARI.

Ed quod ad Capparin attinet, ad hanc Philemonis sententiā facit Dioscoridis locus, qui eam nulli rei dixit esse vtilem, nempe adeò tenue esse nutrimentum eius, vt nullam afferat vtilitatem.

DE MANDRAGORA. F

Vlta super Mandragora dicenda essent, sed ea vel insuauia, vel abhorrenda: quare in ijs quæ humano generi perniciem afferunt, temperamento vtendum est, quoniam etiam nescire quædam inter virtutes reponi solet.

SOMNICVLOSVS.

ID omnino nō dissimulabimus, somniculosum hominē per id genus herbā significari, propterea quòd vis eius media est inter venenum & soporē. Nam si quis vinū ea medicauerit, bibentē in profundū adeò somnū inijciet, vt expirasse credat, memorabili Annibalis exemplo, qui missus à Carthaginensib. in Afros qui rebellauerāt, non ignarus ille gentē esse vini auidā, magnū eius modū mandragora permiscuit, mox leui cū eis cōmisso prælio ex industria cessit, nocte inde intempesta relictis intra castra quibusdā sarcinis, et eo vino q̄d infecerat, fugā simulauit: cumq; Barbari occupatis castris gaudio effusi medicatū vinū hausissent, iacerentq; strati defunctorū in modū, reuersus Annibal nullo negocio eos truci-

A trucidauit. Rem Fronto exemplis suis adiecit. Quòd verò ponit historia vinosos Afros, Cyprianus quoque de Afrorum suorum bibacitate multa cõqueritur, quę propemodum iam, vt nunc apud Germanos, in ciuilium laudum locum irrepsisset. De soporifera verò Mandragoræ vi Medici multa tradidêre, idque præcipuè, quòd plurimus & efficacissimus est eius vsus in soporãdis ijs, qui vel inurendi vel secandi sunt: altissimum enim per quatuor fermè horas somnum, potione ita medicata exhausta, perseuerare, vt neque ignem neque ferrum sentiant.

AMATORIVM.

PRoposui de veneficijs à mandragora nihil me dicturum, præsertim ea quæ pertinẽt ad amatoria, de quibus aliquid omnino habetur in sacris literis: sed nunc maioris illud curæ precium esse duco, vt radicis eius figuram, non temerè tam insignem à Deo, siue à natura, ducente Deo, conformatam, enarrem: cuius altera est virili specie, capite capillamento veluti quodam vndecunque cooperto, pube etiam densissimis radicularum filis pudenda virilia cooperiente. Altera fœminina, ijsdem velamentis, si quis curiosius rem ipsam inspectare voluerit, naturæ miraculum occultantibus, quotidianis testimonis veritatem ipsam comprobantibus. Quod miror à quibusdam tam pertinaciter negari, cùm præsertim vulgatum sit, Pythagorã herbam hanc ἀνθρωπόμορφον appellasse, quo vocabulo nihil manifestius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, si Deo placet, Pythagoram isti dicunt mysticum aliquid per id nominis intellexisse, eam quippe Philosophi locutionem ad poma ea spectare, quæ putant nõnulli Melenzanas esse, quòd oualis figurę sint, ac perinde testibus assimilentur. Leuis hæc est coniectura, siquidem ἄνθρωπος vtriusque generis vocabulum est, testiculi verò forma ad marem tantùm pertinet. Sed quod arbitrari videatur Hermolaus Barbarus, vir vndecunque doctissimus, Melenzana apud Ligures quasi mala insana dici, quam quidem coniecturam, vt inferius apparebit, puto eum ex Columella desumpsisse, cur nõ ab amarore potius, quo, nisi cõdiantur, egregiè prædita sunt, dici ea arbitremur? quod quidem propius ad Ligustici vocabuli simplicitatem accedit, qui Marezanas eas vocant. Cæterùm cùm Dioscorides & reliqui medici hanc & aliam Mandragoræ speciem frequenti vsu sumptam inter venena connumerent, Marezana verò, quę totius littoralis Liguriæ C tractu modò recentia in iusculentis, modò condita aceto fœniculoque superinsperso, in acetarijs & frequenter & copiose anno toto estur, nihil afferunt incommodi, sed & grata gustui, & corpori salubria sunt, nullo mihi pacto videntur inter mandragoras recensenda. Ad hæc cùm Dioscorides mandragoræ poma oui vitelli similia dicat, auellanæ nucis alij, Marezana nihil habent quo vel ouorum vitellis, vel id genus nucibus æquiparari possint, imò totius oui speciem & magnitudinem præ se ferũt, plerunque ijs etiam grandiora, eò dissimilia, quòd punicei coloris fimbrijs, ab ea parte quę Soli exposita est, non sine spectantium applausu & oblectatione dispescuntur, cumque valde maturuerint, totę puniceæ fiunt, parte à Sole tacta semper densius colorata. Sed vt ad formam radicis quæ verè mandragora dicitur, reuertamur, id etiam miror, cur vnà cum Pythagora Columellam etiam nihili pendant, qui Pythagoricam secutus nuncupationem, ita super ea canit:

Quamuis semihominis vesano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mæstamque cicutam.

Quòd verò Columella vesano gramine posuit, ad herbæ vim respexit, quæ ali-

ter & morion dicitur: ea enim, vt Medici tradidêre, drachmæ vnius pondere, vel in polenta, vel esculentis aliis data, fatuitatem inducit. Eucherius super hac, Genesi, nihil aliud dicit, nisi mandragoram genus pomi esse paruo peponi simillimum, quę quidem forma ad Ligustica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, nisi obstarent reliqua veneno super tradita. D

LÆTITIA.

SEd vt mandragoram ab omni absoluamus ignominia, Xenophō eam pro lętitiæ argumento citat, apud quem Symposio Socrates ait, vinum non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq; non aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammā. Porrò si mandragora venenum esset, aut mansa incōmodum aliquod afferret, cur XXX Geneseos Ruben triticeę messis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrē suam deferret, & Rachel explorata re petierit à sorore, vt in eiusmodi plantę participatum admitteretur: cui Lia responderit, Parum'ne tibi videtur, quòd maritum mihi præripueris, nisi mandragoras etiam filii mei industria cōquisitas tibi vendicare cogites? & quæ de nocte mox pacta sequuntur mandragoræ precio concessa. Vnde suspicari possum, apud scriptores nostros parum de mandragora liquere, antiquissimumq; eius vsum & vtilitatem esse temporibus nostris incognitam. Quod verò manifestissimū est, prisco illi seculo, ex historia sacra, cibum omnium preciosissimum fuisse apparet: nostro autem tempore, si ea Ligustica Amarezana est, cùm tot condimentis inseruiat, & olerū omniū per vniuersum annum sit usitatissima, facessere iusserim eos qui eam infamem imaginātur. Sed qui plura super ea quęsierit, ad Plinium se conferat, lib. XXV. cap. XI. E

DE BVLBIS.

NVPTIÆ.

SVnt qui nuptias, atq; maritalem copulam (ita enim Græci γάμους intelligunt) per hieroglyphicum Bulbi significari velint: eo enim plurimùm veteres vtebantur ad languentem Venerem excitandam. Et viri in nouis nuptiis prima die, autore Varrone de vita Patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

Cùm sit anus coniux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quàm satur esse potes.

Sed hoc Martialis ex Aristophane desumpsisse videtur, vbi iuuenis, Cōcionatricibus, à duabus vetulis distractus, quærit ab eis, quanam possit ratione duo eodem tempore nauigia agitare: respondet vna, Postquam bulborū ollam deuoraueris. Docet verò M. Varro bulbos aqua decoquere ad vsum Veneris. Apitius addit nucleos pineos, & semen erucæ cum pipere. F

CICVTA.

SEd quoniam nequitiæ satis vbiq; est, longè vtilius fore existimo, si quę ad ardorem Veneris potius extinguēdum proponantur, quàm quæ lasciuiam fouere doceant, commemoremus.

CASTIMONIA.

CIcutam nonnulli pro hieroglyphico castimoniæ posuêre. Causam ego eam esse crediderim, quòd si eius herbæ succo testes illinantur, Venus cohibetur, præcipueq; κατονείρωγμοί, quæ scilicet per somnium accidunt Veneris imaginationes compescuntur.

A SVPPLICIVM.

VBi vasa quædam, quid sibi quæq; velint, recensuimus, incidimus in calicē, eumq; non alia de causa supplicij de aliquo sumpti hieroglyphicum esse docuimus, nisi ob cicutæ succum, qui sontibus capite damnatis propinari solitus esset, idq; præcipuè Atheniensium instituto: ibiq; de calice in sacris etiam literis disseruimus.

DE RVTA, CASTIMOMIA.

EAdem ratione Ruta quoq; hieroglyphicum est castimoniæ, qua cicuta, diuersa tamen naturæ vi: illa, quia plurimùm refrigerat: hæc, quia supra modum exiccat: atq;, vt Dioscorides tradit, genituram in potu ciboq; extinguit ruta. Theophrastus ob siccitatem indurare, & ob caliditatem exurere dicit. Vtcunq;, ita Ouidius:

Utilius summas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Ueneri corpora nostra negat.

B Est & magis arcana causa, quàm siccitas caliditas ue nimia, quę rutam continentioris vitæ hieroglyphicum esse iusserit. Nam cùm serpens, vt suo loco dictum, voluptariæ nequitiæ signum sit, ruta nimirum cùm tota sit serpentibus aduersaria, eosq; vel odore fuget suo, vt pleriq; veterum tradidêre, quanquam vim eam inesse vni syluestri tradunt, meritò pro castimonia ponitur. Ad id porrò quod acuere lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herbæ matutinum prodesse tradit, vel cùm matutinò maduerit succos in hunc vsum colligendos. Atq; alibi, roscidæ folia decocta in vasculo vitreo decoquēda, vino veteri admixto, atq; ita inungendum. Cur verò serpentes rutam exhorrescant, causam eam philosophi comminiscuntur, quòd serpentes frigiditate siccitateq; sint præcipua præditi, vnde nō immeritò terrarum orbis per serpentis effigiem ostendatur. Siccum enim & frigidum est elementum terræ, & Saturno anguis, vt alibi dictum, in manu statuitur, cuius sidus & frigiditate & siccitate censeri autumant Astronomi. Ruta verò quamuis calida admodum, ipsa tamen siccitate longè præstat, adeò vt affluentiori quadam ariditatis vi apta sit ad simile corrumpendū, eodem mo-
C do quo Proclus non aliam ob causam galli cantum leonibus horrori esse putat, nisi quia solaris virtus vtriq; insita sit animali, sed longè præstantius gallo, quàm leoni. Neq; dissimulanda est vis rutæ prorsus admiranda, quæ non serpentes tantùm fuget, verùm etiam feles (ita foinas nonnulli vocant, de qua loco suo in Æluro) prohibeat ne adrepant, si eius herbæ ramuli in columbarij fenestris & ingressibus alijs suspensi fuerint, traditum à Florentino in Constantini Cæsaris collectaneis. Quòd verò venenis ruta resistat, mustelæ sunt documento, quæ cū serpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur, vnde eam à nonnullis viperalē appellari, tradidit Apuleius. Et Mithridaticū illud aduersus venena medicamentum nulli iam nō innotuit: regem quippe Ponti Mithridatem cùm fratris sui timeret insidias, rutæ folia XX, cum duabus nucibus iuglandibus, & totidē carycis, admixto salis grano, ieiunum quotidie accepisse.

DE CONIZA,

ABLIGVRITOR.

ÆGyptij sacerdotes hominem qui bona sua abligurisset, &, vt Horatius diceret, paternas maternasq; res fortiter absumpsisset, significare si vel-

lent pecudes capræ ſue conizam depaſcentes, pro hieroglyphico facere conſue- D
runt: ſiquidem conſtat animalia ea quæ coniza veſcuntur, inſatiabili inde ſiti confecta deficere. Quoniam verò peculium Ægyptiorum ferè omne in gregibus conſtabat, vnde vniuerſa ea gens paſtores à nonnullis in opprobrium vocitati (quanquam, vt alibi diximus, ſacerdotes eorum, quiq; ſacro cuipiam initiati eſſent, paſtores ita abominabantur, vt ne alloqui quidem eos fas putarent) notum ex hiſtoria ſacra, cùm Pharao coloniam Ioſippi parentibus & fratribus indulgere meditaretur, nõ admittendos in Ægyptiorum cõmercia cenſuit, quia Ioſippus induſtriam eorum omnem in armentis eſſe cõfeſſus erat, eos tamen & cõmodè & liberaliter, opportuno feraciſsimoq; loco, ſeorſum à ſuorum conſortio habitare iuſsit. Vtcunq; autem, cenſum Ægyptiorum per oues aut capras exprimere moris erat.

AMATÆ REI DESERTOR.

SEd enim quæ vis herbæ eius eſſet in polypos, curq; hominẽ amata relinquere pernicem, ſubito tamen euentu aliquo abalienatum, per conizam admo- E
tam Polypo, ſacerdotes ipſi cõmonſtrare ſoliti eſſent, in Polypi cõmentario inter piſces enarratum eſt. Exigere verò res mihi videtur, vt quoniam de coniza ſæpe mentionem facere continget, ſuper ea loco hoc quędam aperire, quæ apud autores tam Græcos quàm Latinos variè tradita ſunt, atq; ea quidem perplexè admodum. Origanum herba eſt vulgò nota Romæ, atq; alijs vniuerſæ Italiæ locis, κόνιζα Græcè, Cunila plurimùm Latinè dicta, quam, vtpote pręcipuè ſuam, Ligures littorales Cornabuliam vocant, putri, vt prouerbio fertur, aptiſsimam ſalſamento: nomen ab ea ſpecie ſumptum, quæ Cunila bubula appellatur. Cæterùm cùm permultæ eius ſpecies ab autoribus referant, eademq; varijs cognomentis appellet, diligẽtiori cura ad Medicos delegata, ſatis nos habituri ſumus, ſi Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani ſpecies eſt, quam à teſtudine cùm ea viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Pliniũ legas, contra ſerpentes priuatim in vino bibi, quę Cunila bubula appellatur. Apud Ariſtotelem, ciconiæ cùm vulnus acceperint (eas enim cum ſerpentibus aſsiduè dimicare cognitum) origanum plagæ imponũt. Theodorus Gaza, vir accuratiſsimus, origanum libenter cunilam vocat: alicu- F
bi pulicarem, quia pulices necat, ſtratis ſuppoſita, ſtrataq; ſub lecticis. Cunilam hanc noſtratem Satureiam à ruſticis vocari, tradit libro X Columella. Horum teſtimonia fuerunt adducenda, quia ſunt nonnulli, qui Cunilam bubulam eandem & origanum eſſe pertinacius negant. Addam & illud, cùm inter tres præcipuas origani ſpecies Onites connumeretur, doctiſsimos ætate noſtra viros de hac non parum dubitare, eamq; ſibi incognitam ingenuè profiteri. Noſtri Bellunenſes agreſtem quandam origani ſpeciem vulgò prouenientem, caule, folijs & floribus grandioribus, odore tantum nõ vſquequaq; ſuaui, ſed vaſtiore, pulelium aſininũ vocant, quæ nimirum Cunila bubula eſt, quæ in Liguribus Cornabulia, & eodem apud nos vſu, quo apud Ligures, ſalſamentis inſperſa. Putarim verò Onitis vocabulum ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui aſinus eſt, cõmodiſsimè deductum. De formicis verò noſtræ huius odore fugatis, experimentum ipſe feci, quod ad biduum poſt inſperſionem efficaciter ſucceſsit, vt locum omnino desererẽt. Ne verò cuipiam mirum adeò videatur gramini huic eam ineſſe vim, Ambroſius herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis ſuis excluſo

A clauso fœtu superiaciat, eoque pacto pullos à luporum incursu deprædationeque tutetur: lupus enim folium eiusmodi usque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium ita sibi sentit abominabile atque contrarium, ut si quis eo locũ, ubi ille morari sit solitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufugere. Ælianus primo de Animalium naturis scribit, noctuas à ciconijs, suo nido procul summoueri, platani eò folijs importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabẽtes, ciconiasque ita pullorum suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitijs suo loco dictum. Neque verò ciconiæ tantùm, turturésue, aut testudines medelam sibi nanciscuntur naturæ ductu, verùm etiam & canes, & sues, & ex brutis pleraque alia. Canes quidem cùm fellis vitio laborant, gramen illud suum depascuntur. Sues si cephalalgia crucientur, fluuiales cancros inuestigant. Mustelæ rutam, si venenatum quid comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quæ'nam sit causa, non otiose quæritur à quibusdam, quippe cùm animalia hæc neque talia didicerint ab alijs, neque quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ suis sint ægritudinibus vtilia. Putant igitur ita accidere: quemadmodũ faui odore solo apes ad sese alliciunt, & cadauera vultures, vel procul absentes, sic etiam cancri sues illectent, origanum testudines, vrsam formicæ, de qua loco suo diximus: id verò nulla ratione fieri, neque quòd sensus, & facultatis eius qua vel intelligere vel cognoscere queãt, participes habeãtur, cõmentique sunt corporum conflaturas, diceret Plinius, in causam adducere, quæ huiusmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione varios, dum laborant appetant vel acores, vel dulcitudines, vel alias, vti vsui venerit, qualitates, fierique plerunque id importunè, ac præter morem, & indecenter, id quod in mulieribus præcipuè videre est, quæ dum prægnantes sunt, & lapidem, & terram, & sordes alias, & humanam interdum carnem appetunt ad vescendũ: quod superioribus annis in Insubria accidit, vbi matrona quædã nobilis, cùm oculos in coloni sui torosiores musculos, qui de coxendicibus protuberabant, iniecisset, tanta arrepta est auiditate carnis eius frustulum gustandi, vt nisi compos fieret, defecturam se profiteretur, aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus, maxima mercede cum colono conuenit, vt abscindi sibi musculi partem pateretur, ne patrona sua exanimaretur: ille precij lenocinio ductus, conditionem accepit, succisumque est frustum, modicoque insperso sale prunis tostum, quo illa deuorato incolumis quamprimùm euasit. Quocirca Medici cùm in effrænatas huiusmodi appetentias incidunt, quæ salubria, quæ minus, nouisse debent: nam aliquid huiusmodi omnibus ferè grauiter decumbentibus accidere interdum solet. Scribit Mnesitheus medicus in pneumonicæ principio, quendam qui cæpe cõcupierat, eualuisse: quendam verò qui ficus appetierat, perijsse, propterea quòd appetitio corporis qualitati, qualitas verò texturaque ipsa, vt quæque est, morbis obsequitur. Ex quo manifestum esse autumant, feras quoque cùm in perniciosas & letales ægritudines inciderint, non alia de causa in huiusmodi appetentias ferri, quàm ob naturæ ipsius (vtar Lucretiano vocabulo) cõposituras, quę illas ad ea spontè incitãt, quę saluti futura videãtur. In hunc modum disputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus concessum volũt, quàm sentire & pasci. Antiquiores tamen philosophi plerique bruta etiã in mentis & intelligentię participatum admittũt, quorũ nos argumenta validiora alibi, & in Elephãti, & in Formicæ cõmentarijs recitauimus. Iis verò hîc cõtem-

tenti, quæ ad veterum hieroglyphica facere videantur, prosequamur. D

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO.

TERRENORVM CVM COELESTIBVS TEMPERATVRA.

QVòd si cognationem, consensúm ue, aut temperaturam, quam inferioris naturæ istius res cum cœlestibus habent, infimis quippe suprema, & supremis infima, occultis quibusdam viribus colligata esse ostendere voluissent, nullo euidentiori signo, propriorécue hieroglyphico id exprimere consueuerunt, quàm cùm herbas duas, Solisequã & Lunisequã figurassent. Liceat verò mihi ἡλιοτρόπιον & σελωνοτρόπιον ita Latina facere: illa enim ad Solis motum Solem versus mouetur, hęc verò ad Lunam vertitur. Sũt verò & alij flores tam arborum quàm herbarum, qui hoc imitari videntur, sed his duobus nulli manifestius. Proinde Ægyptij eandem rerum omnium rationem esse contendebant, vt intellectu alia, vi rationis alia, alia natura, alia sensu superioribus deuincirentur, & suam quæq; concordiam affectarentur.

DE LVPINO. E

TRahit similis quodammodo natura, vt Heliotropio Lupinũ subijciam: nam id quoq; ad Solis cursum vertitur.

HORÆ.

PEr eius autem figuram temporis dimensio, vel horæ ipsæ hieroglyphicè significantur: quę quidem ab eo surculo tam manifestè distinguuntur, vt agricolæ peritiores diurnas horas, aëre etiam nubiloso, ex eius motu conuersionéq; deprehendant. Traditum ab Apuleio lib. De re rustica.

SVIS VIRIBVS POLLENS.

ET quoniam id ingenium est lupino vt coli nolit, sitq; negligentia ipsa fertilis, aptè quis fecerit, si hominem qui suapte ingenio vel industria sibi necessaria comparet, eiusmodi surculi gestamine insigniuerit.

DE NYCTERETO.

SI verò hominem occursum cuiuspiam rei natura expauente ostendere curassent Ægyptij, Nyctereton herbam & anserem faciebant. Ferunt enim anserem ad primũ conspectum eius expauescere, vnde & χηνοφόβον vocatur. Herba est coloris ignei, folijs spinæ, nec à terra se attollẽs, noctibus interlucens, & quoniam è longinquo etiam noctibus fulget, νυκτιπόλον appellatur. F

DE BLITTO. FATVVS ET INSVLSVS.

FAtuum & insulsum, turpiq; deditũ inertię hominem, per Blittũ herbã significare mos erat. Stupidi eñ saporis herba omnino est, neq; vllam habet acrimoniã: vnde conuicium in fœminas mariti faciunt apud Menandrũ, βλίτα eas appellantes. Et Truculento Plautus nõ infacetè dixit blitteam meretricẽ, quæ non saperet in vino ad rem suam: qui locus imperitè satis à nõnullis inuertitur, qui Bletetã & Bletem nescio quod incõmodi calceamenti genus exquisiuêre in eiusmodi cõtemptũ. Laberius dixit bipedem blitteã belluam. Et Empedocles, vt apud Varronẽ est, humilem humani generis conditionẽ ostensurus, natos homines ex terra ait vt Blittũ. Sanè illi nomen herbæ à stupore est: βλὰξ enim stupidus Græcis, stolidusq; & ignauus.

a DE BETA.

SVnt qui betam & blittum idem esse sentiant, Martialis, puto, carmine decepti, qui scripserit:

Ut sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quàm sæpe petet vina piperq́ coquus.

quas aliter paratas nihil sapere exquisitioris ganeę proceres profitenť. Sedenim Dioscorides blittũ à beta secernit, & blittũ quidẽ apud Ægyptios Æclotoripẽ, apud alios Eriplẽ, apud Romanos pariter & Græcos blittũ appellari: edi oleris modo, ventrẽ tãtùm deijcere, medicas vires habere nullas: cùm beta ea sit, quæ Atticis σεῦτλον, Thessalis, propter odiũ in σ literam, τεῦτλον nuncupeť, olus vbiq; locorũ celeberrimũ vsitatissimũq́;, alicuius omnino suauitatis, quodq́; à ciuilibus mensis minimè reijciatur, quæ pluribus apta medicinis, multas humano generi conferat vtilitates, quas qui nosse voluerit, Dioscoridem legat lib. altero, cap. CX, Theophrastum VIII, Æginetam VI, Plinium XIX. & item alios.

MOLLITIES.

PEr eius verò hieroglyphicũ cinædica petulantia, mollisq́; & eneruis lasciuia
B notatur, peruulgato illo Cynici Diogenis dicto, qui cùm à petulcioribus quibusdam pueris conuicio incesseretur, quòd canis esset, ac subinde fugitarẽt, quærente eo cur fugerent, Ne mordeas, respondentibus: Bono estote, inquit, animo, canes non edunt betulas.

DE CAPILLO VENERIS.
EBRIOSITATIS REMEDIVM.

QVi significare hieroglyphicè volũt hominẽ ebriositate laborantẽ, ac sibi remediũ comminiscentem, vt præmonstrarunt Aegyptij, Vpupam & Capillum Veneris herbam faciebãt. Vpupa siquidem vuis vescitur immodicè, ita vt plerunq; inde ebria fiat: verùm simulac se tentari senserit, Capillo Veneris decerpto, efficacissimè sibi medicatur. Herbam hanc Adianton Græci vocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, à nõ marcescendo: neq; enim bruma, vt herbæ reliquæ, marcescit, neq; aqua perfusum mersumue. καλλίτριχον multi, hoc est, pulchricomum, alij πολύκομον, id est, multicomũ, vtrunq; ab effectu vocant, licet πολίκομον, nonnulli canocomũ interpretentur. quin etiam ab effectu saxifragũ appellarũt.
c Capillũ verò Veneris ideo Latini dicunt, quia capillũ præcipuè tinguit: ad hoc decoquitur in vino cum semine apij, adiecto oleo copioso, vt crispum densumq́; faciat. Defluere verò prorsus prohibet, vrsino adipe & ladano admixtis.

DE APIASTRO.
POPVLVS LEGE COERCITVS.

APem suo cõmentario populum inter alia significare diximus. Eum verò legibus coërcitum hieroglyphico aliquo figurare qui vellent, apem & apiastrum herbam proponebant: qua si perungantur aluearia, non fugere apes tradunt: nullo enim magis gaudent flore, eaq́; de causa μελισσόφυλλον, & melitænã appellatam constat, quæ marrubium est nõnullis.

DE BRASSICA.

QVod autem ad modò memoratam vpupam & adiãtum facit, auxilio etiam esse aiunt brassicã, vbi quis ebrietate tentetur. Nam ante cibum sumpta, largiores potationes ne lædant, efficit, vt autores pleriq; tradunt, præsertim Græci.

INTERTVRBATA LÆTITIA. D

VNde qui lætitiam interturbatã importunitate cuiuſpiam hieroglyphicè notatam volunt, Braſsicã inter duos vitium ſurculos adſitam conſtituunt. Vino enim, quod præcipuũ eſt lætitię hieroglyphicũ, ea, vt apud Plinium eſt, auerſatur, in primiſq; eſt vitibus inimica, viteſq; illi, vt perniciosa alterutri foueant inter ſeſe odia. Nam vites, vt ſecundo de Diuinatione Tullius, à caulibus Braſsicis, ſi propter ſati ſint, vt à peſtiferis & nocentibus refugere dicuntur: & quãuis rei cuiuſcunq; adminicula clauiculis perueſtigẽt, quę tanquã manibus apprehẽdant, atq; ita ſe erigãt, hos tamen, vtcunq; propè adſint, nulla ex parte cõtingũt. Ad hęc Beritius, vbi & ſua, & Tarentini ſentẽtia, nihil in vinetis ſeminandũ cẽſet, Braſsicã pręcipuè ſummouendã præcipit, vtpote quę vitibus egregiè cõtraria ſit: & cùm propter naturę ſuę ſiccitatẽ multo indigeat humore, euenit vt iuxtà adſita vitibus alimentũ ſubtrahat. Tanta verò inter vitem & braſsicã diſſenſio eſt, vt ſi quis vinũ dum ea coquitur inſtillauerit, ne poſtmodũ coquatur efficiat, & oleris colorem vitiet. Quiq; prius crudam braſsicã ederit, vino quãtumuis largiter hauſto tentari nõ poterit, quia vis eius occurſu braſsicę hebetatˀ, fractaq; labaſcit. Hinc pleriſq; Italię regionibus, & totius etiamnũ Europę prouincijs mos inoleuit, vt cùm calendæ Auguſti vulgò Baccho dicatæ habeãtur, permiſſa eo die vnicuiq; volenti largius epotandi licentia, ſympoſijſq; ad hoc inſtitutis, & curioſiſsimè celebratis, in quibus Auguſtũ ſe capeſſere gloriẽtˀ, braſsicas identidem vt ebrietatis antidotũ in ferculis præſumãt. Affirmat & illud Beritius, quod ex Cicerone retulimus, ſi iuxtà depoſita vitis ſit, vltrò eam effugere, & in contrariã partem ſarmenta conuertere: id quod nos in hortis noſtris Caſtalionis fieri vidimus, extra quorũ ſeptum excitata pergula, quam iuxtà poſitę vites inſcenderẽt ad meridiem, accidit vt hortulani incuria differtim braſsicę ſubſeminarẽtur: tum vites cumprimũ pampinos emittere cœperũt, braſsicarũ iuxtà ſurgentiũ odore offenſæ ſurculos conuerterunt, omiſſaq; percommodè paratæ pergula, vltra ſeptũ ad ſeptentriones ſeſe porrexẽre. Abfuerã ego tris menſes, dum hæc nulla curantur diligentia. Reuerſus aũt auulſis inde caulibus coactus ſum bonam earum partem pedamentis ac ridicis alijs alieno loco ſuſtentare, quod præter ſpem feliciter ceſsit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat F Varro Neſtoris Alexicepon, elegiaco numero conſcriptũ, in quo harum inimicitiarum cauſa decantatur, Bacchum quippe furibundi Lycurgi timore perculſum in mare ſe proripuiſſe, in eoq; delituiſſe, mox ab emerſu clandeſtino Lycurgum ex inſidijs inuaſiſſe, quem vite deuinxerit: illum indignabundum cùm improuiſam capturam ferret impatienter, lachrymas emiſiſſe, ex quibus enata ſit braſsica: atq; hinc orta diſsidia, & implacabilis plantarum earum contrarietas. Tabeſcere enim eam neceſſe eſt, ſi fortiori viti proxima fuerit: vel vitem, ſi tenella ſit, ipſa tabefaciat. Vſqueadeò verò odia hæc in vuæ nomen exercentur, vt (quod idem Varro tradit) quod incommodum vua in humano gutture appellatur, odioſum admodũ, ſi nimia deſtillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahiq; facillimè poſſe credatur, ſi crudæ braſsicæ ſuccus capiti ſuperfundatur. Sed mirum eſt admodum has folijs & pampinis inſitas eſſe aduerſus vinum inimicitias, radici verò conciliationẽ ineſſe. Nam qui vinum in acetũ trium horarum ſpatio verti docent, inter quos Varro ipſe eſt, radicẽ betæ contuſam in dolium conijciendam monent: ſin verò reſtituere vinum malueris, braſsicæ radicem eodem modo præcipiunt immittendam.

HIEROGLYPHICORVM PIER. VAL. FINIS.

CAELII AVG. CVRIONIS HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER PRIOR, EA CONTINENS QVÆ PER VARIÀ DEORVM ET HOMINVM simulacra significantur:

AD BASILIVM AMERBACCHIVM I. C. POlitissimum.

VM difficillimum sit ea in lucem edere, ob ingeniorum morosam sæpe varietatem, quæ omnibus placeant, opus est illa magni alicuius viri autoritate fulciri, qui & calumniatores ac detractores deterrere possit: & si quid in controuersia fuerit, diiudicare, rectaq; & vera comprobare, falsa autem refellere. Unde etiam fit, vt virtutes illorum quibus scripta dicantur, eiusdem sæculi hominum testimonio celebrentur, & sic illi quoq; patrocinij sui præmiũ amplum referant: memoriam videlicet earum virtutum, quarum quamuis docti ipsi sint, nulla fama ipsorum scriptis ad posteros perueniret. Nam principum quidem atque heroum res gestas memoriæ mandant Historici: eruditionis suæ monumenta alij docti viri relinquunt: horum autem omnium humanitatis, suauitatis, sapientiæ, virtutum testes & præcones non alij sunt, quàm omnis generis scriptores qui illis monumenta sua inscribunt. Quamobrem æquè prudenter mihi rebus suis consuluisse videntur, & qui scripta sua doctorum patrocinio commiserunt, & qui ita rationes suas instituerunt, vt & docti ipsi essent, & à bonarum literarum studiosis celebrarentur. Illi enim scriptis suis autoritatem conciliarunt, hi virtutes suas ab obliuionis tenebris vindicarunt. Hos igitur ego imitari cupiens, quem alium huic meo Hieroglyphicorum priori Commentariolo patronum conciliarem potius quàm te, qui & tanta eruditione atque autoritate es, vt tuo fretus patrocinio liberè in omnium manus venire possit: & familiæ nostræ ita coniunctus, vt primæ ætatis bonam partem simul transegerimus, cuiusq; humanitatem singularem ac beneuolentiam quotidie experimur. Hunc igitur meum laborem eodem animo complectere, quo me nostramq; domum iamdudum amplecteris. Vale. Basileæ,

XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ.IↃ.LXVII.

DE ENEPH, AEGYPTIORVM DEO, CREATOR, ET CREATIO MVNDI.

PER Eneph, quem pro Deo colebant Ægyptij, ipſum totius mũdi atq; vniuerſitatis creatorem opificemq; pulcherrimo hieroglyphico oſtendebant: cui hominis formam tribuebant, eumq; cœrulea veſte indutũ, zonamq; tenentẽ & ſceptrũ pingebant, ac eius in capite pennam ponebant: vt teſtatur Euſebius in libris de pręparatione Euangelica. Penna enim in capite, ſignificat difficilem inuentu eſſe creatorẽ, & nemini conſpicuum, ſed ſublimem, non modò ſupra ſenſuum, verùm etiam ſupra humanæ intelligentiæ captum: humana verò forma, eundem vitæ autorem, & motu qui intellectu comprehendi poſsit, circumlatum indicabat. quoniã vt hominis corpus quidem cernitur, mens verò ipſa quæ hominem à cæteris animantibus diſiungit, eſtq; eius naturæ propria, cerni à nullo poteſt: ſic etiã Dei ac ſummi opificis, actiones & motus quæ ipſe in ſacris literis, poſteriora vocat, non ſecus atq; Ariſtoteles effectus poſteriora, cauſſas verò priora nominat, ab humano intellectu cerni poſſunt: mens verò ipſa & Diuina natura, quæ illa moderatur & gubernat, in huius corporis carcere abſolutè cognoſci nõ poteſt. & ideo cœrulea veſte indutum eum pingebant, vt cœleſtem illum eſſe ſignificarent, & in cœlo habitare, nullius coloris vel accidentis, mixtionis'ue participẽ, etiam ſi nobis ea fortaſſe ſuſcipere videatur: & modò iraſci, modò placari: quẽadmodum cœlum ipſum cum nullius coloris ſit, propter interualli longitudinem cœruleum videtur. & ſic ſimul quoq; eius naturam tantum à noſtra diſtare indicabant, quantum cœlum à terra diſtat. Sceptrum verò poteſtatem eius regiam in vniuerſam naturam ſignificat, et zona vinculum, quo creata omnia colligat, & in quo vitæ neciſq; fata continet: hoc eſt ortus atq; interitus, & rerũ naturalium cauſſas. Eſt autem zona circulus ille, quem Aſtronomi Zodiacum vocant. Præterea hunc Deum ouum ex ore producentem faciebant, quod mundum ſignificabat Dei verbo creatum: vt etiam Sacræ literæ teſtantur.

DE PANE ARCADIAE DEO, VEL SATYRIS ET FAVNIS.

VNIVERSVM, VEL MVNDVS.

PAna, quem & Innuum & Faunũ vocauêre, ſic pingebant veteres: Caprina facie, rubro colore, hirtis cornib. varia pantheræ pelle indutum, infima ſui parte hiſpida, & Caprino pede, altera manu fiſtulam ſeptem calamorum tenentem, altera pedum ſiue baculum incuruũ. hacq; figura vniuerſi ſymbolum contineri volebant. Facies enim rubens æther ſignificat, bina cornua Solem & Lunam, pantheræ pellis cœleſtium

A lestium siderum varietatem. Pars eius inferior hispida fingebatur, propter arbores, virgulta & feras: caprini pedes terræ soliditatem ostendunt: fistula septem calamorum, harmoniam cœli, in qua septem soni sunt, & septem discrimina vocũ: virga recurua annum qui in se recurrit, & ideo πᾶς, id est totum, est appellatus. Sic autẽ symbolũ hoc interpretãtur Eusebius, Phurnutus & Seruius.

INDIGENA VEL NOBILIS.

EIusdem Panos simulacro indigenam significari, testatur Virgilius his carminibus:

Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæq; tenebant,
Gensq; virûm truncis & duro robore nata.

Nam Deorum filios aiebant esse Faunos, è terra & diuino semine genitos, Faunorum verò liberos heroas, & demùm ab heroibus homines natos, vnde rectè per Fauni simulacrũ etiã generis nobilitas significabitur: est eñ in magna parte nobilitatis, nõ aduenã, sed indigenã esse. Quamobrẽ legimus apud Platonem, Atheniensium nobilitatem idcirco cęterarum ciuitatum nobilitati præstitisse, B quòd illi ex ipsa terra geniti essent, nec alio comigrassent.

SERMO.

PEr eundem Pana & Sermonem significari, tradit Plato, Ægyptiorũ arcanorũ interpres in Cratylo, quòd non secus ac Pan vagari & circumire fingitur: sic sermo omnia complectatur, & per omnia vagetur, versetq; cũcta: & geminus sit, verus ac falsus. Quod autẽ verũ est ex ipso, id quia leue ac diuinũ est, & supernè apud Deum habitat, pectore & capite significari: quod verò falsum, quia infernè inter vulgus hominum manet, inferiore parte quę hispida est & hircina, ob asperitatem turpitudinemq; ostendi: & ideo à Græcis πᾶν, appelatum dicit, id est totum, quia sermo totum comprehendit & versat.

MVNDI HIEROGLYPHICVM.

MVndum alio etiam modo Ægyptij hominis effigie pingebant, complicatis pedibus eũ facientes, vestem variã ad talos vsq; indutum & aureũ globũ capite sustinentẽ. Pe- C dibus quidẽ complicatis, propter terræ firmitatẽ, varia & oblonga veste indutum, propter elemẽtorum ac rerũ quæ ex illis gignuntur, & quibus terra vestitur varietatẽ & copiã: aureũ verò globũ capiti eius imposuerũt, qui cœlum significaret sphericum, & circularẽ eius motũ.

SOLIS SIMVLACRVM.

SOlẽ pingebãt iuuenili & rotũda facie, eũq; in naui collocabãt, quã crocodilus ferebat: p nauigiũ motũ eius in humido significantes, hoc est, in ęthere vel intelligẽtijs. nam & ęther multi humidũ esse putarũt: & in sicco tã diuturnũ motũ fieri nõ posse, & cœlos aqueos dixerũt: vnde in Sacris literis tã sępe cœlestiũ aquarũ mẽtio fit, & angeli ipsi aquarũ nomine à Dauide cõprehendunt. Per crocodilũ verò aquã pluuiam, cuius caussa Soli tribuitur.

OSIRIS.

D

SOLIS ET LVNÆ CONIVNCTIO.

IN Elephantinopoli Ægyptia vrbe Osiridis simulacrum colebatur, viri corpus habens cœrulei coloris, caput verò arietis, quod Solis ac Lunæ coniunctionem significasse, tradit Eusebius. Cœruleus autem color ei propter humiditatem tribuebatur, quia Lunaris coniunctio humidior est: nec non quia noctes cœruleas facit: tunc enim potissimùm noctibus serenis cœruleum videtur cœlum.

LVNÆ SIMVLACRVM.

IN Heliopoli verò eiusdem prouinciæ vrbe, Lunæ simulacrum hoc symbolo consecratũ erat. Homo accipitris habẽs faciem, lancea Typhona interficiens. Pingitur autem Typho fluuiatilis equi forma: & totum hoc simulacrum candidi coloris erat, qui color, ab alio lumen accipere Lunam significaret: accipitris verò facies à Sole eam lumen capere indicabat, vnde & spiritum attraheret: Soli enim accipiter dicatus erat, qui, vt etiam Pierius testatur, lucis ac spiritus symbolũ est, tum propter motus velocitatem, tũ quia alis altiora & lucidiora petit. E

PLVTO.

OCCVLTA CONSILIA.

VEteres cum consilia & cogitationes occultas esse debere significare volebant, Plutonem pingebãt galeatum, & Proserpinam rapiẽtem, tum quòd subterranea, quorum Deus dicitur Pluto, lateant absconditaq; sint: tum, quia raptus clàm fiunt: tum deniq;, quòd cum in capite consilij sedes esse putetur, galea illud tegens aptè consiliorum occultationem significet.

INFERIOR VEL MINOR POTESTAS.

EIusdem quoq; Plutonis hieroglyphico, breue sceptrum in manu eius ponẽtes, minorem inferiorem'ue potestatem, vt eius qui alium maiorem principem agnoscit, innuebant: propterea quòd Pluto inferorum rex dicatur, & tamẽ Iouis imperio subiectus.

SILENVS.

SPIRITALIS MOTVS.

F

SIlenum quem senem & dormientem pingebant, spirabilis motus symbolum fuisse, testantur veteres: cuius caput candore fulgens propter cœlestem motum faciebant, cęsaries verò longa crassitudinem terrestris aëris significat. Dormire autem illum ebrium finxerunt, quia crassiores spiritus & vapores caput quasi ebrietate quadam grauant, somnumq; inducunt.

VVLCANVS.

IGNIS.

IGnis virtutẽ sub Vulcani, hoc est hominis forma pingebant, in cuius capite pileus erat cœruleus, ætheræ symbolum regionis, vbi integer purusq; ignis inuenitur. nam qui è cœlo in terrã delapsus est, cum imbecillior

A becillior sit, materiaq; indigeat & fomento, claudicans fingitur, vt qui seipsum, nisi baculo innixus, sustinere non possit, cum æthereus ille absq; vllo fomento se ipsum sustineat, alat, tueatur.

HERCVLES.

ELOQVENTIA.

Visum est nobis hîc recensere hieroglyphicum, quo Galli antiquitùs eloquentiæ vim exprimebant. Id autem ex Luciani libello de Hercule Gallico conscripto, sumemus ad verbum, quemadmodum vertit Erasmus. Sic igitur inquit: Herculem Galli lingua gentis vernacula Ogmium vocãt. Porrò deum ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingũt. Decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautę isti. Charontem potius aut Iapetum, quempiam'ue ex ijs qui apud inferos ver-
B santur, diceres. In summa quiduis potius quàm Herculem conijceres ex imagine. Atq; tali specie cùm sit, tamẽ Herculis ornatum gerit, vt qui cum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextra teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat. Denique modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam facere Gallos: quum eiusmodi pingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis vlciscerentur: quòd olim regionem ipsorum incursasset, prædas agens, id temporis cum Geryonis armenta vestigãs, occidentalium gentium plerasq; regiones peruastauit. At nondum dixi id quod erat in imagine maximè nouum atq; mirandum. Siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominum multitudinẽ trahit, omnibus per aures reuinctis. Porrò vincula catenulę tenues auro, electro'ue confectæ, pulcherrimis monilibus similes. Atqui cum vinculis vsqueadeò fragilibus ducantur, tamen neq; de fuga cogitare videntur, quùm alioqui commodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahẽtem obtendunt, sese resupinantes: verùm alacres ac læti sequuntur, ducentẽ ad-
C mirantes. Vltrò festinãtes omnes & laxatis funiculis etiam anteuertere studentes: perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur vinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi videbatur omnium absurdissimum. Etenim cum non inueniret pictor vnde catenularum summas ansas necteret, videlicet dextera iam clauam, læua arcum tenente, summam Dei linguam perterebrauit: atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit: ipse nimirum ad eos qui ducebantur, vultum & oculos conuertebat arridens. Hæc ego cum diutius adstans essem contemplatus, admirans, hæsitans, indignans, Gallus qui propius adstabat, nostratium literarum non ignarus, id quod declarauit Gręcè optimè loquens, philosophus opinor, ex eo genere philosophorũ, quod apud eos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius arcanum explicabo: nam videris vehementer ad eam attonitus ac mirabundus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur esse Mercurium, quemadmodum vos Græci, verùm Herculi illam tribuimus: propterea quòd hic Mercurio longè robustior extiterit. Nam quòd senex fingitur, nihil est quod mirẽre: siquidem facundia solet in senecta demùm absolutam vim ostendere. Si modò verum vestri dicunt poetæ, obduci iuuenum densa caligine pectus, cõtra senectam posse quiddam dicere rudi iuuenta melius ac pręclarius.

Hinc videlicet apud vos & Neſtoris lingua melle profluit, & Troianorum o- D
ratores lirioëſſam edunt, videlicet floridam quandam vocem: nam liria, ſi ſatis meminí, flores appellantur: proinde quòd auribus ad linguã vinctos trahit ſenex hic Hercules, qui non aliud quàm ipſe eſt ſermo, ne id quidem debes mirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus eſſe cognationem. Neq; verò ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea perforata ſit: nam memini, inquit, & iambicos quoſdam verſiculos apud vos dicere, viris loquacibus extremam linguam perforatam eſſe omnibus. Quin de eodem hanc in ſumma habemus opinionem, vt quicquid egit, id illum oratione facundiaq; egiſſe putemus: vtpote virum ſapientem, ac perſuadendo pleroſq; ſibi ſubegiſſe. Iam tela illius nimirum rationes ſunt acutæ, miſsiles citæ, atque animum ſauciãtes, vnde pẽnigera dicta fuit oratio. Hæc Lucianus, quæ ad huius hieroglyphici explicationem ſufficere opinor.

RATIONIS CVM APPETITV PVGNA.

HErculis Antheum interimentis ſimulacrum in multis antiquis numiſmatibus cernitur: quod quid ſignificet, nunc explicabimus. Hercules animæ E
rationis participis, ſpiritusq; ſymbolum eſt: Antheus verò corporis. Herculis pectus ſapientiæ ſedes eſt, atq; prudentiæ, quibus perpetua eſt cum appetitu ac voluptatibus pugna: ſemper enim appetitus rationi obſiſtit, nec poteſt ratio ſuperare, niſi corpus ita in altum, & procul ab terrenarum rerum intuitu extulerit, vt pedes, hoc eſt affectus, nullum amplius fomentum à tellure accipiãt. imò cupiditates & affectus qui ſunt terræ filij, prorſus interficiat. Quo de genere mortis loquitur D. Paulus, cum ait, Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Et Dauid: Precioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius. Et Seruator ipſe: Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet: ſi autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Et hæc eſt omnium victoriarum præſtantiſsima, vnde in Scipionis Africani tumulo legitur hic elegantiſsimus verſiculus, MAXIMA CVNCTARVM VICTORIA, VICTA VOLVPTAS. & Boëthius hoc ipſum Herculis factum celebrans ait, SVPERATA TELLVS, SIDERA DONAT. F

INGENIVM, VEL INTELLIGENTIÆ VIS.

SYmbolica nõ ſolùm Ægyptiorum, verùm etiam Grę̨corum theologia, Herculem pro humano ingenio vel intelligentiæ vi ponit: pingitq; illum arcu trium cuſpidum ſagittam iaculantem: propterea quòd humani ingenij acumen, cœleſtia, terrena & inferna ſcrutetur: vel propter tripartitam Philoſophiæ diſtributionem, quia ingenio Mathematicas diſciplinas, rerũ naturalium cauſſas, & diuina myſteria indagamus aut alio modo, ex Socraticæ ſcholæ diuiſione in differendi ſubtilitate, naturæ obſcuritate, vita & moribus eo vtimur: ita vt ſagitta trium cuſpidum aut triplicem mundum, aut triplicem contemplationem, aut tripartitam philoſophiam ſignificet.

PRO-

A PROMETHEVS,

ARTES ET INGENIVM, VEL ARTIVM INVENTORES.

Lato in Protagora sub persona Socratis, huiusmodi narrat de Artiũ origine fabulã: Erat, inquit, aliquãdo tẽpus quo dij quidẽ erãt, mortalium autem genera non erant. Postquam autem & his tempus fatis cõstitutum venit vt crearentur, formabant ipsa dij intra terram ex terra & igne permixtis, & ex ijs quæ igne ac terra permiscentur. Quum verò in lucem iam illa producturi essent, illorum ornandorum,
B facultatumq; singulis, prout deceret, distribuendarum curam Prometheo & Epimetheo demandarunt. At Epimetheus sibi distribuẽdi munus deposcit, & Prometheo, dum ego distribuo dicit, Aspice & considera. Sicq; illo persuaso, distributionem facit. Hic verò alijs robur absq; celeritate apponebat, alia debiliora velocitate ornabat, alia armabat, alijs inermi data natura, aliam quandam facultatem ad salutem excogitabat. Quæ enim ex ipsis parua fecerat, ijs volatilem fugam aut subterraneam habitationem tribuebat. Quæ verò magnitudine auxerat, ea hac ipsa seruabat, & reliqua hoc modo exæquans distribuebat: ea industria, vt caueret, ne quod genus interiret. Postquam verò mutuæ corruptionis effugia ipsis suppeditasset, facilitatem anni tempora & varias cœli tempestates sub dio ferendi excogitabat: induens illa densis pilis, & solidis pellibus, quæ & hyemem & æstum arcere possent: & quæ singulis cubilia petentibus propriũ ac naturale stratum itidẽ essent: & sub pedibus alia vngulis, alia pilis & corijs solidis ac exunguibus muniuit. Nec non alimenta alijs alia suppeditabat, his herbam ex terra, illis arborũ fructus: alijs radices, quibusdam verò aliorum animalium
C laniatum in alimentum dabat. Et his quidem paucam sobolem tribuebat, his verò quæ ab illis dilaniarentur, multam, quo genus ipsum conseruaretur. Proinde Epimetheus, vt qui non vsqueadeò sapiens esset, non animaduertit, se facultates in bruta animantia expendisse. Restabat adhuc ipsi inornatum hominum genus, & quid cum ipso ageret, ambigebat. Quo dubitante, venit Prometheus, inspecturus distributionem, & videt reliqua quidem animalia accuratè omnia habere, hominem verò nudum, non calceatum & inermem. iamq; fatalis dies aderat, qua etiam hominem ex terra in lucem prodire oportebat. Consilij itaq; inopia præhensus Prometheus, & quàm nam homini salutem reperiret nesciẽs, Vulcani & Mineruæ artificiosam sapientiam vnà cum igne furatur. Fieri enim nullo modo poterat, vt illa absq; igne ab vllo possideretur, aut vllo vtilis esset: & sic illam homini largitur. Sapientiam itaq; circa parãdum victum hoc modo homo accepit: artem verò versandi in rep. non habebat. Illa enim apud Iouem erat. Prometheo autem Iouis arcem ingredi non licebat, quoniam Iouis muniones horrendæ erant. at in communẽ Mineruæ & Vulcani domum, in qua artes exercebantur, furtim ingressus erat, & furto sublata ignea Vulcani arte, &

alia Mineruæ, eas homini contribuit. Et ex hoc contigit homini victus facultas. D
Prometheus verò post eam quę fertur furti pœnã Epimethei caussa dedit. Postquam autem homo diuinæ sortis particeps factus est, primùm quidem propter Dei cognationem ex igne contractam, solus inter omnia animãtia deos esse putauit, ijsq; aras & statuas dicauit. Deinde vocem & nomina breui per artem articulauit: habitationes, vestes, calceos, strata, & alimenta ex terra inuenit. Hoc autem modo instructi initio homines sparsim habitabant, nullas habentes ciuitates. Cumq; feris imbecilliores essent, passim ab illis interimebantur. Ars nanq; opificiorum ad alimentum quidem idonea erat auxiliatrix: verùm ad bellum contra feras manca. Reip. enim artem nondum habebant, cuius pars est ars militaris. Quærebant autem quomodo congregarentur ac seruarentur condentes ciuitates. Quum verò congregati essent, iniurias mutuò inferebãt, vt qui artem gubernandæ reip. non haberent. Quare rursus dispergebantur ac peribant. Iupiter igitur timens generi nostro ne in totum aboleretur, Mercurium mittit, vt pudore & iustitia homines imbuat, quæ ciuitatum essent ornamenta & vincula, & amicitias inter homines conciliarent. Interrogat itaq; Mercurius, quomodo iustitiam & pudorem hominibus distribuere debeat? Num vt artes di- E
stributæ sunt, ita & has distribuam? artes enim sic sunt distributæ, vt vnus qui artem medicam aliámue quampiam teneat, multis imperitis sufficiat. Itáne ergo & iustitiam & pudorem inter homines ponam? aut in omnes distribuam? In omnes, inquit Iupiter, & omnes eius participes fiant. Neque enim constabunt ciuitates, si pauci illarum participes fuerint, velut ex alijs artibus. Legẽ item nomine meo promulges, vt qui pudoris & iusticiæ particeps esse non possit, tanquam pestis ciuitatis occidatur. Ex qua narratione colligimus, per Prometheũ facem accensam, quæ ignis furtum significet, tenentem, ingenij vim in inueniẽdis artibus, artiúm ue inuentionem & ipsum inuentorem denotari: fax enim animæ illa vis est, quam Aristoteles intellectum agentem vocat, quam Plato & Ægyptiorum theologia cœlestem igniculum lumēnue extrinsecus adueniens appellarunt; cuius proprium munus est artium inuentio.

GRATA ACCEPTI BENEFICII MEMORIA.

HOminis prope rupẽ arduam stantis, anulumq; ferreum ex catena, quę mõ- F
ti alligata est, exemptum cum adnexo lapillo in digito habẽtis, imago, gratam accepti beneficij memoriam significat: in eo præsertim cui delicti pœna cõdonata est. Aiunt enim Prometheum, ob ignem dijs surreptum, & cum mortalibus communicatum, ab Ioue Caucasi mõtis rupi ferrea catena, alligatum fuisse: & paulo pòst ab eodem eius miserto solutum, in huius beneficij memoriam vnum, ex illius catenæ anulis cum saxi portione ex rupe sumpta, digito alligasse, indeq; post anulorum & lapillorum iungendorum morem emanasse. quo fit vt etiam solus ferreus anulus quo diu Romani vsi sunt, id possit significare.

DELICTI POENA, VEL VLTIO DIVINA.

IDem Prometheus rupi alligatus, pœnam delicti diuinamq; vltionem imminere denotat, vel iustum iudicium esse, & calamitatem flagelli loco diuinitùs immissam, quemadmodum ipse Prometheus diuino iudicio ob ignem cœlitibus furto ablatum, rupi alligatus traditur.

MER-

A

MERCVRIVS.

ORATIO, VEL ELOQVENTIA.

Ercurius orationis vim interpretandiq; virtutem & eloquentiam significat, vtpote Deorum nuncius atque interpres: vnde Virgilius dixit,

Interpres diuum cœlo demissus ab alto.

Fingitur autem protensus atq; erectus, propter orationis vim, alas in capite & pedibus habens, vt significet volucrem per aëra ferri sermonem. nam & Homerus τὰ ἔπη πτερόεντα, hoc est alata verba, appellauit.

VELOCIOR SENSVS, VEL INTELLECTVS AGENS.

AMmianus Marcellinus scribit, Iulianum Cæsarem media nocte, vt Mercurio supplicaret, exurgere solitū, quo menti suæ lumina præferret: quia Mercurium velociorem in mundo sensum esse motus mentium excitantem, quem vulgo Intellectum agētem vocāt, ex philosophorum arcanis acceperat. Ex quo B colligimus in sacris per Mercurium, intellectum agentem, & celerem animi sensuumq; motum significatum fuisse.

FIRMITAS ET GRAVITAS ORATIONIS.

CVm autē orationem grauem & firmam solidamq; esse debere, indicare volebant, Mercurium in quadrata basi sine pedibus pingebant, quod veri sermonis firmitatem ac robur indicabat: tum etiam, quia sermo sine manuum vel pedum adiumento suo fungitur officio.

MERCATOR, VEL MERCATVRA ET LVCRVM.

PEr eandem quoq; Mercurij imaginem quæ marsupium manu teneret, gallum ad eius basim ponentes, lucrum, mercaturam, mercatorémue significarunt, quòd is mercium & lucri Deus haberetur: quia sermonis ope omnia mercimonia & contractus fiunt. gallum verò idcirco illi adponebant vigilantiæ symbolum, vt indicarent mercatores decere vigilantes esse, nec totas somno tribuere noctes.

C

FVR ET FALLAX.

FVr quoq;, & furandi ars, atq; fallacia, Mercurij Apollini boues furantis imagine significatur, quòd illū eius artis & fallaciorum ac doli fraudisq; inuetorem poetæ tradiderint, vnde & illi cognomentum κλέπτης, Phurnuto & Suida autoribus, est inditum: ideoq; sic de illo cecinit Horatius:

Callidum quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te boues olim, nisi reddidisses,
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Risit Apollo.

& Prudentius:

Expertes furandi homines, hac imbuit arte,
Mercurius Maia genitus. ----

HYDRAGYRON.

PEr eundem Mercurium Chemicę artis professores, argentum liquidū, quod vulgo viuū, Grecè hydrargyron appellatur, propter eius mobilitatem intel-

ligunt. nam illis singulis metallis planetarum nomina tribuunt: vt plumbo Saturni, stanno Iouis, ferro & chalybi Martis, auro Solis, æri Veneris argento Lunæ, vt & Plato in Timæo facere videtur. D

TALARIA.

VELOCITAS.

Alaria Mercurij, velocitatem motumq; significant, quòd ijs sublimis per aera feratur, vt Virgilius ait:

— Et primum pedibus talaria nectit
Aurea: quæ sublimem alis, siue æquora supra,
Seu terram rapido pariter cum flamine portant.

adeò vt si cuipiam significare velimus fugiendũ esse, aptè talaria depingere possimus. vnde fit, vt etiam communi sermone dici soleat, Addere pedibus alas, pro celeritate, *Pedibus timor addidit alas.*

CADVCEVS. E

POTESTAS ET VIS FATI.

St & alia Caducei qui Mercurio attribuitur significatio, præter eas quæ à Pierio sunt enumeratæ. Caduceus enim fati potestatem significat, vel afflatum quendam diuinum, ductumq; quo non modò mẽtes nostræ, verum etiã creata omnia mouentur & gubernantur: atq; vinculum quo cum Deo colligati sumus, ac inter nos: ipsiusq; fati necessitatem omnia stringentem. Quod præclarè indicasse videtur Virgilius his verbis:

Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco,
Pallentesq; alias, sub tristia Tartara mittit:
Dat somnos, adimitq;, & lumina morte resignat:
Illa fretus agit ventos, & turbida tranat
Nubila. —

Sic enim pingebatur ab Ægyptijs Caduceus ille, Macrobio autore, in specie draconum maris & fœminæ coniunctorum, qui parte media voluminis sui, inuicem nodo, quem vocant Herculis, obligabãtur: primæq; partes eorum reflexæ in circulum pressis osculis ambitum circuli iungebant: & postmodum caudæ reuocabantur ad capulum Caducei, ornabanturq; alijs ex eadem capuli parte nascentibus. F

CONCORDIA.

IDem Mercurij Caduceus angues illos circumuolutos habens, quos ipse, vt poetæ narrant, pugnantes cum inuenisset, diremit, ita vt ambo Caduceo eius adhæserint, Concordiæ symbolum est, vt in antiquis numismatibus apparet, ac inter cætera in M. Antonij triumuiri numismate quodã, in cuius vna parte, mulieris laurea corona sub capitis velamine redimitæ caput est, cum his literis: III. VIR. R. P. C. in altera duæ manus iunctæ Caduceum hunc tenentes, cum hac inscriptione: M. ANTON. C. CÆSAR. quod proculdubiò pro Cõcordiæ, quæ tunc inter Cæsarem, Antonium & Lepidum erat, symbolo positum fuit. idemq; Caduceus res quæ eandem vim habent, similésue sunt, denotat, duobus serpentibus, eiusdem videlicet generis animalibus.

AR-

A

ARGVS.

MVNDI MACHINA.

Argus circa totum caput oculos habens, de quo sic canit Ouidius:

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat,
Inq; suis vicibus capiebant bina quietem:
Cætera seruabant, atq; in statione manebant.

& Statius:

Spectat in occiduis stellatum visibus Argum.

Hic inquam, vniuersæ mundi machinæ typus est: cuius caput cœli præ se fert imaginem, oculi stellarum, quæ inferiora omnia costodiũt & fouent. Voluerunt enim Theologi Symboli-
B ci mundum animal esse: idq; sub Argi imagine significarũt: & terram quoq; moueri dixerunt. Ait enim Mercurius Trismegistus in Pimandro, terram non solùm moueri, verùm etiam vario motu agitari: sed tamen ita, vt cum reliquis elementis comparata propter motus tarditatem, immota videatur: idq; huiusmodi argumento probare nititur: Non est, inquit, credendum, illam quæ omnia nutrit, fouet, concipit & parit, motus expertem esse: fieri enim nequit, vt quod non mouetur, gignat & pariat. Vt igitur stellæ ac sidera huiusce mundi oculi sunt, sic herbæ arbores & plantæ omnes capillorum locum obtinent: metalla verò & lapides, ossium: nil mirum igitur, si sub Argi imagine mundum vniuersum comprehendit Ægyptiorum theologia.

ENDYMION.

PIORVM OBITVS.

Cum plura sint mortis genera, illud maximè & à sapientibus gentium, & Sacrarum literarum testimonio comprobatur, & commenda-
C tur: cum qui piè & sanctè vixerunt, iamq; altero illo genere mortis, de quo in Hercule Antheum interimente diximus, mortui, hoc est prauis cupiditatibus deuictis, & ad Deum anhelantes, ac cum eo cõiungi (quod in hoc corporis carcere fieri non potest) cupientes, ab eo in cœlum trahuntur, corpore, non secus atque altissimo somno morte consopito: quemadmodum mori cupiuit Paulus, cum diceret, Cupio dissolui, & esse cũ Christo. Hoc autẽ genus mortis osculũ vocauère symbolici Theologi: de quo videtur locutus esse Solomon in Cantico, cum ait: Osculetur me osculo oris sui. quod sub Endymionis, quem Diana in mõte altissimo consopitũ somno osculat, imagine adumbrarunt. Aiũt enĩ Dianã, vt quę siderũ vim quã ipsa recipit, ad inferiora trãsmittat, reginã esse & dominã cœlestium proportionũ atq; intelligẽtiarũ: Endymionẽ verò animã hominis pij significare, cuius amore capti cœlites, vt illã sibi possint cõiũgere possint atq; osculari, in alto monte: hoc est, dũ cogitationẽ & mẽtẽ in cœlũ attollit somno altissimo cõsopitã, id est morte huius corporis,

Nam cum corpus impedimento sit, quo minus perfectè Deo coniungi possimus, sequitur eo soluto nos liberè in cœlum euolaturos. Quod quanto citius fit, tanto maiores Deo gratias habere debemus: nec tamen recusare quamdiu ei visum fuerit, huius corporis carcerem æquo animo ferre: sed assiduè illum rogare, qui solus omnia bona largitur, vt interea saltem cupiditates nostras, quæ nos ab eius complexu abstrahere possunt, interimat. Quod vt faciat, clementiam eius supplex manus tendens rogo & obsecro. D

PACIFICATOR HABITVS.

NOluimus hic omittere, priusquam viriles imagines absolueremus, quin ea adijceremus quæ Quintilianus de Pacificatore habitu scribit. Sic enim ait: Fit & ille habitus, qui in statuis pacificator esse solet, qui inclinato in humerum dextrũ capite, brachioq; ab aure protenso, manum infesto pollice protendit: qui quidem maximè placet ijs, qui se dicere sublata manu iactant: cuiusmodi habitus hodie cernitur Romæ in pulcherrima statua, quæ pro æde Lateranensi stat. E

QVOMODO PINGI SOLERENT À VETERIBVS FAVOR, EIVS'QVÆ CONTRARIVM.

CVm ijs quę de Pacificatore habitu diximus, faciunt, quæ de fauoris eiusq; contrarij symbolo Scribit Politianus in Miscellaneis: fauorem enim pollicibus pressis & eius contrarium versis significari solitum ait. idq; Horatij, Iuuenalis, Plinij & Prudentij autoritate probat. Sic namq; ait Horatius in primo Epistolarum:

Consentire suis studijs qui crediderit te,
Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludus. F

Iuuenalis verò hoc modo:

Et verso pollice vulgi,
Quemlibet occidunt populariter.

Plinius autem libro naturalis Historiæ vigesimooctauo, pollices, cum faueamus, premere etiam prouerbio iubemur. Et Prudentius:

Et quoties victor ferrum iugulo inserit, illa
Delicias ait esse suas, pectusq; iacentis
Virgo modesta iubet conuerso pollice rumpi.

Ex quibus patet, eos qui fauerent, pollicem premere: qui verò fauorem denegarent, vertere solitos.

FIDIVS DEVS.

FIDES.

PRæstantissimum extat Romæ in antiquo marmore Fidij simulacrũ, sic expressum: Vir est imberbis quidem, sed tamen maturam præ se ferens ætatem,

A ætatem, cui adiectũ est nomen, HONOR, hic VERITATI, quę virginis forma expressa est, manum porrigit, prenditq́; in medio autem AMOR est puerili ætate: quòd hæc tria sint, quibus Fides nititur, quæq́; illam inuiolatam conseruant: nempe honoris studium, veritas promissorum: vt videlicet ab vtroq; seruentur, & amor, qui nisi adsit & faueat, facilè fides corrumpitur: nam fidem honos sustinet, veritas parit, amor nutrit.

SOMNVS.

VERA ET FALSA SOMNIA.

IMago virilis facie resoluta & languenti, cãdida subtus veste & suprà nigra induti, quasi diem & noctem indicaret, cornu manu tenens, Philostrato autore, somnum significat: quod cum vera somnia im
B mittit, nigrum cornu habere fingitur: cum verò falsa, eburneum, vnde & geminæ somni portæ à Virgilio finguntur, his verbis:

Sunt geminæ somni portæ: quarum altera fertur
Cornea: qua veris facilis datur exitus vmbris.
Altera candenti perfecta nitens Elephanto:
Sed falsa ad cœlum manes insomnia mittunt.

Quoniam, vt inquit Macrobius ex Porphyrij autoritate, latet omne verum: hoc tamen anima cum ab officijs corporis somno paulum libera est, interdum aspicit: nonnunquam tendit aciem, nec tamen peruenit. Et cum eum aspicit, tamen non libero & perfecto lumine videt, sed interiecto velamine, quod nexus naturę caligantis obducit. quod Virgilius his verbis indicauit:

Aspice, namq; omnem, quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat visus, tibi & humida circum
Caligat, nubem eripiam.——

C Hoc igitur velamen quod nigro colore significatur, cum in quiete ad verum vsque aciem introspicientis admittit, cornu esse creditur: cuius hæc est natura, vt tenuatum visui peruium sit: cum autem à vero hebetat, ac repellit obtutum, ebur putatur: cuius corpus ita natura densatum est, vt ad quamuis extremitatem tenuitatis erasum, nullo visu ad vlteriora tendente penetretur. Hæc Macrobius. Seruius verò aliam adfert rationem: ait enim per portam corneam oculos significari, qui & cornei sunt coloris, & duriores cæteris membris, qui frigus non sentiunt, vt & Cicero in libris de natura Deorum testatur. Per eburneam verò portam, os, propter dentes, quòd ea quę loquimur falsa esse possint: ea verò quæ videmus sine dubio vera sint. Aut verò ait, corneam portam idcirco veram dici, quòd, vt ij qui de somniorum interpretatione scripserunt, [testantur], quæ somnia personæ statum & fortunam non excedunt, vera sint, & simplicia, vt cornu est: quæ verò supra fortunam sunt, & nimium habent ornatum, falsa: vnde eburnea quasi ornatior porta fingitur.

HONOS ET VIRTVS. D

IN quibusdam Vitellij Cæsaris numismatibus inueniũtur pulcherrimæ Honoris ac Virtutis imagines, in quibus Virtus sic est expressa: Iuuenis galeatus cum pennis supra galeã, hastam sinistra, sceptrum dextra tenẽs, ocreas habens, & sub dextro pede testudinem, Honorem qui muliebri forma est expressus, intuẽs. Habet autẽ caput galeatum, vt fortitudine ad virtutem opus esse indicet, quo nos ab imminentibus insidijs tueamur. eandemq́ ob caussam & hastam habet: pennę verò vel crista, ingenij acumen significant, & sublimia cogitãda. Sceptrum potestatem vitiorum domandorum, & cupiditatum frenandarum. ocreæ duplicem habent significationem, primùm quòd qui virtutem sectãtur, semper ad locum, si opus sit, virtutis exercendæ caussa mutandum parati esse debent. Deinde quia pedes & crura imbecillitatem quam ex hoc terreo corpore suscipimus, quæ nos cupiditatum ictibus obnoxios reddit: prudentia, cuius symbolum est testudo, quã sub pede habet, diligenter muniamus, sicq́ gressus nostros dirigendos, prudentia duce, vt ne nosmet ipsos in peccandi necessitatem conijciamus: semperq́ in omnibus rebus honorem spectandum & intuẽdum, non autem opes. Honos muliebri potissimùm forma depingitur: quòd mulieres maximè honoris studiosas esse deceat. Est autem seminuda mulieris imago, propter opum contemptionem, eademq́ cornucopiæ gestat, & galeam pede premit: quia ex virtute omnium rerum copia prouenit, & virum in honore ob virtutem constitutum omnes venerantur. E

HECATE.

LVNA.

LVnam sub Hecates imagine pingebant, propter varias eius corporis figuras: Hecate enim cum tribus capitibus pingitur, quorum dextrum equi est, sinistrum canis, medium hominis. Luna enim ex Solis distantia varias figuras sumere videtur. & cum nouilunium pingere volebant, candidis vel aureis vestibus indutam, atq́ ardentem facem tenentem eam faciebant: cum mediam ostẽdere volebant, cistam ei in manu ponebant, quia crescente lumine fruges maturat. Plenilunij autem virtutem ferrugineo calore denotarunt: tuncq́ ramum Laureum & papauer manu tenere fingebatur: ramũ quidem Laureum, quoniam à Sole ignea fit: Laurus enim Soli consecrata est: papauer verò propter fertilitatem multitudinemq́ animarum, quę in ea tanquã in ciuitate habitare putabantur. Duplicem enim tellurem Ægyptiorum philosophia F

A sophia statuebat: superiorem vnam, & inferiorem alteram: superioremq; tellurem Lunam esse putabant, inferiorem verò hanc frugum procreatricem, quam nos mortales habitamus: illam enim animas corpore solutas incolere putabãt: quia cum Ægyptij ex Hebræorum, à quibus multa didicerunt, theologia esse quendam locum, in quem animæ corpore solutæ transmigrent, ibiq; beatorum sedes esse, & multa præterea de cœlesti illa patria, & sancta ciuitate eiusq; regionibus audiuissent, & in plenilunio maculas quasdam in Lunari orbe viderent, quæ in nullo alio sidere cernerentur, & terrarum quandam montiumq; & lacuum imaginem præ se ferrent, diuina mysteria & arcana humana intelligentia metiri volentes, ea omnia in Luna esse putabant, eamq; cœlestem illam tellurem esse aiebant. Nec defuerunt qui duplicem mundum statuentes, vnum in quo perfecta rerum omnium quæ in hoc nostro orbe sunt, exempla atq; imagines cernuntur, ab ipso creatore minimè corruptioni obnoxiæ factæ, quas ideas vocauère: ex quibus pòst & ad illarum imitationem, quæ in hoc mundo sunt omnia creata sint: mundum illum idearum Lunam esse dixe-B runt. Sic enim raciocinabantur: vt architectus, pulcherrimam aliquam domum templumúe ædificaturus, imaginem eius perfectißimam mente concipit, quæ cum ex materia concreta non sit facta, corruptioni minimè est obnoxia, nisi cum architectus ipse corrumpitur, hoc est aut moritur, aut mente alienatur, neq; post ædificium ipsum tam perfectum & absolutum reddere potest, vt ideã illam quam conceperat æquet: ita & summus ille opifex atque architectus, mundum hunc creaturus, eius & omniũ quæ in eo esse volebat, imaginem perfectißimam concepit: quę imago, vtpote in eius qui omni corpore solutus est, quiq; omnia potest mente concepta, ita perfecta fuit, vt nihil perfectius excogitari posset: & re ipsa extitit, quia potentißimus est qui eam fecit. Et quemadmodum imago humana mente concepta, sine sui artificis corruptione corrumpi non potest: sic illam quæ opificem habet, nulli corruptioni obnoxium sempiternam fore, necesse est fateri. Hanc autem imaginem Lunam esse volebant, cui etiam creator vim hæc inferiora ad sui exemplum, sed minus perfecta, gignendi dederit: quam vim Naturam appellarunt. Et sic Lunæ multitudinem C animarum, vel quòd in ea corpore solutæ habitarent, vel quòd ab illa in mortalia corpora influerent immitterenturq;, vel quòd perfectißimas illarum contineret imagines. Sed est & alia ratio, cur illi fertilitas multitudoq; animarum tribuatur: quia videlicet Luna crescente, plantæ, & fructus, nec non & animantia magis crescunt, & quia partui pręesse putatur. Nec tamen absurdam prorsus illorum sententiam existimarem, qui huius mundi imaginem in Luna esse putarunt, modò ne de diuina illa idea, ad cuius exemplar omnia sunt creata intellexissent, quæ non magis quàm Deus ipse mortalibus oculis cerni potest, cum diuinam illam ideam sempiternam fore sit necesse. Lunam verò & Solem mutationi obnoxium esse, Sacræ literæ testentur. Sed si huius mundi imaginem tanquam in speculo cerni dixissent, facilè illis assentirer. Lunare enim corpus speculo simile esse, solarium radiorum reflexio, quã in eo videmus, indicat, idemq; aqueæ naturæ, quæ in speculis est, esse philosophorum omnium illi humiditatis ad rerum generationem cassam tribuentium consensus, & res ipsa docet. Cum igitur talis sit Luna, & in plenilunio terra inter solem & illam posita, huiusmodi maculę, in eius corpore cernantur, quę mediam orbis terrarũ partem,

partem, vt illam à Geographis pingi videmus, imitentur, quis non credat maculas illas terræ imaginem eſſe. Nam quòd illas ob corporis inæqualitatem fieri dicunt, id abſurdiſsimum videtur in cœleſti corpore: & falſum eſſe, teſtatur ſolarium radiorum tanta reflexio: quę niſi ex politiſsimo nitidiſsimoq; corpore fieri nullo modo poſſet. Quod verò alij vapores eſſe putant, quos illa aſsiduè ad ſe trahat: primùm dico fieri non poſſe, ſi vapores eſſent, vt ſemper eãdem figuram ſitumq; ſeruarent: deinde Mathematicorum, hoc eſt Optices certiſsimas veriſsimasq; rationes, id falſum oſtendere. Nam cum vapores non ſupra mediã aëris regionem attollantur, neceſſe eſſet, Lunam à Britannis, aut Hiſpanis, aut Ægyptijs, quorũ acies ſupra vapores illos, qui in noſtris ſolummodò regionibus eſſent, tenderet, ſine maculis cerni: nam ſi quis fortè diceret, vapores illos totam mediam aëris regionem occupare, & ideo ab omnibus videri, is ſciat ſi ita ſe res haberet, nos nõ maculas, ſed totum Lunarem orbem quaſi velamine quodam obductum viſuros. Ex quo patet, cum eædem maculæ æquè ab omnibus gentibus cernantur, vapores eos non eſſe. Sed & ipſarum macularum figura optimè orbis terrarum imaginem, vt ex tam longinquo tractu perſpici poteſt, præ ſe fert: quemadmodum quilibet videre poteſt.

D E

PERSEPHONE, SIVE PROSERPINA.

SEMINVM VIRTVS ET GENERATIO.

Eminum virtutem & gigendi vim, quę potiſsimùm in terra eſt, veteres muliebri forma, germina quædã protẽdentem pinxerunt: hãcq; imaginem Bonam deam vel Perſephonem appellarunt: ſemen non antè germinare ſignificantes, quàm in terram proiectum aliquã diu ibi latuerit.

DIONYSIVS.

PROMISCVA GIGENDI VIRTVS PLANTARVM.

Voniam verò plantæ non ſolùm ex ſemine, verùm etiam quædam ex ſurculis plantatis naſcuntur, hanc promiſcuã gigendi vim, ſub Dionyſij imagine expreſſerunt, quem muliebri forma & cornua habentem pingebant. F

IVNO.

QVATVOR ELEMENTA.

Vno catena de cœlo ab Ioue ſuſpẽſa, & lapides pedibus alligatos habens, ab Homero fingitur: ita vt vnum pedem cõtractiorem habeat altero, quæ imago quatuor elementorũ ſymbolũ eſt. Iuno enim ipſa aërem ſignificat: catena ignem quo cætera colligantur atq; miſceãt, lapis altiori pedi appenſus, aquã, alter verò terram: quæ omnia Iupiter, quẽ cœli rectorem ſignificare volunt, ita cœlo alligauit, vt ex illo pendeant, ipſiusq; qui cœlum mouet, nutu gubernentur.

TEM-

A TEMPESTATIS MVTATIONEM, ET ARCANA TEMPORE PATEFIERI.

EAdem Iuno nubibus vndique septa, ita vt vix cerni posit, tum mutatione tempestatis, cum Iuno aëris symbolum sit, tum res alta vetustatis caligine mersas, aut alioqui obscuras absconditasq;, quas tamen tempus patefaciet, tum temporis breuitatem significat.

SPES FALLAX.

EAdem quoq; Iuno ex nubibus ficta, res de quibus agitur fictas & falsas esse significat, spemq; fallacem, admonetq; vt caueamus nobis ab illusoribus, vel ne falso, vt sepe fit, amore capiamur, nosq; fœminis deludẽdos præbeamus. Aiunt enim, Iunonem ab Ixione adulterij solicitatam, illi corpus ex nubibus sui imaginem præ se ferens obtulisse, cum quo ille iacuerit.

EVROPA.

B ANIMÆ HOMINIS IN CORPORE STATVS.

Vlier tauro insidens, ac per mare delata, facie tamen in tergum conuersa, & littus quod longè liquit respiciens, significat animam hominis, quam corpus per huius mundi pelagus defert, cum ipsa tamen tellurem quam deseruit, hoc est Deum creatorem atq; opificem, auidis oculis intueatur. Et hic est Platonicus ille animæ circulus, atq; rationis motus, cum videlicet mente à diuinis ad humanas res cogitandas ipsaq; creata, conuersa, tandem ad Dei contemplationem redit. ideoq; poetæ finxerunt, Europam Agenoris Phœnicum regis filiam, ab Ioue sub forma bouis aut vituli raptam, & per mare in Cretam delatam fuisse: cuius fabulę mystica ex-

C plicatio est quam modò protulimus.

DIANA.

RERVM MVTATIO.

Irgo cui Mercurius vestem porrigit, Diana est, quæ rerum mutationem ex incremento & diminutione factam significat. Finxerunt enim Græci poetæ, Iouem cum videret Dianam nudam incedentem, quòd id virginem minimè decere videretur, Mercurio, vt ei vestem faceret, mandasse: cumq; multas ei Mercurius vestes fecisset, nullam tamen illi aptam facere potuisse: propterea quòd illa dum is vnam pararet, asiduè mutaretur, ita vt post illam non posset induere. Est ergo hæc figura

incrementi & diminutionis, rerumúe aut consilij & mentis mutationis hieroglyphicum. D

DANAE CVM AVREA PLVVIA.

ANIMI PVLCHRITVDO, ET COELESTIVM BONORVM AFFLVENTIA.

DAnae formosissimæ mulieri, aurum in gremio pluisse finxêre poetæ, per Danaem animi pulchritudinem significantes, quæ naturalibus virtutibus continetur, quas Deus amat, per aureum verò imbrem cœlestium bonorum affluentiam, quæ ex diuino amore eiusq; benignitate sunt petenda. Omnium enim bonorum perfecta copia à Deo solo datur.

PASIPHAE.

ANIMA CVM AEREO VEHICVLO.

PAsiphaë Solis filia, & Minois Cretæ regis vxor, quam in vaccam transmutatam, ex tauro Minotaurum peperisse ferunt, qui media ex parte homo erat, reliqua taurus: animam significat cum suo ethereo vehiculo, quo illam corpori coniungi Platonici tradidêre. Aiunt enim animas nostras in beatis illis sedibus & cœlesti regione, æthereum igneum'ue quendam vehiculum, quo deferantur & moueantur habere, cum nihil quod sit expers corporis moueri possit. quod & Dauid vates comprobare videtur, cum canit, Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos flammam vrentem. Addunt deinde Platonici illas quamuis hunc igneum vehiculum habeant, tamen corpori, hoc est terreo vehiculo, ob ignis subtilitatem & terræ crassitudinem, nisi aliquo intercedente medio quod vtriusq; naturæ sit particeps, iungi non posse, ideoq; illam dum per cœlestes orbes & elementa descendens transit, paulatim crassiore se quasi veste induere: aëreumq; sibi vehiculum comparare, quo facilè terreo huic corpori copuletur. Id autem facit corporis induendi cupiditate, vt ijdem aiunt, accensa: taurus enim corpus significat, vacca ficta aëreum vehiculum: Pasiphae ipsam animam, ex qua copula oritur Minotaurus, id est homo ex anima & corpore conflatus. E F

PANDORA.

PAndora mulier pyxidem in manu habẽs apertam, aduersam fortunam, generis obscuritatem, infelicitatem, paupertatem, infamiam, ægritudinem, spei frustrationem, humanæ sortis miseriam nobis adumbrat. nam cum hæc virtutes omnes in pyxide inclusas teneret, eam vt quid intus esset videret, aperiens, omnes elabi passa est, malis retentis, & spe sola, quæ vasculi labro adhæsit, vt narrat Hesiodus: eam enim à Vulcano factam, & ab omnibus dijs muneribus, quæ pyxidi illi incluserant, ornatam, postq; Epimetheo coniugem datam tradit.

A

EVRYDICE.

APPETITVS.

Vrydice quã in pede momordit serpens, appetitum hominis significat, quem animi affectus exulcerant, pedes enim ac pręsertim calcaneum, cupiditatum hieroglyphicum sunt, vnde Seruator discipulorũ suorum pedes lauare voluit, vt eos ab affectibus terrenis mundos redderet. Et Petro, nolenti vt se lauaret, dixit, Nisi lauero te, non habebis partem mecum. & in Genesi dixit Deus serpenti, Insidiaberis calcaneo eius, nec solum hoc

B in Sacris literis, verùm etiam in Græcorum fabulis legimus, Achillẽ propterea quòd puer Stygijs aquis fuisset immersus, nulla in parte vulnerari potuisse, pręterquam in pedibus, qui abluti nõ fuerant: vt indicarent eum fortem fuisse, nisi affectibus vinceretur poprijs. Neque abhorret ab hoc sensu quod tradunt, Iasonem aureum vellus petentem, vnum calceum in flumine, quod solum in toto terrarum orbe nulli vento est obnoxium, amisisse: hoc est, dum virtutem sectatur, & immortalitatem, aliqua affectuum parte exutum fuisse, & Virgilius, Didonem morituram vnum calceum exuisse, scribit his verbis:

Ipsa mola, manibusq; pijs, altaria iuxta
Vnum exuta pedem, vinclis in veste recincta
Testatur moritura deos, & conscia fati
Sidera. ——

Hoc est, vno affectu, nempe mortis formidine exutam, quæ Didonis figura repentinum firmumq; consilium significat.

C

CYBELE.

AGRICVLTVRA VEL VICTORIA POPVLORVM.

Ybeles turritam coronam habentis simulacrum, tellurem indicat, & vrbes quas illa sustinet domitas: vel victoriam de agricolis seditiosis partam: vel tellurem agricultura domandam, & eam quæ habitatur fertiliorem esse ea quæ minus incolitur. Vbi enim hominum frequentia, ibi artes & industria valent. Quòd verò currui eius Leones adiunxêre, vt in antiquis marmoribus numismatibusq; videre licet, id significat nullam esse terram adeò sterilem & asperã, quæ labore & industria fertilis reddi non posit, vel illam vim gignendi à sole capere, cum leo sit animal Phœbæę naturæ. Hanc ipsam si non in curru, sed humi sedentem vel stantem cum circino pinxeris, Geometriæ, si cum quadrante, Geographiæ, si cum ligone vel taurum prope se habentem, Agriculturæ simulacrum habebis.

TRES CHARITES.

D

TRes Charites sorores fuisse traduntur. Pingebantur autem iuuenes virgines, ridentes, manibus implexis, soluta ac perlucida veste: quarum natu maxima, Hesiodo autore, Aegle vocatur, media Euphrosyne, tertia Thalia. Quid autem hæc omnia significarent, pulchrè docet Seneca de Beneficijs libro primo, in hunc modum: Quare, inquit, tres Gratiæ, & quare sorores, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes, & quare virgines, soluta ac perlucida veste? Alij quidem videri volunt vnam esse quæ det beneficium, alteram quæ accipiat, tertiam quæ reddat. Alij tria beneficiorum genera, promerentiũ, E reddentium, simul & accipientium reddentiumq́. Sed vtrumlibet ex istis iudica verum. Quid ista nos iuuat scientia? Quid ille consertis manibus in se redeũtium chorus? Ob hoc quia ordo beneficij per manum transeuntis, nihilominus ad dantem reuertitur, & totius speciem perdit, si vsquam interruptus est: pulcherrimus si cohæsit, & vices seruauit. Ideo ridentes, quia promerentium vultus hilares sunt, quales solent esse qui dant & qui accipiunt beneficia. Iuuenes, quia non debet beneficiorũ memoria senescere. Virgines, quia incorrupta sunt & syncera, & omnibus sancta, in quibus nihil esse alligati decet, nec astricti. Solutis itaq́ tunicis vtuntur, perlucidis autem, quia beneficia conspici volunt. Hæc Seneca: nos autem etiam illud minimè silentio prætereundum censemus, quòd vna faciem auertere & occultare fingitur: vt indicet, eum qui munus dat, id clàm facere debere, iuxta Seruatoris dictum, Cùm facis eleemosynam, noli tuba canere ante te. & alio in loco: Nesciat sinistra tua quid faciat dextera. Altera Charis faciem apertam ostentat, quia eius qui beneficium accipit est, id ostentare & prædicare: tertia partem faciei ostendit, & partem occultat: significans F beneficij retributionem celandam esse, ostentandumq́ ipsum beneficium.

GORGONES.

ANIMÆ TRES IN HOMINE.

GOrgones capita, draconum squamis obsita, dentes maximos aprorum instar, item manus & alas habere finguntur: eas tres Phorci filias fuisse tradunt, nomine Euryale, Stheno, & Medusa, ex quibus Medusa sola mortalis fuisse perhibetur, reliquæ duæ immortales: ideoq́ Medusam Perseus decollauit. Hæ Gorgones animarum hieroglyphicum sunt. Tradit enim Ægyptiorum Theologia, & cum ea Platonica quoque schola, tres in homine animas esse, quarum singulæ apud Hebræos proprium nomen habent: vna enim Nephes vocatur, quæ Latinè, Viuens vel sentiens dici potest: quam cum bestijs communem habemus, & hæc mortalis est quam Medusa innui: est enim corpori proxima, eiq́ adglutinata, & sensibus, corporisq́ affectionibus obnoxia: de qua volunt acutiores Theologi intellexisse Christum, cum dixit, Tristis est anima mea vsq́ ad mortem: &,

Qui

A Qui non habuerit odio animam suam, perdet eam: ideoque finxerũt Perseum, qui diuinum spiritum melioremque genium significat, hanc obtruncasse: debent enim qui altiora contemplari volunt atque diuina, hanc prorsus interimere, ne quid sensus animę quę rationis particeps est, obesse posit. Altera anima Ruah, id est spiritus nuncupatur, quę rationis particeps est. Tertia dicit Nessamah, id est Lumen, vt à Pythagora & Dauide fuit appellata, quam D. Augustinus diuinitatis partem, & Plato mentem vocat. Ideo autem dixerunt has tres sorores homines suo aspectu in saxa conuertere: quia quamuis illas in nobis habeamus, illarum tamen naturam, nemo absolutè potest scrutari, nisi Medusa obtrũcata, id est corporearum affectionum impedimento prius fuerit liberatus: imò qui eas intueri volunt, saxis eos similes esse ad alia oportet. Oculus autem quem sibi inuicem hæ tres sorores mutuò dant, significat lumen quod habemus extrinsecus, à Deo nobis dari, atque ab vna in alteram animam deriuari.

HOMINIS NATVRA.

B Plato dixit hominem arbori similẽ esse, verùm in hoc ab illa differre, quòd illa radices in terra fixas habet, homo autem in cœlo: quo capilli capitis radicum similitudinem quandam habentes indicant. Radix autem vera hominis est anima: quæ cœlitùs est demissa, & per quam viuimus, spiramus, & vitales fructus ferimus, vt arbor ex radice vitam trahit: vnde in Cantico legimus, Comæ tuæ iunctæ canalibus: quod de cœlestibus riuis, ex quibus virtus in nos descendit, est intelligendum, nam quæ de capillis & barba in Sacris literis dicun-
C tur, ea omnia ad animam referri, testantur Origenes & Hieronymus. Vnde si quis virginem capillos in cœlum erectos habentem pinxerit, aptè animam vel hominis naturam expresserit.

VIRGO CAPILLOS HAbens erectos.

VIRGO ABSCISIS CAPILLIS.
IMBECILLITAS ET MORS.

Virgo cui abscisi sint capilli, imbecillitatem virium ingenij, animiúe, aut etiã mortem significat: quia non modò in Sacris literis videmus Sampsonis robur in capillis fuisse, quibus abscisis facilè captus & victus fuit: verùm etiam Euripides finxit Alcestem mori non potuisse, donec illi à Mercurio cœlitùs demisso crinis abscinderetur. & Nisus non prius à Minoë interfici potuit, quàm illi ab eius filia pilus fatalis abscinderetur. Nec Dido apud Virgilium antè mori potuit quàm Iris ab Iunone missa ei flauum vertice crinem auferret.

ASTRAEA.

IVSTICIA.

Streã, Aſtræ Giigantis & Auroræ, vel Iouis & Themidis filiam, pro iuſticia ſumi notiſsimum eſt: fingunt enim illam vitijs creſcentibus indignatam in cœlum euolaſſe, locumq́ inter Leonem & Libram medium tenuiſſe, imò etiam ipſam Libram ei tribuunt, qua quid cuique debeatur, expendat. Quamobrem ſic de illa cecinit Ouidius: D

——Et virgo, cæde madentes
Vltima cæleſtum terras Aſtræa reliquit.

& Seneca in Octau. E

Neglecta terras fugit & mores feros,
Hominum & cruenta cæde pollutas manus,
Aſtræa virgo, ſiderum magnum decus.

ea quoq;, vt Gellius & Chryſippus tradunt, forma atq; filo virginali aſpectu vehemẽti & formidabili, luminibus oculorum acribus, neq; humilem neq; atrocẽ, ſed reuerendæ cuiuſdam triſtitiæ dignitate, pingi ſolitam omnes ferè norunt: cui noſtri pictores modò lancem, modò ſecurium virgarumq́ faſcem adijciunt. Illud autem ferè inauditum eſt, & tamen pulcherrimum, quod Alexander Aphrodiſæus ſcribit, Iuſticiam ab Ægyptijs ſine capite pingi ſolitam, per manum ſiniſtram porrecta palma diſcapedinatam: quoniam ſiniſtra genuina pigritia nulla calliditate prædita, æquitati aptior quàm dextra videtur. Collocatur autem inter Leonem & Libram, quia iuſtum iudicem intrepido & forti animo eſſe oportet, vt nullius minis aut precibus ab æquo & bono dimoueatur: eundemq́ decet crimina omnium atq; merita ad lancem diſcutere & ponderare, vt cuique quod meritus eſt tribuat. Caput verò ei nõ tam ademiſſe mihi videntur, quàm inter ſidera occultaſſe, vt indicarent à iudice neminem videre debere: F vnde Athenis in Areopago, rei velato capite cauſſam dicere iubebantur, ne iudicum affectus mouere poſſent. condit ergo caput inter ſidera, ſolum Deum intuens: & ideo à nobis cerni non poteſt: debet enim iudicis mens ad extremum vſq;, donec ſententia ſit lata, occulta eſſe, ne qua fraus ſtrui poſsit.

PRIORIS LIBRI FINIS.

A CAELII AVGVST. CVRIONIS, HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER SECVNDVS, EA CONTINENS QVAE PER SERPENTEM, CERBERVM, FELEM, VItulum, Capricornum, Cancrum, Aquilam, Craterē, Lyram, Arcum, Nodum, Catenam, Quinarium numerum, Pentagonum, Pyramidem, Cubum, Octaëdrum, Icoſaëdrum, Papauer, Iridem, Hyacinthum, Narciſſum, Hyſſopum, Myrtum, Salicem, Cedrum, Palmam & alia huiuſmodi ſignificantur:

AD THEODORVM ZVINGGERVM PHIloſophum & Medicum præſtantiſsimum.

LTERAM hanc myſticarum imaginum Partem, quam cum ſuperiore Valerianis quaſi racemationem quãdam diuinis Commentarijs adiecimus, tibi doctiſsime Zuinggere, donare atq; in tuo nomine edere ſtatui:
B *non quidem quòd tuæ famæ aliquid ſcriptis meis ornamenti adijcere poſſe ſperem, quã tu ingenij tui magnitudine, atq; illuſtribus monumentis, quibus rem literariam promoues, ab alijs illuſtrari non pateris: ſed vt & hi mei labores nomini tuo inſcripti, plus autoritatis inueniant, & tu aliquod meæ in te obſeruantiæ indicium habeas, tenue quidem illud ac rude, longeq; impar ijs quibus tu nos ornare ſoles, ſed ex cãdido in te animo profectum, & tali qui libentius, ſi poſſet, maiora digniora q; tibi commendaret. Sed tuæ humanitatis erit, mentem non munus ſpectare. Quod ſi feceris, & ingenij ac prudentiæ tuæ acumine, ad intimos animi mei ſenſus penetraueris, tanti te hoc facturum non dubito, quãti regium aliquod munus: & quemadmodum me amare iamdudum cœpiſti, ſic hunc meum immaturum fœtum fouendum ſuſcipies. Quod quoniam mihi certò polliceor, plura non addam. Vale. Baſil.* XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ.IↃ.LXVII.

SERPENS.

ANIMA ET CORPVS.

C

acillum, cui ſerpens circumuolutus eſt, non modò apud Hebræos, & in Sacris literis, in quibus legimus, ſerpentis in cruce poſiti aſpectu populum Iſraelis à morte liberatum fuiſſe: verùm etiam apud Ægyptios & Romanos animæ atque corporis ſalutare ſymbolum fuit. Nam cum cetera omnia reptilia craſsioris & magis terreæ ſint ſubſtantiæ, ſerpentem ſpiritus & vitæ tenaciſsimum animal eſſe conſtat, quod & imbecillitatem corporis exuat, & ad medicinam vtiliſsimum ſit, & ad acuendum viſum herbam inueniſſe, nec non ad ſeſe in vitam reuocandum quandam herbam cognoſcere traditur. Et cum Romani oraculo admoniti, Epidaurum miſiſſent, ad Æſculapium, quem Medicinæ & ſalutis deum exiſtimabant, accerſendum, ſerpentem Romam aduexerunt.

CERBERVS.

TRES COELI REGIONES: VEL TRIPLEX DEI POTESTAS.

VEteres tres tantùm cœli regiones faciebant:nempe,Ortū,Occasum, & Meridiem. nam in Septentrione inferos putabant esse: propterea quòd sol nunquàm eò perueniat: quemadmodum & Sacræ literæ Aquilonem interdum accipiunt:& impios ad sinistram à Deo in extremo illo iudicio detrudendos. Sinistram verò in eodem Septentrione esse theologis,quis dubitet? cum impij in eandem cum dæmone regionem sint detrudendi:ideoq; harum trium regionum symbolum finxerunt Cerberum canē tricipitem, quo etiam trina Dei regna significarent,cœleste, terrenū & infernū. D

TRES NATVRALES NECESSITATES.

EVndem Cerberum tricipitem finxêre poetæ infernæ domus aditum custodire:eo hieroglyphico tres necessitates naturales,quę hominem à sempiternarum rerum contemplatione abducunt, significantes: nempe famem,sitim,& somnum. & ideo Virgilius fingit Sibyllam,quæ Aeneam,mentem ad magnarū E rerum contemplationem conuertere volentem,monet, vt huic Cerbero melle soporatam & odoratis frugibus offam obijciat, statimq; illo relicto transeat:vt indicet, esse quidem his necessitatibus satisfaciendum, sed non prorsus indulgendum.

FELIS.

LIBERTATIS APPETENTIA.

FElis præter ea quæ de illo scripsit Pierius, libertatis appetentiæ hieroglyphicum fuit, quo prisci Alani, Burgundiones & Sueui, teste Methodio,in militaribus signis vti solebant:perinde vt Feles carcerē ferre non possunt, sic se seruitutis impatientissimos esse testantes.

VITVLVS.

CONCVPISCENDI VIS.

MAnsuetus & domesticus vitulus, vel bos, concupiscēdi appetendiq; F vim quę in nobis est,denotat:quia constat,nullum animal æquè appetitui obedire & venereum esse atq; Vitulus,siue Taurus.

CAPRICORNVS.

MORS, VEL DEFVNCTORVM ANIMÆ, ET SECVNDA FORTVNA.

CApricorni signum quod in multis Augusti Cæsaris numismatibus vid/ demus, summam, vt Astronomi tradunt, sub se natis portendēs felicitatem, à Platonicis deorum porta vocatur:quia per eum tradūt,animas corporis vinculo solutas,rursus in cœlum ascendere,vbi diuinæ naturę participes fiunt.ideoq; hoc signū sidereum animas defunctorum mortem'ue significat, & nonnunquam secundam fortunā summamq; felicitatem,vt diximus.

CAN-

A

CANCER.

ORTVS HOMINIS, VEL VITA.

Ancer ex eorundem Platonicorū ſententia, ortum hominis vitamq́ꝫ notat. volunt enim animas per Cācri ianuam in humana corpora demitti, & vt Capricornum deorum, ſic cancrum hominum portam vocāt, quòd per eam egredientes animæ humanā in naturā trāſeāt.

AQVILA.

DIVINI NVMINIS PRÆSENTIA.

Quila præter ea quæ de illa ſcripſit Pierius, in Sacris diuini numinis
B præſentiam vel effluxum quendam ſignificat, quo ad maiorem ſuperioremq́ꝫ rerum diuinarum cognitionē ducimur, vt Cabaliſtę tradunt. vnde Moſes dicit, Sicut aquila prouocans filios ſuos ad volandū, & ſuper eos volitans expandit alas ſuas, aſſumpſit eum, atq́ꝫ portauit humeris ſuis.

CRATER COELESTIS.

OBLIVIO.

Rater ille ſidereus, qui ab Aſtronomis inter Leonē & Cācrum collocatur, obliuionem ſignificat: quoniam ex Platonicorum ſententia, animæ cum in humana corpora demittuntur, de cœlo per Cancri ianuam deſcendentes, & per Capricornum rurſus corpore ſolutæ in cœlum aſcendentes, cum deſcendūt ex cratere illo, quem Bacchi poculum vocant, obliuionem bibunt: & ſic cœleſtium rerum obliuiſcuntur, ſed non omnes æquè, verùm aliæ magis, aliæ minus, prout magis minuſue ex eo poculo hauſere. ex quo patet, poculum illud obliuionis poculum eſſe, eiuſq́ꝫ imagine obli-
C uionem ſignificari.

LYRA.

AVDITVS.

Yra duo habens foramina incurua, aures & auditum ſignificat. quoniam vt in Lyra fidibus illis & neruis tactis aër proximus cōmotus ad duo illa foramina inflectitur, & tandem in Lyræ conuexum, vbi quoq́ꝫ aër incluſus eſt, reflectēs ſonitum edit: ſic vox aërem extra aures noſtras cōmouens in aurium foramina impellit, qui in pelliculā quandam inſtar tympani tenſam, appulſus, aerem qui intus eſt naturalem mouet: is autem commotus neruos quoſdam excitat, in quibus eſt auditus. Propter hanc ergo ſimilitudinem Lyra auris & auditus hieroglyphicum eſt.

ARCVS.

ACVTI DOLORES.

Er Arcum in Lunæ virginali forma expreſſæ manu poſitū tēſumq́ꝫ acuti dolores indicantur: quia nullus intenſior dolor quàm partus, cui Lucina ſiue Luna præeſt, eſſe putatur.

NODVS.

NECESSITAS.

Er nodum necessitas, Macrobio teste, significatur: quæ enim vincta sunt, se ipsa dissoluere nequeũt: quòd si nodo gladium adijcias qui eum rescindat, fortunam, fatum & necessitatem virtute superari indicabis: quoniam Alexander Magnus, Gordium illum fatalemq́; nodum gladio rescidit, & sic fatum ipsum vicit. & Vetus est dictum, Sapiens dominabitur astris. D

CATENA AVREA HOMERICA.

CONNEXIO RERVM HVMANARVM CVM DIVINIS, VEL DIVINÆ PROVIDENTIÆ VIS.

Vbium non est, quin Catena illa aurea Homerica, quam pendere de cœlo in teras deum iussisse commemorat Iliados lib VIII his verbis: Agedum auream restim è cœlo suspendite, eaq́; cuncti dij ac deę apprehensa, me hinc detrahite in terram: nullo id quantolibet nixu E poteritis efficere. At cum mihi facere idem irato libuerit, in terras vos vniuersos & in maria vsq; detraham. Quinetiam circumligata reste ad summitatem Olympi, omnia supernè attollam, vt intelligatis quantum ego deos simul atque homines antecello. Dubium, inquam, non est, vel Macrobio & Luciano testibus, quin illa rerum humanarum cum diuinis connexionem, & commune quoddam vinculum, quo Deus & summus ille Pater quum vult nos ad se trahit, mentesq́; nostras in cœlum attollit, quo nos alioqui proprijs viribus, quãtolibet conatu ascendere non possemus, significet: adeò vt qui mentem suam diuinitùs gubernari significare velit, is aptè catenam hanc ex stella pendentem & contrahentem pingere possit. Ea est enim diuini afflatus, & igniculi illius, cuius Plato omnes homines participes esse voluit, vis, vt mẽtes ad creatorem cõuertat, & in cœlum trahat. Dixit autem Plato, omnes homines eius igniculi cœlestis participes esse, quia qui eius non sunt participes, quamuis formam corporis humanam habeant, non tamen homines sunt, sed belluis inferiores deterioresq́;. Est preterea connexio illa & alio modo intelligenda, vt eam interpretatur F Macrobius: nã quę modò diximus ex Luciani, qui in Dialogis cum Mercuriũ fingit, de Ioue propter hanc catenam conquerentem, dicta sunt, & ad fatorum vim afflatumq́; diuinum referuntur. Macrobius verò ait, catenam hanc sic conflatam esse, vt ex summo Deo mens manet, ex mente anima, quę & condit & vita complet omnia quæ sequuntur: cunctaq́; vnus fulgor illuminat, & in vniuersis apparet, iuxta Peripateticorum sententiam, vt in multis speculis per ordinẽ positis vultus vnus apparet. Cumq́; omnia continuis successionibus se sequantur degenerantia per ordinem inquit, ad imum meandi, inuenietur pressius intuenti, à summo Deo ad vltimam usq; rerum fecem, vna se mutuis vinculis religans, & nusquam interrupta connexio, quæ per catenam hanc significatur, quã Lucretius auream funem vocat, his verbis:

Haud (vt opinor) enim mortalia sæcla supernè
Aurea de cælo demisit funis in arua.

SOLIS VIS.

PLato autem in Theæteto per hanc catenam solem significari vult, cum ait: Et ad hæc Colophonem insuper addam auream illam catenam, qua nihil aliud

A aliud quàm Solem Homerus ostendere voluit. Quandiu enim circuitus ille & Sol mouetur, omnia sunt ac seruãtur inter deos & homines. Si verò staret hoc totum velut ligatum, omnia corrumperentur, & fierent inuersa.

SACRARVM RERVM COGNITIO.

PEr eandem quoque catenam sacrarum cœlestiumque rerum cognitio mihi ex Homeri verbis significari videtur, cũ ait neminem quantolibet nixu illa apprehensa Deum de cœlo detrahere posse, ipsum verò eadem cuncta sursum attollere. nam & si literarum ac philosophiæ studia, sint quasi gradus quidam & catena, ad cœlestium rerum cognitionem: nihilominus si quis per eos gradus ipsius creatoris naturam indagare velit, nullo id ingenij acumine, diligentiaue aut labore assequetur: hoc enim esset Deum de cœlo detrahere, & humano ingenio subijcere. Si verò alicui Deus ipse sui cognitionem dederit, is totus illi cõiunctus facillimè cœlestia assequetur. Quo Hieroglyphico monemur, diuinarum rerum cognitionem non ex Philosophorum libris, sed precibus & pietate B à Deo petendam esse.

MVSÆ, EARVM'QVE AFFLATVS.

CAtena verò ferrea magnetem lapidem alligatum habens, vt Plato in Ione tradit, Musarum connexionem & commune vinculum, atque afflatum illũ ex quo præstantes poetæ vim quandam diuinam, affectuũ concitandorum capiunt, significat.

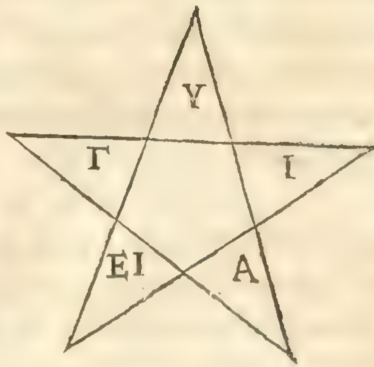
QVINARIVS NVMERVS, ET QVATERNARIVS.

MERCVRIVS, ET ARTIVM INVENTORES.

PEr Quinarium numerum Leo Baptista Albertus Mercuriũ figurari ait. Martianus verò & alij Quaternarium eius symbolum esse volũt, propter artium inuentionem, vt qui numeri sint perfectissimi. Ex quo patet, per huiusmodi numeros etiam artium inuentionem in- C uentoresque significari.

PENTAGONVM.

SALVS.

PEntagonum salutis symbolum fuisse, testatur Lucianus eo in libello in quo agit de quodam qui lapsus erat inter salutandum: cuius rei origo talis commemoratur. Antiochus is qui ΣΩΤΗΡ cognomento dictus est, cum aduersus Galatas pugnaret, nec satis ex sententia res succederet, essetque in discrimine, per quietem vel vidit, vel se vidisse simulauit, vt militum animos in spem erigeret, Alexandrum Magnum se monẽtem, vt salutis symbolũ assumeret, idque pro tessera tribunis daret, eorumque vestibus insueret: ea re fore vt victoria potiretur. Symbolum autem illi huiusmodi ostendisse, triangulum triplicem inuicem insertũ ex lineis quinque constantem, in quibus ΥΓΙΕΙΑ scriptum erat, sic enim salus sanitásue Græcè appellatur. vnde & hoc signum in

veteribus Antiochi numis adhuc cernitur: quod signum Mathematici à quinque D angulis Pentagonum vocant.

PYRAMIS, RERVM NATVRA, VEL MATERIA PRIMA.

Er Pyramidem veteres rerum naturam & substantiam illam informem formas recipientem significare voluerunt: quòd vt Pyramis à puncto & summo fastigio incipiẽs, paulatim in omnes partes dilatatur: sic rerum omnium natura ab vnico principio & fonte, qui diuidi non potest, nempe à Deo summo opifice profecta, varias deinceps formas suscipit, & in varia genera atque species diffunditur, omniaque apici illi & puncto coniungit, à quo omnia manant & fluunt. Verùm & alia huius rei ratio, nempe Astronomica reddi potest: quoniam Ægyptij summi Astronomi fuêre, imò ipsius Astronomiæ inuentores. E

Tradunt autem Astronomi, esse circulum quendam in Sphæra, vel cœlesti illa machina, sub quo sol & reliqua errantia sidera, cursus suos circuitusque conficiant, & in quo omnium animantium vita, rerumque naturalium ortus atque interitus sit positus: adeò vt etiam Aristoteles in libris de Ortu atque interitu, dicat generationis atque corruptionis, omnisque mutationis vel incrementi caussam esse accessum & recessum solis in circulo obliquo: nam circulum illum, de quo agimus, obliquum vocat Aristoteles: Astronomi verò, propterea quòd ex co pendeat animantium vita, Zodiacum vocauêre. Hunc igitur circulum, cui soli inter cœlestes circulos latitudinem tribuunt, in duodecim partes, quas Signa nuncuparunt, partiuntur: aiuntque cum illo diuidi etiam inferiora omnia, adeò vt quicquid sub vno ex illis signis contineatur ad centrum vsque terrę, id omne F in signo esse dicatur. & sic signum volũt esse velut Pyramidem quandam, cuius basis in cœlo sit: nam fundamentum Astronomicum cœlum est, & apex in centro terræ. Cum igitur in Pyramidibus illis omnia fiant, sitque accessus solis, qui est quasi punctum quoddam ad signa illa ortus, & recessus ab illis interitus rerum naturalium caussa, aptè videtur per Pyramidem natura rerum omnium parens significari.

ANIMA HOMINIS.

SEd & animam hominis sub Pyramidis forma adumbrare voluisse videntur ijdem Ægyptij, qui magnifica regum atque heroum sepulcra, sub ingentibus Pyramidibus fecerint: vt testarentur corpore soluto & corrupto, animam superesse, quæ cùm summo opifici visum esset, hoc est circulo illo triginta sex millium annorum circumacto, aliud corpus genitura & sibi factura esset: non secus ac Pyramis, vt Geometris notum est, vertice immoto manente circumacta basi circulum describit, & toto corpore conum: vt circulus annorũ illud curriculum significet, conus verò corpus quod curriculo illo conficitur. Nam Ægyptiorum fuit illa opinio de rebus in eundem statum triginta sex millium annorum

rum

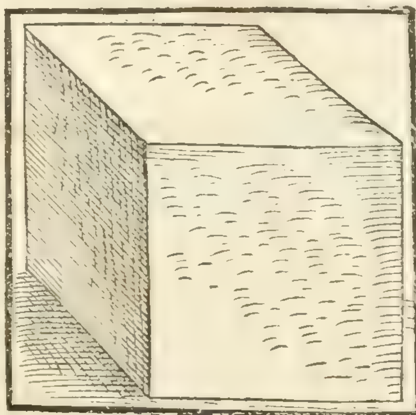
A rum ſpacio reſtituendis, & ab illis ſe id accepiſſe, teſtatur Plato: qui etiam hoc ipſum, id eſt animam noſtram Pyramidis formam habere mihi teſtari videtur, in Timæo, cum ait ſic factam fuiſſe à Deo animam. vnam accepiſſe illum ex vniuerſo portionem, quæ proculdubiò vnitas puncto illo, qui in Pyramidis vertice eſt, ſignificatur: ſecundam autem primæ partis duplam: tertiam ſecundæ ſeſquialteram & primæ triplam: quartam ſecundæ duplam: quintam tertiæ triplam: ſextam primæ octuplam: poſtremò ſeptimam, quę partibus ſex & viginti primam excederet: poſthæc dupla & tripla interualla repleuiſſe. Quibus numeris profectò nihil aliud ſignificat, niſi ex panſionem illam linearum quæ à pũcto ad baſim tractæ angulos efficiunt, & per interualla ipſas ſuperficies quæ lineis clauduntur. ex quo apparet illum hoc quoque, vt alia, ab Ægyptijs accepiſſe.

IGNIS.

IGnem quoque Pyramidis formã habere, teſtatur idem Plato: propterea quòd cum in imo latus ſit, circa materiem & fomentum, quo paſcitur, in acutam flãmam quæ cœlum ſpectat, deſinit. nam per baſim materia concreta ſignificatur,
B per reliquum corpus, materia iam ad formam recipiendam parata, & quaſi fermentata: per punctum ipſa informis & ſimplicisſima ſubſtantia. vnde minus mirum eſt, quod ſuprà diximus, per Pyramidem animam ſignificari, vt quæ igneæ naturæ ab eodem Platone eſſe tradatur, & corpori non ſecus ac Pyramis baſi, vel ignis fomento, adhæreat.

CVBVS.

TERRA.

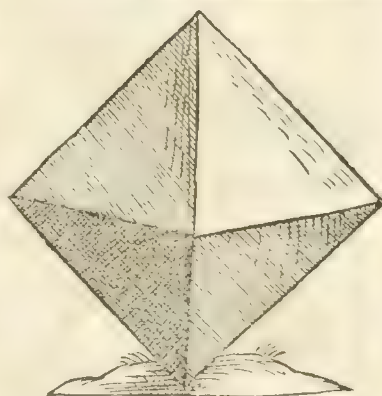

CVbum, hoc eſt teſſeram, octo angulorum & ſex laterum terrã ſignificare tradidit Plato ex Timæi Locrenſis Pythagorici philoſophi diſciplina, quam Pythagoras, vt teſtatur Iuſtinus hiſtoricus, ab Ægyptijs potisſimùm didicerat. terrã verò per cubum depingebant, ob eius ſtabilitatem grauedinemque, quia vt cubus quocũque voluatur, ſemper iacet, nec
C facilè mouetur, ſic terra per ſe immobilis, ſi aliqua fortuita vi cõmoueatur, ſtatim rurſus iacẽs quieſcit.

OCTAEDRVM.

AER.

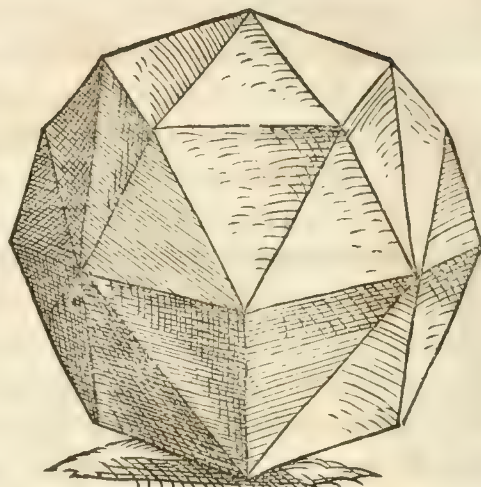

AEri idem philoſophi Octaëdri formam tribuere, quę octo triangulis æqualibus & æqualium laterum, id eſt octo baſibus, & ſex angulis ſolidis: viginti quatuor verò planis continetur. quod vt melius intelligatur, explicandum eſt quid ſit angulus ſolidus, quid itẽ planus. Angulus planus, inquit Euclides, eſt duarum linearum in plano ſe mutuò tangentium, & non in directum iacentium mutua inclinatio. ſolidus verò angulus eſt, qui pluribus quã duobus angulis planis continetur, qui non eodem ſunt plano, & ad vnum conſtituuntur punctum. Ideo autem hanc illi formam tribuerunt, quia in aſcenſu ignem conſequitur, & in terræ cauernas penetrat. Octaedri enim forma aſcendit in duos vtrinque vertices, & aptisſimè Sphæræ includi poteſt, vt docet Euclides.

ICOSAEDRVM.

A Q V A.

Quam verò Icoſaëdri figuram tenere dixerunt. Eſt autẽ icoſaëdrũ, Euclide autore, figura ſolida, quæ viginti triangulis æqualibus & æqualium laterum cõtinetur, propterea q aqua ſua natura mobilis ſit, et diuiſioni flexuiq; perfacilis. His quoq; figuris ipſam elementorum ad inuicem proportionem indicare voluerunt, quæ ex baſium ſiue laterum & angulorum numero colligitur. Octaëdri enim ad Pyramidẽ eſt proportio dupla in lateribus, in angulis ſolidis ſeſquialtera, in planis verò dupla: ex quibus proportionibus fit harmonia duplicis diapaſon & diapẽte: Pyramidis verò ad cubũ in laterib. ſeſquialtera proportio, in angulis vero dupla, ex quibus diapaſon iterum & diapente. Cubi ad icoſaëdrũ in lateribus proportio eſt tripla ſeſquitertia, in angulis ſeſquialtera, vnde diapaſon, diapente & diateſſaron in baſibus, in angulis verò diapente. Icoſaëdri verò ad Octaëdrum in baſibus dupla ſeſquialtera, in angulis autem dupla, vnde diapaſon & diapẽte in baſibus: in angulis verò iterum diapaſon conſurgit. quæ proportiones & harmoniæ pariter & in elementis per has figuras ſignificatis eſſe traduntur.

D

E

F

V E R.

AESTAS.

A V T V M N V S.

H Y E M S.

A

V E R.

Cista florum, autore Eusebio, Ver significat: quia vere cuncta florescunt.

Æ S T A S.

Cista spicis referta, eodem Eusebio teste, æstatem denotat: quòd æstate segetes & spicæ demetantur.

A V T V M N V S.

Cornu copiæ vuis & pomis plenum, autumnum indicat: quoniam tunc vina fiunt, & omnes fructus pleno copiæ cornu fundi videntur.

H Y E M S.

Mensa apud ignem parata hyemem significat: quia frigus & quies post æstatis labores parta, terræque opes congestæ ad lautius vitæ genus inuitare videntur. vnde poeta, inuitat genialis hyems. & Horatius:

Vides vt alta stet niue candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
Syluæ laborantes, geluque
B *Flumina constiterint acuto.*
Dissolue frigus, ligna super foco
Large reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Taliarche, merum dyota.

PAPAVER.

CIVITAS.

Papauer præter ea quæ de illo scripsit Pierius, Eusebio autore, ciuitatis symbolum est: quia, vt in ciuitate multi homines habitant, sic in papaueris capite quasi intra eadem mœnia multa sunt semina: & vt ciuitas in vicos & domos est distributa, sic & papaueris caput in multas intus partes est diuisum, multaque interstitia habet.

IRIS HERBA.

ELOQVENTIA.

C

Iridem herbam eloquentiæ symbolum esse, nemini mirum videri debet: cum Homerus fingat Troianorum oratores vt qui disertissimi essent, Lirioessam, id est iridē herbam floridam comedisse, quod eloquentiæ præcepta illos hausisse significat: propterea quòd eius herbæ flos colorum varietate atque ornatu, Iridi cœlesti, quæ & ipsa eloquentiæ dea habebatur, similis sit: & quia talem oportet esse orationem, nempe colorū ac figurarum varietate distinctam: multasque hæc herba eloquētiæ similes vires habet. nam vt de illa tradunt medici, iris halitus prauum odorem corrigit, gratumque & suauē reddit spiritum, & venena repellit: sic etiam ornata oratio quasi suauis quidam halitus gratiam conciliat, & animi venena, hoc est perturbationes depellit. Hanc herbam quidam volunt olim hyacinthum appellatam: quod indicare videtur Ouidius Metamorph. lib. X, his verbis:

Flos oritur, formamque capit quam lilia, si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phœbo est: is enim fuit autor honoris.
Ipse suos gemitus folijs inscribit, & hya
Flos habet inscriptum, funestaque litera ducta est.

Sed hanc quæstionem medicis permittimus: nos de illa quæ hodie hyacinthus vocatur, mox dicemus separatim, hanc vulgo lilium cœruleum vel purpureum appellari scimus. D

HYACINTHVS.

SAPIENTIA.

Yacinthus, quem ab Apolline in florem cõuersum poëtę fabulãtur, prudentiæ ac sapientiæ symbolum est. Nam cum Apollo Musarum ingenij, ac literarum Deus sit, Hyacinthum puerum ab illo ob formã adamatum, poëtæ finxerũt: quia sensus naturalis minimè corruptus puer est, hoc est prudentia caret, sed tamen formosus est, quia mentem ad sui contemplationem excitat: qua contemplatione fit, vt tandem sensus, iuuenili ætate atq; feruore illo deposito, prudentiæ & sapientię florem ex se gignat, suauissimis virtutum odoribus flagrantem: quorum post memoria literarum monumentis ad posteros manat.

NARCISSVS FLOS.

CORPORIS FORMA. E

Arcissus flos corporis formam quæ citò corrumpitur, & iuuẽtæ florem qui citò transit, significat, vt & rosa, & viola, & omnes flores qui citò corrumpũtur. idcirco enim poëtæ finxêre, Narcissum formosissimum puerum, dum suam formam quam in fonte cernebat, cupidè nimis admiratur, in fontem prolapsum perijsse, & in florem huiusmodi conuersum: vt indicarent, non hanc fluxam corporis formam, sed animi præstantiam, & diuinam illam æternamq; pulchritudinem esse adamandam.

HYSSOPVS.

EXPIATIO PECCATORVM.

Yssopus herba pulmones purgans, & caput, qua vtebãtur Hebræi cum sanguine animalium, ad populum aspersione lustrandum, gradum diuinum significat, & vinculum illud, quo cum Deo coniungimur: & coniuncti à peccatis expiamur. Hinc Dauid, Asperges me Deus hyssopo, & mundabor.

MYRTVS. F

GRATIA.

Yrtus Veneri dicata, & ob id coniugula dicta, multis morbis sanandis vtilissima, gratiæ & bonæ valetudinis symbolum est.

SALIX.

HÆREDITAS.

Alix pulcherrimo hieroglyphico, prçter ea quę à Pierio scripta sunt, hæreditatem significat vel diuinam, vel humanam. quoniam vt salix iucunda arbor est, quæ ad torrentes nascitur, sic ex hæreditatis abundantia, quæ etiam per torrentem adumbratur iucunditas lætitiaq; oritur. quod & vox ipsa Hebraica qua in Sacris literis salix nominatur, indicat. nam vehirbe nachal appellatur, quod & iucunditates hæreditatis, & salicem torrentis significat.

CORPORA NOSTRA.

COrpora quoq; nostra salicis hieroglyphico significãtur. quoniam vt salix, nisi torrentis aquis irrigetur, non crescit: sic & corpora nostra, imò & nosmet

A met ipsi, nisi cœlestibus aquis irrigemur, & secundum decursum illarum plātati simus, fructum nullum ad vitam ferre possumus. Vnde Dauid de beato viro, Hic arbori similis est ad aquæ riuum setæ.

CEDRVS, SIVE CITRVS, MISERICORDIA VEL PIETAS.

CEdrus siue Citrus arbor, fructus gignens odore ac sapore præstantissimos, misericordiæ pietatisq; symbolum est, propter magnas vtilissimasq; mortaliū generi vires. Primùm enim præbet resinam electissimam, quæ citria dicitur, dentium doloribus vtilissimam. succus eius elephantiasin curat, & pulmonis vlcera: valet contra venena, ardetq; velut facula. Vnde Hebræi fructu eius solennem quendam Diem celebrabant, quasi diuinæ misericordiæ opem implorantes. Quos æmulati Lacædemonij, deos suos coronare solebant ijs fructibus quos oxymala persica nuncupant, idē per illos significantes quod Hebræi per citrum. Lignum quoq; eius corruptioni
B minimè obnoxium, facit vt cedrus pro immortalitate æternitatéue accipiatur.

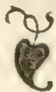
PALMA, HOMO.

PAlma in mysticis literis celebratissima, duplici de causa hominis simulacrum esse putatur. primùm quia fructum non fert sine coitu, sed replentur eius rami gemmis masculeis, quasi semine quodam: deinde quia in superiore parte habet quasi cerebrum, quod Hebræi Halulab, Arabes verò Chedar, vel Gemar vocant, quo corrupto moritur arbor, sicut cerebro læso homo interit: quod quidem huic soli inter plantas contingit. tertio quod comam in cacumine habeat, & ramos in manuum modum protensos, & fructus digitorum figuram præ se ferentes, vnde dactyli, id est digiti sunt appellati. pulpa quoq; ipsorum fructuum caro nuncupatur, multum sanitati cōferens, & vel ex vi quadam animali, vel ex Phœbæa natura summæ nutritionis, adeò vt multi sancti Patres in solitudine vitam agentes, eo solùm cibo contenti fuerint: quemadmodum & hodie quoq; multi in Africa populi eo tantùm fru-
C ctu victitant.

IVDÆA.

PEr Palmam præterea Iudæa notabatur, propterea quòd ea potissimùm regio palmis abundet, & quod Iudæi in sacris suis eius folijs vterentur, haberentq; diem solennem de palmarum nomine appellatum: vnde in multis Romanorum numismatibus videmus palmam, & mulierem mœstam sub ea sedentem, cum huiusmodi inscriptione, IVDÆA CAPTA.

CAELII AVGVST. HIEROGLYPHIcorum Finis.

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILIUM locupletißimus.

A.

ing[illegible]

Index

aru-

quæ

H

I

mores

Clodij

oculos

patro-

Tyrrheni

¶ Vncia

GRAECARVM VOCVM QVÆ TOTO OPERE OCCVRrunt, Index.

μονόκε-

Τ Ε Λ Ο Σ.

ERRATA OPERARVM INCVRIA COMMISSA.

Pag. 62. post b. versu 8. præcauere, si fieri posit. 63. e 13 πελιδνά. 68. turpiterúe 95. b præcipua. 426. b 1. commigrassent. ibidem 8 appellatum 429. c 14 HYDRARGYRON. 430. c vt illam sibi coniungere posint. ibidem. c. eius que contrariam. 432. d quis non credat maculas illas terræ imaginem esse? c 4 & gigendi ibidem. 10 GIGNENDI. 435.d Gigantis. 439.c ijdem Philosophi. 441.a riuum satæ

BASILEÆ, APVD THOMAM GVArinum. M. D. LXVII. mense Augusto.

PALMA ISING.

